CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIOR ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

OPERA

EIUSDEM NIEBUHRII, IMM. BEKKERI, L. SCHOPENI,
G. ET L. DINDORFIORUM ALIORUMQUE PHILOLOGORUM
PARATA.

PARS XX.

CANTACUZENUS.

VOLUMEN II.

BONNAE
IMPENSIS ED. WEBERI
MDCCCXXXI.

IOANNIS
CANTACUZENI
EXIMPERATORIS
HISTORIARUM
LIBRI IV.

GRAECE ET LATINE.

CURA

LUDOVICI SCHOPENI.

VOLUMEN II.

BONNAE
IMPENSIS ED. WEBERI
MDCCCXXXI.

PRAEMONITUM.

Cum iam in eo sim, ut, quid in hoc altero Cantacuzeni volumine praestitum sit, exponam, facere non possum, quin acerbissimam casus illius memoriam renovem, qui necopinato nuper boni cuiusque animum perculit et afflixit. Cuius enim consilio auspiciique felicitate haec ipsa Byzantinorum scriptorum collectio et condita est et in laetam spem accrevit, eum subita atque immatura morte ereptum nobis esse, quis est, quem nunc demum edoceri oporteat? Quippe Niebuhrius ea erat nominis gloria, immortalibus in rem litterariam meritis parta, ut et vivus, si quis alius, inter humanitatis decora splendidissima celebraretur, et, ubi vita decessit, longe lateque triste sui desiderium diffunderet communisque iacturae sensum excitaret. Et vero nuntius iste eo gravius omnium animos affecit, quod in magna et multiplici calamitate, quam, tot viris praeclaris summaque doctrinae laude conspicuis, nescio qua fati iniquitate, intra hoc breve temporis spatium ex-

tinctis, litterae nostrae acceperant, is unus cum paucis superesse videbatur, qui rem afflictam sustineret, in quem ceteri velut in exemplum severioris ac prorsus antiquae eruditionis intuerentur, in quo, quaecunque sive ad amplitudinem litterarum, sive ad arcendam fortiterque repellendam superstitionem et barbariem facerent, summa inesse omnia constaret. O spem inanem fragilemque humanae magnitudinis conditionem! Hunc talem virum, in quo tanta esset ingenii vis ac pulchritudo, tantus in omnibus, quae proderet, generosae et excelsae mentis vigor, tanta amplitudo doctrinae, integritas animi et candor, morum denique suavitas, qua omnium voluntates alliceret et in maiorem sui admirationem raperet, hunc, inquam, eodem mox fato oppressum esse, et, cum ne summa quidem senectute decessurus sine bonorum querimonia fuisset, oppressum esse in ipso integrae aetatis cursu, florentem adhuc viribus deque litteris praeclare merendi studio occupatum felicissimo. Quanquam quid ego mortem queror immaturam? in qua quidquid acerbitatis et iacturae inest, non ad Niebuhrium, sed ad nos pertinet, quibus eo non amplius frui licet. Ille satis, dum viveret, nominis existimationi consuluit et virtute effecit sua, ut non annorum numero, nec spatio aetatis vita eius censeatur, sed fama et meritorum laude ac grata piaque memoria, quae tamdiu infixa haerebit in animis hominum, quamdiu litteris ipsis et honor et nomen constabit. At sentio me impetu quodam doloris, cuius est in

ipsa desideratissimi viri recordatione remedium aliquod et levamen positum, longius abripi atque ab eo, quod huic volumini praefari institui, aberrare. Quare, ut ad propositum me referam, indicandum est, eiusdem Niebuhrii beneficio et incredibili, quo totius Byzantini operis et utilitati et decori prospexit, studio effectum id quoque esse, ut, cum antea Cantacuzeni textus unius tantum Parisini codicis auctoritate niteretur, novum iam, idque valde a nobis, cum primum volumen edebamus, expetitum, rei criticae praesidium suppeteret, cuius ope emendatio huius scriptoris paullo certius institui posset. Cognoveram nimirum e censura tomi primi, a Spengelio V. D. in Seebodii Bibl. Crit. a. 1829. num. 87. sqq. facta, asservari in Monacensi bibliotheca codicem illum Bavaricum, unde Pontanus Cantacuzenum aliquot annis ante latine edidit, quam graeca e Parisino codice prodirent. Cumque lectionis specimina, inde enotata, satis ostenderent, non inutilem eius conferendi laborem fore, facile Niebuhrius a liberalitate Lichtenthaleri, viri humanissimi, qui bibliothecae Monacensi praeest, impetravit, ut liber huc mitteretur. Est autem codex saeculi XVI., chartaceus, forma maxima, foliis 606. constans, scriptura nitidissima. In margine exhibet lectionum varietatem satis amplam, cuius longe maxima pars ex codice vetustiore deprompta est; quaedam correctoris ingenio debentur. Diligentissime igitur hunc librum, quem Monacensem vocavi, cum Parisina editione contuli; qui quantum mihi pro-

fuerit emendandique operam meam levaverit, nihil attinet dicere: res ipsa docebit. Quoties enim vitia, quibus Cantacuzenus, qualis e Parisino codice prodiit, passim inquinatus est, ad huius fidem correxi, aut si quid prorsus omissum erat antea, inde supplevi et integritati suae reddidi, sedulo faciendum curavi, ut Parisini libri dissensum indicarem. Ubi utriusque codicis lectionem annotatam reperies, ibi scito, quod in textu legitur, coniectura a me restitutum esse; quanquam id et parcissime feci, et ea semper, ut debui, moderatione, ut nihil quidquam ex ingenio mutarem, nisi ubi res certissima videretur. Quin etiam in eo genere quaedam servavi, quae nunc correcta mallem, velut p. 21, 19., ubi pro eo, quod uterque codex habet *προσιστάμενον*, non dubito, quin emendandum sit *παριστάμενον*. Vid. p. 207, 3. 237, 10. Deinde scribendum est p. 80, 4. non *θεοῦ συναιρουμένου*, sed *θεοῦ συναιρομένου*, ut in eadem formula apud nostrum saepius. Reliquum est, ut moneam, quidquid variantium lectionum in duobus prioribus libris codex Monacensis habet, insertum iri volumini tertio, quod mox prodibit.

Scr. Bonnae mens. April. a. 1831.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΑΝΤΑΚΟΥΖΗΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΙΑ Δ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΑΝΤΑΚΟΥΖΗΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Γ.

IOANNIS CANTACUZENI

HISTORIARUM LIBER III.

PERIOCHA.

Hic liber caeteris multo maior, cum proximo superiore connectitur. Causae indicantur, cur narranda, quae deinceps sequuntur: veritas promittitur. Magni domestici in palatio custodiendo diligens provisio: a quo et urbium provinciarumque praefecti monentur, ne quid novi incipiant. Imperatoris Andronici magnifica sepultura ac sacra funeralia (Cap. 1). *Patriarchae ambitio. Anathematismus in eos, qui mortuo Imperatore de filiis eius male meruerint. Iterum de ambitione patriarchae. De Sismano exule reddendo consultatio: Chumni in domesticum contumeliae. Binae de transfuga sententiae* (2). *Domestici in defunctum Imperatorem amor. Gubernationi nuntium mittere vult* (3). *Imperatricis lacrimatio et de sua viduitate filiorumque orbitate querimonia. Domesticum neglecti officii coarguit* (4). *Ea et patriarcha praesentibus, disertissime suspicionem affectati imperii a se depellit. Aliter ad gubernacula rediturum negat, nisi imperatrix fidem dederit, calumniatoribus non credituram* (5). *Utrimque iuratur. Iurat eidem patriarchae* (6). *Sismanum Moesorum regi repetenti abnuit magnus domesticus, cuius prudentia se ingenti metu liberatam, cum proceribus laetatur imperatrix* (7). *Quid militem segniorem fecerit. Patricius quidam tabellio ad usum rei publicae grandem pecuniam offert. Stipendia et reditus militum explentur. Ad pugnam ardent animi* (8). *Domesticus imperatricem de filio Ioanne coronando monet et contra ratiocinantes refutat. Lydiae satrapae Thraciam incursanti occurritur. Domesticus in occidentem ducturus, cum Orchane pacem iungit. Mentem imperatricis ex patriarcha explorat. Ab eadem laudatur blandeque monetur, ne se conficiat tantis laboribus, neu de sumptu suo eroget. Eleganter respondet, ut viri virtutem cognoscas. Byzantio cum copiis discedit* (9). *Ex urbibus Thraciae senatores et praesidia ad expeditionem evocantur. Moesus foedere innovato domum abit. Persae praedabundi apud Chersonesum caeduntur, fugantur. Apocauchus tyrannidi studens deprehenditur: in arcem suam Epibatas confugit. Domesticum de rerum humanarum mutabilitate admonet. Eius pium ac solidum responsum* (10). *Latini Peloponnenses se subiiciunt cum conditionibus: quorum legati a do-*

mestico honorifice habiti. Apocaucho Sennacherim subrogatur. Conspiratio et legatio praefectorum occidentis (11). *Crales Macedoniae infestus. Magnus domesticus Peloponnesiacae expeditioni antevertendum, ideoque Byzantium revertendum censet. Excipitur a Byzantinis: imperatricem luctu et morbo afflictam consolatur: quid egerit, quid acturus sit exponit* (12). *Ad palatium nobiles et milites clamose cum patriarcha de honore domestici iurgantur. Imperatrix iurgantibus, triplici eorum peccato demonstrato, veniam dat* (13). *De poena Apocauchi cum domestico deliberat: eius natales et status pristinus. Quomodo idem Apocauchus Xenam, Imperatoris matrem, adversus domesticum concitarit. Invitatus domesticus ad communionem purpurae et imperii recusat* (14). *Metu mali obtrectatores domestici in eius se gratiam restituere desiderant et imprimis Apocauchus, cui supplici cum seria admonitione ignoscitur. Quo pacto ille idem propter praefecturam fisci non obtentam turbas fecerit et in domesticum praesente imperatrice invectus sit* (15). *Eum et imperatricem placat, Epibatis egredi non audet. Domestici ad Byzantios de pace cohortatio. Filiam Imperatori despondere differt. In itinere se Apocauchus ei permittit: cum matre domestici collocutus, ut se magis re, quam verbis, benevolum praestet, admonetur* (16). *Animum patriarchae subit, domesticum falso accusat, imperatricem adversus domesticum irritandam suadet et rationem proponit. Asanes pro filiis sexennium carcere detentis rogat* (17). *Domesticus operam pollicetur. Socerum contra generum Apocauchus inflammat* (19). *Coniurati sigillatim apud imperatricem domestici nomen deferunt. Singuli reiiciuntur. Postremo eo adigitur, ut iudicio arcessendum putet, quem patriarcha indicta causa damnandum arbitrabatur* (20). *Idem imperatricem periculi gravitate deterret vehementerque suspicionem auget. Asanes accusationem concludit* (21). *Dolet et angitur imperatrix atque in sententiam calumniatorum propendens, iis se cum liberis flens commendat. Mater domestici cum filio minimo natu et uxore alterius filii domi velut in carcere clauditur. Apocauchus urbis praefectus creatus, frustra militem ad diripiendas et evertendas domestici aedes mittit; cuius amici, qui periculi vitandi ex urbe fugerant, imperatrici se excusant, redeundi veniam orant. Gabalas praevaricatur* (22). *Qui Byzantio fugerant, Didymotichi quae acta sint narrant. Legatis missis iudicium de se domesticus postulat: a ministris Apocauchi male accipiuntur Idem domesticus hostis declaratur* (23). *Per litteras Imperatricis vicariatu iubetur abire. Quid agendum sit, militibus bellum flagitantibus, quaeritur. Oratio longiuscula domestici, qua crimen occupandi regni refellit. Ad imperatricem profectus, eius se arbitratui permittere cogitat* (24). *Proceres rectius rebus consulturum censent, si purpuram induat. Iis renitens, tandem rei publicae causa eorum voluntati obsequitur* (25. 26). *Didymotichi palam capit ornatum imperatorium cum faustis acclamationibus. Quaedam futurorum praesagia. Episcopi Didymotichensis visum et eius viri laus* (27). *Imperator rursus ab se suspicionem tyrannidis removet; militibus uxores ac liberos habentibus missionem dat; retentos in agrum Byzantinum mittit, eodem brevi venturus urbemque invasurus. Narratio longior de malis, quae Adrianopoli ex seditione ob novum Imperatorem exstiterint. Item calamitates per Romanum imperium propter eundem* (28). *Adrianopolitani Alexandri, Moesorum regis, opem invocant: cuius adventus Cantacuzeno multum obest. Moesi praedones a Romanis partim caeduntur, partim capiuntur* (29). *Opes Cantacuzeni*

diripiuntur; eorum immensitas explicatur. Contra eum socer Andronicus Asanes dux deligitur. Vastatur provincia. E Zernomiano praedatores apud Didymotichum trucidantur. Adrianopolim Imperator tendit. Pincerna Pamphilo accersitur. Hebrus congelascit. Pamphilensium scelus. Byzantii Cantacuzenus contumeliose admodum per ora traducitur. A patriarcha anathematismo percellitur: imperatricem et archontas honorat (30). *Tribus praefectis, se celatos moleste ferentibus, factum suum de habitu et nomine Imperatoris probare contendit. Syrges, Pherarum praefectus, eius bona ad se avertit. Protostrator immutatus, Thessalonicam traditurum promittit. Chreles, dynasta Triballus, ad occidentem invitat, opem suam spondet. Vincunt, qui in consilio prius occidentem, quam Byzantium petendum sentiunt* (31). *Cantacuzenus uxorem cum filiabus Didymotichi relinquit; urbi et suburbio praefectos dat cum praesidiis. Bera castellum in gratiam monachorum intus degentium sine vi capitur. Batatzis timor in Imperatore persequendo. Anastasiopolis dicta ab Andronico iuniore Peritheorium obsidetur. Batatzis mendacium* (32). *Epistola Cantacuzeni ad patriarcham, qua se pacis cupidissimum demonstrat. Tabellarius carcere multatur. Imperatrix feminis suis Cantacuzenum excusat ac defendit deque eo honorifice loquitur. Resciscens id Apocauchus, coniuratos super imminente periculo monet. Imperatrici iuramentum indicere statuunt, ipsis nolentibus de pace nihil tentaturam* (33). *Apud eam adversus Cantacuzenum agunt acriter, praesertim patriarcha. Iurat et diu noctuque per coniuratos et famulos custoditur, quibus, ut dicta eius referant, aurum datur. Cantacuzenus e monte Atho monachorum sanctissimos evocat, quorum existimatio imperatrici pacem persuadet: sed religione a compositione impeditur* (34). *Patriarcha et socii monachis irascuntur: inter eos conflare discordias student: primores duriter habent. A protostratore nuntius. Peritheorium oppugnatur. De muro fiunt convicia Cantacuzeno: conviciator ab eodem christiane accipitur. Oppidani consilio perversi hominis deditionem retractant. Imp. Thessalonicam abit* (35). *Ioannes, Andronici filius, adolescens Byzantii coronatur. Coniurati dignitatibus ornantur. Patriarchae fastus. Apocauchus summum imperium sibi arrogat: propinquos Cantacuzeni iugulat: eius matrem in carcere usque ad mortem saevissime affligit: quam miseratur imperatrix. Theodorae, sororis Andronici iunioris viduae et monachae, in moribundam et mortuam caritas. Inventae pecuniae magnitudo et distributio Gravis in Cantacuzenum calumnia. Contra eundem Apocauchus classem in occidentem parat* (36). *Syrges itinera Thessalonicam obsidens deluditur. Polystylus munitur. Protostratoris monitio et Chrelis responsio. Imperatoris angustiae. Syrges, Monomachus et episcopus metropolitanus ad castra Cantacuzeni exploratores mittunt. Per litteras ad eos datas suam innocentiam tuetur: de iuramenti causis disserit: eos improbitatis convincit* (37). *Melenicum Cantacuzenus occupat. Chrelis ex formidine cunctatio: eius adventu exercitus laetatur. Protostratoris anceps animus. Thessalonicae Zelotarum (ea erat factio Palaeologi) nefanda scelera. Protostrator cum optimatibus fugatus, agrum populatur. Cantacuzeni afflictio. Byzantini Thessalonicam magnis copiis ingrediuntur. Cum exulibus consultatio* (38). *In concione dicendae sententiae cuique fit potestas. Aliis tergiversantibus Imperator Thessalonica recedendum, nec ad caetera desperandum pronuntiat: Rhentinae praesidium augendum, Thessalonicam incursandam: quo facto*

Thessali, Acarnanes, reliqua item continens in potestatem veniat. Quidam Thessalonicenses deficiunt. Byzantini nobiles rebus suis metuentes, iter eius conantur impedire. Axius fluvius exundat. Exercitus Gynaecocastrum redit (39). *Apocauchus ad ostendendam potentiam insulas circumvectus, ob id ipsum Thessalonicam adnavigat. Protostrator ad eum desciscit. Imp. in desertores, ut ignavos, invehitur. Apelmenes ingratus et superbus* (40). *Protostrator obiurgatur, cui puer Asanes commendatur. Ostendit Imp., in quantis difficultatibus versetur: militum animos erigit: ad principem Triballorum pro auxilio eundum suadet. Discedentes Apocauchus insequitur, non tamen pugnatur. Transfugas Imp. excipit equites ab Apocaucho* (41). *Edessam obsidione Triballorum liberat. Zimpanus quidam pecuarius Imp. legatos vinctos Apocaucho dedit. Quid passi sint. Munifice ac perhumaniter a duobus dynastis accipitur Imperator. Scopiam venit* (42). *Eundem Liberus Triballus Crali conciliat. Is cum uxore occurrens, magno illum honore suscipit et regaliter tractat. Ab eo auxilium petit: ille societatis mercedem urbes occidentis usque a Christopoli postulat. Recusat Cantacuzenus et quasi parum ingenuum honorisque studiosum tangit* (43). *Prudens oratio Helenae Cralaenae de adiuvando hospite cum conditione tolerabiliore. Imp. suorum consilium de concedendis, quae Crales petat, repudiat* (44). *Ambo praesente archiepiscopo in certas conditiones iurant. De Chrele Triballo inter utrumque contentio. Cur is ad Cralem reverti noluerit. Melenicus Chreli deditur. Rhentinam castellum Syrges occupat. In dedititios saevit* (45). *Apocauchus Polystyli quid egerit: quid Didymotichum scripserit: quid ei et quam aculeate ac libere responsum sit. Byzantini redeuntem cum gratulationibus et plausibus excipiunt. Pro libidine imperat. Irene, uxor Cantacuzeni, cum fratre Manuele in timore est* (46). *Militum et ducum fides exploratur. Comitopulus constantiam suam profitetur. Iuratur. Nuntius ab Imperatore cum eius cereo sigillo* (47). *Didymotichi suburbani in urbanos insurgunt. Fugantur. In exilium voluntarium concedunt; eorum domus destruuntur. Episcopi vaticinium eventus probat. Triballos principes promissi auxilii poenitet: obsidem Cantacuzeni filium poscunt: Liberus filiam suam eius filio desponsam cupit* (48). *Imperator cum auxiliaribus Triballis quid apud Pheras egerit. Syrges ad sceptrum Armeniae vocatur. Pheraeorum obstinatio. Morbus in exercitu multos exstinguit. Christopolin praesidium ab Apocaucho mittitur. Ad Triballos abiturientes praeclara Imperatoris concio. Romani tumultuantes increpantur. Plurimi Christopolin se conferunt. Ducum ibidem periurium. Redeuntes Imperator suscipit* (49). *Eorundem ducum impudens de Cantacuzeno mendacium: inde Byzantii publica laetitia. Quae et quanta multi illic propter Cantacuzenum pertulerint. Praefectorum saevitia. Factum humanissimum Persae cuiusdam in flagellis laceratos. Impostor quidam sacrae confessioni illudit. Ad falsos nuntios denuo Deiparae aguntur gratiae* (50). *Crales Imperatori repetenti Edessam statim restituit. Apocauchus frustra Didymotichum movet. Empythium obsidet: Scytharum incursu territus, obsessionem relinquit. In Scythas abeuntes Scopelenses stulte et infelici exitu se inferunt. Apocauchus belli administrationem genero tradit* (51). *Anna imperatrix a Crale Cantacuzenum petit: urbes in praemium spondet. Triballorum procerum commemorabilis in illum fides* (52). *Thessali se Cantacuzeno subiiciunt ultro. Ioannem Angelum eis praetorem praeficit, quem in bulla commendat:*

multas ei conditiones praescribit et a se affectati imperii suspicionem removet (53). *Didymotichum vocatus venturum promittit. Quo scopo Apocauchus et Crales convenire voluerint. Illius in Cantacuzenicos crudelitas. Quare imperatrix stratopedarchae consilium respuerit* (54). *Ad Pheraeos de deditione Cantacuzeno facienda Cralis cohortatio. Praefracte abnuunt eiusdemque Cantacuzeni legatum atrociter mactant. Militibus Didymotichum anhelantibus obsequitur Imperator. Agrum Pheraeorum Crales depopulatur. Triballi auxiliares in Thraciam sequentes quales fuerint. Pro meliori auxilio reverti volentem Imperatorem ad Cralem milites cogunt Didymotichum vadere. Circa litteras Didymoticho ad eum perscriptas prodigium. Ad Triballos reditus. Protostrator praevaricationis suspectus se purgat. Byzantinorum ad reversionem Apocauchi gratulatio. De Cantacuzeno mendax rumor. Apocauchus quosdam includit in custodiam* (55). *Irenes imperatricis oratio. Ad Moesorum regem de societate legatio et eius ludificatio. Quantam is calliditatem adhibuerit in copiis Didymotichum missis. Moesorum ducum versutia. Episcopi cohortatio et praedictiones. Persae advenientes Moesos fugant. Amuris satrapa ut exceptus ab imperatrice Irene, illiusque in Imperatorem eximius amor, ad quem proficiscitur* (56). *Pheraeorum in commentitiis litteris, quibus decipitur Amurius et domum redit, pessimum facinus. Frigore enecti Persae una nocte quingenti. Didymotichenses praedatores algore semimortui ad hostes confugiunt et quomodo ab iis habiti. Oppida Irene imperatrici dedere se volentia cur non recepta. Mire anxium Imperatorem Arbenus, homo obscurus, consilio levat de Berrhoea occupanda. Crales opem promittit. Per legatos accersitur Imperator, cui Cralaena suos milites Germanos attribuit* (57). *A Berrhoeotis plaudentibus excipitur: a Thessalonica obtinenda per plebem et Zelotas impeditur. Cralis perfidia. Germanorum in Imperatore tuendo fidelitas. De Axio flumine transeundo. Duorum filiorum Cantacuzeni encomium* (58). *Agrestis quidam Triballorum insidias eidem indicat et ad flumen vado transeundum praeit. Germani Berrhoeae donativum accipiunt. Insidiatores ad Cralem deferuntur: quorum duces Imperatori ad poenam deduntur, quibus ignoscit. Apocauchus Cralem contra Imperatorem incendit: simulate agit: cui Imperator uberius respondens, eius scelera carpit, periculum demonstrat, ignaviam deridet* (59). *Apocauchus consilium quaerit. Monomachus Cantacuzeni felicitatem praedicat, timorem iniicit, pacem suadet* (60). *Crales ab Apocaucho instigatus, Cantacuzenum ad consultationem dolose invitat, a quo deluditur. Idem Berrhoeotas ad defectionem sollicitans, acerbissimas litteras accipit. Imperator etiam tertium a sagittario laedi non potuit: cui veniam petenti ignoscit et cum donis dimittit* (61). *Apocauchus consultat. Gemina sententia Monomachi. Denuo vafrum eiusdem consilium. Persarum ad Berrhoeam latrocinia. Apocauchus in Pepagomenum saevit* (62). *A Cantacuzeno ex Asia evocatur Amurius. Ficto nuntio contristatur. Eiusdem insignis oratio, qua causa expeditionis, studium iuvandi Cantacuzeni, amor et sollicitudo propter eum declaratur: milites ad laborem inflammantur: exustis navibus per continentem gradiendum suadetur. Vento secundo classis tota in Macedoniam defertur* (63). *Persae Thessalonicensem agrum vastant. Provinciae Cralis cavet Imperator: cum copiis Thessalonicam accedit. Amurii occursus. Zelotarum in Cantacuzenicos crudelitas. Peritheorii obsidio. In captivum Imperatoris humanitas. Legati amborum ad imperatricem*

Annam de pace (64). Cantacuzeni legatus foede crudeliterque accipitur. Apocauchi maledicta. Amurius quare litteras sibi redditas ad Imperatorem detulerit. Episcopi Didymotichensis praedictio. Castella Meropes et pecuarii se dedunt; quibus Momitzilus praeficitur: cuius mores describuntur (65). Didymotichum ad Imperatorem cum Amurio venit. Thraciae urbes refractariae puniuntur. Morbus Amurii. Praesidium missum Adrianopolin, illiusque Didymotichum infelix excursio. Amurius mortem in conflictu evadit. Alexandro Moesorum regi, pro auxilio dantur urbes novem: eius tergiversatio. Qua ratione coniurati Persas e Thracia educere conati sint. Eos incassum nititur retinere Amurius: de quo apud Imperatorem conqueritur, reditumque ex Asia cum militibus melioribus pollicetur (66). Eum hortatur Imperator, legationem Byzantium mittat, quo naves et pecuniam ad reditum adipiscatur. Principes Constantinopoli Amurium de abiectione reprehendunt, naves cum pecunia promittunt. Defendit se. Locus de discrimine servitutis (67). Imperator divinitus a Persis praedonibus liberatur. Eius pugna cum obsessoribus Asomati et victoria. Discessus Amurii: et quare is discessus Imperatori commodaverit. Gratianopolis obsidio. Smyrna a Latinis capta (68). Ab eius praefecto Angelitze non modica pecunia. Episcopi Didymotichensis obitus. Alexandri a Morrha recessus (69). Momitzilus Persicas naves tres incendit. Persae, qui apud Cantacuzenum, custodes suarum navium interfectos ulcisci ardent. Eis Imperator Romanos adiungit; eius regiunculam depraedari iubet. Momitzilus improviso adventu Imperatorem terret: cuius milites fugiunt: ipse cum paucis strenue se tuetur. Lantzarethi famuli in dominum mirus amor et fides. Momitzilus ab Anna imperatrice despota renuntiatur; quem Cantacuzenus insuper data supplici venia Sebastocratorem creat. Persae in Asiam redeunt (70). Palaeologus Imperator aegrotat. Moesus, rupto foedere, Apocaucho mittit auxilia. Callidum Imperatoris consilium. Gener Apocauchi in Hebro summersus. Didymoticho repellitur: Morrham vastat. Momitzilus sibi principatum proprium meditans, a Cantacuzeno et imperatrice Anna deficit (71). Archontes sive imperii pro puero Imperatore et vidua administratores miserum rei publicae statum dolent: imperatrici pacem suadent. Moleste fert Apocauchus, patriarchamque et Gabalam, magnum logothetam, se visentes ad suas partes reducit: imperatricem castigat: Gabalae filiam despondet (72). Apocauchus de integro Cantacuzenum in imperatricem irritat: ac rursum, quamquam submissus, dominatur. Legationis ad eum mittendae auctor est. Mittuntur simul binae epistolae, quibus significatur gaudium de eius voluntate imperii deponendi: ut falso narraverat Apocauchus. Conditio ei proponitur, qua veniat (73). In acta Imperatoris inquiritur; bene praefuisse communi docetur. Longior Imperatoris oratio, qua archontibus ignobilitas et imprudentia obiicitur et rei publicae status deploratur. Respondet praeterea ad id, quod patriarcha eum ad reditum invitans, poena soluturum dixerat, et de vi anathematis disputat. In fine ingens pacis desiderium (74). Pheraei veniam et opem ab Imperatore flagitant et consequuntur. Ex ipsis mutabilitatis fortunae humanae documentum: quorum exemplo Byzantii terrentur, et non posse imperium defendere. multis probatur. Ostenditur item, Annam imperatricem sui iuris non esse. Chrysobergis, legati Imperatoris, constantia adversus minas et verbera. Archontum invictus animus in arcano reticendo. Garellae deditio. Rursum pacis petitio (75). Castella quaedam se

dedunt. Batatzae ab Imperatore defectio et reversio: eius remuneratio. Sultani satrapae liberalitas. Cur pranderet in Thracia prima luce Imperator. Chorae cives maledicentiam terrae motu luunt. Muri reaedificantur, quibus perfectis ad pertinaciam redeunt (76). *Magnus dux iterum copiis praeficitur: Cantacuzenum conatur occidere. Mutuae litterae, illius minaces, huius exprobratoriae. Argutia in voce οἰκία. Derisio senis, ut imbellis. Iuxta Byzantium Persarum vastatio fervet. Apocauchi fastus. Urbes Thraciae praeter duas se dedunt. Imperatoris in illorum praefectis dimittendis humanitas et liberalitas. Comparatio inter Cantacuzenum et archontas* (77). *Urbes ad Pontum Imperator infestas habet. Amici eum Adrianopolin accersunt. Eorum stultitia et poenae. Imperatrix urbem recuperat Manuel, Apocauchi filius, praefectus deficit: accipitur ab Imperatore benigne et honoratur. Acta apud Bizyam* (78). *Amzas Persa socium ad Imp. occidendum subornatum prodit, quem ille liberum dimittit. Bizyenses se tradunt. Annae imperatrici et filio eius, deinde Cantacuzeno et uxori ut Imp. Bizyae et alibi acclamatur, omniumque mentio in sacris usurpatur. Plura oppida se subiiciunt. Bizyae praefectura Manueli Asani datur. Protostratoris caeterorumque Apocauchi amicorum miserrima conditio. Apocauchi astus, quo ignaviae opinionem vitare studebat, salse irridetur acriterque vituperatur* (79). *Fraus, impostura et nequitia admirabilis, qua idem Apocauchus Gabalam vita privare enisus est* (80). *Orchanes Cantacuzeno se adiungit. Capta ad Pontum aliquot oppida. Somnium Manuelis, filii Imp. Veniente ad urbem Cantacuzeno, Apocauchi timiditas. Ager Byzantinus, miserante Imp., devastatur* (81). *Galataei causam et originem belli huius sciscitantur: quibus a principio narrat omnia Imp., ut se innocentem testetur. De advocatis item Persarum auxiliis se defendit* (82). *Aregus monachus legatus omni culpa belli eum absolvit. Eius prudentiam laudat Imp., de adversariis conqueritur: si se Imperatorem et collegam esse sinant, quod facturus sit aperit. Amor in rem publicam. Quibus conditionibus abdicare se imperio velit* (83). *Aregus orationem commendat: dicta Byzantium renuntiare iubetur. Apocauchus arma et vota indicit. Quaedam oppida ab Imperatore subiguntur. Epistola Apocauchi et patriarchae de abdicatione Imperatoris. Aregus graece indoctus deluditur. Eam Imperator italice interpretatur: ambo stomachantur* (84). *Apocauchus frustra Empyriten obsidet: in portoriis exigendis nihil consequitur: ab aulicis proceribus dissimulanter irridetur. Aregus ad illum contemnit accedere: de impietate et imprudentia accusat: imperatricem Imperatori excusat. Imperator infestus Byzantium veniens recedit. Adrianopolis et aliquot finitima oppida in potestatem concedunt. Cum tribus dedititiis, quorum duo praefecti, quid actum* (85). *Quare Amurius ad Imperatorem non redierit. Concessu Sarchanis per Lydiam, inde per Hellespontum transit. Persarum in Moesiam impressio. Momitzilus cum parte exercitus sui caeditur, reliqua capitur. Imperator illacrimat. Momitzilus humanae fortunae exemplum. Xanthienses suorum funeribus lugent: urbem tradunt. In Momitzili coniugem Imperatoris clementia* (86). *Cralem ut foedifragum ulcisci decernit. Pheraeos Romani ad defectionem impellunt. Minatur Crali, ni Pheris abscedat et foedera violare desinat. Imposturae Apocauchi repetuntur. Continentem relinquere statuit: tyrannis eius in Byzantios. De carcere, quem in palatio Constantini aedificare aggressus est. Affinitatem imperatricis per filiae nuptias cum eius filio*

quaerit et litteris sub eius nomine ad pontificem Romanum confictis, periculum ei magnum conflat. Clementis sexti responsum. Quid facturus Apocauchus, si dolus non procederet (87). *Odium in illum commune. Urget aedificationem carceris et a vinctis obtruncatur. Amicorum et uxoris Imperatoris litterae de eius nece et invitatio Byzantium, urbisque occupandae indicata commoditas* (88). *Persae duces persuadent Cantacuzeno, uti statim cum omnibus copiis Byzantium tendat. Uxor Apocauchi in Epibatas migrat. Imperator culpam amissarum urbium Macedoniae in Persas duces confert, cum quibus in Macedoniam redit. Sulimanus moritur. Amurius provinciae suae a Sarchane timens, domum revertitur. Crales Pheras occupat et se Imperatorem, filium Cralem appellat* (89). *Batatzes iussus fines Byzantinos incursat: ad imperatricem immodica honoris cupidine transit. Causa, cur Imperatrix a pace sic abhorruerit. Batatzen ad se revocare quamobrem laborarit Imperator. Eius praeclarum quoddam visum. Batatzes a Persis propter Imperatorem occiditur. Empyrite imperatrici transditur. Phrangopulus quidam, invito Imperatore in castra adductus, a veneno eum servat* (90). *Hieracem sibi moliri interitum, non credit primum: quem deinde officii admonet. Cum Archontibus iterum ut proditor agit. Idem facit Paraspondylus et duas ob causas Hieracis nomen ad Imperatorem defert. Qui in pugna vulneratus, ad castra perducitur. Byzantium profugit; ibi de caede Imperatoris non obita causam dicit. Studiosi Imperatoris Byzantii iam manifesti ad eum perfugiunt. Hierum paene occupatum ac mox per negligentiam amissum* (91). *Adrianopoli Cantacuzenus coronatur. Ioanni, patriarchae Constantinopolitano, ab episcopis, Imperatore annuente, sacris interdicitur. Primores et exercitus Matthaeum filium Imperatorem designari rogant: quod Imperator sapienter recusat* (92). *Thessalonicensium caedes. Palaeologus praefectus a Ioanne Apocaucho interficitur. Zelotarum scelus et impietas. Quidam eorum a populo mactantur; unus per forum trahitur. Apocauchus pro Cantacuzenico se gerens, Zelotas punit: defectionem ad imperatricem simulat: patre mortuo aperte Cantacuzeno favet: Thessalonicam ei, concilio suffragante, tradit* (93). *Ad Cantacuzenum legati. Quaenam Thessalonicenses a filio eius petentes impetrarint. Andreas Palaeologus et Cocalas populum ad arma sollicitant. Apocauchus et socii carcere ac vita multantur. Humanus adeps comeditur. Matthaeus filius rem contra Hieracem in Thracia feliciter gerit* (94). *Patriarcha Constantinopolitanus a papa declaratus, Smyrnae ab Amurio Persarum satrapa, iugulatur. Chii compulsi Genuensibus se dedunt. Phaceolatus, capta iam Chio, cum triremibus suis Byzantium redit: Genuensem onerariam intercipit. Imperatrix Mpalicis, Carbonae principis, opem impetrat. Eius fratrem Tomprotizam exercitus Romani ducem facit. Orchani Theodora, Imperatoris filia, apud Selybriam solennibus cum caerimoniis nuptum traditur. Eiusdem matronae eximia virtus* (95). *Speculatores submissi ex Ponticis urbibus, quorum indicio sicarius deprehenditur. Imperatrix ad Sarchanis, Lydiae satrapae, auxilium confugit. Amurii techna ad succurrendum Imperatori. Persae a perfidioso facto cohibiti: obvios capiunt et spoliant. Duces eorum ab Imperatore convivio excipiuntur: iique praeternavigantes et conviciantes Byzantios sagittis petunt. Byzantii, eorum defectione perspecta, redeunt. Donatis ducibus, Persae domum remittuntur: Moesiam depraedantur: Imperator excusatur. De Romanis hostibus et auctoribus malorum omnium gravis querimonia* (96).

Monomachus ad caedem Imperatoris subornatus, monentibus amicis deprehenditur. De efficacitate veneni ab eo parati historia notabilis. Zyraces et Phaceolatus de urbe tradenda cum Imperatore agunt. Microcephalus ab his Selybriam hac de causa mittitur, quem Archontes eodem ob aliam causam mittunt (97). *Ratio, cur imperatrix Anna a patriarcha alienata, alte repetita. Eiusdem patriarchae furor in damnandis puniendisque episcopis, a quibus apud Imperatorem accusatur. Synodus in palatium indicitur* (98). *Adventus Cantacuzeni Byzantium nuntiatus, nec ab imperatrice creditus. Dolor et sollicitudo Cantacuzeni de amicis, ne discrimen adierint. Portam auream perfodiunt ad ingressum. Patriarcha gradu movetur. Cantacuzenus cum plausu populi urbem intrat. Imperatrix palatium communit: Galataeos auxilio vocat. Imperator coram episcopis et primariis de clero suam causam agit: ad imperatricem mittit, qui doceat, quam periculoso loco eius res sint* (99). *Commendatur virtus Imperatoris. Imperatrix legationem despicit. Palatii propugnatores defectionem cogitant. Ioannis filii suasu imperatrix se Imperatori Cantacuzeno submittit. Asanes socer legatus ab eo ut ingratus culpatur. Palamas, alter legatus, de constantia praedicatur. Conditiones pacis et utrimque iuramenta. Cantacuzenus palatium ingreditur* (100). *Hic liber ut reliquos mole, sic praecipuis quibusdam et maxime notandis capitibus superat. Sunt autem ista fere. Funus et exequiae Imperatoris Andronici minoris. Dolor et lacrimae imperatricis viduae propter abdicationem magni domestici, eiusdemque ad imperii administrationem regressio. In Sismanum exulem ac supplicem Byzantinorum humanitas. Fraudes inexpiabiles et scelera Apocauchi in magnum domesticum, quibus illum in summas saepe difficultates ex invidia coniecit. Pro rei publicae incolumitate a magno domestico induta purpura. Eiusdem varia nec levia infortunia. Pax ab eo frequentissime petita nec impetrata. Honores magnificentissimi in eum a Crale collati et eiusdem Cralis perfidia. Amurii Persae, satrapae Ioniae, mirificus ac perpetuus in Cantacuzenum amor eiusque iuvandi studium incitatissimum. Duarum mulierum, Irenes imperatricis et Helenae Cralaenae prudentia et magnanimitas. Diligens admodum et crebra defensio Cantacuzeni contra calumniatores de non factis insidiis imperatrici ac filiis eius nec affectata tyrannide. Res gestae adversus Momitzilum, eiusque pugna et interitus. Constantinopolis a Cantacuzeno capta et ibi eiusdem pietas, prudentia, aequitas, clementia.*

α΄. Τὰ μὲν δὴ τῶν Παλαιολόγων βασιλέων, ὅσα τε περὶ A. C. 1341
τῆς ἀρχῆς πρὸς ἀλλήλους διηνέχθησαν, καὶ ὅσα καθ' ἑαυτὸν ὁ νέ- P. 348
ος μετὰ τὸ τὸν πρεσβύτερον τῶν πραγμάτων παῦσαι τῆς ἀρ- V. 283

3. τὸ add. M.

1. Quemadmodum igitur Palaeologi Imperatores inter se contenderint, et quae separatim iunior, postquam senior imperio abivit, contra barbaros armis gesserit, quo modo domi semper rem publicam

A. C. 1341 χῆς πρός τε βαρβάρους πολεμῶν καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους διετέλεσε B πολιτευόμενος, ἐνταῦθα ἐτελεύτησε, καὶ ἡ πρόθεσις ἡμῖν πέρας ἔσχηκεν ἡ ἐξαρχῆς, πάντα σὺν ἀκριβείᾳ καὶ μετὰ ἀληθείας ἀπαγγεῖλασιν ὡς ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ μετὰ τὴν Ἀνδρονίκου τοῦ νέου τελευτὴν ὁ χαλεπώτατος τῶν πώποτε μνημονευομένων τοῖς Ῥωμαίοις πρὸς ἀλλήλους πόλεμος ἀνεῤῥιπίσθη, ὃς ὀλίγου δεῖν πάντα ἀνατέτραφε καὶ διέφθαρκε, καὶ τὴν εὐδαίμονα καὶ μεγάλην τῶν Ῥωμαίων βασιλείαν ἀσθενεστάτην καὶ ὥσπερ εἴδωλον ἀπέδειξε τῆς προτέρας, ἀναγκαῖον ᾠήθην καὶ τὰ κατὰ τοῦτον τὸν πόλεμον γεγενημένα ἐξηγήσασθαι, οὐ μόνον ἵν' εἰδεῖεν οἱ μετέπειτα, ὅσων κα- C κῶν αἴτιος ὁ φθόνος, οὐ τοὺς φθονουμένους μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἐξαφανίζων τοὺς φθονοῦντας, ὥσπερ τὸν σίδηρον ὁ ἐξ αὐτοῦ τικτόμενος ἰὸς, ἀλλ' ἵνα καὶ αὐτοὶ οἱ νῦν τοῖς πράγμασι παρόντες τἀληθὲς εἰδέναι ἔχητε, καὶ μὴ ταῖς ἔξωθεν φήμαις, μηδὲ τοῖς παρ' ἑκατέρων τῶν μερῶν ἢ ἑαυτοῖς χαριζομένοις ἢ τοὺς ἐναντίους διαβάλλουσι προσέχοντες θρυλλουμένοις, παράγησθε δοξάζοντες τὰ μὴ ὄντα. ἄξιον δὲ μετὰ ἀκριβείας ἐμοὶ προσέχειν καὶ μὴ παρέργως. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες, εἰ δή τινες εἶεν οἱ συγγραψάμενοι περὶ τοῦδε τοῦ πολέμου, ἢ παντάπασιν ἀπόντες τῶν πραγμάτων, ὅσα ἢ ὄχλος ὁ δημώδης διεθρύλλει ἤ τινες ἕτεροι ἀπήγγελλον, D οὐδὲν σαφὲς εἰδότες περὶ τῶν γινομένων, οἷα παρεδέξαντο

17. προσέχοντας P.

habuerit, huc usque a nobis explicatum est et promissa ab initio conservata, dum accurate et vere, ut contigerunt, omnia litterarum monumentis complexi sumus. Sed quoniam post Andronici minoris ex hac luce migrationem bellum omnium quotquot unquam litteris exstiterunt perniciosissimum inter Romanos ipsos inflammatum est: unde propemodum omnia prostrata et eversa perierunt, ac beatum illud et amplum imperium imbecillimum et veluti simulacrum quoddam et umbra tantum prioris evasit, necessarium existimavi, etiam eo ipso perpetrata contexere: non solum ut posteritas cognoscat, quantam vim incommodorum invidia importare soleat, quae tam sibi, quam aliis, instar rubiginis ex ipso ferro nascentis ferrumque consumentis, exitiosa est: sed etiam ut praesentes habeant, unde veritatem percipiant: ne peregrinis rumoribus neve iis, quae ab utraque parte vel ad suum decus per gratiam vel ad adversariorum dedecus per calumniam disseminantur, animos advertentes circumducantur, falsa pro veris opinantes. Erit autem operae pretium non oscitanter, sed studiose mihi dare operam. Nam caeteri omnes, si qui huius belli historiam composuerunt, aut neutiquam interfuerunt: quaeque sive multitudo popularis sive alii qui-

ταῖς ἀκοαῖς, τοιαῦτα καὶ τοῖς μετέπειτα ἐξέδωκαν μηδὲν φρον- [A. C. 1341] τίσαντες τῆς ἀληθείας. ἢ εἰ καὶ συνεστρατεύοντο τοῖς βασιλεῦσιν ἑκατέροις, ἀλλ' οὐ δήπου γε βουλῆς μετεῖχον, οὐδὲ τῶν ἀποῤῥητοτέρων ἦσαν κοινωνοί, ἄλλως τε οὐδ' ἐφ' ἅπασι παρόντες τοῖς πραττομένοις, συνεχοῦς καὶ πολυχρονίου γεγενημένου τοῦ πολέμου· ἐπὶ πέντε γὰρ ἔτεσι διήρκεσεν· ἐμοὶ δὲ οὐδεμίαν τινὰ τοιαύτην ἔχοι τις ἂν ἐπενεγκεῖν αἰτίαν. [P. 349] τοῖς γὰρ τῶν πραττομένων αὐτουργοῖς συμπαρὼν αὐτὸς, τὰ μὲν οἶδα παρ' ἐμαυτοῦ, τῶν δὲ ἀκριβῆ τὴν γνῶσιν ἔσχον, αὐτῶν ἀπαγγειλάντων τῶν πραξάντων, διὰ τὸ πολλὰς καὶ συνεχεῖς ἐφ' ἅπαντα τὸν τοῦ πολέμου χρόνον τὰς μεταβολὰς ὑπομεμενηκέναι· ὥστε εἰκὸς μὴ τῶν πραττομένων μόνον, ἀλλὰ καὶ βουλευμάτων ἀποῤῥήτων καὶ δόλων καὶ ἐπιβουλῶν καὶ ὅλως πάντων καὶ τῶν πραττομένων φανερῶς καὶ τῶν ἀφανῶς κατασκευαζομένων ἀγνοεῖν μηδέν. οὐ μὴν ἀλλ' ὅπερ ἔφην ἐξαρχῆς, οὐδὲ τῆς ἀληθείας προστήσομαι οὐδέν· ἀλλ' ὡς αὐτὰ ἔσχον τὰ πράγματα ἀπαγγελῶ, πλὴν εἰ μήπου τι παρήσομαι ἑκὼν τῶν ὅσα τισὶ λοιδορίαν ἢ μέμψιν εἰρημέ- [B] να ἐμποιήσει. οὐ γὰρ ἐμοὶ φίλον τὸ τινας κακηγορεῖν, κἂν [V. 284] εἰ πάντες εἰδεῖεν ἄνθρωποι. ἢν δέ πού τι φαίνωμαι διηγούμενος μὴ ὡς δοξάζουσιν οἱ πολλοὶ, οὐ χρὴ θαυμάζειν. οὐ γὰρ τὸ μὴ ταὐτὰ τοῖς πολλοῖς φθέγγεσθαι φεύγων, λογοποιήσω τα μὴ ὄντα, ἀλλ' ὡς ἔχουσι τὰ πράγματα ἀπαγγέλλων,

dam iactarunt, persecuti sunt: nihilque rerum gestarum liquido compertum habentes, qualia auribus acceperant, talia nullo ad veritatem respectu posteris tradiderunt: aut si etiam sub utrovis Imperatorum militarant, non utique consiliorum participes neque arcanorum conscii fuerunt. Deinde nec omnibus coram affuerunt, cum continenter et diu, nempe totum quinquennium, arma duraverint. Mihi vero huiusmodi culpam aliquam nemo obiecerit. Nam iis, qui ea fecerunt, ego praesens, alia per me ipsum novi, alia ex ore ipsorum, a quibus acta sunt, ad unguem didici. Et cum frequentes continentesque toto eo tempore mutationes fuerint, verisimile est, non gestorum modo, sed et consultorum arcanorum et fraudum insidiarumque et prorsus omnium, quaeque palam acta quaeque occulte comparata sunt, nihil me fugere. Verumtamen quod in vestibulo operis mei sum pollicitus, veritati nihil anteferam: sed ut res evenerunt, ita eas explanabo, excepto quod alicubi prudens praeteribo, quae nonnullis convicio aut vituperationi esse possint: non enim mihi amicum est cuiquam conviciari, etiamsi mortalium nemo rem ignoret. Quodsi interdum quaedam secus quam multi opinantur videbor exponere, ne sit mirum. Non enim dum vito eadem cum multis dicere, nova comminiscar: sed res ut se habent commemorans, vulgi opiniones ut falsas valere iubebo. Mortuo

A. C. 1341 χαίρειν ἐάσω τὰς δόξας τῶν πολλῶν ὡς ψευδομένας. τετελευτηκότος τοίνυν τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ νέου, ἡ αὐτῷ σύζυγος Ἄννα ἡ βασιλὶς εἰς τρίτην μὲν ἡμέραν διεκαρτέρησεν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ὁδηγῶν. μετὰ τοῦτο δὲ ἐν βασιλεί- C οις γενομένη, ἐπένθησεν ἐφ' ἡμέραις ἐννέα, πάντων ὁσημέραι πρὸς τὰ βασίλεια παραγινομένων, οὐ τῶν συγκλητικῶν μόνον καὶ στρατευομένων, ἀλλὰ καὶ τῶν ὅσοι Βυζαντίων ἦσαν ἐν λόγῳ καὶ κοινῇ τὸν ἀπελθόντα θρηνούντων βασιλέα. δομέστικος δὲ ὁ μέγας ἐξ αὐτῆς ἡμέρας, ἧς ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς, οὐδαμῇ τῶν βασιλείων ἀπέστη, ἀλλὰ τῶν τε οἰκείων καὶ τῶν βασιλικῶν πεντακοσίους ἔχων, οὓς ἐγκατέστησε τοῖς βασιλείοις φρουρὰν, διὰ πάσης ἐπιμελείας ἐποιεῖτο καὶ σπουδῆς τῶν ἴσως νεωτεριούντων ἀπαμβλύνειν τὰς ὁρμάς. μετὰ δὲ τὴν ἐνάτην τῶν ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι συνήθως γενενημένων ἱλασμῶν, τὴν μὲν φρουρὰν τὴν πολλὴν ἐξέβαλε τῶν D βασιλείων, ὀλίγους καταστήσας, ὅσοι καὶ πρότερον ἐξ ἔθους ἦσαν. αὐτὸς δὲ οἴκοι γεγονὼς, συνήθως ἐπεμελεῖτο τῶν πραγμάτων· καὶ τοῖς τε τὰς ἀρχὰς ἐπιτετραμμένοις τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν πόλεων παρῄνει διὰ γραμμάτων ἀτρεμεῖν καὶ μηδὲν νεωτερίζειν, ὡς τῆς τε καλοκἀγαθίας καὶ τῆς εἰς βασιλέα εὐνοίας ἀξίας ἀποληψομένοις τὰς εὐεργεσίας, καὶ τοὐναντίον, ἤν τι νεωτερίζοιεν, τίσουσι δίκας. καὶ τοῖς τῶν δημοσίων συνεισφορῶν τὴν εἴσπραξιν ἐγκεχειρισμένοις ἐκέλευε κακουργεῖν περὶ τὰ χρήματα μηδὲν, ὡς οὐδὲν ἔλαττον ἢ βα-

6. πρὸ P. 22. τις P.

igitur Andronico iuniore Imperatore, Augusta triduo in monasterio Hodegorum mansit. Postea in regiam regressa, diebus novem luctui se dedidit, cum quotidie omnes, non senatores modo ac duces, sed quotquot Byzantii eminebant, accederent et defunctum Imperatorem communi lamentatione prosequerentur. Magnus porro domesticus ab eo ipso die, quo Imperator animam edidit, a palatio nusquam discedebat: sed quingentis partim suis, partim imperatoriis in eo ad custodiam collocatis, summum studium diligentiamque impendebat: ut si qui fortasse res novas attentarent, eorum conatus infringeret. Post diem nonum, peracta, ut assolet, pro defunctis piaculari caerimonia, custodes e palatio dimittit (paucis retentis, quot nimirum et antea esse consueverant), ipse domi, ut semper, rei publicae animum intendebat, et urbium provinciarumque rectores per litteras monebat, ne rebus novis studerent; utpote huius suae probitatis et egregiae in Imperatorem voluntatis condigna praemia accepturos: contra si quid machinarentur, poenas daturos. Quaestoribus item mandabat, ne quid sceleris in pecunia designarent, quod nihilo minus, quam Imperatore vivo, rationes relaturi essent. Atque ad

σιλέως ζῶντος περὶ αὐτῶν παρέξουσιν εὐθύνας. καὶ τοῦτον A.C. 1341 τὸν τρόπον ἐν πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἡμέραις ὑπὲρ πεντακο- P. 350 σίας ἐφ' ἑκάστης πέμπων γραφὰς, εἰς τοσοῦτον εὐταξίας καὶ εὐπειθείας τὴν ὑπὸ Ῥωμαίους πᾶσαν κατέστησεν ἡγεμονίαν, ὡς δοκεῖν καινὸν μηδὲν συμβεβηκέναι, ἀλλὰ ζῆν ἔτι βασιλέα καὶ τοῖς πράγμασιν ἐφεστάναι. οὐδὲν γὰρ οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα ἐκινήθη, πλὴν οἱ κατὰ Θετταλίαν μόνοι νεμόμενοι Ἀλβανοὶ, αἰσθόμενοι τὴν βασιλέως τελευτὴν, τῶν ἐκεῖ κατέδραμον πόλεων καὶ ἐληΐσαντο οὐ πολλά. ὅπερ ὁ μέγας δομέστικος πυθόμενος, κατὰ τάχος ἔπεμψε τοὺς ἀγγελοῦντας Ἀλβανοῖς, ἢ τὴν λείαν ἀποδιδόναι καὶ μηδὲν νεωτερίζειν ἔτι, ἢ εἰ μὴ πείθοιντο, ἐκδέχεσθαι αὐτὸν χρησόμενον ὡς πολεμίοις. οἳ δὴ καὶ ὑποπτήξαντες τὴν ἀπειλὴν, οὐ μόνον τὴν λείαν B ἀπέδοσαν τοῖς ἠδικημένοις, ἀλλὰ καὶ ἡσυχίαν ἄγειν ἐπηγγείλαντο τοῦ λοιποῦ, εἰ μόνον ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις λήψονται συγγνώμην. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὀλίγῳ ὕστερον. μετὰ δὲ τὸ μέγαν δομέστικον ἐκ τῶν βασιλείων οἴκαδε ἐλθεῖν, κήρυκες ἐφοίτων αὐτοῦ κελεύσαντος εἰς τὰς περὶ Βυζάντιον πόλεις καὶ κώμας, πάντας ὅσοι τοῦ ἱεροῦ καταλόγου καλοῦντες πρὸς τὴν Κωνσταντίνου πόλιν ἐφ' ἡμέρᾳ ῥητῇ, ὡς τῶν ὑπὲρ τοῦ τετελευτηκότος βασιλέως τελεσθησομένων ἱλασμῶν. καὶ συνῆλθε πλῆθος ἱερέων τοσοῦτον, ὥστε τὸν νεὼν τῆς Σοφίας τοῦ θεοῦ, μεγέθει μέγιστον ὄντα τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἁπάντων, ἐλάσσω τῆς χρείας τότε δο- C κεῖν ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀκριβῶς πεπληρωμένον τῶν ἱερέων. ἐπεὶ δὲ

hunc modum diebus plus triginta missis epistolis amplius quingentis, ad tantum ordinem obedientiamque Romanum imperium universum redegit, ut nihil novi contigisse, sed Imperator adhuc aura vesci et praeesse rebus videretur. Nulli enim nec parvi nec magni motus audiebantur: nisi quod Albani in Thessalia, morte Imperatoris intellecta, urbes illic incursabant et, quamquam non admodum, depraedabantur. Quo comperto, magnus domesticus quam primum eo nuntium expedit. Albanis imperat, aut praedam restituant ac de caetero se contineant: aut si iussa detrectent, se apud ipsum in hostium loco futuros sciant. Quibus illi minis exterriti, non solum praedam spoliatis reddiderunt, verumetiam posthac nihil tale ausuros promiserunt, modo huius peccati gratia sibi fieret. Verum haec paulo post acciderunt. Postquam magnus domesticus e palatio domum concessit, praecones eius missu vicos et oppida Byzantio vicina concursant, omnem clerum Constantinopolim ad diem praefixam propter defunctum Imperatorem funebribus sacris expiandum evocantes. Confluxerunt tanti greges, ut Sophiae templum, omnium quae sol adspicit spatiosissimum, ad praesentem usum haud satis capax appareret, a sacerdotibus confertim repletum videlicet. Ubi

A.C. 1341 καὶ ἡ προθεσμία παρῆν τῶν ἱλασμῶν, ἐτελοῦντο ἀθορύβως καὶ
V. 285 τεταγμένως οὕτως, ὡς δοκεῖν ὀλίγους τινὰς εἶναι καὶ εὐαριθμή-
τους τοὺς τελοῦντας. οὐδὲ γὰρ ἄσημός τις ἐξηκούετο θροῦς,
οἷον ποιεῖν φιλεῖ τὸ πλῆθος, ἀλλ' ἐξαισία τις εὐαρμοστία
καὶ συμφωνία μέλους, πάντων ἐφεξῆς τοὺς ἱεροὺς ᾀδόντων
ὕμνους. καὶ ἦν οὐκ ἔκπληξιν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡδονὴν τὸ
θέαμα παρέχον, κατάλογος ἱερὸς ὁρώμενος τοσοῦτος ἅμα τοῖς
ἱεράρχαις, στολαῖς ἱεραῖς κεκοσμημένοι καὶ μίαν τελοῦντες
τελετὴν, ὑφ' ἑνὶ καθηγεμόνι τῷ πατριάρχῃ τεταγμένοι. λαμ-
D πάδων δὲ περιουσίᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ πολυτελείᾳ τῆς παρασκευῆς
καὶ τὰς πώποτε ὑμνουμένας παρηκόντισε τῶν ἑορτῶν. ἀνα-
λώματα δὲ τὰ ἐπὶ τούτοις καὶ τοὺς τῶν ἱερέων μισθοὺς, φι-
λοτίμως μάλιστα γεγενημένους ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν, οἴκοθεν
ὁ μέγας δομέστικος παρέσχετο αὐτός.

P. 351 β'. Ἀλλὰ τὰ μὲν τῶν ἱλασμῶν τοιαῦτα ἐγεγόνει. αὐ-
τὸς δὲ εἴχετο τῆς τῶν πραγμάτων διοικήσεως ὥσπερ καὶ πρό-
τερον, μηδένα ὑποπτεύων περὶ οὐδενός. τῷ πατριάρχῃ δὲ
οὐκ ἤρκει μένειν ἐπὶ τοῖς προτέροις, ἀλλ' ἐδόκει δεῖν ἀντέ-
χεσθαι τῆς τῶν κοινῶν πραγμάτων διοικήσεως, ὡς αὐτῷ προσ-
ηκούσης ἐκ τοιαύτης δή τινος αἰτίας. ἔτι περιόντος βασι-
λέως οὐκ ὀλίγῳ χρόνῳ πρὸ τῆς τελευτῆς συνεβούλευεν ὁ μέ-
γας δομέστικος αὐτῷ πατριάρχην πεῖσαι ἐπιτίμιον ἀνατείνα-
σθαι καὶ χωρισμὸν τῆς ἐκκλησίας τῶν πιστῶν, εἴ τις τετε-

dies placandis manibus dicta illuxit, omnia adeo citra tumultum tantoque ordine peracta sunt, quasi qui peragebant pauci ac numeratu faciles essent. Neque enim saltem obscurius murmur, quale in frequentia solet, sed admirabilis quaedam, omnibus alternatim sacros hymnos modulantibus, concinnitas atque convenientia vocum exaudiebatur: nec stupori tantum, sed voluptati quoque erat hoc spectaculum, dum ita ingens sacerdotum multitudo cum episcopis, induta sacris vestibus, sub uno patriarcha duce, iisdem ritibus fungeretur. Lampadum vero copia reliquique apparatus amplitudo omnium dierum festorum, qui unquam memorabiles exstiterunt, magnificentiam splendoremque superabat. Atque in haec et in sacerdotum amplissima honoraria pro cuiusque dignitate sumptum de suo fecit magnus domesticus.

2. Piamina quidem haec fuerunt. Ipse autem magnus domesticus, quomodo antehac, ad rem publicam procurandam incumbebat, de nemine nulla in re quidquam suspicans mali. Patriarcha in sua pelle quiescere non poterat, sed imperii administrationem, ut sibi congruentem, ex causa istiusmodi capessendam iudicabat. Non parum diu ante excessum Imperatori consilium dedit magnus domesticus, patriarchae auctor esset poenam et eiectionem ex ecclesia interminandi, si quis Imperatore mortuo

λευτηκότος βασιλέως ἐπιβουλεύσειε τοῖς ἐκείνου παισὶ καὶ τὴν A. C. 1341 βασιλείαν παρέλοιτο ἀδίκως. ἔφασκέ τε πείθειν ἐπιχειρῶν, ὡς οὐδὲν ἔσονται τοιαῦτα πράττοντες τῶν ἀτόπων εἰργασμένοι καὶ παραλόγων, ἀλλὰ καὶ ὠφέλειαν οὐ μικράν τινα πα- C ρέξονται τοῖς παισὶν ἐκ τούτου, εἴ τι τοιοῦτον συμβαίη περὶ αὐτούς. πᾶσι μὲν γὰρ ἄδηλον εἶναι τὸ τοῦ θανάτου τέλος, ὁπότε ἥξει, μάλιστα δὲ αὐτοῖς ἀεὶ περὶ μάχας καὶ κινδύνους ἠσχολημένοις. καὶ οὐδὲν εἶναι τῶν ἀδυνάτων, εἰ καὶ ἀμφοτέροις αὐτοῖς συμβαίη περὶ μίαν μάχην πεσεῖν. εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, ἀπρονοήτους παντάπασι συμβαίνει λείπεσθαι τοὺς παῖδας, μήθ' ἑαυτοῖς ἀμύνειν διὰ νηπιότητα δυναμένους, μήθ' ἕτερόν τινα ἔχοντας τὸν προστησόμενον γνησίως καὶ ἀδόλως. βασιλεὺς δὲ οὐκ ἐπείθετο ῥαδίως, γνώμης τε ὢν ἀγαθῆς καὶ μᾶλλον οἰόμενος προσήκειν ἐπὶ τὴν πάντα δυναμένην δεξιὰν τὰς ἐλπίδας τῆς τῶν παίδων σωτηρίας ἔχειν, ἢ πρὸς συκίνην ἐπικουρίαν τὴν ἐξ ἀνθρωπίνης ἐπινοίας ἀποβλέπειν, συνορῶν, ὡς καὶ τοῖς πρὸ ἐκείνων βασιλεῦσι τοιαῦτα ἐπινενοημένα ὤνη- D σαν οὐδέν. ἔφασκέ τε, ὡς ἢ θεὸς ἄνωθεν χεῖρα σώζουσαν ὑπερέχων ἢ τῶν ἡμῖν εὔνων ἡ δύναμις, ἂν τῶν ἐναντίων ὑπερέχῃ, τὰς τῶν ἀδικεῖν ἐθελόντων ἂν κωλύσειεν ὁρμάς· ὅρκοι δὲ καὶ δεσμοὶ καὶ ὅσα παραπλήσια, οὐδὲν ἂν ἐκφοβήσειε τοὺς πλεονεκτεῖν προῃρημένους. διὸ καὶ τῆς τοιαύτης πράξεως ἀποσχέσθαι, ὡς οὐ V. 286 μόνον οὐδὲν ἡμῖν λυσιτελούσης, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις οὐ τὴν τυ-

11. *δυναμένοις* P. et M. 12. *ἔχουσι* M.

filiis eius insidiaretur et imperium illis nefarie adimeret: addiditque persuadendi causa, nihil indecens aut inopinatum facturos, quinetiam non modice filiis profuturos, si quid humanitus ipsis accidisset. Neminem enim praescire diem ultimum, praesertim ipsos, semper bellis cum periculo distentos: et posse utrumque eorum in eodem praelio occumbere: male curatos relinqui filios, qui nec sibi ipsis propter aetatis imbecillitatem ferre opem poterunt: nec habituri sint, qui eos sincere ac legitime tueatur. Imperator reniti, quod pius esset animi putaretque convenire magis in omnipotenti dextera salutem filiorum reponere, quam ad ficulneum auxilium humana cogitatione inventum respicere: intelligeret praeterea, a superioribus imperatoribus similia excogitata fuisse, nec profuisse. Et adiungebat, aut Deum ab alto salutarem manum extendentem aut potentiam sibi bene cupientium, devictis adversariis, eorum ad iniuriam inferendam impetus repressuram. Iuramenta et vincula et quaecumque huius generis nihil perterritura eos, qui ex alienis incommodis sua comparare commoda statuerint. Idcirco abstinendum hoc negotio, ut non solum ipsis inutili, sed ceteris etiam non mediocriter nocituro, utpote praeter poenas ob rapinam debitas

A.C. 1341 χοῦσαν βλάβην δυναμένης προξενεῖν, οἷα δὴ πρὸς τῷ δίκας τῆς ἁρπαγῆς ὀφείλειν καὶ κεχωρισμένοις ἀπὸ θεοῦ. ὁ μέγας δὲ δο-
P. 352 μέστικος οὐκ ἀνίη βιαζόμενος, ἀλλ' ἐδεῖτο τῶν μὲν τοιούτων λόγων ἀποσχέσθαι, αὐτῷ δὲ πείθεσθαι, ὡς λυσιτελοῦντα καὶ δίκαια βουλευομένῳ. καὶ ἔπεισέ γε βιασάμενος, οὐδ' οὕτω μὲν πεπεισμένον, ὡς λυσιτελῆ τὰ πραττόμενα εἴη, ἀλλὰ τῆς ἐξαρχῆς ἐχόμενον γνώμης, διὰ δὲ τὸ δοκεῖν ἐκείνῳ λυσιτελεῖν καὶ ἄκοντα πεπεισμένον. καὶ τὸν πατριάρχην μετακαλεσάμενος καὶ ὅσοι τῶν ἀρχιερέων ἐν Βυζαντίῳ τότε παρῆσαν, καὶ ὅσα ἦν εἰκὸς διαλεχθεὶς περὶ τοῦ πράγματος καὶ τὴν γνώμην φανερὰν ποιήσας, ὡς αὐτῷ μὲν οὔτε ἀναγκαῖον, οὔτε λυσιτελὲς δοκεῖ τὸ πρᾶγμα, (οὐ γὰρ ἐπισχήσει τὰς ὁρμὰς τῶν ἐπιβούλων·) ὡς ἂν δὲ μὴ δοκοίη τοῖς σφετέροις μόνοις πεί-
B θεσθαι λογισμοῖς, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις συμβουλεύουσι παραχωρεῖν αὐτόν τε πεπεῖσθαι καὶ σφίσιν ἐπιτρέπειν, ἐκέλευε τὸν ἀφορισμὸν κατὰ τῶν μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν τοῖς παισὶν ἀδίκως ἐπιθησομένων ἐκφωνεῖν. καὶ ἐτελεῖτο παρὰ πατριάρχου, ἃ προσέταττεν ὁ βασιλεύς. διὰ ταῦτα δὴ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ὁ πατριάρχης ᾠήθη δεῖν, οἷα δὴ τῶν βασιλέως παίδων φύλαξ, ἄλλως θ' ὅτι καὶ ὁ τοῦ βασιλέως παῖς Ἰωάννης ὁ βασιλεὺς ἔτι νήπιος ἦν, ἄρτι παιδικῆς ἡμμένος ἡλικίας, (ἔτη γὰρ ἦν γεγονὼς ἐννέα·) ἀνθάπτεσθαι τῶν πραγμάτων καὶ τὴν βασιλείαν συνδιασώζειν τῷ νέῳ βασιλεῖ. καὶ ἥπτετό γε αὐτῶν, λανθάνειν ἐπιχειρῶν ὡς μάλιστα ἐνῆν καὶ κατὰ μικρὸν ἐμβιβάζων ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀρ-

6. πεπεισμένων P.

etiam diris precibus a divina coniunctione seclusis. Magnus domesticus instare, rogareque huiusmodi verbis parceret; sibi utiliter ac iuste consulenti pareret. Et importunitate, quod voluit, effecit, non ita tamen, ut profuturum crederet imperator, si fieret; verum anticipatae opinioni suae affixus, quoniam ille profuturum censebat, in speciem assensus est: accersitoque patriarcha cum episcopis quotquot Byzantii versabantur, et quae decebat de re locutus; declarata insuper palam sententia sua, sibi quidem rem neque necessariam, neque conducibilem videri (non enim cohiberi posse insidiatorum cupidinem) tamen ne existimetur suo tantum iudicio obsequi, sed aliorum quoque consiliis cedere, et manus dare et rem illis committere. Proinde anathema in eos dicant, qui se mortuo filios eius per scelus adorirentur. Patriarcha iussa complet; et hac nimirum de causa post eius obitum oportere se tamquam filiorum tutorem (et praesertim, quia Ioannes imperator admodum puer adhuc, novem dumtaxat annos natus erat,) gubernationem attingere et adolescentulo imperatori imperium conservare existimavit. Ac suscepit quidem ille rem publicam, paulatimque semet in

χήν. ἐδεδίει γὰρ γενέσθαι φανερὸς ἀντιπολιτευόμενος τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ. καὶ ἄλλα τε ἔπραττεν, ἃ οὐκ ἦν αὐτῷ ἀρέσκειν, καὶ ἑταιρείαν ἐκ τῶν συγκλητικῶν συνίστα καὶ ἔπειθε πολλαῖς ὑποσχέσεσιν αὐτῷ συμπράττειν, ὡς τὰ μέγιστα εὖ ποιήσων, εἰ αὐτῷ προσγένοιτο τῶν πραγμάτων ἡ ἀρχή. καὶ διηνεκῶς διέτριβεν ἐν βασιλείοις, νυκτὸς μόνης καὶ ταύτης μέσης οἴκαδε ἀναχωρῶν. ἐξ ὧν ὁ μέγας δομέστικος καταστοχαζόμενος τῆς τοῦ πατριάρχου διανοίας, ἄλλως τε καί τινων τῶν κοινωνούντων αὐτῷ τῶν ἀποῤῥήτων ἀπαγγελλόντων τῶν γινομένων τὴν αἰτίαν, ἐδυσχέραινε μὲν ὡς εἰκὸς καὶ δι' ὀργῆς τὰ πραττόμενα ἐποιεῖτο, ὅμως δὲ ἔφερε σιγῇ, ἀποσκοπῶν ὅποι τελευτήσει ἡ διάνοια αὐτῷ. μεταξὺ δὲ τούτων γινομένων συμβέβηκέ τι καὶ ἄλλο, ὃ οὐ μετρίως καθήψατο τῆς τοῦ μεγάλου δομεστίκου ψυχῆς. ὁ γὰρ τῶν Μυσῶν βασιλεὺς Ἀλέξανδρος πρεσβείαν πέμψας πρὸς βασιλίδα καὶ Ῥωμαίους, τὸν παρ' αὐτοῖς διατρίβοντα φυγάδα ᾔτει Σίσμανον τὸν τοῦ παρὰ Μυσοῖς προβεβασιλευκότος Μιχαήλ· ὃς δὴ γεγένητο αὐτῷ ἐκ τῆς Στεφάνου τοῦ τῶν Τριβαλῶν ἄρχοντος ἀδελφῆς, ἣ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἦρξε Μυσίας. πρότερον γὰρ ἐκβεβλημένη ὑπ' ἐκείνου ἦν ἔτι περιόντος καὶ τῇ βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ νέου συνοικοῦντος ἀδελφῇ. ἐπεὶ δὲ μετ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν δυνατωτάτων ἐπιβουλευθεῖσα, πάλιν ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς, ἡ μὲν τὸν ἕτερον ἔχουσα τῶν υἱῶν Ἰωάννην, πρὸς Κράλην ἐπανῆκε τὸν ἀδελφὸν, Σίσμανος δὲ ὁ

A. C. 1341 — C — D — P. 353

13. μετρίως οὐ P.

principatum intrudens, latere studuit quam maxime potuit; quod metueret, ne magni domestici aemulum se esse in regenda re pub. palam constaret. Et cum alia ei inimica faciebat, tum sodalitium ex aulicis proceribus conflabat, multaque amplissima beneficia promittebat, si ipsis administris rerum principatum adipisceretur. Praeterea totos dies et ad medias noctes in palatio haerebat. Hinc magnus domesticus eius cogitata olfaciens, et imprimis a nonnullis, quibuscum patriarcha arcana sua communicabat, de causa molitionum istarum certior factus, merito indigne ferebat et irascebatur. Silebat nihilo minus et quo demum res erumperet, observabat. Inter haec aliud quiddam evenit, quod eius animum non leviter pupugit. Nam Moesorum rex Alexander per legatos ab imperatrice et Romanis Sismanum exulem Byzantii degentem petebat, Michaelis, cui successerat, ex Stephani Triballorum principis sorore filium: quae a marito, superinducta sorore Andronici iunioris, eiecta, post eius interitum in Moesia regnaverat: nec multo post potentissimorum factione rursum pulsa regno, cum Ioanne e filiis altero ad Cralem fratrem se receperat. Sismanus alter filius ad Scythas exu-

A.C. 1341 λοιπὸς τῶν παίδων, εἰς Σκύθας ᾤχετο φυγάς. ὃς δὴ παρ'
ἐκείνοις διατρίψας οὐκ ὀλίγον, ὕστερον Ῥωμαίοις ἑκοντὶ προσ-
ῆλθε μετὰ τὴν βασιλέως τελευτήν. τοῦτον δὴ Ἀλέξανδρος
ᾐτεῖτο πέμψας, ὡς πολεμιώτατον αὐτῷ. ἔφασκέ τε δυοῖν θά-
τερον, ἢ παραδοῦναι Σίσμανον ἐπὶ θανάτῳ ἢ παρασκευά-
V. 287 ζεσθαι πρὸς πόλεμον, ὡς οὐκ ἐνὸν αὐτὸν εἶναι φίλον καὶ
σύμμαχον Ῥωμαίοις, τοῦ πολεμιωτάτου τρεφομένου παρ' αὐ-
τοῖς. ἔπεμπέ τε καὶ τοὺς ὅρκους, οἳ πρὸς βασιλέως Ἀνδρο-
νίκου πρὸς αὐτὸν ἦσαν ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ γεγενημένοι. ἡ μὲν οὖν
Ἀλεξάνδρου πρεσβεία τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. ἔδει δὲ τὴν σύγ-
κλητον συνελθοῦσαν βουλεύσασθαι ἅμα βασιλίδι, εἰ δέον ἢ
B τὸν αὐτόμολον παραδιδόναι ἢ πόλεμον ἄρασθαι πρὸς Μυσοὺς
ὑπὲρ αὐτοῦ. οἱ μὲν οὖν συνῆλθον ἐν βασιλείοις. συμπαρῆν
δ' αὐτοῖς καὶ δομέστικος ὁ μέγας ἅμα πατριάρχῃ. προτε-
θείσης δὲ τῆς βουλῆς ἐπ' ἐκκλησίας, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες
ἡσυχίαν ἦγον πρὸς τὸν μέγαν δομέστικον ἀποβλέποντες, ὅ,
τι ἂν βουλεύσαιτο περὶ τῶν προκειμένων· Χοῦμνος δὲ Γεώρ-
γιος, ὁ ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἀμαθῶς καὶ θρασέως πρίν τι φθέγ-
ξασθαί τινα „γέγραπται", εἶπεν „ἐὰν τῷ ἐσχάτῳ ἀποκαλυφθῇ,
σιγάτω ὁ πρῶτος. ἂν οὖν καὶ ἡμῶν τινι τῶν δοκούντων
ἐσχάτων εἶναι βέλτιόν τι περὶ ὧν νυνὶ βουλευόμεθα εἰπεῖν
ἐξῇ, ἀνάγκη τὸν πρῶτον στέργειν." ἐταράχθη μὲν οὖν εὐ-
C θὺς ὁ μέγας δομέστικος ἐπὶ τῷ λόγῳ πρὸς τὴν θρασύτητα

latum abierat: nec longo tempore ibidem exacto, post mortem imperatoris ad Romanos sponte confugerat. Hunc igitur Alexander ut teterrimum hostem suum postulabat et alterutrius optionem dabat: ut aut Sismanum sibi iugulandum dederent, aut se ad arma compararent; haud enim Romanis amicum ac socium esse posse, quamdiu illi hostem suum apud se alerent: simulque iuramentum mittebat, quo se ipsi Andronicus pacis causa obstrinxerat. Legatio Alexandri ita se habuit. Oportebat vero convenire optimates et cum Augusta deliberare, fasne esset perfugam tradere, an pro eo bellum contra Moesos suscipere. Convenitur in palatio: adsunt item magnus domesticus et patriarcha: quaestio movetur. Ibi aliis omnibus in magnum domesticum ora atque oculos cum silentio convertentibus eiusque super re proposita sententiam expectantibus, Georgius Chumnus mensae praefectus inscite et audacter, priusquam ab ullo verbum audiretur, Scriptum est, inquit, *si postremo revelatum fuerit, primus taceat.* Ergo si alicui nostrum, qui videmur esse postremi, melius aliquid in illis, de quibus nunc est inducta deliberatio, loqui licuerit, necesse erit primum boni consulere. Percussit illico et indignatione commovit magnum domesticum tam proterva et impudens oratio. Sed quia aut imperatricem aut pa-

καὶ ἀναίδειαν τοῦ ἀνδρὸς ἀγανακτῶν. οἰόμενος δὲ τὴν βα- A.C. 1341
σιλίδα ἢ τὸν πατριάρχην (οὗτος γὰρ ἤδη προΐστατο τῆς βου-
λῆς,) πρὸς ὀργὴν τὸν Χοῦμνον ἀπελάσειν τοῦ βουλευτηρίου
ἢ λόγοις ἐπιπλήξειν τῆς ἀκαίρου γλωσσαλγίας, ἤνεγκε σιγῇ.
ὡς δὲ μήτε παρ' ἐκείνων ἐλέγετο τῶν δεόντων τι, ἔτι μᾶλλον
ἐταράττετο, τεκμήριον ἐναργὲς ἀταξίας καὶ ἀναρχίας τιθέμε-
νος τὸν λόγον, εἰ πᾶσιν ἐξέσται τοῖς μείζοσι προσκρούειν ἀδε-
ῶς. Τορνίκης δὲ Δημήτριος οὐκ ἐνεγκὼν τὴν ἀτοπίαν, „τί
οὖν;" εἶπε „δημοκρατίαν χρὴ ποιεῖν τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν,
ἵν' ἐξῇ παντί τῳ βουλεύεσθαι καὶ λέγειν, ἅττα ἂν δοκῇ, καὶ περὶ
μειζόνων καὶ ἐλαττόνων πραγμάτων, καὶ ἀνάγκην προστιθέ-
ναι τοῖς βελτίοσι στέργειν τὰ ἐψηφισμένα. καὶ ποίαν ἀτοπίας D
ἂν ὑπερβολὴν ἐλλίποι τὸ τοιοῦτον;" ὡρμημένων τε ἤδη περὶ
τῶν τοιούτων ἀλλήλοις ἀντιλέγειν, ἐπέσχεν ἡ βασιλὶς, τῶν
ἀκαίρων ἀποσχέσθαι κελεύουσα λόγων τουτωνὶ καὶ ἀναγκαίων
πέρι διαλέγεσθαι. ὁ μέγας δὲ δομέστικος ὑποκρινάμενος τὸν
στόμαχον ἀλγεῖν, ἐπλάττετό τε στρέφεσθαι τὰ ἔνδον καὶ
ἐσιώπα, ὡς μηδὲ φθέγγεσθαι δυνάμενος ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος.
οἱ δὲ ἀτάκτως ἐθορύβουν, ἕκαστος τὸ προσιστάμενον βουλό-
μενος κυροῦν. οἱ μὲν γὰρ ἔλεγον δεῖν Σίσμανον διασώζειν, P. 354
ἱκέτην τῆς Ῥωμαίων βασιλείας γεγενημένον, καὶ μὴ καταπροδι-
δόναι, εἰ δεῖ τι καὶ τῶν δυσχερῶν ὑπομένειν δι' αὐτόν. οἱ
δὲ τὴν χώραν μᾶλλον καὶ τὰ οἰκεῖα διασώζειν καὶ μὴ βαρ-

17. ἔπλαττε τότε P.

triarcham (ille enim consilio praesidebat) iratos e curia hominem exacturos, aut verbis saltem de istac tam intempestiva linguae petulantia obiurgaturos sperabat, ad contumeliam tacuit. Cum autem illi contra ne mutirent quidem (quod minime decebat) maior eum perturbatio incessit, pro manifesto confusionis et anarchiae habentem indicio, si in quemvis e maioribus libere insultare liceret. Demetrius autem Tornicius insolentiam non ferens, Quid hoc rei? inquit, ad democratiamne Romanum imperium redigemus, ut unicuique fas sit consulere ac dicere pro libidine aeque in gravioribus ut in levioribus, et prudentioribus sua decreta approbandi necessitatem imponere? Quid tandem hoc stolidius fieri queat? Cumque iam inter se altercari inciperent, imperatrix se interponens, eos cohibuit hortata, ut, istiusmodi sermonibus alienis omissis, de necessariis dissererent. Magnus domesticus dolorem stomachi et tormina simulare silereque, ac si cruciatus ille sibi vocem eriperet. Illi immodeste mutuum obstrepere, dum quisque propositum confirmare nititur. Quidam enim Sismanum Romani imperii supplicem conservandum, non prodendum asserebant, etiamsi eius causa quippiam durius patiendum foret. Alii magis regionem et propria servanda tuendaque, nec propter fugitivum barbarum in praevisa peri-

A.C. 1341 βάρου ἕνεκα φυγάδος εἰς προὖπτον κίνδυνον ἐμβάλλειν σφᾶς
αὐτούς. καὶ τοιαῦτα ἕτερα ἀντέλεγον πρὸς ἀλλήλους καὶ βο-
ῆς τὰ βασίλεια ἐπλήρουν, πάντων ἐθελόντων γνώμας καὶ ψη-
φίσματα προτείνειν ὑπὲρ τῶν κοινῇ λυσιτελούντων. ὡς δὲ
ἐπιπλέον ἡ φιλονεικία παρετείνετο καὶ ἀσύμφωνοι ταῖς γνώ-
μαις ἦσαν, ὁ πατριάρχης ὡς δή τι μέγα καὶ θαυμάσιον βε-
βουλευμένος „ἐμοὶ δοκεῖν" ἔφη „Σίσμανον πρὸς τὸν τῆς τοῦ
B θεοῦ Σοφίας νεὼν καταφυγεῖν. ἀσυλίᾳ δὲ αὐτοῦ τετιμημένου
ὑπὸ πάντων, ὅσοι Ῥωμαίων ἐβασίλευσαν, ἐξεῖναι καὶ ἡμῖν
εὐπρόσωπον ἀπολογίαν πρὸς τοὺς Ἀλεξάνδρου θέσθαι πρε-
σβευτὰς, ὡς οὐκ ἐξὸν ἀποσπάσαντας τὸν ἱκέτην τοῦ θεοῦ πα-
ραδιδόναι πρὸς σφαγὴν, μάλιστα πάντων τοῦτο ἄγος ἐνα-
γέστατον καὶ παρὰ τῶν πάλαι καὶ τῶν νῦν Ῥωμαίων νομι-
ζόμενον." οἱ μὲν οὖν πολλοὶ τῶν παρόντων ἐξεθείασαν τὴν
βουλὴν, ὡς ἀρίστην καὶ συνετωτάτην καὶ δυναμένην μάλιστα
ἀπράκτους ἀποπέμψαι τοὺς Ἀλεξάνδρου πρεσβευτὰς, συνο-
V.288 ρῶντας ἤδη καὶ αὐτοὺς τὴν τοῦ πράγματος ἀνάγκην. τοῦ
μεγάλου δὲ δομεστίκου φθεγγομένου μηδὲν, ἡ βασιλὶς πρῶτα
C μὲν κατεμέμφετο τὴν ἀκαιρίαν τῆς νόσου, ἐφ' οὕτως ἀναγ-
καίου καιροῦ καὶ δεομένου βουλῆς γεγενημένην· ἔπειτα δὲ
ἔλεγε πρὸς αὐτὸν, ὡς, εἰ μὲν καὶ αὐτῷ εὖ ἔχειν ἡ τοῦ πα-
τριάρχου δοκεῖ βουλὴ, ὥσπερ δὴ καὶ τοῖς ἄλλοις συνέδοξε
καὶ αὐτῇ, ἐπινεῦσαι ὡς καλῶς ἔχουσι τοῖς λεγομένοις, καὶ
τοῦτο ἐπιθέσθαι πέρας τῇ βουλῇ. εἰ δέ τι βέλτιον αὐτῷ καὶ

9. ἡμῖν em. *ED. P.*, ὑμῖν P. et M.

cula sponte incurrendum. His atque similibus verbis concertantes, palatium clamoribus implebant, cunctis ad communem utilitatem sententias et placita sua in medium afferre sagatentibus. Cumque sententiarum contentio ingravesceret, patriarcha, quasi nimirum nescio quid magnum et admirabile consulturus, Mea opinione, inquit, Sismano in aedem Sophiae transfugiendum est: quam cum ab omnibus imperatoribus asyli iure honoratam constet, licebit et nobis honestum Alexandri legatis responsum reddere; nefas fuisse nobis Dei supplicem abstrahere et aliis interficiendum transdere; quando id in scelere omnium impurissimo a Romanis semper numeratum sit. Multi igitur praesentes consilium hoc in caelum ferebant optimumque ac prudentissimum et ad legatos Alexandri, ut qui iam ipsi quoque recusationis necessitudinem perspicerent, re imperfecta dimittendos, longe oportunissimum iudicabant. Tacente magno domestico, Augusta primum de morbi eius importunitate, tempore tam ancipiti et consilio egente, querebatur. Deinde admonebat, si placeret ei patriarchae ratio, quomodo aliis ac sibi placuisset, vultu annueret, atque ita dicta confirmaret et consultationi finem daret.

λυσιτελέστερον ἕτερον δοκεῖ, τὸ νῦν μὲν εἶναι διὰ τὴν αὐτοῦ A.C. 1341 νόσον τὸν σύλλογον διαλύειν, αὖθις δὲ ῥαΐσαντος, βουλεύσεσθαι περὶ τῶν αὐτῶν. ὁ δὲ μικρὸν ἐπισχὼν, „δοκεῖτέ μοι" ἔφη „μὴ περὶ ὧν βουλεύεσθε, τὴν ἀπόκρισιν ποιεῖσθαι. οὐ γὰρ νῦν ὑμῖν ἡ σκέψις περὶ λόγων εὐπροσώπων, ἀλλὰ εἴτε χρὴ τὰ κελευόμενα ὑπ' Ἀλεξάνδρου πράττειν, εἴτε πολεμεῖν αὐτῷ. ὑμεῖς δὲ περὶ ὧν προὔθεσθε βουλεύεσθαι ἀφέντες, D περὶ νομίμων καὶ δικαίων τῶν παρὰ Ῥωμαίοις διαλέγεσθε, ὥσπερ ἂν εἴ τις καὶ Ἀλέξανδρον ὁ καταναγκάσων ἦν τοῖς Ῥωμαίων νόμοις πείθεσθαι. ὁ δ' ἴσως ἐρεῖ, ὡς οὐκ ἐμοὶ, ἀλλὰ Ῥωμαίοις οἱ νόμοι οὗτοι κεῖνται· ἐμοὶ δὲ εἷς νόμος ἐκ παντὸς τρόπου τὰ συνοίσοντα ἐμοὶ ζητεῖν. ὑμῖν δὲ εἰ καὶ Σίσμανον ἔξεστι τοῖς ἀσύλοις κατακρύπτειν ἱεροῖς, ἀλλ' οὐ δήπου καὶ πόλεις καὶ κώμας κατακρύψετε ἐν τοῖς τοιούτοις, οὐδὲ βοῶν ἀγέλας καὶ ποίμνια προβάτων καὶ τὴν ἄλλην περιουσίαν τὴν ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἐξ ὧν ἐμοὶ τῆς ἀδικίας ἐξέσται P. 355 κομίζεσθαι ποινάς. πρὸς οὖν τὰ τοιαῦτα χρὴ βουλεύεσθαι, οὐ πρὸς ἀπολογίας εὐπροσώπους. ἐγὼ δὲ ὀλίγου δεῖν νυνὶ μέμφομαι καὶ ἐμαυτῷ, ὅτι καὶ ὁπωσοῦν εἰς τοιουτουσὶ προήχθην λόγους. εἴρηται γὰρ ἐξαρχῆς καὶ ἐπεψηφίσθη γε ὑπὸ πάντων, ἐπεὶ μηδεὶς ἀντεῖπε μηδέν· ἐὰν τῷ ἐσχάτῳ τι ἀποκαλυφθῇ, σιγᾷν τὸν πρῶτον. εἰ δὴ μὴ τῷ ἐν ἐσχάτοις τετα-

3. δοκεῖ τέ P. 5. ἡμῖν P. 8. διαλέγεσθαι P. 10. δι' ἴσως P. 16. τοῖς pro τῆς P.

Sin quid aliud melius et utilius haberet, 'se in praesentia propter eius tentationem valetudinis concilium dimissuram: ubi se ex illa recreasset, de iisdem denuo acturos. Domesticus paulum se colligens, Videmini mihi, ait, non respondere ad ea, de quibus ventum est in consilium. Non enim nunc de sermonibus honesta specie confictis quaeritur, sed num, quae Alexander postulat, concedenda, an potius armis cum eo depugnandum sit. Vos autem posthabita consultationis materia, de iure institutisque Romanorum disputatis: perinde ac si esset, qui Alexandrum posset etiam cogere ad obtemperandum Romanorum legibus. Qui dicet fortasse, non mihi, sed Romanis hae leges praescribuntur: ego unam hanc legem agnosco, omni ratione mea commoda persequi. Quamquam autem vobis in sacris asylis Sismanum licet abscondere, urbes tamen et castella in iis abscondere non licet; neque armenta boum et greges ovium ceterasque in agris facultates, ex quibus mihi poenas iniuriae persolvetis. Huc itaque, non ad speciosas rationes accomodanda est vobis deliberatio. Ego vero, parum abest, quin me ipsum accusem; qui nescio quomodo ad haec dicenda prolapsus sum. Dictum est enim ab initio et ratum ab omnibus habitum (nemo siquidem contradixit prorsus): si quid

A.C. 1341 γμένῳ, ἀλλὰ καὶ τῷ πρώτῳ καὶ μάλιστα ἐξάρχοντι τοῦ βουλευτηρίου τοιαῦτα ἔδοξε καὶ ὑμῖν ἐπεψηφίσθη γε τοῖς πᾶσιν ὡς λυσιτελῆ, προσῆκε στέργειν καὶ αὐτὸν καὶ περαιτέρω πολυπραγμονεῖν μηδέν." τῆς βασιλίδος δὲ ἐναγούσης μάλιστα B καὶ ἐπισπωμένης πρὸς τοὺς λόγους, „οὐδὲ τὰ τοιαῦτα καίτοι γε ὀλίγα ὄντα ἑκὼν εἶναι ἐφθεγξάμην." πρὸς δὴ τὰ τοιαῦτα εὐθὺς ὁ πατριάρχης αἰτίας ἀπολύων ἑαυτὸν, „ἀλλ' ἐγὼ" εἶπε „πρῶτος καὶ αὐτὸς μηδὲν εἶναι πρὸς τὰ ζητούμενα τὴν βουλὴν ὁμολογῶ. οὐ γὰρ Ἀλεξάνδρῳ περὶ εὐλόγων καὶ μὴ τοιούτων ἀποκρίσεων μελήσειν, ἀλλ' ὅπως ὃ προὔθετο ἐξαρχῆς, εἰς πέρας, εἰ δύναιτο, ἀγάγῃ. οὗ δὴ ἕνεκα καὶ αὐτὸς οὐ πρὸς λόγους, ἀλλὰ πρὸς ἐκεῖνο φημὶ βουλευτέον εἶναι." τὰ ἴσα δὲ εὐθὺς καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιψηφισαμένων πάντων, ἐπεὶ ὁ μέγας δομέστικος ἀνέστη, καὶ οἱ ἄλλοι συνανέστησαν καὶ ὁ C σύλλογος διελύθη. ὁρῶν δὲ καὶ πρότερον ἐφιέμενον ὁ μέγας δομέστικος τὸν πατριάρχην τῆς ἀρχῆς τῶν πραγμάτων, καὶ μήτε βίᾳ βουλόμενος τὴν ἐπιχείρησιν ἐπέχειν, (οὐ γὰρ ἠβούλετο ἀκουσίων ἄρχειν, ἀλλὰ πολὺ μάλιστα βουλομένων καὶ χάριν εἰδότων τῆς ἀρχῆς,) ἄλλως τε καὶ δεδοικὼς, μὴ καὶ πρόφασις ἐκ τούτου στάσεως ἀναφυῇ καὶ πολέμου ἐμφυλίου, ἐξ ὧν ὡς εἰκὸς διαφθαρησομένην συνεώρα τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν, καὶ παντὸς οἰόμενος θανάτου ἐπαχθέστερον τὴν αἰτίαν τῶν δεινῶν παρασχεῖν αὐτός· (διὸ οὐδὲ βασιλέως ἔτι

postremo revelatum sit, ut primus taceat. Atqui si non inter postremos collocato, sed et primo et curiae longe principi talia visa sint et a vobis universis confirmata pro utilibus, par est me ipsum quoque boni consulere et ultra nihil curiose perscrutari. Hic cum imperatrix eum ad porro dicendum enixius impelleret ac perurgeret, Nec ista, inquit, tametsi pauca, libens protuli. Tum patriarcha haec vera sentiens, statim ut se culpa liberaret, ego primus, inquit, etiam ipse fateor, consultationem nostram nihil ad ea facere, quae in quaestionem adducuntur. Non enim Alexandrum curaturum, cum ratione an secus ei respondeatur: sed quomodo ab initio sibi proposita ad finem perducat, si possit. Quocirca et ipse non de verbis, sed de illo alio consilia agitanda sentio. Aliis omnibus protinus adstipulantibus, et post magnum domesticum consurrectione facta, conventus est solutus. Ceterum iam ante cernens magnus domesticus, patriarcham ad imperium affectare viam, et conatum eius vi reprimere nolens (haud enim invitis, sed cupidissimis et de imperio sibi gratias habentibus imperare cupiebat) praeterea timens, ne qua inde seditionis belliquo civilis occasio nasceretur, e quibus verisimile erat collapsurum Romanum imperium: et omni morte horribilius arbitratus, tantis aerumnis sese originem et caput esse:

περιόντος, καίτοι πολλὰ πολλάκις παρακεκληκότος, ἠθέλησε A.C. 1341 γενέσθαι βασιλεύς,) ἐσκέπτετο μὲν καὶ πρότερον τὴν ἡγεμο- V. 289 νίαν ἀποθέσθαι καὶ ἀπραγμοσύνῃ τὸν ἐπίλοιπον βίον ζῆν, D ὅπερ ἔφην, τοῦ φθορᾶς αὐτὸς αἴτιος Ῥωμαίοις καταστῆναι πᾶν ὁτιοῦν ἀνεκτότερον νομίζων. ὡς δὲ καὶ κατὰ τὸν σύλλογον αὐθαδῶς καὶ θρασέως τοῦ Χούμνου πρὸς αὐτὸν διειλεγμένου, (μάλιστα γὰρ πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον ἀποτείνεσθαι ᾠήθη, πάντων τῶν τότε Ῥωμαίων καὶ νομιζόμενον καὶ ὄντα πρῶτον,) οὐδεὶς ἐπετίμησεν, οὐδὲ ἐμέμψατο τῆς ἀκαίρου παῤῥησίας, ὥσπερ ἀρχὴν νομίσας στάσεως ἐμφυλίου τὸ τοιοῦτον, θᾶττον ἢ ἐβούλετο ὥρμητο ἀπαγορεύειν τὴν ἀρχήν.

γ'. Μετὰ γοῦν τὸν σύλλογον εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐπεὶ P. 356 καὶ αὐτὸς καὶ πατριάρχης παρῆσαν ἐν βασιλείοις, πρὸς βασιλίδα ἐχρῆτο μηνυτῇ καὶ τοιαῦτα αὐτῇ ἐδήλου δι' αὐτοῦ, ὡς, εἴπερ ἦν αἵρεσις αὐτῷ προτεθῆναι ἐκ θεοῦ, (αὐτὸς δ' ἂν εἴη τῶν λεγομένων μάρτυς, ὡς ἀληθῆ,) βασιλέα μὲν ἐν ζῶσιν εἶναι, αὐτὸν δ' ἐκείνου τὸν θάνατον ἀνθελέσθαι, ἁπάσαις B ψήφοις καὶ πάσῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ προείλετο ἂν αὐτὸς ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ ἐκεῖνον ζῆν. ἐπεὶ δὲ τῷ μέτρα καὶ ζωῆς καὶ τελευτῆς ἑκάστῳ ταλαντεύοντι τοῦτον ἔδοξε τὸν τρόπον, ἐκείνῳ μὲν ὁμολογεῖν προσῆκον χάριτας τῆς περὶ ἡμᾶς σοφῆς οἰκονομίας, αὐτοὺς δὲ ἕκαστον ὅ,τι ἂν εἴη αὐτῷ τε προσῆκον καὶ λυσιτελὲς σκοπεῖν. ὃ δὴ κἀμοὶ σκεψαμένῳ περὶ ἐμαυτοῦ,

13. βασιλέα P. 17. αὐτὸν δι' ἐκείνου P.

unde nec imperatore adhuc superstite, quamvis multis saepe ab eo precibus fatigatus, purpuram induere sustinuit: cogitaverat quidem prius dignitate ultro abire et reliquum vitae curis et negotiis vacuum decurrere, quod, ut modo dicebamus, quidvis tolerabilius duceret, quam Romanis a se pestem evenire. Verum ut Chumnum in consessu superbe et impudenter se perstringentem (ad se enim potissimum eius maledictum pertinere censebat, omnium tunc Romanorum et opinione et re praecipuum,) nullus de intempestiva libertate increpuit aut accusavit, hoc ipsum civilis seditionis exordium fore ratus, citius quam volebat, potestate se abdicandi desiderio captus est.

3. Ergo die proxime sequenti cum ipse et patriarcha essent in palatio, per eum imperatrici haec renuntiat. Si fuisset a Deo in eius relictum arbitrio (ipso teste, vera se dicere,) utrum mallet imperatorem quidem vivere, se autem pro illo vitam ponere, quasi omnibus punctis omnique studio et alacritate praeoptaturum fuisse mori, ut illi vivere diutius concederetur. Quoniam vero Deo unicuique sua fata dispensanti ita placuisset, aequum esse eidem ut sapientissimo rerum nostrarum statori, gratias agere et hominum quemlibet pro se, quid sibi conveniens utileque sit, circumspicere. Hoc

A.C. 1341 ἔδοξε δεῖν τῶν μὲν πραγμάτων ἀποσχέσθαι· συνεῖναι δὲ τὸν ἐπίλοιπον ἀπραγμοσύνῃ βίον, ὅπως ἂν δύνωμαι, διάγοντα κατ᾽ ἐμαυτόν. οὕτω δὴ δόξαν, ἤδη καὶ σοὶ κατάδηλον ποιῶ." τοῦ C πατριάρχου δὲ πυνθανομένου τὴν αἰτίαν, δι᾽ ἣν αὐτῷ τοιαῦτα πρὸς τὴν βασιλίδα παρέστη λέγειν, καὶ πρότερον μὲν ἔφασκε τοὺς τοιούτους στρέφειν λογισμοὺς καὶ ἀναγκαῖον οἴεσθαι ἀφίστασθαι τῶν πραγμάτων. ὃ δέ με τάχιον ἀνέπεισε τὴν βουλὴν ἀνακαλύπτειν, οὐδὲν ἕτερον εἶναι, ἢ ὅτι τῇ προτεραίᾳ κατὰ τὸν σύλλογον ἀκαίρως τοῦ Χούμνου καὶ ἀνοήτως παῤῥησιασαμένου καὶ ἐὰν τῷ ἐσχάτῳ ἀποκαλυφθῇ, σιγάτω ὁ πρῶτος φαμένου, οὔθ᾽ ἡ βασιλὶς οὔτ᾽ αὐτὸς ἠγανακτήσατε πρὸς τὴν ἀναισχυντίαν, οὐδὲ δίκην ἔδωκε τῆς ἀνοήτου γλωσσαλγίας, ἀλλ᾽ ἐφησυχάσατε τοῖς λεγομένοις, ὥσπερ εἰρημένου μηδενὸς καινοῦ." ὁ πατριάρχης δὲ „εἰ μὲν καί τις ἄλλη πρὸς τοὺς τοιούτους" ἔλεγε „λόγους ἤγαγεν αἰτία, αὐτὸς ἂν εἰδείης. εἰ δ᾽ αὐτοῦ τούτου ἕνεκα μόνου παροξυνθεὶς, D ὀργῇ φερόμενος πρὸς ἐμέ τε καὶ τὴν βασιλίδα, ἀφίστασθαι τῆς διοικήσεως ἔγνως τῶν κοινῶν, οὔτε δίκαια ποιεῖς, οὔτε προσήκοντα σαυτῷ. ἐγώ τε γὰρ ἰσχυρίζομαι τουτωνὶ τῶν λόγων μὴ ἀκηκοέναι παντελῶς· καὶ δίκαιος εἶναι ἀξιῶ πιστεύεσθαι παρὰ σοί· οἴομαι δὲ καὶ τὴν βασιλίδα τὰ ἴσα ἐμοὶ ἐρεῖν. οὐδὲ γὰρ ἂν ἤνεγκε σιγῇ, εἰ ἀκοῦσαί τε συνέβαινε V. 290 τῶν λόγων καὶ πρὸς σὲ εἰρῆσθαι οἰηθῆναι. διό σου καὶ δέο-

se sibi iam praestitisse visumque rerum administratione cedendum, et quod superest aevi, sibi, quoad fieri possit, soli viventem, in curarum vacuitate consumendum. Huius suae voluntatis eam esse ignaram noluisse. Sciscitante autem patriarcha causam, quid ei in mentem venisset, talem ad Augustam mittere nuntium, respondit: pridem se istas cogitationes volvere et abdicationem rectionis sibi necessariam arbitrari. Quod vero eum ad meditata citius patefacienda incitarit, non esse aliud, quam quod pridie Chumnus in conventu importune et insipienter ac sine fronte illud effutiverit, *si postremo revelatum sit, taceat primus*: quam impudentiam nec imperatrix, nec ipse patriarcha aegre tulerit, nec maledicentiam istam puniverit, sed perinde ac si nihil diceretur novi, in dicto istoc conquieverint. Excepit patriarcha. Num alia praeterea res te commoverit, ut hoc diceres, tu nosti: si propter hoc solum exacerbatus, mihi et imperatrici tantopere irasceris, ut rei publicae regendae munus abiicere constitueris, nec iuste, nec ex tua dignitate facis. Nam ego me verba illa Chumni omnino non audivisse, tibi confirmare possum: et mihi fidem haberi aequum est: putoque imperatricem eadem mecum confessuram. Haud enim vocem tenuisset, si audivisset et te tactum credidisset. Quare te oro quaesoque, uti verbis

μαι τῶν πρὸς τὴν βασιλίδα λόγων ἀποσχέσθαι, οὐ φαύλην A.C. 1341 τινὰ ἐσομένων ἐπιθήκην τῶν κακῶν. ὁ δ' οὐκ ἀνίη, ἀλλ' P. 357 ἐκέλευεν ἀπαγγέλλειν, νῦν μὲν, φάσκων, τὸν λόγον μόνον ἐκεῖνον τὸν ποιήσαντα τὴν ταραχὴν, ἴσως δέ τινα καὶ ἄλλα ἔχειν ἀνέκφορα ἐν τῇ ψυχῇ. αὐτίκα μὲν οὖν ὁ πατριάρχης ἐποίει τὰ κεκελευσμένα καὶ τῇ βασιλίδι ἀπήγγειλεν, ὅσα ὁ μέγας δομέστικος πρὸς αὐτὸν διαλεχθείη. ἡ δὲ ἐλπίδος τε ἔξω καὶ πέρα προσδοκίας λόγους ταῖς ἀκοαῖς εἰσδεξαμένη, ἠνιᾶτο μὲν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, ἐξεπέπληκτο δὲ, ὅ,τι τὸ τὸν μέγαν δομέστικον πεῖσαν, τοιαῦτά τε ἐνθυμηθῆναι καὶ πρὸς αὐτὴν εἰπεῖν. ὅμως ἑαυτὴν ἀναλαβοῦσα, ἀντεμήνυεν αὐτῷ, μὴ παντάπασιν αὐτῷ προσήκειν τοὺς τοιούτους λόγους, οὐδὲ τῆς B αὐτοῦ διανοίας ἀξίους εἶναι, οὐδὲ τῆς πρὸς βασιλέα φιλίας, ἣν ἐκ παίδων ἄχρι καὶ εἰς τόδε χρόνου ἀλλήλοις διετηρήσατε ἄδολον καὶ καθαράν. διὸ οὐδὲ πείθεσθαι οἵα τε εἰμὶ, ὡς παραφρονοῦντος ἕνεκα ἀνθρώπου προήχθης εἰς τοσοῦτον καὶ ὀργῆς καὶ λύπης. ἐγὼ δὲ μήτ' ἀκηκοέναι τοῦ ἀνθρώπου λέγοντος ὁμολογῶ, μήτ' εἰ καὶ συνέβαινε πυθέσθαι, προὔργου ποιήσασθαι κολάζειν τὸν εἰπόντα. οὐδὲ γὰρ αὐτὸς σὺ ἐλάττω δύναμιν ἔχεις ἢ ἐγὼ, κολάζειν τε τοὺς προσκρούοντας καὶ συγγνώμην παρέχειν, ἂν ἐθέλῃς. εἰ μὲν οὖν ἐκείνων ἕνεκα τῶν λόγων μόνον ἀγανακτεῖς, παρὰ σαυτοῦ μᾶλλον ἢ παρ' ἐμοῦ προσήκει λαμβάνειν δίκας. εἰ δὲ καί τινος ἑτέρου δέῃ, C

talibus ad eam supersedeas, quae praesentibus malis non parvo additamento futura sunt. Ille non se flectere, et instare, ut imperatrici nuntius iret: nunc quidem illud verbum solum esse, quod turbas concitaret; fortasse autem alia quosdam inclusa habere in pectore, quae prodere nolint. Statim igitur patriarcha ad imperatricem refert, quae a magno domestico acceperit, et iussa efficit. Quae tam insperatos et inexspectatos sermones auribus hauriens, contristatur et ad stuporem miratur, quid eum ad haec cogitanda et sibi eloquenda perpulerit. Tamen ut se collegit, ei vicissim nuntiari iubet: Nulla ratione haec ipsum loqui decere; neque eius ingenio, neque amore illo, quo se ipse et imperator mutuo dilexerint, quemque a pueritia usque ad hoc tempus purum sincerumque conservarint, digna esse. Quocirca se credere etiam non posse, eum propter hominem fatuum eo iracundiae aegritudinisque processisse. Deinde se nec audisse quid diceret; nec si audire contigisset, operae pretium censuram fuisse, hominem multare, quando ipsemet non minorem quam ipsa, et puniendi, a quibus offensus sit, et ignoscendi, si velit, auctoritatem habeat. Quamobrem si propter illud verbum dumtaxat indignaretur, a semetipso magis, quam ab illa poenas sumere convenire. Si quo alio sibi opus sit, quod ipsa

A.C. 1341 ὅπερ ἄχρι νῦν ἄγνωστον ἐμοί, λέγειν θαῤῥοῦντα, ὡς παρ' ἐμοὶ δύσκολον ἐσόμενον μηδὲν, ὅπερ ἂν σοι κατὰ γνώμην ᾖ, εἰ μὴ πάντη τῶν ἀδυνατωτάτων εἴη." τοιαῦτα μὲν ἡ βασιλὶς πρὸς τοὺς τοῦ μεγάλου δομεστίκου λόγους ἀπεκρίνατο. ὁ δ' ἔφασκεν, αὐτόν τε παντάπασιν ἠγνοηκέναι τὴν δύναμιν τῶν λόγων τῶν αὐτοῦ, καὶ βασιλίδα τὴν διάνοιαν τῶν γινομένων μάλιστα ὡς πoῤῥωτάτω ἔχειν. ἵνα δὲ αὐτός τε εἰδῇς καὶ βασιλίδι φράσῃς, ὡς δίκαια διανοοῦμαι, ὡς ἔχω περὶ τῶν πραγμάτων ἄκουσον. τὴν μὲν ἐμοῦ τε καὶ βασιλέως ἐκείνου πρὸς ἀλλήλους ἐκ παίδων ἀκροτάτην φιλίαν σύ τ' ἂν ἀγνοοίης, ὥσπερ εἰκὸς, καὶ ἡ βασιλὶς πρὸς τὴν οἰκείαν διατρίβου-
D σα. ὅσα μέντοι γε πρὸς βασιλέα τὸν πάππον, πολέμου καὶ ἀρχομένου καὶ τελευτῶντος, ὅτε τῶν ἄλλων ἁπάντων πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ὑποστάντων τὰς μεταβολὰς, πάντων ἀντιτεταγμένων, σχεδὸν εἰς ἐσχάτην ἀπορίαν συνηλάθη, αὐτῷ προθύμως συνηγωνισάμην, μήτε σώματος φειδόμενος, μήτε χρημάτων, μήτ' ἄλλου τῶν οἰκείων μηδενὸς, ἀλλ' ἐν τοῖς μάλιστα ἐπείγουσι τῶν καιρῶν καὶ δεομένοις γνησίων φίλων, πάντα ἐγινόμην αὐτῷ καὶ τῶν δεόντων ἐνέλιπον οὐδὲν, καὶ μετὰ τὸ τῶν πραγμάτων ἐγκρατῆ γενέσθαι, ὅσα τε πρὸς τοὺς ἔξωθεν πολεμίους, καὶ Ἕλληνας λέγω καὶ βαρβάρους, καὶ πρὸς τοὺς
P. 358 ἔνδον ἐπιβούλους, ὥσπερ ἄλλος ὢν αὐτὸς, καὶ συγκατειργαζόμην καὶ συνδιέφερον αὐτῷ τοὺς ὑπὲρ ἑαυτοῦ πόνους καὶ

6. γιγνομένων P. 11. οἰκίαν P. et M. 12. πρὸς τὸν ante πρὸς add. P. πόλεμον P. et M.

usque nunc ignoret, cum fiducia aperiat: nihil fore, in quo eius animo non libenter gratificatura sit, nisi multo maxime ad praestandum impossibile fuerit. Sic imperatrix magno domestico respondendum curavit. Qui ad patriarcham: Et tu penitus vim verborum meorum ignoras, inquit, et Augusta a cogitatione eorum, quae fiunt, abest longissime. Ut autem et tu scias, et illi exponas, quam non iniqua in corde meo versem: audi, quis sit meus de re publica sensus. Meam cum defuncto imperatore a pueris perfectissimam amicitiam, et te nescire credibile est; et imperatrix in patria adhuc degens, nosse qui potuit? Quod vero ad bellum contra avum et inceptum et finitum attinet, quando reliquis omnibus multum et varie immutatis omnibusque adversantibus, in extremas fere difficultates devenit, quam promtus ei adiutor extiterim, nec corpori meo, nec pecuniis, nec alii cuipiam rerum mearum parcens; sed temporibus miseris et amicos germanos requirentibus, omnia ei factus sim, nullumque officium praetermiserim; et postquam rerum summam obtinuit, quantum ad externos hostes, Graecos inquam et barbaros, et ad domesticos insidiatores attinet, quomodo ego tamquam alter ille ei collaborarim, et cum eo ac pro eo multa

κινδύνους, (ἐῶ γὰρ λέγειν τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων, ὡς A.C. 1341
αὐτὸς πάντα πόνον ὑφιστάμενος, ἄλυπον αὐτῷ καὶ ἄπονον
ἐποίουν τὴν ἀρχήν,) πάντες μὲν ἂν εἰδεῖεν Ῥωμαῖοι, αὐτῶν
σαφέστατα βοώντων τῶν πραγμάτων, καὶ συμμαρτυρήσαιεν
ἐμοί· τῶν ἄλλων δὲ πάντων μάλιστα ἡ βασιλὶς, ὅσα μὴ
μόνον ὑπὸ τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ βασιλέως αὐτοῦ τὴν
πρὸς ἀλλήλους ἡμῶν ὁμόνοιαν, τὴν πάντας, ὡς ἐγῷμαι, καὶ
τοὺς πάλαι καὶ τοὺς νῦν ὑπερελάσασαν ἐπὶ φιλίᾳ ὑμνουμέ- V. 291
νους, σαφῶς διδασκομένη. ἐφ' οἷς οὐκ ὠφελεῖσθαι μόνον
παρ' ἑκατέρων συνέβαινεν ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄχρι νῦν χρό- B
νον εὐκλεέστατα βεβιωκέναι. ἄτοπον οὖν, τὸν μὲν προτοῦ
χρόνον ἅπαντα μηδέποτε μηδεμίαν ἀδοξίας πρόφασιν παρε-
σχηκέναι ἐμαυτῷ, νυνὶ δὲ ἑκόντι λοιδορίας ἄξια καὶ μέμ-
ψεως ποιεῖν. ἄν τε γὰρ ἀγνοήσας, οἷ κακῶν τὰ πράγματα
χωρήσει, ἐμαυτῷ μὲν ἀδοξίας, τοῖς λοιποῖς δὲ Ῥωμαίοις
φθορᾶς καὶ κινδύνων αἴτιος καταστῶ, οὐδεμίαν παραιτεῖσθαι
δίκαιος συγγνώμην αὐτὸς παρ' ἐμαυτῷ κριτῇ. ἄν τε καὶ συν-
ορῶν, ὥσπερ ἤδη καὶ ἐπίσταμαι σαφῶς, ἔπειτα καταμαλα-
κιζοίμην δέει τοῦ μὴ δοκεῖν ἐν καιροῖς ἐπικινδύνοις τὴν ἀρ-
χὴν μεθίεσθαι, οὐ λοιδορίας ἄξιος μόνον, ἀλλὰ καὶ δίκης C
τῆς ἐσχάτης, ὅτι, καίτοι προειδὼς, ὑπέμεινα ἑκὼν εἶναι
κακὸς ὀφθῆναι καὶ μήτε καιροῖς, μήτε πράγμασιν ὡς δέον
χρήσασθαι εἰδώς. οὗ δὲ ἕνεκα κινδύνων τε καὶ ἀδοξίας ἔγνων

14. οἵων pro οἷ P. 19. καιροῖς, ἐπὶ κινδύνοις P.

gravia periculosaque sustinuerim (sileo enim de administratione, quo pacto omnem ego laborem perferens, imperium ipsi facillimum reddiderim,) Romani omnes scire possunt, rebus ipsis manifestissime clamantibus, et testimonium ferent; praeque omnibus imperatrix, quam non experientia tantum, sed ipsemet quoque imperator de mutua inter nos concordia docuit: quae quidem tanta fuit, ut opinione mea omnes et antiquos et recentes ab amicitia nobilitatos superaverit. Unde non modo vicissim nos adiuvari, sed etiam usque ad hoc tempus in summa gloria vixisse contigit. Turpe igitur, me, qui antehac nunquam ullius dedecoris occasionem mihi praebuerim, nunc sponte ac libentem maledictis et reprehensione digna committere. Sive enim nescius, quo miseriarum res evadent, mihi quidem ignominiam, ceteris autem Romanis pericula exitiumque creavero, nullam vel me ipso iudice veniam; sive etiam animadvertens (quemadmodum iam liquido scio) tamen emollescam timore, ne scilicet dubiis ac formidolosis temporibus imperium videar dimittere, praeter vituperationem crudelissimum quoque supplicium commerebor: quod quamquam praesciens, sustinuerim volens, ignavus et neque occasionum, neque rerum bene utendarum

A.C. 1341 ἀπαλλάττειν ἐμαυτόν. καίτοι γε οὐδὲ βασιλίδι τε καὶ τοῖς βασιλέως παισὶν ἐκ τῆς ἀδοξίας ταυτησὶ καὶ τῶν κινδύνων ὠφέλειάν τινα ἔξεστι πορίζειν. ἦν γὰρ ἂν τοῦτο παραμύθιον οὐ φαῦλον. ὡς ἂν δὲ μὴ δοκῶ τοὺς ὑπὲρ τῶν βασιλέως παίδων πόνους καὶ κινδύνους ἀποδιδράσκειν, νῦν μὲν ἐν τῆς εἰρήνης τοῖς καιροῖς, ὅτε μήτε πόλεμος οὐδεὶς, μήτε κακῶν προσδοκία μηδεμία, πατριάρχης τε καὶ σύγκλητος ἅμα βα- D σιλίδι ἰθυνόντων τὴν ἀρχὴν καὶ τὰ ἐκ ταύτης ἀγαθὰ καὶ τὰς τιμὰς καρπούσθων. ἐὰν δέ ποτε συμβαίη πόλεμόν τινα ἀναφυῆναι, κίνδυνον ἀπειλοῦντα βασιλέως τοῖς παισὶ, τότ' αὐτὸς ἤδη προθύμως τοῖς κινδύνοις ἐμπαρέξω ἐμαυτὸν, καὶ ἢ συνδιασώσω τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς ἢ ὑπὲρ αὐτῶν μαχούμενος πεσοῦμαι, ὡς ἂν ἐμοὶ μὲν οἱ πόνοι καὶ τὸ κινδυνεύειν, ὑμῖν δὲ τὸ ἐντρυφᾷν τοῖς πράγμασι καὶ αὐτῶν καταπολαύειν, μηδενὸς παρενοχλοῦντος, περιγίνοιτο. κεφάλαιον δὲ τῶν λόγων τῶν ἐμῶν, ὡς ἔστιν οὐδὲν τὸ πεῖσον, ὥσπερ καὶ πρότερον, P. 359 ἔχεσθαι τῶν πραγμάτων τῆς ἀρχῆς. ὡς ἂν δὲ καὶ ἔργοις ὃ λέγω κατάδηλον ποιήσω, τῆς συνήθους καθέδρας ἐξαναστὰς, ἐφ' ἑτέραν καθεδοῦμαι, ἵν' εἰδείη τε βασιλίς τε καὶ ὑμεῖς, ὡς οὐδὲν ἤδη τὸ κωλῦον, ἕτερόν τινα, ὃν ἂν βούλησθε αὐτοὶ, τοῖς πράγμασιν ἐφιστᾷν." οὕτως εἰπὼν, ἐφ' ἕτερον μετέβη τόπον, ὥσπερ ἔργῳ παραχωρῶν ἑτέρῳ τῆς ἀρχῆς. ὁ πατριάρχης δὲ τοιαῦτα ὁρῶν τε καὶ ἀκούων, „σκληρός ἐστιν ὁ λό-

5. ἐν τοῖς τῆς εἰρ. καιροῖς M. 14. καταπολαύνειν P.

peritus videri. Quam ob causam et discriminibus et infamiae me decrevi subducere: unde nec ad imperatricem, nec ad imperatoris liberos aliquid emolumenti redundabit: esset enim hoc non exiguum solatium. Ne autem labores propter filios imperatoris capessendos vitare existimer, nunc quidem in ista pace, cum nec bellum est ullum, nec malorum exspectatio, patriarcha et concilium una cum imperatrice imperium regant, eiusque bonis et honoribus perfruantur. Quod si aliquando arma, imperatoris liberis periculum denuntiantia, movebuntur, rursum impigre hostium telis me obiectabo et aut imperium illis servabo incolume aut eorum causa in medio certamine occumbam: ut ego quidem labores habeam et pericula, vos autem omnibus copiis affluentes, delitiis et gaudiis dediti, vitam nullo impediente transigatis. Caput denique et summa orationis meae est, re nulla me adductum iri, ut, quomodo antehac, imperium administrem: et quo facto simul quod dico comprobem, e sella consueta surgens, alibi sedebo, ut Augusta et vos scire queatis, nihil iam obstare, quo minus alium quempiam e vestra sententia tantis rebus praeficiatis. Haec fatus, in alium locum, tamquam ipso opere alteri imperium cedens, concessit. At enim patriarcha

γος" εἶπε „καὶ μάλιστα δυνάμενος τῆς ψυχῆς τῆς βασιλίδος A.C. 1341 *καθικέσθαι." ὁ δ' „ἀληθῆ λέγεις" ἔφη „καὶ ἔδει γε μηδὲν τοιοῦτον μήτε εἰρῆσθαι, μήτε εἶναι. νυνὶ δὲ εἰς τοσοῦτον ἀνάγκης συνηλάθην, ὥστε καίτοι τῶν ἄλλων μάλιστα ἁπάντων, ὅσα εἰς παραμυθίαν καὶ τῶν πολλῶν ἄνεσιν ἀνιαρῶν,* B *ὅσα βασιλίδι ἐκ τῆς βασιλέως προσεγένετο τελευτῆς, λέγεσθαι βουλόμενος ἐπ' αὐτῆς, ἐναντιώτατα πράττειν ἐμαυτῷ δυοῖν ἕνεκα. ἢ γὰρ ἀπρακτεῖν παντελῶς ἀνάγκη, ἢ φαύλως καὶ οὐχ ᾗ προσῆκεν, ἄρχειν. εἴτε τοίνυν πράττοντος μηδὲν, καὶ ἡ βασιλὶς ἐφησυχάζοι, ὡς χθὲς καὶ πρώην τὴν ἀρχὴν οἰομένη διοικεῖσθαι παρ' ἐμοῦ, ἀνάγκη πάντα ἀπολέσθαι· εἴτε καὶ φαύλως καὶ μὴ κατὰ τὸ δέον ἄρχοντος, τὸν αὐτὸν τρόπον πάλιν φθείρεσθαι συμβαίνει, καὶ προσέτι γε αὐτὸν οὐ τοῖς ἄλλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμαυτῷ τῆς μοχθηρίας ὀφείλειν δίκας· ὥστ' ἀμφοτέρωθεν λυσιτελὲς, γνώριμα ταῦτα γί-* C *νεσθαι τῇ βασιλίδι, κἂν εἰ μέλλοι ταραχὴν καὶ λύπην προ-* V. 292 *ξενεῖν. βέλτιον γὰρ περὶ τῶν γινομένων ὡς ἔχουσι μαθοῦσαν, ἅμα σοί τε καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ δέοντα βουλεύσασθαι περὶ τῆς ἀρχῆς, ἢ ἀγνοήσασαν, ὀλίγῳ ὕστερον μὴ τούτων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς συμβησομένης βλάβης ἕνεκα ἀγανακτεῖν.*

δ'. Ὁ μὲν οὖν πατριάρχης πάντα ἀπήγγελλε τῇ βασι- D *λίδι. ἡ δ' ἅπερ οὔτ' ἂν ποτε αὐτὴ διενοήθη, μήθ' ἑτέρου λέγοντος ἐπείθετο ἀκούσασα, πρῶτα μὲν ὑπὸ τῆς λύπης οὐδὲ*

3. *εἰρεῖσθαι* P. 5. *καὶ τῶν* add. M.

haec videns et audiens, Durus est, inquit, hic sermo et qui animum imperatricis gravissime vulnerare possit. Vera loqueris, ait domesticus, et sane nihil horum neque dici oportebat, neque fieri. Nunc autem eo necessitatis compellor, ut quamvis prae omnibus maxime, quaecumque ad consolationem moerorumque levationem pertinent, qui ex obitu imperatoris multi ad imperatricem confluxerunt, apud illam dicere velim, faciam tamen, quae solatio illius plurimum repugnant: idque duabus de causis; vel quia omnino cessandum, vel quia male et contra quam fas sinit, imperandum est. Seu igitur me feriante, etiam imperatrix vacaverit, credens, ut nuperrime a me imperium temperari, omnia pessum ire oportebit: seu somniculose et secus quam convenit gubernante, eadem est exspectanda calamitas. Et ego insuper non aliis solum, verum etiam mihimet improbitatis poenas dabo: ut utrinque referat haec imperatricem cognoscere, etiamsi inde aegra animi futura sit. Siquidem praestat, ut percepto rerum statu, tecum et cum aliis pro eo ac debet de imperio consultet, quam ut, eo ignorato, haud multo post non horum dumtaxat, sed et imminentium incommodorum causa doleat.

4. Haec omnia patriarcha imperatrici renuntiabat. Ea cum audiret, quae nec unquam ipsa cogitasset, nec alio narrante cre-

A.C. 1341 ἀντιφθέγγεσθαι ἠδύνατο. ἔπειτα ἐφ' ἱκανὸν πολλὰ δάκρυα σιγῇ τῶν ὀφθαλμῶν καταγαγοῦσα, „ῥᾷον ἂν" εἶπεν „ἀνέπεισέ τις ὄρος δύνασθαι μεταβῆναι, ἢ τὴν μεγάλου δομεστίκου γνώμην κινηθῆναι πρὸς βραχύ. ἐπεὶ δὲ περὶ ἐκείνου τοιαῦτ' ἀκούειν ἔστι νῦν, ἅπερ οὐδ' ἂν ποτε ἐνεθυμήθην, προσηκούσης μὲν ἀπολογίας ἀπορῶ. ὅμως ἐκ τῶν μάλιστά P. 360 μου καθικομένων τῆς ψυχῆς, ποιήσομαι τῆς ἀπολογίας ἀρχήν. λέγω τοίνυν πρὸς αὐτὸν, ὡς ἄρτι νῦν ὥσπερ ἐξεστηκυῖαν τῶν φρενῶν ἢ κάρῳ βαθεῖ καὶ ὕπνῳ κατισχημένην εἰς αἴσθησιν ἤγαγες τῶν περισχόντων με δεινῶν. πρότερον γὰρ, εἰ καὶ μάλιστα σαφῶς τὴν βασιλέως ἠπιστάμην τελευτὴν, ἀλλ' οὖν, εἰσιόντος τε σοῦ πρὸς ἐμὲ, κἀκεῖνον ἐδόκουν, ὥσπερ ἔθος ἦν, συνεισιέναι καὶ ἀπιόντα συνέπεσθαι, καὶ μονονοὺ καὶ φθέγξασθαι ἐλογιζόμην ἐκεῖνον, ὅτε διελέγου πρὸς ἐμὲ, καὶ ὅλως μετρίαν τινὰ ἐλογιζόμην τὴν περισχοῦσάν με τῶν κακῶν ἐπιφοράν. νυνὶ δὲ, ὥσπερ τινὸς παραπετάσματος ἀρθέντος, πάντα φαίνεται τὰ ἔνδον· οὕτω σὺ τῶν ἐλπίδων ἡμᾶς, B ὑφ' ὧν ἐφενακιζόμεθα, ἀποστερήσας, γυμνὰ παρεσκεύασας τὰ πράγματα καθορᾷν, καὶ τοὺς μὲν ἐμοὺς οἴεσθαι παῖδας ὀρφανοὺς πατρὸς, ἑαυτὴν δὲ χηρείᾳ καὶ τοῖς ἐκ ταύτης κακοῖς συνισχημένην. ἀλλὰ τί ἂν τις φαίη ἢ καὶ λογίσαιτο περὶ σοῦ; πότερον ὡς ἐπιλέλησαι τῆς ἀκροτάτης συναφείας καὶ

10. κακῶν pro δεινῶν P.   14. φθέγξεσθαι P.

didisset, primum quidem prae dolore nihil respondere poterat. Deinde cum diu largas in silentio lacrimas effudisset, Facilius, inquit, persuasisset mihi quispiam montem transferri, quam mentem magni domestici ad momentum temporis immutari posse. Quoniam ergo de illo talia iam est audire, qualia mihi nunquam succurrerunt, quid apte respondeam, penitus haereo. Verumtamen ex iis, quae me praecipue momorderunt, respondendi ducam initium. Dico igitur (quasi enim praesentem alloquar) Tu modo vel ut mente alienatam aut sopore profundo veternoque demersam, ad sensum circumstantium me malorum perduxisti. Prius namque, etsi certo sciebam imperatorem esse mortuum, nihilo minus cum tu ad me ventitares, etiam illum, ut consueverat is, ad me putabam ingredi tecumque abire, ac tantum non etiam in tua loquela illius affatus haurire. Et omnino mediocribus quibusdam malis cinctam me arbitrabar. At nunc velut peripetasmate sublato, interiora patent omnia: sic tu spe, quae nos ludificabatur, erepta, res nudas aspectui subiecisti et filios quidem meos iam pupillos, me autem viduam et miseriis cum viduitate coniunctis implicatam spectatoribus exhibuisti. Quid autem dicemus de te aut quid cogitabimus? An te oblitum esse coniunctissimae illius necessitudinis et admirabilis

τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης φιλίας βασιλέως τῆς πρὸς σὲ, ἣ διὰ A.C. 1341 τὸ μέγεθος οὐδὲ πιστεύειν εἶχον οἱ πολλοί; ἀλλ᾽ οὐκ οἴομαι δυνήσεσθαι, εἴ γε καὶ μάλιστα ἐβούλου. οἶμαι γὰρ εἴ τις τὴν ἐν ἀνθρώποις ἅπασαν φιλίαν συλλαβὼν, ἔπειτα πρὸς παράδειγμά τι θελήσειε σκοπεῖν, ἐξ οὗ τοῖς ἄλλοις τε κἀκείνῳ τὴν αὐτῆς ἰσχὺν ἐξέσται κατιδεῖν, ὑμᾶς ἂν μόνους παραδραμὼν, ὡς καὶ τοὺς ὅρους ταύτης ὑπερβάντας, ἐκ τῶν ἐπιλοίπων ἐξευρίσκειν, ὅ,τι ἂν εἴη, πειρᾶσθαι πρῶτον· τοσοῦτον οὐ τοὺς φίλους μόνον, ἀλλὰ καὶ ἰδέαν αὐτὴν τῆς φιλίας ἔθεσθε κατόπιν. καὶ τοῦτο οὐκ ἐκ τῶν πραττομένων μόνον ἦν ὁρᾷν, καὶ βασιλέως δὲ ἦν ἀκούειν πολλὰ πολλάκις φθεγγομένου, ὡς καὶ φιλτάτων καὶ γυναικὸς καὶ συμπάντων, ὡς εἰπεῖν, χρημάτων τὴν εἰς σὲ φιλίαν προηγοῖτο. πότερον οὖν ὡς μὲν ἐπιλέλησαι τῆς βασιλέως φιλίας, οὐδὲ τῷ λίαν συκοφαντικῷ τοὺς τρόπους εἰπεῖν ἐξέσται· ὅτι δὲ μεμνημένος ἀγνωμονεῖς καὶ τοῖς βασιλέως παισὶν ἐναντίας ἢ προσῆκεν ἀποδίδως ἀμοιβὰς μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτήν; ἀλλ᾽ οὔτε τοῦτο σὸν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ πρῶτον. οὐ μὴν ἀλλ᾽ οὐδὲ τῶν V. 293 πρὸς ἐμέ σου λόγων, οὓς ἑκάστοτε, καὶ βασιλέως ζῶντος, δι- D εξίεις, ἄξια τὰ δεδογμένα νῦν. οὐ γὰρ δήπου γε ἐπιλέλησαι, ὡς πολλοὺς ἀγῶνας καὶ κινδύνους καὶ θάνατον, εἰ οἷόν τε εἰπεῖν, ὑπὲρ τῆς ἐμῆς ὠφελείας καὶ τῶν παίδων ἑτοιμότατος

9. τῆς om. P. 11. ἦν ante ὁρᾷν om. P. δὲ om. P.

amicitiae, quae imperatori tecum fuit, quam propter magnitudinem credere imperitum vulgus non poterat? Atqui hoc te nequire opinor, etiamsi velis. Sic enim statuo, quidquid est in genere humano coniunctionis et familiaritatis, si quis in unum colligeret, deinde ad exemplum aliquod respicere vellet, ex quo et aliis et sibi vim eius liceret perspicere, vobis solis praeteritis (ut qui etiam terminos huius transcendistis) inter alios potius id investigandum: usque adeo non amicos tantummodo quoslibet, sed ipsam quoque insidentem in animis amicitiae ideam speciemque exsuperastis. Atque hoc non in iis solum, quae agebatis, erat observare, sed imperatorem praeterea saepenumero multis verbis testificantem audivimus, te sibi et liberis et uxore et, ut breviter dicam, rebus omnibus cariorem esse. Num igitur ne insignis quidem calumniator te huius amicitiae oblitum, memorem autem nihilo minus improbe agere liberisque imperatoris post eius obitum alias quam debuisti gratias referre dicere poterit? Atqui non magis hoc tuum est, quam prius. At vero nec tuis sermonibus, quos semper, etiam vivo imperatore, mecum habebas, consentientia sunt, quae statuisti. Non enim e memoria excidit tibi profecto, ut multa te certamina variosque casus et mortem quoque ipsam, si dici fas est, pro meis filiorumque meorum rationibus turbulentis temporibus promptissime subiturum

A.C. 1341 εἶναι, καιροῦ καλοῦντος, ὑπομένειν ἰσχυρίζου. οὗ νῦν πα-
ρόντος, εἴ σοι ἐξελέγχεσθαι ἐπὶ τῶν ἔργων εὐπρεπὲς, αὐτὸς
ἐρεῖς. ἔτι δὲ οὐδ' ἐμαυτῇ τι σύνοιδα σοὶ προσκεκρουκυῖα,
P. 361 ἀλλ' ἐξ ὅτου παρεγενόμην ἐν τοῖς βασιλείοις οἴκοις, οὐδὲν
ἀποδέουσαν οὔτ' εὔνοιαν, οὔτε τιμὴν ἢ τἀδελφῷ κόντῳ πα-
ρειχόμην, μᾶλλον δὲ καὶ πλείω παραπολὺ, ὅσον ἐκείνου μὲν
οὔτε τεθνεῶτος ἐμοί τις βλάβη, οὔτ' ὠφέλεια ζῶντος ἕψεται,
τοσοῦτο διῳκισμένου· σὺ δὲ καὶ ζῶν τὰ μέγιστα ἂν ὀνήσαις,
καὶ ἀποθανὼν οὐδὲν ἧττον ἐμοί τε καὶ τοῖς Ῥωμαίων πρά-
γμασι λυμανῇ. ἐγὼ δὲ καίτοι πολλὰ συνείρειν ἔχουσα καὶ
ἀποδεικνύναι δι' αὐτῶν, ὡς οὔτε συμφέροντα, οὔτε δίκαια
ἐβουλεύσω, ἐκεῖνο μόνον ἐρῶ, τὰ ἄλλα καταλιποῦσα. εἰ γὰρ
παριόντα τινὰ ὁδὸν τῶν ἐπιφανῶν τινι συνέβη γυναικὶ συν-
B τυχεῖν, χηρείᾳ μὲν συνούσῃ καὶ τοῖς ἐκ ταύτης κακοῖς, καὶ
παισὶν ὀρφανοῖς καὶ μηδένα τὸν προστησόμενον ἔχουσι προσ-
τετηκυίᾳ καὶ διὰ ταῦτα πολλοὺς ὑφορωμένῃ τοὺς κινδύ-
νους καὶ δεομένῃ τῆς δυστυχίας οἰκτεῖραι καὶ αὐτῆς προ-
στῆναι καὶ τῶν παίδων, οὐδὲν ἕτερον εἰς δικαίου λόγον προ-
βαλλομένῃ ἢ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν παρ' ἀξίαν κακοπραγίαν,
οὐκ ἔδει καὶ σὲ καὶ πάντα ὁντινοῦν οἷος σὺ, τῶν ἄλλων ἀμε-
λήσαντα, πρόνοιαν ποιήσασθαι τῆς γυναικὸς ὅση δυνατὴ,
καὶ ἀξιόχρεως τοὺς ὑπὲρ ἐκείνης νομίσαι πόνους εἰς εὐκλείας

8. τοσοῦτον M. 9. ἡμῖν P. 16. ταύτας P. 18. καὶ add. M. 19. παρὰ ἀξίαν P.

asseveraveris. Qua quidem necessitate nunc praesente, an re ipsa te refelli ac redargui pulcrum adeo tibi sit, tu videris. Praeterea non mihi sum conscia, offendisse aliquando voluntatem tuam: sed ex quo in domum imperatoriam nupsi, aeque ut fratrem meum germanum Sabaudiae comitem te colui ac dilexi: imo vero multo amplius, quod ex illo mortuo neque detrimenti quidquam, nec superstite quidquam commodi, tantis a me terrarum spatiis disiuncto, adipiscar. Tu autem quantum prodesse potes vivus (potes autem longe plurimum) tantum mihique et rei publicae Romanae nocere potes mortuus. Quamquam porro multa queam adhuc adiungere et inde ostendere, te neque frugiferum neque iustum cepisse consilium, omissis aliis, illud tantum dicam. Si cui viatori contingeret, in mulierem aliquam nobilem incidere, viduitatis calamitate conflictantem, cum liberis orphanis, tutore prorsus destitutis, et idcirco multa metuentem aspera, orantemque ut aerumnarum suarum misertus, sui liberorumque patrocinium susciperet, et argumenti ad impetrationem nihil afferentem nisi nobilitatem suam et conditionem infelicem ac se indignam: nonne oporteret, et te et quemcumque tui similem, ceteris sepositis, curare talem feminam, quantum in te esset, laboresque pro illa non recusatos ad celebritatis iustitiaeque

λόγον καὶ δικαιοσύνης; εἰ τοίνυν τοῦτο μόνον ἤρκεσεν ἂν εἰς A.C. 1341
πειθὼ, τίνα ἂν εὐπρόσωπον ἀπολογίαν ἀποδοίης, εἰ αὐτοῦ C
τε τούτου καὶ πολλῶν ἑτέρων ἰσχυροτέρων παρόντων, ἀπα-
ραίτητος ὀφθῇς. διό σου δέομαι, ταύτης ἀποστῆναι τῆς βου-
λῆς καὶ μὴ προφάσεως ἕνεκα μικρᾶς ἐμέ τε καὶ νηπίους παῖ-
δας τοὺς ἐμοὺς, ὥσπερ ἐν μέσῳ πελάγει ναῦν ἐρήμην κυβερνή-
του, καταλιπεῖν. ἀλλ' εἴτ' αὐτὸς πρῶτος ἐνεθυμήθης, ἄκαιρον
ἡγήσασθαι καὶ μυρίων γέμουσαν τὴν βουλὴν κακῶν, εἴθ' ἑτέ-
ρῳ συμβουλεύοντι ἐπείσθης, μὴ τῶν φίλων ἐκεῖνον, ἀλλ'
ἔχθιστον ἡγεῖσθαι καὶ σοὶ μὲν πρὸς τὴν εὔκλειαν καὶ τὴν
τιμὴν, ἡμῖν δὲ πρὸς αὐτὴν ἐπιβουλεύοντα τὴν σωτηρίαν,
προσθήσω δ' ὅτι καὶ πᾶσι τοῖς Ῥωμαίων πράγμασι κοινῇ.
ἐγὼ δὲ εἰ καὶ μὴ ἀφ' ἑαυτῆς αὐτὴ τὸ δέον συνεώρων, ὡς D
οὐδεμία τις ἑτέρα κοινῇ τοῖς πᾶσι βεβαιοτέρα σωτηρία, ἢ
σὲ τοῖς πράγμασιν, ὥσπερ καὶ ζῶντος βασιλέως, ἐφεστάναι,
ἐξ αὐτῶν γοῦν τῶν βασιλέως λόγων, οὓς περὶ σοῦ πολλάκις
ἐποιεῖτο πρὸς ἐμὲ, μάλιστα δὲ πρὸ τῆς τελευτῆς μικρὸν,
ἐχρῆν συνεῖναι τὸ συνοῖσον. ἀνακείμενος γὰρ ἐπὶ γόνασι τοῖς
ἐμοῖς, σοῦ παρόντος, „ὁ μὲν καιρὸς" ἔφη „τῆς ἐμῆς ἥκει
τελευτῆς. σὲ δὲ χρὴ σκοπεῖν, ὅπως ἐμοῦ μὴ ἀπελθόντος λο-
γισμοῖς τισιν ἢ καὶ λόγοις ἐνίων ἀπατηθεῖσα, ἑτέρῳ τινὶ πρό-
σχῃς τὸν ἄνδρα τουτονὶ διωσαμένη. εἰ γὰρ τοῦτο συμβαίη,

13 ὡς add. M. 14. πράγμασι pro πᾶσι P. 19. παριόντος P. et M., παρόντος V.

rationem reputare idoneos? Si ergo hoc dumtaxat ad persuadendum sufficeret, quem, amabo, defensionis colorem habebis, si hoc ipso multisque praeterea firmioribus argumentis suppeditantibus inflecti haud potuisse videbere? Quapropter te obsecro, muta istam mentem et noli tam levi occasione me cum tenellis adhuc liberis tamquam in medio pelago navim magistro carentem deserere: sed sive per te in hanc sententiam es ingressus, alienam et mille malorum plenam existimes: sive alterius suasu huc es delapsus, ne illum amicum, sed inimicissimum et tuae quidem gloriae honorisque, nostrae autem salutis, imo totius imperii Romani communiter insidiatorem arbitrere. Et tametsi per me non viderem, quid necesse sit, nimirum non aliunde certius ac stabilius fore salvam Romanam rem publicam, quam si tu eius gubernacula teneas, perinde ut vivo imperatore tenuisti: at saltem ex ipsis eius sermonibus, quos de te non raro mecum praecipueque paulo ante mortem habuit, quid expediret, me intelligere oportebat. Recubans enim, te praesente, in gremio meo, Tempus quidem mei ex hac luce discessus adest, inquit: tibi cavendum est, ne falsis ratiocinationibus aut oratione quorumdam decepta, repulso hoc viro cuiquam alteri auscultes. Nam ita si fiat, et tu et liberi tui et Romanum imperium

A.C. 1341 οὐδὲν ἔτι τὸ λεῖπον σέ τε καὶ τέκνα καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν
P. 362 τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἀπολέσθαι· αὐτῷ δὲ προσέχουσα,
V. 294 ἄριστα σαυτῇ τε καὶ τοῖς πράγμασι βουλεύσῃ.” εἰ δὴ τοιαῦτα
πρός τε βασιλέως ἐδιδάχθην καὶ παρ’ ἐμαυτῆς αὐτὴ τὰ ὅμοια
γινώσκω, τίν’ ἔχοι λόγον, οἷς αὐτὸς κακῶς καὶ ὡς οὐ δέον
ἐβουλεύσω, πείθεσθαι καὶ αὐτὴν ἑκοῦσαν εἶναι. ἂν μὲν οὖν
οἷς εἶπον τὴν ἀτοπίαν καὶ αὐτὸς τοῦ πράγματος ὅση κατι-
δὼν, ἀπόσχῃ τοῦ τε τοιαῦτα καὶ βουλεύεσθαι καὶ λέγειν, καὶ
τῶν πραγμάτων, ὥσπερ εἴωθας, ἐχόμενος, αὐτὸς μὲν τὰ
κοινῇ συνοίσοντα Ῥωμαίοις, καὶ τῆς ἄνωθεν χειρὸς συνεφα-
πτομένης, πράττῃς, ἐμοὶ δὲ παρέχῃς ἡσυχίαν, τὰς ἐμὰς
θρηνεῖν καὶ κόπτεσθαι συμφορὰς, (τοῦτο γὰρ ἐμοὶ παραμυ-
B θία μόνον καὶ τῶν κακῶν ἀνακωχὴ,) δίκαιά τε ὁμοῦ καὶ συμ-
φέροντα καὶ σαυτῷ προσήκοντα ποιήσεις. ἂν δὲ πάντα διω-
σάμενος καὶ ἀποῤῥίψας, ἑνὸς μόνου γένῃ τοῦ τοῖς δεδογμέ-
νοις ἐγκαρτερεῖν, πᾶσι χαίρειν εἰπὼν, ὃ καὶ αὐτὴ ποιήσω,
σοὶ θήσω φανερόν. πᾶσαν γὰρ αἰδῶ καὶ γυναικείαν ἀσθέ-
νειαν ἀποθεμένη καὶ τῶν τοῦ σωφρονεῖν ὥσπερ λογισμῶν
ὑπὸ μεγέθους ἐκτραπεῖσα τῶν κακῶν, κατὰ μέσην τὴν πόλιν
γενομένη καὶ ἀναθεῖσα ἑαυτὴν ἐπί τινος μετεώρου, ἵν’ ἐξῇ
διὰ πάντων ἐξικνεῖσθαι τὴν φωνὴν, ὄρθιον βοήσομαι καὶ
μεγαλοφωνότατον· ἄνδρες Ῥωμαῖοι, μᾶλλον δὲ καὶ Ἕλληνες
C καὶ βάρβαροι πάντες, εὖ ἴστε, ὡς πάντα ἀπόλωλε καὶ διέ-

6. εἰ μὲν P.   11. πράττεις et παρέχεις P.

universum necessario peribitis. Sin illi morem gesseris, tibi et rei publicae etiam atque etiam profueris. Si igitur haec ab imperatore didici et per me similiter iudico, quomodo non ineptum sit, quae tu male et secus quam decebat cogitasti, iis me quoque libenter assentiri? Quare si ex his quae dixi, tu quoque, summa rei indignitate perspecta, haec velle et loqui desieris et ut consueveras, in gubernando processeris, ipse quidem divina te adiuvante manu, quae in commune Romanis commodabunt efficies: mihi vero a calamitatibus meis deflendis ac plangendis requiem praestabis, quae sola erit consolatio mea et malorum meorum induciae, et quae iusta, utilia tibique decora sunt perpetrabis. Sin contemptis et abiectis omnibus hoc uno te obfirmaveris, quod tibi proposuisti, quid ipsa contra factura sim, enuntiabo. Omni verecundia et imbecillitate muliebri deposita ac veluti prae malorum magnitudine mentis inops, in media urbe loco aliquo editiore conscenso, unde verba mea ad omnium aures allabantur, intentissima plenissimaque voce exclamabo: viri Romani vosque Graeci vosque barbari, audite; perierunt, occiderunt omnia, nec ulla manet amicis apud homines gratia, nec cuiquam veritas et iustitia curae sunt; et animi constan-

φθαρται, καὶ οὔτε φιλίας χάρις οὐδεμία κεῖται παρ' ἀνθρώ- A.C. 1341
ποις, οὔτ' ἀληθείας μέλει καὶ δικαιοσύνης οὐδενί· λογισμῶν τε στεῤῥότης οἴχεται ἐκ τῶν ἀνθρώπων καὶ συλλήβδην πάντα ἀγαθὰ, εἰ δὴ ὁ μέγας δομέστικος ὥσπερ ἔκ τινος ἀντιπνοίας ἐναντιώτατος ἑαυτῷ φανεὶς καὶ τῆς μὲν φιλίας ἐπιλελησμένος βασιλέως, ἀμελήσας δὲ καὶ τῆς αὐτῷ προσηκούσης ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης καὶ φιλοτιμίας τῶν καλῶν, αὐτὸς μὲν ἐσκέψατο ἀπραγμοσύνῃ τὸν ἐπίλοιπον βίον ζῇν, ἐμὲ δὲ καὶ παῖδας τοὺς ἐμοὺς πολλῆς νυνὶ τῆς κηδεμονίας δεομένους ὥσπερ τι βάρος ἀνόνητον ἀπεῤῥίψατο καὶ κατέλιπεν, ὥσπερ ἀγνοήσας, εἰ δήποτε καὶ μορφὴν ἡμῶν ἔγνω ἢ ἀκοῇ παρει- D
λήφει τὰ καθ' ἡμᾶς. οὕτω δὲ τὸ ἄφιλον τῆς σῆς γνώμης καὶ ἄστατον καὶ ἀβέβαιον στηλιτεύσασα, εἴ γε συμβαίη, καὶ τεθνήξομαι ἡδέως, παρὰ σοῦ δίκας ἀρκούσας ἐμοὶ λαβοῦσα. ἐπὶ τούτοις δὲ πᾶσιν αὖθις σοῦ δέομαι, μηδὲν παρενοχλεῖν, ἀλλὰ τῶν τε λόγων ἀποσχέσθαι τουτωνὶ καὶ τὰ δέοντα ποιεῖν, ὥσπερ ἐξαρχῆς ἐχόμενον τῶν πραγμάτων.

ε'. Τοιαῦτα μὲν ἀπεκρίνατο ἡ βασιλὶς ἐξ ἄγαν ἀλγού- P. 363
σης καὶ ὀδυνωμένης ψυχῆς. ὁ μέγας δὲ δομέστικος ὥσπερ ἐλεγχόμενος αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ, ὡς δίκαιά τε ὁμοῦ καὶ προσήκοντα ἐφθέγξατο, καὶ μηδὲν ἀντιλέγειν ἔχων πρὸς οὕτως ἀπόδειξιν ἐναργῆ τῆς ἀληθείας, πρὸς πατριάρχην μὲν ἐφθέγ- B
ξατο οὐδὲν, παραλαβὼν δὲ αὐτὸν, εἴσεισιν εἰς βασιλίδα. ἡ

10. ἀπεῤῥίψατο V., ἀπετρίψατο P. et M.

tia, summatim, bona omnia ab hominibus demigrarunt: siquidem magnus domesticus ceu vento reflante sibimet ex diametro contrarius evasit, et amicitiae, quae illi cum imperatore intercedebat, oblitus, neglectaque, quod minime decebat, veritate atque iustitia et honestatis amore posthabito, ipse quidem, quod superest annorum, per inertiam traducere constituit: me autem liberosque meos nunc aliena et multa solicitudine indigentes, ita reliquit ac si onus inutile reiiceret: quasi nesciret, ecquid unquam nos de facie nosset aut res nostras auribus accepisset. Sic animum tuum a colenda amicitia alienum et inconstantiam tuam omnibus palam prodam et, si ita res tulerit, etiam laeta moriar, poena de te sumta. His de causis rursum te oro, ne turbas moveas: sed verbis istiusmodi temperans, ut ab initio solebas, rem publicam administres.

5. Hoc responsum e nimium dolente et afflicto pectore profectum remisit imperatrix. Magnus autem domesticus tamquam a semetipso convictus, eam iusta rationique consentanea locutam, et nihil potis adeo manifestae veritatis demonstrationi opponere, patriarchae quidem nihil respondet: sed cum eo ad imperatricem ingreditur. Quae primo eius aspectu dolore oppressa, diu largo

A.C. 1341 μὲν οὖν εὐθὺς ὡς εἶδε, λύπῃ κάτοχος γεγενημένη, δάκρυσι
περιεῤῥεῖτο καὶ ἐθρήνησεν ἐφ' ἱκανὸν, τῆς ἔνδον ἀλγηδόνος
ἐναργῆ τεκμήρια τὰ δάκρυα παρεχομένη. ἐπεὶ δὲ ἐπαύσατο,
V. 295 λόγου πρὸς αὐτὴν ὁ μέγας δομέστικος ἤρχετο τοιοῦδε. „ἔθος
ἐστὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν, ἐπειδὰν αὐτοῖς τινες χρήσωνται
διαλλακταῖς ἢ πρὸς φίλους καὶ ὀκείους, ἐάν τι πρὸς αὐτοὺς
διενεχθῶσιν, ἢ καὶ πρὸς ἄγαν πολεμίους, τὰ μὲν σκληρὰ
τῶν ἀποκρίσεων καὶ ὅσα μάλιστα δυνατὰ, τήν τε εἰρήνην
C διαλύειν καὶ διερεθίζειν τὸν ἀκούοντα πρὸς ὀργὴν, ταῦτα
μὲν συγκαλύπτειν καὶ παριέναι σιγῇ· ὅσα δὲ προσηνῆ καὶ
ἥμερα καὶ ἱκανὰ πρὸς διαλύσεις, τὰ τοιαῦτα ἀπαγγέλλειν,
οὐκ ἐλάττω ἢ ὅσα ἤκουσε προστιθέντα καὶ παρ' ἑαυτοῦ.
ὥσπερ αὖ πάλιν οἱ τοὺς τρόπους μοχθηροὶ καὶ συγκρούειν
τοὺς ἀνθρώπους πρὸς ἀλλήλους ᾑρημένοι, τὰ πρὸς ὀργὴν
μὲν ἀπαγγέλλουσι μετὰ προσθήκης, ὅσα δὲ πρὸς διαλλαγὰς
ἐπιτήδεια καὶ συμβάσεις, σιωπῶσι. νυνὶ δὲ δὴ καὶ αὐτὸς
τῷ πατριάρχῃ μηνυτῇ χρησάμενος τῶν λόγων τῶν ἐμῶν καὶ
πάλιν δι' αὐτοῦ τὴν γεγενημένην ἀπολογίαν παρὰ σοῦ μεμαθηκὼς,
ἔδεισα μὴ τὴν ἐμὴν ψυχὴν, οἰδαίνουσαν καὶ φλεγο-
D μένην ὑπὸ λύπης, ἀναψύχειν βουλόμενος καὶ καταστέλλειν,
τοιαῦτα ἐφθέγξατο ἥμερα καὶ προσηνῆ. πρὸς σὲ δὲ οὔτε τοὺς
ἐμοὺς ἀκεραίους διεσώσατο λόγους, μήτ' αὖ πάλιν οἵας ἔτυ-
χεν ἀπολογίας ἀπήγγειλε καὶ πρὸς ἐμέ. ἀλλ' ἀνθ' ἑτέρων

6. ἐάν τε P. 10. περιέναι P.

humectavit ora flumine et lacrymis intestinum cruciatum testata est. Postquam quievit, magnus domesticus sic eam compellavit. Usitatum est viris bonis, cum pro pacificatoribus aut ad amicos et cognatos, si quid inter eos dissidii natum fuerit, aut etiam ad hostes capitales missi fuerint, quae in responsione duriora sunt et quaecumque tum pacem distinere, tum audientem irritare ad iram possunt, ea silentio tegere ac praeterire: quae autem lenia, mansueta et ad compositionem idonea, ea renuntiare ac non pauciora iis, quae acceperunt, de suo apponere. Quomodo contra improbi et qui homines inter se committere constituerunt, quae ad excitandam iracundiam valent, cum auctario nuntiant: quae autem ad reconciliationem et pacta ineunda quadrarent, illa reticent. Nunc quia et ipse patriarcha verborum meorum ad te internuntio usus sum rursusque per eum responsionem tuam accepi, timui, ne animum quidem meum ira doloreque tumentem et ardentem refrigerare ac reprimere volens, tam placida et mitia protulerit: ad te autem neque mea verba importuniora servaverit, neque rursum, quae respondisti, retulerit: sed alia pro aliis locutus, nunc ad tempus nos conciliet, pauloque post dissidium inter nos maius et gravius

ἕτερα εἰπὼν, νῦν μὲν διαλλάξει πρὸς καιρὸν, ὕστερον δὲ A.C. 1341 ὀλίγῳ μείζω καὶ βαρυτέραν κατασκευάσει γενέσθαι τὴν διαφοράν. οὗ δὴ ἕνεκα καὶ αὐτὸς, εἰ τοιαῦτα ὄντως εἴρηται παρὰ σοῦ, δεῖν ἔγνων ἀκριβῶς μαθεῖν, ὡς ἂν εἰδείην, ᾗ χρὴ καὶ περὶ τῶν ἐπιλοίπων ποιήσασθαι τοὺς λόγους." καὶ πάντα διεξελθὼν, ὅσα πατριάρχης πρὸς αὐτὸν διαλεχθείη, ἐπυνθάνετο αὐτῆς, εἰ καὶ αὐτῇ τοῦτον εἴρηται τὸν τρόπον. ἐφ' ἅπασι δὲ συντιθεμένης ὡς ὀρθῶς καὶ ἀληθῶς γεγενημένοις, „οὐκοῦν," εἶπεν „εἰ καὶ πρὸς τὰ ἐπίλοιπα τραχέως δόξω P. 364 προσφέρεσθαι καὶ ἀπερισκέπτως, μηδεμίαν ἐμοῦ καταγινώσκειν μήτ' ἀπειροκαλίαν, μήτ' αὐθάδειαν καὶ θρασύτητα τῶν τρόπων ἀξιῶ, ἀλλ' εἴ τις προσείη καὶ τοῖς λόγοις ἀταξία, ἐκείνην μὲν προσλογίζεσθαι τῶν πραγμάτων τῇ ἀνάγκῃ, ἐμοὶ δὲ παρέχεσθαι συγγνώμην ὡς ὑπ' αὐτῶν βιαζομένῳ. ἐγὼ νομίζω πάντα ὁντινοῦν, ὅστις μέλλει καλῶς καὶ ἦθος κατασκέπτεσθαι ἀνδρὸς καὶ τὰς τῆς ψυχῆς ὁρμὰς ὁποίας ἔχει, μήτε τοῖς ἔξωθεν περὶ αὐτοῦ προσέχειν λεγομένοις, μήτ' αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ σκοπεῖν ἐν οἷς καιροῖς οὐκ ἐπ' ἐκείνῳ ἦν τὸ τὰ βεβουλευμένα δύνασθαι εἰς ἔργα ἀγαγεῖν, ἀλλ' ἡνίκα ἔξεστι μάλιστα χρῆσθαι τῇ δυνάμει. εἰ γὰρ τότε μηδέν τι φαίνεται B τοιοῦτον δρῶν, οἷον αὐτὸν ἄν τις οἰηθείη, σχολῇ γ' ἂν εἰσέπειτα μεταβαλεῖν ὁ τοιοῦτος ἕλοιτ' ἄν. τοίνυν καὶ αὐτὸς ἐρῶ μετὰ παῤῥησίας περὶ ἐμαυτοῦ, ὡς οὔτε πρότερον ἐπεθύμησα εἰς βασιλέως σχῆμα μεταμεῖψαι τὸ παρὸν, καίτοι

18. ἀφ' ἑαυτοῦ P. 20. φαίνοιτο M.

efficiat. Quapropter num haec vere abs te dicta sint, accurate cognoscendum duxi. Mox omnia repetens, quae ex patriarcha audierat, num eadem ipsa dixerit sciscitatur. Qua ut recte et vere relatis assentiente, Igitur, subiecit magnus domesticus, tametsi de reliquo ferocius me et inconsideratius videbor gerere, nullius me aut ineptiae aut arrogantiae audaciaeve condemnandum: sed si qua fuerit in oratione mea confusio ac perturbatio, illam rerum necessitati adscribendam, mihi ut ab ipsis coacto ignoscendum autumo. Ego arbitror unumquemque, qui mores et affectiones alterius probe perpensurus et dispecturus sit, neque iis, quae foris de eo dicuntur, debere attendere: neque illum per se ipsum considerare, quibus temporibus consulta implendi potestatem non habebat: sed quibus maxime sua ei libertate ac potestate uti licitum est. Si enim is tum nihil horum committere videbitur, qualia quispiam commissurum putaret, hic in posterum haud quaquam ingenium immutaverit. Proinde et ego de me dicam libere, nec ante cupivisse praesentem habitum mutare cum imperatorio, quamvis toties a superstite adhuc beatae memoriae imperatore invitarer, neque

A.C. 1341 πολλὰ πολλάκις ὑπὸ περιόντος ἔτι τοῦ μακαρίτου βασιλέως
ἐκείνου παρακληθεὶς, οὔτε νῦν ἐρῶ. εἰ γὰρ τοιούτοις ἔρωσιν
ἀτόποις συνέβαινεν ἁλῶναι, τί τὸ κωλῦον ἦν, ὅτε, βασιλέως
τετελευτηκότος, αὐτὸς παραλαβὼν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκείνου,
τὰ βασίλεια κατέσχον ἐν φρουρᾷ, τῶν τε ἔνδον ἀσφαλῶς κα-
C τεχομένων, καὶ τῶν ἔξω πάντων, τῶν μὲν εὐνοϊκῶς ἐμοὶ δια-
κειμένων, τῶν δὲ ὑποπτησσόντων τὴν δύναμιν τὴν ἐμὴν καὶ
οὐδὲ τολμώντων ἀντιγρύζειν, τὴν οἰκουροῦσαν ἄγειν εἰς φῶς
κακίαν ἢ τὴν ἐπιθυμίαν μᾶλλον κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύσοντος
τὴν ἐρημίαν ἐκπληροῦν; νυνὶ δὲ οὐ μόνον οὐδὲν τοιοῦτον
δεδρακὼς ἢ βεβουλευμένος φαίνομαι, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον
πᾶν. ἐν ἀσφαλείᾳ γὰρ πάσῃ καὶ τοὺς βασιλέως παῖδας καὶ
V.296 σὲ ἄχρις ἐνάτης ἡμέρας ἐκ τῆς βασιλέως τελευτῆς διατηρή-
σας, μετ' ἐκείνην τήν τε φρουρὰν ἀπήγαγον τῶν βασιλείων,
ἣν αὐτὸς ἐγκαθιδρύσας ἦν, καὶ ἄλλην καταστήσας, ὅσην πρὸς
τὸ τῶν ἐπιβουλευσόντων ἴσως ἐπέχειν τὰς ὁρμὰς ἔκρινα αὐ-
D τὸς ἀρκεῖν, οἴκαδε ἀνεχώρουν, τῶν πραγμάτων ἐχόμενος
ὥσπερ καὶ ζῶντος βασιλέως, πᾶσι παραινῶν, συμβουλεύων,
δεδιττόμενος ταῖς ἀπειλαῖς, μηδὲν νεωτερίζειν, ἀλλὰ καθα-
ρὰν καὶ ἄδολον τηρεῖν καὶ τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν δουλείαν σοί
τε ὁμοίως καὶ παισὶ τοῖς σοῖς, καὶ δῆλος ὢν ὡς δίκας ἐπι-
θήσων τοῖς νεωτερίουσι καὶ τὸν πόλεμον αὐτὸς ἀναδεξόμενος
ὑπὲρ ὑμῶν. τί οὖν ἄν τις εἴποι, τότε μὲν μὴ βουληθῆναι

10. τὴν add. M. 16. ἐπιβουλευσάντων coni. *ED. P.*

iam cupere. Si enim huiusmodi nefanda cupiditate irretitus fuissem, quid tandem erat impedimenti, quando mortuo imperatore ipse, acceptis in tutelam eius filiis, palatium custodia muniebam, et qui erant intus tuto tenebantur, qui autem foris, eorum alii bene mihi volebant, alii potentiam meam formidabant, nec hiscere contra audebant, quo minus latentem intus ambitionem foras exercerem, vel potius in tanta intercedentium solitudine cupiditatem meam satiarem? Quod tantum abest, ut fecerim aut meditatus sim, ut plane contrarium fecerim. Nam te et filiis imperatoris usque ad diem ab eius interitu nonum tutissime in palatio servatis, postea praesidium a me ibi collocatum deduxi: et alio imposito, quantum ad insidiatorum, si qui existerent, impetus cohibendos suffecturum censui, domum recessi; moderamen imperii, quod vivo imperatore habueram resumpsi: omnes hortans, omnibus suadens, minarum etiam terrore interposito, ne quid molirentur novi: sed puram et candidam tibi aeque ac filiis tuis benevolentiam obedientiamque praestarent: nec dissimulans, me novarum rerum auctoribus poenas irrogaturum bellumque pro vobis suscepturum. Quid ergo? tunc quidem noluisse me dicet quispiam, cum possem; nunc autem velle,

δεδυνημένον, νυνὶ δὲ βουλόμενον, μὴ τῆς ἴσης δυνάμεως A.C. 1341
εὐπορεῖν; ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ὥσπερ καὶ τότε αὐτός τε ἂν δύ-
νασθαι ἰσχυρισαίμην καὶ ὑμεῖς συνομολογήσαιτε ἐμοί· ὥστε P. 365
οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι ἀπεσχόμην
τῶν κακῶν, ἀλλ' ἐκ τοῦ μάλιστα μὴ βούλεσθαι καὶ τῶν φαυ-
λοτάτων τὴν τοιαύτην οἴεσθαι μεταβολήν. εἰ οὖν οὔτε πρό-
τερον, οὔτε νῦν, καίτοι ῥᾷστα καταπράξασθαι δυνάμενος,
οὐδὲν τοιοῦτον, οἷον ἄν τις ὑποπτεύσειε, βεβουλευμένος ὤ-
φθην, προσῆκον καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος ἐμοὶ θαῤῥεῖν καὶ
μὴ τοῖς συκοφάνταις προσέχειν καὶ λογοποιοῖς πολλοῖς κατ'
ἐμοῦ φυησομένοις. οὐδὲ γὰρ περὶ μικρῶν τινων καὶ εὐκα-
ταφρονήτων διαβαλοῦσιν, ἀλλὰ περὶ τοῦ ζῆν ὑμῖν ἐξαρτή-
σουσι τὸν φόβον, ἢ τά γε δεύτερα, περὶ τοῦ μὴ καλῶς καὶ
ὡς προσῆκον, ἀλλ' αἰσχρῶς καὶ ἀνελευθέρως καὶ δουλεύοντας
ἑτέρῳ ζῆν, ὃ καὶ αὐτὸ τοῖς εἰθισμένοις ἄρχειν οὐδενὸς θα- B
νάτου δεύτερον εἰς ἀλγηδόνος λόγον. ὅτι δὲ τοιοῦτοι φυήσον-
ται πολλοὶ, οὐ στοχάζεσθαι ἔξεστιν ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ σαφέ-
στατα εἰδέναι. βασιλεὺς μὲν γὰρ κύριος αὐτὸς τῶν πραγμά-
των ὢν καὶ μηδεμίαν μηδ' ὑφ' ἑνὸς τῶν πραττομένων ὑφο-
ρώμενος ἐξέτασιν, τὰ μὲν αὐτὸς ἑκὼν εἶναι, εἴπερ ἐβούλετο,
χαρίζεσθαί τισιν ἠδύνατο, τὰ δ' ἴσως ἂν καὶ ἠμελεῖτο. νυνὶ
δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἐξέσται οὐδενὶ, ἀλλὰ πάντα σὺν λόγῳ καὶ

3. συνομολογήσετε M. 17. καὶ add. M. 21. τι ὅσον pro τισιν P.

cum tantae potentiae facultas non sit? Atqui non minus hodie, quam tunc me posse, vos iuxta mecum confitebimini. Itaque neque prius, neque nunc, quia malefacere nequirem, idcirco abstinui: sed ideo potissimum, quia nolui talemque morum mutationem pessimam omnino reputavi. Quamobrem si nec alias non modo, quamvis facillime possem, quidquam eiusmodi, quale quis suspicetur, me animo agitasse certum est, etiam in futurum mihi fidere, nec sycophantis et mendaciloquis, qui multi contra me exorientur, assentiri convenit. Haud enim in parvis et despicabilibus eorum versabitur obtrectatio, sed de vita amittenda, aut certe non honeste decenterque, sed turpiter et illiberaliter sub alterius iugo exigunda, timorem vobis ingenerabunt: quod ipsum iis, qui imperare consueverunt, nullo genere mortis, si dolorem spectemus, tolerabilius est. Tales autem complures exorituros, non coniectura providere, sed manifestissime scire vobis datur. Imperator namque ipse rerum dominus et nullam in acta sua ab ullo inquisitionem veritus, alia quidem sponte, si volebat, condonare aliis poterat: alia fortassis etiam negligebat. At nunc nihil tale ulli concedetur, verum omnia cum ratione et summa diligentia faciendi necessitatem imponam omnibus: non solum ob solicitudinem vestri, ne minus quam ac-

A.C. 1341 μετὰ ἀκριβείας πράττειν ἀνάγκην πᾶσιν ἐπιθήσω, οὐ τῆς
ὑμετέρας ἕνεκα κηδεμονίας μόνον, ἵνα μὴ ἐλάττω τὴν ἀρχὴν,
ἣν παρέλαβον, ἀλλὰ καὶ μείζω καὶ βελτίω, καιροῦ καλοῦντος,
C ἀποδῶ, ἀλλὰ καὶ φιλοτιμίας καὶ δόξης ἕνεκα ἐμῆς, τὸ δέ γε
τούτων πάντων καὶ μεῖζον καὶ φοβερώτερον ἐμοὶ, τῆς ἐκεῖ-
θεν τῶν πραττομένων ἐξετάσεως καὶ τῶν εὐθυνῶν, ἃς αὐτὸς
ὑφέξειν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ δικαστηρίου ὑπὲρ τῶν εὖ ἢ κακῶς
διῳκημένων μέλλω. τὰ δὲ τοιαῦτα τοῖς εἰθισμένοις ἀμελεῖν
καὶ λυμαίνεσθαι τοῖς δημοσίοις καὶ τὰ ἴδια ἐκ τῆς φθορᾶς
ἐκείνων αὔξειν, παντί τῳ δῆλον, ὡς οὐκ ἔσται ἀνεκτὰ, ὥστε
αὐτοὺς εἰκὸς τὸν τὴν τοιαύτην ἀνάγκην αὐτοῖς ἐπαγαγόντα
ἐκ μέσου ποιεῖν τίθεσθαι διὰ σπουδῆς. τοῦτο δὲ ἄλλως
αὐτοῖς οὐκ ἂν ἐξέσται, εἰ μὴ πρότερον πολλὰ ψεύδη καὶ
συκοφαντίας πλάσαντες, ἐκπολεμώσουσιν ἡμᾶς ἀλλήλοις. εἰς
ὅσον δὲ ἀτοπίας ἐξελάσει τὰ πράγματα ἡμῖν, ἂν συμβῇ τοι-
D αῦτα, καὶ αὐτὴ μὲν ἂν συνορῴης οὖσα συνετὴ, σαφέ-
στερον δὲ διδάξω καὶ αὐτός. ἢ γὰρ ἐμὲ παρὰ πάντα δικαίου
λόγον ἀνάγκη ἀποθνήσκειν, ἔργον γεγενημένον συκοφαντίας καὶ
διαβολῆς, ἄνθρωπον οὐ μόνον εὔνουν βασιλεῖ καὶ τοῖς ἐκείνῳ
προσήκουσιν ὑμῖν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐξητασμένον ἀκριβῶς,
ἀλλὰ καὶ τὰ Ῥωμαίων πράγματα ἀδόλως καὶ καθαρῶς διῳκη-
κότα, ὃν εἰ κατὰ δή τινα τύχην παρὰ βαρβάροις δή τισι συνέ-
V. 297 βαινε διατρίβειν πόῤῥω τῆς Ῥωμαίων γῆς, πολλῆς ἂν ἦτε
μέμψεως ἄξιοι δικαίως καὶ κατηγορίας, εἰ μὴ πᾶσαν ἔθεσθε

2. ἵνα M., ἀλλὰ P. 10. τῳ M., τε P.

cepi, sed et maius et melius suo tempore imperium restituam: verum etiam propter incensum quoddam nominis mei propagandi studium, quodque his omnibus et potius et terribilius mihi est, propter examen factorum meorum, quod me illic manet, et rationes, quas apud tremendum tribunal recte aut secus administratae rei publicae reposcendus sum. Quae socordibus et cum iactura communi suas privatim opes augentibus intoleranda fore, nemo non videt. Itaque probabile fit, eum, qui tali ipsos necessitudine constrinxit, e medio tollere conaturos: quod aliter non procedet, ni ante multis confictis mendaciis et consutis sycophantiis nos mutuum exasperaverint. Quo vero turpitudinis res evasura sit, si hoc contigerit, et tu pro tua prudentia videre potes et ipse nihilo minus docebo. Aut enim me calumniae obnoxium praeter omne ius fasque mori necesse est, hominem non solum imperatori et vobis consanguineis eius amicum, tamdiu diligenter exploratum, et in re Romana cum fide integritateque administranda versatum; quem, si fortuna aliqua apud barbaros procul Romanorum terris degeret, valde reprehendendi et accusandi merito censeremini, nisi cum re-

σπουδὴν ἐπανάγειν καὶ ἀνακαλεῖσθαι, χρησόμενοι ᾗ αὐτῷ A.C. 1341 προσῆκεν. ἢ εἰ μὴ αὐτὸς ἑκὼν αἱρήσομαι τὸν θάνατον, ἀλλ' P. 366 ἐθελήσω προνοίας ἐμαυτὸν ἀξιοῦν καὶ μὴ καταπροΐεσθαι τοῖς βουλομένοις τὴν σωτηρίαν, ἀνάγκη σοῦ ἀφίστασθαι καὶ σώζειν ἐμαυτόν. τούτου δὲ γενομένου, ὅτι πλείους ἐμοὶ τῶν Ῥωμαίων ἕψονται καὶ πόλεμος ἐμφύλιος ἔσται χαλεπὸς καὶ πόλεων ἀναστάσεις καὶ μυρίων φθοραὶ πραγμάτων καὶ συμπάσης, ὡς εἰπεῖν, κατάλυσις τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας, πάντα ὁντινοῦν οἴομαι μὴ ἀγνοεῖν, τὸν καὶ ὁπωσοῦν φρενῶν μετειληχότα. ὧν τὰς δίκας παρ' ἀμφοτέρων λήψεται ἡμῶν ἐπὶ τῆς δίκης ἐκείνης τῆς φοβερᾶς ὁ πάντας μέλλων κρίνειν ζῶντας καὶ νεκροὺς, ὡς τούτων αἰτίους πάντων γενησομένους, μᾶλλον δὲ παρὰ μόνης σοῦ, τῆς μήτε παρ' ἑαυτῆς τὸ δέον συνιείσης, μήτε παρ' ἐμοῦ μαθεῖν διδάσκοντος βουλησομένης. B ἐγὼ γὰρ αὐτὸς διϊσχυρίζομαι καὶ τῆς ἄνωθεν χειρὸς συνεφαπτομένης, ὡς οὐδὲν παραβήσομαι τῶν δεόντων, οὐδ' ἔστιν ὅ με πείσει πρόφασιν αὐτὸν τῷ πολέμῳ παρασχέσθαι. εἰ μὲν οὖν οὕτω πέπεικας σαυτὴν, ὥστε μηδὲν μηδέποτε φαῦλον λογίζεσθαι περὶ ἐμοῦ, ἀλλὰ καὶ πάντα ἡγεῖσθαι πράττειν καὶ διανοεῖσθαι ὑπὲρ σοῦ τε καὶ βασιλέως τοῦ σοῦ παιδὸς, τοὺς δὲ διαβάλλοντας ἡγεῖσθαι συκοφάντας καὶ κοινοὺς ἐχθροὺς, καὶ μηδέποτε αὐτοῖς ὡς ἀληθεύουσι μὴ μόνον μὴ πιστεύειν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς ὑπέχειν οὖς πρὸς τὰς συκοφαν-

17. αὐτὸν om. P. 19. καὶ om. P.

ducendum ac revocandum omni cura ac sedulitate studeretis, eius opera ut decet usuri: aut si mortem fugiens, saluti meae prospicere, nec eam inimicis prodere voluero, ut me ipsum servem, abs te cogar deficere. Quo facto plures Romanorum me secuturos, bellumque civile saevum et crudele emersurum, urbes et alia innumera perditum iri, et Romanum principatum, ut uno verbo complectar, occasurum, neminem prorsus utcumque rationis participem non cernere opinor. Quorum poenas ab utrisque nostrum tamquam auctoribus horum omnium in iudicio illo horrendo expetet, qui vivos mortuosque iudicabit: imo abs te sola potius, quae neque per te intellexeris, quid te facere conveniret, neque me docere volentem attenderis. Equidem Deo bene propitio ab officii tramite nusquam deflexurum me assevero: nec mortalium ullus mihi persuadebit, ut bello occasionem praebeam. Quare si ea tibi mens, ut nihil sinistrum aliquando de me cogitare velis, sed existimare, omnia me facta et cogitata ad tuendam imperatoris filii tui auctoritatem dignitatemque dirigere, accusatores autem meos in sycophantis communibusque inimicis ducere, nec unquam illis ut veracibus credere; credere autem? imo nec ad aures quidem eos admittere,

A.C. 1341 τίας, δίκαιά τε ὁμοῦ καὶ σαυτῇ τε καὶ ἐμοὶ συμφέροντα C ἐβουλεύσω καὶ πᾶσι τοῖς Ῥωμαίων πράγμασι κοινῇ, καὶ αὐτὸς τῆς διοικήσεως ἔχεσθαι πείθομαι τῶν κοινῶν. εἰ δὲ πρὸς ταῦτα τὴν ψυχὴν ὁρᾷς ἀδυνατοῦσαν καὶ ἀμφιβόλους δόξας ἔχουσαν περὶ ἐμοῦ, τί δεῖ σφίσι τε αὐτοῖς κἀμοὶ πράγματα παρέχειν, ἀλλὰ μὴ πειθομένους ἐμοὶ τὰ βελτίω συμβουλεύοντι, ἐμὲ μὲν ἐᾷν οἴκοι καθῆσθαι τὴν ἀπραγμοσύνην ᾑρημένον, αὐτὴν δ' ἅμα πατριάρχῃ καὶ τοῖς ἄλλοις, πολλοῖς τε καὶ ἀγαθοῖς οὖσι, τὰ κοινῇ συμφέροντα Ῥωμαίοις πράττειν; οὐδὲ γὰρ ἀνόητος, οὐδ' οὕτως ἔξω φρενῶν ἐγὼ, ὥστ' εἰς προὖπτον κίνδυνον ἐμβάλλειν ἐμαυτὸν, καὶ ταῦτα μέλλων, μὴ χρημάτων μόνον τῶν ἰδίων ὑπὲρ τῶν κοινῇ Ῥωμαίοις συμφερόντων, ἀλλ' οὐδ' αὐτῆς, εἰ δεήσει, φείδεσθαι ψυχῆς, (πάντως δὲ δεήσει καὶ πολλάκις,) μηδεμίαν δὲ ἑτέραν τῶν D πόνων καὶ τῶν κινδύνων καὶ τῶν τοσούτων ἀναλωμάτων τὴν ἀντιμισθίαν ἀπαιτεῖν, ἢ πρῶτον μὲν τὸ ἀπαθῆ κακῶν διατηρεῖσθαι, δεύτερον δὲ τὴν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις εὔκλειαν καὶ εὐδοξίαν, ἧς τὸ μὴ ἡττῆσθαι οὐ τῶν πάνυ λαμπρῶν καὶ περιδόξων, ἀλλὰ τῶν φαύλως καὶ ἀτίμως καὶ οὐδὲν ἄμεινον τῶν πολλῶν βιοῦν προῃρημένων. ἐμοὶ μὲν οὖν σκεψαμένῳ, τοιαῦτα ἔδοξε πρὸς ἐμαυτὸν ἰδίᾳ τε ἡμῶν ἑκάστῳ καὶ πᾶσιν ὁμοῦ συμφέρειν. σὲ δὲ προσήκει καὶ κοινῇ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἰδίᾳ σκεψαμένην περὶ τῶν αὐτῶν, ἅτ-

14. πάντων P. 18. ἡττᾶσθαι M.

iuste et quod tibi ac mihi pariterque Romanis prosit, statueris: et hac conditione gubernacula recipiam. Sin autem ad haec praestanda infirmitatem perspicis animi tui ac de me fluctuant cogitationes tuae, quid opus est mihi ac vobis facessi negotium? Cur non potius mihi bene monenti obtemperatur et ego quidem domi solutus occupationibus, quod volui, relinquor: tu vero cum patriarcha aliisque multis et bonis viris communi Romanorum commodo servis? Non enim tam insipiens sum, nec tam a recta ratione disto, ut in malum ante oculos positum me praecipitem: idque non pecuniis meis dumtaxat pro utilitate publica, sed nec ipsi vitae, si res vocabit (omnino autem et saepius vocabit) ullo modo parsurus. Nec ullam aliam laborum periculorumque et tantorum sumptum remunerationem exposco, quam ut primum quidem tutus sim a malis, deinde propter praeclara facta celebritatem et gloriam, cuius desiderio non vinci, haud valde insignium conspicuorumque, sed eorum est, qui vitam ignavam et inhonoram vulgaremque plane vivere instituerunt. Mihi igitur, re considerata, et privatim cuique nostrum et simul omnibus haec conducere visa sunt. Tuarum partium erit, re una cum aliis et sola tecum excussa,

τα ἂν εἴη λυσιτελέστερα, ἑλέσθαι. δοίη δὲ θεὸς ἑλέσθαι τὰ A.C. 1341 βελτίω.

ς'. Τοιαῦτα πρὸς βασιλίδα μετὰ παῤῥησίας τοῦ μεγά- P. 367 λου δομεστίκου καὶ χωρίς τινος περικαλύμματος διειλεγμένου, V. 298 ἐπῄνεσέ τε τοὺς λόγους καὶ αὐτὴ, ὡς οὐ σκληρῶς οὐδὲ τραχέως, ὥσπερ προοιμιαζόμενος εἶπεν, εἰρημένους, ἀλλ' ἀληθείας τε ἐχομένους καὶ δικαιοσύνης καὶ παῤῥησίας πρεπούσης B φίλῳ ἀληθεῖ. περὶ μὲν οὖν τοῦ πρότερόν τε καὶ νῦν ὁμοίως μάλιστα εἶναι δυνατὸν αὐτῷ, εἰ ἐβούλετο, τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν ἑαυτῷ περιποιεῖν, σαφέστατα πάντων αὐτὴ εἰδέναι ὡμολόγει. πρὸς ἃ δὲ ἠξίου ἰσχυρίζετο, ὡς οὐ μόνον ταῦτα, ἅπερ ᾔτησεν αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ πολλαπλασίω ἀνασχέσθαι δυνατή· καὶ ὡς οὐδ' ἂν εἰ πάντες ἄνθρωποι συμφωνήσαντες φαῖεν κατ' αὐτοῦ, δυνήσονται ταύτην αὐτῷ ἐκπολεμῶσαι, ἀλλ' ἄθικτον αὐτῷ καὶ ἀκεραίαν τηρήσει τὴν φιλίαν, εἰ μή τι ἄλλο, ἀλλὰ τῶν γε βασιλέως λόγων μεμνημένη, ᾧ πολλάκις εἴρηται περὶ αὐτοῦ, ὡς οὐδ' ἂν εἰ ξίφος C σπασάμενον κατ' αὐτοῦ χωροῦντα ὡς ἀποκτενοῦντα ἴδῃ, οὐδ' οὕτω δυνήσεσθαι αὐτὸν μισῆσαι, ἀλλὰ τὴν ἴσην εὔνοιαν αὐτῷ, καὶ τούτου πεπραγμένου, τηρήσειν καὶ φιλίαν. ᾧπερ ἔφασκε χρωμένη διδασκάλῳ καὶ αὐτὴ τοσοῦτον ὑπερέχοντι αὐτῆς καὶ συνέσει καὶ πραγμάτων ἐμπειρίᾳ, τὰ ἴσα περὶ αὐτοῦ καὶ γινώσκειν καὶ πειράσεσθαι φυλάξειν. καὶ παρεθάῤῥυνεν αὐτὸν, μηδὲν περὶ αὐτῆς ὑποπτεύειν ἀγεννὲς, ἀλλ' εἶναι βε-

17. ᾧ M., ὡς P. 20. τηρήσει P.

quae conducibiliora fuerint, eligere. Faxit autem Deus, ut meliora eligas.

6. Cum ita libere sineque ullo integumento verba fecisset magnus domesticus, imperatrix ut non dura ac aspera (quod tamen in prooemio promiserat) sed vera et ex aequitate cum libertate amico germano conveniente locutum commendavit. Potuisse igitur antea et nunc perinde maximeque posse, si luberet, Romanum possidere imperium, certissimo scire se non negabat. Ad ea autem quae petebat, non illa modo, verum multo plura sustinere se posse respondebat; et quamvis omnes mortales consensu adversus illum garrirent, nunquam illi infensam reddituros, sed inviolatam sinceramque amicitiam ei praestituram; si non propter aliud, saltem propter ea, quae ex imperatore saepenumero audierit: nec si districto ense in se occidendi causa ruentem videret, posse illum odisse, sed pristina benevolentia etiam sic complexurum et amici loco nihilo minus habiturum. Et aiebat, se imperatore magistro, tantum sibi prudentia et usu praestante, eadem de illo sentire et eius admonitioni parituram; confirmabatque illum, ne quid de se abiectum

A.C. 1341 βαίως πεπεισμένον, ὡς οὐδὲν ἔσται τηλικοῦτον, ὃ δυνήσεται
τοὺς αὐτῆς κατασεῖσαι λογισμοὺς καὶ περὶ αὐτοῦ κακὰ λο-
γίζεσθαι παρασκευάσει. ἐπὶ τούτοις δὲ ὁ μέγας δομέστικος
τὴν μὲν ὁμολογίαν βασιλίδος ἀρκοῦσαν οἰηθεὶς ἀπόδειξιν
D πρὸς τὸ μηδὲν εἶναι ἐμποδὼν, εἰ ἐβούλετο κακὸς ὀφθῆναι,
μάλιστα δὲ δυνάμενος ἑκόντι τἀγαθὰ καὶ δίκαια αἱρεῖσθαι,
εἶτα καὶ τῆς καλοκἀγαθίας καὶ τῆς εἰς αὐτὸν στοργῆς χάρι-
τας ὁμολογήσας βασιλίδι, αὖθις ἀνελάμβανε τὸν λόγον, μὴ
δὴ διὰ ταῦτα, φάσκων, μήτ᾽ αὐτὴν, μήτε πατριάρχην ὑπο-
πτεύειν, αὐτῷ τοὺς λόγους ὡς πανούργως εἰρημένους, ἄδειαν
αὐτῷ προπαρασκευάζοντι τὸ μηδ᾽ ἄν τις ἀληθῆ λέγειν ἔχῃ
περὶ αὐτοῦ καὶ ἀποδεικνύειν ἀδικοῦντα, τόπον ἔχειν πρὸς
τὴν κατ᾽ αὐτοῦ κατηγορίαν καὶ γραφήν· οὐ γὰρ τοῦτο βού-
λεσθαι αὐτῷ τοὺς λόγους· ἀλλ᾽ εἰ μέν τινες τοιαῦτα δήποτε
κατηγοροῖεν, οἷα αὐτὰ ὑφ᾽ ἑαυτῶν ἐξελέγχεσθαι ὡς εἰσὶ συ-
P. 368 κοφαντίαι καὶ διαβολαὶ, τούτων μηδένα ποιεῖσθαι λόγον,
ἀλλὰ καὶ τοὺς πλάττοντας μισεῖν. εἰ δ᾽ ἄρα οὕτως εἴη πι-
θανὰ, ὥστ᾽ ἀμφιβολίαν ἐμποιεῖν, εἰ μᾶλλον χρὴ πιστεύ-
ειν ἢ παντάπασιν ἀπιστεῖν, μὴ ἐρήμην εὐθὺς καταψη-
φίζεσθαι καὶ ἀπόντος, ἀλλ᾽ εἰς δικαστήριον καλεῖν, κἂν
ἁλίσκωμαι ἀδικῶν, οὐ παραιτοῦμαι τῆς κακουργίας διδό-
ναι δίκας." τῆς βασιλίδος δὲ τὸν περὶ τῆς δίκης λόγον ἀπο-
σειομένης καὶ μηδ᾽ ἂν, εἴ τι γένοιτο, τοιαῦτα περὶ αὐτοῦ φρο-
νήσειν διατεινομένης, ὥστε καὶ δικαστηρίων δεήσεσθαι πρὸς

6. *δυνάμενον* M.

suspicaretur, sed constanter crederet, nihil tanti fore, unde ipsa, de sententia deturbata, male de eo existimaret. Post haec magnus domesticus imperatricis confessione satis demonstratum arbitratus, nihil sibi esse obstaculo, si improbe velit agere, et posse sponte sua bene iusteque facere: deinde ob integritatem et amorem in se declaratum gratiis actis, denuo sic ait. Nec ipsam, nec patriarcham verba sua suspecta habere oportere, quasi ita securitatem sibi praeparet, ut neque si quis ut improbum eum accusare queat et dicam impingere, recipiatur eius oratio: non enim sibi hoc velle: sed si quidam aliquando de talibus eum accusarent, quae meras esse calumnias et sycophantias ipsi a semetipsis convincerentur, horum nullam duci rationem debere: sed cum figmentis suis aversandos. Sin ita probabilia forent, ut dubitaretur, credendane an prorsus repudianda essent, non statim indicta causa et absentem condemnandum, sed in iudicium vocandum; ibi sceleris convictum sese poenas non invite suscepturum. Cum imperatrix mentionem poenae non ferret affirmaretque, quidquid tandem eveniret, nunquam ita de ipso cogitaturam, ut iudicio illum arcesseret, Non se

αὐτὸν, οὐκ ἔφασκεν ἐκεῖνος ἀγαπήσειν, εἰ μὴ καὶ περὶ A.C. 1341
τούτου πείθοιτο αὐτῷ τῶν ἄλλων μᾶλλον ἕνεκα ἢ αὐτῆς, ὥστε διὰ πάντων αὐτοῖς ἀποφράττεσθαι τὰς γλώσσας καὶ V. 299
μὴ πρόφασιν ἐκ τούτου κακουργίας καὶ διαβολῆς λαβεῖν. B
ἀπαγορευούσης δὲ αὐτῆς καὶ οὐκ ἐθελούσης πείθεσθαι, ἔπεισε πολλὰ εἰπὼν, ὡς περὶ ἀναγκαίου, ἄκουσαν μὲν καὶ τόγε εἰς αὐτὴν ἧκον τῶν τοιούτων μὴ δεομένην ζητημάτων· ἐπείθετο δ' οὖν ἕνεκα αὐτοῦ. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ αὐτὸς ἡσθεὶς καὶ πᾶσαν λογισμῶν ἀμφιβολίαν ἀποθέμενος, χαίρων ἔφασκεν ἤδη παραλήψεσθαι τὴν ἀρχὴν, εἰ καὶ δι' ὅρκων γένοιτο πιστὰ τὰ εἰρημένα. καὶ αὐτίκα ἐτελοῦντο καὶ οἱ ὅρκοι παρ' ἑκατέρων ἐπὶ τοῦ πατριάρχου. ἐπεὶ δὲ οὐδενὸς αὐτοῖς ἐνέδει ἔτι πρὸς τὰς διαλύσεις, βασιλὶς μὲν οἴκοι ὑπελείπετο, ὁ μέγας δὲ δομέστικος ἤδη πᾶσαν τὴν ἀρχὴν βεβαίως ἔχων, ἐξῄεσαν ἅμα πατριάρχῃ. καὶ πρὸς τῷ ναῷ τοῦ μεγαλομάρ- C
τυρος γενόμενοι Δημητρίου, ὃς τῶν βασιλείων ᾠκοδόμητο ἐντὸς, πολλὰ καὶ πρὸς πατριάρχην ὁ μέγας δομέστικος διελέχθη. ἔφη γὰρ, πεπεῖσθαι μὲν καὶ αὐτὸν σαφῶς, ὡς οἵους ἡ βασιλὶς ἐφθέγξατο λόγους, τοιοῦτον καὶ τὸ φρόνημα ἔχειν. θορυβεῖσθαι δὲ αὖθις οὐ μικρῶς, τὴν ἀσθένειαν τῆς γυναικείας φύσεως εἰδότα, ὡς εὐμετάβλητος διὰ δειλίαν, καὶ δεδοικέναι, μὴ αὐτὸς μὲν ἀναγκάζοιτο πάντοτε μακραῖς ἀποδημίαις χρῆσθαι διὰ τοὺς πρὸς τοὺς περιοίκους βαρβάρους πολέμους, οἱ συκοφάνται δὲ οἰκουροῦντες πείσωσί ποτε αὐτὴν

quieturum, domesticus respondebat, nisi et in hoc sibi obsequeretur, aliorum causa magis, quam sua: ut sic per omnia illis ora obstruerentur et ne hinc maligne calumniandi occasionem sumerent. Recusanti vero et invitae, quod se huiusmodi quaestionibus non egere diceret, multis verbis ut rem necessariam persuasit. Domestici igitur causa assensit. Quocirca et ipse exhilaratus omnique cogitationum perplexitate deposita, se iam cum gaudio ad imperium moderandum esse regressurum dixit, si etiam sacramento dicta firmarentur: quod mox ab utroque coram patriarcha factum est. Perfecta igitur pacificatione imperatrix domi mansit. Magnus autem domesticus, totius imperii gubernatione sibi confirmata, cum patriarcha recessit et apud aedem magni martyris Demetrii intra aulam longo eum sermone detinuit: nempe hoc. Ego quoque, non aliter quam sentiret, imperatricem locutam esse, plane credo. Perturbor tamen non mediocriter, quod naturae muliebris imbecillitatem, quam scilicet varia et ob timiditatem mutabilis sit cognosco: et male metuo, ne ego quidem semper propter bella cum finitimis barbaris abesse longius cogar, sycophantae autem domi desidentes aliquando illam pervertant. Quod et viris in pugna imbellissimis accidere videmus, qui a domesticis probrose increpiti et contume-

A.C. 1341 μεταβαλεῖν, ὃ καὶ ἀνδράσι συμβαῖνον ὁρῶμεν τοῖς περὶ μάχας διὰ δειλίαν ἀτολμωτάτοις. ἐκεῖνοι γὰρ ὑπὸ τῶν οἰκείων D ὀνειδιζόμενοι καὶ περιυβριζόμενοι καὶ ὁτιοῦν ὑπομένοντες δεινὸν, μάχης μὲν οὐ παρούσης, κομπάζουσι πολλὰ καὶ ἰσχυρίζονται καὶ ὅρκους προστιθέντες, μήκετ' αὖθις τοῖς πολεμίοις τὸ πρόσωπον ἀποστρέψειν, ἀλλ' ἀνδρείως ἀντικαταστήσεσθαι πρὸς αὐτούς. ἐπειδὰν δὲ αὐτούς τε ἴδωσι προσιόντας καὶ τῆς σάλπιγγος ἀκούσωσι σημαινούσης συμπλοκὴν, οὐκέτι μένειν οὐδ' ἐπὶ τῆς παρατάξεως οἷοί τέ εἰσιν, ἀλλὰ φεύγουσιν αἰσχρῶς καὶ ἀγεννῶς, ὀλίγα φροντίζοντες τῶν ὅρκων καὶ τῶν κομπασμάτων τῶν προτέρων. ἀκούω δὲ καὶ παροιμίας Περσικῆς ὀρθῶς ἄγαν καὶ συνετῶς περὶ τῆς γυναικείας εἰρημένης φύσεως. λέγουσι γὰρ, ὡς κἂν μέχρι νεφελῶν ἀφίκηται ἡ κεφαλὴ τῆς γυναικὸς, οὐδὲν ἔλαττον ἢ πρό-
P. 369 τερον ἐφάπτεται τῆς γῆς· σημαίνοντες, οἶμαι, διὰ τοῦ λόγου, ὡς κἂν εἰς ἄκρον καὶ φρονήσεως ἀφίκηται καὶ μεγαλοψυχίας καὶ ἀνδρίας, οὐδὲν ἧττον ἢ πρότερον ἔστι γυνὴ, τοῖς φυσικοῖς καὶ γυναικείοις πάθεσιν ἐνεχομένη. ἃ δὴ πάντα με ἀποκναίει μεμνημένον καὶ πολὺν ἐμποιεῖ θόρυβον τῇ ψυχῇ, μὴ τῆς βασιλίδος γυναικεῖόν τι παθούσης, οὐκ αὐτὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ Ῥωμαῖοι πάντες πολλοῖς ὁμιλήσομεν κακοῖς καὶ τοῖς ἐσχάτοις περιπεσούμεθα κινδύνοις. οὗ δὴ ἕνεκα πρῶτα μὲν τῶν ὑπηργμένων παρ' ἐμοῦ σοι ἀγαθῶν ἀναμιμνήσκω, οὐδ' αὐτὸν ἴσως ἐπιλελησμένον, ὡς εἰς τοῦτο εὐδοξίας καὶ τιμῆς παρὰ τὴν ἡμετέραν ἧκεις καὶ φιλίαν καὶ σπουδὴν, οὐ

6. ἀλλ' add. M. ἀνδρ. αὐτίκα στήσεσθαι P. 18. δὲ pro καὶ P.

liosissime vexati ac nihil non grave perpessi, extra praelium verbis se iactitant magnifice et iurati affirmant, de cetero non tergum hostibus praebituros, sed generose contra pugnaturos. Postquam autem eos accedentes conspexerunt et tubam belli signum exaudierunt, in acie amplius consistere non possunt; sed iuramenti et iactantiae prioris obliti, ignave ac turpiter fugiunt. Scitum est etiam quod apud Persas ferri proverbium audio: femina terram adhuc tangit, quamvis capite nubes tetigerit. Quo significant, opinor, etsi ad summum prudentiae magnanimitatis et fortitudinis venerit mulier, nihilo minus, ut antea, esse mulierem; hoc est naturalibus et muliebribus affectionibus subditam. Quae omnia me reminiscentem solicitant et animum metu implent, ne, siquid, ut feminae, imperatrici acciderit, non ego solum, sed et Romani omnes multis involuti malis, extremis periculis circumveniamur. Quare primum quidem ultro praestitorum tibi a me beneficiorum te admoneo: nec te oblitum puto, quemadmodum ad hoc gloriae et honoris fastigium propter amicitiam nostram studiumque perveneris. Non

μόνον ἐξ ἀφανείας πολλῆς τῷ βασιλικῷ κλήρῳ καταλέξαντος A.C. 1341 καὶ πολλῆς προνοίας οὐκ οἴκοθεν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν βα- B σιλικῶν ἠξιωκότος καὶ, καιροῦ οὐ καλοῦντος, ἐμοῦ τε πρώτου μνησθέντος καὶ βασιλέα πείσαντος ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν ἀνάγειν θρόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχιερέων κοινῇ γνώμῃ πάντων ἀποσειομένων, πολλῇ χρησαμένου πρὸς αὐτοὺς καὶ προθυμίᾳ καὶ σπουδῇ, ὥστε πεῖσαι ἐγχειρίσαι τὴν περιφανῆ ταύτην καὶ περιμάχητον καθέδραν, καὶ τὰ τελευταῖα δὴ ταῦτα κινδυνεύοντι περὶ αὐτὴν καὶ μέλλοντι ἀποστερεῖσθαι μόνου πρὸς ἀπαλλαγὴν ἐξαρκέσαντος τῶν δυσχερῶν. ταῦτα δὲ διῆλθον νῦν, οὐκ ὀνειδίζειν προῃρημένος τὰς εὐεργεσίας, C (οὐ γὰρ ἔμοιγε φίλον τὸ τοιοῦτον, οὐδ' εἰ πολλαπλασίους ἦσαν καὶ μείζους,) ἀλλ' ἵν' ἐπιδείξαιμι, ὡς ἄνωθεν φιλίως V. 300 πρὸς σὲ διατεθέντι καὶ πολλὰς παρεσχημένῳ ἀποδείξεις τῆς πρὸς σὲ στοργῆς, δίκαιον καὶ σὲ, τῶν πραγμάτων παρασχόντων, νῦν εὐγνώμονα φανῆναι τῷ προῖκα πρότερον ὀφθέντι φίλῳ καὶ ἀμοιβὰς ἀξίας ἀποδοῦναι τῶν προτέρων εὐεργεσιῶν. οὐ μόνον τούτων ἕνεκα αὐτῶν, ἀλλ' ὅτι καὶ πατὴρ ὢν κοινὸς πνευματικὸς, ὅσην ἑκάστῳ τῶν ποιμαινομένων, τοσαύτην ὀφείλεις τὴν κηδεμονίαν καὶ ἐμοὶ, μᾶλλον δὲ πολλαπλασίω ἢ σύμπασι σχεδὸν, ὅσῳ καὶ τῆς εἰς ἐμὲ ἡκούσης ὠφελείας ἢ βλάβης πάντες ἀπολαύσουσι τὸ μέρος. τοῦτο δέ ἐστιν, ὅ σου δέομαι, ἵν' ἐπειδήπερ αὐτὸς ἀναγκαίως ἔχω πρὸς τὰς D ἔξωθεν στρατείας ἀσχολεῖσθαι, (οὔτε γὰρ ἔμοιγε εὐπρεπὲς,

3. οὐ add. M. 9. *κινδυνεύοντος* et *μέλλοντος* P.

enim solum te infimi ordinis hominem imperatoris clericorum collegio allegi et cura multa non tantum domi meae, sed iam e domesticis imperatoris unum dignatus sum, verum etiam, quamquam id necessitas nulla exigeret, primus tui mentionem feci et auctor imperatori fui, ut te in thronum patriarchicum extolleret. Quin etiam cum ab episcopis concorditer repellerere, diligentissime elaboravi, ut tibi praeclaram hanc et pro qua iure certetur, cathedram darent. Postremo cum in eius amittendae periculum devenisses, solus ego difficultatem omnem sustuli. Haec in praesens percensui, non quod beneficia exprobrare velim (non enim soleo, ne si longe plura quidem et maiora essent) sed ut ostenderem, aequum videri, ut a quo plura iam pridem amicitiae et singularis cuiusdam amoris argumenta habes idque gratuito, ei nunc tali tempore memorem te et re ipsa meritis compensandis gratum exhibeas. Adde, cum sis pater spiritualis omnium, quantam unicuique ovium tuarum, tantum et mihi, imo vero multo maiorem, quam ferme omnibus solicitudinem debes; quod omnes commodorum meorum incommodorumve participes futuri sunt. Quod autem te oro,

A.C. 1341 οὐθ' ὑμῖν συμφέρον, ἐνταῦθα καθήμενον περιορᾷν τοὺς πολεμίους τοὺς ἀγροὺς πορθεῖν τοὺς ἡμετέρους καὶ τὰς πόλεις πολιορκεῖν καὶ ἐξανδραποδίζεσθαι τοὺς ἐντυχάνοντας,) μηδεμίαν δοῦναι χώραν τοῖς συκοφάνταις καὶ λυμεῶσι καὶ κοινοῖς ἐχθροῖς, τὸν ἀεὶ χρόνον ἐνταῦθα συνεσόμενον τῇ βασιλίδι, ὥστε δυνηθῆναι συσκευάσαι κατ' ἐμοῦ διαβολὰς καὶ πεῖσαι προσέχειν αὐτοῖς, ὡς ὀρθῶς καὶ λυσιτελῶς βουλευομένοις, ἐμὲ δὲ πολέμιον νομίζειν καὶ ἐπιβουλεύοντα αὐτῇ πρὸς τὴν ἀρχήν· ἀλλὰ P. 370 τῶν ὑπὲρ ἐμοῦ δικαίων ἀντεχόμενον διαλύειν αὐτοῖς τὰς μηχανὰς καὶ ἀπράκτους καθιστᾷν τὰς πανουργίας καὶ τοὺς δόλους, οὐδὲν ἕτερον πείθοντα τὴν βασιλίδα, ἢ μὴ καταψηφίζεσθαι ἀπόντος, ἀλλὰ κληθέντα πρὸς τὴν δίκην καὶ καιροῦ τυχόντα πρὸς ἀπολογίαν, ἢ διαλύεσθαι τὰ ἐγκλήματα, ἂν δύνωμαι, ἢ διδόναι δίκας τῆς ἀδικίας, ἂν ἁλίσκωμαι ἐπιορκῶν. τῆς τοιαύτης δὲ σπουδῆς ἕνεκα καὶ προθυμίας οὐ παρὰ θεοῦ μόνου λήψεσθαι τὰς ἀμοιβὰς, ὡς ὑπὲρ εἰρήνης καὶ σωτηρίας τῆς κοινῆς καὶ αὐτοῦ ἐσπουδακότα τοῦ δικαίου, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν αὐτῷ πολλὴν εἰδήσειν χάριν καὶ πάντας τοὺς ἐν λόγῳ ἐπαινέσεσθαι, ὅτι τὰ προστάτου ποιεῖ καὶ κηδεμόνος τῶν B ψυχῶν, ἔργοις αὐτοῖς ἐπιδεικνύμενος, ὡς ἔστι μαθητὴς τοῦ εἰρηνοποιοῦ καὶ εἰς δύναμιν αὐτῷ ἐξομοιοῦται, τόγε εἰς αὐτὸν ἧκον, πᾶσαν πρόφασιν πολέμου ἐμφυλίου διαλύων. τοιαῦτα καὶ πρὸς πατριάρχην διειλεγμένου τοῦ μεγάλου δομε-

3. προστυγχάνοντας P.

hoc est: ut simul ac debuero foris bellum gerere (nec enim vel mihi honorificum vel vobis utile, hic sedentem ab hostibus agros nostros vastari, civitates obsideri, obvios in servitutem abduci permittere,) nihil loci des sycophantis, hominibus perditis et rei publicae inimicis, qui hic cum Augusta versaberis semper, ut contra me calumnias comminisci et illam ad obtrectatores ut bene consulentes audiendos, ac me pro hoste et insidiatore suo propter imperium habendum inducere possis; sed ius meum tueare, illorum machinas dissipes, calliditatem ac dolos infirmes et hoc solum eidem persuadeas, ne absentem damnet, sed in iudicium vocet: ut tempus ad defensionem nactus, aut obiecta refellam, si potero, aut si peierasse deprehendar, poenam subeam. Pro hac impigra diligentia tua non modo a Deo, velut pacis et salutis communis et iuris mei cupidus, praemium accipies, sed me quoque quam gratissimum experiere et omnes honorati te laudabunt, quia quae praepositum curatoremque animarum decent, feceris; factoque ipso te pacificatoris discipulum demonstraris, quem pro viribus imitere, dum, quantum in te est, omnem belli civilis materiam tollis. His dictis a magno domestico, patriarcha memorata se beneficia accepisse et omnibus aliis maiora se et accepisse et debere con-

στίκου, τάς τε εἰρημένας εὐεργεσίας, ἣν αὐτῷ ἐκεῖνος συνομολογῶν, καὶ πάντων τῶν ἄλλων μείζω καὶ εὐηργετῆσθαι καὶ ὀφείλειν, καὶ θαῤῥεῖν περὶ τοῦ μέλλοντος, ὑποθέμενος, ὡς οὐδὲν αὐτῷ τῶν δυσχερῶν, τόγε εἰς αὐτὸν ἧκον, ἀπαντήσει, ἀλλὰ σπουδῇ πολλῇ καὶ προθυμίᾳ, εἴ τι συμβαίη τοιοῦτον, χρήσεται περὶ αὐτοῦ καὶ οὐδὲν ἧττον, ἢ ὑπὲρ αὐτὸς αὐτοῦ παρὼν, τῶν αὐτῷ γινομένων ἀνθέξεται δικαίων. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ πατριάρχης προθύμως τὰ τοιαῦτα ἐπηγγείλατο, οὐκοῦν, ἔφασκεν ὁ μέγας δομέστικος, οὐδὲν λοιπὸν, ἢ τὰς ὑποσχέσεις ταύτας τρόπῳ, ᾧ ἂν ἐπίσταιτο αὐτὸς, βεβαίας αὐτῷ ποιεῖν καὶ ἀναμφιβόλους, ὥστε μηδὲν ἔτι ἐνδοιάζειν ἔχειν, ἀλλὰ πεπεῖσθαι ἀκριβῶς, ὡς οὐδὲν ἧττον, ἢ εἰ παρῆν αὐτὸς, οὐδεμία τοῖς συκοφάνταις ἔσται δύναμις πρὸς τὰς διαβολάς. ὁ δ' εὐθὺς τῆς καθέδρας ἐξαναστὰς, „εὐλογητὸς" εἶπεν „ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὢν εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὔτε νῦν, οὐθ' ὕστερον ψεύσομαί σε, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ σοῦ πᾶσαν ποιήσομαι δικαίου καὶ φροντίδα καὶ σπουδὴν καὶ οὐδὲν, τόγε εἰς ἐμὲ ἧκον, περιόψομαι, μὴ πάντα καὶ διανοεῖσθαι καὶ φθέγγεσθαι καὶ πράττειν, ὥστε μηδεμίαν βλάβην ἐκ συκοφαντίας καὶ διαβολῆς σοι προσενεχθῆναι." ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ τὸν τρισάγιον ὕμνον ἐπειπὼν καὶ πρὸς τῇ κεφαλῇ τοῦ μεγάλου δομεστίκου εὐχήν τινα τῶν ἱερῶν διεξελθὼν καὶ πολλὴν αὐτῷ εἰρήνην καὶ εὔκλειαν καὶ ἄλλων ἀγαθῶν ἐπευξάμενος ἑσμὸν, ἐπεὶ καὶ ἡ ἡμέρα ἤδη περὶ δείλην ἦν, ὁ πατριάρχης μὲν ἐπ' οἴκου ἀνεχώρει, ὁ μέγας δὲ

A. C. 1341

C

D

3. ὑποτιθέμενος P. 7. γιγνομένων P. 17. καὶ prius om. M.

fitebatur: monebatque ne futuri esset anxius; quod ad se attineret, nihil ei molestiarum enasciturum, et si quid aliunde contingeret, perstudiose amoliturum eiusque causam ita defensurum, ut si ipsemet praesens adesset, melius non posset. Ubi haec patriarcha prompta voluntate promisit, magnus domesticus nihil reliquum esse dixit, quam eadem promissa modo, quo sciret ipse, firma et minime dubia efficere, ut nihil ambigeret, sed prorsus crederet, non secus ac si ipse adesset criminatoribus nullam criminandi potestatem fore. Ille confestim e cathedra exsurgens, benedictus Deus, inquit, et pater Domini nostri Iesu Christi, qui est in saecula; ego neque nunc, neque in posterum te fallam: sed in tua causa omnem conatum adhibebo nihilque quod officii mei sit, praetermittam, quo minus omnia cogitem, dicam, faciam, ut per sycophantias et calumnias nullum detrimentum capias. Secundum haec hymnum trisagion addidit et super caput eius sacra precatione recitata, multamque illi pacem et gloriam et aliorum bonorum cumulum appre-

A.C. 1341 δομέστικος ἥπτετο προθύμως τῶν πραγμάτων, βεβαίας ἤδη περὶ τῶν μελλόντων ἔχων τὰς ἐλπίδας καὶ οὐδὲν δεινὸν ὑπονοῶν.

P. 371 V. 301 ζ. Εἰς τὴν ὑστεραίαν δὲ ἐκέλευε τοὺς Ἀλεξάνδρου πρεσβευτὰς εἰς τὰ βασίλεια ἐλθόντας, περὶ ὧν ἥκουσιν ἀπαγγέλλειν. οἱ δὲ ἧκον, καὶ τοὺς ὅρκους ἔχοντες, οὓς βασιλεὺς πρὸς Ἀλέξανδρον ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ ἐποιεῖτο, ᾐτοῦντό τε αὐτοῖς τὸν B Σίσμανον ἐγχειρίζειν πολέμιον ὄντα τῷ σφετέρῳ βασιλεῖ, ἢ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν, ὡς οὐκέτι τῆς εἰρήνης ἐσομένης. μηδὲ γὰρ ἂν εἶναι δίκαιον, μηδὲ ἀνεκτὸν αὐτοῖς, αὐτοὺς μὲν ἀσφαλεῖς εἶναι καὶ βεβαίους φίλους καὶ συμμάχους Ῥωμαίοις, ἐκείνους δὲ παρασπονδεῖν, τοὺς αὐτοῖς πολεμιωτάτους ὑποδεχομένους. οἱ μὲν οὖν πρέσβεις τοιαῦτα εἶπον, ὄγκου καὶ φρονήματος πεπληρωμένοι καὶ οὐδὲ ἀντειπεῖν οἰόμενοι Ῥωμαίους, ἀλλ' αὐτίκα ἐγχειρίσειν Σίσμανον, δείσαντας τὸν πόλεμον τὸν πρὸς αὐτούς. ἡ βασιλὶς δὲ ἐκέλευεν αὐτοῖς τὸν μέγαν δομέστικον χρηματίζειν καὶ περὶ ὧν αἰτοῦσιν ἀποκρί- C νεσθαι. ὁ δὲ πρῶτα μὲν ἐμέμφετο αὐτοῖς, ὡς οὐκ ἐφ' οἷς προσῆκε τὴν ἄφιξιν πεποιημένοις. ἔδει γὰρ βασιλέα τὸν ὑμῶν, φίλον ὄντα καὶ πατέρα κηδεστοῦ τῷ τετελευτηκότι βασιλεῖ Ῥωμαίων, μὴ τοῖς ἐκείνου παισὶ πόλεμον ἐπάγειν καὶ διαλύειν πειρᾶσθαι τὰς σπονδὰς ἐπ' αἰτίαις οὐ δικαίαις. ἀλλ' εἴ τινα καὶ πρότερον εἶχε πρὸς ἐκεῖνον πρόφασιν διαφορᾶς, ταύτην καταλύειν νῦν καὶ βεβαιότερον ἢ πρότερον φυλάτ-

catus, quoniam advesperascebat, ipse domum concessit. Magnus domesticus iam spe futurorum nixus et nihil quidquam sinistrum opinione praecipiens, ad imperii gubernationem accessit.

7. Postridie Alexandri regis legatos in palatium accitos, quid venirent interrogavit. Qui iuramentum, quod imperator Alexandro pacis ergo dederat, exhibentes, petere aiunt, aut Sismanum sibi regis sui hostem tradi, aut iuramentum, ut pace iam irrita, recipi. Neque enim fore iustum aut tolerabile, ipsos quidem certos et constantes amicos ac socios Romanorum esse, illos autem eorum hostes infensissimos recipiendo, foedus violare. Haec legati, fastu et arrogantia pleni; nihil contradicturos Romanos, sed extemplo Sismanum belli metu reddituros opinati. Imperatrix magnum domesticum cum iis agere et ad petitionem respondere iussit. Qui primum vitio dedit, quod non iure venissent. Non enim oportebat, inquit, regem vestrum, defuncti imperatoris Romani amicum atque generum, eius liberis bellum inferre et cum causa iniusta conari foedus rumpere. Quin si antea quippiam cum eo litis et controversiae habuisset, eam nunc missam facere et foedus inviolabilius custodire, eumque liberis eius, amicorum praesidiis modo potissi-

τειν τὰς συνθήκας καὶ βασιλέως τοῖς παισὶ συμμαχεῖν ἐπὶ A.C. 1341
τοὺς πολεμίους, ἄν τινες ὦσι, νυνὶ μάλιστα τῆς παρὰ τῶν φίλων ἐπικουρίας δεομένοις. ὃ δ' ἔοικε ταὐτὸν τοῖς πολλοῖς παθεῖν, οἳ ζῶντας μὲν θεραπεύουσι τοὺς δυνατούς, οὐ μᾶλλον ἐκείνων, ἢ τοῦ καιροῦ καὶ τῆς ἐκείνων δυνάμεως ὄντες φίλοι· ἐπειδὰν δὲ ἀποίχωνται, τῶν αἰτίων ὡσπερεὶ διαλυθέντων τῆς φιλίας, ῥᾶστα πρὸς ἔχθραν ἐξάγονται τῶν πρό- D
τερον δοκούντων εἶναι φίλων, διὰ τὴν ἀδυναμίαν αὐτοὺς περιορῶντες. ἔπειτα δὲ καὶ πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν οὕτω τὴν ἀπολογίαν ἐποιεῖτο, ὡς οὐ πάτριον τοῖς Ῥωμαίων βασιλεῦσι, τοὺς αὐτοῖς προσφυγόντας τοῖς πολεμίοις προδιδόναι. ἀπὸ γὰρ τῶν Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου χρόνων ἄχρι νῦν τοῖς Ῥωμαίων βασιλεῦσι, μείζοσι καὶ περιφανεστέροις τῶν παρ' ἑκάστοις ἔθνεσι βασιλεῦσιν ἢ δυνάσταις οὖσι, πολλοὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἀρχόντων ἀτυχήσαντες καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένοι γεγόνασιν ἱκέται, οἱ μὲν τὴν οἰκείαν αὐτοῖς δεόμενοι ἀρχὴν ἐπανασώζειν, οἱ δὲ καὶ ἄλλως προνοίας καὶ κηδε- P. 372
μονίας τυχεῖν τινος. καὶ πᾶσιν ἤρκεσαν πρὸς τὰς συμφοράς, ὥσπερ κοινοὶ σωτῆρες καὶ προστάται τῶν δυσκόλῳ τύχῃ χρησαμένων ὄντες, καὶ τοῖς μὲν αὐτῶν ἀπέδοσαν τὰς ἀρχάς, χειρὶ πολλῇ καταγαγόντες, ἐνίους δὲ εὐεργετήσαντες μεγάλα καὶ τῆς οἰκείας ποιήσαντες ἐκλαθέσθαι τῇ ὑπερβολῇ τῶν δωρεῶν, ἔπεισαν αὐτοῖς συνεῖναι διὰ βίου, τὴν παρὰ βασιλεῖ δουλείαν πολὺ βελτίω νομίσαντας καὶ θαυμασιωτέραν τῆς ἀρχῆς τῶν

mum indigentibus, contra eorum hostes, si qui fuerint, societatem instituere debuisse. Verum illi idem, quod multis, usu venire, qui potentiores, vivos quidem, officiis demerentur, non tam ipsorum amici, quam temporis et opulentiae: ubi autem mortem obierunt, veluti cum morte solutis amicitiae legibus, eos iam ut impotentes contemnunt facillimeque oderunt, quos prius diligere videbantur. Deinde ad petitionem hoc responsum attulit. Non est hic patrius mos Romanis, ad se confugientes eorum hostibus dedere. A Constantino enim Magno Romanis imperatoribus singularum gentium reges ac dominos magnitudine ac nobilitate imperii antecellentibus, complures eorum, adversa fortuna usi et principatu eiecti, supplices facti sunt: alii rogantes, suum sibi principatum recuperari: alii aliter sui curam providentiamque flagitantes. Qui tamquam communes calamitosorum salvatores ac patroni ab omnibus aerumnam depulerunt. Nam hos in imperia sua cum valida manu reduxerunt: illos beneficiis ac donis magnificentissimis cohonestarunt: quibus, cum eis suarum provinciarum memoriam excussissent, ut secum de cetero vitam viverent, auctores fuerunt: Imperatori subesse, multo melius et illustrius ducentibus, quam apud suam gentem rerum habenas

A.C. 1341 ὁμοφύλων. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ νῦν Σίσμανος ἱκέτης B γέγονε τῆς Ῥωμαίων βασιλείας, οὐ πρὸς τὴν οἰκείαν δεόμε- V. 302 νος καταγαγεῖν, ἀλλὰ προνοίας τινὸς τυχεῖν, κακοπραγῶν καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένος. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ ὑμέτερος βασιλεὺς, ὡς ἔοικε, διὰ τὴν βασιλέως τελευτὴν τὰ Ῥωμαίων πράγματα παντάπασι νομίζων διεφθάρθαι καὶ μηδένα τὸν προστησόμενον κεκτῆσθαι, ἐκεῖνον ἀπέστειλεν αἰτῶν μετὰ πολλῆς τῆς παῤῥησίας καὶ τὸ κελευόμενον ποιεῖν, μηδὲν πολυπραγμονοῦντας ἀξιῶν. τὸ δ' ἐναντίως ἔχει ἢ ᾠήθητε αὐτοί. βασιλεύς τε γὰρ ἔτι περιὼν, ἡμῖν χρώμενος τοὺς ἀδικεῖν ἐθέλοντας ἐτιμωρεῖτο, καὶ νῦν ἐξ ἀνθρώπων ἐκείνου γεγενημένου, ἡμεῖς ἀμυνούμεθα ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, ἄν τις ἐπίῃ, ὑπὸ βασιλέα τὸν ἐκείνου παῖδα τεταγμένοι, καὶ τήν τε χώραν ἡμῶν φυ- C λάξομεν ἀπαθῆ κακῶν, καὶ ὑπὲρ φιλοτιμίας τῆς ἀνέκαθεν Ῥωμαίοις προσηκούσης πολεμήσομεν ὑμῖν προθύμως. οὐ γὰρ μικρὸν τοῦτό γε, οὐδὲ εὐκαταφρόνητον ἡμῖν εἰς ἀδοξίας λόγον, τὸ τὸν φυγάδα παρ' ἡμῖν γεγενημένον, ἢ ὑμῶν ἢ ἑτέρων κελευόντων, ἐπὶ θανάτῳ προδιδόναι. ἂν μὲν οὖν καὶ αὐτοὶ τῆς ἀτοπίας τῶν τοιούτων ζητημάτων ἀποστάντες, εἰρήνην ἄγειν καὶ ταῖς σπονδαῖς ἐμμένειν καὶ τοῖς ὅρκοις, οὓς πρὸς βασιλέα ἔθεσθε, ἐθέλητε, πειρασόμεθα καὶ ἡμεῖς τῶν καθεστώτων μηδὲν κινεῖν. ἂν δ' ἄρχητε αὐτοὶ πρότεροι πολέμου, D τὸν θεὸν καὶ ἡμεῖς μάρτυρα τῆς ἀδικίας προστησάμενοι, ὃν

moderari. Similiter nunc Sismanus Romanorum maiestatem supplex invocavit, non ille quidem, ut in suum regnum restituatur: sed ut e regno profligatus, in hac misera fortuna sua nostra cura procurationeque recreetur. Alexander autem rex vester propter obitum imperatoris de Romanorum rebus actum existimans et neminem adeptos, qui eas regere possit, legatos multa cum libertate Sismanum postulatum misit; censens, nos quae ille velit citra detrectationem exsequi oportere. At enim longe fallimini. Nam et imperator adhuc spiritum ducens, nostra opera iniuriosos puniebat: et nunc eo e mortalibus sublato, nos filio eius imperatori subiecti, nosmet, si quis invaserit, ulciscemur: et cum regionem nostram a vastitudine direptioneque tuebimur; tum gloriae studio, quod Romani a maioribus quasi hereditatem quandam accepimus, cupide vobiscum signa conferemus. Haud enim leve hoc sane nec parum nobis probrosum, supplicem nostrum vobis aut aliis petentibus interficiendum tradere. Quamobrem si istis stulte requirendis supersedentes, pacem colere et foedus cum demortuo imperatore sancitum conservare volueritis, nec nos quidquam constitutorum volentes movebimus. Sin vos prius ad bellum proruperitis, Deum sceleris vestri testem adhibentes, quem vos ista perfidia laeditis, docebimus

αὐτοὶ ἐπιορκεῖτε διαλύοντες τὰς σπονδὰς, διδάξομεν ὑμᾶς A.C. 1341
μηδὲν πέρα τοῦ προσήκοντος φρονεῖν. καὶ ἢ Σίσμανον τριήρεσι διὰ τοῦ Ἴστρου καταστήσαντες ἐπὶ Βιδήνην καὶ πόλεμον ἐμφύλιον ἀνάψαντες ὑμῖν, (ἴστε γὰρ δήπου καὶ αὐτοὶ, ὡς πολλοὶ Μυσῶν προσχωρήσουσιν ἐκείνῳ διὰ τὴν ἀρχαίαν φιλίαν καὶ τὴν οἰκειότητα τοῦ γένους,) ἢ παντάπασιν Ἀλέξανδρον ἐκβαλοῦμεν τῆς ἀρχῆς, ἢ τά γε δεύτερα, οὐ μέτριά τινα ζημιώσομεν αὐτὸν, ἢ εἰ μὴ τοῦτο δοκοίη, ὡς ἐλάττονος ἢ προσῆκε τῆς ἐπικουρίας γινομένης, ἀλλ' ἔγωγε αὐτὸς ἅμα στρατιᾷ Ῥωμαίων ἔχων καὶ Σίσμανον, ὑμῖν ἐπιστρατεύσω καὶ μαχοῦμαι προθυμότατα ὑμῖν, οὐ μόνον παρασπονδούμενος P. 373
αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ ἀδικουμένῳ βοηθῶν, καὶ προσέτι γε στασιάζουσι πρὸς ἑαυτοὺς καὶ τοῖς μὲν Ἀλεξάνδρῳ προσκειμένοις, τοῖς δὲ ἥδιον ἂν ἀπαλλαξομένοις καὶ πρὸς Σίσμανον ἀποχωρήσουσιν, ὅπερ οὐκ οἴομαι ὑμῖν λυσιτελήσειν. ἐγὼ δὲ καὶ τρόπον ἕτερον πολέμου, ἐξ οὗ τήν τε ὑμετέραν κακοῦν ἡμῖν καὶ τὴν οἰκείαν ἐξέσται διασώζειν, οὐκ ἀποκρύψω, ἵνα μὴ τινων ἀνηκέστων πρὸς τὸν πόλεμον συμβάντων, οὐχ ἡμᾶς αἰτίους, ἀλλὰ σφᾶς αὐτοὺς εἰδείητε αὐτοῖς. τῶν γὰρ κατὰ τὴν Ἀσίαν Σατραπῶν ὁ δυνατώτατος, ὃν οὐδ' αὐτοὶ ἀγνοεῖτε παρειληφότες ἀκοῇ, Ἀμοὺρ ὁ τοῦ Αἰτίνη, τὴν βασιλέως πεπυσμένος τελευτὴν καὶ νομίσας καὶ αὐτὸς ῥᾷστα ληΐσεσθαι B
Ῥωμαίους διὰ τὸ μηδένα εἶναι τὸν ἀμυνούμενον ὑπὲρ αὐτῶν, πεντήκοντα καὶ διακοσίας πληρώσας ναῦς, πᾶσαν ἐποι-

vos non ultra quam decet sapere: et vel Sismano triremibus trans Istrum Bidenen deportato, bellum civile inter vos suscitabimus (non enim nescitis, Moesos magnam partem ob amicitiae vetustatem cognationemque generis ad eum defecturos) et Alexandrum regno penitus exturbabimus aut certe non exiguis eum cladibus afficiemus: vel si hoc non probabitur, quia infirmius erit quam pro rei conditione auxilium, equidem ego ipse cum Romano exercitu mecum Sismanum habens, in vos profectus, acerrime vobiscum depraeliabor: non solum ut a foedifragis ipse offensus, sed et inique violato opem ferens: vobiscum, inquam, qui factionibus dissidentes, alii Alexandro adhaerebitis, alii libentius ab eo discedentes, cum Sismano vos coniungetis; quod e re vestra futurum non existimo. Ego vero et aliam belli viam, qua regionem vestram infestam habere, nostram tutam praestare licebit, non vos celabo: ut atrocissime multati, vosmetipsos ea mala vobis intrivisse agnoscatis. Etenim Amurius Aitinae filius, satraparum Asiae opulentissimus, quem et vos de fama cognovistis, cum de morte imperatoris accepisset, ratus se Romanorum terras facillime depraedaturum, quod iam propugnatore carerent, impletis ducentis quinquaginta navibus

A.C. 1341 εἶτο σπουδὴν κακοῦν τὴν ἡμετέραν. ἐπεὶ δὲ ἐπυθόμην αὐτὸς τῶν Περσῶν τὴν ἐσομένην εἰσβολὴν, πρεσβείαν πέμψας πρὸς ἐκεῖνον, ἐν τοῖς μάλιστα ἐξητασμένον τῶν φίλων τῶν ἐμῶν, ἐκέλευον ἀναστρέφειν καὶ ἀπέχεσθαι τῆς πείρας, ὡς οὐδέσιν ἄλλοις ἐπιστρατεύσοντα ἢ ἐμοί. ὁ δ' ἅμα τε ἐδέξατο τὴν πρεσβείαν καὶ ἀνέστρεφεν ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ. νυνὶ δὲ ἐνταῦθα πρὸς ἐμὲ πρεσβείαν πεπομφὼς, δεῖται μὴ περιιδεῖν αὐτῷ τὴν στρατιὰν εἰκῇ συνειλεγμένην, ἀλλ' εἴ τις πρός τινα C πόλεμος ἡμῖν, χρήσασθαι αὐτῇ, ὡς ἂν ἥ τε στρατιὰ ὠφεληθείη ἀπὸ τῶν πολεμίων τῶν λαφύρων, ἐκεῖνός τε μὴ μάτην V. 303 εἴη τοσαῦτα χρήματα ἀναλωκὼς, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτό γε καρπώσαιτο, τὸ ἀναλωκέναι ὑπὲρ φίλου. οὐ χρὴ δὲ ἀπιστεῖν τοῖς λεγομένοις, κόμπου ἕνεκα καὶ αὐχήματος διακένου πεπλάσθαι οἰομένους. πρὸς γὰρ τῷ μὴ εὐχερεῖς ἡμᾶς πρὸς πλάσματα καὶ ψεύδη εἶναι, ἔξεστι καὶ αὐτοῖς ἀνερευνῶσιν ἐξευρίσκειν ὡς ἀληθῆ. ἐγὼ μὲν οὖν τὴν εἰρήνην πολλῷ βελτίω καὶ λυσιτελεστέραν ἑκατέροις οἰόμενος ἡμῖν, αὐτός τε ἀσπάζομαι καὶ ὑμῖν ἔχεσθαι ταύτης παραινῶ. διὸ οὐδὲ πρὸς ὑμᾶς ἀπαγορεύω τὸ νῦν ἔχον, ἀλλ' ὡς τάχιστα πρὸς τὸν πέμψαντα D ἐπανελθόντες, Σίσμανον μὲν ἀπαγγείλατε μηδέποτε λήψεσθαι προσδοκᾶν· εἰ δ' ἐκείνῳ διὰ ταῦτα πρὸς ἡμᾶς δοκεῖ πολεμητέα εἶναι, ἐν εἴκοσιν ἡμέραις, αἷς δυνήσεσθε ἐπανελθεῖν, τὸν πόλεμον ἀπαγγέλλειν. ἐν τοσαύταις γὰρ καὶ τὸν Ἀμοὺρ πρεσβευτὴν ἐνταυθοῖ παρασκευάσω διατρίβειν, ἵν' εἰ ὁ πόλε-

omnes eo nervos intendit, ut agros nostros popularet. De cuius irruptione ego audiens, cum ego illum inter amicissimos meos numerarem, misi qui hortarentur, uti coeptis desistens reverteretur, utpote non in alios, quam in me iturum. Is simulac legatum audivit, e medio itinere retro rediit. Nunc ad me misit rogavitque, ne exercitum a se frustra collectum esse sinam; sed si quod nobis bellum sit, eo contra hostem utamur: ut et milites spoliis ditentur et ipse tantos sumptus sine ullo fructu ne effuderit, sed hunc saltem consequatur, quod pro amico eos posuerit. Ac nolim vos dictis meis fidem detrahere et ventosae cuiusdam ostentationis causa haec conficta arbitrari. Nam praeterquam quod ad figmenta et mendacia non propendemus, vos item si indagaveritis, vera esse comperietis. Quocirca pacem utrisque nostrum longe meliorem utilioremque statuens, et ipse eam amplector et vos ad eandem capessendam adhortor. Itaque propter vos in praesens non mihi concidit animus. Sed agite, ad regem vestrum quam citissime potest reversi, ut Sismanum se recepturum ne speret, renuntiate. Si idcirco nos bello lacessendos putabit, ut diebus viginti, quibus redire poteritis, bellum nobis indicat: tamdiu enim et legatum Amurii hic haerere

μος ἀπαγγέλλοιτο, γράμμασιν ἐκείνῳ τὴν ἐνθάδε ἄφιξιν ἐπι- A. C. 1341
τρέψω. πάντως δὲ ῥᾷον οἴεσθαι αὐτὸν ὑμᾶς καὶ προθυμότερον ἀφικέσθαι χρὴ, ἢ πρότερον ἐκ τῆς στρατείας ἀναστρέφειν, πειθόμενον τοῖς λόγοις τοῖς ἐμοῖς. ἂν δ' ἀμελήσαντες τὴν προθεσμίαν ὑπερβῆτε, ἐμοὶ μὲν ἀσφαλὲς οὐκέτι ἡσυχάζειν, ἀλλ' αὐτός τε οἴκοθεν ἐξαρτύσομαι τὰ πρὸς τὸν πόλε- P. 374
μον καὶ τὴν Περσικὴν συμμαχίαν οὖσαν παρεσκευασμένην ἐνθάδε ἄξω· καὶ τοῦ λοιποῦ οὐδ' ἂν αὐτοὶ ἐθέλητε, κατατίθεσθαι ῥᾴδιον ἔσται τὸν πόλεμον ἐμοὶ, οὐ μόνον διὰ τὰ ἀναλωθέντα χρήματα πρὸς τοῦ πολέμου τὴν παρασκευὴν, ἃ κομίζεσθαι ἐκ τῆς ὑμετέρας ἀναγκαῖον, ἀλλ' ὅτι καὶ τοὺς κατὰ συμμαχίαν ἥξοντας βαρβάρους οὐ κεναῖς χερσὶν, ἀλλ' ὠφεληθέντας ἐκ τῆς πολεμίας, πρὸς τὴν οἰκείαν δεῖ ἐπαναστρέφειν. διὰ ταῦτα ὑμᾶς τε σπουδῇ χρήσασθαι πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν ἀναγκαῖον, καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα πυθόμενον τὰ παρ' ἡμῶν, ἃ συνοίσειν οἴεται αὐτῷ, τὴν ταχίστην ἀπαγγέλλειν." ὁ μὲν οὖν τοιαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἀλεξάνδρου πρε- B
σβευταὶ ὥσπερ ἐκλαθόμενοι τοῦ προτέρου φυσήματος καὶ τῆς μεγαλοῤῥημοσύνης τῆς πρὸς τὰς δημηγορίας μεταβαλόντες, ἐγίνοντο ἱκέται, πλείω αὐτοῖς παρασχεθῆναι προθεσμίαν. αὐτοὶ μὲν γὰρ ἔφασαν πᾶσαν ἐπιδείξεσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν· ἂν δ' ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἐν ἐσχατιαῖς διάγῃ τῆς ἀρχῆς, οὐκ ἐξαρκέσειν τὰς ἡμέρας, ἐνδεεστέρας οὔσας, ἢ προσήκει ἀνυσθῆναι τὴν ὁδόν. καὶ ἐπεὶ ἐδόκει ἡ ἀξίωσις αὐτῶν

3. χρὴ om. P.

faciam, quo bello denuntiato, per litteras ei huc veniendi copiam concedam; et omnino facilius atque cupidius huc venturum, quam antea auctoritati meae obsecundans, expeditione interrupta, rediit, existimandum est. Sin quadam neglectione diem praefixam transgrediemini, non mihi amplius tutum erit requiescere; verum et ipse per me bellum apparabo, et Persicas copias iam paratas huc accersam: nec de cetero, etiam vobis cupientibus, ego facile bellum omittere potero, non solum propter impensam in eo instruendo factam, quam e vestris vectigalibus reficere necesse erit, sed quod etiam socios barbaros non vacuis manibus, sed ex hostili solo auctos lucris domum remeare, oportebit. Igitur et vos iter properare et regem vestrum, responsione nostra percepta, quae in rem suam fore duxerit, celerrime nuntianda curare opus est. Hactenus ille. Oratores Alexandri velut obliti priorum spirituum et grandiloquentiae, reducto calculo, diem sibi laxiorem definiri rogitarunt. Ac se quidem summa festinatione iter facturos praedicabant. Sed si rex in ultimo regno degeret, spatium praestitutum esse brevius, quam ut viae conficiundae sufficeret. Probata petitione, dies tri-

A.C. 1341 δικαία εἶναι, τριάκοντα παρείχοντο αὐτοῖς ἡμέραι, ἐν αἷς
ἔδει ἐπαναστρέψαντας ἢ τὴν οὖσαν εἰρήνην ἐπιβεβαιοῦν καὶ
C τὰς σπονδὰς, ἢ πόλεμον καταγγέλλειν. οἱ μὲν οὖν Ἀλεξάν-
δρου πρέσβεις τοιαύτας ἀποκρίσεις παρὰ τοῦ μεγάλου δε-
ξάμενοι δομεστίκου, πρὸς τὴν οἰκείαν ἐπανῆκον. βασιλὶς δὲ
καὶ ἡ σύγκλητος πᾶσα, ἐθαύμαζόν τε τῆς συνέσεως αὐτὸν
καὶ χάριτας ᾔδεσαν πολλὰς, ὅτι οὓς αὐτοὶ ὠῤῥώδουν ἐν τῇ
προτεραίᾳ καὶ πρὸς οὓς οὐδὲ ἀπολογίας εὐπόρουν εὐπροσώπου,
ἀλλ' ἀπορίᾳ πάντοθεν συνείχοντο, τούτους οὕτω κατέστησεν
αὐτὸς περιδεεῖς, ὥστε ἀμελήσαντας τῶν ἄλλων δεῖσθαι περὶ
τῆς προθεσμίας, ὡς περί τινος ἀναγκαίου. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
εἰς τοσοῦτον.

D η΄. Ὁ μέγας δὲ δομέστικος τοῖς μὲν στρατιώταις κατὰ
V. 304 πόλεις ἐκέλευε διὰ γραμμάτων παρασκευάζεσθαι, ὡς, ἢν δέῃ,
πολεμήσων τοῖς Μυσοῖς. ὁρῶν δὲ οὐ τοῦ καταλόγου μόνου
τοῦ στρατιωτικοῦ πολλοὺς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων οὐκ ὀλίγους
προφάσει τοῦ μὴ τὰς παρὰ βασιλέως ἑκάστῳ τεταγμένας χορηγίας
ἀκεραίους εἶναι, παντάπασιν ἀμελοῦντας πρὸς τὰς στρατείας
P. 375 καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας ἀποστεροῦντας τὸ κοινὸν, ἐσκέ-
πτετο, ὅθεν ἂν ἐκείνους τε τῆς πιεζούσης ἀπορίας ἀπαλλάξαι,
τὸ ἐλλεῖπον ἑκάστῳ πρὸς τὴν ἐκ βασιλέως πρόνοιαν ἀναπλη-
ρώσας, καὶ αὐτὸς αὐτοῖς πρὸς δέον χρήσαιτο ἑκάστῳ, πάν-
τας πρὸς τὸ κοινῇ λυσιτελοῦν ἀποδείξας συνεισφέροντάς τι.
οὕτω δὲ περὶ τούτων αὐτῷ φροντίζοντι πρὸς ἑαυτὸν, ὁ Πα-

10. *μελήσαντας* P. 16. *πολλοὶ* et *ὀλίγοι* P. 20. *πενίας* pro *ἀπορ.* M.

ginta concessi, quibus reversi, aut pacem antea compositam et foedus confirmarent, aut arma denuntiarent. Istiusmodi responsum a magno domestico ferentes, in Moesiam redierunt. Imperatrix totumque concilium et prudentiam eius admirati sunt, et gratias multas habuerunt, quod quos heri metuebant quibusque quid honeste responderent, non videbant, cum quo se verterent nescirent, eos ille tam formidolosos redegisset, ut neglectis aliis, diem ampliandum, velut rem necessariam, orarent. Sed de his dictum est satis.

8. At magnus domesticus, missis oppidatim epistolis, veteranos ad bellum cum Moesis gerendum, ubi necesse fuerit, paratos esse iussit. Sed cum animadverteret, non solum ex albo militari multos, verum etiam de aliis complures, obtentu quod decretum quisque ab imperatore stipendium non integre perciperet, ad expeditiones parum promptos et rem publicam privari, quas illi praestabant, commoditatibus: quo pacto et paupertatis eos onere levaret, suppleto quod cuique ad praescriptum imperatoris deerat, et ipse singulorum opera opportune usus efficeret, ut omnes ad communem fructum aliquid conferrent, secum considerabat. Interea Patriciota,

τρικιώτης προσελθὼν, πολὺν δή τινα χρόνον περὶ ἀπογρα- A.C. 1341 φὰς ἠσχολημένος καὶ πεῖραν ἐν τοῖς τοιούτοις ἐσχηκὼς πολλὴν, ἀκηκοέναι ἔφασκεν αὐτὸν πάντας βούλεσθαι πρὸς τὰς στρατείας ἀπροφασίστους παρασκευάζειν ταῖς ἐκ τῶν δημο- B σίων ἀποτεταγμέναις αὐτοῖς προσόδοις τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρῶν ἢ καὶ προστιθείς. τὰ δὲ τοιαῦτα οὔτε βέλτιον, ὥσπερ ἂν εἰδείη καὶ αὐτὸς, οὔτε μὴν μετ' ἐμπειρίας πλείονος ἑτέρῳ τινὶ τῶν πάντων ἢ αὐτῷ ὑπηρετηθείη. ὅτι δὲ μὴ προσκληθεὶς, ἀλλ' αὐτὸς πρότερος προσελθὼν, ἐγχειρισθῆναι τὴν ἀπογραφὴν ἀξιοίη, οὐ δίκαιον ὑποπτεύειν. οὐ γὰρ ἐπιθυμίᾳ κέρδους μᾶλλον, ἢ τοῦ βούλεσθαι αὐτῷ πρὸς τὰ κοινῇ συναίρεσθαι λυσιτελοῦντα, τοιαῦτα προελέσθαι, μάλιστα ποιουμένῳ περὶ πλείστου, τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν μείζω καὶ περιφανεστέραν ἀποδεικνύναι. τούτου δὲ ἀπόδειξιν οὐ λόγοις, ἀλλ' ἔργοις πειράσεσθαι παρέχειν ἐναργῆ. ἔτεσι γὰρ C ἤδη καὶ πρότερόν τισιν οὐκ ὀλίγοις ἠσχολημένῳ περὶ τὰ τοιαῦτα, χρήματα ἠθροικέναι οὐκ ὀλίγα ἐξεγένετο, καίτοι πειρωμένῳ μάλιστα, μὴ βιαίῳ, μηδ' ἐκ παντὸς τρόπου κερδαίνειν, εἶναι. ἃ δὴ ὕστερον οὐκ εἴα ἠρεμεῖν, ἀλλὰ πολλοὺς ἐκίνει λογισμοὺς ἐν τῇ ψυχῇ, μὴ κατορύττειν, ἀλλ' εἰς εὐποιΐας ἀναλίσκειν τινῶν ἀνθρώπων, ὡς διὰ τούτου δυναμένῳ τὴν ἐκ τῆς ἁμαρτίας ἀποτρίβεσθαι κηλῖδα. νῦν μὲν οὖν ἐδόκει φροντιστήριον ἐκ τούτων ἀνδρῶν οἰκοδομεῖν τῷ θεῷ καθάπαξ

14. τούτων M. 16. τὰ om. P. 18. βιαίως P. ἐκτὸς pro ἐκ P. et M.

qui diu publicis professionum tabulis conficiendis vacaverat, multamque in eo munere experientiam consecutus erat, accedens, se audisse narrat, illum velle omnes expeditioni citra excusationem accingi, et pensiones illis de publico constitutas supplere, vel augere etiam. Tale vero negotium nec melius (quod sciret etiam ipse) nec experientius a quoquam praeter se administrari posse. Iam quod non advocatus, sed sponte sua veniret, descriptionemque sibi mandari cuperet, nihil iustae suspicionis habere. Haud enim cupiditate questus magis, quam quod ipsum maximopere optantem Romanorum principatum amplificare et illustrare, in eo boni communis ergo adiuvare constituisset, hanc potissimum mentem suscepisse seque id non verbis, sed factis evidenter demonstrare conaturum. Nam antea pluribus annis in hoc munere versantem, magnam pecuniae vim, tametsi non vi, ne quo iure, qua iniuria compendia sua quaerere niteretur, confecisse, quam otiosam in posterum iacere non sivisse; sed frequenter in pectore volvisse, quomodo non humi defossam ad beneficentiam liberalitatemque conferret, et ita peccatorum suorum maculas deterere posset. Aliquando igitur aedificare monasterium virorum, qui plane se Deo dedicassent, et per liberalitatem in illos collatam sibi divinum numen placare, per

A.C. 1341 ἀνατεθεικότων ἑαυτοὺς, καὶ διὰ τῆς εἰς ἐκείνους εὐποιΐας
ἱλεοῦν τὸ θεῖον ἑαυτῷ, διαλλακταῖς ἐκείνοις τὰ τοιαῦτα μά-
D λιστα καταπράττεσθαι χρωμένῳ οὖσι δυνατοῖς· νυνὶ δὲ εἰς
πένητας ἀγύρτας ἀναλοῦν. ὡς τῶν προτέρων ἢ ἐκείνων μὴ
εἰς δέον τοῖς χρήμασι δυνησομένων χρήσασθαι, ἢ ἑτέρων
ἁρπαγῇ καὶ ἀδικίᾳ χρησομένων καὶ διαφθερούντων, ὡς δὲ
σοῦ μόνου καταστάντος ἐπὶ τοῖς πράγμασι καὶ τὴν διάνοιαν
κατεῖδον, ὡς ὑπὲρ ὠφελείας τῶν κοινῶν οὐ χρήματα μόνον,
ἀλλὰ καὶ ψυχὴν αὐτὴν, εἰ οἷόν τε, προΐεσθαι διανοῇ, καὶ τὸν
τρόπον προειδὼς ὡς ἀγαθὸς, ἔγνων δεῖν σοὶ τὰ χρήματα ἐκεῖ-
να ἐγχειρίζειν, ὡς οὐ καλῶς μόνον, ἀλλὰ καὶ εὐλόγως καὶ ἀκρι-
V.305 βῶς ὑπὲρ τῶν κοινῇ Ῥωμαίοις συμφερόντων ἀναλωθησομέ-
νων, ἐπειδὴ καὶ ἐκ τούτων συνελέγησαν αὐτῶν. ἃ δὴ
πάντα ἥκω ἐγχειρίζων, ἐφ' ὅ,τι ἂν ᾖ σοι χρησομένῳ βούλησις.
P.376 ἔξεστιν οὖν παντί τῳ ἀπόδειξιν λαμβάνειν ἐναργῆ, ὡς οὐ
χρηματισόμενος ἐκ τῆς ἀπογραφῆς, ἥκω δεόμενος καταστῆναι
πρὸς αὐτήν· (ἐξῆν γὰρ ἔχοντα, ἃ κέκτημαι, μηδὲν περαιτέρω
πολυπραγμονεῖν,) ἀλλά σοι φανεῖσθαι χρήσιμος ἐπιθυμῶν
καὶ πολλὰ συνάρασθαι δυνάμενος πρὸς τὸ τὴν ἀρχαίαν εὐ-
δαιμονίαν τοῖς Ῥωμαίοις ἀνασώζειν, πολλὴν τούτου ἕνεκα
καὶ συνεχῆ ποιουμένῳ τὴν φροντίδα." ὁ δὲ ἄσμενος ἀποδεξά-
μενος τοὺς λόγους, περὶ μὲν τῶν χρημάτων, ἔφασκε, χάριν
B αὐτῷ πολλὴν εἰδέναι, οὐ τῷ ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόντων

5. *δυναμένων* P. 11. *καὶ* alterum om. P. et M. 15. *τῳ* M., *τὴν* P.

reconciliatores nimirum, qui id praestare imprimis queunt: aliquando in mendicos circumforaneos consumere cogitasse. Sed cum reputarit, aut illos, aut hos commode pecunia non usuros, aut alios per rapinam et scelus usuros, eamque disperdituros, et illum solum rerum praesidem, eiusque sensum perspexerit, quomodo ob communem utilitatem non pecuniam modo, verum et ipsam animam, si facultas sit, pro nihilo habere meditetur, et morum eius honestatem iam noverit, statuisse ipsi offerendam pecuniam illam, non honeste solum, sed et cum ratione et diligentia ad publicam Romanorum utilitatem insumendam, quando et ab ipsis collecta sit. Hanc igitur omnem illi venisse tradere, ubicumque voluerit utendam. Itaque patere omnibus, non ideo se adesse, ut se huic muneri quaestus faciendi causa praefici roget, cum parta retinendi ac de cetero in otio vivendi libertas fuerit: sed quia ipsi ad veterem felicitatem Romanis recuperandam tam intensa et assidua cura incumbenti utilis et ad iuvandum idoneus videri cupiat. Hac oratione delectatus magnus domesticus, de pecunia se illi gratiam habere ait; non tantum quod eam ad communem usum contulerit: sed quod etiam sibi eius dispensandae rationem crediderit, quam

μόνον παρεσχῆσθαι, ἀλλὰ καὶ τῷ αὐτῶν πεπιστευκέναι τὴν A.C. 1341 διοίκησιν αὐτῷ ὀρθῶς πεπεισμένῳ καὶ δικαίως ἀναλώσειν. τὸ μὲν γάρ τινα τῶν κοινῶν ἐπιμέλειαν ἐγκεχειρισμένον μὴ τὴν οὐσίαν ποιεῖν βελτίω, ἀλλ' ὅσα πρὶν ἅπτεσθαι, τοσαῦτα ἔχοντα ἀπαλλάττεσθαι καὶ χρημάτων ὡς ἐπίπαν ὀφθῆναι κρείττω, οὐ χαλεπὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατον σχεδόν. τὸ δ' ἔχοντα ἤδη καὶ μηδὲν ὑποπτεύοντα δεινὸν περὶ αὐτῶν, ἔπειτα ἑκόντα βουληθῆναι ἀποθέσθαι καί, ἃ συνέλεξε κακῶς, χρήσασθαι εἰς δέον, οὐ τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τῶν βουλομένων σώζεσθαι καὶ πεπεισμένων ἀκριβῶς, ὡς πάντων παρέξουσιν εὐθύνας τῶν βεβιωμένων μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀπαλλαγήν. βέλτιον μὲν γάρ, μὴ ἁμαρτάνειν τὴν ἀρχήν, μηδὲ κηλῖσι πολλαῖς καταμιαίνειν τὴν ψυχήν· C
ἂν δ' ἄρα τοῦτο συμβαίνῃ, δευτέρας ἀναμαρτησίας ἀρχή, τὸ μὴ μόνον πεπαῦσθαι τῶν κακῶν, ἀλλὰ καὶ ἀντίῤῥοπον ἐπιδείκνυσθαι τῶν ἀγαθῶν τὴν ἐργασίαν. διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἐπαινῶ σε τῆς μεταβολῆς καὶ τοῦ μὴ τρόπον ἕτερον, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόντων τὰ χρήματα βουληθῆναι ἐπιδοῦναι. ὅτι δὲ μὴ προσκληθείς, ἀλλὰ πρότερος προσελθὼν αὐτὸς τὸ ἐπανισοῦν τοῖς στρατιώταις τὰς ἐκ τῶν δημοσίων ᾔτησας τοῦ βίου ἀφορμάς, τοσοῦτον ἀπέχω καταγινώσκειν, ὥστε καὶ πρότερον αὐτὸν οἴκοθεν ὡρμημένον, διὰ τὴν περὶ ταῦτα ἐμπειρίαν σοὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἐγχειρίζειν, νῦν μᾶλλον ἀνέπεισας βέλτιον οἴεσθαι καὶ δικαιότερον τὰ τοιαῦτα διοικήσειν. οὐ γὰρ ὁμοί- D

14. τε παῦσθαι P.

recte fideliterque collocare velit. Nam quempiam, cui communium rerum mandata est procuratio, non inde augere facultates suas, sed quae ante magistratum acquisivit, in his emori et a pecunia invictum prorsus apparere, non difficile solum, sed nunquam contingere. Possidere autem iam ac ob id nihil formidare mali, deinde aequo animo velle erogare et male collectis bene uti, hoc non multorum, sed salvari volentium esse certoque credentium, se post finem huius lucis omnium in vita gestorum rationem reddituros. Praestat quidem non peccare prorsus, neque maculis multis foedare animam: si tamen id evenerit, non iterum peccandi principium erit, non modo a delictis abstinere, sed et admissa sequentibus recte factis compensare. Idcirco te ob istam mutationem, quod non aliter quam ad communem fructum pecuniam tuam donandam censueris, laudo. Quod vero non vocatus, sed ultro ad me adiens vitae subsidia a militibus de publico pendi solita exaequare petivisti, tantum abest, ut damnem, ut cum prius ipse meopte impulsu tibi propter experientiam hoc ministerii committere voluerim, nunc amplius credam, te id melius ac iustius obiturum. Non enim aeque et qui promissis largus est, et qui nihil promittit, promissa

A. C. 1341 ὡς ὅ, τε πολλὰ ἐπαγγειλάμενος καὶ ὁ μηδὲν, περὶ τῶν ἐπηγ-
γελμένων τὴν ἐκπλήρωσιν σπουδάσουσι. τὴν μὲν οὖν ὑπη-
ρεσίαν τῶν τοιούτων ἐπιτρέπω. σὲ δὲ καὶ αὐτὸν οἴεσθαι
προσῆκον, μὴ μικρά τινα καὶ εὐκαταφρόνητα μετιέναι, μηδ'
οἷα μήτε διοικούμενα καλῶς, πολλὴν ὠφέλειαν παρέχειν τῷ
κοινῷ, μήτ' ἐπίσης βλάπτειν, ἂν ῥαθύμως καὶ πανούργως
πράττωνται. ὅπερ γάρ ἐστι τοῖς πολιτικοῖς πράγμασιν ὁ
κριτὴς, τοῦτο τοῖς δημοσίοις δύναιτ' ἂν ὁ ἐξισωτής. ἐκεῖνος
τε γὰρ εὐνομίαν ταῖς πόλεσι παρασκευάζει, δικαίως διαιτῶν
καὶ τοῖς νόμοις πείθεσθαι καταναγκάζων, καὶ οὗτος, ἂν ἐθέ-
λῃ τὰ δίκαια ποιεῖν καὶ τὰ λυσιτελοῦντα τῷ κοινῷ, τῶν μὲν
P. 377 ἀφαιρήσεται, ἂν πλέον καρπῶνται τοῦ δικαίου, τοῖς δὲ ἔλατ-
τον ἔχουσι προσθεὶς, προθύμους πρὸς τὰς στρατείας παρα-
σκευάσει πάντας καὶ φυλάττοντας τὴν τάξιν καὶ πειθομένους
ἄριστα τοῖς στρατηγοῖς. ὡς οὖν μεγάλα πεπιστευμένος καὶ
τὰ μέγιστα συμβαλλόμενα πρὸς τὴν διοίκησιν τῶν ὅλων, οὔ-
τω χρὴ καὶ πεπεῖσθαι καὶ προσήκουσαν σπουδὴν καὶ προ-
θυμίαν ἐπιδείκνυσθαι ἐπὶ τοῖς ἔργοις." τοιαῦτα μὲν διῆλθε
B πρὸς αὐτὸν, ἀπολογίαν ποιούμενος ἐφ' οἷς ἠξίου. ἔπειτα τῶν
χρημάτων ἐπυνθάνετο τὸν ἀριθμὸν ὁπόσος εἴη. τοῦ δὲ ἀπο-
κριναμένου, χρυσίου μὲν εἶναι μυριάδας δέκα, ἔπιπλά τε
καὶ σκεύη, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα καὶ ἀργύρου, χρυσίων τε-
τρακισμυρίων ἄξια, καὶ ταῦτα φαμένου πάντα τὸ νῦν ἔχον
V. 306 ἑτοίμως ἐπιδοῦναι ἔχειν, τῶν οἰκετῶν μετακαλεσάμενός τινα,

implere enituntur. Hanc igitur provinciam tibi iniungo. Te quoque par est existimare, non parva quaedam et despicabilia abs te tractari et quae nec, si probe curentur, communi admodum proficiant: nec non perinde noceant, si segniter ac nequiter fiant. Quod namque in re politica iudex, hoc in publicis stipendiis praestare possit exaequator. Etenim et ille ex aequitate arbitriis faciendis et ad legum obedientiam cogendo, bonum civitatis statum conciliat, et hic, si iustus esse communique commodare velit, alios spoliabit, si ultra iustum fructus percipiant, aliis minus habentibus plus addet, omnesque ad militandum promptos et ordinum observantes et ducibus obsequentissimos reddet. Quia igitur magnarum et ad gubernationem summae rei publicae utilissimarum rerum tibi credita cura est, te id sentire et in opere conveniens studium alacritatemque adhibere oportet. Atque haec quidem ad eius petitionem disseruit ac respondit: post, quantum esset pecuniae, quaesivit. Eo respondente, aureorum centum millia, supellectilem vero et vasa ex auro argentoque quadraginta millibus aestimata, quae omnia in praesens donare paratus sit, quodam famulorum accito, abi igitur, inquit, et huic da isthaec. Qui cum sine mora abiret, iussa con-

„οὐκοῦν" ἔφη „ταῦτα τούτῳ παράδος ἀπελθών." ὡς δὲ μηδὲν μελλήσας ἐπορεύετο τὰ προστεταγμένα ἐκπληρώσων, A.C. 1341 πρὶν οἴκαδε ἐλθεῖν ὁ μέγας δομέστικος ἐκέλευεν ἀναστρέφειν. καὶ τῆς μὲν προθυμίας ἕνεκα ἐπῄνει, τὰ χρήματα δὲ ἐκέλευεν αὐτὸν φυλάττειν, ὡς νῦν μὲν αὐτῶν οὐ δεομένῳ. ἐὰν δὲ τῶν ἰδίων ἀναλωθέντων, καὶ τούτων δεηθῇ, τότ' ἤδη λαμβάνειν, ὡς αὐτῷ καὶ ταῦτα διαφέροντα, καὶ ἀναλίσκειν, ὅποι ἂν δοκῇ τῷ κοινῷ ἀναλωθέντα μάλιστα λυσιτελήσειν. ὁ δ' ἀπηγόρευε μὲν τῶν χρημάτων C τὴν φυλακὴν, οὐ καθ' ἡδονὴν εἶναι, φάσκων, αὐτῷ παρακατέχειν ἔτι· ὅμως ἀναγκαίως προσταττόμενος ἐπείθετο. μετὰ τοῦτο δὲ ὁ μέγας δομέστικος τῶν τε συγκλητικῶν καθ' ἕνα καὶ τῶν ἄλλως εὐγενείᾳ διαφερόντων, ἔπειτα καὶ στρατιώτας μετακαλούμενος, τῆς τε παρὰ βασιλέως ἀποτεταγμένης ἑκάστῳ προνοίας ἐπυνθάνετο τὸν ἀριθμὸν καὶ εἰ τοσοῦτον κέκτηται νῦν ἢ τοῦ τεταγμένου ἧττον. τῶν δὲ ἀποκριναμένων ἑκάστου, ὅπως εἶχε τὰ αὐτοῦ, τοῖς μὲν ἀπεστερημένοις τῶν δεόντων τὸν Πατρικιώτην ἐκέλευεν ἀναπληροῦν καὶ προσέτι προστιθέναι, ὅσον αὐτῷ καλῶς ἔχειν ἐδόκει, ἀναλόγως ἑκάστῳ τὴν εὐεργεσίαν προστιθείς· τοῖς δὲ ἀνενδεεῖς D τὰς ἐκ βασιλέως ἔχουσι προσόδους καὶ αὐτοῖς ἐκέλευεν ὁμοίως πρὸς οἷς ἔχουσι καὶ ἑτέρας προστιθέναι. καὶ ἐν ἑξήκοντα ἡμέραις μάλιστα γεγενημένου τοῦ ἀναδασμοῦ, τοῖς τε ἔλαττον ἔχουσι προσετίθετο τὸ ἐλλεῖπον μετὰ προσθήκης, καὶ τοῖς λειπομένοις μηδενὸς ἡ προσθήκη προσεγίνετο. καὶ πάν-

16. *ἀποκρινομένων* P.

fecturus, priusquam domum attingeret, magnus domesticus eum revocat, et de lubentia collaudatum, pecunias servare iubet, quod iis modo non egeat. Ubi suis consumptis, et his indiguerit, tum ipsas quoque ut sibi necessarias accepturum, ibique eas positurum, ubi earum erogatio rei publicae plurimum profutura videbitur. Hic ille primum tergiversari et dictitare, parum sibi iucundam esse pecuniae custodiam. Verumtamen imperata facere necesse habuit. Secundum haec magnus domesticus, primoribus singulis et alioqui nobilitate praestantibus et praeterea militibus accersitis, quantum cuique Imperator decrevisset, percunctabatur et tantumne modo, an minus possiderent. Quibus sigillatim quod res erat respondentibus, Patriciotae mandavit, ut qui fraudati essent, eorum damna resarciret: et insuper quantum decere iudicaret, spectata cuiusque dignitate et meritis, adiiceret. Qui ab Imperatore sufficientia haberent stipendia, illis similiter alia addi iussit. Sic diebus sexaginta maxime divisione facta, cum minus habentibus, quod deerat, accederet cum auctario, et reliquis nihil desiderantibus tamen addere-

A.C. 1341 τες ἐξαρκούσας τὰς προσόδους ἡγησάμενοι, χάριτάς τε ὡμολόγουν τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ πολλὰς, καὶ πρόθυμοι ἦσαν τοῖς ὁπουδήποτε γῆς τῶν Ῥωμαίων πολεμίοις μάχεσθαι. καὶ ὅπλα ἐπεσκεύαζον διασμήχοντες, καὶ ἵππους προσεπορίζοντο καὶ πλείους καὶ βελτίους τῶν προτέρων· καὶ ὅλως ἐδόκουν καὶ ἀγανακτεῖν, ὅτι μὴ τάχιον πρὸς ἄμυναν ἐξάγονται τῶν πολεμίων.

P.378 θ'. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα αὐτῷ διῴκητο καλῶς, συνεβούλευε
B τῇ βασιλίδι, τὸν υἱὸν βασιλέα τὸν Ἰωάννην χρίειν τε μύρῳ τῷ ἁγίῳ καὶ στέφει τὴν κεφαλὴν κατακοσμεῖν. καὶ ἔπεισέ γε δόξας βουλεύεσθαι καλῶς. τῶν δὲ καθ' αἷμα προσηκόντων βασιλεῖ τινων μὴ δίκαιον εἶναι παραινούντων, τοῦ πατρὸς ὀλίγῳ πρότερον τετελευτηκότος βασιλέως, τὸν υἱὸν πανηγυρίζειν, (τοῦτο δὲ αὐτοῖς ὁ παρακοιμώμενος Ἀπόκαυκος ὑπετίθει λέγειν, ὡς ἐκ τῶν ὕστερον γέγονε καταφανὲς, τὴν γεγενημένην στάσιν μελετῶν καὶ μὴ βουλόμενος βασιλίδα τῆς εἰς αὐτὴν καὶ τὸν υἱὸν εὐνοίας ἐνέχυρα πιστὰ κεκτῆσθαι παρὰ μεγάλου δομεστίκου,) εἰς τὴν ὑστεραίαν τὸ ἔργον ἀνεβάλλετο ἡ βασιλὶς, τὴν μέμψιν τινῶν αἰτιωμένη, ὅτι δὴ πυ-
C θόμενοι κατηγοροῖεν, ὡς οὐ κεχρημένων τῷ πράγματι κατὰ καιρὸν, ἀλλ' ἐν οἷς ἔδει κόπτεσθαι καὶ θρηνεῖν, πανηγυριζόντων αὐτῶν καὶ τὴν βασιλικωτάτην τελούντων ἑορτήν. ὁ δ' ἀνοηταίνειν ἔφασκε παντάπασι τοὺς εἰρηκότας καὶ μηδὲ

1. ἐξαρχούσας P. 3. τῶν om. M. 10. καὶ alterum om. P.
14. Ἀπόκαυχος P. ubique.

tur, universi contenti stipendiis, magnum domesticum gratiarum actione prosequebantur: et ubicumque terrarum adversus Romanorum hostes ad decertandum se paratos ostendebant, arma extergentes et equos consuetis plures ac meliores comparantes dolentesque, quod non citius ad hostium iniurias defendendas educerentur.

9. His tam praeclare gestis, imperatrici suadere instituit, uti Ioannem filium imperatorem oleo sancto ungendum et corona exornandum curaret. Placuit consilium: sed e consanguineis nonnullis dissentientibus, qui dicerent, haud aequum esse, patre imperatore paulo ante mortuo, filium agitare panegyrin (id quod illis Apocauchus, sacri cubiculi praefectus, suggesserat, concitatam deinde seditionem iam tum meditans, ut postea claruit, et nolens imperatricem benevolentiae in ipsam et filium fidele pignus habere a magno domestico,) Augusta rem in diem posterum distulit, quorumdam reprehensionem causata: qui videlicet crimini darent, negotium a tempore alienum suscipere et festum ducere panegyricum diemque peragere regalissimum, quando adhuc plangere lamentarique oporteret. Quos ita loquentes, prorsus delirare affirmabat magnus do-

τοῦτο ἐννοεῖν, ὡς πολλοῖς τῶν βασιλέων τελευτῶσιν ἡ ἀνάῤ- A.C. 1341
ῥησις ἐγίνετο τῶν παίδων, οὐδενὸς αὐτοῖς τὴν ἀκαιρίαν μεμ- V. 307
φομένου, ἀλλὰ πάντων, ὥσπερ δίκαιον ἦν, λογιζομένων, μάλιστα προσήκειν ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς, οὐ τρυφῆς ἕνεκα καὶ ἡδονῆς, ἀλλὰ τοῦ μηδεμίαν πρόφασιν στάσεως καὶ ταραχῆς ἐγγενέσθαι τοῖς πολλοῖς, πάντων ἤδη πεπεισμένων ἀκριβῶς, ὡς ὑπὸ βασιλέα τελοῦσι καὶ δίκας δώσουσι τῆς D
παρανοίας, ἂν ἐπιχειρῶσι στασιάζειν. παρῄνει τε αὐτῇ, τοὺς μὲν ἐκείνων λόγους χαίρειν ἐᾷν, αὐτοὺς δὲ χωρεῖν ἐπὶ τὸ ἔργον, ὡς ἅμα λυσιτελὲς καὶ δίκαιον ὄν. ἡ δὲ μὴ πολυπραγμονεῖν ἐδεῖτο, ἀλλὰ νῦν μὲν ἐᾷν διὰ τὰς δόξας τῶν πολλῶν, ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ποιεῖν, ἡνίκα ἂν ἐξῇ καὶ τὰς λοιδορίας διαφεύγειν. ὁ μέγας δὲ δομέστικος πρὸς μὲν τῆς βασιλίδος τὴν ἔνστασιν οὐδὲν ἀντεῖπεν· ἤχθετο δὲ, ὅτι οὐκ αὐτῷ τὰ βελτίω, ἀλλ' ἑτέροις ἀλυσιτελῆ βουλευομένοις πείθοιτο. ἐκεῖνο μὲν οὕτως ἐκωλύθη. μικρῷ δὲ ὕστερον ἠγγέλλετο, ὡς Σαρχάνης ὁ Λυδίας σατράπης καὶ Γιαξὴς πρὸς Θρᾴκην περαιοῦσθαι παρασκευάζονται, ναυσὶ λῃϊσόμενοι Ῥωμαίους.
ὁ μέγας δὲ δομέστικος οὐκ ἠμέλει, ἀλλ' αὐτίκα τριήρεις, P. 379
ὅσας ἐξαρκέσειν ᾤετο, πρὸς πόλεμον τοῖς βαρβάροις ἐκέλευε πληροῦν. τὴν δὲ δαπάνην τῶν τριήρεων, τὴν μὲν ἐκ τῶν δημοσίων τοῖς ταμίαις ἐκέλευε παρέχειν, τὴν δ' ἐκ τῶν ἰδίων παρείχετο αὐτός. ἐπεὶ δὲ ἐπεπλήρωντο, ταῖς μὲν ἐπέστησε

21. τῆς δὲ δαπάνης M.

mesticus et nec saltem cogitare, multis imperatorum morientibus successores statim promulgatos esse filios, nemine hoc ut intempestivum vituperante: quin omnibus, prout aequum erat, tali tempori id convenientissimum iudicantibus, non luxus et voluptatis gratia, sed ne qua vulgo seditionis ac tumultus daretur occasio: cunctis iam prorsus sentientibus, se imperatori subiectos et amentiam luituros, si seditiones agitarint: monebatque imperatricem, ut valere iussis eorum sermonibus, ad opus tam utile quam aequum procederet. Imperatrix orare, poneret nimiam solicitudinem et nunc quidem multorum opinioni ne repugnaret: paulo post, cum licebit obtrectationes imperitorum effugere, facturam quod suaderet. Ille renuenti contradicendum non putavit: quamvis doleret, non sibi, qui potiora, sed aliis, qui parum frugifera consulerent, morem geri. Ita res quievit. Brevi nuntius apportatur, Sarchanem, Lydiae satrapam, et Gyaxen in Thraciam Romanos depopulatum transmissuros. Quem nuntium magnus domesticus minime negligendum ratus, statim triremes, quot ad barbaris occurrendum fore satis autumabat, remigibus et militibus adornari sumptumque in classem partim a quaestoribus ex aerario suppeditari praecepit, partim de suo ipse contulit. Triremibus instructis, Apocauchum ducem

A.C. 1341 στρατηγὸν τὸν παρακοιμώμενον Ἀπόκαυκον, καὶ ὅσα ἔδει ἐντειλάμενος καὶ τοῦ λοιποῦ κελεύσας αὐτῷ μέλειν τὸν ἀπόπλουν, αὐτὸς Ὀρχάνῃ, τῷ τῆς κατὰ Βιθυνίαν ἑῴας σατράπῃ, διεπρεσβεύετο περὶ εἰρήνης· οὐδὲ γὰρ ἐδόκει δεῖν αὐτῷ πρὸς ἑσπέραν μέλλοντι στρατεύειν, πόλεμόν τινα Ῥωμαίοις ὀπίσω καταλιπεῖν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ πρὸς ἐκεῖνον εἰρήνη τέλος εἶχεν, αὐτὸς μὲν πρὸς τὴν ἔξοδον παρεσκευάζετο. ἤδη γὰρ καὶ ἡ
B στρατιὰ κατὰ Διδυμότειχον καὶ τὴν Ἀδριανοῦ πόλιν, αὐτοῦ κελεύοντος, συνελέγοντο. ἐν ᾗ δὲ ἔμελλεν ἡμέρᾳ Βυζαντίου ἐξιέναι, τὸν πατριάρχην μόνος μόνον παραλαβὼν καὶ πρὸς τὸν ἐν βασιλείοις τοῦ μυροβλύτου Δημητρίου τοῦ μάρτυρος γενόμενος ναὸν, „τοὺς μὲν ἐμοῦ τε μεταξὺ καὶ βασιλίδος" ἔφη „γεγενημένους λόγους οὐκ ἀγνοεῖς. οὐ γὰρ μόνον παρῆς τοῖς παρ᾽ ἀμφοτέρων λεγομένοις, ἀλλὰ καὶ τῶν πρότερον ἰδίᾳ ἡμῶν ἑκάστῳ εἰρημένων αὐτὸς ἦσθα μηνυτής. οὐδὲν δὲ παράλογον ἢ θαυμαστὸν, εἰ τότε μὲν περὶ ἐμοῦ τοιαῦτα ἐπῄει τῇ βασιλίδι λέγειν, ἴσως οἰομένῃ μεγάλα τινὰ καταπράξεσθαι
C ἐμὲ, νυνὶ δὲ ἐπὶ τῶν ἔργων, μὴ κατ᾽ ἐλπίδας αὐτῇ τῶν πραγμάτων ἐκβαινόντων, μεταμέλειά τις εἰσῆλθε τῶν γεγενημένων. εἰ μὲν οὖν, ὅπερ ἔφην, πρός τι τῶν γινομένων ἀηδῶς διατεθεῖσα, τὰ δεδογμένα μηκέτι στέργειν ἐθέλει, διαῤῥήδην λέγειν ἀξιῶ καὶ μὴ συγκαλύπτειν ὑπ᾽ αἰδοῦς. ἐγὼ γὰρ ὥσπερ καὶ πρότερον ἑτοιμότατα ἔχω παραιτεῖσθαι τὴν ἀρχήν. εἰ δ᾽ ἐκείνη διὰ τέλους ἔγνωκε στέργειν τὰ ἐψηφισμένα καὶ τοὺς

2. τοῦ ἀπόπλου M. mg.

praeposuit; cui cum mandata necessaria dedisset, et oram solvendam discessumque commisisset, ad Orchanem, orientalis Bithyniae satrapam, legatos de pace misit; non enim, in occidentem ducturus, bellum aliquod Romanis a tergo reliquendum iudicabat. Pace cum illo firmata, et Didymotichi atque Adrianopoli domestici evocatu congregato exercitu, itineri se accinxit. Quo autem die exiturus erat, patriarcham solum solus conveniens, et ad templum Demetrii martyris myroblytae, id est oleum stillantis, cognominati adducens, Quae inter me et imperatricem dicta sunt, inquit, non te latent: nec enim tantum interfuisti, sed et quae prius uterque nostrum separatim dixit, tu eorum internuntius fuisti. Nihil porro inopinatum aut admirabile, si tum quidem imperatrici talia de me loqui occurrebant, quae forsitan eximia quaedam me perpetraturum arbitraretur: nunc autem in ipso opere, rebus secus quam sperabat evenientibus, poenitudo quaedam facti eam subiit. Si igitur in pristino iudicio acquiescere amplius non vult, aperte id mihi indicari nec pudore quodam celari cupio. Ego enim, quomodo antea, abdicare me administratione imperii paratissimus sum. Quod si ipsa

ὅρκους, οὓς ὀμώμοκε, τηρεῖν, οὐδ᾽ αὐτὸς ἀμελήσω τοῦ μὴ πάντα A.C. 1341
πράττειν, ὅσα ἂν αὐτῇ τε καὶ παισὶ καὶ κοινῇ λυσιτελῇ Ῥωμαίοις." τοῦ πατριάρχου δὲ πρὸς τὴν ἀκαιρίαν τῶν λόγων μεμψαμένου καὶ μὴ τοιαῦτα προσήκειν αὐτὸν μήτε διανοεῖσθαι φαμένου, μήτε λέγειν· βασιλίδα γὰρ μηδὲν περὶ αὐτοῦ λογίζεσθαι τοιοῦτον, ἀλλὰ βασιλέα οἴεσθαι ἐν ζῶσιν εἶναι D
καὶ τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν ὥσπερ ὑπ᾽ ἐκείνου διοικεῖσθαι, V. 308
τῶν σῶν μεμνημένην λόγων, ὧν διεξῄεις πρὸς αὐτὴν, ἡνίκα ἐποιεῖσθε τὰς συμβάσεις·" „οὐκοῦν" ὁ μέγας δομέστικος ἔφη „περὶ μὲν ἐκείνης οὕτω δεῖ πεπεῖσθαι, ὥσπερ αὐτὸς διϊσχυρίζῃ. περὶ δὲ σοῦ τί ποτε ἔξεστι νομίζειν; ἆρ᾽ ἐμμενεῖς ταῖς ὁμολογίαις, μᾶλλον δὲ τοῖς ὅρκοις, οὓς ἐποιήσω πρὸς ἐμέ;" ὁ δ᾽ αὐτίκα πάλιν ἀναστὰς, „εὐλογητὸς" εἶπεν „ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι καὶ πρότερον καὶ νῦν οἷσπερ εἶπον ἐμμενῶ καὶ οὐδενὸς ἀμελήσω τῶν σῶν δικαίων· ἀλλ᾽ ἀνθέξομαι παντὶ σθένει, οὐ μόνον ὡς εὐεργέ- P. 380
την ἀμειβόμενος ἔργοις ἀγαθοῖς, ἀλλὰ καὶ ὡς υἱοῦ κηδόμενος πνευματικοῦ." ἐπὶ τούτοις δὲ αὐτῷ πολλὰς ὁ μέγας δομέστικος χάριτας ὁμολογήσας καὶ συνταξάμενος, καταλιπὼν τὸν πατριάρχην, ἧκεν ὡς βασιλίδα. ἡ δ᾽ εὐθὺς ὡς εἶδε, χάριτας ἔφασκεν ὁμολογεῖν αὐτῷ πολλὰς, ὅτι ἃ πρότερον ἐπηγγέλλετο λόγοις, νῦν ἀποδείκνυσιν ἐπὶ τῶν ἔργων ἀληθῆ, μήτε σώματος φειδόμενος, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόντων νύκτωρ

usque ad extremum, quod decrevit, complecti et quod iuravit, servare constituit, ego quoque in omnibus, quae ipsi liberisque eius et Romanorum communi conducant, efficiendis, nullum diligentissimi hominis officium praetermittam. Patriarcha eum de importuno sermone castigare dicereque, non decere ista vel cogitare vel proloqui. Imperatrici enim de bello nihil huiuscemodi in mentem venire: sed imperatorem putare adhuc vivere et quasi ab illo Romanum principatum gubernari, memorem verborum, quae in pactis faciendis ex ipso domestico audierit. Tum domesticus, De illa quidem sic credendum, ut affirmas: de te autem quid sentiendum? Ecquid pactis stas: imo vero iuramentis, quibus te mihi obstrinxisti? Hic patriarcha iterum exsurgens, ait, Benedictus Deus et Pater Domini nostri Iesu Christi, quod et prius servavi, quae dixi, et nunc servabo, nihilque negligam, quod tibi iure debeatur: sed omnibus nervis tuendum te suscipiam, non solum ut bene merito respondeam, verum ut de filio quoque spirituali solicitus. Cui post actas gratias valedicens magnus domesticus, ab eo ad imperatricem digreditur. Quem illa simul ut conspexit, grates se illi magnas agere affirmavit, quod verbis promissa, nunc rebus confirmaret, neque corpori parcens, cum noctu diuque pro re publica laboraret: neque

A.C. 1341 πονῶν καὶ μεθ' ἡμέραν, μήτε χρημάτων· (ἦν γὰρ δὴ ὁ μέγας δομέστικος οὐ μόνον πρὸς τῶν τριήρεων τὴν δαπάνην χρήματα ἀναλωκὼς πολλὰ ἐκ τῶν ἰδίων, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς B ἑτέροις, ἃ συνοίσειν ἔμελλε πᾶσι κοινῇ, φιλοτίμως ἄγαν καὶ δαψιλῶς καταναλίσκων μετὰ τὴν βασιλέως τελευτήν·) παρῄνει τε, μὴ οὕτω ποιεῖν, ὡς οὐκ ἐξαρκέσοντα πρὸς τοὺς πόνους ἐπιπολὺ, ἀλλ' ἑαυτοῦ τε πρόνοιαν ποιεῖσθαι καὶ χρημάτων φείδεσθαι, χρώμενον τοῖς δημοσίοις. ὁ δ' ἔφασκε μᾶλλον ἥδεσθαι πονῶν αὐτὸς ὑπὲρ τῶν κοινῇ λυσιτελούντων, ἢ ἕτεροι πρὸς ἀνέσεις τετραμμένοι καὶ ἡδονάς. τό, τε χρήματα καταναλίσκειν οὐ ζημίαν, ἀλλὰ πάντων κερδῶν ἡγεῖσθαι χαριέστερον, ἄχρις ἂν, καὶ τοῦ θεοῦ συναιρομένου, τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἐπὶ μέγα ἴδοι αἰρομένην καὶ πάντων κρατοῦσαν C πολεμίων. ἐλπίζειν δὲ μετὰ μικρὸν, εἰ μή τι κώλυμα συμβαίη, τοσαῦτα Ῥωμαίοις ὠφελήσειν, ὅσα καὶ αὐτὴν ὁρῶσαν, θεῷ χάριτας ὁμολογεῖν τῷ συνεργῷ τῶν καλῶν. οὐ μικρὰ γάρ τινα διανοεῖσθαι παρασκευάσειν τοῦ χειμῶνος, ὡς ἅμα ἦρι πολλοὺς τῶν πρότερον κατὰ Ῥωμαίων θρασυνομένων ὑποφόρους καὶ δουλείαν ὁμολογοῦντας βασιλεῖ Ῥωμαίων ἀποδείξων. καὶ τοιαῦτα ἕτερα πολλὰ προσεπειπὼν, ὅσα τε αὐτὸς διενοεῖτο πράττειν καὶ βασιλίδα ᾔδει ἀκούουσαν πρὸς ἡδονὴν, καὶ τελευταῖον συνταξάμενος, ἐξῄει Βυζαντίου ἅμα στρατιᾷ καὶ τῶν εὐπατριδῶν πολλοῖς, τὴν μητέρα καταλιπὼν

pecuniis, (non enim in triremes dumtaxat grandem summam de suo impenderat, sed in alia praeterea multa, ex quibus communis caperetur utilitas, perstudiose liberaliterque post mortem imperatoris impendebat) hortabaturque, ut de contentione laborandi remitteret, quo ferre laborem diutius posset, sibimet curae esset, a pecuniis suis abstineret, publicis uteretur. Ad ea ille hunc in modum; solidius se gaudere gaudium pro communibus emolumentis desudantem, quam alios otio voluptatique deditos. Quod vero de sua pecunia in sumptum conferret, id non detrimentum, sed omnium quaestuum censere iucundissimum: donec Deo bene fortunante, Romanorum principatum magnopere exaltatum et omnibus hostibus suis superiorem cerneret. Sperare autem, nisi quid impedimenti intervenerit, brevi adeo Romanis profuturum, ut et ipsa imperatrix id intuens, Deo bonorum auctori gratias actura sit. Non enim parvi momenti quaedam per hiemem moliri efficere: utpote multos ante refractarios et audaces eo adacturum, ut se Romano imperatori tributarios et subiectos confiteantur. Plura in hanc sententiam narrabat, et quae ipse versabat animo, et imperatrici auditu periucunda fore non ignorabat. Qua tandem salutata, Byzantio cum ex-

ἐκεῖ, ὡς παραμυθίαν οὐ μικρὰν ἐσομένην βασιλίδι πρὸς τὰς A.C. 1341 συμφοράς.

ι'. Ἐπεὶ δὲ γένοιτο πρὸς Διδυμοτείχῳ, προὔργου μὲν D ἐποιεῖτο παντὸς, τοὺς κατὰ τὰς τῆς Θρᾴκης πόλεις κατοικοῦντας συγκλητικοὺς καὶ τὴν στρατιὰν ἀπροφασίστους ποιεῖν P. 381 περὶ τὰς στρατείας, ὥσπερ δὴ καὶ Βυζαντίους· καὶ ἐποίησεν ὀλίγων εἴσω ἡμερῶν. ἔπειτα πυθόμενος, ὡς ὁ τῶν Μυσῶν βασιλεὺς Ἀλέξανδρος στρατιὰν ἔχων, ἐστρατοπέδευσεν ἐν V. 309 Στίλβνῳ Μυσοῖς ὑπηκόῳ πόλει ἐν μεθορίοις τῆς αὐτοῦ τε καὶ Ῥωμαίων ἡγεμονίας ᾠκισμένῃ, ἔγνω δεῖν πρεσβείαν πέμπειν πρὸς αὐτόν. καὶ πέμψας, ἐν Ἀδριανουπόλει τε ἐδήλου διατρίβειν καὶ μαθεῖν ἐθέλειν, εἰ ὁ πόλεμος αὐτῷ μᾶλλον αἱρετέος, ἢ εἰρήνη. τὴν γὰρ προθεσμίαν, ἣν τοῖς ἐκείνου πρέσβεσι παρέσχετο αὐτὸς ἐν Βυζαντίῳ γενομένοις, περὶ ἔξοδον ἤδη εἶναι. Ἀλέξανδρος δὲ ὁρῶν οὐ κατεπτηχότας, ὥσπερ B ᾤετο, Ῥωμαίους, ἀλλ' ἑτοίμους ὄντας ἀμύνεσθαι τοὺς αἱρουμένους ἀδικεῖν, καὶ μήτε ταῖς διὰ τῶν πρέσβεων ἀπειλαῖς, μήτ' αὐτοῦ τῇ πρὸς τὸν πόλεμον παρασκευῇ δυνάμενος πείθειν, τὰ κατὰ γνώμην αὐτῷ ποιεῖν, πρὸς πόλεμον χωρεῖν ἀλυσιτελὲς οἰόμενος αὐτῷ, ἐχώρει πρὸς συμβάσεις. καὶ τῶν προτέρων αὖθις σπονδῶν καὶ ὅρκων ἀνανεωθέντων, Ἀλέξανδρος μὲν εἰς Τρίνοβον τὰ οἰκεῖα βασίλεια ἐπανεζεύγνυε· δομέστικος δὲ ὁ μέγας εἰς Χεῤῥόνησον μετὰ τῆς στρατιᾶς ἐχώρει, πεπυσμένος στρατιὰν Περσῶν πεζὴν μέλλουσαν εἰς Χεῤ-

7. πειθόμενος P. 15. ἤδη om. M. 16. Ῥωμαίοις P. 24. πολλὴν pro πεζὴν M.

ercitu et nobilium magno numero exivit: relicta ibidem matre, quae calamitatem eius non mediocribus solatiis leniret.

10. Didymotichi cum esset, maximum operae pretium duxit urbium Thraciarum senatores et quod erat ibi militum citra excusationem, uti et Byzantios, expeditioni adscribere: idque intra paucos dies effectui datum est. Deinde resciscens, Moesorum regem Alexandrum apud Stilbnum oppidum Moesis subiectum in confinibus castra habere, per legatos ei significat, se Adrianopoli subsistere velleque discere, bellone an pace delectaretur magis: diem enim, quam Byzantii eius legatis praefixisset, prope exitum esse. Alexander videns, Romanos non esse consternatos, ut augurabatur, sed paratos ad ulciscendum volentes inferre iniuriam: et neque per legatos minis, neque apparatu suo militari eos potuisse commoveri, ut libidini suae satisfacerent, ad dimicationem venire haud utile sibi ratus, ad conventa descendit: rursumque priori foedere sancito, ipse Trinobum in sedem suam, magnus domesticus Chersonesum abiit, quod frequentes Persarum copias, Giaxe duce, Pergamo adve-

A.C. 1341 ῥόνησον ἐμβάλλειν ἐκ Περγάμου ἀφιγμένην, ἧς Γιαξὴς σατράπης ἦν. ἅμα δὲ τῷ Ῥωμαίους εἰς Χεῤῥόνησον ἀφικέσθαι, καὶ ἡ στρατιὰ Περσῶν παρῆν. καὶ γενομένης μάχης, οὐδὲ πρὸς ὀλίγον ἴσχυσαν οἱ Πέρσαι Ῥωμαίοις ἀντιστῆναι, C ἀλλ' ἡττηθέντες κατὰ κράτος, οἱ μὲν ἔπεσον κατὰ τὴν μάχην, οἱ δ' ἑάλωσαν· ὅσοι δὲ ἠδυνήθησαν διαφυγεῖν, ἐμβάντες ταῖς ναυσὶν, ἀπέπλεον ἐπ' οἴκου. οὐ πολλαῖς δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας καὶ δευτέρα στρατιὰ ἐπεραιοῦτο, ὡς τὴν προτέραν ἧτταν ἀναμαχεσόμενοι. συμβαλόντες δὲ καὶ τούτοις οἱ Ῥωμαῖοι, ἐνίκησάν τε καὶ ἀπέκτειναν τοὺς πλείους. ἐπεὶ δὲ Γιαξὴς δὶς ἐπλήγη ἐφεξῆς καὶ πολλὴν καὶ ἀγαθὴν ἀπώλεσε στρατιὰν, ἀπογνοὺς τὸ Ῥωμαίοις πολεμεῖν, ἐχώρει πρὸς συμβάσεις. καὶ ἐτίθετο πρὸς αὐτὸν ὁ μέγας δομέστικος D σπονδὰς εἰρηνικάς. ἐπεὶ δὲ ἀπετρίψατο τὴν ἐκ τῶν Περσῶν προσδοκωμένην βλάβην, αὖθις εἰς Διδυμότειχον ἐπανελθὼν, παρεσκευάζετο πρὸς τὴν εἰς τὴν ἑσπέραν ἐκστρατείαν καὶ τὴν στρατιὰν ἀποκαθίστη, ᾗ ἔμελλε συνέψεσθαι αὐτῷ. τούτων δὲ πραττομένων ὑπ' αὐτοῦ, ὁ παρακοιμώμενος Ἀπόκαυκος νεωτέρων πραγμάτων ἐπιθυμῶν καὶ τρόπῳ παντὶ πειρώμενος μετάγειν εἰς ἑαυτὸν τῶν πραγμάτων τὴν ἀρχὴν, ἐσκέψατο, ἐπεὶ τοῦ κατὰ Περσῶν αὐτὸς κεχειροτόνητο στόλου στρατηγὸς καὶ δυνάμεως εὐπόρει ναυτικῆς, βασιλέα τὸν νέον Ἰωάννην εἰς μίαν τῶν τριήρεων ἐνθέμενος, ἀγνοούσης βασιλίδος τῆς μητρὸς, εἰς τὸν περὶ Βυζάντιον πρότερον αὐτῷ πύρ-

5. κατὰ τὴν M., παρὰ τὴν P. 10. οἱ add. M. 14. τρίψατο P. 21. στόλου add. M. 23. τριηρῶν P.

nientes, eo irrupturas audivisset. Simul autem ac Romani, etiam Persae illic affuerunt, qui collato pede adversum Romanos ne paulum quidem valuerunt: sed vi ac virtute victi, pars in pugna ceciderunt, pars capti sunt. Quibus fuga contigit, conscensis navibus, in Asiam renavigarunt. Paucis diebus intermissis, alia manus priorem vindicatura indidem traiecit. Qui similiter devicti, plurimos amiserunt; Giaxes bis continenter caesus, multisque ac strenuis suorum desideratis, desperatione debilitatus, pacem concupivit, quam cum eo pepigit magnus domesticus. Depulsa calamitate a Persis imminente, Didymotichum regressus, ad occidentalem sese expeditionem comparabat, exercitumque delectibus novis supplebat. Interea Apocauchus novarum rerum cupidus, manibusque ac pedibus enitens, ut ad se rem publicam transferret, iam classis contra Persas praefectus et facultatem navalis exercitus adeptus, Ioannem adolescentem imperatorem in unam triremium, matre insciente, impositum, in arcem propter Byzantium, ante a se aedificatam, altitudine et crassitudine murorum munitissimam, Epibatae nominatam, includere

γον ᾠκοδομημένον ὀχυρώτατον ὄντα ὕψει τε καὶ καρτερότητι A.C. 1341 τειχῶν Ἐπιβάτας προσαγορευόμενον ἀγαγεῖν· ἐκεῖ δὲ μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ τῶν οἰκειοτάτων βασιλέα φρουρῶν, σπονδὰς τίθεσθαι πρὸς βασιλίδα, ὥστε αὐτὸν μὲν καὶ συγγενεῖς καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς συνόντας τιμὰς τὰς παρὰ Ῥωμαίοις P. 382 πρώτας καρποῦσθαι καὶ χωρῶν εἶναι καὶ πόλεων κυρίους, ὁποίων ἂν δόξειεν αὐτοῖς, καὶ μηδὲν ἐλλείπειν εἰς εὐτυχίας λόγον· βασιλέα δὲ οὐδ' οὕτως ἀπολύειν τοῦ φρουρίου, ἀλλ' ὥσπερ ὅμηρον κατέχοντα, μιᾷ τῶν θυγατέρων ἐπὶ γάμῳ προσαρμόζειν. ὁ μὲν οὖν τοιαῦτά τε διενοεῖτο καὶ ὥρμητο ἤδη πράττειν. τῶν συνειδότων δέ τινος βασιλίδι ἀπαγγείλαντος, ἐπεὶ βασιλέα τε ἤδη περιΐστατο φρουρὰ καὶ αὐτὸς ἔγνω φωραθείς, ᾤχετο φυγὼν εἰς Ἐπιβάτας, τὸν ἐκ τῶν πραττομένων, ὥσπερ ἦν εἰκός, κίνδυνον διαδιδράσκων. περὶ τῶν τοιούτων δὴ ὁ μέγας δομέστικος μαθών, καίτοι πρὸς τὴν ἐκστρατείαν παρασκευαζόμενος, ὅμως τὸν Ταρχανειώτην Μα- B νουὴλ, τὸν καὶ Κουρτίκην προσαγορευόμενον, μετὰ στρατιωτῶν ὀλίγων πέμψας, ἐκέλευεν Ἐπιβάτας ἔξωθεν φρουρεῖν ἐστρατοπεδευμένον, ἄχρις ἂν ἀφίκηται αὐτός. πέμψας δὲ καὶ πρὸς Ἀπόκαυκον, ἐπυνθάνετο εἰ ἀληθῆ τὰ θρυλλούμενα εἴη περὶ V. 310 αὐτοῦ. ὁ δὲ ἔφασκε μὲν συκοφαντεῖσθαι· δείσας δὲ, μὴ φθάσῃ διαφθαρεὶς ὑπὸ διαβολῆς πρὶν διερευνώμενα φανῆναι τἀληθῆ, τὴν σωτηρίαν ἐκ τῶν ἐνόντων ἑαυτῷ πορίζειν, κατα-

13. φοραθεὶς P.

meditabatur, ibique inter cognatos ac familiarissimos eo custodito, cum imperatrice foedus ferire, ea conditione, ut ipse cognatique ac familiares sui praecipuis apud Romanos honoribus insignirentur provinciarumque et urbium, quantum ipsi vellent, dominatum obtinerent et ad felicitatem nihil requirerent. Imperatorem autem ne sic quidem custodia liberare, sed loco obsidis tenere et unam filiarum connubio ei copulare. Atque is quidem haec mente pertractabat et iam ad rem parabat aggredi, cum a quodam e consciis imperatrici indicio facto et imperatore iam custodia circumsepto, Apocauchus se deprehensum intelligens, Epibatas, impendens sibi e malitia sua discrimen, ut verisimile est, declinans aufugit. Quibus rebus ad magnum domesticum perlatis, etsi ad expeditionem instructus erat: nihilo minus Manuelem Tarchaniotam, qui et Curtizes appellabatur, cum aliquot manipulis ad Epibatas, tentoriis excitatis, quoad ipse veniret, custodiendas misit. Ad Apocauchum quoque sciscitatum misit, num vera essent, quae de illo rumor spargeret. Qui se sycophantiis oppugnari asseverare. Et cum timeret, ne prius ob calumnias vita multaretur, quam veritas indagata patesceret, a re praesenti salutem petere decrevisse ac se in ca-

A.C. 1341 κλείσαντα ἐν τῷ φρουρίῳ. συνεβούλευέ τε παράδειγμα τῶν C ἀπροσδοκήτων τῶν πραγμάτων μεταβολῶν λαμβάνειν ἐξ αὐτοῦ. καὶ πρότερόν τε γὰρ αὐτῷ τὰ τοιαῦτα ὑποτίθεσθαι ἔφασκεν, εἰ καὶ μὴ ἔπειθε, συμβουλεύων τὰ λυσιτελῆ, καὶ νῦν οὐδὲν ἧττον συμβουλεύειν, ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἔχων τῆς ὠφελείας τὴν ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων, καὶ τῶν ὑπ' αὐτῷ τελούντων φρουρίων ἓν, (πολλὰ δὲ εἶναι,) τὸ μάλιστα ἐπιτηδείως ἔχον πρός τε γῆς καὶ θαλάσσης εὐφυΐαν ἐκλεξάμενον, κατασκευαῖς χειροποιήτοις ὀχυρώτατον ποιεῖν, ἵν' εἴ τι συμβαίη τῶν ἀπροσδοκήτων, ἀναχώρησιν ἔχῃ καὶ τῶν δεινῶν ἀποφυγήν. ἐδεῖτό τε, εἰ καὶ μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν πείθεσθαι αὐτῷ, εὐνοϊκῶς διακειμένῳ πρὸς αὐτὸν, καὶ μὴ ἀτιμάζειν τὴν βουλήν. καὶ γὰρ καὶ αὐτῷ νυνὶ, καίτοι καὶ D ψευδῶν ὄντων τῶν εἰρημένων κατ' αὐτοῦ, μηδεμίαν ἑτέραν εἶναι σωτηρίας πρόφασιν, ἢ τὸν πύργον, εἰς ὃν κατέφυγε τὸν κίνδυνον διαδιδράσκων. εἰ δὲ καὶ ἀληθῆ συνέβαινε τὰ εἰρημένα εἶναι, ἢ πρὸς τὸ τόλμημα ἂν συνήρατο ἢ ἐῤῥύσατο τοῦ θανάτου φωραθέντα. Ἀπόκαυκος μὲν οὖν τοιαῦτα συνεβούλευε· δομέστικος δὲ ὁ μέγας πάλιν πέμψας πρὸς αὐτὸν, περὶ μὲν τῶν λεγομένων, ἔφη, κατ' αὐτοῦ μάλιστα βούλεσθαι καὶ αὐτὸν μὴ εἶναι ἀληθῆ, ὥσπερ δῆτα καὶ αὐτὸς διϊσχυρίζεται. οὕτω γὰρ αὐτός τε εὔνους ἔσται ἀποδεδειγμένος βασιλεῖ, καὶ οἱ συκοφάνται αὐτὸ τοῦθ', ὅπερ εἰσὶν, ἐξεληλεγμένοι. εἰ δ' ἄρα καὶ αὐτὸς ἐλπίσι κεναῖς ἀπατηθεὶς,

stello illo inclusisse. Praeterea monuit, ut e suo casu saluti suae prospiceret et improvisae rerum commutationis exemplum a se sumeret. Nam et prius se idem utiliter eum monuisse et hortatum esse, quamquam nullo effectu, et nunc nihilo minus suadere, cum ex re ipsa suasionis suae utilitatem probare queat, subiectorum ipsi castellorum (multa enim habere) ad terrae marisque commoditates praecipuo situ unum deligeret et illud operibus quam firmissimum redderet: ut si quid improvisum emergeret, secessus malorumque effugium suppeditaret. Rogabat autem, ut si non antehac, saltem nunc benevolentis animi consilium amplecteretur. Etenim et sibi in praesens, tametsi falsis criminibus appetito, nullam aliam salutis tuendae occasionem relinqui, praeter arcem, in quam se periculi vitandi recepisset: quae si vera esse contingeret de se iactata, vel audaciam suam adiuvaret vel deprehensum et convictum a morte liberaret. Apocauchi quidem consilium hoc fuit. Ad quem magnus domesticus iterato mittens, adversus illum vulgata se quoque falsa reperiri (quemadmodum videlicet ipse quoque affirmaret) imprimis cupere testatus est: sic namque ipsum imperatori amicum et benevolum, at sycophantas hoc ipsum, quod sunt,

ὅπερ δὴ πολλοῖς συμβέβηκε, τοῦ δέοντος ἐξετράπη, καὶ μήτε A.C. 1341 δυνατὰ, μήτ' αὐτῷ προσήκοντα διενοήθη, οὐ χρὴ διὰ ταῦτα P. 383 τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον αἱρεῖσθαι, τείχεσι θαῤῥοῦντα, ἐξ ὧν ἔσται πλέον ὄφελος οὐδέν. ἀλλ' ἐπὶ τοῖς προτέροις ἑαυτῷ μεμψάμενον, ὡς κακῶς βεβουλευμένῳ, ἐν τοῖς ἐφεξῆς βελτίω παρέχειν ἑαυτὸν καὶ τὴν προσήκουσαν φυλάττειν τάξιν καὶ συγγνώμης ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις δεῖσθαι τυχεῖν. βέλτιον μὲν γὰρ τὴν ἀρχὴν μὴ ἁμαρτάνειν· εἰ δ' ἄρα συμβαίη, δεύτερον ἀγαθὸν ἑαυτόν τινα ἐπανορθοῦν ἀποστάντα τῶν κακῶν. ἐπεὶ δὲ ὅσον οὔπω παρέσται καὶ αὐτὸς, ὃν εἴωθεν αὐτὸς ἰατρὸν ἑαυτοῦ καλεῖν, ἔχων πολλὰ φάρμακα τοῖς ἑκάστου κατ' ἄλληλα νοσήμασιν, εἴ γε βούλοιτο αὐτὸς, ῥᾳδία τῶν τραυμάτων ἡ ἴασις ἐκείνῳ ἔσται. ἦν γὰρ δὴ ὁ B παρακοιμώμενος πρὸς τοῖς ἄλλοις, οἷς τὸν μέγαν δομέστικον προσηγόρευε, καὶ ἰατρὸν εἰθισμένος ἑαυτοῦ καλεῖν, οἷα δὴ ἐκ πολλῶν τῶν περισχόντων πολλάκις αὐτὸν κινδύνων ἐξαρπάσαντα καὶ τεθεραπευκότα πονήρως ἐσχηκότα. τῆς γε μὴν ἕνεκα βουλῆς, ἧς αὐτῷ συνεβούλευε περὶ τοῦ φρούριόν τι ἑαυτῷ κατασκευάσαι, ἵν' εἴη καταφυγὴ πρὸς τὰς τῶν πραγμάτων μεταβολὰς, χάριτας μὲν ἔλεγεν εἰδέναι τῆς περὶ C ἐκεῖνον προθυμίας καὶ σπουδῆς· αὐτῷ δὲ μὴ τὴν ἐκ τῶν τοιούτων ἀσφάλειαν εἶναι περισπούδαστον. ἀλλ' ἡδέως ἂν ἔχειν, τὴν ἡμέραν ἐκείνην μετὰ τῶν ἐν ᾅδου προσομιλεῖν,

10. ὅσων P. 18. αὐτοῦ P. 21. αὐτῶν P.

ostensum ac probatum iri. Sin et ipse spe vana delusus, quod multis evenit, ab officio detortus et quae neque posset efficere, neque se deceret, machinatus sit, non idcirco bellum contra imperatorem capessendum, fiducia murorum, in quibus nulla insit utilitas: sed priora, ut male consulta, detestando, in posterum se melius gerere et loco se digno contentum esse admissorumque veniam petere debere. Melius quidem esse omnino non peccare: si tamen peccaveris, quasi secundam post naufragium videri tabulam, semet nihil tale amplius perpetrando corrigere. Et quia mox affuturus sit, quem ille suum vocare medicum consueverit, multa habens medicamenta, uniuscuiusque morbis congruentia, siquidem velit, facile eius vulnera sanaturum. Solebat nimirum Apocauchus inter ea, quibus magnus domesticus honorabat, nomina, et medicum suum appellare: utpote cuius opera multis saepenumero implicitus periculis et miseris affectus modis, ereptus atque curatus fuisset. Quod autem adtineret ad consilium parandi locum aliquem munitum, quo rebus conversis perfugeret, se eius propenso studio gratias habere; non tamen securitatem ex rebus huiusmodi vehementer expetere: sed libenter illo die cum inferis futurum, quo post spem supernae dex-

A.C. 1341 ἐν ᾗ μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἄνωθεν ἐλπίδα δεξιᾶς τῆς ἐκ τῶν
φίλων ἀσφαλείας ἀμελήσας καὶ τοῦ τούτων τὰς καρδίας,
ὥσπερ ἀκροπόλεις, οἷα δὴ ἀσφαλεστάτῃ φρουρᾷ κατέχειν,
τῇ φιλίᾳ, ξύλοις καὶ λίθοις καὶ λογισμοῖς ὑγιὲς οὐδὲν ἔ-
χουσι πιστεύσειε τὴν σωτηρίαν. πρώτην μὲν γὰρ εὐδαιμο-
νίαν καὶ ἄκρως ἀγαθὸν ἀνθρώποις τὸ θεῷ προσομιλεῖν
καὶ διὰ παντὸς αὐτῷ συνεῖναι τῇ πρὸς ἐκεῖνον διὰ καθαρό-
V. 311 τητος ἀναβάσει, αὐτὸς εἰδέναι. δευτέραν δὲ μετ' ἐκείνην,
τὸ φίλοις χρῆσθαι ἀσφαλέσι καὶ πιστοῖς, πρῶτον μὲν τοῖς
ὀλίγοις καὶ συνέσει διαφέρουσι τῶν πολλῶν, ἔπειτα δὲ μετ'
ἐκείνους καὶ τὴν παρὰ τῶν πολλῶν εὔνοιαν καρποῦσθαι, πάν-
D τῶν ἐκείνοις διὰ χρηστότητα τρόπων προσεχόντων. καὶ τοῦτο
οἴεσθαι οὐ πύργων μόνον ἁπάντων ἀναλωτότερον, ἀλλὰ καὶ
χρημάτων καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἁπάσης τιμιώτερον καὶ βα-
σιλείας αὐτῆς ὑψηλότερον εἰς εὐτυχίας λόγον. ὅθεν οὐδὲ
πείσεσθαι αὐτῷ τοιαῦτα συμβουλεύοντι, ἀλλ' ἣν ἐξαρχῆς
προείλετο, μέχρι τέλους ἑαυτῷ ἀσφάλειαν τηρήσειν, ὥσπερ
δῆτα καὶ σὺ τὴν ἐκ τῶν φρουρίων καὶ ὀχυρωμάτων." Ἀπό-
καυκος μὲν οὖν ὁ παρακοιμώμενος οὕτως ἐν Ἐπιβάταις ἐγ-
κεκλεισμένος ἐφρουρεῖτο.

P. 384 ιά. Τοῦ μεγάλου δὲ δομεστίκου Διδυμοτείχῳ ἐνδιατρί-
βοντος καὶ περὶ τὴν παρασκευὴν τῆς στρατιᾶς ἠσχολημένου,
ἧκον ἐκ Πελοποννήσου πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, ἐπίσκοπός τε
ὁ Κορώνης καὶ ὁ Σιδηρὸς Ντζιουὰν, ἐκ τῶν ἡγεμόνων τῶν

9. τῷ P. et M., τὸ em. *ED. P.*

terae, securitate ex amicis neglecta et contempto, quod horum corda, velut arces, per amicitiam, tutissimam utique custodiam, possideret, lignis et lapidibus et consiliis nihil sincerum ac probum habentibus, salutem suam credidisset. Non se nescire, primam felicitatem et summum hominis bonum esse, cum Deo versari et ascensu ad illum per puritatem animi semper ei adhaerere. Secundam, amicis uti certis ac fidelibus, principio quidem paucis et prudentia supra vulgus excellentibus. Deinde post illos etiam multitudinis frui benevolentia, quae illis propter bonitatem morum dedita et addicta sit: et hoc putare non solum quibusvis propugnaculis inexpugnabilius, sed et pecuniis et gloria et omni decore pretiosius, imperioque ipso longe beatius. Quocirca se eius monitis haud pariturum: verum quam ab initio securitatem elegerit, eam usque ad extremum retenturum, ipse munitionibus et arcibus suis fideret. Igitur Apocauchus sic in Epibatis conclusus custodiebatur.

11. Magno domestico Didymotichi agente et apparatu bellico distento, legati ex Peloponneso veniunt, episcopus Corones et Ioannes Siderus, missi a praesidibus urbium, quae Latinis parebant.

πόλεων, αἳ ὑπήκοοι Λατίνοις ἦσαν, ἀπεσταλμένοι. ἡ πρε- A.C. 1341
σβεία δὲ ἦν· ὑπὸ βασιλέα γενέσθαι πάντας ἐπὶ τῷ τῶν μὲν B
πόλεων, ἃς κατέχουσιν, αὖθις αὐτοὺς ἡγεμονεύειν, φόρους δὲ τοὺς δημοσίους πάντας, οὓς πρίγγιπι παρέχουσι, διδόναι βασιλεῖ καὶ πᾶσαν ἄλλην ἐπιδείκνυσθαι καὶ θεραπείαν καὶ δουλείαν, καὶ στρατηγὸν ἐκ βασιλέως ἔχειν, ὑφ' ᾧ τελέσουσιν ἑκόντες πάντες. ἡ μὲν οὖν τῶν ἐκ Πελοποννήσου Λατίνων πρεσβεία τοιαύτη ἦν. γράμματα δὲ καὶ πρὸς τὸν μέγαν δομέστικον πεπόμφασιν, ἃ ἐδήλου τοιάδε· ὡς πάντες αὐτοὶ ἀπὸ συνθήματος, ἔτι περιόντος βασιλέως, βουλεύσαιντο ἀποστάντες πρίγγιπος ἐκείνῳ προσχωρεῖν καὶ ἤδη ἐν ἐπιχειρήσει ἦσαν τοῦ πράττειν τὰ βεβουλευμένα. ἐπεὶ δὲ βασιλέα τετε- C
λευτηκότα πύθοιντο, ἀπογνόντας τὴν ἐπιχείρησιν, αὖθις ἠρεμεῖν. Παγάνου δὲ Ντεπιστόγια, συνήθους αὐτοῖς ἐς τὰ μάλιστα καὶ φίλου, ὀλίγῳ πρότερον ἐκ Βυζαντίου ἀφιγμένου, καὶ τῶν πραγμάτων πᾶσαν τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἡγεμονίαν ὑπὸ σὲ ἀπαγγείλαντος τελεῖν, αὖθις συνελθόντας πάντας ἡμᾶς, τὰ δεδογμένα πρότερον ἐπιψηφίσασθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν εὐγένειαν τῶν τρόπων καὶ τὸ δύνασθαι αὐτοῖς, ἄν τινες ἐπίωσιν, ἀμύνειν, ἀλλ' ὅτι καὶ πολὺν ἤδη χρόνον, καίτοι μήπω συντυχόντες, εὐνοϊκῶς σοι διακείμεθα καὶ φιλίως. ἐξ ὅτου γὰρ ἐν Ἀκαρνανίᾳ βασιλεῖ συστρατευόμενος, τοῖς ἐν Θωμοκάστρῳ παρ' ἡμῶν κατὰ συμμαχίαν ἀφιγμένοις Νικηφόρου τοῦ δεσπότου παιδὸς πρὸς λόγους ἐλθὼν αὐτὸς, φίλους ἀντὶ πολε- D

Summa legationis erat: velle omnes imperatori subesse, ea conditione, ut quibus praeessent urbibus, eas posthac etiam retinerent; vectigalia autem publica, quae hactenus principi solvissent, ea in posterum imperatori penderent: omni praeterea genere observantiae et subiectionis eum colerent et ducem, cui omnes sponte obtemperarent, ab eo acciperent. Latinorum Peloponnesiaca legatio talis fuit. Quin litteras quoque ad magnum domesticum dederunt, in quibus erat scriptum, adhuc vivo imp. omnes ex composito a principe defectione facta, ad eum se adiungere voluisse et iam ad cogitata perficienda aggressos. Sed ut eum decessisse compererint, re desperata, quievisse. Pagano autem Pistogia ipsis amicissimo ac familiarissimo Byzantio veniente, summamque imperii et principatum in eius manu esse renuntiante, rursum omnes convenisse et prius decreta confirmasse; non solum propter morum eius ingenuitatem et quod ipsis contra hostes ingruentes opem ferre queat, sed quod item iampridem, quamquam nondum coram allocuti, propensa in eum voluntate extiterint. Ex quo namque in expeditione Acarnanica imp. collega, cum iis, quos ipsi ad Thomocastrum Nicephoro despotae filio ad subsidium misissent, sermonem miscuisset ex hostibusque amicos fecisset, et illos deinceps perpetuam ei benevolentiam conservasse, et ceteris multa exi-

A.C. 1341 λεμίων ἔπεισας γενέσθαι, ἐκεῖνοί τε ἀεί σοι τὴν εὔνοιαν δια-
τηροῦσι καὶ ἡμᾶς ἀνέπεισαν, πολλὰ καὶ θαυμάσιά τινα περὶ σοῦ
διεξιόντες, τὴν ἴσην καὶ ὁμοίαν εὔνοιαν κεκτῆσθαι περὶ σὲ, ὑφ'
ἧς καὶ νῦν πεπείσμεθα, τὴν πρεσβείαν ταύτην ποιήσασθαι νυνί.
τὴν μὲν οὖν ἀξίωσιν ἡμῶν οἱ παραγενόμενοι ἀπαγγελοῦσι πρέ-
σβεις. ἂν δὲ τούτοις βασιλίς τε καὶ αὐτὸς ἐπιψηφίσησθε, οὐδὲν
ἔτι τὸ κωλῦσον ἡμᾶς ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν, ὥσπερ ἐπηγ-
V. 312 γειλάμεθα, τελεῖν, μόνον εἰ αὐτὸς ἀφίξῃ πρὸς ἡμᾶς, τάς τε πό-
λεις παραληψόμενος καὶ τὰ ἐνταῦθα πράγματα, ὅπῃ ἂν σοι
P. 385 δοκῇ, ἄριστα διοικήσων." τὰ μὲν οὖν γράμματα ἰδίᾳ τε ἑκά-
στῳ καὶ πᾶσιν ὁμοῦ τοιάδε ἦν. ἃ δεξάμενος ὁ μέγας δομέστι-
κος, ἥσθη τε ὑπερφυῶς καὶ τοῖς τε πρέσβεσι προσεφέρετο φι-
λοτίμως ἄγαν καὶ μεγαλοπρεπῶς. καὶ τοῖς πεπομφόσιν ὡμο-
λόγει χάριτας πολλὰς τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας καὶ τἄλλα τε, ὅσων
ἐδέοντο, ὑπέσχετο ποιήσειν καὶ ἀφίξεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἅμα
ἦρι. νῦν γὰρ οὐκ εἶναι ῥᾴδιον κινεῖν τὴν στρατιὰν πρὸς οὕτως
ὑπερόριον στρατείαν, οὐ μετὰ πολὺ χειμῶνος ἐσομένου· (φθι-
νοπώρου γὰρ ὥρα τότε ἦν,) πίστεως δὲ τῶν εἰρημένων ἕνεκα
καὶ Βρουλᾶν τὸν Ἰάκωβον παρείχετο αὐτοῖς, ὥστε συνεῖναι
τοῦ χειμῶνος, ὃς τῶν οἰκειοτάτων ἦν αὐτῷ, ἅμα μὲν τὴν
B πρὸς αὐτοὺς εὐμένειαν ἐπιδεικνύμενος, ὅτι ὡς οἰκείων ἤδη
προνοοῖτο, ἅμα δ' εἴ τι καὶ δύσνουν ἔτι ὑπολέλειπτο τῶν
ἐν Πελοποννήσῳ, προσαξόμενος δι' αὐτοῦ, ὥστε μηδεμίαν
εἶναι δυσχέρειαν ἐκεῖσε παραγενομένῳ, ἀλλ' ὑπαγάγηται πάν-

7. τὴν M., τῶν P. 18. τότε add. M. post εἰρημένων.

miaque de eodem commemorantes, ad parem aequalemque ei animum praestandum auctores fuisse. Ab iisdem nunc quoque se ad hanc legationem instituendam permotos. Petitionem autem legatos coram expposituros. Quam si imperatrix et ipse suffragatione sua comprobaverint, nihil impediturum, quin promissis stantes, sub imperium Romanum succedant: tantum ad eos ipse profectus, civitates accipiat et rem publicam, prout illi commodissimum videbitur, digerat atque constituat. Litterae igitur separatim singulorum atque omnium simul hoc exemplo conscriptae erant: quibus acceptis magnus domesticus mirifice laetus, legatos exquisite ac splendide habuit egitque, a quibus missi erant, singulares gratias de benevolentia: et quae petebant, omnia se facturum ac primo vere ad eos venturum spopondit: nunc enim hieme appetente, exercitum trans fines educi difficulter posse. Ceterum ad fidem dictis adstruendam Iacobum Brulam hominem ex intimis familiaribus suis dedit, qui per hiemen apud eos diversaretur: simul hac ratione testificans, quam bene illis cuperet, cum iam non quasi externis, sed domesticis prospiceret, simul etiam, si quid apud eos alienationis restaret, ut

τας βασιλεῖ. δώροις δὲ τούς τε πρέσβεις ἅμα καὶ τοὺς πε- A.C. 1341 πομφότας φιλοτίμως ἀμειψάμενος, συνεξαπέστειλεν αὐτοῖς ἅμα τὸν Βρουλᾶν, ἐπαγγειλάμενος ἐπικαίρως καὶ αὐτὸς ἀφίξεσθαι. ἐν Βυζαντίῳ δὲ παρεσκευασμένων τῶν τριήρεων, ἃς πρὸς τὴν ἔφοδον τῶν Περσῶν ἔφημεν ὁπλίζεσθαι, ἐπεὶ ὁ παρακοιμώμενος, ὃς αὐτῶν στρατηγὸς κεχειροτόνητο, δύσνους βασιλίδι γεγονὼς, ἐδραπέτευσεν ἐν Ἐπιβάταις, πέμψας ὁ μέγας δομέστικος ἐνεχείρισε τῷ ἐπὶ τοῦ στρατοῦ Σεναχηρεὶμ, C ὃς αὐτίκα ἀποπλεύσας, τήν τε Περσικὴν διέλυσε στρατιὰν καταπλήξας τῷ τάχει τῆς παρασκευῆς, καὶ πολλὰ τὴν Σαρχάνη κακώσας χώραν καὶ πολίσματος ἑνὸς τῶν παραθαλασσίων κρατήσας ἐξ ἐφόδου καὶ ἐξανδραποδισάμενος καὶ τἄλλα ὅσα ἔδει τὸν ἀγαθὸν ποιήσας στρατηγὸν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Κωνσταντίνου. ἐκ δὲ τῆς ἑσπέρας μετὰ τὴν βασιλέως τελευτὴν ὅ,τε πρωτοστράτωρ Συναδηνὸς Θεσσαλονίκης ἐπιτροπεύων καὶ ὁ Χρέλης Κωνσταντῖνός τε Παλαιολόγος ὁ τοῦ βασιλέως θεῖος καὶ ὁ τοῦ μεγάλου δομεστίκου ἀνεψιὸς Ἄγγελος Ἰωάννης ὁ πιγκέρνης Τζαμπλάκων τε ὁ μέγας παπίας καὶ ὅσοι τῶν ἐν τέλει ἦσαν πόλεων ἐπιτροπεύοντες, πρὸς ἀλλήλους ἐπικηρυκευσάμενοι καὶ συμφρονήσαντες, οἱ πλείους μὲν D κατελείποντο διοικοῦντες τὰς ἀρχάς· πιγκέρνης δὲ ὁ Ἄγγελος καὶ ὁ Παλαιολόγος Κωνσταντῖνος καὶ Τζαμπλάκων πρὸς τὸν μέγαν δομέστικον ἀπεστέλλοντο, τὰ κοινῇ δηλώσοντες πᾶσι δεδο-

4. ἐκ P. τριηρῶν P. 8. ἐνεχείριτο P. 9. τε om. M. 12. ἀνδραποδισάμενος P.

hoc sequestre conciliarentur: quo eo delatus, nihil molestiarum inveniret, sed omnes consensu imperatori se subiungerent. Posthaec et legatos et legantes honorificis muneribus afficiens, Brulam una dimittit seque opportuno tempore affuturum promittit. Byzantii comparatis triremibus, quas contra Persas armari dicebamus, postquam Apocauchus earum ductor creatus, malevolentiae in imperatricem reus Epibatas fugit, magnus domesticus ad Senacherimum mittens, classis ei praefecturam tradidit. Qui quamprimum solvens, Persas tanta instructionis celeritate perculsos dissipavit, et Sarchanis provincia foede devastata, oppidum quoddam e maritimis primo impetu cepit et captivos inde abduxit: praestitisque omnibus, quae ex boni ac strenui ducis officio erant, Constantinopolin rediit. Ex occidente autem post imperatoris obitum protostrator Synadenus Thessalonicae praefectus, item Chreles, Constantinus Palaeologus, imperatoris patruus, et Ioannes Angelus pincerna, magni domestici consobrinus, et Zamplaco magnus papias et quotquot ex proceribus urbium praefecturas obtinebant, caduceatoribus inter se missis conspirant: pluribusque a procuratione se removentibus, Angelus pincerna, Constantinus Palaeologus et Zamplaco ad magnum dome-

A.C. 1341 γμένα. ἔτι δὲ ἐχόμενοι ὁδοῦ, κήρυκα προπέμψαντες, ἐδήλουν γράμμασι τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ, μηδὲν περὶ ἑαυτοῦ κινεῖν τῶν καθεστώτων, μηδὲ πράττειν μηδὲν, μήτε τῶν δοκούντων βελτιόνων ἢ χειρόνων, ἂν μὴ παρῶσι καὶ αὐτοί· πάντως δὲ παρέσονται ὅσον οὐδέπω. δίκαιον δὲ εἶναι πείθεσθαι αὐτοῖς, οὐ μόνον ἐν τοῖς πρώτοις τῶν φίλων τεταγμένοις, ἀλλὰ καὶ P. 386 παρ' ἑτέρων ἥκουσιν ὁμοίων. παραγενομένοις δὲ, ἃ ἂν πᾶσι δόξειε κοινῇ λυσιτελεῖν, ταῦτα πράττειν. ἐπεὶ δὲ γένοιντο ἐγγὺς Διδυμοτείχου, πάλιν ἕτερον προπέμψαντες, τήν τε ἄφιξιν ἐμήνυον αὐτῶν καὶ προετρέποντο ἐξιέναι εἰς ὑπάντησιν αὐτῶν. τῷ δὲ ἐδόκουν ἀνόητα ἀξιοῦν. οὐ γὰρ αὐτόν τινα προσήκειν τοὺς ἐντυγχάνοντας τιμᾷν προσαναγκάζειν, ἀλλ' ἐκείνους οἴκοθεν ἀξίους κρίνοντας ἐπιψηφίζειν τὴν τιμήν. ἐξετάζοντι δὲ πρὸς ἑαυτὸν τὸν λόγον, διὰ τὴν δοκοῦσαν ἀτοπίαν παρίστατο νοεῖν ὅπερ ἦν, ὡς οὐ σφετέρας ἕνεκα αὐτῶν τιμῆς ἠξίουν τοιαῦτα, ἀλλ' ἵνα ὑπαντήσαντος, τῶν ἵππων ἀποβάντες αὐτοὶ V. 313 τιμὴν ἀποδῶσι τὴν μεγίστην. ὁ μὲν οὖν τοιαῦτα ἐννοήσας, ἔμεινεν B οἴκοι. τοῖς δ' ἐπεὶ οὐκ ἐξεγένετο τὴν ἐπίνοιαν εἰς ἔργον ἀγαγεῖν, ὀλίγῳ ὕστερον καιρὸν ἐπιτηρήσαντες καὶ συντυχόντες ἐφίππῳ, τῶν ἵππων ἀποβάντες προσεκύνουν. εἶτ' αὐτῷ οἴκοι συνελθόντες οὐ κατὰ τὸ πρότερον ἔθος συνεισῄεσαν ἔφιπποι τὴν αὐλὴν, ἀλλ' ἔξω καταλιπόντες, παρέθεον πεζῇ. ὁ δὲ ἠγανάκτησεν ἐφ' ἑκατέροις οὐ μετρίως. ἔπειθ' ἑαυτῷ περιστησάμενος, κατηγόρει τὴν

2. παρὰ fortasse. 5. δίκαιοι P. 18. ἄγειν P. 21. συνεισιεσαν P. et M.

sticum mittuntur, ut ei communiter decreta nuntient, et ex itinere praeconem cum litteris praemittunt eique significant, ne quid de ipsis constitutorum moveat, nec ipsis absentibus quidquam, sive melius sive deterius visum, occipiat: mox autem et omnino affuturos. Aequum porro esse, se audiri: non solum ut ex amicis praecipuis, sed etiam sociorum missu venientes. Ubi affuerint, tum quae simul omnes senserint, ea aggrediatur. Didymotichum appropinquantes, rursum alium praemittentes, adventum suum indicant, hortanturque, ut obviam ipsis prodeat. Visa stulta postulatio: non enim fas esse, a quoquam se compelli, ut adeuntes honoret: sed iis sponte honorem decernere, si honore dignos aestimaverit. Expendenti autem secum verba, quoniam absurda apparebant, incidit id quod erat, non ipsorum honoris gratia istuc peti: verum ut sibi occurrentem de equis descendentes summe venerarentur. His secum cogitatis, domi mansit. Illi cum exsequi meditata non possent, paulo post captato tempore, equitanti occurrunt ac de suis iumentis defluentes, eum adorabundi salutant. Deinde domum comitantes, non pristino more adequitantes, sed foris equos relinquentes et iuxta pedibus ambulantes, aulam simul ingressi sunt. Ille utrumque permoleste tulit. Post in orbem se circumsistentes

καινοτομίαν καὶ μὴ τοιαῦτα συνεβούλευε ποιεῖν, ἀλλὰ τοῖς A.C. 1341 προτέροις ἔθεσιν ἐμμένειν. εἰ δὲ μὴ πείθοιντο, ἠπείλησεν ἀπελάσειν πρὸς ὀργήν. δεῆσαν δὲ αὖθις ἵππῳ ἐπιβῆναι, ἐκέλευε τῆς πύλης ἄγειν ἔξω· εἶτα παριὼν τὴν αὐλὴν πεζῇ ἐπέβαινε πρὸς τῇ πύλῃ. ὅπερ οἱ τὴν καινοτομίαν ἰδόντες C εἰργασμένοι καὶ καταπτήξαντες τὴν ἀπειλήν, ἐνέμενον τοῖς προτέροις, μηδὲν καινὸν, μήτε διανοούμενοι, μήτε πράττειν ὑπομένοντες, μήτ' ἐκεῖνοι, μήθ' ἕτεροί τινες.

ιβ'. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ὁ τῶν Τριβαλῶν ἄρχων Στέφανος ὁ Κράλης τὰς πρὸς βασιλέα λύσας σπονδὰς, D ἐπεὶ ἐπύθετο ἀποθανόντα, τήν τε ἄλλην πᾶσαν κατέδραμε Μακεδονίαν ληϊζόμενος, καὶ Θεσσαλονίκην παρελθὼν, ἄχρι χωρίου ἦλθε τοῦ προσαγορευομένου τῶν Κρητῶν. ἔπειτα ἀνέστρεφεν, οὐ πολλὴν λείαν ἐπαγόμενος διὰ τὸ, μηνυθείσης τῆς ἐφόδου, πρότερον ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς φρουρίοις τά τε βοσκήματα καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐγκατακλεισθῆναι. ἐπεὶ δὲ ἠγγέλλετο περὶ τούτων τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ, ἐκκλησίαν συναθροίσας, ἐβουλεύετο μετὰ τῶν ἐν τέλει καὶ τῶν ἡγεμόνων τῆς στρατιᾶς, ὅ, τι δέοι ποιεῖν πρὸς τὴν ἔφοδον τῶν Τριβαλῶν. οἱ μὲν οὖν ὅ,τι ἕκαστος ἐδόκει λυσιτελεῖν ἐβουλεύετο P. 387 πρὸς τὰ παρόντα. τῷ μεγάλῳ δὲ δομεστίκῳ τὸ πρὸς Κράλην ἀντικαθίστασθαι ταχέως, ἵν' ἢ πείθοιεν αἱρεῖσθαι τὴν εἰρήνην ἢ θρασυνομένῳ πολεμοῖεν, δοκοῦν τῶν ἀναγκαίων,

13. τῶν om. P.

de facti novitate reprehendit, monens, ne quid simile posthac; sed antiquam consuetudinem retinerent. Ni obedirent, se illos cum stomacho repulsurum. Cum in equum rursum ascendere oporteret, iussit eum extra portam educi, ac per aulam transiens, ibidem ascendit. Id alii adspicientes, qui novitatem usurparant, et minis perterriti, morem pristinum retinuerunt, et neque ipsi, neque alii amplius quippiam novi vel cogitare vel facere sustinuerunt.

12. Sub idem tempus etiam Triballorum princeps Stephanus Crales, audito imperatorem obiisse, foedus solvit et cum reliquam Macedoniam omnem populabundus incursavit, tum Thessalonicam porro vadens, ad locum, qui Cretensium dicitur, pervenit. Deinde cum praeda haud opima reversus est, propterea quod eius adventu prius nuntiato, agrestes se cum pecore urbibus castellisque incluserant. Quibus ad se perlatis, magnus domesticus, concilio optimatum et ducum exercitus convocato, quid contra Triballorum impressionem inceptandum esset, quaesivit. Eorum unusquisque sententiam, quam putavit ad tempus commodam, dixit. Sed cum magno domestico necessarium videretur, cito Crali resistendum, ut eum vel pacem cogeret accipere, vel cum audacius refragante bello decerneret, multo tamen magis necessarium magisque utile visum

A.C. 1341 ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀναγκαιότερον καὶ λυσιτελέστερον πρὸς τὴν εἰς Πελοπόννησον στρατείαν ἅμα ἦρι παρεσκευασμένους ἐδόκει εἶναι καὶ μὴ προΐεσθαι τὸν καιρὸν, πράξεων παρεχόμενον μεγάλων ἀφορμάς. „εἰ γὰρ, θεοῦ συναιρουμένου, τοὺς τὴν Πελοπόννησον οἰκοῦντας Λατίνους" ἔφασκε „γένοιτο προσλαβεῖν, ἀνάγκη καὶ τοὺς τὴν Ἀττικὴν καὶ Βοιωτίαν οἰκοῦν- B τας Κατελάνους ἢ ἑκόντας ἡμῖν ἢ βιασθέντας προσχωρῆσαι. τούτου δὲ γεγενημένου καὶ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ὥσπερ ἐν τοῖς πάλαι χρόνοις ἐκ Πελοποννήσου μέχρι Βυζαντίου συνεχοῦς γεγενημένης, ἔξεστι συνορᾶν, ὡς οὐδὲν ἔργον ἤδη Τριβαλούς τε καὶ τοὺς ἄλλους περιοίκους τῶν βαρβάρων τῆς ὕβρεως δίκας ἀπαιτεῖν, ἧς ἐξυβρίζουσιν εἰς ἡμᾶς τοσοῦτον ἤδη χρόνον. ὡς οὖν μεγάλων ἐκεῖθεν ἐλπίδων ὑποφαινομένων, οὕτω προσήκει πράττειν ὥστε μὴ τὸν καιρὸν ἡμᾶς διαφυγεῖν. οὗ δὴ ἕνεκα εἰς Βυζάντιον ἡμᾶς ἐπανελθεῖν ἡγοῦμαι νυνὶ προσήκειν. δυνάμεως γὰρ ἡμῖν πρὸς τὴν Πελοπόννησον C χρεία ναυτικῆς, ἣν δεῖ τοῦ χειμῶνος παρασκευασθῆναι. ἂν οὖν τούτων ἀμελήσαντες νῦν, τραπώμεθα πρὸς τὴν ἑσπέραν, νομίσαντες ὡς ἐπανήξομεν τἀκεῖ καταστήσαντες ταχέως, δέος μὴ πολέμοις ἐμπλακέντες καί τισιν ἑτέροις ἀναγκαίοις καὶ μὴ δυνηθέντες παρασκευάσασθαι, ἐπανελθόντες ἀπολέσωμεν V.314 τὴν πρᾶξιν. ἐὰν δὲ γενώμεθα ἐν Βυζαντίῳ νῦν, πρῶτα μὲν ναυάρχους καταστήσομεν καὶ στρατηγὸν, οἷς μελήσει τάς τε ναῦς ἐπισκευάζειν καὶ ναύτας, οἳ ἐπιβήσονται, καὶ ὁπλίτας

24. ἰβήσονται P.

est, ad expeditionem in Peloponnesum principio veris paratos esse: nec e manibus dimittendum tempus, rebus praeclare gerendis idoneum. Si enim Deo auxiliante, inquit, Peloponnesum habitantes Latinos ad imperium adiunxerimus, etiam Catalani, Atticam et Boeotiam incolentes, velint nolint, se nobis dedent. Quo facto Romanoque principatu velut olim a Peloponneso Byzantium continuato, intelligi potest, non fore operosum Triballis aliisque circumiacentibus barbaris pro iniuriis, tamdiu nobis cum tanta insolentia illatis, pretium persolvere. Ad spes igitur amplissimas inde sublucentes accomodandum est agendi studium, ne occasio elabatur. Qua de causa Byzantium redeundum censeo: ad Peloponnesum enim navali apparatu indigemus, et is per hiemem providendus est. Quod si, his modo posthabitis, in occidentem convertemur, opinantes nos constituto illic rerum statu celeriter reversuros, timendum, ne illic bello et aliis quibusdam necessitatibus impliciti, post reditum, cum nos instruere nequiverimus, rei gerendae facultatem amittamus. Sin Byzantii nunc fuerimus, primum quidem nauarchos et ducem classis designabimus, quibus curae erit et na-

καταλέγειν. ἔπειτα δὲ καὶ περὶ χρημάτων σκεψόμεθα, ὅθεν A.C. 1341 λαμβάνειν αὐτοῖς ἐξέσται πρὸς τοῦ στόλου τὴν παρασκευήν. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοὺς τῶν δημοσίων φόρων διοικητὰς ἀνάγκη καθιστᾶν, ἵνα μὴ, ἀτάκτως φερομένων καὶ ὡς ἔτυχε, D λύμη τις γένηται περὶ χρήματα τὰ κοινὰ, ἐπιδεδωκότα οὐ μικρῶς ἐκ προσθήκης μὲν οὐδεμιᾶς τῶν εἰθισμένων φόρων, ἐξ ἑτέρων δέ τινων τρόπων καὶ ἐπινοιῶν. ἐπειδὰν δὲ ταῦτα τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας τύχῃ καὶ φροντίδος, πρεσβείαν διανοοῦμαι πέμπειν πρὸς τὸν ἄρχοντα τῶν Τριβαλῶν, ἅμα μὲν κατασκεψομένους τὴν ἐκείνου δύναμιν ὁπόση εἴη, ἅμα δὲ, εἰ καὶ πρὸς διαλλαγὰς ἑτοίμως ἔχει, χωρήσοντας πρὸς διαλύσεις. οὐ γὰρ ἡγοῦμαι νῦν ἡμῖν λυσιτελεῖν, ἐξὸν εἰρήνην μετὰ τῶν ὁμορούντων ἐθνῶν ἄγειν, ἑκοντὶ τὸν πόλεμον αἱρεῖσθαι. αὐτὸς δὲ ὀλίγας ἡμέρας Βυζαντίῳ ἐνδιατρίψας, ἔπειτα τὸ μισθοφορικὸν τῆς στρατιᾶς καὶ τῶν ἐκ χωρίων τὰς προσόδους ἐχόντων τοὺς δυνατωτέρους παραλαβὼν, ὡς P. 388 καὶ τῆς ἑσπερίου στρατιᾶς συνεσομένης, πρὸς ἑσπέραν τοῦ χειμῶνος βαδιοῦμαι, τοῖς ἄλλοις ἐπιτρέψας οἴκοι διατρίβειν καὶ παρασκευάζεσθαι πρὸς τὴν στρατείαν, ὡς ἅμα ἦρι ἐσομένης. καὶ Ἀλβανοὺς τοὺς περὶ Πογονιανὴν καὶ Λιβίσδαν νεμομένους ληϊσάμενος καὶ δίκας τῆς ἀδικίας ἐπιθεὶς, (ἴστε γὰρ δήπου καὶ αὐτοὶ, ὡς καὶ περιόντος βασιλέως καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν πολλὰ τὰς τῆς Ἀκαρνανίας πόλεις καὶ

1. συλλέγειν M. mg.

ves reparare nautasque ac milites colligere, qui conscendant. Postea et de pecunia videbimus, unde ea in classem suppeditet. Adhaec vectigalium publicorum curatores necesse erit declarare; ne, si confuse ac fortuito capiantur, grave damnum aerario iniungant: quod quidem nulla consuetorum accessione tributorum, verum aliis modis et artibus vehementer crevit. Ubi haec, qua par est, sedulitate solicitudineque confecta fuerint, legatos ad Triballorum regulum mittere in animo habeo: qui simul eius vires et copias explorent: simul, si a reconciliatione non abhorreat, pacem cum eo componant. Nam nunc quidem rationes nostrae non ferunt, ut arbitror, quando in pace cum finitimis gentibus vivere licet, ultro bellum deposcere. Ubi aliquamdiu Byzantii fuero, deinde milites mercenarios et qui ex possessiunculis uberiores capiunt reditus, assumens, occidentali insuper exercitu accessuro, hieme in occidentem movebo: alios domi manere sinam, ut interim ad expeditionem, cum ver aperietur, suscipiendam se comparent. Et Albanos circa Pogonianam et Libisdam positos depraedatus et iniurias ab eis persecutus (nostis enim utique vos etiam, quomodo adhuc superstite imperatore et post eius obitum urbes Acarnaniae complures et Ba-

A. C. 1341 Βαλάγριτα ἐκάκωσαν ὁσημέραι κατατρέχοντες καὶ ληϊζόμενοι,) πειράσομαι, εἰ δυναίμην, οἴομαι δὲ, τὴν τῶν Χριστοῦ γενεθλίων ἑορτὴν ἐν Βυζαντίῳ ἀγαγεῖν, οὐ μόνον διὰ τὴν στρατιὰν, ἵνα μὴ ὑπερόριος ἐν χειμῶνι διατρίβῃ, ἀλλ' ἵνα καὶ βασιλέως ἡ νέου στεφηφορία τελεσθῇ. οὕτω γὰρ ἐδέδοκτο B ἡμῖν. ἅμα δὲ ἦρι ἀρχομένῳ τῶν τε τριήρεων πρὸς τὸν πλοῦν οὐσῶν παρεσκευασμένων καὶ τῆς στρατιᾶς ἁπάσης, ἐξ ἠπείρου τε ἅμα καὶ θαλάσσης προσβαλοῦμεν τῇ Πελοποννήσῳ. οὐ γὰρ μικρὰ προσθήκη γενήσεται Ῥωμαίοις, ἂν ὑπαγαγώμεθα ἐκείνους. ὁδοῦ δὲ πάρεργον καὶ τοὺς τῆς Ἰωνίας διερευνησάμενοι ναυστάθμους καὶ ποταμοὺς, ἐν οἷς οἱ Πέρσαι τὰς σφετέρας αὐτῶν προσορμίζουσι ναῦς, καὶ καταφλέξαντες πυρὶ, (οὕτω γὰρ Ἀλησέρῃ τῷ Κοτυαείου σατράπῃ καὶ ἐμοὶ συντέθειται, ἐκ τῆς ἠπείρου παραβοηθοῦντι ἅμα στρατιᾷ πεζῇ τε καὶ ἱππικῇ,) καὶ τῆς ἐξ ἐκείνων ἀπαλλαγέντες λύμης καὶ φροντίδος, πρὸς C τὸν προκείμενον βαδιούμεθα ἀγῶνα, πάντα τὰ οἴκοι καταστήσαντες καλῶς." τοιαῦτα τοῦ μεγάλου βουλευσαμένου δομεστίκου, ἐπεὶ καὶ τοῖς ἄλλοις συνεδόκει καὶ ἐπῄνουν τὴν βουλὴν, πρὸς μὲν τὸν τῶν Τριβαλῶν ἄρχοντα πρέσβεις ᾑροῦντο αὐτίκα. οἳ καὶ παραγενόμενοι καὶ διαλεχθέντες περὶ εἰρήνης, ἔπεισάν τε διαλύσασθαι καὶ ἔθεντο σπονδὰς κατὰ τὰς οὔσας πρίν. ὁ μέγας δὲ δομέστικος ἀθροίζεσθαι κελεύσας τὴν στρατιὰν, αὐτὸς ᾔει εἰς Βυζάντιον. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐγγὺς, οἱ Βυζαντίῳ παρόντες τῶν συγκλητικῶν εἰς ὑπάντησιν

6. τριηρῶν P. 19. τῶν om. P. 23. ἴει P. et M.

lagrita quotidianis incursionibus ac direptionibus afflixerint) conabor, si possim, et potero, ut opinor, solenne Christi natalium Byzantii agere: non tantum exercitus causa, ne extra fines hibernet, sed etiam ut novi imperatoris, quemadmodum inter nos convenit, coronationem celebremus. Ineunte autem vere, triremibus ad navigationem paratis exercituque toto praesente, Peloponnesum terra marique pariter adoriemur: qua insula subacta, Romanos fines non parum proferemus. Levi autem brachio etiam Ioniae lustratis navalibus et fluminibus, ad quae Persae naves suas appellunt, illisque inflammatis (sic namque ego et Aliseres Cotiaei satrapa, qui ex continente pedestri nos et equestri auxilio iuvabit, pacti sumus,) et imminenti inde clade anxiaque cura liberati, omnibus domi recte ordinatis, ad propositum certamen aggrediemur. Postquam huic consilio magni domestici etiam ceteri applauserunt, legati ad Triballorum principem mox delecti sunt. Qui profecti, pacem ei persuaserunt et foedus pristinum revocarunt. Magnus autem domesticus congregato exercitu Byzantium petivit: quem appropinquantem, qui erant illic proceres, obviam se ferentes et ab equis

ἐξελθόντες, ἠσπάζοντο τῶν ἵππων ἀποβάντες. ὁ δὲ ἐπέπλητ- A.C. 1341 τεν αὐτοῖς ὡς οὐ προσήκοντα ποιοῦσιν· ἔπειτα εἰς τὰ βασίλεια ἐλθὼν, ἠσπάζετό τε βασιλίδα καὶ παρεμυθεῖτο λόγοις, D οὐκ ἀλγοῦσαν μόνον ὑπὸ τῶν συμφορῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα νοσηλευομένην. καὶ διηγησάμενος, ὅσα τε πράξειε πρὸς Διδυμότειχον ἐλθὼν, καὶ ὅσα τοῖς ἐκ Πελοποννήσου πρέσβεσιν ἐπαγγείλαιτο, οἷά τε διανοοῖτο περί τε ἐκείνων καὶ περὶ τῶν ἄλλων πράττειν, μεγάλα τε ἐλπίζειν παρῄνει καὶ αὐτῷ θαῤῥεῖν, ὡς ὑπὲρ ὠφελείας αὐτῆς τε καὶ παίδων καὶ τοῦ κοινοῦ Ῥωμαίων, οὔτε σώματος, οὔτε χρημάτων φεισομένῳ, ἀλλὰ V. 315 πᾶσαν ἐπιδειξομένῳ καὶ σπουδὴν καὶ προθυμίαν. νῦν μὲν γὰρ οὐ ῥᾴδιον εἶναι, λόγοις τήν τε στρατιᾶς ἐπίδοσιν καὶ τῶν προσόδων τῶν κοινῶν ἀποδεικνύειν· ἔαρος δὲ γενομένου, εἰ ἐν ζῶσιν εἴη, οὐ λόγων δεήσεσθαι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων φανερᾶς τῆς ὠφελείας γινομένης. ἔπειτα P. 389 καὶ περὶ ὧν ἥκει κοινωσάμενος, ὡς καὶ αὐτῇ συμφέροντα ἐδόκει καὶ ἐπεψήφιζε τὴν βουλὴν, ἔργου εἴχετο καὶ διῴκει πάντα, ᾗ βεβούλευτο.

ιγ΄. Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ἐξ ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐν βασιλείοις αὐτοῦ τῇ βασιλίδι διαλεγομένου περὶ τῶν κοινῶν καὶ κοινῇ βουλευομένων περὶ ὧν ἂν δέοι πράττειν, θροῦς ἔξωθεν B ἠκούετο καὶ βοὴ περὶ τὰ βασίλεια συμμιγής. ἐρομένης δὲ τῆς βασιλίδος πρὸς αὐτὸν, τί ἂν εἴη ταῦτα, σαφὲς μὲν οὐδὲν εἰδέναι ἔφασκεν· οἴεσθαι δὲ, πρὸς τὴν δίκην τινῶν ἀλλήλοις

7. τὴν pro καὶ P. 23. σαφὲς M., φάσκειν P.

descendentes consalutarunt: quos ille ut ineptos obiurgavit; progressusque in palatium, Augustam, salute dicta, ex calamitate aegram animi et aegrotam corpore consolatus, et expositis, quae Didymotichi egisset quaeque Peloponnensiorum legatis promisisset, quaeque illis et aliis facere cogitaret, spes magnas ut conciperet atque ut sibi fideret, quando pro eius et filiorum Romanorumque omnium utilitate omni studio alacritateque pugnaturus, et neque pecuniis, neque sanguini suo parsurus sit, hortatus est. Nunc quidem quantopere cum reditibus communibus auctus sit exercitus, non facile posse verbis demonstrari: vere novo, si vivat, nullis verbis opus futurum, cum ipse operum fructus id demonstraverit. Deinde collatis cum ea ob quae venerat, ubi et illa ut commoda probavit et consilium eius approbavit, ad deliberata opere explicanda se dedit.

13. Paulo post diem illum, dum in regia cum imperatrice de re publica sermocinatur et ambo de rebus agundis consultant, foris tumultus et commixtus clamor exauditur. Interrogante ea, quidnam hoc esset, negavit se certum scire: credere tamen ob litem

A. C. 1341 ἀντιλεγόντων, τὸν θόρυβον γίνεσθαι τουτονί. διϊσχυρίζετο δὲ καὶ ὕστερον, οὐδὲν ἄλλο οἰηθῆναι τὴν ἀρχήν· οὐδὲ γὰρ οὐδ' αὐτός τι ᾔδει τῶν γιγνομένων. ἔπειτα ὡς μείζων ἦν ὁ θόρυβος καὶ παρετείνετο ἐπιπολὺ, νομίσας καὶ αὐτὸς νεώτερόν τι εἶναι, ἀναστὰς ἐξῄει μαθεῖν ἐθέλων τῶν γινομένων τὴν αἰτίαν. ὁρᾷ δὲ τῶν βασιλείων τὴν αὐλὴν πλήθουσαν ἀνδρῶν, οἳ ἦσαν οὐ τοῦ στρατιωτικοῦ καταλόγου μόνον,
C ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπ' εὐγενείᾳ λαμπρυνομένων νέων, καὶ τὸν πατριάρχην ἐν μέσοις αὐτοῖς ἑστῶτα καὶ λογομαχοῦντα πρὸς αὐτοὺς διαφερομένους. αἰτία δὲ τῆς διαφορᾶς ἦν, ὅτι δὴ ἠξίουν μείζονος τιμῆς τὸν μέγαν δομέστικον δίκαιον τυγχάνειν εἶναι καὶ μὴ τοῖς πολλοῖς ὁμοίως πεζῇ τῶν βασιλείων εἰσιέναι τὴν αὐλήν· ὃς οὐ μόνον νῦν τῶν ὅλων πραγμάτων ἔχει τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ καὶ, βασιλέως περιόντος, παραδυναστεύων ἦν καὶ πολλάκις ὑπ' ἐκείνου προσκεκλημένος πρὸς τὴν βασιλείας κοινωνίαν. ἐν αἰτίαις τε τὸν πατριάρχην διὰ ταῦτα ἐποιοῦντο, ὅτι δὴ περιορῴη καὶ μὴ βασιλίδι παραινοίη τὰ προσήκοντα. ταῦτα δὴ αὐτοῖς ἐλέγετο, οὐ πᾶσιν ὁμοίας ἔχουσι τὰς γνώμας. ἀλλ' οἷς μὲν εὔνοια πρὸς ἐκεῖνον ἦν, ἐσπουδάζετό τε ἀληθῶς ὁμοίως καὶ ἐλέγετο, οἱ δ' ἐθεράπευον
D τὸν καιρὸν καὶ τὴν μεγάλου δομεστίκου δύναμιν· ἦσαν δὲ οἳ καὶ δυσχεραίνοντες πρὸς τοὺς λόγους καὶ ἡδέως ἂν κωλύσοντες, εἰ ἐξῆν, ὅμως ὑπὸ δέους συμφωνεῖν ἐδόκουν τοῖς πολλοῖς, οἰόμενοι, ἐκείνου συνειδότος καὶ ἀφανῶς τὰ τοιαῦτα

20. *καὶ* om. M.

aliquam iurgantes sic eos vociferari; quin aliud nihil prorsus se putasse postea affirmavit: neque enim vel ipse quid ageretur sciebat. Crescente et diutius durante strepitu, ratus et ipse quippiam novi tentari, surgens exit, uti causam noscitet. Atrium palatii plenum, non ex albo militari solum, sed etiam ex iuvenibus nobilitate illustribus, et Patriarcham stantem in medio verbisque cum ipsis velitantem videt. Causa dissensionis erat, quod illi magnum domesticum maiore dignandum honore censebant et non ut unum de infima plebe aulam palatii pedibus debere ingredi, qui iam non solum praeesset summo imperio, sed defuncti quoque imperatoris collega et crebro ad communionem imperii ab eodem invitatus fuisset: atque idcirco patriarcham carpebant, qui conniveret, nec imperatricem officii sui admoneret. Haec illi loquebantur: nec erat una mens omnibus. Nam qui illum diligebant eique ex animo studebant, quod sentiebant, id in ore habebant: alii metu illius potentiae tempori inserviebant. Erant etiam, qui sermones hos aegrius ferentes, libenter vetuissent, si potuissent: nihilo minus quadam mali formidine pluribus adstipulari videbantur, cogitantes,

συσκευάζοντος εἰρῆσθαι. ὁ πατριάρχης δὲ ἀντικαθίστατο πρὸς A. C. 1341 τοὺς λόγους καὶ, μὴ δεῖν, ἔλεγεν, αὐτοὺς ἀτάκτως θορυβεῖν, ἀλλὰ πείθεσθαι τοῖς βασιλίδι καὶ μεγάλῳ δομεστίκῳ ἐγνωσμένοις. ἐν τούτοις δὲ τῆς ἔριδος ἐκείνοις οὔσης, ἐπεὶ ἐπέπαυτο φανέντος, τοῖς μὲν ἄλλοις ὥσπερ ὀργιζόμενος οὐδὲν εἰρήκει· πατριάρχην δὲ ἐμέμφετο, ὅτι ἀνοήτων ἀνθρώπων προσέχων λόγοις, ἕστηκε πρὸς αὐτοὺς λογομαχῶν καὶ θόρυβον κινῶν. συνεβούλευέ τε οἴκοι ἀπελθεῖν καὶ μηδὲν πρὸς ἐκείνους P. 390 διαφέρεσθαι νῦν, ὡς ἐς τὴν ὑστεραίαν ἅμα αὐτῷ περὶ τῶν εἰρημένων ποιησομένῳ λόγον. προέπεμπέ τε ἄχρι ἵππου θεραπεύων διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν γεγενημένην μέμψιν, οὔπω πρότερον τοῦτο εἰργασμένος, ἀλλ' ἐν τοῖς βασιλείοις οἴκοις συνταττόμενος ἀναστρέφειν εἰωθώς. εἰς βασιλίδα δὲ αὖθις V. 316 ὁ μέγας δομέστικος ἐπανελθὼν, τὴν αἰτίαν τοῦ θορύβου διηγεῖτο, ὅπως τε αὐτὸς τῆς ἀκαίρου φιλονεικίας μεμψάμενος πατριάρχην, ὅτι ἀνοήτων ἀνθρώπων προσχοίη λόγοις ἔχουσι μηδὲν ὑγιὲς, παραινέσειεν οἴκαδε ἀναχωρεῖν. διϊσχυρίζετό τε καὶ αὐτὸς ἐπιμαρτυρόμενος θεὸν, ὡς οὐδὲν τῶν λεγομένων συνειδείη, ἀλλ' ὑπό τινων ἀπαιδεύτων ὑπ' αὐθαδείας B ἀνοήτως κινηθείη. ἐπαινούσης δὲ τῆς βασιλίδος ἐπὶ τῷ τὸν θόρυβον καταστεῖλαι, „ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν" ὁ μέγας δομέστικος ἔφη „συνεβούλευσα μηδὲν προσθέντι τοῖς εἰρημένοις ἀπελθεῖν, οὕτω συνιδὼν ῥᾳδίως διαλύσειν τὴν φιλονεικίαν, μάλιστα περὶ ἐμοῦ γεγενημένην. σοὶ δὲ, μὴ τὴν αὐθάδειαν ἀτιμώ-

2. καὶ μηδὲν ἔλεγεν πρὸς αὐτοὺς M. 16. πατριάρχῃ P.

ipso conscio et clam talia moliente dici. Patriarcha eorum assertioni adversari, et nihil turbandum, sed iis, quae imperatrici et magno domestico placuissent, obsequendum contendere. Cum in hoc esset controversia eiusque conspectu omnes conticuissent, aliis quidem velut iratus nihil dixit: patriarcham autem increpuit, quod hominibus insipientibus aures commodasset et verborum cum ipsis digladiatione turbas excitasset. Proinde litigare cessaret: domum se capesseret: postridie secum de lite acturus: et ita usque ad equum deduxit, hoc officio obiurgatum deliniens, quod ante non solebat, sed in penetralibus palatii valedicere ac reverti consueverat. Ad imperatricem autem rediens, tumultus causam narrat et quo pacto patriarcham propter intempestivam concertationem reprehendisset quodque stultorum sermones ineptos attendisset: et eum uti domum abiret, admonuisset. Asseverabat item ac Deum testem faciebat, se nullius horum esse conscium: sed ab imperitis quibusdam superbe ac stolide ea moveri. Quem cum de turbis sedatis commendaret imperatrix, Sed illi quidem, inquit magnus domesticus, suasi, nihil verborum adderet domumque discederet; intelligens, sic

A. C. 1341 ρητον παραινῶ περιιδεῖν, ἀλλὰ λόγοις κολάσαι προσκαλεσαμένην τῆς γλώσσης τῆς ἀκολασίας ἕνεκα. παρῄνεσα δ' ἂν, καὶ ἐπιπλεῖον ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν τὴν πρὸς αὐτοὺς, εἰ μὴ ταχέως ἔμελλον ἐνθένδε ἀπελεύσεσθαι, τοὺς πλείους αὐτῶν παραλαβών. διὸ μετὰ τὸ καθάψασθαι ἀρκούντως, πα- C ράσχου συγγνώμην, αἰτιωμένη τῆς ὁδοιπορίας τὴν ἀνάγκην." ᾧ πεισθεῖσα καὶ ἡ βασιλὶς, τοὺς ἄνδρας τε προσεκαλεῖτο καὶ ὠνείδιζεν αὐτοῖς τὴν ἀπαιδευσίαν, ὅτι βασιλέων ἐντεθραμμένοι νόμοις καὶ συνόντες ἐκ παιδὸς, οὐδὲν ἄμεινον τῶν ἀβασιλεύτων διάκεισθε βαρβάρων, πᾶν τὸ προσιστάμενον ὑμῖν ἀτάκτως θορυβοῦντες. σκοπεῖτε γὰρ, εἰς ὅσον ἀνοίας ἠλάσατε νυνί. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν βασιλείοις φανερῶς ἀντείπετε βασιλεῦσι· δεύτερον δ', ὅτι πατριάρχῃ διηνέχθητε, κοινῷ πάντων ὄντι πατρὶ πνευματικῷ καὶ μάλιστα πολλῆς αἰδοῦς ἀξίῳ καὶ τιμῆς, πολλῷ πλέον ἢ οἱ σαρκικῶς γεγεννηκότες. τρίτον δ', ὅτι καὶ ὑπὲρ μεγάλου δομεστίκου δῆθεν ἐποιήσασθε τοὺς λόγους, τόγε εἰς ὑμᾶς ἧκον ἀποδεικνύντες διὰ τούτων D τῆς παρ' ὑμῶν αὐτὸν δεόμενον ἐπικουρίας εἰς τὸ τυχεῖν, εἴ τινος δέοιτο παρ' ἡμῶν. τοῦτο δ' ὅτι τῶν ἀτοπωτάτων, οὐχ ἑτέροις, ἀλλ' ὑμῖν αὐτοῖς χρήσασθε διαιτηταῖς. οὐ γὰρ νῦν μόνον, ὅτε εἰς αὐτὸν περιήκει τῶν ὅλων ἡ φροντὶς, ἀλλὰ καὶ βασιλέως ζῶντος, ὑμῶν ἁπάντων οὗτος προΐστατο, ἐν

5. παράσχον P. 12. ἐν om. P. 15. γεγενηκότες P.

me litem mea potissimum causa exortam facile dirempturum. Te autem moneo, ut superbiam istam inultam ne relinquas, verum accersitos propter linguae protervitatem obiurgites. Monerem etiam, ut te admodum illis iratam ostenderes, nisi brevi hinc pluribus eorum ascitis discessurus essem. Idcirco ubi quantum satis est eos castigaveris, causata profectionis meae necessitatem, venia illos impertito. Augusta monenti obsecuta, viros illos accersit; inscitiam exprobrat, quod inter leges regias educati et in iis a teneris versati, nihilo tamen barbaris rege carentibus praestarent et quidquid sibi obstitisset, statim turbas ac tumultum cierent. Perpendite enim, inquit, quo nunc amentiae prodieritis. Primum enim in ipso palatio imperatoribus aperte repugnastis. Deinde cum patriarcha communi omnium patre spirituali et omni reverentia dignissimo, magis quam qui per corporum coniunctionem nos generarunt, altercati estis. Postremo etiam pro magno domestico videlicet verba fecistis; quod ad vos attinet, docentes, eum vestra indigere ope, si qua illi re a nobis opus sit. Hoc autem absurdissimum esse, non aliis, sed vobis ipsis iudicibus utamini licet. Non enim modo dumtaxat, quando ad eum summa rerum procuratio devoluta est: sed et vivo imperatore vobis omnibus hic praeerat, in quibus imperatorem requirebatis: vestrum contra illi nemo. Quare cum e

οἷς ἐδεῖσθε βασιλέως· αὐτοῦ δὲ ὑμῶν οὐδείς. ὥστε καὶ ἐκ A.C. 1341
τῶν προτέρων καὶ τῶν νῦν συνιδεῖν ὑμᾶς ἐχρῆν, ὡς οὐκ ἂν δέοιτο τῆς παρ' ὑμῶν ἐπικουρίας. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν οὐδὲν, ὃ βουλομένῳ ἢ περὶ ἑαυτοῦ ἢ περὶ ἑτέρων, μὴ καὶ πράττειν δυνατόν. εἰ δὲ τοῦθ' οὕτως ἔχει καὶ οὐδεὶς P. 391
ἀντερεῖ, οὐδ' ὑμᾶς ἐχρῆν θορυβεῖν καὶ ταράττεσθαι εἰκῇ. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ εὐεργεσίας, ἀλλὰ δίκης ἄξιοι παρ' αὐτῷ· κἀγὼ δὲ ὑμᾶς τὰς προσηκούσας τῆς αὐθαδείας ἀπῄτησα ἂν εὐθύνας, εἰ μὴ αὐτὸς παρῃτήσατο δεηθεὶς ὑπὲρ ὑμῶν, ἄλλως δ' ὅτι καὶ πρὸς τὴν ἐκστρατείαν παρεσκεύασθε, πρὸς ἣν χαίροντας βαδίζειν, οὐκ ἀνιωμένους, οἴομαι προσήκειν. οὗ δὴ ἕνεκα τὴν μὲν τῶν ἡμαρτημένων παρέχομαι συγγνώμην, τοῦ λοιποῦ δὲ εὐτάκτους εἶναι παραγγέλλω καὶ τῶν μειζόνων μηδὲν περιεργάζεσθαι, ἀλλὰ παραχωρεῖν ἐκείνοις, οἷς τὰ τοιαῦτα καλῶς τε ἔξεστι διοικεῖν καὶ, ἐάν τι σφάλλωνται, ἐπανορθοῦσθαι." τοσαῦτα μὲν ἡ βασιλὶς πρὸς ἐκείνους διειλέχθη, τοῦ θορύβου ἕνεκα καθαπτομένη. ἐκεῖνοι δὲ τῆς ἡμερότητος B
καὶ τῆς συγγνώμης χάριτας ὁμολογήσαντες καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον ὁ μέγας δομέστικος, οἱ μὲν ἄλλοι ἀνεχώρουν· ὁ μέγας δὲ αὖθις δομέστικος καταλειφθεὶς, ἐβουλεύοντο ἅμα βασιλίδι περὶ ὧν ἀναγκαῖον ἦν.

ιδ'. Λόγου δὲ καὶ περὶ Ἀποκαύκου τοῦ παρακοιμωμένου V. 317
ἐμπεσόντος καὶ σκεπτομένων καθότι δέοι χρήσασθαι αὐτῷ, C
μηδεμίαν ἄλλην, ἔφασκεν ἡ βασιλὶς, τῶν τετολμημένων παρ'

4. περὶ alterum om. P.

praeteritis, tum e praesentibus discere vos oportebat, illum vestro patrocinio non egere. Non enim est, non est, inquam, quod ille, si velit, non vel sibi vel aliis curaverit. Quod cum ita sit, et fateantur omnes, nec vos temere tumultuari turbarique conveniebat, atque ideo non gratiam, sed poenam ille vobis debet: et ego condigno superbiam vestram multarem supplicio, nisi ille id a vobis deprecatus esset, quod ad expeditionem praeparamini: quo gaudentes, non moestos, ire decet, ut opinor. Quamobrem delicti gratiam facio et de cetero ut quiescatis, impero ac rebus maioribus ne vos curiose immisceatis: sed illis eas relinquatis, quibus easdem bene administrare, et si quid erraverint, emendare licet. Imperatrix de tumultu sic eos accepit: ipsi de benignitate dataque venia gratias agentes (et prae aliis magnus domesticus) ceteri quidem recesserunt: domesticus restans, cum imperatrice de his, quae opus erant, de integro deliberavit.

14. Cum autem mentio de Apocaucho sacri cubiculi praefecto fieret quaesissentque, quomodo eum punirent, nullam se aliam, aiebat imperatrix, nefarii criminis poenam poscere, praeter eam,

A. C. 1341 ἐκείνου δίκην ἀπαιτεῖν, ἣ ἣν αὐτὸς ἐτιμήσατο αὐτῷ, ὥστε οἴκοι καθῆσθαι, μὴ ἐξιόντα, μήτε τῶν κοινῶν τι διοικοῦντα. ὁ δ' ἔφασκε καὶ αὐτὸς τὴν δίκην πρέπουσαν ἡγεῖσθαι τῷ τολμήματι. μὴ μέντοι γε αὐτῷ κατὰ γνώμην εἶναι πρὸς ὑπερόριον ἀπιόντι στρατείαν τὴν πρὸς τὴν ἑσπέραν, τῶν δεομένων διορθώσεως ὀπίσω τι καταλιπεῖν, οὗ δὴ ἕνεκα πρός τε τοὺς περιοίκους Πέρσας θέσθαι σπονδὰς καὶ πρὸς Ἀλέξανδρον τὸν Μυσῶν βασιλέα, ἵνα μὴ ἀπόντος ταράττοιτο αὐτὴ ὑπὸ πολέμων ὀχλουμένη. καὶ διὰ τοῦτο καὶ παρακοι- D μώμενον ἡγεῖσθαι προσήκειν ἀξιώσαντας συγγνώμης, πάλιν χρῆσθαι, ὅπῃ ἂν δοκῇ συμφέρειν. ἡ δ' ἀνένευεν, οὐχ ἑαυτῇ καὶ τέκνοις μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ δύσνουν ἐκ πολλῶν ἀποδεικνῦσα· μάλιστα δὲ ἐξ ὧν ἐπ' αὐτῆς ὀλίγῳ πρότερον αὐθαδῶς ἐκεῖνος καὶ τραχέως προσηνέχθη πρὸς αὐτόν. εἰ δὴ ἀμφοτέροις ἐκεῖνος ἐπιβουλεύων σαφέστατα ἠλέγχθη, τίνι χρὴ θαῤῥήσαντα, ἄνθρωπον πανουργίας καὶ ἐπιβουλῆς μεστὸν ἀποδημοῦντα αὐτὸν ὀπίσω ἔφασκε καταλιπεῖν;" ἄξιον P 392 δὲ καὶ τῶν πρὸς τον μέγαν δομέστικον Ἀποκαύκῳ εἰρημένων ἐπὶ τῆς βασιλίδος μνημονεῦσαι καὶ ἔτι παλαιοτέρων κακουργημάτων, οἷς ἐχρήσατο κατὰ μεγάλου δομεστίκου, μεγάλα εὐηργετηκότος, ἵν' ἐκ τῶν διηγημάτων κατάδηλος γένηται ἡμῖν ἥ τε τούτου πρὸς τὰς εὐεργεσίας φιλοτιμία καὶ ἑτοιμότης πρὸς τὸ παρέχειν τοῖς εἰς αὐτὸν ἁμαρτάνουσι συγγνώμην, καὶ ἡ παρακοιμωμένου πρὸς τὰ καλὰ ἀχαριστία

5. τὴν ante ἑσπέραν om. P. 10. ἀξιώσαντα P.

qua se ipsum multasset, ut domi sedens, nunquam exiret, nec publicum munus ullum attingeret. Domesticus quoque hanc poenam eius facinori parem affirmare. Ceterum non placere sibi, cum exercitum occidentalem extra fines eduxerit, aliquid corrigendum post se relinqui; cuius causa cum Persis vicinis et cum Alexandro Moesorum rege foedus ferierit, ne, se absente, ipsa bellis quatiatur. Existimare igitur se, Apocauchum ab ipsis venia donatum, rursus, ubi conducere videbitur, adhibendum. Imperatrix recusare: nec in se et liberos tantummodo, sed in ipsum quoque eum malevolum multis rationibus demonstrare: ex his praecipue, quibus paulo ante coram ipsa arroganter et aspere in eum invaserat. Quia ergo utrisque insidiari manifestissime convictus sit, qua re confisus hominem callidissimum et insidiosissimum ipse peregre abiens retro relinqueret? Non erit autem alienum etiam eorum meminisse, quae imperatrice praesente Apocauchus in magnum domesticum iactarit; et praeterea antiquiorum maleficiorum, quibus eum remunerarit, a quo tantis erat beneficiis obligatus: ut ex hac narratione pateat, tum illius ardens bene merendi studium et ad veniam in se delin-

καὶ τῶν τρόπων ἡ σκαιότης. οὗτος γὰρ δὴ ὁ παρακοιμώμε- A. C. 1341 νος ἐκ Βιθυνίας ὡρμημένος καὶ ἄσημος ἐκ φαύλων φὺς, τὰ πρῶτα μὲν ὑπεγραμμάτευσε πολλοῖς τῶν τὰ δημόσια χρήματα εἰσπραττόντων ὀλίγου ἕνεκα μισθοῦ, ἔπειτα τῷ τοῦ βασιλέως ἐμισθοφόρησε θείῳ Ἀσάνῃ τῷ Ἀνδρονίκῳ. εἶτ' B ἐκείνου ἀποστὰς, προσεχώρησε στρατηγῷ τῷ τῶν ἑσπερίων θεμάτων δομεστίκῳ, τοὺς δημοσίους ἅλας τότε ἐφορεύοντι. εὐφυὴς δὲ φανεὶς καὶ πρόθυμος πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν, χρήματα ἐπιστεύθη παρ' ἐκείνου, ἵν' ἐλθὼν πρὸς βασιλέα, (Ἀνδρόνικος δὲ ὁ πρῶτος ἦν,) πείσῃ στρατηγῷ καὶ εἰς τοὐπιὸν ἔτος τὴν διάθεσιν ἐγχειρίζειν τῶν ἁλῶν. ὁ δὲ τὰ μὲν χρήματα ὡς ἴδια βασιλεῖ παρεσχηκὼς, ἐπαγγειλάμενος δὲ καὶ διπλασίω τῶν ὑπὸ στρατηγοῦ παρεχομένων τῷ βασιλικῷ αὐτὸς εἰσφέρειν ταμιείῳ, πείθει βασιλέα ἐκείνου προελέσθαι καὶ τῶν ἁλῶν παρέχειν τὴν ἀρχήν. καὶ οὕτω τοῖς ἰδίοις χρή- C μασι τῆς ἀρχῆς ἐκεῖνον ἐκβαλὼν, ἤδη λαμπρὸς ἦν καὶ τὰ πρῶτα φέρων τελωνῶν. εἶτ' ἐπειδὴ πολλὰ τῷ δημοσίῳ χρήματα ὀφείλων, προσδόκιμος ἦν δεσμωτήριον οἰκεῖν καὶ σω- V. 318 φρονίζεσθαι μὴ τοιαῦτα κακουργεῖν, πρὸς ἀποστασίαν εἶδε βασιλέως. οὐ γὰρ ἦν ἑτέρως τὸ κακῶς παθεῖν διαφυγεῖν. συνιδὼν δὲ ἐκ τῶν πραγμάτων, ὡς βασιλεῖ τῷ νέῳ Ἀνδρονίκῳ πρὸς τὸν πάππον ἀναγκαίως ἔσται διαφορὰ, Συργιάννῃ ἐδεήθη, τῶν ἐπιτηδειοτάτων ὢν αὐτῷ, τῷ νέῳ βασιλεῖ προσ-

22. Συργιάνῃ P.

quentibus tribuendam promptus animus: tum huius erga bene meritum ingrata voluntas et agrestis immanisque natura. Hic e Bithynia oriundus, homo obscurus, ex contemptis parentibus natus, primum quidem multis vectigalium coactoribus mercedula scriptum fecit. Postea Andronico Asani, qui fuit magni amitae imperatoris filius, etiam mercede servivit: a quo recedens, occidentalium thematum, sive agminum militarium per occidentem distributorum domestico, qui tum erat salinarum praefectus, se addixit. Is dexterum et ad ministerium impigrum cernens, pecunias ei credidit, ut ad imperatorem, puta Andronicum seniorem, accedens, ei persuaderet, duci etiam in annum sequentem salis negotiationem permitteret. At ille pecuniis tamquam suis imperatori traditis, pollicitusque, se duplo amplius quam dux in fiscum eius illaturum, ad se potius eligendum salariumque creandum inducit. Sic cum ducem pecunia sua hoc magistratu eiecisset, iam illustris erat et inter publicanos primas ferebat. Deinde cum multis nominibus publice grandem pecuniam deberet, exspectareturque, ut in carcerem daretur et ad sanitatem reductus, huiusmodi nequitias dedisceret, ab imperatore defectionem moliri coepit: non enim alioqui supplicium devitare potuisset. Cum autem videret eum esse statum rerum, ut

A. C. 1341 ἀγαγεῖν. ὁ δὲ (καὶ γὰρ ἤδη ὁ τῶν βασιλέων πρὸς ἀλλήλους
ἐκινεῖτο πόλεμος,) ἐδεῖτο τοῦ μεγάλου δομεστίκου, καὶ τὸν
Ἀπόκαυκον προσλαμβάνειν, οὐ μόνον εὐφυῶς πρὸς τῶν δη-
D μοσίων τὴν εἴσπραξιν ἐσχηκότα φέρων, ἀλλὰ καὶ χρημάτων
εὐποροῦντα, οἷς χρήσιμος πρὸς τὸν πόλεμον ὀφθήσεται αὐ-
τοῖς· ὧν καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἱστορίας μάλιστα ἐπεμνή-
σθημεν συντόμως. ὁ δὲ βασιλεῖ τῷ νέῳ δι' ἐκείνου προσοι-
κειωθεὶς, ἐπεὶ ὁ τῶν βασιλέων πόλεμος ἀνεῤῥήγνυτο, τοῦ
μὲν πρεσβυτέρου βασιλέως εὐθὺς ἀπέστη πρὸς τὸν νέον, οὐ
μᾶλλον δι' εὔνοιαν, ἢ τὸν ὑφορώμενον κίνδυνον διὰ τὰ ὀφει-
λόμενα χρήματα ἀποδιδράσκων. ταμίας δὲ τῶν βασιλικῶν
P. 393 ἀπεδείκνυτο χρημάτων παρὰ τοῦ μεγάλου δομεστίκου. ἐπεὶ
δὲ ἡ νίκη πρὸς τὸν νέον ἀπεῖδε βασιλέα καὶ ὑπ' αὐτῷ πᾶσα
ἡ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονία ἦν, πάλιν ὑπ' ἐκείνου, σχεδὸν οὐχ
ἑκόντος βασιλέως, οὐδὲ προσήκειν αὐτῷ τὴν ὑπηρεσίαν κρί-
νοντος, εἰς τὸ μεσάζειν τοῖς πράγμασι κατέστη. πλὴν οὐ
παντάπασιν ἐπετράπη τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν, ἀλλ' ὅσα
τῶν ἀναγκαιοτέρων ἦν πρὸς τὸν μέγαν δομέστικον ἀνά-
γων, αὐτὸς τῶν ταπεινοτέρων εἴχετο, ἐξ ὧν οὐδεμία τοῖς
κοινοῖς προσεδοκᾶτο βλάβη, εὖ ἢ κακῶς διῳκημένοις. ὅμως
δὲ ὑπὸ πολλῶν ἐθεραπεύετο. μεταξὺ δὲ καὶ πολλάκις βασι-
λεῖ προσκεκρουκὼς διὰ τὴν φίλην πανουργίαν καὶ μέλλων δι-
B δόναι δίκας, ὑπὸ τοῦ μεγάλου δομεστίκου τὴν βασιλέως ὀρ-

19 *ἀναγαγὼν* M. mg. 20. *διῳκημένων* fortasse.

Andronicus iunior necessario cum avo deberet contendere, Syrgiannem, cuius erat studiosissimus, rogavit, ut se illi commendaret. Is bello iam inter imperatores pullulante, magnum domesticum orare, uti et Apocauchum asciscerct, non solum ad exactionem publicarum pensionum naturali quadam dexteritate praeditum, verumetiam pecuniosum, ut bello commodaturus videretur: quas res initio quoque huius historiae breviter attigimus. Hic itaque, magno domestico parario, iunioris imperatoris familiaritatem consecutus, postquam belli maturitas erupit, a seniore statim ad eius partes transiit: non tam quod ei bene vellet, quam quod ob aes alienum imminens periculum fugeret. Et a domestico quaestor imperatoris creatus, atque ubi victoria ad illum respexit, rursus ab eodem domestico, propemodum invito imperatore, neque id muneris in eum quadrare iudicante, rerum administrator institutus est. Verumtamen non omnimodis commissa ei res publica, sed ita, ut magis necessaria seu praecipua ad magnum domesticum referret, ipse leviora transigeret: e quibus, seu bene seu male transactis, communitas nullum sentiret nocumentum. Nihilo minus a multis observabatur. Et cum interim saepe etiam propter usitatam et amicam sibi nequitiam imperatorem offendisset ac poenis subiiciendus esset, per ma-

γὴν ἐῤῥύσθη παραιτουμένου. εἰς τοιαύτην δὲ περιφάνειαν A. C. 1341 ἐξ ἀφανείας πολλῆς ἐλθὼν, ἐσκέψατο, εἰ δύναιτο τὸν εὐεργέτην ἀμείψασθαι τοῖς ἐναντιωτάτοις. ὡς γὰρ βασιλεὺς ὁ νέος Ἀνδρόνικος τὴν νόσον ἐνόσησεν ἐκείνην τὴν σφοδρὰν καὶ τελευτῆς ἐγένετο ἐγγὺς, βασιλίδι μὲν τῇ γαμετῇ κατελίμπανε τὴν ἀρχὴν, οὔπω μὲν παιδὸς μητρὶ γεγενημένῃ, ὠδινούσῃ δέ· τῷ μεγάλῳ δὲ δομεστίκῳ τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν καὶ τὸ πάντας αὐτῷ ὑπείκειν καὶ μηδένα ἀντιλέγειν πρὸς μηδέν. ὁ δ' ὥσπερ ἔθος ἐπὶ τελευτῶσι τοῖς βασιλεῦσι τοῖς ὑπολειπομένοις τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν πίστιν βεβαίαν C παρὰ τῶν ὑπηκόων βουλόμενος ποιεῖν, ὅρκους ἐκθεὶς, πάντας δι' αὐτῶν ἐκέλευε τὴν πίστιν ἐμπεδοῦν. οἱ ὅρκοι δὲ Ἄννῃ τε τῇ βασιλίδι Ῥωμαίους διελάμβανον τὴν πίστιν ἀκραιφνῆ φυλάξειν καὶ παιδὶ βασιλέως τῷ γεννησομένῳ ἐξ αὐτῆς, καὶ τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ τὴν εὐπείθειαν. Ξένης δὲ βασιλίδος τῆς βασιλέως μητρὸς ἐμέμνηντο οὐδ' ὁτιοῦν· οὕτω καὶ βασιλεῖ κεκρικότι δεῖν, μὴ δύνασθαι δύο καὶ ταύτας γυναῖκας μίαν διοικεῖν ἀρχήν. τότε μὲν οὖν ἐκείνη τε ἤνεγκε βαρέως καὶ οἷς πρὸς ἐκείνην εὔνοιά τις ἦν, καίπερ οὐδ' ἐκείνην ἀθεράπευτον καταλιπόντος τοῦ μεγάλου δομεστίκου. ὡς γὰρ καὶ αὐτὸς τὸ πρᾶγμα ὑπενόει θόρυβον δυνάμενον τῇ βασιλίδι D ἐμποιεῖν, Γλαβᾶν τὸν μέγαν διοικητὴν πέμψας κατὰ τάχος πρὸς αὐτὴν, ἅμα δὲ καὶ σταυρὸν ἐκ τῶν πολυτιμήτων λίθων ἀξιοπιστίας ἕνεκα τῶν λόγων, τὴν μὲν νόσον ἐδήλου βασι-

gnum domesticum, iratum scilicet exorantem, evasit. Iam vero e tantis tenebris in tantam claritatem deductus, quomodo benemerenti suo quam maxime contraria rependeret, secum consideravit. Nam cúm Andronicus iunior morbo illo difficillimo conflictatus mortique proximus, uxori ad filium pariendum iam vicinae imperium, magno autem domestico vicariam gubernationem reliquisset, cui citra tergiversationem omnes parerent, ille, quod consuetudo tenet, imperatoribus de vita exeuntibus, successoribus benevolentiam ac fidem subiectorum stabilire volens, iuramentum, quo omnes fidem suam ratam facerent, in haec verba conceptum proposuit. Romanos Annae imperatrici et filio imperatori ex ea nascituro sinceram et integram fidem et magno domestico obedientiam praestituros. Xena imperatoris mater praeteribatur omnino, quod ita filius constituisset: non enim posse duos, idque feminas, unum imperium regere. Hoc illa eiusque fautores graviter tulerunt, tametsi magnus domesticus eam officiose coleret. Siquidem hinc eam perturbatum iri suspicatus, Glaba magno dioeceta cum cruce ex preciosissimis lapillis confecta, quo verbis esset fides, ad eam celeriter misso, de lethali morbo imperatoris certiorem fecit, Deum rogans, ne eos tali im-

A. C. 1341 λέως ὡς εἴη χαλεπή· ἐδεῖτό τε θεοῦ μὴ περιδεῖν αὐτοὺς
τοιούτου βασιλέως ἀποστερηθέντας. εἰ δ' ἄρα τι συμβαίη
V. 319 τῶν προσδοκωμένων, οὕτω τοῦ πάντα δικαίως καὶ συμφε-
ρόντως ταλαντεύοντος οἰκονομοῦντος, μηδὲν αὐτὴν ὑποπτεύειν
ἀηδὲς ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς μεταβολῆς, ὡς οὐδὲν ἧττον
εὐνοϊκῶς αὐτοῦ διακειμένου πρὸς αὐτὴν, ἢ εἰ καὶ αὐτὸς γε-
γέννητο ἐξ αὐτῆς. οὕτω δὲ ἐκείνης πρὸς ὀργὴν κεκινημένης, οἱ
πάλαι τε ὑπὸ φθόνου πρὸς τὴν εὔκλειαν δακνόμενοι τοῦ με-
γάλου δομεστίκου καὶ τότε μᾶλλον πρὸς τὸ πάθος ἐξαφθέν-
τες, σαφῶς ἰδόντες κύριον γεγενημένον τῶν πραγμάτων·
P. 394 ἐν οἷς ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ὁ παρακοιμώμενος Ἀπόκαυκος
ἐξητασμένος ἦν, Συργιάννη πρὸς τὴν πρᾶξιν ἡγουμένου· τὴν
βασιλίδος ὀργὴν νομίσαντες ἂν αὐτοῖς τὰ μέγιστα συμβαλέ-
σθαι πρὸς τὸ τοῦ μεγάλου δομεστίκου περιγενέσθαι καὶ κα-
ταλῦσαι τὴν ἀρχὴν, πολλοὶ πρὸς βασιλίδα ἀφιγμένοι, ἐπεὶ
ῥάων ἦν ὁ βασιλεὺς καὶ ἀπήλλακτο τῆς νόσου, ἀγανακτεῖν
ὑπὲρ αὐτῆς προσεποιοῦντο καὶ πολλὴν ἀγνωμοσύνην τοῦ με-
γάλου δομεστίκου κατεγίνωσκον, ὅτι βασιλέως τελευτῶντος,
ὅτ' αὐτὸν, εἰ μέτρια διενοεῖτο, ταῖς βασιλίσιν ἀμφοτέραις
ἔδει τὴν ἀρχὴν συνδιασώζειν καὶ μάλιστα ἐκείνῃ, ὅτι ἀμ-
φοτέρωθεν ἔκ τε παιδὸς καὶ τοῦ συνοίκου βασιλέως ἡ Ῥω-
B μαίων προσῆκε βασιλεία, ὅδ' ὀλίγον καὶ τοῦ δικαίου καὶ
τοῦ προσήκοντος φροντίσας, πᾶσαν τὴν ἀρχὴν περιήγαγεν εἰς
ἑαυτὸν, ὥσπερ τι παραπέτασμα τῆς κακουργίας Ἄνναν τὴν

6. διακεισομένου P. γεγένητο P. 8. τοῦ M., τὴν P. 10. γεγενημένων P. 14. τοῦ add. M.

peratore orbari sineret. Sin quid eorum, quae metuerentur, eveniret, sic moderante, qui omnia iuste utiliterque seu per libram dispensat, nihil ipsa tristius ex rerum mutatione timeret; quandoquidem non minus eam quam parentem suam amaret. Cum illa in iram se effunderet, quibus pridem ex splendore magni domestici dolebant oculi, (qui complures erant, et in his certissimus Apocauchus et antesignanus atque incentor sceleris Syrgiannes,) tunc maiore accensi invidia, quod perspicue viderent rerum esse dominum, imperatricis Xenae iracundiam ad opprimendum magnum domesticum et eius vicariatum evertendum, plurimo sibi adiumento futuram confidentes, cum iam imp. morbo solutus convalesceret, frequentes eam conveniunt, eius vicem se dolere simulant, magnum domesticum pro iniquissimo accusant, quod imperatore animam agente, quando ipsum ambabus imperatricibus, si quid modestum et humanum cogitaret, imperium servare oportebat, et illi potius, cui utrimque et ex filio et ex marito deberetur, ille parum pensi habens, quid aequitas utilitasque flagitarent, imperium universum

βασιλίδα προσθεὶς τοῖς ὅρκοις, ἣ ἐξ ἀλλοδαπῆς ὀλίγῳ πρό- A.C. 1341 τερον ἀφιγμένη καὶ ὀλίγους ἔχουσα Ῥωμαίων τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς βουλησομένους διακινδυνεύειν, ῥᾳδίως ἔμελλεν αὐτῷ παραχωρήσειν τῆς ἀρχῆς. συνεβούλευόν τε, μὴ τοιαῦτα γινόμενα περιορᾶν, ἀλλὰ σπουδῇ πολλῇ καὶ προθυμίᾳ τὴν ἐκείνου καταλύειν δύναμιν, διδάσκουσαν βασιλέα τὸν υἱὸν, ὡς ἐπιβούλως καὶ κακούργως διανοηθείη περὶ τῆς ἀρχῆς ἐκείνου τελευτῶντος, καὶ νῦν οὐδὲν ἧττον πάντας πείσειε Ῥωμαίους αὐτῷ προσέχειν, ὡς συμβαίνειν, βασιλεῖ μὲν προσηγορίαν C μόνην εἶναι πραγμάτων ἔρημον, ἔργῳ δὲ ἐκεῖνον βασιλεύειν. ἃ αὐτὸν σκοπεῖν προσήκει μὴ εἰς ἀνήκεστα ἐκβῇ, ἀλλὰ τὴν ὁρμὴν προαναστέλλειν καθαιροῦντα τὸν ὄγκον τὸν πολὺν καὶ εὐκαταφρόνητον ποιοῦντα. ἡ μὲν οὖν βασιλὶς οἴκοθέν τε ὑπ' ὀργῆς πρὸς τὸ ἀμύνασθαι τὸν μέγαν, εἰ δύναιτο, δομέστικον ὡρμημένη καὶ ὑπ' ἐκείνων ἐπιπλέον ἐξαφθεῖσα, ὡς εἶχε τάχους, πρὸς βασιλέα γενομένη τὸν υἱὸν, κατηγόρει τοῦ μεγάλου δομεστίκου, ὡς βασιλειῶντος, καὶ συνεβούλευε φυλάττεσθαι τὸν ἄνδρα, ὡς τὴν εὔνοιαν ὑποκρινόμενον, ἀγνωμονήσοντα δὲ, ἢν λάβηται καιροῦ. βασιλεὺς δὲ πρὸς μὲν βασιλίδα τὴν μητέρα πολὺν ὑπὲρ μεγάλου δομεστίκου ἐποιήσατο τὸν λόγον, συκοφάντας καὶ ψευδομένους ἀποφαίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα κατηγορηκότας. ὥσπερ δὲ καὶ ἔργοις ἐθέλων D κατάδηλον ποιεῖν, ὅτι πλάσματα ἡγοῖτο τὰ τοιαῦτα, μᾶλλον

ad se attraxisset. Annam Augustam pro velamento suae fraudis iurisiurandi formulae inseruisse, quae ex tellure peregrina paulo ante advenerit et paucos habeat Romanos, qui se periculis eius causa obiectare volent, ac proinde facile illi imperio cessura sit. Suadent itaque ne conniveat, sed manibus ac pedibus eius potentiam labefactare conetur: docendo imperatorem filium, quas insidias, quae scelera adversus imperium ipso mortuo apud animum fabricetur, et quomodo nihilo minus etiam nunc Romanos omnes ad sibi obtemperandum illexerit, ut ita imperatori nomen nudum et vacuum maneat, ipse opere et facto imperet. Quare cavere illum, imperatorem inquam, oportere, ne haec in mala immedicabilia desinant, et spiritus istos ante comprimere tantumque fastum edomare ac despicabilem reddere. Ergo ira fervens imperatrix et cum per se ad ulciscendum magnum domesticum, si posset, incitata, tum ab illis amplius inflammata, quam primum potuit, filio imperatore convento, magnum domesticum, ut aemulum regni accusat et ab homine, qui amicitiam mentiatur occasionemque nactus nefanda perpetraturus sit, cavendum monet. Imperator multis verbis eum apud matrem tuetur, calumniatores et mendaces pronuntiat, qui huius criminis reum faciant, factisque ipsis quodammodo probare volens, se ista pro fabulis ducere, maiore quam antehac benevolentia

A. C. 1341 ἢ πρότερον εὐμενὴς καὶ πλείονα παρέχων τὴν ῥοπὴν καὶ
ἀκριβέστερον προσέχων ἑωρᾶτο τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ, ὃ καὶ
μᾶλλον βασιλίδα τὴν μητέρα παρεσκεύαζεν ἀνιᾶσθαι. τοὺς
μὲν οὖν συκοφάντας οὕτως ἀπεσκεύαστο ὁ βασιλεὺς, ἐκείνῳ
δ' ἅπαντα, περὶ ὧν ἡ βασιλὶς ἧκει, ἐξειπὼν, αὖθις βασιλι-
κὴν ἐσθῆτα, εἰ μή του ἄλλου, τῆς γοῦν τῶν πολλῶν δόξης
ἕνεκα, συνεβούλευεν ἀναλαβεῖν, ἵν' ἐκείνους τε ἀποδείξῃ ὑπο-
P. 395 πτεύοντας ἀληθῆ καὶ αὐτὸν πολλῶν πραγμάτων ἀπαλλάξῃ.
ἐκεῖνος δὲ βασιλεῖ μὲν πολλὰς τῆς εἰς αὐτὸν εὐμενείας χά-
ριτας ὡμολόγει καὶ τῆς καλοκἀγαθίας· τὸ δ' εἰς βασιλέως
σχῆμα μεταμείβειν οὐ μᾶλλον ἑτέρων αἰτιῶν, ἢ τῶν συκοφαν-
τῶν ἕνεκα οὐκ ἐθελήσειν, ἵν' αὐτῷ τούτῳ τῆς κακουργίας λαμ-
βάνῃ δίκας παρ' αὐτῶν, ἔργοις αὐτοῖς συκοφάντας ἀποφαί-
νων. αὐτὸς δὲ καὶ πρὶν βασιλίδα ἥκειν, περὶ ὧν ἀφίξεται,
ἔφασκεν εἰδέναι. καὶ γὰρ τῶν τὰ ἀπόρρητα συνειδότων αὐτῇ
V. 320 τινὲς πρότεροι ἐλθόντες τήν τε ἄφιξιν αὐτῆς περὶ ὧν γένοιτο
νυνὶ, ἔνδηλον ἐποίουν τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ καὶ τοὺς συνε-
σκευακότας τὴν ἐπιβουλήν. συνεβούλευόν τε πρὸς βασιλέα
B συγκρούειν ἐκείνην τὸν υἱὸν φθάσαντα τὴν ἔφοδον καὶ λό-
γοις πεπλασμένοις τὴν βασιλέως ἐκταράττειν ψυχὴν, ἵν' ἐκείνη
μηδὲν ἀνύειν ᾖ τῶν βεβουλευμένων δυνατή. ὁ δ' ἀπεπέμ-
ψατο πρὸς ὀργὴν, ὡς οὐδὲν ἄμεινον πολεμίων πρὸς αὐτὸν
διακειμένους, καὶ ταῦτα φίλων περικειμένους προσωπεῖον.

2. ὡρᾶτο P. 21. βουλευμένων P.

magnum domesticum complecti, propensius ei favere et familiarius adhibere visus est: quae res matri moerorem cumulavit. Sycophantas itaque ad hunc modum removit Imperator domesticoque omnibus, super quibus mater ad se venerat indicatis, purpuram saltem propter vulgi opinionem suadebat assumere, ne veram esse suspicionem ostenderet ipsumque multis molestiis levaret. Domesticus tam amicae et candidae erga se voluntati gratiis actis, habitum suum cum imperatorio propter obtrectatorum voculas praesertim commutare non vult: re ipsa, esse calumniatores, palam ostendens et poenas de eorum improbitate sumens. Se quoque, priusquam veniret imperatrix, quam ob causam ventura esset, cognovisse. Quidam enim eidem a secretis, magnum domesticum de aditu eius et de causa deque inventoribus et architectis huius doli praemonuerant: consiliumque dederant, ut accessu praeoccupato, illam cum imperatore committeret, fictisque sermonibus eum exterreret, quo illa nihil eorum, quae statuerat, perficere posset. Verum hosce consiliarios iratus dimisit, ut qui sub amicorum persona hostilem tegerent animum; non enim talia se decere, sed prorsus contraria, ut si quod esset imperatori cum matre dissidium, ad reconciliandam gratiam

οὐ γὰρ αὐτῷ προσήκειν τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ τοὐναντίον πᾶν, A. C. 1341
εἴ τις πρὸς μητέρα βασιλεῖ συνέβαινε διαφορὰ, πάντα ποι-
εῖν καὶ πραγματεύεσθαι, ἐξ ὧν ἂν διαλλάττειν ἦν. τοῦτο
γὰρ γνώρισμα φιλίας ἀληθοῦς, ἃ δὲ ἐκεῖνοι συμβουλεύουσιν,
ἐχθροτάτου καὶ τοὺς τρόπους διεφθαρμένου καὶ τοῦ μηδενὸς
ἀξίου. αὐτὸς δὲ οὐ τὴν βασιλέως θεραπεύων δύναμιν, τὸν C
φιλοῦντα ὑποκρίνεσθαι, ἀλλ' ἐκ πρώτης ἡλικίας ἄχρι νῦν,
θεῷ δὲ θαῤῥεῖν, ὡς καὶ μέχρι παντὸς, ἀληθὴς καὶ βέβαιος
εἶναι φίλος βασιλεῖ προῃρημένος. ἡ μὲν οὖν κατὰ τοῦ με-
γάλου δομεστίκου ἐνέδρα τοῦτον τὸν τρόπον διελύθη.

ιε΄. Οἱ συνεσκευακότες δὲ ὁρῶντες ἤδη ἐκείνῳ μὲν οὐδὲν D
δεινὸν ἐκ τῆς ἐπιβουλῆς γεγενημένον, αὐτῶν δὲ τὴν μοχθη-
ρίαν ἐγνωσμένην, καὶ δείσαντες, μή τι διὰ ταῦτα πείσωνται
δεινὸν, οἵ τε ἄλλοι τρόποις δή τισιν ἑτέροις ἐπειρῶντο τὸν
μέγαν δομέστικον καταλλάττειν ἑαυτοῖς, καίτοι πρὸς ἄμυναν
ὡρμημένον οὐδαμῶς· καὶ ὁ παρακοιμώμενος τήν τε πρὶν
ἀδοξίαν ἐννοῶν καὶ τὴν νῦν εἰς ἣν ἐληλάκει εὐδοξίαν δι' ἐκεί-
νου, καὶ ὡς αὐτὸς οὐδὲν εὔγνωμον, οὐδ' ἐπιεικὲς διενοήθη,
ἀλλ' ἤδη καθαρῶς τῶν δυσμενεστάτων ἐξελήλεγκται ὧν καὶ
δείσας, μὴ εἰς τὴν προτέραν τύχην ὑπ' ἐκείνου ὠργισμένου P. 396
καταστῇ, ἐσκέψατο, μὴ μεσίταις χρήσασθαι πρὸς ἐκεῖνον
καὶ διαλλακταῖς, ὡς ὀλίγα ἢ οὐδὲν δυνησομένοις, ἀλλ' αὐτὸς
δι' ἑαυτοῦ παραιτεῖσθαι, ἀντίῤῥοπον τῆς πανουργίας ἐπιδει-
ξάμενος τὴν μεταβολήν. καὶ γράμμασι τὰς πρὸς ἐκεῖνον ἐξ-

2. ποιεῖν M., πονεῖν P. 12. δεινὸν om. M.

faceret moliretur que omnia: quod sit veri amoris indicium. Quod autem illi suaderent, hominis esse inimicissimi moribusque perditissimi et nullius frugis. Se non potentiam imperatoris reverentem amicum fingere: sed a prima aetate usque in hanc diem verum constantemque amicum esse deliberasse divinoque beneficio semper fore. Insidiae igitur contra domesticum sic profligatae sunt.

15. Repertores doli, videntes nihil ei artibus suis evenisse mali suamque improbitatem patefactam, et formidantes, ne quid praeterea dirius paterentur, cum alii modis aliis apud magnum domesticum se in gratiam restituere laborabant (quamquam de talione et vindicta ne tantillum solicitum) tum praefectus sacri cubiculi et pristinam vilitatem et praesentem claritatem suam, ad quam per illum esset evectus, secum reputans, et se nihil aequum ac probum in eum cogitasse, sed iam malevolentissimum deprehensum; timensque, ne ab eo infenso ad priorem conditionem redigeretur, non uti interpretibus aut reconciliatoribus, qui parum aut nihil effecturi essent, sed per se ipsum veniam impetrare constituit, ex improbo se iam bonae frugi factum demonstrando videlicet. Itaque

A.C. 1341 ἀρχῆς εὐθὺς εὐεργεσίας τοῦ μεγάλου δομεστίκου, εἶτα καὶ τὰ τότε ἐκθέμενος συνεσκευασμένα κατ' αὐτοῦ, καὶ κατήγορος γινόμενος ἑαυτοῦ καὶ τὰς ἐσχάτας ὁμολογῶν ὀφείλειν δίκας, ἔπειτα ἐδεῖτο τυχεῖν συγγνώμης, εἰ μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν γοῦν ἐπαγγελλόμενος ἄξιος φανεῖσθαι τῆς εὐεργεσίας, καὶ τὸν πάντα χρόνον διατηρήσειν ἑαυτὸν οὐκ εὐγνώμονα μόνον καὶ τῶν εὐεργεσιῶν τῶν εἰς ἐκεῖνον μεμνημένον, ἀλλὰ καὶ B πάσῃ προθυμίᾳ καὶ σπουδῇ τὰ προστεταγμένα ποιοῦντα ὑπ' ἐκείνου, καὶ σαφῆ καὶ καθαρὰν ἐπιδεικνύμενον τὴν εὐπείθειαν ἐν πᾶσι. πίστεις δὲ παρείχετο ἐπὶ τοῖς λεγομένοις ἀσφαλεῖς, οὐχ ἑτέρους μόνον φρικώδεις ὅρκους καὶ ἀκοῦσαι φοβερούς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ νῦν ὑπὲρ τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας ἱερουργούμενον ἁγιώτατον τοῦ σωτῆρος Ἰησοῦ σῶμα καὶ τὰ ὑπὲρ ἡμῶν πάθη τοῦ ἀπαθοῦς καὶ V. 321 τὴν τριήμερον ταφὴν καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, ἃ ἱκέτευεν αἰδεσθέντα, ὡς ὑπὲρ τῶν εἰς αὐτὸν πολλὰ ἐξυβρικότων ἀνθρώπων C τῷ σωτῆρι εἰργασμένα, συγγνώμην καὶ αὐτὸν ἐκείνῳ παρασχέσθαι καὶ μὴ τῆς ἀγνωμοσύνης δίκας ἀπαιτεῖν. ἔπειτα καιρὸν φυλάξας, ἐν ᾧ τῆς μυστικῆς ἱερουργίας τελουμένης ἐν τοῦ μεγάλου δομεστίκου τῇ οἰκίᾳ καὶ αὐτὸς παρῆν, μάλιστα κατὰ τὴν τοῦ θείου καὶ ζωοποιοῦ τοῦ σωτῆρος λόγου τοῦ σώματος προέλευσιν ἐγγὺς γενόμενος, παρείχετο τὸ βιβλίον, εἰπὼν καὶ διὰ γλώττης, ὡς τῶν ἐγγεγραμμένων μάρτυρας παρέχοιτο αὐτό τε τὸ φρικτῶς ἱερουργούμενον σῶμα

2. τότε M., νῦν P. 17. εἰργασμένων P.

litteris ab initio statim eius in se officia, suas vicissim in eum machinas recenset, et semet accusans ultimisque dignum suppliciis non inficians, ut ignoscatur, orat: promittens vel nunc curaturum sese, ne hoc beneficio veniae indignus fuisse videatur: et in perpetuum non modo virum bonum acceptorumque beneficiorum memorem futurum, sed etiam eius auctoritati studiosissime obsecuturum et indubitatam integramque in omnibus obedientiam praestiturum. Ad corroboranda autem, quae dicebat, non alia modo terribilia et auditu tremenda iuramenta afferebat, sed ipsum quoque, quod hodie pro communi hominum salute sacrificatur, sanctissimum Servatoris Iesu corpus, et quae pro nobis passus est is, in quem non cadit perpessio, et triduanam sepulturam et in vitam reditum, quae ut a Salvatore pro hominibus in eum contumeliosissimis facta et tolerata revereretur, sibique condonato sceleris sui supplicio veniam impertiret, supplicabat. Deinde hora captata, qua mysticum sacrificium in aedibus magni domestici perageretur, venit ipse quoque et in ipso potissimum articulo, cum divini ac vivifici et salutiferi verbi corpus adest, accedens, libellum porrigit, addens lingua, se ibidem scriptorum testes appellare ipsum, quod

τοῦ Χριστοῦ καὶ τούς τε ἀφανῶς προηγουμένους καὶ παρε- A.C. 1341
πομένους ἀγγέλους καὶ τοὺς αἰσθητῶς καὶ φανερῶς ἡμῖν
πρὸς τὴν διακονίαν αὐτοῖς συναιρομένους ἱερέας τουτουσί.
τοῦ μεγάλου δὲ δομεστίκου τὰ γράμματα ἔχοντος ἐν ταῖν
χεροῖν καὶ τὴν τῆς ἱερουργίας περιμένοντος τελευτὴν, ἵνα
ἀναγνῷ, πάλιν ὁ παρακοιμώμενος γενόμενος ἐγγὺς, ἐδεῖτο τὸ D
νῦν ἔχον ἀναγνῶναι, ἵνα μὴ ἐκ τῶν ὅρκων μόνον, ἀλλὰ καὶ
ἀπ' αὐτοῦ τοῦ χρόνου φοβερώτερα καὶ πιστότερα τὰ γεγραμ-
μένα ᾖ. ἐπεὶ δὲ πειθόμενος ἀνέγνω, τότε μὲν ἐφθέγξατο
οὐδὲν, ὕστερον δὲ μετὰ τὴν τελετὴν μόνον τὸν παρακοιμώ-
μενον παραλαβὼν, „τὴν μὲν ἐξαρχῆς" ἔφη „κακοπραγίαν, ᾗ
προσπαλαίων εἰς τοῦτο τύχης καὶ περιφανείας ἤχθης ὑπ' ἐμοῦ,
πάντες μὲν συνειδοῖεν ἂν ἐμοὶ Ῥωμαῖοι· σὺ δ' ἂν εἴης πάν-
των μᾶλλον ἀξιόχρεως πιστεύεσθαι τἀληθῆ καὶ δίκαια περὶ
σεαυτοῦ συμμαρτυρῶν ἐμοί. τῶν μὲν οὖν ὑπηργμένων παρά P. 397
τε τῶν ἄλλων ἀρκοῦσαν ἔχω τὴν ἀπόδειξιν καὶ μάλιστα σοῦ.
ὧν δὲ διενοούμην περὶ σοῦ μειζόνων καὶ θαυμασιωτέρων
ἀγαθῶν αὐτός τε σύνοιδα ἐμαυτῷ καὶ ᾧ τὰ τῆς ψυχῆς
ἑκάστου κινήματα καὶ διανοήματα φανερὰ, θεός. αὐτὸς δὲ
μήθ' ὑπὲρ ὧν πολλάκις ὑπ' ἐμοῦ πέπονθας καλῶς μηδενὸς
μνησθεὶς, μήθ' ὡς τοσαῦτα εὐεργετηθεὶς, οὐδὲ ἅπαξ πέπον-
θας κακῶς, ἀλλὰ δίκην σειρᾶς τινος ἀδιάλυτος ἡ τῶν εὐερ-
γετημάτων ἀκολουθία μέχρι νῦν παρ' ἐμοῦ διετηρήθη, ἑτέ-

18. τῆς om. P.

cum tremore sacrificaretur corpus Christi, et qui inaspectabiles praecederent sequerenturque angelos, et qui a nobis videntur in ministerio eos adiuvantes sacerdotes istos. Magno vero domestico libellum in manibus tenente sacrorumque finem exspectante, ut legeret, rogabat: quo nimirum non ex iuramentis tantum, verum etiam ex ipsa conditione temporis venerabiliora et credibiliora fierent, quae scripta inerant. Victus precibus legit ac tunc quidem tacuit. Post sacrificium solum deducens, Quam dura et aspera sors tua a principio fuerit, inquit, cum qua colluctans, meis auspiciis et opera in tam excelsum fortunae gradum conscendisti, nemo est Romanorum, qui non iuxta mecum noverit, et tu utpote verum ac iustum mihi ferens testimonium, testis esse potes omnium fide dignissimus. Quae igitur in te ultro contuli, ea et ab aliis et abs te maxime confirmata sunt: quibus vero te afficere cogitabam bonis maioribus et insignioribus, eorum et ipse mihi sum testis et cui animi uniuscuiusque motiones atque sensa manifesta sunt, Deus. Tu tamen tam multis obstrictus, nec unius es recordatus: et tot benefactis a me cumulatus, nec semel offensus, cum ego velut catenam quandam merita meritis huc usque semper addiderim, tu aliis

A.C. 1341 ροις ὑπὸ βασκανίας μηδὲν ἀδικοῦντι πολεμοῦσιν ἐμοὶ προσνείμας ἑαυτὸν, τόγε εἰς ὑμᾶς ἧκον τὰ ἔσχατα διέθεσθε B κακά. τί οὖν πρὸς ταῦτα κἀμὲ καὶ διανοεῖσθαι καὶ ποιεῖν ἐχρῆν, ἢ πειρᾶσθαι βλάπτειν, ἂν ἄρα τι δύνωμαι καὶ αὐτός; εἰ δ' ἐπὶ ταῦτα ἐτραπόμην, τί λοιπὸν ἦν, ἢ σὲ τὴν προτέραν θρηνεῖν εὐδαιμονίαν, ἄτιμον ἐξαίφνης καὶ ἄπορον περιόντα ἐκ μεγάλα δυναμένου; τοῦτο μὲν οὖν ἐμοί τε τῶν πάνυ ῥαδίων ἦν καὶ αὐτὸς ἂν δικάσαις σεαυτῷ ὡς τοιούτων ἦσθα καὶ πλειόνων ἄξιος τῆς πανουργίας ἀπολαύειν. ἐγὼ δ' ἐμαυτῷ πολλῆς παρὰ θεοῦ τῆς συγγνώμης δεομένῳ συνειδὼς, οὔτε ἀριθμῷ τοσαῦτα, οὔτε τηλικαῦτα καθ' ἡμέραν ἁμαρτάνοντι τὸ μέγεθος, ἀλλὰ πολλῷ δεινότερα καὶ πλείω, ἄλλως τε C καὶ τοῖς ὅρκοις τοῖς σοῖς πιστεύσας, συγγνώμην παρέχομαι καὶ ἀμνηστίαν τῆς ἐπιβουλῆς. σοὶ δὲ μελήσει τοῖς ὕστερον ἀγαθοῖς τὰ πρότερον εἰργασμένα ἀπαλείφειν." τότε μὲν οὖν ὁ παρακοιμώμενος αὖθις λόγοις τε πλείοσι καὶ ὅρκοις τὰ γεγραμμένα ἐπιβεβαιώσας, τῆς παρὰ μεγάλου δομεστίκου πάλιν ἀπέλαυε ῥοπῆς καὶ πολλοὺς παρευδοκίμει καὶ τῶν γένει περιδόξων. χρόνῳ δὲ ὕστερον, ὥσπερ δὴ καὶ πρότερον ἱστόρηται ἡμῖν, τοῦ κατὰ Περσῶν στόλου ὑπὸ βασιλέως ἔτι περιόντος ἀποδειχθέντος στρατηγοῦ, πολλὰ τοῦ μεγάλου περὶ τούτου δομεστίκου δεηθέντος βασιλέως, ὥστε τὴν στρατηγίαν ταύτην ἐγχειρίσαι, μὴ προσήκουσαν ἐκείνῳ τὴν περὶ τὰ τοι-

4. ἡμᾶς P. 6. περιϊόντα P. 15. πρότερα P. οὖν om. P.

prae invidentia me immerentem oppugnantibus socium te adiungere voluisti, qui quantum in vobis fuit, mala extrema designastis. Quid ergo ad haec et cogitare et facere me vicissim par fuit? Non conari, si possem, contra tibi nocere? Huc si me dedissem, quid sequebatur, nisi ut tu perditam lugeres felicitatem tuam, infamis repente et ex opulento inops? Istuc mihi perfacile erat, et te ipsomet iudice haec et plura praemia pro vafritie tua meruisti. At ego cum mihimet conscius sim, quam multa a Deo venia opus habeam, cum quotidie et numero plura et gravitate maiora peccem, et insuper sacramento tuo credens, tibi ignoscam insidiarumque tuarum obliviscar. Tu enitere, ut posterioribus recte factis priora malefacta oblitteres. Tum igitur cubiculi praefectus denuo pluribus verbis et iuramentis, quae scripserat, confirmatis, in magni domestici gratiam se restituit et multos genere illustres celebritate nominis anteivit. Tempore procedente, ut supra memoravimus, cum eum imperator adhuc superans, classis contra Persas ductorem legisset, idque magni domestici magnis precibus dedisset, quod alioqui huic muneri minime idoneum sentiret, curandae rei publicae praepositi erant Spanopulus a memoria et Ioannes Melitenensis,

αὐτὰ οἰομένου διατριβὴν, πρὸς μὲν τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ με- A.C. 1341
σάζειν τοῖς δημοσίοις ὁ ἐπὶ τῶν ἀναμνήσεων Σπανόπουλος V. 322
καὶ ὁ Μελιτηνιώτης Ἰωάννης ἦσαν τεταγμένοι, χρημάτων D
δὲ ταμίαι τῶν κοινῶν ὅ,τε Πεπαγωμένος Γεώργιος καὶ Νι-
κόλαος ὁ Μελιτηνιώτης. ἐπεὶ δὲ περί τε τὰ βασιλικὰ γράμ-
ματα καὶ περὶ τὰ χρήματα, ὥσπερ ἔφημεν, ἐπιβούλως διανο-
ηθείη, βασιλεὺς μὲν μισήσας τὴν πονηρίαν, μικρὰ τῆς στρα-
τηγίας ἀπολαύσαντα παρέλυσεν εὐθέως τῆς ἀρχῆς, καὶ διή-
γαγεν ἐπὶ καιρὸν μηδὲν ἐγκεχειρισμένος τῶν κοινῶν. ἐπεὶ
δὲ ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς, πολλὰ τοῦ μεγάλου δεηθεὶς δο-
μεστίκου, καίτοι καὶ οἴκοθεν ὡρμημένου ποιεῖν αὐτὸν εὖ,
τὴν μὲν τοῦ μεσάζειν ὑπηρεσίαν ἐνεχειρίσθη, τὴν δὲ τῶν
βασιλικῶν χρημάτων φυλακὴν οὐκέτι, καίτοι γε ἔμελλε μικρὸν
ὕστερον καὶ ταύτην, ὡς ὁ μέγας ὕστερον δομέστικος διεβεβαι-
οῦτο. ὁ δὲ τὴν μὲν τῶν ἀρχῶν ἰδὼν εὐθέως καὶ μετὰ ῥα- P. 398
στώνης αὐτῷ προσγενομένην ἅμα τῷ αἰτῆσαι, τὴν ἑτέραν δὲ
οὐκέτι, οὐ τῶν παρεσχημένων ἕνεκα ἐπῄει μᾶλλον χάριτας
ὁμολογεῖν, ἢ ἀμύνεσθαι, ὧν ἀδίκως ᾤετο ἀποστερεῖσθαι.
νομίσας δὲ καὶ βασιλίδα μὲν ἐπιτετραφέναι τῷ μεγάλῳ δομε-
στίκῳ ἀμφοτέρας ἐκείνῳ ἐγχειρίζειν τὰς ἀρχὰς, τὸν δὲ χα-
ριζόμενον τοῖς τὴν ἑτέραν ἔχουσιν ἀποστερεῖν ἐκεῖνον, ἔγνω
δεῖν προσκρούειν φανερῶς καὶ βασιλίδι προσελθὼν, παρόν-
τος ἐκείνου καὶ διαλεγομένου, „ἐγὼ νομίζω," εἶπεν „οὐ μόνον
τὴν ἐμοὶ παρεσχημένην νῦν ἀρχὴν, ἀλλὰ καὶ πάσας, ὅσας
ἄρχουσι Ῥωμαῖοι, οὐ παρὰ μεγάλου δομεστίκου, παρὰ σοῦ B

quaestores Georgius Pepagomenus et Nicolaus Melitenensis. Verum ubi et in litteris imperatoriis et in pecuniis, ut docuimus, fraude usus est, improbitatem detestatus imperator, honorem ei, quo parum diu gavisus erat, abrogavit vixitque ad tempus nulla functione publica. Extincto imperatore, magnum domesticum, quamquam per se cupientem illi benefacere, precatus, officium administratoris, at non fisci praefecturam, obtinuit: tametsi, ut magnus domesticus aiebat, paulo post et hanc obtinuisset. At ille cum cerneret e praefecturis hanc statim ac facile, simul ut petisset, contigisse, alteram non amplius: cum propter accepta gratias agere debuisset, ipsi ob ea, quibus se iniuste privatum ducebat, ultionem parabat. Ratus vero imperatricem magno domestico utriusque praefecturae in ipsum conferendae potestatem dedisse, eumque quo alteram habentibus gratificaretur, illam sibi detrahere, in eius odium offensionemque aperte incurrere statuit: et ad imperatricem ingrediens, eo praesente et cum illa colloquente, Opinor, inquit, non solum nunc mihi commissam praefecturam, sed omnes, quas Romani habent,

A.C. 1341 δὲ χορηγεῖσθαι πᾶσι. διὸ καὶ οἴομαι προσήκειν σοὶ τὰς τῆς εὐεργεσίας χάριτας εἰδέναι. εἰ δὴ ταῦτα οὕτως, ὥσπερ οἴομαι, ἔστιν ἀληθῆ, ἀνθ' ὅτου, παρὰ σοῦ προστεταγμένον ἀμφοτέρας ἔχειν τὰς ἀρχὰς, ὧν καὶ περιόντος ἦρχον βασιλέως, τὴν ἑτέραν παρέσχετο αὐτὸς, τῆς μιᾶς ἀποστερήσας, δέομαί σου καὶ τὴν ἑτέραν αὐτῷ προστάξαι ἀποδοῦναι, μᾶλλον δὲ, καὶ αὐτοῦ παρόντος, παρὰ σοῦ ἐγχειρισθῆναι, ἵνα σοι καὶ μᾶλλον προσηκούσας τὰς εὐχαριστίας τῆς εὐεργεσίας ἀποδῶ." ὁ μέγας μὲν οὖν δομέστικος ἐφθέγξατο οὐδέν. ἡ βασιλὶς δ' αὐτοῦ πολλὴν καταγνοῦσα τὴν ἀχαριστίαν, „πάνυ θαυμάζειν"
C εἶπεν „ἐπέρχεταί μοι, τὴν αἰτίαν, ἐξ ἧς εἰς τούτους προήχθης τοὺς λόγους, οὐ συνορώσῃ. εἰ μὲν γὰρ οἰόμενος, μὴ τὴν ὁμοίαν δύναμιν τὸν μέγαν δομέστικον, ἥνπερ καὶ πρότερον, κεκτῆσθαι, ἢ ἐμέ τι διαφέρεσθαι πρὸς αὐτὸν, δεῖν ἔγνως αὐθαδῶς αὐτῷ προσφέρεσθαι καὶ θρασέως, ἴσθι πάνυ τοῦ προσήκοντος ἁμαρτών. εἰ δ' οὐδὲν ἀποβεβληκότα καὶ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς εὐνοίας τῆς εἰς ἐμὲ εἰδὼς, ἔπειτα εἰς τοῦτο προήχθης ἀτοπίας, οὐκ ἀσυνεσίας, ἀλλὰ παραπληξίας φαίην ἂν ἔγωγε τοὺς λόγους τουτουσί. ἐγὼ δέ σε περιόντος μὲν ᾔδειν βασιλέως τήν τε τοῦ μεσάζειν ἐγκεχειρισμένον καὶ τοῦ βασιλικοῦ ταμιείου
D τὴν ἀρχήν· πλὴν καὶ τότε, εἴποι τις ἂν, οὐχ ἑκόντος βασιλέως, ἀλλὰ διὰ τὸ βούλεσθαι τοῦτον παραχωροῦντος. διὸ καὶ πολλὰ πολλάκις ὠνειδίζετο παρ' ἐκείνου, κατὰ σοῦ

praefecturas, non a magno domestico, sed abs te committi ac dari omnibus. Quare etiam decere arbitror, tibi de beneficio gratias agere. Quod si ita est, ut mihi videtur, quid ita, cum abs te iussum sit ambas obtinere me praefecturas, quas vivo imperatore obtinuerim, unam hic mihi dedit, alteram eripuit? Quare te oro, ut alteram quoque reddi iubeas: vel potius ipso praesente tu in me conferas, ut tibi potius, quas debeo, gratias agam. Silebat ad haec magnus domesticus; imperatrix autem Apocauchum vehementer ingratum iudicans, Magna me capit admiratio, inquit, non intelligentem, undenam ad huiusmodi voces impellare. Si enim magnum domesticum non eadem, qua prius, potestate valere et me ab ipso discrepare existimans, arroganter et confidenter in eum irruendum decrevisti, scito te tota via aberrasse. Sin neque de potentia, neque de benevolentia illius erga me quidquam imminutum sciens, nihilo minus huc insolentiae processisti, non ego iam hunc sermonem tuum impudentiae, sed amentiae adscripserim. Non me fallebat, superstite imperatore, administratoris munus simulque fisci praefecturam tibi commissam; verumtamen etiam tum dicere licebat, non imperatorem voluisse, sed volente hoc permisisse, quod ei postea multum ac saepe in te stomachans exprobrabat, quasi rem

ἐκφερομένου πρὸς ὀργὴν, ὡς οὐ λυσιτελοῦντα πράττων σὲ A.C. 1341 μειζόνων ἢ προσῆκεν ἀξιῶν. ἐπεὶ δὲ ναύαρχος αἱρεθεὶς αὖθις ἐξεβλήθης τῆς ἀρχῆς, οὔτε βασιλέως ζῶντος, οὔτε μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ὑπ' ἐμοῦ πρὸς ἀρχήν τινα προήχθης. νῦν δ' οὗτος οἴκοθεν πρότερον ὁρμηθεὶς, ἣν ἔφης, ἐνεχείρισεν ἀρχὴν, ἔπειθ' ὕστερον ἀπαγγείλας, ἔπεισε κἀμὲ στέργειν τὰ ἐψηφισμένα. διὸ προσῆκε τῆς εὐεργεσίας χάριτας ὁμολογεῖν καὶ μὴ θρασέως ἀπαυθαδίζεσθαι." οὕτω μὲν οὖν ἡ βασιλὶς πρὸς τὸν παρακοιμώμενον ἐφθέγξατο.

ις'. Ὁ μέγας δὲ δομέστικος τὴν ἀγνωμοσύνην καὶ αὐτὸς P. 399 οὐκ ἐνεγκὼν, „ἔδει μὲν" εἶπε „τὸν τοσοῦτον χρόνον διδάσκαλόν V. 323 σοι τῶν ὑπηργμένων ἀγαθῶν γενέσθαι παρ' ἐμοῦ. ἐπεὶ δ' ἑκοντὶ κακὸς ἐθέλων εἶναι, δέον πολλὰς χάριτας ὁμολογεῖν, σὺ B δὲ τἀναντία προείλου λέγειν, ἤδη σου κἀγὼ τὴν ἀρχὴν, ἣν παρεσχόμην, ἀφαιρῶ, καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης μηδενός σοι μελέτω τῶν κοινῶν." ὁ μὲν οὖν τοιαῦτα εἶπεν. Ἀπόκαυχος δὲ τῆς βασιλίδος ἐπυνθάνετο, εἰ καὶ αὐτῇ τοιαῦτα συνδοκοίη. τῆς δὲ τὰ εἰρημένα στέργειν εἰπούσης, ὁ μέγας δομέστικος αὖθις πᾶσαν ἀπαγορεύσας ἀρχὴν ἐκείνῳ, ἀνέστη καὶ διοικήσεως ἑτέρων εἴχετο πραγμάτων. ὅσοι δὲ παρῆσαν ἐν βασιλείοις, τὴν παρακοιμωμένου γνόντες πρὸς τὸν μέγαν δομέστικον ἀντιλογίαν, καὶ ὡς ὑπ' ἐκείνου πρὸς ὀργὴν πάσης ἀρχῆς ἀπελαθείη, πολλὴν μὲν ἐκείνου καὶ ἀγνωμοσύνην καὶ C

13. σὺ δὲ M., οὐδὲ P. 20. ἑτέρων om. M.

egisset inutilem, cum te maioribus, quam pro humeris tuis, dignum censuisset. Postquam autem classi es praefectus et ea dignitate rursum exutus, nec vivo, nec mortuo imperatore, a me ad ullum magistratum provectus es. Nunc hic suopte nutu, quam dicebas, praefecturam tibi mandavit. Deinde cum id mihi renuntiasset, ut ratum haberem, quod egerat, adduxit. Decebat igitur gratum esse adversus bene meritum, nec cum tanta confidentia tam arroganter se gerere. Haec Augusta ad praefectum cubiculi.

16. Magnus domesticus nec ipse tam improbum hominem diutius sustinens, vocem in haec ve ba solvit. Oportebat quidem longinquitatem temporis, quo beneficiis meis usus es, magistram tibi gratitudinis fieri. Sed quia sponte ac libens malus es, et cum gratias ingentes agere oporteret, tu convicia dicere maluisti, iam ego te hoc ipso, quo ornaveram, honore mulcto et ab hoc die nullius tibi publicae rei cura esto. Sic domesticus. Apocauchus imperatricem percunctari, num his assentiatur; qua respondente, etiam, assentior: magnus domesticus, omni rursum ei magistratu interdicto, surrexit et rem publicam perrexit gerere. Tum quotquot in palatio versabantur, cognita Apocauchi in magnum domesticum

A.C. 1341 παράνοιαν κατέγνωσαν. ἐξιόντι δὲ τῶν βασιλείων, καίτοι πρότερον εἰωθότες ἕπεσθαι πολλοὶ καὶ θεραπεύειν διὰ τὴν ἀρχὴν, τότε προσελθεῖν οὐδεὶς ἐτόλμησεν, ἀλλ' ἑνὸς ἐξῄει τῶν οἰκετῶν αὐτῷ παρεπομένου, Σπαλοκότου προσαγορευομένου. Ἀπόκαυκος μὲν οὖν ἐκ τοιούτων αἰτιῶν τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ φανερῶς προσκεκρουκὼς καὶ πρὸς ὀργὴν ἀπελαθεὶς, ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις οἴκοι καθῆστο, εἴτε ἀληθῶς ὑπ' ἀθυμίας, εἴτε ὑποκρινάμενος νοσεῖν. εἶτ' αὖθις πολλοῖς τῶν μεγάλου δομεστίκου φίλων ἱκέτης γεγονὼς καὶ μάλιστα πατριάρχῃ, ἔπεισε δι' αὐτῶν ἀφεῖναι τὴν ὀργὴν, πολλὰ καὶ δι' ἑαυτοῦ ἐπαγγειλάμενος καὶ ὅρκοις μεγάλοις πείσας, ὡς οὐκέτι τοῖς ὁμοίοις ἐπιχειρήσει. καὶ μετ' οὐ πολὺ καὶ τῶν κατὰ Περσῶν παρασκευα- D ζομένων τριηρέων παρέσχε τὴν ἀρχήν. ὧν ὀλίγῳ ὕστερον ἀμνημονήσας, Ἰωάννῃ τῷ νέῳ, ὥσπερ ἔφημεν, ἐπεβούλευσε βασιλεῖ. ὧν ἡ βασιλὶς ἀνεμίμνησκε τὸν μέγαν δομέστικον τότε, ὡς ἐν πολλοῖς ἀχαρίστου τοῦ παρακοιμωμένου πρὸς αὐτὸν ἀναφανέντος· δι' ἃ οὐδὲ παρέχειν ἐπείθετο συγγνώμην, ἀλλ' ἐᾷν ἐν Ἐπιβάταις ἐγκεκλεισμένον, ὡς οὐδ' αὖθις ἠρεμήσοντα, ἂν ἐξῇ περιιέναι, ἀλλά τισιν ἐπιχειρήσοντα καινοτέροις. ὁ δὲ πολλοῖς ὑπὲρ ἐκείνου χρησάμενος πρὸς βασιλίδα λόγοις, ἔπεισε τελευταῖον, τὴν μὲν συγγνώμην παρασχεῖν, μηδαμῶς δὲ ἐᾷν ἐν Βυζαντίῳ διατρί- P. 400 βειν, ἀλλ' ἐξ Ἐπιβατῶν ἐλθόντα καὶ προσκυνήσαντα αὐτὴν, ἔπειτα

13. τριηρῶν P.

impudentia, et quomodo ab illo succensente omni magistratu exclusus esset, pro improbo ac deliro habebant. Cumque antehac palatio exeuntem frequenter comitari et propter magistratum observare solerent, tunc egredientem nemo deducere ac prosequi ausus est, sed uno dumtaxat famulo, Spalocota nomine, prosequente exivit. Ergo Apocauchus cum his de causis magnum domesticum palam offendisset et ad iram compulisset, multis diebus domi sedebat et sive ex moerore ac desperatione vere, sive ex simulatione falso, male habebat. Postmodum rursum compluribus magni domestici amicis supplex factus et in primis patriarchae, per eos illum placavit, promissisque ingentibus ac sacramentis, de cetero nihil simile attentaturum, fidem fecit. Non diu post etiam quae contra Persas parabatur, classi ducem eum constituit. Sed horum brevi oblitus, Ioanni adolescenti imperatori, ut diximus, insidias tetendit. Quorum ipsa Augusta tunc magnum domesticum admonuit; ut nempe Apocauchus ingratus in illum toties apparuerit, ob quae neque veniam dandam, sed in Epibatis inclusum relinquendum: non enim quieturum, sed si copia fuerit, novi aliquid denuo moliturum. At enim ille longa oratione eam permovit, ut ei culpam condonaret, nullo tamen modo sineret Byzantii vivere, sed Epibatis egressum et ipsam adoratione veneratum, postridie eodem reverti iuberet.

εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐπανήκειν πρὸς αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐδέδοκτο A.C. 1341
τοιαῦτα, καὶ ἀμνηστίας τῶν κακῶν ἐγίνοντο ὅρκοι πρὸς ἐκεῖ-
νον ἰδίᾳ παρά τε βασιλίδος καὶ μεγάλου δομεστίκου καὶ πα-
τριάρχου. τοὺς μὲν Φωκᾶς τε καὶ Δεξιὸς καὶ τρίτος Ἄμπαρ
παρά τε βασιλίδος καὶ πατριάρχου ἧκον ἄγοντες ἐν Ἐπιβά-
ταις, τοὺς μεγάλου δομεστίκου δὲ Δημήτριος ὁ Κασανδρη-
νός. οὓς ὁ παρακοιμώμενος ἰδὼν, τῶν τε λόγων, οὓς ἐποιή-
σαντο, ἀκούσας, πρὸς ἐκεῖνον ἔφασκεν, οὔθ' ὅρκοις, οὔτε V. 324
λόγοις πείσεσθαί τισιν, ἀλλ' αὐτῷ μελήσειν, ὅπως ἂν ἄριστα
διάθηται τὰ κατ' αὐτόν. οἱ μὲν οὖν οὕτως ἐπανῆκον ἄπρα- B
κτοι. ὁ μέγας δὲ δομέστικος, ἐπεὶ ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἠπεί-
γετο Βυζαντίου ἐξελθεῖν, τὸν πατριάρχην αὖθις μόνον παρα-
λαβὼν, τῶν τε προτέρων αὖθις ἀνεμίμνησκε λόγων καὶ τῶν
ὅρκων τῶν γεγενημένων πρὸς αὐτόν. ἐδεῖτό τε τοιοῦτον φα-
νῆναι καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων, ὥσπερ λόγοις ἐπηγγείλατο προθύ-
μως, καὶ μὴ περιιδεῖν αὐτὸν ὑπὸ συκοφαντῶν διαβληθέντα.
πατριάρχου δὲ τοῖς ὁμοίοις αὖθις καὶ λόγοις καὶ ἐπαγγελίαις
χρησαμένου καὶ θαῤῥεῖν εἰπόντος, ὡς οὐδὲν ἧττον, ἢ εἰ πα-
ρὴν αὐτὸς, τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ δικαίων ἀνθεξομένου, ἀλλήλους
προσαγορεύσαντες, διελύθησαν. ὁ μέγας δὲ δομέστικος καὶ
πᾶσι τοῖς ἄλλοις, μάλιστα δὲ τοῖς πρὸς πατριάρχην ὀλίγῳ
πρότερον ὑπὲρ τοῦ ἔφιππον αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια εἰσιέναι C
διενεχθεῖσι, πολλὰ περὶ εὐταξίας καὶ τῆς εἰς βασιλίδα εὐπει-

9. *πείσασθαί* P. 12. *καὶ* ante *αὖθις* add. P.

Ut haec sententia stetit, seorsum quisque, imperatrix, magnus domesticus et patriarcha amnestiam illi iuraverunt: et nomine quidem imperatricis ac patriarchae Phocas, Dexius, Ampar, magni autem domestici, Demetrius Casandrinus, Epibatas venerunt, ut eum adducerent. Quibus visis et eorum verbis auditis, Apocauchus neque iuramentis, neque ullis verbis fidem se adiuncturum, sed ut res suae quam optime se habeant, sibi curae futurum affirmavit. Ita illi frustra reverterunt. Magnus autem domesticus, quoniam Byzantio exire necessitas urgebat, patriarcham rursus solum aggrediens, priorumque sermonum et iurisiurandi commonefaciens, orabat, ut qualem verbis prompte promisisset, talem se reipsa praestaret et ne sycophantarum calumniis obiici ipsum pateretur. Cum patriarcha iterum iisdem verbis et promissis uteretur, iuberetque sibi fidere: se enim aeque ac si ipse praesens ageret, causam eius absentis acturum defensurumque, dicto vale digressi sunt. Postea magnus domesticus et apud alios omnes et apud eos praecipue, qui antea cum patriarcha altercati erant, utrum equo insidens domesticus palatium introiret, multa de ordine et tranquillitate deque obedientia erga imperatricem servanda locutus et postremo comminatus, haud

A.C. 1341 θείας διαλεχθεὶς καὶ τελευταῖον ἀπειλήσας, ὡς οὐκ ἀτιμώρητον ἀφήσει, εἴ τις ἐπιχειροίη νεωτέροις, ἐξῆλθε Βυζαντίου, ὀγδόῃ φθίνοντος Σεπτεμβρίου. πρὶν δὲ Βυζαντίου ἐξελθεῖν γενόμενος ἐν βασιλείοις αὖθις, ὡς συνταξόμενος τῇ βασιλίδι, τὴν θυγατέρα κελευούσης βασιλεῖ τῷ νέῳ Ἰωάννῃ τὸν μέγαν δομέστικον κατεγγυᾷν, ἀνεβάλλετο εἰς τὴν ἐπάνοδον ἐκεῖνος τὴν ἐκ τῆς ἑσπέρας, τὸ δοκεῖν μὲν, ὡς τῶν πραγμάτων ἐπειγόντων καὶ οὐκ ἐώντων περὶ τοιαῦτα διατρίβειν, τῇ δ' ἀλη-
D θείᾳ, τῶν παρὰ τῶν φίλων μεμνημένος λόγων, οἳ μηδὲν ὑπὲρ ἑαυτοῦ μήτ' ἀγαθῶν, μήτε φαύλων πράττειν τὸ δοκεῖν πρὶν ἂν αὐτοῖς συγγένηται μόνον πέμψαντες ἐκώλυον. οἷς φυλάττων τὴν φιλίαν καὶ μηδὲν πρὶν ἐπιψηφίσασθαι τοὺς φίλους πράττειν βεβουλευμένος, ἀνεβάλλετο τῆς θυγατρὸς περὶ τῶν γάμων τότε τὰς συμβάσεις. ὁδοῦ δὲ πάρεργον ἐν Ἐπιβάταις γενομένῳ καὶ ἡ παρακοιμωμένου πρὸς βασιλίδα διάλυσις ἐπράττετο αὐτῷ. ἐπεὶ γὰρ τοῦ φρουρίου ἐγένετο ἐγγὺς, ὁ παρακοιμώμενος ἐξελθὼν, ἠσπάζετό τε αὐτὸν καὶ περὶ τῶν ὅρκων ἀπελογεῖτο τῆς ἀποστροφῆς, ὡς οὐ διὰ κακίαν αὐτῷ πραχθείη, ἀλλ' ἵν' ἔργοις αὐτοῖς γένοιτο καταφανὲς, ὡς οὐ δέοιτο ὅρκων παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ λόγοις αὐτοῦ
P.401 ψιλοῖς μᾶλλον θαῤῥοίη, ἢ ἑτέρων ἐγγράφοις ὅρκοις. διὸ καὶ νῦν ἰδὼν, προθυμότατα ἐγκεχειρικέναι ἑαυτὸν, οὔθ' ὅρκων, οὔτε τινὸς ἑτέρου δεηθείς. εὐχαριστήσας δὲ ὁ μέγας δομέστικος ἐπὶ τούτοις αὐτῷ καὶ ἱκανῶς προσομιλήσας, αὐτὸν

14. τὸν γάμον M. 17. αὐτὸς P.

impune laturum, si quis res novas auderet, Byzantio ante diem quartum Kalendas Octobres discessit. Sed antequam itineri se daret, palatium ad imperatrici valedicendum petivit, quae cum eum exhortaretur, ut filiam suam Ioanni adolescenti imperatori desponderet, ille in reditum sponsalia distulit: specie quidem, ut bello magnopere compellente, re autem vera, amicorum memor, qui misso certo homine, ne quid seu bonum, seu non bonum videretur, ipsis absentibus faceret, interdixerant. Custodito igitur iure amicitiae, nihil ipsis invitis agere fixum habens, conventa et stipulationes super filiae connubio differebat. In transitu autem Epibatis inter ipsum Apocauchum et Augustam rem omnem composuit. Nam cum prope castellum esset, Apocauchus salutatum foras exiit et de iuramentis reiectis se purgavit. Non id vitio suo factum, sed ut re declararet, se eius iuramentum non requirere, cuius nudis verbis plus quam reliquorum scriptis iuramentis tribueret; idcirco et nunc, eo viso, sese illi, nec iuramentum, nec aliud ab illo desiderantem, tradere promptissime. Ob haec gratiis actis et diutius cum ipso collocutus, eum domi, ut postridie ad se venturum, reliquit; ipse

μὲν οἴκοι κατελίμπανεν, ὡς ἐς τὴν ὑστεραίαν ἥξοντα πρὸς A.C. 1341
αὐτόν. ἐκεῖνος δὲ εἰς Σηλυβρίαν ἦλθεν. ἐς τὴν ὑστεραίαν
δὲ ἐπεὶ καὶ ὁ παρακοιμώμενος ἧκε, πέμψας πρὸς Βυζάντιον,
ὡς τῇ βασιλίδι προσκυνήσαντα αὖθις ἐπανήκειν πρὸς αὐτὸν,
αὐτὸς εἰς Διδυμότειχον ἐλθὼν, πρὸς τὴν εἰς τὴν ἑσπέραν
παρεσκευάζετο στρατείαν. ὁ παρακοιμώμενος δὲ γενόμενος
ἐν Βυζαντίῳ, πρῶτα μὲν προσεκύνει βασιλίδα καὶ συγγνώ-
μης ἠξιοῦτο, ἐφ' οἷς ἐδόκει προσκεκρουκέναι. ἔπειτα τῇ μεγά- B
λου δομεστίκου προσελθὼν μητρὶ, ἐν Βυζαντίῳ τότε παρα-
μυθίας ἕνεκα τῆς βασιλίδος οὔσῃ, πρῶτα μὲν πολλὰς ὡμο-
λόγει χάριτας τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ, οὐ μόνων τῶν εὐεργε-
σιῶν, ὧν ἐξαρχῆς ἄχρι τότε παρέσχετο πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ
καὶ τῆς μεγαλοψυχίας καὶ συμπαθείας, ἣν οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ
καὶ πολλάκις καὶ τὰ τελευταῖα νῦν ἐξ ἀνοίας προσκεκρουκό-
τος ἐνδείξαιτο πρὸς αὐτόν. ἔπειτα ἐπηγγέλλετο, ὡς οὐδὲν
ἔσται τὸ πεῖσον ἢ βιασόμενον ἀχάριστον καὶ κακὸν ὀφθῆναι
περὶ ἐκεῖνον, ἀλλ' οὕτω πεπεικέναι ἑαυτὸν, ὡς οὐκ αὐτὸν V. 325
μόνον, ἀλλὰ καὶ γένος ὅλον εὔνουν ἐκείνῳ καὶ πιστὸν εἶναι C
διὰ πάντων καὶ τὴν δουλείαν ἀκριβῆ τηρῆσον οἷα δὴ δεσπότῃ.
πίστεως δὲ καὶ τῶν λεγομένων ἕνεκα νυνὶ ἕτοιμος εἶναι ὅρκους
παρασχέσθαι, τοὺς μάλιστα δοκοῦντας βεβαιοτάτους καὶ φρι-
κώδεις εἶναι. ἡ δ' ἔφασκεν αὐτῷ „τὸ μὲν τὰς εὐεργεσίας κα-
ταλέγειν, αἳ παρὰ μεγάλου δομεστίκου ἐξαρχῆς ἄχρι νῦν γε-
γένηνται σοὶ, προσθήσω δ' ὅτι καὶ τὰς ἐξ ἀχαρίστου γνώμης

11. τῷ add. M. 12. νῦν pro τότε P. 19. τηρήσειν M. mg.
22. τὰ pro τὸ P.

vero Selybriam venit. Postridie postquam et praefectus cubiculi eodem venit, misso illo Byzantium, ut imperatrice adorata, Epibatas rediret, ipse Didymotichum profectus, ad expeditionem in occidentem se instruebat. Apocauchus iam Byzantii imperatricem veneratus, veniam peccatis suis flagitat. Deinde matrem magni domestici, quae tunc consolandae imperatricis Byzantii manebat, conveniens, primum quidem eius filio magnas agebat gratias, non modo de beneficiis ab initio usque ad illum diem ab eo perceptis, verumetiam de tolerantia et commiseratione, quam saepius et ad extremum tam stolide se offendenti ostendisset; addebatque nunquam omnino se ingratum atque improbum erga illum repertum iri, sed ita induxisse animum, ut non ipse tantum, verum tota posteritas sua eum benevolentia et fide prosequatur in omnibus et tamquam domino perfecte obediat. Id ut credatur, ad iusiurandum firmissimum religiosissimumque paratum esse. Respondit illa, Memorare officia, quae a primis huc usque magnus domesticus apud te posuit: addam et illud, quoties immemor beneficiorum, male

A.C. 1341 παρὰ σοῦ γεγενημένας πρὸς ἐκεῖνον ἀμοιβὰς, καὶ τὴν ἐκείνου
περὶ τὸ συγγνώμην τοῖς εἰς αὐτὸν ἁμαρτάνουσι παρέχειν φι-
λοτιμίαν, οὐκ ἀναγκαῖον νῦν, σοῦ προτέρου μαρτυροῦντος.
D ὅρκων δὲ οὐ χρεία νῦν, ἀλλ' ἔργων μᾶλλον τοὺς ὅρκους βε-
βαιούντων. οὐ γὰρ τοῖς λόγοις ἡ πίστις, τοῖς ἔργοις δὲ
μᾶλλον ἐπακολουθεῖ. διὸ καὶ σὲ προσῆκον ἔργοις ἐπιδεί-
κνυσθαι τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς ἐκεῖνον, καὶ μὴ λόγοις ἐπι-
δεικνύμενον, τοῖς ἔργοις ὑστερεῖν." ὁ δὲ οὐ λόγοις μόνον,
ἀλλὰ καὶ ἔργοις ἐπαγγειλάμενυς τὴν πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν
ποιήσειν πᾶσι φανερὰν, ἐκεῖθεν ἐξελθὼν ἧκεν ὡς πατριάρχην.
P. 402 ιζʹ. Προσαγορεύσας τε αὐτὸν καὶ περί τινων ἑτέρων
προδιαλεχθεὶς, ἔπειτα „τὴν μὲν εἰς ἐμὲ τοῦ μεγάλου δομεστί-
B κου" ἔφασκεν „εὐμένειαν καὶ αὐτὸς ἂν εἰδείης, ἄνωθεν τοῖς
πράγμασι παρηκολουθηκώς. ὀλίγῳ δὲ πρότερον ἐξ ἀβουλίας
αὐτῷ προσκεκρουκὼς, ὀλίγου ἐδέησα διαφθαρῆναι, εἰ μὴ σὺ
δεηθεὶς, οὐ μόνον ἔπεισας ἀφεῖναί μοι τὴν ὀργὴν, ἀλλὰ καὶ
πρόφασιν εὐδοξίας τὴν τοῦ κατὰ Περσῶν στόλου παρασχεῖν
ἀρχήν. ὅθεν οὐ σῶστρα μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τιμῆς πολλὰς
ὀφείλειν τὰς εὐχαριστίας εἶναι δίκαιος ὁμολογῶ καὶ πάσῃ
σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ τὰ σοὶ λυσιτελοῦντα καὶ βουλεύεσθαι
καὶ πράττειν, ὡς τῶν αὐτῶν καὶ τὴν βλάβην καὶ τὴν ὠφέ-
λειαν ὁμοίαν ἐμοί τε καὶ σοὶ οἰσόντων. εἰ τοίνυν ἐκ πολλῶν

8. τῶν ἔργων P.

illi gratiam retuleris, et illius in se deliquentibus ignoscendi studium: haec, inquam, memorare, cum ea tu antea testeris, nihil attinet; iuramenta autem nunc quidem nulla postulantur, sed facta, quibus iuramentis fides concilietur, quae non verba, sed opera potius sequitur. Quare et te, quam illi cupias, rebus demonstrare consentaneum est; non autem cum id verbo docueris, re defici. Tum ille, non verbis dumtaxat, sed opere quoque suam in eum benevolentiam palam omnibus facturum pollicitus, inde abscedens ad patriarcham venit.

17. Eo salutato, alia quaedam praefatus, Magni quidem domestici benevolum in me animum, inquit, tu quoque haud ignoras, omnia a principio animadversione sic assecutus, ut nihil te fugiat. Pronuper autem cum per dementiam illum offendissem, parum abfui ab exitio, nisi tu orando non solum ad iram deponendam, sed etiam ad praefecturam classis contra Persas, materiam gloriae, mihi committendam inflexisses; unde non modo ut conservatus conservatori suo praemium, sed et pro honore isto gratiarum actiones iure me debere, omnique industria et alacritate, quae tua intersint, cogitare et agere oportere confiteor. Quando quidem eadem mihi, quae tibi et detrimentosa et utilia sunt. Quamobrem cum ego prae multis amorem caritatemque sinceram ac minime fucatam tibi de-

σοι τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν φιλίαν ἄδολον καὶ καθαρὰν ὀφείλω, A.C. 1341 οὔτε δίκαιον ᾠήθην, οὔτ' ἄλλως ἐμοὶ λυσιτελὲς, δεινότατα πεπυσμένῳ C περὶ σοῦ συγκρύπτειν, ὥσπερ ἄν τις ἄλλος, ᾧ βέλτιον ἢ χεῖρον ὀλίγα ἢ οὐδὲν μελήσει διακεῖσθαί σε." ἐρομένου δὲ τοῦ πατριάρχου, ὅ,τι ἂν πύθοιτο περὶ αὐτοῦ, τὸν μέγαν ἔφασκε δομέστικον οὐκ ἀκηκοέναι, ἀλλὰ σαφέστατα εἰδέναι, ὅτι βούλοιτο οὐκ εἰς μακρὰν σὲ καταγαγὼν τοῦ θρόνου, Παλαμᾶν ἐγκαθιδρύειν, φίλον ὄντα τῶν γνησίων καὶ μάλιστα περισπούδαστον αὐτῷ. αὖθις δὲ τοῦ πατριάρχου ἐπανερομένου, ὅθεν ἂν σχοίη τὴν τοῦ πράγματος, ὥσπερ ἰσχυρίζεται, κατάληψιν ἀκριβῆ, τὰς μὲν αἰτίας ὅθεν ἐξεγένετο μαθεῖν, ἐδεῖτο μὴ πολυπραγμονεῖν. οὐ γὰρ ἀποῤῥήτων D δύνασθαι κατατολμᾶν. ἓν δὲ τοῦτο σαφέστατα πεπεῖσθαι, ὡς εἰ μὴ πάνυ τὴν ψυχὴν ἤλγει, τῶν κατ' ἐκείνου μελετωμένων ἀκριβῆ τὴν γνῶσιν ἐσχηκὼς, οὐκ ἂν ἀπήγγελλεν ἐλθών. ἔτι δὲ τοῦ πατριάρχου ἀπιστοῦντος καὶ τὴν ἀθρόαν V. 326 τοῦ μεγάλου δομεστίκου μεταβολὴν μὴ παραδεχομένου, ὅρκοις ἐκεῖνος διεβεβαιοῦτο, μηδὲν εἶναι ψευδὲς τῶν εἰρημένων, ἀλλὰ πάντα ἀληθῆ. παρῄνει τε μὴ μέλλειν, ἀλλὰ τάχιστα βουλεύεσθαι, ἐξ ὧν τὸν κίνδυνον ἐξέσται διαφυγεῖν. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος, ὡς καὶ σὺ βέλτιον ἂν εἰδείης, εὔκολος μεταβάλλεσθαι πρὸς τὰ βεβουλευμένα." ἐπὶ τούτοις δὲ ὁ πατριάρχης σφόδρα θορυβηθεὶς καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν ὅρκων πεπεισμένος, P. 403 ὡς οὐδὲν ἂν εἴη πλάσμα τῶν εἰρημένων, ἐδεῖτο βου-

beam, nec iustum, nec alioqui commodum mihi duxi, quae de te tristissima audivi, occulta habere: perinde ut alius quispiam, qui melius an peius tecum ageretur, parum aut nihil laboraret. Interrogante patriarcha, quid esset: ex magno domestico quidem nihil se audivisse ait, certissimo tamen scire, illum velle brevi deiecto patriarcha, Palamam amicum suum germanissimum atque optatissimum in eius throno collocare. Rursum sciscitante patriarcha, undenam rem tam exacte, ut affirmabat, didicisset, rogabat, ne id curiosius exquireret: non enim tam audacem esse, ut arcana et tacenda vulgaret; unum indubitato crederet, nisi, explorate compertis, quae contra illum coquerentur, singularem animi dolorem sentiret, non ei talem nuntium fuisse allaturum. Adhuc incredulo patriarcha, magnumque domesticum tantum mutatum ab illo in aures haud admittente, Apocauchus iuratus instare, nihil se falsum, omnia vera proloqui. Quocirca non cunctandum, sed primo quoque tempore periculi declinandi capiendum consilium. Nam is homo, quod tu melius noveris, inquit, quae semel statuit, non facile retractat. Turbatus maiorem in modum ista narratione patriarcha, et abesse fictionem, iuramento maxime persuasus, quid tantis malis

A. C. 1341 λεύσασθαί οἱ, ὅ,τι δέοι πράττειν πρὸς τοσοῦτον ἐσμὸν κακῶν. ὁ παρακοιμώμενος δ' ἔτι μᾶλλον τὸν πατριάρχην εἴσω δικτύων ἄγειν βουληθεὶς „καὶ τῶν προτέρων μὲν" ἔφασκεν „εὐεργεσιῶν πολλάς τε χάριτας ὀφείλειν ὁμολογῶ καὶ δίκαιος εἶναι οὐ μόνον, ἃ μοι δοκῶ βελτίω καὶ λυσιτελῆ βουλεύεσθαι προθύμως, ἀλλὰ καὶ χρήματα καὶ οἰκέτας καὶ συγγένειαν καὶ τὴν ψυχὴν αὐτὴν, εἰ οἷόν τε εἰπεῖν, προΐεσθαι ἑτοίμως ὑπὲρ σοῦ. ὡς ἂν δὲ μὴ δοκῶ, τῶν κινδύνων B ἔξω καθεστὼς αὐτὸς, σὲ παραινεῖν πολὺν τὸν κίνδυνον ἔχουσι πράγμασιν ἐπιχειρεῖν, καὶ συγγενείας καὶ τῶν φιλτάτων ἐμοὶ ποιῆσαι βούλομαι κοινωνὸν, τῶν θυγατέρων μίαν τῷ σῷ υἱῷ κατεγγυήσας, ἵν' εἰδείης ἀκριβῶς, ὡς οὐ τῶν ἁπλῶς φιλίως πρὸς σὲ διακειμένων εἶναι βούλομαι, ἀλλὰ τῶν σοί τε καλῶς πράττοντι τῆς εὐετηρίας κοινωνούντων καὶ ἀπολλυμένῳ συνδιαφθαρησομένων ὁμοίως." ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἀσμένῳ τῷ πατριάρχῃ εἰρημένα ἦν, καὶ μᾶλλον ἐπείθετο σπουδάζειν τὸν παρακοιμώμενον ὑπὲρ αὐτοῦ. ὀλίγα περὶ τοῦ κήδους διαλεχθέντες, (οὐ γὰρ ἦν τι τὸ διαφωνίαν παρασκευάσον, πάντα ἑτοίμως Ἀποκαύκου ἐπαγγελλομένου,) συμβάσεις τε θέμενοι περὶ τοῦ γάμου καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαίων ἔθος δι' C ἐγκολπίων ἐμπεδώσαντες τὴν πρᾶξιν, τοῦ παρακοιμωμένου δὲ καὶ ὅρκους προσθέντος φρικώδεις ἐπὶ τούτῳ, ἐτράποντο πρὸς τὸ βουλεύεσθαι. συνεβούλευέ τε ὁ παρακοιμώμενος μὴ

4. δίκαιον P. 14. ἀπολλομένῳ P. et M.

obrutus inciperet, orabat uti consuleret. Praefectus cubiculi patriarcham magis in nassam studens inducere, Multum me tibi pro antegressis beneficiis obstrictum fateor, inquit, et aequum esse, me tibi non solum, quae meliora et magis salutaria iudicem, cupide suadere, sed et pecuniam et famulos et cognatos et ipsam, si res postulet, animam tua causa libenter contemnere. At enim ne videar ipse periculo procul, ad res admodum periculosas cohortari, et cognationis et mihi carissimorum te participem ac socium facere volo, una filiarum mearum tuo desponsa filio, ut prorsus intelligas, nolle me de eorum censeri numero, qui te quoquo modo diligunt; sed de iis, qui tua felicitate exultantes, tecum quoque perire non dubitent. Haec ubi patriarcha libens audivit, et Apocauchum sui esse studiosum constantius credidit, pauca de affinitate collocuti (nihil quippe erat, quod dissensionem dare posset, omnia Apocaucho prompte pollicente,) paciscentes nuptias et more Romano pronubis monilibus de collo gestandis acta confirmantes, Apocaucho insuper caput suum horrendis execrationibus devovente, ni sincerus sit, consultare ordiuntur. Consulebat autem Apocauchus, non propriis viribus et palam bellum cum eo gerendum: non solum

ἐκ τῆς οἰκείας δυνάμεως ὁρμωμένους πρὸς τὸν μέγαν δομέ- A.C. 1341 στικον πόλεμον ἄρασθαι προφανῶς. μὴ γὰρ ὅτι γε εἰς ἀντιπάλων μοῖραν οὐκ ἐξαρκέσειν μόνους πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' οὐδ' εἰ πολλοὺς ἑτέρους προσεταιρισαίμεθα τοιούτους. ἡ γὰρ ἐν Ῥωμαίοις ἰσχὺς ἐκείνου οὐχ ἡμῖν γε μόνον φανερὰ, ἀλλὰ καὶ τοῖς πόῤῥω κατῳκισμένοις βαρβάροις οὐκ ἀγνοεῖται. πολὺν γὰρ ἤδη χρόνον πάντων ὁ δυνατώτατός ἐστι τῶν παρ' ἡμῖν καὶ πάντες αὐτῷ προσέχουσιν ἀκριβῶς, οἱ μὲν παρ' αὐ- D τοῦ πολλῶν τυχόντες εὐεργεσιῶν καὶ ἔτι πλείω προσδοκῶντες, οἱ δὲ κατεπτηχότες τὴν ἐκείνου δύναμιν. δι' ἃ οὐκ οἴομαι πρὸς ἐκεῖνον ἐκ τοῦ προφανοῦς ἀντικαθίστασθαι λυσιτελεῖν ἡμῖν. πρὸς γὰρ τῷ μηδὲν ἀνύσαι δυνηθῆναι τῶν βεβουλευμένων, καὶ προσαπολοῦμεν ἑαυτούς. ἀλλά τινα καὶ ἡμᾶς δύναμιν δέον ἐκπορίζειν ἑαυτοῖς ἀντίῤῥοπον πρὸς τὴν ἐκείνου. αὕτη δὲ οὐχ ἑτέρωθέν ποθεν ἂν ἐξευρεθείη, εἰ μὴ τρόπῳ δή τινι βασιλίδα ἐκπολεμώσαιμεν ἐκείνῳ. τούτου δὲ γεγενημένου, ῥᾳδίως ἀντικαταστησόμεθα, πολλῶν ἡμῖν συναιρομένων, ὡς ὑπὲρ τοῦ νέου βασιλέως πολεμοῦσι. τοῦτο δ' ὅπως ἂν συσκευασθείη, μάλιστα μὲν καὶ ἡ σὴ σύνεσις θαυμασία οὖσα ἐξευρήσει· συμβουλεύσω δὲ καὶ αὐτός. μὴ θαυμάσῃς δὲ, εἰ πρὸς ἰσχυρὸν ἐχθρὸν ἀντικαθιστάμενοι χρησόμεθα καὶ P. 404 ψεύδει. τῷ γὰρ ἐπιχειροῦντι τὸν πολέμιον καθαιρεῖν, οὐ τοῦτο χρὴ σκοπεῖν, εἰ ψεύδει χρήσαιτο ἢ ἀληθείᾳ, ἀλλὰ πρὸς ἓν ἀποβλέπειν μόνον, τὸ τοῦ πολεμοῦντος γενέσθαι

4. προσεταιρίσαιντο M. 15. ποθεν om. M.

enim ipsos, sed si tales quoque multi accesserint, impari conditione futuros. Nam eius inter Romanos vires non modo nobis exploratae sunt, inquit, sed etiam a remotissimis barbaris non ignorantur. Perdiu iam nobis potentia antecellit omnibus omnesque eius auctoritati sedulo obsequuntur, alii, quod crebro eius beneficia senserunt et plura exspectant, alii, quod eius opes metuunt. Quare aperto Marte illi pugnare, haud conducturum opinor. Praeterquam enim quod ad nihilum cadent nostra consilia, etiam nos ipsos perditum ibimus. Sed potentiam aliquam illius potentiae respondentem comparemus necesse est: quam non aliunde inveniemus, quam si artificio quodam imperatricem ad arma contra ipsum expedienda incitaverimus. Quo pacto multis nobis, ut pro novo imperatore pugnantibus, opem laturis, facile illi resistemus. Ad hoc autem callide moliendum, etsi imprimis valebit egregia prudentia tua, nihilo minus iudicii mei quid sit, exponam. Ne tamen mirere, si contra hostem potentem mendacio utemur. Nam qui hostem suum evertere instituit, eum haud in magno discrimine ponere oportet, a mendacio an a veritate auxilium petat, sed reliquis

A.C. 1341 κρείττω· τὰ δ' ἄλλα πάντα χαίρειν ἐᾷν. τοιγαροῦν καὶ σὺ
τῇ βασιλίδι προσελθὼν, (ἀξιόχρεως δ' ἔσῃ πρὸς πειθὼ ἔκ τε
τῆς προτέρας, ἧς ἐνεδείξω πρὸς αὐτὴν, εὐνοίας καὶ σπουδῆς
V. 327 μετὰ τὴν βασιλέως τελευτὴν, καὶ τοῦ νῦν ὑπὲρ αὐτῆς δοκεῖν
σπουδάζειν,) ἐκείνου κατηγόρησον, ὡς οὐχ ὑποπτευομένου,
ἀλλ' ἤδη φανερῶς τὴν βασιλείαν ἰδίαν ποιουμένου καὶ ὅσον
B οὐδέπω μέλλοντος αὐτὴν καὶ τέκνα ἀποκτείνειν. ἂν δ' ἀπό-
δειξιν τῶν λεγομένων ἀπαιτῇ, μὴ τοιαῦτα πεῖσον πολυπρα-
γμονεῖν. φθάσειν γὰρ τελευτήσασαν πρὶν εἰς τοὺς ἐλέγχους
ἥκειν, εἰ μὴ ἐκείνου διαστᾶσα, ἑαυτὴν διασώζοι καὶ τὰ τέ-
κνα. ἐκ τούτων δὲ ἐκείνην, ὥσπερ οἴομαι, ὑπὸ δέους κατα-
πλαγεῖσαν, τὸν πρὸς ἐκεῖνον ἡμῖν πόλεμον ἐπιτρέψειν. τού-
του δὲ κατορθωθέντος, οὐδὲν ἄλλο λείπεται, ἢ ἐκεῖνον μὲν
ἀπολέσθαι κακὸν κακῶς, σὲ δὲ πρὸς τῷ τὸν ἐπηρτημένον κίν-
δυνον διαφυγεῖν, καὶ τὰ Ῥωμαίων πράγματα διοικεῖν, πάν-
των μάλιστα ἀξιώτατον ὄντα. διό σου δέομαι πεισθῆναι
συμβουλεύοντι ἐμοὶ καὶ μὴ πρὸς τὴν πρᾶξιν ἀναδύεσθαι,
ῥᾳδίαν οὖσαν, ὡς ἐγὼ συμβουλεύω, κατασκευασθῆναι. εἰ
δ' ἀποκνήσεις πρὸς τὸν κίνδυνον, ἐγὼ μὲν δυσχερὲς οὐδὲν
C ἐρῶ· σὲ δὲ τὰς ἐκδεξομένας τύχας ἤδη στοχάζεσθαι προσῆ-
κον." τούτοις μὲν οὖν τὸν πατριάρχην ἔπεισεν αὐτῷ τε προσ-
έχειν καὶ πόλεμον πρὸς τὸν μέγαν δομέστικον κινεῖν. ἔπειθ'
ἕκαστον τῶν ἄλλων, δόξῃ διαφερόντων ἢ γένει τῶν πολλῶν,

1. σὺ om. M. 2. τῇ om. P. 10. τὰ add. M. 11. καταπλαγεῖσα M.

omnibus dimissis, ad unum hoc respicere, ut vincat. Proinde eam fac convenias: illum ut non iam per cuniculos, sed propalam imperium vindicantem et non multo post ipsam eiusque liberos iugulaturum accuses. Fidem dictis tuis pariet et antea navata ipsi benevolentia ac studium post imperatoris excessum et quod in praesens ei diligenter operam dare videberis. Si probationem exegerit, ea curiositate ut supersedeat, mone; ab illo se disiungat; vitam suam liberorumque servet; alioqui morituram citius, quam probationes expediantur. His de causis timore perculsam, belli administrationem nobis permissuram existimo. Hoc felici successu peracto, nihil restabit, nisi ut malus male pereat, et tu impendenti ereptus periculo, rem Romanam meritissimo prae omnibus pro imperio regas. Quapropter te oro, mihi obtemperes, neu rem, via, quam ego monstravi, effectu non difficilem, detrectes. Quod si pigritaris in discrimine tuo, ego quidem gravius nihil dicam, te autem quales fortunae excepturae sint, coniectura providere par est. His ille patriarcham ad sibi assentiendum bellumque adversus magnum domesticum incipiendum impulit. Deinde alios singulatim opinione aut genere praestantes circumiens, et mendacia calumniasque con-

περιιὼν ἐμηχανᾶτο πείθειν, ψευδῆ συνείρων καὶ συκοφαντί- A.C. 1341
ας. καὶ πρῶτα μὲν πρὸς τὸν Ἀσάνην Ἀνδρόνικον ἐλθὼν,
ὃς ἦν μεγάλῳ δομεστίκῳ κηδεστὴς, ἐξ ὧν μάλιστα πείσειν
ᾤετο, ἐπεχείρει. οὗτος γὰρ δὴ Ἀσάνης πρὸς τὸν γαμβρὸν
ὀλίγῳ πρότερον ἐλθὼν, ἐδεῖτο μὴ περιορᾷν αὐτὸν, ἀβίωτον
οἰόμενον τὸν βίον διὰ τὸ τοὺς παῖδας Ἰωάννην καὶ Μανουὴλ,
ἐπ' ἔτεσιν ἓξ ἤδη ὑπὸ βασιλέως ἐν δεσμωτηρίῳ εἰργομένους, D
δεινότατα πάσχειν καὶ οὐδὲν ἀμείνω τῶν ἐν ᾅδου διαγόντων.
ἀλλ' ἀπιόντα πρὸς τὴν ἑσπέραν, ἐπεὶ διὰ Βήρας ἀνάγκη
διιέναι, ἔνθα κατεκλείοντο, τοῦ δεσμωτηρίου ἐξαγαγεῖν καὶ
πρὸς τὴν στρατείαν χρῆσθαι ἄγοντα μεθ' ἑαυτοῦ, οὐδενὸς,
ὧν ἄγει, πρὸς μάχας καὶ στρατείας ὄντας ἀτιμοτέρους χρῆ-
σθαι. ὁ μέγας δὲ δομέστικος, οὐκ ἀρέσκειν, ἔφασκεν, αὐτῷ
ταύτην τὴν βουλήν. οὐ γὰρ τῶν τυχόντων εἶναι τοὺς υἱοὺς,
οὐδ' ἐπὶ μικροῖς τισι κατακριθέντας, ὥστ', εἰ ἀφεθεῖεν παρ'
αὐτοῦ, μηδεμίαν ταραχῆς πρόφασιν παρέχειν βασιλίδι. ἀλλ'
ἔδει πρότερον ἐκείνην παρασκευάσαντας συγγνώμην ἐκείνοις
παρασχέσθαι, οὕτως ἐξάγειν τοῦ δεσμωτηρίου. νῦν δ' εἰ P. 405
τοῦτο πράξομεν αὐτοὶ, μὴ πρότερον ἐκείνης ἐπιτρεπούσης,
εἰκὸς αὐτήν τε λογίσασθαι καὶ τοὺς συκοφάντας προφάσεως
οὐ τῆς τυχούσης εὐπορῆσαι, ὡς ἤδη πᾶσαν αὐτῆς παρειλό-
μεθα διαβάλλειν τὴν ἀρχὴν καὶ κατ' ἐξουσίαν καὶ τὰ μέγι-
στα διοικοῦμεν, μηδὲ λόγου γοῦν αὐτήν τινος ἀξιοῦντες. ἃ

suens, in eamdem mentem illicere contendebat. Ac primum quidem Andronicum Asanem magni domestici socerum, argumentis, quibus eum potissimum expugnaturum confidebat, aggreditur. Hic namque Asanes ad generum paulo ante venerat et ut sui misereretur, obsecraverat, vitam minime vitalem viventis ob Ioannem et Manuelem filios, annum iam sextum ab imperatore, teterrimo obscurissimoque carcere, non secus atque apud inferos, detentos. Et cum in occidentem proficisceretur, quoniam Beras necessario transiturus esset, ubi in custodia habebantur, liberatos secum in militiam perduceret eorumque opera uteretur, qui de agmine ipsius, quod ad manum conserendam laboremque militarem attinet, nemini concederent. Magnus domesticus sibi non probari hoc consilium respondit: non enim esse terrae filios, nec levium quorumdam criminum condemnatos, ut si ab ipso dimittantur, non aliquid turbarum imperatrix expertura sit. Oportuisse prius ea placata veniam ipsis dari, et sic demum e carcere educi. Nunc si hoc nos citra eius mandatum faciamus, inquit, probabile est, et illam ita ratiocinaturam et sycophantas, idoneam occasionem nactos, calumniam contexturos, quasi iam omne imperium ei ademerimus, dum maxima per licentiam decernimus et nec verbo uno ipsam dignamur.

A.C. 1341 δὴ οὔτ' ἐμοὶ πρῶτον, οὔτ' ἐκείνοις οἴομαι λυσιτελεῖν. ἀλλὰ δέον πρὸς τοῖς ἔτεσιν, οἷς εἴργονται, καὶ ὀλίγον τινὰ χρόνον διακαρτερῆσαι, καίπερ ἀνιωμένους, ἄχρις ἂν θεοῦ διδόντος ἐπανήξω τῆς στρατείας. τότε δὲ τῆς βασιλίδος δεηθεὶς αὐτὸς ὑπὲρ ἐκείνων καὶ, εἰ δέοι, καὶ ἐγγύας παρασχὼν, τοῦ τε B δεσμωτηρίου παρασκευάσω ἐξελθεῖν καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν εὐδαιμονίαν πειράσομαι ἐπανάγειν. νυνὶ δὲ τῆς στρατιᾶς ἤδη παρεσκευασμένης οὔσης πρὸς τὴν ἔξοδον, οὐ σχολὴ περὶ τοιαῦτα διατρίβειν, χρόνου δεόμενα πρὸς τὴν κατασκευήν. ἀλλ', ἐπειγόντων τῶν πραγμάτων, νῦν μὲν κατὰ πάροδον, ὥσπερ καὶ πρότερον πολλάκις, πρὸς αὐτοὺς παραγενόμενος, οὐ παραμυθήσομαι μόνον διὰ τὴν ἐπιδημίαν καὶ προνοίας ἀξιώσω τῆς δεούσης, ἀλλὰ καὶ χρηστοτέρων ἐμπλήσω τῶν ἐλπίδων, τὴν ἐλευθερίαν τῶν δεσμῶν ἐπαγγειλάμενος βεβαίως. ὃ καὶ V. 328 τὸν μεταξὺ χρόνον αὐτοῖς ἀνεκτότερον, ἢ πρότερον ἡμέρας C ποιήσει διάστημα μιᾶς." ὁ μὲν οὖν ἠγάπα τε ταῖς ἐπαγγελίαις καὶ χάριτας ᾔδει πολλὰς ὑπὲρ αὐτῶν.

ιη'. Παρακοιμώμενος δὲ αἰσθόμενος, οἷος ἦν ἐκεῖνος τὰ τοιαῦτα ἐρευνᾷν, καὶ προσελθὼν Ἀσάνῃ, πρῶτα μὲν δουλείαν ἀρχαίαν ὡμολόγει, καὶ μηδὲ τὴν τύχην, ἐν ᾗ καθέστηκε νυνὶ, τῆς πρὶν εὐτελείας ἐπιλελῆσθαι πεῖσαι διεβεβαιοῦτο, D ἀλλ' οὕτως οἴεσθαι αὐτὸν οἷα δὴ ἕνα τῶν ἐκείνου οἰκετῶν, καὶ τὴν προσήκουσαν εὔνοιαν ἀγαθῷ δεσπότῃ παρὰ δούλῳ

23. δούλων P.

Quod nec mihi, nec illis profuturum existimo. Ad annos igitur, quibus in carcere sunt, adhuc breve tempus, quamquam dolentes, perdurent, donec divino munere ab expeditione rediero. Tum ipse imperatricem eorum nomine precatus, etiam, si opus erit, concepto vadimonio, de custodia exire faciam, et in veterem eos dignitatem fortunamque conabor asserere. Nunc quoniam ad iter paratus est exercitus, his immorandi non est otium: quae ut fiant, tempore indigent. Sed quia negotium urget, nunc in transitu, ut alias saepe, ipsos adibo, nec praesentia solum mea consolabor et necessitati rerum consulam, verum etiam laeta spe implebo, vinculorum solutionem affirmate promittens. Quod quidem illis hoc intervallum tolerabilius, quam prius vel unius diei spatium reddet. His promissis contentus, Asanes gratias ingentes egit.

18. Cubiculi praefectus cum haec intellexisset (erat enim in his indagandis impiger) cum Asane congreditur. Primum quidem se olim eius fuisse servum confitetur: nec fortunam praesentem abiectionis suae prioris memoriam sibi abstulisse asseverat, sed semet numerare in famulis eius, quaeque par est bono domino a servo parata esse studia, eadem se illi, si res exegerit, praestitu-

ἕτοιμον εἶναι, καιροῦ καλοῦντος, παρασχέσθαι καὶ αὐτὸν A.C. 1341 καὶ πάντα πράττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τε καὶ τῶν παίδων, εἰ δέοι καὶ ταῖς ἐσχάταις τύχαις περιπίπτειν. ὃ καὶ νυνὶ παρεσκευακέναι μάλιστα ἥκειν παρ' αὐτὸν, ἅμα μὲν ἃ λυσιτελεῖν αὐτῷ τε καὶ παισὶ νομίζει παραινέσοντα, ἅμα δ', εἴ τι δέοιτο πρὸς τὸ ἔργον καὶ αὐτοῦ, ὅτι προθυμότατα συναγωνιεῖται καὶ χρήμασι καὶ οἰκέταις καὶ πᾶσιν οἷς ἔχει, ἐκδιδάξοντα. τῶν γὰρ αὐτοῦ παίδων ὑπὸ βασιλέως ἀδίκῳ γνώμῃ καὶ φθονερᾷ πολὺν ἤδη χρόνον ἐν φρουρᾷ κατεχομένων, P. 406 πάνυ μὲν καὶ αὐτὸν ὑπεραλγεῖν αὐτῶν οὐ μόνον ἄδικα καὶ βίαια πασχόντων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀρχαίαν εὔνοιαν, ἣν ἐκείνοις ὀφείλειν καὶ σοὶ τῷ πατρί· μηδὲν δὲ βοηθεῖν ἔχοντα, στέργειν τὴν ἀνάγκην. νυνὶ δὲ ὁρῶν τὸν ἐπιτηδειότατον ἥκοντα καιρὸν τῆς ἐκείνων ἐκ τῶν δεσμῶν ἐλευθερίας, μὴ προΐεσθαι ἥκειν παραινέσοντα. καίτοι γε ἀκηκοέναι, ἔφασκεν, ἐκ Σηλυβρίας ἥκων, ὡς πολλὰ μεγάλου δομεστίκου τοῦ κηδεστοῦ δεηθεὶς ὑπὲρ ἐκείνων, οὐδὲν πλέον ἠδυνήθης, ἀλλὰ κεναῖς ἐλπίσι μετεωρίσας καὶ φενακίσας, ἀπιὼν ᾤχετο, ὡς ἀπολύσων τῆς εἱρκτῆς, ἢν ἐπανήξῃ τῆς ἑσπέρας. τοῦτο δὲ B εἴ σε λέληθεν ὡς ἀπάτη, πάνυ μάλιστα θαυμάζειν ἔχω. οὔτε γὰρ, βασιλέως ζῶντος, τοὺς γυναικὸς ἀδελφοὺς ἀπαλλάττειν τῶν κακῶν ἀδυνάτως εἶχεν, εἴγε δίκαια καὶ αὐτῷ προσήκοντα ᾑρεῖτο πράττειν, οὐκ ἐλάσσω δυνάμενος ἢ ὅσα

14. δεσμῶν pro κακῶν M. mg.

rum facturumque pro ipso et filiis eius omnia: quamvis se idcirco ad extremam miseriam devolvendum sciat. Qua maxime de causa et nunc ad eum venisse: simul ut quae ipsi liberisque eius conducere putet, admoneat, simul ut, si quid opera sua ad opus indigeat, promptissime et pecuniis et famulis et quibus poterit rebus, ei se affuturum doceat. Nam quod filii eius per iniustitiam et invidiam imperatoris tot iam annis carcere clausi teneantur, incredibiliter se cruciari, non modo quia inique et dire affligentur, sed et propter veterem, quam ipsis eorumque parenti amorem debeat. Cum autem opem ferre nullam queat, necessitatem boni consulere. Ceterum quia nunc ad eos e vinculis eximendos tempus adsit opportunissimum, se hortatum accessisse, ne id de manibus elabi sinat. Tametsi e Selybria rediens, inquit, audivi te magni domestici generum multis etiam precibus non flexisse. Qui ubi te inani spe lactavit ac delusit, abiit: quasi cum ex occidente revenerit, eos dimissurus. Hanc vero si non animadvertis esse fallaciam, satis mirari non possum. Neque enim, imperatore adhuc spirante, uxoris suae fratres absolvere vinculis non poterat, si modo iustitiae ac personae suae rationem ducere voluisset, cum potestate imperatoria polleret: hodie

A.C. 1341 βασιλεύς. νυνί τε, ὥσπερ οὐδ᾽ αὐτὸς ἀγνοεῖς, οὐ τοιαῦτα
μόνον, ἀλλὰ καὶ μείζω πολλῷ καταπράττεσθαι δύναιτ᾽ ἂν,
ἀνυπεύθυνον ἔχων τὴν ἀρχὴν καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοκρά-
τωρ ὤν. ἀλλὰ καὶ τότε, πείθοντος αὐτοῦ βασιλέα, κατεί-
χοντο δεσμῶται, τῆς τε ἀνδρίας βασκαίνοντος καὶ τῆς συνέ-
σεως καὶ μὴ παρευδοκιμηθείη παρ᾽ ἐκείνων, δεδοικότος·
καὶ νῦν οὐδὲν ἧττον διανενόηται παρ᾽ ὅλον τὸν βίον κατέ-
C χειν ἐν δεσμοῖς. τοῦτο δὲ οὐ στοχαζόμενος εἶπον, ἀλλ᾽ ἀκρι-
βῶς εἰδώς. οἶσθα γὰρ, ὡς πολλῆς εὐμενείας ἀπολαύων παρ᾽
αὐτοῦ καὶ τῶν ἀποῤῥήτων κοινωνῶν αὐτῷ, ὧν διὰ τὴν εἰς
ὑμᾶς εὔνοιαν καταπεφρόνηκα νυνὶ, πάντα ἀκριβῶς σύνοιδα
αὐτῷ, ὅθεν οὐδ᾽ ἀπιστεῖν ἐμοὶ χρεὼν, ἀλλὰ βουλεύεσθαι τὴν
ταχίστην, ἕως ἐστὶ καιρὸς, οὐ μόνον τοὺς παῖδας ἀπαλλάτ-
V. 329 τειν τῶν κακῶν, ἀλλὰ καὶ σεαυτῷ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν, σοὶ
μάλιστα προσήκουσαν τῶν πάντων, περιποιεῖν. τοῦτο δ᾽ ἕτε-
ρον τρόπον ἀδύνατον γενέσθαι, εἰ μὴ πρότερος ἐκεῖνος ἐκ-
βληθείη τῶν πραγμάτων τῆς ἀρχῆς. ἐκεῖνο δὲ πάλιν ἑτέρως
D οὐκ ἐγχωρεῖ, εἰ μὴ αὐτὸς ἐκπολεμώσεις ἐκείνῳ βασιλίδα,
ὡς ἁρπάζειν τὴν βασιλείαν διανοουμένου κατειπὼν καὶ αὐτὴν
καὶ παῖδας διαφθείρειν. ἀξιώτατος δ᾽ ἂν εἴης πιστεύεσθαι
παρ᾽ αὐτῇ, οὐ μόνον ὡς τὰ βεβουλευμένα τῷ γαμβρῷ σαφῶς
εἰδὼς, ἀλλ᾽ ὡς καὶ φύσεως αὐτῆς ὑπὲρ τῆς εἰς ἐκείνην εὐ-

19. βασιλίδα P.

vero (id quod nec te latet) non talia solum, sed multo quoque maiora potest, quando gesti imperii rationem non reposcitur et habet, quae vult statuendi auctoritatem plenam atque liberam. Quin ille tum quoque imperatorem impulit, ut in vincula traderentur, cum eorum virtuti prudentiaeque invideret ac, ne claritate nominis ab his superaretur, metueret. Nunc nihilo minus quoad vixerint, in custodia eos relinquere decrevit. Haec non ex coniectura, sed ex certa scientia a me dicuntur. Nosti namque, quo loco apud illum fuerim; quomodo item arcana sua mihi credere solitus sit; quem honorem iam vestri studio contempsi. Omnium eius secretorum in primis conscius sum. Quare non mihi deneganda fides, sed mox, dum tempus sinit, conferenda consilia, non tantum, quomodo filii aerumna leventur, sed etiam, quomodo imperium tibi prae omnibus maxime aptum et conveniens acquiras. Quod aliter fieri neutiquam potest, quam si ipse prius imperio deturbetur. Atque hoc rursum non erit, nisi tu Augustam hostili illius odio imbuas: accusando, inquam, quasi qui imperium rapere ipsamque cum liberis trucidare machinetur. Tribuetur autem tibi fides maxima, tum quia socer generi cogitata et sensus probe scias, tum quia naturam ipsam prae studio in illam et filium imperatorem parvi pendere visus eris. Tametsi dixerit aliquis, ruinam

νοίας καὶ τὸν παῖδα βασιλέα δοκῶν καταφρονεῖν. καίτοι γε A.C. 1341
φαίη τις ἂν, οὐδὲ τὴν ἐκείνου κατάλυσιν καὶ φθορὰν ἄδο-
λόν σοι καὶ καθαρὰν τὴν ἡδονὴν παρέχειν, οἷα δὴ τῆς θυ-
γατρὸς ἐκείνῳ συνατυχούσης. τοῦτο δ' ὅσην ἔχει τὴν διαφο-
ρὰν, ἔξεστι παράλληλα θέμενον τὰ πράγματα σκοπεῖν. οὐ P. 407
γὰρ ὅμοιον, τοὺς μὲν τῶν παίδων ὥσπερ κατορωρύχθαι
ζῶντας, τοὺς δὲ παρ' ἀξίαν πράττειν κακῶς καὶ ἐνδεῶς καὶ
ἀνελευθέρως ζῆν, καὶ γένος ὑπ' ἐκείνου πᾶν ὥσπερ δοῦλον
ἄγεσθαι καὶ φέρεσθαι, καὶ αὐτὸν οὐδὲν ἀμείνω πάσχειν
ὑπὸ τῆς πρὸς πάντας συμπαθείας, καὶ μιᾶς ἀτυχησάσης
θυγατρὸς πάντ' ἐκεῖνα λελύσθαι τὰ δυσχερῆ καὶ σὲ δύνα-
σθαι οὐ γένος μόνον καὶ οἰκείους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους
φίλους λαμπροὺς ποιεῖν καὶ περιδόξους, πάσης ἐξ ἐκείνου
μετενηνεγμένης τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς εἰς σέ. τίς γὰρ, ἐκείνου
πεσόντος ἢ καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένου, σοῦ μᾶλλον δικαιό-
τερος, ἐπὶ τῶν πραγμάτων εἶναι, οὐκ ἀνδρίᾳ μόνον καὶ πο-
λέμων ἐμπειρίᾳ, ἀλλὰ καὶ λαμπρότητι γένους καὶ συνέσει καὶ B
τοῖς ἄλλοις ἅπασιν οὐκ ὀλίγῳ τινὶ τῷ μέσῳ πάντας Ῥωμαί-
ους παριόντος. ἐγὼ δὲ πρὸς ἅπαντα προθύμως συναγωνι-
οῦμαι, τάξιν ἐπέχων ὑπηρέτου καὶ πρὸς πᾶν τὸ κελευόμενον
ἑτοιμότατα ἔχων ὑπακούειν. οὐ δὴ, πρὸς τοιοῦτον ἰσχυρό-
τατον ἀνταγωνιστὴν ἀποδυόμενον, περὶ ψεύδους καὶ ἀληθεί-
ας ἀκριβολογεῖν χρεὼν, ἀλλὰ πρὸς ἓν μόνον, τὴν ἐκείνου κα-

4. τὴν add. M. 5. τιθέμενον P.

eius atque perniciem haud puram et liquidam tibi voluptatem praebituram, filia tua calamitatis eius socia. Atqui permultum differe haec duo, ex comparatione perspicere licet. Non enim simile est, filiorum tuorum alios quasi vivos sepultos esse, alios indigne miseros esse vitamque illiberalem et inopem vivere, item genus ab illo totum velut servum pro libidine versari tractarique, ac te ob commiserationem erga omnes nihilo illis melius habere: et una filia infortunata, carere malis istis omnibus teque non genus tantum et propinquos, sed alios praeterea amicos, toto Romanorum imperio inde ad te translato, illustrare et inclitos reddere posse. Quis enim illo aut in praelio oppetente aut imperio deiecto, iustius te illud capessat? qui non fortitudine dumtaxat et artibus bellicis, sed et splendore familiae et ingenio et aliis ornamentis Romanos omnes longe multumque antecellis. Ego vero ad omnia socium me libens merito offero et instar ministri iussis tuis ubique summa voluntate obediam. Ac sane cum ad talem pugnam fortissimumque certatorem accedas, mendacium veritatemque in his accuratius discutere et examinare, nihil necesse est; sed neglectis ceteris, hoc unum studere, ut ille imperium amittat: si modo quippiam pru-

A.C. 1341 τάλυσιν, προσῆκον ἀφορᾷν· τἄλλα δὲ μηδὲν ἡγεῖσθαι, εἰ μέλλεις τι τῆς σῆς συνέσεως καὶ στρατηγίας ἀξιόχρεων ποιεῖν. ὁρῶμεν δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν τοὺς μάλιστα συνετωτάτους C οὐκ ἀεὶ τῇ παῤῥησίᾳ χρωμένους καὶ κατὰ στόμα τοῖς πολεμίοις ὑπαντῶντας, ἀλλ' ἔστιν οὗ καὶ ἀπάταις χρωμένους καὶ δόλοις καὶ μηχαναῖς τισι, καὶ μάλιστα, ἡνίκα δέῃ φοβεροῖς τισι καὶ δυνατωτάτοις συμπλέκεσθαι πολεμίοις. καὶ οὐδεὶς αὐτῶν κακίζει τὴν ἀπάτην, ἀλλὰ καὶ θαυμάζομεν ἅπαντες, οἷα δὴ πλείω τῆς συνέσεως ἢ τῆς ῥώμης δυναμένης κατορθοῦν.

V. 330 ιθ'. Τοιαῦτα καὶ πρὸς ἐκεῖνον εἰπὼν καὶ πείσας, ὅρ- D κοις τε ἀσφαλισάμενος, ὡς νῦν τε προθυμότατα συναγωνιεῖται καὶ, καταστάντος πρὸς τὴν ἀρχὴν, ἐν ὑπηρέτου τελέσει μοίρᾳ, μόνον βουλεύεσθαι καταλιπὼν, ὅπως ἂν τὸ σπουδαζόμενον κατορθωθείη, ἐπὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἐχώρει Κωνσταντῖνόν τε καὶ Ἰσαάκιον τὸν μέγαν δοῦκα. καὶ πρῶτα μὲν ᾤκτειρε τῆς παρ' ἀξίαν κακοπραγίας καὶ ἐῴκει συναλγεῖν. ἔπειτα καὶ ὠνείδιζε τὴν ἐθελοδουλείαν, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ῥαθύμως βιοῦν καὶ ἀνειμένως, καὶ μηδὲ νῦν P. 408 γοῦν, ὅτε καλῶς ποιῶν παρέσχετο ὁ χρόνος τῆς μεγάλου δομεστίκου χρονίου δουλείας ἀπαλλαγῆναι, προσῆκον εὐγενέσι καὶ ἐλευθέροις ἀνδράσι διανοουμένους τι. καίτοι βασιλέως μὲν ζῶντος, στέργειν ἐξ ἀνάγκης ἦν, πολλὴν ἐκείνου τὴν ῥο-

1. μέλλοις P. 18. ἐθελοδουλίαν P.

dentia tua et quae in te est scientia imperatoria dignum praestare velis. Videmus autem duces prudentissimos non semper libere loqui et lingua hostibus occurrere; sed aliquando etiam ad fraudem et dolum et quasdam machinas confugere: praecipue quando cum hoste formidabili ac potentissimo res futura est. Nec illis quisquam eas fraudes vitio dat, verum admiramur omnes, quasi in calliditate quam in robore ac viribus maius momentum sit.

19. Ita locutus iuramentoque addito, se et nunc adiutorem fore paratissimum, et ubi ipse imperium adeptus fuerit, in loco ministri operas ei daturum, persuasit: solumque deliberare sinens, quomodo, quod studebatur, prospere succederet, ad fratres eius Constantinum et Isaacium magnum ducem abiit. Ac primum quidem indignam eorum fortunam miseratus, mutuum doloris sensum prae se ferebat. Deinde voluntariam eis servitutem exprobrabat, quod tam ignaviter ac remisse libertatem quaererent, et neque nunc saltem, quando adesset fortiter faciendi opportunitas, aliquid pro nobilitate et ingenuitate sua, ad diuturnum magni domestici iugum excutiendum animis agitarent. Quamquam enim superstite imperatore necessitati repugnari non potuerit, propterea quod in eum

πην αὐτῷ χαριζομένου καὶ οὐδαμῶς ἔλαττω ἢ ἐκεῖνος δύνα- A.C. 1341 σθαι παρασκευάζοντος. νυνὶ δὲ τί τὸ κωλῦον, ζῆλον ὑπὲρ βασιλέως τοῦ παιδὸς ὑποκριθέντας, συμβουλεύειν βασιλίδι, πρός γένους τε ὄντας καὶ προσήκοντας διὰ τὴν εὐγένειαν πιστεύεσθαι, καταλύειν ἐκεῖνον καὶ τῆς ἀρχῆς ἀποχειροτονεῖν, ὡς ἁρπάζειν διανοούμενον τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὴν καὶ φίλτατα ἀποκτιννύναι καὶ Ῥωμαίων τυραννεῖν. οὐ γὰρ δήπου B γε ἃ προτείνεται ὑμῖν ὥσπερ δέλεαρ ὑπ' ἐκείνου, ἀρχαὶ πόλεών τινων καὶ δημοσίων διοικήσεις, ἵν' ἐκεῖνος τὸ μεῖζον ἔχῃ, ὥσπερ δεσπότης ἐπιτάττων καὶ πάντων καταδυναστεύων καὶ μειζόνων καὶ ἐλαττόνων, τοῦθ' ὑμῖν ἀρκέσει πρὸς τὸ ἀποστερεῖσθαι τῆς ἐλευθερίας. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὑμᾶς τοῦτο κατάδηλον λέληθεν ὂν, ὡς, ἐκείνου πεσόντος ἢ ἐκβεβλημένου τῆς ἀρχῆς, ὑμῖν ἐξέσται πράττειν ἃ αἱρεῖσθε ἀδεῶς, ἢ πρώτους γεγενημένους ἢ μετὰ τοὺς πρώτους εὐθὺς Ῥωμαίων. οὐ χρὴ δὲ πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν ἀναδύεσθαι λογιζομένους, ὡς ψεύδη καὶ συκοφαντίας ἐρεῖτε. εἰ μὲν γὰρ οὐδὲν οὐδέπω μέχρι νῦν ψεῦδος εἴρητο ὑμῖν, ἦν ἄν τι τοῦτο πρὸς C τὸν λόγον. εἰ δὲ πολλάκις ἡμῖν ἅπασιν ὁμοίως καὶ τοῦ τυχόντος κέρδους ἕνεκα ἢ οὐδενὸς καὶ ἐπιορκεῖν καὶ ψεύδεσθαι συνέβη, τί δεῖ τὰ πολλάκις τετολμημένα ὀῤῥωδεῖν νυνὶ, οὐ μικρά τινα, ἀλλὰ τὴν Ῥωμαίων μέλλοντας ἀρχὴν κερδαίνειν; εἰ δ' ἀπιστεῖν ἐμοὶ κεκρίκατε τὰ βελτίω συμβουλεύοντι, ἀλλὰ

11. ἡμῖν P.

ille totus propendens et potestatem cum eodem communicaverat: nunc tamen nihil obstare, quin cognatione iuncti et propter generis amplitudinem fide digni, zelum pro filio imperatoris simulent et imperatricem eo pertrahant, uti abrogato imperio domesticum evertat; quippe qui ipsam et dulcissimos eius liberos occidere tyrannidemque arripere meditetur. An non enim quarumdam urbium praefecturae et publicorum munerum functiones, quae tamquam esca vobis ab illo obiiciuntur, ut ipse maiorem partem habeat et veluti herus iubeat atque in omnes, minores maioresque, dominetur, ad amissionem vestrae libertatis sufficient? Patet enim, nec vos nescitis, illo vel interfecto vel imperio depulso, nullo metu et impune integrum vobis futurum agere pro arbitratu, cum vel primi vel a primis Romanorum proximi statim evaseritis. Cogitare autem, vos mendacia et calumnias ad imperatorem allaturos, et ita a facinore audendo resilire, non oportet. Etenim si usque hodie nullum dixissetis mendacium, esset hoc aliquid. Sin autem nobis omnibus aeque et frequenter vel lucelli causa vel gratuito et peierare et mentiri contigit, quae est ista religio, quod tam saepe ausus sis, ab eo nunc refugere, praesertim cum non exiguum quiddam, sed

A. C. 1341 τῷ γε ἀδελφῷ πείθεσθαι προσήκει, πρεσβυτέρῳ τε τὴν ἡλικίαν ὄντι καὶ μᾶλλον ὑμῶν εἰδότι μεταβολαῖς τε καὶ καινοτομίας πραγμάτων χρῆσθαι προσηκόντως. οἴομαι δὲ κἀκείνῳ
D περισπούδαστον τὴν μεγάλου δομεστίκου κατάλυσιν εἶναι, οὐ φέροντι τὸν ὄγκον τῆς ἀρχῆς καὶ τὸ πάντας ἐν ἀνδραπόδων ἄγεσθαι καὶ φέρεσθαι ὑπ' ἐκείνου μοίρᾳ. ἐγὼ μὲν οὖν ἃ συμφέρειν νομίζω, συμβεβούλευκα ὑμῖν. αὐτοὶ δ' εἴτι περὶ εὐδοξίας ὑμῶν αὐτῶν καὶ βίου περιφανείας κεκρίκατε ἐπιχειρεῖν, μὴ
V.331 προΐεσθαι ἀναγκαῖον τὸν καιρὸν, ἵνα μὴ, παρελθόντος, οὐδὲν ὠφελώμεθα ἐκ τῆς μεταμελείας. ἐκείνου γὰρ ἀπόντος, ῥᾷστα πᾶν κατορθωθείη· ἂν δ' ἐκ τῆς στρατείας ἐπανέλθῃ, οὐδὲ γρύζειν παραινῶ τολμᾷν, ἢ οὐδὲν ἔσται τὸ κωλῦσον, τὸ μηδ' ὅπῃ γῆς διάγετε ἀγνοεῖσθαι. ἐγὼ δὲ οὐ λόγοις ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ ὅρκοις παρέξομαι πίστεις ἰσχυρὰς τοῦ πρός τε τοὺς ἀγῶνας προθυμότατον παρασχέσθαι ἑαυτὸν, καὶ χρήμασι καὶ
P. 409 ὅπλοις καὶ οἰκέταις συναιρόμενον, καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν ἐκείνου πάντα ποιήσειν τὰ προστεταγμένα ὑφ' ὑμῶν, καὶ παρὰ πάντα τὸν βίον ἐν ὑπηκόου μοίρᾳ τελέσειν, μηδὲν μηδέποτε πρὸς ὑμᾶς ἀγνωμονήσας." τοιαῦτα εἰπὼν καὶ προσέτι γε ὅρκοις ἀσφαλισάμενος τὰ εἰρημένα, ἐπεὶ κἀκείνους εἶχε πεπεισμένους πρὸς τὸ πράττειν τὰ βεβουλευμένα, πρὸς Γαβαλᾶν Ἰωάννην τὸν μέγαν δρουγγάριον ἐλθὼν, ὃς ἦν ἐκ τῆς πρὸς Κράλην πρεσβείας ἄρτι ἥκων, ὑπὸ τοῦ μεγάλου δομε-

6. συμφέροντα M. 18. τελέσειν, μηδὲ δέ ποτε P.

Romanum imperium lucro vobis apponendum sit? Quod si mea tam utiliter monentis nihil apud vos valet oratio, at fratri vestro et seniori et melius scienti, quem ex rerum mutationibus novitatibusque fructum capere possit, creditote, quem ego ipsum magni domestici exauctorationem valde opinor expetere, non ferentem imperantis fastum, per quem omnes ut mancipia ab eo aguntur ferunturque. Ego igitur, quae in rem vestram iudicarem, vobis exposui; vos si quid pro gloria nominis vestri et claritudine vitae tentandum censuistis, nolite oblatum tempus negligere, quo praeterlapso, incassum poenitebit. Illo enim absente, expeditissime omnia procedent feliciter: qui si ab expeditione redierit, me auctore ne mutire quidem audebitis: aut nihil prohibebit, quo minus ignoretis, ubi terrarum agatis. Nec ego verbis nudis, sed et sacramento dicto fidem firmam dabo, me in hoc certamine impigerrimum futurum, pecuniam, arma, servos suppeditantem et, eo exauctorato, in omni vita vobis subiectum, imperata vestra facturum, nec quidquam in vos illaudabile designaturum. His dictis et iureiurando stabilitis, quoniam et ipsos ad obtemperandum paratos videbat, ad Ioannem Gabalam magnum drungarium, qui in legatione ad Cralem a magno domestico missus reverterat, accedit: numquid de se audierit,

στίκον ἠρημένος, εἴ τι πύθοιτο ἠρώτα περὶ ἑαυτοῦ. τοῦ δὲ A.C. 1341 ἀποκριναμένου, μηδέν· „ἀλλ' ἐγώ σοι" εἶπεν „ἥκω ἄγγελος κακῶν. ὁ γὰρ μέγας δομέστικος τὴν προτέραν εὐμένειαν τὴν πρὸς σὲ μεταβαλὼν, πολλῆς ἀναπέπλησται πικρίας. καὶ δῆ- B λός ἐστιν οὐκ ἀνεξόμενος, εἰ μὴ δίκας λήψεται παρὰ σοῦ τῆς προδοσίας τῆς εἰς αὐτόν. αὐτὸς γὰρ αὐτοῦ ἀκηκοέναι λοιδορίας σοῦ καταχέοντος πολλὰς, φλύαρον καὶ λάλον ἀποκαλοῦντος καὶ ψευδόμενον ὡς τὰ πολλὰ καὶ φθορέα καὶ προδότην τῶν κοινῶν. ᾑρημένος γὰρ ὑπ' ἐκείνου πρὸς τὸν ἄρχοντα τῶν Τριβαλῶν πρεσβευτὴς, παραπρεσβεύσειας δωροδοκήσας καὶ τὰ Ῥωμαίων καταπροδοὺς, τὰ ἐκείνων πράξειας καὶ ὅρκους ἐκείνοις παρασχοίης, ὡς μένων παρ' ἡμῖν, πρόξενος ἐκείνοις εἴης, παντὶ σθένει τὰ ἡμῶν ἀπόῤῥητα αὐτοῖς καταπροδιδούς. δι' ἃ οὐδὲ Ῥωμαίοις ὅλως ἀνέχεται καταλέγειν C σὲ, ἀλλὰ τῆς μερίδος ἡγεῖται Τριβαλῶν." καταπλαγεὶς δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ Γαβαλᾶς, θεόν τε ἐμαρτύρετο, ὡς οὐδὲν συνειδοίη τῶν λεγομένων ἑαυτῷ, καὶ οὐδὲ πιστεύειν ὅλως εἶχεν, εἰ ὁ μέγας δομέστικος οὕτως ἀπερισκέπτως συκοφαντίαις τινῶν πιστεύσας καὶ διαβολαῖς, ἐρήμην αὐτοῦ καταγνοίη καὶ ὀργίζοιτο ἀκαίρως. οὐδὲ γὰρ ὁ παρεληλυθὼς ἤδη χρόνος πολὺς, καθ' ὃν τὰ Ῥωμαίων διοικεῖ, τοιαύτην αὐτοῦ κατηγορεῖ φαυλότητα καὶ εὐκολίαν τρόπων. παρακοιμώμενος δὲ τοῖς εἰωθόσιν ὅρκοις ἢ ταῖς ἐπιορκίαις μᾶλλον ἐχρῆτο καὶ κατέπειθεν αὐτὸν, ὡς οὐδὲν εἴη τῶν λεγομένων πλάσμα,

10. τῶν add. M. 18. εἰ add. M.

percunctatur. Illo negante, At ego, inquit, infelix nuntius tibi advenio; magnus enim domesticus antiquam in te benevolentiam cum amaritudine, qua plenus est, commutavit; et certum est, non temperaturum, quin te ut proditorem suum multet. Ego enim his auribus accepi, cum te conviciis affatim proscinderet, nugatorem, loquacem, ut plurimum mentientem, constupratorem virginum et rei publicae proditorem vocaret. Nam cum a se ad principem Triballorum legatus esses missus, legatione perperam functum muneribusque corruptum iurasse, eorum domi procuratorem fore, quantum posses, et arcana nostra illis proditurum. Quocirca prorsus non Romanum te, sed Triballum numerat. Hoc sermone Gabalas obstupefactus, deum testari, nihil tale conscire sibi et neutiquam credere, magnum domesticum adeo inconsulto quorumdam obtrectationibus atque calumniis fidem commodare, ut immodice iratus, ipsum absentem condemnaret. Cum enim longo iam spatio publicum negotium gerat, nunquam se huiusmodi vitiorum levitatumque notatum esse. Hic Apocauchus ad consueta iuramenta, vel periuria potius, se convertere et homini persuadere, nihil eorum fingi,

A. C. 1341 ἀλλὰ πάντα ἀληθῆ. παρεγύμνου τε κατὰ μικρὸν, ὡς σύστημα οὐκ ἀγεννὲς ἐπὶ καταλύσει ἤδη συσταίη τῇ ἐκείνου, οἷς δέον
D ἑαυτὸν προσνείμαντα τὸ μέρος καὶ αὐτὸν συγκαταβάλλειν, εἴ τι μέλοι τῆς οἰκείας σωτηρίας καὶ αὐτῷ. καὶ μὴ συγκαλυψάμενος ἔγνω δεῖν ἐκείνῳ ἐμπαρέχειν ἐμπιπλάναι τὸν θυμόν. πίστεως δὲ τῶν λεγομένων ἕνεκα ἀσφαλεστέρας καὶ τοῦ σαφέστατα εἰδέναι, ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ μάλιστα σπουδάζοι καὶ κήδοιτο αὐτοῦ, καὶ τὴν θυγατέρα κατηγγύα, (ἦν γὰρ πρότερον τὴν γαμετὴν ἀποβαλὼν,) καὶ ὅρκους παρεῖχεν ἐπὶ τούτῳ ἐγκόλπιόν τί τε τῶν ἱερῶν ἀσφαλείας ἕνεκα. ἐπεὶ δὲ κἀκεῖνον ἦν προσειληφὼς, Χούμνῳ πρόσεισι τῷ μεγάλῳ στρατοπεδάρχῃ, ἄλλως τε ὄντι τῶν ἐκείνῳ φίλων καὶ προσήκοντι κατὰ γένος διὰ τὴν γυναῖκα. τῆς γὰρ συναφθείσης ἐκείνῳ πρώτως τετελευτηκυίας, ἡ Δισυπάτου θυγάτηρ ἦν, ἑνὸς τῶν τῷ κλήρῳ τῆς τοῦ θεοῦ Σοφίας κατειλεγμένων, ἀνεψιᾷ συνῴκησε τῇ Χού-
P. 410 μνου, ἤδη λαμπρὸς ὢν καὶ μὴ ἀπαξιούμενος πρὸς τῶν εὐγενε-
V. 332 στέρων. διὰ ταῦτα οὖν ἐκείνῳ τῶν ἐπιτηδείων ὢν, ἀνεμίμνησκέ τε προσελθὼν τῶν πρὸς μέγαν δομέστικον εἰρημένων, ὅτε περὶ Μιχαὴλ τοῦ Μυσῶν βασιλέως ἐβουλεύοντο υἱοῦ, εἰ δέοι ἐκδιδόναι Ἀλεξάνδρῳ ἀπαιτοῦντι, τὸ ἐὰν ἀποκαλυφθῇ τῷ ἐσχάτῳ, σιγάτω ὁ πρῶτος. ὧν, ἔφασκε, τὸν μέγαν δομέστικον ἀεὶ μεμνημένον καὶ ὥσπερ βέλος περιφέροντα ἐν τῇ ψυχῇ,

16. οὐκ ἀπαξιούμενος M. mg.

vera esse omnia, et subindicare, non ignobilem coetum ad eum imperio movendum iam conspirasse: cui se quoque deberet adiungere ac pro virili parte adiuvare, si modo sua etiam salus illi cordi sit. Denique nihil reticendum putavit, quo illum ira egregie inflammaret. Ad firmandam autem fidem ostendendumque, quantopere eius causa laboraret et quantum satageret, etiam filiam suam ei viduo despondet: quoque securiorem reddat, iurat insuper et bulla sacra donat. Hoc etiam ad numerum aggregato, ad Chumnum magnum Stratopedarcham vadit, qui alioqui amicus et propter uxorem affinitate cum eo devinctus erat. Etenim prima coniuge, Disypati ministri S. Sophiae filia, demortua, clarus iam et nobiliorum affinitate non indignus habitus, Apocauchus eius consobrinam duxerat: hoc vinculo necessitudinis ei iungebatur. Revocabat autem illi in mentem, quae dixisset, Chumnus inquam, contra magnum domesticum, cum de filio Michaelis Moesorum regis quaereretur, Alexandro petenti dandus esset, nec ne; nempe, si revelatum fuerit postremo, primus taceat. Quorum verborum aiebat semper memorem magnum domesticum et tamquam tacitum sub pectore vulnus circumferentem, captare tempus, quo contumeliam pro dignitate penset, cum scilicet ab occidente redierit: sic enim ex ore eius accepisse. Sibi res illius esse carissimas, nec de minimis, sed de

καιρὸν ζητεῖν, ἐν ᾧ τοῦτον ἀμυνεῖται ἀξίως τῆς ὕβρεως τῆς A.C. 1341 εἰς αὐτόν. τοῦτον δὲ οὐδένα ἄλλον εἶναι, ἢ τὴν ἐκ τῆς ἑσπέρας ἐπάνοδον αὐτοῦ. οὕτω γὰρ ἐκείνου φάσκοντος ἀκη- B κοέναι. ἐμὲ δὲ περὶ πλείστου ποιούμενον τὰ σὰ, (οὐδὲ γὰρ περὶ ἐλαχίστων ὁ κίνδυνος, ἀλλὰ περὶ ψυχῆς,) ἥκειν ἀπαγγέλλοντά τε, ὅσα ἐπυθόμην, καὶ, εἰ βούλει, σωτηρίας ὁδὸν ὑφηγησόμενον." ὁ δὲ πρὸς τὰ εἰρημένα οὐ μετρίως θορυβηθεὶς, θαυμάζειν, ἔφασκεν, εἰ ὁ μέγας δομέστικος οὕτως ἐξαίφνης τῆς συνήθους καλοκἀγαθίας μεταβαλὼν, ἀντὶ μετρίου καὶ προσηνοῦς ἀπαραίτητος οὕτως ὀφθείη πρὸς ὀργὴν καὶ τοῖς προσκεκρουκόσι πικρὸς καὶ πρὸς τὰς ἀντιδόσεις ἕτοιμος. οὐδὲ γὰρ ὁ προτοῦ χρόνος τοιοῦτον αὐτῷ τὸ ἦθος συμμαρτυρεῖ. πολλῶν γὰρ αὐτῷ προσκεκρουκότων καὶ μεγάλα, οὐδένα πώποτε ἐφάνη ἀντιδρῶν κακῶς· C πρὸς ἐμὲ δὲ μετρίως μὲν διὰ τὸν λόγον τετάρακτο ἐκεῖνον, ὀλίγῳ δὲ ὕστερον οὕτως ἀφῆκε τὴν ὀργὴν, ὡς μηδὲ εἰρῆσθαί τι δοκεῖν. Ἀπόκαυκος δὲ „εἰ μὲν ὑποπτεύων" ἔφη „τοὺς λόγους τοὺς ἐμοὺς, ὡς πειρωμένου, καὶ τὸ προσκρούειν αὖθις ἐκείνῳ δεδοικὼς, τοιαῦτα ἀπεκρίνω, ἄλλος ἂν εἴη λόγος. εἰ δ' ὡς ἀληθῶς οἰόμενος οὕτως ἔχειν, ἴσθι ἀγνοῶν τὸ πᾶν. οὐ γὰρ ἥμερος, ὥσπερ ἔφης, καὶ προσηνὴς καὶ περὶ μηδένα ἐκεῖνος κακὸς ὀφθείς· ἀλλ' ἐκ πολλοῦ τοῦ χρόνου δύναμιν μεγάλην περιβεβλημένον πάντες ἐθεράπευον, καὶ οὐδεὶς ἄχρι νῦν, οὐχ ὅτι ἀντειπεῖν, ἀλλ' οὐδ' ἀντιβλέψαι πώποτε D

11. τὰς om. P. 18. ὑπεκρίνω P. 22. τοῦ om. M.

vita ipsa fore periculum. Quare quae cognoverit, se nuntiare et, si velit, iter salutis monstraturum. Chumnus hac oratione maiorem in modum conturbatus, mirari se dixit, si magnus domesticus ita improviso integritate morum immutata, pro moderato et miti adeo implacabili ira percitus et iis, qui apud se offendissent, tam acerbus atque ad paria remittenda tam promptus appareret: non fuisse antehac tale ipsius ingenium. Quamvis enim multi et graviter eum laesissent, constare tamen, in nullum unquam vindicasse. In se vero propter verbum illud non tantopere exasperatum fuisse, et paulo post sic iram omnem deposuisse, ut nihil audisse videretur. Tum Apocauchus, Si quidem verba mea, inquit, quasi tentantis, suspecta habes et metuens, ne illum denuo offendas, sic respondisti, alia ratio est: sin, quod existimes, rem ita se habere, scias velim te falli summopere. Non enim mitis ille ac placidus, ut dicebas, molestusque nemini: sed quia iam pridem praepotentem omnes colunt ac suspiciunt, hucusque nemo, non dicam, verbo resistere, sed ne vultum quidem eius libere intueri ausus est, ipse vicissim prae

A.C. 1341 ἐτόλμησεν· ὅθεν κἀκεῖνος πᾶσι προσεφέρετο μετρίως ὑπεπτηχόσι καὶ δεδουλωμένοις ἀκριβῶς. σοῦ δὲ νυνὶ πρώτου τολμήσαντος ἀντειπεῖν ἀναφανδὸν, οὐκέτι συγκαλύπτειν τὴν κακίαν οἷός τε ἐγένετο, ἀλλ' ἀπὸ σοῦ κἀκεῖνος ἄρξεται πρώτου τοὺς εἰς αὐτὸν ἁμαρτάνοντας κολάζειν. αὐτίκα τε ὤμνυε τὰ φρικωδέστατα, ὡς πάντα εἴη, ὅσα φθέγξαιτο, ἀληθῆ καὶ ὡς, εἰ μὴ τὴν ταχίστην ἑνί γε τῷ τρόπῳ πειρῷτο διασώζειν ἑαυτὸν, οὐδὲν ἐμποδὼν, μὴ καὶ αὐτὸν καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν ἀπολέσθαι. ὁ δ', ὥσπερ ἦν εἰκὸς, περὶ τῶν ἐσχάτων τὸν φόβον ἐσχηκὼς, ἐδεῖτό οἱ τρόπον ὑποθέσθαι, δι' οὗ τὰ προσ- P. 411 δοκώμενα δεινὰ δυνήσεται διαφυγεῖν. ὁ δ' ἔφασκεν, οὐ χαλεπὸν μὲν εἶναι καὶ αὐτὸν ἐκ τῶν παρόντων τὸ δέον συνιδεῖν, οὐ τῶν πολλῶν καὶ ἀνοήτων ὄντα, ἀλλὰ τῶν ἐμπειρίᾳ πραγμάτων καὶ συνέσει τοῖς πρώτοις ἁμιλλώμενον Ῥωμαίων. παραινέσειν δὲ καὶ αὐτὸν, ἃ οἴεται λυσιτελήσειν, μᾶλλον δ', ὧν χωρὶς σωτηρίας ἀδύνατον τυχεῖν. οἴεσθαι δὲ μηδὲν ἕτερον αὐτῷ λυσιτελήσειν καὶ τοῖς ἄλλοις, ἢ πόλεμον ἀραμένῳ πρὸς ἐκεῖνον, παντὶ σθένει πειρᾶσθαι καταλύειν τὴν ἐκείνου δύναμιν. τοῦτο δ' ἔσται ῥάδιον, ἂν βασιλίδι προσελθὼν καὶ τὴν εἰς ἐκείνην εὔνοιαν καὶ βασιλέα τὸν υἱὸν ὑπο- B κριθεὶς, ἀναπείσῃς ἐκεῖνον πολέμιον νομίσαι καὶ ἐπιβουλεύοντα αὐτῇ πρὸς τὴν ἀρχὴν, φάσκων περὶ ἐκείνου ἀκριβῶς πεπεῖσθαι τὰ τοιαῦτα καὶ τὴν ἀδικίαν μὴ ἐνεγκεῖν, ἀλλὰ

7. τῷ P. 8. τὴν add. M.

timore submittentes sese et servitutem perfectam servientes, omnes humaniter habuit. Cum autem tu nunc primum publice ei repugnare non timueris, non amplius vitium suum occultare quivit, sed abs te sibi obnoxios puniendi initium faciet: statimque tremendo sacramento dictis fidem adstruxit. Ac nisi quam citissime quoquo modo saluti suae provisum eat, cum tota domo sine ulla dubitatione periturum. Ergo Chumnus hinc non immerito extrema metuens, doceri se obsecrabat, quo pacto impendens sibi tantum malum effugeret. Tum Apocauchus, ipsum quoque e re praesenti quid opus sit, non difficulter posse cognoscere; quippe qui vulgo maior, nec stultus sit, sed cum primis Romanorum experientia prudentiaque certet. Nihilo minus admoniturum, quae in rem fore arbitretur; imo vero, sine quibus salus desperanda sit. Putare autem, non aliud ipsi ceterisque profuturum, quam si arreptis armis ad domestici opes debilitandas frangendasque totis viribus incumbant. Hoc in proclivi esse, si imperatrice adita, et benevolentia erga ipsam filiumque imperatorem simulata, eam permoveat, ut eum pro hoste et insidiatore ducat, addatque se haec pro certo audivisse et esse scelus non ferendum, seque malle cum filiis suis

μᾶλλον αἱρετώτερον ἡγήσασθαι, αὐτὸν καὶ παῖδας ὑπὲρ αὐ- A. C. 1341 τῶν, εἰ δέοι, πολεμοῦντας ἐκείνῳ ἀποθνήσκειν, ἢ αὐτοὺς ἀδίκως τὴν ἀρχὴν ἀφαιρουμένους ἢ καὶ ἀποθνήσκοντας περιιδεῖν. οἷς ἐκείνην, ὥσπερ εἰκὸς, πεισθεῖσαν ὑπὸ δέους ῥᾷστά τε ἐκείνου διαστήσεσθαι καὶ τὸν πόλεμον ἡμῖν τὸν πρὸς V. 333 ἐκεῖνον ἐπιτρέψειν. τούτου δὲ γεγενημένου, οὐδὲν ἔσται τὸ κωλῦον, οὐ τῶν προσδοκωμένων δεινῶν ἀπηλλάχθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τύχης ἀγαθῆς ἀφορμὴν τὸν πρὸς ἐκεῖνον πόλεμον ποιήσασθαι. ὅτι δὲ οὐκ ἀληθῆ τὰ εἰρημένα, οὐ χρὴ σκοπεῖν, περὶ ἐκείνου. οὐ γὰρ περὶ ἀληθείας καὶ ψεύδους ἡμῖν πρόκειται νῦν ἀγὼν, ἀλλ' εἴτε ζῇν εὐκλεῶς, καθῃρηκότας ἐκείνου C τὴν ὀφρὺν, εἴτε ἀποθνήσκειν ὁμοίως τοῖς ἐπὶ δεινοῖς τισιν ἑαλωκόσιν, ἐὰν ἐκεῖνος ἔτι τῶν πραγμάτων ἄρχῃ. διὸ πάσῃ χρηστέον μηχανῇ καὶ παντὶ πολέμου εἴδει προσεκτέον μᾶλλον, ἢ περὶ τοιούτων μικρολογητέον, ἃ μηδεμίαν βλάβην ἔχει, ἂν ὧδε ἢ ἑτέρως ἔχωσι." τούτοις μὲν οὖν ἔπειθε κἀκεῖνον. καὶ πέρας ἤδη εἶχεν ἡ ἐπιβουλή. ἐδόκει δὲ δεῖν καὶ τῶν οἰκειοτάτων βασιλίδι τινὰς προσεταιρίσασθαι, ἐκεῖνο ἐννοῶν, ὡς τοὺς μὲν ἄλλους ἴσως ἂν ὑποπτεύσειεν ἡ βασιλὶς, ἢ φόβῳ ἢ φθόνῳ τοιαῦτα ἐσκαιωρηκέναι, τῶν οἰκειοτάτων δὲ μηδὲν καταγνοίη ἂν τοιοῦτον. καὶ τῷ Ζαμπέας υἱῷ, ἣ ἐκ Σαβωΐας D βασιλίδι εἵπετο, πολλῆς καὶ παρὰ βασιλέως ἔτι ζῶντος ἀπολαύοντι τῆς εὐμενείας τά τε ἄλλα καὶ διὰ τὴν ἐν ταῖς μά-

21. τοιοῦτος P.

pro ipsis pugnando oppetere, quam perpeti, ut per nefas imperio aut etiam vita spolientur. Quibus rationibus credibile fieri, ipsam tremefactam ac persuasam, nullo negotio ab illo discessuram, bellumque contra eumdem ipsis mandaturam. Quo obtento, non tantum ingruentibus malis liberatos, verum etiam felicitati quasi portam patefactam fore. Quod autem haec de illo vera non sint, curandum non esse; non enim nunc de veritate falsitateque certamen proponi, sed utrum, illius supercilio depresso, cum gloria supersint; an, si imperium tenere perseveret, similiter nefariorum criminum confictis, capite plectantur. Idcirco tentanda omnia et omne genus pugnae experiundum potius, quam de talibus anxie disputandum, quae sive hoc sive alio modo se habeant, nihil obsunt. Sic illum quoque illexit, quo voluit. Hucusque insidiae. Visum insuper etiam de familiarissimis imperatricis quosdam ad hoc sodalitium asciscere, cum cogitaret, alios forsitan eidem suspectos futuros, quasi qui vel metu, vel invidentia quadam perversa et improba molirentur, cum de intimis domesticis suis tale quiddam sentire non possit. Proinde filium Zampeae, quae illam e Sabaudia secuta fuerat, Artotum nomine (quem et imperator cum aliis de causis,

A.C. 1341 χαις εὐψυχίαν, καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν βασιλίδι σπου-
δαζομένων ἐκείνου τε καὶ τῆς μητρὸς, Ἀρτώτῳ προσαγορευ-
ομένῳ· τούτῳ δὴ ἐντυχὼν, εἴ τι περὶ ἑαυτοῦ εἰδείη, ἐπυν-
θάνετο. ὡς δὲ ἐκεῖνος ἔφασκε μηδέν· „ἀλλ' ἐγὼ" εἶπεν „αὐ-
τοῖς ὠσὶν ἀκήκοα τοῦ μεγάλου δομεστίκου πολλὰ σοῦ καὶ τῆς
μητρὸς καταφερομένου καὶ πολλὴν εὐήθειαν καταγινώσκοντος
Ῥωμαίων, ὅτι δέον πρὸς τῶν κοινῶν τὴν ἐπιμέλειαν τοῖς
ὁμοφύλοις χρῆσθαι, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ πολλοῖς τε καὶ
P. 412 ἀγαθοῖς οὖσιν, οἱ δ' οὐκ οἶδ' ὅ,τι παθόντες, Ἀρτώτῳ χρῶν-
ται καὶ μητρὶ, ἀνθρώποις ἀλλοφύλοις καὶ οὐδὲν ἄμεινον δια-
κειμένοις τῶν πολλῶν, βασιλίδα θεραπεύοντες. ἀλλ' ἕως μὲν
ἔτι περιῆν ὁ βασιλεὺς, οὐδὲν ἀντιλέγειν ἦν, πᾶν τὸ περιστά-
μενον κατ' ἐξουσίαν πράττοντι. νυνὶ δὲ εἰς ἐμὲ τῶν πραγμά-
των τῆς ἀρχῆς περιηκούσης, οὐ περιόψομαι ὑπὸ τοιούτων,
ὥσπερ κηφήνων, τὰ Ῥωμαίων καταναλισκόμενα κοινὰ, ἀλλ'
ἐνθέμενος τριήρει μετὰ τὴν ἐπάνοδον, πρὸς τὴν οἰκείαν ἀπο-
πέμψω. πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ καὶ δειλίαν σοῦ κατηγόρει καὶ
ἀνανδρίαν ἐν ταῖς μάχαις. ἐγὼ δὲ πρὸς τὴν τοσαύτην ἀδι-
κίαν ἀχθεσθεὶς, μειζόνων τε ἄξιον ἢ ὧν παρὰ Ῥωμαίοις
τυγχάνειν εἰδὼς, καὶ τὴν θυγατέρα προθύμως σοὶ πρὸς γά-
B μον ἐκδιδόναι ἔχω καὶ πάντα πράττειν ὑπὲρ σοῦ οὐ διὰ τὴν
προτέραν φιλίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ κήδους ἕνεκα. καὶ
εὐθέως ὅρκους τε τοῖς λεγομένοις προσετίθει καὶ ἐγκόλπιον

21. ὑπὸ P.

tum de fortitudine bellica vehementer vivus dilexerat, et post eius mortem ipsum matremque imperatrix in pretio habebat) hunc inquam, conveniens, ecquid de se audisset, exquirebat. Illo negante, subiecit, Ego vero praesens audivi, cum magnus domesticus contra te matremque tuam debaccharetur multis Romanosque magnae fatuitatis argueret, qui cum ad publicam procurationem uti civibus oporteret, essentque in promptu boni viri, bonae feminae magno numero, illi nescio quorsum acti, vel potius imperatrici adulantes, Artotum et eius matrem, homines exteros ac plebeios, adhiberent. Imperatori viventi, inquit, ac pro potestate quidquid incideret moderanti, contra dicere fas non erat; nunc, quando summa imperii ad me devenit, non patiar a talibus, tamquam a fucis, communia Romanorum bona absumi; sed post reditum meum triremi impositos, unde advenerunt, eo remittam. Praeter cetera quoque timiditatem tuam et in praelio ignaviam reprehendit. At ego tanta iniquitate offensus, teque maioribus, quam a Romanis habes, dignum sciens, etiam filiam meam tibi in matrimonium dabo, nec propter pristinam dumtaxat amicitiam, sed propter affinitatis quoque conjunctionem tua causa faciam omnia. Illico iuramentum et bullam

παρεῖχεν εἰς ἀσφαλῆ τῶν λεγομένων πίστιν. ὡς δὲ συνθέ- A.C. 1341
μενον τὸν Λατῖνον εἶχε, παρῄνει, τῇ μητρὶ τὰ εἰρημένα
ἀπαγγείλαντα, πείθειν αὐτὴν, πάσῃ χρήσασθαι καὶ ἐπινοίᾳ
καὶ σπουδῇ, ὥστε ἐκπολεμῶσαι βασιλίδα τῷ μεγάλῳ δομεστί-
κῳ, καὶ τἄλλα προσετίθει, ἃ τοῖς ἄλλοις εἴρητο αὐτῷ. τὰ δὲ
τοιαῦτα εἰς τετάρτην ἡμέραν, ἐξ ἧς ἧκεν εἰς Βυζάντιον, αὐ-
τῷ συνεσκευάζετο. καὶ ἐπεὶ καθ' ἕνα τοὺς εἰρημένους εἶχε
πεπεισμένους, αὖθις συνίστα τοὺς ὁμοίαν περὶ τοῦ πολέμου C
γνώμην ἔχοντας ἑκάστῳ ἀπαγγέλλων. παρῄνει τε κοινῇ βου-
λευσαμένους, ὅθεν ἂν δοκοίη βέλτιον τὸν πόλεμον κινεῖν.

κ'. Καὶ ἐπεὶ πρὸς πατριάρχην ἧκον, ἐδόκει δεῖν, μὴ D
ἀθρόους ἀπαγγέλλειν βασιλίδι ἃ ἐσκέψαντο, ἀλλὰ κατ' ὀλίγους V. 334
προσιόντας, ἵνα μήθ' ὑποψίαν παρέχοιέν τινα, ἀλλὰ καὶ
μᾶλλον καταπλήττοιεν, συνεχῶς τε περὶ τῶν αὐτῶν διαλεγό-
μενοι, καὶ μᾶλλον πείθοιεν, ἀληθῆ νομίζειν τὰ ὑπὸ πολλῶν
ὡσαύτως εἰρημένα. ἐδέδοκτο δὴ Ἀσάνην πρῶτον τὸν μέγαν
δοῦκα καὶ Κωνσταντῖνον τὸν ἀδελφὸν προσάγειν τὴν πεῖραν
βασιλίδι. προσελθόντες τοιγαροῦν καὶ πολλὰ περὶ τῆς εἰς
αὐτὴν εὐνοίας καὶ βασιλέα προδιαλεχθέντες τὸν υἱὸν, ἔπειτα
ἔφασαν, τὸν μέγαν δομέστικον εἰδέναι τὴν βασιλείαν ἑαυτῷ P. 413
περιποιούμενον καὶ ὅσον οὐδέπω τὴν ἐπίνοιαν εἰς ἔργον ἄγειν
βεβουλημένον. ὅπερ αὐτοῖς τε ἄγαν ἔδοξε τῶν δεινοτάτων
καὶ δεῖν μὴ συγκαλύπτειν, ἀλλὰ δήλην τὴν ἐπιβουλὴν ποιεῖν,

adiicit, quo certior dictis fides esset. Ut hominem Latinum ad suam factionem adiunxit, eum hortatur, eadem matri referens, illam commoveat, ut tota mente omnique ope enitatur, quo imperatricem magni domestici odio inflammaret. Alia item apud alios dicta annectit. Atque haec quatriduo, postquam Byzantium venit, per dolum et fraudem struxit. Cumque singulos, quos nominavimus, iam irretitos teneret, de integro eos concitabat, dum, qui subscripsissent, circumiens singulis enarraret; monebatque, uti communiter deliberarent, unde commodius bellum ordirentur.

20. Ut ad patriarcham venerunt, placuit, non omnes simul clandestinis agitata consiliis exponere, sed paucos per successionem ad eam adire, ut neque suspicionem aliquam darent, sed magis eam terrerent, dum crebro de iisdem dissererent, et ad credendum tamquam veris impellerent, quia a multis eadem narrarentur. Convenit autem, ut Isaacius magnus dux et Constantinus eius frater Asanes primi animum Augustae periclitarentur. Qui ingressi et pluribus de sua in ipsam filiumque imperatorem voluntate praefati, se nosse dicebant, magnum domesticum sibi imperium asserere et brevi cogitata perfecturum. Quod cum indignissimum statuant, iudicasse minime tegendas, sed in apertum proferendas insidias, ut re perspecta, et de se ipsa et de liberis quod opus erit,

A. C. 1341 ἵν' αἰσθομένη, τὰ δέοντα περί τε ἑαυτῆς βουλεύσηται καὶ τέκνων. οὐ γὰρ περὶ μικρῶν τινων εἶναι τὸν κίνδυνον αὐτοῖς, ἀλλ' εἴτε ζῆν καλῶς, τῆς ἐκ πατρῴου κλήρου προσηκούσης ἐχομένους βασιλείας, ἢ ἀποθνήσκειν ἀκλεῶς, ἐπιβουλευθέντας ὑπ' ἐκείνου, δύναμιν τοσαύτην ἐκ τοῦ τῶν πραγμάτων ἄρχειν κεκτημένου. βασιλὶς δὲ ὑποπτεύουσα ὅπερ ἦν, οὐ μόνον οὐκ ἐπῄνεσε τὰ εἰρημένα, ἀλλ' ἐῴκει καὶ ἀχθομένῃ διὰ ταῦτα. B παρῄνει τε αὐτοῖς ἀπέχεσθαι τῶν συκοφαντιῶν, ὡς οὐδενὸς, ὅσ' ἂν τις εἴποι, διάστασιν αὐτῇ δυναμένου πρὸς τὸν μέγαν δομέστικον ἐμποιῆσαι, σαφῶς πεπεισμένῃ τἀληθῆ καὶ προσήκοντα περὶ αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ ἄπρακτοι ἐκεῖνοι ἐπανῆκον, Ἀρτῶτος προσεπέμπετο ἅμα τῇ μητρί. τὰ ἴσα δὲ κἀκεῖνοι ἀπαγγείλαντες, ἀπεπέμφθησαν πρὸς ὀργὴν, οὐδὲ ὅλους ἀκοῦσαι τῆς βασιλίδος τοὺς λόγους ἀνασχομένης. εἰς τὴν ὑστεραίαν δὲ ὁ Χοῦμνος ἅμα υἱεῖ τε καὶ κηδεστῇ Μανουὴλ Καντακουζηνῷ τῷ στρατηγοπούλῳ καὶ Γαβαλᾶς ὁμοίως βασιλίδι προσελθόντες, ὡς δή τι νεώτερον πεπυσμένοι, ἀπήγγελλον μετὰ σπουδῆς, συνεβούλευόν τε μὴ ῥᾳθυμεῖν, ἀλλὰ δια- C νίστασθαι πρὸς ἄμυναν, ὡς καὶ αὐτῶν καὶ χρήμασι καὶ ὅπλοις συνεφαψομένων τοῦ πολέμου. οὐ γὰρ φέρειν τῇ εἰς βασιλέα εὐνοίᾳ καὶ πίστει συντεθραμμένους τὴν ὑπερβολὴν ὁρᾶν τῶν τολμωμένων, ἀλλ' ἑτοιμότερον ἔχειν καὶ τὰς ψυχὰς προΐεσθαι αὐτὰς, ἢ τοιαῦτα γινόμενα περιιδεῖν. βασιλὶς δὲ καὶ αὐτοῖς ὁμολογήσασα τῆς προθυμίας χάριν καὶ πε-

decernat. Non enim res parvas in discrimen vocari; sed id agi, utrum cum dignitate vivant, retento imperio, quod iure paterno illorum sit, an cum dedecore intereant, eius insidiis, qui summa rerum administranda tantam sibi potentiam compararit. Imperatrix suspicione veritatem ipsam attingens, non modo querimoniam non probavit: sed eam praeterea visa est moleste ferre eosque admonuit, ut his criminationibus supersederent: quidquid enim de magno domestico dicatur, ipsam ab eo distrahi ac dissidere non posse, quae vera et consentanea, non commentitia de illo plane credat. Postquam hi frustrati recesserunt, Artotus cum matre mittitur: qui eadem narrantes, antequam absolverent, cum bile et stomacho reiecti sunt. Postridie Chumnus cum filio et genero Manule Cantacuzeno duce et Gabala accedit, quasi qui recentius quippiam rescierint. Explicate memorant, non desidendum, sed ad vim propulsandam exsurgendum, se pecunia et armis bellum foturos. Nam cum benevolentiam fidemque imperatori inde a pueritia navaverint, tam incredibilem audaciam ferre nequire: malleque etiam animas suas proiicere, quam haec videre et perpeti. Imperatrix cum gratias de tam propensa voluntate egisset dixissetque, sibi quo-

πεῖσθαι καὶ αὐτὴ σαφῶς εἰποῦσα, ὡς, εἴ τι συμβαίη τοιοῦ- A.C. 1341 τον, προθύμως παντί τῳ πολεμήσουσιν ὑπὲρ αὐτῆς, ἔπειτα παρῄνει τῶν κατὰ μεγάλου δομεστίκου λόγων ἀποσχέσθαι, ὡς οὐδὲν ὄντων ἢ πλάσμα καὶ συκοφαντίαν, (εἰδέναι γὰρ ἀκριβῶς τὴν ἐκείνου πρὸς αὐτὴν εὔνοιαν καὶ βασιλέα τὸν υἱὸν,) μὴ καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδον τὰ παρ' ὑμῶν αὐτοῦ κατηγορημένα ἐκμαθὼν, δικαίως ἄχθοιτο ὑμῖν τοιαῦτα εἰρηκόσι." βασιλὶς μὲν οὖν οὕτω πρὸς μηδὲν τῶν εἰρημένων τῶν ἐξαρ- D χῆς ἐξέστη λογισμῶν, ἀλλὰ πλάσματα ἡγεῖτο πάντα ὑπὸ τῆς V. 335 ἑκάστου διανοίας ἀναπεπλασμένα. ὡς δὲ καὶ οὗτοι πρὸς τοὺς ἄλλους συνελθόντες, ὅσα ἡ βασιλὶς ἀπήγγελλον ἀποκριθείη, δέος ἔσχε πάντας οὐκ ὀλίγον καὶ ἐν ἐσχάτοις ᾤοντο ἤδη περιέχεσθαι κακοῖς, εἰ μή τι βουλεύσαιντο ἀνυσιμώτερον τῶν εἰρημένων. συνεβούλευέ τε ὁ παρακοιμώμενος αὐτοῖς μηκέτι μέλλειν. τὰ μὲν γὰρ περὶ μεγάλου δομεστίκου εἰρημένα σιωπῇ καλύπτεσθαι οὐ δυνατὸν, πολλῶν τῶν συνειδότων ὄντων. καταδήλων δὲ ἐκείνῳ γενομένων, συνορᾶν ἔξεστιν ἑκάστῳ τοῦ κινδύνου τὴν ὑπερβολὴν. διὸ οὐδὲ πα- P. 414 ρῄνει ῥᾳθυμεῖν ἀπογνόντας πρὸς τὴν πρᾶξιν, ἀλλὰ τῶν ἄλλων ἀποσχομένους πάντων, ἑνὸς τούτου γίνεσθαι μόνου, ὅπως περιγένοιντο τοῦ πολεμιωτάτου, ἢ τά γε δεύτερα, μὴ τὰ ἀνήκεστα παρ' ἐκείνου πάθοιεν αὐτοί. ἐδόκει δὴ καὶ πατριάρχην καὶ τὸν Ἀσάνην Ἀνδρόνικον, ὄντα τοῦ μεγάλου δομεστίκου πενθερὸν, ὥσπερ ἄγκυράν τινα καθεῖναι ἱερὰν, καὶ

6. κατηγορούμενα M.

que minime dubium videri, eos, si quid tale accideret, cum quovis alacriter pro se dimicaturos, hortabatur tamen, ut de magno domestico ista loqui omitterent, quippe mera figmenta et calumnias, (eius enim erga se et imperatorem filium prompta ac parata studia sibi exploratissima esse,) ne, si rediens se ab illis horum criminum accusatum intelligat, id ipsis merito irascatur. Sic imperatricem nihil dictorum a praeiudicata opinione, omnia pro fabulis e cuiusque ingenio profectis ducentem, depulit. Cum et hi ad alios regressi, responsum retulissent, non levis timor incessit omnes, extremo iam periculo se circumventos existimantes, nisi quid dictis efficacius invenirent; quos Apocauchus monere, ne cunctarentur: nam de magno domestico prolata, tam multis consciis, silentio tegi non posse; quae si rescierit, licere cuivis intelligere periculi secuturi magnitudinem. Idcirco hortabatur, ne desperatione victi, actione desisterent, sed aliis omnibus posthabitis, hoc unum persequerentur, ut de acerbissimo hoste triumpharent aut saltem ne atrocissime ab eo multarentur. Proinde ad patriarcham et Andronicum Asanem, magni domestici socerum, velut ad sacram anchoram con-

A.C. 1341 δι' αὐτῶν τῆς βασιλίδος τοὺς λογισμοὺς πειρᾶσθαι κατασείειν, τῶν ἄλλων πάντων ἀξιολογωτέρων ὄντων πρὸς τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, ἅτε δὴ πατριάρχου μὲν πρὸς τῇ δοκούσῃ πρὸς ἐκείνην εὐνοίᾳ, καὶ ἱερωσύνῃ τῇ μεγίστῃ τετιμημένου B καὶ μὴ ἄν ποτε ψεύσασθαι ὑποπτευθέντος· τοῦ ἑτέρου δὲ μὴ τοσοῦτον ἂν εἰς ἀπονοίας βάραθρον ἐληλακέναι δόξαντος, εἰ μὴ τοιαῦτα τῷ γαμβρῷ συνῄδει ἀληθῶς, ὥσθ' ἑκόντι τὴν θυγατρὸς αἱρεῖσθαι κακοπραγίαν, καταψευδόμενον τοσαῦτα. ἐπεὶ δὲ ἐψηφίσαντο κοινῇ, γενομένων ἐν βασιλείοις τῶν εἰρημένων, ὁ πατριάρχης λόγου ἥπτετο πρῶτος πρὸς τὴν βασιλίδα, „τὴν μὲν περὶ ἐμὲ τοῦ μεγάλου δομεστίκου" φάσκων „εὐμένειαν καὶ σπουδὴν εὐθὺς ἐξαρχῆς, καὶ ὡς ἐκ φαύλης τύχης καὶ πολλῆς ἀφανείας εἰς τοῦτο δι' ἐκείνου δόξης καὶ λαμπρότητος προῆγμαι, δι' ἃ πολλὰς αὐτῷ χάριτας ὀφείλειν C ὁμολογῶ δίκαιος εἶναι, πάντες μὲν ἂν εἰδεῖεν Ῥωμαῖοι, μάλιστα δὲ σύ. ἄχρι μὲν οὖν αὐτὸν ἑώρων ὀρθοῖς καὶ δικαίοις χρώμενον λογισμοῖς καὶ τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν πίστιν ἄδολον ὑμῖν τηροῦντα καὶ καθαρὰν τοῖς βασιλεῦσι, δεῖν ἐνόμιζον καὶ αὐτὸς ὡς γνησιωτάτῳ φίλων αὐτῷ προσέχειν, καὶ οὐδὲν ἧττον ἢ φιλότεκνος πατὴρ, ἃ λυσιτελήσειν ἤλπιζον αὐτῷ πρὸς εὐδοξίαν, πράττειν ᾑρούμην. ἐπεὶ δὲ ἄλλων τε πολλῶν λεγόντων ἐπυθόμην καὶ αὐτὸς παρ' ἐμαυτοῦ συνῆκα, ὡς ἀδι-

19. φίλον P. | αὐτῷ add. M.

fugiendum iudicarunt: quorum quia potior esset ad persuadendum auctoritas, per ipsos imperatrici terrorem ac metum incuterent. Nam patriarcha praeterquam quod illi bene cupere videbatur, summo praeerat sacerdotio, quem illa nunquam mentiturum suspicaretur; alter, nisi genero huius molitionis esset conscius, in tantum amentiae vecordiaeque barathrum, ut tam multa mentiendo sponte ac volens filiam calamitosam redderet, praecipitaturus non putabatur. Hoc fixo, cum essent in palatio omnes, quos recensuimus, patriarcha primus talibus dictis Augustam compellavit. Magni domestici erga me voluntatem ac studium a principio et quomodo per illum ex abiecta conditione multaque obscuritate ad istam amplitudinem claritatemque pervenerim (ob quod singulares me illi gratias merito debere haud inficior) Romanorum nullus est, qui scire non possit, et tu nosti potissimum. Quamdiu igitur illum recta incedere via et amicum iustitiae sinceraque et pura erga vos imperatores benevolentia ac fide animadverti, me vicissim illi ut amico germanissimo addictum esse oportere sentiebam: nec minus quam liberorum suorum amans pater, quae ad eius gloriam factura confidebam, ea facere instituebam. At ubi multis commemorantibus audivi et per me cognovi, illum vim et nefas meditari et iam ad scelus perpetrandum esse incitatum, (male videlicet re-

κα καὶ βίαια καὶ διανοεῖται καὶ πράττειν ἤδη ὥρμηται, τοῦ πολ- A. C. 1341
λὰ πεφιληκότος βασιλέως καὶ ἐπὶ μέγα δόξης προαγαγόντος
ἀδίκως ἀμειβόμενος τοὺς παῖδας οὐ μόνον τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ
καὶ τῆς ζωῆς αὐτῆς ἀποστερῶν, τήν τε γνώμην ἐβδελυξάμην D
ὡς ὠμοτάτην καὶ ἀγνωμοσύνης οὐδεμίαν ἐλλείπουσαν ὑπερ-
βολὴν, καὶ αὐτὸν οὐ τῶν φίλων ὥσπερ πρότερον, ἀλλὰ τῶν
πολεμιωτάτων ἔγνων δεῖν ἡγεῖσθαι. νομίζων δὲ μὴ καὶ σὲ
τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖν τῶν πάνυ καιρίων εἶναι, ἥκω ἀπαγγέλ-
λων, ἵν' ἐκ τῶν παρόντων σκεψαμένη οὐ μόνον αὐτὴν καὶ
παῖδας διασώσῃς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν συγκινδυνεύ-
ουσαν ἀρχήν." ἡ βασιλὶς δὲ ὥσπερ ἐκπεπληγμένη, λόγους,
ἔφασκεν, ἀκούειν, οἵους οὐδ' αὐτὸν τὸν κακίας ἐφευρετὴν
ἄν ποτε δυνήσεσθαι ᾠήθη περὶ μεγάλου δομεστίκου πείσειν
ἐπιχειρήσειν, ὡς κακὸς ἐκεῖνος περὶ αὐτὴν καὶ παισὶν ἐπι- P.415
βουλεύων βασιλέως καὶ τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης φιλίας τοιαύ-
τας χάριτας ἀποδιδούς. τοῦ πατριάρχου δὲ καὶ αὐτοῦ τὰ
ἴσα φάσκοντος ἐν ἀρχῇ πεπονθέναι πρὸς τὰ περὶ ἐκείνου
εἰρημένα καὶ τοῖς λέγουσιν ἀπιστεῖν, οὐ δὶς καὶ τετράκις το-
σούτων, ἀλλὰ καὶ πολλαπλασιόνων, ἢ ὅσοι προσεληλύθασιν
αὐτῇ, τῶν εἰρηκότων ὄντων. ἔπειτ' ἐπιστήσαντα τὸν νοῦν V.336
καὶ τοῖς πραττομένοις ἀκριβῶς προσεσχηκότα, τὴν διαστρο-
φὴν τῆς γνώμης καταμαθεῖν. καὶ πείθεσθαι ἀξιοῦντος καὶ
αὐτὴν καὶ μὴ περὶ πράγματος οὕτω τὸν κίνδυνον ὀξὺν ἔχον-

1. *καὶ* ante *διανοεῖται* om. M. 4. *τῆς* om. P.

munerantem filios imperatoris, a quo tantopere dilectus et ad tam inclitum fastigium evectus est: dum eos non modo imperio, sed vita etiam privare molitur,) crudelissimum eius et supra quam credibile est, perversum consilium execratus, non amicorum, ut prius, sed hostium infestissimorum numero ducendum existimavi. Ratus porro, nec te nescire, quam haec exitiosa sint, tibi nuntius adsum, ut pro tempore circumspicias, quemadmodum et te et gnatos tuos et totum imperium in idem discrimen coniectum serves. Tum imperatrix attonitae similis, talia se de magno domestico audire dixit, qualia nunquam cogitasset de eo sibi persuadere conaturum vel ipsum scelerum omnium satorem et architectum, diabolum: quod nimirum sibi infestus et insidiator liberorum imperatoris pro nobili illa amicitia tales referret gratias. Excipiente patriarcha, eundem fuisse sensum suum ab initio, cum haec de eo audiret, et narrantibus credere nequivisse, qui non ter quater, sed multis partibus plures fuissent, quam nunc ad eam convenissent; post, ubi animum applicuerit et ad acta diligenter attenderit, pravitatem mentis eius didicisse, quam ut et ipsa credat, aequum videri. Ne in periculosissimo negotio moras nectat, sed iam de sua filiorumque

A. C. 1341 τος διαμέλλειν, ἀλλ' ἤδη περὶ σωτηρίας αὐτῆς τε καὶ τῶν τέκνων σκέπτεσθαι, ἀνεμίμνησκεν ἡ βασιλὶς τῶν πρὸς ἀλλήλους οὔπω χθὲς καὶ πρώην ἐπ' αὐτοῦ γεγενημένων ὅρκων, ἐν οἷς ἄλλα τε εἴρητο τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ, ἔφασκεν, ὅσα σύνισμεν αὐτοὶ, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἵνα, ἄν τι κατηγορηθῇ παρά τινος, μὴ ἐρήμην οὕτως ἐκείνου καταψηφίζεσθαι ἡμᾶς, ἀλλ' ἐπὶ δίκην καλέσαντας καὶ τόπον ἀπολογίας παρασχομένους, ἂν μὲν ἀδικῶν ἁλίσκηται καὶ ἐπιορκῶν, δίκας τὰς ἐσχάτας ἀπαιτεῖν· ἂν δὲ μηδὲν προσῇ τοῖς εἰρημένοις ἀληθὲς, τῶν ἐγκλημάτων μὲν ἐκεῖνον ἀπολύεσθαι,
C τοὺς συκοφάντας δὲ αὐτὸ τοῦθ', ὅπερ εἰσὶν, ἀποδείκνυσθαι, συκοφάντας. νυνὶ δὲ πολλῶν ὄντων τῶν ἀπιστίας καὶ ἐπιορκίας διωκόντων, οὐδένα ὁρᾶν, ὃς ἀντικαταστῆναι πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τῆς δίκης τολμήσει, ὥστ' ἐξελέγχειν ἀδικοῦντα. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ νῦν τινα διαῤῥήδην ἐκείνου κατηγορεῖν, ὅτι πράττων κακῶς ὦπται καὶ προδότης περὶ ἐμὲ, ὥστ' ἐκ τῶν λεγομένων καὶ αὐτὴν ἔχειν συνορᾷν, εἰ συκοφαντία τὰ εἰρημένα ἢ ἀληθείας ἔχεταί τινος. ἀλλ' οὕτως ὥσπερ ἐκ συνθήματος πάντες αὐτοῦ καταψηφίζονται τὴν βασιλείας ἁρπαγὴν, μηδὲν πλέον προστιθέντες. οὐ δὴ δίκαιον, οὔτ' ἄλλως εὐπρεπὲς ἐμοὶ, τοῖς παρὰ τῶν πολλῶν πεισθεῖσαν λόγοις, οὐδὲν βέβαιον πρὸς ἀπόδειξιν ἔχουσι τῆς ἀληθείας, πόλεμον πρὸς ἐκεῖνον ἐμφύ-
D λιον κινεῖν. οὐ γὰρ τῶν πολλῶν εἷς, ὥστ' αὐτοῦ ῥᾷστα πε-

13. ὁρᾷν add. M.

salute laboret. Redibat autem in memoriam imperatrix, quomodo recentissime, ipso patriarcha praesente, iurassent mutuum, quando et alia dixerit magnus domesticus, quae ipsi secum recordentur, et hoc inprimis, ut si quid accusaretur, ne absentem indicta causa damnarent, sed in iudicium vocato, locum defensionis darent, et siquidem iniustus ac periurus comperiretur, extremo eum supplicio addicerent; sin abesset ab accusatione veritas, criminibus absolverent et sycophantas hoc ipsum, quod sunt, ostenderent. Nunc cum illum perfidiae ac periurii multi insimulent, neminem se videre, qui ei in iudicio se opponere et pro scelerato arguere audeat; sed nec qui manifeste eum accuset, quasi qui malignum se et proditorem eius demonstrarit: ut ex auditis hanc delationem puras putas esse calumnias potius, quam aliquid veritatis habere, perspicere queat, et velut ex composito ab omnibus, nullo argumento ut imperii invasorem reum peragi. Non itaque iustum esse, nec suam decere personam, multorum sermonibus, nihil ad probationem veritatis solidum continentibus, credulam, bellum civile adversus eum inceptare. Non esse unum de plebe infima, ut opera levissima subigatur. Sed quae nunc dicta sint, eorum nihil ei indicandum;

ριγενέσθαι. ἀλλὰ νῦν μὲν τῶν εἰρημένων δῆλον πρὸς αὐτὸν A. C. 1341
μηδὲν ποιεῖν, ἀλλὰ σκεψαμένους πολλὰ καὶ βασάνῳ τὸ πρᾶγμα δόντας ἀκριβεῖ, ἕως ἂν ἐκεῖνος ἀπῇ πρὸς τὴν ἑσπέραν, μετὰ τὴν ἐπάνοδον εὐθὺς καλεῖν ἐπὶ τὴν δίκην, καὶ καιρὸν παρασχομένους πρὸς ἀπολογίαν, ἢ καταψηφίζεσθαι, ἂν φαίνηται ἐπιορκῶν, ἢ τῶν ἐγκλημάτων ἀπολύειν, ἂν μηδὲν τῶν ὑποπτευομένων εἰργασμένος ᾖ. τοιαῦτα μὲν ἡ βασιλὶς δίκαιά τε ὁμοῦ καὶ συμφέροντα οἰομένη, ἀπεκρίνατο.

κα΄. Ὁ πατριάρχης δὲ ἐλέγχους πυθόμενος καὶ δίκην, P. 416
πολλήν τε ἑαυτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις συνειδὼς συκοφαντίαν, καὶ τὸν κίνδυνον συνορῶν, ὅσος αὐτοῖς μετὰ τῆς συκοφάνταις προσηκούσης αἰσχύνης περιέσται, ἠγωνία τε οὐ μετρίως καὶ B
τῷ πλείστῳ μέρει ἦν ὑπὸ δέους ἀποτεθνηκώς. ἔτι δὲ οὐ παντάπασι πρὸς τὸ κακουργεῖν ἀπειρηκὼς, ὥσπερ τὴν ἀπόνοιαν βασιλίδος οἰκτιζόμενος, „ἐν οἷς" ἔφασκε „πράγμασι καὶ ὁ θεὸς ἄνωθεν συνεφάπτεται, εὔδρομα πάντα καὶ λεῖα καὶ κατορθούμενα ἀπονητί· ὧν δ' αὐτὸς ἑκὼν μεθίεται πρὸς τὸ διαφθαρῆναι, τοὐναντίον ἅπαν, δυσκολίας γέμοντα καὶ ταραχῆς. ἐγὼ δὲ καίτοι κινδύνοις τοῖς ἐσχάτοις διὰ τὴν εἰς ὑμᾶς εὔνοιαν ἐμαυτὸν περιβαλὼν, οὐ τοσοῦτον ἐν δεινῷ τὴν κακοπραγίαν τίθεμαι τὴν ἐμαυτοῦ, ἄχρι καθαιρέσεως τῶν θρόνων καὶ δεσμωτηρίου ἐσομένην, ὅσῳ τὴν ὑμετέραν, οὐκ V. 337
ἀφαίρεσιν μόνον μέλλουσιν ὑφίστασθαι τῆς Ῥωμαίων ἡγεμο- C
νίας, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς ζωῆς ἀκλεῶς ἅμα καὶ παρανόμως ἀπο-

verum bene perpendendum accurateque examinandum negotium, dum in occidente abest, et post reditum citra cunctationem iudicio arcessendum; ac tempore ad respondendum concesso, vel damnandum, si periurii comperiatur, vel scelere omni solvendum, si nihil, quorum suspectus erat, designarit. Haec imperatrix aequa simul et commoda reputans, respondit.

21. At enim patriarcha probationes et iudicium audiens, conscientia suae aliorumque sycophantiae et quidem multae excitus, ad haec cernens, quantum ipsis praeter dedecus sycophantis debitum periculi crearetur, angebatur animi vehementer et timoris magnitudine parum differebat a mortuis. Nondum tamen omnino ad male faciendum fessus, velut imperatricis caecitatem miserans, Quibus in rebus, inquit, etiam de caelo Deus adiuvat, omnia velut ad cursum plana et expedita sunt ac nullo labore feliciter geruntur: contra, quos idem sponte ad perniciem deserit, iis e diverso difficultatis et turbarum plena sunt omnia. Atqui ego quamquam me studio vestri summis periculis involverim, non tanti aestimo calamitatem meam, usque ad sedis amissionem et carcerem processuram, quam vestram, quibus non solum Romanus principa-

A.C. 1341 στερεῖσθαι. θαυμάζειν δέ μοι καὶ σοῦ παρίσταται πολλὰ,
εἰ νῦν, ἀπόντος ἐκείνου Βυζαντίου καὶ λίαν ὄντος εὐεπιχειρή-
του διὰ τὸ μηδὲν εἰδέναι τῶν πραττομένων, οὕτω πέφρικας
τὸν πρὸς ἐκεῖνον πόλεμον· μετὰ δὲ χρόνον τοσοῦτον, ἐν ᾧ
τῶν τε εἰρημένων μηδὲν ἐκείνῳ ἐξέσται ἀγνοεῖν, οὐκ ὀλίγων
ἐνταυθοῖ διατριβόντων τῶν ἡδέως ἂν ὑπὲρ ἐκείνου καὶ τὰς
ψυχὰς προησομένων καὶ παρασκευάσασθαι πρὸς ἕκαστα, ὡς
ἂν ἄριστα αὐτῷ δοκῇ, ῥαδίως ἤλπισας περιγενήσεσθαι. οὐ
D γὰρ ὡς αὐτή τε οἴει κἀκεῖνος φενακίζων ἡμᾶς ἀπεσεμνύνετο,
οὕτω πρὸς Βυζάντιον ἐπανήξει, τοὺς φίλους καταλιπὼν καὶ
τὴν πολλὴν θεραπείαν τὴν περὶ αὐτὸν, ὥστε σε ἔχειν ὅ,τι
βούλει χρήσασθαι αὐτῷ. ἀλλ' εἰδὼς, ὡς ὑποπτεύεται, οὐ
τῶν εὐγενεστέρων μόνον πείσει πολλοὺς ὑποσχέσεσι καὶ δω-
ρεαῖς μεγάλων ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ στρατιὰν ἅπασαν αὐτῷ
προσέχειν παρασκευάσει χρήμασι διαφθείρας. ἔχων δὲ με-
γάλην δύναμιν περὶ αὐτὸν, οὐ μόνον ἡμᾶς τοὺς ᾑρημένους
ἐκείνῳ πολεμεῖν τῆς εἰς ὑμᾶς εὐνοίας ἕνεκα διαφθερεῖ ῥαδίως,
ἀλλὰ καὶ σοὶ καὶ τέκνοις, μηδενὸς τοῦ βοηθοῦντος ὄντος,
ὃν αὐτῷ τρόπον λυσιτελήσειν χρήσεται οἰήσεται, πᾶσιν ἐκεί-
νοις τοῖς σεμνολογήμασι καὶ ταῖς ἀπάταις καὶ ταῖς εἰρωνεί-
P. 417 αις χαίρειν εἰπὼν μακρά. ἃ οὐκ οἶδ' ὅπως οὐ συνορᾷς αὐ-
τὴ, οὐδὲ σωτηρίαν ἑαυτῇ τε καὶ τέκνοις ἐκ τῶν ἐνόντων ἐκ-
πορίζειν βούλει, ἀλλὰ δίκας ὀνειροπολεῖς καὶ συκοφαντίας

5. ὀλίγον P.

tus, sed ipsa quoque vita ignominiose ac nefarie eripietur. Te autem admiror magnopere, si nunc, dum abest Byzantio et domari nullo labore potest (siquidem quae in eum cuduntur ignorat) adeo ab armis in illum refugis; post tantum vero spatium, in quo quae nunc dicta sunt, eorum nihil nescire poterit, cum non pauci in hac urbe degant, qui cum voluptate eius causa sanguinem profundent et accingi parati sint, quibus ille potissimum eos accingi voluerit, non difficile te superiorem fore confidis. Non etenim, ut et tu putas et ille nos ludificans iactabat, sic Byzantium redibit, amicis relictis et quibus colitur obsequiis illis tam multis, ut eum pro arbitrio tractare possis. Sed cum se suspicione laborare sciat, non modo de nobilioribus complures donis et promissis magnificis, verumetiam totum exercitum largitione corruptum, ad partes suas tuendas alliciet, et potentia ingenti praeditus, non solum nos, qui cum eo, studio erga vos adducti, bello contendere dicemur, nullo negotio concidet; sed de te quoque et filiis, nemine contra opem ferente, omnibus illis gloriose dictis et fallaciis et simulationibus valedicens, pro commoditate sua statuet; quae nescio quomodo non vides, nec tibi liberisque salutem ex data opportunitate conciliare vis, sed iudicia et calumnias et probationes somnias, nec te citius

καὶ ἐλέγχους, οὐδ' αὐτὸ τοῦτο βουλομένη ἐννοεῖν, ὅτι φθά- A. C. 1341 σαις ἂν διαφθαρεῖσα πρὶν εἰς ταῦτα ἥκειν. ἐγὼ μὲν οὖν, ἃ καὶ πρότερον ἔφθην εἰπὼν, οὐ τῆς βασιλέως μόνον εὐμενείας μεμνημένος, ὑφ' οὗ πολλῶν ἀπήλαυσα καὶ μεγάλων εὐεργετημάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς σῆς, ἄλλως θ' ὅτι καὶ νόμων αὐτῶν καὶ δικαίων προβεβλημένος, πᾶσιν ἀνάγκην ἔχων τοῖς ὁπωσοῦν ἀδικουμένοις συναίρεσθαι τὰ δυνατὰ, ἐκείνου τε ἀπεσχόμην τῆς φιλίας, ἄδικα καὶ παράνομα διανοηθέντος, καίτοι πολλὰς ἀφορμὰς τῆς εἰς ἐκεῖνον εὐνοίας ἐσχηκὼς, καὶ σοὶ τὰ λυσιτελοῦντα συμβεβούλευκα, κύβον, ὅ φασι, ῥίψας, B καὶ σὺν ὑμῖν ἑλόμενος ἢ ζῆν νικώντων, ἢ ἀποθνήσκειν, ἂν τῆς ἐναντίας πειρᾶσθαι συμβαίνῃ τύχης. θειοτέρᾳ δέ τινι καὶ τοῦδε παρόντος τύχῃ, ὃς ἐκείνου τε οὐκ ἄν ποτε ἕλοιτο καταψεύδεσθαι συνοικοῦντος θυγατρὶ, καὶ σοὶ βουλεύσαιτο τὰ δέοντα οὐ μόνον διὰ τῶν πραγμάτων τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὴν σύνεσιν, ἣν ὁ πολὺς αὐτῷ τῆς ἡλικίας χρόνος ἐστὶ συνειλοχὼς, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐκείνου εὔνοιαν καὶ πίστιν ἄδολον καὶ καθαρὰν, ἄξιον πυν- C θάνεσθαι καὶ πείθεσθαι παραινοῦντι, οὐδὲν ἄδικον, οὐδ' ἐπισφαλὲς βουλησομένῳ συμβουλεύειν." Ἀσάνης δ' ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ἐφεδρεύοντες, ὥστε τοῖς νικῶσιν αὐτοὶ συμπλέκεσθαι, πρὸς τοὺς λόγους παρεσκευασμένος ὢν, „τὴν μὲν ἐμὴν" ἔφη „πρὸς τὸν μέγαν δομέστικον γνησιότητα καὶ πατρικὴν στοργὴν, ἣν ἔχω πρὸς ἐκεῖνον, τῇ φιλτάτῃ συν-

occisum iri perspicis, quam ad eas veniatur. Quare, id quod etiam antea dixi, meae cum in imperatorem, cuius multa eaque praeclara constant in me officia, tum in te benevolentiae memor (adde quod et legum ac iustitiae patronus, quomodocumque iniuriam passis, quantum in me est, opitulari necesse habeo) et ab illius amicitia, iniqua legibusque adversantia parturientis, tametsi multis eum nominibus complecti deberem, me seiunxi tibique utile consilium dedi et ut dicunt, aleam ieci, vobiscum praeoptans aut vivere, si viceritis, aut interire, si in contrarium fortuna ceciderit. Porro et hunc divina quadam sorte praesentem (qui nunquam in eum, utpote generum, mentiri velit, tibique non tantum propter rerum usum atque prudentiam, quam ei aetas longinqua peperit; sed propter eam nihilo minus, qua in imperatorem fuit et in liberos adhuc est germana sinceraque caritate et fide, recte consulet,) percontere licet eique obtemperes; nihil enim iniquum periculosumve suasurus est. Asanes autem perinde, ut qui in gymnicis ludis subsidunt, quo cum victoribus ipsi quoque congrediantur, ad dicendum meditatus, Meam quidem, inquit, patriam et germanam caritatem erga magnum domesticum, carissimae filiae maritum,

A. C. 1341 οἰκοῦντα θυγατρὶ, οὐδεὶς ἀγνοεῖ δήπου. ὅθεν οὐδ' ἐξαρνεῖ-
σθαι τὰ πᾶσι φανερὰ προσῆκον ἥγημαι ἐμοί. εὔδηλον οὖν,
ὡς, ἐκείνου κατωρθωκότος, ἃ διανοεῖται, βασιλεὺς μὲν ἐκεῖνος
ἔσται καὶ βασιλίδι τῇ ἐμῇ θυγατρὶ συνοικῶν, ἐγὼ δὲ πατὴρ
V. 338 βασιλέων καὶ τὴν ἀρχὴν συμμεριζόμενος αὐτοῖς καὶ ἐπὶ μέ-
γα ἥκων καὶ δόξης καὶ πλούτου καὶ περιφανείας. ἀλλὰ τὰ
λαμπρὰ ταῦτα καὶ σεμνὰ, ἅπερ ἑτέρῳ παντί τῳ ἤρκεσαν ἂν
εἰς εὐδοξίαν, ἐμοὶ τῶν παρόντων ἀποδέοντα φαίνεται πολλῷ.
D τῇ γὰρ εἰς βασιλέας εὐνοίᾳ καὶ πίστει καθαρᾷ ἐκ πρώτης
ἡλικίας συντραφεὶς, μᾶλλον ἂν βουλοίμην ἐκείνοις συνὼν
κακοπραγεῖν, ἢ τοῖς ἐπιβουλεύουσι προσθέμενος, τῶν πρώτων
τιμῶν καὶ δωρεῶν παρ' ἐκείνοις ἀπολαύειν. περὶ μὲν οὖν
τοῦ μεγάλου δομεστίκου ὅσα τε πατριάρχῃ καὶ τοῖς ἐμοῖς
ἀδελφοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις εἴρηται, πάντα σύνοιδα ὡς ἀληθῆ,
καὶ περὶ οὐδενὸς ἐκείνων σὲ προσῆκον ἀμφιβάλλειν, ἀλλ' ἐμοὶ
πείθεσθαι πάντα ἀκριβῶς ἐπισταμένῳ. εἰ δέ σοι ταῦτα πρὸς
P. 418 ἀπόδειξιν τῶν εἰρημένων ἀσθενῆ δοκεῖ, ἀλλ' ἐκεῖνό σε πει-
θέτω πάντως τὸ μὴ μέτριά τινα περὶ σοῦ καὶ τῶν παίδων
τὸν ἄνθρωπον διανοεῖσθαι. σοῦ γὰρ πρὶν ἐνθένδε ἀπελθεῖν
τὴν θυγατέρα τῷ σῷ υἱῷ καὶ βασιλεῖ πρὸς γάμον κοινωνίαν
συνάπτειν καταναγκαζούσης, οὐκ ἠθέλησεν ἐκεῖνος, ἀλλ' εἰς
τὴν ἐκ τῆς ἑσπέρας ἐπάνοδον ἀνεβάλλετο τὴν πρᾶξιν. ᾐσχύ-
νετο γὰρ μετὰ τοσαύτας ἀποδείξεις τῆς εἰς ἐκεῖνον εὐμενείας

5. συμμετριζόμενος P.

nemo utique ignorat. Unde quae omnibus nota sunt, negare me non decet. Manifestum est itaque, si, quod cupit, bene processerit, illum imperatorem, gnatam meam imperatricem, me imperatorum patrem imperii consortem et illustri gloria, magnis opibus ac splendore futurum. Atqui ego claritates istas et augustos honores, qui cuivis alteri ad celebritatem sufficerent, hoc rerum statu nequaquam convenire arbitror. Nam cum a prima aetate fide non fucata imperatoribus studuerim, malim illis adhaerendo in miserias et aerumnas incidere, quam cum insidiatoribus faciendo amplissimos honores et dona adipisci. De magno itaque domestico quae et patriarcha et fratres mei et alii locuti sunt, omnia certa esse scio; et te nihil vocare in dubium, sed mihi, ut qui singula penitus noverim, fidem adiungere par est. Quod si haec ad demonstrandam veritatem infirma videntur: at illud tibi omnino persuadeat, hominem super te filiisque tuis aliquid monstri alere. Etenim cum tu sub discessum de filia ipsius, filio tuo imperatori despondenda, cum urgeres, noluit remque in reditum suum ab occidente reiecit. Erubescebat enim post tot argumenta tuae in se tam effusae voluntatis hostis apparere infensissimus, et cui paulo ante gnatam ad

παρὰ σοῦ πολεμιώτατος ὀφθῆναι, καὶ ὃν πρὸ μικροῦ τῇ θυ- A. C. 1341
γατρὶ πρὸς γάμου συνῆπτε κοινωνίαν, οὐ μόνον βασιλείας,
ἀλλὰ καὶ ζωῆς ἀποστερῶν. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνο φαίη τις ἂν
νοῦν ἔχων, ὡς περιφανέστερον ἢ θαυμασιώτερον ἐκείνου νυμ-
φίον ἀγαγέσθαι ποτὲ ᾠήθη τῇ θυγατρί. ὅθεν οὐδὲ σὲ τῆς
σωτηρίας χρὴ καταμελεῖν, ἀλλὰ πάντα πράττειν σὺν σπουδῇ,
ὅθεν ἂν γένοιτο ἐπιβουλεύοντος ἐκείνου περιγενέσθαι. ἐγὼ
δὲ καὶ ὅσοι τῶν ἐπιφανεστέρων νῦν ἐπιδημοῦσι Βυζαντίῳ,
οὐ χρήματα μόνον καὶ σώματα καὶ οἰκέτας, ἀλλὰ καὶ ψυχὰς
αὐτὰς, εἰ δέοι, ὑπὲρ τῶν σοὶ καὶ τέκνοις συμφερόντων προη-
σόμεθα προθύμως.

κβ'. Ἐπὶ τούτοις ὥσπερ ὑπὸ λύπης ἡ βασιλὶς καταβα- C
πτισθεῖσα τὴν ψυχὴν, καὶ μήθ' ὡς ἀπιστεῖν τοῖς ὑπὸ πολλῶν
καὶ οὕτως ἀξιόχρεων πρὸς πίστιν εἰρημένοις ἔχουσα, μήθ'
ὥστε πιστεύειν μηδεμίαν ἐλλείπουσι κακίας ὑπερβολὴν, ἐφ'
ἱκανὸν πολλὰ τῶν ὀφθαλμῶν καταγαγοῦσα δάκρυα, ἔπειθ'
ὥσπερ ἐκ τῆς ἀθυμίας ἀνενεγκοῦσα, „ἔτι μὲν" ἔφη „τῶν προ-
τέρων ἔχομαι λογισμῶν, καὶ οὐ δύναμαι παραδέξασθαι ὡς
ἀληθῆ τὰ κατὰ μεγάλου δομεστίκου εἰρημένα. μαρτύρομαι D
γὰρ τὸν πάντα γινώσκοντα καὶ πρὶν γενέσθαι θεὸν, ὡς οὐδέ-
ποτε ᾠήθην ἀμελέστερον ἐκεῖνον διακείσεσθαι περὶ ἐμὲ, ἢ
περὶ μητέρα τὴν ἰδίαν ἢ γνησιωτάτην ἀδελφὴν, καὶ τῶν βα-
σιλέως παίδων οὐχ ἧττον προνοήσεσθαι, ἢ βασιλεὺς αὐτὸς,

14. ἀξιόχρεω P. et M., ἀξιόχρεων V. 17. ὑπ' pro ἐκ τῆς M. mg.

communionem thori iunxisset, eum imperio et vita exuere. Illud namque nullus profecto dixerit qui sapit, filiam clariori insigniorive copulandam existimasse. Quamobrem non tibi salus tua floccipendenda est, sed enitendum sedulo, ne te eius insidiae pessumdent. Ego et quotquot ex nobilioribus nunc Byzantii adsunt, praeter sumptus etiam oppositus laterum nostrorum et servos nostros vitamque et sanguinem nostrum, si opus erit, tuae ac liberorum tuorum tuendae dignitati cupide pollicemur.

22. Ob haec imperatrix doloris veluti quibusdam demersa fluctibus, cum non videret, quomodo pro falso repudiaret, quod a tam multis testibus iisque locupletibus asseveraretur, neque quomode crederet supra modum improbis mortalibus, diu plorans largiter, ubi se ex moerore collegit, Adhuc, ait, in pristina opinione iudicioque persisto, nec possum pro veris amplecti, quae adversus magnum domesticum dicta sunt. Testor enim omnia, etiam antequam fiant, cognoscentem Deum, putavisse, me ab ipso non secus, quam matrem aut sororem germanissimam semper dilectum et curatum iri, et orphanis imperatoris aeque ut ipsum parentem, si su-

A. C. 1341 εἶ περιῆν, οὐ μόνον τὴν αὐτοῦ καὶ βασιλέως πρὸς ἀλλήλους
μικροῦ καὶ ἀπιστουμένην φιλίαν ἐννοοῦσα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμε-
V. 339 τέραν πρὸς αὐτόν. ἐπεὶ δ' αὐτὸς οὐκ ἄλλοθέν ποθεν, ἢ
θεοῦ παραχωροῦντος ἐπὶ τῷ Ῥωμαίους ὑπὸ πολέμων ἐμφυ-
P. 419 λίων διαφθείρεσθαι, πρὸς τοιαύτην ἀτοπίαν ἐξήχθη λογισμῶν
καὶ οὕτως ἄδικα καὶ βίαια διενοήθη, ἐκείνῳ μὲν θεὸς, ὁ πάν-
τα ἄνωθεν ἐφορῶν, τῆς ἐπιβουλῆς δικάσαι καὶ τῶν πραττο-
μένων ἀξίας παράσχοιτο τὰς ἀντιδόσεις. ἐγὼ δ' ὑμῖν ἐμαυ-
τὴν καὶ τέκνα ἐπιτρέπω μετὰ θεὸν, ἵν' ὑπ' ἐκείνῳ μάρτυρι
πάντα καὶ διανοῆσθε καὶ πράττητε ὑπὲρ ἡμῶν, ὡς τὸν ἴσον
τρόπον, ὃν αὐτοὶ πρὸς ἐμὲ καὶ τέκνα, διακεισομένῳ πρὸς
ὑμᾶς.” ἐκείνη μὲν οὖν περίδακρυς τοιαῦτα εἶπεν, ἀγνοήσα-
σα, οἷ κακῶν ὑπὸ συκοφαντίας κατηνέχθη καὶ διαβολῆς. οἱ
δ' ὑφ' ἡδονῆς οὐδὲ κατέχειν ἑαυτοὺς ἐπιπλέον δυνηθέντες, ᾗ
B τάχους εἶχον, ἀναστάντες καὶ τοῖς ἄλλοις, οἳ τῶν ἀποῤῥήτων
ἐκοινώνουν, πάντα ἀπαγγείλαντες, ἔγνωσαν δεῖν μηκέτι δια-
μέλλειν, ἀλλ' ὁμόσε πρὸς τὸν πόλεμον χωρεῖν, ἵνα μή τι
συμβὰν τὰ μελετώμενα κωλύσῃ. αὐτίκα δὲ τὴν μὲν μητέρα
τοῦ μεγάλου δομεστίκου καὶ Ἀνδρόνικον τὸν υἱὸν καὶ τὴν
γυναῖκα Ματθαίου τοῦ πρώτου τῶν υἱῶν, ἐν Βυζαντίῳ οὖ-
σαν καὶ αὐτὴν, φρουρὰν περιστήσαντες, ἐφύλαττον οἴκοι δια-
τρίβοντας. Ἀπόκαυκον δὲ τὸν παρακοιμώμενον ἄρχοντα Βυ-
ζαντίου ἀποδείξαντες, ἐκέλευον τὸν πόλεμον κινεῖν, ὅθεν ἂν

23. ἐκέλευεν P.

peresset, prospecturum; dum non solum, qui ipsi cum eodem imperatore fuit amor mutuus isque ob excellentiam vix credibilis, sed nostrum quoque in ipsum amorem reputarem. Quia vero non nisi Deo permittente, ut Romani videlicet bellis intestinis inter se mactent, tam nefandas cogitationes suscepit, et tam scelerata et tyrannica sibi proposuit; illum caeleste numen omnia e sublimi intuens, ut insidiatorem iudicet et pro talibus ausis dignam mercedem retribuat. Ego me ipsam liberosque meos secundum Deum vobis commendo; quo teste omnia pro nobis et cogitate et facite, qui quo pacto vos me et filios meos habueritis, eodem pacto vos tractaverit. Haec illa uberrimo cum fletu elocuta est, ignorans misera, quo malorum a sycophantis et calumniatoribus istis redigeretur; qui prae voluptate diutius non se tenentes, sed ut primum licuit exsurgentes, ad populares conspirationis omnia perferunt. Non procrastinandum, sed bellum a proximo comparandum decernunt: ne quid interveniens cogitata dissipet. Mox magni domestici matrem cum Andronico nepote et uxorem Matthaei nepotis senioris, quae et ipsa tum erat Byzantii, circumiecta domui custodia, inclusas detinent; Apocauchum urbi praeficiunt, bellum, unde consultius putet, auspicari iubent; quod etiam ante diem VIII.

αὐτῷ δοκοίη βέλτιον. καὶ ἤρχετο ὁ πόλεμος ἀρχομένου Ὀ- A.C. 1341
κτωβρίου. Ἀπόκαυκος δὲ τοὺς ἐν λόγῳ μάλιστα πάντας εἰ- C
δὼς οὐκ ἂν ἀνασχομένους ὑπ' ἐκείνου ἄγεσθαι, ἔγνω δεῖν
τὸν δῆμον ἐρεθίζειν πρὸς τὸν πόλεμον, οὐ μόνον ἀλόγως πρὸς
πᾶν ὁτιοῦν φερόμενον κέρδους ἕνεκα ὀλίγου, ἀλλὰ καὶ ῥαδί-
ως ὑποκεισόμενον τοῖς προστάγμασιν ἐκείνου. καὶ πρῶτα μὲν
ἀπόρους τινὰς καὶ λάλους περιέστησεν ἑαυτῷ, ἑτοίμως ἔχον-
τας ὑπὸ πενίας καὶ τῶν δεινοτάτων κατατολμᾷν. ἔπειτα δι'
ἐκείνων τὸν δῆμον συνταράξας καὶ πλῆθος ἐπαγαγόμενος πο-
λὺ, πρὸς τὴν οἰκίαν ἀφῖκτο τὴν μεγάλου δομεστίκου καὶ
διαρπάζειν ἐκέλευε τὰ ὄντα καὶ τὴν οἰκίαν καταστρέφειν. οἱ
δὲ τῶν συνεσκευασμένων συνειδότες μηδὲν καὶ τὴν μεγάλου
δομεστίκου δύναμιν κατεπτηχότες ἔτι, μέχρι μὲν αὐλῆς προ-
ῆλθον, ἔπειθ' ἔστησαν, ἀπορούμενοι πρὸς ὅ,τι τράπωνται. D
τῆς μεγάλου δομεστίκου δὲ μητρὸς ἄνωθεν ἐκ τῶν οἰκημάτων
τὴν ἄφιξιν αὐτῶν πυνθανομένης ὅ, τι εἴη, σωφρόνως ἐκεῖνοι
καὶ συνετῶς, ἀγνοεῖν μὲν ἐφ' ὅ, τι, ἔφασαν, κληθεῖεν· νυνὶ
δὲ γνόντες, ἀναχωρεῖν, μὴ τοιούτοις ἐπιχειρεῖν τολμῶντες.
οἱ μὲν οὖν, τῆς μεγάλου δομεστίκου μητρὸς χάριτας αὐτοῖς
ὁμολογούσης τῆς εἰς αὐτὴν αἰδοῦς, ἐκεῖθεν ἀνεχώρουν καὶ
διελύοντο κατ' οἴκους. πατριάρχης δὲ καὶ ἡ συνωμοσία,
ἐπεὶ μὴ κατὰ νοῦν αὐτοῖς ἡ τοῦ δήμου κίνησις ἐτελεύτα,
πρὸς τοὺς ἐπιτηδείως ἔχοντας ἐτράποντο τῷ μεγάλῳ δομε-

1. ὀγδόῃ M. mg. pro ἀρχομένου.

Idus Octobres coeptum est. Verum cum Apocauchus maxime cives primarios omnes ductum suum recusaturos sciret, vulgus ad arma concitandum censuit: quod et temere parvi compendii gratia quovis rapiatur, et facile etiam iussis eius se subderet. Ac primum quidem quosdam egentes et lingua nimium promptos pro stipatoribus sibi delegit, paratos ad consolandam mendicitatem suam nihil non audere, quantumvis scelestum ac nefarium. Deinde per eos plebe conterrita, cum magna multitudine ad aedes magni domestici progreditur, mandans, uti eas diripiant ac disturbent. Qui sutelarum et machinationum inter conspiratos nescii et etiamnum domestici potentiam formidantes, atrio tenus processerunt. Tum constiterunt, haerentes, quo se verterent. Matre magni domestici de caenaculo sciscitante, quid adventus eorum sibi vellet: illi modeste ac prudenter, se nescisse, quam ad rem vocati essent; nunc cognovisse et recedere, quod tale facinus eorum audacia reformidet. Qua gratias ob sui reverentiam agente, domum quisque suam abscesserunt. Patriarcha et coniurati, quia plebeculae motus aliter exierat, quam volebant, ad magni domestici studiosos ac necessarios se converterunt: et quosdam eodem die comprehensos, in cu-

A.C. 1341 στικῷ, καί τινας κρατήσαντες αὐθημερὸν, ἐνέθεσαν φρουρᾷ
P. 420 καὶ διήρπαζον τὰς οὐσίας. οἱ δὲ λοιποὶ σφᾶς αὐτοὺς ὁρῶν-
τες ἐν χρῷ κινδύνου καθεστῶτας ἤδη καὶ δείσαντες, μὴ καὶ
αὐτοὶ κατασχεθέντες μυρίοις προσπαλαίσωσι κακοῖς, (κοινὴ
γὰρ εὐθὺς πανωλεθρία τῶν μεγάλου δομεστίκου φίλων κατε-
ψηφίσθη,) τὴν τοῦ Πορφυρογεννήτου προσαγορευομένην πυ-
λίδα διατεμόντες, (ἦσαν δὲ δύο καὶ τεσσαράκοντα τὸν ἀριθ-
μὸν,) Ἀπελμενὲ πρὸς τὴν πρᾶξιν ἡγουμένου, ὃς τῶν οἰκειο-
τάτων τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ ἦν, ἔξω τειχῶν ἐγένοντο Βυζαν-
τίου. ἐπεὶ δὲ τῶν προσδοκωμένων ἀπηλλάττοντο δεινῶν,
ἐδόκει δεῖν πρεσβείαν ποιεῖσθαι πρὸς τὴν βασιλίδα, τοῦτο
μὲν ὑπὲρ τῶν τετολμημένων παραιτούμενοι, ὡς οὐ διὰ κα-
B κίαν, ἀλλὰ δείσαντες τὸν κίνδυνον τολμήσαιεν, τοῦτο δὲ καὶ
V. 340 δεόμενοι αὐτῆς, ὡς, εἰ παράσχοιτο συγγνώμην, ἐπανήξοντες
πρὸς τὰς οἰκίας. ἐδεδίεσαν γὰρ, μὴ, καίτοι πρὸς ἀνάγκην
εἰς τοιαῦτα συνελαθέντες, καὶ παρὰ μεγάλῳ δομεστίκῳ τῶν
τετολμημένων ἕνεκα ὡς νεωτερίζοντες εὐθύνοιντο. ἐπεὶ δὲ
τοιαῦτα ἔδοξε, τὸν Καντακουζηνὸν ἀπολεξάμενοι Νικηφόρον,
ὃς ἐξάδελφος τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ ἦν, καὶ Γαβαλᾶν, οὔπω
μέχρι τότε τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ πολέμιον ἀναδεδειγμένον
φανερῶς, ἀλλ' ἔτι τοῖς ἐκείνου φίλοις συνεξετάζεσθαι δοκοῦν-
τα, πέμπουσι πρὸς βασιλίδα. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, Γαβαλᾶς
C μὲν, οἷα δὴ τὰ ἀπόῤῥητα ἐκείνοις συνειδὼς, τῶν τε διαδράν-
των ἀπιστίαν κατηγόρει προφανῶς καὶ κατὰ μεγάλου δομε-
στίκου τὰ ἴσα τοῖς ἄλλοις λέγων, ἐδόκει ἀξιόχρεως εἰς πίστιν

stodiam immiserunt, eorum facultatibus in praedam concessis. Ceteri se periculo iam proximos cernentes timentesque, ne et ipsi comprehensi, sexcentis malis exercerentur (statim enim consensu amicos magni domestici extremo exitio damnaverant) per portulam, quae Porphyrogeniti appellatur, viam secantes, (erant autem duo et quadraginta, Apelmene duce, magni domestici familiarissimo,) Byzantio excesserunt. Securi iam malorum, legationem ad imperatricem destinandam censent; partim audaciae culpam deprecaturi, quod solo timore periculi, non malo animo id fecissent; partim veniam ipsam rogaturi, qua domum redire liceret. Erant enim in metu, ne, quamvis istuc necessitate coacti fuissent, a magno domestico nihilo minus pro rerum novarum cupidis reprehenderentur. Hoc statuto, Nicephorum Cantacuzenum, magni domestici patruelem, et Gabalam, qui nondum usque ad illam horam apertum se eius inimicum declaraverat, sed adhuc amicus apparebat, ad imperatricem mittunt. Ibi Gabalas, ut unus de coniuratis omnium gnarus, et fugitivorum infidelitatem aperte accusare et contra magnum domesticum eadem, quae ceteri, effundere. Imperatrici fidem me-

βασιλίδι. καὶ πατριάρχῃ καὶ τοῖς ἄλλοις φανερῶς συντεταγμένος, A. C. 1341 τό γε εἰς αὐτὸν ἧκον οὐδὲν ἠμέλει τῶν κατὰ μεγάλου δομεστίκου πραττομένων. ὅθεν καὶ τῆς εἰς βασιλίδα εὐνοίας ἆθλον, τὸ πρωτοσεβαστοῦ ἀξίωμα εἰλήφει, χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ τὸ μεγάλου λογοθέτου. Νικηφόρος δὲ ὁ Καντακουζηνὸς ἐν δεσμωτηρίῳ κατακλείεται.

κγ. Οἱ φυγάδες μέντοι γε ἐκεῖνοι, ἐπεὶ τῶν πρέσβεων D τὸν μὲν ἐπύθοντο εἰργμένον, Γαβαλᾶν δὲ τοῖς μεγάλῳ δομεστίκῳ πολεμοῦσι συντεταγμένον φανερῶς, ἀπογνόντες τὴν ἐπάνοδον, εἰς Διδυμότειχον παρὰ τὸν μέγαν δομέστικον ἀφικνοῦνται καὶ τὰ γεγενημένα πάντα ἀπαγγέλλουσι καὶ τὸν πόλεμον P. 421 τὸν κεκινημένον πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ πιστεύειν οὐκ ἠβούλετο διὰ τῶν ἀπαγγελλομένων τὴν ἀτοπίαν. ἀλλ' ᾤετο αὐτούς τι βασιλίδι προσκεκρουκότας διαδρᾶναι, δείσαντας τὸν κίνδυνον, καὶ συνηγοροῦντας ἑαυτοῖς, τοιαῦτα βασιλίδος καταψεύδεσθαι. μηδὲ γὰρ ἄν ποτε ἐκείνην ἐν τοσούτῳ χρόνῳ τοιαύτην ὑποστῆναι τὴν μεταβολήν. ὅθεν καὶ διενοεῖτο, τοὺς ἐν φυγάδας αὖθις εἰς Βυζάντιον καὶ ἄκοντας ἐκπέμπειν, εἴ τι βασιλίδι προσκεκρούκασι, δίκας ὑφέξοντας ἀξίας. αὐτὸς δὲ πρὸς τὴν εἰς τὴν ἑσπέραν ἐκστρατείαν ἤδη παρεσκευασμένος ὤν, ἔμελλεν ἔργου ἤδη ἔχεσθαι. ὡς δὲ μετὰ μίαν καὶ δευτέραν ἡμέραν πολλοὶ ἐκ Βυζαντίου ἀφιγμένοι τὰ ἴσα καὶ B αὐτοὶ ἀπήγγελλον τοῖς φυγάσιν, ἐδόκει δεῖν περιμείναντα μικρόν, πρεσβείαν πρὸς βασιλίδα περὶ τῶν πραττομένων πέμ-

reri videbatur; et omnino patriarchae aliisque palam se aggregans, nihil eorum, quae contra magnum domesticum agitarentur, pro sua parte negligebat. Ex quo huius sui erga imperatricem studii praemium Protosebasti, postea magni logothetae dignitatem accepit. Nicephorus autem Cantacuzenus carcere multatus est.

23. Fugitivi autem, ut alterum legatorum custodiae mandatum, Gabalam vero inter domestici hostes nomen suum palam profiteri audiverunt, reditione desperata, Didymotichum ad eundem domesticum proficiscuntur, acta omnia et bellum in eum susceptum exponunt. Qui tam nova et inexspectata nolens credere, putabat eos, offensa in quopiam Augusta, periculum fugisse et haec de compacto contra eam confinxisse: nec enim tali tempore sic mutari potuisse. Quare eos Byzantium, quamquam invitos, cogitabat remittere, ut si quid in imperatricem peccavissent, id debitis poenis expiarent. Ipse vero ad expeditionem occidentalem iam instructus, ita volebat rem aggredi. Sed ubi post unum alterumve diem multi Byzantio supervenientes, eadem cum fugitivis retulerunt, paululum subsistendum legationemque ad imperatricem mittendam iudicavit. Itaque praefectum Gaurae monasterio, virum virtuti deditum et politicis

A.C. 1341 πειν. καὶ τὸν τῆς Γαυρᾶ μονῆς ἡγούμενον ἀπολεξάμενος, ἄνδρα ἀρετῆς ἀντιποιούμενον καὶ πολιτικοῖς πράγμασιν ὁμιλεῖν ἔχοντα ἐπιτηδείως, καὶ Σγουρόπουλον ἐκ τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ, συνετόν τε ἅμα καὶ δυνάμενον ἀπταίστως τὰ παρ' ἑκατέρων ἀπαγγέλλειν διαπρεσβευόμενα, πρὸς βασιλίδα εἰς Βυζάντιον ἐκπέμπει. καὶ πρῶτα μὲν ὅρκοις ἐπιστοῦτο, ὡς οὐδὲν αὐτῷ τῶν κατηγορημένων συνειδείη, ἔπειτα ἐδεῖτο, μὴ τῶν ὀλίγῳ πρότερον ἐπὶ τοῦ πατριάρχου πρὸς ἀλλήλους
V. 341 αὐτοῖς γεγενημένων ὅρκων ἐκλαθέσθαι, μηδὲ ἐρήμην αὐτοῦ
C καταψηφίσασθαι, τοῖς συκοφάνταις πειθομένην μόνοις, ἀλλ' ἐπὶ δίκην καλεῖν καὶ τῶν ἐγκλημάτων ἔλεγχον ποιεῖσθαι. αὐτὸν γὰρ εἶναι παρεσκευασμένον τῷ κατηγοροῦντι παντὶ ἀντικαθίστασθαι πρὸς δίκην. τοῖς δὲ ἐκπεμφθεῖσι πρέσβεσι προθεσμίαν ἡμερῶν παρείχετο, ὅσην ᾤετο ἀρκέσειν βασιλίδι, ὥστε περὶ τῶν παρόντων σκεψαμένην ἀκριβῶς ἀπολογίαν ἀποδοῦναι, ἵν' εἰ μὲν ὁμοῦ τὰ λυσιτελῆ καὶ δίκαια πράττειν ᾑρημένη, δικαστήριον καθίζοι καὶ τὴν ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων ἀπαιτοίη, στέργῃ τὰ ἐψηφισμένα καὶ αὐτὸς, ὁποῖά ποτ' ἂν ᾖ, πολυπραγμονῶν μηδὲν, ἵνα καὶ ἡ προσδοκωμένη τοῦ συγγενικοῦ πολέμου φλὸξ ἀπομαρανθῇ. ἂν δ' ἀγνωμονοίη καὶ
D μὴ βούλοιτο τὰ δίκαια ποιεῖν, ἀλλ' ἢ μηδαμῶς τὴν ἐξέτασιν ἀνέχοιτο ἢ τὸν καιρὸν ὑπερτιθεμένη, διακρούοιτο αὐτοὺς μετὰ τὴν εἰρημένην προθεσμίαν, τὸν θεὸν τῆς ἀδικίας καὶ αὐτὸν μάρτυρα προστησάμενος, ἃ ἂν αὐτῷ τε καὶ τοῖς συνοῦσιν

19. ἵν' ἡ προσδοκωμένη P.

negotiis obeundis idoneum, delegit eumque cum ministro eius Sguropulo, homine non stulto et qui legationem dextre ac diserte posset exponere et referre, ad imperatricem Byzantium legat. Ac primum quidem iureiurando affirmat, se nullius, quorum accusaretur, sibi esse conscium. Deinde orat, ne obliviscatur, quae nuper praesente patriarcha vicissim iurasset, neve se inauditum, sycophantarum tantummodo vocibus permota, reum pronuntiet, sed in iudicium vocet, ubi crimina sibi imposita demonstrentur; se enim paratum, cuivis accusatori apud legitimos iudices respondere. Legatis certum dierum numerum praefixit, quot imperatrici sufficerent, ut, re praesenti diligenter considerata ac perpensa, responsum daret: ut, si commode ac iuste secum agere volens, iudicium constitueret et delationum probationes exigeret, sententiam iudicum qualemcumque absque omni curiositate boni consuleret et civilis belli, quod exspectabatur, incendium ne erumperet. Sin se improbum duceret et quod iustitia postularet, facere nollet et aut nullam inquisitionem pateretur, aut tempus ducens, ultra definitum eos moraretur, Deo iniuriarum teste appellato, quae in rem suam suorum-

οἴοιτο λυσιτελήσειν πράττειν. πρὶν δὲ μηδὲν κινεῖν τῶν καθεστώτων, A.C. 1341 κἂν πάντ᾽ ἄνω καὶ κάτω γινόμενα ὁρῴη. οἱ μὲν οὖν πρέσβεις οὕτω προστεταγμένοι πράττειν, ἐξῄεσαν Διδυμοτείχου. ἐπεὶ δὲ εἰς Σηλυβρίαν ἧκον, οἱ ἐκ τῆς παρακοιμωμένου οἰκίας ἐντυχόντες καὶ ἵππους διαρπάσαντες καὶ τὴν ἄλλην ἀποσκευὴν, αὐτοὺς εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἀγγελθέντων δὲ τοῖς ἐν Διδυμοτείχῳ τῶν περὶ τοὺς πρέσβεις τετολμημένων, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἐδυσχέραινον οὐ μετρίως καὶ οὐδ᾽ ἀνεκτὸν P. 422 ἡγοῦντο, οὕτω παρὰ φαύλων ἐπὶ μηδεμιᾷ προφάσει προπηλακίζεσθαι ἀνθρώπων. ὁ μέγας δὲ δομέστικος παρῄνει μὴ μικροψυχεῖν. οἴεσθαι μὲν γὰρ καὶ αὐτὸς οὐκ ἐπ᾽ ἀγαθῷ τὰ τοιαῦτα τελευτήσειν, ἀλλὰ μεγάλων ἔσεσθαι πραγμάτων ὑποθέσεις. δεῖν δὲ ὅμως τοῖς παρὰ σφίσιν αὐτοῖς ἐμμένειν ἐψηφισμένοις καὶ μηδὲν νεωτερίζειν πρὶν τὴν προθεσμίαν ἥκειν. οὐ γὰρ ἀγαθὸν τοῖς παρὰ σφίσι κεκριμένοις ἐναντία πράττειν. ἂν δέ τι παρὰ δόξαν καὶ τοῖς ἡμετέροις πρέσβεσι συμβέβηκε, θαυμαστὸν οὐδέν. τῷ γὰρ πάντα τολμῶντι παρακοιμωμένῳ καὶ οἰκέταις οὐδὲ τὰ τοιαῦτα εἶναι ἀνεπιχείρητα προσῆκεν. οὐ δὴ δίκαιον, τὰ τοῖς ἄλλοις ἀνοήτως καὶ θρασέως τολμηθέντα, τῇ βασιλίδι, πρὸς ἣν ἡμεῖς τὴν πρεσβείαν B πεποιήμεθα, λογίζεσθαι· ἄλλως τε εἰ μὲν ἐκείνη τὰ δέοντα ποιοῦσα, συμφερόντως βουλεύσεται περὶ τῶν ὅλων καὶ τὸν προσδοκώμενον πόλεμον διαλύσει, ὡς μηδὲν ὄντα τὰ γεγενημένα περιιδεῖν προσῆκον. ἂν δ᾽, ὃ μὴ γένοιτο, πρὸς μεί-

que fore arbitraretur, ea transigeret; prius quae constituta sint, etiamsi omnia sursum ac deorsum miscerentur, non moturum. Cum his mandatis legati Didymoticho egredientes, ubi Selybriae propinquarunt, a domesticis Apocauchi, in quos inciderant, equis sarcinisque spoliati et in custodiam contrusi sunt. Didymotichum tam nefario facinore nuntiato, ceteri quidem omnes non parum indignari, et minime ferendum ducere, a vilissimis hominibus tam foede sine ulla causa multari. At magnus domesticus eos admonere, ne id imbecillius ferrent; se quoque existimare, non bene illis id eventurum et magnarum rerum esse quaedam fundamenta ac prooemia. Perstandum tamen in his, quae ipsi decrevissent, et donec dies praefinita illuxisset, nihil novandum. Non enim expedire, contra suam ipsius sententiam venire. Quod si quid praeter opinionem etiam nostris legatis accidit, nihil mirum. Nam praefecto cubiculi et servis eius audentibus omnia, qui tandem conveniebat, non etiam hoc audere? Proinde quae alii stulte et confidenter admiserunt, ea imperatrici, ad quam legatos misimus, adscribere iniustum est. Ad haec, si ipsa pro munere suo summae rei publicae consuluerit et bellum imminens discusserit, tum quae facta sunt, pro nullius

A.C. 1341 *ζονα τὴν ἀτοπίαν ἐξαχθῶσι, τότ᾽ ἤδη περὶ τῶν μεγίστων ἡ-*
μῖν, οὐ περὶ τοιούτων, προκείσεται σκοπεῖν· ὥστ᾽ ἐξ ἀμφο-
τέρων δεῖ τῶν γεγενημένων καταφρονεῖν καὶ μὴ ὡς περί τι-
νων ἀναγκαίων θορυβεῖσθαι.” ἐκεῖνος μὲν δὴ τοιαῦτα εἰπὼν,
κατέπαυσε τὴν ταραχὴν, πάντων εὐξαμένων εἰς ἀγαθὸν, ὥσ-
C *περ εἴρηκεν αὐτὸς, ἀποβαίνειν τὰ παρόντα, καὶ μὴ ὥσπερ*
ἐκ τῶν πραττομένων ἀναγκάζονται στοχάζεσθαι αὐτοί. οὕτω
μὲν οὖν ἐκεῖνοι κατεστέλλοντο τοῦ θορυβεῖσθαι. βασιλὶς δ᾽
ἐπεὶ μάθοι τὰ περὶ τοὺς πρέσβεις εἰργασμένα, πρὸς ὀργήν
τε ἐποιεῖτο καὶ ἐκέλευεν ἀποδόντας τὰ διηρπασμένα ἄγειν
πρὸς αὐτήν. ἐπεὶ δὲ ἤχθησαν, πατριάρχου τε καὶ τῶν λοι-
πῶν συγκλητικῶν παρόντων, ἐπὶ τῆς βασιλίδος τοὺς λόγους
τῆς πρεσβείας ἐποιοῦντο καὶ οὐδεὶς ἐπ᾽ οὐδενὶ τῶν ἀξιουμέ-
νων ἐπῆγε μέμψιν, ἀλλ᾽ ἐδόκουν πᾶσι δίκαια πρεσβεύειν.
ἐδέοντό τε καὶ βασιλίδος καὶ πατριάρχου οἱ πρεσβευταὶ, μὴ μέλ-
λειν περὶ πραγμάτων ἀναγκαίων, ἀλλὰ ταχεῖαν τὴν διόρθω-
σιν ποιεῖσθαι. ἡ δὲ ἦν γράμμασι τὸν μέγαν δομέστικον εἰς
D *δικαστήριον καλεῖν. ἐτιμῶντό τε θάνατον ἑαυτοῖς, εἰ μὴ πα-*
V. 342 *ρέσται ἅμα τῷ τὰ γράμματα λαβεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάν-*
τες ἡσυχίαν ἦγον. Ἀπόκαυκος δὲ δείσας, μὴ ἡ βασιλὶς πρὸς
τὴν ἀξίωσιν ὡς δικαίαν ἀπιδοῦσα, ἐπιψηφίσηται τὴν δί-
κην, καὶ πρὸς τῷ μηδὲν αὐτὸς ἠνυκέναι τῶν ἐσκαιωρημένων
καὶ αὐτῆς σωτηρίας ἀποστερηθῇ, ἔγνω δεῖν ἰταμότητι χρή-

21. *δικαία* P. et M., *δικαίαν* V.

momenti factis habere decebit. Sin, quod absit, in maioribus improbi fuerint, tum non de parvis, sed de maximis consultabimus. Quapropter tum hanc, tum illam ob causam, quae facta sunt, contemnenda, nec tamquam de singularibus molestiam capiendam aio. Haec ubi dixit, tumultum sedavit, omnibus optantibus, ut quemadmodum dixerat, res bene verteret: non, ut ex anteactis coniectare ipsi cogebantur. Tumultuantes ita compescuit. Imperatrix, ut primum legatos esse violatos didicit, graviter tulit iussitque raptores spolia reddere et ad se deportare. Tum patriarcha reliquisque optimatibus et Augusta coram praesentibus, legati suo munere perfuncti sunt, cunctis, quae petebantur, ut aequa approbantibus. Rogabant autem illam et patriarcham legati, ne in rebus tam magni momenti tempus eximerent, sed celeriter emendationem adhiberent. Si litteris magnum domesticum ad tribunal citarent, nisi simulatque eas accepisset, advolaret, se, quin capite punirentur, non recusaturos aiebant. Hic omnes conticuerunt. Apocauchus tamen solicitus, ne imperatrix petitionem ut aequam respiciens, iudicium decerneret, et cum hoc, quod consiliorum suorum pravitate nihil promovisset, ipse etiam vita multaretur, temeritate et impudentia,

σασθαι ἐπικαιρὸν, ὡς δι' ἐκείνης δυνησόμενος ἀνατρέψαι καὶ A. C. 1341 συγχέαι τοὺς περὶ εἰρήνης λόγους. καὶ ἀναστὰς εὐθὺς τοῦ συνεδρίου καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας σιωπὴν, πρίν τι προειπεῖν ἢ τὴν αἰτίαν, ἐξ ἧς εἰς τοιαῦτα ὥρμητο, προσθεῖναι, πολλὰς κατὰ P. 423 μεγάλου δομεστίκου ὕβρεις διεξῄει, πολέμιον κοινὸν καὶ ἄπιστον βασιλεῦσιν, ἐπίορκόν τε καὶ ψευδόμενον ὡς τὰ πολλὰ καλῶν, καὶ τελευταῖον εἰς αἰσχρὰς καὶ ἀνελευθέρους κατέληγεν ἐπιτιμίας. ἔχων δὲ περὶ αὐτὸν πολλοὺς ὁμοίως τε ὑβριστὰς καὶ πρὸς πᾶν ἀναιδείας χωρεῖν ἑτοίμως παρεσκευασμένους, ἐκέλευεν ἐρεσχελεῖν τοὺς πρέσβεις. καὶ τοῦ μοναχοῦ μὲν ἁπτόμενοι θρασέως „ὁ τοῦ Καντακουζηνοῦ πατριάρχης" ἐπεβόων „οὑτοσί," χριστεμπαίκτην καὶ ὑποκριτὴν καὶ τοιαῦτα ἄττα δεινότερα προσαγορεύοντες. Σγουρόπουλόν τε ὁμοίως πολλὰ περιυβρίσαντες καὶ λοιδορησάμενοι, εἶτα ἀμφοτέρους, εἰς ἣν ἐξενίζοντο οἰκίαν, ἐφρούρουν ἀπροΐτους. βασιλὶς δὲ, εἴτε καὶ αὐτὴ πρὸς τὰ πεπρα- B γμένα μηδὲν ἀγανακτοῦσα, εἴτε ἤδη καὶ ἀναστέλλειν τὰς τῶν στασιαζόντων ὁρμὰς οὐ δυναμένη, ἤνεγκε σιγῇ. οἱ δὲ τῶν πραγμάτων ἄρχοντες τῇ μεγάλου δομεστίκου μητρὶ κατὰ τὴν οἰκίαν διαγούσῃ ἅμα τῷ ἐγγόνῳ Ἀνδρονίκῳ πλείονά τε φρουρὰν ἐφίστουν καὶ ἀσφαλέστερον ἐτήρουν. ἐπεὶ δὲ ὁ πόλεμος ἐν Βυζαντίῳ ἤδη λαμπρῶς ἀνήφθη, ἐδόκει δεῖν καὶ τὰς ἄλλας πόλεις καὶ μείζους καὶ ἐλάσσους προσεταιρίζεσθαι πει-

11. χριστεπέμκτην M. mg. 21. λαμπρὸς P.

quibus de pace sermones confundere atque evertere posset, opportune usurum se existimavit. Et illico in consessu surgens manuque silentium indicens, priusquam praefaretur aut causam adduceret, ob quam huc ferretur, multa adversus magnum domesticum maledicta congerebat, communem hostem, imperatoribus infidum, periurum, mendaciloquum nominans tandemque in foeda et illiberalia convicia desinens. Et quia comites habebat, sibi maledicentia similes et ad omnem inverecundiam proiectos, imperavit illis in legatos torquere scommata. Ac monachum quidem impudenter lacerantes, acclamabant: hic est Cantacuzeni patriarcha, illusor Christi et hypocrita, et aliis demum contumeliosioribus vocabulis eum proscindebant. Sguropulum quoque variis probris perquam iniuriose lacerabant. Deinde ambos in aedibus, ubi diversabantur, ita custodierunt, ut egredi nusquam possent. At imperatrix, an quia horum illi etiam nihil dolebat, an quia seditiosorum impetus iam reprimere et coercere non poterat, silentio ista ferebat. Archontes seu primores illi, in quorum manibus iam erat res publica, matrem magni domestici cum nepote Andronico domi inclusam, aucta custodia, tutius servabant. Ubi belli flamma Byzantii iam emicuit, alias quoque urbes, maiores minoresque, ad eius societatem dedita opera traducere oportere iudicatum est. Ergo ad omnes imperatoriae

A.C. 1341 ρᾶσθαι. γράφεται δὴ πρὸς πάσας γράμματα βασιλικὰ, C κελεύοντα τὸν μέγαν δομέστικον πολέμιον ἡγεῖσθαι, καὶ μηδεμίαν δέχεσθαι ἐπιδημοῦντα, ἀλλὰ παντὶ σθένει πολεμεῖν καὶ διαφθείρειν. ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἠγγέλλετο τῷ μεγάλῳ δομεστίκῳ καί τινα τῶν γραμμάτων ἐκομίζετο εἰς ἀπόδειξιν ἐναργῆ τῶν λεγομένων, ἐθορυβεῖτο μὲν σφοδρῶς ἤδη καὶ ἐκυμαίνετο τὴν ψυχὴν καὶ αὐτὸς καὶ οἱ συνόντες. οὐδὲν μέντοι καὶ αὐτοὶ νεωτερίζειν ἐπεχείρουν, τὴν προθεσμίαν περιμένοντες, ἄτοπον ἡγούμενοι πρὸ ἐκείνης τι τολμᾶν. ἐπεὶ δὲ ἡκούσης οἵ τε πρέσβεις παρῆσαν οὐδαμοῦ καὶ οὔτε γράμμασιν, οὔτε μὴν λόγοις ἠδυνήθησαν δῆλα θέσθαι τὰ γεγενημένα ὑπὸ τοῦ φρουρεῖσθαι ἀσφαλῶς, ὅσοι τῶν συγκλητικῶν παρῆσαν ἐν Διδυμοτείχῳ καὶ ἡγεμόνες τῆς στρατιᾶς ἅμα πρὸς τὸν D μέγαν δομέστικον ἐλθόντες, μηκέτι μέλλειν συνεβούλευον, ὡς πάσης προφάσεως ἤδη περιῃρημένης, ἀλλὰ σκεψαμένους ἐξευρίσκειν, ὅθεν ἂν εἴη καὶ αὐτοῖς πορίζεσθαι τὴν σωτηρίαν. τῷ δ᾽ ἐδόκουν μὲν τὰ λυσιτελοῦντα συμβουλεύειν. οὐδὲ γὰρ, βασιλίδος καὶ τῶν περὶ αὐτὴν, ἃ λυσιτελεῖν αὐτοῖς ἐνόμιζον, πραττόντων, αὐτοὺς ἀργοὺς προσήκειν ᾤετο καθῆσθαι. ἔτι γε μὴν οἰόμενος ἔσεσθαί τινα μεταβολὴν καὶ κατάλυσιν τοῦ πολέμου, παρεκάλει τοὺς συνόντας, μὴ μικροψυχεῖν, μηδ᾽ ἀφορμὰς παρέχειν τῷ πολέμῳ.

P. 424 κδ΄. Ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἧκε πρὸς αὐτὸν ἐκ V. 343 Βυζαντίου ἐκ τῶν τῆς βασιλίδος οἰκετῶν ὁ Τζυράκης ὠνο-

5. γραμμάτων M., πραγμάτων P.

transmittuntur epistolae, quibus praecipitur, magnum domesticum hostis loco habeant: ad se venientem nulla excipiat: nervis omnibus ei resistant eumque disperdant. Haec ut illi nuntiata sunt et ad luculentam confirmationem aliquod huiusmodi epistolae apportatae, cum suis nimiopere conturbatus, curarum aestu fluctuavit; nihil tamen novi tentarunt, diem oratoribus reversuris praefinitam praestolantes, indecorum rati, prius quidquam inceptare. Ea ubi affuit, nec legati usquam comparerent et neque litteris, neque internuntiis, quae acta essent, significare possent, propterea quod caute custodiebantur: quotquot optimates Didymotichi versabantur et duces item exercitus simul ad magnum domesticum adeuntes, auctores erant, ne procrastinaret, omni iam praetextu sublato, et de ipsorum etiam salute incolumitateque cogitaret. Placuit consilium. Cum enim imperatrix cum factione sua utilitates suas curaret, haud ille sibi sedendum arbitrabatur. Nihilo minus aliquam adhuc conversionem bellique dissolutionem sperans, suos ne animis conciderent neve bellum irritarent, hortabatur.

24. Paucis post diebus ex aulicis imperatricis Cyriacus Byzan-

μασμένος, γράμματα φέρων, ἃ ἐκέλευεν αὐτὸν ἀποσχόμενον A.C. 1341 τῶν πραγμάτων οἴκοι διατρίβειν καὶ μηδὲ τῆς Διδυμοτείχου πύλης ἐξιέναι, ἄχρις ἂν αὐτὴ ψηφίσηται περὶ αὐτοῦ, ὅ,τι ἂν B δοκῇ. τὴν αἰτίαν δὲ τῶν εἰρημένων οὐκ ἐν τῷ παρόντι δήλην ἔλεγε ποιήσεσθαι, ἀλλ' ὕστερον ὀλίγῳ αὐτῷ τε καὶ πᾶσιν ἂν γενέσθαι φανεράν. πρὶν δὲ τὰ γράμματα ταυτὶ γραφῆναι ἕτερα ἐγράφοντο, τοῦ παρακοιμωμένου ὑπαγορεύοντος, πικρίας μεστὰ καὶ ὕβρεως καὶ εἰρωνείας, ἃ ἐκώλυσεν ἡ βασιλὶς πεμφθῆναι, μόλις πείσασα τοὺς ἄγοντας. ἐπεὶ δὲ ἀνεγινώσκετο ἐπ' ἐκκλησίας, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες τὴν τῶν γεγραμμένων ἀτοπίαν ἐκπεπληγμένοι, ἅπτεσθαι ἤδη παρῄνουν τοῦ πολέμου καὶ μὴ διεφθορόσιν ἀνθρώποις τὸν καιρὸν προΐεσθαι, καθ' ὃν ἔξεσται διασώζειν ἑαυτούς. ὁ μέγας δὲ δο- C μέστικος ὁρῶν ἤδη τὰ πράγματα εἰς ἀκμὴν ἥκοντα κινδύνου καὶ μηκέτι διαμέλλειν καὶ αὐτὸς οἰόμενος, ἐτράπετο ἤδη πρὸς τὸ βουλεύεσθαι καθ' ὅ,τι χρηστέον ἂν εἴη τοῖς πράγμασι καὶ αὐτούς. καὶ πρῶτος αὐτὸς εἰς τὴν βουλὴν καταστάντων, ἔλεξε τοιάδε. „ἄνδρες συστρατιῶται, τὰ μὲν παρόντα πράγματα εἰς ὅσον δυσκολίας καὶ ταραχῆς νῦν τε ἥκουσι καὶ ἔτι μᾶλλον μέλλουσιν ἐπιδιδόναι, ὁμοίως ἔξεστι πᾶσι στοχάζεσθαι ἡμῖν. ἐγὼ δ' εἰ μὲν ἢ νῦν ἐξ ἀλλοδαπῆς ἐλθὼν ἢ διατρίβων παρ' ὑμῖν, τῶν πολλῶν οὐδὲν ἄμεινον διακείμενος ἠγνοούμην, εἶχεν ἄν τινα λόγον ἴσως, ὁποῖος τὸν τρόπον καὶ

13. *αὐτούς* M.

tio venit cum litteris, quibus imperabatur, ut se abdicaret ac domi suae privatus viveret, neve extra portam Didymotichi pedem efferret, quoad ipsa de eo pro arbitrio statuisset. Causam mandati sui nolle in praesens patefacere: paulo post ipsi et omnibus manifestam fore. Antequam autem hae litterae conscriberentur, aliae, Apocaucho dictante, exaratae fuerant, felle contumeliarum et irrisionum plenae: quas mitti imperatrix vetuit, vix eius auctoritate quiescentibus, a quibus ad mittendum impellebatur. Illis in conventu apud Didymotichum recitatis, ceteri quidem omnes scriptorum absurditate attoniti, bellum capessendum nec perditis hominibus suae salutis opportunitatem esse condonandam dictitare. At magnus domesticus iam se inter sacrum saxumque stare videns et nec ipse ultra prolatandum censens, ad consilium refert, quid tali praesertim tempore faciendum sit, exquirit ac princeps ipse consilii, hunc in modum disserit. Quae nunc sit rerum difficultas perturbatioque, viri commilitones et quanto afflictior status hic futurus sit, omnibus vobis sine discrimine exputare licitum est. Ego vero si aut modo ex peregrina regione adventarem, aut apud vos degens, velut unus de media plebe, ignorarer, esset fortasse, cur mores ingeniumque

A.C. 1341 τὸ ἦθος, ἐφ' ὑμῶν διεξιέναι. ἐπεὶ δ' ἐκ πρώτης ἡλικίας ἄχρι D νῦν οὐ παρ' ὑμῖν ἐπολιτευόμην μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν διῴκουν μετὰ βασιλέα, ἐξ ὅτουπερ ἐκεῖνος κατέστη πρὸς αὐτὴν, ὑφ' ἧς ἐμοῦ πᾶσιν ἢ βελτίονος ἢ χείρονος πειρᾶσθαι παρέχεσθαι ἠναγκαζόμην, οὐχ ἧττον ἂν μοι συνειδείητε καὶ αὐτοὶ τὸν τρόπον, ἢ αὐτὸς ἐμαυτῷ. ὅθεν οὐδὲ τοῦ προτέρου βίου πλείονα ποιήσομαι τὸν λόγον, ὀρθῶς καὶ δικαίως πεπολιτευμένον παρ' ὑμῖν ἐμαυτὸν ἀποδεικνὺς, πάντα σαφῶς τὰ ἡμέτερα εἰδόσιν. ἕως μὲν οὖν περιῆν ὁ βασιλεὺς, ἐκεῖνός τε ἐμοὶ πολλὴν ἐν τοῖς πράγμασι παρείχετο P. 425 τὴν ῥοπὴν καὶ πάντα οὐχ ἧττον ἢ ἑαυτῷ καὶ τὰ μέγιστα ἐπέτρεπε διοικεῖν. ἐγώ τε τὴν ἴσην εὔνοιαν παρειχόμην καὶ σπουδὴν, ὅσα προσῆκε τὸν φιλούμενον ποιεῖν, οὐδὲν ἐλλείπων. ἐπεὶ δ', οὕτω δόξαν τῷ τὰ τῇδε πάντα διοικοῦντι, ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο ἐκεῖνος, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἕτερον ἐλογιζόμην προσήκειν ἐμαυτῷ, ἢ τῆς εἰς ἐκεῖνον εὐνοίας δεῖγμα σαφέστατον τὴν εἰς τοὺς παῖδας πρόνοιαν καὶ βασιλίδα τὴν ἐκείνου γαμετὴν ἐξενεγκεῖν. καὶ διετέλεσά γε μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἄχρι νῦν οὐδὲν τῶν δεόντων παραλείπων, ἀλλὰ καὶ σώ- V. 344 ματος καὶ χρημάτων ἀφειδῶν καὶ πάντα πράττων καὶ μηχα- B νώμενος ἐπὶ τῷ συνδιασώζειν ἐκείνοις τὴν ἀρχήν. οὐ μὴν οὐδ' ἄχρι νῦν μὲν ὀρθῶς καὶ δικαίως ἐπολιτευόμην, ὕστερον

meum vobis explicarem. Sed quoniam a primordio aetatis usque ad hoc tempus non solum apud vos vestris legibus institutisque vixi, sed Romanorum quoque imperium secundum imperatorem rexi, ex quo id ille accepit, (in quo coactus sum, me aut benigniorem aut severiorem experiundum praebere omnibus) non minus vos qualis sim, quam egomet ipse, cognitum perspectumque habetis. Quare nec de anteacta vita mea plura dicam, ut doceam nimirum, me honeste ac iuste inter vos vixisse, quando quidem nostra omnia perspicue nostis. Quamdiu igitur superfuit imperator, multo me res imperii gubernantem amore prosecutus est, nec magis sibi, quam mihi omnia, quamvis summi momenti, regenda permisit. Cui ego in amore ac studio respondebam, nec a me officium ullum desiderari patiebar, quod qui diligitur, se diligenti praestare debet. Postquam autem ille nutu ac voluntate universa moderantis Dei, inter homines esse desiit, id solum negotii credebam mihi datum, ut evidentissimum mei erga ipsum amoris argumentum, solicitudinem atque curam in liberos et coniugem eius ederem. Et quidem ab eius obitu usque huc nihil praetermisi, sed nec corpori meo pecuniisve peperci nihilque non feci et tentavi, ut illis imperium conservarem. Neque vero cum hactenus pro eo ac debui fideliter iusteque praefuerim, demum magnitudine potestatis inflatus, mihi Romanum imperium asserturus et personam istam in imperatoriam

δὲ ὑπὸ τῶν πραγμάτων φυσηθεὶς, ἔμελλον τὴν Ῥωμαίων ἀρ- A. C. 1341
χὴν ἐμαυτῷ περιποιεῖν, εἰς βασιλέως σχῆμα τὸ παρὸν μεταβαλών. περὶ μὲν γὰρ τοῦ παρεληλυθότος αὐτὰ τὰ πράγματα συμμαρτυρήσειεν ἂν ἐμοὶ, ἐπὶ δὲ τῶν ἐσομένων οὐ θεὸν μόνον τῶν βεβουλευμένων συνίστορα παρέχομαι, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν παρελθόντων τῶν μελλόντων ἔξεστιν ἀπόδειξιν ποιεῖσθαι ἐναργῆ. εἰ γὰρ τοιούτων, οἵων φασὶν οἱ συκοφάνται, ἐπεθύμουν, τί ἐκώλυεν, ἡνίκα, βασιλέως τελευτῶντος, τοὺς ἐκείνου παῖδας ἔχων, ἐποιούμην τὰ βασίλεια ὑπὸ φρουρᾷ καὶ μετὰ τρίτην ἡμέραν καὶ βασιλίδος ἀφιγμένης, πάντα C
χρήματα ἦσαν ἐπ' ἐμοὶ, ὥσθ' ὅ,τι χρῆσθαι ἠβουλόμην, ἐκείνους μὲν ἀποκτιννύναι, αὐτὸν δὲ τὴν βασιλείαν ἄνευ πόνων ἔχειν καὶ ἱδρώτων, οὐδενὸς ἔτι λειπομένου τοῦ τολμήσοντος ἀνθίστασθαι ἐμοί; ἐγὼ δὲ οὐ μόνον τοιοῦτον οὐδὲν ὤφθην διανοηθεὶς, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐνάτην ἡμέραν ἐκ τῆς βασιλέως τελευτῆς ἐν ἀσφαλείᾳ πάσῃ καταστήσας, τήν τε φρουρὰν ἀπήγαγον ἐκεῖθεν καὶ αὐτὸς οἴκοι καταστὰς, τῶν πραγμάτων, ὥσπερ καὶ πρότερον, εἰχόμην, οὐδὲν καινοτομῶν, οὐδὲ πρὸς τὸ λυσιτελοῦν ἐμοὶ τὰ πράγματα οἰκονομῶν, ἐξ ὧν ἄν τις ᾠήθη δικαίως, εἰς ἐμαυτὸν μετάγειν πειρᾶσθαι τὴν ἀρχήν. ἐπιτρόποις τε γὰρ ἐχρησάμην τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν πόλεων, D
οἳ καὶ πρότερον ἦσαν βασιλέως τελευτῶντος, καὶ τὴν στρατιὰν, οὐχ ὅπως εὐνοήσουσιν ἐμοὶ, ἀλλ' ὅπως μάλιστα τῷ κοι-

mutaturus eram. Namque de praeterito, res ipsae hoc testabuntur: super futuris, non solum Deum cogitationum mearum testem do, sed etiam ex ipsis praeteritis ea liquido probari posse dico. Si enim ista, ut sycophantae praedicant, concupiscebam, quid prohibebat, quando, imperatore moriente, illius filios habens, palatium custodibus muniebam, et post diem tertium, imperatrice accedente, omnia erant in manu mea, ut iis ad arbitratum uterer, quin illos e medio tollerem mihique imperium citra sudorem ac laborem retinerem, nullo iam relicto, qui se mihi auderet opponere? Atqui me non tantum nihil huiuscemodi machinari apparuit, sed cum in nonum diem a morte imperatoris omnia in tutissimo constituissem, custodiam deinde removi et domi meae, sicut antea, rem curare publicam perrexi, nihil novi incipiens, neque ad meum commodum eius gubernationem dirigens: unde conari me imperium occupare quispiam iure putavisset. Qui vivo imperatore erant, eos provinciarum urbiumque praefectos reliqui: et ut exercitus non mihi bene vellet, sed communi plurimum prodesset, omnimodis elaboravi. Quin etiam dum foedera cum barbaris finitimis inivi, nemo est, qui me privatum aliquod compendium communibus emolumentis anteposuisse ostenderit. Sed cum illis quidem pacem rei publicae

A. C. 1341 νῷ χρήσιμοι ἔσονται, πάντα ἐπραγματευόμην. οὐ μὴν ἀλλὰ
καὶ τοῖς περιοίκοις τῶν βαρβάρων σπονδὰς τιθέμενος, οὐκ
ἔσθ' ὅστις ἂν ἐξελέγξειεν, ὡς πρὸ τοῦ κοινῇ λυσιτελοῦντος
τῶν ἰδίᾳ τι εἱλόμην ἐμοὶ διαφερόντων. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐσπεν-
δόμην λυσιτελούντως τῷ κοινῷ, τοῖς δὲ παρεσκευαζόμην πολε-
μεῖν ὑπὲρ αὐτῶν, μηδένα κίνδυνον ἐκ τῶν οἰκείων ὑφορώ-
μενος. ἐξ ὧν ἁπάντων ἄν τις μάλιστα συνίδοι, ὡς ἀδόλως
καὶ καθαρῶς ὑπὲρ τῶν βασιλέως ἐπολιτευόμην παίδων ἐγώ.
P. 426 εἰ γὰρ οἷα διαβάλλουσιν οἱ κατηγοροῦντες διενοούμην, εἰ μή
τι ἄλλο, τὸν γοῦν διεσκεδασμένον κατὰ πᾶσαν τὴν Ῥωμαίων
ἀρχὴν πλοῦτον συνάγειν ἔδει, οὐδὲ ῥᾳδίως ἀριθμητὸν, ὥσπερ
ἴστε ὄντα καὶ αὐτοὶ, καὶ μάλιστα χρησιμώτατον ἐσόμενον εἰς
τὸν πόλεμον ἐμοί. νυνὶ δὲ ἔξεστιν ὁρᾷν οὐ βοσκημάτων μό-
νον πλῆθος καὶ καρπῶν, ἅπερ ἄν τις ἴσως οἰήσαιτο δυσκο-
λίαν τινὰ παρέχειν καὶ ὑποψίαν ἀθροιζόμενα, ἀλλὰ καὶ χρυ-
σὸν πολὺν καὶ ἄργυρον διεσκεδασμένον πανταχοῦ. καίτοι
τὸ θαυμαστότερον παρῆλθον, ὡς δή τι θαυμαστὸν λέγων.
οὐ μόνον γὰρ τὸν διεσκεδασμένον οὐ συνῆγον πλοῦτον, ἀλλὰ
καὶ τὸν ὄντα τὸν μὲν ἐδαπάνων ἀφειδῶς ἐν ταῖς χρείαις
B ταῖς κοιναῖς, τὸν δ' ἑκὼν εἶναι κατελίμπανον αὐτὸς ἐν Βυ-
ζαντίῳ ἔχων ἐν χερσίν. ὀλίγαις γοῦν ἡμέραις πρότερον ἐν
βασιλείοις χρείας γενομένης, ἐκ τῆς οἰκίας τῆς ἐμῆς σκεύη
ἀργυρᾶ ὑπὲρ διακόσια ἠνέχθη οὐκ ὀλίγου ἄξιά τινος· ἃ με-
τὰ τὴν χρείαν τῶν ἐπὶ τὴν φυλακὴν ἐκείνων τεταγμένων ἀπο-

salutarem confeci, pro filiis autem imperatoris de suorum fide securis ut pugnaretur, operam dedi. Ex quibus universe hac luce clarius est, me nullo dolo et sinceriter eorum loco clavum tenuisse. Si enim ea versabam animo, quae calumniatores isti obiiciunt, ut nihil aliud, certe toto Romano imperio sparsas easque, ut ipsi quoque scitis, immensas opes atque copias mihique ad bellum opportunissimas colligere oportebat. Nunc videre est, praeter pecorum greges et frugum ubertatem, quibus congregandis fortasse existimaret quispiam suspicionem vitari aegre posse, magnam meam auri argentique vim ubique. Quamquam dum quiddam admirabile dico, quod admirabilius est, praeterii. Non enim tantummodo sparsam pecuniam meam non contraxi, sed et praesentem ac suppeditantem partim in usus communes liberaliter insumpsi, partim quam in manibus habebam, Byzantii libens reliqui. Paucis igitur ante profectionem meam diebus cum indigentia in palatio extitisset, e domo mea vasa argentea admodum preciosa supra ducenta praebita sunt. Quorum custodes cum rogarent me, ut post usum ea reciperem, supervacaneum duxi affirmavique, nihil interfuturum, utrum in aerario imperatoris, an in aedibus meis servarentur. Praeterea cum insulas et urbes, maiores minoresque, obtinerem multas,

λαμβάνειν δεομένων, οὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμην, οὐδὲν διοίσειν A. C. 1341
φάμενος ἐν τοῖς βασιλικοῖς τηρεῖσθαι ταμιείοις, ἢ ἐν οἴκοις
τοῖς ἐμοῖς. ἔτι γε μὴν οὐδὲ νήσων πολλῶν καὶ πόλεων, καὶ
μειζόνων καὶ ἐλαττόνων, ἐχομένων ὑπ' ἐμοῦ, ὧν τὰς μὲν
ἐκ τῶν οἰκείων δαπανῶν ᾠκοδόμησα αὐτὸς, τὰς δ' ἐκ βασι-
λέως ἔσχον δωρεὰν, οὐδεμίαν οὔτε φρουρᾷ κατέσχον, οὔτε
τινὸς ἠξίωσα προνοίας, ὥστε ἀσφαλῶς κατέχειν. οὐδέ τι C
τῶν ὅσα λυσιτελήσειν ἔμελλε πρὸς τὴν διάνοιαν ἐμοὶ, οὔτε V. 345
εἰργασμένος, οὔτε μελλήσας ὑπ' οὐδενὸς ἐξελεγχθείην ἄν.
οὐ γὰρ δήπου γε καὶ τοῦτο κατηγορήσουσιν, ὡς ἀπραγμοσύνῃ
καὶ πολέμων ἀπειρίᾳ εἰς οὐδὲν προῆγμαι τῶν δεόντων. ἐγὼ
δὲ οὐκ ἐξ ὧν αὐτὸς ἐπραγματευόμην μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ
πάντων Ῥωμαίων, οὐ τῶν νῦν ἐμοὶ συνόντων ὑμῶν μόνον,
ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Βυζαντίῳ καὶ τῶν ἄλλοθί που γῆς διατρι-
βόντων, ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας ἐναργῆ πειράσομαι ποιεῖσθαι.
πολλῶν γὰρ ὄντων, καὶ μειζόνων καὶ ἐλαττόνων, πάνυ τε
φιλίως ἐμοὶ διακειμένων ὁμοίως πάντων, καὶ τῶν μὲν ἐξ
αἵματος προσηκόντων, τῶν δὲ φιλίας δεσμοῖς ἀλύτοις συνημ- D
μένων ἐκ πολλῶν ἐτῶν ἐμοὶ καὶ πολλὴν παρεσχημένων
πεῖραν ἐν πολλοῖς τῆς εἰς ἐμὲ στοργῆς, οὐδεὶς οὔτε τῶν
παρόντων ὑμῶν, οὔτ' εἴ τις ἄλλοθί που διατρίβοι, δυ-
ναιτ' ἂν ἐμοὶ τῶν κατηγορημένων ὥς τι σύνοιδεν ἐλέγχειν.
καίτοι γε πᾶς τις ἂν φαίη καὶ ὀλίγα μετασχὼν φρενῶν, ὡς
οὐκ ἂν δυναίμην τοιούτοις μόνος ἐπιχειρεῖν. ἀλλὰ καὶ στρα-

17. ὁμοίως πάντων add. M.

quarum alias meis sumptibus aedificavi, alias dono ab imperatore accepi, nulli earum praesidium imposui, nec quo tutius eas possiderem, ulla cura dignatus sum. Nec me quisquam coarguerit, aut fecisse, aut facturum fuisse quippiam, quod mihi utile cum animo meo constituissem. Nec in hoc, credo, accusabunt, quod otio ac desidiae deditus et bellandi inscitia nullum operae pretium fecerim. Ego vero non ex laboribus dumtaxat meis, sed omnium Romanorum testimonio, non solum vestro, qui nunc mecum militatis, sed et qui Byzantii et alibi terrarum vivunt, veritatem evidenter enitar demonstrare. Cum namque multi, summi atque infimi, et omnes aeque mei cupidi sint aliique sanguine coniuncti, alii amicitiae vinculis insolubilibus mecum copulati, quique multis iam annis et compluribus in rebus amoris erga me praecipui documenta dederent, nullus neque vestrum, qui adestis, neque alibi degentium, docere possit, se ullum de me crimen nosse, quorum accusor. Et tamen unusquisque non plane stolidus confitebitur, me solum talia moliri non potuisse, sed et copiis et amicis longe fidissimis et apparatu plurimo indiguisse: ex quo si non vulgo, at mei amicissimis lice-

A.C. 1341 τιᾶς ἐδέησεν ἂν, πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν συναιρομένης, καὶ φίλων τῶν γνησιωτάτων μάλιστα καὶ πολλῆς παρασκευῆς, ἐξ ἧς οὐκ ἐνῆν, εἰ μὴ τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ τούς γε ἐπιτηδειοτάτους,
P. 427 μὴ τὴν διάνοιαν καταστοχάζεσθαι τῶν γιγνομένων. εἰ δέ τίς τι τοιοῦτον ἐξελέγχειν ἔχει, παρίτω καὶ δεικνύτω. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοι. ἐγὼ γὰρ ἀνδρίας μὲν καὶ συνέσεως καὶ ἐμπειρίας τῆς πρὸς τοὺς πολέμους πολλοῖς ἂν παραχωρήσαιμι καὶ τῶν πάλαι καὶ τῶν νῦν, τρόπων δὲ εὐθύτητος καὶ ἀληθείας οὐδενί· οἷς μάλιστα νυνὶ θαῤῥήσας παῤῥησιάζομαι τοιαῦτα. εἰ δὴ ἔκ τε ὧν ἐπραγματευόμην αὐτὸς, ἔκ τε τῶν τὸν ἅπαντα χρόνον συνόντων ὑμῶν ἐμοὶ, μήθ' ὑποπτευθεὶς, μήτε εἰργασμένος φαίνομαι ὧν κατηγόρημαι μηδὲν, οὐκ ἄν τις ἂν ἐμοὶ δικαίως ἐπενέγκοι μέμψιν, ὡς οὐ προσηκόντως πρὸς τὰ πραττόμενα ἐξαγομένῳ πρὸς ὀργήν. ἔδει γὰρ βασιλίδα, τόν
B τε τρόπον ἐμοὶ τὸν ἐξαρχῆς ὡς οὐ διεφθαρμένος συνειδυῖαν καὶ τὴν ἐμοῦ καὶ βασιλέως ἀπαράμιλλον ἐκείνην καὶ θαυμασιωτάτην φιλίαν καὶ τὴν μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ὑπὲρ τῶν ἐκείνου παίδων καὶ αὐτῆς πολλὴν σπουδὴν καὶ προθυμίαν, μὴ συκοφάνταις ἀνθρώποις καὶ διεφθορόσι πείθεσθαι, ἀλλ' ἐμοὶ προσέχειν ὀρθῶς καὶ δικαίως ὑπὲρ αὐτῆς πολιτευομένῳ. ἐπεὶ δὲ βάσκανός τις δαίμων τῶν ἐξητασμένων ἐπὶ φθορᾷ, τὰ μὲν ἀληθῆ καὶ δίκαια περὶ ἐμοῦ πεπεῖσθαι οὐκ ἀφῆκεν, ἐχθρὸν δὲ ἀντὶ φίλου καὶ πολέμιον ἀντὶ συμμάχου καὶ δύσ-

5. παρείτω P. 11. μήτε ὑποπτευθεὶς P. 15. συνοιδυῖαν P.

ret colligere, quid sibi vellent, quae fierent. Si quis tale aliquid probare potest, accedat licet et probet. At non poterit. Equidem qua fortitudine, qua prudentia usque militari, et superiorum et nostri saeculi multis concesserim: probatis autem moribus ac veritatis studio nemini; quibus potissimum nunc confisus, haec libere sum prolocutus. Si igitur neque ex his, quae ipse efficere contendi, neque ex vobis, qui mecum semper fuistis, vel suspectus vel reus eorum videor, quorum in me adornata est accusatio, nemo me iure reprehendet, quasi iniuria super his rebus succenseam. Decebat enim Augustam, testem ab initio integritatis meae et eius, quae mihi cum imperatore intercessit, inimitabilis et admiratione dignissimae amicitiae ac post obitum illius pro filiis ipsaque curarum mearum et impigrae solicitudinis, non credere sycophantis perversisque hominibus; sed a me legitime recteque pro ipsa imperium regente, rationes suas suspensas habere. At postquam daemon quispiam invidus et in pernicie invehenda exercitatus, vera et iusta de me credere non sivit magisque inimicum pro amico, hostem pro socio et malevolum pro fidelissimo existimare persuasit,

νουν ἀντὶ πιστοτάτου πέπεικεν ἡγεῖσθαι, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἐμαυ- A.C. 1341
τῷ πειθόμενος πρὸς τὰ παρόντα πράττειν ἔγνων δεῖν, ὑμῖν C
δὲ χρώμενος συμβούλοις, πρὸς ὅ,τι ἂν ἐπιψηφίζησθε ὑμεῖς
ἐμαυτὸν παρέξομαι πειθόμενον προθύμως, μᾶλλον δ' αὐτὸς
πρῶτος ἃ μοι δοκῶ ἐν τῷ παρόντι συμφέροντα ἐρῶ. μελήσει δὲ
ὑμῖν ἢ ἐπιψηφίζεσθαι τὰ εἰρημένα ἂν δοκῇ λυσιτελεῖν, ἢ γνώ-
μην ἕκαστον εἰσάγειν, ἣ τά τε παρόντα καὶ τὰ προσδοκώμενα
μείζω λύσει δυσχερῆ, ἡμᾶς τε καὶ σύμπασαν ἡγεμονίαν διασώ-
ζουσα Ῥωμαίων. νομίζω δὲ μηδὲν εἶναι μᾶλλον λυσιτελέστερον
καὶ σωτήριον τοῖς πᾶσιν, ἢ ἐμαυτὸν ἑκόντι παραγενόμενον ἐγχει-
ρίζειν βασιλίδι, ὥστε κατ' ἐξουσίαν ἔχειν αὐτὴν, ὅ,τι βούλοιτο D
ψηφίζεσθαι περὶ ἐμοῦ. κἂν μὲν τὰ δίκαια ποιεῖν προῃρημένη,
δικαστήριον καθίζοι καὶ καιρὸν παρέχοιτο ἀπολογίας, θεῷ θαῤ- V. 346
ῥεῖν τῷ προστάτῃ τε ἀληθείας ὄντι καὶ τοιαύτῃ χαίροντι προση-
γορίᾳ, πάντα ὥσπερ εἰσὶ ψευδῆ καὶ συκοφαντίας ῥᾷστα ἀ-
πελέγξειν. τοῦτο δὲ εἰ γένοιτο, πᾶσαν ἀπωσάμενον ἀρχὴν
καὶ συκοφαντίας καὶ φθόνου πᾶσαν πρόφασιν περιελόντα,
οἴκοι διατρίβειν, τῶν κοινῶν προσαπτόμενον μηδενὸς, μηδ' εἰ
πάντες ἄνθρωποι βιάζεσθαι ἢ πείθειν ἐπιχειροῖεν. εἰ δ' ἄρα
μήτε τοῦ δικαίου, μήτε τοῦ προσήκοντος μηδένα ποιουμένη P. 428
λόγον, ἀλλὰ κατάκρας ἁλοῦσα ταῖς συκοφαντίαις, ἐρήμην καὶ
τὰ δεινότατα καταψηφίζοιτο, πάντα φέρειν ἱλαρῶς, αἱρειώ-
τερα ἡγούμενον πολλῷ τῷ μέτρῳ καὶ κλοιὰ καὶ δεσμωτήριον

1. *πεποίηκεν* P.

ego quidem in hac causa nihil agere, sed vestrae me sententiae permittere et quod iudicaveritis, in eo alacriter vobis obsequi in animum induxi. Imo vero ego primus, quae in praesentia mihi videntur expedire, edisseram. Vestrum erit, aut suffragari dictis meis, si ea probaveritis, aut unumquemque sententiam proferre huiusmodi, quae et praesentem miseriam tollat et futuram multo maiorem impediat et cum vos, tum Romanum imperium universum conservet. Arbitror autem, omnibus nobis nihil vel utilius fore vel salutarius, quam si ad imperatricem ultro profectus, ei me subiiciam, ut pro potestate et iudicio suo de me statuat. Et si quidem, ut patrona iustitiae, iudicium constituere tempusque defensioni praescribere voluerit, Deo, veritatis praeside talique appellatione gaudente, fretus, omnia, ut revera sunt, falsitatis et sycophantiae, quod erit facillimum, convincam; et ita totius imperii temperatione abiens et sycophantiae atque invidiae occasione omni sublata, privatus vivam, publici muneris nihil geram; nec si quantum est mortalium, eo me aut verbis inducere aut vi impellere connitatur. Sin neque iustitiae, neque honestatis ullam rationem ducens, obtrectatorum sermunculis penitus capta et occupata, inauditum me damnandum (quod est iniquissimum) decreverit, ut

A.C. 1341 *καὶ δήμευσιν τῶν ὄντων καὶ εἴ τι τούτων ἀηδέστερον, ἢ πρόφασιν πολέμου ἐμφυλίου παρασχέσθαι. τίς γὰρ τῶν πάντων, ὥσπερ ἐγὼ, τὰ ἐκ τούτου τοῦ πολέμου οἶδε σαφέστατα κακά; ὧν οὐχ ὅτι αἴτιος καταστῆναι, ἀλλ' οὐδ' ὑφ' ἑτέρων πραττομένων μᾶλλον ἂν εἱλόμην αἰσθάνεσθαι ἐν ζῶσιν ὢν, ἢ τοῖς ἐν ᾅδου συνὼν, πρὸς τὰ πραττόμενα ἀναισθητεῖν. ἃ μὲν οὖν ἔμοιγε πᾶσι Ῥωμαίοις ἔδοξε κοινῇ λυσιτελεῖν, τοιαῦτά ἐστιν. ὑμῖν δὲ εἴ τι τούτων λυσιτελέστερον ἐξευρεθῆναι δυνατὸν, ὥσπερ ἔφην, ἐμαυτὸν πειθόμενον παρέξομαι. βέλτιον γὰρ,* B *ἂν ἄρα καί τι σφάλωμαι, τοῖς πλείοσι πειθόμενον τοῦτο πάσχειν, ἢ τῇ σφετέρᾳ θαῤῥήσαντα συνέσει, τὰ μεγάλα κατορθοῦν.*

C *κε'. Ὁ μέγας μὲν οὖν δομέστικος τοιαῦτα εἶπεν. ὅσοι δὲ παρῆσαν τῶν συγκλητικῶν καὶ τῆς στρατιᾶς οἱ μάλιστα προέχοντες, ὥσπερ μιᾷ καὶ γλώττῃ χρώμενοι καὶ γνώμῃ, „καὶ πρότερον μὲν" ἔφασαν „ἐξ ὅτου τὰ καινὰ ταῦτα ἐτολμήθη καὶ ὁ συγγενικὸς πόλεμος ἔσχε τὴν ἀρχὴν, οὐκ ἰδίᾳ μόνον ἕκαστος ἐφ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ κοινῇ πάντες πολλὰ πολλάκις περὶ τῶν αὐτῶν ἐβουλευσάμεθα, ὡς περὶ πραγμάτων ἀναγκαίων καὶ σχεδὸν περὶ ψυχῆς αὐτῆς ἕκαστος πολλὴν ποιούμενοι φροντίδα. ὅθεν οὐδὲ νυνὶ δεήσει τὰ δέοντα ἐξερευνᾷν, ὑπὸ τῆς πολλῆς περὶ αὐτὰ διατριβῆς ἐξευρηκέναι* D *πάλαι οἰομένους. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ὑφ' ὧν αὐτὸς πρὸς ἡμᾶς*

20. *αὐτῆς* add. M.

feram omnia hilariter, longeque malim vincula et carcerem et bonorum proscriptionem et si quid his etiam arcerbius est, perpeti, quam civile bellum serere. Quis enim omnium certius me novit mala certissima, quae ex hoc bello profluxura sint? quorum, tantum abest, ut auctor esse velim, ut non magis cupiam, ea ab alio inducta vivus cognoscere, quam apud inferos eorum, quae hic agantur, sensum nullum habere. Quae in commune Romanis bono fore iudicavi, haec sunt. Si quid his utilius excogitare potueritis, ego, ut dixi, vobis obsecundabo. Praestat enim, etiamsi quid offendam fortasse, hoc mihi pluribus obtemperanti accidere, quam dum mea ipsius sententia nitor, magna quaedam feliciter gerere.

25 Hunc in modum magnus domesticus disseruit. Quotquot autem aderant optimates et principes exercitus, velut ab una mente et lingua, Et prius quidem, dicebant, ex quo ipsa novitas per audaciam coepit bellumque civile extitit, non solum quilibet separatim, sed et communiter omnes multum ac saepe eadem in deliberationem adduximus: proinde ut de rebus necessariis ac tantum non de anima unusquisque per se anxie soliciti. Quare nec iam quid opus sit, scrutari oportebit, cum propter sedulam et crebram

διεξῆλθες νῦν, τά,τε δέοντα καὶ πᾶσιν ὁμοίως χρήσιμα ἐσό- A. C. 1341
μενα καὶ συνιέναι παρεσκεύακας καὶ τοῖς ἄλλοις συμβουλεύ-
ειν. καὶ γὰρ τὰ ἐκ τοῦ πολέμου κακὰ τοῦ ἐμφυλίου, ἃ πε-
φρικέναι καὶ αὐτὸς ὡς δεινότατα εἰρήκεις, καὶ αὐτοὶ πεφρί-
καμεν ὁμοίως καὶ πάσῃ χρηστέον εἶναι οἰόμεθα καὶ σπουδῇ
καὶ προθυμίᾳ, ὥστε μὴ τοῖς τοιούτοις κακοῖς περιπεσεῖν. καὶ
ὁμοίως τόν τε τὸν πόλεμον τοῦτον τὸν δεινότατον ἀνάπτοντα
ἡγούμεθα πολέμιον κοινὸν καὶ πᾶσιν ἐπιβουλεύοντα, καὶ τὸν
δυνάμενον καταλύειν, εἰ μεθίησιν ἑκὼν, προδότην τῶν κοι- P. 429
νῶν καὶ βάσκανον καὶ φθονερὸν καὶ τῇ κοινῇ σωτηρίᾳ τῶν
πραγμάτων λυμαινόμενον. σκεψώμεθα τοιγαροῦν, εἰ ταῦτα V. 347
πράττοντος, ἅπερ εἴρηκας, καταλύεται ὁ πόλεμος καὶ μὴ
μᾶλλον ἐκ τούτων λήψεται ἀρχήν. εἰ γὰρ αὐτὸς, ὥσπερ
ἰσχυρίζῃ, πρὸς τὴν δίκην ἀπελθὼν, ἢ τῶν συκοφαντῶν πε-
ριγενόμενος ἀπόσχῃ τῶν πραγμάτων, τὴν πολλὴν ἀγνωμοσύ-
νην καὶ τὴν περὶ τὰ καλὰ ἀχαριστίαν βδελυξάμενος, ἢ κα-
τακριθεὶς ἐρήμην, τῶν ἀνηκέστων πάθῃς τι, ἆρ' εἰς τοσοῦ-
τον οἴει παρανοίας ἡμᾶς ἥκειν ἢ οὕτω ταπεινὰ καὶ ἀνελεύ-
θερα φρονήσειν καὶ τῆς εὐκλείας ἀνάξια τοῦ προτέρου βίου,
ὥστ' ἐν ἀνδραπόδων μοίρᾳ δουλεύειν Ἀποκαύκῳ, πᾶν τὸ
προσταττόμενον ποιοῦντας ἀνθρώπῳ μηδὲν ἄμεινον διακει- B
μένῳ τῶν πολλῶν; θᾶττον μεντἂν ἡμῶν ἕκαστος οἰήσεται
προσήκειν ζόφον μᾶλλον ὑποδῦναι καὶ συνεῖναι τοῖς ἐν ᾅδου,

2. συνεῖναι P.

huius rei cogitationem pridem nos veritatem invenisse arbitremur. Oratio vero tua, quae et necessaria et omnibus aeque utilia futura sint, cum intelligere, tum aliis suadere dedit. Etenim civilis belli detrimenta, quae et te horrere ut gravissima dixisti, nos similiter perhorrescimus et toto pectore atque omni provisione laborandum censemus, ne in illa incurramus, quique hoc bellum dirissimum suscitavit, communem hostem et insidiatorem: quique illud disturbare potest, si id negligat, rei publicae proditorem, malignum, invidum communisque salutis pestem ducimus. Igitur utrum te haec faciente, quae prae te tulisti, bellum tollatur, an potius inde incipiatur, consideremus. Si namque (ut affirmas) iudicibus te sistens, refutatis sycophantis, magistratum depones, tantam iniquitatem et adversus merita tua ingratum animum detestatus: aut indicta causa condemnatus, atrocius plectere, ecquid eo dementiae nos venturos aut ita humiliter et illiberaliter contraque gloriam ex anteacta vita collectam de nobismet sensuros putas, ut pro mancipiis Apocaucho homini ignobili prorsus ac plebeio ad nutum serviamus? Citius quisque nostrum inferorum caliginosa loca subeunda et cum mortuis habitandum statuerit. Sed alii quidem mox pro

A.C. 1341 ἢ τοιαῦτα ἀνασχέσθαι. ἀλλ' οἱ μὲν αὐτίκα, ὅση δύναμις παρείη, πολεμήσομεν ἀναφανδὸν, ὧν ἄρχομεν πόλεων καὶ στρατιᾶς ἕκαστος ἰδίᾳ ποιούμενος· οἱ δὲ φέροντες ἑαυτοὺς ἅμα πόλεσιν, οἱ μὲν Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μυσῶν βασιλεῖ, ἄλλοι δὲ Στεφάνῳ ἐγχειρίσομεν τῷ δυναστεύοντι Τριβαλῶν, βέλτιοι ἡγούμενοι βαρβάροις ἀνθρώποις μᾶλλον, δυνάσταις δὲ ὅμως, ἢ τοῖς χθὲς καὶ πρώην καταφρονουμένοις ὑφ' ἡμῶν δουλεύειν· ὥστε συμβήσεται ἐκ τούτων οὐ πόλεμος μόνον πρὸς
C ἀλλήλους ἡμῶν, πάντων ἀγόντων καὶ φερόντων τὰ ἀλλήλων καὶ τῶν ἔξωθεν πολεμίων οὐδὲν ἧττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὰ Ῥωμαίων πράγματα διαφθειρόντων, ὅσῳ καὶ τὰ ἀλλήλων ἀκριβέστερον ἴσμεν αὐτοὶ, ἀλλὰ καὶ συμπάσης τῆς Ῥωμαίων κατάλυσις. ἡγεμονίας, οὐ πόλεων μόνον πολλῶν καὶ στρατιᾶς, ἀλλὰ καὶ προσόδων μεγάλων ἀποτετμημένων, ἐξ ὧν τὰ πολεμίων μὲν αὔξειν, καίτοι καὶ πρότερον ἀντίῤῥοπα τοῖς ἡμετέροις ὄντα, τὰ Ῥωμαίων δὲ ἐλασσοῦσθαι περιέσται, δέος δὲ, μὴ καὶ παντάπασι διαφθαρῇ καὶ ἡ Ῥωμαίων περιμάχητος καὶ διαβόητος βασιλεία Μυσοῖς ἢ ἄλλοις δή τισι χείροσι βαρβάροις δουλεύσει, τῶν ἔνδον μὲν στασιαζόντων καὶ διαφθειρόντων ἀλλήλους, ὡς ἐνὸν, τῶν ἔξωθεν δὲ ἐπικειμένων
D πολεμίων καὶ τῷ καιρῷ συμμάχῳ χρωμένων δυνατωτάτῳ. ἃ πάντα δὴ ἐννοοῦντες καὶ τὰ προσδοκώμενα ὀῤῥωδοῦντες δεινὰ, καινὸν μὲν οὐδὲν ἐροῦμεν, οὐδὲ συμβουλεύσομεν· ἃ δὲ

19. δουλεύῃ M.

copia praesente aperto Marte rebellabimus, unusquisque suam, cui praeest, urbem suo praesidio defensando, alii nos Alexandro Moesorum regi, alii Stephano Triballorum principi dedemus, consultius rati, barbaris magis (regnantibus tamen) quam heri et nudiustertius in contemptu nostro versantibus servire. Ergo hinc non solum bellum mutuum conflabitur, omnibus inter se populantibus et instar hostium exterorum, si non etiam amplius (quando scilicet mutua nobis exploratiora sunt) Romanas provincias devastantibus: sed totius quoque Romani imperii subversio consequetur, non modo multis urbibus, sed exercitu etiam et amplissimis vectigalibus amissis. Ex quibus hostium potentia, quamquam et prius vestrae non impar, augescet; Romanorum contra minuetur timendumque, ne invidiosus ac declamatus ille Romanorum principatus omnino pereat, Moesisque aut deterioribus barbaris serviat; dum indigenae intestinis discordiis ac deditionibus sese perdunt, quantum possunt, et hostes auxilio temporis utentes, quo nullum est validius, foris incumbunt. Omnia igitur circumspicientes imminentesque clades reformidantes, nihil novi dicemus aut consulemus: verum quae ipse imperator in rem communem fore opinabatur et superstes adhuc,

καὶ αὐτὸς ᾤετο βασιλεὺς κοινῇ λυσιτελεῖν, καὶ περιὼν τε A.C. 1341
ἠνάγκαζε ποιεῖν καὶ ἀποθνήσκων συνεβούλευέ τε ἅμα καὶ
ἐπέσκηπτε τελευταίας ἐντολάς. τοῦτο δέ ἐστι, βασιλικὴν ἐσθῆ-
τα σὲ ἐνδῦναι καὶ τῶν πραγμάτων ἀνθάπτεσθαι κραταιότερον,
ὡς μόνου τούτου τὰς προσδοκωμένας οἵου τε ἐσομένου κατα-
παύειν συμφοράς. οὐ μόνον γὰρ ἡμεῖς, ὅσοι πάρεσμεν νυνὶ,
ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἄλλοθί που τῶν περιδόξων καὶ μεγάλα δυ-
ναμένων διατρίβει, οὐ μόνον οὐκ ἐπὶ τοῖς γινομένοις ἀγανα-
κτήσει, ἀλλὰ καὶ ἑορτῆς ἡμέραν ἐκείνην, ἐν ᾗ τὰς ἐμφυλί- P. 430
ους καταλύεσθαι ἐξέσται στάσεις, νομιεῖ. καὶ πάντες ἀνα-
κηρύξομεν βασιλέα προθυμότατα, οὐ νυνὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ
τὸν προτοῦ πάντα χρόνον ἄγεσθαι εἰθισμένοι παρὰ σοῦ καὶ
τιμὴν καὶ εὔνοιαν, ὅσην βασιλεῖ προσῆκεν, ἢ ὅτι ἐγγυτάτω,
παρεχόμενοι. αὐτοί τε οἱ τὸν πόλεμον κεκινηκότες, ἐκ τοῦ
νομίζειν ῥᾷστα περιγενήσεσθαι, ἂν πολέμιον βασιλεῖ περιαγ-
γείλωσιν, ὁρῶντες ἤδη τὰ πράγματα ἀντεστραμμένα, καὶ μὴ
κατὰ νοῦν χωρήσαντα, πολλὰ τῆς ἀβουλίας αὐτοῖς καταμεμ-
ψάμενοι, χωρήσουσι πρὸς τὴν εἰρήνην ἀναγκαίως, εἴ γε καὶ
ὀλίγα τῆς τῶν ὅλων σωτηρίας μέλει καὶ μὴ παντάπασιν ἐπὶ
λύμῃ καὶ φθορᾷ σφῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν πραγμάτων πάντα
ποιεῖν καὶ πραγματεύεσθαι ἐγνώκασιν. εἴ τοίνυν ἔκ τε ἡμῶν B
τῶν σοι συνόντων καὶ αὐτῶν τῶν πολεμίων οὐδὲν ἕτερον V. 348
ἀναφαίνεται σωτήριον τοῖς πᾶσι, βέλτιον, ἡμῖν πειθόμενον,

7. μέγα P. 8. οὐκ add. M. 13. ὅση M. 15. περιγενέσθαι M. mg.

ut faceres, instabat et moriens simul hortabatur et in extremis mandatis dabat, id est, ut ornatum imperatorium in te capias et ad rerum moderamina impensius incumbas: in quo solo malorum sita est depulsio. Quippe non modo, qui coram adsumus, sed et alibi degentes viri illustres ac potentes usque adeo hoc facto non indignabuntur, ut etiam diem illum, quo civiles discordias sanare licebit, festum numeraturi sint: omnesque cupidissime te imperatorem salutabimus, cuius imperio non hodie, sed antehac semper regi consuevimus, et honorem benevolentiamque, quantam imperatori debemus, aut ei proximam, tibi tribuemus: ipsique belli auctores, cum se nullo negotio superiores fore confiderent, si te imperatrici hostem factum rumorem circumquaque spargerent, ubi res retro conversas et adversus animi sententiam evenisse viderint, levitatem ipsi suam accusantes, velint nolint ad pacem inclinabunt, si communis salutis vel tantilla cura tangantur, nec ad suum ipsorum aliorumque omnium exitium facere ac moliri omnia decreverunt. Quare cum et ex nostra, qui te sequimur, et ex hostium parte aliud rei publicae salutare nihil appareat, aequius est, nostro con-

A.C. 1341 ἃ κοινῇ δοκεῖ λυσιτελοῦντα, ὥσπερ τὴν ἀρχὴν ἐπηγγείλω, πράττειν, ἢ τοῖς σφετέροις λογισμοῖς, ἐξ ὧν ὠφέλεια μὲν οὐδεμία, εἴτε ὑπὸ τῶν συκοφαντῶν διεφθαρμένου, εἴθ' ὑπ' ὀργῆς ἀπραγμοσύνῃ συζῆν προελομένου, τοῖς πράγμασι παρέσται· τοὐναντίον δ' ἅπαν, στάσις καὶ ταραχαὶ καὶ χρημάτων ἁρπαγαὶ καὶ φόνοι μυρίοι καὶ ἀνδραποδισμοὶ καὶ ἀναστάσεις πόλεων καὶ τὸ κακῶν ἔσχατον καὶ φοβερώτατον τοῖς
C γε νοῦν ἔχουσιν, ἡ ὑπὸ βαρβάροις δουλεία, ἣν ἐπιχειρήσουσιν αὐτοὶ, τῷ πρὸς ἀλλήλους ἡμῶν πολέμῳ χρώμενοι συνεργῷ, καταδουλοῦν. ἃ μὲν οὖν ἡμῖν σφίσι τε αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἔδοξε λυσιτελεῖν, εἴρηται. σοὶ δ' ὁπότερα ἐξέσται ἑλομένῳ, ἢ τὰς προσδοκωμένας παύειν συμφορὰς, ἢ τὸ συνοῖσον ἰδίᾳ μηχανώμενον, μηδεμίαν περὶ τῶν ἄλλων τίθεσθαι φροντίδα, εἴγε τοῦτο συνοῖσον ἔξεστι φάναι τὸ τοσούτων αἰτιώτατον κακῶν διὰ τήν τινων ἀγνωμοσύνην Ῥωμαίοις ὀφθῆναι ἑκοντί." τοιαῦτα μὲν καὶ οἱ τῆς συγκλήτου προέχοντες καὶ τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνες πρὸς τὸν μέγαν ἀπεκρίναντο δομέστικον. ὁ δὲ τὴν μὲν ἀξίωσιν αὐτῶν ὁρῶν δικαίαν, συνειδώς τε αὐτοῖς ὡς ἀληθῆ καὶ νοῦν ἔχοντα στοχάζονται, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν ἀντιλέγειν ἔχων πρὸς οὕτως
D ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας ἐναργῆ, ὅμως δὲ πρὸς τὴν μεταβολὴν ὀκνῶν πάνυ καὶ ἀναδυόμενος, οἷα δὴ τὰς τοιαύτας μεταβολὰς κακῶν αἰτίας εἰδὼς ὡς ἐπίπαν γινομένας, ἐπιπολὺ

6. στάσεις πόλεων M. mg. 14. τὸ om. P.

silio, quemadmodum initio promisisti, quam tuae ratiocinationi parere: unde nihil commodi in publicum redundet, sive te sycophantae perdiderint, sive irae indulgens, in otio vivere elegeris. Commodum autem? imo seditio, tumultus, fortunarum direptiones, mille caedes, amissio libertatis, eversiones urbium et quod apud prudentes est calamitatum caput horrorisque plenissimum, sub barbaris servitus, quam ipsi, civili hoc bello nostro adiuti, nobis imponere conabuntur. Quae igitur nobis et ceteris universis visa sunt conducere, haec fuerunt. Tibi utrumvis licebit, aut impendentes casus avertere aut privata sectantem commoda, aliorum curam in postremis ponere, si commoda vocari queunt, quorumdam improbitate offensum, tantorum incommodorum solam et praecipuam causam Romanis extitisse. Haec optimates et exercitus principes magno domestico responderunt: qui petitionem aequam, et eos vera et cum ratione congruentia coniectare cernens, ideoque tam clarae veritati nihil habens, quod obiiceret, et tamen mutationem admodum refugiens ac detrectans, quod plerumque ex huiusmodi mutationibus mala nasci solere haud nesciret, diu cunctatus et quid potissimum diceret incertus animi, altoque silentio conventum de-

μὲν ἐπέσχε πρὸς ὅ,τι τραπόμενος ἀποκρινεῖται στοχαζόμενος, A.C. 1341 καὶ σιωπὴ βαθεῖα τὸ θέατρον κατεῖχε, πάντων πρὸς τὴν ἀκρόασιν τῶν λεχθησομένων μετεώρων ὑπαρχόντων. μόλις δὲ ὥσπερ τὴν ἐκ τῶν ἀμφιβόλων σύγχυσιν λογισμῶν ἀποκρουσάμενος, „τῶν μὲν προτέρων" ἔφη „λογισμῶν περὶ τοῦ δεῖν μηδὲν τῶν ὄντων μετακινεῖν, μηδὲ νεωτερίζειν, ἔτι ἔχομαι καὶ μᾶλλον αὐτὸς αἱροῦμαι οὐ τῶν ὑπαρχόντων μόνον ἀποστερηθῆναι, ἀλλ' εἴ τι δέοι καὶ τῶν ἀνηκέστων ὑποστῆναι P. 431 ἐν τῷ σώματι, ἢ πολέμου πρόφασιν ἐμφυλίου παρασχέσθαι. τὴν γὰρ ἐκ πρώτης ἡλικίας αὐτοί μοι σύνιστε ἀπέχθειαν, ἣν ἔσχον περὶ τὸ τὰ ἀλλότρια διαρπάζειν ἢ φόνοις χαίρειν καὶ λεηλασίαις καὶ φθοραῖς ἀνθρώπων. ἔτι δὲ οὐδὲ βαρβάρους καὶ Ἕλληνας μόνον, ὅσοι τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐμοῦ τε καὶ βασιλέως ἐπύθοντο φιλίαν, ἀλλὰ καὶ ἥλιον ἂν καὶ εἴ τι τῶν ἀψύχων ἕτερον, αἰσχυνοίμην, εἰ τοῖς ἐκείνου παισὶ πολέμιος μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν φαινοίμην νῦν. οὐ γὰρ μόνον ὑπὲρ τοῦ ζῆν ἐκεῖνον τὸ ἀποθανεῖν αὐτὸς, εἴγε ἐξῆν, ὡς ἥδιστα ἂν εἱλόμην, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν, τὸν πάντα ἐφορῶντα μαρτύρομαι ὀφθαλμὸν, ὡς τὰ βέλτιστα B καὶ λυσιτελέστατα περί τε γαμετῆς καὶ τέκνων διενοούμην καὶ πάντα πράττειν καὶ ὑφίστασθαι πάντα κίνδυνον, ἵν' ἐκείνων τε πᾶν ἀπείη δυσχερὲς καὶ τὰ Ῥωμαίων ἐπὶ μέγα καὶ εὐκλείας αἴροιτο καὶ τύχης, μένων ἐπὶ τοῦ παρόντος σχήματος. νυνί τε οὐχ ἧττον μετὰ τὸν κηρυχθέντα παρ' ἐκείνων πόλε-

23. καὶ om. P.

tinens, omnibus ad audiendum aures arrigentibus, tandem vix, veluti fluctuantium cogitationum confusione pulsa, Prioris placiti mei, inquit, nihil de statu praesenti immutandum neque novandum quidquam, nondum me poenitet: maloque non facultatibus modo spoliari, sed si necesse erit, etiam cruciamenta in corpore meo perferre, quam bellum civile introducere. Mecum enim iuxta nostis, quam ab adolescentulis oderim aliena rapere et laetari depraedandis, perdendis occidendisque hominibus. Praeterea non apud barbaros et Graecos solum, quorum per aures necessitudinis meae cum imperatore fama pervasit: sed et coram sole hoc et si quid aliud inanimum nominandum est, erubescerem, si nunc post eius obitum hostis viderer illius filiis. Non tantum enim pro eius vita meam amittere, si licuisset, mirabiliter voluissem: sed et post eius mortem (oculum omnia intuentem testor) uxori et liberis quam optime cupivi, omnia facere ac subire omne periculum paratus, et ut ab illis abesset omnis molestia et ut res Romana ad gloriam et felicitatem, me hunc cultum retinente, eximie proficeret. Nunc vero non minus post bellum ab ipsis nulla de causa et iniustissime, ut ego

A.C. 1341 μον ἐξ οὐδεμιᾶς αἰτίας καὶ παρὰ πάνθ', ὡς ἂν ἐγὼ φαίην, τοῦ δικαίου λόγον, καὶ τὰ δεινότατα αἱροῦμαι ὑπομένειν ὑπὲρ τοῦ μὴ πόλεμον κινεῖν πρὸς βασιλίδα ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς ὑπόληψιν παρέχειν τοῖς πολλοῖς. ἐπεὶ δὲ ὥσπερ αὐτός τε σύν-
C οιδα καὶ ὑμῖν βουλευομένοις πείθεσθαι προσήκει, μείζω καὶ δεινότερα προσδοκᾶται τὰ δεινὰ ἐκ τοῦ τῶν πραγμάτων αὐτὸν ὑποχωρεῖν, ἄκων μὲν καὶ ὥσπερ εἰς κινδύνους προφανῶς αὐτομολῶν, οὔτε γὰρ ἐπιθυμίᾳ δόξης, (τῆς γὰρ ἀκροτάτης κἂν τῷ παρόντι σχήματι ἀπολαύω νῦν,) οὔτε χρημάτων ἕνε-
V.349 κα, (τὰ γὰρ παρόντα καὶ ἀριθμοῦ σχεδὸν ὄντα κρείττω τοῖς διαρπάζειν προεῖμαι βουλομένοις,) ὅμως ὑμῶν τε εἵνεκα καὶ τῆς κοινῆς τῶν Ῥωμαίων σωτηρίας τοὺς προσδοκωμένους μεγάλους καὶ πολλοὺς κινδύνους τῆς ἐν τῷ παρόντι ἀσφαλείας ἀνθαιροῦμαι. καὶ ἃ ἐμοὶ λυσιτελέστατα ἐδόκει, οὐκ ἀπραγμόνως, οὐδ' ἀνοήτως, ἀλλὰ μηδεμίαν πρόφασιν παρέχειν τῷ πολέμῳ βουλομένῳ, παρεὶς ἑκών, ἐπὶ τὰ ὑμῖν δεδογμένα
D τῆς ὑμῶν ὠφελείας ἕνεκα, ὥσπερ ἔφην, τρέψω ἐμαυτόν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδήπερ οὐκ ἰδίας πλεονεξίας, ἀλλ' ὑμῶν τε ἕνεκα καὶ τοῦ κοινῇ λυσιτελοῦντος τοιαῦτα προειλόμην, οὐ δήπου δίκαιον, οὐδὲ ἄλλως εὐσεβές, νῦν μὲν ὁμοίως ἐπὶ ταῦτα πάντας ὑμᾶς παρακαλεῖν καὶ μηδεμίαν ἄλλην ἢ ταύτην ὁδὸν ὑφηγεῖσθαι σωτηρίας, ὀλίγῳ δὲ ὕστερον, εἰ μὴ κατὰ γνώμην ὑμῖν τὰ πράγματα ἐκβαίνοι, ἄλλον ἄλλοτε ἀφισταμένους,

6. δεινότατα P.

dicere ausim, promulgatum, dirissima sustinere praeopto, ne vulgus nos imperatrici ad imperium eripiendum arma inferre suspicetur. Quoniam vero scio, si me a gubernaculis subduxero, maiora et saeviora mala impendere, nec auctoritatem vestram aspernari queo, invitus et velut in manifestum discrimen me proiiciens, nullo desiderio gloriae, qua summa etiam in hoc habitu fruor, neque pecuniarum gratia (quas enim habui paene innumerabiles, diripere volentibus reliqui,) sed vestri et communis Romanorum salutis gratia, quae me manent multa et grandia pericula praesenti securitati antefero: quaeque mihimet videbantur utilissima, non quasi a negotiis abhorrenti aut imprudenti, sed nullam bello ansam dare cupienti, ea lubens dimittam: et quia sic vultis et vestrae, ut dixi, utilitatis gratia, alius fiam. Verum enimvero quia non, ut opibus abundem, sed vobis et communi studens, hunc statum assumo, non utique iustum neque pium esset, nunc vos omnes aequaliter ad hoc me cohortari et docere, nullam aliam praeter hanc salutis viam esse: paulo autem post, re secus quam velletis procedente, alium alio defugere ac sibi quidem pro occasione et iudicio salutem quaerere; me autem solum in iis periculis deserere, quae ego, ut

ἑαυτοῖς μὲν ἐκ τῶν ἐνόντων ἐκπορίζειν τὴν δοκοῦσαν σωτη- A.C. 1341
ρίαν, ἐμὲ δὲ ἐν τοῖς κινδύνοις καταλείπειν μόνον, ὃς ὑπὲρ ἁπάντων ὑμῶν αὐτοὺς ἀνεδεξάμην, ἐνὸν ἀκινδύνως σώζεσθαι. τοῦτο γὰρ οὐκ ἐμοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑμῖν ἀλυσιτελέστατον ἂν εἴη. οὔτε γὰρ κυβερνήτῃ διασώζειν τὴν ναῦν ἔξεσται, ἂν P. 432
πρὸς φιλονεικίαν οἱ ναῦται τοῦ συμπράττειν ἀφιστῶνται, τοῖς τε ναύταις οὐδεμία σωτηρίας ὑπολείπεται ἐλπὶς, τῆς νηὸς ἀπολλυμένης. ἀλλὰ δεῖ πάντας τὴν ὁμοίαν γνώμην ἔχοντας καὶ τὴν καρτερίαν ἴσην ἐπιδεικνυμένους ἐν τοῖς δεινοῖς, οὕτω τὰ μεγάλα κατορθοῦν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τῶν παλαιῶν οὐδεὶς ἀργῶν καὶ ῥᾳθυμῶν καὶ ἀμβλυνόμενος τρόπαιον ἀνέστησεν ἀπὸ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ πάντα πόνον ὑπομένων καὶ ἀκατάπληκτος φαινόμενος ἐν τοῖς δεινοῖς. εἰ δέ τῳ τὰ πραττόμενα οὐκ ἀρεστὰ, οὐδὲ διακινδυνεύειν βούλεται τῆς εἰς ἐμὲ εὐνοίας ἕνεκα ἐνθάδε διακαρτερῶν, ἀλλ' οἴεται δεῖν μᾶλλον τὰ οἴκοι διασώζειν, ἢ κεναῖς ἐλπίσιν αἰωρεῖσθαι, τὰ ἐν χερσὶ κατα- B
λιπὼν, ἐλευθέρᾳ γλώττῃ δέον χρησαμένους καὶ τὴν γνώμην ἐκκαλύψαντας, οὕτως οἴκαδε ἀναχωρεῖν, μηδὲν ὑποπτεύοντας διὰ ταῦτα δυσχερὲς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἴσης εὐμενείας ἀπολαύοντας παρ' ἐμοὶ, ἂν ἄλλοσέ πῃ διατρίβωσιν. εἰ γὰρ μετὰ τὴν τοσαύτην εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ἄδειαν κακουργῶν τις φαίνοιτο καὶ πρὸς λύμην καὶ φθορὰν ἀποδιδράσκων τῶν πολλῶν, ἴστω μὴ ἂν τῆς προσηκούσης ἄνευ τιμωρίας ἀπαλλάξων, ἀλλ' αὐτὸς διδάξων τοὺς ἄλλους σωφρονεῖν καὶ μὴ τοιαῦτα πανουργεύεσθαι. ἐγὼ

vobis omnibus liceret secure vivere, adierim, cum periculo omnino carere ac salvus esse potuerim. Hoc enim non tantum mihi, sed et vobis maiorem in modum incommodaret. Haud enim gubernator navim servabit, si nautae ob discordiam eum adiuvare desierint; quibus ipsis, pereunte navi, spes salutis nulla restat. Oportet enim nos omnes consentientes et tolerantiam in adversis parem adhibentes, sic demum ardua feliciter gerere. Nam et veterum nullus cessando, desidendo, tardando, sed quemvis laborem durando menteque imperterrita adversa sufferendo de hostibus trophaeum erexit. Iam si cui ista non placent, nec studio mei hic perseverando discrimini se exponere vult, sed magis penates suos sibi servandos, quam relictis, quae sunt in manibus, vana spe pendendum existimat et libere patefacto animo suo domum redeundum, nihil ob id mali metuat; aeque enim alibi vivens mihi carus erit. Quod si post tantam aequitatem datam a me libertatem maleficus extiterit quispiam et ad cladem pestemque tenuiorum se converterit, sciat se meritum supplicium non evasurum; sed exemplo suo docturum alios sapere et talibus nequitiis abstinere. Ego itaque vestrae aliorumque salutis cupidus, consilio vestro sum obsecutus. Vos autem

A.C. 1341 μὲν οὖν τῆς ὑμῶν τε καὶ τῶν ἄλλων σωτηρίας ἕνεκα, ἅπερ
C αὐτοὶ ἐβουλεύσασθε εἱλόμην. ὑμᾶς δὲ παρακαλῶ, καὶ ὑμῶν
αὐτῶν καὶ τῶν προγόνων εὐδοξίας ἕνεκα τὴν προσήκουσαν
ἀνδρίαν ἐπιδείκνυσθαι καὶ καρτερῶς ἀμύνεσθαι τοὺς πολεμί-
ους, ἀδίκως ἐπιόντας καὶ πρώτους πολέμου ἀρχομένους·
ἔπεισι δέ μοι θαῤῥεῖν ἐπὶ τὸν πάντα δικαίως ταλαντεύοντα
θεὸν, ὡς οὐκ εἰς μακρὰν ἥ τε τῶν ἀδίκως μοχθηρία πολε-
μησάντων καὶ ἡ ὑμῶν εὐγνωμοσύνη καὶ ἡ τοῦ δικαίου αἵρε-
σις ἔσται καταφανής. ἔτι δέ μοι δοκῶ πρὸς τῇ προτέρᾳ πρε-
σβείᾳ, καίτοι γε ἀδίκως οὕτω καὶ παραλόγως ὑβρισμένῃ, καὶ
δευτέραν πρὸς τοὺς πολεμεῖν ᾑρημένους ἡμῖν ποιήσασθαι
νυνὶ, ἵν᾽ ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι, καὶ τῇ μεγαλοψυχίᾳ
D τὸ πλέον ἔχωμεν αὐτῶν, ὡς μὴ μόνον οὐ κατάρχοντες αὐτοὶ
πολέμου, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ φανερῶς ὑπ᾽ ἐκείνων ἐξαφθέντος, αὐ-
τοὶ πολλὰ περὶ εἰρήνης δεηθέντες. ἴσως δὲ εἰ καὶ πρότερον
ῥᾳδίως ἡμῶν περιγενέσθαι οἰηθέντες, τὴν πρεσβείαν οὐκ
ἐδέξαντο, νῦν ὁρῶντες οὐ κατὰ γνώμην αὐτοῖς τὰ πράγματα
ἐκβάντα, βέλτιόν τι βουλεύσαιντο καὶ σωφρονέστερον καὶ
ἡμᾶς τε πολλῶν πραγμάτων ἀπαλλάξαιεν καὶ τοὺς ἄλλους
τῶν προσδοκωμένων δεινῶν ἐκ τοῦ πολέμου.

P. 433 κϛ΄. Τοιαῦτα τοῦ μεγάλου δομεστίκου εἰρηκότος, οἱ μὲν
V. 350 παρόντες πάντες ἐπῄνουν τε τοὺς λόγους καὶ θεῷ χάριτας ὡμο-
λόγουν, ὅτι πεπεισμένον εἶχον ἐκεῖνον βασιλέα εἶναι. ᾤοντο γὰρ
αὐτοῖς πάντα λύσειν τὰ δυσχερῆ γεγενημένον. ἐξιόντες τε ἐκεῖ-

2. ὑμᾶς M., ὑμῶν P.

quaeso, ut vestrae maiorumque gloriae memores, quam par est fortitudinem praestetis et in hostes, bello nos ultro et inique lacessentes, acriter dimicetis. Me autem animus admonet confidere, Deo omnia iuste dispensante, intra breve tempus et illorum, qui per nefas ad arma prosiluerunt, improbitatem et vestram contra probitatem atque iustitiam notam fore. Praeterea tametsi prior legatio adeo nefarie praeterque rationem iniuriis affecta sit, nihilo minus alteram ad belli auctores mittendam arbitror: ut quemadmodum ceteris omnibus, sic animi altitudine nos superemus, dum non solum ipsi bellum non ordimur, sed iam publice ab illis inchoatum aversamur pacemque vehementer expetimus. Forsitan, etsi antea, cum facile se nos domituros sperarent, legationem repudiarunt, nunc cernentes contra exspectatum sibi evenisse, meliora sanioraque consilia capessent: nosque multis laboribus ac defatigationibus et alios malis omnibus bello importandis absolvent.

26. Haec ubi concione disseruit magnus domesticus, praesentes omnes eius orationem commendarunt, Deo gratias agentes, quod ei imperatorem esse persuadere potuissent, per quem se omnibus dif-

θεν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπήγγελλον τὰ ἐψηφισμένα καὶ κοινὴν A.C. 1341 ἦγον ἑορτὴν καὶ συνήδοντο ἀλλήλοις. ὁ μέγας δὲ δομέστικος B ἐκέλευε σκευὴν παρασκευάζεσθαι βασιλικὴν τοῖς ἐπὶ ταῦτα τεταγμένοις. καὶ ἐς τὴν ὑστεραίαν ὅρκων προτεθέντων, πάντες ὤμνυον μεγάλῳ δομεστίκῳ εὖνοι εἶναι μόνῳ καὶ τὴν πίστιν ἄδολον αὐτῷ καὶ καθαρὰν τηρήσειν. πρὶν δὲ τὸν πόλεμον κινηθῆναι τουτονὶ, ἐπεὶ παρεσκευάζετο ὡς εἰς τὴν ἑσπέραν ἐκστρατεύσων, τὸ μισθοφορικὸν τῆς στρατιᾶς προέπεμπεν αὐτοῦ, καὶ προῆλθεν ἄχρι Μακεδονίας. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσοι Μόῤῥαν κατῴκουν καὶ τῆς Ῥοδόπης ὅσαι πόλεις ἦσαν ὑπήκοοι Ῥωμαίοις, στρατιῶται πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ, ὑπὸ στρατηγῷ Ματθαίῳ τῷ Καντακουζηνῷ τεταγμένοι, τῷ τοῦ μεγάλου C δομεστίκου πρεσβυτέρῳ υἱῷ, κατὰ τὴν Χαλκιδικὴν τῆς Θρᾴκης ἐστρατοπεδευμένοι ἅμα τῷ στρατηγῷ, οὕτω τοῦ πατρὸς κελεύσαντος, περιέμενον τὴν ἄφιξιν ἐκείνου. οὓς εὐθὺς ἐκάλει διὰ γραμμάτων εἰς Διδυμότειχον, ὡς εἰς τὴν ἀνάῤῥησιν αὐτοῦ παρεσομένους· καὶ παρῆσαν μελλήσαντες οὐδέν. ἔτι δὲ καὶ τῶν τῆς γυναικὸς ἀδελφῶν Ἰωάννου καὶ Μανουὴλ τῶν Ἀνδρονίκου τοῦ Ἀσάνη παίδων ὑπὸ κλοιοῖς, ὥσπερ ἔφημεν, κατὰ τὴν Βήραν, φρούριόν τι τῆς Θρᾴκης, εἰργομένων, πέμψας τὴν ἀδελφὴν ἅμα στρατιᾷ, ἐξῆγέ τε τοῦ δεσμωτηρίου καὶ ἄγειν ἐκέλευεν εἰς Διδυμότειχον πρὸς αὐτὸν, φρουρᾷ τὸν D πύργον κατασχοῦσαν καὶ ἄρχοντα τῶν εὔνων αὐτοῖς ἐπιστή-

10. Μόραν P. et M. 17. μελήσαντες P.

ficultatibus exemptum iri confidebant. Deinde e concione digressi, aliis quoque quid convenisset narrabant communemque diem festum collaetantes peragebant. Magnus autem domesticus ornatus imperatorii conficiendi negotium iis dedit, quorum erat ista provincia, et postridie iuramento delato omnes ei benevolentiam germanamque et intaminatam fidem iuraverunt. Ceterum antequam hoc bellum oriretur, cum expeditionem occidentalem adornaret, mercenarium militem praemittens usque ad Macedoniam processit. Quotquot praeterea Morrham habitabant, et qui erant in urbibus Rhodopes, Romanis parentibus, milites multi ac strenui, sub Matthaeo Cantacuzeno, magni domestici seniore filio, Chalcidicen Thraciae patris iussu cum duce profecti, eius adventum ibi praestolabantur: quos statim per litteras Didymotichum renuntiationi seu creationi suae interfuturos evocavit: qui citra procrastinationem affuerunt. Insuper fratres uxoris, Ioannem et Manuelem, Andronici Asanis filios, apud Beram, castellum Thraciae, in vinculis, ut diximus, detentos, missa sorore cum cohortibus, educi et ad se Didymotichum perduci castellumque praesidio communire et praefectum ex amicis dare iussit. Cum autem propter ornamenta imperatoria comparanda mora fieret,

A.C. 1341 σασάν τινα. τριβομένου δὲ τοῦ χρόνου πρὸς τὴν τῶν βασι-
λικῶν παρασήμων παρασκευὴν, ἐπεὶ ἐδόκει μὴ μέλλειν, μηδὲ
προΐεσθαι τὸν καιρὸν, τῶν κατὰ τὸ Βυζάντιον συντόνως πο-
λεμούντων καὶ μηδεμιᾶς ἀπεχομένων πείρας, ἔγραφε καὶ αὐ-
τὸς ταῖς κατὰ τὴν Θράκην καὶ Μακεδονίαν ἁπάσαις πόλεσιν
αὐτῷ προσέχειν, ὡς ἤδη Ῥωμαίων βασιλεῖ γεγενημένῳ καὶ
δυναμένῳ ὑπείκουσί τε εὖ ποιεῖν καὶ τοὐναντίον, ἂν ἀνταίρω-
σιν ὅπλα, βλάπτειν. ἰδίᾳ τε τοὺς δυνατοὺς τῶν πόλεων καὶ
P. 434 τοὺς παρ' ἑκάστοις στρατιώτας γράμμασιν ὑπεποιεῖτο, τῶν τε
πρότερον ἀναμιμνήσκων εὐεργεσιῶν γεγενημένων εἰς αὐτοὺς,
καὶ ὡς, ἢν εὔνοι φαίνωνται νυνὶ καὶ τὰ αὐτοῦ προῃρημένοι
πράττειν, μειζόνων ἀπολαύσονται καὶ θαυμασιωτέρων ἀγα-
θῶν. ὑπεσημαίνετό τε τὰ γράμματα ἐρυθροῖς, ὥσπερ ἔθος
βασιλεῦσι, γράμμασι. προσετίθει τε τοῖς γράμμασι καὶ φρου-
ρὰς ἐξ ὁπλιτῶν καὶ τοξοτῶν ψιλῶν πρὸς ἃς ᾔδει τῶν πόλεων
ῥᾳδίας ἐσομένας κατέχεσθαι φρουροῖς. ταῦτα δὴ τὰ γράμ-
ματα κομιζόμενα παρ' ἑκάστοις, οἱ μὲν ἐδέχοντο προθύμως
καὶ πᾶν τὸ προσταττόμενον ἐπηγγέλλοντο ποιεῖν, οἱ δ' ἐδυσ-
χέραινον μὲν, οἰόμενοι ἀποστασίαν βασιλέως εἶναι τὰ πρατ-
τόμενα, ἔτι δὲ ὅμως τὴν τοῦ μέλλοντος βασιλέως δύναμιν
B ὑπεπτηχότες, ἄλλως τε καὶ ὑπὸ τῶν παρ' αὐτοῖς μεγάλα δυ-
V. 351 ναμένων ἐναγόμενοι, τὰ ἐκείνου πράττειν ᾑρημένων, τὰ γράμ-
ματα ἐδέχοντο. δῆλοι δὲ ἦσαν εὐθὺς ἀπὸ γραμμῆς ὡς νεω-
τερίσοντες, ἢν λάβωνται καιροῦ. ὅσοι δ' ἦσαν πρότερον τὰ

24. λάβονται P.

et minime cunctandum occasioque neutiquam amittenda videretur, cum qui erant Byzantii continenter bellarent nihilque non tentarent, etiam ipse ad omnes Macedoniae et Thraciae urbes litteras dedit, quibus mandavit, ut sibi iam Romanorum imperatori declarato obtemperarent, qui subiectis parcere et benefacere, superbos debellare posset; seiunctim autem cives potentiores et quot erant in unaquaque militum, ad suam auctoritatem ac fidem per epistolas alliciebat, pristinorum beneficiorum illos admonens, maioraque et insigniora promittens, si nunc illi favere et partes eius sequi ac tutari vellent. Subscribebatur porro nomen eius pro more imperatorum cinnabari; et adiungebantur litteris ex gravi armatura et sagittariis manipuli ad urbes, quas illa custodia facile retentum iri sciebat. Has igitur litteras ad singulos allatas, alii libenter accipiebant, mandata se facturos recipientes: alii rem indignabantur, opinantes, nihil hoc aliud, quam a legitimo imperatore defectionem esse. Verumtamen potentia futuri imperatoris territi, cum, qui apud eos opibus multum valebant et ab illo stabant, etiam eodem incitarent, litteras quidem suscipiebant; sed tamen mox velut a sacra linea talum mo-

βασιλέως τοῦ Παλαιολόγου δῆθεν αἱρεῖσθαι πεπεισμένοι, οἱ A.C. 1341
μὲν καὶ τοὺς κομίζοντας συλλαμβάνοντες ἅμα τοῖς γράμμασιν ἔπεμπον εἰς Βυζάντιον δεσμώτας, πρότερον γυμνώσαντες τῶν ὄντων. ὅσοι δὲ μετριώτερα ἐδοκίμαζον ποιεῖν, τὰ μὲν γράμματα ἀπεωθοῦντο, αὐτοὶ δὲ πρὸς τὸν πόλεμον παρεσκευάζοντο, ὡς, ἢν ἐπίῃ, ἀμυνούμενοι. ἐπεὶ δὲ τῶν γραμμάτων πολ- C
λὰ ἐκείνων εἰς Βυζάντιον ἀπεκομίσθη, οἱ μὲν περὶ πατριάρχην ὅσοι πρότερον πρὸς βασιλίδα τοῦ μεγάλου δομεστίκου ὡς βασιλειῶντος κατηγόρουν, ἔχαιρόν τε καὶ παντοῖοι ἦσαν ὑφ' ἡδονῆς. τά τε γράμματα ἐπιδεικνύντες, „οὐκ ἄρα" ἔφασαν „ἡμεῖς τῶν μελλόντων κακοὶ κριταὶ, ἀλλ' αὐτοί τε εὐστόχως κατεστοχασάμεθα τῆς γνώμης, κἀκεῖνος καλῶς ποιῶν ἐπὶ τῶν ἔργων εὐθὺς ἀπέδειξεν εἰρηκότας ἀληθῆ." πολλά τε εἰς ἐκεῖνον βλάσφημα ἀπέσκωπτον ἀναίδην, καὶ οὐδὲ τῶν αἰσχίστων ἀπεχόμενοι πρὸς ὕβριν. καὶ ἡ βασιλὶς δὲ ἤδη πεπεισμένη πολέμιον γεγενῆσθαι τὸν μέγαν δομέστικον φανερῶς, ἐκ τῶν γραμμάτων ἐκείνων ὀλίγα ἄττα ἔπεμπε τῇ μητρὶ κατὰ τὴν οἰκίαν φρουρουμένῃ, οἷα δράσειε κατηγοροῦσα ὁ υἱός. ἐκείνη δὲ μηδὲν ἔφασκε πρὸς αὐτὴν τοὺς λόγους εἶναι. πρό- D
τερον γὰρ ἐχρῆν, ἡνίκα τοῦ υἱοῦ κατηγόρουν, πρὸς αὐτὴν τὰ ἐγκλήματα δηλοῦν. ἦ γὰρ ἂν τῶν γινομένων νῦν οὐδὲν συνέβη, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆς τε καὶ τῶν παίδων, ἔτι δὲ καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ παντὸς, πάντα ἂν κατεπράξατο τὰ βέλτιστα πρὸς

8. κατὰ ante τοῦ add. M. mg.

ventes, nova molituri videbantur, si tempus nacti essent. Qui vero prius ad Palaeologum sequendum pellecti erant, eorum alii tabellarios comprehensos et spoliatos cum litteris Byzantium vinctos mittebant. Alii, quibus moderatiora placebant, litteras contemnebant, seseque ad resistendum, si invaderentur, comparabant. Pluribus huiuscemodi epistolis Byzantium allatis, patriarcha et eius socii, qui nuper magnum domesticum apud imperatricem tyrannidis affectatae accusarant, omnigena voluptate bacchabantur: litterasque invicem ostentantes, Non igitur, inquiebant, male augurabamur; dextre mentem eius coniectavimus, ipseque nos vera locutos opere statim pulchre demonstravit. Multaque in illum probra, etiam turpissima, ad maiorem contumeliam inverecunde intorquebant. Augusta iam credens, magnum domesticum apertum esse hostem, de litteris illis paucas quasdam ad ipsius matrem, quae domi custodiebatur, misit, ut filium eius certissimis videlicet testibus convinceret. Illa respondit, hos sermones nihil contra se valere. Prius enim, cum filius apud eam reus ageretur, crimina demonstrari debuisse: ita profecto nihil horum evenisset, ipsamque pro se et filiis, insuper pro toto Romano imperio salutaria quaeque ab eo obtenturam

A.C. 1341 τὸν υἱόν. εἰδέναι γὰρ αὐτὴν σαφέστατα τὴν ἐκείνου γνώμην,
ὡς πρὸς τὸ εὖ ποιεῖν μᾶλλον, ἢ τὸ κακουργεῖν ἐπιῤῥεπής.
νυνὶ δὲ μετὰ τὴν ἀκριβῆ φρουρὰν, ἣν αὐτὴ φρουρεῖται ὑπ'
αὐτῶν ἐπ' οὐδενὶ ἐγκλήματι, καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἐκείνου πρέ-
σβεις ὕβριν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἀφιγμένους καὶ δεομένους κα-
λεῖν ἐκεῖνον ἐπὶ δίκην, ὡς, ἢν ἁλίσκηται ἐπιορκῶν, τὰ ἔσχα-
P. 435 τα πεισόμενον, τίνα ἂν ἀπολογίαν ἀποδοίη περὶ τῶν ἐκείνῳ
πραττομένων, ὡς ὑμεῖς φατε, βασιλικῶς, εἴγε καὶ ἐκείνου τὰ
γράμματα εἴη, εἴτε μή. περὶ μὲν οὖν τῶν γραμμάτων ἔφη
μηδὲν ἀποκρινεῖσθαι· παραινέσειν δὲ τὰ βέλτιστα, ὡς ἂν
αὐτῇ δοκοίη, εἴγε πείθοιντο. ταῦτα δέ ἐστι· μὴ τὸν υἱὸν
περιορᾶν, μηδ' ὡς μεγάλα καταφρονεῖν μὴ δυναμένου. οὐ
γὰρ Ῥωμαῖοι τὴν ἐκείνου μόνον δύναμιν καὶ σύνεσιν καὶ ἐμ-
πειρίαν, ἀλλὰ καὶ βαρβάρων οἱ Ῥωμαίων κατῳκισμένοι πόῤ-
ῥω οὐκ ἀγνοοῦσιν. ἀλλ' ὡς τάχιστα πρέσβεις πέμπειν πρὸς
ἐκεῖνον, οἳ περὶ εἰρήνης διαλέξονται. ἐκεῖνος δὲ οὐκ ἀπορή-
B σει, ᾗ χρὴ τὰ πεπραγμένα καὶ λόγοις καὶ πράξεσιν ἐπανορ-
θοῦσθαι, εἴ τι συμβέβηκε καὶ τῶν δοκούντων ἀνιάτων. εἰ
δ' ἄρα ἄλλως ἐγνώκατε αὐτοὶ, ὑμῖν μελήσει καὶ τὰ ἴδια εὖ
τίθεσθαι καὶ τὰ κοινά." ἡ μὲν οὖν μεγάλου δομεστίκου μή-
τηρ τοιαῦτα ἀπεκρίνατο πρὸς τὰς κατηγορίας. οἱ πεμφθέντες
δὲ οὕτω παρὰ βασιλίδος προστεταγμένοι, τῆς οἰκίας ἐκείνην
ἐκβαλόντες, βασιλείων ἤγαγον ἐντὸς καὶ εἷρξαν τῇ παρὰ Ἀν-

17. ἔργοις M. mg. 18. καὶ add. M.

fuisse; cuius sensus omnes perspexerit atque ad bene, quam ad male faciendum proniorem cognoverit. At nunc post diligentem custodiam, qua nulla sua culpa ab ipsis sepiatur, et post iniuriam eius legatis de pace venientibus et ut in iudicium vocaretur, ac si esset periurii convictus, acerbissime puniretur, poscentibus, irrogatam, quamnam ab eo regie, ut ipsi dicunt, factorum rationem reddat, sive illius hae litterae sint, sive non sint. De litteris igitur nihil se responsuram: suasuram vero ipsis, quae optima putet, si modo parere velint, nempe haec. Ne filium despiciant, neve eum quasi nihil magnum possit, contemnant, cuius potentiam, prudentiam et usum rerum non Romani dumtaxat, sed et barbari longe semoti haud ignorent: et quam primum legatos ad illum de pace mittant, rationem ei, qua acta et verbo et re emendet, etiam si quid inemendabile contigisse videatur, non defuturam. Si aliter sentiant, ipsi viderint, quomodo et sibi et rei publicae recte consulant. Hactenus ad accusationem mater magni domestici. At vero qui missi ab imperatrice venerant, ut in mandatis habebant, aedibus eductam, intra palatium custodiae tradunt: ea erat ab Andronico primo imperatori aedificata domus; hac pro carcere utuntur,

δρονίκου τοῦ πρώτου βασιλέως οἰκίᾳ κατασκευασθείσῃ χρώ- A.C. 1341
μενοι ἀντὶ δεσμωτηρίου. τὴν οὐσίαν δὲ ἐδημοσίωσαν πλεί-
στην οὖσαν, πλὴν εἴπου τι πρότερον ἀργύρου καὶ χρυσοῦ
καὶ λίθων πολυτελῶν καὶ μαργάρων λάθρα ἔφθασεν ἐξαγα- C
γοῦσα. πυῤῥῶν δὲ καὶ κριθῶν καὶ καρπῶν τῶν ἐπιλοίπων,
οὐκ ἐν ᾗ διέτριβεν οἰκίᾳ μόνον ἐγγὺς τῶν βασιλείων κομιδῇ
τι δυσαρίθμητον χρῆμα ἦν, ἀλλὰ καὶ Γοργεπηκόου τῆς μο-
νῆς ἐγγὺς ἕτεραι πυραμίδες ἦσαν πολλαπλασίους ἐκείνων συν- V. 352
έχουσαι καρπούς. ἃ πάντα ἐξεφόρουν ἀφειδῶς, πρὸς οὐδὲν
χρήσιμον τῷ κοινῷ, ἀλλὰ σφίσι τε αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις χα-
ριζόμενοι οἱ τὸν πόλεμον ἀνῃρημένοι καὶ τὰ πράγματα ἐπι-
τετραμμένοι διοικεῖν. μετὰ δὲ τοῦτο καὶ τοὺς φίλους καὶ συν-
ήθεις διερευνώμενοι τοὺς μεγάλον δομεστίκου, πολύ τι πλῆ-
θος εὕρισκον χρημάτων, τὰ μὲν αὐτῶν τῶν ἐχόντων προδι-
δόντων ἐλπίδι τοῦ καὶ αὐτούς τι τῶν χρημάτων παρακερδαί-
νειν, ἅτε πρὸς οὐδὲν εἰδότας παρεχόμενα ὅσα ἦσαν τὴν ἀρ- D
χήν· τὰ δ᾽ αἰκίαις καὶ στρεβλώσεσι καὶ παντοίοις βασανι-
στηρίων εἴδεσι καταναγκαζομένων φανεροῦν. πολλοὶ δὲ καὶ
μηδὲν τῶν ἐκείνου ἔχοντες, τὰ ἀνήκεστα ὑπέμενον ἐκ τῆς πρὸς
ἐκεῖνον μόνον συνηθείας ὑποπτευόμενοι. ἐν Βυζαντίῳ μὲν
οὖν τοιαῦτα ἐτελεῖτο καὶ κακῶν Ἰλιὰς περιειστήκει τοὺς μεγά-
λου δομεστίκου φίλους.

κζ. Ἐν Διδυμοτείχῳ δὲ ἐπεὶ τὰ βασιλικὰ ἐνδύματα P. 436
παρεσκευασμένα ἦν, ἥ τε προθεσμία τῆς τοῦ νέου βασιλέως
ἧκει ἀναῤῥήσεως, πάντες μὲν παρῆσαν ἐκείνου τῇ οἰκίᾳ, ὅσοι

facultates, quae plurimae erant, proscribunt praeter argentum, aurum, gemmas et margaritas; ea enim clam prius extulerat. Tritici autem, hordei frugumque et fructuum reliquorum infinita copia non ea tantum, in qua degebat, domus prope palatium refertissima erat, sed et iuxta Gorgepecum monasterium aliae pyramidae magis adhuc variis exstructae frugibus visebantur. Omnia haec non in communem usum, sed suum ipsorum et belli instigatorum, quibus iam erant commissa gubernacula, affatim exportabant. Post etiam amicos et familiares magni domestici scrutantes, grandem pecuniam invenerunt: partim quidem nonnullis prodentibus, spe simul inde lucrandi aliquid, ut qui plane nescierint, quanta ab initio deposita fuisset: partim ceteris per flagra, quaestiones et varia cruciamentorum genera indicare coactis. Multi item nihil illius depositi habentes, propter solam cum eo familiaritatem suspecti, dire affligtabantur. Ac Byzantii quidem haec actitabantur malorumque Ilias magni domestici amicos obruerat.

27. Didymotichi paratis indumentis imperatoriis et die novi imperatoris creandi praesente, omnes qui tum in urbe erant, non

A. C. 1341 διέτριβον ἐν Διδυμοτείχῳ τότε, οὐ τῶν εὖ γεγονότων μόνον καὶ καθ' αἷμα προσηκόντων βασιλεῖ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων συγκλητικῶν καὶ τῆς στρατιᾶς. ὁ νέος δὲ βασιλεὺς πρότερον ἐσθῆτα βασιλικὴν ἐνδὺς, ἔπειτα ὑπ' ὄψεσι ταῖς ἁπάντων ταῖς ἐρυθραῖς κρη- B πῖσι τοὺς πόδας κατεκόσμει, τὸν ἕτερον μὲν ὑπὸ τῶν ἄγχιστα καθ' αἷμα προσηκόντων ὑποδυόμενος, τὸν δὲ λοιπὸν ὑπὸ τῶν τὰ πρῶτα φερομένων ἐπ' εὐγενείᾳ καὶ λαμπρότητι μισθοφόρων Λατίνων. τὸν δὲ βασιλικὸν πῖλον πρὸ τῆς ἀχράντου καὶ θεομήτορος τῆς εἰκόνος κείμενον ἐπ' ἐδάφους, αὐτοχειρίᾳ λαβὼν αὐτὸς ἐπέθηκε τῇ κεφαλῇ. αὐτίκα δὲ οἱ τὰ τοιαῦτα ᾄδειν εἰθισμένοι τῆς τῶν βασιλέων ἦρχον εὐφημίας. καὶ πρῶτα μὲν ἡ βασιλὶς Ἄννα εὐφημεῖτο καὶ μετ' ἐκείνην ὁ υἱὸς Ἰωάννης ὁ βασιλεὺς, τρίτος δὲ ὁ Καντακουζηνὸς Ἰωάννης ὁ βασιλεὺς ἅμα Εἰρήνῃ τῇ βασιλίδι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ C πρὸς τὰς ἱεροτελεστίας τὴν τῶν βασιλέων μνήμην ἐποιοῦντο, ὁμοίως καὶ πατριάρχου Ἰωάννου. μετὰ δὲ τὴν εὐφημίαν ἔφιππος γενόμενος ὁ βασιλεὺς, καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἑπομένων ἐφ' ἵπποις ὅσοι ἦσαν, πρὸς τὸν ναόν τε τοῦ μεγαλομάρτυρος ἐγένετο Γεωργίου τοῦ Παλαιοκαστρίτου προσαγορευομένου, καὶ τὴν προσκύνησιν ἀπεδίδου καί τισι τοῖς ἐκ τῆς Λατινικῆς στρατιᾶς τὴν καβαλαρίων παρεῖχε τιμὴν, πάντα ἐπ' αὐτοῖς τὰ εἰθισμένα πράττων. ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὰ βασίλεια ἐπανελθὼν, ἅμα βασιλίδι τῇ γαμετῇ λαμπρῶς εἱστιᾶτο, πάντων παρισταμένων κατὰ τὰ νενομισμένα βασιλεῦσιν. ὑπηρετοῦντο

modo nobiles et consanguinei, sed et proceres et milites ad eius aedes confluxere. Tum novus imperator primum vestem imperatoriam induit; deinde in conspectu omnium pedes crepidis purpureis exornat: quarum dexteram ei sanguine proximi, sinistram ex conductitiis Latinis nobilitate et splendore generis primi inducunt. Imperialem autem tiaram, ante immaculatae virginis Dei matris imaginem humi positam, manu sua tollens, ipse capiti suo imponit. Mox praecones acclamationem imperatoriam praeeunt. Et primum quidem Annae Augustae acclamatum, tum Ioanni filio imperatori, tertio loco Ioanni Cantacuzeno imperatori cum Irene coniuge imperatrice. Eodem ordine in sacris imperatorum et similiter Ioannis patriarchae fiebat mentio. Post applausum equo insidens imperator, aliis omnibus, quotquot erant, in equis prosequentibus, templum magni martyris Georgii Palaeocastritae petivit, eumque precibus veneratus, gratias egit et quibusdam de Latinis auxiliis cum solenni cerimonia equestrem dignitatem contulit. Hinc in palatium reversus, cum uxore magnificentissimo accubuit epulo, frequenti corona, ut imperatoribus solet, circumstante. Epulantibus Ioannes et Manuel, fratres Irenae imperatricis, et Ioannes Angelus, imperatoris

δὲ αὐτοῖς πρὸς τὴν ἑστίασιν οἵ τε τῆς βασιλίδος ἀδελφοὶ Ἰω- A.C. 1341
άννης καὶ Μανουὴλ καὶ ὁ τοῦ βασιλέως ἀνεψιὸς ὁ Ἄγγελος
Ἰωάννης. τὴν μὲν οὖν ἡμέραν ἐκείνην οἵ τε νέοι βασιλεῖς D
λαμπρῶς ἐπανηγύριζον χρυσοφοροῦντες, καὶ οἱ συνόντες αὐ-
τοῖς καὶ τῆς συγκλήτου καὶ τῆς στρατιᾶς οὐδὲν ἐνέλιπον, ἐξ
ὧν ἐνῆν φαιδρύνειν τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς. εἰς τὴν ὑστε-
ραίαν δὲ τὰ χρυσόπαστα ἀποδυσάμενοι, λευκὰς περιεβάλλοντο V.353
ἐσθῆτας, ὅπερ ἐστὶ τεκμήριον πενθούντων βασιλέων. ἐδήλου
δὲ καὶ τὴν αἰτίαν τῆς μεταβολῆς ὁ βασιλεὺς πρὸς τοὺς πα-
ρόντας, ὡς τῇ μὲν προτεραίᾳ τῆς ἑορτῆς ἕνεκα τὰ λαμπρὰ
ἐκεῖνα περιβάλλοιτο, νυνὶ δὲ ἐκείνης παρελθούσης, ἀναγκαῖον P.437
πάλιν τὴν ἀδελφοῦ καὶ βασιλέως τελευτὴν πενθεῖν. ἄξιον
δὲ καί τινων ἐπιμνησθῆναι, ὧν πρὸς τὰς τῶν βασιλέων ἀναῤ-
ῥήσεις εἰώθασιν οἱ πολλοὶ ἐπισημαίνεσθαι, ἀψευδῆ τινα οἰό-
μενοι τεκμήρια τῆς εἰσέπειτα τῶν ἀναγορευομένων βασιλέων
ἢ εὐτυχίας ἢ κακοπραγίας, εἴγε χρὴ τοιαῦτα ἐκ τῆς ἄνωθεν
προνοίας οἴεσθαι οἰκονομεῖσθαι, ἀλλὰ μὴ αὐτόματα συμβαί-
νειν ὡς ἂν τύχῃ, τῆς περὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα τοῦ θεοῦ
προνοίας ἐν ἀποῤῥήτῳ κειμένης καὶ μόνοις οὔσης φανερᾶς
τοῖς τὴν διάνοιαν κεκαθαρμένοις καὶ τῶν τοιούτων δωρεῶν·
ἀξίοις κεκριμένοις παρὰ τοῦ θεοῦ. ἐν γὰρ τῇ τῆς ἀναῤῥή-
σεως ἡμέρᾳ, ἡνίκα ἔδει βασιλέα τὸν νέον τὴν βασιλικὴν ἐ- B
σθῆτα μεταμπισχέσθαι, συνέβαινε τὴν μὲν ἐνδοτέραν μᾶλλον
εἶναι τοῦ δέοντος στενήν, ὡς μηδὲ τὸ σῶμα, καίτοι πολλὰ

13. ἀπομνησθῆναι M. mg. 21. του om. P.

consobrinus, ministrabant. Itaque diem illum novi imperatores in auro conspicui panegyrica celebritate insignem peregerunt, quique aderant et de proceribus et de exercitu, nihil, quod ad diei festi hilaritatem faceret, omittebant. Postridie vestes auri subtemine picturatas deponentes, candidas induerunt, lugentium imperatorum argumentum. Mutationis causam imperator praesentibus aperuit. Pridie propter festum diem illas alias induisse: nunc illo praeterito rursum fratris et imperatoris mortem sibi lugendam. Sed operae pretium fuerit, nonnulla memorare, quae in creatione imperatorum multi notare consueverunt, eorum in posterum fortunae in utramque partem certissima signa existimantes: si modo talia a suprema providentia manare, divina scilicet et occulta quadam vi ac puris tantum mentibus cognita (quas Deus huiuscemodi donis dignari voluit) res humanas dirigente, et non per se ac fortuito accidere arbitramur. Hora enim inaugurationis, qua novum imperatorem cultum sumere imperatorium oportebat, interiorem vestem plus aequo strictam esse contigit, ut, quamvis multum distenta, operire corpus non posset; exteriorem plane contra plus iusto laxam: tametsi am-

A.C. 1341 *κατατεινομένην, δύνασθαι περικαλύπτειν, τὴν ἐξωτέραν δὲ τοὐναντίον ἅπαν, πολλῷ τοῦ δέοντος εὐρυτέραν, καίτοι γε ἀμφοτέρας τοῦ πολλὰς καὶ πρότερον πολλάκις συμμέτρους ἐῤῥαφότος δεδημιουργηκότος. ἐξ ὧν τῶν βασιλεῖ συνηθεστάτων τις παρὼν, τὰ μὲν πρῶτα βασιλέως ἀπεφθέγξατο ἔσεσθαι κομιδῇ στενὰ καὶ πολλὴν ἀπορίαν βασιλεῖ παρέχοντα, ὥσπερ ἡ ἐσθὴς τὸ σῶμα πιέζειν νῦν· τὰ δ' ὕστερον ἐκ διαμέτρου* C *εὐρύτερα τοῦ δέοντος καὶ πολλὴν παρεχόμενα τὴν ἄνεσιν. τῆς αὐτῆς δὲ ἡμέρας καὶ τῆς θείας τελουμένης ἱεροτελεστίας, οὕτω συμβὰν, ἡ τοῦ εὐαγγελίου περικοπὴ ἐκείνη ἀνεγινώσκετο, ἐν οἷς ὁ ἡμέτερος σωτὴρ καὶ τῶν αἰώνων βασιλεὺς ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς περὶ τῶν εἰς αὐτοὺς συμβησομένων διαλεγόμενος, „εἰ ἐμὲ" ἔλεγεν „ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν." ἃ οἱ παρόντες ἐπισημαινόμενοι, τοὺς μὲν φαύλους ἔφησαν ἀνθρώπους καὶ διεφθορότας καὶ συκοφάντας καὶ οἷς οὐδὲν τῶν σωτηρίων μέλει τοῦ Χριστοῦ ἐντολῶν, τὸν βασιλέα διώξειν καὶ πολλὴν ἐνδείξεσθαι τὴν μανίαν κατ' αὐτοῦ, οἷα δὴ καὶ Ἰουδαῖοι Χριστὸν τὸν εὐεργέτην πάσῃ διώ-* D *ξαντες σπουδῇ, καὶ ἰσχύσειν κατ' αὐτοῦ ἐπὶ καιρὸν, ὥσπερ δὴ κἀκεῖνοι ἔδοξαν, ἀπεκτονότες τὸν λυτρωτήν. ὕστερον δὲ οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ καὶ ἄξιοι τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ τηροῦντες, καὶ τὸν βασιλέως λόγον τηρήσουσι καὶ πάντα ποιήσουσι τὰ προσταττόμενα ὑπ' αὐτοῦ.*

14. ἡμέτερον P.

bas idem fecisset artifex, qui antea multas saepe et habiles atque aptas confecerat. Tum assistens quidam familiarissimus praedixit, principia illi admodum arcta et difficultatis plena fore, quemadmodum nunc interius indumentum corpus nimium adstringeret; subsequentia ex diametro opposita, nimium lata, remissionis et quietis abundantia. Eadem luce, dum missae sacrificium confit, evenit, ut in evangelio illa sententia recitaretur, qua Salvator noster et rex saeculorum Iesus Christus, ad discipulos de futuris eorum casibus disserens, ait: Si me persecuti sunt, et vos persequentur; si sermonem meum servaverunt, et vestrum servabunt. Quae verba arripientes qui stabant, improbos ac perditos homines et calumniatores, quibus salutaria Christi mandata minime cordi sint, imperatorem prodige exprompta in ipsum insania sua persecuturos aiebant: quomodo nimirum Iudaei quoque Christum bene de ipsis meritum omnibus nervis persecuti sunt; et quidem ad tempus praevalituros, quemadmodum et illi praevaluisse visi sunt, cum liberatorem occiderunt. Deinde vero honestos ac probos et mandatis Christi dignos sermonemque eius servantes etiam imperatoris sermonem servaturos

τοιαῦτα μὲν ἐπεθείασαν ἐν τοῖς λογίοις οἱ πολλοί, ἃ καὶ εἰς A. C. 1341 ὕστερον ἐξέβη κατὰ τὴν ἐξήγησιν αὐτῶν σχεδόν. αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς περὶ τὸν Διδυμοτείχου ἀρχιερέα πολλὴν τὴν πίστιν ἔχων καὶ τῶν κρειττόνων ὥς τινι προσέχων, οἷα δὴ ἐν πολλοῖς ἀποδεδειγμένῳ πρότερον θείας χάριτος οὐκ ἀμοιρεῖν, τῆς αὐτῆς ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνάῤῥησιν πέμψας πρὸς ἐκεῖνον, τὰ γεγενημένα τε ἐδήλου, ὡς κοινῇ γνώμῃ λυσιτελεῖν ἐψη- P. 438 φισμένα τελεσθείη, καὶ προσάγειν εὐχὰς θεῷ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐδεῖτο, ὥστε γενέσθαι ἐπ' αὐτῷ τὸ τοῦ θεοῦ θέλημα τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον. τοῦτον γὰρ εἰώθει τὸν τρόπον τῶν τὰ τοιαῦτα δεῖσθαι ἠξιωμένων, εὐχὰς ὑπὲρ αὐτοῦ προσάγειν θεῷ. ὁ δ' ἔφασκεν, ὡς οὐ καλὸν μετὰ τὴν πρᾶξιν ἀπαγγέλλειν. πρότερον γὰρ ἐχρῆν, ἡνίκα καὶ αὐτῷ τι τῶν δεόντων, θεοῦ διδόντος, παραινεῖν ἐξῆν· νυνὶ δὲ οὐδὲν ἢ τοῦ θεοῦ δεῖσθαι λοιπὸν ὑπὲρ τῶν κοινῇ λυσιτελούντων καὶ αὐτοῦ· τὸ βασιλεύειν δὲ Ῥωμαίων, καὶ αὐτὸν μὲν εἰδέναι, ὡς ἐπιψηφισθείη παρὰ θεῷ. πλὴν ἐξοιδήσουσι τὰ χείλη μήπω πε- B πανθὲν τὸ σῦκον καταφαγόντος· αἰνιττόμενος ἐκ τοῦ παρα- V. 354 δείγματος, ὡς πολλοῖς πρότερον περιπεσεῖται κινδύνοις καὶ πειρασμοῖς. θέλων δ' ὥσπερ καὶ τοὺς κινδύνους ὅθεν κἀκ τίνος ἔσονται δηλοῦν, ὁράσεώς τινος ἀνεμίμνησκεν αὐτόν, ἧς, ἔτι περιόντος Ἀνδρονίκου τοῦ βασιλέως, ἠξίωτο περὶ τῶν ἐσομένων. ἔφασκε δὲ βασιλεὺς ὁ νέος οὑτοσί, ὡς, ἔτι περιόν-

eiusque iussa omnia complexuros. Huiusmodi ex his multi vaticinabantur, quae postea eventus ferme comprobavit. Ceterum ipse imperator, cum Didymotichi episcopo multum tribueret eique ut divino homini auscultaret, (quippe qui alias multis in rebus non se divinae gratiae expertem demonstraverat,) eodem die post creationem ad illum misit: quae facta essent, communi sententia, ut e re publica decreta fuisse significans et rogans, Deum precibus sibi conciliaret, ut in se voluntas eius bona et bene placens fieret; sic enim in tali gradu locatos rogare in more habebat, ut scilicet preces Deo pro se adhiberent. Respondit antistes, non esse pulchrum, haec sibi post factum nuntiari; prius nuntiata oportuisse, quando et ipse, quod in rem esset, Dei concessu admonere potuisset. Nunc aliud nihil superesse, quam ipsum et commune bonum Deo suppliciter commendare. Et nosse se quidem, imperium Romanum illi a Deo decretum esse: verumtamen labra eius extumescent, inquit, qui uvam acerbam comederit. Qua parabola innuit, illum multis ante periculis et tentationibus circumventum iri. Cum vellet autem velut sub oculos subiicere, unde et a quo pericula illa imminerent, visi cuiusdam sui memorem fecit, quo vivente adhuc Andronico iuniore super futuro rerum statu dignatus fuerat: quod hunc in

A. C. 1341 τος βασιλέως, αὐτοῦ δ' ἔτι τὴν ἰδιώτου στέργοντος τύχην, ὁμιλίαν τινὰ τοῦ ἀρχιερέως τούτου ποιουμένου πρὸς αὐτὸν, τὸν Ἀπόκαυκον φάναι, οὕτω τῆς ἀξίας χωρὶς προσαγορεύσαντα, μὴ πάνυ ποιεῖσθαι περὶ πλείστου, ἀλλὰ φυλάττεσθαι τὸν ἄνδρα, ὡς μεγάλης ἐπηρείας αἴτιον ἐσόμενον. τοῦ δ' ἐν εὐ-
C τραπελίας εἴδει, καὶ ποίαν λίθῳ ἐπήρειαν προξενήσειεν ἂν ᾠὸν, εἰπόντος, ὡς μέγα, φάναι τὸν ἀρχιερέα, τὴν ὑπερηφανίαν εἶναι κακὸν, μάλιστα τῶν τε τελείων τὴν ἀρετὴν καὶ τῶν εἰς τὸ ἀκρότατον τῆς κοσμικῆς ἐληλακότων εὐημερίας ἐφαπτομένην. τοῦ δὲ, μὴ εἰς τοιαῦτα προάγεσθαι ἐξ ὑπερηφανίας, εἰρηκότος, ἀλλ' ἐκ τοῦ μάλιστα συνειδέναι ἑαυτῷ μὲν δύναμιν πολλὴν, ἐκείνῳ δὲ ἀδυναμίαν· πλὴν εἰ μὴ καὶ λύκον θρασύτητος αἰτιῷτό τις προβάτου ἰσχυρότερον νομίζεσθαι ἀξιοῦντα καὶ τὸν λέοντα ἐλάφου τὴν ῥώμην πλεῖστον οἰόμενον διαφέρειν. ἔτι δ' ἀξιοῦντος, τὴν ὅρασιν δήλην αὐτῷ ποι-
D εῖν, ὡς δὴ πειθομένου οἷς εἰρήκει, ἐπειδὴ τὰ μὲν φυσικὰ ἀμετάβλητα δεδημιούργηται παρὰ θεοῦ, τὰ ἀνθρώπινα δὲ πράγματα ἄλλο τε ἄλλως φέρεται καὶ πολλὴν ὑπομένει τὴν μεταβολὴν, καὶ πολλὰ δεηθέντος ὥστε πεῖσαι διηγήσασθαι τὰ ὁραθέντα· „εὐχόμενός ποτε" εἶπε „καὶ ἐμαυτῷ μόνῳ καὶ θεῷ προσαδολεσχῶν, ἐδόκουν σε ὁρᾷν ἑστῶτα πρὸ ἐμοῦ. αἴφνης δὲ Ἀπόκαυκον οὕτω ῥαγδαίως ἐπελθεῖν καὶ ὠθισμῷ τοσούτῳ χρήσασθαι καὶ βίᾳ, ὥστε μικροῦ μὲν δεῆσαι ἀνα-

modum novus imperator narrabat. Vivo adhuc imperatore Andronico, cum ipse privati sortem locumque teneret et in eo plane acquiesceret, secum hunc episcopum aliquando congressum, monuisse, ne Apocauchum (quem citra honoris adiunctum sic nude appellasset) admodum magni faceret: sed ab homine, ut ingens aliquando damnum invecturo, caveret. Cum ipse iocabundus subiecisset, quale tandem damnum lapidi ovum importare possit: illum respondisse, superbiam ingens esse malum, quod praecipue omni virtute perfectos et ad summum felicitatis culmen evectos comitetur. Tum se ita occurrisse, non ex superbia haec a se, sed ex certa tum suarum virium, tum Apocauchi imbecillitatis conscientia dicta esse: nisi quis lupum et leonem audaciae accuset, quia ille ove, hic cervo multo se robustiorem iudicet. Praeterea orasse, ut visum sibi detegeret crediturumque promisisse; quoniam naturalia a Deo immutabilia fabricata sint, humana autem aliter alias ferri varieque mutari. Et cum enixe orando eum vicisset, ita exorsum. Cum sacrae precationi me dedissem quodam tempore, mecumque solo et cum Deo colloquerer, te videre coram me stantem videbar, statimque Apocauchum cum impetu supervenire et te tanta violentia impellere, ut propemodum humi affligeret: certe in alterum genu te

τρέψαι, ὅμως ὑπὸ ῥύμης καταναγκάσαι ἐπὶ γόνυ τε κλιθῆ- A.C. 1341
ναι θατέρου τῶν ποδῶν καὶ τὴν λαιὰν χεῖρα προσερείσαντα
τῇ γῇ, ἀντέχειν πρὸς τοὺς ὠθισμούς. ἐκεῖνον δὲ, καίτοι πολ-
λὰ μογήσαντα, μηδὲν πλέον δυνηθῆναι. σὲ δὲ τοῦ πτώματος P. 439
ἐξαναστάντα, χρήσασθαι ῥοπάλῳ καὶ πολλάκις αὐτοῦ τῆς κε-
φαλῆς κατενεγκεῖν, μὴ ἀντισχόντα δὲ πρὸς τὰς πληγὰς εἰς
τὴν γῆν καταῤῥυῆναι· σὲ δὲ αὖθις ξυρῷ τὴν κεφαλὴν τοῦ
σώματος ἀποτεμεῖν. ἡ μὲν οὖν ὅρασις, ἔφη, τοιαύτη ἦν.
ἐγὼ δ' ἐξετάζων ἐπ' ἐμαυτοῦ πρὸς ὅ,τι τὰ τοιαῦτα φέρει,
πόλεμόν τινα ἐκεῖνον οἴομαι ἐνστήσεσθαι πρὸς σὲ καὶ κινδύ-
νους μεγάλους καὶ πολλοὺς ἂν ἐπενεγκεῖν· τὴν δὲ νίκην με-
τὰ τοὺς κινδύνους σοὶ παρέξεσθαι τὸν θεόν. διὸ χρὴ μὴ
ῥαθυμεῖν, ἀλλὰ φυλάττεσθαι τὸν ἄνδρα." τοιαῦτα μὲν περὶ
τοῦ ἀρχιερέως διεξῆλθεν ὁ βασιλεύς. οἱ παρόντες δὲ καὶ τοῦ B
περὶ τοῦ σύκου παραδείγματος ἀκούσαντες μᾶλλον ἐπεῤῥώ-
σθησαν πρὸς ἃ ἐπεσημήναντο ἐκ τῶν λογίων καὶ τῆς τῶν ἐν-
δυμάτων ἀσυμμετρίας. ὥσπερ γάρ τισι χρησμοῖς τοῖς ἐκεί-
νου προσεῖχον λόγοις, ἡνίκα περὶ τῶν μελλόντων διεξῄει τι,
οὐ μόνον διὰ τὸ πολλὰ πολλάκις τῶν ἐσομένων ἀπταίστως
προειπεῖν, ἀλλ' ὅτι καὶ τεράστιά τινα εἰργασμένος ἦν, ἃ θεῷ
μόνῳ δυνατὰ καὶ τοῖς ἐκείνῳ διὰ τὴν κάθαρσιν καὶ πολιτείας
ὕψος ᾠκειωμένοις. ἐν οἷς τι φέρεται καὶ τοιοῦτον, ὃ ῥαστώ-
νης χάριν διηγήσομαι. τῶν παρὰ Διδυμοτείχῳ πολιτευομέ-
νων τις οὐ τῶν ἀσήμων ὑπώπτευε παρά του τὸν γάμον διε- C

procidere alteroque pede et sinistra manu terra contra impulsum niti, ipsumque, quantumcumque conaretur, plus non posse. Te a casu exsurgentem, crebrius illi in caput fustem impingere et plagis non resistentem humi cadere: te iacenti novacula cervices repente praecidere. Speciem igitur visam istiusmodi fuisse. Tum se apud animum suum inquisisse, quorsum haec spectarent; et putare, illum tibi bellum facturum, graviaque et multa pericula creaturum; Deum autem tibi victoriam tandem concessurum. Ideo non pigrandum, sed cavendum ab hoc viro. Talia de episcopo imperator commemorabat: quibus qui intererant, audita etiam de ficu parabola, magis ad ea, quae tum ex evangelii verbo, tum ex vestium proportione male respondente portendebantur, credenda, confirmati sunt. Etenim si quando de futuris narraret ille episcopus, eius sermonem non secus quam oracula attendebant; non solum quod saepe ventura certo praenuntiasset, sed quod etiam mira quaedam et quae solus Deus potest, quique puritate animorum et sublimi vitae instituto familiarem eius amicitiam adepti sunt, effecisset. In iis et hoc fertur, quod animi gratia exponam. Didymotichi civis haud ignobilis uxorem adulterio pollutam suspicabatur, nec fallebatur.

A.C. 1341 φθάρθαι καὶ οὐχ ἡμάρτανε τῶν λογισμῶν· διέφθαρτο γάρ.
V. 355 τὴν ὑποψίαν δὲ μὴ φέρων ὑπὸ ζηλοτυπίας στέγειν σιγῇ, πί-
στεις ᾔτει τὴν γυναῖκα, αἳ δυνήσονται πείθειν, ὡς μὴ εἴη
ἅπερ ὑπενόει ἀληθῆ, ἢ τὰ δεινότατα ἠπείλει διαθήσειν, οὕ-
τως ἐξυβρικυῖαν εἰς τοὺς γάμους. αἱ πίστεις δὲ ἦσαν, σίδη-
ρον αὐτὴν ἐπὶ τὼ χεῖρε δέξασθαι ἐκφλογωθέντα. ἄλλως γὰρ
πείθεσθαι μὴ δύνασθαι. ἡ γυνὴ δὲ τό,τε τὰ εἰργασμένα
ἐξαγγέλλειν συνορῶσα ὡς δεινὸν, (θάνατος γὰρ ἦν ἡ ζημία
τῆς εἰς τὸν ἄνδρα ἀδικίας,) τό,τε τοῦ σιδήρου ἅπτεσθαι
ἔλεγχον τῆς ἀτοπίας οἰομένη φανερὸν καὶ ἀμφοτέρωθεν εἰς
D ἀπορίαν ἐσχάτην συνελαυνομένη, ἐπὶ τὸν μέγαν ἐκεῖνον ἀρ-
χιερέα καταφεύγειν ἔγνωκε δεῖν. προσελθοῦσα δὲ καὶ πάντα
ἀπαγγείλασα, ἐδεῖτο προστῆναί οἱ καὶ μὴ περιιδεῖν, ὑπὸ κα-
κοβουλίας ἐσχάτοις κακοῖς περιπεσοῦσαν, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα
πείθειν τῆς πείρας ἀποσχέσθαι, διδάσκοντα ὑπὲρ αὐτῆς, ὡς
οὐδὲν εἴη τῶν ὑποπτευομένων εἰργασμένη. τοῦ δὲ, εἰ μετά-
νοιά τις αὐτὴν εἰσίοι πρὸς τὴν ἀκολασίαν καὶ εἰ σωφρονεῖν
τὸν ἐπίλοιπον βίον ἐπαγγέλλοιτο, πυνθανομένου, ὡς εἶδε πολ-
λὰς δακρύων καταχέουσαν πηγὰς καὶ μηδέποτε τοιαῦτα τολ-
μήσειν αὖθις ἰσχυριζομένην, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡμαρτημένων
διδόναι δίκας ἀξιοῦσαν, πολλὰ περὶ σωφροσύνης πρότερον
P. 440 διαλεχθεὶς καὶ τοῦ μὴ δεῖν εἰς τὸν ἄνδρα παρανομεῖν, ἔπει-
τα ἐκέλευεν ἅπτεσθαι τοῦ σιδήρου, ὥσπερ ὁ ἀνὴρ ἠξίου καὶ
τοῦ πυρὸς κατατολμᾶν. ἡ δὲ ἐπανελθοῦσα πρὸς τὸν ἄνδρα,

Eam suspicionem prae zelotypia celare non sustinens, probationes eam poscebat, quibus refutatus suspicari desineret: alioqui exemplo pessimo miseram cruciaturum minabatur, quae tam petulanter matrimonii sacra contaminasset. Probatio haec erat, ut ferrum candens in manus sumeret; aliter credere se non posse. Mulier intelligens, quam periculosum esset, facinus admissum confiteri, quando huic in maritum iniuriae mors esset proposita: et ferri igniti contrectationem intolerabilem manifestum fore indicium turpitudinis; atque ita utrimque ad summam consilii inopiam redacta, ad magnum illum episcopum sibi confugiendum statuit, quem, re tota exposita, oravit, uti se tuendam susciperet neve malo consilio in extremum prolapsam infortunium despiceret; sed virum ab huius experimenti cupidine auctoritate sua averteret doceretque, de quo is suspicionem haberet, id illam non fecisse. Percunctatus episcopus, num libidinis poeniteret et de cetero pudicitiam promitteret, ubi effusissime lacrimantem adspexit et affirmantem audiit, nunquam similia perpetraturam, quin etiam delicti poenas libenter subituram: cum prius de coniugali castitate et de fide legitima viro servanda disputasset, deinde iussit ferrum ignitum, id quod maritus voluerat,

ἐδεῖτο τὴν βάσανον προσάγειν. ἐκεῖνος δὲ, (καὶ γὰρ οὐκ ἠ- A. C. 1341
νείχετο μὴ ἔκ τινος ἀναμφιβόλου τὴν περὶ τὴν γυναῖκα ὑπο-
ψίαν ἀποτρίβεσθαι,) μόνην ἔνδον ἱεροῦ τινος παραλαβὼν καὶ
σίδηρον, ὡς μάλιστα ἐνῆν, ἀπηνθρακῶσθαι πυρὶ παρασκευά-
σας, ἔπειτα λαβόμενος διὰ πυράγρας, ἐπέθηκε ταῖς χερσὶ τῆς
γυναικός. καὶ τὸν ἱερὸν ἐκέλευε σκίμποδα περιιέναι τρίς.
ἐπεὶ δὲ περιῆλθεν ἀπαθῶς κατέχουσα, ὡς μηδὲ τὴν ἀρχὴν
προσομιλήσαντα πυρὶ, τὴν δύναμιν τῆς ἀληθείας θαυμάσας
ὁ ἀνὴρ καὶ τὴν περὶ τὴν γυναῖκα ὑποψίαν ἀποσκευασάμενος,
ἐκέλευε τὸν σίδηρον ἐπὶ τοῦ σκίμποδος τιθέναι. ἐπεὶ δὲ ἔκει- B
το, ὑπὸ τῆς ἄγαν πυρακτώσεως τὸν σκίμποδα διατρήσας, κα-
τέπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν. τοιαύτης ἦν χάριτος ἠξιωμένος ὁ ἀνὴρ
καὶ πολλὰ θαυμασιώτερα κατεπράξατο, ὡς ὕστερον ἐπιμνησό-
μεθα κατὰ καιρόν.

κη'. Βασιλεὺς δὲ ὁ Καντακουζηνὸς εἰς τὴν ὑστεραίαν C
μετὰ τὴν ἀνάῤῥησιν ἐκκλησίαν συναθροίσας ἔκ τε τῆς στρα-
τιᾶς καὶ τῶν συγκλητικῶν ὅσοι παρῆσαν, „ἄνδρες" εἶπε „Ῥω-
μαῖοι, καίτοι καὶ πρότερον πολλάκις τὴν περὶ βασιλίδα καὶ
βασιλέα τὸν υἱὸν ἐμὴν εὔνοιαν καὶ προθυμίαν καὶ σπουδὴν
πρὸς ὑμᾶς διεξελθὼν, οὐδέπω μέχρι νῦν ἔσχηκα κόρον τοῦ
μὴ περὶ τῶν αὐτῶν ἀεὶ διεξιέναι. διὸ καὶ νυνὶ τὸν τὰ πάν-
τα πρὶν γενέσθαι σαφῶς εἰδότα τῶν λεγομένων μάρτυρα ποιοῦ-
μαι, ὡς οὐδὲ μέχρι διανοίας ἐμαυτῷ τι σύνοιδα τῶν ὀρθῶν V. 356

21. τὰ om. P.

fidenter contingere. Illa ad virum redit, explorationem adhiberi petit. Maritus quia facere non poterat, quin aliquo minime dubio argumento suspicione se exsolveret, solam in quoddam templum seducit, ferrumque quantum posset ignescere curans et forcipe corripiens, manibus coniugis imponit ac ter sacrum suggestum circumire iubet. Quod ut fecit tamque illaesa mansit, quam si ignem nullum tetigisset, maritus veritatis vim admiratus, abiecta suspicione, ferrum super suggesto reponi mandat, quem, quia nimium candebat, ustulando penetravit et in terram decidit. Tali gratia Deus virum illum dignatus fuerat et longe mirabiliora edidit, ut infra opportune memorabimus.

28. Imperator Cantacuzenus postridie creationis suae ad concionem advocatis de primoribus et exercitu, qui aderant sic locutus est: Quamquam et antea frequenter, viri Romani, meam erga Augustam eiusque filium imperatorem benevolentiam, alacritatem atque studium apud vos testatus sim, tamen usque hodie eadem semper testificandi nondum me satietas cepit. Quare et in praesentia eum, qui pernovit omnia, priusquam fiant, testem invoco, mihi, ut ulla in re a curriculo rationis deflecterem, ne in mentem

A.C. 1341 παρατραπέντι λογισμῶν, ἀλλὰ πᾶσαν πρόνοιαν ἐποιούμην καὶ D σπουδὴν, οὐ μόνον τὰ Ῥωμαίων αὔξειν, ἀλλὰ καὶ βασιλίδι καὶ υἱῷ τὴν ἀρχὴν διασώζειν καὶ μηδένα, τό γε εἰς ἐμὲ ἧκον, ἀδικεῖν ἐᾷν. ἃ ἐχρῆν κἀκείνην συνορῶσαν, τἀληθῆ καὶ δίκαια λογίζεσθαι περὶ ἐμοῦ καὶ μὴ οὕτως ἐρήμην καταψηφίζεσθαι, ἀνθρώποις πεισθεῖσαν συκοφάνταις. ἐπεὶ δ' ἐκείνη τἀληθὲς παραδραμοῦσα προείλετο τὸ ψεῦδος, καὶ μηδὲν ἠδικηκότα, μήτε πρόφασιν πολέμου παρεσχημένον οὐδεμίαν, πολέμιον ἐψηφίσατο αὐτὴ καὶ πάσαις πόλεσιν ἐκήρυξε P. 441 μὴ δέχεσθαι, ἀλλὰ παντὶ σθένει πολεμεῖν· ἃ ὑμῖν λυσιτελεῖν πρὸς τὰ παρόντα καὶ ἐμοὶ συνέδοξεν, ἀνάγκῃ συνελαυνόμενοι, ἐπράξαμεν. τῆς μὲν οὖν προθυμίας ἕνεκα καὶ τῆς περὶ ἐμὲ εὐνοίας χάριτας ὑμῖν πολλὰς ὁμολογῶ. δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι, τὴν ἴσην καὶ αὐτὸν περὶ ὑμᾶς ἐπιδεικνύμενον κηδεμονίαν, ἃ συνοίσειν οἴομαι ὑμῖν ἑκάστῳ καὶ παραινεῖν καὶ ἐπιτρέπειν. οὐ γὰρ ἂν εἴη φιλοῦντος, εἰ τῶν ἰδίᾳ τι ἐμοὶ διαφερόντων ἕνεκα τῆς τῶν ἄλλων σωτηρίας ἀμελοίην. ὅσοις τοίνυν ὑμῶν ἐν αἷς οὐχ ὑπόκεινται πόλεσιν ἡμῖν ἢ κώμαις οἰκίαι τέ εἰσι καὶ τέκνα καὶ γυναῖκες καὶ ἡ ἄλλη τοῦ βίου B ἀφορμὴ, οὐ χρὴ τῆς εἰς ἡμᾶς εὐνοίας ἕνεκα ἐνταῦθα καρτεροῦντας, τὰ οἰκεῖα ἀπολύειν. ἄτοπον γὰρ τὴν εἰς ἐμὲ φιλίαν μεγάλων αἰτίαν ὑμῖν ὀφθῆναι συμφορῶν. οὐ γὰρ ἀποσχήσονται οὐδενὸς δεινοῦ, οἱ πάντα οὗτοι τολμηταὶ καὶ πέρα τοῦ

quidem unquam venisse, sed in id omnem curam diligentiamque contulisse, non modo ut rem Romanam amplificarem, verum etiam ut imperium imperatrici eiusque filio sartum tectum conservarem: nec, quantum in me esset, ulla eos affici iniuria sinerem. Quae cum et illam non fugerent, vera et iusta de me sentire, nec adeo sycophantis credulam, indicta causa condemnare me oportebat. Quia vero, postposita veritate, mendacium amplecti maluit meque, culpa omni vacantem et nullam bello ansam praebentem, hostem suum declaravit et edictum per omnes urbes de me excludendo et quam acerrime oppugnando promulgavit, quae vobis et mihi in praesens conducibilia apparuerunt, necessitate compulsi fecimus. Vestrae igitur erga me promptae ac studiosae voluntati ingentes ago gratias et aequum arbitror, me pari pro vobis cura sollicitum, quae cum fructu vestro coniuncta puto, ea cuique et suadere et committere. Haud enim amici fungerer officio, si commoda mea privata aliorum saluti anteponerem. Quotquot ergo in urbibus aut vicis nobis non subiectis domicilium habetis et uxores cum liberis aliaque vitae subsidia, non necesse est hic apud me perdurare ac domestica dimittere. Iniquum enim et absurdum foret, amorem, quo me diligitis, vobis magnam parare miseriam: nam audaces isti et rerum

μετρίου νεωτεροποιοί. ἀλλ' εἰς τὰς οἰκίας ἀπελθόντες, τὴν A. C. 1341 ἴσην εὔνοιαν διασώζετε ἡμῖν καὶ, καιροῦ καλοῦντος, ἐπιδείξασθε". ἔπειτα τοῖς τῶν χρημάτων ἐκέλευε ταμίαις, τοῖς μὲν μισθοφόροις, εἴ τι τοῦ μισθοῦ ὠφείλετο, ἀποδιδόναι καὶ προσέτι ἐπεδαψιλεύετο· τοῖς δ' ἄλλοις, ὅσοι ἐκ χωρίων τὰς προσόδους εἶχον, καὶ αὐτοῖς χρυσίον διανείμας ἱκανὸν, ἀπέπεμπε πρὸς τὰς οἰκίας, πολλὰς καὶ μεγάλας τῆς κηδεμονίας ἕνεκα τὰς χάριτας ὁμολογοῦντας καὶ ὡς, ἢν λάβωνται καιC ροῦ, τῆς εὐεργεσίας ἄξιοι φανεῖσθαι ἐπαγγελλομένους. ὅσοις δὲ μὴ γυναῖκες ἦσαν καὶ τέκνα, κατεῖχε παρ' αὐτῷ, καὶ εἴ τις ἕτερος ἑκὼν εἶναι ὑπελείπετο. μετὰ δὲ τοῦτο στρατιὰν ἀπολεξάμενος ἐκ τῆς παρούσης εἰς τάγματα ἑκκαίδεκα, καὶ στρατηγοὺς ἐπιστήσας τόν τε πιγκέρνην Ἰωάννην καὶ τὸν γυναικὸς ἀδελφὸν Ἀσάνην τὸν Μανουὴλ, ἐκέλευεν εἰς Βυζάντιον ἐμβαλόντας καὶ περὶ τὸν Μέλανα ποταμὸν στρατοπεδευσαμένους εἴργειν τὴν ἐκ Βυζαντίου στρατιὰν, ὅπως μὴ ἐξίοιεν ἐπὶ τὰς αὐτῷ προσχωρησάσας πόλεις. αὐτὸς δὲ παρεσκευάζετο ὡς ἅμα τοῖς ἐπιλοίποις στρατιώταις διὰ Περίνθου D καὶ Σηλυβρίας (ἦσαν γὰρ ἐπαμφοτερίζουσαι καὶ μηδετέρῳ βασιλέων καθαρῶς προσέχουσαι,) διελθὼν καὶ ὑποποιησάμενος, ἅμα πιγκέρνῃ καὶ Ἀσάνῃ τοῖς στρατηγοῖς ἄχρι Βυζαντίου τῶν τειχῶν ἔλθῃ ἀποπειρασόμενος, εἰ προσχωροίη. ἐν Ἀδριανουπόλει δὲ ἐπεὶ τοῦ Καντακουζηνοῦ βασιλέως ἧκει

6. ἱκανὸν add. M. 8. λάβονται P.

novarum incredibiliter cupidi, nullo non maleficio in vos grassarentur. Sed domos repetentes, eundem adversus me animum retinete et, quando res admonuerit, facto ostendite. Dehinc quaestoribus mandavit, ut si quid stipendiorum deberetur, mercenariis persolverent cum auctario. Aliis quoque ex agris reditus capientibus, auro large distributo, omnes pro cura sui multis verbis egregie gratias agentes, dataque occasione beneficium dignis datum esse demonstraturos pollicentes, domum dimisit. Qui uxoribus et liberis carerent et si quis alius sponte sua remaneret, apud se retinuit. Postea ex praesentium delectu exercitum cohortium sedecim comparavit, quibus Ioannem Pincernam et Manuelem, uxoris fratrem, duces constituit: iussitque in agrum Byzantinum irrumpere et castris ad Nigrum flumen positis, arcere quod erat Byzantii copiarum: ne contra urbes, quae in eius fidem transierant, egredi possent; ipse vero se instruebat, ut cum reliqua manu per Perinthum et Selybriam, (erant enim ancipites neutrique imperatori penitus adhaerebant,) ubi transisset illasque subiugasset, cum Pincerna et Manuele Asane ducibus ad ipsa Byzantii moenia accederet, experturus, ecquid frenum acciperet. Adrianopolin allatis ab imperatore Cantacuzeno litteris, qui-

A.C. 1341 γράμματα, ὥσπερ κἀν ταῖς ἄλλαις πόλεσι κελεύοντα αὐτῷ προσέχειν ἤδη βασιλεῖ γεγενημένῳ, οἱ δυνατοὶ μὲν τῶν πολιτῶν ἐδέξαντο προθύμως καὶ ἐκέλευον τὰ γράμματα ἀναγινώσκεσθαι ἐπ' ἐκκλησίας. ὁ δῆμος δὲ οὐχ ἡδέως εἶχε, καὶ δῆλοι ἦσαν ὡς νεωτερίσοντες· οἱ δέ τινες αὐτῶν καὶ φανερῶς ἀν-
P. 442 τεῖπον. οὓς ἀπήλαυνον πρὸς ὀργὴν οἱ δυνατοὶ οὐ λοιδορίαις μόνον, ἀλλὰ καὶ μάστιγι χρησάμενοι. οἱ δὲ τέως μὲν πρὸς
V. 357 τὴν ὕβριν τῶν δυναιῶν διεκαρτέρουν, δεδιότες τε αὐτοὺς οὐκ ὀλίγους ὄντας, καὶ δημαγωγῶν οὐκ ὄντων ἔτι, οἳ πρὸς ὀργὴν διερεθίσουσιν. ἐπεὶ δὲ ἐπεγένετο ἡ νὺξ, Βράνος τις τοὔνομα τοῦ δήμου εἷς, σκαπάνῃ προσέχων καὶ χερσὶ καὶ γλίσχρως ἐκ τούτων πορίζόμενος τὸν βίον, καὶ δύο προσεταιρισάμενός τινας ἑτέρους, οἳ Μουγδουφὴς καὶ Φραγγόπουλος προσηγορεύοντο, νυκτός τε τῶν δημοτῶν τὰς οἰκίας περιιόντες καὶ πείσαντες μὴ ῥαθυμεῖν, ἀλλ' ἐπανίστασθαι τοῖς δυνατοῖς, ὡς οὐκ ἀπαλλαξόμενοι μόνον τῆς ὕβρεως ἐκείνων, ἀλλὰ καὶ
B τὰς οὐσίας διαρπάσοντες, καὶ χεῖρα οὐκ ὀλίγην συστησάμενοι δημώδη, ἐπιτίθενται τοῖς δυνατοῖς καὶ πάντων κρατοῦσι, πλὴν ὀλίγων, οἳ τὴν ἐπιβουλὴν αἰσθόμενοι, τὸν κίνδυνον διέφυγον, κατακρύψαντες ἑαυτούς. κατακλείσαντες δὲ ἐν τοῖς πύργοις τῆς πόλεως καὶ ἐπιστήσαντες φρουρὰς, ἐπεὶ καὶ ἡμέρα ἤδη ἦν, πανδημεὶ ταῖς οἰκίαις τῶν ἑαλωκότων ἐπελθόντες, τάς τε οὐσίας διήρπαζον, ἔπειτα καὶ τὰς οἰκίας καθῄρουν, οὐ μόνον τὰς ξυλώσεις περιαιροῦντες, ἀλλ' ὑπὸ μανίας καὶ τοίχους ἄχρι

bus perinde ut aliis urbibus mandabatur, ut sibi de cetero, iam imperatori renuntiato, obtemperarent, potentiores cives libenter eas acceperunt et in concione recitari iusserunt. At populus graviter tulit et seditionem emersuram apparebat; quidam etiam manifeste repugnabant. Quos principes civitatis ira commoti comprehendebant eosque non verbis tantum, verum etiam flagris castigabant. Alii interim propter istam potentum contumeliam se sustinebant, et quod timerent ipsos, quippe non paucos, et quod tribuni, qui plebem concitarent, nulli essent. Ut nox diem abstulit, Branus quidam vocabulo, homo plebeius, ligone victum aegre tolerans, duos sibi alios, Mugduphem et Phrangopulum, adsciscit. Hi noctu infimorum aedes obeuntes hortantesque, ne desiderent, sed in potentiores insurgerent seseque et ab iniuria vindicarent et facultates eorum diriperent, cum multitudinem non modicam conflassent, optimates invadunt omnesque subiiciunt, extra paucos, qui insidias odorati, sese occultando periculum effugerant. Captis illis et per turres urbis distributis custodibusque appositis, die iam claro certatim domos eorum concursant, fortunas diripiunt, aedificia diruunt, non tantum materiaturam et contabulata destruentes, sed prae fu-

θεμελίων διαλύοντες. καὶ οὐδὲν ἦν ὅ, τι δεινὸν μὴ ἐτολμᾶτο A. C. 1341
κατὰ τῶν τὰ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως ᾑρημένων. πολλοὶ δὲ
καὶ ἰδίων ἕνεκα διαφορῶν παραπήλαυσαν τῆς τοῦ δήμου φο- C
ρᾶς· ἄλλοι δὲ καὶ χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων, ὑπὸ τῶν λαβόντων ᾐτιάθησαν Καντακουζηνισμόν. οὕτω χαλεπὴ στάσις ἐξαρχῆς εὐθὺς ἀνήφθη. ἔδοξε δὴ καὶ μᾶλλον χαλεπωτέρα ἐκ τοῦ πρώτη παρ' αὐτοῖς γενέσθαι, ἐπεὶ ὕστερόν γε καὶ πᾶν τὸ Ῥωμαϊκὸν εἰς ὠμότερα πολλῷ καὶ χαλεπώτερα ἐξετράπη, τῶν μὲν ἑκασταχοῦ δήμων τὸν βασιλέα Παλαιολόγον δεῖν οἰομένων ἑαυτοῖς δεσπότην ἐπιφημίζειν, τῶν ἀρίστων δὲ ἢ τῇ ἀληθείᾳ τῷ Καντακουζηνῷ προσκειμένων βασιλεῖ, ἢ τῶν ἀπόρων καὶ νεωτερίζειν βουλομένων τὴν ἴσην αἰτίαν ἐπαγόντων οὐκ ἔκ τινος ἐλέγχου. ῥᾷσται δὲ αὐτοῖς ἐγίνοντο αἱ ἐπα-
γωγαὶ χρήματά τε ἔχουσιν, ἃ ἔδει τοὺς ἀπόρους διαρπάζειν, D
καὶ μὴ βουλομένοις τοῖς ἄλλοις ὁμοίως συνασχημονεῖν. καὶ οἵ τε δῆμοι καὶ πρότερον πρὸς τοὺς ἀρίστους ἐκ τοῦ παρ' αὐτῶν ἄγεσθαι καὶ φέρεσθαι ἐν τῆς εἰρήνης τοῖς καιροῖς πολλὴν ἔχοντες ἀπέχθειαν, ἄλλως τε καὶ διαρπάζειν τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐλπίζοντες πολλὰς οὔσας, ἕτοιμοι ἦσαν πρὸς τὰς στάσεις καὶ ἐξ ἐλαχίστης προφάσεως καὶ τὰ δεινότατα ἐτόλμων. οἵ τε στασιασταὶ ὡς ἐπιπολὺ τῶν ἀπορωτάτων καὶ λωποδυτῶν
καὶ τοιχωρύχων ὄντες, αὐτοί τε ὑπὸ τῆς πενίας ἀναγκαζόμενοι P. 443
οὐδὲν εἴασαν ἀτόλμητον, καὶ τοὺς δήμους ἐνῆγον πρὸς τὰ ἴσα,

2. τοῦ om. P. 10. αὐτοῖς P.

rore etiam muros usque ad fundamenta evertentes; nec erat quidquam adeo horribile, quod illi contra Cantacuzeni partium studiosos reformidarent. Complures item propter privatas controversias hoc furore populari ad suam utilitatem abusi sunt. Alii praeterea, cum ipsis pecunia deberetur, a debitoribus Cantacuzenismi accusabantur. Ita seditio a principio statim perniciosa exstitit. Visa est autem eo perniciosior, quod apud eos primum facta esset: nam postea nomen totum Romanum ad saevitiam multo immaniorem conversum est, cum ubique populi omnes Palaeologum sibi dominum promulgandum censerent, optimatibus vel sincere a Cantacuzeno stantibus, vel egentibus et rerum novarum studiosis idem criminis loco, sed nulla probatione illis obiectantibus. Facillime porro invadebantur, qui habebant pecunias, quas pauperiores diriperent, et nolebant cum aliis turpiter se gerere. Plebs quoque etiam ante optimatibus infensa erat eo, quod tempore pacis praedae ipsis ac populationi esset. Et cum spes diripiendorum bonorum, nec exiguorum, accederet, a tumultu seditioneque haud abhorrebant: atque ex levissima occasione audebant atrocissima. Seditionum auctores plerique erant egestate perditi, perfossores parietum: et cum ipsi mendicitate coacti, nullum malum facinus detrectarent, vulgus ad similia indu-

A. C. 1341 τὴν πρὸς βασιλέα τὸν Παλαιολόγον εὔνοιαν ὑποκρινόμενοι. διὸ
καὶ πιστοτάτους ἑαυτοὺς προσηγορεύκασιν. ὕστερον δὲ ὥσπερ
τι νόσημα κακόηθες καὶ δεινὸν τὴν πᾶσαν ἀρχὴν ἐπινεμόμενον
Ῥωμαίων, καὶ τῶν πρότερον δοκούντων μετρίων καὶ ἐπιεικῶν
πρὸς τὴν ὁμοίαν ὕβριν ἐξεκαλέσατο πολλούς. ἐν μὲν γὰρ εἰ-
ρήνῃ καὶ πολέμων ἀπουσίᾳ αἵ τε πόλεις καὶ οἱ ἰδιῶται ἀμεί-
νους ἔχουσι τὰς γνώμας καὶ πρὸς αἰσχρὰς καὶ φαύλας πρά-
ξεις ἥκιστα ἂν ἐξάγοιντο διὰ τὸ μὴ ἐς ἀκουσίους ἀνάγκας
B περιπίπτειν. ὁ δὲ πόλεμος τὴν καθημέραν ἀπορίαν ὑφαιρού-
μενος, βίαιος διδάσκαλος καὶ τῶν πρότερον δοκούντων ἀτολ-
μήτων γίνεται. ἐστασίαζον οὖν αἱ πόλεις πᾶσαι κοινῇ πρὸς
τοὺς ἀρίστους, καὶ οἱ ὑστερίζοντές που πύστει τῶν προγε-
γενημένων πολλὴν ἐπεδείκνυντο ὑπερβολὴν καὶ μέχρι φόνων
V.358 ἐχώρησαν, καὶ τούτων ἀπανθρώπων, καὶ ἥ, τε ἀλόγιστος
ὁρμὴ ἀνδρία ἐνομίσθη καὶ ἡ ἀναλγησία πρὸς τὸ συγγενὲς
καὶ ἀσυμπάθεια βεβαία πρὸς τὸν βασιλέα πίστις· καὶ ὁ μὲν
πρὸς βασιλέα τὸν Καντακουζηνὸν χαλεπαίνων καὶ πρὸς ὕ-
βρεις ἐξαγόμενος αἰσχρὰς καὶ χαλεπάς, πιστὸς ἐδόκει, ὁ σω-
φρονῶν δὲ καὶ γλώσσης κρατῶν καὶ τὸ προσῆκον ἦθος δια-
σώζων ὕποπτος ἦν εὐθύς. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἐπιβουλεῦσαι
C καὶ ψεύδη καὶ συκοφαντίας πλάσασθαι δόκησιν συνέσεως
παρεῖχε. καὶ ἡ προδοσία τῶν οἰκειοτάτων ὥσπερ τι τῶν
ἀγαθῶν ἐπετηδεύετο μετὰ ὀνόματος εὐπρεποῦς. οὕτω πᾶσα

cebant, interea se Palaeologi imperatoris cupidos simulantes et se eius fidissimos appellantes. Tandem quasi morbus quidam gravis ac pestifer totum Romanum depastus imperium, multos etiam, qui prius moderati et lenibus videbantur ingeniis, ad similem insolentiam provocavit. Nam in pace, dum bellum abest, cum urbes, tum privati probam mentem possident turpesque et vitiosas actiones nequaquam susciperent: quia scilicet invitos ad id nulla necessitas urget. At vero bellum quotidianam copiam subtrahens et imminuens, violentus magister fit etiam eorum, quae prius nefaria ducebantur. Universae igitur urbes communiter contra optimates insurgebant et si quae forte in eo tardiores fuissent, auditione alibi gestorum postea modum omnem excedebant et usque ad caedes quoque, easque truculentas, procedebant impetusque rationis expers, fortitudo, indolentia erga amicos et a miseratione alienus animus, constans erga imperatorem fides nominabatur: quique imperatorem Cantacuzenum odisset et in eum foeda et acerba maledicta iactaret, fidelis habebatur. Contra modestus et linguae continens et decorum in dictis factisque observans, statim suspectus fiebat. Eodem modo insidias tendere mendaciaque et calumnias comminisci, opinionem prudentiae conciliabat; familiarissimorumque proditioni, velut bono alicui honorifici nominis consectando opera dabatur. Sic omne genus

ἰδέα κακοτροπίας διὰ τὰς στάσεις ταῖς πόλεσι τότε ἐπεδείχθη A.C. 1341 καὶ οὐδὲν ἦν, ὅ, τι μὴ οἱ ἐπιεικέστεροι ὑπέμενον. οἱ μὲν γὰρ ἄριστοι αὐτίκα διεφθείροντο, ἢ τὴν προτέραν πρὸς βασιλέα τὸν Καντακουζηνὸν εὔνοιαν ἐπικαλούμενοι, ἢ τὸ μὴ ἐν τῷ αὐτίκα ἐκείνῳ πολεμεῖν· οἱ μέσοι δὲ τῶν πολιτῶν, ἢ ὅτι οὐ συνηγωνίζοντο τοῖς στασιάζουσιν, ἢ φθόνῳ τοῦ περιεῖναι. καὶ ἡ ἀνθρωπεία φύσις εἰωθυῖα καὶ παρὰ τοὺς νό- D μους ἀδικεῖν ἀεὶ, τότε μᾶλλον ἔδοξεν ἀκρατὴς μὲν οὖσα πρὸς ὀργὴν, ἢν μὴ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων σωφρονίζηται, κρείσσων δὲ τοῦ δικαίου, τῶν περὶ τούτου νομίμων ἀνῃρημένων, πολεμία δὲ τοῦ κρείττονος, ἂν περιγίνεσθαι ἐξῇ.

κθ'. Ὁ μέντοι ἐν Ἀδριανουπόλει δῆμος ἐπεὶ τοὺς δυνα- P. 444 τοὺς αὐτῶν δεσμώτας εἰς Βυζάντιον παρέπεμψαν, δείσαντες, μὴ ἐγγὺς βασιλεὺς διατρίβων ὁ Καντακουζηνὸς ἀθρόον αὐτοῖς ἐπιστρατεύσῃ καὶ οὐχ οἷοίτε ἀμύνεσθαι ὦσι διὰ τὸ τοὺς στρατευομένους μικροῦ δεῖν ἅπαντας τοὺς μὲν ἑαλωκέ- B ναι, τοὺς δὲ μηδὲ τῶν οἰκιῶν προκύπτειν, ἐν αἷς κατεκρύπτοντο, τολμᾷν, ἄλλως τε μηδ' ἐκ Βυζαντίου βοήθειάν τινα σφίσι προσδοκῶντες ἥξειν· (ᾔδεσαν γὰρ ἐκεῖ τὴν Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως στρατιὰν ἐστρατοπεδευμένην·) πρὸς βασιλέα τῶν Μυσῶν πέμπουσι πρεσβείαν, δεόμενοι σφίσι κατὰ τάχος βοηθεῖν. Ἀλέξανδρος δὲ, ὥσπερ ἦν εἰκὸς, οὐ διὰ τὴν στάσιν μόνον, ἀλλὰ καὶ χρήμασι νομίσας, εἰ διαφθείρειε

8. ἔδοξεν M., ἔδειξεν P.

improbitatis et nequitiae propter seditiones tunc per civitates usurpatum est; nec erat quidquam incommodorum, quod boni non perpeterentur. Nam optimates mox e medio tollebantur, aut ob pristinam erga imperatorem Cantacuzenum voluntatem, aut quod tum arma pro illo non capesserent. Medii autem cives trucidabantur, aut quia seditiosos non adiuvarent, aut invidia, quod superessent. Et natura humana, quae etiam contra leges semper peccare consuevit, tunc praecipue impotenter furere videtur, cum a magistratibus non coercetur: iureque ipso potentior, sublatis secundum id legitimis, etiam Deo, si vincere liceat, arma inferre non metuat.

29. Populus Adrianopolitanus, postquam primores civitatis vinctos Byzantium misit, formidans, ne imperator Cantacuzenus prope absens, cum universo exercitu urbem adoriretur: nec posset se defendere, quod milites omnes ferme partim capti essent, partim e domiciliis, ubi latebant, prospicere non auderent: ad haec nullum Byzantio subsidium exspectans: (sciebat enim in eius agris stativa habere Cantacuzenum,) ad regem Moesorum legatos celeres suppetias oratum mittit. Alexander autem, ut erat verisimile, non propter seditionem tantummodo, sed etiam pecunia (si magistratus ur-

A.C. 1341 τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως, πείσειν αὐτῷ ῥᾳδίως προσχωρή-
σειν, ἧκεν εἰς Ἀδριανούπολιν οὐδὲν μελλήσας. τῶν μὲν οὖν
C μελετωμένων ἤνυσεν οὐδέν. οἱ γὰρ τὴν πόλιν ἄγοντες σύμ-
μαχον ἔφασαν, οὐ δεσπότην κεκληκέναι. βασιλέα δὲ τὸν Καν-
τακουζηνὸν οὐ τὰ τυχόντα ἔβλαψεν ἡ ἐκείνου ἄφιξις, νομι-
σθεῖσα παρὰ πᾶσιν ὡς ὑπὲρ βασιλίδος ἐγεγόνει. ἥτε γὰρ
πρὸς τὸν Μέλανα ποταμὸν ἀπεσταλμένη παρ' ἐκείνου στρα-
τιὰ καὶ οἱ στρατηγοὶ, μὴ νομίσαντες λυσιτελεῖν ἐνταῦθα δι-
ακινδυνεύειν, τοῦ βασιλέως σφίσι πολιορκουμένου παρὰ τῶν
Μυσῶν, ἐπανεζεύγνυον. ἐν δὲ τῇ ἀναχωρήσει τῶν τε συγ-
κλητικῶν τινες καὶ οὐκ ὀλίγοι στρατιῶται τοὺς στρατηγοὺς
καταλιπόντες, διεδίδρασκον εἰς Βυζάντιον. ὧν ἦν καὶ ὁ Βα-
τάτζης Ἰωάννης, τάξιν ἄγων τὴν Ἀχυραϊτῶν προσαγορευο-
V. 359 μένην. καὶ αἱ τῆς Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας πόλεις, ὅσαι βα-
σιλεῖ τῷ Καντακουζηνῷ ὑπήκοοι ἦσαν, τὴν ἐσβολὴν τῶν Μυ-
D σῶν πυθόμεναι ὡς κατὰ βασιλέως γένοιτο, πλὴν ὀλίγων λίαν
πρὸς βασιλίδα συναπέστησαν καὶ τούς τε ἄρχοντας αὐτῶν
καὶ τῶν πολιτῶν συλλαμβάνοντες τοὺς δυνατοὺς, ὑπὸ δεσμοῖς
εἰς Βυζάντιον ἀπεκόμιζον. τὰ ἴσα δὲ καὶ αἱ κατὰ τὴν Ῥο-
δόπην πόλεις ἔδρων· καὶ κοινὸς ἦν ὁ πόλεμος πρός τε Καν-
τακουζηνὸν τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παρ' ἑκάστοις δυνατούς.
σχεδὸν γάρ τοι εἰς δύο διῄρητο τὰ τῶν πολιτειῶν, καὶ οἱ
μὲν ὀλίγοι τὰ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως ἔδρων, οἱ δῆμοι
δὲ ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀγόμενοι καὶ τῶν ἀπόρων, τὰ βα-
σιλίδος ᾑροῦντο μᾶλλον. κρείττους δὲ οἱ πολλοὶ πανταχοῦ

bis videlicet corrupisset) deditionem civibus se persuasurum opinatus, citra prolationem Adrianopolin venit. Sed frustra fuit: urbis enim rectores socium se, non dominum vocasse aiebant. At enim Cantacuzeno eius adventus non vulgariter nocuit, omnibus eum imperatricis causa advenisse existimantibus. Nam et missum ab illo agmen ad flumen Nigrum et duces, rati non expedire illic manere cum periculo, imperatore a Moesis obsesso, recesserunt: nonnullique primarii ac bona pars militum, relictis ducibus, Byzantium aufugerunt, e quibus erat Ioannes Batatzes, Achyraïtarum aciei praepositus. Et Thraciae Macedoniaeque oppida, quotquot in Cantacuzeni ditionem se tradiderant, paucis admodum exceptis, ut Moesos contra eum irruisse intellexerunt, simul ad Augustam defecerunt locupletioresque cives, cum praefectis vinculis constrictos, Byzantium deportarunt. Similia Rhodopes oppida designarunt; communeque adversus Cantacuzenum et potentiores cuiusque oppidi cives bellum gerebatur: ferme enim in duas factiones discesserant, paucisque a Cantacuzeno facientibus, plebs a seditiosis et egentibus sollicitata, imperatrici favebat potius; ubique autem popularis multi-

γινόμενοι, διέφθειρον τοὺς δυνατοὺς, καὶ σύγχυσις δεινὴ A. C 1341 καὶ ἀταξία τὰς πόλεις κατεῖχεν. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μυσῶν P. 445 βασιλεὺς ἐπεὶ τὴν Ἀδριανοῦ κατασχεῖν οὐκ ἠδυνήθη, πρὸς Διδυμοτείχῳ ἐστρατοπέδευσεν ἐλθὼν, μήπω διαβὰς τὸν Ἕβρον· στρατιὰν δὲ ἀπολεξάμενος ἐκ τῆς ἰδίας οὐκ ὀλίγην, πρὸς τὰς κατὰ Θρᾴκην ἐξαπέστειλε πόλεις ληϊσομένους. οὕτω δὲ συμβὰν, ἡ ἐκ Βυζαντίου μετὰ Ἀγγέλου τοῦ πιγκέρνη ἀναστρέφουσα στρατιὰ, οὐκ ὀλίγοις αὐτῶν περιτυχοῦσα καὶ κρείττων γενομένη, ἀπέκτεινε κατὰ τὴν μάχην. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰ παράλια τῆς Θρᾴκης χωρία στρατιὰ Περσικὴ ἐπὶ λείαν καὶ αὐτὴ περαιωθεῖσα, τοῖς ὑπολοίποις τῶν Μυ- B σῶν κατὰ τύχην συντυχοῦσα, ἀπέκτεινέ τε καὶ εἷλε ζῶντας ἐξ αὐτῶν πολλούς. οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ οἰκεῖον ἐπανῆλθον, οὐ μόνον ἔχοντες μηδὲν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδίων πολλοὺς ἀποβαλόντες. Ἀλέξανδρος δὲ καίτοι πρότερον καταφρονητικῶς πρὸς Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα διακείμενος, οἷα δὴ οἰόμενος μηδὲ ὀλίγα δυνάμενον ἀντιτάττεσθαι πρὸς αὐτὸν, πρὸς τῷ πληγῆναι ἀμφοτέρωθεν ὑπό τε Ῥωμαίων καὶ Περσῶν, ἔτι καὶ τὸν βασιλέα πυθόμενος ἐν Διδυμοτείχῳ στρατιᾶς πολλῆς καὶ ἀγαθῆς εὐπορεῖν, ἔδεισε καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων, μὴ οὐκ εἰς ἀγαθὸν αὐτῷ ἡ τόλμα ἀποβῇ, καὶ πέμψας πρεσβείαν, διελέγετο περὶ εἰρήνης. τῶν δὲ βασιλεῖ συνόντων οἱ ἐν ἡλικίᾳ καὶ θρασύτεροι τὰς ὁρμὰς, μὴ C δέχεσθαι παρῄνουν τὴν εἰρήνην, ἀλλ' ἐξώρμων βασιλέα μᾶλ-

7. μετὰ om. P. 13. τὸ ante στρατόπεδον add. M.

tudo superior, ditiores interimebat, miseraque confusio ac perturbatio urbes occupabant. Alexander cum Adrianopolim obtinere nequivisset, prope Didymotichum, Hebro nondum transito, castra locavit delectamque de exercitu manum non modicam ad urbes Thraciae depopulandas misit. Tum qui ex agro Byzantino cum Angelo pincerna revertebantur, plurimis eorum obvii, conflictu eos occidunt. Similiter circa maritima Thraciae loca Persae, cum et ipsi populatum transmisissent, reliquis Moesis casu occurrentes, aliquot interfectis, complures capiunt: ceteri ad exercitum suum non modo sine praeda, sed et multis suorum amissis, se recipiunt. Alexander quamquam prius Cantacuzenum contemneret, quod sibi ne paulum quidem resistere posse opinaretur, cum, praeterquam quod utrinque et a Romanis et a Persis fusus esset, audisset insuper, ipsum Didymotichi habere magnum numerum strenuorum militum, reliquiis suis timuit, ne forte secus eveniret audacia; missisque oratoribus de pace egit. Quae imperatori militabat iuventus, aetatis fervore animosior, pacem dissuadere magisque ad proelium impel-

A. C. 1341 λον πρὸς τὴν μάχην. ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, πρὸς οὐδὲν οἰόμενος τὸν πόλεμον αὐτοῖς λυσιτελήσειν. „εἰ μὲν γὰρ πρὸς μόνους" ἔφασκε „Μυσοὺς ἦν ὁ ἀγὼν ἡμῖν, εἶχεν ἄν τινα ἡ τόλμα λόγον· νυνὶ δὲ οὐ μᾶλλον τούτους ἡμᾶς, ἢ ὅπως Βυζαντίους ἀμυνούμεθα χρὴ σκοπεῖν. ἄν τε γὰρ νικήσωμεν Μυσούς, οὐδὲν ἔσται πλέον, ἢ ὅπως ἐνθένδε ἀπελάσωμεν· ὅπερ αὐτοῖς ἀνάγκη πράττειν, ἄν τε ἡττηθῶσιν, ἄν τε μή. ἐὰν δὲ ἡττώμεθα αὐτοί, ὥσπερ καθ' ἡμῶν αὐτῶν ἐξεπίτη- D δες στρατηγήσομεν τοῖς πολεμίοις. ὥστε τί ἂν εἴη μᾶλλον ἐκείνοις ἥδιον καὶ λυσιτελέστερον, ἢ ἡμᾶς αὐτοὺς ὑπ' ἀβουλίας ἃ ἐκείνοις εὐχῆς ἄξια νομίζεται, ποιεῖν; ἄλλως τε οὐδὲ Ἀλεξάνδρου πρόφασιν ἡμῖν δικαίαν πρὸς τὸν πόλεμον παρεσχημένου, ἀδικοίημεν ἄν, εἰ μὴ διαλύεσθαι ἐθέλοιμεν. οὐ γὰρ ἡμῖν γε ἐπεστράτευσεν, ἀλλ' ἐφ' ἑτέραν πρόφασιν ἐλθών, ἄκων ἔβλαψεν ἡμᾶς· ὥστε καὶ ἐκ τοῦ μὴ λυσιτελεῖν ἡμῖν τὸν πόλεμον καὶ ἐκ τοῦ μὴ πρόφασιν δικαίαν εἰληφέναι τὴν εἰρήνην μᾶλλον αἱρετέον." τοιαῦτα εἰπών, τοὺς πρέσβεις προσεκαλεῖτο καὶ ἐχρημάτιζε περὶ σπονδῶν. καὶ ἐπεὶ κἀκεῖνοι διαλύεσθαι ἦσαν ἕτοιμοι, αὐτοῖς μὲν δῶρα παρασχών, ἀπέπεμπεν εἰς τὸ στρατόπεδον. πρεσβείαν δὲ πέμψας πρὸς Ἀλέξανδρον, καὶ αὐτὸς ἐβεβαίου τὰς σπονδάς. βουλομένων δὲ τῶν βασιλέων καὶ ἀλλήλοις συνελθεῖν ἐπὶ φιλίας μᾶλλον βε- P. 446 βαιώσει, διεκώλυσεν ὁ χειμὼν ἐπιγενόμενος σφοδρός· ὑφ'

6. ἀπελεύσονται M. mg.

lere. Ille repudiare consilium, ut parum utile. Si enim, inquiebat, cum solis Moesis certamen nobis esset, non sine aliqua ratione auderemus: nunc non magis quomodo horum, quam quomodo Byzantiorum a nobis vim prohibeamus, considerandum est. Sive enim Moesos vicerimus, nihil consequemur aliud, quam ut hinc abeant; quod quidem necessario iam facere debent: sive vincamur ipsi, velut de industria hostes contra nosmet, tamquam duces eorum, adducemus. Quid igitur illis iucundius atque fructuosius, quam nos ipsos stultitia quadam committere, quod ipsi ut difficile votis expetendum censent? Ad haec cum Alexander iustam nobis pugnae occasionem non obtulerit, iniusti simus, nisi pacem cum eo coniungamus; non enim nos petivit, sed cum alia de causa huc venisset, nobis haud volens nocuit. Quare quia nec profutura est nobis dimicatio, nec idonea eius causa offertur, pax amplectenda est. His dictis legatos accersit; de foedere respondet et ad id promptos donis honorat atque ad suos remittit; ipseque per suos ad Alexandrum legatos foedus confirmat. Dum autem reges ad constabiliendam amicitiam pararent convenire, hiemis intervenientis asperitas rem distinuit: prae qua cum Moesi in tabernaculis perdurare

οὐ μὴ δυνάμενον τὸ στράτευμα Μυσῶν διακαρτερεῖν ἐπὶ A. C. 1341
σκηναῖς ἀνεζεύγνυον εἰς τὴν οἰκείαν, στρατιωτῶν τε καὶ ἵπ- V. 360
πων αὐτοῖς ὑπὸ κρύους τινῶν ἀπολομένων. μετὰ τοῦτο δὲ
βασιλεὺς ὁ Καντακουζηνὸς πρὸς βασιλίδα πρεσβείαν αὖθις
ἔπεμψε περὶ εἰρήνης. ἠξίου τε, μὴ διὰ τὴν προτέραν κα-
κοβουλίαν τοῖς ἴσοις ἢ καὶ χείροσιν ἐπιχειρεῖν, ἀλλὰ συνι-
δόντας ἐκ τῶν πραττομένων, ὡς οὐκ ἂν λυσιτελήσειεν ὁ πό-
λεμος, ἀλλὰ τὰ Ῥωμαίων ἄρδην διαφθερεῖ, αἱρεῖσθαι τὴν
εἰρήνην. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸν, καίτοι δυνάμενον ἀμύνεσθαι
τοῖς ἴσοις, καταθέσθαι μάλιστα τὸν πόλεμον ἐθέλειν τοῦ
κοινῇ λυσιτελοῦντος ἕνεκα. ἐπρέσβευον δὲ ὅ,τε πρότερον ἥκων B
εἰς πρεσβείαν Δημήτριος ὁ Σγουρόπουλος καὶ ὁ Πόθος Ἰω-
άννης, τοῖς Ἀγγέλῳ τῷ πιγκέρνῃ οἰκείοις συγκατειλεγμένος.
πρὸς μὲν οὖν τὴν πρεσβείαν οἱ ἐν Βυζαντίῳ τὰ βασιλίδος
διοικοῦντες ἀπεκρίναντο οὐδέν. τῶν πρέσβεων δὲ τὸν ἕτερον
μὲν ὀλίγα λοιδορήσαντες, εἶχον ἐν φρουρᾷ· Σγουρόπουλον
δὲ πολλὰς αἰκισάμενοι πληγὰς καὶ τὴν ὑπήνην περικείραντες
καὶ κεφαλὴν, ἐπόμπευον ἐπὶ τῆς δημοσίας ἀγορᾶς. εἶθ᾽ ὑπὸ
κλοιοῖς κατεῖχον κατακλείσαντες δεσμωτηρίῳ. τὴν διαφορὰν
δὲ τῆς τιμωρίας ἐνεποίει τὸ τὸν μὲν ἐκ τῶν οἰκείων βασιλέ-
ως εἶναι, εἰς οὓς ἔδει πᾶσαν ἐνδείκνυσθαι πικρίαν καὶ μη- C
δεμίαν ὕβρεως ἐλλείπειν ὑπερβολήν· ἅμα μὲν κἀκεῖνον δι᾽
αὐτῶν ἡγουμένους ἀτιμοῦν, ἅμα δ᾽ ἵνα καὶ πρὸς ἄμυναν δι-
ερεθίζωσιν, ἀποθέμενον τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης λογισμούς.

nequirent, militibus et equis aliquot enectis frigorum magnitudine, domum reverterunt. Post haec imperator Cantacuzenus Augustam de pace iterum appellat petitque, ne, qua prius temeritate, paria aut deteriora etiam in posterum aggrediatur. Quin potius cum ex anteactis iam cognoverit, bellum istuc Romanum imperium funditus perditurum, pacem admittat: se quoque, licet par pari referre possit, communis boni causa ab armis libentissime discessurum. Legatus erat, qui et alias, Demetrius Sguropulus, et una Ioannes Pothus ex Angeli pincernae domesticis. Ad legationem qui Byzantii pro imperatrice tractabant imperium, nihil respondent, sed legatum alterum multis adspersum conviciis in custodiam compingunt; Sguropulum vero verberibus indignissime coopertum pilisque barbae et capitis nudatum, in foro ut in pompa publice spectandum statuunt. Deinde iniectis collo vinculis, in carcerem trudunt. Supplicii differentiam faciebat, quod hic esset ex imperatoris familiaribus, in quos oporteret omnem acerbitatem effundere nullamque, quantumvis atrocem, iniuriam non conferre: cum hoc modo se ipsum Cantacuzenum ignominia in illis multare arbitrarentur, simul ut eum ad ultionem, pacis cupiditate abiecta, irritarent. Erant siquidem

A. C. 1341 ἐδεδίεσαν γὰρ, μὴ καὶ τῆς βασιλίδος τὴν εἰρήνην ἑλομένης,
ἀπόλωνται αὐτοὶ, τῶν παρόντων κακῶν αἰτιώτατοι ὀφθέντες.
τὸν Πόθον δὲ ἐσκέπτοντο μετὰ μικρὸν τοῦ δεσμωτηρίου ἀπο-
λύσαντες, Πιγκέρνῃ προσπέμψαι, πολλὰ ἐπαγγελλόμενοι καὶ
θαυμαστὰ, εἰ βασιλέως ἀποστὰς ἕλοιτο μᾶλλον σὺν αὐτοῖς
ἐκείνῳ πολεμεῖν. διὸ καὶ προσηνέστερόν πως προσηνέχθησαν.
ὀλίγῳ δὲ ὕστερον καὶ Συραλὴν κρατήσαντες πρὸς Χίον δια-
D περαιούμενον ἐπὶ βασιλέως, ὅτι καὶ αὐτὸς τῶν οἰκειοτάτων
ἐκείνῳ ἦν, ἀγαγόντες πρὸς Βυζάντιον καὶ τρίχας καὶ γένειον
περιελόντες, ὄνῳ τε ἐπιθέντες τετραμμένον ἐπὶ τὸν πρωκτὸν,
ἠνάγκαζον τὴν ὄνου κατέχειν οὐρὰν ἐφ᾽ ὕβρει πλείονι. καὶ
τοῦτον ἐθριάμβευον τὸν τρόπον.

P. 447 λ΄. Ἐπεὶ δὲ αἱ πόλεις πᾶσαι πλὴν Παμφίλου καὶ Κο-
πρίνου πόλεων κατὰ τὴν Θρᾴκην καὶ φρουρίου τινὸς Ἐμπυ-
B θίου προσαγορευομένου, ὅπερ ἐγγὺς Διδυμοτείχου πολλοῖς
πρότερον χρόνοις ἐξ αὐτῶν κρηπίδων ἐδείματο ὁ βασιλεὺς,
πρὸς βασιλίδα συναπέστησαν, ὥσπερ ἐκ συνθήματος τά τε
V. 361 βασιλέως διηρπάζετο ἐν πάσαις σχεδὸν διεσπαρμένα, (ἃ
καὶ μᾶλλον ἔπεισε τοὺς ἑκασταχοῦ ἐκπολεμωθῆναι πρὸς αὐ-
τὸν, ὁρῶντας οὐκ ὀλίγον τὸ κέρδος τοῦ πολέμου,) καὶ τὰ
τῶν ἐκείνῳ προσεχόντων ἢ ἀληθῶς, ἢ καὶ ὑποπτευομένων
ἔκ τινος αἰτίας. τὸν μὲν οὖν τῶν χρημάτων ἀριθμὸν, ὅσος
ἐν Βυζαντίῳ καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ὑπὸ τῶν τὰ βασιλίδος

8. *ἐκ βασιλέως* M. 13. *Κοπρίνου* M. quoque, non, ut Intpr. legit, *Πρίνου*.

in timore, si imperatrix pacem non respueret, ne ipsi ut malorum istorum capita et auctores pessum irent. Pothum vero, paulo post e carcere liberum, ad pincernam remittere decernebant cum pollicitationibus multis et eximiis, si se contra imperatorem vellet socium adiungere. Quare et mitius aliquanto eum habuerunt. Non diu post etiam Syralem, missu imperatoris in Chium navigantem, ut eius familiarissimum interceperunt ac Byzantium perductum, mento et capite rasis, asino imposuerunt, sic, ut facie ad clunes obversus, maioris causa dedecoris caudam bestiae pro freno tenere cogeretur. Et ad hunc quidem modum isti triumpharunt.

30. Postquam urbes omnes, praeter Pamphilum et Coprinum in Thracia et castellum quoddam Empythium nomine, quod prope Didymotichum multo antea a fundamentis Cantacuzenus aedificarat, ad imperatricem quasi per coniurationem desciverunt, eius opes in singulis propemodum collocatae diripiuntur, quae etiam cuilibet earum ad arma in eum capessenda incitamento erant, belli lucrum non exiguum cernenti. Eorum item fortunae, qui aut vere illi favebant, aut ob aliquam causam favoris et gratiae suspecti erant.

πραττόντων διηρπάγη βασιλέως τε καὶ τῆς μητρὸς, σαφέ- A. C. 1341 στατα εἰπεῖν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ τῶν ἐχόντων αὐτῶν εἰδότων C ὑπὸ πλήθους ἀκριβῶς. βοσκημάτων δὲ βοῶν μὲν ἀγέλαι πολλαὶ, ἐς πεντακισχιλίας ἔχουσαι νομάδας· ζεύγη δὲ, οἷς ἐχρῆτο πρὸς τὰς γεωργίας, χίλια· ἵπποι θήλειαι νεμόμεναι πεντακόσιαι πρὸς δισχιλίαις, κάμηλοι διακόσιαι, ἡμίονοι τριακόσιαι, ὄνοι δὲ πεντακόσιοι· συβώσιά τε ἐς πέντε μυριάδας ἔχοντα συῶν, καὶ προβάτων μυριάδες ἑπτά· καρπῶν δὲ ἄπιστόν τι χρῆμα καὶ δυσαρίθμητον κομιδῇ. ὧν ἁπάντων ἐν χρόνῳ ἀποστερηθεὶς βραχεῖ, οὐδὲν ἀγεννὲς ἢ μικρόψυχον ἐφθέγξατο· ἐκεῖνο δὲ ἠνία μόνον, ὅτι εἰς οὐδὲν χρήσιμον ἀνάλωτο τῷ κοινῷ. αὐτὸς γὰρ ἰσχυρίζετο οὕτω διανενοῆσθαι, ὡς πάντα ἀναλώσων τῆς Ῥωμαίων ὠφελείας ἕνεκα. ἐν Βυ- D ζαντίῳ δὲ τοῦ στρατεύματος ὁ τοῦ βασιλέως κηδεστὴς Ἀνδρόνικος ὁ Ἀσάνης στρατηγὸς ἀποδειχθεὶς καὶ τὸν πρὸς τὸν γαμβρὸν πόλεμον ἀναδεξάμενος, ἄρας ἐκεῖθεν, τὰς κατὰ Θρᾴκην περιῄει πόλεις, πάντων προθύμως ὑποδεχομένων καὶ συναιρομένων πρὸς τὸν πόλεμον τὰ δυνατά. βασιλεὺς δὲ ὁ Καντακουζηνὸς πολλῆς μὲν καὶ ἀγαθῆς εὐπόρει στρατιᾶς· στρατεύεσθαι δὲ ἀμήχανον ἦν διὰ τὴν ὥραν, καταφυγὴν τῆς στρατιᾶς πρὸς τοὺς ὑετοὺς καὶ τὴν χιόνα οὐκ ἐχούσης, ἐκπεπολεμωμένων ἤδη πάντων. ὅθεν, εὐδίας μὲν P. 448

6. χιλίαις M. pro δισχιλίαις.

Quantum igitur pecuniae imperatori et matri eius Byzantii et in aliis civitatibus ab imperatricis factione ablatum sit, non potest ad unguem dici: cum nec ipsis, qui eam asservabant, propter granditatem numerus eius plane constiterit. Pecorum autem, boum quidem pascualium in multa armenta dispertitorum fuerunt ad quina millia, ruricolarum iuga mille: equae pascuales mille quingentae, cameli ducenti, muli trecenti, asini quingenti. Greges suilli ad quinquaginta millia porcorum continentes; ovium septuaginta millia; frugum acervi incredibiles et omnino innumerabiles. Quibus omnibus brevi tempore spoliatus, nihil imbelle aut pusillanimum locutus est. Illud dumtaxat ei tristitiam movebat, quod tantae opes ad nullum rei publicae commodum, (in cuius emolumentum ipse omnia impendere se cogitasse affirmabat,) converterentur. Byzantii copiarum dux Andronicus Asanes, Cantacuzeni socer, declaratus, bello contra generum recepto, inde profectus, Thraciae urbes obibat, omnibus eum cupide excipientibus et quantum poterant adiuvantibus. Cantacuzenus cum numerosum haberet fortemque exercitum, educere illum propter anni tempestatem nequibat: quod militibus adversus pluvias et nives nusquam pateret perfugium, iam omnibus ut hostem adversantibus. Unde tranquillo coelo urbes

A.C. 1341 οὔσης, τὰς παρακειμένας κατέτρεχον πόλεις καὶ κακῶς ἐποίουν, τῆς ἐκ Βυζαντίου στρατιᾶς πρὸς τὰς πόλεις καταδυομένης καὶ οὐδ' ἀντιβλέπειν οὔσης δυνατῆς. ἐπεὶ δ' ἀναχωροῖεν ὑπὸ τοῦ χειμῶνος ἐκβιαζόμενοι ἐκεῖνοι, αὖθις οἱ Βυζάντιοι ἀναθαρσοῦντες ταῖς πόλεσιν ἐπέκειντο, αἳ πολέμιοι ἐδόκουν. καὶ ἡ χώρα πᾶσα ὥσπερ ὑπὸ πολεμίων δῃουμένη, μετανίστατό τε εἰς τὰς πόλεις καὶ οὐδὲν ἦν ὅ, τι οὐκ ἔπασχε δεινὸν, καὶ σκυθικὴ ἐρημία ἡ κατακράτος οἰκουμένη Θρᾴκη ἀπεδείκνυτο οὐκ ἐν μακρῷ, καὶ ἡ Ῥωμαίων ἰσχὺς ὑφ' ἑαυ-B τῆς ἐδαπανᾶτο καὶ διεφθείρετο. οὐ μὴν οὐδὲ οἱ βάρβαροι ἠμέλουν, ἀλλ' εἰδότες, ὡς ἡ Ῥωμαίων στρατιὰ διῄρηται καὶ στασιάζει πρὸς ἑαυτὴν, ἐκ τῆς Ἀσίας περαιούμενοι καὶ ἵπποις καὶ πεζῇ, τὰ μέγιστα ἐκάκουν, οὐδενὸς ἀνθισταμένου. καὶ τὰ παράλια πάντα ἐν βραχεῖ κενὰ ἀνθρώπων ἀπεδείκνυσαν, πάντας ἐξανδραποδιζόμενοι, πλὴν ὅσοι πόλεις ἢ φρούρια κατῴκουν. ὕστερον δὲ ἐκείνων ἀναλωθέντων, καὶ πρὸς τὴν μεσόγειαν ἐχώρησαν. οἱ μέντοι Ῥωμαῖοι οὕτω τοῦ χειμῶνος διετέλεσαν ἀλλήλοις ἀντεπεξιόντες καὶ βλάπτοντες ὅσα δυνατά. Διδυμοτείχῳ δὲ ἡ ἐκ Βυζαντίου στρατιὰ οὐδέποτε ἐτόλμησεν ἐπιστρατεῦσαι, παρόντος βασιλέως. οἱ μέντοι ἐκ Τζερνομιάνου φρουρίου τινὸς οὐ πόῤῥω Διδυμοτείχου C κατῳκισμένου, οὐ φαῦλά τινα λῃστεύοντες ἐκάκουν. σχεδὸν γὰρ οὐ διέλιπον ἀεὶ νυκτὸς τὰ τείχη περιιόντες καὶ λῃστεύον-

22. ᾠκισμένου P.

finitimas incursionibus lacessebant, cum interea Byzantinae copiae in civitates se abderent, neque adspectum eorum ferrent: quibus coeli iniuria cogente recedentibus, rursum Byzantii receptis animis, urbes, inimicae quae videbantur, premebant, totaque regio velut ab hostibus vastata et nihil cladis non sustinens, in oppida commigrabat. Atque ita Thracius orbis parvo spatio vi et grassationibus ad Scythicam solitudinem redigebatur: Romanorumque vires semetipsas absumebant ac deperdebant. Nec tamen barbari opportunitatem negligebant, sed cum Romanorum exercitum divisum et discordiis intestinis laborantem comperissent, cum equitatu et peditatu ex Asia traiicientes, immania detrimenta, nullo obsistente, dabant locaque omnia mari vicina brevi tempore hominibus vacuefaciebant: omnibus, nisi qui urbes aut castella habitarent, in servitutem raptis. Tum deinde etiam in mediterranea pergebant. Romani vero tota hieme velitabantur et damna vicissim quantum poterant creabant. Ad Didymotichum, ubi erat imperator, Byzantini nunquam se admovere ausi sunt; quamquam ex proximo castello, cui nomen Zernomianum, direptionibus non parum infestabatur. Ferme enim in noctes singulas moenia obeuntes, quae inveniebant, auferebant, nec propter paucitatem modo, sed usum etiam falle-

τες, οἷς ἂν ἐντύχοιεν. ἐλάνθανον δὲ οὐ δι' ὀλιγότητα μόνον, A. C. 1341
ἀλλὰ καὶ δι' ἐμπειρίαν. ἦσαν γὰρ περὶ ληστείας κάλλιστα
ἐξησκημένοι. προλοχήσαντες δὲ οἱ ἐν Διδυμοτείχῳ στρατιῶται,
ἐπεὶ κατὰ τὸ εἰωθὸς εἰς ληστείαν αὖθις ἧκον πλείονες ὄντες
τῶν ἐπιέναι εἰωθότων, οὐκ ὀλίγους ἀπέκτειναν αὐτῶν τοῦ V. 362
λόχου ἀναστάντες. βασιλεὺς δὲ ὁ Καντακουζηνὸς διενοεῖτο
μὲν ὡς ἅμα ἦρι Βυζαντίῳ ἐπιστρατεύσων καὶ πειρασόμενος,
εἰ δύναιτο ἑαυτῷ ὑποποιεῖν· ὅμως τοῦ χειμῶνος τοῖς ἐν Ἀ-
δριανουπόλει ἄρχουσι προσπέμπων κρύφα καὶ διαλεγόμενος,
ἔπεισε τὴν πόλιν ἐγχειρίζειν. καὶ ἐπεὶ συντέθειτο ἡμέρα, καθ' D
ἣν ἔδει ἐπελθεῖν, τὴν οὖσαν στρατιὰν παραλαβὼν καὶ προσ-
ποιησάμενος ἐφ' ἑτέρας τῆς Θρᾴκης βαδιεῖσθαι πόλεις, ὡς
πολιορκήσων, ἵνα μὴ ὑπό του τῶν τὰ βασιλίδος ᾑρημένων
πρὸς τὴν Ἀδριανοῦ ἡ ἔφοδος μηνυθῇ, παρὰ τὸν Ἕβρον
ἐστρατοπέδευσεν, ὡς περαιωσόμενος εἰς τὴν ὑστεραίαν. πέμ-
ψας δὲ καὶ πρὸς Πιγκέρνην τὸν ἀνεψιὸν, τὸ Πάμφιλον ἅμα
χιλίοις φρουροῦντα στρατιώταις τήν τε ἀκρόπολιν ἑτέροις
ὁπλίταις καὶ ψιλοῖς τοξόταις ἑκατὸν, ἐκέλευε τὴν ἐν τῇ ἀκρο-
πόλει φρουρὰν καταλιπόντα καὶ τῆς στρατιᾶς τῆς ἱππικῆς
τριακοσίους, ὥστε φρουρεῖν τὴν κάτω πόλιν, τοὺς λοιποὺς
ἀναλαβόντα, ἥκειν πρὸς αὐτόν· ἐδήλου δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, P. 449
ἧς ἕνεκα καλοῖτο. ὁ δ' ἡγησάμενος τὴν ἐν τῇ ἀκροπόλει μό-
νην φρουρὰν ἀρκέσειν πρὸς κατάσχεσιν τῆς πόλεως, τοὺς
ἱππέας ἅπαντας παραλαβὼν, ἧκεν ὡς βασιλέα. τῆς αὐτῆς δὲ
νυκτὸς τοῦ βορέα πνεύσαντος δριμύτερον, ἅμ' ἡμέρᾳ κρυστα-

21. ἥκει P.

bant: erant siquidem in praedando multo exercitatissimi. Ubi ad praedandum more suo et quidem plures solito redierunt, milites apud Didymotichum ex insidiis prorumpentes, bonam partem occiderunt. Imperator Cantacuzenus, etsi principio veris Constantinopolim cogitabat invadere tentareque, an eam posset subigere, nihilo minus ipsa hieme ad magistratus Adrianopolim occulte mittit et ad urbem tradendam eos allectat. Dies quo veniat praefinitur. Ille assumpto exercitu ad alias Thraciae urbes iturum illasque obsessurum fingens, ne, qui ab Augusta stabant, infestum eius accessum Adrianopolim nuntiarent, supra Hebrum, ut postridie militem transducturus, castra facit. Mittit quoque ad pincernam consobrinum, qui cum millenario Pamphilum servabat et arcem cum aliis gravis armaturae ac sagittariis centum; mandat, ut relicta arcis custodia, et ex equitatu trecentis, qui inferiorem urbem tuerentur, cum cetero agmine ad se veniat: causam insuper addit, cur eum vocet. Pincerna opinatus solum arcis praesidium urbi servandae sufficere, cum toto equitatu adest. Cum autem per noctem illam Boreas spi-

A.C. 1341 λοῦσθαι ἤρχετο ὁ ποταμὸς καὶ ὀλίγῳ ὕστερον ἅπας διεφαίνετο κρυσταλωθείς. οὔτε δὲ τοσοῦτον εἶχε στεῤῥότητος ὁ πάγος, ὥστε στέγειν τοὺς ἱππέας ἐπ᾽αὐτὸν περαιουμένους, οὔτε τοῖς συνήθεσιν ἀκατίοις πρὸς τὸν πόρον δίοδον παρεῖχεν. B ἀλλὰ τοῦ μὲν στεῤῥότερος ἐφαίνετο, τοῦ στέγειν δὲ τοὺς ἵππους ἀδρανέστερος. διὸ καὶ ἀπορίαν πολλὴν παρεῖχε πρὸς τὸν πόρον. δυοκαίδεκα μὲν οὖν ἐστρατοπεδεύετο ἐκεῖ ὁ βασιλεὺς ἡμέρας, περιμένων εἰ τρόπῳ δή τινι ἐγγένοιτο τὸν Ἕβρον διαβῆναι. ἐν ταύταις δὲ ἐκ Βυζαντίου τῇ Ἀδριανοῦ ἐπιγενόμενοι στρατιῶται ἑξακόσιοι τὴν ἐπιχείρησιν ἀφείλοντο. ἐν Παμφίλῳ δὲ ἐπεὶ ὁ Πιγκέρνης οὐ παρῆν, ἔχων τὴν στρατιὰν, ἣν ἐκεῖνοι ἐδεδοίκεσαν νεωτερίζειν, πρότερον τῶν φρουρῶν τινας χρήμασι διαφθείραντες καὶ πείσαντες τὰ ἀγγεῖα λάθρα ἐκκενοῦν, ἐν οἷς ὕδωρ αὐτοῖς καὶ οἶνος καὶ εἴ τι ἕτερον ὑγρὸν πρὸς πόσιν ἐφυλάττετο, (οὐ γὰρ ἐκ πηγῆς ἀρύε- C σθαι ἐνῆν,) ὡς ἐπύθοντο ἠνυσμένην τὴν ἐπιβουλὴν, πόλεμον πρὸς τοὺς ἐν ἀκροπόλει φρουροὺς κοινῇ πᾶσα ἡ πόλις ἀναιροῦνται. καὶ ἐκπολιορκήσαντες ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις, παρεστήσαντο μάλιστα δίψῃ πιεσθέντας. δήσαντες δὲ τούς τε ἡγουμένους αὐτῶν, οἳ ἦσαν τρεῖς, καὶ τὴν φρουρὰν, ἔπεμψαν εἰς βασιλίδα. οὓς καὶ ἀτιμάσαντες οἱ ἐν Βυζαντίῳ καὶ πᾶν εἶδος ἐπιδειξάμενοι ἐρεσχελίας, εἶχον ἐν δεσμωτηρίῳ. ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς βασιλέα τὸν Καντακουζηνὸν πολλὴν ἐνεδείκνυντο ἀγνωμοσύνην, οὐδεμιᾶς ὕβρεως φειδόμενοι. εἰς

rasset vehementius, diluculo flumen conglaciare incipiens, intra breve tempus totum frigore constitit. Neque tamen adeo firma ac densa erat glacies, ut portare equitem posset, nec consuetis actuariolis transitum praebebat: sed ad istuc durior, ad equos vero sustinendos fragilior apparebat; quae res multam transeundi dubitationem habebat. Per dies itaque duodenos imperator ibi in stativis mansit, exspectans, si quo modo daretur Hebrum transmittere. In his Adrianopolim Byzantio supervenientes sexcenti milites rem disturbarunt. At Pamphili, quoniam pincerna cum copiis non aderat, prae quibus oppidani quippiam novi tentare metuebant, prius quibusdam e praesidio pecunia numerata corruptis et eo perpulsis, ut vasa clam evacuarent, in quibus aquam et vinum et si quid aliud potabile servabant, (non enim ex puteo haurire licebat,) postquam sibi insidias bene cecidisse audierunt, custodes arcis simul tota urbs oppugnat, expugnatosque et intoleranda siti oppressos, ad deditionem adigit: ac tres eorum duces vinctos, cum toto praesidio ad Augustam Byzantium mittit; quos Byzantii contumeliose tractatos et omnibus dicteriis laceratos, in carcerem dederunt. In imperatorem quoque Cantacuzenum se improbe gesserunt, a nulla ver-

τοσοῦτον δὲ προῆλθον ἀτοπίας, ὥστε εἴ ποτε καὶ βασιλεὺς A. C. 1341
ὁ νέος Ἰωάννης προΐοι τῶν βασιλείων ῥαστώνης εἵνεκα, (οὐ D
γὰρ δὴ αὐτῷ τι τῶν κοινῶν ἐπράττετο διὰ τὸ τῆς ἡλικίας
πάνυ ἀτελές· ἐννέα γὰρ ἦν ἔτη γεγονὼς τελευτῶντος τοῦ πα-
τρὸς,) ὑπὸ τῶν τὰ πράγματα ἐχόντων προπεμπόμενοί τινες,
τὸν δῆμον διηρέθιζον, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας, ὥστε διιόντος
πολλὰς Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως καταχέειν λοιδορίας καὶ
ὡς μάλιστα ἀσέμνους. καὶ τοῦτο ἦσαν ὥς τι δῶρον τῶν ἡδέων
προσάγοντες τῷ νέῳ βασιλεῖ. σκοπὸς δὲ ἦν αὐτοῖς τῶν ὕβρεων
οὐδὲν μὲν ἧττον, ὥστε καὶ τὸν δῆμον εἰς πλείονα ἐμβάλλειν
φόβον, ὡς εἰ περιγένοιτο ὁ βασιλεὺς πικρῶς ἀμυνούμενος διὰ
τὰς ὕβρεις· ὃ καὶ κατὰ σκοπὸν ἐξέβαινεν αὐτοῖς. πάντες γὰρ
οἱ δῆμοι ὅσῳ μᾶλλον ἐξεμαίνοντο, τοσοῦτον ἐδεδίεσαν. ἐκ
τούτου δὲ ἀσύμβατοί τε ἦσαν πρὸς ἐκεῖνον καὶ μᾶλλον ἐξε- V.363
μαίνοντο διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀντιδόσεως πονηρὰν ἐλπίδα. ἄλλως P.450
θ' ὅπως καὶ πᾶσιν ὑπόνοιαν παρέχωσιν, ὡς, εἰ μὴ διέφθαρτο
ἐκεῖνος καὶ ἐξησθένηκε παντάπασιν, οὐκ ἂν οὕτω κατεφρόνουν.
οὐδὲν οὖν ἧττον καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα τὸ ὑβρίζειν αὐτοῖς ἐπε-
τηδεύετο· μάλιστα δὲ ἵν' ἐκεῖνος πυνθανόμενος, ἀπαγορεύῃ
τὴν εἰρήνην, νομίζων κατὰ γνώμην τὰ τοιαῦτα πράττεσθαι
τῇ βασιλίδι. οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς οὕτω δεινὸν ἐφαίνετο τῶν
πρὸς τὸν πόλεμον, ὅσον ἄγειν κίνδυνον ἡ εἰρήνη ἐνομίζετο.
διὸ καὶ πάντα ἐπενόουν καὶ ἐμηχανῶντο, ὥστε μὴ γενέσθαι.

1. ὡς P. 13. ἐδίεσαν P. 14. τε add. M.

borum petulantia temperantes, eoque stoliditatis progressi sunt, ut, si quando Ioannes imperator adolescens e palatio ad animi oblectamentum quopiam prodiret, (ob aetatem siquidem immaturam publicae rei nihil attingebat, quando patre moriente non plus novem annos natus erat,) praemissi quidam ab iis, qui ad clavum sedebant, feminas iuxta ac viros incitabant, ut eo transeunte complura longeque turpissima in Cantacuzenum maledicta evomerent. Et hoc tamquam iucundum munus imperatori puero offerebant. In hisce porro contumeliis etiam hoc sibi volebant, ut populo maiorem timorem ingenerarent, Cantacuzenum, si vinceret, atrociter iniurias persecuturum, id quod illis ex sententia evenit. Omnis namque populus, quo magis insaniebat, hoc amplius metuebat, et cum sibi condignam mercedem repensum iri formidaret, audacius furebat et a reconciliatione magis abhorrebat, nisi ille viribus omnino destitutus ac perditus esset, non se ita eum contempturos. Et cum nihilominus his de causis studerent eum cumulare iniuriis, maxime tamen id faciebant, ut his intellectis, pacem desperaret, ea imperatrice conscia et libente fieri opinatus. Etenim nihil ad bellum requisitum tam durum, quam pacem istam periculosam constituebant. Quare ad eam impediendam excogitabant machinabanturque omnia. Ve-

A. C. 1341 ἐπὶ τῆς βασιλίδος μέντοι οὐκ ἀσέμνως οὕτως ἐλοιδοροῦντο,
(ὀργῇ γὰρ πρὸς τοὺς οὕτως ἀσελγαίνοντας ἐφέρετο,) ἀλλ᾽
B ἠρῶντο μόνον τὰ δεινότατα καὶ πολλὴν κατεψηφίζοντο σκαιό-
τητα καὶ πονηρίαν τρόπων, ὅτι τοσούτων παρὰ βασιλέως ἀπο-
λελαυκὼς καὶ οὕτω φιληθεὶς, ἀχάριστος ἐκ διαμέτρου καὶ
κακὸς περὶ τοὺς ἐκείνου παῖδας ὦπται. ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὕτως
ἠκολάσταινον περὶ τὴν γλῶτταν· καὶ ὁ πατριάρχης ὀλίγα ἢ οὐ-
δὲν φροντίζων τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν, αὐτόν τε βασιλέα,
μηδεμίαν πρόφασιν πρὸς τὸν πόλεμον παρεσχημένον, ἀλλὰ καὶ
πολλὰ πολλάκις δεηθέντα διαλύσασθαι, ἀφορισμῷ ὑπέβαλεν,
ὡς κακὸν ὀφθέντα περὶ βασιλίδα, καὶ εἴ τις αὐτῷ συνείη·
βασιλεὺς δὲ ὁ Καντακουζηνὸς οὐ μόνον αὐτὸς τἀναντιώτατα
C ἐφαίνετο ποιῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνόντας ἀναπείθων. οὐ γὰρ
μόνον βασιλίδα, εἴποτε ἔδει μνημονεύειν, διὰ πάσης εὐφημί-
ας ἦγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τῶν ἀξιωμάτων μᾶλλον,
ἢ τῶν ὀνομάτων προσηγόρευε, τῶν ἐξ Ἀνδρονίκου μέντοι τοῦ
βασιλέως ἑκάστῳ δεδωρημένων, ἐπεὶ τῶν ὕστερον, ὡς παρὰ
δίκην γεγενημένων, τὰ πολλὰ ἀπέστεργε. τῶν συνόντων δὲ ἐπ᾽
αὐτοῦ τινος τὸν παρακοιμώμενον καὶ ἕτερόν τινα τῶν ἐν Βυ-
ζαντίῳ ὑβρίσαντος αἰσχρῶς, ἐκέλευσε τυπτηθῆναι, γυναιξὶ
φάμενος πορνευομέναις προσήκειν τὰ τοιαῦτα, ἀνδράσι δὲ
τὸ μάχεσθαι.

D λα΄. *Πρὸς μέντοι τὸν ἔπαρχον τὸν Μονομάχον* ἐπιτρο-

10. *διαλύσεσθαι* P.

rumtamen coram imperatrice verecundius conviciabantur, quod illa sermonis proterviam ferret aegerrime; sed tantum severissime accusabant singularisque illum stuporis et perversitatis condemnabant, quod summis ab imperatore demortuo beneficiis ornatus et tantopere dilectus, ex diametro ingratus et erga eius liberos malevolus exstitisset. Atque illi quidem linguas ita liberas habebant; et patriarcha, legum ecclesiasticarum securus, ipsum Cantacuzenum, qui bellum minime excitarat, sed multum ac saepe pacem expetiverat, anathemati cum sequacibus subiecit, quasi in imperatricem se nequam praestitisset; cum tamen non ipse solum prorsus contrarium faceret, sed et suos ad idem cohortaretur. Nec vero illam dumtaxat, si quando eius erat habenda mentio, perhonorifice, verum alios non tam propriis eorum nominibus appellitabat, quam a dignitatibus, quas gerebant, modo ab Andronico imperatore ipsis tributae essent; nam quae postea facta erant, eorum maximam partem non probabat. Et cum quidam de suis coram ipso Apocauchum, cubiculi sacri praefectum, et alium quendam Byzantium turpi convicio incessisset, eum praecepit vapulare dixitque, mulieribus meretricibus levitatem huiuscemodi convenire, viros pugnam decere.

31. Ceterum ad Thessaliae praetorem Monomachum et proto-

πεύοντα Θεσσαλίας καὶ Συναδηνὸν τὸν πρωτοστράτορα Θεσ- A. C. 1341 σαλονίκης τότε ἄρχοντα καὶ Συργὴν Ντελενουζίαν τὸν βασιλέως Ἀνδρονίκου ἀνεψιὸν, τὸν Κύπρου ῥηγὸς υἱὸν, Φερῶν καὶ αὐτὸν ἄρχοντα, οὗ καὶ τὴν θυγατέρα, τοῦ βασιλέως Ἀν- P. 451 δρονίκου περιόντος ἔτι, τῷ υἱῷ Μανουὴλ ὁ τότε μέγας δομέστικος κατηγγύησε, πρεσβείαν πέπομφεν ὁ βασιλεὺς, αἰτίας ἑαυτὸν ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις ἀπολύων, ὡς οὐκ ἀπὸ γνώμης ἐπιβούλου καὶ πονηρᾶς, οὐδ' ἐπιθυμίᾳ τιμῆς βασιλικῆς τὰ τοιαῦτα νεωτερισθείη, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐν Βυζαντίῳ πόλεμον ἀκήρυκτον ἐξενεγκόντων κατ' αὐτοῦ, καὶ ἄκων εἰς ταῦτα ἐξενηνεγμένος· ὅθεν καὶ τῶν πραγμάτων ἐπειγόντων, καὶ πρὶν αὐτοῖς κοινώσασθαι τὴν γνώμην, ἃ αὐτῷ τε καὶ πᾶσι τοῖς συνοῦσι λυσιτελεῖν ἐδόκει καταπεπράχθαι. ἠξίου τε μὴ διὰ V. 364 τὰ τοιαῦτα δυσχεραίνειν ὡς περιοφθέντας, ἀλλ' εἴ τι καὶ B τῶν μὴ δεόντων γένοιτο, ἀνάγκῃ τῶν πραγμάτων προσλογίζεσθαι. ἔπαρχος μὲν οὖν οὔτε τὴν πρεσβείαν προσεδέξατο, οὔτ' εὐθὺς πρὸς πόλεμον ἐκινήθη, ἀλλὰ τὴν κοινωνίαν μόνον ἀπηγόρευεν. ὁμοίως δὲ καὶ πρωτοστράτωρ πολλὴν τοῦ βασιλέως ἀμνημοσύνην τῶν φίλων κατηγόρει, ὅτι δὴ αὐτὸν πολλὴν τῆς εἰς ἐκεῖνον εὐνοίας ἐκ πολλῶν ἐτῶν ἀπόδειξιν ἐπιδεδειγμένον, ὥς τινα τῶν πολλῶν ὀλίγον διαφέροντα περιεῖδε, καὶ ταῦτα τοιούτοις μέλλων ἐγχειρεῖν. οὐδὲν μέντοι δεινὸν εἴργαστο τὸν πρεσβευτὴν, ἀλλ' ἐκέλευεν αὖθις ἀναστρέφειν πρὸς τὸν πέμψαντα. Συργὴς δὲ εἴτε καὶ ἐκ προφάσεώς τινος

stratorem Synadenum, Thessalonicae tum praefectum, et Syrgem Ntelenuziam, imperatoris Andronici consobrinum, Cypriorum regis filium, Pherarum et ipsum praefectum, cuius etiam filiam, superstite adhuc imperatore, Manueli filio magnus tum domesticus desponderat, legatos imperator misit, culpam factorum a se removens, ista scilicet non insidiose et maligna mente, nec cupiditate maiestatis imperatoriae molitum, sed propter Byzantinos, bellum non ante denuntiatum sibi inferentes, huc se compulsum, et rebus ita postulantibus, antequam cum ipsis posset communicare consilium, quae visa essent sibi et sociis omnibus conducere, confecta esse; orabatque, ne idcirco quasi despecti indignarentur, sed si quid factum, quod factum non oportuisset, rerum necessitati adscriberent. Praetor igitur nec legationem admisit, nec ad bellum prorupit; sed communionem tantummodo recusavit. Perinde protostrator imperatorem ut amicorum valde immemorem insimulabat, quod nimirum se, qui tam multis annis tantam ei benevolentiam navasset, ut quempiam paene vulgarem ac plebeium contempsisset, idque cum rem tam arduam meditaretur; nihil tamen legato fecit mali, nisi quod mox ad dominum suum reverti iussit. At Syrges sive ex an-

A.C. 1341 ἀρχαιοτέρας μηνίων, εἴτε καὶ τότε πρῶτον ἐκ τοῦ παρεω- C ρᾶσθαι ὑπωπτευκέναι πρὸς ὀργὴν ἐξήγετο, τούς τε λόγους τῆς πρεσβείας ὡς ἔχοντας οὐδὲν ὑγιὲς, ἀλλ' ἀπάτῃ συνεσκευασμένους, ἀπεπέμπετο, φάσκων ὡς, εἰ καὶ παρ' ἐκείνῳ τῶν μηδενὸς ἀξίων ἐνομίσθη, ἀλλ' αὐτὸς αὐτοῖς ἔργοις ποιήσειν καταφανὲς, ὡς τούς τε φίλους ὠφελεῖν καὶ τοὺς πολεμίους βλάπτειν δύναιτο τὰ μέγιστα· καὶ τοὺς πρέσβεις εἰς τὸ δεσμωτήριον εἰσῆγεν. οἳ Δημήτριός τε ἦσαν ὁ Κασανδρηνὸς καὶ Λάσκαρις, ὃς ἦν μέγας χαρτουλάριος τὴν ἀξίαν. ὄντος δὲ ἐν Φεραῖς οὐ βοσκημάτων μόνον πλήθους Καντακουζηνῷ τῷ βασιλεῖ, ἀλλὰ καὶ πυῤῥῶν καὶ καρπῶν τῶν ἄλλων, διὰ τὸ D μεγάλας καὶ πλείστας κτήσεις μᾶλλον, ἢ κατὰ τὰς ἄλλας πόλεις ἐνταυθοῖ κεκτῆσθαι, πάντα ἐποιεῖτο ἴδια εὐθύς· δι' ἃ καὶ μᾶλλον ὑπωπτεύθη τὸν πρὸς ἐκεῖνον πόλεμον ᾑρῆσθαι, συνιδὼν, ὡς ἔοικεν, ὡς ἐκ τῆς διαφορᾶς τῆς πρὸς ἐκεῖνον μείζω δύναιτο καρποῦσθαι, ἢ τῆς ὁμονοίας, εἴγε καὶ τῶν πρώτων καὶ μεγίστων ἀπολαύοι παρ' αὐτῷ τιμῶν. οὐ μόνον γὰρ ἐκείνων τοσούτων ὄντων κύριος ἦν εὐθὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους διηρεύνα, οἳ ἦσαν ἐν Φεραῖς πολλοί. καὶ πάντων τὰς οὐσίας ἀφαιρούμενος, ἐκόλαζεν ἀπανθρώπως. ἦν γὰρ δὴ πρὸς τοῦτο πρότερόν τε ἔχων μάλιστα ἐπιῤῥεπῶς καὶ τότε μάλιστα ἐφιλονείκησε μηδεμίαν ὠμότητος ὑπερβολὴν ἀπολιπεῖν. πολλῷ γὰρ τῷ μέτρῳ τοὺς ἐν Βυζαντίῳ παρήλασεν ἐν

9. Λάσκαρ P.

tiquiore quadam causa succensens, sive tum primum, quod se contemptum suspicaretur, excandescens, et verba legatorum ut nihil sincerum continentia, sed dolose conficta, reiecit, addens, etsi a Cantacuzeno inter homines trioboli esset numeratus, tamen re ipsa declaraturum, se cum amicis prodesse, tum inimicis obesse posse quamplurimum, et legatos in carcerem inclusit: Demetrium nempe Casandrenum et Lascarim, magnum chartularium. Cumque Cantacuzenus Pheris haberet non solum pecoris, sed et tritici aliarumque frugum ingentem numerum, propterea quod ampliores ac plures ei hic, quam apud urbes alias possessiones erant, omnia statim ad se avertit: quo firmior suspicio fuit, armis imperatorem appetiturum; quod sciret (ut est credibile) maiores ex dissidio cum illo, quam ex concordia fructus sese percepturum, quantumvis primis ab eo amplissimisque honoribus augeretur. Nec ex his solum tam opulentus subito evadebat: sed insuper amicos eius, qui permulti Pheras incolebant, scrutabatur bonisque omnibus nudatos immaniter puniebat. Et cum antea ad hoc esset propensissimus, tum praesertim nihil ad crudelitatem reliqui facere contendebat et Byzantinos longo intervallo superabat in omnibus, si verborum contumelias excipias: in

πᾶσι, πλὴν τῆς ὕβρεως· ἐν τούτῳ γὰρ μόνῳ σωφρονοῦντα A. C. 1341
ἑαυτὸν παρέσχετο. τήν τε μνηστείαν τῆς θυγατρὸς, ἣν πρό- P. 452
τερον πρὸς τὸν βασιλέως υἱὸν πεποίητο, διέλυσε. τότε μὲν
οὖν χειμῶνος ἐξαισίου ἐπιγενομένου, ἥ τε ἐκ Βυζαντίου καὶ
ἡ ἐκ Διδυμοτείχου στρατιὰ ἡσύχαζον, μὴ δυνάμενοι ἀλλή-
λοις ἀντεπεξιέναι διὰ τὸν χειμῶνα. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ πρω-
τοστράτωρ ἐκ Θεσσαλονίκης, ὅτι τὴν βασιλέως ἀπείπατο πρε-
σβείαν, μεταμεληθεὶς, τῶν οἰκειοτάτων πέμψας τινὰ, κρύφα
διελέγετο ὡς Θεσσαλονίκην παραδώσων. εἶναι γὰρ αὐτῷ τοὺς
συμπράττοντας ἐκεῖ πολλούς. συνεβούλευέ τε μὴ μέλλειν, ἀλλ'
ἅμα ἦρι ἥκειν πρὸς αὐτὸν, ὡς πολλῆς αὐτῷ ὠφελείας ἐσο-
μένης ἐξ ἐκείνου. ὁμοίως δὲ καὶ Χρέλης, ὃς ἦν πρότερον B
πρὸς Ἀνδρόνικον τὸν βασιλέα ηὐτομοληκὼς ἐκ Τριβαλῶν,
στρατιώτας τε ἔχων χιλίους καὶ πόλεις τρεῖς παραδεδωκὼς,
ἃς Ῥωμαίων οὔσας ὑπηκόους κατὰ τὸν πρὸς ἀλλήλους τῶν
Ἀνδρονίκων βασιλέων πόλεμον κατέσχον οἱ Τριβαλοὶ, τῶν
κατεχόντων Ῥωμαίων παραδόντων· οὗτος δὴ οὖν ὁ Χρέλης
χρήμασί τε ἐῤῥωμένος καὶ στρατιὰν ἔχων ἀξιόλογον ὑφ' ἑαυ-
τῷ καὶ πρότερον βασιλεῖ τῷ Καντακουζηνῷ ἐς τὰ μάλιστα
φίλος ὢν, (δι' αὐτοῦ γὰρ καὶ Ἀνδρονίκῳ προσῆλθε τῷ βασι-
λεῖ,) πέμψας καὶ αὐτὸς, ὅτι τε αἱροῖτο ἐδήλου τὰ ἐκείνου,
καὶ παρῄνει καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν ἑσπέραν μᾶλλον τρέπε-
σθαι, ὡς οὐ φαύλης τινὸς αὐτόθεν ἐσομένης ὠφελείας. βα- C
σιλεὺς δὲ ὁ Καντακουζηνὸς, ἐπεὶ ἔαρος ὥρα ἤδη ἦν, ἐκκλη- A.C. 1342

15. ἃς — ὑπηκόους om. P.

hoc quippe uno modestius se gerebat. Connubium autem filiae, quod prius filio imperatoris promiserat, rescidit. Tunc igitur ob inclementiam hiemis, quae Byzantio exierant et quae Didymotichi erant copiae, concurrere nequiverunt. Interim protostrator facti poenitens, quod legationem repulisset, per intimum quendam occulte urbem Thessalonicam imperatori se traditurum pollicetur: esse enim illic, qui ei faverent, quam plurimos: et monebat, ne cunctaretur, sed veris initio accederet; multum se eius rationibus commodaturum. Similiter et Chreles, qui aliquando ex Triballis ad Andronicum transfugerat, sese cum mille militibus et tribus oppidis dediderat, quae Romanis subiecta, Andronicis inter se belligerantibus, Triballi, incolis deditionem facientibus, occuparant. Hic itaque Chreles a pecunia instructus et exercitum sub se non aspernandum habens et antea imperatori Cantacuzeno amicissimus (per quem et Andronici amicitiam adeptus fuerat), misit ipse quoque significatum, se eius partes sequi, cum cohortatione, uti ad occidentem se converteret; utpote non minimos ibi utilitatis fructus inventurus. Can-

A.C. 1342 σίαν συναγαγὼν ἐκ τῶν συνόντων, πρὸς ὅ,τι χρὴ τρέπεσθαι
V. 365 ἐσκέπτοντο. ὅσοι μὲν οὖν ἐκ Βυζαντίου ἦσαν, τὴν εἰς Βυζάντιον
μᾶλλον συνεβούλευον αἱρεῖσθαι εἰσβολὴν, ὡς ἢν κρατήσωσιν ἐ-
κείνου, (εἶναι δὲ οὐκ ἀγεννεῖς ἐλπίδας, πολλῶν ἐκεῖ τὰ βασιλέως
ᾑρημένων,) μεγάλων ἀπαλλαξόμενοι καὶ πόνων καὶ κινδύνων.
οἱ δ' ἑσπέριοι τοῖς ἐκ τῆς ἑσπέρας προσέχειν ᾤοντο μᾶλλον πράγ-
μασι δεῖν, ὡς οὐκ ἐκπεπολεμωμένοις βασιλεῖ, ἀλλὰ προσχωρήσου-
σι διὰ τὴν εὔνοιαν ῥαδίως. τὰ δ' ἐν Βυζαντίῳ μεγάλης δεῖσθαι
τῆς παρασκευῆς, πολλῶν ὄντων ἐκεῖ τῶν πολεμιωτάτων βασι-
D λεῖ καὶ τοὺς ἄλλους ἐναγόντων πρὸς τὸν πόλεμον. οἷς δεῖν
ἐπιστρατεύειν ἐπανήκοντας ἐκ τῆς ἑσπέρας καὶ μεγάλην ἐκεῖ-
θεν περιβεβλημένους δύναμιν. τὸ μέντοι μισθοφορικὸν τῆς
στρατιᾶς καὶ ὅσοι τῶν βασιλέως ἦσαν οἰκετῶν, διεφέροντο
πρὸς οὐδὲν, ἀλλ' ἕτοιμοι ἦσαν πρὸς ὅ,τι ἂν βασιλεῖ δοκῇ λυ-
σιτελεῖν τρεψόμενοι καὶ αὐτοί. βασιλεὺς δὲ οὐκ ἔφασκε δεῖν
τοὺς ἐκ τῆς ἑσπέρας καλοῦντας ὄντας τηλικούτους περιορᾶν.
καὶ μὴ καλούντων γὰρ, εἰ μόνον ἐλπίς τις ὑπεφαίνετο βε-
βαία τοῦ προσάξασθαι αὐτοὺς ἐκεῖ παραγενομένους, ἦμεν ἂν
οὐδεμιᾶς ἀπηλλαγμένοι μέμψεως, εἰ τοιαύτην δύναμιν προεί-
P. 453 μεθα ἑκόντες· νυνὶ δὲ, καλούντων τε αὐτῶν καὶ βεβαίαν
τῶν ἐκεῖ πραγμάτων παρεχόντων τὴν παράληψιν, οὔτε λυσι-
τελὲς, οὔτε σῶφρον παριδεῖν· ἀλλὰ δέον καὶ τὴν ἐκείνων
προσλαβόντας δύναμιν, οὕτω χωρεῖν ἐπὶ τοὺς ἄλλους. δέος

18. προσάξεσθαι P.

tacuzenus cum iam vernum tempus adesset, coacto suorum concilio, quo eundum esset, deliberabat. Byzantini omnes expeditionem Byzantinam antecapiendam decernebant: nam si ea urbe potirentur (esse autem potiundi praeclaram spem, multis ibi imperatoris partes amplectentibus,) magnis deinceps et laboribus et periculis fore liberos. Occidentales autem magis ad res occidentis incumbendum censebant, quippe haud efferatis illic in imperatorem mortalibus ac proinde ob benevolentiam non difficile ad eius imperium accessuris. Adversus Byzantinos opus fore magno apparatu, quando illic multi sint eius hostes acerbissimi, qui et alios ad arma exsuscitent: in quos ab occidente auctos potentia reversos, movere oporteret. Mercenarii et domestici imperatoris nullum discrimen faciebant, parati ire, quo ille consultum putaret: cuius haec fuit sententia. Occidentales ultro vocantes et tam multi haud negligendi sunt, qui si vel non vocarent, et solum aliquid exploratae spei subostenderetur, ad nos se adiungerent, si ibi essemus. Tanta igitur accessione virium sponte dimissa, quam vituperationem non meremur? Nunc quoniam ipsi accersunt et certum est, nos rerum illic potituros, non habet quidquam nec utilitatis, nec prudentiae,

γὰρ, μὴ καὶ ταύτης ἀμελήσαντες, ἀντὶ συμμάχου καὶ φίλης A.C. 1342
πολεμίαν πρὸς τοῖς ἄλλοις ἕξομεν." οὕτως εἰπόντος βασιλέως,
καὶ οἱ ἄλλοι ἐπεψηφίζοντο, οἱ μὲν ἑκόντες, οἱ δ' ἀνάγκῃ.

λβ'. Πρὸς μὲν οὖν Διδυμοτείχῳ βασιλίδα τὴν γυναῖκα B
κατέλιπεν ὁ βασιλεὺς ἅμα θυγατράσι τρισὶ καὶ δουκὶ Νικη-
φόρῳ τῷ δεσπότου παιδὶ, ᾧ Μαρίαν συνῴκησε τὴν θυγατέρα,
ἀδυνάτως ἔχοντι στρατεύεσθαι διὰ τὴν ἡλικίαν, (ἔτι γὰρ πα-
ρήμειβε τὴν παιδικὴν,) στρατιάν τε ἱππικὴν, ὅσην ᾤετο ἀρ-
κέσειν πρὸς τὰς ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων καὶ Βυζαντίου ἐφό-
δους ἐσομένας. πρὸς γὰρ τοῖς ὕστερον ὀλίγῳ ἐπιγενομένοις
χίλιοι ἦσαν. ὧν ἦρχον Μανουὴλ ὁ Ταρχανειώτης καὶ ὁ Φα- C
κρασὴς Γεώργιος καὶ τρίτος ὁ τῆς αὐλῆς πριμμικήριος Πα-
λαιολόγος ὁ Ἰωάννης, καὶ ὁ Γλαβᾶς Γεώργιος σὺν τούτοις. ἐπὶ
δὲ τῆς ἔξω Διδυμοτείχου συνοικίας οὔσης πολλῆς, ἑτέρους ἐπέ-
στησεν ἄρχοντας ὀκτὼ, ὧν ἦρχεν ἕκαστος χιλίων τοξοτῶν.
στρατηγὸν δὲ ἐπὶ πᾶσι τὸν γυναικὸς ἀδελφὸν Ἀσάνην κατέ-
λιπε τὸν Μανουήλ. πόλεων δὲ τῶν κατὰ τὴν Θρᾴκην ἁπα-
σῶν οὐδεμία αὐτῷ προσεῖχεν, ἀλλὰ πᾶσαι πρὸς βασιλίδα συν-
απέστησαν, πλὴν τοῦ Ἐμπυθίου φρουρίου, ὃ αὐτῷ, περιόν-
τος ἔτι βασιλέως, ᾠκοδόμητο αὐταῖς κρηπῖσιν. αὐτὸς δὲ τούς
τε υἱοὺς ἔχων Ματθαῖον καὶ Μανουὴλ καὶ τὸν γυναικὸς ἀδελ- D
φὸν Ἀσάνην τὸν Ἰωάννην, ἔτι τε Ἄγγελον Πιγκέρνην τὸν
ἀνεψιὸν, καὶ τῶν εὐγενῶν καὶ καθ' αἷμα προσηκόντων οὐκ V.366

tantae opportunitati deesse: sed illorum quoque assumendae vires et sic demum alii subiugandi sunt. Timendum quippe, si eos non curaverimus, ne pro amicis et sociis hostes una cum ceteris experiamur. His et aliis pars volens, pars invita calculum adiecerunt.

32. Igitur apud Didymotichum coniugem cum tribus filiabus et Nicephorum ducem, despotae filium, (cui Mariam filiam desponderat quique per aetatem imbecillam ac puerilem tolerare militiam nondum poterat,) et turmas equestres, quot nimirum contra aliarum urbium et Byzantii impetum suffecturas credebat, reliquit. Erant autem praeter eos, qui paulo post supervenerant, equites mille: quorum duces Manuel Tarchaniota, Georgius Phracases, Ioannes Palaeologus, aulae primicerius, et Georgius Glabas. Suburbanis valde amplis praefectos octo, quorum quisque mille sagittarios regebat, et primarium omnium ducem Manuelem Asanem, uxoris fratrem, constituit. In Thracia urbes universae simul, eo neglecto, ad Augustam se aggregarunt; castellum Empythium, quod ipse adhuc vivo imperatore a fundamentis exaedificarat, in fide manebat. Ipse Matthaeum et Manuelem filios, et uxoris germanum Ioannem Asanem, nec non Angelum Pincernam consobrinum, nobiliumque et consanguineorum multos secum habens, cum numeroso et forti ex-

A.C. 1342 ὀλίγους, τὴν στρατιὰν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν οὖσαν παραλαβὼν, ἐξῆλθε Διδυμοτείχου πέμπτῃ Μαρτίου ἱσταμένου τῆς δεκάτης ἰνδικτιῶνος. προὔπεμπέ τε ἑαυτοῦ Κωνσταντῖνον τὸν Παλαιολόγον, τὸν δεσπότου Μιχαὴλ τοῦ δουκὸς υἱὸν, ὡς δι' αὐτοῦ τῶν δοκούντων λυσιτελεῖν τινα προπαρασκευασόμενος. ὁ δ' αὐτίκα πρὸς Συργὴν ἀφίστατο ἐν Φεραῖς, εἴτε περὶ τῆς οἰκίας δείσας, (Φεραίοις γὰρ συνῴκει,) εἴτε καὶ οἰωνισάμενος ἐκ τῆς τῶν πόλεων ἀποστασίας, ὡς οὐ κατὰ ῥοῦν βασιλέως Καντακουζηνοῦ τὰ πράγματα χωρήσει. βασιλεὺς δὲ, καίτοι τῶν πραττομένων οὐ πάνυ χρηστὰς ἐλπίδας παρεχόντων, τὴν στρατιὰν ἔχων ἐστρατοπέδευσεν ἐν Βήρᾳ.
P. 454 ἀφθονίαν δὲ ἐκεῖ τοῖς ἵπποις τοῦ τόπου παρέχοντος τροφῆς, (οὔπω γὰρ ἦν ἀπολαύειν ἀφθόνου πανταχοῦ διὰ τὴν ὥραν, ἄρτι ἀρχομένου ἔαρος,) παρέμεινεν ἡμέρας οὐ πολλάς. ἐν ταύταις δὲ τοῦ φρουρίου ἀπεπειρα, εἰ δύναιτο κατασχεῖν ὁμολογίᾳ. βίᾳ γὰρ παραστήσασθαι οὐκ ἤθελε διὰ τὸ μοναχοὺς τὸ φρούριον κατοικεῖν, συνορῶν ὡς, εἰ βίᾳ κρατηθείη, οὐδὲν ἔσται λοιπὸν, ἢ ἀνάστατον γίνεσθαι τὴν μονὴν πολέμου νόμῳ πορθουμένην. οὗ δὴ ἕνεκα οὐδὲ συντόνως ἐπολιόρκει, ἀλλὰ δόκησιν παρεῖχε μόνον, ὡς πρὸς τειχομαχίαν παρασκευαζόμενος. μοναχοὶ δὲ οἱ ἔνδον ὄντες καὶ ὁ ἄλλος
B ὅμιλος ἐξ ἀγροτῶν συνειλεγμένοι, εἴτε διὰ τὴν ἀποστασίαν δεδοικότες, (τὴν γὰρ βασιλέως πρότερον φρουρὰν καὶ τὸν ἄρχοντα, ὃν ἐπέστησεν αὐτοῖς, ἀπάτῃ κατασχόντες δεσμώτας

16. παραστήσεσθαι P.

ercitu Didymoticho egressus est tertio Nonas Maias, indictione decima, praemisso Constantino Palaeologo, Michaelis ducis despotae filio, cuius opera, quae in rem essent, praepararet; qui mox Pheris ad Syrgem defecit, sive quod domui suae timeret, (illic enim habitabat,) sive quod ex urbium defectione Cantacuzeni fortunam afflictum iri augurabatur. Imperator, tametsi ex anteacto tempore non bonae spes affulgerent, ad Beram constitit. Qui locus cum equis laetum pabulum affatim suppeditaret, non enim id ubique (ut vere adhuc recenti) suppetebat, dies ibidem non multos consumpsit, in quibus castellum tentavit, si per deditionem occupare posset: vi enim subigere propter monachos incolas nolebat. Videbat enim, si vi caperetur, lege militari monasterium quoque diruendum. Quam ob causam nec assidue obsidendo oppugnabat; sed opinionem tantum praebebat, quasi se ad muros adoriundos compararet. Monachi vero, qui intus erant, et alia turba ex agrestibus collecta, an propter defectionem trepidi, (prius namque imperatoris praesidium et praefectum ipsis datum fraude circumventos

ἔπεμψαν εἰς βασιλίδα,) εἴτε καὶ τρόπῳ δή τινι ἑτέρῳ, ἠμύ- A. C. 1342
νοντό τε καρτερώτατα ἀπὸ τῶν τειχῶν ὀχυρωτάτων ὄντων
ἐκ κατασκευῆς, καὶ οὐδ' ἄκροις ὠσὶ προσίεντο τοὺς περὶ
συμβάσεως λόγους. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ Βατάτζης Ἰωάννης
ἐκ Βυζαντίου νυκτὸς διαλαθὼν, (οὐ γὰρ ἀσφαλῶς τὸ φρού-
ριον ἐπολιορκεῖτο διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν,) ἅμα ὀλίγοις στρα-
τιώταις εἰσελθὼν, περιεποίησέ τε τὸ φρούριον βασιλίδι καὶ βα-
σιλεῖ τῷ Καντακουζηνῷ τὴν ἐπιχείρησιν ἀνέλπιστον ἐποίει. ἀ- C
ναστήσας τοίνυν ἐκεῖθεν τὴν στρατιὰν, εἰς τὴν Ἀναστασίου πό-
λιν, ἣ Περιθεώριον ὑπὸ βασιλέως Ἀνδρονίκου προσηγόρευτο,
ἐγένετο. καὶ περιεκάθητο πολιορκῶν ἐν τέσσαρσι καὶ εἴκοσιν
ἡμέραις. ἦν γὰρ δὴ καὶ πρὸς Χρέλην καὶ πρωτοστράτορα
τὸν Συναδηνὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ τοὺς μηνύσοντας τὴν ἐκείνου
ἄφιξιν πεπομφὼς, καὶ περιέμενε μαθεῖν, εἰ τὰ ἴσα ὥσπερ
καὶ πρότερον περὶ αὐτοῦ διανοοῦνται. Βατάτζης δὲ τούς τε
στρατιώτας, οὓς ἐκ Βυζαντίου ἧκεν ἔχων ἐπαγόμενος, καὶ ἐκ
τῶν κατὰ τὴν Θρᾴκην καὶ Ῥοδόπην πόλεων οὐκ ὀλίγην στρα-
τιὰν συνειλοχὼς, οὐκ ἀξιόμαχον δὲ ὅμως πρὸς τὴν βασιλέως, D
(ἦν γὰρ δὴ ἐκ βασιλίδος καὶ τῶν ἄλλων τῶν τὰ πράγματα
ἀγόντων τὸν πρὸς ἐκεῖνον ἐπιτετραμμένος πόλεμον,) ἐφείπετο
οὐκ ἐγγύθεν, ἀλλὰ μιᾶς ἡμέρας ὁδὸν διέχων, διὰ πολλῆς ποι-
ούμενος σπουδῆς τὸ μὴ τῇ βασιλέως στρατιᾷ περιτυχεῖν·
ᾔδει γὰρ οὐ χωρὶς ζημίας ἀπαλλάξων. Περιθεωρίου δ' ὑπὸ
βασιλέως πολιορκουμένου ἀκριβῶς, πᾶσαν μὲν ἐκίνει μηχανὴν,

vinculisque implicitos ad imperatricem miserant, an etiam alia quadam de causa, e muris structura validissimis animosissime se defendebant, nec de compositione verbum audire sustinebant. Interea Ioannes Batatzes Byzantio noctu clam, (propter causam enim iam expressam castellum certo constanterque non oppugnabatur) cum parva manu ingressus, id sub Augustae imperium redegit et Cantacuzeno eius obtinendi spem abstulit. Moto igitur inde exercitu, Anastasiopolim (Andronicus Peritheorium appellavit) processit, quam per dies quatuor et viginti circumsidens oppugnavit. Etiam ad Chrelem et protostratorem Thessalonicam de adventu suo miserat et nosse avebat, num idem esset eorum erga se animus, qui hactenus. Batatzes porro, cui ab imperatrice rerumque rectoribus belli contra Cantacuzenum administratio commissa erat, cum militibus, quos Byzantio adducebat, et ex Thraciae ac Rodopes urbibus non modica adiuncta manu, quia se imperatori imparem cernebat, non prope, sed intervallo unius diei insequebatur, perquam sollicite cavens, ne in eius copias incideret: sciebat enim, sine clade se non evasurum. Peritheorio autem ab imperatore arcte obsesso, omnem rudentem movebat, ut cum paucis quibusdam (quia cum pluribus

A.C. 1342 ὡς ἅμα τισὶν ὀλίγοις, εἰ δύναιτο, (πλείοσι γὰρ οὐκ ἐνῆν διαλαθεῖν,) παρελευσόμενος εἰς τὴν πόλιν καὶ φυλάξων. ἤνυε δὲ οὐδὲν, βασιλέως τῆς πολιορκίας συντόνως ἐχομένου καὶ διὰ πάσης ποιουμένου φυλακῆς. μηχανήματά τε γὰρ παντο-
P. 455 δαπὰ καὶ κλίμακας πρὸς τὴν τειχομαχίαν παρεσκεύαζε. Βατάτζης δὲ οὐδενὶ τρόπῳ τοῖς πολιορκουμένοις βοηθεῖν δυνάμενος, πρὸς βασιλέα πέμψας τήν τε εὔνοιαν ὡμολόγει τὴν προτέραν, καὶ ὡς οὐδὲν ἧττον ἢ πρότερον, καὶ νῦν εὔνους τέ ἐστιν αὐτῷ καὶ τῶν μάλιστα φιλούντων. ἀνάγκῃ δὲ τὸν
V. 367 πόλεμον ὑπελθεῖν τοῦ μὴ παρὰ τοῖς ἄρχουσι Ῥωμαίων ὑποπτεύεσθαι. οὗ δὴ ἕνεκα καὶ νῦν τὰ δοκοῦντα λυσιτελήσειν συμβουλεύειν. κήδεσθαι γὰρ οὐ Ῥωμαίων μόνον τὰ ἔσχατα ἐκ τοῦ πολέμου πεισομένων, ἀλλὰ καὶ σοῦ διὰ τὴν φιλίαν. ταῦτα δέ ἐστι· τὸν πόλεμον καταθέμενον, σπονδὰς ποιήσα-
B σθαι πρὸς βασιλίδα περὶ τῆς εἰρήνης. καὶ εἴγε κατὰ γνώμην αὐτῷ εἴη, αὐτὸν πρὸς βασιλίδα ᾗ τάχιστα δύναιτο ἀπελθόντα διαλέξεσθαι περὶ εἰρήνης. οἴεσθαι δὲ καὶ πείσειν ῥᾷστα, τὴν δύναμιν, ἣν ἔχεις, φανερὰν ποιήσαντα. ἐκείνους γὰρ τῶν λίαν οἰομένους ἀσθενεστάτων προθύμως ὡρμῆσθαι πρὸς τὸν πόλεμον. ὁ μὲν οὖν Βατάτζης τοιαῦτα ἐπρεσβεύετο. βασιλεὺς δὲ ἀσμένως τε ἐδέξατο τοὺς λόγους καὶ πρός τινα ἐκέλευε τόπον συνελθεῖν αὐτῷ, ἐν ᾧ περὶ τοῦ ᾗ χρὴ γενέσθαι τὴν εἰρήνην διαλέξονται· μηδέν τε μελλήσας, πρὸς τὸν συντεθειμένον ἦλθε τόπον τὸν Βατάτζην περιμένων. ὁ δ' εἴτ'

non licebat) clandestine in urbem eius tutandae irrumperet. Sed frustra. Nam imperator assidua obsidione instabat et omnes aditus custodia sepiebat, machinasque omnigenas et scalas ad moenia conscendenda comparabat. Batatzes cum obsessis nulla via posset succurrere, ad imperatorem mittens et pristinam benevolentiam profitetur, et aeque ut prius studiosissimum illius fore promittit: ad vitandam vero suspicionem apud Romanorum archontas se huic bello submittere debuisse. Quamobrem et nunc, quae conductura iudicet, suasurum. Nam, ut amicum, esse sollicitum, quod bellum hoc non Romanos modo, sed ipsum quoque Cantacuzenum gravissime afflicturum sit. Esse autem haec, quae suadeat. Ut positis armis foedus pacis cum imperatrice feriat et, si placeat, ipse quam primum ad eam proficiscatur, de pace cum eadem acturus: quam utique flexurus sit, si suam illi potentiam declararit; nam quod infirmissimum putarent, ideo adversarios eius ad arma provolasse. Talia Batatzes per internuntium: cuius consilium imperator libenter audivit seque certo loco convenire iussit, ubi de pacis conditionibus inter se colloquerentur; et ipse sine mora ad pactum locum venit, Batatzen exspectans, qui sive suopte nutu, sive alterius im-

αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ, εἴθ' ἑτέρου συμβουλεύοντος πεισθεὶς, εἰς A.C. 1342 τὴν ὑστεραίαν ἀνεβάλλετο, τῆς μὲν εἰρήνης ὑμῶν τῶν βασιλέων C μάλιστα βούλεσθαι, εἰπὼν, αἰτιώτατος γενέσθαι, δεδοικέναι δὲ, μὴ οὐδεμίαν ὄνησιν ἑκατέροις παρασχόμενος ἑαυτῷ τῶν μεγίστων συμφορῶν αἰτιώτατος κατασταίη. διὸ οὐδὲ πρὸς αὐτὸν τετολμηκέναι νῦν ἐλθεῖν. τοὺς γὰρ ἐν Βυζαντίῳ τῶν πραγμάτων ἄρχοντας, καίτοι μηδεμίαν ὑποψίας πρόφασιν παρασχομένῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκείνοις δοκοῦντα πάσῃ πράττοντι σπουδῇ, καὶ αὐτοῦ ἀφεστηκότι διὰ τὸ μὴ τὴν τῶν ὄντων στέρησιν καὶ φιλτάτων καὶ γυναικὸς φέρειν δύνασθαι, ὅμως οὐδὲν πεπεικέναι ὡς πιστῷ περὶ αὐτοὺς προσέχειν, ἀλλὰ πρόφασίν τινα ζητεῖν, ἐξ ἧς διαφθεροῦσιν. ὧν ἕνεκα D οὐδ' ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ὥσπερ εἶπεν, εἰς Βυζάντιον δύνασθαι ἐλθεῖν. βασιλεὺς δὲ εἰρήνης μὲν ἔφασκε καὶ μάλιστα ἐπιθυμεῖν οὐχ ἑαυτοῦ μᾶλλον, ἢ τῶν ἄλλων ὠφελεία; ἕνεκα, εἰς προὖπτον δὲ κίνδυνον ἐμβάλλειν ἑαυτὸν οὐδένα ἀναγκάσειν, βλάπτοντα δὲ μηδένα, τό γε εἰς αὐτὸν ἧκον, θεῷ τῷ πάντα ἐφορῶντι ἐπιτρέψειν τὰ κατ' αὐτόν.

λγ'. Οὐ τότε δὲ μόνον περὶ τὴν διάλυσιν εὐχερὴς Καντακουζηνὸς P. 456 ὁ βασιλεὺς ὡρᾶτο, ἀλλὰ καὶ Διδυμοτείχῳ ἐνδιατρίβων ἔτι, μετὰ τὸ ἅπαξ καὶ δὶς πρὸς βασιλίδα πρεσβεύσασθαι περὶ εἰρήνης, ἐπεὶ οὐδὲν ἐπιεικὲς περὶ τοὺς πρέσβεις ἠγγέλλετο εἰργασμένον, πρὸς τὸν πατριάρχην κρύφα γράμματα B διεπέμπετο περὶ εἰρήνης, ἐν οἷς τῶν τε ἐπ' αὐτοῦ γε-

pulsu, adventum suum in diem posterum distulit, affirmans, velle se quidem pacis inter imperatores conciliandae promum condum esse; timere tamen, ne, cum neutri parti commodarit, sibimet maximarum calamitatum maximus auctor fiat. Idcirco ad ipsum in praesens veritum accedere. Nam qui Byzantii summae rerum praesideant, quamvis nullam suspicionis occasionem danti, immo vero quae ipsis placerent, perstudiose praestanti et ab eo deficienti, (quod fortunarum carissimorumque liberum et uxoris amissionem ferre non posset,) tamen nondum fidem habere, sed ipsius interimendi praetextum quaerere. Quocirca nec pro sequestre pacis, ut dixerit, Byzantium ire posse. Imperator pacis non tam suae, quam alienae utilitatis gratia se cupidissimum esse respondit; nihilo minus haud quemquam in discrimen praevisum adacturum, seseque neminem, quod ad ipsum attineat, laedentem, Deo omnia inspectanti fortunas suas commissurum.

33. Neque vero tunc tantummodo Cantacuzenus imperator ad pacificationem propensus ac facilis cernebatur, sed etiam Didymoticho ea per oratores ab imperatrice semel iterumque petita, postquam illis nihil pro aequo et bono factum audivit, ad patriarcham

A.C. 1342 γενημένων ὅρκων ἀνεμίμνησκε μεταξὺ βασιλίδος καὶ αὐτοῦ.
οὓς ἔφασκεν ἀκριβῶς αὐτὸς τηρῶν, ὑπὸ βασιλίδος παρασπον-
δούσης πολεμεῖσθαι, συκοφάνταις ἀνθρώποις καὶ διεφθορόσι
πεπεισμένης· ἔτι δὲ καὶ τῶν αὐτῷ γεγενημένων ὅρκων πρὸς
αὐτὸν, ὡς οὐ περιόψεται ὑπὸ συκοφαντῶν αὐτὸν διαβαλλό-
μενον, ἀλλὰ πᾶσαν ἐνδείξεται σπουδὴν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἢ τάλη-
V. 368 θέστερον εἰπεῖν, ὑπὲρ αὐτοῦ δικαίου. ἃ δὴ εἰς τοὐναντίον
περιέστη, καὶ ὁ πόλεμος ἐξ ἐκείνου ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ὑφ' οὗ
C κωλύεσθαι δικαιότερος μᾶλλον ἦν. ἐδεῖτό τε μὴ τοιαῦτα γινόμε-
να περιορᾷν, ἀλλ' ἔλεον λαβόντα τῶν ἀπολλυμένων ἀνθρώπων
παρὰ πάντα τοῦ δικαίου λόγον, στῆναι πρὸς τὴν συμφορὰν καὶ
τὰ πολλῷ δεινότερα ἐσόμενα κωλῦσαι, καταλύσαντα τὸν πόλεμον
καὶ διαλλακτὴν γεγενημένον βασιλίδος καὶ αὐτοῦ, ὅπερ μάλιστα
αὐτῷ προσήκειν, πατρὶ κοινῷ καὶ διδασκάλῳ δικαιοσύνης ὑπὸ
τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένῳ. πάντως δὲ οὐδὲν ἔργον ἔσται, οὐδὲ
πολλῶν δεήσεται λόγων πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἀρκεῖ μόνον ὀφθῆναι,
καὶ πᾶσα πρόφασις πολέμου περιαιρεθήσεται. εἰ δ' ἄρα τού-
των μηδενὸς μελήσει, μηδὲ τὴν προσήκουσαν περὶ τὴν εἰρήνην
ἐνδείξεται σπουδὴν, αὐτὸν μὲν ὀκνεῖν εἰπεῖν, πᾶσι δὲ εἶναι καὶ
D σιγήσαντος καταφανὲς, ὡς ἐκ τῶν αὐτοῦ χειρῶν τὰ ἐκχυθησό-
μενα τῶν ἀνθρώπων αἵματα θεὸς ὁ δίκαιος ἐκζητήσει κριτής.
ἠξίου τε, μὴ διὰ δειλίαν τὰ τοιαῦτα νομίζειν δεῖσθαι· τὴν

13. γεγενημένου P.

secreto litteras scripsit, eumque iuramenti inter se et imperatricem coram eo concepti admonuit, quod ipse religiose servans, ab illa foedifraga, sycophantis et pestilentibus quibusdam hominibus fidem habente, armis lacesseretur. Insuper in memoriam redigebat, quae ipse patriarcha sibi cum sacramento promisisset, non passurum calumniis opprimi, sed pro ipso, aut, ut verius dicam, pro iustitia nullam contentionem defugiturum. Quae in contrarium conversa sint, cum bellum ab eo exordium ceperit, a quo id reprimi aequius fuisset. Obsecrabat item, ne haec permitteret, sed misericordia praeter ius fasque pereuntium captus, calamitati occurreret et, quae multo adhuc atrociora impenderent, bello dissipando averteret: quodque illi, ut communi parenti ac magistro iustitiae a Deo electo, pulcherrimum esset, inter se et imperatricem concordiam instauraret. Omnino autem nihil fore negotii, neque multa illi verba ad eam facienda; sed solo adspectu arma statim revocatum iri. Sin horum nihil ei curae fuerit, nec studio, quo decet, pacem curaverit, ipsum quidem vereri dicere, quod tamen vel tacente se notum sit omnibus, effusum sanguinem de manu eius a iusto iudice Deo requirendum. Rogabat etiam, ne timore aliquo haec peti existimaret, quando eorum copias ipse multis partibus superaret; sed ideo,

γὰρ ἐκείνου στρατιὰν πολλῷ τῷ μέτρῳ τῆς ἐκείνων ὑπερέχειν· A. C. 1342
ἀλλ' ὁρῶντα τὸν πόλεμον, ὡς μεγάλων ἔσται συμφορῶν αἴ-
τιος Ῥωμαίοις, καὶ δεδοικότα τὴν ἐκεῖθεν βεβιωμένων βάσα-
νον ἀνθρώποις μηδεμίαν ὡς οἷόντε μάλιστα ἐν τοῖς προσδο-
κωμένοις κακοῖς αἰτίαν παρέχεσθαι πειρᾶσθαι. ὃν δὲ κατ'
αὐτοῦ ἐξεῖπε καὶ τῶν συνόντων ἀφορισμὸν, ἡγεῖσθαι μὲν δει-
νὸν, πῶς γὰρ οὔ; οὐδὲν δὲ εἶναι πρὸς αὐτόν. εἰ γὰρ βασι- P. 457
λέως, ὥσπερ αὐτοί φασιν, ἐπεβούλευσε τοῖς παισὶν ἐπιορκή-
σας, εἶχεν ἄν τινα πρὸς ἐκεῖνον δύναμιν τὰ εἰρημένα. εἰ δὲ
τούτων μὲν οὐδὲν οὔτε εἴργαστο, οὔτε ἐνεθυμήθη, ἐμμένον-
τος δὲ αὐτοῦ τοῖς ἐξαρχῆς καὶ τοὺς ὅρκους τηροῦντος βεβαί-
ως, ὑπὸ φθόνου καὶ συκοφαντίας αὐτοὶ κεκινημένοι, τὴν πᾶ-
σαν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν νῦν τε ἤδη νεμομένην καὶ ἔτι μᾶλ-
λον δαπανήσουσαν ἤγειραν φλόγα, ἣν μὴ θεὸς ἄνωθεν ἐπι-
βλέψας ἵλεων κατασβέσῃ, σκοπητέον, εἰ μὴ μᾶλλον αὐτοῖς, ἢ
ἐκείνῳ τὸ ἀπὸ θεοῦ χωρίζεσθαι προσήκει, τοῖς αἰτίοις τῶν
κακῶν γεγενημένοις. οὐ γὰρ ἕπεσθαι τὸ θεῖον ταῖς παραλό- B
γοις τῶν ἀρχιερέων ὁρμαῖς, Διονύσιος ὁ μέγας ἀπεφθέγξατο.
αὖθίς τε ἐδεῖτο, τά τε μέχρι νῦν τετολμημένα συνιδόντα ὡς
δεινὰ, καὶ τὰ μέλλοντα ὡς πολλῷ τῷ μέτρῳ χείρω προσδο-
κᾶται, ἥκειν πρὸς αὐτὴν καὶ διαλύειν τὰς συμφορὰς Ῥωμαί-
οις, μόνον ὄντα δυνατὸν τὰ τοιαῦτα καταπράττεσθαι. εἰ δ'
οὖν, ἀλλ' αὐτῷ μὲν ἅπαν εἴργασται τὸ δέον πρός τε θεὸν

quia cum bellum hoc Romanis clades ingentes invecturum prospiciat et metuat, quam in futuro saeculo hominibus actionum suarum rationem reddendam sciat, malorum ingruentium ansam nullam, quantum maxime fieri possit, porrigere conetur. Quod autem se et suos anathemate inferis devoverit, sibi quidem horribile videri; et merito: verumtamen nihil ad se pertinere. Si enim imperatoris defuncti liberis, iureiurando violato, insidias molitus sit, ut ipsi dictitant, accusationem aliquid valere potuisse. Si autem eiusmodi nihil neque fecerit, neque cogitarit, et ab initio constituta servaverit constanterque ex iuramento se gesserit: cum ipsi invidia et obtrectatorum voculis commoti, universum Romanum imperium et nunc depascentem flammam et (nisi Deus de coelo propitius respiciens eam restinxerit) magis depasturam excitaverint, videndum, ecquid non magis ipsos, utpote malorum causas et originem, quam se a Deo secludi aequum sit. Nam divinum numen non sequi episcoporum alienas a recta ratione affectiones, praeclare dictum esse a magno Dionysio. Ad extremum petebat, ut, quandoquidem nosset, et hucusque perpetrata quam essent gravia, et multis modis graviora exspectari, Augustam adiret et aerumnis Romanorum finem imponeret; siquidem id efficere solus posset. Si detrectet, saltem se quidquid debuerit cum erga Deum, tum erga eos, qui nunc rem Ro-

A.C. 1342 ὁμοῦ καὶ πρὸς τοὺς τὰ Ῥωμαίων πράγματα ἄγοντας αὐτοὺς
νυνί. αὐτοὶ δ' ἂν εἰδεῖεν, εἰ χρὴ πρὸς τὴν εἰρήνην μᾶλλον,
ἢ τὸν πόλεμον προθύμους παρέχειν ἑαυτοὺς, ἓν τοῦτο σαφέ-
στατα πεπεισμένους, ὡς τῶν τε πραττομένων ὑπ' αὐτῶν εὐ-
C θύνας αὐτοὶ τίσουσι παρὰ θεῷ, καὶ εἴ τι παρὰ τὸ προσῆκον,
ὑπ' αὐτῶν συνελαυνόμενος εἰς ἀνάγκην, δρῴη καὶ αὐτός. τοι-
αῦτα μὲν τὰ βασιλέως γράμματα ἐδήλου. ἐπέμπετο δὲ διὰ
μοναχοῦ τινος ἀρετῆς ἀντιποιουμένου καὶ ζήλῳ τῷ πρὸς τὰ
καλὰ ἑκοντὶ τὸν κίνδυνον ὑπελθόντος. πατριάρχης δὲ ἐπεὶ
τὰ γράμματα ἀνέγνω, οὐδὲν μὲν πρὸς τὰ γεγραμμένα ἀπεκρί-
νατο, τὸν μοναχὸν δὲ ἐκέλευε δεσμωτηρίῳ κατακλείειν, ὥσ-
περ τινὰ τῶν ἐπὶ δεινοτάτοις ἑαλωκότων, ὥσπερ ἔργοις τὴν
ἀπολογίαν πεποιημένος, ὅτι μᾶλλον τὸν πόλεμον αἱροῖτο τῆς
εἰρήνης. ἡ βασιλὶς δὲ ἐκ τῶν πραττομένων συνορῶσα τόν τε
D πόλεμον, ὡς πολλῶν ἔσται κακῶν αἴτιος Ῥωμαίοις, τόν τε
βασιλέα Καντακουζηνὸν οὐδὲν παρὰ τὸν τοῦ πολέμου χρό-
V. 369 νον εἰργασμένον, ἐξ ὧν ἄν τις οἰήσαιτο ἀληθῆ τὰ εἰρημένα
εἶναι κατ' αὐτοῦ, ἐπλήττετό τε τὴν ψυχὴν δεινῶς καὶ μετέ-
μελεν αὐτῇ τῆς πρὸς τὸν πόλεμον ὁρμῆς. ὅθεν καί ποτε,
τῆς γυναικωνίτιδος συνούσης μόνης, „δοκεῖ μοι," ἔφασκεν „ἀ-
πάτην ἠπατῆσθαι οὐ μετρίαν, τὰ οὐκ ὄντα πεισθεῖσαν περὶ
Καντακουζηνοῦ. ἐξετάζουσαν γὰρ, ὅσα ἐκεῖνος παρὰ πάντα
εἴργαστο τὸν τοῦ πολέμου χρόνον, μηδὲν εὑρίσκειν, ᾧ πει-
σθείη, ὡς ἐπεβούλευε παισὶ τοῖς αὐτῆς ἐκεῖνος. αὐτὴν δὲ

6. καὶ M., κατὰ P.

manam procurent, praestitisse. Ipsos scituros, ad pacemne, an ad bellum propendere plus debeant, credentes certissimo et horum, quae fiunt, et si quid etiam ipse, ab eis coactus, contra officium peccaverit, Deo poenas persoluturos. Haec erant, quae litteris imperatoris perscribebantur; quas monachus quidam virtutis cultor, amore honesti sponte discrimini se obiectans, pertulit. Patriarcha epistola perlecta tacet: monachum, ut atrocissimi sceleris reum, in custodiam mittit, et ita facto quodammodo respondet, se bellum paci anteponere. Imperatrix e rebus praesentibus animadvertens, quam Romanis bellum istuc perniciosum accideret, et Cantacuzenum nihil adhuc designasse, unde quispiam oblatas ei criminationes veritati affines esse iudicare posset, perculsa mentem vehementer, se tam praecipitem ad arma fuisse indoluit. Hinc aliquando solis feminis praesentibus dixit, videri sibi in fraudem impulsam eamque non mediocrem, cum de Cantacuzeno falsum crediderit. Indagantem quippe se, quae toto belli tempore fecerit, nihil invenire, ex quo ipsum liberis suis insidias struxisse appareat. Et tamen se proba-

τὴν ἐκ τῶν πραγμάτων ἀπόδειξιν ἐναργεστάτην οὖσαν παρι- A.C. 1342
δοῦσαν, λόγοις μηδὲν ἔχουσιν ὑγιὲς προσχεῖν, ἐξ ὧν οὐχ ἑαυ-
τὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ Ῥωμαίων βλάψειε πράγματα οὐ μέ- P. 458
τριά τινα. ἐρομένων δὲ τῶν γυναικῶν, καὶ ποία ἂν τις ἐπινοηθείη θεραπεία τῶν κακῶν, βασιλέως ἐκείνου ἤδη γεγονότος· ῥᾳδία, ἔφασκεν ἡ βασιλίς. Καντακουζηνὸν γὰρ, καὶ βασιλέως ἔτι περιόντος, ἐσθῆτα μὲν οὐ περιβεβλῆσθαι βασιλικὴν, δύναμιν δὲ ἔχειν βασιλέως. τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ ἃ ὑπὸ τὴν ἰδιωτικὴν ἐσθῆτα ἔπραττε, τὰ ἴσα νῦν καὶ τὴν βασιλικὴν ἔχων πράττοι; εὐνοίας δὲ ἕνεκα τῆς πρὸς ἐμὲ καὶ βασιλέα τὸν υἱὸν, καὶ μήπω τοῦ πολέμου κεκινημένου, τὴν θυγατέρα Ἑλένην βασιλεῖ τῷ ἐμῷ υἱῷ συνεθέμεθα πρὸς γάμον ἀγαγεῖν. οὗ δὴ γεγενημένου νῦν, ὅ,τε πόλεμος καταλυθήσεται ῥᾳδίως, καὶ τὰ πράγματα ὑπ' ἐκείνῳ, ὥσπερ καὶ B
πρότερον, διοικηθήσεται. εἰ δὲ μὴ, οὐδὲν ἔσται τὸ κωλῦσον τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν αὐτὴν ὑφ' ἑαυτῆς διαφθαρῆναι." αἱ μὲν οὖν τῶν γυναικῶν ἐπεψηφίσαντο τὰ εἰρημένα ὡς ὀρθῶς καὶ λυσιτελῶς βεβουλευμένα. ταῖς δὲ ἐδόκει μὴ λυσιτελεῖν· ἅμα δὲ ἡμέρᾳ εἰς τὴν ὑστεραίαν Ἀποκαύκῳ ἐμηνύετο τῷ παρακοιμωμένῳ τὰ εἰρημένα. ἐκεῖνος δὲ νομίσας, περὶ τῶν ἐσχάτων αὐτοῖς τὸν κίνδυνον τὰ εἰρημένα ἄγειν, πρὸς πατριάρχην καὶ τοὺς τῆς κατὰ βασιλέως συμμετασχόντας ἐπιβουλῆς ἐλθὼν, „ἀπολώλαμεν" εἶπε „καὶ εἰς ἔσχατον κιν-

15. μὴ om. P.

tionis, quae ex factis evidentissima ducitur, negligentem, sermonibus maledicis aures dedisse, indeque non sibi dumtaxat, sed Romanae quoque rei publicae maiorem in modum nocuisse. Sciscitantibus feminis, ecqua medicina malis, ipso iam pro imperatore se gerente, excogitari queat, Facilis, inquit illa. Etenim Cantacuzenum etiam vivo imperatore vestem imperatoriam non induisse, potestate tamen usum imperatoria. Nihil ergo novum, si quae in privata veste gesserit, eadem nunc in imperatoria gerat. Pro eius porro in me filiumque meum imperatorem benevolentia, bello necdum excitato, filiam ipsius Helenam eidem filio meo uxorem dandam inter nos convenit. Quod ubi nunc re perfectum fuerit, bellum parvo negotio sopietur et res publica uti prius ab eodem administrabitur. Alioqui nihil obstabit, quin Romanus principatus sibimet exitio sit. Feminarum pars haec ut recte utiliterque cogitata approbare: pars alia omnia sentire. Postridie diluculo haec Apocaucho, cubiculi sacri praefecto, nuntiantur, qui extremum inde sibi sociisque periculum pertimescens, patriarchae aliorumque coniuratorum aedes concursans, Actum est, inquit, nostraque illa magna felicitas ad ultimam miseriam simul tota recidit. Augusta

A.C. 1342 δύνου ἐκ πολλῆς εὐτυχίας τὰ πράγματα ἡμῖν ἀθρόον περιέστη.
C ἡ βασιλὶς γὰρ οὐκ οἶδ' ὅθεν ὁρμηθεῖσα, διαλύεσθαι πρὸς Καντακουζηνὸν διενοήθη ἐπὶ τῷ βασιλέα τε αὐτὸν στέργειν καὶ Ἑλένην τὴν θυγατέρα βασιλεῖ πρὸς γάμον ἁρμόζειν τῷ υἱῷ. ἃ εἰ γένοιτο, οὐδεμία τις ὑπολέλειπται ἡμῖν ἐλπὶς τοῦ μὴ ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντας καινῷ τινι τρόπῳ πανοικεσίᾳ ἀπολέσθαι. ἴστε γὰρ αὐτοὶ, ὅσα ἡμῖν κατ' ἐκείνου κατηγόρηνται, ἃ πάντα χρὴ ἐνθυμουμένους, πᾶσαν ἐπιδεῖξασθαι σπουδὴν, ὥστε μὴ μόνον γίνεσθαι σπονδὰς ἐᾶν, ἀλλὰ καὶ τὸν πόλεμον, ὡς οἷόντε, ἀνάπτειν. οὐδὲν γὰρ ἢ τοῦτο λυσιτελέστερον ἡμῖν. ἐδόκει μὲν οὖν κἀκείνοις δεινότατα τὰ βασιλίδι
D βεβουλευμένα· σκεπτομένοις δὲ, ᾗ χρὴ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν, ἐδόκει δεῖν πρὸς βασιλίδα ἀπελθόντας καὶ ἢ ἀπάταις χρησαμένους ἢ φοβήσαντας ἀπειλαῖς, πείθειν αὐτὴν δι' ὅρκων ἐμπεδοῦν, ὡς, εἰ μὴ πρότερον συνεπιψηφίζοιντο καὶ αὐτοὶ, μήτε πράττειν, μήτε βουλεύεσθαί τι περὶ τῆς πρὸς Καντακουζηνὸν εἰρήνης.

P. 459 λδ'. Οὕτω δὲ συνθέμενοι πρὸς βασιλίδα ἧκον. προσα-
V. 370 γορεύσαντες δὲ, „ἡμεῖς" εἶπον „πάντες, καὶ μάλιστα πατριάρχης, ἐν τοῖς πρώτοις ἦμεν τῶν Καντακουζηνοῦ τεταγμένοι
B φίλων, καὶ πολλῶν ἐκείνου καὶ μεγάλων ἀπηλαύσαμεν τῶν εὐεργεσιῶν. μέχρι μὲν οὖν κἀκεῖνος εὔνους τε ὑμῖν τοῖς βασιλεῦσιν ἦν καὶ τὰ δίκαια διενοεῖτο πράττειν, οὐδ' ἡμῶν οὐδεὶς οὐχ ὅτι πολεμεῖν, ἀλλ' οὐδ' ἀντιφθέγγεσθαι ἐτόλμα.

8. ἐπιδείξεσθαι P.

enim, nescio unde excita, pacem cum Cantacuzeno facere in animo habet, quia et ipsum imperatorem esse pati potest et quia Helenam, eius filiam, imperatori filio nuptiis destinat coniungere. Quae si fiant, nihil spei superest, quin ex hominibus exterminati, inaudito quodam modo cum tota stirpe intereamus. Recordamini enim vobiscum, quam multorum criminum reum peregerimus. Haec omnia apud vos reputantes, intendere nervos oportet, ut non tantum foedus impediamus, sed ut bello, quantum poterimus, faces subiiciamus: quo nihil nobis utilius. Iudicarunt igitur et ceteri, imperatricem moliri tristissima. Quaerentibus autem, qua ratione periculo se eximerent, placuit imperatricem adeundam, et aut technis aut minarum terrore adhibito, eam perpellere, ut iurata promittat, de pace cum Cantacuzeno nec acturam quidquam, nec cogitaturam, nisi eorum quoque auctoritas accesserit.

34. Re sic composita, ad imperatricem gradiuntur, eaque consalutata, Nos, inquiunt, omnes et potissimum patriarcha inter Cantacuzeni amicos primum locum tenebamus, cui beneficia multa et excellentia in acceptis ferimus. Quamdiu igitur et ipse vobis imperatoribus studuit sensumque recte faciendi habuit, nemo nostrum

ἐξ ὅτου δὲ ἄδικα καὶ παράνομα διενοήθη καὶ τοῦ πολλὰ πε- A.C. 1342
φιληκότος βασιλέως κτείνειν ὥρμητο τοὺς παῖδας καὶ τὴν
Ῥωμαίων βασιλείαν ἑαυτῷ περιποιεῖν, μισήσαντες τὴν γνώ-
μην ὡς ἀπάνθρωπον καὶ πονηρὰν, πόλεμόν τε πρὸς ἐκεῖνον
ἠράμεθα φανερῶς ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τὰ μέγιστα αὐτὸν καὶ γέ-
νος καὶ οἰκείους ἐκακώσαμεν. καὶ νῦν εἰς τοσοῦτον ὁμονοίας
ἥκομεν, ὡς οὐ χρήματα μόνον, ἀλλὰ καὶ ψυχὰς αὐτὰς ἡδέ- C
ως προησόμενοι πολεμοῦντες αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν. ὅτε οὖν ἡ-
μεῖς τοσαύτην εὔνοιαν καὶ προθυμίαν πρὸς ὑμᾶς ἐνεδειξάμεθα
τοὺς βασιλέας, τῶν ἀδικωτάτων ἂν εἴη, καταλιποῦσαν αὐτὴν
ἡμᾶς καὶ παρ' οὐδὲν τὴν ἡμετέραν λογισαμένην σωτηρίαν,
σπένδεσθαι τῷ πολεμιωτάτῳ τῆς ἰδίας ὠφελείας ἕνεκα, εἴγε
καὶ ὠφέλειά τις ἕψεται ἐκ τῆς εἰρήνης, ἀλλὰ μὴ βλάβη δει-
νοτέρα ἐκ τῶν τοῦ πολέμου γενησομένων ἁπασῶν. ἃ γὰρ αὐ-
τὴ περὶ τῆς πρὸς ἐκεῖνον εἰρήνης τῆς παρελθούσης διειλέχθης
νυκτὸς, οὐδ' ἡμᾶς διέλαθεν ἐπὶ πολλῶν εἰρημένα ἀκοαῖς.
ἐκεῖνον μὲν οὖν ἡμεῖς, ὡς κατὰ σοῦ καὶ τῶν παίδων τὰ δει-
νότατα καὶ διανοούμενον καὶ ἤδη πράττοντα, ὥσπερ ἀπὸ μιᾶς
γνώμης πολέμιόν τε ἡγησάμεθα καὶ οὐδενὸς, τόγε εἰς ἡμᾶς D
ἧκον, ἠμελήσαμεν τῶν βλάπτειν δυναμένων. εἰ δ' ἔκ τινων
αἰτιῶν ἡ εἰρήνη μᾶλλον συμφέρουσα νομίζεται νυνὶ, οὐδ'
ἡμεῖς ἐναντιωσόμεθα πρὸς τὰ φαινόμενα λυσιτελεῖν, μόνον

3. νομίσαντες M. pro μισήσαντες.

non dicam ferrum in illum corripere, sed nec verbo ei repugnare sustinuit. Ex quo autem mentem iniustam et legibus adversantem induit, et cui carissimus fuit, eius liberos trucidare Romanumque imperium sibi asserere decrevit, nos hanc eius voluntatem inhumanam sceleratamque censentes, et bellum ei vestra causa intulimus, et cum ipsum, tum genus eius ac familiares summis incommodis affecimus. Et nunc tanta est animorum nostrorum conspiratio, ut non pecunias modo, sed vitam quoque ipsam pro vobis in illum bellando cupiamus prodigere. Itaque cum usque adeo promptos propensosque in vestra causa nos exhibeamus, iniquissimum fuerit, si tu, nobis desertis et salute nostra despecta, privatum sectere compendium et cum hoste capitali foedus percutias: si tamen compendium, et non omnibus, quae e bello exsistent, gravius dispendium pacem istam comitabitur. Quae enim de pace cum ipso ineunda multis audientibus disseruisti, nec nos latent. Quare nos eum ut in te ac filios tuos teterrima parturientem et iam designantem, unanimi consensu et hostem decernimus: et quantum in nobis est, nihil, quod laedere possit, ab eo abstinebimus. Quodsi quibusdam argumentis pax in praesens videtur conducere magis, nec nos adversabimur, si tantum communi omnium nostrum iudicio et senten-

A.C. 1342 εἰ γνώμῃ κοινῇ πάντων ἡμῶν ἡ εἰρήνη ἐπιψηφισθείη. τὰ
γὰρ ὑπὸ πολλῶν δοκιμαζόμενα ἥκιστα ἂν ἁμαρτηθείη. εἰ
μὲν οὖν ὥσπερ ἐγνώκαμεν, αὐτή τε πείθῃ καὶ τὴν ἀξίωσιν
ἡμῶν ὡς δικαίαν παραδέχῃ, πάντ' ἂν ἔχοι ἄριστα. εἰ δ'
ἄρα ἑτέρως ἔγνωκας αὐτὴ, ἀλλ' ἡμῖν γε φράσον φανερῶς,
ἵν' ἕκαστος, ὡς ἂν μάλιστα οἷόστε ᾖ, τὴν σωτηρίαν ἐκπο-
P. 460 ρίζῃ ἑαυτῷ. πάντες δὲ οἷα πατρὶ πνευματικῷ τῷ πατριάρ-
χῃ ἣν ἔχει γνώμην ἕκαστος περὶ τὰ παρόντα ἀνεθέμεθα, ἐξ
οὗ δυνήσῃ μαθεῖν σαφέστερον τὰ καθ' ἡμᾶς." οὕτως εἰπόντας,
ἐκέλευεν εὐθὺς ὁ πατριάρχης ὑποχωρεῖν· μόνος δὲ πρὸς μό-
νην τὴν βασιλίδα ὑπολειφθεὶς, „τίς" ἔφασκε „βάσκανος δαί-
μων τοιαῦτα πέπεικε λογίζεσθαι, οὐκ ἀλυσιτελῆ μόνον, ἀλλὰ
καὶ ἀδύνατα σχεδόν; τίσι δὲ χρωμένη λογισμοῖς, Καντακου-
ζηνὸν ᾠήθης φίλα σοί τε καὶ παισὶ δύνασθαί ποτε φρονήσειν;
ὃς γὰρ μήθ' ὑπὸ βασιλέως, μήτε σοῦ πρότερον μηδὲν ἀδι-
V. 371 κηθεὶς, ἀλλὰ πολλῶν ἐπὶ πλεῖστον χρόνον ἀπολαύσας ἀγαθῶν,
B πάντων ἐπιλελησμένος ἐν βραχεῖ, οὐ περὶ τῆς ἀρχῆς μόνον,
ἀλλὰ καὶ περὶ σωτηρίας ἐπεβούλευσε, πῶς ἂν εἴη δίκαιος
πιστεύεσθαι περὶ τῶν μελλόντων; καὶ ταῦτα οὐκ ὀλίγων πα-
ρὰ τὸν τοῦ πολέμου χρόνον τῶν δοκούντων ἐφυβρίστων πρὸς
αὐτὸν γεγενημένων. οἶσθα δ', ὡς τοῖς εἰθισμένοις ἄρχειν
καὶ τιμᾶσθαι παρὰ πάντων τοιαῦτα μάλιστα οὐκ ἀνεκτά.
εἰ δ' ἄρα τοῦ χρόνου τριβομένου, ἡ πρὸς ἐκεῖνον φαίνοιτο

tia confirmetur: a multis enim approbata minime decipiunt. Ergo si quod nos sentimus, tu quoque senseris petitionique nostrae, ut iustae, locum reliqueris, florebunt omnia. Sin forte aliud statuis, nobis aperte indica, ut quisque, quam optime licebit, saluti suae prospectum eat. Omnes autem sensus nostros de praesenti rerum statu patriarchae, tamquam patri spirituali, commisimus, ex quo clarius, quid velimus, percipere poteris. Haec ubi dixerunt, patriarcha protinus alios secedere iussit, solusque apud solam imperatricem remanens: Quis tam invidus daemon, inquit, ad haec non modo infructuosa, sed factu etiam propemodum impossibilia volvenda te induxit? Quaenam rationes te movent, ut Cantacuzenum tibi ac liberis tuis unquam amicum esse posse existimes? Qui enim neque ab imperatore, neque abs te prius ulla in re offensus, sed diutissime multis bonis cumulatus, brevi omnium oblitus, non imperio solum, sed saluti etiam vestrae insidiatus est, quo pacto illi fides in futurum iure habebitur? idque cum non pauci per tempus belli in eum contumeliosi fuisse videantur. Non te autem fugit, quam iis, qui aliis imperitare et publice coli ac honorari consueverunt, huiusmodi iniuriae intolerabiles sint. Si tempore procedente pax cum illo necessaria iudicabitur, praestabit de omnium nostrum

εἰρήνη ἀναγκαία, βέλτιον ταῖς ἁπάντων χρωμένην γνώμαις A.C. 1342
πράττειν, ἃ κοινῇ δοκεῖ λυσιτελεῖν, ἢ τῶν ἄλλων ἀμελήσασαν, ἀπερισκέπτως τὰ παριστάμενα ποιεῖν. εἰ μὲν οὖν πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ἐπινεύσειας καὶ αὐτὴ, καὶ πρὸς τὸ μέλλον C
πίστιν τινὰ παράσχοιο, ὡς οὐδὲν οὐδέποτε παρὰ τὰ ὑπεσχημένα δράσεις, καὶ αὐτοί σοι πρὸς πάντα καὶ χρήμασι καὶ σώμασι προθύμως συναγωνιοῦνται, καὶ οὐδ' αὐτῆς, εἰ δέοι, τῆς φίλης φείσονται ζωῆς, ὥστε προΐεσθαι ὑπὲρ τῶν σοὶ λυσιτελούντων. ἂν δ' ἑτέρως αἴσθωνται βουλευομένην, ὀκνῶ μὲν εἰπεῖν, ἀποκρύπτειν δὲ οὐ δίκαιον, ὡς μία πᾶσι παρέστη γνώμη καὶ ὅρκοις τὴν ὁμόνοιαν ἠσφαλίσαντο, σὲ μὲν καὶ παῖδας ἀποκτείνειν, αὐτοὺς δὲ Βυζάντιον κατέχοντας, ὅπλα Καντακουζηνῷ ἀνταίρειν μέχρι παντὸς τοῦ δυνατοῦ. ἂν δ' ἀδυνάτως ἔχωσι πρὸς τὸ ἀμύνεσθαι, μᾶλλον αἱροῦνται Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μυσῶν βασιλεῖ δουλεύειν τὴν πόλιν παραδόντας, ἢ D
τοῖς ἐκ Βενετίας ἢ Γεννούας Λατίνοις ἢ Καντακουζηνῷ δεσπότῃ χρῆσθαι. ὅτε οὖν ἥ τε ἀξίωσις αὐτῶν δικαία, καὶ τὸ παριδεῖν αὐτὴν οὐ κίνδυνον σοί τε μόνον καὶ παισὶν, ἀλλὰ καὶ πάσῃ τῇ Ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ ἀνάστασιν καὶ φθορὰν τὴν ἐσχάτην ἀπειλεῖ, ποῦ δίκαιον ἢ λυσιτελὲς προσδοκωμένων χάριν ἀγαθῶν, εἴγε καὶ ἔσται ὥσπερ ὑποπτεύομεν, ἐκ τῆς εἰρήνης, τὰ παρόντα καὶ φαινόμενα ἀνθαιρεῖσθαι δυσχερῆ; ἀλλ' εἴ τι πέποιθας ἐμοὶ τὰ σοὶ λυσιτελοῦντα ἐξαρχῆς τε ἠρημένῳ καὶ νῦν οὐδὲν ἧττον συμβουλεύοντι, τούτοις πει-

4. ἐπινεύσαις M. 7. προθύμου P.

sententia facere, quae bono sint omnibus, quam aliis non appellatis, inconsulto quod in mentem venit exsequi. Quapropter si eorum postulatis annuens, contra promissa nihil unquam te facturam fidem dederis, ipsi vicissim pro dignitate commodisque tuis et pecunias et oppositus corporum suorum et, si necesse erit, qua nil carius, animam sanguinemque suum pollicentur. Si aliud te velle cognorint, horreo dicere, quod tamen occultum haberi non debet: mens omnibus una est et sacramentem inter se dixerunt, ut te cum liberis contrucidata, Byzantium occupent et Cantacuzeno, qua valuerint virtute, resistant. Si id minus poterunt, Alexandro, Moesorum regi, urbe tradita, servire malunt, quam aut Venetos aut Genuenses Latinos aut Cantacuzenum dominos perpeti. Quia igitur iustum petunt eorumque petitionem despicere non tibi solum ac liberis tuis periculosum est, sed et toti Romanorum imperio vastitatem ac perniciem extremam minitatur, quinam iustum aut utile, quaeso, propter exspectata ex pace bona praesentia et in conspectu posita mala (si erit, ut ominamur) non refugere? Sed si quid mihi a prin-

A.C. 1342 P. 461 θομένη, τῶν ἤδη περιεστηκότων ἀπαλλάττου δυσχερῶν." πρὸς ταῦτα ὑποπτήξασα ἡ βασιλὶς καὶ τῆς ἀπάτης ὥσπερ οὐκ αἰσθομένη, ἀλλ' οἰηθεῖσα, εἰ βελτίων τοῦ πολέμου ἡ εἰρήνη φαίνοιτο, πεισθήσεσθαι καὶ αὐτοὺς, δέχεται τὰ εἰρημένα. αὐτίκα τε ἐκέλευον ὀμνύειν, ὡς οὐδὲν οὐδέποτε παρὰ τὰ ὑπεσχημένα πρᾶξαι. ἡ δ' ἀγνοήσασα τὴν ἐνέδραν, καὶ ὅρκους προσετίθει τοῖς εἰρημένοις, καὶ ὁ πατριάρχης εὐθὺς ἀφορισμὸν ἐπεφώνει, εἰ παραβαθείη τὰ ὀμωμοσμένα. ἐξ ἐκείνου δὲ οὐδέποτε κατέλιπον τὴν βασιλίδα μόνην, ὥστε σχολὴν ἄγουσαν τῶν δεόντων τι βουλεύσασθαι πρὸς ἑαυτήν· ἀλλ' ἡμέρας μὲν αὐτοὶ συνῆσαν ἐκ διαδοχῆς ἄλλον ἄλλος διαδεχό- B μενοι καὶ συμμεριζόμενοι τὸν χρόνον τῆς ἡμέρας. νυκτὸς δὲ τῶν τῆς βασιλίδος οἰκετίδων ἦσαν πρὸς τοῦτο τεταγμέναι, αἳ μισθὸν οὐ φαῦλον τῆς προδοσίας εἶχον χρυσίον παρὰ τῶν συνωμοτῶν, ἃς ἔδει τῇ βασιλίδι συνούσας, εἴ τι φθέγξαιτο, μηνύειν πατριάρχῃ, ὥστε δι' ἐκείνου καὶ τοῖς ἄλλοις πάντα δῆλα γίνεσθαι τὰ εἰρημένα. ὁ πατριάρχης γὰρ τὴν οἴκοι παντάπασι διατριβὴν καταλιπὼν, βασιλείοις ἐνδιῃτᾶτο, πρόφασιν μὲν, ὡς τῶν ἐπιβούλων καθέξων τὰς ὁρμὰς, εἴ τις βούλοιτο νεωτερίζειν, τῇ δ' ἀληθείᾳ, βασιλίδος φύλαξ ὑπὸ τῆς συνωμοσίας τεταγμένος, ἵνα μὴ λαθοῦσα πράξῃ τῶν μὴ κατὰ γνώ- C μην ὄντων τι αὐτοῖς. ταῦτα μὲν οὖν, Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως Διδυμοτείχῳ ἐνδιατρίβοντος, ἐπράττετο. ὑφ' ὃν δὲ

cipio tuorum commodorum studioso, et nunc nihilo minus bene consulenti credis, istis crede, et quibus circumdata es malis, te libera. Tum Augusta metu anxia et fallaciam non advertens, sed arbitrata, si pax bello melior esset, ipsos utique sibi eam suasuros fuisse, dictis suffragata est. Illico eam iurare hortantur, praeter promissa nihil unquam facturam. Imposturae ignara iurat statimque patriarcha anathema acclamat, si contra agat, quam iuraverit. Post id nunquam solam reliquerunt, ut per otium, quid expediret, secum disquireret: sed diem totum inter se partiti, alius alium excipiendo, cum ea versabantur. Noctu autem de famulabus eiusdem ad hoc ipsum erant selectae, quibus non contemnendum proditionis pretium dabatur a coniuratis, nummus aureus singulis videlicet. Eas cum imperatrice confabulantes, si quid secus loqueretur, ad patriarcham nuntiare oportebat; qui rursus dicta omnia ad sodalitium referret. Et is patriarchio plane deserto, in palatio habitabat, quasi audaciam cohibiturus, si quis insidiator novi aliquid moliretur; sed re ipsa imperatrici custos a coniuratis impositus, ne quid, ipsis nescientibus, faceret, quod eorum libidini adversaretur. Et haec quidem Cantacuzeno Didymotichi morante agebantur. Sub tempus vero, quo Peritheorium obsidebat, ad monachos in Atho monte, ceteris sanctimonia praestantes, scripsit, eos

χρόνον Περιθεώριον ἐπολιόρκει, πρὸς τοὺς ἐν Ἄθῳ τῷ ὄρει A. C. 1342
τῶν ἄλλων ἀρετῇ προέχοντας γράψας μοναζόντων, ἐδεῖτο καὶ V. 372
αὐτῶν, μὴ περιορᾶν τὸ τῶν χριστωνύμων αἷμα χεόμενον ὁσημέραι, ἀλλὰ ζῆλον ἀληθείας ὑποδυσαμένους, πρὸς Βυζάντιον ἀφικέσθαι καὶ βασιλίδα διδάξαι τὴν τῶν πραττομένων ἀτοπίαν, εἴ πως πειθομένη γοῦν αὐτοῖς, τὴν νεμομένην τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν φλόγα κατασβέσῃ, ἐξ οὐδεμιᾶς προφάσεως ἀληθοῦς, ἀλλ᾽ ὑπὸ συκοφαντίας καὶ διαβολῆς κεκινημένην. αὐτὸν γὰρ ἐπιχειρήσαντα πολλάκις, ἠνυκέναι πλέον οὐδὲν, τῶν τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἄρτι διοικούντων πρὸς μὲν τὴν πρεσβείαν μηδὲν ἀποκρινομένων, τοὺς πρέσβεις δὲ μόνον ὠ- D
μότατα αἰκιζομένων καὶ πᾶσαν παροινίαν ἐνδεικνυμένων πρὸς αὐτοὺς καὶ τελευταῖον ἐν δεσμωτηρίοις κατεχόντων ὑπὸ κλοιοῖς. ἃ οἱ ἐν Ἄθῳ ἀναγνόντες καὶ προσήκουσαν αὐτοῖς τὴν ὑπὲρ τῶν τοιούτων σπουδὴν καὶ προθυμίαν οἰηθέντες, οἷα δὴ ὑπὲρ τῆς κοινῆς ὠφελείας ἐσομένην, καὶ παραθήξαντες ἀλλήλους, ἐκ πάντων ὅ,τε πρῶτος ἐκλεγέντες Ἰσαὰκ, ἀνὴρ τίμιος καὶ ἀρετῆς εἰς ἄκρον ἐληλακὼς, καὶ ὁ τῆς Λαύρας ἡγούμενος Μακάριος, καὶ ἕτεροι τῶν κατὰ τὸ ὄρος φροντιστηρίων ἡγουμένων οὐκ ὀλίγοι· σὺν τούτοις δὲ καὶ ὁ χρόνῳ ὕστερον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας πατριάρχης γεγονὼς, εἰς τὸν ἱερέων ἔτι τότε χορὸν τελῶν Κάλλιστος, καὶ Σαβᾶς, ὃς πρὸς P. 462
τῇ Βατοπεδίου μονῇ τὸν ἀσκητικὸν ἤνυε δρόμον καὶ πολλοὺς ὑπὲρ ἀρετῆς καὶ θαυμασίους ἐπεδείξατο ἀγῶνας, εἰς Βυζάν-

quoque rogans, ne Christianum sanguinem quotidie fundi sinerent, sed veritatis zelum capessentes, Byzantium se conferrent et imperatricem quam indigna factitarentur, edocerent: si fortasse ab illis saltem ad flammam imperium Romanum devorantem restinguendam adduceretur, quam non aliqua causa legitima, sed merae sycophantiae et obtrectationes suscitassent: quod ipse frequenter irrito conatu tentaverit, cum, qui nunc gubernacula teneant, legatis nihil respondentes, crudelissime eos pulsarint et omni petulantia in illos debacchati sint ac postremo vinculis et carceri tradiderint. Haec ubi monachi apud Atho legerunt, in talibus, ut pro communi salute, nullam sibi molestiam recusandam censuerunt; et mutuo se exacuerunt electique ex omnibus, princeps Isaacius, vir venerabilis summaque sanctitate praeditus, et Laurae praefectus, Macarius, et alii deinceps monasteriorum ad montem illum praepositi non pauci; cum his etiam Callistus, qui postea Constantinopolitanae ecclesiae patriarchatum gessit et tum adhuc in sacerdotibus numerabatur; et Sabas, qui in Batopedio monasterio religiosae vitae stadium decurrebat, multaque et egregia pro virtute certamina suscipiebat, hi, inquam, delecti Byzantium venerunt, cumque imperatrice et pa-

A.C. 1342 τιον ἀφίκοντο. βασιλίδι τε συγγενόμενοι, καὶ πατριάρχου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν συνωμοτῶν παρόντων, „ἡμεῖς“ ἔφασαν „τὴν κατασχοῦσαν Ῥωμαίους ὁρῶντες συμφορὰν, δεινὰ μὲν ᾠόμεθα τὰ πραττόμενα καὶ πέρα δεινῶν. οὐδὲν δὲ πλέον πρὸς ἐπικουρίαν καὶ ἀποτροπὴν τῶν δεινῶν δυνάμενοι συμβάλλεσθαι, τῶν ἄλλων ἀμελήσαντες, ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόντων
B ἐδεόμεθα θεοῦ, τοῦ μόνου στῆσαι δυναμένου τὰς προσδοκωμένας συμφοράς. νυνὶ δὲ τὸ διεστηκὸς τῶν Ῥωμαίων ἰδόντες μέρος ἀσμένως χωροῦν πρὸς τὴν εἰρήνην καὶ μάλιστα ὅπερ δόκησιν παρεῖχε τὴν αἰτίαν παρασχέσθαι τῆς διαφορᾶς, καὶ θεῷ τῷ τῆς εἰρήνης χορηγῷ πολλὰς χάριτας ὁμολογήσαντες καὶ γῆρας καὶ σωματικὴν ἀσθένειαν καὶ τοὺς πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν πόνους παριδόντες, ἥκομεν δεησόμενοι καὶ ὑμῶν, δέχεσθαι τὴν εἰρήνην καὶ μὴ διὰ φιλονεικίαν τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν νῦν τε διαφθειρομένην περιορᾶν καὶ ἔτι δεινότερα προσδοκωμένην πάσχειν, ἂν μὴ ταχέως ὁ πόλεμος καταλυθῇ. ἔλεον οὖν καὶ αὐτοὶ λαβόντες τῶν ὁσημέραι χεομένων αἱμάτων καὶ τῶν δεσμωτηρίοις κατεχομένων καὶ τῶν ἐλαυνομένων καὶ
C ἀνήκεστα πασχόντων ἀνθρώπων, κυρώσατε τὴν εἰρήνην καὶ τῶν πολλῶν καὶ χαλεπῶν κινδύνων ἀπαλλάξατε Ῥωμαίους, ὡς ἂν θεός τε ὁ τῆς εἰρήνης χορηγὸς δοξασθῇ καὶ βασιλίς τε καὶ πατριάρχης καὶ ὑμεῖς ἡ σύγκλητος οὐ παρὰ πάντων μόνον Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν τῶν ταπεινῶν ἀξίας κομίζησθε εὐχαριστίας τῆς προθυμίας τῆς περὶ τὰ καλὰ καὶ τῆς

triarcha, coniuratis item praesentibus congressi, ita locuti sunt. Cum cerneremus calamitatem, quae Romanos oppressit, etsi quod agebatur infandum apparebat, tamen quia ad tantam vim mali depellendam nihil auxilii afferre poteramus, reliquis posthabitis, Deo, qui solus impendentes aerumnas atque miserias averruncare potest, communem salutem incolumitatemque supplices commendabamus. Nunc quia cognovimus, segregatam Romanorum partem, quae opinionem praebebat maxime incepti huius dissidii, pacis esse cupidam, Deo pacis largitori immortales gratias egimus, nullaque senectutis et imbecillitatis ac laborum itineris ratione ducta, et vos rogaturi advenimus, ut pacem complectamini: ne ob discordias vestras et nunc laceretur Romanum imperium et nisi primo quoque tempore bellum inhibeatur, atrociora formidet. Quamobrem et vos, qui in dies funditur sanguinem et in carcerem compactos atque in exilium proiectos et saevissime afflictatos miserati, pacem ratam conficite, Romanosque multis ac nefandis cladibus eximite, ut et Deus pacis donator celebretur, et imperatrix ac patriarcha et vos senatus, non a Romanis modo passim, sed etiam a nobis humilibus, propter facilitatem in rebus honestis et sollicitudinem hominum insontium

κηδεμονίας τῶν διὰ τὸν πόλεμον ἁπανταχοῦ διαφθειρομένων A. C. 1342
ἀνθρώπων ἀναιτίων." πρὸς ταῦτα βασιλὶς μὲν οὐδὲν ἔπασχε
δεινὸν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γνώμην ᾤετο εἰρῆσθαι αὐτῇ τοὺς λό-
γους. πολλὴν γὰρ πατριάρχου καὶ τῶν ἄλλων πανουργίαν D
καὶ ἀπάτην καταγνοῦσα, ἔσπευδεν, εἰ δύναιτο τρόπῳ δή τινι
τὸν πόλεμον καταλύσασα, σπονδὰς πρὸς βασιλέα τὸν Καντα-
κουζηνὸν θέσθαι περὶ εἰρήνης. εἰργομένη δὲ ὑπὸ τῶν ὅρκων,
οἷς ὑπήγαγον ἐξαπατήσαντες, ὡς, εἰ μὴ πᾶσιν αἱρετέα εἴη ἡ
εἰρήνη, μηδ' αὐτὴν ἐπιψηφίζεσθαι, τὴν ἐκ τῆς βουλῆς ψῆ-
φον ἀναγκαίως περιέμενε.

λέ. Πατριάρχης δὲ καὶ ἡ συνωμοσία ἐν δεινῷ μάλιστα P. 463
ἐτίθεντο τὰ εἰρημένα καὶ τὸν ἔσχατον ᾤοντο κίνδυνον αὐτοῖς V. 373
ἐπάγειν. προφανῶς μὲν οὖν πρὸς τὴν εἰρήνην ἀντιλέγειν οὐχ
ἰταμὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ φιλομόχθηρον ἐδόκει. ἐσκέψαντο δὲ, B
εἰ δύναιντο τρόπῳ δή τινι ἑτέρῳ τῶν μοναχῶν τὴν ὁμόνοιαν
πειρᾶσθαι διαλύειν. καὶ τότε μὲν ἐπαινέσαντες τὴν ὑπὲρ
τοῦ κοινοῦ σπουδὴν, ἐκέλευον ἀναπαύλης τινὸς τυγχάνειν,
τὸν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας πόνον ἀποτιθεμένους. ὕστερον δὲ ἐ-
πηγγέλλοντο σκεψαμένους περὶ ὧν ἥκουσι τὴν ἀπολογίαν πα-
ρασχεῖν. ξενίζεσθαι δὲ οὐκ εἴασαν ἐπὶ ταὐτὸν, ἀλλ' ἄλλον
ἄλλοσε διέσπειραν, ὡς ἂν τῇ διαστάσει τῶν σωμάτων καὶ
ταῖς γνώμαις διαστῶσιν, ὑποσχέσεσι καὶ λόγοις ἰδίᾳ ἕκαστος
διαφθαρέντες. ἐτρίβετο μὲν οὖν ὁ χρόνος καὶ οὐδεμία τῶν
εἰρημένων ἦν φροντὶς, οὐδέ τις λόγος ἐγίνετο τῶν μοναχῶν. C

hoc bello ubique pereuntium, dignis gratiarum actionibus collaudemini. Haec oratio Augustae non molesta, sed grata potius et ab eius mente haud aliena accidit. Nam cum patriarcham ceterosque sciret esse vaferrimos ac fraudulentissimos, studebat, si quo modo posset, bello dissoluto, cum Cantacuzeno pacem et foedus constituere. Religione autem iuramenti impedita, qua per dolum ab illis obligata fuerat, ut nempe, nisi omnibus expetenda pax videretur, nec ipsa eam sanciret, concilii sententiam necessario exspectabat.

35. At patriarcha et coniurati monachorum dictis, quibus sibi exitium parari ducebant, gravissime offensi, pacem manifeste repudiare non audebant, ne non impudentes modo, sed etiam de industria improbi viderentur. Circumspiciebant autem, si qua via eorumdem concordiam dirimere possent. Ac tunc quidem, laudato eorum officio pro re publica, ut fessos de itinere, aliquantum requiescere iusserunt, promittentes, postea se visuros, quid eis responsi darent. Divertere porro omnes eodem non sinentes, alium alibi collocabant, ut quemadmodum corporibus, sic animis quoque promissis et blanditiis seorsum unusquisque corruptus, separarentur. Fluebat igitur tempus et dicta in ventos recesserant, neque monachi

A.C. 1342 ἐκεῖνοι δὲ ὁρῶντες, ὡς μᾶλλον αὐτοῖς αἱρετέος ἐστὶν ὁ πόλεμος, ἢ ἡ εἰρήνη, μετὰ τὸ πολλὰ δεηθῆναι περὶ αὐτῆς, ἐπεὶ πρὸς σκήψεις καὶ προφάσεις καὶ οὐδὲν ὑγιὲς ἑώρων καταφεύγοντας, τὴν ἐπάνοδον ᾐτοῦντο. τοῖς δὲ οὐδὲ τοῦτο λυσιτελεῖν ἐδόκει, ὥστε ἀπελθόντας τοὺς μοναχοὺς αὐτοῖς μὲν ἀνατιθέναι τὴν αἰτίαν τοῦ πολέμου, Καντακουζηνῷ δὲ τῷ βασιλεῖ τὸ μᾶλλον αἱρεῖσθαι τὴν εἰρήνην καὶ δίκαια καὶ συμφέροντα τοῖς πᾶσιν ἀξιοῦν συμμαρτυρεῖν. οὐδὲ γὰρ μέτριά τινα προστήσεσθαι αὐτοῖς ἐνόμιζον πρὸς τὸ τοὺς δήμους ἐκταράττειν καὶ τὸν πόλεμον κινεῖν. ἐξεπίτηδες γὰρ αὐτοὶ
D λάλους τινὰς καθίεσαν εἰς τὰς πόλεις κηρύττοντας, ὡς Καντακουζηνὸς οὐδ' ἄκροις ὠσὶ τὴν εἰρήνην παραδέχοιτο, ἀλλὰ τὰ δεινότατα τοὺς βασιλέως παῖδας διαθήσειν ἀπειλεῖ, εἰ περιγένοιτο ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι δίκαια ποιοῦντες ἐκείνῳ πεπολεμήκασιν ὑπὲρ αὐτῶν. παρεκάλουν τε τοὺς δήμους ὑπὲρ τῶν βασιλέως παίδων ὀρφανῶν ὄντων πατρὸς ἀγανακτεῖν καὶ ἀμύνεσθαι τὸν ἀδικοῦντα. οὗ δὴ ἕνεκα ἐσκέψαντο συγκρούειν πρὸς ἑαυτοὺς τοὺς μοναχούς. καὶ Μακάριον μὲν τὸν Λαύρας ἡγούμενον, Θεσσαλονίκης μητροπολίτην ἀποδείξαντες, ἔπεισαν οὐ πρὸς τοὺς ἄλλους μόνον
P. 464 διενεχθῆναι μοναχοὺς καὶ Καντακουζηνισμὸν αὐτῶν κατηγορεῖν, ὅτι δὴ τὸν φίλον ὁρῶντες ἀπολεῖσθαι ὑπὸ τοῦ κοινοῦ πολέμου κινδυνεύοντα, ἐν ζήλου μοίρᾳ καὶ τῆς πρὸς τὰ βελ-

3. εἰς add. M. ante οὐδὲν.

curae erant. Qui cernentes, eos bello quam pace gaudere magis, cum toties super ea rogati, ad obtentus quosdam et causas commentitias confugerent, revertendi potestatem petiverunt. At istis nec hoc conducere visum est, ut digressi monachi ipsos belli, Cantacuzenum pacis auctorem praedicarent testimoniumque ferrent, illum iustitiae consentanea et universitati fructuosa postulare. Non enim quibusdam levibus ratiunculis usuros arbitrabantur, quibus populos perturbarent atque ad arma incenderent, cum ipsi ex instituto blaterones quosdam subornatos per oppida dimisissent, qui proclamarent, Cantacuzenum ab auditione pacis abhorrere et minari, se relata victoria imperatoris liberos facturum mortales miserrimos, ac peraeque alios, quotquot amore iustitiae pro ipsis contra se pugnaverint. Incitabant igitur populos, ut filiorum imperatoris iam orphanorum vicem dolentes, ab eorum capitibus hominis iniurias propulsarent. Ob hoc itaque commentabantur, quomodo inter monachos litem et dissensionem sererent. Ac Macarium quidem, Laurae praefectum, metropolitam Thessalonicensem designantes, eo perduxerunt, ut non tantum ab aliis monachis dissideret, eosque Cantacuzenismi argueret, (quia nimirum amicum ob arma communia periculo conflictan-

τίῳ συμβουλῆς ἥκουσιν ἐκείνῳ βοηθήσοντες· ἀλλὰ καὶ βασι- A. C. 1342
λέως πολλὰς καταχέειν λοιδορίας καὶ οὐδὲν ἐκείνων ἀπολεί-
πεσθαι τὴν εἰς αὐτὸν πικρίαν. ὅθεν καὶ γενόμενος ἐν Θεσσα-
λονίκῃ οὐδενὸς τῶν ἐκεῖσε τολμηθέντων ἐπὶ ὠμότητι καὶ πο-
νηρίᾳ βεβοημένων ἀπελείπετο. πρῶτον δὲ ἐν τῇ μονῇ τῇ V. 374
προσαγορευομένῃ Πέτρᾳ ἀπρόϊτον μένειν κατεδίκασαν, προ-
νοίας τῆς εἰς τὸ σῶμα προσηκούσης οὐδεμιᾶς ἀποστερήσαντες. B
Σαβὰν δὲ διὰ τὸ ἀρετῇ τῶν ἄλλων ὑπερέχειν καὶ γνωριμώ-
τατον τῶν βασιλέως φίλων εἶναι, ἐπεὶ μὴ συμφρονεῖν αὐτοῖς
ἐβούλετο, ἐν ἑτέρᾳ μονῇ τῇ Χώρᾳ προσαγορευομένῃ μένειν
καὶ αὐτὸν ἐψηφίσαντο ἀπρόϊτον. βουλομένων δὲ καὶ προ-
νοίας ἀξιοῦν πολλῆς, οὐ κατεδέξατο, μὴ δίκαιον εἶναι, φά-
σκων, ἐκ τῶν αἵμασι καὶ φόνοις χαιρόντων τι λαβεῖν. τοῦτο
δὲ μόνον εἰπὼν, ὡς τὸν ὑπὸ θεοῦ φρουρούμενον οὐδεμιᾷ τινι
μηχανῇ δυνατὸν ὑπ' οὐδενὸς διαφθαρῆναι, ἡσυχίαν ἦγε. τοῖς
δ' ἄλλοις ἅπασιν οὐ μάλιστα ἀξιολόγοις οὖσι, τὴν εἰς τὰς
ἰδίας μονὰς ἐπέτρεπον ἐπάνοδον. περὶ μὲν οὖν τὴν τῶν μο-
ναχῶν πρεσβείαν τοιαῦτα πατριάρχῃ καὶ τοῖς συνωμόταις ἐτε-
λεῖτο. βασιλεὺς δὲ ὁ Καντακουζηνὸς ὡς τὴν ὑπὲρ τῆς εἰρή- C
νης πρεσβείαν ὁ Βατάτζης δέει τῶν τὰ πράγματα διοικούντων
ἀπηγόρευεν, εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπανῆκεν. εὗρε δὲ ἐκ Θεσ-
σαλονίκης ἀφιγμένους, οὓς αὐτὸς ὀλίγῳ πρότερον πρὸς πρω-

15. ὑπὸ οὐδενὸς P. 20. ἀρχόντων P. pro διοικούντων.

tem intuentes, et zelum meliusque consilium praeferentes ei sic opitulatum venirent,) verum etiam ut probris multis imperatorem Cantacuzenum incesseret, nec se ab ipsis conspiratis amarulentia in illum vinci pateretur. Vnde et Thessalonicae cum iam esset, nullum erat ibi tam nobile crudelitate et nequitia scelus ante perpetratum, cui ipse non par faceret. Isaacium vero, qui ordinem ducebat, ad monasterium Petra dictum condemnant: ita, ut a nemine conveniretur, nulla tamen re ad curandum corpus necessaria egeret. Sabam, quod virtute ceteris antestaret essetque imperatoris amicitia notissimus et ab ipsis facere nollet, in alio monasterio, Chora appellato, manere, nec cum a quoquam adiri decreverunt. Quem cum sedulo curare vellent, non tulit, dixitque, iniquum esse ab iis, qui in caede et sanguine voluptatem haberent, quidquam accipere. Hoc autem solo dicto, quem Deus tueretur, nulla eum machina ab ullo mortalium posse interimi, deinceps tacuit. Ceteris porro omnibus, ut non tanti aestimandis, ad monasteria sua reversionem concesserunt. Legationem monachorum patriarcha et coniurati ad hunc modum exceperunt. Cantacuzenus, postquam Batatzes legatione de pace, metu eorum, qui regnabant, fungi pertimuit, ad exercitum rediit: ubi reduces invenit, quos nuper ad protostratorem miserat, nunti-

A. C. 1342 τοστράτορα πέμψας ἦν, ἥκειν τὴν ταχίστην ἀπαγγέλλοντας, ὡς τῶν ἐκεῖσε πάντων ὑπὸ πρωτοστράτορος καλῶς διῳκημένων. ἐδόκει μὲν οὖν καὶ βασιλεῖ, μὴ μέλλειν δεῖν, ἀλλὰ πρὸς Θεσσαλονίκην ἐπείγεσθαι οὖσαν ἀναγκαίαν. τῶν πρὸς τὴν τειχομαχίαν δὲ πάντων ἤδη παρεσκευασμένων, ἐκέλευεν εἰς τὴν ὑστεραίαν ἅμα πρωῒ τῶν τειχῶν ἀποπειρασαμένους, εἰ μὴ
D δύναιντο παραστήσασθαι, τῇ μετ' αὐτὴν τῆς εἰς Θεσσαλονίκην ἔχεσθαι φερούσης. οὕτω μὲν οὖν ἐδέδοκτο. καὶ ἅμα πρωῒ ἐς τὴν ὑστεραίαν ὁπλισάμενοι, προσέβαλον τοῖς τείχεσι προσάγοντες τὰς μηχανάς. διὰ πάσης δὲ ἡμέρας τῆς τειχομαχίας καρτερωτάτης γεγενημένης, μικροῦ μὲν ἐδέησεν ἁλῶναι, τῶν τε κλιμάκων προσερεισθεισῶν τοῖς τείχεσι καὶ μηχανήματός τινος ἐπὶ τροχῶν χελώνης προσαγορευομένου. ἡ νὺξ δὲ αὐτίκα ἐπιγενομένη διεκώλυσε τὴν ἅλωσιν. οἱ πολιορκούμενοι δὲ δείσαντες, μὴ εἰς τὴν ὑστεραίαν αὖθις μάχης ἁλῶσι γενομένης, ἐβουλεύσαντο νυκτὸς πίστεις λαβόντες παρὰ βασιλέως, ὁμολογίᾳ τὴν πόλιν παραδοῦναι. καὶ ἅμα πρωῒ ἐκ τῶν τειχῶν τοῖς εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευον μηνύειν βα-
P. 465 σιλεῖ, εἰ βούλοιτο ἐπὶ συμβάσει τὴν πόλιν παραλαμβάνειν. ἡδέως δὲ βασιλέως τὸν λόγον δεξαμένου καὶ κελεύοντος ἥκειν πρὸς αὐτὸν, ὡς πάντα πράξοντος αὐτοῖς τὰ κατὰ γνώμην, ἧκον τοῦ τε δήμου καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς δυνατῶν ὀλίγοι καὶ τῶν τῷ κλήρῳ τῆς παρ' αὐτοῖς ἐκκλησίας κατειλεγμένων. αἰτίας δὲ ὥσπερ ἀπολύοντες ἑαυτοὺς ἐπὶ τῷ ὅπλα κεκινηκέναι πρὸς αὐτὸν, τὸ δέον ἔφασαν πεποιηκέναι. ὀμωμοκέναι γὰρ

antes, veniret quam maturrime, omnia a protostratore illic bene administrari. Ne imperator quidem cunctandum, sed Thessalonicam, ut ad urbem maximi momenti, festinandum duxit; et omnibus iam ad moenia Peritheorii oppugnanda confectis, praecepit, iis postridie die illucescente tentatis, si conatus non responderet, die tertio viam versus Thessalonicam arriperet. Sic censuit. Die exorto, muros, admotis etiam machinationibus, invadunt; quos cum toto die oppugnassent acerrime, parum abfuit, quin eos acta iam testudine et scalis applicitis conscenderent; sed noctis interventus rem impedivit. Obsessi metuentes, ne die sequenti pugna instaurata caperentur, noctu decernunt, fide ab imperatore accepta, urbem dedere. Mane de moenibus clamorem in castra dantes, imperatori renuntiari iubent, si velit, ex pacto convento civitatem accipiat. Ille hoc nuntio gavisus, eos evocat, facturum se, quae optent, omnia. Veniunt de plebe et optimatibus pauci, de clero itém nonnulli. Atque ut se purgarent quodammodo, aliter se facere nequiisse dixerunt: propterea quod nuperrime sacramento concepto spoponderint, se im-

ὀλίγῳ πρότερον ἀντιστήσεσθαι τοῖς βασιλίδι πολεμοῦσι μέχρι A. C. 1342
καὶ τοῦ δυνατοῦ. τούς τε ὅρκους τοιγαροῦν τετηρηκέναι ἀσφα-
λῶς, καὶ τὸ νῦν λυσιτελεῖν φαινόμενον ἐκ τῶν πραγμάτων
πράττειν μετ' εὐγνωμοσύνης. ὅθεν ἄξιοι συγγνώμης νομίζειν B
εἶναι παρ' αὐτῷ. δεῖσθαι μέντοι καὶ τῆς δι' ὅρκων ἀσφαλεί-
ας, ὡς οὐδὲν πείσονται δεινὸν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον αὐτοῖς
εἰργασμένων ἕνεκα καὶ τῶν ὕβρεων, αἳ παρὰ φαύλων καὶ
τοῦ μηδενὸς ἀξίων ἀνθρώπων εἴρηνται πρὸς αὐτὸν, τῶν ἐν
λόγῳ πάντων μάλιστα ἀνιωμένων καὶ τὴν ἀκολασίαν τῆς
γλώττης τιθεμένων ἐν δεινῷ. οὐδεμιᾶς γὰρ ὕβρεως ἐφείδοντο
ἑστῶτες ἐπὶ τῶν τειχῶν. ὅθεν καί ποτε βασιλέως ἐν ὅπλοις
παριόντος καὶ τὰ τείχη κατασκεπτομένου διὰ τὴν τειχομα-
χίαν, τρεῖς τινες ἑστῶτες ἐπὶ τῶν τειχῶν, μᾶλλον τῶν ὕ-
βρεων ἠφείδουν γνωρίμου γινομένου. ὁ δὲ ἐγγὺς γενόμενος, V. 375
ἠρώτα, εἰ εἰδότες, ὅστις εἴη, ὑβρίζουσιν οὕτως ἀφειδῶς. ἑνὸς C
δὲ ἀποκριναμένου, ὡς μάλιστα εἰδεῖεν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ
ὑβρίζειν πολλῶν ὄντα ἄξιον λοιδοριῶν, ὅτι ἀποστάτης γεγο-
νὼς τοῖς βασιλέως ἐπεβούλευσε παισὶ καὶ οὐδεμιᾶς ἀπέσχετο
πείρας ἀποκτεῖναι τοὺς οὐδὲν ἠδικηκότας μηχανώμενος· „πότε
δὲ" εἴρηκεν ὁ βασιλεὺς „ἐπὶ δίκην καταστάντα, ὅτι μὴ τὰ
ἐγκλήματα ἠδυνήθην ἀπολύσασθαι, κατεψηφίσασθε ἀδικεῖν
αὐτοὶ καὶ ἐπιορκεῖν καὶ τοιαῦτα, οἷα λέγετε, τολμᾶν;" τῶν δὲ,
ἔναγχος ἐκ Βυζαντίου, εἰπόντων, ἥκειν, ἐν ᾧ τὰ κατὰ βασι-

6. δεινὸν om. P.

peratricis hostibus quantum valerent restituros. Quod iurassent, praestitisse hactenus fideliter: et quod nunc res ipsa utile futurum doceat, id aequo animo facturos. Putare igitur, se dignos esse venia. Cupere tamen iureiurando sibi caveri, nil grave passuros ob ea, quae durantibus armis commisissent: ob convicia scilicet, quae non sine summo dolore virorum gravium abiecti et nauci homines procaci lingua in eum contorserint. Nullis siquidem probris stantes in muris parcebant: ut etiam aliquando armato imperatore accedente et moenia propter oppugnationem contemplante, tres quidam eo cognito effusius maledicerent. Qui propius accedens quaesivit, num scientes quis esset, adeo liberaliter contumelias dicerent. Eorum uno respondente, maxime, et idcirco probra fundere, quibus ipse multis dignus esset, quod fracta fide, imperatoris liberis insidiaretur omnesque vias indagaret, quo illos meditatae ab se morti offerret, a quibus nullam unquam sensisset iniuriam. Quando autem, excepit Cantacuzenus, in iudicium me vocatum, quia dissolvere crimina non potui, et iniuriae et periurii et huius sceleris, quod obiicitis, me condemnastis? Respondentibus illis, paulo ante Byzantio venisse, a quo quae ipse in imperatorem adolescentem perverse ma-

A.C. 1342 λέως ὑπ' αὐτοῦ ἐσκαιωρημένα ἐκμαθεῖν· δι' ἃ καὶ τοὺς ἐκεῖ
τὰ βασιλέως ᾑρημένους αὐτὸν ἐλαύνειν, πρὸς οὓς μὴ δυνά-
μενον ἀνθίστασθαι, ἐνθάδε ἥκειν. „ἀληθῶς εἴρηκας,“ εἶπεν ὁ
D βασιλεὺς „ὦ ἑταῖρε, ἐκ Βυζαντίου τὰ τοιαῦτα δεδιδάχθαι·
ἀλλ' ἔγωγε αὐτοῦ τούτου ἕνεκα ἐνθάδε ἥκω, ἵνα σε τῆς γλωσ-
σαλγίας τιμωρησάμενος, διὰ σοῦ κἀκείνους διδάξω μὴ τοι-
αῦτα ἀκολασταίνειν.“ ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἐν μέρει παιδιᾶς
τοιαῦτα πρὸς ἐκείνους διαλεχθεὶς, παρῆλθε. τῆς αὐτῆς δὲ
νυκτὸς στρατιῶται, βασιλέως κελεύσαντος, ἐν ταῖς πύλαις προ-
λοχίσαντες, ὥστε τῶν ἔνδον τινὰ ζωγρῆσαι τοῦ τὰ πραττό-
μενα ὑπ' ἐκείνου διδαχθῆναι, οὕτω συμβὰν, αὐτὸν ἐκεῖνον
τὸν ὑβριστὴν ἅμα ἕω τῶν πυλῶν πρός τινα χρείαν ἐξελθόντα
ἐξαρπάσαντες, παρέστησαν βασιλεῖ. ὁ δ' ἀγνοεῖν ὑποκρινά-
P. 466 μενος, ὅθεν τε εἴη καὶ ὅστις, ἠρώτα. νομίσας δὲ καὶ αὐτὸς
ἀγνοηθῆναι, ὅσα ᾤετο πρὸς τὴν παροῦσαν λυσιτελεῖν ἀνάγ-
κην ἀπεκρίνατο. ὡς δ' ὁ βασιλεὺς τὴν ὑπόκρισιν ἀποθέμε-
νος, αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπεδείκνυε τὸν χθὲς εἶναι ὑβριστὴν, τοῖς
μὲν ἄλλοις ἅπασι διατριβὴν οὐ μικρὰν ἐνεποίει ἡ τοιαύτη
συντυχία καὶ ὡς ἥδιστα διετίθεντο· τὸν ἑαλωκότα δὲ δέος
οὐ μικρὸν εἰσῄει περὶ ψυχῆς ἀγωνιῶντα καὶ ὅσον οὔπω νο-
μίζοντα ἀποθανεῖσθαι. βασιλεὺς δ' ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις
μᾶλλον κἂν τοῖς τοιούτοις προσήκειν αὐτῷ νομίζων μεγα-
λοψυχεῖν, ἐφ' ἱκανὸν παραψυχῆς ἕνεκα τὰ χθὲς εἰρημένα
B πρὸς τὸν ἑαλωκότα διαλεχθεὶς, ἔπειτα ἐκέλευε στολὴν πα-

chinatus esset, didicissent: et idcirco, qui illic imperatorem tuerentur, ipsum expulisse; quibus cum resistere nequeat, huc venire. Recte, mi homo, occurrit Cantacuzenus, haec vos Byzantio didicisse ais. Ego vero huc venio, ut cum te ob maledicam loquacitatem punivero, tuo exemplo ipsi protervire desinant. His per ludum dictis, praeteriit. Eadem nocte milites iussu imperatoris insidias ad portas tendentes, ut oppidanum aliquem caperent, ex quo quid intus gereretur, exprimerent, casu ipsissimum conviciatorem, multo mane nescio cuius rei causa egredientem, rapiunt, imperatori sistunt. Qui se eum haud nosse simulans, unde et qui sit percunctatur. Ille plane ignorari se opinatus, pro necessitate praesenti respondet. Sed ubi imperator, persona deposita, hesternum esse conviciatorem ostendit, ceteris quidem omnibus hoc eventum non modicae delectationi et mirificae hilaritati fuit; captum vero pavor ingens subiit, de anima anxium et iamiam se interficiendum arbitrantem. At imperator cum in aliis, tum praesertim in huiuscemodi rebus excelsum se et invictum animum decere ratus, oblectamenti gratia captivo dicta ipsius hesterna plene iteravit. Deinde stola maioris pretii, quam pro eius conditione, et auro insuper donatum recedere atque in fu-

ρέχειν πολυτελεστέραν, ἢ αὐτῷ προσῆκε. παρασχόμενος δὲ A.C. 1342
καὶ χρυσίον, ἐκέλευεν οἴκαδε ἀναχωρεῖν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ-
δε μηδενὸς καταψηφίζεσθαι πρὶν εἰς ἀπολογίαν καταστῆναι,
ἀλλὰ τὴν ἑτέραν τῶν ἀκοῶν τῷ κατηγορουμένῳ φυλάττειν
ἀκραιφνῆ. ὁ δ' ἄπιστα σχεδὸν εὐτυχήσας πρὶν γενέσθαι,
βασιλέως ἐπαινέτης ἦν ἀντὶ τοῦ πρότερον ὑβριστοῦ. ἀλλὰ
ταῦτα μὲν πρότερον. τότε δὲ ἐπεὶ οἱ πρέσβεις ἀμνηστί-
αν τῶν ὕβρεων ᾐτοῦντο καὶ ἐδέοντο βασιλέως εὖ ποιεῖν
προσχωροῦντας ἑκοντὶ, προσηνῶς αὐτοῖς διαλεχθεὶς καὶ λό-
γοις πείσας, μηδὲν ὑποπτεύειν παρ' αὐτοῦ δεινὸν, ἐκέλευε
καὶ γράμμασι βασιλικοῖς, ἃ αὐτοὶ ᾐτοῦντο, βέβαια ποιεῖν.
τῶν δὲ βασιλεῖ συνόντων τις δύσνους ὢν, ὡς ἔοικε, καὶ πο- C
λεμῶν ἀφανῶς, κρύφα προσελθὼν τοῖς πρέσβεσι, συνεβού-
λευε μὴ τὴν πόλιν παραδιδόναι. βασιλεὺς γὰρ εἰς τὴν ὑστε-
ραίαν, ἄν τε προσχωρῶσιν, ἄν τε μὴ, πρὸς Θεσσαλονίκην
κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ἔγνωκε δεῖν ἀποχωρεῖν. οἱ δὲ, ἐπεὶ
τοιαῦτα ἤκουσαν, μὴ ἃ κοινῇ πᾶσι δοκεῖ σκηψάμενοι εἰδέναι,
πρὸς τὴν πόλιν ἀπεχώρουν. ἐπεὶ δὲ ἦσαν εἴσω πυλῶν, αὖ-
θις ἐγκλεισάμενοι, παρεσκευάζοντο πρὸς μάχην. ἀναβάντες
τε ἐπὶ τὸ τεῖχος, μὴ πᾶσιν ἔλεγον εἶναι τὸ νῦν ἔχον κατὰ
γνώμην βασιλεῖ τὴν πόλιν παραδιδόναι, ἀλλ' ἐπεὶ πρὸς Θεσ-
σαλονίκην ἔγνωκε δεῖν ἀποχωρεῖν, εἰς τοὐπιὸν αὐτοὶ διασκε- D
ψάμενοι εἰ δοκεῖ λυσιτελεῖν, κοινῇ ψήφῳ προσχωρήσουσιν.
οὕτω μὲν οὖν Περιθεώριον τειχομαχίᾳ τε ὀλίγου ἐδέησεν
ἁλῶναι καὶ ὁμολογίᾳ προσχωρῆσαι βασιλεῖ. βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ V. 376

turum neminem inauditum damnare alteramque aurem reo integram servare iussit. Ille ferme supra fidem felix, pro contumeliis imperatorem laudibus extollere. Sed haec prius acta sunt. Tunc vero, cum iniuriarum oblivionem peterent, qui ex oppido in castra venerant, orarentque, ut, quia sponte se dederent, bene illis faceret, verbis blande compellatos, ne quid ab se infestum timerent, hortatus est; et quae petebant, imperatorio diplomate confirmari mandavit. De exercitu autem imperatoris malignus quidam, ut apparet, et hostis occultus, furtim ad legatos adiens, ab urbe tradenda eos revocavit; imperatorem die postero, sive se dederent, sive non, Thessalonicam summa adactum necessitate constituisse discedere. Quibus auditis, communis sententiae ignorationem excusantes, in urbem regrediuntur. Intra portas inclusi, rursus defensionem parant; conscensisque moenibus vociferantur, in praesens non omnes ad urbem imperatori tradendam consentire. Sed quia Thessalonicam omnino proficisci decreverit, se postea consultaturos et, si universis approbantibus expedire videatur, in eius potestatem concessuros. Sic itaque Peritheorium et vi propemodum captum et dedi-

A. C. 1342 μὴ περιμένειν ἐξῆν πρὸς τὴν πολιορκίαν, ἀναστήσας τὴν στρατιὰν, ἤλαυνεν ἐπὶ Θεσσαλονίκην.

P. 467 λϛʹ. Ἐν Βυζαντίῳ δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ὁ τοῦ Ἀν-
B δρονίκου βασιλέως παῖς ψήφῳ βασιλίδος τε καὶ τῆς συγκλήτου στέφει τὴν κεφαλὴν ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ πατριάρχου κατακοσμεῖται. ἐν τῇ ἑορτῇ δὲ καὶ τῶν τῆς συγκλήτου πλὴν ὀλίγων ἀξιωμάτων πάντες ἔτυχον, ὡς ἂν ἕκαστος παρὰ βασιλίδος καὶ πατριάρχου καὶ τῆς βουλῆς ἄξιος ἐκρίθη. καὶ Ἰσαάκιος μὲν Ἀσάνης πανυπερσέβαστος ἀπεδείχθη, δοὺξ δὲ μέγας ὁ Ἀπόκαυκος, καὶ ὁ Χοῦμνος μέγας στρατοπεδάρχης, Ἀνδρόνικός τε Παλαιολόγος, ὃς ἦν γαμβρὸς Ἀποκαύκῳ τῷ μεγάλῳ δουκὶ, μέγας καὶ αὐτὸς στρατοπεδάρχης, ὅ,τε Γαβαλᾶς πρωτοσεβαστὸς, καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ὡς ἕκαστος. πατριάρχης
C δὲ, ἐπεὶ τὴν ἀξίαν ἀμείβειν οὐκ ἐνῆν, εἰς σεμνότερόν τι περιέστησε τὸ σχῆμα καὶ ἔν τε ταῖς ὑπογραφαῖς ἠερανέῳ χρώματι ἐχρῆτο καὶ τὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καλύπτραν, ἣν τοὺς πατριάρχας ἔθος φέρειν, ἂν μὴ τοῦ τάγματος ὦσι τῶν μοναζόντων, ὀθόνῃ λευκῇ περιειλημμένην πρότερον, αὐτὸς κατεκόσμησε χρυσῷ, εἰκόνας αὐτῇ τοῦ τε σωτῆρος ἡμῶν ἐγγράψας Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς τεκούσης αὐτὸν ἀχράντου θεοτόκου καὶ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Ἀπόκαυκος δὲ ὁ μέγας δοὺξ ἄχρι μὲν ἐκείνου τοῦ χρόνου μετριώτερά τε φρονεῖν ἐδόκει καὶ τῆς βουλῆς εἶναι ὑπεκρίνετο εἷς, ἢ μᾶλλον καὶ πρὸ αὐτοῦ τοὺς ἄλλους ἦγε, μὴ τῆς κακουργίας αἰσθόμενοι

tione ferme acceptum fuisset. Imperator, quoniam obsidionem continuare non licebat, motis castris, Thessalonicam ire maturavit.

36. Byzantii Ioannes imperator, Andronici filius, Augusta et consiliariis ita volentibus, a Ioanne patriarcha corona exornatur: in qua festi diei celebritate omnes pene proceres, ut quemque imperatrix, patriarcha et concilium esse dignum iudicarant, dignitates adepti sunt. Et Isaacius quidem Asanes panhypersebastus declaratus est, Apocauchus magnus dux, Chumnus magnus stratopedarcha; Andronicus Palaeologus, Apocauchi gener, etiam ipse magnus stratopedarcha designatur; Gabalas protosebastus, et ita alii omnes, eorum suffragiis, de quibus supra diximus. Patriarcha, quia gradum permutare non poterat, habitu se augustiorem fecit et in subscriptionibus colore caeruleo est usus flammeumque seu tegmen capitis, quod antea patriarchas, si de monachis non essent, album ferre mos erat, ipse auro illustravit, Servatoris nostri et illibatae eius genitricis Deiparae ac Ioannis Baptistae depictis in eo iconibus. Apocauchus magnus dux, qui usque ad id temporis modestiam prae se ferebat et unum se de concilio simulabat, vel potius alios etiam sibi anteponebat, metuens, ne scelus eius

ὀῤῥωδῶν, ὑπὸ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως ἐθελήσωσι μᾶλλον A.C. 1342 ἄρχεσθαι ἢ ἐκείνου. ἐπεὶ δὲ ἀξιώματός τε μείζονος ἐπελάβετο D καὶ τὸν πόλεμον εἶδεν αὐξηθέντα ἐπὶ μέγα, τὸ προσωπεῖον ἀποθέμενος, αὐτὸς πάντα ἦν καὶ πάντων ἦρχε καὶ μειζόνων καὶ ἐλαττόνων. αἵ τε γὰρ τῶν χρημάτων πρόσοδοι τῶν κοινῶν ὑπ' ἐκείνου διῳκοῦντο καὶ πόλεων ἀρχαὶ καὶ στρατηγίαι, οἷς αὐτὸς ἐκέλευεν, ἐδίδοντο καὶ εὖ ποιεῖν καὶ τοὐναντίον κύριος ἦν· καὶ πάνθ' ὁμοίως πρὸς Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα, ἕως ἔτι μέγας ἦν δομέστικος, ἡμιλλᾶτο πάντα ὑπ' ἐκείνου ἄγεσθαι βουλόμενος. συνιδὼν δὲ, ὡς ἐπαχθὴς τοῖς εὐγενεστέροις ἡ ἐκείνου ἔσεται ἀρχὴ, καὶ δείσας, μή τι διὰ ταύτην ὑπ' ἐκείνων ἐπιβουλευθῇ, ἔγνω δεῖν πάντας διαφθείρειν, ὡς, εἰ τῆς φαύλης τύχης ὑπολειφθεῖεν μόνοι, ῥᾳδίως P. 468 αὐτῷ πρὸς ἅπαν εἴξοντες τὸ προσταττόμενον οὐκ ἀνοήτως οἰηθείς. καὶ πρῶτον μὲν ἀπὸ τῶν καθ' αἷμα προσηκόντων καὶ μάλιστα γνησίων ἤρχετο Καντακουζηνῷ τῷ βασιλεῖ, ὕλης τε εὐπορῶν πρὸς τὰς διαβολὰς καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον ὡς δυνατωτέρους δεδοικώς. ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἐφεξῆς V. 377 μετῆλθε, μηδενὸς φεισάμενος, τὸ δοκεῖν μὲν, ὅτι ψήφῳ τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ βασιλίδος καὶ μάλιστα πατριάρχου τὰς τιμωρίας, οἷς ἂν ἐθελήσειεν, ἐπάγων, τῇ δ' ἀληθείᾳ, τὰ δοκοῦντα ἑαυτῷ ποιῶν. τὴν δὲ βασιλέως μητέρα Καντακουζηνοῦ, B καὶ πρότερον ἐν δεσμωτηρίῳ κατακεκλεισμένην, μᾶλλον ἐκάκουν ἐξεπίτηδες καὶ οὐδὲν εἶδος λύπης ἀπέλιπον ἐπι-

olfacientes, Cantacuzeni, quam ipsius imperium mallent, ubi et gradum excellentiorem est consecutus et bellum in maius auctum vidit, larva deposita, factus est omnia maiorumque iuxta ac minorum rerum arbitrium ditionemque usurpavit. Nam et communia vectigalia ab eo procurabantur et praefecti ac duces urbium ex eius voluntate creabantur; beneque et male facere in illius manu erat; ac per omnia nitebatur similis esse Cantacuzeno adhuc magno domestico. nihil non a se regi atque administrari desiderans. Sed enim perspiciens, imperia sua nobilioribus iniucunda et onerosa fore, timensque, ne quid idcirco insidiarum sibi pararetur, omnium perdundorum consilium cepit, ut humiles soli relicti, auctoritati suae in omnibus propensius parerent. Nec erat stulta cogitatio. Ac initium quidem a Cantacuzeni consanguineis et amicis germanissimis duxit: cum et materia ad calumniandum abundaret et eos ut opulentiores amplius metueret. Deinde alios ordine aggressus, nulli pepercit: specie quidem, quasi imperatricis et optimatum eius praesertimque patriarchae decreto, poenas, quibus illi vellent, inferret; re autem ipsa libidini suae obsecutus. Cantacuzeni autem matrem iam ante in carcerem conditam de industria vexare instabat, nec

A.C. 1342 δεδειγμένοι πρὸς ἐκείνην. φύλακάς τε γὰρ ἐπέστησαν ἀνθρώπους ἀναιδεῖς καὶ τὸν τρόπον βαρβάρους, καὶ πᾶσαν ἐπιδείκνυσθαι προσέταττον πικρίαν πρὸς αὐτὴν καὶ πάντα ποιεῖν ἐφ' ὕβρει καὶ καταφρονήσει. τά τε ἀναγκαῖα πρὸς τροφὴν, καίτοι καὶ πρότερον ἐνδεῶς παρέχοντες, ἔτι μᾶλλον γλίσχρως ἐχορήγουν. εἰ δέ ποτε ἔδει καὶ ζωμόν τινα παρέχειν, φιλανθρωπευσαμένους δῆθεν, εἰδότες, ὡς πολυτελείᾳ ἐντραφείη καὶ τρυφῇ καὶ οὐδενὸς ἂν ἅψαιτο μεμολυσμένου, τὰς χεῖρας C ἀνίπτους καθιέντες, διηρεύνων δῆθεν τὸν ζωμὸν, εἰ μή τοι ἔνδον κρύπτοιτο γράμματα παρὰ τοῦ υἱοῦ ἀπεσταλμένα, καίτοι γε αὐτοὶ τῶν προσαγομένων ὄντες μάγειροι. ἃ ὁρῶσα, μᾶλλον ᾑρεῖτο λιμῷ βιαίως ἀποθνήσκειν, ἢ τοιούτων γεύεσθαι. ἐν χειμῶνί τε σφοδροτάτῳ καὶ κρυμώδει οὐδεμίαν, οὔτ' ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, οὔτε ἐκ πυρὸς παρείχοντο παραμυθίαν, καίτοι βασιλίδος μηδεμιᾶς κατὰ τὸ σῶμα θεραπείας κελευούσης ἀποστερεῖν. παρὰ πᾶσάν τε ἡμέραν οὐκ ἐνέλιπον οἱ φύλακες τὸν υἱὸν ἀσέμνως ὑβρίζειν ἐπ' αὐτῆς, καὶ ὡς ἀγγελίας δῆθεν πεπυσμένοι, ἀπήγγελλον, ποτὲ μὲν, D ὡς συλληφθείη ὁ υἱὸς καὶ ἀτίμως ἄγοιτο περικείμενος κλοιά· ἄλλοτε δὲ, ὡς μάχης γενομένης, ἐπ' αὐτῆς ἀποκτανθείη καὶ ἄγοιτο ἡ κεφαλὴ, ἣν παραμυθίας ἕνεκα καὶ πρὸς αὐτὴν ἄγειν ὑπισχνοῦντο, καὶ ἕτερα ὠμότερα καὶ ἀπανθρωπότερα πολλῷ, ἐξ ὧν ἐκείνη τὴν καρδίαν ὑπερζέσασα καὶ καταται-

12. γένεσθαι P. 14. ἐξ ἐπιβλημάτων M. mg. pro ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων.

ullum genus molestiae ei non adhibebat. Nam et custodes illi dedit homines impudentes moribusque barbaros; quibus praecepit, omnem in illam diritatem expromere et quam indignissime contemptissimeque tractare. Hinc quamvis antea quoque victus ei maligne praeberetur, tamen hi tenuiorem adhuc suppeditabant. Quod si quando, officio humanitatis videlicet, ius porrigendum esset, cum laute ac delicate educatam, nihilque posse immundum ac sordidum tangere non nescirent, manus illotas immittentes pervestigabant, ecquid intus laterent a filio litterae, tametsi quod offerebant, ipsimet coxerant. Quod cum illa videret, misera fame emori, quam spurcitiem huiuscemodi gustare maluit. Hieme autem acerrima ac perfrigida nec ex veste stragula ad corpus cooperiendum, nec ex accenso foco ullum ei solatium impertiebant, quamvis Augusta mandasset, ut in ea curanda nihil praetermitteretur. Quin etiam toto die custodes, ipsa audiente, in filium maledicta sine fronte iactare non cessabant et, tamquam si nuntios accepissent, illi narrabant, alias quidem, captum esse et catenis iniectis foede raptari; alias, commisso proelio occisum iamque caput afferri, quod consolationis causa

κεῖσα, πυρετοῖς ἐλήφθη σφοδροτάτοις. αἱ δὲ περὶ αὐτὴν A.C. 1342 γυναῖκες, πολλὰ τῶν ὠμοτάτων ἐκείνων ἀρχόντων δεηθεῖσαι, ὥστ' ἐπιτρέψαι ἰατρὸν πρὸς αὐτὴν εἰσαγαγεῖν καὶ προνοίας ἀξιῶσαι μικρᾶς τινος, οὐκ ἠδυνήθησαν πρὸς ἔλεον ἐκκαλέσασθαι τὰ σπλάγχνα τῶν ἀγνωμόνων ἐκείνων καὶ σπλάγχνα ἐσθίειν ἀνθρώπων εἰθισμένων ὁσημέραι. ἀλλ' ἀπεῖπον αὐτῇ πᾶσαν θεραπείαν, ὥσπερ αὐτοχειρίᾳ κατασφάττοντες. ἡ βα- P.469 σιλὶς δὲ ὑπό του πυθομένη, ὅτι νοσοίη ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, καὶ ὡς οὐκ ἐπιτραπείη παρὰ τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ διδασκάλου τῆς οἰκουμένης καὶ μαθητοῦ τοῦ πράου καὶ φιλανθρώπου ἰατρὸς πρὸς αὐτὴν εἰσελθεῖν, ὠνείδισε μὲν αὐτοῖς πικρῶς τὴν ὠμότητα καὶ τὴν ἀναλγησίαν· τὸν δὲ ἰατρὸν ἐκέλευεν, ὃς αὐτῇ πρὸς τὰς νόσους συνήθης ἦν, πρὸς ἐκείνην τε ἐλθεῖν καὶ προνοίας ἀξιῶσαι τῆς δεούσης. πατριάρχης δὲ καὶ ἡ λοιπὴ τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων ἀνδρῶν φατρία τὸν ἰατρὸν παραλαβόντες, ὅρκους ἀπήτουν, ὥστε ἐλθόντα πρὸς ἐκείνην, μηδὲν περὶ τῆς νόσου διατάξασθαι. τοῦ δὲ καὶ τὴν ἐπιδημίαν ἀπαγορεύοντος, εἰ μέλλοι μηδὲν ἐκ τῆς τέχνης ὠφελεῖν, ἠνάγκαζον αὐτοὶ τὰ κελευόμενα ποιεῖν, ἵν' αὐτοῖς τε ἡ ἐξαρχῆς B ὠμότης διασώζοιτο καὶ μηδὲ βασιλίδος καταφρονεῖν δοκοῖεν, τὰ κεκελευσμένα μὴ ποιοῦντες. εἰ δ' ἰσχυρογνωμονοίη καὶ πρὸς ὠφέλειάν τι τῆς νοσούσης λέγοι, μὴ μέμφεσθαι αὐ-

19. ἡ om. P. 22. τε P.

ad eam quoque se allaturos pollicebantur; aliaque demum crudeliora et immaniora multo: unde supra modum corde inflammato et contabefacta, in rapidissimam febrim incidit. Feminae sociae archontas saevissimos, uti medicum illam visitare paterentur, quamvis obtestantes, inflectere non poterant: usque adeo improborum illorum et consuetorum quotidie humana devorare viscera ad miserationem viscera obduruerant. Omnem ei curationem negarunt, quasi manibus suis eam iugulantes. Imperatrix ubi per nescio quem illam aegrotare, nec ab archontibus et a magistro orbis atque discipulo mitis illius ac benigni praeceptoris medicum ad eamdem permissum ingredi rescivit, tantam feritatem tamque alienos ab omni humanitate animos verbis asperioribus ipsis exprobravit et medicum suum misit, qui pro morbo ei medicinam faceret. At patriarcha et reliquus ille bonorum virorum coetus sacramento hominem adigere, ingressum nihil ad depellendam aegritudinem praescripturum. Quem accessum recusantem, si iacenti ac laboranti ex arte sua nihil profuturus esset, coegerunt imperatrici obedire, ut et crudelitatem suam usque ab initio servarent et auctoritatem Augustae contempsisse ne viderentur, si accessu illum ad aegrotam prohibuissent. Si pertenderet et quippiam ad salutem male habentis

A.C. 1342 τοῖς, ὡς αὐτοῦ τῶν ἐσομένων κακῶν αἰτίου ἑαυτῷ παρεσο-
μένου· δῆλος γὰρ ἤδη εἶναι ᾑρημένος τὰ Καντακουζηνοῦ. ὁ
δὲ δείσας τὴν ἀπειλὴν, (οὐδὲν γὰρ ἦν τὸ μέσον τοῦ τε ὑπο-
V. 378 πτευθῆναι καὶ τοῦ πάσχειν τὰ δεινότατα,) πρότερον ἐπαγγει-
λάμενος μηδὲν τῶν γινομένων μηνύσειν βασιλίδι, ἔπειτα πρὸς
βασιλέως εἰσῄει τὴν μητέρα. μηδὲν δὲ δυνάμενος διὰ τὸ ἐκ
τῶν ἀρχόντων δέος φθέγγεσθαι, τοὺς ἑπομένους φύλακας ὡς
C ἐνῆν διαλαθὼν, νεύματι ἐσήμαινε τὴν ἐν ἀγκῶνι φλέβα τέ-
μνειν, ἔπειτα ἐξῄει μηδὲν τὸ σύνολον φθεγξάμενος. αἱ γυ-
ναῖκες δὲ αὖθις τῶν ἀρχόντων δεηθεῖσαι τὸν τέμνειν φλέβας
ἐπιστάμενον εἰσάγειν οὐ συνεχωροῦντο. ὅθεν ὑπὸ τοῦ πυρε-
τοῦ κατεργασθεῖσα καὶ μηδεμιᾶς ὅλως προνοίας ἀξιωθεῖσα,
ἐτελεύτησεν ἕκτῃ μηνὸς Ἰανουαρίου δεκάτης οὔσης ἰνδικτιῶ-
νος τοῦ ͵ϛων΄ ἔτους. τελευτώσης δὲ ἤδη, ἡ τοῦ βασιλέως
Ἀνδρονίκου ἀδελφὴ, ἣ πρότερον μὲν Μιχαὴλ τῷ Μυσῶν
συνῴκησε βασιλεῖ, ἔπειτα, ἐκείνου τελευτήσαντος, πρὸς τὸν
ἀδελφὸν ἐπανελθοῦσα καὶ τὴν ἐν βασιλείοις διατριβὴν κατα-
λιποῦσα, μονάζειν εἵλετο καὶ Θεοδοσία ἐκ Θεοδώρας με-
D τωνομάσθη, πυθομένη περὶ τῆς βασιλέως μητρὸς, ὅτι τε-
λευτᾷ, καὶ ὥσπερ ἀμειβομένη τῶν παρ' ἐκείνης πρότερον
ὑπηργμένων ἀγαθῶν, (πολλὴν γὰρ εἰς ἐκείνην ἐπεδείκνυ-
το τὴν εὔνοιαν,) ἀφίκετό τε εἰς τὸ δεσμωτήριον πρὸς αὐ-
τὴν καὶ παρέμεινεν ἄχρι τελευτῆς. ἔπειτα τὸν νεκρὸν ἐξα-
γαγοῦσα παρὰ τὴν μονὴν, τῆς πρὸς μητρὸς ἐκείνης μάμμης

20. παρ' add. M.

diceret, ne ipsos postea accusaret, cum semet in calamitatem praecipitasset; Cantacuzenismi enim iam manifestum fore. Medicus comminatione territus (nihil quippe inter suspectum esse et acerbissima perpeti intererat) cum spopondisset, nihil horum imperatrici indicaturum, ad Cantacuzeni matrem introivit. Cumque propter formidinem archontum loqui non auderet, sequentes custodes, ut licebat, fallens, e brachio mittendum sanguinem gestu significabat. Deinde mutus plane abibat. Mulieres iterum archontibus supplices, phlebotomum introducere non permittebantur. Sic omni prorsus curatione negata et febri consumpta, octavo Idus Ianuarias, Indictione decima, anno ab orbe condito sexies millesimo octingentesimo quinquagesimo hanc lucem deserit. Imperatoris Andronici soror, quondam Michaeli, Moesorum regi, nupta, et marito mortuo ad fratrem reversa, vitaque aulica relicta et monasticam complexa ac Theodosia ex Theodora dicta, ubi eam animam agere intellexit, velut remunerans eius in se merita (sui enim cupidissimam senserat) in carcerem venit, et usque ad ultimum spiritum ab ea non recessit, quam elatam in monasterio aviae ipsius defunctae matronae,

ἀδελφῆς τοῦ πρώτου τῶν Παλαιολόγων βασιλέως Μιχαὴλ A.C. 1342
τῆς Μάρθας προσαγορευομένην, ἐν τοῖς πατρῴοις κατέθηκε τάφοις. ἔπειτα ἐκεῖθεν πρὸς βασιλίδα ἀναστρέψασα, ἀπήγγειλε τὴν ὠμότητα καὶ τὴν ἀπανθρωπίαν τῶν ἀρχόντων, ἣν περὶ ἐκείνην ἐνεδείξαντο ἄχρι τελευτῆς. ἡ δ' ὅρκοις διεβεβαιοῦτο, μηδὲν εἰδέναι τῶν γεγενημένων, πλὴν ὅτι εἴργεσθαι P. 470
προσετέτακτο παρ' αὐτῆς, κατεγίνωσκέ τε καὶ αὐτὴ πολλὴν ἐκείνων τὴν ἀπήνειαν. μετὰ δὲ τὴν ἐκείνης τελευτὴν τὰ χρήματα ἐκείνης τε καὶ τοῦ υἱοῦ διηρευνᾶτο καὶ πολλὰ ἐκείνων ἐξευρίσκετο, μάλιστα δ' ὅτι καὶ πατριάρχης κατὰ τῶν ἐχόντων ἐξεῖπεν ἀφορισμὸν, ὃν εἶχεν ὥσπερ τινὰ δορυφόρον ταῖς παρανόμοις ἐπιθυμίαις πάσαις ὀξύτατα ὑπηρετοῦντα. ὃν οἱ πολλοὶ τῶν ἐχόντων δείσαντες, φέροντες τὰ φυλαττόμενα παρεῖχον· οἱ δὲ καὶ ὡς παρὰ δίκην γινομένου καταφρονοῦντες, τέως μὲν κατεῖχον, χρόνῳ δὲ ὕστερον ὑπὸ τῶν συνειδότων μηνυόμενα πάντα ἀναλώθη. οὕτω δὲ ἦσαν πλεῖστα τὰ ἐξ- B
ευρισκόμενα, ὥστε, καίτοι πολλῶν αὐτὰ πρότερον συμμεριζομένων, καὶ τὰ μὲν Ἀποκαύκου τοῦ μεγάλου δουκὸς παρακατέχοντος, ἕτερα δὲ Γαβαλᾶ τοῦ πρωτοσεβαστοῦ, (κἀκεῖνος γὰρ συνάρχων τῷ μεγάλῳ δουκὶ τὰ κοινὰ διῴκει καὶ μεσάζων βασιλίδι ἦν,) καὶ Κιννάμου τοῦ μυστικοῦ τῶν βασιλικῶν χρημάτων τότε ταμίου ὄντος, καὶ πολλῶν ἑτέρων εὐνούχων, οἳ παρεδυνάστευον, ὅμως ἐκ τῶν ὑπολειπομένων ἀναλίσκοντες, τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον συνεκρότουν· οὕτως

sororis inquam Michaelis primi Palaeologi, Marthae appellato, in paterno monumento composuit. Deinde Augustam adiens, crudelitatem inhumanam archontum nuntiavit, qua in eam usque ad mortem saeviissent. Illa Deum hominesque testari, nihil horum se scire: tantummodo iussisse in carcerem dari, et eorum barbaram feritatem ipsa quoque exsecrari. Secundum obitum eius, filii pecunia indagata et ingens inventa est. Quia enim patriarcha adversus eam servantes anathematismum vibraverat, (quem velut ministrum ac satellitem quemdam sceleratis cupiditatibus suis omnibus promptissime inservientem habebat,) eum multi metuentes, custoditam a se pecuniam afferebant. Alii hoc fulmen velut iniustum despicientes, interim retinebant, donec a consciis prodita penitusque distracta et distributa est. Tam autem innumerabilis fuit, ut, quamquam multi eam inter se partirentur et pars Apocaucho, magno duci, obtingeret, pars Gabalae protosebasto, (nam et is Apocaucho erat in re publica regenda socius et imperatricis aulae praefectus sive curator,) pars Cinnamo, comiti sacrarum largitionum, multisque insuper eunuchis, qui simul dominabantur, nihilominus ex reliquis impensam in bellum contra Cantacuzenum tolerarent. Ceterum imperatrix multum

A.C. 1342 ἦσαν ἄπειρα τῷ πλήθει. ἡ βασιλὶς δὲ πολλὰ πολλάκις περὶ
εἰρήνης πρὸς πατριάρχην καὶ τοὺς ἄλλους τῶν πραγμάτων
ἄρχοντας διαλεχθεῖσα, οὐδὲν ἀνῦσαι τῶν δεόντων ἠδυνήθη,
C ἐκείνων ἤδη κατὰ κράτος πᾶσαν ἐσχηκότων τὴν ἀρχὴν καὶ
οὐδ' ἄκροις ὠσὶ τὴν εἰρήνην παραδεχομένων. τοῦ δοκεῖν δὲ
δίκαιά τε ὁμοῦ καὶ βασιλίδι καὶ σφίσιν αὐτοῖς συμφέροντα
αἱρεῖσθαι, κατασκόπους δῆθεν προπέμποντες πρὸς Καντα-
κουζηνὸν τὸν βασιλέα, ἔπειτα ὑποδεχόμενοι ἐπανιόντας, εἰσ-
ῆγον πρὸς βασιλίδα, ἄλλα τε πολλὰ ἐκείνου καταψευδομέ-
νους καὶ ὡς ἀναφανδὸν πρὸς τοὺς συνόντας μεγαληγοροίη,
ὡς, εἰ περιγένοιτο ἐν τῷ πολέμῳ, βασιλίδα μὲν καὶ βασιλέα
V. 379 τὸν υἱὸν ἀποκτενεῖ μόνον, ἀτιμάσας μηδέν· πατριάρχῃ δὲ
καὶ τοῖς ἄλλοις, οἳ τὸν παρόντα πόλεμον ἤγειραν αὐτῷ, με-
D τὰ πολλὰς αἰκίας ἐφύβριστον καὶ βιαιότατον θάνατον ἐπάξει.
οἳ καὶ τοῖς λεγομένοις ἐκ συνθήματος εὐθὺς παρόντες, μεγί-
στην πρόφασιν ἐποιοῦντο τοῦ μὴ δύνασθαι πρὸς κίνδυνον
τοσοῦτον σφᾶς αὐτοὺς ὑπάγειν ἑκοντὶ τῷ κατ' ἐκείνων οὕτω
μαινομένῳ διὰ τῆς δοκούσης εἰρήνης ἐγχειρίζοντες, αὐτίκα
τε ἐψηφίζοντο τὸ δεῖν ἐκείνῳ πάσῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ πο-
λεμεῖν, καὶ εἴ τίς τι περὶ τῆς πρὸς ἐκεῖνον εἰρήνης φθέγξαι-
το, πολέμιον ἡγεῖσθαι καὶ αὐτόν. ἐπεὶ δὲ βασιλεύς τε ὁ
Καντακουζηνὸς ἐξεστράτευσε πρὸς τὴν ἑσπέραν καὶ Ἀπόκαυ-
κος ὁ μέγας δοὺξ τὴν πᾶσαν ἦγε Ῥωμαίων ἡγεμονίαν, τὸ

4. πάντων P.

ac saepe cum patriarcha reliquisque imperii gubernatoribus de pace agens, ipsis iam rerum potientibus et a mentione pacis refugientibus, nihil aequum impetrabat. Tamen ut a iustitia non recedere, et imperatrici ac sibimet consultum velle existimarentur, exploratores ad Cantacuzenum mittunt eosque reversos excipiunt, ad Augustam introducunt, cum alia multa in eum mentientes, tum quod palam inter suos ac magnifice iurasset, si vicisset, illam cum filio imperatore extra omne decus aliud occisurum tantummodo; patriarcham cum consortibus, qui hoc bellum contra se conflassent, fustibus prius ignominiose coopertos, contumeliosa et atrocissima morte interempturum. Qui narrationi huic ex composito statim praesentes, inde velamen maximum arripiebant, cur non possent in tanto discrimine sponte in ipsos adeo insanienti se subdere et per pacem tradere. Statim omni conatu ac lubentia illi armis occurrendum, et si quis de pace verbum ederet, similiter in hostis loco habendum edixerunt. Sed Cantacuzeno cum exercitu in occidentem profecto, Apocauchus, magnus dux, totius imperii rector, ex continenti se posse resistere desperabat: quod ut tali adversario se minime pa-

μὲν ἐκ τῆς ἠπείρου καὶ αὐτὸς ἀντιστρατεύεσθαι ἐκείνῳ ἀπε- A. C. 1342 γίνωσκεν, (ᾔδει γὰρ λόγου ἄξιον διαπραξόμενος οὐδὲν, οὐδὲ πρὸς τοιοῦτον ἀνταγωνιστὴν ἀξιόχρεως ἐσόμενος αὐτὸς,) τῇ δὲ ἐκ Βυζαντίου καὶ Θρᾴκης στρατιᾷ οὐκ ὀλίγῃ οὔσῃ Ἀνδρό- P. 471 νικόν τε Παλαιολόγον τὸν γαμβρὸν καὶ Θωμᾶν τὸν Παλαιολόγον ἐπιστήσας στρατηγοὺς, ἐκέλευεν ἐκείνῳ ἑπομένους βλάπτειν, εἴ τι δύναιντο, φυλαττομένους μᾶλλον, μὴ κακῶς αὐτοὶ παθεῖν. αὐτὸς δὲ τοῦ μὴ δοκεῖν ἀργὸς καθῆσθαι τῶν ὅλων ἔχων τὴν ἀρχὴν, ἑβδομήκοντα νεῶν στόλον ἐξηρτύετο, ὡς ἐκ θαλάσσης πολεμήσων. δαπάνη δὲ ἦν αὐτῷ πρὸς τὰς τριήρεις τὰ βασιλέως χρήματα, ἃ ἐκρύπτετο ἐν Βυζαντίῳ. καίτοι γε αὐτοῦ πάντες πολλὴν κατεγίνωσκον ἀβελτηρίαν, εἰ πρὸς ἠπειρῶτιν στρατιὰν ἐκ θαλάττης αὐτὸς ἀντιτάττε- B σθαι παρασκευάζοιτο καὶ χρήματα τοσαῦτα οὐκ εἰς δέον ἀναλίσκοι. τὸ δ' ἀπέβαινεν ἐναντίως, ᾗ ἄν τις ἐκ τῶν πραγμάτων στοχαζόμενος ᾠήθη. πλεῖστα γὰρ ἔβλαψε τὰ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως πράγματα, εἰς Θεσσαλονίκην οὐκ ἐκ προνοίας ἰδίας, ἀλλὰ κατὰ τύχην ἀφιγμένος. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον εἰρήσεται.

λζ. Βασιλεὺς δὲ ὁ Καντακουζηνὸς ἐπεὶ Περιθεώριον C ἑλεῖν οὐκ ἠδυνήθη, ἀναγκαῖον δὴ ἡγεῖτο πρὸς Θεσσαλονίκην τὴν ταχίστην ἀφικέσθαι, δεῖν ἔγνω πρότερον πρωτοστράτορι μηνύειν τὴν ἐπιδημίαν. εἰδὼς δὲ, ὡς Συργὴς στρατιώτας πέμψας φυλάττει τὰς ὁδοὺς τοῦ μὴ λαθόντα τινὰ ἀγγελίας

rem, ita nullum quoque operae pretium facturum sciret. Copiis autem Byzantinis et Threiciis non mediocribus cum Andronicum Palaeologum generum et Thomam Palaeologum duces dedisset, mandavit, ut illum insequentes, hostibus incommodarent, si quid possent, caventes magis, ne quid ipsi detrimenti acciperent. Ipse vero ne sedere videretur summus rerum princeps, sexaginta navium classem velut e mari pugnaturus adornavit; in quas de pecunia Cantacuzeni Byzantii occultata sumptum fecit: tametsi illum omnes, ut valde vesanum, reprehenderent, qui terrestri exercitui navalem opponere institueret tantamque pecuniam nullo fructu insumeret. Aliter autem quam quis ducta ex rebus coniectura putavisset, evenit; plurimum enim rei Cantacuzenicae obfuit, Thessalonicam non dedita ab se opera, sed forte quadam delatus, de quo postea disseretur.

37. Cantacuzenus imperator, ubi Peritheorium adducere in potestatem nequivit, et Thessalonicam sibi necessario festinandum censuit, de adventu suo protostratorem prius monendum duxit. Cum autem comperisset, Syrgen missis militibus vias obsidere, ne quis ad eum fallens nuntios perferret, contra nequitiam illius artificium huiuscemodi excogitavit. Duobus militibus imperavit, uni quidem,

A. C. 1342 ἔκ τινος αὐτῷ κομίζειν, τοιοῦτόν τι πρὸς τὴν ἐκείνου πονη-
ρίαν ἀντιτεχνᾶται. τῶν στρατιωτῶν δυσὶ τὸν μὲν ἐκέλευεν
ἀποδυθέντα καὶ περιαγκωνίσαντα ἑαυτὸν ἄγεσθαι δεσμώτην,
τὸν ἕτερον δὲ ἄγειν. εἰ δὲ οἱ τὰς ὁδοὺς τηροῦντες περιτύ-
D χοιεν, τὸν ἄγοντα φάσκειν, ὡς τὸν ἵππον ἀπολωλεκὼς, τὸν
μὲν οὐχ εὕροι, τὸν χαλινὸν δὲ παρὰ τἀνδρὶ τουτῳΐ· ἀπαιτοῦν-
τα δὲ καὶ τὸν ἵππον, μὴ ἀποδιδόναι, ἀλλὰ τὸν χαλινὸν μό-
νον εὑρηκέναι παρὰ τὴν ὁδὸν διισχυρίζεσθαι. οὗ δὴ χάριν
δήσαντα, ἄγειν πρὸς τὸν βασιλέως θεῖον, ὅπως παρ' ἐκείνου
βασανιζόμενος ἀποδοίη καὶ τὸν ἵππον. ἐκέλευε δὲ καὶ τὸν
V. 380 δεσμώτην τῷ ἄγοντι τὰ ἴσα συνομολογεῖν. τοῦτον δὲ τὸν
τρόπον παρελθόντας τοὺς φυλάσσοντας, ἔπειτα ἕκαστον οἷ
προσετέτακτο ἀποχωρεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐποίουν κατὰ τὰ κε-
κελευσμένα καὶ διαλαθόντες τοὺς ἐπὶ τὴν φυλακὴν τεταγμέ-
νους τῶν ὁδῶν, ἧκον πρὸς πρωτοστράτορα ἐν Θεσσαλονίκῃ.
P. 472 βασιλεὺς δὲ, ὡς μάλιστα ἐνῆν, τὸ νῦν μὲν Πολύστυλον, ἐν
τοῖς Ἑλληνικοῖς δὲ χρόνοις Ἄβδηραν ὠνομασμένον, πολίχνιον
παράλιον ὂν, ὑπ' αὐτοῦ τε ᾠκοδομημένον πρότερον καὶ τότε
διὰ τὴν ἀρχαίαν εὔνοιαν οὐκ ἀποστὰν, πολλῆς προνοίας ἀ-
ξιώσας, σῖτόν τε αὐτοῖς ἐπιχορηγήσας καὶ στρατιώτας πρὸς
ἐπικουρίαν, αὐτὸς τὴν ἄλλην ἔχων στρατιὰν, τὸ παρὰ τὴν
Χριστούπολιν τείχισμα διελθὼν, ἐστρατοπέδευσεν ἐν Φιλίπ-
ποις. ἔπειτα ὡς ἐκεῖθεν ἀναστὰς εἴχετο τῆς ὁδοῦ, συντυγ-
χάνει τῷ τε παρ' αὐτοῦ πρὸς πρωτοστράτορα ἀπεσταλμένῳ

1. κομίζει P. 3. περιαγγωνίσαντα P. et M. 17. Αὔδηραν M. 23. τῆς om. P.

ut vestibus exutus et manibus post terga revinctis, duceretur; alteri vero, ut duceret. Si qui vias insidebant, occurrerent, affirmare ducentem, se equo perdito illum quidem non invenire, fraenum autem apud hunc virum reperisse; qui equum sibi reposcenti non reddat, sed fraenum dumtaxat in via sibi repertum affirmet. Quam ob causam se illum vinctum ad imperatoris affinem ducere, ut ab ipso quaestioni subiectus, etiam equum restituat: quod et vinctum cum ductore affirmare iubebat. Hoc autem modo praeteritis custodiis, utrumque, quo mandatum erat, abire. Illi mandatis morigeri, deceptis itineris custodibus, ad protostratorem Thessalonicam veniunt. Imperator autem quam maxime poterat, hodie quidem Polystylon, temporibus Graecorum Abderam nominatam, oppidulum maritimum, a se prius instauratum (quod tunc pro veteri in suum instauratorem benevolentia in fide manserat) multa cura dignatus, eique annona ad victum et militibus ad praesidium suppeditatis, ipse cum reliquo exercitu munitionem apud Christopolim transiens, apud Philippos castra posuit. Inde movens, in eos incidit, quos prius ad protostra-

πρότερον καὶ ἑτέρῳ τῶν ἐκείνου οἰκετῶν, οἳ γράμματα ἐκ A.C. 1342 πρωτοστράτορος παρεῖχον, ἃ ἐμήνυε, μὴ νῦν ἥκειν παρ' αὐτὸν, ὡς Θεσσαλονίκην οὐ δυνάμενον παραδιδόναι· ἀλλὰ Χρέ- B λην πρότερον καὶ τὴν ἐκείνου δύναμιν προσεταιρίζεσθαι, ἔπειτα ἥκειν πρὸς αὐτόν. βασιλεῖ δὲ εὐθὺς μὲν, ὡς οὐ κατὰ γνώμην τὰ πράγματα ἀπήντα, δεινὰ εἰσῄει ὑποπτεύειν, ὅμως δὲ ἀναγκαίως πρόσω χωρεῖν ἔκρινε μᾶλλον δεῖν. καὶ περὶ τὴν Δράμαν ἐλθὼν, ἐστρατοπέδευσε πρός τινα κώμην Κωδωνιανὴν προσαγορευομένην. πρωτοστράτωρ δὲ καὶ ἄλλως μὲν πρὸς τοὺς ἐν Θεσσαλονίκῃ Ζηλωτὰς ὑπέφριττε καὶ μαλακώτερον ἥπτετο τῶν πραγμάτων ἀμφίβολος ὢν καὶ οὐκ ἐτόλμα καθαρῶς πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἀποδύεσθαι· τότε δὲ μάλιστα C ἐκ Βυζαντίου πέμπουσα ἐθορύβει ἡ γυνὴ, φάσκουσα, ὡς τοῖς ἐνταῦθα ἄρχουσιν, ὅτι Καντακουζηνῷ διαλέγοιτο πεπυσμένοις, δεινότατα αὐτῇ τε καὶ παισὶ καὶ οἰκείοις ἀπειληθείη, εἰ μὴ παύοιτο τοιαῦτα κακουργῶν· ἃ φυλάττεσθαι ἐδεῖτο, μὴ κακῶν αὐτοῖς ἀνηκέστων αἴτιος καταστῇ. ὧν ἕνεκα καὶ αὐτὸς τὴν ἄφιξιν ἀπηγόρευε τῷ βασιλεῖ, τὴν Χρέλη προφασιζόμενος ἑταιρείαν, ὡς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τὰ μάλιστα λυσιτελοῦντα ἑαυτῷ σκεψόμενος. ἐν ᾧ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐστρατοπέδευεν ἐν Κωδωνιανῇ, πέμψας πρὸς Χρέλην, ἐκέλευεν ἥκειν πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸ σύνθημα ἐλθόντα. ὁ δ' ὡμολόγει πρότερόν τε καὶ νῦν οὐχ ἥκιστα εὔνους εἶναι πρὸς αὐτόν· δεδοι-

8. *Κωδονιανὴν* M. hic et infra.

torem miserat, et alium quemdam eius famulum, litteras ab eodem afferentes, in quibus erat, ne nunc veniret, quod Thessalonicam tradere non posset: sed prius Chrelem cum eius copiis sibi adiungeret atque ita demum adveniret. Imperator quoniam res adversus voluntatem ibat, statim graviter suspicatus, nihilo minus omnino procedendum iudicavit. Cumque prope Dramam esset, apud vicum Codonianam appellatum castra metatus est. Protostrator et alioqui propter Zelotas, qui erant Thessalonicae, nonnihil horrebat, incertusque animi agebat languidius: nec simpliciter, ut generosus athleta in theatro vestem ad luctamen exuere audebat; et tunc acceptis ab uxore Byzantio litteris, turbabatur maxime, in quibus erat scriptum, principes ibidem, quod audissent eum cum Cantacuzeno agere, sibi, liberis ac domesticis immania denuntiasse nisi ipse a malo facinore temperarit. Quare orabat mulier, caveret, ne eius causa malis implicarentur gravissimis. Ideo se quoque ei obviam non venisse et Chrelis societatem praetexuisse, ut interea loci, quod in rem suam potissimum sit, considerare possit. Dum Codonianae moraretur imperator, Chrelem ad se, qui ex pacto iam adesset, accersivit. Is et ante se illi fuisse et modo esse amicissi-

A.C. 1342 κέναι δὲ Ῥωμαίους τοὺς αὐτῷ πολεμοῦντας, μὴ διαρπάσωσι
D τὰ ὄντα ἐν χωρίοις ἀτειχίστοις διεσκεδασμένα. τὰς γὰρ πό-
λεις, ὧν ἦρχε πρότερον ὑπὸ τῷ Τριβαλῶν ἄρχοντι τελῶν,
παραδεδωκέναι βασιλεῖ, ὡς καὶ αὐτὸς τῶν ἄλλων μᾶλλον
σύνοιδεν· αὐτὸς δὲ τὴν οὐσίαν ἐν τῷ Μελενίκου προαστείῳ
πᾶσαν ἔχειν. δι' ἃ οὐ δύνασθαι ἥκειν πρὸς αὐτὸν, εἰ μὴ
Μελενίκον πρότερον ὑποποιήσαιτο. οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸν, θαρ-
σήσαντα, ὡς οὐδὲν τῶν ὄντων ἀπολεῖ, συνάψεσθαι προθύμως.
βασιλεῖ μὲν οὖν εὐθὺς ἐδόκει πάντα ἄπορα. τό,τε γὰρ ἀνα-
στρέφειν ἐκ Μακεδονίας οὐ πρὸς αὐτοῦ ἔσεσθαι ἐνόμιζε,
καὶ τὸ προϊέναι πρὸς ἑσπέραν, τὴν Χρέλη καὶ πρωτοστράτο-
P.473 ρος καταλιπόντα συμμαχίαν, οὐκ ἀγαθόν. ἐδόκει δὲ μᾶλλον
Μελενίκου ἀποπειρᾷν, εἰ δύναιτο προσάγεσθαι ὁμολογίᾳ. ὅ-
πλοις γὰρ βιάζεσθαι ἀδύνατα ἦν ἔκ τε θέσεως τοῦ τόπου
καὶ κατασκευῆς τῆς πόλεως ὀχυρωτάτης οὔσης. καὶ πέμψας
διελέγετο κρύφα τοῖς οὖσιν ἐνταῦθα φίλοις περὶ παραδόσεως.
Συργὴς μέντοι ἐκ Φερῶν ἅμα μητροπολίτῃ τῆς αὐτῆς πόλεως
τὴν ἴσην ἀπέχθειαν πρὸς βασιλέα ἐπιδεικνυμένῳ καὶ Μονο-
μάχῳ τῷ ἐπάρχῳ, (ἧκε γὰρ ἐκ Θετταλίας κἀκεῖνος πρὸς αὐ-
V.381 τὸν,) πέμπουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον κατασκόπους, τήν τε βα-
σιλέως στρατιὰν κατασκεψόμενοι ὁπόση εἴη, καὶ ὅ,τι δρῴη
θέλοντες μαθεῖν. ἐπεὶ δὲ ἑάλωσαν, τήν τε στρατιὰν ἐκέλευε
B περιάγοντας κατὰ σχολὴν παρέχειν κατασκέπτεσθαι, καὶ γράμ-

8. συνέψεσθαι P.

mum confitebatur; timere autem, ne Romani, quibuscum bellum haberet, facultates suas in locis nullo prorsus munimine tutis dispersas diripiant. Urbes enim, quibus adhuc principi Triballorum parens imperasset, demortuo imperatori, quod optime nosset, tradidisse et fortunas suas in suburbano Melenici habere. Quare, nisi Melenicum ipse subegerit, accedere ad eum non posse; sic enim et se confisum de suis nihil amissurum, alacriter arma iuncturum. Imperatori illico visa omnia impeditissima. Nam et ex Macedonia reverti haud sibi decorum, et pergere porro in occidentem, Chrelae ac protostratoris societate destitutum, parum frugiferum sentiebat. Libuit igitur experiri, num Melenicum ad deditionem voluntariam posset adducere: quam armis tum ob loci situm, tum ob munitionem validissimam cogere nequibat. Itaque clandestinis internuntiis cum amicis, quos ibi habebat, de proditione agit. At Pheris Syrges et metropolitanus urbis, qui aequali in imperatorem fervebat odio, et Monomachus, Thessaliae praetor, qui ad Syrgen venerat, ad exercitum exploratores mittunt, per quos et quantus esset et quid actitaret, discerent. Quos ille captos circum exercitum duci et moras ad contemplandum dari iussit: litteras insuper tradidit,

ματα πρὸς τοὺς πέμψαντας παρέχων, ἐκέλευεν ἀναστρέφειν· A. C. 1342 ἐν οἷς περὶ τῶν ἐν Βυζαντίῳ γεγενημένων ὡς ἀδίκῳ καὶ συκοφαντικῇ γνώμῃ πραχθείη κατ' αὐτοῦ διεξιὼν, ἀπολογίαν ἐποιεῖτο καὶ περὶ ἑαυτοῦ, ὡς οὐ βασιλέως τοῖς παισὶν ἐπιβουλεύων, οὐδὲ βασιλείας ἐρῶν τοιούτοις ἐπιχειροίη, ἀλλ' ἀνάγκῃ συνελαθεὶς ἐλπίδι τοῦ καταλύειν μᾶλλον τὸν πόλεμον καὶ τὰ λυσιτελοῦντα πᾶσι κοινῇ ποιεῖν. προσετίθει τε καὶ ὅρκους τοῖς λεγομένοις, ὡς οὐδὲν εἴη πρὸς ἀπάτην εἰρημένον. οἱ δὲ, ἐπεὶ τὰ γράμματα ἀνέγνων, ἀντέγραφον καὶ αὐτοὶ, ὡς οὐκ ἄλλοθέν ποθεν μᾶλλον, ἢ ἐξ ὧν αὐτὸς οἴεται εἶναι δίκαιος C πιστεύεσθαι, τῶν ὅρκων δῆθεν, αὐτοὺς καταστοχάζεσθαι, ὡς οὐκ ἂν εἴη τὰ εἰρημένα ἀληθῆ. εἰ γὰρ ὥσπερ καὶ πρότερον, ἡνίκα ἰδιωτικὴν ἐσθῆτα ἔχων, τὰ πράγματα Ῥωμαίοις διῴκει, ὅρκων οὐκ ἐδεῖτο, ἐν οἷς ἰσχυρίζεσθαι ἐχρῆν, ἀλλ' ἤρκει μόνον εἰπεῖν, καὶ πάσης ἀποδείξεως ἰσχυρότερα τὰ εἰρημένα εἶναι, ὥσπερ οὐ μόνον αὐτοὶ συνίσασιν, ἀλλὰ καὶ οἱ πόῤῥω τῆς Ῥωμαίων γῆς κατῳκισμένοι· οὕτω καὶ νῦν, εἰ ἀξιοπιστίαν αὐτῷ συνῄδει, οὐκ ἂν ὅρκων ἐδεήθη πρὸς τὸ πιστεύεσθαι συναιρομένων. ὅθεν καὶ χρὴ συνορᾷν, ἐξ οἵας δόξης εἰς οἵαν ἐκ τοῦ βασιλεῦσιν ἀγνώμων φαίνεσθαι ἀδοξίαν κατηνέχθη. καὶ τοῖς αὐτοῖς κατασκόποις παρασχόμενοι, ἄγειν αὖθις πρὸς αὐτὸν ἐκέλευον. πρὸς ἃ, θαυμάζειν αὐτῶν, ἀντέγραφεν ὁ βασιλεὺς, εἰ δέον πρότερον τὰ εἰρημένα, εἰ οὐκ D ἀληθῆ ἀποδεικνύναι, ἔπειτα καὶ περὶ τῶν ὅρκων διαλέγεσθαι·

10. ἴεται P.

quas iis redderent, quorum missu venerant. His litteris, quam Byzantii impie et malevole secum esset actum, enarrans sese tuebatur; non imperatoris liberis insidiantem, nec imperium concupiscentem, sed necessitate sic urgente, et spe potius belli componendi communiaque commoda amplificandi ad haec aggressum. Addebat etiam iuramentum, nihil se decipiendi causa dixisse. Lecta epistola illi rescribunt, non aliunde magis, quam unde is merito sibi credendum putet, ob iuramentum videlicet, se coniectare, falsa esse quae dixerit. Quemadmodum enim antea, quando in veste privata Romanam rem administrarit, iuramentis ad asseverandum non indiguerit, sed tantum dicere suffecerit et eius dicta omni probatione firmiora fuerint, quod non modo ipsi, sed et qui longe extra urbem Romanam incolunt, haud nesciant: ita nunc, si se fide dignum consciret, non ad iuramenta, quae verbis eius fidem adderent, confugiturum fuisse. Hinc quoque intelligi, ex quanta gloria in quantam ignominiam ob suum scelus erga imperatores deciderit. Hasce litteras iisdem exploratoribus ad eum portandas committunt. Ad eas respondens Cantacuzenus, mirari se dixit, cum docere prius debue-

A.C. 1342 οἱ δ' ἐκείνων ἀποσχόμενοι καὶ ἀντειπόντες πρὸς μηδὲν, ἐπὶ τοὺς ὅρκους καταφεύγουσιν, ὥσπερ τι προὔργου νομίζοντες ποιεῖν. ὅτι δ' αὐτοῖς περὶ τῶν ἄλλων διαλέγεσθαι καταλιποῦσι, καὶ ἢ πείθεσθαι ὡς ἀληθέσιν ἢ ὡς ἐναντία ἔχουσιν ἐλέγχειν, περὶ τῶν ὅρκων μόνον εἰπεῖν τι βέλτιον ἐνομίσθη, περὶ αὐτῶν ἀποκρινεῖσθαι καὶ αὐτὸν, τἄλλα ὑπερβάντα. ἐγὼ τοίνυν, ἔγραφε, νομίζω τοὺς ὅρκους ἢ διὰ τὸ μὴ τοὺς ὀμνύοντας ἀξιόχρεως πρὸς πίστιν εἶναι γίνεσθαι, ἢ διὰ τὸ τοὺς δε-
P. 474 χομένους ἢ φαύλους τοὺς τρόπους εἶναι, ἢ διὰ μέγεθος τῶν ἐπαγγελλομένων ἀδυνάτως ἔχειν πείθεσθαι ὅρκων χωρίς. ὅτε τοίνυν ἐμοὶ τὴν ἀξιοπιστίαν οὐ μόνον ὁ παρελθὼν χρόνος τοσοῦτος ὢν, ἐν ᾧ τὰ Ῥωμαίων πράγματα διῴκουν, (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ διὰ ταύτην ὅρκων ἐδεήθην ποτὲ,) συμμαρτυρεῖ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ μάλιστα πειρώμενοι διαβάλλειν, οὐ δύνασθε συγκρύπτειν οὕτως οὖσαν καταφανῆ, οὐδὲν ἄλλο λείπεται, ἢ δι' ὑμᾶς τοὺς χαίροντας ἐν ταῖς συκοφαντίαις γίνεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο μηδ' αὐτοῖς πιστεύειν δυναμένους, οἷς αὐτοὶ συμμαρτυρεῖτε τὸ μηδέποτε ἐψεῦσθαι. ὅτι δ' ὁ περὶ τῶν ὅρκων λόγος τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὥσπερ εἴρηται, καὶ αὐτόθεν μὲν
B καταφανές· πειράσομαι δὲ καὶ ἐκ παραδείγματος μάλιστα ἀληθεστάτου καταφανέστερον ποιεῖν. εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν θεός ἐστιν ἀληθινὸς, καὶ αὐτοαλήθεια καὶ καλεῖται καί ἐστι, καὶ δίκαιός ἐστι πιστεύεσθαι καὶ ὅρκων χωρίς· ὁ δὲ οὐ τῷ

4. ἐναντίως M. 12. ὢν M., ἂν P. 13. ἐδεήθη P.

rint, vera non esse quae scripserit, deinde de iuramentis disputare: illi eorum nihil confutantes, quasi praeclare operam posituri, iuramentum carpserint. Quoniam autem de aliis loqui illaque seu tamquam vera credere, seu tamquam falsa refellere noluerint, sed de iuramentis dumtaxat aliquid verborum facere melius existimarint, se quoque ceteris praetermissis, de ipsis responsurum. Ego igitur, inquit, iuramenta concipi arbitror, aut quia qui iurant, alioqui fidem non merentur, aut quia quibus iuratur vel improbi sunt, vel propter magnitudinem promissorum, nisi iuramentum accesserit, credere non possunt. Cum itaque me citra iusiurandum fide dignum esse, non solum praeteritum tempus tam longum, quo rebus Romanis praefui, testetur, sed etiam vos ipsi, qui in primis calumniari me conamini, celare id, quia manifestissimum, non possitis: relinquitur aliud nihil, quam me iurasse propter vos, qui sycophantiis gaudetis, ideoque nec iis fidem commodare potestis, quos ipsimet nunquam esse mentitos testificamini. Sic autem se habere, quae de iuramentis diximus, cum et hinc liqueat, nitar tamen exemplo verissimo reddere liquidius. Si enim Deus noster est Deus verax, et ipsa veritas vocatur et est, mereturque fidem etiam iniuratus, et

Ἀβραὰμ μόνον ὤμοσε καθ' ἑαυτοῦ ἦ μὴν πληθυνεῖν αὐτοῦ τὸ A. C. 1342 σπέρμα, ἀλλὰ καὶ τῷ Δαυὶδ ὕστερον, (ὤμοσε γάρ, φησι, κύριος τῷ Δαυὶδ ἀλήθειαν καὶ οὐ μὴ ἀθετήσῃ αὐτήν,) δῆλον ὡς οὐχ ἑαυτοῦ, τῆς μικροψυχίας δὲ τῶν ἀκουόντων ἕνεκα καὶ τῆς περὶ τὰ ἐπαγγελλόμενα ἀμφιβολίας τοὺς ὅρκους ἐποιεῖτο. καὶ Παῦλος δὲ ὕστερον ὁ τῆς ἀληθείας μαθητὴς καὶ κήρυξ περὶ ὧν εἰς V. 382 τρίτον οὐρανὸν ἁρπαγεὶς εἶδε, μέλλων διηγεῖσθαι, καίτοι γε ἑαυ- C τῷ πολλὴν συνειδὼς ἀλήθειαν, ὅμως τῆς ὠφελείας ἕνεκα τῶν ἀκουόντων, εὐλογητὸς, εἶπεν, ὁ θεὸς, ὅτι οὐ ψεύδομαι, ὡς ἂν ὑπὸ μάρτυρι θεῷ ἰσχυριζόμενος λέγειν ἃ ἐρεῖ, καὶ διὰ τοῦτο ἀξιῶν πιστεύεσθαι. ἔθος γὰρ ἀεὶ τῇ ἀπιστίᾳ μεγάλα τοῖς πράγμασι λυμαίνεσθαι. ἔξεστιν οὖν ὑμῖν σκοπεῖν, ὡς σφίσιν αὐτοῖς μᾶλλον, ἢ ἐμοὶ τῶν ὅρκων ἕνεκα μέμφεσθαι προσῆκεν. ὑμεῖς δ' ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀειφυγίᾳ τὸ δίκαιον καταδικάσαντες καὶ τῆς Ῥωμαίων ἀπελάσαντες ἀρχῆς, τῷ φίλῳ ψεύδει κέχρησθε ἀεὶ καὶ ταῖς συκοφαντίαις, οὐδὲ τοῦτο μεμνημένοι γοῦν, ὅτι τῶν τῇδε βεβιωμένων ἅπαντες ὑφέξομεν εὐθύνας μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀπαλλαγήν. ἐγὼ δ' ὥσπερ καὶ πρότερον, D οὕτω καὶ νῦν ὑπὸ μάρτυρι τῷ θεῷ λέγω, ὡς οὐδὲν ἕτερον εὐθὺς ἐξαρχῆς μετὰ τὴν βασιλέως τελευτὴν, ἢ ὅσα βασιλίδι καὶ παισὶ συμφέρει καὶ πᾶσι κοινῇ Ῥωμαίοις, διενοούμην τε καὶ πράττειν εἶχον διὰ σπουδῆς. ἐκείνων δὲ ἐξ οὐδεμιᾶς αἰτίας ἀληθοῦς, ἀλλ' ὑπὸ συκοφαντίας πρὸς τὸν κατ' ἐμοῦ

7. μέλλον P. 11. μεγάλῃ M. 13. δ' om. P.

tamen non solum Abrahamo per semet ipsum iuravit multiplicaturum eius semen, sed Davidi quoque postea, (iuravit enim, inquit, dominus David veritatem, et non frustrabitur eum,) patet, non propter se, sed propter imbecillitatem audientium eorumque nutantem circa promissa fidem iuravisse. Et Paulus postmodum Apostolus et praeco veritatis, de iis, quae in tertium coelum raptus vidit, narraturus, tametsi veracissimum se esse nosset, nihilominus propter audientium utilitatem, Deus, inquit, qui est benedictus in saecula, scit, quia non mentior: velut Deo teste confirmans se dicere, quae dicebat, et ideo aequum censens, sibi credi. Semper enim incredulitati magnae, res elevare et extenuare mos est. Ergo magis vos ipsos, quam me propter iuramentum reprehendendos fuisse perspiciatis licet. Vos vero, quomodo in aliis, iustitia damnata et ex imperio Romano eiecta, consueto et amico mendacio ac sycophantiis adhaeretis, nec hoc saltem recordamini, quae in hac vita gesserimus, eorum nos omnium post finem huius lucis rationem reddituros. At ego, ut antea, sic hodie Deum testatus, aio, me nihil aliud statim ab initio post obitum imperatoris, quam quae imperatrici et liberis eius, communi et Romanorum conducerent, cogitasse

A.C. 1342 κεκινημένων πόλεμον, ἀναγκαίως καὶ αὐτὸς ἐξ ὧν νομίζω ἐμαυτῷ τε καὶ τοῖς συνοῦσι τὴν σωτηρίαν ἐκπορίζειν πράττω.

P. 475 λη'. Ἐκείνους μὲν οὖν οὕτως ἀπεδείκνυε μηδὲν ὑγιὲς
B αὐτοῦ κατεγνωκότας. αὐτὸς δὲ, ἐπεὶ οἱ ἐν Μελενίκῳ φίλοι ἐκάλουν, ὡς παραληψόμενον τὴν πόλιν, πέμψας στρατιὰν κατέσχεν, ἔπειτα καὶ τὸν γυναικὸς ἀδελφὸν Ἰωάννην τὸν Ἀσάνην ἄρχοντα τῆς πόλεως καθίστη· πρᾶγμα δυσέλπιστον πρὶν γενέσθαι, γενόμενον δὲ ὅμως οὐ μετρίαν παρέσχετο παραψυχήν. αὐτίκα γὰρ πρὸς Χρέλην πέμψας, ἐκέλευεν ἥκειν πρὸς αὐτὸν, ὡς ἤδη τοῦ ζητουμένου ἠνυσμένου. ὁ δ' ἐδόκει μὲν ἥδεσθαι τοῦ βασιλέα Μελενίκου ἔχειν, καὶ πᾶσαν ἔλεγε πρόφασιν αὐτῷ περιῃρῆσθαι· ἔτι δ' ὅμως ἀνεβάλλετο, τὸ δοκεῖν μὲν, ὡς τὰ ὄντα διαθησόμενος, μέλλων ἤδη ἅπτεσθαι πολέμου καὶ στρατείας, τῇ δ' ἀληθείᾳ, οὐκ ἐθέλων εἰς τοὺς κινδύνους ἐμβάλλειν ἑαυτὸν, ἀλλ' ἄνευ πόνων τὴν βασιλέως εὔνοιαν καρποῦσθαι. βασιλεὺς δὲ ὡς εἶδε χωροῦντα πρὸς
C ἀναβολὰς, τῆς διανοίας ἐκ τῶν εἰρημένων στοχασάμενος, Μελενίκου μὲν ἄρχοντα τὸν γυναικὸς κατέλιπεν ἀδελφὸν Ἀσάνην τὸν Ἰωάννην μετὰ στρατιᾶς, ὅσης ᾤετο ἀρκέσειν εἰς φρουρὰν τῇ πόλει· αὐτὸς δὲ τὴν ἄλλην στρατιὰν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κελεύσας μένειν, ἅμα τοῖς υἱέσι Ματθαίῳ καὶ Μανουὴλ τριακοσίους μόνον παραλαβὼν, συντόνως τε ὁδεύσας, εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἔνθα ὁ Χρέλης διατρίβων ἦν, ἀφίκετο. ἐκείνου δὲ

8. παρέσχε P. 13. εὖ ante διαθησόμενος add. M.

facereque contendisse. Verum ubi illi nulla causa legitima, sed calumniis tantum eo impulsi sunt, ut me armis persequerentur, necessario et ipse ago, unde mihi et commilitonibus meis salus pariatur.

38. Cum sic demonstrasset, illos parum probe de se iudicasse, amicorum, qui Melenici erant, accersitu manum misit urbemque occupavit, et Ioannem Asanem, uxoris fratrem, praefectum declaravit: quae res vix sperari poterat, antequam fieret; facta autem non mediocre dabat solatium: mox enim Chrelem, utpote perfecto, quod desiderabatur, advocat. Qui Melenicum ab imperatore obtineri laetus videbatur sibique omnem excusationem amputatam affirmabat. Verumtamen adhuc, quasi res suas, antequam bello se crederet, compositurus, differebat: sed revera laborem detrectans, nullo cum periculo suo imperatoris amicitia perfrui cupiebat. Is ut hominem tempus ducere vidit, mentem eius ex dictis auguratus, Melenici praefectum Ioannem Asanem cum parte copiarum, quanta urbs defensanda indigeret, relinquit et altera parte in castris manere iussa, Matthaeo et Manuele filiis trecentisque tantummodo comitatus, magnis itineribus postridie ad locum venit, ubi Chreles morabatur. A

ἀσμένως ὑποδεξαμένου συνδιημερεύσας αὐτῷ καὶ συνδιανυ- A.C. 1342
κτερεύσας, τῇ μετ' αὐτὴν ἔχων καὶ αὐτὸν μετὰ τῆς στρατιᾶς,
αὖθις εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπανῆκε καὶ πολλῆς ἐνέπλησε τὴν
στρατιὰν ἡδονῆς μετὰ Χρέλη ἀφιγμένος. ἦν γὰρ οὐ δυνατὸς
μόνον καὶ ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ χρήμασιν, ἀλλὰ καὶ περὶ V. 383
στρατηγίας κάλλιστα ἐξησκημένος καὶ οἷος τούς τε φίλους D
ὠφελεῖν καὶ τοὺς πολεμίους βλάπτειν μάλιστα εἰδέναι. δι'
ἃ καὶ περιμάχητος αὐτοῖς ἐδόκει ἡ ἐκείνου συμμαχία. ἐν
Θεσσαλονίκῃ δὲ ὁ πρωτοστράτωρ, ὥσπερ ἔφημεν, ἀμφίβολος
ὢν καὶ περὶ τῶν βασιλέων ὅτῳ πρόσθηται φανερῶς διασκε-
πτόμενος, μαλακώτερόν τε τῶν πραγμάτων ἥπτετο καὶ τοὺς
λεγομένους Ζηλωτὰς, οἳ ὑπὲρ βασιλέως τοῦ Παλαιολόγου βα-
σιλεῖ τῷ Καντακουζηνῷ ᾑροῦντο πολεμεῖν, αὐξανομένους κα-
τὰ μικρὸν περιεώρα, τοῦτο μὲν, μὴ φανερὸς γένοιτο τὰ Καν-
τακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως ᾑρημένος, δεδοικὼς, (ἥ γὰρ θυγά-
τηρ αὐτῷ καὶ ἡ γυνὴ, αἳ ἦσαν ἐν Βυζαντίῳ, καὶ ἡ ἄλλη πε-
ριουσία οὐκ εἴων πράττειν ἃ ᾑρεῖτο, ἐμβάλλουσαι εἰς ἀγω-
νίαν, μὴ δι' αὐτὸν πολλοῖς προσομιλήσωσι κακοῖς,) τοῦτο δ' P. 476
ὅτι καὶ Θεσσαλονικέων οὐ μόνον ἡ στρατιὰ, οἳ ἦσαν οὐκ ὀ-
λίγοι, ἀλλὰ καὶ τῶν πολιτῶν οἱ δυνατοὶ τὰ βασιλέως τοῦ
Καντακουζηνοῦ ᾑρημένοι πρὸς ἀμέλειαν ἐνῆγον, οἷς ἐθάῤῥει,
ὅτε βούλοιτο, περιέσεσθαι τῶν Ζηλωτῶν. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι
διὰ τὴν μέλλησιν ἐκείνου ἦσαν οὐκ εὐκαταφρόνητοι καὶ τὸν
δῆμον ἀνηρέθισαν κατὰ τῶν δυνατῶν, τοῦ πρωτοστράτορος

14. τὰ om. P. 24. ἀνηρέθησαν P.

quo humaniter acceptus, diem et noctem cum eo transegit: postridieque in castra secum perduxit eiusque conspectu exercitum mirabiliter recreavit. Quippe non armis solum, equis et pecunia valebat, sed erat praeterea artibus imperatoriis exercitatissimus, noveratque cum amicis commodare, tum inimicis incommodare plurimum. Quocirca etiam societas eius maximopere expetenda censebatur. Thessalonicae autem protostrator, ut docuimus, animum huc illuc versans, et ab utro imperatorum palam staret deliberans, remissius ac socordius agebat, Zelotasque, qui pro imperatore, Palaeologi filio, in Cantacuzenum se armabant, sensim augescere patiebatur: partim metuens, ne eius studiosus publice haberetur, cum filia et coniux Byzantii habitantes et amplae ibidem facultates id non permitterent, sollicitumque et anxium facerent, ne sua causa multis aerumnis obiicerentur; partim fretus Thessalonicensi non parvo praesidio ac civibus copiosioribus, quibus quando vellet Zelotas se oppressurum confidebat. At postquam illi eius dilatione corroborati, plebem in primores concitarunt, protostratore iam in Cantacuzenicis numerato,

A. C. 1342 ἤδη ἐγνωσμένου τὰ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως δρᾷν, ἐπιθέμενοι ἀθρόον, ἐξελαύνουσι τῆς πόλεως περὶ χιλίους ὄντας. συμβολῆς ὀλίγης γενομένης δι' ἀκροβολισμῶν, ἐν ᾗ καὶ τῶν πρωτοστράτορος οἰκετῶν ἐγένοντο ὀλίγοι τραυματίαι· ἑάλω- B σαν δὲ καὶ τῶν δυνατῶν τινες, οἳ οὐκ ἠδυνήθησαν τοῖς ἄλλοις τῇ πρώτῃ συνεκπεσεῖν ὁρμῇ. ὑφ' ἑαυτοῖς δὲ οἱ Ζηλωταὶ τὴν πόλιν ποιησάμενοι, ἐτράπησαν εἰς τὰς οἰκίας τῶν φυγάδων καὶ αὐτάς τε καθῄρουν καὶ τὰς οὐσίας διήρπαζον, καὶ τἆλλα ἔπραττον, ὅσα ἦν εἰκὸς αὐτοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ πενίας συνελαυνομένους καὶ εἰς ὕβριν ἐξενηνεγμένους διὰ τὴν ἀθρόαν εὐπορίαν. εἰς τοσοῦτον δὲ ἀπονοίας καὶ τόλμης ἦλθον, ὥστε καίτοι τὰ δεινότατα τολμῶντες, σταυρὸν ἐκ τῶν ἱερῶν ἀδύτων ἁρπάζοντες, ἐχρῶντο ὥσπερ σημαίᾳ καὶ ὑπὸ τούτῳ ἔλεγον στρατηγεῖσθαι, οἱ τῷ πολεμίῳ μᾶλλον τοῦ σταυροῦ ἀγό- C μενοι. καὶ εἴ τις πρός τινα ἔκ τινων ἰδίων ἐγκλημάτων διεφέρετο, τὸν σταυρὸν ἁρπάζων, ἐχώρει κατὰ τῆς οἰκίας, ὡς δὴ τοῦ σταυροῦ κελεύοντος. καὶ ἦν εὐθὺς ἀνάγκη ἐκ θεμελίων ἀνεσπάσθαι, ὁρμῇ τε ἀλογίστῳ καὶ κέρδους ἐπιθυμίᾳ τοῦ δήμου ἑπομένου. ἐπὶ δύο μὲν οὖν καὶ τρισὶν ἡμέραις ἡ Θεσσαλονίκη ὥσπερ ὑπὸ πολεμίων ἐδῃοῦτο, καὶ οὐδὲν ἦν ὅ,τι μὴ τελούμενον ὡρᾶτο τῶν ἐπὶ ἁλώσει γινομένων πόλεων. οἵ τε γὰρ κρατήσαντες νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν κατὰ συστάσεις διιόντες, βοαῖς ἐχρῶντο καὶ ἀλαλαγμοῖς καὶ τὰ τῶν ἑαλωκότων

18. ἀνασπᾶσθαι P. 21. ὁρᾶτο P.

agmine facto invadentes, civitate circiter millenos expellunt, levique sagittarum certamine congressi, de famulis protostratoris aliquot convulnerant, primorum nonnullos capiunt, qui cum aliis primo impetu eiicere sese non potuerant. Zelotae, urbe sub se redacta, ad aedes exulum conversi, eas direpta suppellectili evertunt: alia item cum iniuria et contumelia perpetrant, quae homines egestate coactos et abundantia facultatum alienarum irritatos perpetraturos esse, fuit verisimile. Eo autem audaciae amentiaeque prodierunt, ut etiam in primis nefanda committerent: crucem ex sacris adytis raperent, eaque pro signo militari uterentur, sub quo se militare autumabant, qui potius ab inimico crucis possessi agitabantur. Quod si cui cum aliquo privata lis et controversia intercederet, rapta cruce, velut ea iubente, populoque inconsiderato impetu et lucri desiderio prosequente, ad domum eius tendebat, quam repente dirui a fundamentis oportebat. Ad biduum itaque triduumve Thessalonica non secus quam ab hostibus vastabatur: nihilque quod captis urbibus solet, non etiam illic fieri cernebatur. Nam victores noctu et interdiu gregatim obambulabant et clamoribus sua gaudia testabantur: captorumque res agebant ferebantque; et victi gementes

ἦγόν τε καὶ ἔφερον· καὶ οἱ νενικημένοι στένοντες ἐν ἀδύτοις A.C. 1342 κατεκρύπτοντο, ἀγαπητὸν ἡγούμενοι, ὅτι μὴ αὐτίκα ἀποθνήσκοιεν. ἐπεὶ δὲ, ὧν ἔδει διεφθαρμένων, παύσαιτο ἡ ταραχὴ, οἱ Ζηλωταὶ αὐτίκα ἐκ πενεστάτων καὶ ἀτίμων πλούσιοι καὶ περιφανεῖς γεγενημένοι, πάντα ἦγον δι᾽ ἑαυτῶν, καὶ τοὺς μέ- D σους μετῄεσαν τῶν πολιτῶν, ἢ συνασχημονεῖν ἀναγκάζοντες αὐτοῖς, ἢ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν ἐπιείκειαν ὡς Καντακουζηνισμὸν ἐπικαλοῦντες. ἐν Θεσσαλονίκῃ μὲν οὖν τοιαῦτα ἐτελεῖτο. πρωτοστράτωρ δὲ ἐπεὶ μετὰ τῆς στρατιᾶς καὶ τῶν ἀρίστων ἐξηλαύνετο, εἰς Γυναικόκαστρον ἀφικόμενος, (κατεῖχε γὰρ αὐτὸ καὶ πρότερον φρουρᾷ, οἷα δὴ ὑπὸ τῷ Θεσσαλονίκης ἄρχοντι εἰωθὸς τελεῖν,) ηὐλίζετο ἐκεῖ καὶ κακῶς ἐποίει Θεσσαλονίκην ληϊζόμενος καὶ πάσης ἐκράτει τῆς ἔξω τειχῶν γῆς. ἀντικαταστῆναι γὰρ πρὸς τοὺς ἔξω οὐδαμῇ οἱ ἔνδον ἦσαν δυνατοί. ἔπεμπε δὲ καὶ πρὸς Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα P. 477 περὶ Χαλκιδικὴν ἔτι διατρίβοντα, ἅμα μὲν μηνύων, ὡς ἐκ- V. 384 βληθείη Θεσσαλονίκης, τοῦ δήμου καὶ τῶν Ζηλωτῶν αὐτῷ ἐπιθεμένων, ἅμα δὲ καὶ ἐλπίδας οὐ φαύλας ὑποφαίνων, ὡς, εἰ παραγένοιτο ταχέως, τῶν τε ἔνδον οὐκέτι παντάπασιν ἐκπεπολεμωμένων, (ἦσαν γὰρ ἔτι, οἳ τὰ βασιλέως ᾑρημένοι δέει συνείποντο τοῖς Ζηλωταῖς,) καὶ τῶν ἔξω μέγα δυναμένων, ῥᾳδίως παραστήσαιτο τὴν πόλιν. βασιλεῖ μὲν οὖν ἐδόκει πάντοθεν περιΐστασθαι δεινὰ, ὅμως ἐπὶ τὸν πάντα ἄγοντα θεὸν τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας καὶ τῆς νίκης ἀνατιθεὶς, πρὸς B

11. τῶν P.

in abstrusa loca se abdebant, hoc uno contenti, quod non sine mora essent iugulati. Interfectis etiam, quos visum est interfici, postquam tumultus conquievit, Zelotae ex mendicis et obscuris divites atque illustres repente facti, omnia per se curabant: et tenuiores cives sollicitantes aut secum inhoneste vivere cogebant, aut eorum moderationem aequitatemque pro Cantacuzenismo accusabant. Atque haec Thessalonicae. Protostrator vero cum milite et optimatibus pulsus, Gynaecocastrum venit, (quod ipsum prius collocato ibidem praesidio, ut Thessalonicae praefecto subiectum tenebat,) ibique manens, Thessalonicam praedis agundis vexabat, et quantum erat agri eius extra muros, infestum habebat: ad resistendum enim incolae nequaquam pares erant. Cantacuzeno autem adhuc prope Chalcidicen haerenti significat, se, plebe et zelotis compellentibus, Thessalonica eiectum esse; simul etiam spem non minimam subostendit, si accelerarct, indigenis necdum omnibus efferatis, (erant quippe, qui eius partium studiosi, Zelotas aversabantur,) et potentia eorum, qui foris essent, levi negotio civitatem subacturum. Imperator igitur infortuniis obrutus videbatur. Verumtamen in omnium moderatore Deo

A. C. 1342 Χρέλην ὅσα ἔδει διαλεχθεὶς καὶ προθεσμίαν συνθέμενος, καθ'
ἣν ἔδει τὰ οἴκοι διαθέμενον ἀφικέσθαι πρὸς αὐτὸν, ἔπειτα
καὶ ἐκ τῆς ἐκείνου στρατιᾶς οὐκ ὀλίγην παραλαβὼν ἅμα τοῖς
οἰκείοις ἠπείγετο πρὸς πρωτοστράτορα. ἐν τῷ μεταξὺ δὲ
διερχομένῳ ἡ Ῥεντίνα, φρούριόν τι Θεσσαλονίκης ἡμέρας ὁ-
δὸν διέχον, προσεχώρησεν ἑκοντί. καταλιπὼν δὲ αὐτοῖς ἄρ-
χοντα καὶ διακοσίους στρατιώτας φρουρὰν, αὐτὸς ἐλθὼν
ἐστρατοπέδευσεν ἐν Λαγκαδᾷ οὐ μακρὰν Θεσσαλονίκης. ἡ
δὲ ἐκ Βυζαντίου στρατιὰ ἅμα στρατηγοῖς τοῖς Παλαιολόγοις
Ἀνδρονίκῳ καὶ Θωμᾷ ἀφιγμένοι εἰς Φερὰς, παραλαβόντες
C καὶ Συργὴν ἄγοντα τὴν ἐκ Μακεδονίας στρατιὰν, καὶ ἔπαρ-
χον τὸν Μονομάχον συστρατευόμενον ἅμα τοῖς οἰκείοις, τὸ
ἐκείνου παραμείψαντες στρατόπεδον, ἧκον εἰς Θεσσαλονίκην.
βασιλεὺς δὲ ἐκεῖ τὴν νύκτα αὐλισάμενος, ὡς μὴ δοκοίη δέει
τῷ ἐκείνων ἀπανίστασθαι, εἰς τὴν ὑστεραίαν ἄρας, ἦλθεν
εἰς Γαλικὸν, ποταμόν τινα ἐγγὺς Θεσσαλονίκης, ἔνθα ὁ πρω-
τοστράτωρ καὶ οἱ ἐκ Θεσσαλονίκης φυγάδες περὶ χιλίους ὄν-
τες συνεγένοντο, τῶν ἵππων ἀποβάντες, ὡς προσήκει βασιλεῦσι
προσιόντας πράττειν. πρῶτός τε ὁ πρωτοστράτωρ προσελθὼν
πεζῇ, ἠσπάζετο τὸν βασιλέως πόδα, εἶτ' ἐφεξῆς καὶ οἱ λοιποὶ
προσίεσαν ὁμοίως. βασιλεύς τε καὶ αὐτὸς πρωτοστράτορα
D μὲν ἀπὸ τοῦ ἵππου κύψας ἀντησπάζετο· τοὺς δ' ἄλλους
προσηγόρευε παριων, πᾶσιν ἦθος χρηστὸν ἐμφαίνων καὶ βλέ-
πων εὐμενές. ηὐλίσαντό τε στρατοπεδευσάμενοι ἐκεῖ τὴν

salutis et victoriae spe defixa, cum Chrele pro tempore collocutus et cum eo diem pactus, quo rebus domi dispositis atque ordinatis ad se veniret; deinde ex manipulis illius non paucis assumptis, quibus suum exercitum augeret, ad protostratorem festinavit. In transitu oppidulum quoddam Rhentina, Thessalonica unius diei itinere distans, ultro in eius ditionem venit; ubi praefecto cum ducentis militibus praesidii causa relictis, pergens Langadae haud procul Thessalonica tetendit. Manus autem Byzantina, Andronico et Thoma Palaeologis ducibus, cum Pheras venisset, adiuncto Syrge, qui Macedonas ducebat, et praefecto Monomacho cum Thessalis, praeteritis Cantacuzeni stativis, Thessalonicam inivit. Imperator nocte ibi exacta, ne illorum metu inde putaretur discedere, postridie movens ad fluvium quemdam Thessalonicae finitimum, nomine Galicum, pervenit, ubi protostrator et exules illi Thessalonicenses circiter mille ab equis descendentes (pro eo ac decet illos, qui ad imperatorem accedunt) eum sunt allocuti. Primus protostrator adiens, imperatoris pedem osculatus est: idem ceteri ordine praestiterunt. Imperator et ipse prono capite protostratorem ab equo resalutavit; alios autem dum proveheretur, salute impertiit, omnibus mite animi sui ingenium

νύκτα. βασιλεὺς δὲ πρωτοστράτορα καὶ τοὺς ἐν λόγῳ μάλιστα A.C. 1342 τῶν φυγάδων ἔχων περὶ ἑαυτὸν, ἠρώτα ὅ,τι δέοι ποιεῖν· αὐτοὺς γὰρ μάλιστα εἰδέναι τὰ ἐνταῦθα πράγματα καὶ ἀγωγῶν τόπον ἐπέχειν πρὸς αὐτοὺς ἄρτι ἀφιγμένους ἐξ ἀλλοδαπῆς. πρωτοστράτωρ δὲ καὶ οἱ φυγάδες, τὰ μὲν γεγενημένα, ἔφησαν, ἐνταῦθα οὐδ' αὐτὸς ἀγνοεῖς· λείπεται δὲ αὐτὸν σκεψάμενον, ὅ,τι ἂν δοκῇ συμφέρειν πράττειν.

λθ'. Βασιλεὺς δὲ ἐς τὴν ὑστεραίαν ἐκκλησίαν ἐκ πάντων P. 478 συναθροίσας, γνώμην πᾶσι περὶ τῶν πρακτέων προὐτίθει, V. 385 καὶ ἐκέλευε τὸ παριστάμενον ἕκαστον μηδὲν ἀναδυόμενον B εἰπεῖν, ὡς ἐκ πολλῶν τῶν λεγομένων ῥαδία ἡ τοῦ συνοίσοντος αἵρεσις γένοιτο αὐτοῖς. οἱ δ' ἀνεβάλλοντο πάντες ἐφεξῆς, καὶ οὐδεὶς τὸ παριστάμενον ἐτόλμα λέγειν φανερῶς. οἵ τε γὰρ ἐκ Βυζαντίου φυγάδες μετὰ βασιλέως ἀφιγμένοι ἄγαν ἤχθοντο πρὸς τὴν ἀποτυχίαν τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἐν ἀπόρῳ εἴχοντο τοῦ τί χρὴ ἑλέσθαι· καὶ ἡ ἄλλη στρατιὰ ἐν ἀθυμίᾳ ἦσαν, οὐ κατὰ ῥοῦν χωροῦντα τὰ πράγματα ὁρῶντες βασιλεῖ· καὶ ὁ πρωτοστράτωρ ἅμα Θεσσαλονικέων τοῖς φυγάσιν, ὡς ἑώρων τοῖς ἐκ Βυζαντίου στρατηγοῖς τὴν πόλιν κατεχομένην καὶ ἄπορα ἤδη ἦν προσάγεσθαι, μᾶλλον ἐχαλέπαινον, C τοὺς οἰκείους ἐννοοῦντες οἷα πείσονται. καὶ πρὸς τὴν βασιλέως γνώμην πάντες ἀφεώρων, οἰόμενοί τινα σφίσι τῶν περισχόντων κακῶν λύσιν ἐξευρήσειν. βασιλεὺς δὲ ὡς εἶδε

ostendens et cunctos amico vultu intuens. Ea nocte loco illo castra habuerunt. Imperator protostratorem et eiectitios, quorum insigne nomen erat, circum se habens, quid faciendum esset, quaerebat: eos namque rem Thessalonicensem pernovisse et ipsis ex aliena regione venientibus pro ductoribus esse posse. Tum protostrator et exules responderunt, quae ibidem contigissent, nec ipsum nescire: superesse autem, ut is, ubi secum dispexerit, quid expediat, id exsequatur.

39. Postera luce imperator, omnibus ad concionem vocatis, dicendae sententiae potestatem facit, et unumquemque, quod animus suggereret, sine tergiversatione in medium proferre iubet, ut ex plurium dictis, quid profuturum sit, facile appareat. Illi omnes deinceps cunctari, et quod occurreret, non audere palam proloqui. Byzantio namque profugi, qui cum imperatore venerant, frustrationem Thessalonicae ferebant molestissime, et quo se verterent, aestuabant: reliquus autem miles videns, eidem coepta secus procedere, desperatione frangebatur. Protostrator quoque et exules Thessalonicenses, urbem a Byzantinis ducibus occupatam et ereptum illius aditum cernentes, dolebant acerbius, quam misera esset futura propinquorum suorum conditio, cogitantes. Universi demum imperatoris sententiam exspectabant, eumque quibus essent cincti malorum reme-

A.C. 1342 μηδεμίαν γνώμην μηδένα βουλόμενον εἰσάγειν, „τὰ μὲν πράγματα" εἶπεν „ὡς ἐναντίως ἢ ᾠόμεθα ἀπήντηκεν ἡμῖν, πάντες ὁρᾶτε δήπου. πρωτοστράτωρ τε γὰρ καὶ Θεσσαλονικέων οἱ τὰ ἡμέτερα ᾑρημένοι, οὓς ἔδει τὴν πόλιν ἔχοντας εὑρεῖν καὶ τὰ μέγιστα ὠφελεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, δυσκόλῳ τύχῃ χρησάμενοι, ἐξελήλανται· ὅ,τε δῆμος καὶ οἱ ἐναπολειφθέντες, οὓς ἠλπίζομεν ἢ πειθοῖ προσάξεσθαι ἢ βιάσεσθαι τοῖς ὅπλοις, διά τε τὰς ἁρπαγὰς ἡμῖν ἐκπεπολεμωμένοι καὶ θαῤῥοῦντες τῇ D ἐκ Βυζαντίου στρατιᾷ, οὐ προσχωρήσουσιν ἡμῖν. εἰ γὰρ ἔμελλον, οὐκ ἂν ἐπὶ τῆς πύλης αὐτῶν σχεδὸν ἐστρατοπεδευμένου ἡσύχαζον αὐτοὶ, ἀλλ' ἢ πρεσβείαν ποιούμενοι κοινῇ, ἢ ἰδίᾳ κρύφα τινὲς αὐτῶν διαλεγόμενοι, παρῆσαν ἄν. τὸ δὲ μηδένα ἐξελθεῖν τεκμήριον τοῦ τε τοὺς πολλοὺς ἐγνωκέναι πολεμεῖν ἡμῖν, καὶ τοῦ, εἴ τινες καὶ εἶεν ᾑρημένοι τὰ ἡμέτερα, δέει τοῦ μὴ κακῶς παθεῖν συμφέρεσθαι τοῖς ἄλλοις. ὅθεν οὐδὲ ἐλπίδων ἀνοήτων ἕνεκα ἐνταῦθα οἴομαι παραμένειν δεῖν. οὐ μὴν διὰ τὸ τῆς πόλεως ἀποτετυχηκέναι, καὶ πρὸς P. 479 τὰ λείποντα δίκαιον τοῦ πολέμου μαλακίζεσθαι. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ πρὸς πάντα εὐτυχήσομεν ἀεί. σωφρόνων δέ ἐστιν ἀνθρώπων καὶ γενναίοις χρωμένων λογισμοῖς, μήτε ἐν ταῖς εὐτυχίαις τοῦ μετρίου φαίνεσθαι ἐκπίπτοντας, μήτ' ἐν ταῖς δυσπραγίαις καταπίπτειν, ἀπαγορεύοντας τὸ ἀνορθοῦσθαι αὐ-

6. ἐναπολιφθέντες P.

dium inventurum, spem concipiebant. Ergo cum sensum suum aperire nemo vellet, sic ipse exorsus est: Contra quam sperabamus nobis accidisse, omnes utique videtis. Nam et protostrator et qui nobiscum faciunt Thessalonicenses, quos oportebat nos urbem tenentes invenire eorumque opibus in primis adiuvari, infesta quadam fortuna expulsi sunt: et populus atque intus relicti, quos aut verbis inflexos aut armis compulsos ad nos accessuros spes erat, cum propter direptiones nostra causa toleratas nobis inimicissimi sunt, tum praesidio Byzantino confisi, se nequaquam dedent. Quod si facere vellent, me ante portas propemodum castrametante, ipsi non quiescerent: sed aut missis legatis communiter, aut privatim occulte quidam mecum praesentes agerent. Quia vero nullus egreditur, indicium est, vulgus decertare nobiscum statuisse: et si quidam etiam sint, quibus nostrae partes probentur, eos metu subeundae calamitatis uno veluti fluctu cum aliis abripi et involvi. Quare cum vana spe hic manendum non puto. Nec tamen quoniam una civitate frustramur, aequum est ad bellum de cetero enervari atque mollescere: nunquam enim profecto per omnia felices ac fortunati erimus. Prudentium autem et animosorum est, nec in prosperis modestiam deserere, nec in turbidis et adversis ita cadere, ut se

θις. ἀλλὰ δέον τὰ ἐνταῦθα ὡς προσῆκον διοικησαμένους, A. C. 1342
χωρεῖν ἐπὶ τὰ πρόσω, χρηστοτέρας ἡμῖν καὶ ὡς μάλιστα ἀσφαλεῖς ὑποφαίνοντα ἐλπίδας. δέον οὖν ἐγὼ νομίζω, τῇ εἰς τὴν Ῥεντίναν καταλελειμμένῃ φρουρᾷ δύναμιν προσθέντας V. 386
μείζονα, ὡς κατατρέχειν Θεσσαλονίκης δύναιντο, (ἡ γὰρ ἐκ Βυζαντίου στρατιὰ οὐ πολλῷ ὕστερον ἀποχωρήσει,) καὶ ἐν Γυναικοκάστρῳ δύναμιν ὁμοίαν καταλιπόντας τῆς αὐτῆς αἰτίας ἕνεκα, τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ διαβάντας αὐτοὺς τὸν Ἀξιὸν, B
εἰς Βέῤῥοιαν γενέσθαι καὶ Ἔδεσσαν τὰ ἡμέτερα ᾑρημένας πόλεις. ἐκείνων δὲ κρατήσασιν οἵ τε Θεσσαλοὶ προσχωρήσουσιν αὐτίκα καὶ Ἀκαρνανία καὶ τὸ ἄλλο ἠπειρωτικὸν, πάλαι τὴν ἐμὴν ἄφιξιν προσδεχόμενον. τοιαύτην δὲ προσλαβοῦσι δύναμιν οὐδεὶς ἀνθίστασθαι ἔτι ἀξιώσει, ἀλλ' ἢ ἑκόντες τῆς ἀρχῆς πάντες παραχωρήσουσιν ἡμῖν, ἢ τοῖς ὅπλοις βιασθέντες." τοιαῦτα εἰπόντος βασιλέως, πρωτοστράτωρ τε ἅμα τοῖς συνοῦσι καὶ οἱ ἀπὸ Βυζαντίου μάλιστα φυγάδες ἐν δεινῷ τοὺς λόγους ἐποιοῦντο καὶ φόβου ἦσαν μεστοὶ καὶ ἀγωνίας, τὸν πλάνον ὡς ἀπέραντον λογιζόμενοι, εἰ δέοι Ἀκαρνανίαν καὶ Ἤπειρον περιιέναι, τοῖς ἐκ τῆς στρατείας κακοῖς ταλαιπωροῦν- C
τας, τῶν οἴκοι μάλιστα κακῶς διακειμένων καὶ ταχείας τῆς ἐπικουρίας δεομένων. φανερῶς μὲν οὖν ἀντειπεῖν καὶ τὴν οἰκείαν, ὡς ἔχουσι περὶ τὰ εἰρημένα, γνώμην ἐκκαλύψαι ἐδεδίεσαν, τό,τε περὶ βασιλέα δυσνοεῖν καὶ τὸ ἡσσῆσθαι κατάκρας ἐν τοῖς δεινοῖς ὡς φαῦλον ἑαυτοῖς προστρίβειν οὐκ ἐθέλοντες·

4. καταλελειγμένη P. 8. Ἀξειὸν V. hic et infra.

resurrecturos desperent. Sed ubi de his constituerimus quod opus est, ulterius, ubi melior ac certissima spes affulget, procedamus oportet. Quare augendum Rhentinae praesidium opinor, quo agrum Thessalonicensem incursare queat, (miles enim Byzantinus non multo post discedet,) et Gynaecocastri eadem de causa simili relicto numero, cum reliquo agmine Axio traiecto versus Berrhoeam et Edessam, urbes amicas, progrediendum: quibus acceptis, actutum Thessali, Acarnanes et cetera continens, a qua pridem exspector, ad nos se transferent. Tali potentia confirmatis, nemo amplius resistere postulabit, sed vel sponte vel armis adacti, omnes imperio nobis cedent. Haec ubi imperator disseruit, protostrator cum suis praecipueque Byzantio profugi in indignationem verti, timoreque et angore compleri, ob infinitam errationem scilicet, si Acarnaniam et continentem circumire et expeditionis tam longae miserias atque aerumnas perpeti necesse haberent, domesticis rebus tantopere afflictis et celere auxilium flagitantibus. Libere quidem contradicere et animum suum explicare verebantur, nolentes sibi hanc maculam inuere, quasi imperatori male cuperent, duraeque et adversae sorti

A.C. 1342 προφάσεις δέ τινας συνείροντες οὐκ ἀναγκαίας, διεκώλυον τὴν
πρᾶξιν. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπέκειτο, ταύτην εἶναι μόνον φά-
σκων ὡς ἐν τοῖς παροῦσι λυσιτελεστάτην γνώμην· „ἀλλ' εἰ
μὲν τοῦτό σε λέληθεν" εἶπεν „ὦ βασιλεῦ" ὁ πρωτοστράτωρ
„ὡς στρατιὰ Τριβαλῶν πολὺν ἤδη χρόνον Ἔδεσσαν περικά-
θηται πολιορκοῦσα, ᾗ δεῖ χωρήσαντας διὰ μάχης παρέρχε-
D σθαι εἰς τὴν πόλιν, ἄλλος ἂν εἴη λόγος. εἰ δ' οὐκ ἀγνοεῖς,
μάλιστα θαυμάζειν ἔχω, ὅτι δὴ τοιοῦτος ὢν καὶ πολλὴν πρὸς
στρατηγίαν πεῖραν ἐσχηκὼς, πρὸς τῷ παρόντι νυνὶ πολέμῳ τῷ
ἐκ τῶν ὁμοφύλων, καὶ πρὸς Τριβαλοὺς παραβάλλεσθαι ἡμᾶς
κελεύεις, ὅτε εἰ καὶ μόνοι ἦσαν, τῶν ἐργωδεστάτων ἦν ἀν-
τιτάττεσθαί τινα." ὁ βασιλεὺς δὲ μάλιστα μὲν οὐδὲν εἰδέ-
ναι περὶ τῆς πολιορκίας ἔφασκε. τὸν γὰρ τῶν Τριβαλῶν
δεσπότην πρεσβείαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν, ἔτι περὶ Θρά-
κην διατρίβοντα, σπονδὰς καὶ συμμαχίαν θέσθαι· δι' ἃ καὶ
οἴεσθαι αὐτὸν μηδεμιᾷ Ῥωμαίων πόλει πολεμεῖν. εἰ δ' ἐκεῖ-
νος λύσας τὰς σπονδὰς, πολέμιος ἀντὶ συμμάχου γέγονε καὶ
πόλιν ἡμετέραν πέμψας πολιορκεῖ, τίνι μᾶλλον, ἢ τούτῳ προσ-
P. 480 έχειν χρὴ, ὥστε τὴν πόλιν ἀπαλλάττειν τῶν δεινῶν μάλιστα
δυναμένους, καὶ ἐκείνοις τε τὴν σωτηρίαν ἐκπορίζειν καὶ
σφίσιν αὐτοῖς τήν τε ἐξ ἐκείνων καὶ τῶν ἄλλων εὔνοιαν; ἐ-
γὼ δ' εἰ καὶ μηδὲν ἡμῖν ἔψεσθαι κέρδος ἔμελλεν ἐκ τοῦ πο-
λέμου, τοῦτ' αὐτὸ μόνον, τὸ Ῥωμαίων πόλιν κινδυνεύουσαν
ἐξαιρεῖσθαι, τῶν μεγίστων τίθεμαι κερδῶν. δι' ἃ οὐδὲ πρὸς

penitus cederent: sed praetextus quosdam haud necessarios coacervantes, negotium impediebant. Perstante autem in sententia imperatore diceuteque, hoc solum esse in praesentia consilium utilissimum: Atqui, si te hoc latet, inquit protostrator, Triballos iampridem ad Edessam sedere, per quos conserta manu in oppidum nobis penetrandum est, nihil dico. Sin autem non latet, miror vehementer, te talem virum et tantum usum ductandis exercitibus adeptum, hoc civili bello non esse contentum, sed velle nos etiam Triballis obiectare, quibus vel solis laboriosissimum foret resistere. Tum imperator, de Edessena obsidione ne tenuissimam quidem auditionem accepisse: Triballorum enim despotam ad se adhuc in Thracia legationem de foedere et societate misisse. Existimare igitur se, illum nullam Romanorum urbem oppugnare. Sin temerato foedere in hostem mutatus sit urbemque Romanam obsideat, eo ante omnia incumbendum, ut hoc eam malo liberent, qui id maxime possunt: et cum illi salutem, tum sibimet Edessenorum aliorumque studia amoremque concilient. Ego vero, inquit, quamvis nullum nos lucrum hinc maneret, hoc solum, urbem Romanorum periculo exemisse, lucrum immensum ducerem. Quamobrem non

ἄλλο τι τρέπεσθαι οὐκέτι συμβουλεύω, ἀλλ' ἤδη φανερῶς A. C. 1342 ἐπιψηφίζομαι. εἰ δὲ σοί τε καὶ τοῖς συνοῦσι τὸ Τριβαλοῖς ὑπὲρ Ῥωμαίων πολιορκουμένων μάχεσθαι ἀγεννὲς δοκεῖ, ἀλλ' ἅμα τοῖς οἴκοθεν ἑπομένοις αὐτὸς ἐπ' ἐκείνους βαδιοῦμαι, ὑμεῖς δ' ἐν Γυναικοκάστρῳ μένοντες, τὴν ἐπάνοδον περιμένετε ἡμῶν." ἐκέλευέ τε αὐτίκα τῇ σάλπιγγι τὴν ὁδοιπορίαν B τῇ στρατιᾷ σημαίνειν. πρωτοστράτωρ δὲ καὶ οἱ ἐκ Βυζαντίου συνόντες βασιλεῖ φυγάδες τότε ἀπολείπεσθαι ἐνόμιζον αἰσχρὸν καὶ ἀγεννὲς, καὶ τὸ συνέπεσθαι ὑπώπτευον ὡς ἀπεράντου τῆς πλάνης ἐσομένης. διὸ αὐτοί τε ὡς εἶχον τὴν ὁρμὴν ἐπειρῶντο κωλύειν βασιλεῖ καὶ τοὺς ἄλλους κρύφα διαλεγόμενοι παρεκάλουν, ἔνδειάν τε τῶν ἀναγκαίων ὑποβάλλοντες καὶ μάχας καὶ πολέμους καὶ ὡς οὐδεμία τῶν πόλεων εἰσδέξοιτο βασιλέα ἑκοντί· καὶ ὅσα ἐνῆν πρὸς τὸ μάλιστα V. 387 αὐτοὺς μὴ βασιλεῖ προθύμους ἕπεσθαι κωλύειν, εἴων ἀνεπι- C χείρητον οὐδέν. ἐξ ὧν οὐ μικράν τινα πτοίαν εἰς τὸ στράτευμα ἐνέβαλον καὶ πρὸς ἀποστασίαν ἔπειθον χωρεῖν. Κοτεανίτζης γάρ τις τῶν Θεσσαλονικέων ἑτέρους πείσας περὶ ἑκατὸν πρῶτος βασιλέως ἀποστὰς, εἰς Θεσσαλονίκην ἀπεχώρει. ταῦτα δὲ ἔπραττον, οὐ βασιλεῖ προῃρημένοι πολεμεῖν, ἀλλὰ τῶν οἰκείων τὴν κάκωσιν καὶ τὰς ἐκ Βυζαντίου ἀπειλὰς οὐ φέρειν ὄντες δυνατοί. οἱ γὰρ ἐκεῖσε ἄγοντες τὰ πράγματα καὶ πολεμοῦντες βασιλεῖ πρὸς μὲν ἐκεῖνον οὐχ ὅτι γε πρεσβείαν

iam consulo, ne arma alio convertamus, sed plane decerno. Si tibi tuisque pro Romanis obsessis cum Triballis confligere haud ingenuum videtur: at ego cum his, qui sponte me sequentur, in illos irruam, vos Gynaecocastri manentes, reditum nostrum operimini. Haec locutus, extemplo tuba signum dari ad profectionem iussit. Protostrator et Byzantini exules, imperatoris comites, et relinqui turpe atque illiberale iudicabant, et sequi tamen propter quamdam vagandi perpetuitatem, quam suspicione praecipiebant, non audebant. Idcirco et ipsi hoc imperatoris desiderium impedire nitebantur, et furtivis sermonibus alios dehortabantur, inopiam rerum necessariarum, bella et pugnas crebras causantes, nullamque civitatem ultro imperatorem intromissuram; et quaecumque demum ad alacritatem sequendi infringendam valebant, horum nihil intentatum sinebant: ex quo terrorem non levem exercitui iniecerunt et ad defectionem eum pellexerunt. Coteanitzes namque et alii centum ex Thessalonicensium agmine, quos ille corruperat, primi desciverunt ac Thessalonicam redierunt: non quod imperatori se armis opponere constituissent, sed quod cognatorum vexationem et minas e Byzantio ferre non possent. Nam penes quos illic summa imperii erat et adversus Cantacuzenum bellabant, non modo legationem nul-

A. C. 1342 ἐποιήσαντο ἢ διειλέχθησαν περὶ τοῦτο παράπαν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ καὶ δὶς, ὥσπερ ἔφημεν, καὶ τρὶς πρεσβείαν πεπομφό-
D τος, οὔτε ἀπεκρίναντο οὐδὲν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις πολλὰ περιυβρίσαντες, ἐκάκουν ἐν δεσμωτηρίοις ὅσα δυνατά. πρὸς δὲ τοὺς συνόντας ὁσημέραι κρύφα διελέγοντο καὶ πλεῖστά τε ἐπηγγέλλοντο εὖ ποιήσειν ἐκείνου ἀποστάντας, καὶ τοὐναντίον, εἰ μὴ πείθοιντο, οὐ τὰ ὄντα μόνον ἀφαιρήσεσθαι καὶ κτήσεις ἑτέροις παραδώσειν, ἀλλὰ καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας εἰς πεῖραν ἄξειν ἀλγεινῶν πολλῶν. ἃ ἐδόκει φοβερὰ τοῖς εὐγενεστέροις μάλιστα προσόδων μεγάλων ἀποστερουμένοις. ὧν καὶ τότε μεμνημένοι, κωλύειν διὰ πάντων ἐπεχείρουν βασιλέα πρὸς
P. 481 ὑπερορίους ἐξορμᾶν στρατείας, οἰόμενοι, ἂν κωλύσωσι, πρὸς ἕτερόν τι τρέψεσθαι λυσιτελέστερον. βασιλεὺς δὲ τοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἐμμένων ὡς καλῶς βεβουλευμένοις, ἄρας ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἧκε πρὸς Ἀξιὸν ὡς διαβησόμενος, συνείποντο δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, οἱ μὲν ἑκόντες, οἱ δ' ἀνάγκῃ. συμβὰν δὲ οὕτω, περὶ τὰ ὀρεινὰ ὄμβρων ῥαγδαίων καταῤῥαγέντων, ἄπορος ἐφαίνετο ὁ ποταμὸς ὑπὸ πλημμύρας. στρατοπεδευσάμενοι δὲ ἐκεῖ, περιέμενον ὡς λωφησάντων περαιωσόμενοι τῶν ὑδάτων. τὰ δὲ οὐδὲν ἧττον ἐπληθύνετο καὶ ὑποψίαν παρεῖχεν, ὡς οὐκ ἐν ὀλίγῳ δίοδον παρέξοντα. ἐπιλελοίπει τε ἤδη καὶ ὁ σῖτος τὴν στρατιάν. ὁρῶν δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς, ὡς ὅ,τε πό-

22. καὶ om. P.

lam miserant, neque super hoc quidquam cum eo egerant; verum etiam bis ter, ut meminimus, eius legatis nihil responderant, eosque variis iniuriis quam potuerant contumeliosissime vexarant carcereque multaverant. Sed Byzantios imperatoris commilitones quotidie occultis internuntiis tentabant et si deficerent, beneficia multa promittebant: contra nisi obsequerentur, non facultates dumtaxat ablaturos et possessiones aliis addicturos, sed et liberos eorum et uxores multis incommodis exagitaturos minabantur. Quae nobilioribus praesertim amplos census amittentibus horribilia videbantur: quorum et tunc memores, omni ope imperatorem cohibere tentabant, ne extra fines cum exercitu prorumperet, sperantes, si id obtinuissent, eum ad aliud quiddam fructuosius conversum iri. Imperator consilii semel capti, ut optimi, tenax, motis castris ad Axium copias transducturus venit. Pars volens, pars invita sequebantur. Forte in montanis imbres abruptis nubibus ingeminaverant, et fluvius super ripas stagnis effusus, transmitti non poterat. Ibi igitur castris positis, dum aquae subsiderent, exspectabant. Quibus nihilominus increscentibus, suspicio erat, longius extractum iri transitum: et iam commeatus exercitum defecerat. Quae duo cum cerneret imperator, quamquam

ρος οὐ ῥᾴδιος αὐτοῖς, καὶ τῶν ἐπιτηδείων δέοιτο ἡ στρατιὰ, A.C. 1342 ἄκων μὲν καὶ δυσχεραίνων οὐ μετρίως καὶ τὴν γεγενημένην B πρότερον ἐπὶ τὸν Ἕβρον κωλύμην στρέφων ἐπὶ νοῦν, καὶ δεδοικὼς, μὴ καὶ αὖθις τὰ παρόντα κακῶν αἴτια μεγάλων καταστῇ, ἐπέλεγέ τε ἑαυτῷ, ὡς ἐν οἷς μὲν ὁ θεὸς εὐδοκεῖ, καὶ ἡ κτίσις ἅπασα ὑπηρετεῖ, οἷς δὲ ἀντιτάττεται, καὶ ἡ κτίσις δύσκολον ὁμοίως ἑαυτὴν παρέχεται. ἀνέστρεφε δ' οὖν ὅμως εἰς Γυναικόκαστρον, γνώμην ἔχων, ὡς, τῇ στρατιᾷ σίτου πορισθέντος, αὖθις ἐπανέλθοι. ἤλπιζε γὰρ, ἄχρι τότε καὶ τὸν ποταμὸν ἐνδώσειν πρὸς τὸν πόρον. πρωτοστράτωρ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ ἥδοντο πρὸς τὴν ἀποτυχίαν καὶ χαίροντες ἐπανῄεσαν. C

μ'. Τῆς αὐτῆς δὲ ἡμέρας καὶ Ἀπόκαυκος ὁ μέγας δοὺξ V. 388 ἑβδομήκοντα ναυσὶ πρὸς Θεσσαλονίκην ἧκεν ἐξ Εὐβοίας. πρὸς γὰρ τὸν βασιλέως πόλεμον οὐδὲν οἰόμενος λυσιτελήσειν, οἷα δὴ ναυτικῆς οὔσης τῆς δυνάμεως αὐτῷ, Καντακουζηνοῦ δὲ τοῦ βασιλέως ἐξ ἠπείρου στρατευομένου, τὰς νήσους περιιὼν ἐπεδείκνυτο τὴν δύναμιν καὶ προῆλθεν ἄχρι τῆς Εὐβοίας. D ἐκεῖθεν δὲ ἐπεὶ ἀναστρέφειν ἦν καιρὸς, ἐδόκει δεῖν καὶ πρὸς Θεσσαλονίκην ἐλθεῖν, ἐπιδειξόμενος κἀκεῖ τὴν δύναμιν. ἐλθόντι δὲ εὐθὺς ἡ περὶ τὴν βασιλέως στρατιὰν ἐμηνύετο διχοστασία. ὁ δ' αὐτίκα πρωτοστράτορί τε καὶ τοῖς ἄλλοις τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ ἐδήλου καὶ ἐπηγγέλλετο πολλὰ, εἰ βασιλέως ἀποσταῖεν πρὸς αὐτὸν, ἢ τὰ ἔσχατα ἠπείλει διαθήσειν τοὺς οἰ-

nolens et magna cum molestia, recordatus quomodo alias Hebrum quoque transire fuisset prohibitus, et formidans, ne hinc rursum ingens malum oriretur, seque ipsum tacite admonens, quibus Deus bene velit, iis res creatas omnes inservire; quibus autem adversetur, huic similiter creaturam se praebere difficilem. Reversus est tamen in Gynaecocastrum ea mente, ut conquisita exercitui annona rediret: alebatur enim spe, flumen interea undis imminutis meabile futurum. Protostrator ceterique eo impedimento laeti, nimium quantum libentes redibant.

40. Eodem die etiam Apocauchus, magnus dux, cum septuaginta navibus ex Euboea Thessalonicam delatus est. Nam cum ad bellum contra imperatorem nihil se collaturum putaret, quod ipse navali potentia valeret, Cantacuzenus autem in terra haberet exercitum, insulas circumiens et vires suas ostentans, Euboeam pervenit. Inde quia abeundi tempus erat, visum Thessalonicam quoque navigandum et ibi similiter vires ostentandas. Eo ut venit, protinus dissensio exercitus ei indicatur, ipseque confestim protostratori et aliis adventum suum significat et promissis eos onerat, si ab imperatore ad se transeant: ni faxint, eorum cognatos horrendis cruciatibus crudelissime perditurum. Protostrator, qui et alioqui militare impe-

A.C. 1342 κείους καὶ πᾶσαν ἐπιδείξεσθαι ὠμότητα. πρωτοστράτωρ δὲ
καὶ πρότερον τὴν μετὰ βασιλέως ὀῤῥωδῶν στρατείαν διὰ
τοὺς οἰκείους, ὥσπερ ἔφημεν, καὶ τὸ μὴ βούλεσθαι ὑπερο-
P. 482 ρίαις καὶ πόνοις διὰ τὴν ἐκείνου χάριν προσομιλεῖν, ἄσμενός
τε εὐθὺς ἐδέχετο τὸν λόγον καὶ ὅρκους ᾔτει παρὰ μεγάλου
δουκὸς ἐπὶ τοῖς εἰργασμένοις πρότερον. ὁ δὲ παρεῖχε τότε
χαίρων καὶ πάντα ἐπηγγέλλετο προθύμως. τοῦ πεπραγμέ-
νου δὲ εὐθὺς καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους διαδοθέντος, ὅσοι τὰ
αὐτὰ ᾑροῦντο πρωτοστράτορι, τάραχός τε ἦν εὐθὺς οὐ μι-
κρὸς κατὰ τὴν στρατιὰν καὶ σύγχυσις δεινὴ καὶ ἀταξία, τῶν
μὲν ἤδη πρὸς ἀποστασίαν χωρεῖν βεβουλευμένων, τῶν δ' ἄλ-
λων, ὥσπερ ἦν εἰκὸς, διὰ τὴν ἐκείνων ἀποχώρησιν κλονου-
μένων καὶ πονηρὰς περὶ τοῦ μέλλοντος τὰς ἐλπίδας λαμβα-
νόντων. βασιλεὺς δὲ ὡς τὸ στράτευμα ἑώρα συγχυθὲν, τοὺς
μάλιστα αἰτίους τῆς ἀποστασίας περιστησάμενος, „ἄνδρες"
B εἶπε „φίλοι, οὐδὲν οὕτω πρὸς ἀνανδρίαν καὶ μικροψυχίαν
ἐπαγωγὸν, ὡς τὸ φιλοψυχεῖν καὶ πρὸς τὴν ἀποβολὴν τῶν ὄν-
των μαλακίζεσθαι. Ῥωμαῖοι δὲ οἱ πρὸ ἡμῶν οὐχ οὕτω δια-
κείμενοι, τὴν οἰκουμένην μικροῦ δεῖν πᾶσαν παρεστήσαντο,
ἀλλὰ πάντα πόνον ὑπομένοντες ὑπὲρ φιλοτιμίας καὶ τοῦ μὴ
δοκεῖν ἥσσους φαίνεσθαι τῶν πολεμίων. ὅθεν οὐ μόνον ἐκ
τοῦ συντυχόντος ἀπεδίδρασκον τοὺς πόνους, ἀλλὰ καὶ δυσ-
πραγίαις χρώμενοι μεγάλαις καὶ στρατηγοὺς ἀποβάλλοντες
καὶ στρατόπεδα ὁλόκληρα ἐν τοῖς πολέμοις, οὐδὲν ὑφίεσαν
τῆς τόλμης, οὐδὲ τοῦ φρονήματος, ἀλλὰ πάντα μᾶλλον ᾤον-

ratori propinquorum causa refugeret, ut demonstravimus, et nollet per loca longinqua eius gratia laborem capessere, conditionem statim amplexus, iuramenti cautionem pro praeteritis petit: quo Apocauchus gaudens se obstringit cupideque spondet omnia. Eo facto per alios didito, quotquot idem protostratori sentiebant, eos perturbatio repentina, nec mediocris, cepit, magnaque rerum et ordinum confusio exercitum pervasit, aliis desciscere iam deliberatum habentibus, aliis, ut erat consequens, ob illorum secessionem tumultuantibus maleque in posterum ominantibus. Imperator, ut exercitum confusum animadvertit, auctoribus defectionis potissimum advocatis, Amici, inquit, nihil ita, ut immodica vivendi cupido et in amissione bonorum mollities trepidum angustumque reddit animum. Certe maiores nostri Romani aliter affecti, orbem propemodum universum subegerunt, qui illecti dulcedine gloriae et ne hostibus inferiores viderentur, quemvis laborem perferebant. Nec solum fortuitos atque improvisos labores non detrectabant, sed et insignibus circumventi calamitatibus et amissis in bello ducibus totisque aliquando caesis exercitibus, nihil de fortitudine et excelsitate animi

το δεῖν πρότερον ὑπομένειν ἢ δουλοῦν τοῖς πολεμίοις ἑαυ- A. C. 1342 τούς. ὑμεῖς δὲ οὐκ οἶδ' ὅ,τι παθόντες, ἢ τίσι χρησάμενοι C ταῖς τύχαις, φοβεροὶ τοῖς πολεμίοις ὄντες καὶ ῥάβδος ὑπ' ἐκείνων κεκλημένοι σιδηρᾶ, δειλοὶ καὶ ἀγεννεῖς καὶ ἀνελεύθεροι ἀντὶ τῶν προτέρων ὤφθητε ἀθρόον, καὶ τοῖς πολεμίοις ἑκόντες ὄντες ἐγχειρίζετε σφᾶς αὐτοὺς, μηδένα πόνον περὶ τὸ χειρώσασθαι ὑμᾶς εἰσενεγκοῦσιν. οὔτε γὰρ ἐν μάχῃ ἡττήμεθα οὐδεμιᾷ αὐτῶν, οὔτ' εἰς τοσοῦτον ἡμῖν ἧκε τὰ πράγματα ἀνελπιστίας, ὥστε ἀπορεῖν ὅπῃ σωθησόμεθα, εἰ μὴ σφᾶς αὐτοὺς ἐγχειρίσομεν τοῖς πολεμίοις. ἐγὼ δὲ οὕτως V. 389 ἐξαρχῆς καὶ νῦν οὐδὲν ἧττον πέπεικα ἐμαυτὸν, ὡς οὐδέποτε προησόμενος ὑμᾶς, ἀλλ' ἢ σὺν ὑμῖν παραστησάμενος τοὺς πολεμίους συμμερίσασθαι καὶ τὴν δόξαν καὶ τὴν ὠφέλειαν τὴν ἐκ τῆς νίκης, ἢ μαχόμενος πεσεῖσθαι, ἂν ἡττᾶσθαι συμβαίνῃ, D ἐλευθέροις καὶ γενναίοις ἀνδράσι προσηκόντως. εἰ μὲν οὖν τὴν προτέραν εὔκλειαν ἐνθυμηθέντες ἀντιστῆναι ἐθελήσετε πρὸς τὰ δεινὰ, καὶ μὴ ἐν ἀνδραπόδων μοίρᾳ καταπλαγέντες τὴν νίκην παρέχειν ἀναιμωτὶ τοῖς πολεμίοις, ἄριστα βουλεύσεσθε καὶ προσήκοντα ὑμῖν αὐτοῖς. εἰ δ' ἄρα τοσοῦτον ἥττησθε πρὸς τῶν οἰκείων τὴν συμπάθειαν, ὥσθ' ὑπὲρ ἐκείνων καὶ τὰ αἰσχρότατα καὶ ἀγεννέστατα ὑφίστασθαι, οὐ δέον οὕτως ἀμφιβόλους φέρεσθαι καὶ δεινὰ πάσχειν κλονουμένους, ἀλλὰ συνταξαμένους φανερῶς, ἐφ' ἃ προείλεσθε χωρεῖν. οὔτε γὰρ ἄκοντας εἱλκύσαμεν ἡμῖν δουλεύειν, οὔτε νῦν κω- P. 483

remittebant, omnia prius, quam servitutem sibi patienda arbitrantes. Vobis nescio, quid acciderit, aut quae fortuna tam sinistra vos adspexerit, qui, cum antea hostibus terribiles fuissetis et virga ferrea ab ipsis nominaremini, nunc timidi, degeneres parumque liberales simul omnes evasistis, et hostibus nullum ad vos devincendos conatum adhibentibus ultro tradidistis. Nec enim conflictu ullo nos superarunt, nec eo desperationis res nostrae ceciderunt, ut dubitemus, quonam tandem modo salvi simus, nisi nos hosti permiserimus. Atqui ego sic ab initio usque nunc me institui, ut nolim vos unquam deserere, sed vobiscum aut ex hoste devicto partam laudem utilitatemque dividere, aut, si vinci contigerit, quod ingenuis et generosis pulcrum est, in acie mortem occumbere. Si ergo veteris gloriae memores malis non cedere, sed contra audentius ire, nec tamquam mancipia perculsi, incruentam hostibus victoriam dare volueritis, vestrae dignitati, ut aequum est, consuletis. Sin cognationis vestrae miseratio tantopere animos occupavit, ut pro iis vel foedissima et abiectissima pati cogitetis, nihil attinet ita se dubios gerere affligique ac tumultuari; sed dicto vale, aperte quo voluntas fert abire. Nam ut repugnantes ad nobis serviendum non traximus: sic modo,

A.C 1342 λύσομεν, εἰ μὴ ἑκόντες ὄντες αἱρεῖσθε τὴν μεθ' ἡμῶν διατριβὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀπόντας τὴν ἴσην καὶ ὁμοίαν ὑμᾶς διατηρήσομεν φιλίαν. ὁρῶ γὰρ, ὡς οὐ διὰ κακίαν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς τῶν οἰκείων μαλακισθέντες μνήμης, καὶ ἃ μὴ οἴεσθε λυσιτελεῖν, πράττειν ἀναγκάζεσθε." τοιαῦτα εἰπόντος βασιλέως, καὶ αὐτοὶ πολλὰ ἑαυτοῖς καταμεμψάμενοι φανερῶς, ὡς διὰ τῶν οἰκείων τὴν συμπάθειαν δειλοῖς καὶ ἀγεννέσι παρ' ἀξίαν φαινομένοις, ἔπειτα καὶ σωτηρίαν ἐπευξάμενοι καὶ δεηθέντες μηκέτι μέλλειν, ἀλλὰ πρόνοιάν τινα ποιεῖσθαι ἑαυτοῦ,
B ὅποι ὁ θεὸς ἡγοῖτο, ἀνεχώρουν, προσαγορεύοντες καὶ ἀσπαζόμενοι τὸν βασιλέως πόδα. ἐκεῖνος δὲ μηκέτι ἀναμίγνυσθαι ἐκέλευε τοὺς ἀπιόντας τοῖς ὑπολειπομένοις, ἵνα μὴ ταραχὴ καὶ σύγχυσις ᾖ, ἀγνοουμένων τῶν μενόντων· ἀλλὰ τὸ ὑπ' αὐτὸν τάγμα ἀκέραιον διαμεῖναν, (οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν ἐλειποτάκτησεν,) ἄπωθεν στὰν πρὸς ἐκεῖνο τοὺς μενοῦντας χωρεῖν. αὐτίκα τε οἱ μὲν ἐχώρουν πρὸς τὸ τάγμα· οἱ λοιποὶ δὲ παριόντες ἕκαστος καὶ προσαγορεύοντες βασιλέα, ἀπηλλάττοντο. ὁ δ' ὥσπερ οὐδενός τινος γινομένου καινοῦ, ἵστατο ἀντασπαζόμενος τοὺς παριόντας, οὐδὲ ἴχνος γοῦν τι λύπης ἢ ταραχῆς φαίνων ἐν τῷ προσώπῳ. ἀπέστησαν δὲ οὐχ οἱ ἐκ Θεσσαλονίκης μόνον καὶ Βυζάντιοι καὶ ἄλλοι ὅσοι πόλεων ἑτέρων ἦσαν πολῖται, οἷς πρόφασις εὐπρεπὴς οἱ οἰκεῖοι ἦσαν, ἀλλὰ
C καὶ τῶν Διδυμότειχον οἰκούντων οὐ στρατιῶται μόνον, ἀλλὰ

2. ἀπιόντας fortasse. 10. ὁ add. M.

si sponte manere non vultis, non cogemus. Quin etiam si discesseritis, non minore vos benevolentia prosequemur: quandoquidem, ut video, non vitio aliquo transversim acti, sed necessariorum memoria languefacti, etiam quae conducere non censetis, facere compellimini. Haec ut ille dixit, ipsi quoque publice graviter semet incusarunt, qui prae miseratione proximorum timidos ac degeneres se, dignitatis suae obliti, praestitissent. Deinde salutem apprecati orantesque, ne differret diutius, sed sibi provideret, quocumque Deus illum duceret, valedicentes et imperatoris pedem osculantes recedebant; qui abeuntes cum remanentibus misceri vetuit, ne turba et confusio exsisteret, dum qui manerent nesciretur; sed ad cohortem ipsius integram (nullus quippe ordinem reliquerat) et procul stantem mansuri concederent. Subito alii eo ire; alii sigillatim praetereuntes et imperatorem salutantes discedere, qui quasi nihil factum esset novi, consistens praetergredientes resalutabat, neque ullum tristitiae aut turbati animi indicium vultu praeferebat. Defecerunt autem non Thessalonicenses solum et Byzantii aliarumque civitatum cives, quos consanguineorum cura speciose excusabat; verumetiam Didymotichen-

καὶ τῶν εὐγενῶν καὶ μάλιστα εὔνων δοκούντων βασιλεῖ πολλοὶ, οἷς καὶ Ἀπελμενὲ συνεξητάζετο πολλὰ τῆς βασιλέως εὐμενείας ἀπολελαυκὼς καὶ ἐκ μικροῦ καὶ τοῦ τυχόντος λαμπρὸς ἐς τὰ μάλιστα γεγενημένος καὶ περιφανής. ἔτι γὰρ μειράκιον ἐκεῖνον ὄντα ὁρῶν ὁ βασιλεὺς φύσεως πρὸς τὰ καλὰ ἐπιτηδείου τετυχηκότα καὶ δυνάμενον, εἰ ἄσκησιν προσλάβοι, ἄριστον παρέχειν πρὸς τὰ ἐπιτηδευόμενα ἑαυτὸν, ἐφιλονείκησε πρὸς πᾶσαν ἄριστον παιδείαν ἀποφαίνειν, καὶ πρός τε λόγους καὶ πρὸς τὰς στρατείας μάλιστα ἐξήσκησε. παρεχόμενος δὲ καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ ῥοπὴν, οὐ πλούσιον μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων οἰκετῶν ὑπερέχοντα ἀπέφαινεν. ὁ δ' ἐν τοῖς ἄλλοις D μὲν ἅπασιν ἄριστον παρεῖχεν ἑαυτὸν καὶ τῆς βασιλέως ἄξιον φιλοτιμίας· κόμπῳ δὲ φρονήματος οὐδέποτε τῆς ἀξίας ἀπολαύειν ᾤετο, ἀλλ' ὅσων ἂν τύχοι, τῶν προσηκόντων ἐνόμιζεν ἐλάσσω· ὅθεν καὶ ἀχάριστος ἐδείκνυτο πρὸς τὸν δεσπότην μεγάλων ἀξιοῦντα. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐξ ἰδιώτου πρὸς βασιλέα μεταβάλλοι, πάντα εἶναι παρ' αὐτῷ ἠξίου, καὶ ἄρχειν τῆς στρατιᾶς καὶ πᾶσιν ἐπιτάττειν καὶ μείζοσι καὶ ἐλάττοσιν. ὧν μὴ τυγχάνων, ἐδυσχέραινεν οὐκ ἀνεκτῶς. βασιλεὺς γὰρ τοῖς μάλιστα προσήκουσι καθ' αἷμα καὶ τῶν ἄλλων τοῖς εὐ- V. 390
γενεστέροις τὰς τοιαύτας ᾤετο ἀρχὰς προσήκειν. τότε δὲ ἐν P. 484
Γυναικοκάστρῳ τῆς ἀποστασίας τῶν ἄλλων γινομένης, καὶ αὐτὸς μὲν ἐσκέψατο ἐκείνοις εἰς Βυζάντιον συναπελθεῖν, ὡς ἐκεῖθεν ὧν ἦν ἄξιος τευξόμενος. αἰσχυνόμενος δὲ ἐπὶ τοσου-

A. C. 1342

sium complures; nec milites tantum, sed nobiles quoque, qui imperatoris studiosissimi videbantur, quibus et Apelmenes, ipsi egregie carus et ab eo ex humili ac vulgari statu ad summam claritatem amplitudinemque evectus, annumerabatur. Etenim adhuc adolescentulum animadvertens natura ad res praeclaras idoneum et qui exercitatione adiuncta in iis posset excellere, quibus operam daret, eum in omni disciplina perfectum reddere contendit, et ad eloquentiam artemque militarem in primis excoluit: favore item et gratia sua non tantum divitem, sed inter ministros etiam praecipuum effecit. Et is quidem in aliis omnibus eximium plane studioque imperatoris dignum se praestabat; prae fastu tamen nunquam se pro dignitate tractari putabat, sed quae consequeretur, meritis suis inferiora ducebat. Atque ita in tam munificum ac liberalem dominum ingratus apparuit. Qui ut ex privato in familiam imperatoris adscitus est, omnia penes se esse postulavit, et imperare exercitui et dominari maioribus iuxta ac minoribus. Quarum rerum cum illi copia non fieret, mirandum in modum indignabatur. Imperator namque in sanguine coniunctissimos et alios nobiliores huiuscemodi honores quadrare existimabat. Tum vero aliis apud Gynaecocastrum defi-

A.C. 1342 τοις ἀγαθοῖς ἀγνώμων φαίνεσθαι, κλέπτειν τὴν ἀποστασίαν
ἐπεχείρει. εἰσελθὼν γὰρ εἰς Γυναικόκαστρον, τὴν ἐκεῖθεν
ἀναχώρησιν βασιλέως περιέμενεν, ἵν' εὐπρόσωπος εἴη πρὸς
τοὺς κατηγοροῦντας ὕστερον ἀπολογία, ὡς χρείας τινὸς ἕνεκα
ὑπολειφθεὶς, ἀνάγκῃ τοῖς ἄλλοις συναπέλθοι, βασιλέως ἀνα-
χωρήσαντος. οὗ τῆς διανοίας στοχασάμενος ὁ βασιλεὺς, οὐκ
B ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, ἀλλὰ μετεκαλεῖτο πέμπων, ἄχρις οὗ φα-
νερῶς ἀπείπατο.

μα'. Ἐπεὶ δὲ καὶ πρωτοστράτωρ ἧκε συνταξόμενος,
πρῶτα μὲν ὠνείδιζε τῆς ἀνανδρίας καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἀγνω-
C μοσύνης, ὅτι πρῶτος αὐτὸς πρὸς τὴν ἀποστασίαν χωρήσας,
καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεσπάσατο, μάλιστα δι' αὐτὸν θορυβηθέν-
τας καὶ σφᾶς τε αὐτοὺς οὐδὲν ἄμεινον ἀνδραπόδων παρέδο-
σαν τοῖς πολεμίοις, καὶ αὐτῷ, τόγε εἰς αὐτοὺς ἧκον, μεγάλων
αἴτιοι κατέστησαν δεινῶν. ἔπειτα δὲ παρείχετο συγγνώμην,
ὅτι μὴ πρὸς τὴν φύσιν ἀντιστῆναι δυνηθείη. οὐ γὰρ τῶν
πολλῶν καὶ εὐκαταφρονήτων εἶναι τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ τῶν
ὀλίγων καὶ μεγάλα δυναμένων, οἳ καὶ διὰ ταῦτα μάλιστα
θαυμάζονται, ὡς οὐ μόνον πρὸς πραγμάτων μεταβολὰς καὶ
καιροῦ δυσκολίας ἀνθιστάμενοι γενναίως, ἀλλὰ καὶ φύσεως
αὐτῆς φαίνεσθαι κρείττους ἀξιοῦντες. παραστησάμενος δὲ
D καὶ Ἀνδρόνικον Ἀσάνην τὸν γυναικὸς ἀδελφιδοῦν, ἔτι παιδίον
ὄντα, ὃν ἔτι τοῦ πατρὸς Ἀσάνη Μανουὴλ ἐν Βήρᾳ φρουρουν-

cientibus, ipse etiam, quomodo cum iisdem Byzantium profectus, illic pro dignitate haberetur, circumspiciebat. Verumtamen adversus tot beneficia ingratus videri erubescens, defectionem suam occultare conabatur. Cum enim Gynaecocastrum venisset, usque dum imperator recederet, exspectabat, ut honesta esset postea contra accusatores defensio, quod negotii cuiusdam gratia relictus, imperatore digresso, necessario cum aliis abiisset. Cuius cogitata coniiciens imperator, inde non recessit, sed eum accersivit, donec manifeste abnuit.

41. Ubi autem et protostrator valedicturus venit, imbelliam ei et perfidiam exprobravit, quod princeps deficiens, alios secum traxisset, qui propter ipsum maxime trepidantes, quasi mancipia sese hostibus tradidissent ac sibi, quod quidem ad ipsos attineret, ingenti malo fuissent. Deinde veniam tribuebat, quod naturae imperare non potuisset. Talia quippe facinora non multorum infimorumque, sed paucorum et virtute robustorum esse. Qui idcirco etiam summe suspiciuntur: quoniam non solum in rerum commutationibus ac difficultatibus ipsi generosa mente manent immutabiles, sed et naturae ipsius victores ac domini videri aequum censent. Adducto autem Andronico Asane, ex fratre uxoris genito, etiamnum

μένου ὑπὸ κλοιοῖς, παραλαβὼν αὐτὸς ἔτρεφέ τε καὶ παι- A.C. 1342
δείας προσηκούσης ἠξίου τοῖς παισὶν ὁμοίως, „τοῦτον" ἔφη
πρωτοστράτορι „τὸν νεανίσκον παραλαβὼν, τῆς σῆς ὄντα παῖ-
δα θυγατρὸς, (οὐ γὰρ ἂν δύναιτο διὰ τὴν ἡλικίαν πρὸς πό-
νους ἀντέχειν καὶ ταλαιπωρίαν τῆς ἐκ τῆς στρατείας,) πάσης
ἀξίου καὶ παιδείας καὶ προνοίας τῆς προσηκούσης. κἂν μὲν
αὐτὸς ταχέως ἐπανέλθω πρὸς ὑμᾶς, (οἴομαι δὲ τῇ τε πανάγνῳ
τοῦ θεοῦ μητρὶ πεποιθὼς καὶ τῷ μηδὲν ἐμαυτῷ συνειδέναι
τῶν ἀτόπων εἰργασμένῳ, δι' ὃ δικαίως ἀπολοίμην ἂν, τάχι-
στά τε ἐπανήξειν καὶ δύναμιν μεγάλην περιβεβλημένος,) πάλιν
ἀπολήψομαι τὸ μειράκιον. εἰ δ' ἕτερόν τι δέδοκται θεῷ περὶ P. 485
ἡμῶν, ἀπόδος τῷ πατρὶ, ἐπεὶ μὴ ἡμῖν γε θεὸς τὰ περὶ αὐ-
τοῦ ἐγνωσμένα ἄγειν ἐπέτρεψεν εἰς τέλος." ἔπειτα καὶ πρω-
τοστράτορα προσαγορεύσας, ἀπέπεμπε μετὰ τῶν ἄλλων. αὐ-
τὸς δὲ ὥσπερ ἐνδεικνύμενος τὴν μεγαλοψυχίαν καὶ τὸ μὴ
δεῖν καταπίπτειν ἐν ταῖς δυσπραγίαις, ἄριστον ᾑρεῖτο ἐπ' αὐ-
τοῦ τοῦ τόπου καὶ τοὺς ἄλλους τὰ ἴσα ἐκέλευε ποιεῖν. με- V. 391
τὰ δὲ τοῦτο τοὺς ἐν τέλει καὶ τὴν στρατιὰν περιστησάμε-
νος, παρεκελεύετο τοιάδε. „ἄνδρες συστρατιῶται, τὰ μὲν
παρόντα πράγματα ὡς πολλῆς δυσκολίας ἐμπέπλησται καὶ B
ταραχῆς, πᾶσιν ὑμῖν καθέστηκε καταφανές. αἵ τε γὰρ ἐλ-
πίδες, ἃς οἴκοθεν ἔχοντες κεκινήμεθα, ἐξεῤῥυήκεσαν καὶ τῶν
συστρατευομένων ἀπεβάλομεν πολλοὺς, οὐ μάχῃ κρατηθέντες,

2. προσηκούσης add. M.

puero, quem patre Manuele Asane apud Beram adhuc in vinculis detento, sibi sumptum educabat, et pro aetate litterulis imbuendum, tamquam filium, curabat, Hunc, inquit, adolescentulum, tuae filiae gnatum accipiens, ob annos immaturos ad opera sudoresque militares nondum idoneum, tuae fidei commendo: cui quam par est curam et institutionem omnem adhibeto. Quem ubi brevi ad vos rediero, (spero autem castissima Dei matre confisus et quod nihil me nefarium conscivisse scio, ob quod merito perire debeam, celerrime magnis cum viribus rediturum,) ad me recipiam. Sin aliud Deus de nobis statuerit, patri restitue: siquidem quae de illo facere in animo habebamus, ad finem perducere nequiverimus. Secundum haec protostratorem salutatum cum aliis dimisit: et ut magnanimitatem suam demonstraret doceretque, infestae fortunae non esse succumbendum, prandium in ipso loco inivit, et ut idem ceteri facerent, mandavit. Postea primoribus exercituque circumstantibus, sic eos est cohortatus. Quam multis difficultatibus atque turbis hic rerum status abundet, commilitones, nemo vestrum est, qui non explorate noverit. Nam et spes, quas domo portantes ad arma aggrediebamur, effluxerunt et de sociis complures amisimus, non qui-

A.C. 1342 ἀλλ' ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων προδοθέντες, οὓς ἠλπίζομεν ἄχρι παντὸς ἡμῖν συναγωνιεῖσθαι. ἐγὼ δὲ καὶ πρότερον μὲν οὐδέποτε δίκαιον εἶναι ἡγησάμην ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ πλήθει στρατιᾶς θαῤῥεῖν, ἀλλὰ τῇ πάντα συνεχούσῃ τοῦ θεοῦ ἀμάχῳ δεξιᾷ, ᾧ ῥᾴδιον καὶ τοὺς ὀλίγα δυναμένους τῶν πολεμίων κρείττους ἀποφαίνειν, καὶ τοὺς μέγα φυσῶντας καταστέλλειν, ἂν τῷ περιόντι τῆς δυνάμεως ἐξάγωνται τοῦ μέτρου· μάλι-
C στα δὲ νυνὶ, ἡνίκα πάσης ἄλλης ἐπινοίας περιαιρεθείσης, μόνη καταλέλειπται ἡμῖν ἡ περὶ τὸν θεὸν ἐλπίς. καίτοι γε φαίη τις ἂν, ὡς οὐδὲ τῶν ἀνθρωπίνων οὐδενὸς ἠμελήσαμεν αὐτοὶ, ἀλλὰ πλήθει τε τῶν πολεμίων ὑπερέχουσαν οἴκοθεν ἔχοντες κεκινήμεθα στρατιὰν καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι βελτίω, καὶ φοβεροί τινες ἄχρι νῦν καὶ ἄμαχοι τοῖς πολεμίοις ἐδοκοῦμεν, καὶ οὐδὲν οὐδέπω μέχρι νῦν ἐξ ἀβουλίας ἢ ἀπειρίας ἡμάρτηται ἡμῖν. εἰ δ' ἡμῶν τὰ δέοντα ποιούντων καὶ ὀρθοῖς χρωμένων λογισμοῖς, οἱ συστρατευόμενοι τῇ περὶ τοὺς οἰκείους συμπαθείᾳ καταμαλακισθέντες, ἀγεννῶς καὶ ἀνελευ-
D θέρως προσεχώρησαν τοῖς πολεμίοις, οὐ χρὴ τὴν ἐκείνων κακίαν τῇ ἡμῶν εὐψυχίᾳ καὶ τόλμῃ καὶ καρτερίᾳ περὶ τὰ δεινὰ λυμαίνεσθαι. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ πρὸς οἷς ὑποστήσονται κακοῖς περιορώμενοι καὶ προπηλακιζόμενοι καὶ πάντα ὑπομένοντες, ὅσα τοὺς ὅπλα παραδεδωκότας δίκαιον, ἔτι καὶ ἡμῖν ὀλίγῳ ὕστερον οὐ φαύλην δώσουσι τὴν δίκην, αἰσχυνόμενοι

dem certamine victi, sed ab illis ipsis proditi, quos perpetuo militiam nobiscum toleraturos confidebamus. Atque ego sane cum et antea nunquam esse iustum censuerim, equis et armis et copiis ingentibus, sed omnia potius continente et inexpugnabili dextera Dei fidere, cui facile est etiam parum potentes et infirmos hostibus superiores praestare sibique praefidentes reprimere, si opum exsuperantia limitem transierint, nunc potissimum ita censeo, quando in extrema consilii inopia sola erga Deum fiducia nobis restat. Etsi nec humanorum quidquam neglectum, sed domo nos cum maioribus et per omnia instructioribus copiis, quam hostium sunt, profectos, formidabiles illis et invictos adhuc apparuisse, hactenusque nihil temeritate aut imperitia a nobis peccatum esse, negari non potest. Quod si nobis recte ratiocinantibus et quod decebat facientibus, commilitones nostri misericordia erga propinquos emolliti, ut degeneres et minime ingenui, cum hostibus se coniunxerunt, non debet ipsorum timiditas et ignavia imperterritam animorum nostrorum magnitudinem et in asperis tolerantiam depravare. Nam illi praeter ea mala, quae sustinebunt, cum despicientur et contumeliose irridebuntur et omnia patientur, quae non iniuria patiuntur, qui arma tradiderunt, insuper nobis paulo post non vulgare dabunt suppli-

τῆς προδοσίας ἕνεκα καὶ τῆς φαυλότητος τῶν τρόπων. ὑμεῖς A. C. 1342
δὲ νῦν τε ἀνδρίας καὶ καρτερίας δόξαν ἠνέγκασθε καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς πολεμίοις, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον οὐκ ἐγὼ μόνον ἀμείψομαι ταῖς προσηκούσαις εὐεργεσίαις, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἔσεσθε περίβλεπτοι καὶ θαυμαστοὶ, ὅτι ἐν καιροῖς μάλιστα δυναμένοις βασανίζειν γνώμας ἀνδρῶν, τὴν προσήκουσαν ἐπε- P. 486
δείξασθε καὶ μεγαλοψυχίαν καὶ ἀνδρίαν. οὐ δὴ διὰ τὴν ἐκείνων ἀβουλίαν καταπίπτειν ὑμᾶς δίκαιον, οὐδ' ὅτι δυσπραγίαις κεχρήμεθα σκοπεῖν, ἀλλ' εἰ μηδὲν αὐτοὶ δι' ἀτολμίαν πρὸς τὸ ἥττους φαίνεσθαι συνεισηνέγκαμεν τῶν πολεμίων. εἰ δ' ὅτι κακῶς νυνὶ πεπράχαμεν προσίσταται ὑμῖν, ἀλλ' ἐκεῖνο χρὴ σκοπεῖν, ὡς οὐδ' οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι, περὶ ὧν μεγάλα ᾄδεται καὶ θαυμαστὰ, ἀήττητοι παντάπασι διαμεμενήκασιν, ἀλλ' ἐν πολλοῖς πολλάκις σφαλέντες καὶ ὁλόκληρα στρατόπεδα μετὰ τῶν στρατηγῶν ἀποβαλόντες, ἀνδρίᾳ καὶ τλημοσύνῃ τῇ περὶ τὰ ἔργα αὖθις ἀνεμαχέσαντο τὴν ἧτταν, οὐ μᾶλλον καταπτήξαντες, ἢ ὀργῇ τῇ πρὸς τοὺς πολεμίους σφο- B
δρότερον ἁψάμενοι μετὰ ταῦτα τοῦ πολέμου. ὧν ἀπόγονοι καὶ ἡμεῖς ἀξιοῦντες εἶναι, μιμώμεθα τὰς ἀρετὰς καὶ νῦν μὲν ἡγώμεθα τύχαις ἀνθρωπίναις χρησάμενοι δυσπραγεῖν, μικρῷ δὲ ὕστερον πρὸς τὴν προτέραν αὖθις ἀφίξεσθαι εὐδαιμονίαν. καὶ γὰρ καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν βασιλέων οὐκ ὀλίγοι, οἱ μὲν βαρβάροις πολεμοῦντες αἰχμάλωτοι γεγόνασι νικηθέντες, οἱ δὲ

cium, de proditione et sinistris moribus erubescentes videlicet: cum vos et nunc fortitudinis ac patientiae laudem vel ab ipsismet hostibus tuleritis et non solum ego brevi debitis vos donis remuneraturus sim, sed ipsi quoque omnium in vos ora cum admiratione conversuri sitis, quia temporibus, quae viros explorare maxime solent, invictam animi firmitudinem, ut dignum fuit, demonstraveritis. Proinde non propter illorum stultitiam vos aliquam desperationem suscipere convenit; neque sortem duriorem, quam experti sumus, considerare debetis: sed illud potius, nihil nos per ignaviam ad hoc contulisse, ut hostibus cedere videremur. Sin nobis molestum est, quod nunc infortunati fuimus, at cogitemus licet, nec veteres Romanos, quorum res gestae eximiae et admirabiles hominum fama scriptisque celebrantur, semper invictos mansisse, sed saepe multis locis offendisse ac totis exercitibus una cum ducibus adverso Marte deletis, instauratis deinde proeliis, fortitudine et patientia bellica hostibus par retulisse: nec magis timore perculsos, quam iracundia in hostes incitatos, ad bellum postea ardentius incubuisse. Quorum nos posteri esse cupientes, eorum virtutem imitemur. Et nunc quidem quia homines sumus, nos miseros esse, brevi autem iterum felices ac beatos fore arbitremur. Etenim et maiores nostri impe-

A. C. 1342 καὶ ὑπὸ πολέμων ἐμφυλίων ἐπιβουλευθέντες, ἐξεκρούσθησαν
C τῆς ἀρχῆς. ἀλλ' αὖθις ἑκάτεροι τὴν σωτηρίαν οὐκ ἀπογνόν-
V. 392 τες, τῆς τε ἀρχῆς ἐπέτυχον καὶ τοὺς πολεμίους πλείω, ἢ αὐτοὶ πεπόνθασι, προσειργάσαντο κακά. εἰ δὲ καὶ πρὸς θειότερά τινα παραδείγματα ἀνάγεσθαι δεήσει, τὸν Ἰωσὴφ ἐννοήσωμεν καὶ τὴν πικρὰν ἐκείνην δουλείαν καὶ τὴν χρόνιον κάθειρξιν καὶ τὸν ἄλλον φορυτὸν τῶν ἀλγεινῶν καὶ ὡς μετὰ ταῦτα πάντα ἀντὶ δούλου καὶ δεσμώτου βασιλεὺς ἀνεδείκνυτο Αἰγύπτου. καὶ Δαβὶδ τὸν βασιλέα μετὰ τὴν πλάνην τὴν μακρὰν καὶ τὸ μυρία ὑπὸ τοῦ εὐεργετηθέντος βασιλέως ὑποστῆναι τὰ δεινὰ, ὕστερον εἰς τὴν οἰκείαν ἀνασωθέντα καὶ βεβαίως βασιλεύσαντα τῶν ὁμοφύλων. ἃ πάντα χρὴ ἐνθυ-
D μουμένους μὴ ἀθυμεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ χρηστότερα ἐλπίζειν· βουλεύεσθαι δὲ καὶ ἃ χρὴ πράττοντας νυνὶ, μὴ τοῦ προσήκοντος διαμαρτάνειν. ὁρᾶτε γὰρ, ὡς περὶ γῆν ἀπολελείμμεθα πολεμίαν, ᾗ τό,τε προσεδρεύειν οὐκ ἀσφαλὲς, πολεμίων πάντοθεν ἐπικειμένων, καὶ τὸ εἰς τὴν οἰκείαν ἀναστρέφειν καὶ ἐγκλεισαμένους πολιορκεῖσθαι, οὐκ ἀγεννὲς καὶ ἄτιμον μόνον, ἀλλὰ καὶ κινδύνου ὑποψίαν οὐ παρέχεται μικρὰν, εἰ δεήσει τοσούτους ἐνδείᾳ πιεσθέντας ἀνάξια τῆς προτέρας δόξης ἀναγκασθήσεσθαι ποιεῖν. Μελενίκος γὰρ οὐχ ὅτι γε ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς οἰκοῦντας τρέφειν δύναται ἀνενδεῶς. οὗ
P. 487 δὴ ἕνεκα αὐτός τε πρότερον ἐμαυτὸν πέπεικα καὶ ὑμῖν

18. ἐγκλησαμένους P.

ratores non pauci, alii barbaris bellum inferentes superati et capti, alii civilibus armis imperio depulsi sunt: sed rursum utrique salute nequaquam in desperatis habita, et imperium recuperarunt et graviores clades, quam acceperant, hostibus rependerunt. Quodsi diviniora quaedam exempla requirimus, Iosephum et acerbam illam servitutem diuturnumque carcerem et reliquam dolorum colluviem et quomodo post haec omnia pro servo et vincto Aegypti princeps declaratus sit, ante oculos proponamus. Et David regem, postquam diu fugiendo oberravit et sexcenta a Saule, cui benefecerat, mala perpessus fuit, tandem in patriam tellurem salvum pervenisse stabileque in sua gente regnum adeptum esse. Quae omnia perpendentes, sperare meliora oportet, cogitandoque et agendo, quae nunc opus est, a recto tramite non aberrare. Videtis enim, quemadmodum in terra hostili relicti simus, in qua nec haerere tutum, hostibus undique urgentibus, et domum reverti ibique inclusos obsideri, non modo timiditatis et infamiae plenum est, sed et periculi suspicionem non parvam habet, ne tam multi fame subacti, pristinam gloriam suam foedare compellantur. Melenicus enim nedum nos, sed nec incolas suos commode potest alere. Quam ob causam

συμβουλεύω νῦν, πρὸς τὸν Τριβαλῶν ἄρχοντα ἐλθεῖν, πάλαι A. C. 1342 τε φιλίως διακείμενον ἐμοὶ καὶ νῦν ὀλίγῳ πρότερον σπονδὰς καὶ συμμαχίαν πεποιημένον. οὗ χρησάμενοι τῇ δυνάμει, πρός τε Διδυμότειχον ἐπανήξομεν ταχέως καὶ πρὸς τὰ ἄλλα τοῦ πολέμου οὐ μέτριά τινα ὠφελοῦσαν ἕξομεν τὴν ἐκείνου συμμαχίαν. ἐμοὶ μὲν οὖν τοιαῦτα ἔδοξε λυσιτελεῖν ἐν τῷ παρόντι. εἰ δέ τινα βελτίω γνώμην ἑτέραν ἔχει τις εἰσενεγκεῖν, αὐτός τε πεισθήσομαι ἡδέως καὶ τοῖς ἄλλοις συμβουλεύσω." ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τοιαῦτα εἶπεν. ἡ στρατιὰ δὲ ἅμα τοῖς ἡγεμόσι περὶ δισχιλίους ὄντες, „οὔτε παραινέσεων" εἶπον B „χρεία πρὸς ἡμᾶς, ὦ βασιλεῦ, οὔτε βουλευμάτων· ἀλλ' ἃ θεῷ τε καὶ σοὶ δοκεῖ πάντα πράττειν καὶ ὑφίστασθαι παρεσκευάσμεθα. ὡς οὖν οὕτω παρεσκευασμένοις, αὐτὸς ὅποι δοκεῖ βέλτιον ἡγοῦ." πρὸς οὖν τὴν τοιαύτην βραχυλογίαν καὶ ὁ βασιλεὺς ἡσθεὶς, ἐκέλευε τῇ σάλπιγγι τὴν ἀναχώρησιν σημαίνειν καὶ συνταξάμενοι ἐχώρουν. Ἀπόκαυκος δὲ ὁ μέγας δοὺξ ἐν Θεσσαλονίκῃ τὴν ἐσομένην ταραχὴν περὶ τὴν βασιλέως στρατιὰν εἰδὼς, (οἱ γὰρ διαλεγόμενοι κρύφα πρὸς τὸ διαλύεσθαι ἐμήνυον,) ὥσπερ ἀναθαρσήσας καί τι κατὰ βασιλέως δυνήσεσθαι ἐλπίσας διὰ τὴν προδοσίαν τῶν συνόντων, τοὺς ὁπλίτας ὅσοι ἦσαν καὶ ψιλοὺς τοξότας τῶν τριηρέων C ἐξαγαγὼν καὶ ἐκ Θεσσαλονίκης ὅσους μάλιστα ἐνῆν ἱππέας τε καὶ ὁπλίτας καὶ ψιλοὺς, καὶ Συργὴν, ὃς καὶ μετὰ μικρὸν

13. παρεσκευασμένους fortasse. 17. ταῤῥαχὴν P.

cum id ante mihi persuaserim, nunc id vobis suadeo, ad Triballorum principem etiam olim mihi amicum et nuper de integro foederatum concedamus: cuius adaucti viribus Didymotichum mox redeuntes, ad cetera belli non mediocrem ex eius societate fructum capiemus. Haec mihi conducere in praesens visa sunt. Si quis meliora attulerit, et ipse libens obsequar et alios ad obsequendum inducam. Hactenus imperator. Exercitus autem circiter duum millium et duces responderunt, non se vel admonitione vel consilio indigere; sed quae Deo et Imperatori placeant, omnia facere ac sustinere promptos esse: et sic comparatos, ipse quo consultius putaret, duceret. Hoc brevi responso exhilaratus imperator, tubarum clangore abscedendi signum dari iussit; iamque ceteris valedixerant et viam carpebant. Thessalonicae autem Apocauchus magnus dux tumultum in exercitu imperatoris fore sciens, (indicantibus id, qui clam cum eo de pace agebant,) velut audacior factus et aliquid contra eum se effecturum sperans, quotquot erant in triremibus armaturae gravis et sagittarii, et ex Thessalonica quotquot poterat equitibus et utriusque armaturae peditibus eductis: praeterea Syrge, qui non diu post rex Armeniae renuntiatus est, et Monomacho praefecto,

A.C. 1342 ρὴξ ἀνεδείκνυτο Ἀρμενίας, καὶ τὸν Μονομάχον ἔπαρχον, ἔχοντας, οὓς αὐτοὶ ἐκ Φερῶν ἧκον ἄγοντες, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἐκ Βυζαντίου καὶ Θρᾴκης στρατιὰν ἅμα τοῖς στρατηγοῖς Θωμᾷ καὶ Ἀνδρονίκῳ τοῖς Παλαιολόγοις παραλαβὼν, εὐθὺ Γυναικοκάστρου κατὰ βασιλέως ἐχώρει. οἱ δὲ ἐπεὶ ἦσαν ἐγγὺς, πρωτοστράτορι καὶ τῇ συναποστάσῃ βασιλέως ἄλλῃ στρατιᾷ περιτυχόντες καὶ πολλαπλάσιοι γενόμενοι τῶν συνόντων βασιλεῖ, ἤλαυνον ἐπ' ἐκεῖνον. οὐ μέντοι ἦσαν παρεσκευασμέ-
D νοι ὡς μαχούμενοι. ᾔδεσαν γὰρ ἐκείνους τόλμῃ καὶ ἀνδρίᾳ καὶ τῇ περὶ τὰ πολέμια ἐμπειρίᾳ μᾶλλον ὑπερέχοντας αὐ-
V. 393 τῶν, ἢ ὅσον ἐκείνων αὐτοὶ τῷ πλήθει· καὶ διὰ τοῦτο συμπλέκεσθαι μὲν ἐκ παρατάξεως οὐκ ἐδοκίμαζον. πόῤῥωθεν δὲ ἐθορύβουν καὶ βοαῖς ἐχρῶντο καὶ ἀλαλαγμοῖς, οἰόμενοι τὴν τάξιν οὕτω διαλύσειν καὶ τρέψεσθαι πρὸς φυγὴν, τεταραγμένους ὑπὸ διχοστασίας. βασιλεὺς δὲ ὁ Καντακουζηνὸς οὐδ' αὐτὸς μὲν ᾤετο δεῖν συμπλέκεσθαι, εἰ μὴ παρ' ἐκείνων ἀναγκάζοιτο. πρὸς ἔθος δὲ τὴν πᾶσαν στρατιὰν συντάξας καὶ ἡγεμόνα τοῦ παντὸς Ἄγγελον τὸν πιγκέρνην ἐπιστήσας, αὐτὸς τὴν οὐραγίαν ἔχων μετὰ τῶν ἀρίστων, ἐκέλευε βαδίζειν τεταγμένως, μήτε θορυβοῦντας, μήτε
P. 488 πρὸς τοὺς κατόπιν ἐπιόντας ἐπιστρεφομένους, ὡς αὐτοῦ ἀμυνουμένου, ἄν τινες ἐπίωσιν. οἱ δὲ ἐπ' ὀλίγον ἀκολουθήσαντες, ἐπεὶ ἑώρων τεταγμένως ἀπιόντας καὶ δήλους

3. τοῖς om. P. 18. τὸν ἀρχαῖον τρόπον add. M. mg. post συντάξας. τὸν πιγκέρνην om. P.

cum iis, quos Pheris adduxerant, et insuper missis Byzantio et e Thracia collectis copiis cum Thoma et Andronico Palaeologis ducibus assumptis, recta Gynaecocastrum adversus imperatorem progrediebatur. Cum haud longe abessent, in protostratorem ceterosque desertores incidunt, et ita imperatorem numero vincentes, in eum vadunt. Non tamen ad pugnam expediti erant: norant siquidem, audacia, fortitudine et exercitatione militari magis se ab illis vinci, quam ipsi illos numero vincerent: ideoque instructa acie ad manus venire consultum haud putabant; procul autem fremebant clamoresque altos iactabant, confidentes, hoc modo ordines disturbatum et ob id iam territos in fugam effusum iri. Cantacuzenus ne ipse quidem, nisi cogeretur, confligendum statuebat. Pro consuetudine autem veteri more exercitu disposito, et Angelo pincerna duce praefecto, ipse cum fortissimis extremum tenens agmen, sic instructos iubebat incedere, sine strepitu, nec ad insequentes conversos, se quippe illos excepturum, si invaderent. Hostes lente insecuti, ut composite abeuntes viderunt, nec dubitare potuerunt, vim a se pro-

ὄντας, ὡς ἀμυνοῦνται, ἂν ἐπίῃ τις αὐτοῖς, ἀπογνόντες τὴν A.C. 1342 ἐλπίδα τοῦ περιγενήσεσθαι, ἀνέστρεφον εἰς Θεσσαλονίκην, χαίροντες ὁμοῦ καὶ παιανίζοντες, ἀρκοῦσαν ἡγούμενοι τὴν νίκην, ὅτι τῆς Ῥωμαίων γῆς βασιλέα ἐξελάσαι ἠδυνήθησαν. ἐπεὶ δὲ οἱ βασιλέως ἀποστάντες ὤφθησαν Ἀποκαύκῳ τῷ μεγάλῳ δουκὶ, ὀλίγοις μὲν πολλὴν ἐπεδείκνυτο φιλοφροσύνην καὶ ἐν τοῖς μάλιστα τῶν φίλων ἦγε, τῶν δὲ ἄλλων τοὺς μὲν ἄκροις χείλεσι μόνον προσηγόρευε, τοῖς ἄλλοις δὲ προσεφέρετο εἰρωνικῶς· ἔστι δὲ οἷς καὶ ὠνείδιζε τὴν μετὰ B Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως ἀποστασίαν. δῆλος δὲ ἦν πᾶσιν ἐμπικραινόμενος καὶ κακῶς ποιήσων, ἂν λάβηταί τινος προφάσεως εὐλόγου.

μβ'. Πυθόμενος δὲ καὶ περὶ Ἐδεσσηνῶν, ὅτι ὑπὸ Τριβαλῶν πολιορκοῦνται χρόνον ἤδη συχνὸν, τοὺς ἱππέας ὅσοι ἦσαν C ἅμα τοῖς στρατηγοῖς Παλαιολόγοις τοῖς δυσὶν ἐκέλευε συμπλέκεσθαι τοῖς Τριβαλοῖς καὶ τῆς πολιορκίας Ἐδεσσηνοὺς ἐλευθεροῦν. ἡ μὲν οὖν στρατιὰ κατὰ τὸ ἐπίταγμα ἧκον ὡς μαχούμενοι. Τριβαλοὶ δὲ μέχρι μὲν ἀκροβολισμῶν ἐνέμειναν τῷ στρατοπέδῳ, οἰόμενοι Ῥωμαίους οὐ δυνήσεσθαι αὐτοὺς τῆς πολιορκίας ἀναστήσειν. ὡς δὲ ἑώρων πλείους τε ὄντας καὶ προθύμους μάχεσθαι, δείσαντες, μὴ ὑπὸ φιλονεικίας ἀπόλωνται πλείοσιν ὁμοῦ καὶ βελτίοσι μαχόμενοι, συνταξάμενοι ἀνεχώρουν, τὸ στρατόπεδον καταλιπόντες, ὀλίγους στρατιώτας ἐν τοῖς ἀκροβολισμοῖς ἀποβαλόντες. Ῥωμαῖοι δὲ τὸ D

2. περιγενέσθαι M. mg.

pulsaturos, abiecta spe victoriae, Thessalonicam redierunt, gaudentes et paeana canentes, satisque magnam victoriam rati, quod Romano solo imperatorem expellere potuissent. Desertores imperatoris, ubi in conspectum Apocauchi venerunt, paucos comiter admodum accipit eosque in amicissimis habet; ex aliis nonnullos summo ore tenus salutat: cum quibusdam simulate agit: aliquibus etiam cum Cantacuzeno defectionem exprobrat: in omnes tamen exasperatum et vindicaturum, si occasionem idoneam nancisceretur, planum erat.

42. Cum autem intellexisset, Edessenos a Triballis diu iam obsideri, equites quotquot erant, una cum binis ducibus Palaeologis, collato cum obsidentibus proelio, illos liberare iussit. Equitum turmae pro mandato adveniunt: Triballi usque dum iaculis peterentur, castris se continent, opinantes, non posse se a Romanis urbe summoveri. Verum ut perspexerunt, plures esse et pugnandi cupidos, metu incessente, ne pluribus ac strenuioribus pugnantes occumberent, castris relictis ac paucis suorum ictu sagittarum amissis, dicta salute recedunt. Romani castra, equis non paucis et alia praeda reperta, diripiunt. Liberatis ad hunc modum Edessenis,

A. C. 1342 στρατόπεδον ἐπόρθησαν τῶν πολεμίων, καὶ ἵππων τε ἐκρά-
τησαν οὐκ ὀλίγων καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς τῆς στρατιᾶς.
ἐλευθερώσαντες δὲ καὶ τῆς πολιορκίας τοὺς ἐν Ἐδέσσῃ, αὖ-
θις ἀνεχώρουν εἰς Θεσσαλονίκην. ἐν ᾧ δὲ τὰ τοιαῦτα ἐτε-
λεῖτο, καὶ τῶν νομάδων Τριβαλῶν τις περὶ Πρόσοικον οἰ-
κῶν ἐν κώμῃ τοῦ Δαβὶδ προσαγορευομένῃ, Τζιμπάνος ὄνομα,
τὰ περὶ Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα ἐν Γυναικοκάστρῳ συμ-
βάντα πεπυσμένος, ἐπεὶ παρ' αὐτῷ οἱ πρέσβεις ἐξενίζοντο,
οὓς πρότερον ἔπεμψε πρὸς Κράλην κελεύων ἐμμένειν ταῖς
σπονδαῖς ταῖς πρὸς αὐτὸν, οἳ Κωνσταντῖνός τε ἦσαν ὁ Πα-
V. 394 λαιολόγος, τὴν ἀξίαν πρωτοσεβαστὸς, καὶ Ἀρσένιος ὁ Τζαμ-
πλάκων· περὶ τούτους δὴ ὁ Τζιμπάνος βαρβαρικῶς διατεθεὶς,
P. 489 καὶ ἵππων τῶν ἀγόντων ἐπιθυμήσας καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευ-
ῆς οὔσης οὐκ ὀλίγης, ἅμα ἐκείνοις καὶ τέκνα καὶ γυναῖκα
καὶ βοσκήματα, ἃ ἦν αὐτῷ περιουσία, παραλαβὼν, ηὐτομό-
λησε πρὸς μέγαν δοῦκα ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ τοὺς βασιλέως
πρεσβευτὰς ὥσπερ τι δῶρον προσήγαγε δεσμώτας. ὁ δὲ ἄ-
γαν ὑπερησθεὶς, τὸν μὲν βάρβαρον ἠμείβετο φιλοτίμως, οἰ-
κιῶν αὐτίκα καὶ κτήσεων μεγάλων, αἳ Τζαμπλάκωνι ἦσαν ἐν
Θεσσαλονίκῃ, κύριον ἀποδείξας. εἰς τοὺς δεσμώτας δὲ πρό-
τερον αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ πολλὰ ἐνυβρίσας καὶ πᾶσαν ἐπιδει-
ξάμενος πικρίαν, πρωτοσεβαστὸν μὲν ἐκέλευεν εἰς δεσμωτή-
B ριον ἀπάγειν, Τζαμπλάκωνα δὲ τοῖς τριηράρχαις παρεδίδου,
ὡς ἅμα τοῖς ναύταις ἀτάκτως ἐνυβρίσουσιν. οἱ δὲ ἐπὶ μίαν
τῶν τριηρέων ἀναγαγόντες, καὶ τοῦ δήμου σχεδὸν τῶν Θεσ-

6. *Τζιπάνος* P. hic et infra.

Thessalonicam reditum est. Interea pecuarius quidam Triballus, iuxta Prosacum in vico Davidis nuncupato habitans, Zimpanus nomine, auditis, quae Cantacuzeno apud Gynaecocastrum contigissent, postquam ad se legati, quos ille ad Cralem foederis servandi miserat, diverterunt (erant autem Constantinus Palaeologus, honore protosebastus, et Arsenius Zamplaco,) barbarico in eos furore correptus, et eorum equos reliquumque apparatum non modicum sibi concupiscens, cum illis, item cum filiis, uxore et iumentis, quae erant eius divitiae, ad magnum ducem Thessalonicam transfugit, imperatoris legatos vinculis constrictos in muneris loco offert. Ea re vehementer exsultans Apocauchus barbarum honorifice donat, statimque aedium et possessionum, quas Thessalonicae Zamplaco amplas habebat, dominum constituit. Et cum in vinctos prius ipsemet multa per summam contumeliam evomuisset, protosebastum quidem in carcerem abduci praecepit, Zamplaconem trierarchis dedidit, ut ab iis et remigibus insolenter vexaretur. Quem in unam triremem abdu-

σαλονικέων παντὸς παρόντος, τὰ μοναχῶν, ὥσπερ εἴωθεν, ἠμφιεσμένον, ἐπέθηκαν τῇ κεφαλῇ πῖλόν τι, ὃ τοῖς πολλοῖς καὶ δημώδεσι τῶν Περσῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φορεῖν ἔθος, λαμπάδας τε ἡμμένας ἀμφοτέραις κατέχειν ἀναγκάζοντες ταῖς χερσὶν, ὄπισθεν μὲν ἐλάκτιζον ἐπὶ τὸν πρωκτόν· εἶτα παριόντες, ἔμπροσθεν ἠσπάζοντο, „οὗτος" ἐπιβοῶντες „ὁ πατριάρχης Καντακουζηνοῦ." μετὰ δὲ τὴν πολλὴν ἐκείνην ἐρεσχελίαν καὶ τὸν θρίαμβον τὸν ἄτιμον, ἐκέλευε καὶ αὐτὸν εἰς δεσμωτήριον ἀπάγειν. μετὰ δὲ τοῦτο τὰ ἐν Θεσσαλονίκῃ πράγματα ὡς ἂν αὐτῷ ἐδόκει ἄριστα, οἰκονομήσας καὶ πρὸς τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον πάντας παραθήξας, αὐτὸς μὲν ἐκ θαλάσσης, ἡ ἵππος δὲ ἐκ τῆς ἠπείρου εἰς Βυζάντιον ἀνέστρεφε. βασιλεὺς δὲ ὁ Καντακουζηνὸς μετὰ τὸ τὴν ἐκ Βυζαντίου καὶ Θεσσαλονίκης στρατιὰν αὐτοῦ ἀναχωρῆσαι πρὸς τὴν μάχην ἀπειποῦσαν, τὸ ἐπίλοιπον ὁδεύσας τῆς ἡμέρας, παρὰ τῶν Προσοίκου στενῶν τὴν εἰσβολὴν ηὐλίσατο τὴν νύκτα. ὁ δὲ Πρόσοικος οὗτος φρούριόν ἐστι καρτερώτατον ἐπὶ λόφου ἱδρυμένον, ὃ πάλαι μὲν ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν διετέλει, κατὰ δὲ τὸν βασιλέων Ἀνδρονίκων πρὸς ἀλλήλους πόλεμον πρὸς τὸν ἄρχοντα τῶν Τριβαλῶν ὑπὸ τῶν κατεχόντων ἑκόντων παρεδόθη μίσει τῷ πρὸς τὸν νέον βασιλέα. τότε δὲ ὑπὸ Μιχαὴλ τινος, τοῦ Τριβαλῶν ἄρχοντος παραδόντος, ἐκρατεῖτο. ὃς δὴ Μιχαὴλ, τῶν βασιλέως οἰκείων, ὡς ὕστερον αὐτὸς ἔφασκεν, ὢν, πρὸς

A.C. 1342 — C — D

13. τὸ om. P.

ctum, toto ferme Thessalonicensi populo spectante, monastica veste, ut consueverat, indutum, pileum Persicum vilem ac plebeium capiti eius imponentes, accensasque lampadas ambabus manibus tenere cogentes, retro calcibus eius sedem impetebant. Deinde praetereuntes, a fronte salutabant, sic acclamantes: en patriarcha Cantacuzeni. Sic approbe irrisum et turpiter triumphatum, similiter raptari in carcerem iussit. Posthaec rebus Thessalonicensibus pro arbitratu digestis omnibusque ad arma contra imperatorem instigatis, ipse mari, equitatus terra Byzantium se recepit. Cantacuzenus a Byzantino et Thessalonicensi subsidiis, pugnam recusantibus ac discedentibus, destitutus, reliquo diei iter agens, ad fauces angustiarum iuxta Prosiacum pernoctavit. Prosiacum autem sive Prosacum castellum est munitissimum, in colle situm, quod quondam in ditione Romanorum manebat, belloque Andronicorum odio iunioris Andronici a praesidiariis Triballorum principi ultro traditum fuerat, et per id tempus a quodam Michaële concessu principis possidebatur. Qui cum ex domesticis imperatoris esset, ut ipse postea narravit, ob nescio quam causam ad Cralem perfugerat. Tum

A. C. 1342 Κράλην αὐτομολήσειεν ἔκ τινος αἰτίας. τότε δὴ τὴν στρατιὰν ἰδὼν ἐστρατοπεδευμένην καὶ νομίσας ἐκ Ῥωμαίων οὖσαν ἐπὶ λείαν ἥκειν, πεζούς τε καὶ ἱππέας ὅσους μάλιστα ἠδύνατο ἀθροίσας, τῆς νυκτὸς προκατέλαβε τὰ στενὰ καὶ ἅμα πρωῒ παρεσκευάζετο πρὸς μάχην, ὡς τὴν δίοδον τῇ στρατιᾷ οὐκ ἐπιτρέψων. βασιλεύς τε ὁμοίως, ἐπεὶ ἐκείνους εἶδε P. 490 περὶ τὰ καρτερώτατα τοῦ χωρίου ἐγκαθιδρυμένους, τὴν στρατιὰν ἐκέλευεν ὁπλίζεσθαι ὡς βιασόμενος· πρὸς ἕτερόν τι γὰρ τρέπεσθαι βέλτιον οὐκ ἐνῆν. Μιχαὴλ δὲ τήν τε στρατιὰν ἐθέλων ὅθεν εἴη μαθεῖν καὶ τὸν ἄγοντα στρατηγὸν, πλησίον τε γενόμενος τοῦ στρατοπέδου καί τινας τῶν συνήθων καὶ φίλων πόῤῥωθεν ἰδὼν, ἐκάλει τε αὐτοὺς ὀνομαστὶ καὶ ἐπυνθάνετο περὶ τοῦ στρατηγοῦ. ἐκείνων δὲ ἀπαγγειλάντων, ὡς εἴη βασιλεὺς ὁ Καντακουζηνὸς, μηδὲν μελλήσας προσήει τε αὐτίκα καὶ ἠσπάζετο τὸν πόδα. ἔπειτα καὶ ἑαυτὸν ἀναγνωρίσας, συνήλγησέ τε πρὸς τὴν δυσπραγίαν βασιλεῖ καὶ περὶ τὰ ἄλλα προθυμότατον ἑαυτὸν παρέσχετο, χάριν τῷ θεῷ πολλὴν ὁμολογῶν, ὅτι πρὸς τοῦτο καιροῦ συντύχοι, ἐν B ᾧ τὴν εὔνοιαν ἐξέσται τὴν πρὸς ἐκεῖνον φανερὰν ποιεῖν. τήν V. 395 τε οὖν δίοδον εὐθὺς ἀπονητὶ παρείχετο καὶ ἐξένιζεν ἐκ τῶν ἐνόντων τὴν στρατιάν. τὴν μὲν οὖν ἡμέραν ἐκείνην ἐν Προσοίκῳ διετέλεσεν ὁ βασιλεὺς ξενιζόμενος ὑπὸ Μιχαὴλ, ἅμα δ' ἵνα καὶ ἡ στρατιὰ πορίζοιτο τὰ ἐπιτήδεια· ἦσαν γὰρ παντάπασι τῶν ἀναγκαίων ἐνδεεῖς. ἐς τὴν ὑστεραίαν δὲ ἄρας

9. τρέπεσθαι γὰρ P.

vero exercitum castrametantem intuitus, et Romanos esse ac depopulationis ergo advenire ratus, pedestri et equestri quanta maxima potuit coacta manu, noctu angustias illas praeoccupavit, et prima luce ad eos transitu prohibendus accingebatur. Imperator, ubi ipsos regionis tutissima insidere conspexit, ut impressionem facturus, militem capere arma iussit: nihil enim melius dabatur. Ceterum Michael, et exercitum qui esset et ductorem nosse avens, propius ad castra ferens aditum nonnullosque ex familiaribus et amicis procul conspiciens, nominatim eos appellat et de duce percunctatur. Audit imperatorem Cantacuzenum esse: nec mora, illico accedit, pedem osculatus, se ipsum indicat, et infortunio eius dolens atque ad cetera promptissimus, Deo uberes agit gratias, cum hoc tempore sibi occurrat, quo suum animum erga illum omnibus testatum facere queat. Transitum igitur sine difficultate permittens, pro copia exercitum hospitio accipit: quo usus est eo die imperator etiam illa de causa, ut nimirum de commeatu suis prospiceretur, quo omnimodis egebant. Postridie discedens, Axio transmisso, iter Scopiam, et ipsam olim Romanis, nunc ab annis non paucis Triballorum di-

ἐκεῖθεν καὶ Ἄξιὸν διαβὰς τὸν ποταμὸν, τῆς ἐπὶ Σκόπιὰν A.C. 1341 πόλιν, καὶ αὐτὴν πάλαι μὲν Ῥωμαίων οὖσαν, ἔτεσι δὲ πολλοῖς πρότερον ὑπὸ Τριβαλῶν κατεχομένην, εἴχετο φερούσης. ἐπεὶ δὲ ἔδει παριέναι Βελεσσὸν πόλιν, καὶ αὐτὴν ταῖς ἄλλαις παραπλησίως ὑπὸ Τριβαλῶν κατεχομένην, ἀθρόον ὡρᾶ- C το στρατιὰ τὴν πέραν τοῦ ποταμοῦ γῆν διερχομένη. νομίσας δὲ ὁ βασιλεὺς ὅπερ ἦν, τὸν δυνατώτατον εἶναι τῶν Τριβαλῶν Λίβερον ὠνομασμένον, (ἐκεῖ γὰρ ἐπύθετο ἐκεῖνον διατρίβειν,) τῶν συνόντων ἐκέλευέ τινα διανηξάμενον ἔφιππον, (ἄπορος γὰρ ἦν ὁ ποταμὸς ἐκεῖ,) πρὸς ἐκεῖνον ἀφικέσθαι· προσαγορεύσαντα δὲ αὐτὸν ἐκ βασιλέως, ἔπειτα καὶ γνώμην παρ' αὐτοῦ ζητεῖν, ᾗ χρὴ διαθέσθαι τὰ κατ' αὐτοὺς, τοῦτον συνεσκευασμένα τὸν τρόπον, ὃν ἐγένετο. Λίβερος δὲ ἐπεὶ πύθοιτο τοὺς παρὰ βασιλέως λόγους, ἡδέως τε μάλιστα ἐδέξατο καὶ τῶν οἰκείων ἕνα ἅμα τῷ ἐκ βασιλέως ἥκοντι συναποστείλας, ἀντησπάζετό τε καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ ὁμοίου καὶ τὸν ποταμὸν ἐδεῖτο μικρὸν ἄνωθεν παριόντα, ἔνθα εὐ- D χερῆ μάλιστα πρὸς πόρον παρέχεται αὐτὸν, αὐτῷ συγγενέσθαι διαβάντα ἄνευ πόνου· ἔπειτα καὶ ἅπερ οἴεται λυσιτελήσειν συμβουλεύσειν. καὶ πρότερον μὲν γὰρ φιλίως διακεῖσθαι πρὸς αὐτὸν, ἐξ ὅτου βασιλέως Ἀνδρονίκου τῷ Κράλῃ συγγενομένου καὶ αὐτὸς ὡμιληκὼς αὐτῷ οὐ μικρὰν ἔσχε φιλίας ἀφορμὴν τὴν συντυχίαν. νῦν δὲ δὴ μᾶλλον οὐ φίλος εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν δουλευόντων ἀκριβῶς εἶναι βούλεσθαι. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς κατὰ τὴν παραίνεσιν ἐκείνου μικρὸν ἀνωτέρω προελθὼν, τόν τε ποταμὸν διέβαινεν εὐ-

4. περιέναι P.

tioni subiectam, intendit. Blessum progressuri (quam urbem Triballi aeque ut ceteras occuparant) globum ingentem trans flumen praeterire conspiciunt. Coniectans autem imperator rem ipsam, esse scilicet Liberum, Triballorum potentissimum, (illic enim eum versari cognoverat,) de suis equitem tranare (vado enim transiri fluvius non poterat) eique verbis suis salutem dicere et simul exquirere iubet, quo pacto rebus suis ad hunc modum affectis succurrant. Liberus salutationem et petitionem imperatoris gratissimam habuit; deque domesticis suis unum cum internuntio remisit, eum resalutans et rogans, uti paulum ascenderet, ubi vadum esset, quo facillime superato, se conveniat, tum se utile consilium daturum. Nam cum et antea bene illi voluisse, a congressu videlicet Andronici cum Crale, (quo tempore et ipse multa cum Cantacuzeno collocutus, amicitiae fundamenta iecerit,) nunc non tantum amicum, sed et ministrum sedulum esse velle. Imperator ut erat monitus, paulo supra flumen expedite transit et cum Libero colloquium serit, a quo tam-

A.C. 1342 χερῶς καὶ Λιβέρῳ συνεμίγνυτο. ὁ δὲ οἷά τε δεσπότῃ προσεφέρετο τῷ βασιλεῖ καὶ πᾶσαν παρείχετο τιμήν· πρός τὴν οἰκίαν τε ἀγαγὼν, ἐξένισεν ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ἅμα πᾶ- P. 491 σαν τὴν στρατιὰν μάλα φιλοτίμως. ἔπειτα συνεβούλευε βασιλέα μὲν ἐλθεῖν εἰς Σκοπιὰν κἀκεῖ τὴν ἐκ Κράλη ἀγγελίαν περιμένειν· αὐτὸν δὲ πρότερον ἐλθόντα πρὸς ἐκεῖνον πάσῃ χρήσασθαι σπουδῇ, ὥστε πεῖσαι τὴν βασιλέως ἄφιξιν ἠπίως δέξασθαι καὶ προσηνῶς. ὃ δὴ καὶ κατὰ B τὴν ἐκείνου παραίνεσιν ἐτελεῖτο, καὶ βασιλεὺς μὲν ἀφίκετο εἰς Σκοπιάν.

μγ΄. Λίβερος δὲ συντόνῳ χρησάμενος ὁδοιπορίᾳ ὀλίγῳ χρόνῳ περί τινα τόπον Μοράβαν ἐγχωρίως προσαγορευόμενον τῷ Κράλῃ συντυγχάνει Ἑλένην προπέμποντι τὴν γυναῖκα πρὸς τὸν βασιλέα Μυσῶν Ἀλέξανδρον, ὄντα ἀδελφὸν, ἀφικνουμένην. ἀπαγγείλας δὲ αὐτοῖς τὰ περὶ βασιλέα τὸν Καντακουζηνὸν ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων εἰργασμένα, καὶ ὡς προδοσίᾳ τῶν ἑπομένων τῆς Ῥωμαίων γῆς ἀπελαθεὶς, ἀφίκοιτο παρ' C αὐτοὺς, ἔπειθε φιλοφρόνως δέξασθαι καὶ μεγαλοπρεπῶς, ὡς τῆς εἰς ἐκεῖνον φιλοτιμίας πολλῆς ἐκείνοις τε καὶ παιδὶ καὶ πάσῃ τῇ Τριβαλῶν ἀρχῇ τὸν ἔπειτα πάντα χρόνον εὐδοξίας ἐσομένης ἀφορμῆς. οἱ δ' αὐτίκα τε ἐπείθοντο καὶ ἀνέστρεφον ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ὡς ἀφιξόμενοι πρὸς βασιλέα. πέμψαντες δὲ πρὸ αὐτῶν Μπογδάνον τὸν Λιβέρου ἀδελφὸν, ἠσπάζοντό τε βασιλέα καὶ ἐδήλουν, ὡς ὀλίγῳ ὕστερον ἀφιξόμενοι πρὸς ἐκεῖνον. ὁ δ' ἐπεὶ πύθοιτο Κράλην

23. πρὸς αὐτὸν M. mg.

quam dominus colitur omnique honore afficitur, et in toparchiam perductus, cum toto exercitu magnifico apparatu per triduum hospes retinetur. Deinde consulit, Scopiam pergat, ibi nuntium a Crale praestoletur: se prius eum conventurum daturumque enixissime operam, ut ab eo clementer ac placide excipiatur. Bene monenti paret imperator, Scopiam pervenit.

43. Liberus, properato itinere, brevi spatio Cralem loco quodam, Moraba ab indigenis nuncupato, Helenam uxorem ad fratrem eius Alexandrum, Moesorum regem, deducentem offendit: quibus narrat, quae Cantacuzenus imperator a civibus suis pertulerit: et quomodo suorum proditione Romano solo exactus, ad eorum opes confugiat, suadetque, uti eum humaniter et magnifice accipiant, quod in ipsum collata merita magnae illis illorumque liberis totique Triballorum genti aliquando gloriae futura sint. Obtinuit rem statim. Iamque iter relegebant, ad imperatorem profecturi: cui per Bogdanum, Liberi fratrem, salutationem mittunt et brevi se apud eum affuturos certiorem faciunt. Qui ut Cralem cum coniuge ad se ven-

ἅμα γυναικὶ ἀφικνουμένους πρὸς αὐτὸν, ἀντησπάζετο μὲν A.C. 1342 καὶ αὐτὸς αὐτοὺς καὶ πολλὴν ὡμολόγει τῆς φιλίας χάριν. ἀναστάς τε ἐκ Σκοπιᾶς, πρός τινα τόπον ἦλθε Ταὼ διὰ τὸ V. 396 κάλλος ὠνομασμένον, ἔνθα περὶ κώμην τινὰ ἀτείχιστον Πρίστηνον D προσαγορευομένην συνεμίγνυτο τῷ Κράλῃ ἀφιγμένῳ ἅμα γυναικί. οἱ δ' ἐδέξαντο μὲν βασιλέα μεθ' ὅσης ἂν εἴποις φιλοτιμίας καὶ σπουδῆς. οὐχ ἧττον δὲ καὶ αὐτοὶ διὰ τὴν ἐκείνου ἄφιξιν συνήδοντό τε καὶ συνέχαιρον ἑαυτοῖς τιμῆς τε ἠξίουν μάλιστα πολλῆς. ἐν ἅπασι γὰρ αὐτὸν προῆγεν ἑαυτοῦ καὶ ὡς κρείττονι τῶν πρωτείων παρεχώρει. ἔν τε γὰρ ταῖς ἀνακλίσεσι τὴν κρείττω καὶ ὑψηλοτέραν παρείχετο καθέδραν καὶ ἐν ὁδοιπορίαις καὶ ἐν ἅπασι τοῖς ἄλλοις προετίθει ἑαυτοῦ. ἔθους δὲ ἀρχαίου παρὰ Τριβαλοῖς κεκρατηκότος, ἐπειδάν τις τῶν εὐγενεστέρων καὶ μεγάλα δυναμένων ἔλθῃ διὰ χρόνου πρὸς τὸν ἄρχοντα αὐτῶν καὶ δέῃ ποιεῖσθαι τὴν πρώτην προσαγόρευσιν, ἀμφοτέρους ἀποβαίνοντας P. 492 τῶν ἵππων, πρῶτα μὲν τοῦ ἄρχοντος τὸ στῆθος τὸν ὑποδεέστερον ἀσπάζεσθαι, ἔπειτα καὶ τὸ στόμα, καὶ μηκέτι κατὰ δευτέραν συντυχίαν ἀποβαίνειν τὸν δουλεύοντα τοῦ ἵππου, ἀλλ' ἔφιππον καὶ αὐτὸν προσαγορεύειν τὸν δεσπότην. πρὸς μὲν ἐκεῖνον πάλιν τὰ εἰωθότα ἐτελεῖτο, βασιλεῖ δὲ κατὰ τὸ Ῥωμαίων ἔθος ἐκέλευσε προσφέρεσθαι τοὺς Τριβαλούς· καὶ κατὰ πᾶσαν μὲν συντυχίαν τῶν ἵππων πάντας ἀποβαίνειν, κατὰ δὲ τὴν πρώτην μάλιστα καὶ πόῤῥωθεν ἀποβάντας καὶ προσελθόντας πεζῇ οὕτως ἀσπάζεσθαι ἐπὶ γό-

turum didicit, eos resalutans, de amicitia gratias magnas agit, et Scopia recedens, ad locum Tao propter amoenitatem nominatum venit: ibi prope vicum muris carentem, Pristenum vocabulo, cum Crale et regina congreditur, atque ab iis, adventu eius laetantibus sibique gratulantibus, quanto maximo potuit honore ac studio excipitur et summa veneratione colitur. In omnibus enim Crales illum sibi praeponebat et ut praestantiori primas cedebat. Nam et in accubatione epulari ornatiorem et altiorem ei sellam dabat; et in incessu aliisque singulis eum sibi anteferebat. Inveterarat apud Triballos consuetudo, ut si quis nobilium ac potentum longo intervallo temporis ad principem veniret, ante primam salutationem ambo ab equis descenderent: et primum quidem inferior principis pectus, post eiusdem os sive labra deoscularetur: altero congressu minor non descenderet amplius, sed et ipse in equo dominum salutaret. Mos cum ipso quidem rursum servabatur: Triballos autem morem Romanum erga imperatorem tenere volebat, et quoties cum convenirent, omnes ab equis descendere et pedibus accedere et sic eius

A.C. 1342 νυ βασιλέα. καὶ τὸ δὴ θαυμαστότερον, ὅτι εἴ ποτε συνοῦ-
B σιν ἀμφοτέροις ἐδέησέ τινα τῶν εὐγενεστέρων Τριβαλῶν προσελθεῖν, Κράλης μὲν κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐποίει καὶ ἀπέβαινε τοῦ ἵππου πρὸς τὴν προσαγόρευσιν, βασιλεὺς δὲ μένων ἔφιππος, ἠσπάζετο τὸν προσιόντα. πρὸς δὲ τὴν οἰκίαν ἐκείνου εἰσιόντα, (εἰσῄει δὲ ὁσημέραι σχεδόν· οὐ γὰρ εἴα μένειν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, πάσης ἡδίω διατριβῆς τὴν πρὸς ἐκεῖνον τιθέμενος ὁμιλίαν,) ἔξω μὲν τῆς πύλης τοὺς νέους τῶν εὐγενεστέρων πεζῇ θέοντας ἐκέλευεν ὑπαντᾷν, ἔνδον δὲ τῆς αὐλῆς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ ἀξίαις ταῖς παρ' αὐτοῖς τετιμημένους, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὸν πρῶτον μάλιστα τῶν οἴκων μετὰ
C τὴν αὐλὴν προσηγόρευεν ὑπαντῶν, ἢ καὶ ἄχρι τοῦ τόπου ἔνθα τοῦ ἵππου ἀπέβαινε προΐει. οὐχ ἧττω δὲ φιλοτιμίαν καὶ ἡ τοῦ Κράλη γαμετὴ πρὸς βασιλέα ἐπεδείκνυτο, ἐν πᾶσι μάλιστα ἐκείνου οὐδαμῶς ἀπολείπεσθαι φιλονεικοῦσα. ταῦτα μὲν οὖν παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ἐν ᾧ συνδιέτριβεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, ἐπράττετο. ἐν ἀρχαῖς δὲ τῆς ἐπιδημίας μάλιστα ἐν ἡμέραις οὐκ ὀλίγαις πότοις καὶ φιλοτησίαις ὁ τῶν Τριβαλῶν ἄρχων τὴν πρὸς βασιλέα εὔνοιαν ἐπιδειξάμενος, ἔπειτα ἐπυνθάνετο, ὅτου χάριν ἀφίκοιτο πρὸς αὐτὸν καὶ εἰ δέοιτο παρ' αὐτοῦ τινος. βασιλεὺς δὲ ἥκειν μὲν ἔφασκε τῆς εἰς αὐτὸν φιλίας ἕνεκα. οὐ γὰρ ἂν εἴη τι βέλτιον καὶ σωφρονέστερον ἀνθρώποις ὀρθοῖς χρωμένοις λογισμοῖς
D τοῦ βεβαίαν καὶ ἀληθῆ φιλίαν κτήσασθαι. ἔπειτα δὲ εἴγε

genu exosculari: quodque mirabilius est, si quando una equitarent oporteretque e Triballis quempiam nobiliorem accedere, Crales quidem pro recepto more faciens, ab equo ad salutationem illius descendebat, imperator autem de equo accedentem salutabat. Quoties porro regiam Cralis ingrederetur (et ingrediebatur paene quotidie: non enim manere in tentorio illum sinebat, quavis etiam iucunda occupatione illius collocutionem iucundiorem ducens,) extra portam adolescentulos nobiles honorarios ei iubebat obviam ire; in atrio autem seniores et qui honoribus fungebantur, ipse post atrium in aditu domus se obviam ferens salutabat: aut etiam ad locum, ubi ab equo descenderet, procedebat. Non minus eum Cralaena honorabat, enixe contendens, ne quid a marito vinceretur. Atque haec tamdiu fiebant, quamdiu apud eos imperator commorabatur. Cum autem primis ab adventu diebus iisque non paucis Triballorum princeps compotando et amice propinando suam erga illum propensionem satis declarasset, quaesivit tandem, qua gratia venisset, et quid ab se peteret. Respondit, amicitiae causa venisse, qua vera et constanti apud homines recte sentientes nihil sit praestabilius. Deinde, si modo velit et possit, cupere se eius auxiliis ad redi-

βούλοιτο καὶ δύναιτο καὶ βοηθείας παρ' αὐτοῦ τυχεῖν, ὥστ' A.C. 1342
ἐπανελθεῖν πρὸς τὴν οἰκείαν. οἴεσθαι δὲ μηδ' αὐτὸν ἀγνο-
εῖν τὰ αὐτῷ συμβεβηκότα ἐν ἐννέα μάλιστα μησὶν ἤδη τοῦ
παρὰ Ῥωμαίοις πολέμου κεκινημένου, ὅπως τε φθονηθείη
παρὰ τῶν ὁμοφύλων μηδὲν ἠδικηκὼς, καὶ ὡς κινηθείη παρ'
ἐκείνων πόλεμος ἀκήρυκτος, καὶ τὰ τελευταῖα ταῦτα δὴ, ὡς
προδοθείη παρὰ τῶν συνόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἀπο-
στάντων. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο βοηθεῖν, ἀπαγορεύειν φανερῶς,
ὥστ' αὐτὸν διασκεψάμενον, ὅ, τι ἂν δοκοίη βέλτιον αὐτῷ
τε καὶ τοῖς συνοῦσι πράττειν. μὴ θαυμάζειν δὲ, ὡς, εἴγε P. 493
δύναιτο βοηθεῖν, εἰρήκει. οὐ γὰρ ἀδυναμίαν αὐτοῦ κατε- V. 397
γνωκὼς τοιαῦτα φάναι, ἀλλ' εἰδὼς, ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ
μὲν βούλησις ὁμοίως ἐπ' ἐξουσίᾳ κεῖται, τὸ δύνασθαι δὲ οὐκ-
έτι. ἐνιότε γὰρ καὶ αὐτοὶ οἱ μεγάλα δοκοῦντες δύνασθαι
ὑπό τινων κωλυμάτων τὴν τοῦ πράττειν, ἃ βούλονται, δύ-
ναμιν ἀποστεροῦνται, ἢ πολεμίων ἄλλων δυνατωτέρων ἐπι-
κειμένων, ἢ αὐτοὶ ὁμόροις ἔθνεσί τισι μέλλοντες ἐπιστρα-
τεύειν. διὰ τοῦτο φάναι τὸ εἰ δύναιτο· ὃ δίκαιον αὐτὸν μὴ
θορυβεῖν, πολλῶν τοιούτων ἐν τῷ βίῳ συμβαινόντων. ἔφα-
σκε δὲ ὕστερον, ἐξεπίτηδες τοιαῦτα πρὸς Κράλην εἰρηκέναι,
ὡς, εἰ μὴ βούλοιτο βοηθεῖν, προφάσεως εὐπροσώπου παρὰ B
τῶν ἐκείνου λόγων εὐποροίη, ὥστε τὴν μὲν βοήθειαν ἀπα-
γορεύειν, μηκέτι δὲ καὶ τὴν φιλίαν τὴν πρὸς αὐτόν. ἐδε-
δίει γὰρ, μὴ ἐκπολεμωθείη πρὸς αὐτὸν, εἰ μὴ βούλοιτο βο-
ηθεῖν, νομίσας ἤδη διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐπικουρίας εἰς

tum in imperium suum adiuvari. Putare autem, nec ipsum latere, quae iam totis novem mensibus post bellum inter Romanos excitatum perpessus sit, quantoque odio apud gentem suam nulla culpa sua laboret: quomodoque bellum sibi fecerint nec indixerint: et qua ratione ad extremum a militibus suis ad hostes transeuntibus proditus sit. Si auxiliari nolit, aperte recuset, ut cum deliberarit, quid sibi suisque potius conducat, id agat. Non debere porro mirari, quod dixerit, si possit auxiliari; non enim quo eum imbecillitatis argueret, ita locutum: sed quia sciat, omnibus mortalibus ex aequo liberum esse velle; posse non item Interdum enim etiam qui videntur potentia excellere, quibusdam impedimentis potestate faciendi quae volunt, excluduntur, si aut hostes potentiores urgeant, aut quosdam finitimos populos armis appetituri sint; idcirco dixisse, si possit, quod merito ipsum turbare non debeat, quando huiuscemodi multa in hominum vita usu veniant. Narrabat postea, scientem ac volentem sic locutum: ut, si opitulari nollet, suppetiarum desperandarum vel ex ipsius verbis honesta sibi facultas suppedita-

A.C. 1342 ὀργὴν ἐξάγεσθαι καὶ ἔχθραν. ὁ Κράλης δὲ „καλῶς ἐποίησας," εἴρηκεν „ὦ βασιλεῦ, τὸν λόγον διασαφήσας· ὑπέθραττε γάρ οὐκ ὀλίγον καὶ ἐθορύβει τὴν διάνοιαν, ὡς ἀγνοῶν τὴν ἐμοὶ παροῦσαν δύναμιν οἰόμενον τοιαῦτα λέγεις. ἐπειδὴ δὲ τῶν τοιούτων ἀπήλλαξας ὑπονοιῶν, ἤδη σοι τὴν γνώμην καὶ αὐτὸς ποιήσω φανεράν, ὡς δύναμίν τε ἔχω μάλιστα ἀρκοῦ- C σαν πρὸς τοὺς πολεμοῦντάς σοι, καὶ ἡδέως ἂν ἐπικουροίην, εἴγε βούλει καὶ αὐτός." ἀποκριναμένου δὲ τοῦ βασιλέως, ὡς τῆς μὲν φιλίας ἕνεκα καὶ τῆς προθυμίας τῆς περὶ αὐτὸν πολλὰς ἂν εἰδείη χάριτας, ἀγνοοίη δὲ πρὸς ὅ, τι φέρει τὸ εἰ βούλοιτο καὶ αὐτός· μισθὸν τῆς συμμαχίας ὁ Κράλης τὰς ἀπὸ Χριστουπόλεως πρὸς τὴν ἑσπέραν ἁπάσας πόλεις Ῥωμαίοις ὑπηκόους ᾔτει, εἰ δὲ τοῦτο ἐπαχθὲς δοκοίη, τὰς γοῦν ἀπὸ Θεσσαλονίκης. οὐ γὰρ ἐπ' οὐδενὶ κέρδει χρήματά τε ἀναλώσουσι πρὸς τὸν πόλεμον ὑπὲρ αὐτοῦ τοσαῦτα καὶ διακινδυνεύσουσι πρὸς πᾶσαν τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν, οἳς οὐδ' ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν ποτε ἐτόλμησαν πόλεμον ἄρασθαι τοσοῦτον, ὥστε πρὸς Θρᾴκην ἢ καὶ περαιτέρω προελθεῖν. οἴεσθαι δὲ ἄριστά τε καὶ λυσιτελέστατα αὐτῷ βου- D λεύεσθαι. εἰ γὰρ ὧν οὐκ ἔστι κύριος ἀποσχόμενος, οὐχ ἑαυτῷ καὶ τοῖς συνοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ παισὶ μεγάλην ὠφέλειαν πορίσαιτο, καὶ προσέτι τοὺς πολεμιωτάτους διαφθείρας, τῶν ἐπιλοίπων πόλεων κύριος κατασταίη, ἀγαπᾷν προσ-

10. ἀγνοίη P. 16. διακινδυνεύσωσι P.

ret, non etiam amicitiae: metuebat siquidem, ne hostile in se odium susciperet, si adiuvare nollet, ratus, Cantacuzenum spe auxilii lapsum, iratum sibi et inimicum esse. Crales vero, Bene factum, inquit, cum verbum tuum exposuisti: haud enim modice terrebar ac perturbabar, cum existimarem te ignorantem, quantum possem, ita loqui. Et quia talem mihi suspicionem ademisti, ego nunc te vicissim sensum meum non celabo. Virium adversus hostes tuos habeo plus satis, teque, si ipse vis, adiuvabo libenter. Subiiciente imperatore, se amicitiae et promptae voluntatis ergo magnam illi habere gratiam; nescire autem, quid illud sibi velit, si ipse vis; Crales praemium societatis omnes Romanorum urbes a Christopoli usque in occidentem poscit. Si hoc nimium et intolerabile videatur, certe quidem a Thessalonica. Non enim pecuniam tam grandem in bellum pro ipso nulla spe lucri impensuros, totique imperio Romano cum discrimine se oppositoros, qui nec pro se ipsis unquam ad Thraciam aut ultra armati procedere ausi fuerint. Et arbitrari optimum atque utilissimum hoc esse consilium. Si enim illis urbibus, quarum dominus non sit, dimissis, non sibi et exercitui solum, sed et liberis magnum emolumentum comparare et in-

ἧκον καὶ μὴ πέρα τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ μετρίου φιλονεικεῖν. A.C. 1342 ὁ βασιλεὺς δὲ „ὀρθῶς" εἶπε „περὶ τοῦ κέρδους τῆς συμμαχίας καὶ τῶν πόνων καὶ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ἀναλωμάτων ἐλογίσω. οὐδεὶς γὰρ εὖ φρονῶν, εἰ μή τινα πρότερον ἐκ τῶν πραττομένων ὠφέλειαν συνορῴη, κόπτεσθαι καὶ ταλαιπωρεῖν ἕλοιτ' ἂν ἑκών. σὺ δ' εἰ μὲν οὐδεμίαν ἐμοὶ βούλει χάριν καταθεῖναι, λόγον ἂν ἔχοι μισθὸν τῆς συμμαχίας ἀπαιτεῖν, ὃν εἰ παράσχωμαι αὐτὸς, οὐδεμίαν εἴσομαί σοι P. 494 τῆς ἐπικουρίας χάριν. οὐδὲ γὰρ ὁ ἀργυρίῳ τι παρά του ἐξωνούμενος χάριν ἂν εἰδείη τῷ πιπράσκοντι τοῦ παρασχέσθαι. εἰ δὲ φιλίας μόνης ἕνεκα καὶ τῆς πρεπούσης δυνάστῃ φιλοτιμίας ἕλοιο προῖκα βοηθεῖν, πρῶτον μὲν τὰ προσήκοντα βουλεύσῃ περὶ σεαυτοῦ, οὐ μισθοῦ ἕνεκα, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοὶ καὶ φαῦλοι τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ φιλίας καὶ φιλοτιμίας στρατευόμενος· ἔπειτα καὶ ὧν ζητεῖς ἐξέσται πλείω ἔχειν μετὰ πολλοῦ τοῦ περιόντος. εἰ γὰρ ἐμὲ, τὸν ἄρχοντα Ῥωμαίων, γνήσιον κτήσῃ φίλον, οὐ τῶν ἐκ Χριστουπόλεως μόνον καὶ Θεσσαλονίκης ἄχρι τῆς σῆς ἡγεμονίας B ὅρων πόλεων, ἀλλὰ καὶ νήσων καὶ Βυζαντίου καὶ τῆς ἄλλης Θρᾴκης ἔχειν ἐξέσται τὴν ἀρχήν· κοινὰ γὰρ οἱ σοφοί φασι τὰ φίλων· καὶ συμβήσεταί σοι μετὰ τῆς ἀπὸ τῶν ἔργων φιλοτιμίας καὶ μείζω καὶ θαυμασιωτέραν τὴν ὠφέλειαν καρποῦσθαι. εἰ μὲν οὖν ἐμοὶ πειθόμενος καὶ πᾶσαν ὑπερ- V. 398

8. παράσχομαι P. et M. 10. παρέχεσθαι P.

super infensissimis hostibus suis perditis, reliquarum potens evadere queat, contentum hoc esse debere, nec ultra, quam opportunum est et mediocritas postulat, laborare. Recte, inquit imperator, de lucro ex societate et opera et sumptibus in bellum ratiocinaris. Nemo quippe cordatus, nisi prius commodum aliquod e faciendis eluxerit, non gravate defatigari et aerumnas perpeti velit. Tu vero si mihi gratificari non vis, non iniuria opis tuae mercedem postules; quam si dem, nullam tibi meriti gratiam debuero. Nec enim qui argento quippiam ab aliquo emerit, venditori gratias agit. Sin ob solam amicitiam et, ut magno principi pulchrum est, honoris studio gratis mihi opitulabere, primum quidem de te ipso, ut decet, merebere: qui non quaestus, ut ignobile vulgus, sed amicitiae et gloriae causa milites: deinde multo plura, quam desideras, habere licebit. Si enim me, Romanorum principem, germanum amicum habueris, non solum urbium a Christopoli et Thessalonica usque ad fines tuos, sed et insularum et Byzantii et reliquae Thraciae imperium habere poteris, quandoquidem amicorum, ut aiunt sapientes, omnia sunt communia: ac praeter factorum decus maior atque insignior utilitatis fructus ad te confluet. Si itaque, missa cupiditate hac illi-

A.C. 1342 ιδὼν μικρολογίαν, προῖκα βοηθήσεις, σαυτῷ τε καὶ ἡμῖν
προσήκοντα βουλεύσῃ. εἰ δ' ἄρα οὕτως ἔγνωκας, ὡς οὐ-
δενί τῳ τρόπῳ ἑτέρῳ βοηθήσων, εἰ μή σοι καταπροδοίη-
μεν τὰς Ῥωμαίων πόλεις, ἀλλ' ἡμῖν γε φράσον φανε-
ρῶς, ὡς ἂν πρὸς ἕτερόν τι τῶν λυσιτελεῖν τρεπώμεθα δο-
C κούντων, θεοῦ συναιρομένου. ἴσθι γάρ, ἴσθι σαφῶς, ὡς
οὐ πολλὰς καὶ θαυμασίας, ὥσπερ εἴρηκας αὐτός, ἀλλ' οὐ-
δεμίαν καὶ τὴν φαυλοτάτην ἑκόντες ὄντες προησόμεθα, οὐδ'
ἀλλαξαίμην ἂν ἡδέως αὐτῆς τὴν σφετέραν καὶ τῶν παίδων
σωτηρίαν.

D μδ'. Ὁ μὲν οὖν Κράλης ἐξεπέπληκτο μὲν τὴν τόλμαν τοῦ
φρονήματος καὶ τὴν καρτερίαν τὴν ἐν τοῖς δεινοῖς· ἤχθετο
δὲ οὐκ ἀνεκτῶς, ὅτι μὴ πείθειν εἶχεν. Ἑλένη δὲ ἡ γαμετὴ
παροῦσα καὶ τῆς διανοίας τοῦ ἀνδρὸς καταστοχαζομένη, ὡς
βαρέως φέροι τὴν περὶ τῶν πόλεων ἀπαγόρευσιν τοῦ βασι-
λέως, μεταστήσασα τὸν ἄνδρα καὶ τοὺς ἐν τέλει καὶ μεγάλα
δυναμένους παρ' αὐτοῖς προσπεμψαμένη τέσσαρας ὄντας
πρὸς τοῖς εἴκοσιν, „ὡς μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστιν," εἶπεν „ἀφι-
γμένον πρὸς ἡμᾶς τὸν Ῥωμαίων βασιλέα εὖ ποιεῖν ἢ τὸ ἐν-
αντίον, οὐδεὶς δήπουθεν ἀντερεῖ. σκεπτέον δέ, ὁποτέρῳ
προσθεμένους, νοῦν ἔχοντα καὶ λυσιτελοῦντα δόξομεν ἑλέσθαι
ἑαυτοῖς. εἰ μὲν οὖν ἑλοίμεθα κακῶς ποιεῖν, ἢ ἀποκτενοῦμεν
P. 495 πάντως, ἢ κεναῖς ἀποπέμψομεν, ὅ φασι, χερσί, μηδεμιᾶς

berali, me audies, ut gratuito mihi succurras, quod te et nobis dignum est, praestabis. Sin id facere nulla alia conditione statuisti, nisi Romanorum civitates tibi prodiderimus, aperte edicito, ut, Deo nos adiuvante, aliam et commodam rationem ineamus. Plane enim scias velim, nos non multas et nobiles, quas dixisti, verum nullam, quamvis abiectissimam, volentes tradituros, et cum salute illius libenter nostram et filiorum salutem commutaturos.

44. Crales ad spiritus tam excelsos tantumque in adversa fortuna robur obstupescere et dolere mirifice, quod nihil impetrasset. Helena autem couiux praesens et cogitationes viri coniectans, nempe urbes sibi ab imperatore negatas aegre ferre, eum de sententia deductura, accersitis quatuor et viginti totius provinciae potentissimis proceribus, sic eos affatur. In nostro situm esse arbitrio, praesenti Romanorum imperatori aut bene facere aut male, nemo utique inficiabitur. Videndum tamen, utram partem amplexi, prudentiam et utilitatem secuti videamur. Si igitur malefacere voluerimus, aut omnino eum occidemus, aut vacuis, ut aiunt, manibus dimittemus, nulla cura aut ope dignati videlicet. Quod ad caedem attinet, nescio num quis adeo crudeli et efferata natura sit, ut hanc ipsam

προνοίας ἢ ἐπικουρίας ἀξιώσαντες. τὸ μὲν οὖν ἀποκτείνειν, A. C. 1342
οὐκ οἶδα εἴ τις εἰς τοσοῦτον ἀπανθρωπίας ἥκει καὶ ὠμότη-
τος, ὥς αὐτός τε ἑλέσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις συμβουλεῦσαι.
πρὸς γὰρ τῷ θεῷ ἐχθίστην εἶναι τὴν τοιαύτην τόλμαν, καὶ
παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις σαφῆ παρέχεται κακίας καὶ μοχθη-
ρίας ἀπόδειξιν ὑπερβολῆς. τὸ γὰρ νῦν τε ὄντα Ῥωμαίων
βασιλέα καὶ πρὶν εἰς τοῦτο ἥκειν σχήματος πολλοῖς πρότερον
χρόνοις ὁμοίως ἄρχοντα, καὶ παρὰ πάντων καὶ Ἑλλήνων καὶ
βαρβάρων ἀγαπώμενον καὶ περισπούδαστον ὄντα διὰ τὴν
προσοῦσαν ἐπιείκειαν καὶ σύνεσιν καὶ φιλοτιμίαν ἐν πᾶσιν B
ἀγαθοῖς, νῦν ἥκοντα παρ' ἡμᾶς διὰ πραγμάτων μεταβολήν,
πρὸς τῷ μὴ προστῆναι καὶ ἀνήκεστα διαθεῖναι οὐκ ὠμότη-
τος καὶ ἀπανθρωπίας μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀσεβείας ἔγκλημα ἡ-
μῖν δικαίως περιάψαι. οὗ δὴ ἕνεκα τῶν τοιούτων αὐτή τε
ἔγνωκα καὶ ὑμῖν ἀποσχέσθαι παραινῶ. τὸ δ' ἀποπέμπειν
ἄπρακτον ἀβουλίας ἄν τις τιθείη λογιζόμενος ὀρθῶς. οὐ
γὰρ μόνον ἀγνοίας περὶ τὰ καλὰ καὶ ἀφιλοτιμίας δικαίως
ἂν ἁλοίημεν παρὰ τοῖς κρίνειν τὰ τοιαῦτα δεινοῖς, ὅτι ὃν
ἐπεθύμουν πολλοὶ τῶν δυναστῶν καὶ πολλὰ ἐπραγματεύοντο C
φίλον ἔχειν, τοῦτον ἔχοντες αὐτοὶ καὶ δυνάμενοι τῶν ἄλλων
μᾶλλον τὴν παρ' αὐτοῦ φιλίαν καρποῦσθαι, ἑκόντες ὄντες
προηκάμεθα δι' ἀγροικίαν. ἀλλ' εἴ ποτε συμβαίη καὶ Ῥω- V. 399
μαίων ἄρξαι, μεμνημένος, ὥς οὐδεμιᾶς ἐπικουρίας τύχοι παρ'

velle et aliis suadere possit. Nam ut taceam, tale scelus apud Deum esse odiosissimum, apud homines quoque universos certum incredibilis malitiae et improbitatis argumentum est. Etenim cum qui nunc Romanorum imperator est, et priusquam insignia accepit, diu imperatoris munus gessit; et omnibus tum Graecis, tum barbaris carum et propter eam, qua praeditus est, lenitatem, prudentiam et omnis honestatis studium certatim expetendum, et nunc ad nos rebus labefactatis confugientem, non tantum non tueri ac tegere, sed etiam importunissime violare, non crudelitatis solum et immanitatis, sed impietatis quoque in crimine nos iure posuerit. Quare scelus huiusmodi et ipsa fugere statui et ut vos aeque fugiatis, moneo. Re autem infecta cum dimittere, id bonus rerum aestimator amentiae adscripserit. Non enim solum ut honesti ignorantes et ab omni cogitatione laudis aversi a peritis iudicibus merito redarguemur, si, cuius amicitiam multi principes solicite et laboriose quaesiverunt, hunc ipsi nobiscum habentes, cum possemus ante alios eius amicitiam consequi, ex quadam rusticitate volentes deseruerimus. Atqui si quando eum Romanis iura dare contigerit, memor, se nullum hinc auxilium abstulisse, sed quantum in nobis fuit, etiam hostibus suis obiectum, (perinde enim est, nunc ipsum

A.C. 1342 ἡμῶν, ἀλλὰ τόγε εἰς ἡμᾶς ἧκον, καὶ τοῖς πολεμίοις καταπροδοθείη, (οὐδὲ γὰρ ἧττον τούτου νυνὶ τὸ ἀποπέμψαι δύναται,) ἀμυνεῖται δικαίως καὶ κακῶς ποιήσει τὰ ἡμέτερα, ἄλλων τε πολλῶν προφάσεων εὐπορήσας ἂν καὶ τὴν νῦν προδοσίαν ἐπικαλῶν. δι' ἃ οὐδὲ ἀποπέμπειν ἄπρακτον οἴομαι λυσιτελεῖν. λείπεται δὴ βοηθεῖν, ἢ παραχωρήσαντι τῶν πόλεων, ὧν αἰτοῦμεν, ἢ προῖκα καὶ διὰ φιλοτιμίαν. τὸ D μὲν οὖν τῶν πόλεων παραχωρεῖν αὐτὸν ἐμοὶ μὲν ἥδιστον καὶ μάλιστα βουλοίμην ἄν· ἐκεῖνος δὲ, ὡς ὁρῶμεν, τοσοῦτον ἀπέχει τοῦ διὰ τὴν παροῦσαν δυσπραγίαν κατεπτηχέναι καὶ ταπεινὰ καὶ ἀνελεύθερα φρονεῖν, ὥσθ' ἡδέως ἄν, ὥσπερ ἔφη, τῆς αὐτοῦ καὶ παίδων καὶ πάντων τῶν συνόντων σωτηρίας τῆς μιᾶς καὶ φαυλοτάτης πόλεως ἀλλάξαιτο. ὅτε τοίνυν οὕτως ἔχει καὶ ἐλευθέρῳ πρέποντα ἀνδρὶ καὶ βασιλεῖ προσήκοντα ἀπεφήνατο, βέλτιον ἐμοί τε ἔδοξε καὶ ὑμῖν πᾶσι παραινῶ, ἃ ἐκεῖνος ἀξιοῖ ποιεῖν καὶ, πᾶσαν μικρολογίαν καὶ ἀνε- P. 496 λευθερίαν ἀποῤῥίψαντας, πάσῃ δυνάμει βοηθεῖν, καὶ τὴν Ῥωμαίων αὐτῷ ἡγεμονίαν κατακτᾶσθαι, οὐ μικρὰν ὠφέλειαν ἡγουμένους τὴν παρὰ πάντων ἡμῖν εὔκλειαν ἐσομένην καὶ τὸ φίλον κτήσασθαι καὶ σύμμαχον τοιοῦτον, ὃν πολλοὶ μὲν ἐπιθυμοῦσι, τυγχάνουσι δὲ οὐδὲ ὀλίγοι, καὶ ὃν οἱ ἔχοντες αὐτοὶ, ἀγνοήσαντες καὶ τὰ χείριστα καὶ ἀλυσιτελέστατα βουλευσάμενοι ἑαυτοῖς, ἀπεώσαντο ἑκόντες. τοῦτο δὲ μόνον παρ' αὐτοῦ

13. τὴν P.

inanem dimittere atque hostibus prodere,) non iniuria se ulciscetur et nobis malum dabit, cum ad alias causas non paucas haec etiam proditionis accesserit. Quocirca si rei nostrae consultum cupimus, inanem dimittendum non puto. Relinquitur ergo, adiuvandum aut cedentem urbibus, quas petimus, aut gratuito certe, ut istuc nobis honori sit. Si oppidis cederet, id mihi iucundissimum atque optatissimum foret. At ille, quod videmus, tantum abest, ut praesenti calamitate consternatus, humile quippiam abiectumque cogitet, ut libenter, quemadmodum professus est, etiam filiorum et qui cum eo sunt omnium salutem cum uno et ignobilissimo oppidulo commutaverit. Quando igitur res ita se habet, et ille homini ingenuo atque imperatori decora affirmavit, praestare mihi visum est et ad idem vos omnes adhortor, ut quae vult, ei concedamus, omnique illiberali et sordida cupiditate posita, ad Romanum principatum acquirendum totis viribus ei studeamus, non exiguum fructum arbitrati, quam apud omnes gloriam adipiscemur, cum talem amicum nobis sociumque paraverimus, qualem multi exoptantes, pauci inveniunt, et qualem qui habebant, nescientes qualem haberent, rationibus suis longe pessime consulentes, ultro repulerunt. Hoc so-

αἰτεῖν ὅρκοις βεβαιοῦσθαι, ὥστε σύμμαχόν τε καὶ φίλον διὰ A.C. 1342 βίου ἡμῖν εἶναι καί, ἃς ἔχομεν νυνὶ πόλεις αὐτοί τε καὶ πατέρες οἱ ἡμέτεροι τῆς Ῥωμαίων ἀφελόμενοι ἡγεμονίας, μηδεμίαν ἀπαιτεῖν, ὅταν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καταστῇ, μηδὲ πόλεμον κινεῖν περὶ αὐτῶν ἐπιχειροῦντα ἀφελέσθαι. ᾧ καὶ αὐτὸν οἴο- B μαι συνθήσεσθαι ῥᾳδίως, δίκαιόν τε ὂν ὁμοῦ καὶ μηδ' αὐτῷ τινα αἰτίαν ἐπιφέρον, ὡς καταπροδιδοίη τὰ Ῥωμαίων." Ἑλένη μὲν οὖν ἡ Κράλη γαμετὴ τοιαῦτα συνεβούλευεν ἐπ' ἐκκλησίας. τοῦ δὲ ἀνδρὸς μετὰ τὸ παύσασθαι ἐκείνην λέγουσαν τοῖς ἐν τέλει τὴν βουλὴν προτιθεμένου, καὶ εἴ τίς τι βέλτιον ἔχει κελεύοντος τοῖς εἰρημένοις προστιθέναι, Λίβερος ὁ πρώτως βασιλεῖ συντυχών, τῶν ἄλλων τῶν ἐν τέλει μάλιστα ὢν ὁ δυνατώτατος καὶ φιλίως ἄγαν διακείμενος πρὸς βασιλέα, „ἀλλ' εἰ μὲν ἀτελῆ τινα" εἶπεν „ἢ πρὸς εὐδοξίαν C ὀλίγα συντείνοντα τῇ Τριβαλῶν ἀρχῇ ἡ σὴ γαμετὴ Κράλαινα ἐφθέγξατο, εἶχεν ἄν τις προστιθέναι τὰ ἐνδέοντα. νῦν δ' εἰς τοσοῦτον ἥκει καὶ φρονήσεως καὶ εὐβουλίας, ὥς μήτε τὸν ἄγαν συνετώτατον δοκοῦντα εἶναι, μήτε τὸν εὐνούστατον ἡμῖν βελτίω καὶ λυσιτελέστερα δυνήσεσθαί ποτε βουλεύσεσθαι. ὅθεν αὐτός τε πέπεισμαι καὶ σοὶ παραινῶ, μηδὲν περαιτέρω πολυπραγμονεῖν, ἀλλ' εὐδοξίας πρόφασιν λογισάμενον ἡμῖν εἶναι τὴν βασιλέως ἐνθάδε ἄφιξιν, προθύμως βοηθεῖν." τοιαῦτα μὲν καὶ Λίβερος εἶπεν ὡς ἐν βραχεῖ. οἱ δ' ἄλλοι πάντες οὐδὲν προσέθεντο τοῖς εἰρημένοις, ἀλλ' ὡς καλῶς

11. τὸ ante βέλτιον add. P. 19. ὑμῖν P.

lum ab eo petendum, ut se in omni vita amicum et socium nobis fore, et quas nunc urbes sive per nos, sive per patres nostros a Romanorum principatu divulsas tenemus, earum nullam repetiturum, quando in imperium venerit, nec bellum ea gratia moturum, sacramento confirmet. Quam conditionem, ut iustam, nec quasi idcirco rem publicam Romanam prodat, maculae futuram, non illibenter accepturum confido. Talis fuit Helenae Cralaenae in conventu sententia. Quae ut conticuit, et maritus principibus dicendi copiam fecit addendique, si cui melius aliquid in mentem veniret, Liberus, procerum longe potentissimus, qui primus imperatori occurrerat eumque unice diligebat: Si Cralaena uxor tua, inquit, non satis aut ad gloriam principatus Triballici parum pertinentia profata esset, liceret cuipiam quod deesset supplere. Nunc tanta inest in eius oratione intelligentia et consilii bonitas, ut nec multo intelligentissimus meliora, nec benevolentissimus utiliora nobis suadere possit. Quare et ego idem cum ea sentio teque hortor, uti amplius ne labores, sed hunc imperatoris ad nos adventum clarissimi nominis materiam ducentes, alacriter ei succurramus. Haec

A.C. 1342 ἔχουσιν ἐπεψηφίζοντο. Κράλης δὲ καὶ αὐτὸς πολλὰς ὡμολό-
D γει χάριτας τῇ γυναικὶ, ὅτι προσήκοντά τε αὐτῷ, ἀρχὴν με-
γάλην περιβεβλημένῳ, καὶ πολλὴν οἴσοντα τὴν εὔκλειαν καὶ
ἐβουλεύσατο καὶ ἔπεισε, καὶ τὴν βουλὴν ἐκύρου καὶ αὐτός.
ἐν ὅσῳ δὲ τοιαῦτα Κράλης τε καὶ ἡ γυνὴ καὶ οἱ ἐν τέλει
περὶ βασιλέως ἐβουλεύοντο, ὅσοι Ῥωμαίων βασιλεῖ παρῆσαν
V.400 συνεπόμενοι, δείσαντες, μὴ διὰ τὴν ἐκείνου ἔνστασιν ὑπὸ
Τριβαλῶν τι περὶ αὐτοὺς κακουργηθῇ, προσελθόντες ἐδέοντο
βασιλέως, προσήκοντα τῷ καιρῷ ποιεῖν καὶ μὴ σφόδρα ὑ-
πὲρ τῶν μὴ λίαν ἐνίστασθαι προσηκόντων, ἀλλὰ πρὸς τὴν
ἀξίωσιν ἐνδοῦναι τοῖς βαρβάροις, μὴ διὰ ταῦτα ἐξαχθέντες
πρὸς ὀργὴν ἀνήκεστα διάθωνται αὐτοὺς κακά. ὁ δὲ αὐτοῖς
δριμὺ καὶ βλοσσυρὸν ἐνιδὼν ἀφίστασθαι ἐκέλευε καὶ μὴ
P. 497 τοιαῦτα συμβουλεύειν, ἃ πολλὴν ζῶντί τε οἴσει τὴν ἀδο-
ξίαν καὶ μετὰ τελευτήν. οὐ γὰρ ἂν καταπροδοίη τὴν ἀρ-
χὴν Ῥωμαίων, οὐδὲ βαρβάροις ἀνθρώποις ἑκὼν εἶναι ἐγχει-
ρίσαι, εἰ καὶ μείζοσι πολλῷ καὶ δεινοτέροις περιέχοιτο
κακοῖς. ἀλλ' οὕτω περὶ αὐτῆς ἐνστήσεται καὶ τὸ δίκαιον
αὐτῇ φυλάξει, ὥσπερ ἂν εἰ αὐτοκράτωρ ὢν αὐτῆς καὶ
πᾶσαν ὑφ' ἑαυτῷ πεποιημένος, πρὸς Τριβαλοὺς ἢ Μυσοὺς
ἤ τινας τῶν ὁμόρων βαρβάρων διαλέγοιτο περὶ σπονδῶν.
οἱ μὲν οὖν αὐτίκα πρὸς τὸ αὐστηρὸν τῆς ἀποκρίσεως ἐνδόν-
τες, ὑπεχώρουν.

12. *ἐργάσωνται* M. mg. pro *διάθωνται.*

breviter Liberus, quae cuncti, nihil adiicientes, ut ex vero dicta approbarunt. Crales quoque coniugi gratias agere, quod sibi, ut magno principi, gloriosissima et excogitasset et suasisset, consiliumque etiam ipse ratum habuit. At enim Crale, uxore et dynastis hunc in modum de imperatore consultantibus, quotquot cum eo Romani advenerant, anxii, ne propter illius in recusando constantiam a Triballis malo mactarentur, adeuntes rogabant, ut tempori serviviret et quae tanti momenti non essent, ea ne tam praefracte abnueret, postulataque barbarorum expleret: ne alioqui ira succensi, in eos acerbe saevirent. Ille torvum ac truculentum intuitus, facessere cum istoc consillo iubet, quod vivo mortuoque magnum dedecus turpitudinemque afferret. Nolle enim imperium Romanum prodere, nec barbaris hominibus ultro in manus dare, quamvis longe maioribus ac dirioribus malis premeretur; verum ita pro eo pugnaturum et eius iura custoditurum, velut si eo toto sibi subiecto, ipse plenam ac summam statuendi auctoritatem habens, cum Triballis, Moesis aut aliis vicinorum barbarorum de foedere ageret. Illi severitate responsionis percussi, statim se subduxerunt.

με'. Ὁ Κράλης δὲ ἐκ τῆς βουλῆς πρὸς βασιλέα ἐπανήκων „νενίκηκας" εἶπεν ὑπομειδιῶν „ὦ βασιλεῦ, καὶ πάντας ἔπεισας, πολλῶν χρημάτων καὶ πόλεων μεγάλων τὴν σὴν ἡγεῖσθαι φιλίαν προτιμοτέραν. ὅθεν καὶ πάντας τοῖς τῆς σῆς φιλίας δήσας ἀπήγαγες δεσμοῖς, καὶ πάντες ὥσπερ ἐξ ἑνὸς συνθήματος καὶ χρήματα ἀναλοῦν καὶ πάντα πόνον ὑπὲρ σοῦ προθύμως εἱλόμεθα ὑφίστασθαι. τοιγαροῦν σὲ μὲν χρεὼν τὰ κατὰ γνώμην ἐπιτάττειν, ἡμᾶς δὲ τὰ ἐπιτεταγμένα πράττειν πάσῃ προθυμίᾳ καὶ σπουδῇ." ἠξίου τε, ὥσπερ ἐβουλεύσατο μετὰ γυναικὸς καὶ τῶν ἐν τέλει, ὅρκους παρασχέσθαι τοῦ τε σύμμαχον καὶ φίλον βέβαιον διὰ βίου παντὸς αὐτοῖς μενεῖν καὶ τοῦ μηδεμίαν τῶν νυνὶ κατεχομένων πόλεων ὑπ' αὐτοῦ, ἃς αὐτός τε καὶ πατὴρ, τοῦ τε Ῥωμαίων βασιλέων πρὸς ἀλλήλους πολέμου κεκινημένου καὶ ὕστερον Ἀνδρονίκου τοῦ νέου βασιλέως ἔτι περιόντος, αὐτὸς ἔχει ἀφελόμενος, ἀπαιτήσειν καταστάντα πρὸς τὴν ἀρχὴν, ὡς προσηκούσας τοῖς Ῥωμαίων βασιλεῦσιν. ὁ βασιλεὺς δὲ πρὸς μὲν τὸ πεπεῖσθαι προῖκα καὶ φιλοτιμίας μόνης ἕνεκα καὶ φιλίας τῆς εἰς αὐτὸν ἐπικουρεῖν ἔφασκεν, οὐκ αὐτῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναικὶ καὶ τοῖς ἐν τέλει πολλὰς χάριτας ὁμολογεῖν, ὡς ψήφῳ κοινῇ τὰ τοιαῦτα ἑλομένοις. περί γε μὴν τῶν ὅρκων, οὓς ἀξιοῦσιν ἐπὶ τῷ μὴ παρενοχλεῖν ὑπὲρ τῶν ἄχρι νυνὶ κατεχομένων ὑπ' ἐκείνων πόλεων παρασχέσθαι καταστάντα ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, μάλιστα ποιήσειν τὴν γνώμην φανε-

A.C. 1342 — B — C — D

24. ποιήσει P.

45. Crales e consilio rediens, Vicisti, inquit, imperator, ac nobis persuasisti, ut amicitiam tuam grandi pecuniae et amplis urbibus anteponendam censeamus. Itaque omnes quasi quibusdam vinculis tibi adstrictos trahis, et quasi de compacto sumptum facere et quemvis tua causa laborem hilariter perferre constituimus. Proinde tu quae lubet impera; nos imperata studiosissime libentissimeque conficiemus. Rogabat item, ut quemadmodum in concilio esset visum, sacramento perpetuam ac stabilem cum ipsis societatem amicitiamque sanciret et nullam urbium, quas nunc ipse possideret quasque ipse paterque, Romanis imperatoribus inter se belligerantibus et postea Andronico iuniore adhuc spirante, ipse abstulisset, adepto imperio, tamquam Romanorum imperatorum propriam repetiturum. Imperator, quod gratis, ductique honoris et amicitiae desiderio sibi opem ferre decrevissent, non ei solum, sed et uxori principibusque multas se gratias agere testatus est, ut qui communi calculo ita vellent. De iuramento autem quod postularent, nempe cum in imperium venisset, de occupatis urbibus nullum negotium

A.C. 1342 ράν. εἰ μὲν γὰρ ἔτι νῦν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἦσαν καὶ διασώζειν ἑαυτὰς ἠδύναντο, οὐκ ἂν οὐδ' αὐτὸς προήκατο, ὥσπερ οὐδὲ
P. 498 τὰς ἄλλας, ἀλλ' εἵλετο ἂν μᾶλλον πρότερον ἀποθανεῖν, ἢ ἀγεννές τι καὶ ἀνελεύθερον ἀνασχέσθαι. εἰ δ' ἔτεσι πρότερον, αἱ μὲν πλείοσιν, αἱ δ' ἐλάττοσι, βασιλέων ἔτι τῶν Ῥω-
V. 401 μαίων περιόντων, ταύτας ἀφελόμενοι ἔχετε αὐτοὶ, οὐδ' αὐτῷ τινα μέμψιν τὸ προέσθαι τὰς κατεχομένας ἐπαγάγοι. καὶ συνέθετο ὅρκους παρασχέσθαι· ἐκεῖνο μέντοι, ἔφασκε, χρὴ σκοπεῖν, ὡς ἂν μὲν ἡ εἰρήνη διασώζοιτο καὶ αἱ σπονδαὶ, αὐτῶν μὴ παρασπονδούντων. αὐτὸς γὰρ παντὶ τρόπῳ τηρήσει τοὺς ὅρκους, οὓς ὀμόσεται, οὐδ' ὑπὲρ τῆς χώρας καὶ τῶν πόλεων, αἳ πρότερον ὑπὸ Ῥωμαίοις ἦσαν, οὐδὲν παρενοχλήσει καὶ αὐτός. εἰ δ' αὐτοὶ πρὸς πόλεμον πρότεροι χωρή-
B σουσιν ἀδικοῦντες καὶ παρασπονδοῦντες, οὐκ ἐκείνων μόνων, ὑπὲρ ὧν οἱ ὅρκοι, οὐκ ἀφέξεται, εἰ δύναιτο, ἀλλὰ καὶ τὰς ἄνωθεν ὑπηκόους Τριβαλοῖς παραστήσεται, ἂν ἐξῇ, ὥσπερ καὶ αὐτοὶ τὰς Ῥωμαίων πάσας, εἰ δύναμις πρὸς τὴν ὁρμὴν παρείη. Κράλης δὲ καὶ ὅσοι παρῆσαν τῶν Τριβαλῶν ἐξεπλήττοντό τε καὶ διὰ θαύματος ἦγον βασιλέα, ὅτι οὐδὲν ἀγεννὲς οὐδὲ πεπλασμένον διὰ τὰς περισχούσας τύχας, ἀλλὰ πάντα ἀληθῶς καὶ ὡς εἶχε διανοίας ἀπεφθέγγετο. ἡ μὲν οὖν συμμαχία τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. ὅρκοι δὲ ἦσαν οἱ ἐπὶ τούτοις, ὥστε βασιλέα Καντακουζηνὸν καὶ Κραλην φίλους

exhibiturum, quid sentiat, apertissime ostensurum. Si etiamnum sub Romanis essent seseque tueri possent, non se illas, quomodo nec alias neglecturum: sed moriturum prius, quam imbelle aliquid parumque ingenuum commissurum. Quia vero alias multis, alias paucioribus abhinc annis, Romanis imperatoribus adhuc superstitibus, ablatas tenerent, nec se reprehensionem incursurum, si tamdiu usurpatas dimiserit. Et pactus est iuraturum: videndum ipsis, ut pacem ac foedus sancte tueantur; se omni ratione iurata praestiturum, nec pro regione et oppidis, quae Romanis antea paruissent, molestiam eis creaturum. Si priores per iniquitatem atque periurium arma ceperint, non solum illis, quarum causa iurarit, recipiendis, si poterit, non temperaturum: sed etiam iam olim Triballorum peculiares, si quiverit, subacturum, sicut et ipsi Romanorum omnes subigerent, si voluntati vires responderent. Crales et qui aderant Triballi admirari et obstupescere imperatorem, qui quamquam exul et miser, nihil tamen timidum neque fictum, sed sincere omnia et ex animo locutus esset. Ac de societate quidem actum est isto modo: in has autem conditiones iuratum. Ut imperator Cantacuzenus et Crales amici ac socii essent in omne tempus, neuterque alterius provinciam infestaret ullis artibus aut ma-

εἶναι διὰ βίου καὶ συμμάχους, καὶ μηδένα τὴν ἀλλήλων κακοῦν A.C. 1342 μήτε τέχνῃ, μήτε μηχανῇ μηδεμιᾷ, ἀλλὰ βασιλέα μὲν C τὸν Καντακουζηνὸν, ὧν ὁ Κράλης γέγονε κύριος πόλεων Ῥωμαίοις ὑπηκόων, ἢ παρὰ πατρὸς παραλαβὼν, ἢ αὐτὸς ἁρπάσας ἔτι περιόντος βασιλέως Ἀνδρονίκου, μηδεμίαν μήτε ἀπαιτεῖν, μήτε πόλεμόν τινα κινεῖν περὶ αὐτῶν· τὰς δὲ ἐπιλοίπους, ὅσαι νῦν ἔτι ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων τελοῦσιν ἡγεμονίαν, ἔχειν αὐτὸν καὶ μηδεμίαν ἀφαιρεῖσθαι Κράλην μήτε τέχνῃ, μήτε μηχανῇ μηδεμιᾷ, ἀλλὰ συμμαχεῖν μόνον βασιλεῖ ἐπὶ τῷ ταύτας καταδουλοῦσθαι. καὶ ὅσαι μὲν αὐτῶν ἢ ὅπλοις ἁλῶσιν, ἢ ὁμολογίᾳ προσχωρήσουσι παρόντος βασιλέως, ταύτας ἔχειν βασιλέα καὶ Τριβαλοὺς ἀδικεῖν μηδέν· ἂν δ' ἀπόντος βασιλέως, ἢ αὐτὸς Κράλης ἢ ὅπλοις ἢ ὁμολογίᾳ ἢ χρήμασι D τοὺς κατοικοῦντας διαφθείρας, ἢ τῶν ὑπ' αὐτὸν δυνατῶν τις πόλιν παραστήσεται τῶν Ῥωμαίοις ὑπηκόων, καὶ ταύτην εἶναι βασιλέως καὶ ἀποδιδόναι ἀπαιτοῦντι, μηδὲν πολυπραγμονοῦντας. αὐτὸν δὲ Κράλην πολέμιον εἶναι Ἄννῃ τε τῇ βασιλίδι καὶ τῷ υἱῷ Ἰωάννῃ τῷ βασιλεῖ καὶ σπένδεσθαι μηδέποτε, ἀλλὰ κακοῦν κατὰ τὸ δυνατὸν βοηθοῦντα Καντακουζηνῷ τῷ βασιλεῖ, τρόπῳ ὁποίῳ ἂν δύναιτο ἰσχυροτάτῳ. καταστάντος δὲ καὶ Καντακουζηνοῦ βασιλέως ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, Κράλῃ συμμαχεῖν κατὰ τὸ δυνατὸν, ἄν τις ἐπίῃ ἐπ' αὐτὸν, καὶ πολέμιον ἡγεῖσθαι τὸν αὐτῷ ἐπιστρατεύσοντα. γενομένου δὲ καὶ περὶ Χρέλη τοῦ Τριβαλοῦ λόγου οὐκ ὀλίγου, P. 499

22. ἐπιοίῃ M.

chinis: sed Cantacuzenus urbium Romanarum, quarum Crales esset dominus, sive eas a patre accepisset, sive ipse eas Andronico imperatore vivente sub se redegisset, nullam neque reposceret, neque ob eas ullum bellum intentaret: reliquae vero, quae nunc etiam sub Romano imperio censerentur, Cantacuzeni essent nullamque Crales ullis artibus machinisve adimeret; sed imperatorem ad eas subiiciendas iuvaret tantummodo. Et quotquot quidem aut armis caperentur, aut ex pacto se dederent imperatori praesenti, has imperator haberet: Triballi nihil iniuriarum facerent. Sin absente imperatore, aut ipse Crales vel armis vel deditione vel pecunia incolis corruptis, aut dynastarum ei subiectorum aliquis urbem Romanam subegisset, haec quoque imperatoris esset et reposcenti nihil causando redderetur. Item ut ipse Crales Annae imperatrici et Ioanni, eius filio, imperatori, hostis esset, nec unquam foedus cum illis feriret: sed incommodaret pro viribus, Cantacuzenum imperatorem adiutans quam posset strenuissime. Compos autem imperii Cantacuzenus, Cralem sua potentia tueretur, si quis eum invaderet, ac

A.C. 1342 καὶ Κράλη μὲν αὐτὸν ἀντιποιουμένου διὰ τὸ ὁμόφυλον, βασιλέως δὲ ὡς ἔτι Ἀνδρονίκου περιόντος τοῦ βασιλέως αὐτομολήσειεν ἰσχυριζομένου, καὶ νῦν οὐ μόνον ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων τελοίη ἡγεμονίαν, ἀλλὰ καὶ ἰδίως αὐτῷ προσχωρήσοι καὶ ἕλοιτο πράττειν τὰ αὐτοῦ, προσέτι δὲ καὶ ὅρκους ὑποδεικνύντος, δι' ὧν συνέθετο ὁ Χρέλης δουλεύειν Καντακουζηνῷ τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ δίκαια ἐδόκει λέγειν, συνέθετο καὶ ὁ Κράλης καὶ προσεγράφετο καὶ αὐτὸς τοῖς ὅρκοις. οἱ μὲν οὖν ὅρκοι
B οὕτως ἐγράφοντο. ἔδει δὲ καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῶν Τριβαλῶν παρεῖναι, ὡς γενησομένων ἐπ' αὐτοῦ τῶν ὅρκων. καὶ μεταπεμψαμένου τοῦ Κράλη, παρῆν καὶ αὐτὸς οὐκ ἐν μακρῷ. ἐπεὶ δὲ παρῆν ἐν τῇ οἰκίᾳ Κράλη, ἐκεῖνος μὲν ἄχρι τοῦ μέσου προελθὼν τῆς αὐλῆς, ἐπελάβετό τε τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου, ᾧ ὠχεῖτο ὁ ἀρχιεπίσκοπος, καὶ προήγαγεν ἄχρι οὗ εἰώ-
V. 402 θει ἀποβαίνειν, ἔπειτα προσαγορεύσας, εὐλογεῖτο παρ' ἐκείνου. βασιλέα δὲ οὐκ εἴασε τῶν οἰκημάτων προελθεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὸ Ῥωμαίων βασιλέων ἔθος ὑπήντα τε ἔνδον τοῦ οἰκήματος καὶ προσαγορεύσας εὐλογεῖτο καὶ αὐτός. μελλόντων δὲ ἤδη εἰς τὴν ὑστεραίαν ὀμνύειν τοὺς ὅρκους, πέμψας ὁ Χρέλης πρὸς Κράλην, πίστεις ᾔτει, ὡς αὐτός τε δουλεύσων αὖθις καὶ Μελενίκον παραδώσων. Χρέλης γὰρ μάλιστα μὲν
C ἠβούλετο βασιλέα τὸν Καντακουζηνὸν τὴν Ῥωμαίων ἔχειν ἀρ-

13. τε add. M.

pro hoste duceret, qui in eum expeditionem pararet. Multa etiam verba facta de Chrele Triballo: quem cum Crales sibi vindicaret propter communionem gentis, imperator, quod adhuc vivente imperatore Andronico transfugisse ad Romanos affirmaret, et in praesens non solum sub imperio Romano adnumeraretur, sed etiam sibi peculiarem se addixisset; et insuper iuramentum proferret, quo Chreles Cantacuzeno fidem obedientiamque suam obligasset, quoniam iusta dicere videbatur, Crales annuit et iuramento subscripsit. Cum his igitur conditionibus regum sacramenta conscripta sunt. Ceterum et archiepiscopum Triballorum adesse oportebat, in cuius praesentia iuraretur. Is a Crale evocatus, mox affuit: cui ad medium atrii procedens obviam Crales, frenum equi, quo vehebatur, apprehendit et ad locum, quo descendere solebat, perduxit. Quem deinde salutans, fausta ab eodem comprecatione lustratus est. Cantacuzenus ex aedibus prodire non est permissus, sed pro imperatorum Romanorum consuetudine intra aedes occurrens et salutans, similiter bonis precibus ab eo dignatus est. Cum reges postero die sacramenta dicturi essent, Chreles ad Cralem mittens, fidem petit, ut ad eius auctoritatem rediturus Melenicumque traditurus. Chreles enim, tametsi Cantacuzenum Romano potiri imperio et ei subesse mirabiliter cu-

γὴν καὶ ὑπ' ἐκείνου ἄγεσθαι· διακινδυνεύειν δὲ οὐκ ἤθελεν A.C. 1342 ὑπὲρ ἐκείνου. ἐπεὶ δὲ συμβαίη τὰ κατὰ Γυναικόκαστρον περὶ βασιλέα καὶ ἀφίκοιτο εἰς Τριβαλοὺς, νομίσας ὑπὸ Κράλη βιαζόμενον ἑτέρων τέ τινων Ῥωμαίοις προσηκόντων ἀνάγκῃ παραχωρήσειν καὶ ἐκεῖνον παραδώσειν, (ᾔδει γὰρ οὐ περὶ ἐλάττονος τιθέμενον Κράλην τὴν αὐτοῦ ἀποστασίαν,) καὶ δείσας, μὴ καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς εἰς βασιλέα παραπόληται φιλίας, ἐσκέψατο, εἰ δύναιτο Μελενίκον κατασχεῖν, ἵν' αὐτῷ πρὸς Κράλην ἀρκοῦσα παραίτησις εἴη τῆς ἀποστασίας παραδόντι. D συνιδὼν δὲ, ὡς ὅπλοις μὲν οὐκ ἂν εἴη ἁλωτὸς διὰ τὴν ἄγαν φυσικήν τε καὶ κατεσκευασμένην ὀχυρότητα, σίτου δὲ ἐνδείᾳ μᾶλλον, πρῶτα μὲν ἐκώλυσε σῖτον εἰσκομίζειν, ἔπειτα δὲ ἐπέκειτο καὶ φανερῶς πολεμῶν. Ἀσάνης δὲ καὶ ἡ περὶ αὐτὸν φρουρὰ ὁρῶντες, ὡς οὐκ ἀντισχήσουσι πρὸς τὴν πολιορκίαν διὰ σίτου ἀπορίαν, (βασιλεῖ γὰρ διὰ τὰ συμβεβηκότα βοηθεῖν οὐκ ἐνῆν,) συμβὰν δέ τι καὶ ἕτερον περὶ αὐτοὺς, παρέδοσαν τὴν πόλιν Χρέλῃ. ὁ δὲ πρὸς Κράλην πέμψας, διελέγετο περὶ συμβάσεων καὶ προσεχώρει φανερῶς. Κράλης μὲν οὖν ὑπερήσθη τοῖς γεγενημένοις καὶ ὅρκους παρείχετο αὐτίκα Χρέλῃ καὶ ὑπεποιεῖτο. βασιλέα δὲ ἐλύπησεν οὐκ ὀ- P. 500 λίγα τὸ συμβάν. εἰς τὴν ὑστεραίαν γὰρ ἐπεὶ ἧκον ὀμόσοντες τοὺς ὅρκους κατὰ τὰς συνθήκας, Κράλης μὲν ἠξίου Μελενίκον τε καὶ Χρέλην τοῖς ὅρκοις μετεγγραφῆναι ὡς προσή-

5. ᾔδη P.

piebat, non tamen etiam eius causa obiectare se periculis volebat. Ut autem post illa ad Gynaecocastrum gesta imperator ad Triballos est profectus, opinatus a Crale coactum, tum alia quae essent Romanorum, tum ipsum quoque illi dediturum, (norat enim, Cralem defectionem suam inique tulisse,) timensque, ne sibi propter coniunctionem cum imperatore una pereundum esset, considerabat, qua ratione Melenicum occuparet: qua tradita Cralis iram placaret. Sed cum armis haud expugnabilem cognosceret, quod natura et operibus esset munitissima, primum quidem alimenta importari vetabat; deinde aperta vi eam adoriebatur. Asanes et praesidiarii, cernentes penuria commeatus obsidionem diutius sustineri non posse, (imperatori namque propter eventa, de quibus diximus, accurrere cum auxilio non licebat,) et cum aliud praeterea ipsis quiddam contigisset, Chreli urbem dediderunt. Qui ad Cralem misso oratore, palam ei se adiunxit. Quo ille facto supra modum laetatus, statim ei iuravit atque in fidem et clientelam suam recepit. Hic casus imperatori non parum doluit. Nam postridie, cum ex condicto iuraturi venissent, Crales Melenicum et Chrelem ad iuramentum adscribi, ut sibi debitos, contendebat, quod antequam iuraretur, ad se accessissent. Imperator renitens, Cralem iniquitatis ac laesi foederis arguebat.

A. C. 1342 κοντας αὐτῷ· πρὶν γὰρ τοὺς ὅρκους γενέσθαι προσεχώρησαν. βασιλεὺς δὲ ἀντέλεγεν, ἀδικεῖν φάσκων Κράλην καὶ παρασπονδεῖν. ἐξ ὅτου γὰρ ἐγένοντο αἱ συμβάσεις, δεῖν ἑκατέρους στέργειν οἷς συνέθεντο. εἰ δ' ἄρα καὶ μέτριά τινα ἐθέλοι ἀδικεῖν, Χρέλην μὲν ἔχειν, ὁμόφυλόν τε ὄντα καὶ ὀλίγῳ πρότερον αὐτομολήσαντα Ῥωμαίοις, Μελενίκον δὲ ἐᾷν, ἐξ ἐτῶν ἤδη παλαιῶν ὑπήκοον ὄντα τοῖς Ῥωμαίων βασιλεῦσι.
B Κράλης δὲ οὐχ ἑτέρῳ ἔφασκεν, ἀλλ' αὐτῷ χρήσεσθαι διαιτητῇ περὶ ὧν ἀμφισβητοῦσι. τοὺς μὲν γὰρ ὅρκους τοὺς περὶ τῶν σπονδῶν τῇ προτεραίᾳ γεγράφθαι, οἷς ἐγγέγραπται, τὰς μὲν ἡρπασμένας αὐτῷ ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας πόλεις ἔχειν καὶ μηδεμίαν ἀπαιτεῖσθαι παρ' αὐτοῦ, τὰς δ' ἔτι τελούσας ὑπὸ Ῥωμαίοις βασιλέα ἔχειν· ὥστ' οὐκ ἂν ἀδικοίη, πολλαῖς πρότερον ἡμέραις ἢ γενέσθαι τὰς τοιαύτας συμβάσεις Χρέλη μετὰ Μελενίκου προσχωρήσαντος, ὡς ἐκ τῶν ἐκείνου γραμμάτων ἐγίνετο καταφανές. βασιλεὺς δὲ πρός τε τὸ πείθειν ὁμοῦ διὰ τὰς τοιαύτας εὑρεσιλογίας καὶ πρὸς τὸ βιάζεσθαι ἔχων ἀδυνάτως, παρεχώρησε καὶ ἄκων, καὶ ἐγένοντο
C οἱ ὅρκοι ἐπὶ τούτοις. μετὰ δὲ τοὺς ὅρκους ὁ Κράλης τῶν ἐν τέλει τοὺς δυνατωτάτους αὐτοῦ συναγαγὼν τέσσαρας ὄντας πρὸς τοῖς εἴκοσι, τέσσαρας μὲν αὐτὸς κατεῖχε, τοὺς δὲ εἴκοσι παρεδίδου βασιλεῖ ἅμα ταῖς ὑπ' ἐκείνους στρατιαῖς, ὡς πάντα προθύμως, ἅπερ ἂν κελεύῃ βασιλεύς, ποιήσοντας. ἐκεῖνος μὲν οὖν ἅμα Τριβαλοῖς παρεσκευάζοντο ὡς ἀφιξόμε-

Ex quo enim foedus conceptum sit, utrumque pactis conventis stare oportere. Quodsi modestius iniuriam facere velit, Chrelem sibi habeat, quia et Triballus sit et paulo ante ad Romanos transfugerit: Melenicum relinquat, quae inde a vetustis temporibus Romani iuris fuerit. Crales contra non alio, sed ipsomet iudice in ista lite usurum. Nam iuramenta foederis heri in tabellas relata esse, in quibus pateret, ut quas a Romano principatu abstulisset urbes, sibi haberet nullamque repetere fas esset: quae autem adhuc in eo numerarentur, imperatoris essent. Quare nihil hic adversus aequitatem peccari, cum multis diebus ante isthaec pacta Chreles ad eius partes transierit, quod ex litteris eiusdem constet. Imperator nec persuadere potis, ubi tam prompte verba funditabantur, nec cogere, cessit invitus. Et iuratum utrimque dictis supra conditionibus. Postea Crales, quatuor et viginti suorum dynastarum opulentissimis congregatis et quatuor sibi retentis, ceteros cum sua uuumquemque copia militari imperatori attribuit, facturos alacriter omnia, quae is velit. Cum Triballis igitur Didymotichum iter adornabat. At qui Thessalonicae erant, Syrge ductore Rhentinam processerunt. Castelli indigenae ut Cantacuzenum aerumna cogente ad Triballos

νοι εἰς Διδυμότειχον. ἡ δὲ ἐν Θεσσαλονίκῃ στρατιὰ ἐπεὶ A. C. 1342
ἀπῆραν ἡγουμένου Συργῆ, πρὸς Ῥεντίναν ἐστρατοπεδεύσαντο.
ὁ δὲ ἐν τῷ φρουρίῳ δῆμος, ἐπεὶ ἐπύθετο Καντακουζηνὸν τὸν
βασιλέα πρὸς τὴν γῆν τῶν Τριβαλῶν ἀφιγμένον κατὰ συμ- V. 403
φορὰν, παρῆν δὲ καὶ Συργὴς μετὰ τῆς στρατιᾶς, ἐπιτίθενται
τοῖς διακοσίοις, οὓς κατέλιπεν ὁ βασιλεὺς φρουρεῖν ἅμα ἡγε-
μόνι, καὶ κρατήσαντες, αὐτούς τε παρέδοσαν καὶ τὸ φρούριον D
Συργῇ. ὁ δὲ τῇ συνήθει χρησάμενος ὠμότητι, ἵππους τε
καὶ ὅπλα ἀφελόμενος καὶ τῶν ἄλλων, ὧν εἶχον, ἀπογυμνώσας,
ἔπειτα πληγὰς ἑκάστῳ διακοσίας ἐπετίθει πάντων ὁρώντων,
μηδένα παραλιπὼν, τὸ ἀπ' ἐκείνου δὲ κατακλείσας ἐν δεσμω-
τηρίοις, καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς δυνατοὺς, ὡς τὰ Καντακουζη-
νοῦ τοῦ βασιλέως ᾑρημένους, πάντων ἀποστερήσας τῶν ὄντων
καὶ τιμωρησάμενος οὐ μετρίως, ἐνίων δὲ καὶ καταψηφισάμενος
φυγὴν, ἦλθεν εἰς Φεράς.

μϛ΄. Ἀπόκαυκος δὲ ὁ μέγας δοὺξ ἅμα ταῖς ναυσὶν εἰς P. 501
Πολύστυλον ἐλθὼν, ἐπεὶ προσεχώρει ἑκουσίως, τοὺς μὲν τῶν
πολιτῶν ὅσους μάλιστα ὑπώπτευεν, ἐν ταῖς ναυσὶν εἶχεν, ὡς B
εἰς Βυζάντιον κομίσων· τοὺς δὲ τὰ ἐκείνου ᾑρημένους εὖ
ποιήσας ἀπέλιπεν ἐκεῖ, ἄρχοντα ἐπιστήσας Γουδέλην τὸν βα-
σιλίδος οἰνοχόον. πρὸς δὲ τοὺς ἐν Διδυμοτείχῳ πέμψας, „τὰ
μὲν περὶ Καντακουζηνὸν εἰργασμένα" ἔγραφεν „ἐν Θεσσα-
λονίκῃ παρ' ἐμοῦ οὐδ' ὑμᾶς οἴομαι ἀγνοεῖν· οὕτω πᾶσι γνω-
ριμώτατα διὰ μέγεθος γεγενημένα. τοίνυν ἐπεὶ πᾶσα ἡ περὶ
ἐκεῖνον ἐλπὶς περιῄρηται ὑμῶν, δέον πᾶσαν πρόφασιν καταλι-

14. οὐ om. P. et M.

abisse acceperunt, et Syrges manum adduxit, ducentos ad custodiam ab imperatore relictos invadunt, victosque ipsos et castellum Syrgi contradunt. Qui solita crudelitate equis et armis et aliis, quae habebant, primum spoliatos, post in conspectu omnium singulis, nemine excepto, ducentas plagas incutit et in carceribus eos includit. Potentiores autem cives, ut Cantacuzenicae factionis, omnibus fortunis exuit, nec mediocriter punit et quosdam exilio damnat: ita Pheras venit.

46. Magnus autem dux Apocauchus Polystylon navibus delatus, quoniam urbs libenter in potestatem veniebat, de civibus alios, quos in primis suspectos habebat, in navem coniecit, Byzantium eos portaturus: alios secum facientes ibi reliquit, nec immerito, praefecto Gudele, imperatricis pocillatore, imposito. Ad Didymotichenses autem scripsit in haec verba. Quae ob Cantacuzenum Thessalonicae egerim, nec vobis clam esse opinor, cum propter magnitudinem omnibus sint notissima. Quoniam igitur tota de illo spes vestra evanuit, nihil tergiversantes, ad Aenum mihi vos occurrere

A.C. 1342 πόντας εἰς Αἶνον ἥκειν ὑπαντήσοντας, ἄγοντας καὶ τὸν ἀδελφὸν (ἦν γὰρ ἐν δεσμωτηρίῳ φρουρούμενος ἐκεῖ·) εἰ μὲν οὖν καὶ Ἀσάνης βούλοιτο συνελθεῖν ὑμῖν, ἄριστ' ἂν ἑαυτῷ βουλεύσαιτο. εἰ δ' αὐτόθι μένειν ἐθελήσει, ἀλλ' ὑμᾶς γε C πάντως μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ εἰς Αἶνον ἥκειν. Ἀσάνην δὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν καὶ παιδία τὰ ἐκείνης, ὅταν ἐν Διδυμοτείχῳ γένωμαι, προνοίας ἀξιώσειν, ἥτις καὶ αὐτοῖς ἂν δόξειεν ἀρκοῦσα ὡς ἐν τοῖς παροῦσιν. ὁ μὲν οὖν μέγας δοὺξ τοιαῦτα ἔγραφε κόμπου καὶ φρονήματος πεπληρωμένα. οἱ ἐν Διδυμοτείχῳ δὲ, ἐπεὶ πρότερον οὐδὲν ἦσαν περὶ βασιλέως πεπυσμένοι, ἐθορυβήθησαν μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, τὸ πρῶτον· ἔπειτα ἀναθαρσήσαντες καί τι περὶ βασιλέα οἰηθέντες ἃ περὶ στρατεύματα εἴωθε συμβεβηκέναι, ὃ ταχέως ἂν διορθωθείη, πρὸς μέγαν δοῦκα τὸν Ἀπόκαυκον καὶ αὐτοὶ ἀντέγραψαν τοιαῦτα. D „τὰ παρὰ σοῦ γεγραμμένα ἀναγνόντες εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας καὶ μωρίας ἥκοντα καὶ θρασύτητος, πρῶτα μὲν ἐθαυμάσαμεν, ὅθεν εἰς τοσοῦτον ἥκεις μελαγχολίας, ἔπειτα συνιδόντες, ὡς τὰ ἴσα τετολμηκότι τῷ σῷ πατρὶ τῷ διαβόλῳ καὶ κατὰ βασιλέως τοῦ πολλὰ εὐεργετήσαντος ἄδικον χεῖρα κεκινηκότι καὶ πολεμήσαντι φανερῶς, οὐδὲ κατὰ τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὸν κόμπον τῶν ῥημάτων τοῦ πατρὸς ἔδει ἀπολείπεσθαι, εἰκότα ἐνομίσαμεν ποιεῖν καὶ προσήκοντα φθέγγεσθαι σαυτῷ. τὴν μὲν οὖν ἐξαρχῆς ἀφάνειαν τὴν σὴν καὶ τὴν φαυλότητα καὶ τῶν τρόπων καὶ τοῦ γένους, οὐδ' αὐτοὶ ἀγνοοῦμεν, ὥσπερ

13. διορθείη P.

et una fratrem meum (qui illic in custodia erat) adducere oportet. Si et Asanes vobiscum venerit, res suas fecerit meliusculas. Sin illic remanere maluerit, omnino vos Aenum cum fratre venitote. Asanem autem cum sorore eiusque liberis, ubi Didymotichi fuero, tali cura dignabor, quam et ipsi ut pro tempore sufficientem iudicabunt. Haec magnus dux ostentationis et fastus plena scripsit. Didymotichenses, quia nihil hactenus de imperatore audierant, primum, ut debuerunt, perturbati sunt. Dein resumptis animis, et existimantes, aliquid imperatori contigisse huiusmodi, quale in exercitibus solet, quod cito emendari posset, Apocaucho his verbis rescribunt. Lectis litteris tuis tam vecordibus, tam stolidis et confidentibus, principio admirati sumus, unde te atra bilis sic exagitet. Post cum perspexissemus, te, qui patrem tuum diabolum audacia aequasses et imperatorem tam bene de te meritum laesisses palamque oppugnasses, etiam arrogantia ac verborum ampullis eodem patre tuo inferiorem esse noluisse, nostrarum fore partium censuimus, si te alloqueremur. Tuam igitur ab initio obscuritatem moresque vitiosos et genus despicabile nec nos nescimus, quae nemo Romanorum nescit. Macreno enim primum, vectigalia a quibusdam

οὐδὲ τῶν λοιπῶν Ῥωμαίων οὐδὲ εἷς. Μακρηνῷ γὰρ πρῶτον A. C. 1342 χρήματά τινας εἰσπράττοντι γεωργοὺς, ὀλίγου ἕνεκα ἐδούλευσας μισθοῦ, καὶ μετ' ἐκεῖνον ἄρχοντι τῷ Νικολάῳ, τῶν P. 502 αὐτῶν κἀκείνῳ ἐχομένῳ ἐπιτηδευμάτων, καὶ τρίτῳ μετ' ἐκείνους V. 404 τῷ Στρατηγῷ ὠνομασμένῳ, περὶ τοὺς ἅλας καὶ τὴν ἐκείνων διάθεσιν ἠσχολημένῳ τότε, ὃν καὶ τοῖς ἰδίοις χρήμασιν ἐξώσας τῆς ἀρχῆς, διαβολαῖς καὶ συκοφαντίαις καὶ ψεύδεσι μυρίοις καὶ ἐπιορκίαις ταῖς φίλαις χρησάμενος πρὸς βασιλέα τὸν πρεσβύτερον Ἀνδρόνικον, αὐτὸς ἄρχων ἀπεδείχθης τῶν ἁλῶν. καὶ μέχρι τούτου σοι τὰ τῆς εὐημερίας ἔστη. κινδυνεύοντι δὲ ἤδη ἀπολέσθαι διὰ τῶν τρόπων τὴν σκαιότητα καὶ μοχθηρίαν καὶ τὸ χρήματα μυρία τῷ δημοσίῳ ὀφλεῖν, ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς ὁ Καντακουζηνὸς Συργιάννῃ δεηθέντος B παραλαβὼν, ἐξ ἀτίμου καὶ καταφρονουμένου περίβλεπτον πεποίηκεν οὐκ ἐν μακρῷ· δι' ἃ καὶ τῶν εὐγενεστέρων οὐκ ὀλίγοι ἤχθοντο δικαίως καὶ ἐδυσχέραινον, ὅτι τὸν μηδενὸς ἄξιον μεγάλων τινῶν ἠξίωσε καὶ θαυμασίων. ὧν τὴν ὑπερβολὴν οὐδὲ αὐτὸς φέρειν δυνηθεὶς, κατὰ τοῦ μετὰ θεὸν πλάσαντος καὶ ἐκ κοπρίας ἀναγαγόντος, ὥσπερ ὁ Σατὰν κατὰ θεοῦ πόλεμον κεκίνηκας, τὸ ὑπήκοον ἐκπολεμώσας, προφάσει μὲν, ὥσπερ ἐκεῖνος, τοῦ πρόνοιάν τινα αὐτῶν ποιεῖσθαι, τῇ δ' ἀληθείᾳ φθονῶν αὐτοῖς τῆς σωτηρίας. καὶ νῦν ἔξεστιν ὁρᾶν, ὡς αἱμάτων μὲν ἀνθρωπίνων ἐνέπλησας τὰς πόλεις πάσας Ῥωμαίων· δεσμωτήρια δὲ, καίτοι πρὸς τοῖς οὖσι πολ- C

5. ὀνομασμένῳ P.

agricolis cogenti, mercenariam dedisti operam; et post illum praefecto Nicolao, cuius idem institutum fuit: et tertio post illos Stratego appellato, salis curatori; quem ut argento suo et calumniis ac sycophantiis milleque mendaciis ac periuriis tibi usitatis praefectura apud imperatorem Andronicum seniorem depulisti, ipse eam es consecutus. Atque ibi felices tui successus constiterunt. Cum iam propter mores agrestes et improbos et infinita nomina, quae publice debebas, tibi pereundum esset, imperator noster Cantacuzenus, Syrgianne parario, te inhonorum prorsus et contemptum brevi conspicuum reddidit, non paucis de nobilitate id iniquissime ferentibus: et iure quidem, quod hominem nullius pretii amplis quibusdam et eximiis ornamentis cumularet; quorum praestantiam cum nec ipse posses ferre, adversus eum, qui te secundum Deum quodammodo finxit et de stercore erexit, velut Satan contra Deum arma movisti, cum subiectos in illum exacerbasti, specie, quasi illis consuleres, cum revera salutem ipsis et incolumitatem invideres. Et nunc in propatulo est, quomodo humano sanguine omnes Romanorum civitates repleveris Carceres, quamvis multo plures, quam erant, abs te constructi sint, vinctorum multitudinem

A.C. 1342 λαπλασίω κατεσκευασμένα ὑπὸ σοῦ, ὅμως ὑπὸ πλήθους τῶν δεσμωτῶν στενοχωροῦνται. ἁρπαγαὶ δὲ καὶ λεηλασίαι καὶ μυρία ἕτερα δεινὰ ὁσημέραι ἐν ταῖς πόλεσι τολμῶνται, καὶ δάκρυα πανταχοῦ καὶ κωκυτοὶ, καὶ ὁ φειδόμενος οὐδὲ εἷς. ἀλλ' ὥσπερ ὁ Σατανᾶς τοῖς μάλιστα θεῷ προσῳκειωμένοις καὶ βελτίοσι τῶν ἄλλων δεῖν ἔγνωκε πολεμεῖν, τῶν ἄλλων ἀμελῶν, οὕτω δὴ καὶ σὺ τοὺς ἀρίστους τῶν ἑκασταχοῦ πόλεων καὶ δυναμένους τὰ δέοντα συνορᾷν διαφθείρων καὶ κατακόπτων ἀπανθρώπως, τῶν πολλῶν, ὡς οὐδενὸς ἀξίων, οὐδένα λόγον ποιῇ, ὡς ὕστερον ἢ δειλίᾳ καὶ ἀπειρίᾳ τῇ πρὸς D τοὺς πολέμους βαρβάροις παραδώσων ἢ αὐτὸς κατὰ σχολὴν διαφθερῶν· καὶ ὅλως κοινὴν πανωλεθρίαν τοῦ Ῥωμαίων γένους διανοῇ, εἰ μὴ θεὸς κωλύσειε, τὴν μισανθρωπίαν βδελυξάμενος. βασιλεὺς δὲ Καντακουζηνὸς ὁ ἡμέτερος καὶ σὸς δεσπότης, κἂν ἔτι πλείω καὶ δεινότερα ἀγνωμονήσῃς, ὥσπερ τῶν δούλων οἱ κακοτροπώτατοι, τὴν ἐκ προγόνων εὔκλειαν ἄχρι νῦν διασώζει καὶ τὴν ἐπιείκειαν καὶ τὴν σεμνότητα τῶν τρόπων, καὶ Ῥωμαίων συμπάντων ἄρχων, καὶ βασιλέως ἔτι περιόντος, οὐδὲν ἧττον καὶ νῦν ἐστι βασιλεύς. εἰ δέ τι περὶ αὐτὸν συμβέβηκε καὶ δυσχερὲς, θαυμαστὸν οὐδέν· πολλὰ P. 503 γὰρ ὁ παρεληλυθὼς τοιαῦτα χρόνος ἔσχηκε παραδείγματα. ἡμεῖς δὲ ἐκείνῳ τὴν πίστιν ἄδολον φυλάξομεν καὶ καθαρὰν, οὐ μόνον περιόντι, ἀλλὰ καὶ τοῖς παισὶ μετὰ τὴν τελευτὴν,

5. Σατὰν M. 9. ὡς M., καὶ P.

non capiunt. Rapinae et direptiones aliaque mala innumera quotidie in urbibus nefarie perpetrantur. Ubique lacrimae, ubique gemitus, et qui his vacet, nullus reperitur. Sed quemadmodum cacodaemon Deo deditissimos sanctimoniaque supra alios eminentes sibi oppugnandos sumit, ceteros negligit: ita sane tu quoque per omnes urbes optimum quemque, et recti intelligentem disperdens et inhumaniter concidens, vulgi, ut vilis et abiecti, rationem nullam ducis: postea illud aut ex timiditate et imperitia bellandi tua barbaris obiecturus, aut ipse paulatim perditurus: omninoque communem Romani generis internecionem machinaris, nisi Deus misanthropiam tuam detestatus prohibuerit. Imperator autem Cantacuzenus, noster ac tuus dominus, quamvis plura et deteriora, ut servus sceleratissimus, designaris, acceptam a maioribus suis gloriam usque nunc cum modestia gravitateque morum conservat, et Romanorum universorum adhuc vivo imperatore princeps, nihilo minus etiam nunc imperator est. Cui si quid tristius accidit, nihil novum; multa enim ex antegresso tempore huiusmodi exempla colliguntur. Nos integram ac sinceram fidem non ipsi solum viventi, sed post obitum item filiis eius praestabimus: nec bonorum promissio, nec malorum inflictio, nec aliud quidquam omnium a fide et caritate

καὶ οὔτε ἀγαθῶν ἐπαγγελίαι, οὔτε δεινῶν ἐπαγωγαὶ, οὔθ' A. C. 1342
ἕτερον τῶν ὄντων τι, τῆς πρὸς ἐκεῖνον πίστεως δυνήσεται ἀ-
ποστῆσαι καὶ ἀγάπης. σοῦ δὲ ἐπιστρέψει ὁ πόνος ἐπὶ τὴν
κεφαλὴν καὶ ἐπὶ κορυφὴν ἡ ἀδικία σου καταβήσεται. τὴν
μὲν οὖν ἀπολογίαν ἔχεις ἤδη παρ' ἡμῶν ἀξίαν τῶν γεγραμ-
μένων. τοὺς κεκομικότας δὲ τὰ γράμματα νῦν μὲν ἀπαθεῖς
ἀπεπέμψαμεν κακῶν, τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα κειμένους αἰδού-
μενοι νόμους, οἳ κακῶς ποιεῖν ἀπαγορεύουσι τοὺς πρὸς ἀπαγ- B
γελίας ἥκοντας· ἂν δὲ μετ' αὐτοὺς ἕτεροί τινες ἀφίκωνται,
ἴστωσαν μὴ ἄνευ πληγῶν καὶ τιμωρίας τῆς δεούσης ἀπαλλά-
ξοντες." τοιαῦτα μὲν οἱ ἐν Διδυμοτείχῳ ἀντέγραψαν Ἀπο-
καύκῳ τῷ μεγάλῳ δουκί. ὁ δὲ, ἐπεὶ τὰ γράμματα ἀνέγνω,
πολλὰ τοῖς γεγραφόσιν ἀπειλήσας, ἀπέπλευσεν εἰς Βυζάντιον
καὶ ἐδέξαντο αὐτὸν ὅ,τε πατριάρχης καὶ ἡ συνωμοσία μετὰ V. 405
πολλῶν τῶν κρότων καὶ ἐπαίνων, ὡς καλῶς ἐστρατηγηκότα
καὶ νενικηκότα Καντακουζηνόν. καὶ αὐτὸς ἤδη φρονήματος
ὢν ἀνάπλεως διὰ τὴν στρατηγίαν, ἀνυπεύθυνον ἑαυτῷ πα-
ρείχετο τῶν πραγμάτων τὴν ἀρχὴν καὶ πάντα ἔπραττε καὶ C
διῴκει, ᾗ αὐτῷ ἐδόκει, τὴν ὑπόκρισιν καὶ τὸ βουλεύεσθαι
ἤδη ὡς ἀνόνητον ἀποῤῥίψας. Εἰρήνη δὲ βασιλὶς ἡ Καντα-
κουζηνὴ ἅμα Μανουὴλ Ἀσάνῃ τῷ ἀδελφῷ, ἐπεὶ οἱ παρὰ
Ἀποκαύκου τοῦ μεγάλου ἥκοντες δουκὸς ἀπήγγελλον τὰ
περὶ βασιλέως οἷα συμβαίη ἐν Γυναικοκάστρῳ, ὑπώπτευον
μὲν καὶ μὴ παντάπασιν εἶναι ἀληθῆ, πλὴν ἐθορυβοῦντο
σφοδρῶς καὶ ἐκυμαίνοντο. ἐδεδοίκεσαν γὰρ, μὴ τῶν αὐ-

illius nos abstraxerit. Tuus autem labor revertetur in caput tuum et in verticem tuum iniquitas tua descendet. Habes dignum abs te scriptis responsum. Tabellarios nunc quidem intactos dimisimus legum reverentia, quibus illis cavetur. Si alii supervenerint, sciant se sine plagis supplicioque condigno haud abituros. Haec qui erant Didymotichi, Apocaucho magno duci responderunt: quibus ille perlectis, multa minatus Byzantium abnavigavit, ubi a patriarcha et coniuratis cum geminatis plausibus et praeconiis, ut qui praeclare implesset ducis officium Cantacuzenumque vicisset, exceptus est: qui iam propter ductum exercitum superbia turgidus, rerum summae sic praeesse incipiebat, ut rationem nullam referret: simulareque amplius et consultare, ut inutilia, spernens, pro libidine faciebat et regebat omnia. Irene autem Cantacuzena imperatrix, cum Manuele Asane fratre, ut ab Apocaucho nuntii venerunt, quid imperatori apud Gynaecocastrum fieret, quamquam non penitus vera esse suspicarentur, tamen vehementer conturbabantur sollicitudinumque fluctibus aestuabant. Metuebant namque, ne quidam de illius exercitu clam negotium Annae agentes, opportunitatem hanc et adversam

A.C. 1342 τοῖς τινες συνόντων κρύφα τὰ βασιλίδος Ἄννης πράττοντες, ὥσπερ ἑρμαίον λαβόμενοι τοῦ καιροῦ καὶ τῆς δυσπραγίας βασιλέως, στασιάζειν πείσωσι τὸν δῆμον καὶ τὴν στρατιὰν, D καὶ ἀπόληται αὐτοῖς παντάπασι τὰ πράγματα διαφθαρέντα. μάλιστα δὲ ἐν ὑποψίᾳ εἶχον τόν τε Κομιτόπουλον καὶ Βατάτζην, οἳ τῶν Παλαιολόγου μὲν ἦσαν βασιλέως οἰκετῶν, τότε δὲ ὑπὸ Καντακουζηνοῦ βασιλέως εἰς ἑσπέραν ἐκστρατεύοντος ἐπὶ τῆς ἔξω Διδυμοτείχου συνοικίας ἦσαν τεταγμένοι, χιλίων ἕκαστος ἄρχοντες τοξοτῶν πεζῶν· ἦσαν δὲ καὶ πρὸς τὸν δῆμον καὶ τὴν ἄλλην στρατιὰν δυνάμενοι οὐ μικρά.

P. 504 μζ΄. Διὰ ταύτας γοῦν τὰς αἰτίας ἐδεδοίκεσάν τε καὶ ἐσκέπτοντο, ᾗ χρὴ αὐτοὺς ὑποποιήσασθαι· ἅμα δὲ διενοοῦντο B καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὡς ἀποπειράσοντες, εἰ διὰ τὰ ἀκουσθέντα μὴ παρετράπησαν τὰς γνώμας. ἐδόκει δὴ οὖν εἰς τὴν ὑστεραίαν πάντων ἐν βασιλείοις συνελθόντων, ἐπὶ τῆς βασιλίδος τὸν Ἀσάνην πρός τε τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὴν στρατιὰν λόγον ἀποτεῖναι καὶ ἀποπειρᾶν τῆς ἑκάστου διανοίας. καὶ ἐς τὴν ὑστεραίαν ἐπεὶ ἦσαν ἐν βασιλείοις πάντες, Ἀσάνης ὁ Μανουὴλ ἐπὶ τῆς βασιλίδος οὕτω τὸν λόγον ἐποιήσατο. „ἄνδρες συστρατιῶται, τὰ μὲν ὑπὸ παρακοιμωμένου τοῦ Ἀποκαύκου πάντες ἀκηκόατε γεγραμμένα πρὸς ὑμᾶς. τὰ μὲν οὖν παρόντα πράγματα ὡς πολλὰς ἐπιδέχεται μεταβολὰς, καὶ ῥᾴδιον C καὶ ἐκ μικρᾶς αἰτίας καὶ τὸν συνετώτατον καὶ κατεστοχασμένον σφαλῆναι, καὶ τὸν ἀπερισκέπτως καὶ ὡς ἔτυχε φερόμε-

sortem imperatoris quasi insperatum lucrum arripientes, seditionem inter populum ac militem concitarent, dareturque res pesti et exitio. Praecipue vero suspicionem Comitopulus et Batatzes movebant, qui imperatoris Palaeologi domestici, tunc a Cantacuzeno in occidentem ducente Didymotichi suburbanis fuerant praepositi, habebantque sub se uterque mille pedites sagittarios et valebant gratia apud populum ac milites plurimum.

47. His de causis timebant, et quomodo eos in officio ac subiectos tenerent, circumspiciebant: simul et de aliis periculum facere cogitabant, ecquid propter audita pristinam voluntatem immutassent. Placuit igitur, postridie, ubi omnes in palatium convenissent, Asanem audiente imperatrice duces ac milites pluribus alloqui et cuiusque animum pertentare. Ad hunc itaque modum Manuel Asanes orsus est. Quae Apocauchus, sacri cubiculi praefectus, ad nos scripserit, commilitones, omnes intellexistis. Ita praesentem statum multis mutationibus obnoxium esse, levique momento vel prudentissimum et sagacissimum decipi, et improvidum atque a casu et fortuna pendentem etiam praeter opinionem beatum fieri, usu et experientia multa universi didicistis. Quod cum ita sit, non tanta

νον καὶ ἄπιστα εὐτυχῆσαι, πάντες ἴστε πολλοῖς ὡμιληκότες A.C. 1342
πράγμασιν. οὐ μὴν διὰ τοῦτο πάντα χρὴ πιστεύειν παρα-
κοιμωμένῳ. ᾧ γὰρ ὅ,τε βίος ἐπίπλαστος ἀεὶ καὶ σκαιωρίας
καὶ ἀπάτης γέμων καὶ ὁ λόγος ἐψευσμένος καὶ οὐδὲν οὐδέ-
ποτε ἔχων ὑγιὲς, πῶς ἂν τις πιστεύσειε νυνὶ εἰρῆσθαι τἀληθῆ;
εἰ δὲ καὶ ἀληθῆ τὰ εἰρημένα, ἀλλ' οὐ παντάπασιν, ἀλλὰ
τοιαῦτα εἶναι τὰ γεγενημένα, οἷα βασιλεῖ μικρὰν δυσχέρειαν
παρεσχημένα, ῥᾳδίως πάλιν ἐπανορθωθῆναι. ὑμῶν δὲ ἕκα-
στος νῦν μὲν ἄχρι τῶν πραγμάτων ἐξουρίων φερομένων οὐ-
δεμίαν ἔσχε πρόφασιν τήν τε εὐψυχίαν καὶ τόλμαν τὴν ἐν D
τοῖς δεινοῖς καὶ τὴν σύνεσιν ἅμα ἐπιδείξασθαι καὶ τὴν εὔ- V. 406
νοιαν, ἣν ἔχει περὶ βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας. νυνὶ δὲ ἤδη
τῶν πραγμάτων παρασχόντων, καὶ πάντας ὁμοῦ καὶ ἰδίᾳ ἕ-
καστον καὶ τὴν σύνεσιν καὶ τὴν εὐβουλίαν ἐπιδείκνυσθαι
χρεὼν καὶ ἐπὶ τοῖς ἔργοις φαίνεσθαι ὁμοίους, ὡς, ἂν ἀπῶσι
τὰ πράγματα, τῶν λόγων οὐδένων ὄντων. τὰ μὲν οὖν ἔργα
ὕστερον ἐπιδειξόμεθα, ἡνίκα ἂν δέῃ· νυνὶ δὲ ἀναγκαῖον γνώ-
μην ἕκαστον εἰσάγειν, ᾗ χρὴ τραπομένους, σφᾶς τε αὐτοὺς
καὶ τὴν ἄλλην πόλιν διασώζειν. οὐ γὰρ ἡσυχάσειν οἴομαι
παρακοιμώμενον, ἀλλὰ ταχέως ἡμῖν ἐπιστρατεύσειν, εἴγε ὄν- P. 505
τως ἀληθῆ τὰ περὶ βασιλέως εἴη εἰρημένα." Ἀσάνης μὲν
οὖν τοιαῦτα ἐπαύσατο εἰπών. Κομιτόπουλος δὲ αὐτίκα ὑπὸ
προθυμίας καὶ τῆς περὶ βασιλέα εὐνοίας κινηθεὶς, ἀναστὰς

fides Apocaucho habenda est. Cui enim vita semper simulata pravitatisque ac fallaciae plena et sermo mendax nihilque probum ac sincerum unquam continens, qui tandem eum nunc vera dixisse quisquam crediderit? Sed demus vera esse: at non omnimodis; sed talia, quae cum imperatori parvum dederint incommodum, parvo negotio corrigi possunt. Vestrum autem unusquisque usque in hanc diem, dum res secundum cursum sine aliqua offensione tenuerunt, magnanimitatis ac fortitudinis suae in rebus turbidis, prudentiae item caritatisque, qua imperatorem et filios eius comprehenderet, ostentandae occasionem nullam nactus est. Nunc, quoniam se obtulit occasio, et omnes simul et seorsum quemlibet, quantum intelligentia consilioque possit, ipso etiam facto demonstrare oportet: verba enim, si facta desint, nihil valent. Sed ad facta postea, quando opus fuerit, veniemus. In praesens singuli sententiam explicare debent, quid agamus, ut nos ipsos reliquamque urbem conservemus. Etenim cubiculi praefectum non quieturum, sed propediem hostiliter in nos iturum existimo: modo plane certa sint, quae de imperatore narrantur. His dictis, Asanes tacuit. Comitopulus, quo erat studio imperatoris incensus, in medium prodiens, hunc in modum disseruit. Neminem ego vestrum, quotquot adestis, fugere

A.C. 1342 καὶ παρελθὼν εἰς μέσους, ἔλεξε τοιάδε. „οὐδένα ὑμῶν, ὅσοι πάρεστε νῦν, οἴομαι ἀγνοεῖν, ὡς βασιλέως ἔτι περιόντος τοῦ μακαρίου τοῖς οἰκείοις συνεξηταζόμην καὶ τοῖς πολλῆς παρ' ἐκείνου καὶ τῆς εὐμενείας ἀπολαύουσι καὶ τῆς προνοίας. καὶ αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπέλιπον, τόγε εἰς ἐμὲ ἧκον, τοῦ μὴ τὴν προσήκουσαν εὔνοιαν εὐγνώμονι δούλῳ ἐπιδείκνυσθαι. οὐ μὴν διὰ τὸ ἐκεῖνον ἐξ ἀνθρώπων γεγονέναι νυνὶ μεταβαλὼν, τοῖς B ἐκείνου παισὶ δεῖν ἔγνων πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν ὁμοίαν γνώμην καὶ νῦν ἔτι διατηρῶ. ὁρῶν δὲ βασιλέα μὲν τὸν Καντακουζηνὸν δίκαια καὶ λυσιτελῆ τοῖς παισὶ βασιλέως ᾑρημένον πράττειν, Ἀπόκαυκον δὲ τὸν παρακοιμώμενον πολλὰς κατ' αὐτοῦ διαβολὰς καὶ συκοφαντίας συνεσκευακότα καὶ ἄλλους προσεταιρισάμενον πονηροτέρους ἀνθρώπους καὶ διεφθορότας καὶ βασιλίδα ἐξηπατηκότας καὶ τουτονὶ τὸν πόλεμον τὸν μυρίων αἴτιον κακῶν νῦν τε ἄχρι γεγενημένον καὶ ἔτι πλειόνων ἐσόμενον πολλῷ κεκινηκότας, εἰ μὴ θεὸς ἄνωθεν κατασβέσει, ἐμίσησά τε τὴν πονηρίαν αὐτῶν καὶ βασιλεῖ μᾶλλον ἔκρινα C δίκαιον προσέχειν, ὡς δίκαιά τε ἅμα καὶ βασιλέως τοῖς παισὶ συμφέροντα καὶ πᾶσιν ὁμοῦ Ῥωμαίοις διανοουμένῳ. νυνὶ δὲ, ὡς ἀκούομεν, δυσκόλοις τύχαις ἐκείνου χρησαμένου διὰ τῶν συνόντων τὴν ἀποστασίαν καὶ πρὸς τὸν Τριβαλῶν δυνάστην ἀφιγμένου, οὐ δίκαιον ἡμᾶς καταπεσεῖν, οὐδὲ πρὸς στάσεις καὶ διαφορὰς χωρήσαντας, ἀνδραπόδων δίκην σφᾶς αὐ-

1. καὶ om. P. 2. πάρεσιαι P.

arbitror, me imperatoris beatae recordationis domesticum, et quidem carum illi acceptumque fuisse: nec vicissim a me (quantum quidem praestare potui) quidquam in amore a probo fidelique servo domino suo remetiendo praetermissum memini. Nec quia ille ab hominibus abiit, ego alius factus, illius filiis bellum inferre decrevi, sed eamdem mentem etiam nunc gero. Cum autem animadvertam, Cantacuzeno propositum esse ea persequi, quae nec a iustitia aliena, et illis utilia sint, contra Apocauchum, cubiculi praefectum, multas in eum calumnias et sycophantias consuisse aliosque impuros ac sceleratos assumpsisse, qui et Augustam circumscripserunt et hocce bellum incenderunt, unde iam mille calamitates natae et plures his nasciturae sunt, nisi Deus de coelo id restinxerit, eorum improbitatem exsecratus, Cantacuzenum potius, et virum iustum et defuncti imperatoris liberis Romanisque universis consulentem, mihi sequendum censui. Quem cum modo in misera et acerba fortuna sua (utpote a suis proditum) ad Triballorum principem profectum audiamus, haud aequum est nos labascere et ad seditiones atque dissidia conversos, pro mancipiis nosmet hostibus turpiter dedere, sed animis consentientes, imperatrici Irenae ac nobis mutuo sacramenta

τοὺς τοῖς πολεμίοις καταπροδοῦναι, ἀλλὰ συμφρονήσαντας, A. C. 1342 ὅρκους δοῦναι βασιλίδι καὶ ἀλλήλοις, ἦ μὴν μηδένα μήτε δι᾽ ἀγαθῶν πολλῶν ἐπαγγελίαν, μήτε δι᾽ ἐπαγωγὴν πολλῶν δεινῶν, ἢ βασιλίδι καὶ παισὶν ἢ ἀλλήλοις ἐπιβουλεύσειν· ἀλλ᾽ ἀμύνεσθαι τρόπῳ παντὶ τοὺς πολεμίους μίαν γνώμην ἔχοντας καὶ τὴν πίστιν ἄδολον καὶ καθαρὰν φυλάττειν βασιλεῖ. πέμ- D πειν δὲ καὶ τὴν ταχίστην πρὸς ἐκεῖνον ἄνδρας, οἳ διδάξουσιν, ὡς ἡμεῖς ὑπὲρ ἐκείνου καὶ φιλτάτων καὶ τῆς γυναικὸς πάντα καὶ πράττειν καὶ ὑπομένειν ἐγνώκαμεν ἄχρι παντὸς, ἵν᾽ αὐτός τε ἥδοιτο τοιαῦτα περὶ ἡμῶν ἀκούων καὶ ἡμῖν πολλὴν εἰδείη χάριν τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας. οὐδὲ γὰρ μικράν τινα οἴεσθαι ἐκεῖνον τὴν περὶ ἡμῶν φροντίδα ἔχειν χρὴ, ἀλλὰ πολλοῖς παλαίειν λογισμοῖς ὑποπτεύοντα, ὥσπερ εἰκὸς, μὴ πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἀποκνήσωμεν.” τοιαῦτα μὲν ὁ Κομιτόπουλος εἶπεν. εὐθὺς δὲ μετ᾽ ἐκεῖνον ὁ Βατάτζης ἐπῄνει τε P.506 τὰ εἰρημένα καὶ ὡς μηδενὸς ἐνδέοντα, μήτε πρὸς σύνεσιν, μήτε πρὸς εὐβουλίαν, ἐπεψηφίζετο καὶ αὐτὸς καὶ ἐπέσπευδε τοὺς ὅρκους. Εἰρήνη δὲ ἡ βασιλὶς καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀσάνης τὴν Κομιτοπούλου παραίνεσιν νομίσαντες θεόθεν κεκινῆσθαι, ἵν᾽ εἴη πᾶσι παράκλησις πρὸς τοὺς ἀγῶνας τὸ τοὺς ὑποπτευο- V.407 μένους τουτουσὶν οὕτως ἔχοντας εὐνοίας φαίνεσθαι πρὸς βασιλέα, τῶν πολλῶν ἀναπνεύσαντες φροντίδων καὶ ἐπιψηφισάμενοι τὴν βουλὴν, ἐπειδὴ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐδόκει, τοὺς

dicere, nullum nostrum neque bonorum multorum pollicitatione illectum, neque multorum malorum invectione compulsum, illi eiusque liberis aut inter nos insidiaturos: sed omni ratione et una mente in hostem pugnaturos, fidemque germanam ac puram imperatori servaturos. Quin etiam certos homines celeriter ad eum mittendos iudico, qui doceant, nos pro ipso carissimisque eius filiis et uxore omnia semper et facere et pati constituisse: ut de nobis haec audiens laetetur deque tanta benevolentia gratias agat. Nec enim parum de nobis sollicitum esse credendum est, sed variis distractum cogitationibus suspicari, ut est verisimile, nos ignavia torpentes, certare amplius non audere. Hactenus Comitopulus: quem mox excipiens Batatzes, et dicta laudare et ut prudentissima atque consultissima suffragio suo approbare et iuramenta urgere. Irene vero imperatrix et Asanes frater, Comitopuli cohortationem ex divino afflatu exstitisse rati, ut ad dimicandum omnes acuerent, (propterea quod qui prius suspecti erant, tantam nunc erga imperatorem animorum inclinationem praeferebant,) magnis levati angoribus, cum et ceteri idem omnes sentirent, sacramenta concipi iusserunt: primusque se imperatricis frater obligavit. Interea quidam, Bratilus nomine, ab imperatore adveniens, non ille quidem litteras, sed ce-

A.C. 1342 ὅρκους ἐκέλευον τελεῖσθαι· καὶ ἐτελοῦντο, πρῶτον τοῦ τῆς
B βασιλίδος ἀδελφοῦ ὀμωμοκότος. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐτελεῖτο,
ἥκει τις ἐκ βασιλέως Μπρατίλος ὄνομα, ὃς γράμματα μὲν
οὐκ εἶχε, κηρὸν δὲ ἐσφραγισμένον τῷ δακτυλίῳ τοῦ βασιλέως
ἀξιοπιστίας ἕνεκα. καὶ πρῶτα μὲν προσηγόρευε βασιλίδα πα-
ραστὰς, ἔπειτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκ βασιλέως, διηγεῖτό τε τὰ
περὶ Γυναικόκαστρον, οὐχ ὃν ἐγένετο τρόπον, ἀλλ' ὑφειμένως
μάλιστα καὶ ὡς ἂν ᾤετο οὐ σφόδρα θορυβήσειν. πρὸς τοῦ-
το γὰρ ἔφασκε παρὰ βασιλέως ἐκπεμφθῆναι. ἔπειτα καὶ τοῦ-
το προσετίθει, ὡς ταραχῆς οὐ μικρᾶς περὶ τὴν βασιλέως
στρατιὰν γεγενημένης καὶ πρωτοστράτορός τε καὶ ἄλλων ἀ-
ποστάντων διὰ τὸ μὴ τὴν οἴκοι ζημίαν φέρειν δύνασθαι, πε-
C ρὶ Κράλη πυθόμενος ὁ βασιλεὺς ὡς διατρίβοι ἐγγὺς, γένοιτο
πρὸς αὐτὸν κατὰ φιλίαν παλαιάν. ἐκείνου δὲ ἀσμένως ὑπο-
δεξαμένου καὶ μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης καὶ εὐνοίας καὶ
στρατιὰν πολλήν τε καὶ ἀγαθὴν παρεσχημένου κατὰ συμμα-
χίαν, νῦν πρὸς ὁδοιπορίαν εἶναι οἴεσθαι καὶ ἀφίξεσθαι μετὰ
μικρόν· αὐτὸν δὲ πεμφθῆναι πρότερον ἀπαγγελοῦντα τὰ γε-
γενημένα, ὡς ἂν μὴ διεφθαρμένως πυθόμενοι καὶ μετὰ πολ-
λῆς προσθήκης θορυβῆσθε. ἠξίου τε μὴ μέλλειν, ἀλλὰ πα-
ρασχομένους γράμματα περὶ αὐτῶν ὅπως ἔχουσι δηλοῦντα,
αὖθις εἰς βασιλέα ἀποπέμπειν. πολλὴν γὰρ αὐτῷ περὶ αὐ-
τῶν φροντίδα εἶναι, καὶ τοῦ παντὸς τιμᾶσθαι τὸ πυθέσθαι
D τι περὶ αὐτῶν. ἔφασκε δὲ καὶ παρὰ βασιλέως γράμματα

ram annulo eius signatam fidei causa afferebat. Hic primum imperatricem adiens, salutem dicit: deinde alios quoque verbis imperatoris salutat: et de Gynaecocastro narrat (cuius gratia se missum autumabat) non ut revera contigerant, sed obiter admodum et quomodo non multum terroris sese daturum existimabat. Adiiciebat, turbatione non modica inter milites suborta, post protostratoris aliorumque secessionem, quod domestica damna ferre non potuissent, audito Cralem haud procul abesse, imperatorem pro veteri amicitia ad eum profectum esse: ibi libenter valdeque comiter et benevole susceptum et auxiliaribus copiis magnis ac fortibus auctum esse: putareque se, nunc iter versus Didymotichum tenere et brevi coram affuturum, seque praemissum, ut gesta nuntiaret: ne, si aliter quam pro veritate et multis cum additamentis audirent, turbarentur. Nec cunctandum, sed datis sibi de statu ipsorum litteris, ad imperatorem se remittendum affirmabat, qui in multa de ipsis cura versetur: quippe cui in eo sint omnia, ut res eorum cognoscat. Aiebat item, epistolam se ab eodem accepisse, eadem, quae narrasset, continentem. Ceterum multis per viam occurrentibus, timuisse, ne interceptus, propter eam aliquid calamitatis perpe-

λαβεῖν, ἃ καὶ αὐτὸς εἶπε περιέχοντα· πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν A.C. 1342 δὲ πολλῶν συντυγχανόντων, δείσας μὴ ἁλῷ καὶ αὐτός τε δι' ἐκεῖνα εἰς πεῖραν ἔλθῃ πολλῶν κακῶν καὶ ἡ πρᾶξις κωλυθῇ, τὰ γράμματα ἀφανίσαι, τὴν σφραγῖδα δὲ μόνην ἀξιοπιστίας ἕνεκα φυλάξαι, δυναμένην ἐπὶ τὰ κοῖλα τοῦ στόματος τοὺς ἐρευνῶντας διαδιδράσκειν. ὁ μὲν οὖν τοιαῦτα λέγων ἐπιστεύετο, καὶ πολλὴν παρείχετο παραψυχὴν καὶ τὸ πολὺ τῆς ἀθυμίας ἐπεκούφιζεν. ᾔδεισαν γὰρ αὐτὸν οὐδὲ πρότερον εὐφυῶς ἔχοντα διὰ κουφότητα περὶ τὸ πλάσματα συντιθέναι. τὰ δὲ οὐκ ἦσαν, ὡς ἀπήγγελλεν. ἀλλ' ἡνίκα ἐν Γυναικοκάστρῳ ἡ περὶ βασιλέα ἐγίνετο ἀποστασία καὶ σύγχυσις δεινὴ καὶ ἀταξία ἦν περὶ τὴν στρατιὰν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς παρῆν εἰς P. 507 τοῦτο τεταγμένος σὺν πλείοσιν ἑτέροις τοιούτοις, ἵν' εἴ που δέοιτο βασιλεὺς ἀγγελίαν κρύφα πέμπειν, αὐτὸς διακομίζοι διὰ τὴν εὐτέλειαν λανθάνων, προσελθὼν ἐδεῖτο βασιλέως, ἐπεὶ μὴ γράφειν δύναιτο διὰ τὴν ἀκαιρίαν, σφραγῖδα παρέχειν ἐκ τοῦ δακτυλίου, ἵν' ᾖ πιστεύεσθαι ἀπαγγέλλοντι τοῖς ἐν Διδυμοτείχῳ περὶ τῶν γεγενημένων· νομίσας δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς προσήκοντα εἰρηκέναι τῷ καιρῷ, παρεῖχε. Μπρατίλος μὲν οὖν τοιαῦτα τοῖς ἐν Διδυμοτείχῳ ἀπαγγείλας, γράμματά τε αὖθις παρὰ βασιλίδος καὶ τῶν ἄλλων λαβὼν, ᾤχετο B πρὸς βασιλέα.

μη'. Ὁ δὲ ἐπὶ τῆς ἔξω Διδυμοτείχου συνοικίας δῆμος V. 408 οὐ πολλῷ ὕστερον οὐκ ἀνεκτὸν ἡγούμενοι, εἰ μὴ τὰ ἴσα καὶ αὐ-

14. διακομίζει P. 15. λανθάνον P.

teretur et negotium ad nihilum caderet, atque ideo conscidisse; signum solum fidei faciendae retinuisse, quod cavo oris inditum, scrutantes posset effugere. Eius dictis solatii ac levamenti plenis adiuncta fides, quod scirent hominem nec alias ad mendacia ex levitate componenda ingeniosum fuisse. Res vero secus erat, quam ille memoraverat. Quando enim Gynaecocastri ab imperatore defectio tantaque confusio ac perturbatio incidit, quoniam et ipse aderat, cum pluribus sui similibus ad hoc constitutus, ut, si quo opus esset imperatori occulte mittere litteras, ipse ferret, qui propter vilitatem suam facile lateret, accedens rogavit, ut, quoniam tempore exclusus scribere litteras non posset, signum ex annulo impressum daret, quo sibi gesta memoranti Didymotichenses crederent. Tempestive locutum arbitratus imperator ita fecit. Bratilus ergo his Didymotichum nuntiatis, rursum ab imperatrice ceterisque accepta epistola ad imperatorem est reversus.

48. At plebs suburbana Didymotichi non multo post minime ferendum putans, si non etiam alios populos aemulata, potentes interficeret, praefectis imprudentibus, noctu ad tumultum inter se

A.C. 1342 τοὶ τοῖς ἄλλοις δήμοις δρῷεν καὶ διαφθείροιεν τοὺς δυνατοὺς,
C τῶν ἀρχόντων αὐτοῖς μὴ συνειδότων, νυκτὸς ἐπὶ τὴν στάσιν
ἀλλήλους παρορμήσαντες καὶ καθοπλισάμενοι ὡς εἶχον πάν-
τες ἅμα ἕῳ πρὸς τὰς πύλας ἐλθόντες, ἐτειχομάχουν καὶ πάν-
τας ἠπείλουν ἀποκτείνειν τοὺς ἔνδον, εἰ μὴ ἑκόντες προσχω-
ροῖεν· οὕτω γὰρ ἂν μόλις φείσεσθαι μὴ ἀποκτείνειν. Ἀσά-
νης δὲ καὶ ἡ ἔνδον στρατιὰ ἡγησάμενοι δεινὸν, εἰ μετὰ τῶν
ἐκ Βυζαντίου καὶ τῆς ἐκ τῆς ἄλλης ἀρχῆς Ῥωμαίων στρα-
τιᾶς καὶ παρὰ τῶν οἰκείων πολιορκοῖντο, ὁπλισάμενοι καὶ
αὐτοὶ καὶ ἀνοίξαντες τὰς πύλας συνεπλέκοντο τῷ δήμῳ ἐξελ-
θόντες. ἐκεῖνοι δὲ οὐδὲ πρὸς ὀλίγον ἀντισχόντες προς τὴν
μάχην, ἔφευγον ὡς εἶχον, παῖδας καὶ γυναῖκας μόνας ἀνα-
D λαβόντες καὶ διεσκεδάσθησαν κατὰ τὰς ἄλλας πόλεις, μη-
δὲν ἐπιφερόμενοι ὧν εἶχον· πλήν τινων ὀλίγων, οἳ διὰ τὸ μὴ
συμμετεσχηκέναι τῆς στάσεως τοῖς ἄλλοις μένειν συνεχωρή-
θησαν ἐπὶ τῶν οἰκιῶν. ἡ στρατιὰ δὲ τὰς οἰκίας τῶν φυγόν-
των διεπόρθουν καὶ πάντα εἰσεκόμιζον ἐντὸς τειχῶν. ὀλίγῳ
δὲ ὕστερον καὶ τὰς ξυλώσεις καθαιροῦντες, ἐχρῶντο πρὸς τὸ
πῦρ, ὑπὸ τῶν ἐν Βυζαντίῳ ἤδη πολιορκούμενοι. ἡ γὰρ
ἐκ Βυζαντίου στρατιὰ, ἄχρι μὲν οἱ ἔξω Διδυμοτείχου πρὸς
τοὺς ἔνδον ὠμοφρόνουν, οὐδὲ ἐγγὺς γενέσθαι ἐπεχείρουν,
ἀλλὰ εἰσβάλλοντες, τὰ πόῤῥω διεπόρθουν καὶ ὡς τάχιστα
ἀνεχώρουν. ἐπεὶ δὲ ἡ στάσις γένοιτο καὶ ἐκπολεμωθεῖεν
τοῖς ἔνδον οἱ ἐκτὸς, αὐτοί τε ἐφθάρησαν παντάπασιν ἀνάστα-

cohortati armatique ut poterant, omnes bene mane ad portas procedunt, muris oppugnationem inferunt: minantur oppidanos omnes perempturos, ni se dediderint; sic enim vix tamen manus a caede cohibituros. Hic Asanes et praesidium rem periculosam rati, si praeter Byzantios et alios aliunde ex imperio contractos etiam a domesticis obsiderentur, accincti et ipsi, portis apertis cum populo conflicturi erumpunt. Qui nec aliquamdiu saltem impetum sustinens, fugit ut potuit, filiis et uxoribus tantum assumptis: nihilque aliud rerum suarum secum asportans, per alias urbes dissipatus est. Paucis, quod seditionis participes non fuissent, domicilia sua habitare permissum. Milites, fugitivorum domibus direptis, totam praedam in urbem intulerunt. Brevi intervallo etiam materiationem destruentes, ea a Byzantiis iam obsessi ad focum usi sunt. Nam Byzantii, quamdiu Didymotichenses suburbani cum oppidanis voluntatibus congruebant, ne pedem quidem propius ferre audebant: sed remotiora agri depopulantes, properato se in stativa recipiebant. Tumultu autem et seditione conflata, suburbani urbanos hostilem in modum aggressi, et ipsi omnino sedibus suis pulsi perierunt, et urbani, imminutis magnopere viribus, pugna hostibus pares amplius

τοι γεγενημένοι, καὶ οἱ ἔνδον τὸ πολὺ τῆς δυνάμεως ὑφαιρε- A. C. 1342
θέντες, ἀσθενεῖς τε ἦσαν καὶ οὐκέτι πρὸς τοὺς πολεμίους ἀξι- P. 508
όμαχοι. ὅθεν κἀκεῖνοι ἐπιόντες καὶ στρατοπεδευόμενοι ἐγγὺς
διεκαρτέρουν. οἱ μέντοι ὑπολειπόμενοι τοῦ δήμου ἐν Διδυ-
μοτείχῳ, τῶν οἰκημάτων ὑπὸ τῆς στρατιᾶς καθαιρεθέντων,
αὐτοὶ τοὺς λίθους ἐκκαθαίροντες, πρὸς λαχανισμὸν ἐχρῶντο
τῷ χωρίῳ. καὶ τέλος ἤδη εἶχε τὸ περὶ τοῦ χωρίου τούτου
τῷ μητροπολίτῃ τῆς αὐτῆς πόλεως ὀλίγῳ πρότερον προειρη-
μένον. ἔτι γὰρ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν εἰς
τὴν ἑσπέραν ἐκστρατείαν παρασκευαζομένου, ἐδόκει δεῖν διὰ
τὸν πόλεμον περὶ τὴν ἔξω συνοικίαν τάφρον περιελαύνειν, B
ἵνα μὴ ῥᾳδία ἡ εἴσοδος τοῖς πολεμίοις εἴη, εἴ ποτε ἐσβάλοιεν.
διανενεμημένης δὲ τῆς τάφρου κατὰ φατρίας παντὶ τῷ δήμῳ,
ὥστε ἀνορύττειν, καὶ τοῖς ἐν τῷ κλήρῳ τῆς ἐκκλησίας πᾶσι
παρείχετο μερίς. δυσχεραινόντων δὲ ἐκείνων διὰ τὸ πονεῖν
καὶ προσαγγελλόντων τῷ μητροπολίτῃ τοὺς ἐπὶ τὰ ἔργα ἀ-
ναγκάζοντας, „οὐδὲν μὲν" εἶπεν ἐκεῖνος „τὰ τοιαῦτα πρὸς τὸν
πόλεμον λυσιτελήσει. μετ' οὐ πολὺ γὰρ ὃ περιποιοῦνται χω-
ρίον πρὸς λαχανισμὸν ἐπιτηδείως ἕξειν. τοῦ δὲ μὴ δοκεῖν
αὐτοὺς τοῦ κοινῇ λυσιτελοῦντος ἀμελεῖν, ἐκέλευε τὰ ἐπιτε-
ταγμένα πράττειν. ὧν ὀλίγῳ ὕστερον ἐκβάντων, ἀνεμιμνή-
σκοντό τε οἱ ἐν Διδυμοτείχῳ καὶ ἐθαύμαζον τὸν ἄνδρα τῆς C
προαγορεύσεως. οἱ μέντοι παρὰ Κράλη βασιλεῖ τῷ Καντα- V. 409
κουζηνῷ ἐπιτεταγμένοι συμμαχεῖν, ἐπεὶ παρεσκευασμένοι ἤ-
δη ἦσαν καὶ ἔμελλον ἔργου ἔχεσθαι, τῷ σφετέρῳ δυνάστῃ

non erant. Unde illi, Byzantii inquam, propius accedere et locatis castris perseverare non dubitarunt. Ex Didymotichensibus suburbanis restantes, vicinorum aedibus a milite eversis, ipsi lapides et rudera efferebant et per areas illas oluscula serebant. Et iam evenerat, quod de hoc loco ipsius urbis metropolita non ita pridem vaticinatus fuerat. Nam dum se Cantacuzenus ad expeditionem occidentalem adhuc instrueret, suburbana ad hostem arcendum fossa debere circumdari decernebat. Tributim igitur toti populo et clericis ecclesiae ad fodiendum pars describebatur. Quibus, clericis puta, laborem indignantibus et exactores operum ad episcopum deferentibus, ille hanc fossam bello nihil profuturam praedixit. Quem enim locum servare et custodire niterentur, brevi olerum sationi idoneum habituros. Verumenimvero ne commodum publicum parvi pendere videretur, iussit imperata fieri. Cum non diu post eventus respondisset, Didymotichenses in memoriam praedictionis regressi, virum de ea suspexerunt. Porro a Crale Cantacuzeno adiuvando designati iamque parati et ad opus accessuri, dominum suum conveniunt, haud utile se et illum sibimet ipsis consilium inivisse autumant,

A.C. 1342 προσελθόντες, οὐ λυσιτελοῦντα ἔφασαν σφᾶς τε αὐτοὺς κἀκεῖ-
νον βεβουλεῦσθαι περὶ ἑαυτῶν, οὕτως ἀπερισκέπτως τὸ κρά-
τιστον τῆς αὐτῶν δυνάμεως ἐγχειρίσαντας Καντακουζηνῷ τῷ
βασιλεῖ. εἰ γὰρ ἐκεῖνος διαλύσεις θέμενος πρὸς Ἄνναν τὴν
βασιλίδα, κρύφα ἐπιβουλεύσειεν αὐτοῖς καὶ διαφθερεῖ μὴ προ-
αισθομένους τὴν ἐπιβουλὴν, τί λοιπὸν ἢ ἐπανελθόντα παῖδας
καὶ γυναῖκας ἄγειν ἐπὶ δουλείᾳ καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν Τρι-
D βαλῶν ἀρχὴν ὑποποιεῖσθαι; δι' ἃ οὐ χρῆναι χωρὶς ὁμήρων
ἐκείνῳ συμμαχεῖν· ἀλλ' εἴ τι δέοιτο τῆς αὐτῶν ἐπικουρίας,
τὸν νεώτερον τῶν υἱῶν ὁμηρεύσοντα καταλείπειν παρ' αὐτοῖς.
οὕτω γὰρ προθύμως συστρατεύσεσθαι καὶ μηδεμίαν πρὸς τὸ
μέλλον πονηρὰν ἐλπίδα σχήσειν. Λίβερος δὲ ἰδίᾳ ἐδεῖτο
Κράλη, πείθειν βασιλέα τὴν ἐκείνου θυγατέρα Μανουὴλ τῷ
νεωτέρῳ υἱῷ κατεγγυᾶν· πυθέσθαι γὰρ περὶ Συργῆ, ὡς δια-
λύσειε τὸν γάμον θυγατρὸς διὰ τὸν πόλεμον, ἣν ἔτι περιόν-
τος Ἀνδρονίκου βασιλέως τούτῳ δὴ κατηγγύησε τῷ Μανουήλ.
καὶ ἐδόκει κἀκείνῳ δίκαια καὶ συμφέροντα ἀξιοῦν τοὺς στρα-
τηγούς. διὸ καὶ ἀπήγγελλε βασιλεῖ τὰ παρ' ἐκείνων εἰρημέ-
P. 509 να καὶ συνεβούλευε πείθεσθαι αὐτοῖς, τοῦτον τὸν τρόπον
προθύμως συστρατευσομένοις. ἐδεῖτό τε ἰδίᾳ καὶ περὶ Λι-
βέρου τῆς θυγατρὸς ἐπὶ γάμῳ συνάπτειν τῷ υἱῷ, καὶ μὴ
τὸ διάφορον ἀμφοῖν τῆς εὐδοξίας, ἀλλὰ τὴν συντέλειαν, ἣν
πρὸς τὰ παρόντα συντελέσειε, σκοπεῖν. πρὸς γὰρ τῷ καὶ τοῖς
ἄλλοις Τριβαλοῖς πρὸς ἡδονὴν τὸν γάμον εἶναι τοῦ παιδὸς,

13. *Κράλῃ* P. 19. *τὸν* om. P.

quando tam incaute florem ac nervum potentiae suae Cantacuzeno tradidissent. Si enim pace cum Anna imperatrice clam composita, ipsis insidietur, nec insidias praesentientes occidat, quid reliquum, nisi ut regressus liberos et coniuges eorum in servitutem abripiat, universumque Triballorum principatum sibi subiiciat? Ideo tum demum iuvandum (si ipsorum egeat auxilio) quando iuniorem filium apud eos obsidem reliquerit: sine obsidibus non iuvandum. Sic enim cupide una militaturos nullamque in futurum malam spem de eo concepturos. Liberus autem privatim Cralem orare, imperatori auctor esset, ut is Manueli, iuniori filio, ipsius Liberi filiam desponderet; audiisse enim, Syrgen sponsalia inter eius filiam et Manuelem hunc, cui eam, Andronico imperatore adhuc in vita manente, despondisset, belli causa rescidisse. Et videbantur Crali quoque duces aequum et bonum postulare. Quamobrem quid velint, imperatori renuntiat: hortatur, ut eis obsecundet: hac enim ratione impigre militaturos. Separatim vero de Liberi filia cum filio eius nuptiis consocianda rogat et monet, ne quod sit inter ambos ex generis claritate discrimen, sed quantum in praesens efficere hac via

ἔτι καὶ Λίβερον αὐτὸν οὐ σύμμαχον ἕξειν ἔτι καὶ φίλον, ἀλλὰ A.C. 1342 δοῦλον ἀκριβῶς καὶ πάντα προησόμενον προθύμως ὑπὲρ τῶν αὐτῷ λυσιτελούντων· οὕτω γὰρ ἐπαγγέλλεσθαι καὶ αὐτόν. ἐδόκει μὲν οὖν πολλὴν ἐπιείκειαν καὶ εὐγνωμοσύνην τὸ τοιοῦτο Κράλῃ συμμαρτυρεῖν, εἰ τοῦ παρ' αὐτῷ δυνατωτάτου βασιλεῖ προστιθεμένου καὶ οὕτω φανερῶς ὑπὲρ ἐκείνου πάντα B ποιήσειν ἐπαγγελλομένου, εἰ πείθοιτο μόνον τὴν ἐκείνου θυγατέρα συνοικίζειν τῷ υἱῷ, μήθ' ὑποπτεύειν αὐτός, μήτε κωλύειν ἐπεχείρει, συνέπραττε δὲ μᾶλλον. τοῦτο δὲ οὐ μᾶλλον τῆς ἐπιεικείας Κράλῃ ἦν, ἢ τῆς Λιβέρου περιουσίας καὶ τοῦ μεγάλα δύνασθαι παρὰ Τριβαλοῖς, ὥστε καὶ αὐτὸν Κράλην προσκρούειν ὀῤῥωδεῖν. ὁ μὲν οὖν Κράλης τοιαῦτα πρὸς βασιλέα διεξῄει, παρόντος καὶ Λιβέρου. βασιλεὺς δὲ ἐπείθετο πρὸς ἀμφότερα λυσιτελοῦντα ὁρῶν ἐν τῷ παρόντι, καὶ τήν τε ὑποψίαν ἀπωθεῖτο, ὡς ἀδικήσειέ ποτε καὶ ἐπιβουλεύσειε τοῖς C συμμάχοις. οὐ γὰρ τοιαύταις αὐτὸς ἐπίστασθαι τοὺς φίλους ἀμείβεσθαι εὐεργεσίαις, ὅπου γε καὶ τοῖς πολεμοῦσι φανερῶς οὐδέποτε ἐπιβουλεύων ἐφάνη. καὶ τὸ πρὸς Συργὴν κῆδος οὐκ αὐτὸς διαλύειν πρῶτος ἔφασκεν, ἀλλ' ἐκείνου ἀπειπαμένου, μηδεμίαν αἰτίαν εἶναι, εἰ καὶ αὐτὸς ἑτέραν τῷ υἱῷ ἁρμόσεται. καίτοι γε οὐδ' εἰς τοσοῦτο δεσμῶν ἥκειν τὸν γάμον, ὥστε μὴ ἐξεῖναι διαλύειν· εἰ γὰρ μέχρι ὅρκων προεχώρει, ἐξ οὐδεμιᾶς ἂν αἰτίας ἐπεχείρησε διασπᾶν αὐτός. τοιγαροῦν ἀφιέ-

11. *Κράλην* add. M.

possit, intueatur. Nam praeterquam quod et aliis Triballis hac nuptiae iucundae sint futurae, etiam Liberum ipsum non socium modo et amicum, sed et servum plane ipsius fore omniaque eius utilitati prompte postpositurum, quod ipsemet polliceatur. Haec res, ut apparebat, magnum Crali aequitatis et candoris testimonium dabat, quod dynastarum suorum potentissimo cum imperatore se coniungente adeoque manifeste omnia illius causa facturum pollicente, si is tantum filiam ipsius filio suo collocaret, nihil suspicaretur mali, nec praepedire negotium tentaret, sed adiuvaret magis. Verum istuc non tam aequitati Cralis, quam Liberi opulentiae magnaeque inter Triballos potentiae adscribendum, propter quam et ipse Crales eum offendere timebat. Haec igitur ille cum et Liberus adesset, apud imperatorem disseruit; qui quod tum illud, tum hoc in praesentia conducere videbat, neutrum recusat et ita suspicionem eximebat: nescire enim se amicos sic remunerari, quando constaret, nec apertis hostibus unquam insidiatum; et affinitatem cum Syrge non priorem dissuisse, sed eo generum abdicante, causae nihil esse, cur non et ipse aliam filio suo uxorem iungeret, praesertim cum nondum sic adstrictum fuerit matrimonium, ut dissolvere non liceret. Si iuramentum intercessisset, nulla de causa id distracturum

A. C. 1342 ναι τὸν υἱὸν ἅμα μὲν γαμβρὸν ἐσόμενον Λιβέρῳ, ἅμα δὲ καὶ τῆς στρατιᾶς ἕνεκα τοῦ θαῤῥεῖν αὐτῷ, ὡς οὐδέποτε ἐπιβουλεύσειε· μὴ μέντοι παντάπασι διατρίβειν παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐπανήκειν
V. 410 πρὸς αὐτὸν, ἡνίκα ἂν καλοίη. Λίβερος δὲ ἐπεὶ ἀκούσειε βασιλέα
D πεπεισμένον πρὸς τὸ τὴν ἐκείνου θυγατέρα ἄγειν τῷ υἱῷ, προσεκύνει τε καὶ ἠσπάζετο τὸν βασιλέως πόδα, καὶ πολλὰς ὡμολόγει χάριτας ἐκείνῳ τε τῆς εὐεργεσίας καὶ Κράλῃ τοῦ συνεπιλαβέσθαι πρὸς τὸ ἔργον. τοῦτο δὲ λόγοις μόνον συνετίθετο ψιλοῖς· ὅρκοις δὲ ἢ δεσμοῖς τισιν ἄλλοις πρὸς τὸν γάμον οὐκ ἐχρήσαντο.

P. 510 μθ'. Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν στρατιὰν παραλαβὼν ἤδη παρεσκευασμένην περὶ θέρους ἐκβολὰς ἅμα καὶ Κράλῃ μετὰ γυναικὸς παρεπομένου ἄχρι τῆς Ῥωμαίων ὅρων ἡγεμονίας,
B ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἀνεχώρουν συνταξάμενοι· βασιλεὺς δὲ τὴν τεταγμένην ἔχων στρατιὰν, ἐστρατοπέδευσεν ἐν Φεραῖς καὶ διήγαγεν ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις διαλεγόμενος Φεραίοις περὶ τοῦ προσχωρεῖν αὐτῷ. Συργὴς γὰρ μετὰ τὴν ἐπάνοδον τὴν ἐκ Γυναικοκάστρου Φεραῖς ὀλίγον ἐνδιατρίψας, ἦλθε πρὸς Βυζάντιον, κἀκεῖθεν εἰς Ἀρμενίαν ἀπεχώρησεν, Ἀρμενίων ἐπὶ τὸ σφίσιν ἄρχειν αὐτὸν προσκαλεσαμένων, ἐκ πατρῴου προσηκούσης αὐτῷ κλήρου τῆς ἀρχῆς. Φεραῖοι δὲ οὐδὲν μᾶλλον ἢ πρότερον ἦσαν βασιλεῖ τῷ Καντακουζηνῷ
C παρεσκευασμένοι πολεμεῖν, καὶ τοὺς προσιόντας ἐπὶ τῷ διαλέγεσθαι λίθοις ἔβαλλον καὶ βέλεσιν ἀπὸ τῶν τειχῶν. ὅθεν καὶ ἡ στρατιὰ ὡς πολεμίων ἀδεῶς τὴν χώραν διεπόρθουν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐτελεῖτο, Βράκτος τῶν ἡγεμόνων

fuisse. Proinde dimittere se filium, simul generum futurum Libero, simul propter copias sociales, ut ne quid ab se insidiarum metuant: non sic tamen, ut apud eos omnino semperque maneat, sed ubi pater revocaverit, redeat. Liberus ut imperatorem de connubio annuisse cognovit, eum adorans pedemque deosculans, multas ipsi de beneficio et Crali de opera gratias egit. At enim haec nudis tantummodo verbis transigebantur; iuramentis aut nexibus aliis ad nuptias conglutinandas non sunt usi.

49. Praecipiti aestate imperator, Crale cum uxore usque ad confinia prosequentibus ibique dicta salute recedentibus, cum paratis et attributis sibi copiis Pheras processit: ubi ad triduum manens, cum Pheraeis de deditione egit. Syrges enim e Gynaecocastro reversus, non diu Pheris subsistens, Byzantium petivit: inde in Armeniam, ab Armeniis ad sceptrum, ei ex paterna sorte debitum, vocatus discessit. Pheraei nihilo magis quam ante ad Cantacuzeni partes propendebant, et accedentes ad colloquendum saxis ac telis de muro repellebant; quare exercitus agrum ut hostilem secure devastabat. Dum haec aguntur, Bractus, praestantissimus e

τῆς στρατιᾶς ὁ διαφορώτατος ἐνόσησε καὶ διεκαρτέρησεν ἐκεῖ A. C. 1342
ἡ στρατιὰ ἐστρατοπεδευμένη μίαν ἡμέραν ἐπὶ δέκα. ἐπεὶ δ'
ἐκεῖνος ῥάων ἦν, Λίβερος κατείχετο τῇ νόσῳ καὶ ἔδει τοσοῦ-
τον χρόνον περιμένειν ἢ καὶ πλείω. ῥαΐσαντος δὲ ἐκείνου,
οἱ λοιποὶ ἐνόσουν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡ στρατιὰ σύμπασα σχε-
δόν. μέλιτος γὰρ ἐμφορούμενοι καὶ κρεῶν, ὧν ἡ χώρα μά-
λιστα εὐπόρει, εἶτα ἀποθλίβοντες καὶ σταφυλὰς καὶ τοῦ ἀ- D
ποῤῥέοντος αὐτίκα ἐμφορούμενοι, εἰς πυρετοὺς ἐνέπιπτον καὶ
φθόας, ἔπειτα ἀπέθνησκον κατεργαζόμενοι ὑπὸ τῆς νόσου.
καὶ τῶν τε μάλιστα ἐν λόγῳ ἐτεθνήκεσαν οὐκ ὀλίγοι, καὶ τῆς
στρατιᾶς ὑπὲρ πεντακοσίους καὶ χιλίους· Ῥωμαίων δὲ τῶν
βασιλεῖ συνόντων οὐδὲ εἷς, οὔτε μὴν ἐνόσησεν. Ἀπόκαυκος
δὲ ὁ μέγας δοὺξ ἐπεὶ ἐπύθετο τὸν Καντακουζηνὸν βασιλέα
στρατιὰν ἔχοντα ἐκ Τριβαλῶν περὶ Φερὰς ἐστρατοπεδευμένον
εἶναι καὶ μέλλοντα εἰς Διδυμότειχον ἐπανήκειν, κατὰ τάχος
ἔπεμπε τριήρεις εἰς Χριστούπολιν, ἅμα δὲ καὶ στρατιὰν ἐκ
τῆς ἠπείρου, ὡς τὸ ἐκεῖσε τείχισμα φυλάξοντας καὶ κωλύσον-
τας διαβαίνειν τὴν στρατιάν. ἦν γὰρ ὁ τόπος ἐπιτηδείως ἔ-
χων εἰς φυλακὴν τὴν ἐκ τῶν ὁπλιτῶν, οὐ διὰ τὸν ἐπιτειχι-
σμὸν μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ κρημνώδης ὢν δύσκολον τοῖς ἱπ- P. 511
πεῦσι παρείχετο τὴν δίοδον, μάλιστα εἰ καὶ ὑπό τινων κωλύ-
οιντο. οἱ Τριβαλοὶ δὲ μάλιστα μὲν διὰ τὴν νόσον καὶ τὸ V. 411
πολλοὺς ἀποθνήσκειν καθ' ἡμέραν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ διὰ
τὸ πυθέσθαι τὸ τείχισμα ὑπὸ Ῥωμαίων κατεχόμενον, ἀνα-

15. καὶ om. P.

ducibus, morbo corripitur, mansitque eo loci exercitus dies undecim. Postquam ei melius est factum, Liberus aegrotare coepit, rursumque diebus totidem aut etiam pluribus illic haerendum fuit. Ubi is quoque convaluit, reliquos duces ac totum ferme exercitum valetudinis incommoditas pervasit. Siquidem melle et carnibus, quibus regio maxime abundat, farti ac distenti, deinde ex uvis compressis musto defluente obruti, in febres et tabem incidebant: tum ita confecti interibant, praesertimque honoratorum non pauci moriebantur. De gregariis autem animas liquere supra mille quingentos: Romanorum nemo ne tentatus quidem est. Apocauchus magnus dux, ut Cantacuzenum cum copiis Triballicis, prope Pheras morantem, Didymotichum reversurum rescivit, subito triremes Christopolim, simulque ex continenti manum ad murum ibidem custodiendum et transitu illum prohibendum misit. Erat enim locus defensioni idoneus gravis armaturae militi, non propter muri altitudinem dumtaxat, sed quia propter praecipitia quoque (potissimum si prohibentium vis adesset) equiti perdifficilem transitum efficiebat. Triballi propter morbum et quotidiana multorum funera, ac praesertim, quod murum seu munitionem illam a Romanis occu-

A.C. 1342 στρέφειν ἔγνωσαν ἐκ τῶν Φερῶν πρὸς τὴν οἰκείαν. βασιλεὺς δὲ, ἐπεὶ βιάζεσθαι οὐκ ἐνῆν οὕτω πάσχοντας κακῶς ὑπὸ τῆς νόσου, τοὺς ἐν τέλει πάντας καὶ ἡγεμόνας συναγαγὼν, παρῄνει μὴ ἀθυμεῖν, μηδὲ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην ὥς τι τῶν δεινῶν λογίζεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνο ἐνθυμουμένους, ὡς πάντα μὲν
B θεοῦ προνοίᾳ διοικεῖται· ἀδύνατον δέ τι τῶν μὴ δεόντων ὑπ' ἐκείνου πράττεσθαι, πάντα στέργειν, ὡς μάλιστα λυσιτελῶς ἡμῖν πραττόμενα παρὰ θεοῦ. καὶ τὸ νῦν μὲν ἔχον, ἐπανελευσόμεθα πρὸς τὴν οἰκείαν, ὀλίγῳ δὲ ὕστερον πάλιν παρασκευασάμενοι, ἐλευσόμεθα εἰς Διδυμότειχον, ἂν φίλον ᾖ θεῷ. οἱ μὲν οὖν Τριβαλοὶ πολλὰς χάριτας ὡμολόγουν βασιλεῖ πρὸς τὴν παραίνεσιν. καὶ γάρ τοι μάλιστα χαίροντες πρὸς τὴν ἐπάνοδον, ὅμως μὴ προσκρούειν βασιλεῖ ἐβούλοντο, δοκοῦντες ἄκοντος ἀναχωρεῖν. Ῥωμαῖοι δὲ ἐν δεινῷ ἐτίθεντο καὶ οὐδὲν ἐνόμιζον ἀπεοικέναι τὴν ὁδὸν ἐκείνην, ἢ εἰ πρὸς Ἀχέροντα
C βαδίζειν ἠναγκάζοντο, καὶ δεινῶς ἐθορυβοῦντο καὶ ἐστασίαζον, πρὸς τοὺς ἐν Χριστουπόλει βουλόμενοι ἀποχωρεῖν. ὁρῶν δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν διχόνοιαν αὐτῶν καὶ τὴν μελετωμένην ἀποστασίαν, περιστησάμενος ἑαυτῷ καὶ ὑπομνήσας, ὡς οὐκ ἰδίας πλεονεξίας ἢ τιμῆς ἐπιθυμίας, ἀλλ' αὐτῶν ἕνεκα δεομένων, μὴ περιιδεῖν διαφθαρέντας καὶ δουλωθέντας Ἀποκαύκῳ τῷ παρακοιμωμένῳ, τὸν ἀγῶνα ὑπελθεῖν· ἔπειτα καὶ ὧν ἐν ἀρχῇ τοῦ πολέμου μάλιστα διαλεχθείη πρὸς αὐ-

8. ἔχων P.

patam intellexissent, Pheris in patriam redire statuerunt. Imperator cum eos a morbo tam male affectos ad manendum cogere non posset, omnibus proceribus ac ducibus convocatis, eos hortatur, ne pusillo sint animo, neve hanc frustrationem in malis numerent; sed illud cogitantes, divina providentia universitatem administrari et non posse a Deo quidquam fieri, quod non deceat fieri, boni consulerent omniaque ab illo ad emolumentum suum fieri interpretarentur. Et nunc quidem, inquit, domum redibimus; non multo autem intercedente tempore rursum instructi, Didymotichum, si Deo placuerit, petemus. Triballi magnas imperatori de admonitione gratias agere. Etsi enim de reditu mire laetarentur, tamen imperatorem, si eo invito recedere viderentur, nolebant offendere. Romani stomachari ac putare, se ad Acherontem ire compelli, tumultuantesque et seditione frementes Christopolim abire velle. Imperator eorum a se dissensionem meditatamque discessionem videns, advocata concione, eos admonet, non avaritia aut ambitione, sed ipsorum causa, qui rogassent, ne se ab Apocaucho, sacri cubiculi praefecto, ad servitutem et mortem rapi pateretur, hoc periculum subiisse. Deinde in memoriam eis redigit, quae in ipso belli principio dixerit: nec iustum, nec pium videri, nunc quidem se ad

τοὺς, ὡς οὔτε δίκαιον, οὔτε ἄλλως εὐσεβὲς, νῦν μὲν πάντας A. C. 1342 πρὸς τὸ βασιλέα γίνεσθαι παρακαλεῖν καὶ μίαν ταύτην ὁδὸν σωτηρίας συνορᾷν, ὕστερον δὲ, ἂν μὴ κατὰ γνώμην τὰ πράγματα ἐκβαίνῃ, καταλείποντας αὐτὸν ἐν τοῖς κινδύνοις ἕκαστον ἀναχωρεῖν, ὅποι ἂν δοκῇ συμφέρειν· αὖθις παρῄνει D μὴ μικροψυχεῖν, μηδ᾽ ἀπαγορεύειν πρὸς τοὺς πόνους καὶ τοὺς κινδύνους, ἀλλ᾽ ἀνδράσιν πρέπουσαν γενναίοις ἐπιδεικνυμένους εὐψυχίαν τε καὶ τόλμαν, καρτερεῖν ἐν τοῖς δεινοῖς. οὐδὲ γάρ τι τῶν μεγάλων καὶ ἐπαινουμένων ἄνευ πόνων ἄν ποτέ τινι κατορθωθείη. εἰ δ᾽ ἥττηνται παντάπασιν ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἀντέχειν πρὸς αὐτὰ οὐκέτι οἷοί τε εἰσὶν, ἀλλὰ τῶν προτέρων ἐπιλελησμένοι λοιδοριῶν καὶ μέμψεων, αἷς τοὺς ἐκ Γυναικοκάστρου ἀποστάντας ἔβαλλον, πρὸς τὰ ἴσα ὥρμηνται καὶ αὐτοὶ νυνὶ, πρῶτα μὲν μέμφεσθαι καὶ αὐτοῖς δικαίως, ὡς τὰ ὑπεσχημένα παραβαίνουσι καὶ φαινομένοις κακοῖς περὶ αὐτὸν, ἡνίκα μάλιστα ἔδει συνόντας ὠφελεῖν. ἔπειτα οὐ κα- P. 512 τασχήσειν ἄκοντας. οὐδὲ γὰρ οὐδ᾽ ἐξαρχῆς αὐτῷ τι πρὸς ἀνάγκην τινὶ εἰργάσθαι, ἀλλ᾽ αὐτὸς μᾶλλον καὶ ἃ μὴ κατὰ γνώμην ἦν πρὸς ἀνάγκην πράττειν ἥγετο. ἀλλ᾽ οἷς μὲν ἡδὺ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ πόνους καὶ κινδύνους καὶ θάνατον, εἰ δέοι, τῶν παρὰ τοῖς πολεμίοις δοκούντων ἀγαθῶν ἀλλάττεσθαι, ἰέναι πρὸς αὐτὸν, ἵν᾽ εἰδείη καὶ αὐτὸς, τίσι τὰς ἀμοιβὰς τῶν πόνων ἀξίας, καιροῦ καλοῦντος καὶ θεοῦ συναιρομένου, ἀποδοίη· τοὺς δ᾽ αὐτῷ μὴ συγκινδυνεύειν αἱρουμένους ἀποχωρεῖν. αὐτίκα τε εἰς

13. ἀπιόντας M. mg. 14. καὶ alterum add. M.

imperium capessendum invitari et hanc unicam salutis viam censeri, postea vero, si res secus eant, se discriminibus circumventum deseri, unoquoque diffugiente, quo illum sperata vocet utilitas; rursusque admonet, ne trepident animis, neve ob labores et pericula desperationi cedant, sed pro eo ac ingenuos deceat, excelsa et interrita mente mala istaec tolerent. Haud enim quidquam insigne et laudabile citra laborem a quoquam feliciter geri. Sin adversis amplius resistere nequeant iisque penitus succubuerint, oblitique conviciorum ac reprehensionum, quibus Gynaecocastri abeuntes insectati sint, idem modo ipsi cupiant, primum quidem etiam ipsos iure incusandos, qui promissa fefellerint timidique et ignavi appareant, quando sibi opera sua plurimum prodesse debuerunt. Deinde se invitos non retenturum: nec enim inde ab initio se ullum coegisse; at se potius quae noluisset, facere coactum. Sed quibus quidem suave esset labores secum et pericula et, si necesse foret, mortem quoque prae bonis, quae apud hostes apparerent, amplecti, propius ad se accederent, ut scire posset, quorum operam suo tempore ac Deo opitulante digna remuneratione compensaret. Qui

A.C. 1342 δύο διῃροῦντο· καὶ οἱ πλείους μὲν προσκυνήσαντες βασιλέα ἀπε-
χώρουν· ὑπὲρ πεντακοσίους δὲ συγκινδυνεύειν εἵλοντο, οἷς καὶ
B πολλὴν ὁμολογήσας χάριν τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας καὶ πίστεως ἀδό-
λου, ἀνέστρεφε μετὰ τῆς ἄλλης στρατιᾶς. τῶν δὲ ἀφεστηκότων
οἱ πλείους μὲν ὁμολογίας χωρὶς προσεχώρησαν τοῖς ἐν Χριστου-
V. 412 πόλει στρατηγοῖς καὶ προσεδέχθησαν ἀσμένως παρ' αὐτῶν· ὅσοι
δὲ μάλιστα ἐν λόγῳ ἦσαν, πέμψαντες ᾐτοῦντο πίστεις παρὰ τῶν
ἀρχόντων. οἱ δὲ ὤμνυον μὲν, γνώμην δὲ εἶχον, ὡς καὶ μετὰ τοὺς
ὅρκους εἰς πεῖραν ἄξοντες πλείστων ἀλγεινῶν. ὧν εἴτε αὐτοὶ αἰ-
σθόμενοι τῆς ἀπάτης ἐκ τῶν λόγων, εἴτε καὶ παρά του τῶν συν-
όντων μηνυθείσης, τὸν κίνδυνον διαδράντες αὖθις πρὸς βασιλέα
C ἐπανῆκον. βασιλεὺς δὲ αὐτοῖς τὸ ἄστατον τῆς γνώμης καὶ μι-
κρόψυχον ὀνειδίσας, αὖθις ἐφῆκεν αὐτῷ συνδιατρίβειν.

ν'. Οἱ μέντοι ἐν Χριστουπόλει στρατηγοὶ, ἐπεὶ Τριβα-
λῶν ἡ στρατιὰ καὶ ὁ βασιλεὺς ἀνεχώρησαν ἐκ Φερῶν πρὸς
D τὴν οἰκείαν, πέμψαντες ἐν Βυζαντίῳ, βασιλίδι ἀπήγγελλον καὶ
μεγάλῳ δουκὶ, ὡς ἄχρι τοῦ διατειχίσματος μετὰ Τριβαλῶν
ἐλθὼν ὁ Καντακουζηνὸς, διελθεῖν μὲν οὐ δυνηθείη ἡμῶν
ἰσχυρῶς ἀμυνομένων. ἀναστρεφούσης δὲ τῆς στρατιᾶς, ὅσοι
Ῥωμαίων αὐτῷ συνῆσαν, καταλιπόντες ἧκον πρὸς ἡμᾶς πλὴν
δέκα πάντες· αὐτὸς δὲ ὑπ' αἰσχύνης ἀμυθήτου, ὅ,τι χρή-
σασθαι μὴ ἔχων ἑαυτῷ, πρὸς Ἄθω ἦλθε τὸ ἱερὸν ὄρος, ὡς
ἐκεῖσε τὴν βασιλείαν, ἣν ἀδίκως ἥρπασε καὶ παρανόμως, ἀ-
ποθησόμενος καὶ σχῆμα μοναχῶν περιθησόμενος. εὐθὺς μὲν

discriminis societatem detrectarent, abirent. Secundum haec statim in duas partes discessum est; et plures quidem imperatorem adorantes recesserunt, plus quingenti fortunam cum eo experiri constituerunt. Quibus de amore et fide germana erga se gratiis actis, cum illis reliquiis ad Triballos reversus est. Desertorum pars maior ducibus, qui erant Christopoli, citra pactum aut conditionem se adiunxerunt, a quibus libenter accepti sunt: praecipui fidem pignori petiverunt. Et iurabant quidem duces, cum interim in animo haberent, etiam sic plurimum illos vexare. Quorum fraudulentia sive ex eorum verbis animadversa, sive ab aliquo illis familiari detecta, periculo evitato ad imperatorem redierunt: qui, abiectione et mobilitate animi illis exprobrata, denuo secum esse permisit.

50. Verumenimvero duces Christopoli, postquam Triballi et imperator Pheris retro redierunt, Byzantium ad Augustam et magnum ducem nuntiatum mittunt, Cantacuzenum, cum ad murum discludentem venisset, ipsis fortiter propellentibus, transire non potuisse. Revertentibus autem in suam provinciam Triballis, quotquot ei militassent, Romanos omnes extra decem ad se transiisse: illum quid faceret nescientem, prae pudore incredibili ad sacrum montem Atho, ibi imperium, quod praeter fas et scelerate rapuis-

οὖν ἐν Βυζαντίῳ πανήγυρις ἦν λαμπρὰ καὶ ἑορτῶν ἡ χαριε- A.C. 1342
στάτη. καὶ ὁ δῆμος πρὸς τὸ τῆς θεομήτορος Ὁδηγητρίας τέ- P. 513
μενος ἐχώρουν πανδημεὶ, εὐχαριστήρια τῆς νίκης ἀποδώσον-
τες, καὶ οἱ ἐν τέλει μάλιστα, εἶτα καὶ οἱ ἄλλοι πεζῇ τοῖς πολλοῖς
ὁμοίως. καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ καὶ οἳ μάλιστα
ἠνιῶντο καὶ ἐδυσχέραινον τὴν βασιλέως δυσπραγίαν, κἀκεῖνοι
τοῖς ἄλλοις ὁμοίως ἀνάγκην εἶχον συνεορτάζειν ἢ μᾶλλον συνα-
σχημονεῖν, ἢ τῆς κατηφείας χαλεπὰς καὶ ἀπαραιτήτους παρείχοντο
εὐθύνας. οὐ γὰρ μόνον εἴ τις Καντακουζηνῷ τῷ βασιλεῖ συμπράτ-
των φωραθείη, ἐκολάζετο ὠμῶς, ἀλλὰ καὶ εἴ τις πρὸς τὰ πραт-
τόμενα μὴ ἡδέως διακείμενος, ἀλλὰ ἦθος ἐμφαίνων ἀποστρε-
φομένου φωραθείη, τὰς ὁμοίας δίκας τοῖς ἑαλωκόσιν ἐπὶ προ- B
δοσίᾳ φανερῶς διδόναι ἦν ἀνάγκη. καὶ πολλοὶ ἐκ τοιούτων
αἰτιῶν ἀπώλοντο, οὐκ ἐν Βυζαντίῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ
ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἄχρι Θεσσαλονίκης. τὰ γὰρ περαιτέρω
καὶ πρὸς ἑσπέραν κοινῇ οἵ τε δῆμοι καὶ οἱ δυνατοὶ τῶν πο-
λεων βασιλεῖ προσεῖχον Καντακουζηνῷ. ὅθεν οὐδὲ πρὸς στά-
σεις ἐχώρησαν καὶ πολέμους ἐμφυλίους, ἀλλ' ἐν οἷς μάλιστα
αἱ ἄλλαι μεγάλαις ἐχρήσαντο συμφοραῖς καιροῖς, ἐν τούτοις
αὗται πρὸς εὐνομίαν καὶ εἰρήνην διῳκοῦντο. αἱ δὲ ἀπὸ Θεσ-
σαλονίκης ἄχρι Βυζαντίου οὐδὲν ἦν, ὅ,τι μὴ ὑπέμενον. κα-
θάπαξ γὰρ εἰς δύο διαιρεθεῖσαι, στρατιὰ μὲν καὶ οἱ ἄλλοι C
ἄριστοι τῶν πολιτῶν τὰ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως ᾑροῦν-

2. τῆς add. M. 14. ἀπώλλοντο P. et M.

set, depositurum et monachum induturum, concessisse. Confestim Byzantii dies festus publice agi splendidissimus omniumque iucundissimus, et populus certatim, imprimisque principes ceterique pedibus, plebeium in morem, Deiparae Hodegetriae templum concursare eique victoriam gratulari. Nec vero quisquam huic gratulationi deesse audebat. Quin etiam quos imperatoris adversa fortuna cruciabat maxime, festum diem simul celebrare, vel potius simul turpiter agere aut moeroris sui poenas immites ac indeprecabiles sustinere cogebantur. Non enim solum, si quis a Cantacuzeno imperatore facere deprehendebatur, crudeliter puniebatur: sed etiam si quis ad ea, quae fiebant, non hilaritatis, verum aversionis significationem vultu daret, perinde atque si esset proditionis convictus, sine misericordia multabatur; multique tum Byzantii, tum aliis in urbibus Thessalonicam usque his de causis communi luce privabantur: siquidem in ulterioribus versus occidentem plebs et optimates promiscue imperatori Cantacuzeno favebant. Quare in illis oppidis nec seditiones, nec bellum civile existebat; sed dum alia calamitatibus affligerentur, ipsa bonis legibus pacifice gubernabantur. Quae a Thessalonica Byzantium pertinebant, nihil grave non patiebantur. Semel enim inducta discordia, praesidia quidem et optimates Can-

A.C. 1342 το, ἐκεῖνον οἰόμενοι δυνήσεσθαι τὰς κατασχούσας στήσειν συμ- V. 413 φοράς· οἱ δῆμοι δὲ, τῶν στασιαστῶν ἐναγόντων, οἷς ἐκ τοῦ πολέμου τὰ ἑτέρων ἔχουσι πλουτεῖν ἐνῆν, πρός τε βασιλέα Καντακουζηνὸν καὶ τοὺς παρ' ἑκάστοις δυνατοὺς ὁμοίως ἐπολέμουν καὶ πολλὰ διετίθεσαν κακὰ, οὐ μόνον τὰς οὐσίας διαρπάζοντες καὶ ἀπορωτάτους ἐκ πλουσίων ἀποδεικνύντες ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ, ἀλλὰ καὶ δεσμωτηρίοις κατακλείοντες καὶ ἄλλην πᾶσαν εἰς αὐτοὺς κάκωσιν ἐπιδεικνύμενοι. οἵ τε τὰς ἀρχὰς τῶν πόλεων ἐπιτετραμμένοι, τοῖς τῶν ὅλων ἄρχουσι D πραγμάτων μάλιστα ἐξομοιούμενοι, κολαστικοί τινες καὶ ἀνήμεροι καὶ θηριώδεις ἐφιλοτιμοῦντο εἶναι. ἐκεῖνοι γὰρ εἰς τοσοῦτον ὠμότητος προῆλθον, ὡς ἄλλους τε πολλοὺς ἀπανθρώπως τιμωρήσασθαι, καὶ Πατρικιώτην ταῖς βασάνοις ἐναποθανεῖν ἐᾶσαι καλλωδίοις ἐξηρτημένον. Σιδηρᾶν δὲ μετὰ τὸ αἰκίσασθαι μέχρι ἄπνουν εἶναι, ζοφώδει τινὶ δεσμωτηρίῳ ἐναπέῤῥιψαν γυμνὸν, οἷα δὴ νεκρὸν, οὐδὲ ὁσίας ἀξιώσαντες. ὃν οὕτως ἄπνουν ἀπεῤῥιμμένον ἐπί τινας ἡμέρας, τῶν Περσῶν τις δοριάλωτος θείᾳ προνοίᾳ τῷ δεσμωτηρίῳ ἐκείνῳ καθειρχθεὶς, προνοίας τε ἠξίωσεν οὐ τῆς τυχούσης καὶ τῶν πολλῶν P. 514 ἐκείνων ἀνεκτήσατο αἰκισμῶν. τὴν ὁμοίαν δὲ ὁ δοριάλωτος ἐκεῖνος πρόνοιαν καὶ πρὸς Συναδηνὴν ἐπεδείξατο, ἀπανθρώπως κἀκείνην αἰκισθεῖσαν ἐγγὺς θανάτου καὶ γυμνὴν εἰς ἐκεῖνο τὸ δεσμωτήριον ἀποῤῥιφεῖσαν. πᾶσι δὲ ἦν ἔγκλημα ἡ περὶ βασιλέα τὸν Καντακουζηνὸν προτέρα εὔνοια καὶ τὸ χρή-

tacuzeno studebant, illum incommodis mederi posse existimantes: at plebs impulsu seditiosorum, quibus bello aliena involantibus ditescere licebat, Cantacuzeno et optimatibus pariter adversabatur iisque multis modis incommodabat, non solum facultates diripiendo et uno momento ex divitibus pauperrimos efficiendo, sed et carceribus includendo et omne genus vexationis in illos conferendo. Quibus vero urbium praefecturae commissae erant, hi summum imperium habentibus quam simillimi, feros sese carnifices praestabant et in humana figura belluarum immanitatem exercebant. Eo namque saevitiae progressi sunt, ut praeter alios complures crudeliter punitos etiam Patriciotam funiculis suspensum, in tormentis mori siverint. Siderum autem usque ad defectionem animae verberibus indigne contusum, in tenebricosum quemdam carcerem nudum, velut mortuum, nulla cerimonia proiecerunt. Quem sic instar exanimis ad dies aliquot iacentem Persa quidam bello captus et divinitus illo carcere detentus, non vulgari cura ex multis illis plagis recreavit. Parem curam idem captivus in Synadenam, ipsam quoque inhumaniter ad mortem paene flagellatam et nudam in eumdem carcerem detrusam, usurpavit. Omnium commune crimen erat antiqua

ματα ἐκείνου κρυπτόμενα εἰδέναι, ἃ ἠναγκάζοντο φανεροῦν. οὐ A. C. 1342 μὴν οὐδὲ τῶν εὐγενεστέρων ἀπείχοντο οὕτως αἰκίζειν ἀπανθρώπως. Ἀσανίναν γὰρ τὴν Ἀσάνη τοῦ Μιχαὴλ γαμετὴν τοῦ πρώτου τῶν Ἀσάνη τοῦ δεσπότου υἱῶν σχοινίοις αἰωρήσαντες, ἐμάστιξαν ἐφ' ἱκανὸν, ἐπικαλοῦντες, ὡς συνειδείη εἰς Βυζάντιον παρὰ Καντακουζηνοῦ ἐπὶ διαφθορᾷ τινων γράμματα ἀφιγμένα, B ἃ ἐκέλευον δῆλα καὶ αὐτοῖς ποιεῖν. ταῦτα μὲν οὖν ἐκ πολλῶν ὀλίγα εἴρηται, δι' ἃ εἰς τοσοῦτον ἦλθον φόβου οἱ ἁπανταχοῦ τῆς Ῥωμαίων γῆς ἄριστοι τῶν πόλεων, ὡς μηδὲ τοῖς οἰκειοτάτοις ἄγαν θαῤῥεῖν τὴν προδοσίαν δεδοικότες. συμβὰν δέ τι καὶ τοιοῦτον μᾶλλον ἐξεφόβησεν. οἱ γὰρ ἐν Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου τοῖς βασιλείοις ὄντες δεσμῶται, ἐπεὶ τῶν νηστειῶν παρῆσαν αἱ ἡμέραι καὶ ἔδει ἀναθέσθαι τὰ κατ' αὐτοὺς ἀνδρὶ πνευματικῷ καὶ ἐξομολόγησιν ποιήσασθαι τῶν πεπλημμελημένων, ἐπεὶ μὴ ἐξῆν αὐτοῖς εἰσάγειν οἷς ἐθάῤῥουν, ᾐτοῦντο παρὰ τῶν ἀρχόντων εἰσελθεῖν, ὃν ἂν βούλοιντο αὐτοί. οἱ δέ τινα Γλύ- C καν ὄνομα, φαῦλον ἄνθρωπον καὶ περὶ μέθας ἠσχολημένον καὶ ἕτερα ἀτοπώτερά τινα, ἱμάτια μοναχῶν ἐνδύσαντες καὶ τὸ λεγόμενον μέγα σχῆμα περιθέντες, προσέπεμπον τοῖς δεσμώταις, οἷα πνευματικόν· ἐκέλευόν τε τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνδρῶν ἀνερευνᾷν, ὅ,τι περὶ Καντακουζηνοῦ διανοοῦνται καὶ εἰ συνίσασί τινας καὶ ἄλλους τὰ αὐτὰ ἐκείνοις ᾑρημένους. ὁ δὲ τὴν ὑπόκρισιν κέρδους ἕνεκα ὑπελθὼν ἡδέως καὶ γενόμενος

6. φθορᾷ M. mg.

in Cantacuzenum benevolentia et nosse occultatas ab eo pecunias, quas indicare compellebantur. Nec tamen a nobilioribus adeo atrociter flagellandis abstinebant. Asaninam enim, Michaëlis Asanis, filiorum Asanis despotae primogeniti, uxorem fidiculis attractam diu loris ceciderunt, ut consciam redarguentes quarumdam litterarum, quae a Cantacuzeno Byzantium super nonnullis interficiendis venissent, quas sibi exhiberi iubebant. Haec pauca exempla de multis narravimus: propter quae tantus pavor iniectus est omnibus per imperium Romanum optimatibus, ut nec necessitudine coniunctissimis fiderent, ne forte ab iis proderentur. Tali autem quodam eventu maiori terrore concussi sunt. Qui in Constantini magni palatio vincti attinebantur, cum iam dies ieiuniorum agerentur, et quemque de rebus suis ad patrem spiritualem referre peccatorumque exomologesin instituere oporteret: quandoquidem ipsis introducere cui fiderent non licebat, petierunt a magistratibus, ut eo mitterent quem vellent. Qui Glycam quendam, hominem nequam, poculis et aliis inhonestioribus rebus vacantem, magno quod dicitur schemate (veste monastica) indutum, pro spirituali patre mittunt: cui mandant, explorare illorum animos, quid de Cantacuzeno sentiant, num alios norint, qui secum paria sentiant. Glycas personam

A.C. 1342 πρὸς τοὺς δεσμώτας, μετὰ τῶν πλημμελημάτων τὴν ἐξομολό-
γησιν ἠρώτα ἕκαστον ἰδίᾳ καὶ περὶ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασι-
λέως ὅ,τι διανοοῦνται πράττειν. ἐκεῖνοι δὲ ὑποπτεύσαντες,
D οὐχ ὅπερ ἦν, ἀλλὰ πνευματικὸν μὲν εἶναι ἀληθῶς, τῷ μέρει
δὲ προσέχειν τῆς περὶ πατριάρχην καὶ Ἀπόκαυκον τὸν μέγαν
δοῦκα φατρίας, δείσαντες ἀπέσχοντο παντάπασι τοῦ καὶ τὰ
πεπλημμελημένα ἐξομολογεῖσθαι. ὁ ἐμπαίκτης δὲ ἐκεῖνος ἐπεὶ
μηδὲν ἀπώνατο τῆς πονηρίας, ἐκεῖθεν ἐξελθὼν, ἅ τε κακῶς
V. 414 ἐνέδυ ἀπεδύσατο ἐνδύματα, καὶ κοσμικὴν ἔχων ἐσθῆτα, τὰ
συνήθη πάλιν περιῄει δρῶν. τὸ δρᾶμα δὲ τοῦτο λίαν πάν-
τας ἐξεφόβησε καὶ πᾶσιν ἔπεισεν ὁμοίως ἀπιστεῖν. τούτων
δὲ ἡ βασιλὶς οὐδὲν τοῖς πράττουσι συνῄδει, ἀλλὰ πάντα διῳ-
κεῖτο μάλιστα μὲν Ἀποκαύκου τοῦ μεγάλου ἐπιτάττοντος δου-
P. 515 κὸς, μετ' ἐκεῖνον δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν συνωμοτῶν. πατρι-
άρχης δὲ κατ' ἐκείνην τὴν περίοδον τῶν νηστειῶν, τῆς μεγά-
λης ἐνεστηκυίας παρασκευῆς, ἐν ᾗ ὁ ἐμὸς Χριστὸς ὑπὸ Ἰουδαίων
συνελαμβάνετο, αὐτὸς πολλοὺς τοὺς τῷ νεῷ τῆς τοῦ θεοῦ
Σοφίας διὰ τὴν ἀσυλίαν προσπεφευγότας παρεδίδου, καὶ συλ-
ληφθέντες ἤγοντο εἰς δεσμωτήρια καὶ πολλὰ καὶ δυσχερῆ ὑπέ-
μενον. δι' ἃ δὴ πάντα, ἐπεὶ ἠγγέλλετο καὶ τότε Καντακου-
ζηνὸν τὸν βασιλέα καταλειφθέντα μόνον ὑπὸ τῶν οἰκείων, εἰς
ὄρος ἔρχεσθαι τὸ ἱερὸν ἐπὶ τῷ μοναχῶν ὑποδῦναι σχῆμα,
B πάντες ἔθεον πεζοὶ παρὰ τὸ τῆς Ὁδηγητρίας τέμενος, εὐχα-
ριστίας ἀποδώσοντες τῆς ἐκείνου καταλύσεως.

22. ἐνδῦναι M. mg.

hanc questus gratia libenter induit et ad vinctos adiens, post admissorum confessionem quemque seiunctim etiam de Cantacuzeno, quid meditaretur, interrogat. At illi non quod erat, sed revera patrem spiritualem, factioni autem patriarchae et Apocauchi deditum suspicati, a peccatis detegendis omnino ex timore abstinuerunt. Illusor vero ille, cum nequitia sua nihil promovisset, inde exit, et quae male induerat vestimenta exuens, cum saeculari cultu iterum artem consuetam factitans circumibat. Hoc drama valde omnes perterruit et ad omnibus aeque diffidendum incitavit. Atque horum nihil imperatrice conscia, sed omnia imprimis Apocaucho magno duce, deinde reliquis coniuratis auctoribus, agitabantur. Patriarcha autem illa ieiuniorum periodo, magna parasceue instante, in qua Christus meus a Iudaeis comprehensus est, ipse multos, qui ad dei Sapientiae templum seu ad asylum confugerant, comprehendendos tradidit: comprehensique atque in vincula perducti multos et diros cruciatus sustinebant. Ob haec omnia, cum et tunc nuntiaretur, Cantacuzenum solum a domesticis suis derelictum, in sacrum montem ad monachi habitum capessendum discessisse, omnes pedibus ad templum Hodegetriae gratias de illo victo et everso acturi convolarunt.

να. Βασιλεὺς δὲ ὁ Καντακουζηνὸς ἐπεὶ ἐκ Φερῶν ἀνέ- A.C. 1342 στρεφεν εἰς Ἔδεσσαν ἐλθὼν, ἣν περιεστρατοπεδευμένος ὁ Κράλης ἐπολιόρκει, τὴν μὲν πολίχνην εὗρε προσχωρήσασαν ἐκεί- C νῳ χρήμασι διαφθείραντι τοὺς ἔνδον. ἀναμιμνήσκων δὲ τῶν ὅρκων καὶ τῶν συνθηκῶν τῶν πρὸς αὐτὸν, οἷς ἐνεγέγραπτο, εἰ πόλιν τινὰ τῶν Ῥωμαίοις ὑπηκόων, καὶ ἀπόντος βασιλέως, ἢ ὅπλοις ἢ τρόπῳ δή τινι ὑποποιήσαιτο, ἀποδιδόναι βασιλεῖ, ᾔτει τὴν πολίχνην. ὁ Κράλης τε παρείχετο ἑτοίμως, φάσκων πάντα τὰ ὑπεσχημένα πράξειν καὶ ὅπλοις καὶ χρήμασι καὶ πάσῃ δυνάμει συμμαχήσειν. βασιλεὺς δὲ τότε πρὸς τὴν πολίχνην μένειν αὐτὸς ἀλυσιτελὲς ὁρῶν, (περὶ γὰρ τῆς εἰς Διδυμότειχον ἐπανόδου πᾶσα ἦν αὐτῷ ἡ σπουδὴ,) ἔκ τε τῶν οἰκείων φρουρὰν ἀξιόλογον μὴ δυνάμενος καταλείπειν, ὀλίγων τε ὄντων τῶν συνεπομένων καὶ μὴ πειθομένων χωρὶς D ἐκείνου ἀπολείπεσθαι ἐκεῖ, τὴν μὲν πολίχνην ὡς ἰδίαν καὶ ἄκων κατέλιπε πρὸς Κράλην φυλάττειν ὑπ᾽ ἀνάγκης, ἄχρις οὗ, καιροῦ καλοῦντος, αὖθις ἀπολάβῃ. αὐτὸς δὲ ἅμα Κράλῃ πρὸς τὴν Τριβαλῶν ἀνεχώρουν γῆν. Ἀπόκαυκος δὲ ὁ μέγας δοὺξ ἐπεὶ πύθοιτο ἐκ Φερῶν ἀνακεχωρηκότα βασιλέα μετὰ Τριβαλῶν, ὑποπτεύσας τοὺς ἐν Διδυμοτείχῳ σφόδρα τεθορυβῆσθαι καὶ πρὸς διχοστασίαν ἔσεσθαι ῥᾳδίους καὶ διὰ ταῦτα παραστήσεσθαι ἐλπίσας, στρατιὰν ὅση ἦν ἐκ Βυζαντίου καὶ τῶν κατὰ Θρᾴκην πόλεων συναγαγὼν πεζήν τε καὶ ἱππικὴν, κατὰ Διδυμότειχόν τε ἐγένετο καὶ προσῆγε λόγους περὶ πα- P. 516

51. Cantacuzenus imperator, ut Pheris redeundo Edessam venit, quam Crales obsederat, corruptis pecunia civibus ad eum defecisse invenit. Recordatus ibi sanciti cum eo foederis, in cuius conditionibus erat scriptum, si quam urbem Romanorum, vel absente imperatore, aut armis aut alio quodam modo subegisset, uti eam illi restitueret, oppidulum repetebat. Quod cum Crales sine dilatione redderet affirmaretque, praestiturum se quidquid promisisset, armisque et pecunia et tota sua potentia illi adiutorem fore, cernens nullo se emolumento illic moraturum, (nam in reditu Didymotichum tota mente et cogitatione versabatur,) nec posset de suis, quos ducebat, honestum praesidium relinquere, cum et numero exigui essent et ut ibi sine eo manerent, adduci nequirent, quamquam ingratis, (necessitate nimirum id extorquente,) Crali oppidum ut proprium tuendum dimisit, donec se eius recipiendi opportunitas ostenderet. Interea cum eodem in Triballos redit. Apocauchus magnus dux, accepto nuntio, imperatorem Pheris cum Triballis revertisse, opinans Didymotichenses eo casu vehementer perculsos, facile inter se dissensuros atque idcirco eos se domiturum confidens, quotquot potuit Byzantii et per urbes Thraciae peditum manipulos

A.C. 1342 ραδόσεως. ὡς δ' ἐκεῖνοι παρεδέχοντο οὐδαμῆ τοὺς λόγους, τὸ V. 415 μὲν τειχομαχεῖν ἀπεγίνωσκε, διά τε καρτερότητα τειχῶν καὶ εὐψυχίαν καὶ τόλμαν τῶν ἐχόντων ἀνάλωτον νομίζων· τὸ Ἐμπυθίου δὲ φρούριον περιστρατοπεδευσάμενος, ἐπολιόρκει καὶ μηχαναῖς ἐχρῆτο καὶ τειχομαχίαις, περὶ πλείονος τὸ παραστήσασθαι ποιούμενος. ἐπεχείρει δὲ κρύφα καὶ τοῖς ἐν Διδυμοτείχῳ, εἰ δύναιτο πείθειν τὴν πόλιν παραδοῦναι· ἤνυε δὲ οὐδέν. ἀφιγμένου γάρ τινος παρὰ βασιλέως καὶ μεμηνυκότος, ὡς οὐκ ἀληθῆ τὰ περὶ ἐκείνου εἰρημένα εἴη, ἀλλ' ὑποστρέψειε μὲν διὰ τὴν περὶ τὴν στρατιὰν συμβᾶσαν νόσον, αὖθις δὲ παρασκευάζοιτο ὡς ἀ-
B φιξόμενος, ἀνεθάρσησάν τε καὶ ἕτοιμοι ἦσαν ὡς ὑπὲρ ἐκείνου πάντα καὶ πεισόμενοι καὶ πράξοντες. ὁ μέγας δὲ δοὺξ ὀλίγα τῇ τοῦ Ἐμπυθίου ἐνδιατρίψας πολιορκίᾳ, ἐπεὶ πύθοιτο ἀθρόον στρατιὰν Σκυθικὴν εἰς τὴν Ῥωμαίων ἐμβεβληκυῖαν, ἀσυντάκτως ὑπὸ δέους τῆς πολιορκίας ἀναστὰς, πρὸς Ἀδριανούπολιν ἐχώρει σπουδῇ πολλῇ. οἱ δὲ ἐν Διδυμοτείχῳ τὴν ἀταξίαν ὁρῶντες τῆς τῶν Ῥωμαίων στρατιᾶς καὶ νομίσαντές τι περὶ αὐτοὺς συμβεβηκέναι τὸ μάλιστα οὕτω θορυβῆσαν, αὐτίκα τε ἐγένοντο εἰς τὸ στρατόπεδον, καί τινων ἐκράτησαν ὀλίγων ἐπιθέμενοι, σῖτόν τε καὶ βοσκήματα
C καὶ ἄλλας διαρπάσαντες ἀποσκευὰς, εἰσῆγον ἐντὸς τειχῶν. ἐξ ὅτου γὰρ οἱ ἐκ τῆς ἔξωθεν συνοικίας πόλεμον ἀράμενοι πρὸς τοὺς ἔνδον ἀνέστησαν ἡττηθέντες, οὐδ' οἱ ἔνδον γεωργίαις προσεῖχον, εἰδότες ὡς οὐδεμία τις ὠφέλεια ἐκ τούτων ἔσται,

equitumque catervas contrahens, eo venit et super deditione verba fecit. Illis sermonem aspernantibus, cum oppugnare moenia propter firmitatem non auderet, propugnatoresque magnanimos ac strenuos se expugnaturum desperaret, castellum Empythium obsidione vallatum, machinis verberare instituit, felicem se numeraturus, si caperet. Didymotichense autem praesidium ad urbem sibi tradendam occulte sollicitabat, nullo tamen effectu. Nam cum quidam ab imperatore superveniens indicasset, falsa esse, quae de illo sparsa fuissent: sed propter morbum, qui exercitum pervasisset, cum redire et adventum ad illos apparare, instaurarunt animos, pro eo quidvis facere ac perferre paratissimi. Magnus dux, parvo tempore in Empythii obsidione consumpto, ut allatum est, Scythas ingenti multitudine in fines Romanos se infudisse, anxius obsidionem solvit, nulloque servato ordine, Adrianopolim festinavit. Qui Didymotichi erant in praesidio, confusione animadversa, opinatique aliquid eis novi contigisse, unde tanta perturbatio exstitisset, mox in castra irruentes, paucos occidunt: commeatum, pecora et impedimenta secum in urbem auferunt. Ex quo enim suburbani, armis in urbanos expeditis, victi vastatique sunt, nec urbani terram coluerunt, cum scirent, nihil se inde utilitatis percepturos, si obsessi hostem per se repellere non possent, sed vicinas urbes incursantes

αὐτῶν πολιορκουμένων καὶ τοὺς ἐπιόντας ἀμύνεσθαι ὑπὲρ A.C. 1342 αὐτῶν οὐ δυναμένων, ἀλλὰ τὰς πλησίον πόλεις κατατρέχοντες καὶ ληϊζόμενοι διέζων. τότε δὲ παντάπασιν ὑπὸ τῆς στρατιᾶς εἰργόμενοι τειχήρεις, οὐ μετρίως ἐπιέζοντο ἐνδείᾳ. τὸ μέντοι Σκυθικὸν πᾶσαν καταδραμὸν τὴν Θρᾴκην, ἐπεὶ ληΐζεσθαι οὐδὲν ἐνῆν, πρότερόν τε ὑπὸ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἀλλήλους τῆς χώρας διεφθαρμένης καὶ τότε, εἴ τι περιῆν ἔτι, εἰς τὰς πόλεις καταφυγόντος, κεναῖς ἀναστρέψαντες χερσὶν, οὐ μα- D κρὰν Σκοπέλου τὴν στρατοπεδείαν ἐποιήσαντο. ὁ δὲ ἐν Σκοπέλῳ δῆμος πυθόμενοι, ὡς Σκύθαι ληϊσάμενοι μηδὲν πρὸς τὴν οἰκείαν ἐπανέρχονται, τῇ συνήθει ἀσυνεσίᾳ παραβόλως ὁρμηθέντες, ὅπλα ὡς εἶχον ἕκαστος ἀράμενοι, ἠνάγκαζον καὶ τὸν τῆς πόλεως ἡγεμόνα Μιχαὴλ παραλαβόντα καὶ τοὺς στρατιώτας, ὅσοι ἦσαν παρ' αὐτοῖς, συμπλέκεσθαι ἐγγὺς οὖσι τοῖς βαρβάροις. τοῦ δὲ πρὸς τὸ τόλμημα ἀπαγορεύοντος καὶ παραινοῦντος ἀπέχεσθαι τῆς πείρας, ὡς θανατοῦντας φανερῶς, οὐ μόνον οὐκ ἐπείθοντο τὰ βελτίω συμβουλεύοντι, ἀλλὰ παρέδοσάν τισι φρουρεῖν, ὡς ἐπειδὰν ἐκ τῆς μάχης ἀναστρέψωσιν, ἀμυνούμενοι αὐτὸν τῆς προδοσίας. οὐ γὰρ ἀδυναμίαν αὐτοῖς συνειδότα μὴ ἐθέλειν στρατηγεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ χαριζόμενον αὐτοῖς, ὡς ἐκ τῆς Διδυμοτείχου πολιορ- P. 517 κίας τὸν μέγαν δοῦκα ἀναστήσασιν, ὅσον οὐδέπω μέλλοντα διὰ τὴν ἔνδειαν αὐτοῦ κρατεῖν. αὐτοὺς δὲ ἐκείνοις ἐπελθεῖν τε καὶ κρατήσειν, οὐ τοῦ πολεμίους εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ

15. δὴ P.

ac depraedantes vitam propagabant. Tum vero penitus ab hoste intra muros cohibiti, non mediocri penuria laborabant. Scythae totam Thraciam pervagati, quoniam populationi nihil restabat, quod bello intestino regio iam exinanita et exhausta esset, et quod superfuerat, se in urbes recepisset, vacui reversi, non procul a Scopelo tetenderunt. Scopelenses, intellecto eos sine praeda domum remeare, consueta imprudentia temere concitati, armis ut quisque poterat correptis, etiam urbis praefectum Michaëlem, praesidiariis quotquot erant assumptis, cum barbaris cominus confligere cogunt. Quo facinus tam audax detrectante hortanteque, ut conatu absisterent, quia certo perituri, non modo bene monenti non obtemperarunt, verum etiam custodiendum quibusdam tradiderunt, supplicium proditionis in eum expensuri, ubi e pugna revertissent. Non enim quoniam eorum imbecillitatem nosset, ideo in hostes ire nolle: sed ipsis hostibus gratificari, ut qui ab obsidione Didymotichi Apocauchum magnum ducem iamiam urbem commeatu defectam occupaturum submovissent; quos invadere ac debellare non solum quia hostes sint, sed etiam studio magni ducis debeant, cuius metu nulla

A.C. 1342 τὴν εἰς τὸν μέγαν δοῦκα εὔνοιαν. τῷ γὰρ ἐκείνου δέει μηδὲν λυμηναμένους τὴν Ῥωμαίων, πρὸς τὴν οἰκείαν ἀναστρέφειν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ. τοιαῦτα οἱ κακοδαίμονες εἰπόντες καὶ νεανιευσάμενοι, ἐχώρουν κατὰ τῶν Σκυθῶν, κελεύσαντες αὐτοῖς καὶ τοὺς στρατιώτας ἕπεσθαι. οἱ δὲ εἵποντο ἀνάγκῃ, αἱρετώτερον ἡγούμενοι αὐτοὺς, εἰ δέοι, τοῖς βαρβάροις μαχομένους ἀποθνήσκειν, ἢ πανοικεσίᾳ διαφθείρεσθαι ὑπὸ τῶν
B δημοτῶν. ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς τοῦ στρατοπέδου ἦσαν τῶν Σκυθῶν, βοῇ πόῤῥωθεν ἐχρῶντο καὶ ἀλαλαγμοῖς καὶ ἐχώρουν δρόμῳ κατ' αὐτῶν. οὐ γὰρ ᾤοντο ἀντισχήσειν οὐδὲ πρὸς βραχὺ, ἀλλ' ὑποπτήξαντας ἑτοίμους ἑαυτοὺς παρέχεσθαι ἀνδραπο-
V. 416 δίζεσθαι. διὸ καὶ σχοινία ἕκαστος ἐπεφέροντο τοῦ τοὺς ἁλωσομένους βαρβάρους ἕνεκα δεσμεῖν, ἵνα μὴ διαδιδράσκοιεν ἄδετοι ἀγόμενοι. οἱ Σκύθαι δὲ νομίσαντες στρατιὰν πεζὴν ἰέναι ἐπ' αὐτοὺς, τῶν ἵππων ἐπιβάντες, ἐξήγοντο τοῦ στρατοπέδου ὡς μαχούμενοι. οἱ δὲ, ὡς μόνον εἶδον τοῦ στρατοπέδου ἐξιόντας, τοῦ προτέρου φυσήματος ἐπιλαθόμενοι ἐτρέ-
C ποντο πρὸς φυγήν. ὑπτίου δὲ ὄντος τοῦ πεδίου καὶ ὕλης παντάπασι ψιλοῦ, διαδρᾶναι ἠδυνήθη οὐδὲ εἷς, ἀλλὰ πάντες κατεκόπησαν ὑπὸ τῶν Σκυθῶν πλὴν τῶν ἱππέων. οὗτοι γὰρ διά τε τὸ πολὺ αὐτῶν τοὺς Σκύθας ἔτι ἀφεστάναι, ἡνίκα ἡ τροπὴ ἐγένετο, ἄλλως θ' ὅτι καὶ πρὸς τὸν πεζὸν ἠσχόληντο οἱ βάρβαροι, διασωθῆναι εἰς τὴν πόλιν ἠδυνήθησαν. οὕτως ἡ ἄνοια καὶ ἡ παράλογος ὁρμὴ πρὸς ἀνηκέστους ἐξάγει

Romanorum provinciae illata vastitate, brevi spatio se domum referant. Talia infelices illi novarumque rerum cupidi fabulati, contra Scythas, militibus sequi iussis, prodierunt. Qui invito sequebantur, optabilius rati, cum barbaris, si opus esset, pugnando interfici, quam plebis furore cum tota domo deleri. Scytharum castris appropinquantes, eminus sublato clamore in eos incurrunt: non enim vel parum se oppositurus existimabant, sed timore exanimatos, pro captivis abducendos se praebituros. Ideo funes quilibet ad barbaros illos constringendos secum portabat, ne, si absque vinculis ducerentur, aufugerent. Scythae, credentes peditum agmen adventare, equos conscendunt: castris pugnaturi progrediuntur. Scopelenses simulatque illos castris viderunt egredi, obliti prioris insolentiae, in fugam se penetrant. Sed per plana campi, nullo prorsus obvio nemore, praeter equites nemo evasit: concisi ad unum omnes. Illi enim, equites inquam, quod Scythae adhuc longius distabant, quando fuga iniri coepta est, deinde quod iidem in peditibus mactandis erant occupati, incolumes in urbem pervenere. Sic stultitia et expers rationis impetus in mala praesentissima homines praecipitant. Apocauchus post Scytharum irruptionem Andronico Palaeologo proto-

συμφοράς. Ἀπόκαυκος δὲ ὁ μέγας δοὺξ μετὰ τῶν Σκυθῶν A.C. 1342
τὴν εἰσβολὴν Ἀνδρόνικον Παλαιολόγον τὸν πρωτοστράτορα,
ὃς ἦν γαμβρὸς αὐτῷ, ἄρχοντα συμπάσης ἀποδείξας τῆς στρα-
τιᾶς καὶ τὸν πρὸς Διδυμότειχον ἐπιτρέψας πόλεμον, αὐτὸς
εἰς Βυζάντιον ἐπανῆκε. πρωτοστράτωρ δὲ συχνὰς ἐποιεῖτο
κατὰ Διδυμοτείχου ἐκδρομὰς καὶ πάλιν ἀνέστρεφε ταχέως. D
οὐ γὰρ ἦν, ὅ,τι κακώσειε διαφθείρας, οὐδενὸς ὄντος ἔξω τει-
χῶν. οἱ δὲ ἔνδον στρατιῶται, αὐτοῦ ἀναχωροῦντος, τοὺς
περιοίκους ληϊζόμενοι καὶ σῖτον διαρπάζοντες καὶ βοσκήματα,
διέφερον τὸν πόλεμον, οὐδὲν ἀγεννὲς οὔτε πράξαντες, οὔτε
μελλήσαντες διὰ τὴν ἔνδειαν. ἐπελθόντος δὲ αὐτοῖς τοῦ πρω-
τοστράτορός ποτε, πέμψας ὁ μητροπολίτης ἐδήλου διὰ γραμ-
μάτων, ὡς ἀνόνητα κόπτονται καὶ ταλαιπωροῦσι διὰ τὸν πρὸς
βασιλέα πόλεμον, ᾧ δουλεύσουσι πάντως μετὰ μικρὸν, αὐτοί
τε ἀπέραντα πονοῦντες καὶ τοῖς ἄλλοις αἴτιοι γινόμενοι μεγά-
λων συμφορῶν. παρῄνει τε, αὐτῷ πειθομένους τῶν κακῶν
ἀπέχεσθαι. εἰ γὰρ οὐκ ἀποβαίη τοιαῦτα, οἷα ἐγὼ λέγω, ἔ- P. 518
φασκεν, οὐ λελάληκε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν ἐμοί. τοῦ πεμ-
πομένου δὲ ἀπαγορεύοντος τὴν ἄφιξιν διὰ τὸ δεδοικέναι,
μὴ κακῶς ὑπ' ἐκείνων πάθῃ τοιαῦτα ἀπαγγέλλων, ἐκέλευε
θαῤῥεῖν, ὡς οὐδὲν ὑποστησόμενον, ἢ πληγὰς ὀλίγας. ἃ καὶ
ἀπέβαινεν, ᾗ ἐκεῖνος προηγόρευεν.

νβʹ. Ἄννα δὲ ἡ βασιλὶς, ἐπεὶ πύθοιτο Καντακουζηνὸν B
τὸν βασιλέα πολλῆς εὐνοίας ἀπολαύοντα παρὰ Κράλῃ, πα-

7. κακώσει P. et M. 18. πεμπομένου M., πεπαγωμένου P.

stratore, genero suo, supremo exercitus duce designato, et Didymotichensi bello ei commendato, Byzantium repetit. Palaeologus Didymotichum frequenter incursare et subito se recipere: nec enim erat incolis nocendi occasio, cum extra muros nihil superesset. At praesidiarii, ipso recedente, vicinos depopulando annonamque ac pecora diripiendo bellum tolerabant: nec ob inopiam victus quidquam parum virile aut faciebant aut facturi erant. Cum aliquando adortus esset illos protostrator, per epistolam metropolita monuit, eos belligerando cum imperatore, in cuius potestate omnino, nec ita diu post futuri sint, inani labore defatigari: nec ad finem cogitata perducturos, cum interim laborare non desinant et aliis magna detrimenta invehant. Hortabatur igitur, ut sibi obsequentes, maleficia omitterent. Si enim non evenerint, quae ego dico, inquit, non est locutus in me Spiritus sanctus. Tabellario iter abnuente ob timorem, ne ista de causa haberetur male, episcopus iussit esse bono animo: tantummodo enim aliquot plagas relaturum. Atque haec ut praedicta fuerant, ita evenerunt.

52. Anna vero imperatrix, ut Cantacuzenum apud Cralem

A.C. 1342 ρασκευάζεσθαι αὖθις ὡς εἰς Διδυμότειχον ἐπανήξοντα ἅμα στρατιᾷ, τὸν Λουκᾶν ἀπολεξαμένη Γεώργιον καὶ Μακάριον τὸν μητροπολίτην Θεσσαλονίκης, πρεσβευτὰς ἔπεμπεν εἰς Κράλην καὶ ἐπηγγέλλετο πόλεις παραδώσειν, ὅσας ἂν συμβῶσιν, εἰ μόνον Καντακουζηνὸν πέμψειε δεσμώτην πρὸς αὐτήν. ὁ δὲ ἐμέμψατό τε τὴν πρεσβείαν καὶ ἀπηγόρευε φανερῶς, ὡς οὐκ ὀλίγων μόνον πόλεων ἕνεκα, ἀλλ' οὐδὲ συμ- C πάσης τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς τοιοῦτον τολμήσων ἄγος, καὶ ἀπέπεμπεν ἀπράκτους. οἱ δὲ εἰς Βυζάντιον ἐλθόντες, ὀλίγῳ ὕστερον πάλιν ἐπανῆκον. ἔφασκε δὲ ὁ Κράλης, ὡς κατὰ V. 417 τὴν δευτέραν πρεσβείαν τὰς ἐκ Χριστουπόλεως ἁπάσας ἑσπερίους πόλεις παραδιδοῖεν πλὴν Θεσσαλονίκης, ὡς, εἰ μὴ Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα βούλοιτο παραδιδόναι, ἀλλ' αὐτὸν γοῦν εἵρξαντα κατέχειν ἐν δεσμωτηρίῳ. ὁ δὲ αὖθις ἀπέπεμπεν ἀπράκτους, ἀδύνατα εἰπὼν αἰτεῖν. Ἑλένη δὲ, ἡ τοῦ Κράλη γαμετὴ, καὶ καθήψατο πικρῶς καὶ ἀπέπεμπε πρὸς ὀργὴν, ὡς ἄδικα πρεσβεύοντας καὶ πολλὴν αὐτοῖς τὴν ἀδοξίαν οἴσοντα. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τέλει πάντες τῶν Τριβαλῶν ἐλοιδοροῦντό τε καὶ πολλὴν αὐτῶν κατεγίνωσκον μωρίαν, εἰ D τοιαῦτα πείσειν ἤλπισαν, οὕτω μηδεμίαν ὑπερβολὴν ἐλλείποντα κακίας. πάντες γὰρ ἐφίλουν βασιλέα καὶ οὐδὲν ἠνείχοντο τῶν ἀγόντων βλάβην εἰς ἐκεῖνον, ὥστε καί τις ἐξ αὐτῶν Κοβάτζης ὠνομασμένος φανερῶς ἀντεῖπε καὶ ἠπείλησε θάνατον τοῖς πρέσβεσιν, εἰ μὴ τάχιον ἀπαλλάττοιντο. πολ-

perquam gratiosum, cum exercitu reditum Didymotichum parare didicit, Georgium Lucam et Macarium metropolitam Thessalonicensem delectos, pro legatis ad eum mittit, spondens se urbes ei, de quot convenerit, donaturam, si tantum Cantacuzenum sibi vinctum mittat. Qui, legatione reprehensa, recusavit libere: non solum enim propter paucas urbes, sed nec propter Romanum imperium universum tantum scelus edere velle. Proinde eos frustratos dimisit. Qui regressi Byzantium, brevi rursus adsunt, narrabatque Crales, in altera hac legatione urbes omnes occidentales praeter Thessalonicam sibi oblatas, ut, si Cantacuzenum tradere nollet, saltem in carcere detineret. Verum legatos denuo frustratos reiecit, affirmans, neutiquam fieri posse, quae peterent. Helena quoque, Cralis coniux, ut iniqua et sibi ipsis probrosa petentes, acriter obiurgatos, indignabunda repulit. Similiter omnes Triballi proceres in eos invehebantur singularisque stultitiae coarguebant, cum talia se impetraturos sperassent, quae adeo omnem scelesti facinoris magnitudinem complecterentur. Universi quippe imperatorem diligentes, nihil ferebant, quod ei nocumento esset. Unde quidam de illis, vocabulo Cabatzes, palam refragatus, mortem legatis minabatur, ni

λήν τε αὐτῶν ἀναισθησίαν κατηγόρει, ὅτι τὸν Ῥωμαίων ὀ- A. C. 1342
φθαλμὸν οἰκείαις αὐτῶν χερσὶν ἐξορύξαντες αὐτοὶ, προσέτι
καταπροδιδόασι καὶ πόλεις καὶ τὴν ἀρχὴν Ῥωμαίων, ἵνα τελέ-
ως κατασβέσωσιν αὐτὸν, ὥσπερ δεδοικότες μὴ ἐπανελθόντος
αὖθις ἀναβλέψωσιν. ὁ μὲν οὖν οὕτω πρὸς ὀργὴν ἀπέπεμπε.
Μακάριος δὲ ὁ Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπος, ἐπεὶ ἀνηνύτοις ᾔ-
σθετο ἐπιχειρῶν, βασιλεῖ τῷ Καντακουζηνῷ προσελθὼν, πρῶ- P. 519
τα μὲν ἐμέμφετο τῆς περὶ βασιλέα τὸν φίλον ἀγνωμοσύνης,
ὅτι τοσοῦτον φιληθεὶς καὶ οὕτω μεγάλων εὐεργετημάτων ἀπο-
λελαυκὼς, τοῖς ἐναντιωτάτοις ἀμείψαιτο τοὺς παῖδας, τῆς
ἀρχῆς ἕνεκα ἐπιβουλεύσας καὶ ἀποκτεῖναι διανοηθείς. ὧν
τὴν ἀτοπίαν βδελυξάμενον καὶ θεὸν, μὴ μόνον οὐκ ἐφεῖναι
εἰς τέλος τὰ βεβουλευμένα ἀγαγεῖν, ἀλλὰ καὶ τῆς περὶ βα-
σιλέα ἀδικίας δίκας εἰσπραττόμενον, ὑπερόριον ἀποδεῖξαι καὶ
πλανήτην περιιόντα, ἐπ' ἄλλοις τὴν ἐλπίδα ἔχοντα τῆς σωτη-
ρίας. ἔπειτα συνεβούλευεν, εἰ μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν γε τὸ
συνοῖσον συνιδόντα, πρεσβείαν ποιήσασθαι πρὸς βασιλίδα B
καὶ ἱκέτην αὐτῆς τε καὶ πατριάρχου καὶ τῆς συγκλήτου βου-
λῆς γενέσθαι, ὥστε ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις συγγνώμης ἀξιώ-
σαντας, πρόνοιάν τινα ποιήσασθαι αὐτοῦ, μὴ καὶ ὑπερόριος
ἀπόληται, οὐδεμιᾶς ἢ φαύλης τινὸς ἐλπίδος ἔτι ὑπολειπομέ-
νης. βασιλεὺς δὲ „οὐδὲν θαυμαστὸν", εἶπεν „εἰ μεθύων τις
καὶ παραφερόμενος ὑπ' ἀναισθησίας οἴοιτο ἀστατεῖν τὴν γῆν,
βεβαίως ἡδρασμένην· οὐδ' εἰ ὑπὸ μελαγχολίας κατεχόμενος

20. καὶ μὴ P. 23. ἀστατεῖν — κατεχόμενος οἴοιτο om. P.

quam primum se auferrent. Eos denique multi stuporis damnabat, quod, cum suis manibus oculum Romanorum eruissent, ut eum porro omnimodis exstinguerent, et urbes et imperium prodere non dubitarent: quasi formident, ne, eo reverso, rursum adspiciant. Sic etiam ab illo stomachante repulsi sunt. At Macarius, Thessalonicae episcopus, ut se, quod aiunt, retia inflare sensit, Cantacuzenum invadens, primum ut erga amicum imperatorem defunctum omnino ingratum castigat, a quo tantopere amatus tantisque beneficiis eius apud se positis, filiis ipsius dissimillima rependat, eorum imperio et sanguini moliens insidias: cuius facti diritatem Deum quoque ipsum exsecrantem, ad exitum eas conferri non permisisse; sed huius in eum iniuriae poenas repoposcisse, dum effecerit, ut per externas oras vagabundus, salutis suae spem in aliis reponat. Deinde hortabatur, ut nunc saltem se respiceret, missoque ad Augustam legato, ipsam, patriarcham atque concilium suppliciter oraret, ut, data praeteritis venia, aliqua se cura dignarentur, nec ab omni bona spe desertum, interire extorrem paterentur. Tum imperator, Haud mirum, ait, si ebrius quispiam et in orbem actus,

A.C. 1342 οἴοιτο καὶ τοὺς ἄλλους τὰ ἴσα πάσχειν. καὶ σὺ τοίνυν τῇ κενῇ
δόξῃ καὶ φιλαρχίᾳ κατάκρας ἁλοὺς καὶ προδοσίαν τὴν ἐσχάτην εἰργασμένος, οὐδὲν θαυμαστὸν, εἰ τὰ ἴσα καὶ ἐμοῦ καταψηφίζῃ, μηδὲν τοιοῦτον εἰργασμένου. οἶσθα γὰρ, ὡς ἐμοῦ
C τοῖς ἐν Ἄθῳ ἀρετῆς ἀντιποιουμένοις καὶ τοῦ καλοῦ καὶ ἐρασταῖς καὶ ἐργάταις γεγραφότος καὶ πολλὰ δεηθέντος, πρὸς Βυζάντιον ἐλθεῖν καὶ βασιλίδι καὶ πατριάρχῃ καὶ οἷς αὐτὸς ὀνομάζεις σύγκλητον βουλὴν διαλεχθῆναι περὶ εἰρήνης καὶ πεῖσαι κατατίθεσθαι τὸν πόλεμον, ὃν ἀδίκως κεκινήκασι κατ᾽ ἐμοῦ μηδὲν ἠδικηκότος, συκοφαντίας πλασάμενοι καὶ διαβολὰς, μετὰ τῶν ἄλλων παρειλήφασι καὶ σὲ, ὡς ἀρετῆς ἀντιποιούμενον δῆθεν καὶ ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κοινῇ λυσιτελοῦντος βουλησόμενον διακινδυνεύειν. ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι μὲν καλῶς ποιοῦντες, τά τε δέοντα εἰρήκασι μετὰ παῤῥησίας καὶ τῶν εἰς αὐτοὺς ἡκόντων ἐνέλιπον οὐδὲν, καὶ τῶν διαφθείρειν βουλομένων καὶ διαστρέφειν ἀπὸ τῆς ἀληθείας, οὐδὲ ἐπε-
D στράφησαν, πολλὰ ἐπαγγελλομένων εὖ ποιήσειν. ἀλλὰ τοῖς ἐξαρχῆς ἐνέμειναν λογισμοῖς καὶ τῇ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου κρίσει· δι᾽ ἃ καὶ μέχρι νῦν πολλοῖς προσταλαιπωροῦσιν ἀλγεινοῖς. σὺ δ᾽ ὑπὸ φιλαρχίας καὶ τῆς κατὰ τὴν ἀρχιερωσύνην δόξης ἡττηθεὶς αἰσχρῶς, καὶ τοὺς συμπρεσβευτὰς μετὰ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας προὔδωκας· οἷς ἁρ-
V. 418 μόσει μικρὸν ὑπαλλάξαντας τὸ ὑπὸ Παύλου τοῦ θεσπεσίου

6. *καὶ* ante *ἐργ.* add. M.

sensu deficiente, terram stabilem et inconcussam vacillare putet, nec, si insania correptus, alios quoque iudicet insanire. Et tu igitur inani gloria et amore dominandi subactus plane proditorque maximus, nihil mirum, si insontem me eorumdem criminum condemnes. Meministi, quomodo, cum ad virtutis alumnos honestatisque amatores et cultores in Atho monte scribens, eos enixe rogassem, ut Byzantium venientes, cum imperatrice, patriarcha et quod nominasti concilio de pace agerent, deponendique belli, quod confictis criminationibus mihi immerenti intulissent, auctores fierent, cum aliis te quoque, ut sanctimoniae studio flagrantem scilicet et pro tuenda honestate communique fructu nullum certamen detrectaturum, assumpserint. Verum illi recte sane et quae oportuit cum libertate dixerunt, suarumque partium nihil praetermiserunt, et ab iis, qui eorum integritatem corrumpere atque a veritate in diversum rapere magnis pollicitationibus conabantur, a primis cogitationibus suis atque ab eo, quod semel honestum ac iustum iudicassent, non sunt dimoti. Qua de causa usque hodie in multa aerumna sunt. Tu autem imperandi cupidine et episcopatus splendore turpiter superatus, etiam legationis socios una cum iustitia et veritate prodidisti; qui illud divi Pauli de Dema modice immutatum

εἰρημένον περὶ Δημᾶ, καὶ περὶ σοῦ εἰπεῖν νυνὶ, ὅτι, Μακάριος A.C. 1342 ἡμᾶς ἐγκατέλιπεν, ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην. ἃ ἐχρῆν μεμνημένον, καὶ ὡς νῦν ἀνοσιώτερα καὶ ἀδικώτερα πολλῷ τολμᾷς, τὸν οὐδὲν ἐμὲ P. 520 ἠδικηκότα αὐτοχειρίᾳ μονονουχὶ πειρώμενος φονεύειν, χάριν ἀξίαν ἐν τούτῳ κατατιθέμενος τοῖς τὴν ἀρχιερωσύνην ἐγχειρίσασιν, αἵμασιν ἀδίκοις μολύνων τὰς χεῖρας, μὴ ἐμοῦ καταψηφίζεσθαι ἀδικίαν καὶ ἀγνωμοσύνην περὶ βασιλέα, οὐδὲν οὔτε πρότερον, οὔτε μέχρι νῦν ἀνάξιον τῆς εἰς ἐκεῖνον φιλίας εἰργασμένου. περὶ μὲν οὖν τῆς εἰς βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας ἐμοῦ εὐγνωμοσύνης λόγον οὐδένα πρὸς σὲ ποιήσομαι νυνὶ, καθάπαξ τὰς φρένας διεφθορότα καὶ ἄδικα καὶ παράνομα καὶ λέγοντα καὶ διανοούμενον περὶ ἐμοῦ, ἀλλ' ὕστερον, ἡνίκα ἂν ἐθέλῃ θεός. περὶ δὲ ὧν εἴρηκας, ὡς δεῖ βασιλίδος ἱκέτην καὶ πατριάρχου γενέσθαι, ὡς ἂν συγγνώμην B παρασχόμενοι πρόνοιάν τινα ποιήσωνται πρὶν παντάπασιν ἀπολέσθαι, ἐκεῖνο εὔκαιρον εἰπεῖν, ὅτι, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμὲ, θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ, ἀλλ' ἐφ' ἑαυτὰς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν." πρὸς μὲν οὖν ἐκεῖνον ὁ βασιλεὺς τοιαῦτα ἀπεκρίνατο.

νγ'. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ ἐκ Θετταλίας C ἧκον πρέσβεις, καλοῦντες βασιλέα καὶ δεόμενοι ἄρχειν σφῶν. καὶ πρότερόν τε γὰρ ἕτοιμοι ἦσαν ὑπακούειν καὶ τὰ ἐκείνου μᾶλλον ᾑροῦντο, ἢ βασιλίδος, καὶ τότε δὲ ὁμονοήσαντες

tibi possunt occinere: Macarius nos reliquit, diligens hoc saeculum, et profectus est Thessalonicam. Quorum te memorem esse oportebat, et horum simul, quae nunc sceleratiora magisque impia non recormidas: dum me, qui laesi neminem, tantum non per temet fonaris occidere (dignas videlicet isto modo gratias referens iis, qui episcopatum tibi mandaverunt) et nefarie effuso sanguine manus tuas scelerare: ita me ingratae et improbae in imperatorem voluntatis non accusasses, qui nihil unquam eius amicitia indignum perpetravi. De mea igitur in illum et liberos eius pietate nullum nunc tecum semel depravato ac de me pessime existimante loquenteque verbum commutabo: sed cum Deus voluerit. Quod autem iniecisti in sermone, oportere me imperatrici ac patriarchae supplicare, ut, data venia, saluti meae prospectum velint, illud apposite responderim. Filiae Hierusalem, nolite flere super me: sed super vos ipsas flete et super filios vestros. Haec ad Macarium coram imperator.

53. Sub idem tempus etiam e Thessalia legati cum ad se vocant et orant, ut sibi praesit: nam et antea eius potius, quam Augustae partes amplexi, principem suum esse cupiebant, et tunc concorditer mittentes, ad gubernacula eumdem invitabant. Imperator cum pro veteri benevolentia, tum quod nunc ultro ei se subii-

A.C. 1342 ἔπεμψαν πρὸς αὐτὸν, καλοῦντες ἐπὶ τὴν ἀρχήν. βασιλεὺς
δὲ αὐτοῖς πολλὰς ὁμολογήσας χάριτας τῆς τε προτέρας εὐ-
νοίας καὶ τοῦ νυνὶ προσχωρεῖν ἑκόντας, ἔπειτα ἔφασκεν
ἄγνωμον εἶναι δεινῶς, εἰ αὐτῶν πᾶσαν εὐνοίας ὑπερβολὴν
D ἐνδεικνυμένων, μὴ ὁμοίως καὶ αὐτὸς φαίνοιτο διακείμενος
περὶ αὐτοὺς, μηδὲ τὴν διάνοιαν ἀποκαλύπτοι. ὅσα μὲν γὰρ
ἐν Γυναικοκάστρῳ συμβαίη περὶ αὐτὸν, καὶ ὡς αὐτός τε καὶ
τῶν συνόντων οἱ μάλιστα φιλοῦντες μεγάλοις κινδύνοις περι-
σχεθεῖεν, ἀφισταμένων μὲν τῶν οἰκείων, τῶν πολεμίων δὲ
ἐπικειμένων, καὶ ταραχῆς πολλῆς καὶ ἀταξίας τὸ στρατόπε-
δον κατεχούσης, εἰ μὴ θεὸς ἄνωθεν χεῖρα σώζουσαν ὑπερέ-
σχεν, οὐδ' αὐτοὺς ἠγνοηκέναι οἴεσθαι. ἀνάγκῃ δὲ ἐλθὼν πρὸς
Κράλην τὸν ἄρχοντα Τριβαλῶν, πολλῆς ἀπολελαυκέναι παρ'
P. 521 αὐτοῦ καὶ τιμῆς καὶ συμμαχίας παρὰ δόξαν. ὀλίγῳ γοῦν
πρότερον στρατιὰν παραλαβὼν πολλήν τε καὶ ἀγαθὴν, ἐπὶ
Διδυμότειχον σπεύδειν, ὡς τοῖς ἐκεῖσε φίλοις συνεσόμενος
καὶ διαθησόμενος εὖ τὰ κατ' αὐτόν. γενομένου δὲ ἐν Φε-
ραῖς, τούς τε ἡγεμόνας καὶ τὴν στρατιὰν νόσῳ δεινῇ περι-
σχεθῆναι καὶ ἀποθανεῖν αὐτῶν πολλοὺς, ὡς ἐκ τῆς νόσου
V. 419 καὶ πρὸς ἀνάγκην ἐλθεῖν αὖθις ἀναστρέφειν εἰς τὴν Τριβα-
λῶν ἀρχήν. νυνὶ δὲ παρασκευάζεσθαι, ὡς ἅμα στρατιᾷ εἰς
Διδυμότειχον αὖθις ἀφιξόμενος. τοῦτο γὰρ μάλιστα λυσιτε-
λεῖν αὐτῷ πρὸς τὸ κτήσασθαι, εἰ κατὰ γνώμην εἴη θεῷ, τὴν
πᾶσαν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν. δι' ἃ οὐ δύνασθαι ἥκειν πρὸς

5. μὴ om. P.

cerent, pluribus gratias agens, periniquum esse dixit, si, cum ipsi tam incredibile immensumque sui studium demonstrarint, non pari eos amore prosequi videretur, neque aperiret, quid in corde suo volutaret. Quae enim Gynaecocastri sibi evenissent, quo pacto et ipse et de suis amicissimi gravibus fuissent obsessi periculis, et domesticis desciscentibus, et hostibus instantibus ac prementibus, multaque in exercitu exstitisset tumultuatio et confusio, prae quibus malis pereundum erat, nisi Deus de coelo salutarem manum extendisset, haec, inquam, putare se ne ipsos quidem fallere. Cum autem ad Cralem, Triballorum principem, coactus confugisset, admodum magnifice ab eo tractatum et auxilia praeter opinionem consecutum esse. Itaque nuper cum copiis non parvis ac bellicosis Didymotichum coepisse contendere, ut, rebus suis illic constitutis, cum amicis sese coniungeret. Sed cum Pheris esset, duces ac milites periculoso morbo fuisse implicitos magnamque partem exstinctos: ut proinde in Triballos iter remetiri necesse habuerit. Nunc se comparare, ut cum exercitu denuo Didymotichum proficiscatur: id enim sibi ad acquirendum, si Deo placuerit, totum Romanum im-

Θετταλίαν νῦν. μᾶλλον γὰρ ἀνιάσειν, συγγινόμενος μὲν ἐπὶ A.C. 1342 μικρὸν, ἐν τάχει δὲ ἀπαίρων πρὸς Θρᾴκην αὖθις. ἀλλ' εἴγε B κατὰ γνώμην αὐτοῖς εἴη ὑπ' αὐτὸν τελεῖν, νῦν μὲν ἄρχοντα αὐτοῖς τὸν Ἄγγελον Ἰωάννην ἐφιστᾷν, προσήκοντά τε μάλιστα ἐξ αἵματος καὶ δυνάμενον ἐξηγεῖσθαι καὶ διασώζειν ἀπὸ τῶν πολεμίων, ἄν τινες ἐπίωσι, καὶ συνέσει καὶ εὐψυχίᾳ καὶ ἐμπειρίᾳ τῇ πρὸς τοὺς πολέμους. αὐτὸν δὲ γενόμενον ἐν Διδυμοτείχῳ, εἰ μή τι κωλύοι δυσχερὲς, πρόνοιαν αὐτῶν ποιήσεσθαι, ὅση δυνατὴ, καὶ πᾶσαν ἐνδείξεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν καὶ προθυμίαν καὶ σπουδήν. τοιαῦτα μὲν πρὸς τοὺς πρέσβεις ἀπεκρίνατο. ἐκέλευέ τε καὶ τοῖς ἐν Θετταλίᾳ ἀπαγγείλαντας, εἰ πείθοιντο, εἰς ἔργον ἄγειν· φιλοφροσύνην τε αὐτῷ C προσήκουσαν περὶ αὐτοὺς ἐπιδειξάμενος, συνεξέπεμπε καὶ τῶν οἰκείων ἕνα Μανουὴλ τὸν διοικητὴν, ὡς τὰ εἰρημένα παρ' αὐτοῦ καὶ τοῖς ἐν Θετταλίᾳ ἀπαγγελοῦντας. ὧν καὶ γενομένων ἐν Θετταλίᾳ, ἐπεὶ ἥ τε στρατιὰ καὶ τῶν πόλεων οἱ ἄριστοι τὰ παρὰ βασιλέως εἰρημένα ἐπυνθάνοντο, πρῶτα μὲν ὡμολόγουν βασιλεῖ χάριτας πολλὰς τῆς εὐμενείας τῆς περὶ αὐτοὺς καὶ τῆς συντρόφου καὶ φίλης ἀληθείας ἐκ παιδὸς, ὅτι καίτοι δοκῶν ἐν δυσπραγίαις εἶναι, οὐδὲν ὑπέμεινε πεπλασμένον φθέγξασθαι, οὐδ' ἀγεννὲς, ἀλλὰ δήλην αὐτοῖς πεποίηται τὴν διάνοιαν οἵα ἦν. αὐτοὺς δὲ τῷ περιόντι τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας, ἐπεὶ μὴ λυσιτελεῖν αὐτῷ δοκοίη, τὸ νῦν D ἔχον ἥκειν παρ' αὐτοὺς, οὐκ Ἄγγελον μόνον, κατὰ γένος τε

24. τε add. M.

perium adiumento maximo futurum. Propterea in Thessaliam per id tempus venire non posse: magis enim molestia, quam laetitia eos affecturum, si brevi spatio illic degens, in Thraciam revertatur. Sed si vere et ex animo sibi parere velint, in praesens Ioannem Angelum praetorem se illis praeficere, sanguine coniunctissimum: quique ad salutem ab hostibus defendendam et prudentia et invicto animo et peritia militari egregium se ducem praestare queat. Se, ubi Didymotichi fuerit, nec aliquis casus impedierit, quanta maxima poterit diligentia alacritateque eorum res curaturum. Haec legatis respondit, et ea Thessalis renuntiare iussit: qui si annuerent, tum opere complerentur. Sic eos qua decebat comitate, et una de domesticis suis Manuelem administratorem dimittit. Ad eos ut venerunt, militesque et optimates urbium responsum audierunt, de benevolentia ac de veritate, cuius a puero fuisset semper studiosissimus, amplissimas ei gratias agunt, quod nimirum nihil fictum ac timidum, quamvis afflicta et prostrata fortuna sua, ut appareret, loqui, sed mentem illis suam candide declarare voluisset. Se autem abundantia quadam amoris erga illum, quandoquidem hoc tempore ad eos sibi veniendum non putet, non modo Angelum, ipsi genere

A. C. 1342 αὐτῷ προσήκοντα καὶ ἄρχειν δυνάμενον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ εἴ τινα ἐκείνου πέμποι πολλῷ καταδεέστερον, δέξεσθαι προθύμως καὶ πᾶσαν ἐπιδείξεσθαι περὶ τὸν βασιλέα εὔνοιαν. τοιαῦτα μὲν καὶ οἱ ἐν Θετταλίᾳ ἀπεκρίναντο. βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ πύθοιτο ἀπὸ τῶν πρέσβεων ἐπανελθόντων, ἔπεμπε τὸν ἀνεψιὸν Ἄγγελον Ἰωάννην, ἐπίτροπον εἶναι Θετταλίας. πᾶσι δὲ βουλόμενος καταφανὲς ποιεῖν, ὡς οὐ βασιλέως τοῖς παισὶν ἐπιβουλεύων ἤρατο τὸν πόλεμον, καὶ ὡς οὐδ' εἰ περιγένοιτο τῆς ἀρχῆς ἔγνωκεν ἀποστερεῖν, ἀλλ' ὑπὸ βασιλίδος μᾶλλον
P. 522 αὐτὸς ἐπολεμήθη ἀνθρώποις πειθομένης συκοφάνταις, τῷ Ἀγγέλῳ πρὸς τὴν Θετταλίας ἀρχὴν χρυσόβουλλον ποιῶν, βασιλίδα τε προσέγραφε καὶ βασιλέα Ἰωάννην τὸν υἱὸν, ὥστε Ἄγγελόν τε καὶ Θετταλοὺς τὴν δουλείαν τε κἀκείνοις ὥσπερ καὶ αὐτῷ ὁμολογεῖν καὶ μᾶλλον ἢ πρότερον ὑπείκειν. ὃ καὶ ἐπὶ λέξεως εἶχεν οὕτως· „ὡς ἀπόλοιτο ὁ φθόνος, τὸ πάντων τῶν κακῶν χείριστόν τε καὶ ἀδικώτατον, ὅγε κακῶς ἡμᾶς ἀρχῆθεν ἐξώσας τῆς ἀκηράτου τρυφῆς χειρὶ θεοῦ πλασθέντας καὶ λόγῳ τιμηθέντας, ὢ τῆς ὑπὲρ λόγον χάριτος. καίτοι μετὰ τὴν τοῦ χείρονος πεῖραν, ἵνα συνελὼν εἴπω, εἰ τῆς ἐνδίκου καταδίκης ἐκείνης ἦμεν ἐν συναισθήσει καὶ τὰ
B βελτίω ἐμελετῶμεν, κἂν συγγνώμης τυχόντες αὖθις ἂν ἦμεν ἐν τοῖς προτέροις. νυνὶ δ' ὥσπερ μή τι χαλεπὸν πεπραχότες ἢ πεπονθότες ἐξ ἀβουλίας, ἢ γοῦν ὑπὸ τοῦ παθεῖν οὐμενοῦν διδαχθέντες, τὸ τὰ δέοντα φρονεῖν οἱονεὶ παρῃρήμεθα, πή-

coniunctum et ad regendum idoneum: sed et si quempiam illo multo inferiorem mittat, libenter suscepturos imperatorisque semper fore cupidissimos. Talia Thessali responderunt: quae ut a legatis reversis imperator audivit, consobrinum Ioannem Angelum ad ineundam Thessaliae praefecturam misit. Volens autem constare palam, non se insidiantem imperatoris liberis bellum snscepisse: nec, si vinceret, illos imperio privare statuisse, sed potius ab Augusta, mendaciloquis hominibus fidem commodante, se oppugnari, Angelo propter Thessaliae procurationem bullam aurcam faciundam et imperatricis ac Ioannis, eius filii imperatoris, nomina adscribi curavit, ut et Angelus et Thessali subiectionem aeque ipsis ut sibi profiterentur magisque de cetero subessent. Bulla ad verbum haec erat. Utinam malorum omnium pessimum nequissimumque, invidia, disperiret, quae nos Dei manu fictos et intelligentia honoratos (o inexplicabile munus) male ab initio ab immortalibus illis deliciis expulit. Quamquam si post experta mala, ut breviter dicam, iustam illam damnationem simul agnosceremus melioraque meditaremur, veniam adepti, in priorem statum restitueremur. At nunc, quasi ob amentiam nihil noxium operati aut perpessi: sive ex eo, quod

ματα πάσχειν αὐθαίρετα κακῶς αἱρεθέντες, καὶ δεινῶς ἐγκα- A. C. 1342 λινδεῖσθαι διὰ βίου τοῖς μὴ καθήκουσι καὶ τῆς ἴσης ἀξίας πρὸς θεοῦ τυχόντες, καὶ τῆς αὐτῆς ἠξιωμένοι σπουδῆς, μεμηνότος δίκην, ταυτησὶ μὲν οἰκτρῶς ἐκπεπτώκαμεν, ἀνισότητα V. 420 δὲ πεπόνθαμέν τε καὶ τετιμήκαμεν. δέον γὰρ σπουδάζειν ἢ τὸν αὐτὸν ἐπὶ τοῖς ἀμείνοσι δρόμον, ἢ φιλονεικεῖν ἄλλος ἄλλον ὑπερβαίνειν, ὅπως ἂν ἐπ' ἀγαθοῖς ἀλλήλους νικῴημεν C τοὐναντίον ἅπαν φαινόμεθα πράττοντες, καὶ συμβέβηκεν ἡμῖν οἷόν τι πάθος ἀτεχνῶς ἄτοπον, ὅτι κατὰ τοὺς τῆς μορφῆς χαρακτῆρας ἔπεστι διενηνοχέναι, καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἕξεσι. καὶ τὴν πρώτην ἐκείνην καὶ μακαριστὴν ὄντως εὐδαιμονίαν ἀποβαλοῦσιν ἡμῖν δέδοκτο δεῖν ἐφ' ἑτέραν πολυσχιδῆ τραπέσθαι, ἀβέβαιον πάντῃ καὶ καθ' ἑαυτὴν στασιάζουσαν. ἣν εἴ τις οὐ καλοίη τύρβην κομιδῇ ματαίαν καὶ θόρυβον ἀκερδῆ, τοῦτον ἐγὼ νομίζω τελεῖν οὐκ εἰς τοὺς εὖ φρονοῦντας, οὐ φύσεως εἰς τοῦτο, φαύλης δέ τινος αἱρέσεως ζημιωσάσης αὐτόν. πολλῶν δὲ ταύτης δὴ τῆς λεγομένης τε καὶ νομιζομένης εὐδαιμονίας διαφόρως εὐμοιρησάντων, καὶ τῷ μὲν ἀπὸ D γένους οἷον τιμᾶν εἰώθασιν ἄνθρωποι, τὸ βρενθύεσθαί τε καὶ ἥδεσθαι προσυπάρχοντος, τῷ δ' ἀπὸ χρημάτων, τῷ δ' ἀπὸ δόξης καὶ θεραπείας ὅτι πολλῆς, ἑτέρῳ δ' ἀπὸ στρατηγίας βίου τε κατὰ κόσμον ἐπαινετοῦ, ἄλλῳ δ' ἀπ' εὐτεκνίας καὶ φατρίας λαμπρᾶς συγγενῶν καὶ φίλων, τούτων ἁπάντων

17. δὴ pro δὲ P. et M.

passi sumus minime docti, iudicium veri propemodum amisimus, dum mala perpeti male eligimus, et accusare quaerimus, quorum in vita nullum crimen reperitur. Et cum aequalem a Deo dignitatem inter nos sortiti eademque ab ipso cura dignati simus, ea furiosorum instar miserabiliter excidimus, et ad inaequalitatem redacti, eam in honore habuimus. Cum namque vel studere debuissemus idem ingredi virtutis curriculum, vel contendere, ut alius alium anteiret et in bonis actionibus nos mutuo vinceremus, prorsus contra facimus, et tamquam morbo quodam absurdissimo occupamur. Nam ex formae nostrae lineamentis sequitur, ut etiam habitibus animi excelluerimus. Et quia prima illa vereque beatissima felicitate orbati sumus, visum est oportere ad aliam multiplicem, inconstantem omnino et a se ipsa dissidentem converti. Quam si quis non appellet turbas valde stolidas tumultumque, hunc ego in prudentibus haud numerandum, neque illi naturam, sed pravam aliquam voluntatem in hoc nocuisse opinor. Cum porro multi huius dictae et legitimae felicitatis diversa ratione exsortes sint, et homines partim maiorum claritudine, partim pecuniarum thesauris, partim gloria, et multorum erga se observantia, partim arte ac munere

A.C. 1342 καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα τοῖς πολλοῖς μακαρίζεται, (παρίημι γὰρ
τὸ δοκεῖν περαιτέρω τῇ τῶν τοιούτων ὀνομάτων προφορᾷ
φαιδρύνεσθαι,) λίαν ἱκανῶς ἐμοὶ πειραθῆναι καὶ δαψιλῶς
εὐμαρῶς πως ἄν τις εἴποι κατὰ ῥοῦν θεόθεν κεχορήγη-
P. 523 ται. καὶ εἴ τῳ τῶν νῦν ἢ τῶν πάλαι ἑνὶ τῶν λεγομένων
αὐχεῖν ὁπωσοῦν ἐχρῆν ἢ μέγα φρονεῖν, φαῖεν ἅπαντες
ἂν ἐμοὶ χρῆναι τὸ τούτοις ἅπασι διὰ πάντων σεμνύνεσθαι
ἀμέλει. καὶ ἦν μὲν ἐμοὶ πολλή τις εὐδαιμονίας σύῤῥοια καὶ
ὄλβου παντοίου, μηδενὸς τυγχάνοντος κακοῦ καθ᾽ ἦμαρ, ὥς
τινι τῶν πάλαι σοφῶν ἐπῃνέθη· ἐθεώμην δ᾽ ὥσπερ ἐξ ἀ-
πόπτου τινὸς εἰκῇ ταῦτα τιμώμενά τε καὶ σπουδαζόμενα καὶ
ῥᾷστα λυόμενα, ὡς ἔξωθεν ἀνθρώποις περιῤῥεόμενα, τύχης
τινὸς ἀστάτῳ φορᾷ καὶ τὸ τῆς τρυτάνης πασχούσης, ἧς τῶν
πλαστίγγων ἡ μὲν ἄνεισι κουφιζομένη, ἡ δ᾽ αὖ καθέλκεται
βαρυτέρας ἐπεντεθείσης ὁλκῆς. καὶ πάντων μὲν τῶν ἄλλων
B ᾤμην ῥᾳδίαν τινὰ τὴν μεταβολὴν, ὡς ἀπὸ μὲν τῶν ἀφιξόμε-
νος οἴκοθεν, ὑπὸ δὲ τῶν ἴσως οὐκ ἀεὶ καλούμενος, οἷα συμ-
βαίνειν εἴωθεν· ἣν δ᾽ ἐφθακὼς ὠνόμασα φατρίαν φίλων,
οὔποτ᾽ ᾤμην τοῖς πράγμασι συμμεταβληθῆναι, μηδὲ τοῖς τοῦ
βίου καιροῖς, ἀλλ᾽ ὥσπερ οὐκ αὐτὸς ἔμελλον ἀμωσγέπως
ἐκείνων ἀφέξεσθαι, οὕτως οὐδὲ σφᾶς ἄλλο παρὰ τοῦτο πα-
θεῖν ὑπείληφα. εἰρήσεται γὰρ τἀληθές· παγχάλεπον ἐνόμισα

5. ὡς M., πως P. 13. παρασχούσης M.

imperatorio, partim vita, ordine et modo laudabili instituta, partim felicitate liberorum illustriumque cognatorum et amicorum tribu superbire et laetari consueverint, haec omnia et alia, quae vulgo beatitates habentur, (quae praetereo, ne omnibus huiuscemodi proferendis nimium videar delectari,) plus satis ubertimque, citra laborem, et ut ita dicam, facili ac secundo quodam cursu experiri a Deo mihi concessum est. Et si cui, qui nunc vivunt mortalium, aut qui olim vixerunt, in uno horum quomodocumque gloriari seseque circumspicere fas est aut fuit, omnes mihi hoc utique concedendum fatebuntur, his omnibus per omnia gloriari. Equidem felicitate multa et omnigenis opibus sine malo quotidiano aliquo circumfluxi: quod quidam antiquorum sapientum laudavit. Contemplabar autem velut e specula ista, quae temere honorantur et studiose quaeruntur ac facillime dilabuntur: utpote quae de foris hominibus affluunt, fortunae cuiusdam inconstanti fluxu, haec in trutina praebentis: cuius lancium altera levior adscendit, altera contra gravitate ponderis deprimitur. Et omnia quidem alia facile mutatum iri putabam, utpote ab his sponte discessurus, ab illis non semper fortasse honorifice appellatus, quemadmodum fieri solet. Quam autem supra amicorum tribum nominavi, cum rebus ipsis et temporibus mutatum iri non sperabam. Sed ut ego me ab illis non eram

ἐκείνους .κατ' ἐμοῦ γενέσθαι, οὓς εὖ ποιῶν οὐκ ἐπαυσάμην A. C. 1342
ἐν πᾶσιν. εἰ δὲ καὶ ὑπ' αὐτῶν τούτων μᾶλλον ἡμεῖς ἀνή-
κεστα ἐπεπόνθειμεν καὶ τὰ δεινότατα, φεῦ, σεσυκοφαντήμεθα
καὶ διαβεβλήμεθα, τί χρὴ καὶ λέγειν; ἀλλ' ἐχρῆν, ἄρ' ἐχρῆν C
κατειληφέναι πάντας ἀπλανῶς καὶ ἐς προὖπτον κεῖσθαι, ὡς
οὐδὲν μόνιμον, οὐδὲ βέβαιον. τῷ μέντοι πρὸ ἡμῶν δεσπότῃ
τε καὶ βασιλεῖ τῷ θειοτάτῳ καὶ γενναίῳ μοι ἀδελφῷ πάλαι
τὰ μέγιστ' ἀδικουμένῳ καὶ κινδυνεύοντι, (παροπτέον δὲ τὰ νῦν
φειδοῖ τῶν ἀδικούντων, πλὴν τούτου, πάνυ θαυμαστῶν ὄντων,)
προστεθέντες ἡμεῖς καὶ πάντα μὲν παρ' οὐδὲν θέμενοι, συγ-
κινδυνεῦσαι δ' ἐκείνῳ καλῶς ἑλόμενοι καὶ μυρίοις ὑπὲρ ἐκεί-
νου συμπιεσθέντες δεινοῖς, φιλίας ὅρῳ καὶ νόμοις δικαίου V. 421
χρέους πειθόμενοι, περιγενέσθαι λαμπρῶς τῶν ἀδικούντων
τουτονὶ πεποιήκαμεν θεοῦ, τυχόντες ἵλεω. καὶ ἦμεν αὖθις
ἐν παντὶ βίῳ τοῦ ζῆν καὶ βασιλεύειν ἐκεῖνον κηδόμενοί τε καὶ D
περὶ πλείστου ποιούμενοι, ὡς ἴσασι ταῦτα πάντες, καὶ ἡμῶν
τὸ σιγᾷν αἱρουμένων. ἐγὼ μὲν οὖν, ὡς καὶ πλειστάκις αὐ-
τοῖς ἔργοις ἐπεδειξάμην, ὑπὸ θεῷ καὶ τὰ νῦν διισχυρίζομαι
μάρτυρι, ὡς ῥᾷστ' ἂν καὶ σὺν εὐχῇ τὴν ἐμὴν ἀπεδόμην ζω-
ήν, εἴγε ἐξὸν ἦν ἐκεῖνον οὐκ ἐς ᾅδου ἰέναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτ'
ἐβουλόμην μὲν καὶ ὅσον τὸ ἀπ' ἐμαυτοῦ εἶχον ἐκ τοῦ ῥᾴστου
πεποιηκέναι, τῷ θεῷ δ' οὕτω κέκριται καὶ τέθνηκεν, ὡς μὴ
ὤφελε, βίον ἀβίωτον ἐμοὶ καταλελοιπὼς, τοῦ ζῆν καὶ ἄρχειν P. 524

quadamtenus seiuncturus, sic ipsos non aliter facturos existimabam. Fatenda veritas, difficillimum credidi, ut illi mihi adversarentur, quibus undecumque benefacere non cessavi. Si autem ab his ipsis potius infanda passi et, pro dolor, calumniis vehementissime oppugnati sumus, quid attinet plura dicere? Sed oportebat, oportebat, inquam, omnes cognoscere et ante oculos ponere, nihil esse firmum ac permanens. Qui autem nos antecessit dominus ac imperator divinissimus et generosus mihi frater, ei olim iniuriosissime tractato et in periculis versanti (dissimulandum et parcendum in praesens iis, qui iniuriam intulerunt, nisi hoc, quod illustrissimi fuerunt) nos sociati, eius causa omnia contempsimus, et cum eo pericula libenter subeuntes, milleque malis propter illum exerciti, amicitiae ac iustae necessitatis legibus inducti effecimus, Deum sortiti propitium, ut is persecutores suos praeclare superaret. Et eramus postea in omni eius vita solliciti maximique cuiusdam boni loco optabamus, ut ille viveret et imperaret: id quod vel tacentibus nobis nemo non novit. Ego igitur, quod factis ipsis saepissime prae me tuli, nunc quoque Deo teste affirmo: si fieri potuisset, ut ille non moreretur, me cupidissime pro eo moriturum fuisse. Quoniam autem ego istuc volui, et quod ad me attinet, facillime potui, Deo tamen aliter visum est, et ille obiens (quod utinam superesset) vi-

A.C. 1342 *τὴν ἐκείνου σύζυγον καὶ τὰ φίλτατα παντὶ σθένει καλῶς ἐγὼ λίαν ἐπιμεμέλημαι, ψήφῳ τοῦ θειοτάτου βασιλέως καὶ πάντων ἐφεξῆς ὕστερον τὴν τῶν κοινῶν, ὡς καὶ πρὶν ἐγκεχειρισμένος διοίκησιν. καλῶς τοίνυν καὶ κατ' εὐχὴν καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον τῶν πραγμάτων ἡκόντων καὶ ἥξειν ἔτι ῥᾳδίως ἐπαγγελομένων, τῷ ἐξώλει καὶ κακίστῳ πάθει δή φημι τῷ φθόνῳ τρωθέντες, οἱ μᾶλλον, ὡς εἴρηται, παθόντες εὖ παρ' ἡμῶν, ὧν ἔξαρχος ὁ κάκιστ' ἀπολούμενος ἦν Ἀπόκαυκος, δίκην ὄφεως ὑπεψιθύρισαν τῇ βασιλίδι καὶ τοῦ ὀρθοῦ ταύτην ἐκπεπτωκέναι παρεσκευάκασι κακῶς, τὴν αὐτῆς* B *διαστρέψαντες γνώμην· οὐ γὰρ ἂν εἴποιμι γνῶσιν καθ' ἡμῶν, βαβαὶ, καὶ ταῦτα σπουδαζόντων ὑπὲρ ἐκείνης καὶ τοῦ παιδὸς καὶ βασιλέως, καὶ μυρίους ὑπὲρ ἀμφοῖν ὑφισταμένων καμάτους. μέντοι γε καὶ κακοῖς ἐπεχείρησεν ἀμείψασθαί με, μᾶλλον δὲ θανάτῳ, τὸν ὅσῳ περὶ ἐκείνην καὶ τὰ κοινὰ ἀγαθὸν τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι. ἀλλ' οἷα ἀνθ' οἵων κεκόμισμαι. ὁπηνίκα γάρ με ἐχρῆν εἰπεῖν τὸ τοῦ Παύλου, κρεῖττον ἂν εἴη λέγειν τὸ τοῦ ἀποστόλου τοῦ θεηγόρου, τὸ τὴν πίστιν τετήρηκα, τὸν δρόμον τετέλεκα, καὶ τὸ ἑξῆς τοῦ ῥητοῦ λοιπὸν εἰληφέναι θαῤῥεῖν, τότ' ἄρα ἐμοῦ μὲν σιγῶντος, αὐτὸ τοὔργον ἐβόα τοὺς ἄθλους καὶ μεγάλα ἀντὶ μεγάλων εἰσέπραττεν. οἱ δ' ὀφείλοντες, ὢ τῆς τῶν συκοφαντησάντων παραπληξίας,* C *ἐρήμην ἡμᾶς κατεδίκασαν καὶ ἐγράψαντο πλάσαντες καθ' ἡμῶν, ὃ πρὸς βουλῆς καὶ μελέτης ἡμῖν οὐκ ἦν, οὔτοι μὰ τὸν*

9. *ὑπεψηθύρισαν* P. et M. 17 *Παύλου — θεηγόρου* add. M.

tam minime vitalem mihi reliquit, ut eius coniux et liberi viverent atque imperarent, omni cura et ope elaboravi, auctoritate sacratissimi imperatoris et omnium deinceps, rursum, ut ante, rerum summae administrandae praepositus. Cum omnia belle et ad votum rectissimeque procederent, et ita processura spes bona daretur, exitiali et pessimo sane morbo, invidia, inquam, correpti, quos prae aliis beneficentia nostra extuleramus, duce et auctore Apocaucho perditissimo, qui serpentis instar imperatrici insibilabat, a recto tramite eam detorserunt et voluntatem eius (non enim dicam intelligentiam) erga nos, mirabile dictu, perverterunt: idque cum pro ipso et eius filio imperatori tantum contenderemus et sexcentos pro ambobus labores hauriremus: nihilo minus malis, vel morte potius, me Christo favente, de ipsa et communi tam bene merentem, remunerare conata est. Hem qualia pro qualibus recepi? Quando enim me illud Pauli, divini apostoli, dicere convenisset: Fidem servavi, cursum consummavi et confidere, quod in sententia sequitur, me accepturum (tunc siquidem me tacente res ipsa certamina mea proclamabat, et pro magnis magna reposcebat) qui no–

καὶ λογισμοὺς καρδιῶν ἀκριβῶς ἐπιστάμενον. ἀλλὰ ταῦτα A. C. 1342 μὲν εἰς ἕτερόν μοι τεταμιεύσθω καιρὸν, ἡνίκα καὶ φανήσεται τἀληθὲς καλῶς θεοῦ διδόντος. νῦν δ' ὡς μὴ τῇ τοῦ λόγου ῥύμῃ συνισχημένοι, κἀντεῦθεν ταῖς τοιαύταις ἐμφιλοχωρεῖν ὑποθέσεσιν ἐπειγόμενοι, ἄτοπόν τι ποιεῖν ὑποληφθείημεν, μικροῖς λόγοις τὰ μὴ μικρὰ παραδοῦναι πειρώμενοι, ἰτέον εὐθὺ τοῦ προκειμένου. ἐπειδή ποτε βασκανίᾳ δαίμονος, ὡς διείληπται, καθ' ἡμῶν μανέντες οὐκ ἔνδικα οὓς διὰ χρόνου μακροῦ φίλους συνεστησάμεθα καὶ κοινωνοὺς ἡμῖν ἐποιησάμεθα τῆς εὐπραγίας, ἐσκαιώρησαν τὰ δεινότατα, καὶ ἣν ἐπορευόμεθα σὺν θεῷ πορείαν ὀρθήν τε καὶ τῷ κοινῷ D συντείνουσαν κακοὶ κακῶς διαβεβληκότες τε καὶ κεκακουργηκότες παντάπασι προτεθύμηνται καὶ ἐπικεχειρήκασιν ἡμᾶς ὀλέσαι σὺν τοῖς ὑπολειφθεῖσι φίλοις, τοῦ κινδύνου τέως ἐφεστῶτος ἡμῖν, τὰ πρὸς σωτηρίαν ἀθρόον βεβουλεύμεθα· οὐδὲν ἧττον ἐπὶ θεῷ μάρτυρι πεφρικότες καὶ συνδιασκεψάμενοι, καὶ ἔτι φροντίζοντες, καὶ πῶς ἂν ἐκεῖνοι σωθεῖεν οἱ καταπροδόντες ἡμᾶς, καὶ ἵνα τὰ ἐν μέσῳ πλεῖστά γε ὄντα καὶ κόρον ὠσὶ παρέχοντα παρῶ, πάντων σχεδὸν ἐν ἀνάγκῃ καὶ καιρῷ κίνδυνον ἀπειλοῦντι διαφόρως, ἀπειπόντων τε καὶ καταλελοιπότων με φίλων, συγγενῶν γνησίων καὶ θεραπόντων, P. 525 ταῦτά μοι τούτοις ὀφειλόντων, μᾶλλον δ' εἰπεῖν καὶ V. 422

bis debebant (o sycophantarum vesaniam) nos accusantes, indicta causa damnarunt, adversum nos comminiscentes, quod in mentem nobis nunquam venerat: ita nos amet, qui cordium cogitationes perfect e cognoscit, Verum haec in aliud tempus differam, quando divino munere veritas clare apparebit. Nunc ne impetu orationis abrepti, in hoc argumento cogamur immorari, ac proinde inepti existimemur, dum parvo sermone haud parva complecti nitimur, recta ad propositum aggrediendum est. Postquam igitur invidia daemonis, ut explicatum est, contra nos inique furentes, quos longo tempore nobis devinxeramus felicitatisque nostrae participes feceramus, horribilia in nos perverse moliti sunt, directaque et ad commune bonum pertinente via, Deo adiuvante, incedentes improbi improbe criminando malefaciendoque cum amicorum reliquiis funditus perdere studuerunt ac tentaverunt, interea nos urgente discrimine frequenter de salute consultavimus: nihilo minus coram Deo trementes et sollicite considerantes, quo modo salvi esse possent, qui nos prodidissent. Atque ut multa, quae sunt in medio, ad fugiendam satietatem sileam, cum amici ferme omnes in duris periculosisque temporibus meis alii alia de causa mutatis voluntatibus me desertum ivissent, ipsique cognati ac ministri, quo eadem vel plura potius officia mihi debebant, in sexcentis me discriminibus, arcano Dei iudicio destituissent, ipsam et solam Dei dexteram ma-

A. C. 1342 πλείω καὶ μυρίοις καταπροέσθαι με κινδύνοις πολλάκις ᾑρημένων, κρίμασι θείοις καὶ λόγοις ἀῤῥήτοις αὐτῆς καὶ μόνης τῆς τοῦ θεοῦ δεξιᾶς ᾐσθόμην λαμπρῶς ἀντιλαμβανομένης μου καὶ ἀντωθουμένης ἰσχυρῶς τοὺς καθ' ἡμῶν, ὡς ἄν τις φαίη, ἐπενηνεγμένους ἀκροβολισμοὺς καὶ τὰς ἑλεπόλεις τηνικαῦτα πέφηνε κρείττων τῶν ἀπειλούντων πάντων, καὶ σφόδρα δεινῶν τοσούτων. καὶ ὁ περιπόθητος αὐτάδελφος τῆς βασιλείας μου κύριος Ἰωάννης ὁ Ἄγγελος, ὃς τῆς αὐτῆς ἡμῖν τοῦ γένους ῥίζης τετυχηκὼς καὶ βασιλικοῖς βρύων αἵμασι, B λίαν ἐπαινετῶς ἀντεφιλονείκησε περιγεγενῆσθαι μᾶλλον ἁπάντων τῇ τῆς ψυχῆς εὐγενείᾳ, ἢ ὅσῳ περιγίνεται τῇ τοῦ σώματος. τὴν μὲν γὰρ οἶδε φύουσάν τε καὶ αὖθις μειοῦσαν, τὴν δ' ἄφθιτον ἀεὶ μίμνουσαν. ψυχῆς μὲν οὖν ἀνδρίαν, ἢ φρονήσεως ἑδραιότητα καὶ περὶ τοὺς φίλους στεῤῥότητα, ὥστε προκινδυνεύειν αὐτῶν αἱρεῖσθαι, σώματός τε εὐφυΐαν καὶ ὥσπερ εὐαρμοστίαν καὶ ῥώμην, μακρὸν ἂν εἴη τὰ νῦν διεξέρχεσθαι. ἐπεὶ δὲ τὰς παρ' αὐτῶν φασι τῶν ἐχθρῶν ἀξιοπιστοτέρας γίνεσθαι μαρτυρίας, εἰδεῖεν ἂν καὶ φαῖεν ταῦτα Ἰλλυριοί τε, καθ' ὧν οὑτοσὶ μέγα κεκλέϊσται, καὶ πᾶσα ἤπει-C ρος καὶ αὐτοὶ Πέρσαι, οἳ πολλάκις τούτῳ προσβαλόντες παντελῶς ἥττους, ὡς μηδένες ἐναργῶς ἀπηλέγχθησαν. ἃ δ' ὑπήνεγκεν ἀνδρείως καὶ πέπονθεν ἐμὴν χάριν, χρημάτων ἀφαίρεσιν παντελῆ καὶ πλούτου παντὸς δήμευσιν, θεραπόντων πλῆθος, στέρησίν τε τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὧν ἡττημένους ὁ-

nifestam mihi subvenire fortiterque tela in me contorta et murales, ut sic loquar, machinas retundere sensi. Illa tunc omnium minis et tam multis terriculamentis potentiorem se declaravit. Et carissimus frater maiestatis nostrae, dominus Ioannes Angelus, eamdem generis radicem mecum sortitus et imperatorio sanguine florens, cum sua eximia laude omnes magis nobilitate animi vincere contendit, quam eos corporis nobilitate antecellit. Hanc enim nasci minuique, illam incorruptam perseverare novit. Animi igitur eius fortitudinem stabilemque prudentiam et in amicis diligendis constantiam, pro quibus nullum discrimen reformidet, corporisque habilitatem et velut concinnitudinem ac robur, longum esset in praesentia commemorare. Quia vero hostium testimonia, ut aiunt, fide digniora sunt, norunt ista fatebunturque et Illyrii, ex quibus hic insignem gloriam reportavit, tota item continens et ipsi Persae, qui, saepe in hunc impetu facto, omnibus modis inferiores ac nulli evidenter apparuerunt. Quae autem mea causa viriliter sustinuerit, universae scilicet pecuniae spoliationem facultatumque omnium proscriptionem, famulorum amissum gregem, privationem aliarum rerum omnium, quibus homines fractos succumbere vide-

ρῶμεν ἀνθρώπους· ὅπως τέ μοι συνεξῴκισται ἐς Τριβαλοὺς, A.C. 1342
καὶ ψυχὴν αὐτὴν ἑτοίμως εἶχεν ὑπὲρ ἐμοῦ θεῖναι ὁπότε ἔ-
δει, καὶ ὅπως ἐγίνετό μοι ἀντὶ πάντων, ὁποίων τέ μοι καὶ
ὁπόσων κεκοινώνηκε τῶν ἀνιαρῶν, ἐῶ λέγειν, ὡς μὴ ἀνάξια
δόξω πράττων ἐκδιηγούμενος σὺν οἴκτῳ δι' ἐμαυτοῦ, ἃ τότε γεν-
ναίως ἠνέγκαμεν ἀρωγῇ τοῦ κρείττονος. βούλομαι μὲν οὖν
μακροτέρᾳ διηγήσει δοῦναι τὰ τούτου. ἐπειδὴ δ' ἐλάττω τῆς
ἀληθείας ἔσται πάντως ἅττ' ἂν εἴποιμεν, ἔχει τις ἐξ ὀλίγων D
πάνυ τῶν ῥηθέντων ὥσπερ ἐν ἐπιδρομῇ ἐς βαθεῖαν τοῦ αὐ-
τοῦ πρακτέων ἐληλυθέναι κατάληψιν. παρείσθω γὰρ τὰ πλείω
οἷς ἔργον αὐτὸ τοῦτο μόνον, τὸ γραφῆς ταῦτ' ἀξιοῦν καὶ λό-
γοις τιμᾷν. ἡμῖν δὲ πρὸ τούτου μελήσει καὶ αὐτοῖς ἔργοις
ἀμείβεσθαι τουτονὶ τὸν περιπόθητον αὐτάδελφον τῆς βασι-
λείας μου τὸν φερωνύμως χάρισι βρύοντα. δικαιότατον γὰρ
εὐεργετεῖσθαι παρ' ἡμῖν καὶ μεγάλων ἀμοιβῶν ἀξιοῦσθαι,
οὐχ ὅτι μόνον ἐστὶν οἷος δέδεικται καὶ φορυτὸν δυσχερῶν
σὺν ἡμῖν ὑπὲρ ἡμῶν μάλα ἀσμένως ὑπήνεγκεν· ἀλλ' ὅτι P. 526
καὶ διὰ πάντων τῶν αὐτῷ πεπραγμένων τρανῶς ἐπαγγέλλεται
συνοίσειν, ὅ,τι βέλτιον τῷ κοινῷ, καὶ νίκας ἄρασθαι κατ'
ἐχθρῶν τὰ Ῥωμαίων νεμομένων ἀναίδην. διά τοι τοῦτο καὶ
χάριτας ἀποχρώσας ἡ βασιλεία μου τῷδε βουλομένη ἀεὶ,
ἐπιχορηγεῖ καὶ ἐπιβραβεύει νῦν καὶ τὸν παρόντα χρυσόβουλ-
λον λόγον, δι' οὗ προστάσσει καὶ θεσπίζει καὶ διορίζεται εἰ-

1. συνεξώρισται M. 9. τῶν αὐτῷ fortasse.

mus: ut mecum exul ad Triballos abierit, animamque ipsam, si opus fuisset, pro me depositurus fuerit: quomodo mihi unus instar omnium fuerit, quales quantasque mecum perpessus sit miserias, mitto dicere, ne ineptus audiam, cum commiseratione ipse enarrans, quae tunc numinis auxilio generosa mente pertulimus. Volo igitur res eius longiori narrationi reservare. Et quoniam vero minora habebuntur, plane quae disseruimus, poterit quis e paucis admodum et velut in transitu a me dictis, in factorum eius penitiorem cognitionem venire. Relinquantur enim plura iis, quibus unum hoc opus, talia litteris consignare et verborum luminibus illustrare. Nobis potius curae erit, etiam rebus desiderabilem hunc maiestatis nostrae fratrem remunerari, qui suo nomini convenienter gratiis circumfluit. Meritissimo enim officia in illum conferemus et amplissima ei dona rependemus, non solum quia talis est, qualem praedicavimus, et acervum quemdam difficultatum nobiscum toleravit libentissime: sed quia etiam per omnia, quae praestitit. rei publicae profuturum sese, victoriamque de hostibus, Romanorum terras impudenter occupantibus, manifeste relaturum promittit. Idcirco cum eum potentia nostra digne remuneratum semper velit, nunc insuper ei hoc in aurea bulla testimonium praebet, et veluti

A.C. 1342 ναι τὸν διαληφθέντα περιπόθητον αὐτάδελφον τῆς βασιλείας
μου κύριον Ἰωάννην τὸν Ἄγγελον εἰς κεφαλὴν τῶν κάστρων
καὶ χωρῶν Βλαχίας ἐφ' ὅρῳ τῆς ζωῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπιμελεῖ-
σθαι καὶ σπεύδειν καὶ φροντίζειν τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπιδό-
σεως καὶ βελτιόσεως αὐτῶν, ὀφείλοντα διατηρεῖν ἀπαρασά-
B λευτα καὶ ἅπερ ἐνόρκως ὑπεσχέθη τῇ βασιλείᾳ μου· ἃ πε-
V. 423 ριττὸν μὲν ἴσως ἂν δόξειε κατὰ μέρος δηλούμενα καὶ ἀνοί-
κεια τάχα τῷ τούτου τρόπῳ ἀγαθῷ γε ὄντι καὶ περὶ ἡμᾶς
εὐνουστάτῳ. ἐπεὶ δ' ἐπαινετόν τι χρῆμα πολλῶν ἕνεκα τὸ
τρίβον ἀσφαλῆ καὶ λείαν πορεύεσθαι μηδὲν προσιστάμενον
ἔχουσαν, ἤτοι γε ἀπειλοῦσαν τὰ παρ' ἡμῖν μὲν ἐκτεθέντα,
ὅρκοις δὲ παρὰ τούτου βεβαιωθέντα, κατὰ μέρος ταῦτα καὶ
λεχθήτω διὰ τὸ ἀσφαλέστερον. ἔστι δὲ τάδε. ἵνα ᾖ ὁ πε-
ριπόθητος αὐτάδελφος τῆς βασιλείας μου κύριος Ἰωάννης ὁ
Ἄγγελος φίλος τοῦ φίλου αὐτῆς, καὶ τοῦ ἐχθροῦ αὐτῆς ἐ-
C χθρός· ἤγουν κἂν ὁποῖον ἄρα πρόσωπον εἴη, εἰ μὲν ἔχει
φιλίαν καὶ ἀγάπην ἡ βασιλεία μου μετ' ἐκείνου, ἔχῃ καὶ αὐ-
τὸς οὕτως· εἰ δ' οὖν, διατίθηται ἀναμφιβόλως καὶ ἀπολυ-
πραγμονήτως εἰς αὐτὸ, ὡς καὶ ἡ βασιλεία μου. ἵνα μὲν τὸ
τοιοῦτο τῆς Βλαχίας κεφαλαττίκιον ἐφ' ὅρῳ παντὶ τῆς ζωῆς
αὐτοῦ ἔχῃ, οὐ μὴν δὲ ἔχῃ ἐπ' ἀδείας οὗτος τοῦτο δοῦναι καὶ
πρὸς παιδίον αὐτοῦ, εἰ μή πως τάξῃ τοῦτο καὶ στέρξῃ ἡ βα-
σιλεία μου, ὡς ἐξ ἄλλης ἀρχῆς. ἵνα οὐ μόνον χρεωστῇ τοι-

certaminis praemium donat, per quam iubet, sancit et decernit, dictum hunc peramabilem maiestatis nostrae fratrem, dominum Ioannem Angelum, caput seu praefectum castellorum et regionis Blachiae, quamdiu vixerit, ut quae ad eorum felicia incrementa statumque meliorem faciunt, ea omni studio, acceleratione et sollicitudine exsequatur: obligatum inconcussa servare, quae iuratus maiestati nostrae promisit: quae particulatim hic exponere, otiosum fortasse et contra dignitatem viri tam boni nostrique amicissimi existimetur. Quia vero multis de causis laudi datur, viam tutam, planam ac nullis obstaculis impeditam et nihil minantem adversi ambulare, quae a nobis explicata et ab hoc suscepta et iureiurando confirmata sunt, securitatis gratia distincte per capita disserantur. Sunt autem haec. Ut optatissimus frater meus, dominus Ioannes Angelus, amicus sit maiestati nostrae amicis, et inimicis nostris inimicus: id est, qualiscumque persona fuerit, si quidem maiestas nostra eam dilexerit, idem ipse faciat: sin minus, libere et incuriose erga eam, ut nos quoque, afficiatur. Ut huiusmodi Blachiae praefecturam usque ad extremum vitae suae retineat. Non tamen libertatem ad filium transferendi habeat, nisi id maiestas nostra de integro iusserit et approbarit. Ut non solum maiestati nostrae, sed et domino Ioanni Palaeologo imperatori, si eum successorem

αὐτὴν δουλοσύνην εἰς τὴν βασιλείαν μου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν βα- A.C. 1342
σιλέα κύριον Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον, ἐὰν καταστήσῃ αὐτὴ
τοῦτον διάδοχον τῆς βασιλείας· ἐὰν δὲ παραχωρήσει θεοῦ ἀποθά-
νῃ ὁ βασιλεὺς ὁ Παλαιολόγος, χρεωστῇ τὴν τοιαύτην ὑποταγὴν D
εἰς ὃν ἂν καταστήσῃ ἡ βασιλεία μου σὺν θεῷ διάδοχον καὶ κλη-
ρονόμον τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς. φημίζηται δὲ καὶ μνημονεύη-
ται ἐν πάσῃ τῇ χώρᾳ τῆς Βλαχίας καὶ ἡ δέσποινα Ἄννα ἡ Πα-
λαιολογίνα καὶ βασιλεὺς ὁ υἱὸς αὐτῆς κατὰ τὴν ἐνεργουμένην
συνήθειαν ἔν τε τῷ θεοφρουρήτῳ παλατίῳ τῆς βασιλείας μου
καὶ ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ. ἵνα καὶ ἐκεῖσε εἴτε μητροπόλεις εἶεν, εἴτε
ἐπισκοπαὶ, εἴτε μοναστήρια, εἴτε ἐκκλησιαστικὰ δίκαια, ὦσιν ὑπο-
κείμενα ὡς ἀρχῆθεν τῇ ἁγιωτάτῃ τοῦ θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, νέ-
μωνταί τε ἀναφαιρέτως καὶ τὰ προσόντα αὐτοῖς διὰ διαφόρων
δικαιωμάτων. ἵνα, ἐὰν ἀποσταλῇ παρὰ τῆς βασιλείας μου P. 527
εἰς τὸ δεσποτάτον ἢ ὁ περιπόθητος γαμβρὸς αὐτῆς κύριος
Νικηφόρος ὁ δούκας, ἢ ἕτερος, ἔχῃ φιλίαν μετ' ἐκείνου καὶ
χωρῆται ἑκάτερος εἰς τὰ δίκαια αὐτοῦ. εἰ δ' ἴσως συμβαίη
διαφορά τις καὶ διένεξις ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων, ἀκουμβίζῃ
τὰ περὶ τούτου εἰς τὴν βασιλείαν μου καὶ διορθοῖτο τοῦτο
αὐτὴ, καθάπερ ἂν χορηγήσῃ ὁ θεὸς τῇ ταύτης γνώσει. πε-
ρισώζηται δὲ καὶ τὰ σύνορα τῆς Βλαχίας καὶ τοῦ δεσποτάτου,
ὡς τὸ πρότερον διὰ τὸ ἀσκανδάλιστον, ἵνα, ἐὰν παραλάβῃ τὰ
ἐν τῷ περιορισμῷ τῆς Βλαχίας κάστρα, ἔχῃ καὶ ταῦτα εἰς
τὸ κεφαλαττίκιον αὐτοῦ ὡς καὶ τὴν λοιπὴν Βλαχίαν, καθὰ

7. *καὶ* om. P.

in imperio constituerimus, eamdem subiectionem debeat. Sin autem Dei permissu imperator Palaeologus moriatur, tum ei, quem maiestas nostra successorem et heredem imperio Romano Deo volente dederit, eodem modo subesse teneatur. Promulgetur vero et mentio fiat per totam Blachiae regionem etiam Dominae Annae Palaeologae et imperatoris eius filii iuxta consuetudinem, quae in palatio nostro, a Deo custodito, et in ipsa regione observatur. Ut et illic sive metropoles, sive episcopatus, sive monasteria, sive ecclesiastica iura subiiciantur, ut ab initio, sanctissimae Dei magnae ecclesiae, et quae variis ac iustis rationibus capiunt vestigalia, ea auferre illis non liceat. Ut si ad summum despotam a nobis gener noster carissimus Nicephorus ducas aut alius defecerit, cum eo amicitiam colat et ius suum uterque tueatur. Sin aliqua forte inter utrumque dissensio ac discrepantia exstiterit, de ea re ad maiestatem nostram referatur et ab ea pro suppeditata illi a Deo intelligentia corrigatur. Serventur autem confinia Blachiae et despotatus, uti prius, ne offensio oriatur: ut, cum in circuitu Blachiae castella acceperit, ea ad praefecturam suam, quomodo et reliquam Blachiam

A.C. 1342 δεδήλωται. εἰς δὲ τὰ ἄλλα κάστρα τὰ μετὰ τὴν Πάτραν B διακείμενα, εἰ μὲν ἔχει ἀγάπην ἡ βασιλεία μου μετὰ τῶν Κατελάνων, ἔχῃ καὶ αὐτὸς, εἰ δὲ μάχην, μάχηται καὶ αὐτός· καὶ ὅσα ἂν προσέλθῃ εἰς τὴν δουλοσύνην τῆς βασιλείας μου, εἴτε ἀλλοτρόπως, εἴτε καὶ δι' αὐτοῦ τούτου τοῦ αὐταδελφοῦ τῆς βασιλείας μου, ἔχῃ ἄδειαν αὕτη τάττειν εἰς κεφαλὴν ἰδιοῤῥύθμως, ὃν ἂν ἐθελήσειεν. ἵνα, ἐὰν θέλωσί τινες τῶν ἐν τῇ Βλαχίᾳ ἀρχόντων τυγχάνειν ὀφφικίων παρὰ τῆς βασιλείας μου ἔρχεσθαί τε καὶ εἰς προσκύνησιν αὐτῆς, ἔχωσι τοῦτο ἐπ' ἀδείας καὶ οὐδὲν κωλύωνται παρ' αὐτοῦ. ἵνα ἐπὶ μὲν ἅπασι C τοῖς δυτικοῖς μέρεσιν, ἔνθα ἂν χρήζῃ αὐτῶν ἡ βασιλεία μου, δουλεύῃ μεθ' ἑαυτοῦ τε καὶ παντὸς τοῦ φωσσάτου Ῥωμαϊκοῦ τε καὶ Ἀλβανιτικοῦ· ἀνωτέρω δὲ τῆς Χριστουπόλεως ἐὰν χρήζῃ ἡ βασιλεία μου, δουλεύῃ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ, φωσσάτου δὲ ὅσου ἂν δύνηται." Ἀγγέλῳ μὲν οὖν τῷ Ἰωάννῃ ἐπὶ τοιαύταις συνθήκαις παρεδίδου Θετταλίας τὴν ἀρχὴν ὁ βα-
V. 424 σιλεύς. Θετταλοί τε τόν τε Ἄγγελον ἐδέχοντο προθύμως, ὡς παρὰ βασιλέως ἥκοντα, καὶ τὰ προστεταγμένα πάντα ἐπηγγέλλοντο ποιεῖν.

D νδ'. Οἱ ἐν Διδυμοτείχῳ δὲ ἐπεὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ὁ πόλεμος περιειστήκει καὶ οὐδεμία τις ἐφαίνετο ἀνακωχὴ, εἰ μὴ πρὸς αὐτοὺς ταχέως ἐπανέλθοι βασιλεὺς, τὸν Ταρχανειώτην Μανουὴλ πέμπουσι πρὸς αὐτὸν, τοῦτο μὲν καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς διδάξοντα ὡς εἶχε, τοῦτο δὲ καὶ μᾶλλον ἐξορμήσοντα

21. καὶ om. P.

habeat, ut supra dictum est. Propter alia autem, quae post Patram sunt, si maiestati nostrae cum Catalanis convenerit, conveniat etiam ipsi: si bellum nobis cum iisdem fuerit, sit etiam illi. Et quaecumque ad subiectionem et obedientiam maiestatis nostrae sive alio modo, sive etiam per hunc ipsum fratrem nostrum accesserint, habeamus potestatem constituendi praefectum nostro more, quem voluerimus. Ut si quidam fratrem Blachiorum praesidum officia a maiestate nostra consequi volent et ad illam adorandam venire, possint hoc secure, nec ab ipso prohibeantur. Ut in quavis parte occidentali, vbi indiguerimus ipsis, cum omni fossato Romano et Albano serviat. Supra Christopolim autem, si opus habuerimus, praesto sit cum fossato quanto poterit. Itaque Ioanni Angelo cum istiusmodi conditionibus Thessaliae imperium addixit imperator, quem Thessali gaudentes acceperunt, ut ab imperatore missum scilicet, et constituta omnia se facturos spoponderunt.

54. Didymotichenses, quoniam eos bellum urgebat undique, nec ulla affulgebat remissio, nisi ad eos celeriter rediret imperator, Michaëlem Tarchaniotam mittunt, partim ut eum de statu praesenti

πρὸς τὴν ἐπάνοδον, ὡς τῶν κατὰ Διδυμότειχον πραγμάτων A. C. 1342 ἐκείνου πάνυ δεομένων. βασιλεὺς δὲ καὶ πρότερον μὲν ἐν μεγάλῃ ἐτίθετο φροντίδι τὸ πρὸς Διδυμότειχον ἀπαίρειν, καὶ τότε δὲ ὑπὸ τοῦ Ταρχανειώτου παρακληθεὶς, μᾶλλον τὴν P. 528 ἐπάνοδον ἐπέσπευδε καὶ Κράλην ἐπὶ τὰ ἴσα παρεκάλει. καὶ παρεσκεύαστο ἤδη ἡ στρατιὰ ἡ μέλλουσα συναίρεσθαι τῷ βασιλεῖ πρὸς τὴν ἐπάνοδον. καὶ Ταρχανειώτης μὲν βασιλέα τε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν πολλῆς ἐμπλήσας ἡδονῆς καὶ προθυμίας, (οὐδὲ γὰρ ἐξ ὅτου βασιλεὺς εἰς Τριβαλοὺς ἧκεν, ἀξιόχρεώς τις οἴκοθεν ἀφῖκτο πρὸς αὐτὸν δέει τῶν κατεχόντων τὰς ὁδοὺς,) αὖθις ἐπανῆκε πρὸς Διδυμότειχον διαλαθὼν τοὺς πολεμίους, καὶ ἀπήγγελλε σαφέστερον τὰ περὶ βασιλέως καὶ ὡς εἴη παρεσκευασμένος ἐπανήκειν ἅμα στρατιᾷ ὀλίγῳ ὕστερον. Ἀπόκαυκος δὲ ὁ μέγας δοὺξ πρὸς Κράλην πέμψας, ἐδή- B λου τε ὅτι ἥξει ναυσὶ πρὸς τὴν Μακεδονίαν καὶ ὡς βούλοιτο συντυχεῖν αὐτῷ, συνθήκας ποιησόμενος, αἳ μάλιστα ἔσονται αὐτῷ καθ' ἡδονήν. Κράλης δὲ περὶ τῆς συντυχίας πρότερον ἐρόμενος, εἰ ἐπιτρέπει, βασιλέα, ὡς οὐκ ἐκώλυεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐνεδίδου, πρὸς Ἀμφίπολιν συντέθειτο ἀλλήλοις συντυχεῖν, ὁ μὲν ναυσὶν ἐκ τῆς θαλάττης, ἵππῳ δὲ ὁ Κράλης ἐξ ἠπείρου. σκοπὸς δὲ ἦν τῆς συντυχίας ἀμφοτέροις, Κράλῃ μὲν, εἰ δύναιτο Ἀπόκαυκον τὸν μέγαν δοῦκα ζωγρεῖν, ἀμυνομένῳ τοῦ πρὸς βασιλέα ἕνεκα πολέμου· Ἀποκαύκῳ δὲ, ὥστε Κράλην πείθειν, πόλεμόν τε μὴ πρὸς αὐτὸν κινεῖν, Παλαιολόγον C

8. αὐτῶν P. 20. τῆς add. M.

doceat: partim ut ad reditum, quem necessitas flagitet, amplius impellat. Imperator et antea magnopere Didymotichum cogitabat, et tunc a Tarchaniota inflammatus, multo magis, Cralemque de subsidio hortabatur: iamque copiae, quae cum illo abirent, instruebantur. Et Tarchaniota quidem, imperatore quique cum eo erant plurimum exhilaratis et excitatis, (nec enim quisquam, ex quo ad Triballos abierat, alicuius nominis domo ad eum timore vias obsidentium venerat) Didymotichum repetivit, hostes latens et quo loco res imperatoris sitae essent, pauloque post cum auxiliis affuturum certo nuntiavit. Apocauchus missis legatis Crali significat, se in Macedoniam navigaturum cupereque foederis sibi quidem optatissimi faciendi causa cum eo colloqui. Crales ex imperatore prius quaerit, an se cum illo congredi permittat. Quo non dissuadente, immo annuente potius, Amphipolis consensu deligitur, quo ille navibus e mari, hic equitatu ex continente veniat. Scopus in hoc congressu erat utrique, Crali nempe, ut Apocauchum vivum caperet, si posset, eumque propter bellum adversus imperatorem ulcisceretur: Apocaucho, ut Crali persuaderet, ne se, volentem Andro-

A.C. 1342 Ἀνδρόνικον τὸν γαμβρὸν βουλόμενον βασιλέα Ῥωμαίων ἀποφαίνειν, καὶ βασιλέα εἴργειν Καντακουζηνὸν καὶ μὴ ἐᾶν εἰς τὴν Ῥωμαίων ἐπανήκειν, κώλυμα ἐσόμενον γαμβρῷ πρὸς τὴν ἀρχήν· τῶν ἄλλων γὰρ οὐδένα ἐποιεῖτο λόγον. τοῦτο μὲν οὖν, εἴτε ἀληθῶς ἐβούλετο ὁ μέγας δοὺξ, εἴτε μὴ, φανερὸν οὐκ ἐξεγένετο, τοῦ περὶ ταῦτα διακονουμένου καὶ τὰ ἀπόῤῥητα συνειδότος Χρέλη πρότερον ἀποθανόντος. πρὸς γὰρ τὸν Ἀνδρονίκου τοῦ γαμβροῦ πατέρα ἐν Φεραῖς ὁ μέγας δοὺξ τὰ τοιαῦτα διά τινων τῶν μάλιστα εὐνουστάτων ἀπαγγέλλων, κἀκείνου Χρέλῃ διαλεγομένου περὶ Μελενίκον διατρίβοντι καὶ δι' ἐκείνου τὰς Κράλη λαμβάνοντος ἀπολογίας, αὖθις ὁ D μέγας δοὺξ ἐπυνθάνετό τε περὶ ὧν ἐδεῖτο, καὶ ὅσα ἦν κατὰ γνώμην αὖθις ἀπεκρίνετο. Κράλης δὲ ὡς ἀληθῶς τοιαύτην διεβεβαιοῦτο πρὸς Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα τὴν μεγάλου δουκὸς ἀξίωσιν εἶναι, καὶ ἐβουλεύετο, ὅ,τι δέοι πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεσθαι, βασιλεύς τε μὴ κωλύειν συνεβούλευεν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ συμπράττειν, ἵνα μᾶλλον ὁ περὶ αὐτὸν Ἀποκαύκου φθόνος γίνοιτο φανερὸς, καὶ ὡς οὐκ εὐνοίᾳ τῇ πρὸς V. 425 βασιλίδα καὶ βασιλέα τὸν υἱὸν τὸν ἐμφύλιον κινοίη πόλεμον, ἀλλ' αὐτῷ τὴν Ῥωμαίων ἐκ παντὸς τρόπου περιποιούμενος ἡγεμονίαν. Κράλης μὲν οὖν ἅμα βασιλεῖ τῷ Καντακουζηνῷ, ἐν τοῖς Ἀλμυροῖς προσαγορευομένοις λάκκοις ἐστρατοπεδεύετο ἐλθὼν καὶ περιέμενε τὸν εἰς Ἀμφίπολιν τοῦ μεγάλου δου-

16. κρίνεσθαι P.

nicum Palaeologum, generum suum, imperatorem declarare, armis impediret, et Cantacuzenum coercere nec in Romanorum provinciam reverti sineret, impedimento videlicet futurum genero ad imperium: alios enim parvi pendebat. Hoc utrum magnus dux revera desiderarit, nec ne, Chrele in hoc subserviente secretorumque conscio prius mortuo, incompertum mansit. Patri quippe Andronici generi Pheras magnus dux talia per quosdam amicissimos nuntians, eoque cum Chrele, qui apud Melenicum manebat, agente et per illum Cralis responsa accipiente, rursum magnus dux quae opus erat interrogabat, et ille quae sentiret, denuo respondebat. Ut autem confirmavit Crales, magnum ducem contra imperatorem Cantacuzenum vere istuc petere, et quid respondendum esset quaesivit, imperator hortatus est, ut se ab illo conveniri pateretur, quo eius in se invidia testatior evaderet: nimirum non benevolentia erga Augustam et imperatorem filium civile hoc bellum ab eo inflammari, sed ut sibi per fas et nefas imperium acquireret. Ita Crales una cum Cantacuzeno ad Salsos lacus, ut appellantur, veniens, castra facit, magni ducis appulsum ad Amphipolim, ut ibi eum conventurus, exspectans. Byzantii vero alii de nobilitate et viri honoratissimi a magno duce Cantacuzenismi postulati, carceri-

κὸς κατάπλουν ὡς ἐκεῖσε συνεσόμενος. ἐν Βυζαντίῳ δὲ οἱ A.C. 1342
μὲν ἄλλοι τῶν εὐγενεστέρων καὶ μάλιστα ἐν λόγῳ, Κατα- P. 529
κουζηνισμὸν ὑπὸ μεγάλου δουκὸς ἐπικληθέντες, δεσμωτήριά
τε ᾤκουν καὶ οὐδεμιᾶς ἀπείρατοι κακοπραγίας ἦσαν. τῶν δὲ
αὐτῷ συναραμένων πρὸς τὸν πόλεμον καὶ πεπεικότων βασι-
λίδα, ὡς ἐπιβουλεύοιτο παρὰ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως,
τῶν μὲν ἤδη παρήπτετο μετρίως καὶ καθῄρει τῶν ἀρχῶν,
ἀφορμὴν παρέχων τῆς πρὸς αὐτὸν διαφορᾶς, ἵν', εἰ δια-
φθείρειε, μηδεμίαν μέμψιν ἔχοι, ὡς οὐ δικαίως ἀμύνοιτο αὐ-
τοὺς, κακοὺς περὶ αὐτὸν γεγενημένους· τῶν δὲ ἔμελλεν. ἃ
συνορῶντες καὶ αὐτοὶ καὶ πονηρὰν περὶ τῶν μελλόντων ἤδη
ἔχοντες ἐλπίδα, ᾐσθάνοντο μὲν, ὡς σφίσι τε αὐτοῖς καὶ τοῖς B
ἄλλοις αἴτιοι κατέστησαν μεγάλων συμφορῶν, βοηθεῖν δὲ οὐκ
εἶχον ἑαυτοῖς, πάντα ἤδη μεγάλου δουκὸς ὑφ' ἑαυτῷ πεποιη-
μένου. Χοῦμνος δὲ Γεώργιος ὁ μέγας στρατοπεδάρχης, εἷς
ὢν τῶν τὸν πόλεμον κεκινηκότων, βασιλίδι προσελθὼν, ἠρέμα
κατεμέμφετο μεγάλῳ δουκὶ, ὡς εἰς οὐδὲν δέον τὰ κοινὰ κα-
ταναλίσκοντι καὶ πρὸς πόλεμον ἠπειρώτην στόλους ἐξαρτυ-
ομένῳ μηδὲν ὀνήσοντας. πρὸς τί γὰρ ὁ στόλος ἐναντιώ-
σεται Καντακουζηνῷ, αὐτῷ τε παρὰ Τριβαλοῖς ὄντι καὶ Δι-
δυμότειχον κατέχοντι πόλιν μακρὰν θαλάσσης ᾠκισμένην; συν-
εβούλευέ τε μᾶλλον τῶν τοιούτων ἀπέχεσθαι ἀνονήτων δα- C
πανῶν, πρός τινα δὲ χωρεῖν ἐπίνοιαν τοῖς ὅλοις πράγμασι
συνοίσουσαν. τοῦτο δὲ εἶναι, εἰρήνην τίθεσθαι πρὸς Καντα-

18. τὸν ante πόλεμον add. M.

bus tenebantur et incommodis vexabantur omnibus. Qui autem ad bellum ei adiumento fuerant quique faciebant, ut crederet imperatrix, Cantacuzenum sibi moliri insidias, eorum partim mediocriter tangebat et a gubernaculis deiiciebat, litis contra se materiam subministrans, ut, cum illos perdidisset, reprehensione careret, quasi iuste eos punivisset, cum sibi male voluissent. Quae et ipsi cernentes maleque iam in futurum ominantes, sibi ipsis et aliis ingentes creasse calamitates intelligebant: iuvare autem semet, magno duce omnia iam suo dominatu tenente, non poterant. Ceterum Georgius Chumnus, magnus stratopedarcha, unus de belli auctoribus, ad imperatricem adiens, magnum ducem clam accusavit, qui opes rei publicae inutiliter dissiparet et ad bellum terrestre classem nihil profuturam instrueret. Qui enim classis contra Cantacuzenum cum apud Triballos manentem, tum Didymotichum urbem procul a mari semotam obtinentem dimicaret? Dabat itaque consilium, ut impensis infructuosis abstineretur et excogitaretur quippiam, quod ad totius rei publicae emolumentum redundaret: id esse pacem et foedus cum Cantacuzeno, quod utilitatem summam

A.C. 1342 κουζηνὸν καὶ σπονδὰς, αἳ μάλιστα δόξειεν λυσιτελεῖν. τὸ γὰρ τοσοῦτον πολέμου πρὸς αὐτὸν κεκινημένου καὶ πάσης σπουδῆς εἰσενηνεγμένης, μηδὲν ἡμᾶς δυνηθῆναι πλέον, ἀλλ' ἐκεῖνόν τε ἀπαθῆ κακῶν καὶ πολλῆς εὐνοίας ἀπολαύοντα παρὰ τῷ Τριβαλῶν δυνάστῃ ἔτι διαμένειν, παρασκευαζόμενόν τε, ὥς ἀκούομεν, εἰς Διδυμότειχον ἐπανήκειν μετὰ στρατιᾶς, τούς τε ἐν Διδυμοτείχῳ μηδὲν ὑφεῖναι τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας, μηδ' ὑπὸ τοῦ περιεστηκότος πολέμου πιεσθῆναι, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτοὺς ταῖς κατὰ Θρᾴκην πάσαις πόλεσι κερβέρων εἶ-
D ναι χαλεπωτέρους, πάντα διαφθείροντας ἄρδην καὶ ληϊζομένους, οὐ πρὸς ἡμῶν ἔμοιγε εἶναι φαίνεται οὐδὲ πρός τι τέλος λήξειν ἀγαθόν. διό μοι καὶ παραινεῖν ἐπῆλθε, τίθεσθαι τὴν πρὸς αὐτὸν εἰρήνην. νῦν μὲν γὰρ ὑπερόριος ἐν ἀλλοτρίᾳ διατρίβων καὶ τῆς παρ' ἑτέρων δεόμενος ἐπικουρίας, ἑτοίμως ἂν ὑπακούσειε πρὸς τὴν εἰρήνην, εἰ μέτρια αἰτοίημεν. εἰ δ' οἴκοι τε γένοιτο καί τινος εὐπορήσειε δυνάμεως, δέδοικα, μὴ δεομένων ἡμῶν ἀπαναίνοιτο αὐτὸς, οἷα δὴ βεβαίας ἤδη τοῦ περιγενήσεσθαι ἡμῶν ἐλπίδας ἔχων. βασιλὶς δὲ λόγον μὲν ἔχοντα εἶπε παραινεῖν, καὶ ὕστερον ὅ,τι ἂν δοκῇ λυσι-
P. 530 τελεῖν κοινῇ σκεψαμένους πράττειν· τὸ δὲ νῦν ἔχον, τῆς δαπάνης ἤδη γεγενημένης καὶ τὸν μισθὸν ἐχόντων τῶν τριηριτῶν, δίκαιον ποιεῖσθαι τὸν ἀπόπλουν. ταῦτα δὲ αὐτῇ εἴρηται, ὅτι τε ἐπηγγέλετο ὁ μέγας δοὺξ, εἰ πρὸς Μακεδονίαν ἀποπλεύσειε, Καντακουζηνὸν ἄξειν δεσμώτην, ὡς παραδώσειν

16. τε M., τι P.

polliceretur. Tam importuno namque bello adversus illum suscitato, inquit, et studiosissime illato nihil nos profecisse, sed cum damni expertem apud Triballorum principem adhuc haerere esseque in multa gratia, et exercitum conscribi, quicum, ut audimus, Didymotichum revertatur et Didymotichenses de animo erga illum suo nihil remittere, neque bello tam propinquo cruciari, sed potius Thraciae urbibus universis nocere immitius quam Cerberum, omnia depraedantes funditusque devastantes: haec mihi nequaquam e re nostra neque in finem bonum desitura viderentur. Quare pacem cum illo suscipiendam sentio. Nunc enim in aliena regione profugus et opem externam exposcens, obviis eam ulnis amplectetur, si moderata petiverimus. Si domi fuerit seseque corroboraverit, metuo, ne, nobis eam flagitantibus, ipse neget, explorata spe victoriae confisus videlicet. Imperatrix eum cum ratione consentientia suadere et postea quod consultantibus e re publica visum fuerit facturos dixit: hoc tempore, impensa iam facta solutoque classiariis stipendio, abnavigationem iustam videri. Haec illa affirmavit, quod ei magnus dux receperat, si in Macedoniam navigasset, Cantacuze-

ἐπαγγελομένου Κράλη, εἰ πρὸς αὐτὸν ἀφίκοιτο αὐτός· καὶ A.C. 1342
ὅτι πολλῶν ἤδη τῶν πρὸς βασιλέα Καντακουζηνὸν ὑπὸ τῷ
τοῦ πολέμου χρόνῳ γεγενημένων δυσχερῶν, καὶ τῆς τε μη-
τρὸς δεσμωτηρίῳ ἐναποθανούσης, καὶ Ἀνδρονίκου τοῦ υἱοῦ
πολὺν ἤδη χρόνον δεσμοῖς προσταλαιπωρήσαντος, καὶ ἄλλῃ V. 426
κακώσει χρημάτων τε ἀπείρων ἡρπασμένων, καὶ πολλῶν ἀτό-
πων ἄλλων ἐφ' ὕβρει ἐκείνου εἰργασμένων, καὶ τῶν ἐπιτη- B
δείων μάλιστα καὶ συγγενῶν τῶν μὲν αὐταῖς οὐσίαις συνα-
πολωλότων, τῶν δ' ἐκ περιφανεστάτων καὶ πλουσίων ἀπόρων
καὶ δεσμωτῶν κατεχομένων, οὐ ῥᾳδίως ἤλπιζε Καντακουζη-
νὸν τὸν βασιλέα πεισθήσεσθαι πρὸς τὴν εἰρήνην, ἀλλ' ἀμυ-
νεῖσθαι παντὶ τρόπῳ, καὶ ἴσ' ἀντ' ἴσων ἀποδώσειν. ἃ ναρ-
κᾶν αὐτὴν ἐποίει καὶ ἀποκνεῖν πρὸς τὸ βουλεύεσθαι περὶ εἰ-
ρήνης οἰομένην ἀνήνυτα πονεῖν. ἐπεὶ ὅτι γε πρὶν εἰς τοσοῦ-
τον ἀτοπίας ἐξεληλακέναι καὶ πᾶσαν ὠμότητα καὶ ὕβριν τοὺς
περὶ αὐτὴν ἐνδείξασθαι πρὸς βασιλέα, τῶν ἄλλων αὐτὴ μᾶλ-
λον ᾑρεῖτο τὴν εἰρήνην, πολλὰ δείγματα ἐξενήνοχεν αὐτὴ C
πεισθεῖσα ἀκριβῶς, ὡς φθόνῳ τῷ πρὸς βασιλέα ὁ πόλεμος
ἐκινήθη τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνος ἐπεβούλευεν αὐτῇ καὶ
τοῖς παισὶν, ὡς οἱ συκοφάνται κατηγόρουν. τότε δ' οὖν ὅ-
μως τὴν περὶ τῆς εἰρήνης ὑπερέθετο διάσκεψιν. Ἀπόκαυκος
δὲ ὁ μέγας δοὺξ, ἐπεὶ ἐφωπλισμέναι ἦσαν αἱ τριήρεις, ἀπέ-
πλευσεν εἰς Ἀμφίπολιν, τὸ μὲν δοκεῖν, ὡς κατὰ βασιλέως
Καντακουζηνοῦ τῷ Κράλῃ διαλεξόμενος καὶ πείσων προδιδόναι.

8. ἐν ταῖς M. mg. pro αὐταῖς.

num vinctum adducturum: perinde quasi Crales se illum traditurum promisisset, si ipsemet ad se venisset: et quod Cantacuzenum tempore belli multis attritum difficultatibus et, matre in carcere exstincta, filioque Andronico diu iam vinculis et aliis incommodis afflicto, immensaque vi pecuniae spoliatum, pluribus praeterea cum insolentia et contumelia in illum designatis, et amicissimis cognatisque aliis vita fortunisque simul expulsis, aliis ex illustrissimis et opulentis ad paupertatem redactis et in custodiam detrusis, non facile ad pacem inclinaturum, sed vindicaturum se modis omnibus et par pari relaturum cogitaret. Hinc ad consilia pacis agitanda lenta esse ac torpere, quod laborem inanem putaret. Nam priusquam ad tantam indignitatem veniretur et sui omni crudelitate contumeliaque in eum debaccharentur, prae aliis pacem sese concupiscere complura dabat indicia: ita prorsus existimans, eius odio bellum istuc a principio concitatum fuisse: nec eum sibi ac filiis insidias meditatum, cuius sceleris a sycophantis insimulabatur. Tunc tamen de pace deliberationem differebat. Apocauchus, instructis triremibus, Amphipolim navigavit, prae se ferens, acturum apud Cralem contra Canta-

A. C. 1342 ὡς δὲ διισχυρίζετο ὁ Κράλης, ἵνα μὴ πολεμοίη τῷ γαμβρῷ βασιλεῖ
μέλλοντι Ῥωμαίων ἀναδείκνυσθαι. τοῦτο μὲν οὖν εἴς τι προφα-
νὲς οὐκ ἠδυνήθη προελθεῖν· μεταξὺ γὰρ τοῦ χρόνου τριβομέ-
D νου ἐτελεύτησεν ὁ Χρέλης, ὃς αὐτοῖς τῶν ἀποῤῥήτων ἐκοινώνει,
καὶ ὁ μέγας τε δοὺξ εἰς Βυζάντιον ἐξ Ἀμφιπόλεως ἀπῇρε
μηδενὶ θαῤῥήσας ἑτέρῳ τὰ ἀπόῤῥητα. καὶ ὁ Κράλης περὶ
τῶν πόλεων ἠσχόλητο τὴν ἐπιμέλειαν, ἃς Χρέλη κατέχοντος
ἐλάμβανεν αὐτὸς μετὰ τὴν τελευτήν· καὶ ἐκ τῶν πρὸς ἐπι-
κουρίαν βασιλέως τεταγμένων τοὺς βελτίστους ἀπολεγόμενος,
κατέλιπεν αὐταῖς φρουράν. αὐτὸς δὲ τοὺς ἐπιλοίπους ἔχων,
μετὰ βασιλέως ἧκον εἰς Φεράς.

P. 531 νε'. Καὶ πρίν τι κακοῦν τὴν χώραν, πρεσβείαν πρὸς
B Φεραίους πέμψας, παρῄνει βασιλεῖ τὴν πόλιν ἐγχειρίζειν.
ὅρκους γὰρ αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους γεγενῆσθαι, σύμμαχον καὶ
αὐτὸν καὶ φίλον εἶναι τῶν πόλεων, αἳ προσχωρήσουσι βασι-
λεῖ, πολέμιον δὲ ταῖς ᾑρημέναις πολεμεῖν. εἰ μὲν οὖν καὶ αὐ-
τοὶ πειθόμενοι προσχωρήσουσιν ἑκόντες βασιλεῖ, νῦν τε ὡς
V. 427 τάχιστα ἀναχωρεῖν αὐτῶν, καὶ ὕστερον μηδέποτε κακώσειν
ἐπηγγέλετο· εἰ δ' ἀγνωμονοῖεν καὶ μὴ πείθοιντο, τεμεῖν αὐ-
τοῖς τὴν γῆν ἠπείλει καὶ τὰ ἔσχατα διαθήσειν. Φεραῖοι δὲ
C τὴν πρεσβείαν ἀπεπέμψαντο, πάντα οἴσειν πρότερον εἰπόντες,
ἢ Καντακουζηνῷ δουλεύσειν. ἐνῆγε δὲ αὐτοὺς πρὸς τοῦτο
οὐχ ἧττον μὲν καὶ ἡ ἀλογία καὶ ἡ ἀκρισία, διὰ τὸ πρὸς βα-

19. ἐπηγγέλλετο M.

cuzenum et ut is sibi traderetur, effecturum, ut autem Crales autumavit, ne genero imperatori Romanorum designando armis obsisteret. Hoc itaque in apertum evadere non potuit: intercedente enim tempore Chreles arcanorum utrique conscius decessit et magnus dux Amphipoli Byzantium renavigavit, nemini, quae tacita vellet, committens: Crales vero in procurandis urbibus, quarum possessionem defuncto Chrele adierat, occupatus, delectis optimis ex decreto imperatori subsidio, eos in praesidiis reliquit: ipse cum ceteris eundem Pheras est prosecutus.

55. Priusquam autem agro populationem inferret, oppidanos per internuntios est cohortatus, ut imperatori urbem dederent, cui ipse iuraverit, urbium se illi permittentium amicum et socium, contra pugnantium hostem fore. Quamobrem si consilio suo obsequentes in eius potestatem libentes concederent, et modo ocissime discessurum et in posterum nunquam eos infestaturum. Si ad haec ingrati monita sua adspernentur, corruptis segetibus et excisis arboribus omnia miserrime vastaturum et extremas clades illaturum. Pheraei fanda nefanda citius se passuros, quam Cantacuzeno servitutem servituros, legatis respondent. Huc eos non minus rationis et iudicii egestas agebat, ut propter odium in imperatorem conceptum

σιλέα ἔχθος τὰ ἔσχατα αἱρουμένους ὑπομένειν, ἐνὸν ἀποθε- A.C. 1342 μένους σώζεσθαι· μάλιστα δὲ ὁ Παλαιολόγος Κωνσταντῖνος, ὃς ἦγε τὴν πόλιν τότε, Ἀποκαύκῳ τε ἐς τὰ μάλιστα φίλος ὢν καὶ τῶν ἀποῤῥήτων κοινωνὸς καὶ τὴν πίστιν ἀκραιφνῆ καὶ τὴν εὔνοιαν αὐτῷ τηρῶν ὄντι κηδεστῇ Ἀνδρονίκῳ τῷ υἱῷ, καὶ ὁ μητροπολίτης, πόλεμον ἄσπονδον πρὸς βασιλέα ἐξαρχῆς εὐθὺς ἀνῃρημένος ἐξ οὐδεμιᾶς αἰτίας. βασιλεὺς δὲ, ἐπεὶ D ἐκεῖνοι τὴν πρεσβείαν ἀπεπέμψαντο, συνορῶν οἷ κακῶν ὑπ' ἀναισθησίας συνελαύνονται, καὶ ὡς Ῥωμαίων τῆς ἀρχῆς πόλις μεγάλη καὶ καλὴ μέλλει ἀφαιρεῖσθαι ὑπὸ τῆς πολιορκίας ἀνάγκῃ Τριβαλοῖς δουλεύσουσα, τῶν οἰκείων πέμψας ἕνα, παρεκάλει φείδεσθαι αὐτῶν καὶ μὴ μίσει τῷ εἰς ἐκεῖνον τὰ ἀνήκεστα σφᾶς αὐτοὺς διατιθέναι, ἀλλὰ νῦν μὲν πρόνοιάν τινα αὐτῶν ποιεῖσθαι καὶ μήτε δέχεσθαι εἰς τὴν πόλιν μήτ' αὐτὸν, μήτε φρουρὰν, μήτε ἡγεμόνα, ἀλλὰ μόνον τῆς βασιλίδος Ἄννης καὶ βασιλέως τοῦ υἱοῦ φημιζομένων, εὐφημίας καὶ αὐτὸν ἅμα ἐκείνοις ἀξιοῦν καὶ μνημονεύειν ἐν τελεταῖς ταῖς ἱεραῖς, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον τῶν ἐκ τῆς πολιορκίας P. 532 ἀπαλλάττεσθαι κακῶν. οὐκέτι γὰρ ἀδικήσουσιν οὐδὲν αὐτοὺς οἱ Τριβαλοὶ διὰ τοὺς ὅρκους καὶ σπονδὰς τὰς πρὸς αὐτόν. ἀναχωρήσαντος δὲ αὐτοῦ πρὸς Θρᾴκην, ἂν μὲν καὶ τῆς ἄλλης ἀρχῆς φαίνοιτο Ῥωμαίων ἐγκρατὴς, ὑπείκειν καὶ αὐτούς. εἰ δέ τι περὶ αὐτοῦ ὕστερον βουλεύσαιτο ὁ θεὸς καὶ ἀπόλοιτο ἐξ ἀνθρώπων, τότ' ἤδη ἢ τῷ βασιλεύοντι Ῥωμαίων προσέχειν,

ultima perpeti, quam eo eiecto salvi esse mallent. Praecipue tamen Constantinus Palaeologus, qui tunc urbem moderabatur, et Apocauchum, filii sui Andronici socerum, singulariter diligebat integramque fidem, secretorum conscius, ei praestabat; insuper metropolitanus, qui nulla iniuria lacessitus, a principio statim bellum implacabile in imperatorem susceperat. Imperator legatione sic dimissa prospiciens, quo miseriarum inconsideratissimi mortales semet praecipitarent, et civitatem amplam atque florentem Romano ademptam imperio Triballis obsessuris necessario servituram, de familiaribus unum rogatum misit, ut sibi ipsis parcerent, nec odio in illum semet atrocissime multarent, sed nunc sibi providerent et neque se, neque praesidium, neque praefectum reciperent: tantummodo imperatrice Anna et eius filio imperatore nominatis, se quoque eadem honoris appellatione cum illis dignarentur, perindeque sui in solemnibus sacrificiis meminissent: atque hac demum via obsidione se eximerent: Triballos quippe propter foedus et iusiurandum, quo se illi obstrinxissent, eos de cetero non laesuros. Ubi in Thraciam redierit et reliquo imperio Romano potitus fuerit, tum ipsi quoque subesse velint. Sin aliquid de se Deus statuerit et inter homines

A.C. 1342 ἂν δύνηται ἐλευθεροῦν ἀπὸ τῶν πολεμίων, ἢ σῖτον ἔχοντας καὶ ἄλλην ἀφθονίαν, ὑπομένειν τὴν πολιορκίαν. νυνὶ δὲ μὴ B οὕτω κακῶς περὶ σφῶν αὐτῶν βουλεύσασθαι, ὥστε ἑκοντὶ ἑλέσθαι τὰ δεινὰ καὶ τὸν πόλεμον ἑλκῦσαι κατ' αὐτῶν, ἐνὸν συνέσει καὶ ἀγχινοίᾳ διασώζεσθαι. βασιλεὺς μὲν οὖν τοιαῦτα Φεραίοις συνεβούλευε καὶ πείθεσθαι ἐδεῖτο ὡς συνοίσουσι μεγάλως. ἐκεῖνοι δὲ ἐπεὶ ἀκούσειαν, βασιλέως μὲν πολλὰς ὕβρεις κατέχεον καὶ λοιδορίας καὶ μᾶλλον ἔφασαν ἐκείνῳ περὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν συνόντων βουλευτέον ἂν εἴη ὅπη σωθήσεται, ἢ περὶ ἡμῶν. τὸν δὲ πρεσβευτὴν ἀποσφάξαντες καὶ διελόντες τετραχῇ θηριωδῶς καὶ ἀπανθρώπως, τὰ τμήματα ἀνῆψαν καλλωδίοις ἐν τοῖς πύργοις. ἃ βασιλεὺς μὲν δεινὰ ἡγεῖτο καὶ πολλὴν τῶν ἀνδρῶν ἀπανθρωπίαν κατεγίνωσκε καὶ C ἀβουλίαν, ἔπεμπε δὲ καὶ γράμματα αὐτοῖς διά τινος Γεωργίου ἔξω συλληφθέντος, τήν τε ὠμότητα καὶ τὴν κακοβουλίαν ὀνειδίζοντα καὶ πολλῶν προαναφωνοῦντα δεινῶν ἐπαγωγὴν, καὶ ὡς τότε τῆς παρ' αὐτοῦ δεήσονται ἐπικουρίας, ἡνίκα μηδ' αὐτῷ τοῦ ὑπὲρ αὐτῶν ἀνιᾶσθαι πλέον τι ἐξέσται. οἱ δὲ συνόντες Ῥωμαῖοι ἐν πάσῃ ἤδη καθέστασαν ἀμηχανίᾳ καὶ ἄπορον παντάπασιν ἡγοῦντο πόλιν βασιλεῖ ἑτέραν προσελθεῖν, Φεραίων τοιαῦτα τετολμηκότων. ὅθεν καὶ ἐδέοντο βασιλέως συνελθόντες μηκέτι μέλλειν, μηδὲ κατατρίβειν τὸν καιρὸν ἀνήνυτα πονοῦντας, ἀλλ' εἰς Διδυμότειχον ἐπείγεσθαι, ὡς ἄ-

agere desierit, tum vel ad imperatorem Romanum se applicent, (si forte ab hostibus eos liberare queat,) aut frumento et reliquo commeatu suppeditante, obsidionem tolerent. Nunc ne adeo de semet mereantur male, ut cum salvis et incolumibus per prudentiam et sollertiam esse liceat, ultro perniciem suam cum hostium armis ad se attrahant. Haec imperator Pheraeis suadebat et, ut iis tamquam valde conducibilibus parerent, rogabat. Quibus illi auditis, contumelias et maledicta in eum affatim evomunt aiuntque, magis eum sui ipsius suorumque, quam Pheraeorum saluti debere prospicere. Quin et legatum interficiunt, corpus quadrifariam immani modo dissecant: partes funibus per turres suspendunt. Indigne tulit imperator fecisseque rem crudelitatis et incogitantiae plenam iudicavit. Per quendam Georgium quoque foris interceptum litteras ad eos misit, quibus immanitatem eis et consilii pravitatem exprobravit, calamitatesque multas ipsis importandas praenuntiavit, et tunc ab se imploraturos auxilium, quando sibi aliud, quam eorum vicem dolere, fas non erit. Romani summa desperatione conflictabantur, sic secum ratiocinantes. Quia Pheraei tam nefandum scelus essent ausi, ad aliam urbem imperatori viam prorsus iam praeclusam esse. Unde eum adeuntes obsecrant, ne diutius cunctetur, neve frustra laborantes, tempus conterere patiatur, sed Didymotichum festinent,

μα τοῖς οἰκείοις ἢ τινος τυγχάνειν ἀγαθοῦ, εἰ πρὸς τὸ βέλ- A.C. 1342
τιον αὐτοῖς τὰ πράγματα χωροίη, ἢ ἀποθνήσκειν, εἰ δεήσειεν. D
ἐδόκει μὲν οὖν καὶ βασιλεῖ τοῖς ἐκείνων πείθεσθαι βουλεύμα- V. 428
σιν, οὕτω περὶ πλείστου ποιουμένων τὴν ἐπάνοδον. καὶ συν-
ταξάμενος Κράλῃ, παραλαβών τε τὴν στρατιὰν, ὅσην αὐτὸς
παρείχετο συνέπεσθαι, εἴχοντο ὁδοῦ. Κράλης δὲ ἐν Φεραῖς
ὑπολειπόμενος, ἔτεμνε τὴν γῆν καὶ ἐδῄου πάντα ἄρδην δια-
φθείρων. βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ γένοιτο μακρὰν Φερῶν, συνιδὼν
ὡς ἡ ἑπομένη στρατιὰ τῶν Τριβαλῶν ὄχλος μόνον ἀνόητός
εἰσι, (τοὺς ἀρίστους γὰρ αὐτῶν ἀπολεξάμενος πρότερον
ὁ Κράλης, φρουρὰν κατέλιπε ταῖς πόλεσιν, ἃς Χρέλη ἔ-
χοντος μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἔλαβεν αὐτὸς,) ἄλλως
τε καὶ τῶν ὑπολειφθέντων χρονίῳ τε στρατείᾳ τεταλαιπω- P. 533
ρηκότων, (ἦσαν γὰρ πλέον ἢ δυσὶ πρότερον μησὶ Κράλῃ
ἑπόμενοι στρατευομένῳ,) ἄλλως τε καὶ δέει ἀσχέτῳ κατε-
χομένων καὶ νομιζόντων, οὐκ εἰς Θρᾴκην, ἀλλ' εἰς Πάρ-
θους ἢ Ἰνδοὺς στρατεύεσθαι, ὅθεν οὐκ ἐξέσται μηχανῇ οὐ-
δεμιᾷ οἴκαδε ἐπανελθεῖν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἵππους πολεμι-
στηρίους καὶ ὅπλα καὶ εἴ τι ἐπεφέροντο χρήσιμον πρὸς τὸν
πόλεμον, οἴκαδε ἀποπεμπόντων, ἵνα ταῦτα γοῦν τοῖς παισὶν
ὑπολειφθείη, ὡς ἐκείνων ἀπολουμένων πάντως· ταῦτα δὴ
συνορῶν ὁ βασιλεὺς καὶ βουλόμενος εἰς Διδυμότειχον μὴ οὕ- B
τως ἀφικέσθαι ἀσθενὴς, ὥσθ' ὑπὸ Βυζαντίων καὶ αὐτὸς πο-
λιορκεῖσθαι, (οὔτ' αὐτῷ γὰρ οὔτε τοῖς συνοῦσι τοῦτο μάλι-

6. εἴχετο M. 18. πολεμηστηρίους P.

ut cum suis commilitonibus aut aliquid nanciscantur boni, si res felicius ibunt: aut si ita necesse fuerit, simul occumbant. Quoniam igitur reversionem summopere concupiscebant, placuit imperatori quoque eorum sequi consilium, et salutato Crale assumptisque quas dabat copiolis, iter capessit. Crales Pheris relictus, agrum deformabat et flamma ferroque devastabat ac perdebat omnia penitus. Imperator procul Pheris animadvertens, sequentes se Triballos nihil esse praeter turbam inutilem, (fortissimos siquidem Crales antéa segregatos, urbibus, quas Chrele mortuo acceperat, pro praesidiariis attribuerat,) ad haec diuturna expeditione exhaustos ac maceratos, (Cralem quippe plus duos menses secuti fuerant,) praeterea immensa quadam formidine attonitos, nec in Thraciam, verum ad Parthos aut Indos, unde nullis artibus unquam ad patrios lares repedare possent, militatum se proficisci arbitrantes, (quam ob causam et equos militares et arma et si quid aliud militiae idoneum portabant, domum remittebant, ut ipsis omnino perituris, ea saltem sibi haberent liberi,) haec inquam animadvertens imperator nolensque Didymotichum sic infirmus accedere, ut ipse quoque a Byzantiis obside-

A. C. 1342 στα συνοίσειν,) ἐσκέψατο εἰς Κράλην ἀναστρέφειν καὶ στρατιὰν ἀξιόχρεων αἰτεῖν, ὥστε εἰς Διδυμότειχον φοβερὸν τοῖς πολεμίοις ἐλθόντα εἶναι, ἀλλὰ μὴ καταφρονεῖσθαι διὰ τὴν ἀδυναμίαν. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῖς συνοῦσι Ῥωμαίοις ἐκοινοῦτο τὴν βουλὴν, πάντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος πάντα μᾶλλον ἔφασαν αἱρεῖσθαι ὑπομένειν καὶ μυρίων θανάτων κατατολμᾷν, ἢ εἰς τὴν γῆν αὖθις ἀναστρέφειν Τριβαλῶν. οὐ γὰρ ἐνόμιζον εἰς γῆν πορεύσεσθαι ἡλίῳ περιλαμπομένην καὶ ὑπὸ C ἀνθρώπων οἰκουμένην, ἀλλ' εἰς ᾅδου κευθμῶνας καὶ νεκρῶν διατριβὰς καὶ ἄλλο εἴ τι δυσχερέστερον. πολλὰ δὲ βασιλέως παραινοῦντος, ὡς βελτίω καὶ λυσιτελέστερα βουλεύοιτο, καὶ δεομένου πείθεσθαι, οὐδ' ἄκροις παρεδέχοντο ὠσὶν, ἀλλὰ πάνθ' ὅσα ἂν τις εἴποι δεινὰ φορητότερα ἡγοῦντο, ἢ εἰς Τριβαλοὺς αὖθις ἀναστρέφειν. βασιλεὺς δὲ τόν τε κίνδυνον ὁρῶν, ὡς οὐ μικρὸς ἐκ τοῦ πείθεσθαι τοῖς συνοῦσιν, οὕτως ἀλυσιτελῆ καὶ βουλευομένοις καὶ πράττειν ἤδη ὡρμημένοις ἀλογίστως, ὅ,τι τε χρήσαιτο τοῖς πράγμασιν οὐκ ἔχων, τῶν συνόντων πείθεσθαι μὴ δυναμένων, πρότερον αὐτοῖς πολλὰ D διαλεχθεὶς καὶ φανερὸν ποιήσας, ὡς διὰ τὴν αὐτῶν μικροψυχίαν καὶ ἀβουλίαν ἀνάξια ἑαυτοῦ καὶ τῆς στρατηγίας καὶ τῆς πείρας πράττει, ἐπείθετό τε ἄκων αὐτοῖς πρὸς τὴν βουλὴν καὶ παρεκελεύετο θαῤῥεῖν, ὡς τοῦ θεοῦ προστησομένου, ὥσπερ δὴ καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐν κινδύνοις οὐ μικροῖς, καὶ

8. γῆν M., τὴν P.

retur, (nec enim sibi suisque id multum profuturum;) ad Cralem redire et a Crale sufficiens auxilium petere cogitavit: ut, cum Didymotichum venisset, hostibus terrori, non comtemptui esset. Communicata re cum Romanis, omnes velut de compacto, quaecumque potius se perpessuros et mille mortibus caput obiecturos, quam ad Triballos redituros confirmarunt. Non enim ad terram, quae solis radiis vestiretur et ab hominibus incoleretur, sed ad inferorum valles vitamque cum mortuis agendam, et si quid inamoenius ac tristius est, se reversuros credebant. Impensius autem hortante imperatore, ut melius et utilius sapere vellent, rogauteque, ut parerent, eas voces auribus aversantes, omnia gravia, quae dici possunt, isthoc in Triballos reditu leviora ducebant. Imperator cum periculum non modicum provideret, si, suis tam parum frugifera volventibus et tam inconsulto aggredi parantibus obsequeretur, et quid ageret nesciret, quandoquidem flectere milites non poterat, multa praefatus, quibus planum fecit, se propter illorum imbelles animos et temeritatem indigna suo nomine auctoritateque imperatoria et usu militari committere, eorum desiderio invitus paruit, cohortans, uti Deo fiderent, qui, quomodo antehac saepe in periculis non parvis, tutorem se praebiturus esset. Atque his dictis, coepto itinere

εἴχοντο ὁδοῦ. ἐπεὶ δὲ ἦσαν Χριστουπόλεως οὐ μακρὰν, A.C. 1342 πεζῷ περιτυγχάνουσι Ῥακοδυτοῦντι ἐκ Διδυμοτείχου ἀφιγμένῳ, ὃς παρεῖχε γράμματα βασιλεῖ παρὰ βασιλίδος τῆς γυναικὸς καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν Διδυμοτείχῳ, φυλάττεσθαι παραινοῦντα καὶ μὴ ἀπερισκέπτως πρὸς αὐτοὺς χωρεῖν, εἰ μὴ δύναμιν ἄγοι μεγάλην καὶ πρὸς τοιούτους ἀξιόχρεων πολεμίους. πρωτοστράτωρ γὰρ ὁ Παλαιολόγος πολλὴν ἄγων στρατιὰν πεζήν τε καὶ ἱππικὴν ἐν Περιθεωρίῳ στρατοπεδευόμενος, P. 534 τὴν αὐτοῦ ἄφιξιν περιμένει ὡς μαχούμενος. Ἀπόκαυκός τε ὁ παρακοιμώμενος ἔχων ἑβδομήκοντα τριήρεις, V. 429 ἐν αἷς κατέπλευσεν εἰς Ἀμφίπολιν, ἐνταῦθα καὶ αὐτὸς ἐφορμεῖ· περὶ ὧν δέον βουλευσάμενον αὐτὸν, πράττειν ὅ,τι ἂν δοκῇ συμφέρειν. συμβέβηκε δέ τι περὶ τὰ γράμματα ἐκεῖνα θαυμαστὸν καὶ τῆς θεοῦ περὶ τὸν βασιλέα κηδεμονίας φανερῶς. ὡς γὰρ ἐν Βυζαντίῳ ἐμηνύθη, ὡς στρατιὰν ἔχων ἐκ Τριβαλῶν βασιλεὺς ὁ Καντακουζηνὸς αὖθις ἐπανέρχοιτο εἰς Διδυμότειχον, πρωτοστράτωρ τε συμπάσης πεζῆς καὶ ἱππικῆς B δυνάμεως στρατηγῶν, πολλὴν ἔχων δύναμιν, εἰς Περιθεώριον ἀφῖκτο, καὶ Ἀπόκαυκος ὁ μέγας δοὺξ ἐξ Ἀμφιπόλεως ταῖς ἑβδομήκοντα ναυσὶν ἀναστρέφων τῆς αὐτῆς ἕνεκα αἰτίας, ἔγνω δεῖν περιμένειν καὶ αὐτὸς μετὰ τῆς ἄλλης στρατιᾶς καὶ βασιλεῖ τὴν ἐπάνοδον κωλύειν. τῶν ὁδῶν δὲ, ὡς ἔθος, φυλαττομένων, ἵνα μὴ λανθάνοιεν ἐκ Διδυμοτείχου ἢ

2. πεζῷ add. M. 6. ἄγει P.

perrexerunt. Non longe a Christopoli in peditem Rhacidytuntem vocabulo, Didymoticho cum litteris ab imperatrice uxore et praesidio ad imperatorem missum, incidunt: quibus litteris eum admonebant, caute ageret et ne inconsiderate ad eos veniret, nisi magnas totque hostibus pares copias adduceret. Palaeologum enim protostratorem cum peditatu et equitatu non mediocri ad Peritheorium sedere et adventum eius ad confligendum exspectare. Ibi etiam Apocauchum cum triremibus septuaginta, quibus Amphipolim navigaverat, in portu stare: de quibus capto consilio facere debeat, quod prodesse videbitur. Circa litteras autem illas admirabile quippiam et quam imperator Deo curae esset, manifestum indicium evenit. Ut enim Byzantii intellectum est, ipsum cum exercitu ex Triballis Didymotichum revenire, et protostrator universum peditatum equitatumque ducens, magnis utique cum viribus Peritheorium devenit et Apocauchus eodem Amphipoli cum septuaginta navibus eadem de causa appulsus, cum aliis copiis sibi exspectandum reditumque imperatoris intercludendum censuit. Dispositis autem per viam, ut mos est, custodibus ad intercipiendos, qui inter Didymotichenses et imperatorem commearent, qui hanc epistolam ferebat comprehensus et ad protostratorem perductus deque litteris examina-

A.C. 1342 βασιλέως πρὸς ἀλλήλους ἀφικνούμενοί τινες, ὁ τὰ γράμματα κατέχων ταῦτα συνελήφθη καὶ ἤχθη πρὸς πρωτοστράτορα· ἀνερευνώμενος δὲ περὶ γραμμάτων, ὡμολόγει ἔχειν καὶ παρείχετο εὐθύς. τὰ δὲ ἐδεῖτο βασιλέως τάχιστα ἥκειν πρὸς αὐτοὺς καὶ μὴ ῥαθυμεῖν. τῶν γὰρ ἐν Διδυμοτείχῳ τὸ μὲν στρατιωτικὸν ἱππεῖς τε καὶ πεζοὶ τὰ κατὰ Θρᾴκην χωρία
C ληϊζόμενοι ἀφορμὰς τοῦ βίου ἐποιοῦντο. ὁμοίως δὲ καὶ χειροτέχναι καὶ ἄλλοι, ὅσοις ὁ βίος ἦν ἐκ τῶν χειρῶν, πονοῦντες καὶ ἐργαζόμενοι, διέζων τῶν ἀναγκαίων εὐποροῦντες. οἱ μέσοι δὲ τῶν πολιτῶν πάνυ κραταιῶς ἐπιέζοντο ὑπὸ ἐνδείας μηδεμίαν οὐδαμόθεν εὐπορίαν ἔχοντες. διὰ ταῦτα οὖν ἐδέοντο βασιλέως βασιλίς τε ἡ γυνὴ ὁμοίως καὶ οἱ ἄλλοι, τάχιστα ἐπανήκειν, ὡς τῆς αὐτοῦ ἐπιδημίας τοῖς πολίταις ἐσομένης μεγάλων συμφορῶν ἀπαλλαγῆς. πρωτοστράτωρ δὲ ἐπεὶ τὰ γράμματα ἀνέγνω, περίεργόν τι δῆθεν ποιῶν καὶ ἀγχινοίας ἄξιον, ἔπειθε τὸν ἄγοντα, χρυσίον παρασχόμενος καὶ
D αὐτὸν ἐπαγγειλάμενος καὶ οἰκείους εὖ ποιήσειν, (Σηλυβριανὸς γὰρ ἦν,) ὥστε τὰ γράμματα μεταγραφέντα ᾗ αὐτῷ ἐδόκει, Καντακουζηνῷ ἀγαγόντα παρασχεῖν, μηδὲν ἀπαγγείλαντα τῶν εἰργασμένων, ἀλλ᾽ ὡς ὄντα βασιλίδος τῆς γυναικός. ὁ μὲν οὖν ἐποίει κατὰ τὰ κεκελευσμένα καὶ πρωτοστράτωρ ἄκων ὠφέλησε βασιλέα τε καὶ τοὺς περὶ αὐτόν. ὡς γὰρ τά τε γράμματα ἀνεγινώσκετο καὶ ἤκουον περὶ τῆς ἐνεδρευούσης στρατιᾶς οἱ περὶ βασιλέα, ὡς πολλαπλασίων τε αὐτῶν εἴη

tus, habere se litteras confessus est statimque porrexit: quibus imperator rogabatur, ne qua illum moraretur segnities, sed ad eos advolaret. Nam qui essent Didymotichi in praesidio equites et pedites, loca Thraciae depopulatos victum sibi comparasse. Similiter opifices et alios, quotquot manuum labore vitam transigerent, alimonia abundare: mediis civibus nihil quo se alant undecumque suppetere et eos inopia supra modum premi. Precabantur igitur imperatorem imperatrix coniux et alii, citissime rediret, quo adventus eius cives tanto malo levaret. Lectis litteris, protostrator, curioso nimirum et solerti facinore, auro dato et promissis, se in illum et domum eius (Selybrianus autem erat) beneficum futurum, persuadet tabellario, ut epistolam illam suo arbitratu et modo transscriptam pro vera et germana uxoris epistola ad Cantacuzenum apportet ac de facto nihil dicat. Facit ille quod petebatur, et protostrator quamquam nolens imperatori eiusque exercitui commodat. Ut enim recitata est et Cantacuzenici de insidiantibus sibi copiis cognoverunt, esse multis partibus suis maiores modisque omnibus valentes, militibus veteranis constantes scilicet, Deo de cura erga se et aversione mali, atque etiam imperatrici de studio

καὶ τοῖς πᾶσιν ἐῤῥωμένῃ, οἷα δὴ οὔπω χθὲς καὶ πρώην τῶν A.C. 1342
οἰκιῶν εἰς τὴν στρατείαν ἐξελθόντες, θεῷ τε πολλὰς ὡμολό-
γουν χάριτας τῆς εἰς αὐτοὺς προνοίας καὶ τῶν κινδύνων τῆς
ἀπαλλαγῆς, καὶ βασιλίδι τῆς σπουδῆς καὶ τῆς φροντίδος τῆς
περὶ αὐτοὺς, καὶ ἄσμενοι ὑπέστρεφον, τοῦ μείζονος κινδύ- P. 535
νου τὰ δυσχερῆ πρότερον καὶ δυσάρεστα ῥᾷστα καὶ λυσιτε-
λέστατα φαίνεσθαι ποιοῦντος. οὕτω μὲν οὖν βασιλεύς τε καὶ
οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἀπροσδοκήτων ἐῤῥύοντο κινδύνων ἐκ τῆς παρὰ
τῶν πολεμίων πονηρίας μέγιστα ὠφεληθέντες. ὁ μέγας δὲ
δοὺξ πυθόμενος, ὡς πάνυ φαύλην ἄγων στρατιὰν καὶ ἐς τὰ
μάλιστα εὐεπιχείρητος ὢν, ἀναστρέψειεν ἐκ τῶν γραμμάτων,
ἃ μεταποιήσειεν ὁ γαμβρὸς, πολλὴν αὐτῷ ἐπῆγε μέμψιν καὶ
ὠργίζετο φανερῶς, ὅτι τὸν ἐχθρὸν ἐξ ἀβουλίας ὠφελήσειε.
πολλοὶ δὲ καὶ τῶν τὰ ἴσα ᾑρημένων Ἀποκαύκῳ καὶ ἀπιστίας B
πρωτοστράτορα ἐγράφοντο, ὡς ἑκὼν εἶναι Καντακουζηνὸν
ὠφελήσειεν ἰσχυριζόμενοι κρύφα τὰ ἐκείνου ᾑρημένος. ὁ δ'
ὅρκοις διεβεβαιοῦτο, ὡς οὐδὲν αὐτῷ τοιοῦτον συνειδείη, ἀλλ
ὥσπερ ὑπό τινος ἀγόμενος δυνάμεως κρείττονος εἰς τοῦτο
προαχθείη, νομίζων σφάλλειν Καντακουζηνὸν μετὰ βαρείας
ἥκοντα δυνάμεως, εἰ πείσειεν ἀναστρέφειν ἐκφοβήσας. ταῦτα
μὲν οὖν τοῦτον ἐπέπρακτο τὸν τρόπον, καὶ Καντακουζηνὸς ὁ V. 430
βασιλεὺς αὖθις εἰς Κράλην ἐπανῆκεν. Ἀπόκαυκος δὲ ὁ μέ-
γας δοὺξ εἰς Βυζάντιον ἀπέπλευσε, καὶ ὑπεδέχοντο αὐτὸν οἱ
ἐν Βυζαντίῳ μετὰ κρότων πολλῶν καὶ θαυμασίων τῶν ἐγκω-

14. *καὶ* ante *τῶν* om. M. 21. *ἐπράττετο* M.

et sollicitudine erga ipsos gratias ingentes egerunt et ob maius periculum, quae prius odiosa et invisa erant, facillima et utilissima iudicantes, haud aegre retro redierunt. Sic imperator cum suis improviso discrimini ereptus, ex hostium nequitia fructum cepit uberrimum. At magnus dux, ut accepit, eum ducentem manum admodum despicabilem et superatu facillimam, propter litteras a genero suo immutatas revertisse, aperte succensuit acriterque hominem increpuit, qui per stultitiam suam hosti profuisset. Ac multi de Apocauchi factione etiam in crimen violatae fidei protostratorem vocabant, scientem volentemque Cantacuzeno, cui occulte studeret, profuisse confirmantes. Is vero iuramento interposito, nihil eiuscemodi se voluisse, asseverabat: sed velut coelesti quadam vi eo impulsum esse, cum putaret, se Cantacuzenum cum numeroso adventantem exercitu decepturum, si ei terrefacto reversionem persuasisset. Haec ad hunc modum acta sunt, et Cantacuzenus ad Cralem se recepit, Apocauchus Byzantium cursum reflexit, quem incolae multis plausibus et encomiis admirandis, servatorem, propugnatorem, liberatorem vocitantes exceperunt. Circumquaque tum fama percrebuit, Cantacuzenum ne audentem quidem obtueri ma-

A.C. 1342 μίων, σωτῆρα καὶ πρόμαχον καὶ ἐλευθερωτὴν ἀποκαλοῦντες.
C περιηγγέλλετό τε πανταχόθεν, ὡς Καντακουζηνὸς οὐδ' ἀντιβλέψαι δυνηθεὶς πρὸς μέγαν δοῦκα, ὑπέστρεψε τῆς οἰκείας σωτηρίας ἀπογνοὺς καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν ὄρος ἀφίξεται ὄντως μοναχῶν σχῆμα ἐνδυσόμενος· ἄλλως γὰρ οὐκ ἂν ἐξέσται περιεῖναι. καὶ ἑορταὶ πανταχοῦ συνεκροτοῦντο τῶν εὐαγγελίων ἕνεκα. ὁ μέγας δὲ δοὺξ ὀλίγῳ ὕστερον μεγάλῳ στρατοπεδάρχῃ τῷ Χούμνῳ τὴν πρὸς Καντακουζηνὸν βασιλέα βουλευθεῖσαν εἰρήνην ὥς τι ἔγκλημα ἐπικαλέσας, (οὐ γὰρ διέλαθεν αὐτὸν, ἃ πρὸς βασιλίδα πρότερον εἰρήκει περὶ τῆς εἰρήνης,)
D κατέκλεισεν αὐτόν τε καὶ τὸν υἱὸν ἀπρόϊτον εἰς τὴν οἰκίαν· μετ' ἐκεῖνον δὲ καὶ Ἀσάνην τὸν Κωνσταντῖνον καὶ τὸν υἱὸν, καὶ ἀξίας ἀπετίννυεν αὐτοῖς ἀντιμισθίας τοῦ πρὸς τὴν τοσαύτην τῶν Ῥωμαίων φθορὰν αὐτῷ συνάρασθαι. εἶτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐπῄει, ὥσπερ φλὸξ ἀεὶ τῶν προσαπτομένων ἐπιλαμβανομένη.

P. 536 νς'. Οἱ ἐν Διδυμοτείχῳ δὲ πυθόμενοι, ὡς αὖθις ὑπο-
B στρέψειεν ὁ βασιλεὺς εἰς Τριβαλοὺς, δεινὰ ἐποιοῦντο καὶ θορύβου ἦσαν μεστοὶ καὶ ταραχῆς. αἰσθομένη δὲ ἡ βασιλὶς Εἰρήνη, καὶ μεῖζον ἐπιδειξαμένη ἢ κατὰ γυναικεῖον φρόνημα, συνεκάλει πάντας καὶ παρῄνει, μὴ τὰ πραττόμενα ἡγεῖσθαι τῶν ἄγαν δεινοτάτων· ἴσως γάρ τοι μᾶλλον ἂν οὕτω λυσιτελεῖν δόξειε θεῷ· ἐκέλευέ τε διανίστασθαι καὶ μὴ καταπίπτειν, ὡς πολλῶν καὶ μεγάλων ἐλπίδων ἔτι ὑπολειπομένων. βασιλέα γὰρ πρὸς τὴν ἐπάνοδον οὐκ ἀπαγορεύσειν, ἀλλ'

8. βασιλέα om. P. 13. ἀπετίννυον P.

gnum ducem, desperata salute revertisse, et ad sanctum montem, ibi revera monachum professurum, abire constituisse: alioqui secure non victurum. Ubique item festi dies ob tam laetos nuntios indicebantur. Porro magnus dux non multo post Chumno, magno stratopedarchae, datum pacis consilium ut crimen exprobrans, (nec enim ignorabat, quid cum Augusta egisset,) in eius ipsius domo cum filio eum inclusit et adiri vetuit. Deinde Constantinum quoque Asanem cum filio, dignam illis mercedem rependens, quod ad tantam Romanorum perniciem administros se ipsi praebuissent. Post alios, veluti flamma, quae semper quidquid attingit, depascitur et consumit.

56. Qui Didymotichi erant, ubi cognoverunt, imperatorem denuo ad Triballos rediisse, moleste tulerunt, tumultus ac trepidationis pleni. Id sentiens Irene imperatrix, animumque ac spiritum supra sexum gerens, concione advocata hortatur, ne praesentem statum pro deploratissimo habeant: fortassis enim Deo videri sic magis conducere; non demittendos, sed erigendos animos, utpote

ἥξειν τε μετὰ μικρὸν, καὶ τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας καὶ τῆς A.C. 1342
ἀνδρίας καὶ τῆς καρτερίας ἀμείψεσθαι ἀξίως. καὶ τούτοις
τοῖς λόγοις ἀνεκτᾶτό τε οὐ μετρίως καὶ χρηστότερα ἐλπίζειν
ἔπειθεν. ἐδόκει δὲ δεῖν κοινῇ βουλευομένοις, καὶ πρεσβείαν C
πρὸς Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα Μυσῶν ποιεῖσθαι καὶ συνθή-
κας τίθεσθαι ἐπὶ τούτοις πρὸς αὐτὸν, ὥστε σύμμαχον αὐ-
τοῖς εἶναι καὶ φίλον καὶ βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ
μηδενὸς ἀμελεῖν ὧν προσήκει φίλῳ πρὸς αὐτούς. κἂν μὲν
ἐπανέλθῃ βασιλεὺς ὁ Καντακουζηνὸς, αὐτὸν αὐτῷ τῆς συμ-
μαχίας καὶ τῆς φιλίας τὰς χάριτας ἐκτίνειν· εἰ δὲ συμβαίη,
ἢ πολέμῳ ἢ ἑτέρῳ τρόπῳ πρὶν ἐπανήκειν τελευτᾶν, αὐτῷ
τὴν πόλιν παραδιδόναι καὶ τῆς ἀρχῆς ἀφίστασθαι Ῥωμαίων. V. 431
τοῦτο δὲ οὐχ οὕτω καὶ ἀληθῶς αὐτοῖς ἐδέδοκτο ποιεῖν, ἀλλὰ
φενακίζειν ἐπειρῶντο τὸν Μυσὸν ἕνεκα δυοῖν, τοῦ τε αὐτὸν D
τῆς ἐλπίδος ἕνεκα αὐτοῖς ὠφέλειάν τινα παρέχειν, καὶ τοῦ
βασιλίδα τὴν Ἄνναν καὶ Ῥωμαίους τοὺς αὐτοὺς πολιορκοῦν-
τας πυθομένους, ὡς συμβάσεις περὶ παραδόσεως ποιοῦνται
πρὸς Μυσοὺς, μὴ λίαν ἐπιτίθεσθαι, ἀλλ' ἀνακωχήν τινα
παρέχειν, δεδιότας μὴ δι' ὀργὴν σφᾶς τε αὐτοὺς Μυσοῖς καὶ
τὴν πόλιν παραδῶσιν. οἱ μὲν οὖν τοιαύτῃ γνώμῃ τὰς συν-
θήκας ἐποιοῦντο, ἀσμένως καὶ τοῦ Μυσῶν βασιλέως δεξαμέ-
νου καὶ παντὶ τρόπῳ συμμαχήσειν ἀπαγγελλομένου. τὸ δ'
ἀπέβαινεν ἐναντίως, ἢ ᾠήθησαν αὐτοί. Ἀλέξανδρος γὰρ, ἐπεὶ
οἱ ἐν Διδυμοτείχῳ τὰς συνθήκας ἐποιήσαντο, ὡς, εἰ μὴ Καν-

multa et magna spe adhuc reliqua. Imperatorem enim non tardaturum in reditu, pauloque post affuturum et eorum in se benevolentiam, fortitudinem ac tolerantiam pro dignitate compensaturum. Istiusmodi verbis milites illa mirifice recreabat et ad feliciora speranda exsuscitabat. Decretum est porro communi sententia, Alexandrum, regem Moesorum, per legatos appellandum et cum eo foedus ita feriendum, ut ipsorum socius et amicus esset, arma coniungeret et nullum amicitiae munus officiumque non praestaret: et ut Cantacuzenus imperator redux ipse ei huius amicitiae societatisque praemium persolveret. Sin eum aut in pugna aut aliter ante reditum emori contigisset, ipsi urbs Didymotichum, ab imperio Romano segregata, traderetur. Quod quidem revera facere inter se non statuerant, sed eum ludificari duabus de causis attentabant: tum ut hac spe illectus, aliquo ipsis auxilio succurreret: tum ut Anna Augusta et Romani, qui obsidebant, obsessos de urbe tradenda cum Moesis pacisci audientes, segnius instarent induciasque concederent, timentes, ne, ira stimulante, seque et oppidum Moesis dederent. Hac illi mente foedus, libente Moesorum rege et omnimodam opem pollicente, iciebant. Atqui contra opinionem cecidit. Alexander enim, percusso foedere in eam conditio-

A.C. 1342 τακουζηνὸς ὁ βασιλεὺς ἐπανήξει, παραδώσειν αὐτῷ τὴν πόλιν, νομίσας, εἰ τρόπῳ δή τινι ἐκεῖνον διαφθείρειε, βεβαίως P. 537 τὴν πόλιν ἤδη ἔχειν, πάντα κάλων ἐκίνει κωλύειν τὴν ἐπάνοδον αὐτῷ ἢ, εἰ δύναιτο, καὶ διαφθείρειν· καὶ πρεσβείας πρὸς Κράλην πέμπων συχνὰς καὶ Ἑλένην τὴν ἀδελφὴν Κράλῃ συνοικοῦσαν, παρῄνει Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα μὴ ἀνιέναι, ἀλλὰ δήσαντας ἐν δεσμωτηρίῳ φρουρεῖν ἢ καὶ ἀποκτείνειν· οὕτω γὰρ ἂν ἐξέσται τὴν Ῥωμαίων ἔχειν ἀρχὴν ἀπονητί. Κράλης μὲν οὖν αὐτοῦ τὰς παραινέσεις φαύλας ἡγούμενος, οὐ παρεδέξατο, μάλιστα εἰς τοῦτο ἐναγούσης καὶ τῆς γυναικός. ἐκεῖνος δὲ καὶ στρατιὰν πέμψας, ὅσην ᾤετο ἀρκεῖν τοῖς ἐν Διδυμοτείχῳ πρὸς πολιορκίαν, B ἐκέλευσε φυλάττειν παραστρατοπεδευσαμένους, πρόφασιν μὲν, ὡς βοηθήσοντας ἐπὶ Ῥωμαίους τοὺς πολιορκοῦντας, τῇ δ' ἀληθείᾳ, ἵν' αὐτοὶ μᾶλλον ἀκριβέστερον πολιορκοῖεν. ὅπερ δὴ καὶ κατὰ τὴν ἐκείνου γνώμην ἐτελεῖτο. τῶν γὰρ Ῥωμαίων συχνὰς μὲν ποιουμένων τὰς καταδρομὰς, τάχιστα δὲ ἀναχωρούντων, ἀδείας οἱ ἐν Διδυμοτείχῳ τυγχάνοντες, τὰς κατὰ Θρᾴκην ἐλῄζοντο πόλεις καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ ἐκ τῆς ἁρπαγῆς καὶ λεηλασίας ἐποιοῦντο τὰς τοῦ βίου ἀφορμάς. τῶν Μυσῶν δὲ ἐπελθόντων καὶ συνεχῶς ἐπικειμένων ἐφ' ἡμέραις πλείσταις, εἰς στενὸν κομιδῇ περιέστη τὰ πράγματα αὐτοῖς, πάντων ἤδη κινδυνευόντων ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διαφθαρῆναι. Μυσοὶ γὰρ ὁμοίως Ῥωμαίους τε ἐκώλυον τοῖς ἐν Δι-

nem, ut si Cantacuzenus non rediret, ei civitas traderetur, ratus, si quo modo illum de medio sustulisset, pro certo eam habiturum, nihil inausum reliquit, quo reditionem eius impediret, aut etiam, si posset, illum interimeret, crebrisque legationibus Cralem et Helenam, sororem suam, illius coniugem, sollicitabat, ne Cantacuzenum dimitterent, sed vinctum in carcere custodirent vel potius occiderent: sic enim posse eos imperium Romanum citra laborem adipisci. Crales cohortationes eius ut nefarias, uxore potissimum adnitente et in eo fratri adversante, repudiavit. Moesus copiis, quantas urbi obsidendae putabat sufficere, missis, prope muros castris positis servare iussit, perinde quasi pro obsessis contra Romanos propugnaturos: re ipsa, ut oppidum ipsimet commodius obsiderent et oppugnarent. Factum. Nam Romanis saepe quidem incursantibus, sed festine recedentibus, Didymotichenses licentiam nacti, Thraciae urbes noctu diuque depopulantes, inde victum sibi quaeritabant. Moesis autem postea invadentibus assiduoque per dies plurimos incumbentibus, res eorum vehementer in angustum redactae sunt, omnibus iam ob famem de vita periclitantibus; siquidem Moesi peraeque et Romanos urbem adoriri et urbanos urbe exire prohibebant. Quod si qui de more ad praedandum egrede-

δυμοτείχῳ ἐπιέναι καὶ αὐτοὺς τῆς πόλεως μὴ ἐξιέναι. εἰ A.C. 1342 γὰρ τινες ἐξίοιεν ἐφ' ἁρπαγὴν, ὥσπερ εἰώθεσαν, (οὗτος γὰρ C ἦν αὐτοῖς ἀναγκαιότατος πόρος πρὸς τὸ ζῆν,) προστυγχάνοντες οἱ Μυσοὶ, (πάντως δὲ οὐκ ἐνῆν διαλαθεῖν πολλὴν πρόνοιαν τούτου καὶ φροντίδα ποιουμένους,) ἵππους τε ἀπεστέρουν καὶ ὅπλα καὶ γυμνοὺς ἠφίεσαν ἐπανήκειν πρὸς τὴν πόλιν. εἰ δὲ προσαγγέλοιεν τοὺς ταῦτα πράττοντας οἱ ἐκ Διδυμοτείχου πρὸς τῆς στρατιᾶς τοὺς ἡγουμένους, οἱ δὲ μηδὲν εἰδέναι διετείνοντο, μηδὲ τῆς σφετέρας εἶναι στρατιᾶς τοὺς τολμῶντας τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ Ῥωμαίους, καὶ αὐτοὺς ἐπὶ λῃστείᾳ περιιόντας· ἐκέλευόν τε τὸ στρατόπεδον περιιέναι, εἴ τι γένοιτο γνώρισμα λαβεῖν ἐκ τῶν ἀπολομένων, καὶ τὰ D ἔσχατα ἠπείλουν διαθήσειν, εἴ τινα τοιοῦτον λάβοιεν. τὰ δὲ ἦσαν οὐδαμοῦ· πρότερον γὰρ ἐξέπεμπον αὐτοὶ πρὸς Μυσίαν τοὺς τοιαῦτα εἰργασμένους. τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον ἐν στενῷ κατέστησαν κομιδῇ τοὺς ἐν Διδυμοτείχῳ· πάνυ γὰρ ὑπὸ ἐνδείας ἐπιέσθησαν. συνορῶσα δὲ ἤδη τὸν κίνδυνον ἡ βασιλὶς Εἰρήνη, ἀπανίστασθαι ἐκέλευε τῆς πόλεως, ὡς οὐκέτι δεομένης τῆς παρ' αὐτῶν ἐπικουρίας, ἀρκούσης ἤδη γεγενημένης· δι' ἣν οὐ βασιλεῖ μόνον τῷ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς χάριν ὁμολογεῖν πολλήν. οἱ δὲ οὐδενὶ τρόπῳ ἔφασαν ἀναστήσεσθαι, ἀλλὰ διηνεκῶς αὐτόθι μενεῖν ἐπικουροῦντας. οὕτω γὰρ αὐτοῖς εἶναι προστεταγμένον παρὰ βασιλέως τοῦ σφετέρου. ἡ τοιαύτη δὲ ἀπολογία πολλὴν ἐνέβαλε ταραχὴν P. 538 καὶ πτοίαν τοῖς ἐν Διδυμοτείχῳ. ἤδη γὰρ αὐτοῖς ἐφαίνετο ὁ V. 432

rentur: haec enim erat ipsis maxime necessaria ad vitam sustentandam excogitata ratio: occurrentes Moesi (quorum in hoc providentiam et sollicitudinem magnam latere utique non poterant) equis et armis nudatos in urbem regredi sinebant. Si Didymotichenses huiusmodi praedones apud duces exercitus deferrent, asseverantissime respondebant, se facti inscios: nec suos esse tam audaces, sed Romanos, qui ipsi quoque praedatum circumirent, iubebantque castra perambulantes, a raptoribus sua auferre, si quo signo eos cognoscerent, et extrema supplicia minabantur, si quis talis repertus fuisset. Sed hi nulli cernebantur: nam duces huiusmodi praedatores cum praeda statim in Moesiam mittebant. Hoc igitur modo Didymotichenses in maximas difficultates reique cibariae penuriam adducti sunt. Tum animadverso periculo, Irene imperatrix Moesis praecepit, uti ab urbe abscederent, amplius eorum auxilio opus non esse, quod satis praestitissent, atque idcirco se non tantum ipsorum regi, verum etiam ipsismet multas gratias agere. Moesi neutiquam se recessuros, sed continenter ibidem pro imperio regis ad opem ipsis ferendam mansuros affirmare. Eo responso Didymo-

A.C. 1342 ὄλεθρος ἐλλείπων κατ᾽ οὐδέν. ὁ δὲ τῆς πόλεως ἀρχιερεὺς ὁρῶν ἤδη κλονουμένους καὶ πρὸς τὴν ὑπερβολὴν τῆς δυσπραγίας ἐνδιδόντας, παρελθὼν εἰς μέσους, παρεθάῤῥυνε καὶ οὐκ εἴα καταπίπτειν, κατὰ γνώμην θεῷ πάντα τὰ τῇδε πράττεσθαι εἰπὼν, καὶ τὰς τοιαύτας ἐπηρείας ὑπ᾽ ἐκείνου παραχωρεῖσθαι, ἵνα τὸ πρὸς βασιλέα φίλτρον ὑμῶν δοκιμασθῇ· ὃς ἥξει τε μετὰ μικρὸν καὶ πάντας ἀμείψεται ταῖς προσηκούσαις εὐεργεσίαις. μηδὲ γὰρ οἴεσθε ἐκεῖνον μὴ κατὰ γνώ-
B μην βασιλεύειν θεῷ. τοῦτο γὰρ αὐτὸς σαφέστατα εἰδέναι. ἀμφισβητῶν γὰρ, ἔφασκεν, ἐν ἀρχῇ περὶ ἐκείνου, εἰ μὴ κατ᾽ εὐδοκίαν, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ παραχώρησιν θεοῦ εἰς τοῦτο ἦλθε σχήματος ἰδίᾳ πειθόμενος ἐπιθυμίᾳ καὶ ὁρμῇ, καὶ δεδοικὼς μὴ καὶ αὐτὸς συναπόλοιτο, τοῖς θεῷ συνὼν βουλευσαμένοις ἐναντία, εὐχαῖς προσανέχειν καὶ δεήσεσι τὸ θεῖον ἐκκαλεῖσθαι, ὥστε διδαχθῆναι περὶ αὐτοῦ, εἰ μὴ ὀργίζοιτο περὶ τῶν γινομένων. ἐκκαλυφθῆναι δὲ αὐτῷ παρὰ τοῦ πνεύματος, ὅτι κατ᾽ εὐδοκίαν μᾶλλον εἴη τὸ βασιλεύειν Καντακουζηνόν. ᾧ καὶ πεισθέντα καὶ πᾶσαν ἀμφιβολίαν ἀποθέμενον ἐν Διδυμοτείχῳ μένειν τῇ βουλήσει τοῦ θεοῦ συναιρόμενον τὰ δυνατά. οὐ γὰρ ἄν τις αὐτοῦ κατηγοροίη, ὅτι τῶν ἐν τῷ παρόντι βίῳ
C τινὸς δέοιτο παρὰ βασιλέως. οὔτε γὰρ πρότερον, οὔτε μέχρι νῦν τοιούτου τινὸς παρά τινος ἐδεήθη. καὶ αὐτοῖς παραινεῖν νυνὶ γενναίως ἵστασθαι πρὸς τῶν δεινῶν τὰς ἐπαγωγὰς, ὡς οὐ μέχρι πολλοῦ τινος ἐσομένας, ἀλλ᾽ ὀλίγῳ ὕστερον λυθη-

tichenses nimiopere perturbati ac territi, nihil iam sibi deesse ad exitium arbitrabantur. At episcopus urbis hosce motus tamque atroci calamitati se submittentes animos intuens, progressus in medium labantes erigit et confirmat: quae hic fiunt, omnia divino nutu fieri et huiusmodi miserias atque clades Deum permittere, ut eorum erga imperatorem amor illustretur, qui propediem venturus, et pro eo ac mereatur, unumquemque remuneraturus sit. Non enim putandum, cum Deo nolente imperare: immo volente, quod ipse norit certissimo. Nam cum principio dubitaret, num divina voluntate, an indulgentiae potius et cupiditati suae ac libidini obsecutus, purpuram assumpsisset, timeretque, ne, si ab illis esset, quorum cogitationes Deo contrariae sunt, una cum illis etiam periret, ad preces et vota incubuisse divinumque numen fatigasse, ut se doceret, ecquid sibi ista probarentur. Tum sibi per spiritum revelatum, placere Deo, Cantacuzenum imperare. Se vero citra haesitationem credidisse, et Didymotichi manere, ut quantum possit, operam ac studia sua cum divina voluntate coniungat. Neque enim a quoquam se accusari posse, quasi quippiam rerum humanarum ab imperatore sibi quaerat: usque nunc enim nihil tale ab ullo quaesivisse. Et se illos hortari, ut hoc tempore viriliter malis praesentibus resi-

σομένας, ἵλεων αὐτοῖς ἐπιβλέψαντος θεοῦ. τοὺς γὰρ πολιορ- A.C. 1342
κοῦντας τούτοις Μυσοὺς, ἐν προσχήματι φιλίας καὶ τὴν πα-
ροῦσαν ἔνδειαν ἐπαγαγόντας, ἐν ἑπτὰ ταῖς ἐσομέναις μάλιστα
ἡμέραις συμπατοῦντας ὄψεσθε ἀλλήλους καὶ φυγῇ τὴν σωτη-
ρίαν ποριζομένους καὶ τῶν περισχόντων ἀπαλλάξεσθε δει-
νῶν. ὁ μὲν οὖν μητροπολίτης τοιαῦτα εἶπε· πᾶσι δὲ εὐθὺς
ἐπῆλθε βελτίω προσδοκᾶν καὶ τῆς ἀθυμίας ἀπηλλάττοντο· D
ᾔδεσαν γὰρ αὐτὸν τὰ μέλλοντα εἰδέναι μᾶλλον, ἢ τὰ παρε-
ληλυθότα ἕτερον· καὶ ὡς προφητεύοντι προσεῖχον φανερῶς.
διηπόρουν δὲ ὅ, τι ἂν εἴη τὸ Μυσοῖς αἴτιον ἐσόμενον φυγῆς.
ὁ δ' αὐτὸς ἀρχιερεὺς καὶ Ἀποκαύκῳ τῷ μεγάλῳ δουκὶ ἔ-
γραψε τοιαῦτα, ὡς ἀποροίη, ὅτου ἕνεκα πεῖραν αὐτοῦ πολλά-
κις ἐν πολλοῖς πρότερον ἐσχηκὼς, καὶ τῶν εἰρημένων τὴν
ἔκβασιν οὐκ εἰς μακρὰν, οὐδ' εἰς ἕτερόν τινα, ἀλλ' εἰς ἑαυ-
τὸν ἰδὼν σαφέστατα γεγενημένην, νῦν ἀπιστοίη παντάπασι
καὶ λόγους οἴοιτο εἰκῇ λεγομένους τὰ εἰρημένα ὑπ' αὐτοῦ.
αὐτὸς δὲ καίτοι μὴ βουλομένῳ πείθεσθαι, οὐδὲν ἧττον συμ-
βουλεύσειν, ἃ αὐτῷ τε καὶ Ῥωμαίοις ἅπασι λυσιτελήσειν P. 539
οἴεται. ἐκκαλυφθῆναι γὰρ αὐτῷ παρὰ θεοῦ, ὡς οὐκ ἐκείνῳ
μᾶλλον, ἀλλὰ Καντακουζηνῷ, τῷ πρὶν μὲν μεγάλῳ δομεστίκῳ,
νυνὶ δὲ βασιλεῖ γεγενημένῳ, τὸ τοῖς βασιλέως παισὶν ἐπι-
τροπεύειν καὶ συμβασιλεύειν προσήκει. διὸ καὶ δεδόσθαι
παρὰ θεοῦ· ἐκείνῳ δὲ ὑπ' ἐκεῖνον εἶναι καὶ περὶ ναῦς ἀσχο-
λεῖσθαι καὶ θαλασσοκρατεῖν. συνεβούλευέ τε ἔχεσθαι τῶν

stant, quae, Deo propitiis oculis respiciente, brevi in nihilum casura sint. Moesos quippe istos obsessores et obtentu amicitiae praesentis auctores inopiae, septem omnino diebus futuris fuga salutem petentes atque inter se conculcantes visuros: et quibus nunc circumdentur malis, fore liberos. Haec ut metropolita disseruit, omnes confestim posita tristitia, spem fortunae melioris ingressi sunt. Norant siquidem, perspectiora esse illi futura, quam aliis praeterita: et tamquam vati animos eidem palam attendebant. Cur vero Moesi fugam facturi essent, de hoc ambigebant. Idem antistes Apocaucho magno duci in hanc sententiam scripsit. Non videre se, quamobrem cui sui documenta saepe in multis habuisset, dictorumque suorum eventum non in longum dilatum, nec ad alios, sed ad se pertinuisse manifestissime sciret, nunc penitus fidem sibi denegaret et pro verbis inanibus duceret, quae dicerentur. Porro se, quamquam refraganti, nihilo minus quae cum ipsi, tum Romano imperio universo conducere sentiret, suadere velle. Sibi enim a Deo indicatum, non ipsi, verum Cantacuzeno, qui prius magni domestici munus gessisset, nunc imperatori renuntiato, convenire imperatoris defuncti liberis tutorem esse et una cum illis imperare. Unde et hoc ei divinitus datum: ipsi autem eidem subesse et rem navalem

A.C. 1342 δεδομένων καὶ μὴ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾷν, καὶ ἐδεῖτο
πείθεσθαι· μηδὲ γὰρ ἂν εἰς τέλος ἥξειν ἀγαθὸν αὐτῷ τὸ
τοῖς βεβουλευμένοις ἀνθίστασθαι θεῷ. καὶ αὐτὸς γὰρ ἐν
ἀρχῇ μάλιστα ἔφασκε τῆς ἀναῤῥήσεως Καντακουζηνοῦ τοῦ
B βασιλέως περὶ τῶν πραττομένων δυσχεραίνων καὶ ἀναλογι-
ζόμενος, εἰ μὴ κατὰ γνώμην εἴη θεῷ τὰ εἰργασμένα, καὶ
V. 433 διὰ τοῦτο δεήσεσι προσκείμενος καὶ ἱκεσίαις, ἐκδιδαχθῆναι
παρὰ θεοῦ αὐταῖς λέξεσιν· ὡς θέλω, εὐδοκῶ, ὁρίζω βασι-
λεύειν Ἰωάννην τὸν Καντακουζηνὸν, καὶ γενέσθω. ἃ τοίνυν
ὁ θεὸς εὐδόκησεν, οὐδένα δίκαιον ἀνθρώπων πειρᾶσθαι κα-
ταλύειν, ὅτι μηδὲ δυνατόν. ἠξίου τε μὴ κόμπον τὰ τοιαῦτα
οἴεσθαι καὶ ἄλλως ἐπίδειξιν ἀρετῆς· μηδὲ γὰρ ἂν εἰς τοσοῦ-
τον ἀπονοίας βάραθρον ἐληλακέναι, ὡς τοιαῦτα καταψεύδε-
σθαι θεοῦ. ἀλλὰ τῆς τε ὠφελείας τῶν πολλῶν, ἀδίκως οὕτω
καὶ παρὰ πάντα τοῦ δικαίου νόμον ἀπολλυμένων ὑπὸ τοῦ
C πολέμου, καὶ τοῦ αὐτὸν ἐξελέσθαι ὑφ' ἧς κατέχεται ἀπά-
της, οἰόμενον Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως περιγενήσεσθαι,
εἰρῆσθαι τὰ τοιαῦτα· οἷς εἰ πεισθείη, εἴσεται τὴν ὠφέλειαν
οὐκ ἐν μακρῷ, εἰ δ' οὐ πεισθείη, πάντως εἴσεται ὡς ἀλη-
θείας φίλος αὐτὸς καὶ παρ' ἐκείνης τὰ τοιαῦτα δεδιδαγμέ-
νος. τοιαῦτα μὲν ὁ Διδυμοτείχου ἔγραφε πρὸς μέγαν δοῦκα
διαῤῥήδην περὶ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως προλέγων,
ὡς τῶν ἀδικούντων περιέσται. ἐκεῖνος δὲ ἐπεὶ τὰ γράμματα

1. ἐσχαμμένα P. 5. λογιζόμενος P.

curare ac mari praesidere. Monebatque, ut datis contentus, septa ne transiliret, atque ut se audiret, rogabat: haud enim bene eventurum, si contra divinum consilium venerit. Se quoque principio potissimum creationis Cantacuzeni, factum aegrius ferentem et cogitantem, ne forte aliud Deo videretur, precibus operam dedisse et ab ipso his verbis doctum fuisse: Sic volo, sic complacitum est, sic decerno, imperare Ioannem Cantacuzenum: fiat. Quae igitur Deo complacuerunt, mortalium nemini fas esse irrita reddere conari, quia nec potest. Precabatur insuper, ne ista cuidam gloriationi et ostentationi virtutis adscriberet: non enim in id superbiae barathrum decidisse, ut talia adversus Deum mentiatur: sed ad fructum multorum, inique adeo et contra omnem iustitiae legem bello pereuntium, et ad ipsum errore liberandum, dum se Cantacuzeno imperatore superiorem fore confidit, haec dicta esse: quibus si paruerit, quantum operae pretium fecerit, brevi intellecturum. Sin minus, tamen plane cogniturum, se amicum esse veritatis, a qua ista didicerit. Hactenus litterae metropolitani Didymotichensis ad magnum ducem, quibus perspicue Cantacuzenum inimicos superaturum praenuntiavit. His ille perlectis nihil respondit. Ceterum non de imperatore solo multa istiusmodi, sed de privatis quoque nonnullis

ἀνέγνω, οὐδὲν πλέον ἀπεκρίνατο. οὐ περὶ βασιλέως δὲ μό- A.C. 1342 νον ἐκεῖνος πολλὰ τοιαῦτα προηγόρευεν, ἀλλὰ καὶ περὶ ἰδιωτῶν τινων οὐκ ὀλίγα. Βρυεννίου γὰρ τοῦ Μιχαὴλ, Παμφίλου ἄρχοντος, ἐπιβουλευθέντος τε ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ D δεσμώτου εἰς Βυζάντιον ἀπαχθέντος, δεσμωτήριόν τε ὑπὸ τῶν ἀρχόντων οἰκεῖν κατεψηφισμένου, ἐπεὶ χρόνῳ ὕστερον μικρᾶς τινος ἕνεκα αἰτίας ὁ τῆς φρουρᾶς ἄρχων ὑπὸ μανίας ἀλόγου καὶ θυμοῦ εἰς τοσοῦτον ᾐκίσατο σφοδρῶς, ὡς νομισθῆναι καὶ ἀποθανεῖν, πρὸς τοὺς οἰκείους ἐν Διδυμοτείχῳ τῆς φήμης διαδραμούσης, κἀκείνων τοῦ ἀρχιερέως δεομένων ἀπαγγέλλειν τῇ γυναικὶ τοῦ ἀνδρὸς τὴν τελευτὴν, ἵν' ὑπὸ τῆς πρὸς ἐκεῖνον αἰδοῦς κατεχομένη, μὴ τὴν ψυχὴν ἀποῤῥήξῃ πρὸς τὴν ἀγγελίαν, ἐκεῖνος οὐ τετελευτηκέναι ἔφασκε Βρυέννιον, ἀλλὰ ζῇν· τετύφθαι μέντοι εἰς τοσοῦτον P. 540 ἀπανθρωπίας, ὡς καὶ ἁλῶν δεηθῆναι, τὰς σηπεδόνας καὶ φλεγμονὰς τὰς ἐκ τῶν μαστίγων καταστελούντων. μὴ μέντοι γε ἀποθανεῖν, ἀλλὰ ζῇν καὶ τὴν ἀπανθρωπίαν τῶν αἰκισαμένων ἄλλων τέ τινων ἀποῤῥητοτέρων ἕνεκα αὐτῷ ἐπενεχθῆναι, καὶ τῆς εἰς παῖδας καὶ γυναῖκα ἐπανόδου αἰτία μάλιστα ἐκείνη ἔσται. τοῦ δεσμωτηρίου γὰρ ἀπολυθεὶς ἐπὶ τῷ ἰᾶσθαι τὰς πληγὰς, διαδρὰς ἀφίξεται ἐνθάδε. χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ βασιλέως παρόντος, πεσεῖται μαχόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ. ἃ πάντα ὕστερον κατὰ τὴν ἐκείνου πρόῤῥησιν ἀπέβαινεν. ἀφεθεὶς γὰρ τοῦ δεσμωτηρίου ὁ Βρυέννιος ἐπὶ τῷ προνοίας τινὸς τυχεῖν παρὰ τῶν ἰατρῶν, καιροῦ B

haud pauca vaticinatus est. Cum enim Michaël Bryennius, Pamphili praefectus, insidiis a populo esset appetitus et Byzantium in vinculis adductus, et ab archontibus carcere damnatus pauloque post a praefecto custodiae parva de causa per insanum furorem adeo flagellis laceratus, ut pro mortuo haberetur, fama Didymotichum ad eius propinquos volante et illis episcopum rogitantibus, ut uxori necem mariti aperiret, quo, reverentia et pudore illius cohibita, vitam sibi ad nuntium tam funestum ne abrumperet, episcopus Bryennium non esse mortuum dixit, caesum tam atrociter, ut ad saniem et inflammationes ex flagellatione coercendas sale opus fuerit. Verumtamen adhuc vivere, et tam inhumaniter aliis de causis quibusdam secretioribus flagellatum esse, reditusque ad uxorem et liberos illam praecipue causam fore. Dimissum enim e carcere ad plagas curandas, Didymotichum fugam arrepturum. Tempore autem procedente et imperatore praesente, pro ipso in acie occubiturum. Quae omnia exitus docuit. Absolutus namque a carcere Bryennius, ut a medicis curaretur, opportunitatem fugiendi nactus, domum incolumis pervenit: postea in pugna contra Momi-

A.C. 1342 τυχὼν διεσώζετο οἴκαδε διαδρᾶναι δυνηθείς· ὕστερον δὲ ἐν
τῇ πρὸς Μομιτζίλον μάχῃ ἔπεσε μαχόμενος ἐπίπροσθεν βα-
σιλέως. τοιαύτης ἦν ἐκεῖνος χάριτος ἠξιωμένος παρὰ θεῷ,
καὶ τὰ ἐσόμενα ὡς ὁρώμενα προῄδει. οἱ μέντοι Μυσοὶ οἱ
περὶ Διδυμότειχον ἐστρατοπεδευμένοι μετὰ μικρὸν παρὰ τῶν
σφετέρων πυθόμενοι σκοπῶν, ὡς πλῆθος Περσικῶν νεῶν τῇ
τοῦ Ἕβρου προσέσχεν ἐκβολῇ, ὑπὸ τοῦ θορύβου καὶ τῆς τα-
ραχῆς ἀλλήλους συμπατοῦντες κατὰ τὴν ἀρχιερέως πρόῤῥη-
σιν τάχιστα ἀνεχώρουν, καὶ ὅποι γῆς κατεδύοντο ἀγνοού-
μενοι. οἱ δὲ ἐν Διδυμοτείχῳ τὴν αἰτίαν ἀγνοοῦντες τῆς
C φυγῆς, ἐθαύμαζον ὅ,τι ποτ' ἂν εἴη τὸ οὕτω θορυβῆσαν
τοὺς Μυσούς. μετὰ μικρὸν δὲ ἠγγέλλετο, ὡς Ἀμοὺρ ὁ τοῦ
Αἰτίνη, φίλος ὢν ἐς τὰ μάλιστα Καντακουζηνῷ τῷ βασιλεῖ
καὶ πολλὰς ἀποδείξεις τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας καὶ πρότερον
παρεσχημένος, (δι' ἐκεῖνον γὰρ καὶ βασιλεῖ τῷ νέῳ Ἀνδρο-
V. 434 νίκῳ πρὸς τὸν κατὰ Φωκαίας καὶ Λέσβον πόλεμον συνεπο-
λέμησε,) πεπυσμένος περὶ αὐτοῦ, ὡς μεγάλαις χρήσαιτο κα-
κοπραγίαις, κοινῇ τῶν Ῥωμαίων αὐτῷ πάντων ἐκπολεμωθέν-
των, καὶ αὐτὸς μὲν ᾤχετο ἐς Τριβαλοὺς φυγάς, Διδυμότειχον
δὲ, ὃ μόνον καταλέλειπτο γυναικί τε καὶ τέκνοις καὶ τοῖς
ἄλλοις τοῖς ὑπολειφθεῖσι φίλοις καταφυγὴ δεινῶς ὑπὸ τῆς
συχνῆς πολιορκίας ὑπὸ ἐνδείας ἐπιέσθη, καὶ κινδυνεύει τὸ
τοῦ φίλου σκάφος αὔτανδρον ἀπολωλέναι, ὀγδοήκοντα καὶ
D τριακοσίας ναῦς τὰς συμπάσας ὁμοῦ παραλαβὼν, καὶ μεί-
ζους καὶ ἐλάσσους, ἐν αἷς ἐννακισχίλιοι πρὸς δισμυρίοις

tzilum ante pedes imperatoris oppetiit. Tali gratia ille a Deo dignatus erat et futura quasi quae oculis conspiciuntur, praesciebat. Moesi, qui ad Didymotichum castra habebant, haud diu post intelligentes e suis exploratoribus, Persas classem ad Hebri ostia appulisse, prae tumultu trepidi, invicem conculcantes (quod episcopus praedixerat) aufugiebant, nec ubi terrarum se abscondissent, apparebat. Didymotichenses fugae causam ignorantes, mirari, quid ita turbarent Moesi. Parvo temporis intervallo nuntiatur, Amurium, filium Aitinae, Cantacuzeni longe amantissimum, qui multa antea suae in illum voluntatis caritatisque argumenta dederat, (ob illum quippe etiam imperatorem Andronicum iuniorem bello adversus Phocaeam et Lesbum iuverat,) cum accepisset, gravibus conflictantem infortuniis, totoque Romano imperio eidem infesto, ad Triballos profugisse, et Didymotichum, quae sola uxori, liberis amicorumque reliquiis perfugium relinquebatur, propter obsidionem extrema inopia premi parumque abesse, quin navis amici cum ipsis vectoribus summergatur, deductis numero trecentis octoginta navibus maioribus et minoribus, et undetriginta millibus impositis, ad Hebri ostia applicuit: atque haec, missis ad Irenen imperatricem

ἐπιβάται κατελέγοντο, παρὰ τὸ τοῦ Ἕβρου στόμα προσέσχε. A. C. 1342
πέμψας δὲ καὶ ἐκεῖνος πρέσβεις πρὸς Εἰρήνην τὴν βασιλίδα, ἀπήγγελλε τὰ ἴσα· ἐδήλου τε ὅτι ἥξει καὶ αὐτὸς μετὰ μικρόν. Εἰρήνη δὲ ἡ βασιλὶς τούς τε στρατιώτας ἔπεμπεν, ὅσοι ἦσαν, καὶ τοὺς ἄλλους τῶν εὐγενεστέρων εἰς ὑπάντησιν ἐκείνου, καὶ ἵππους ἑκατὸν, ὡς ἂν αὐτός τε χρήσαιτο καὶ μὴ πεζῇ βαδίζῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις διαδῷ. ἀπήγγελλόν τε οἱ κεκομικότες, μὴ μέμφεσθαι τῆς ὀλιγότητος, ὡς διὰ τὸν περισχόντα πόλεμον αὐτῶν μᾶλλον ἵππων δεομένων καὶ διὰ τοῦτο τῶν παρόντων οὐ πλείους παρέχεσθαι δεδυνημένων. τοὺς μὲν οὖν ἵππους ἐδέξατο ἀσμένως καὶ βασιλίδι χάριτας P. 541
τῆς εὐεργεσίας ὡμολόγει· διέδωκε δὲ τοῖς εὐγενεστέροις τῶν Περσῶν καὶ μάλιστα προήκουσι καθ' ἡλικίαν. ἐρόμενος δὲ περὶ τοῦ φίλου βασιλέως εἰ ζῇ, πολλὰ στενάζων καὶ δάκρυα τῶν ὀφθαλμῶν ὑπὸ συμπαθείας ἀφιεὶς, ἐπεὶ ἐπύθετο ζῆν θεοῦ βουλομένου, πρῶτα μὲν ὡμολόγει χάριτας θεῷ, πολλὴν αὐτοῖς τὴν πρόνοιαν καὶ τόλμαν ὑπὲρ βασιλέως παρεσχημένῳ, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτοῖς τῶν αὐτῶν ἕνεκα καὶ χάριτας ὡμολόγει καὶ πολλῶν καὶ μεγάλων ὀφειλέτην ἑαυτὸν ἀπέφαινεν, ὡς κινδύνους μεγάλους καὶ πολλοὺς ὑπὲρ ἐκείνου ἐνεγκοῦσι. τὴν στρατιάν τε παραλαβὼν, πεζὸς ἐχώρει καὶ αὐτὸς εἰς Διδυμότειχον, δισχιλίους λογάδας ἔχων περὶ B
ἑαυτόν. δεομένων δὲ τῶν ἐκ Διδυμοτείχου ἵππῳ χρῆσθαι, καὶ παρεχομένων καὶ ἑτέρους πρὸς τοῖς ἑκατὸν, οὐκ

17. προθυμίαν M.

nuntiis, simulque semet mox affuturum, significavit. Irene omnes praesidiarios et nobiles ei obviam mittit: equos praeterea centum, quorum uno ipse uteretur, ne pedibus incederet, reliquos comitibus distribueret. Renuntiabant autem qui illos ducebant, non debere ea paucitate offendi: nam propter praesens bellum equorum raritate laborari atque ideo plures his suppeditare nequivisse. Equos Amurius non invitus accepit et imperatrici pro ista gratia grates egit, interque Persas nobiliores ac praesertim aetate provectiores dispertivit. Percunctatus autem de caro sibi imperatore, num viveret, idque multa gemens et lacrimans, ex commiseratione videlicet, ubi audivit, eum Dei beneficio superstitem esse, primum quidem numini laudes dixit, cuius ope ad tuendum illum ipse cum suis tam prompti ac magnanimi essent. Deinde illis quoque eadem de causa gratias egit et se multa atque eximia debere pronuntiavit, qui tam variis et ingentibus sese pro illo discriminibus obtulissent, stipatusque bis mille selectis militibus ad urbem pedibus et ipse processit. Orantibus qui Didymoticho obviam prodierant, ut equo uteretur, et alios insuper extra centum illos subministrantibus, non

A.C. 1342 ἐπείθετο αὐτὸς, δισχιλίους εἶναι φάμενος τοὺς εὐγενεστέρους καὶ μάλιστα ἀξίους ἵπποις χρῆσθαι. ἐπεὶ δὲ μὴ εὐποροίη πᾶσι διαδοῦναι, βέλτιον πεζεύειν καὶ αὐτὸν, ἐν τῷ συμπονεῖν αὐτοῖς ῥᾴω καὶ φορητοτέραν τὴν ἐκ τῆς ὁδοῦ ποιοῦντα ταλαιπωρίαν. οὕτω μὲν οὖν μέχρι καὶ Διδυμοτείχου ἦλθεν. ἡμέρας δὲ περιμείνας οὐ πολλὰς, ἐν αἷς ἔδει τοὺς εἰς Διδυμότειχον τὰς κατὰ Θρᾴκην πορθοῦντας κώμας σῖτον πορίζειν ἑαυτοῖς, ἐπεὶ ἐπράττετο αὐτοῖς τὰ κατὰ C γνώμην καὶ σῖτον εἰσεκομίζοντο πολὺν καὶ τὰ ἄλλα ἐπιτήδεια καὶ βοσκήματα, ἐκέλευεν, ὅσα ἦσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ σφετέρῳ ἐκ τῆς λείας τοῖς ἐν Διδυμοτείχῳ παρέχειν· καὶ ἐπράττετο, ᾗ προσέταττεν ἐκεῖνος. πεντακοσίους τε ἐκ δισχιλίων ἐκείνων λογάδων ἀπολεξάμενος καὶ ἐννακισχιλίους ἐκ τῆς ἄλλης στρατιᾶς, ἔπεμπεν εἰς τὰς ναῦς, φρουρήσοντας ἄχρις ἐπανήξει· τὸ δὲ λοιπὸν στρατόπεδον εἰς δισμυρίους ὄντας ἐπὶ πεντακοσίοις καὶ χιλίοις τοῖς λογάσιν, ἕπεσθαι ἐκέλευεν, ὡς ἐκεῖσε ἀφιξόμενος, ἔνθα διατρίβει βασιλεύς. ᾔεσαν οὖν ἅπαντες καὶ αὐτὸς πεζῇ, πλὴν τῶν ἑκατὸν ἐκείνων, ἀδυνάτων ὄντων πεζεύειν διὰ τὸ γῆρας. καὶ γενόμενοι D παρὰ τὸ ἐν Χριστουπόλει τείχισμα, ἐπεὶ ἀντέχειν οὐχ οἷοί τε ἦσαν οἱ φρουροῦντες πρὸς τοσαύτην δύναμιν, πολλαχοῦ διατεμόντες, ἐκείνων ἐκλιπόντων, διέβησάν τε καὶ ηὐλίσαντο ἐγγὺς τὴν νύκτα.

7. πορθοῦσι P. 18. τὴν add. P. ante τῶν. 19. τὸ om. P.

est motus, duo millia nobiliorum esse dicens, dignos in primis qui equitarent. Quia vero qui in tantum numerum distribuerentur non sufficerent, praestare et se peditem incedere, laboremque communicantem viae molestiam illis leviorem reddere. Ita Didymotichum venit, ubi paucos dies moratus, quibus Didymotichenses Thraciae pagos depraedantes sibi victum conquirere oportebat, postquam negotium ex sententia transegerunt, magnumque frumenti numerum et alia ad victum idonea cum pecore in urbem intulerunt, mandavit, ut quidquid in tentoriis suis praedarum esset, Didymotichensibus donaretur. Curatum ut mandarat. Praeterea quingentos ex selectis illis duorum millium segregatos, et de reliquo exercitu novem millia ad naves in reditum suum custodiendos misit: ceteros ad vicena millia, praeter mille quingentos selectos, sequi iussit, ad imperatorem profecturus. Ambulabat igitur ipse et reliqui universi, demptis centum illis, qui senectutis imbecillitate pedibus ingredi non poterant. Cumque ad murum iuxta Christopolim venissent, quoniam qui illic in praesidio erant, adversus tantas copias nil valebant, stationem ipsis deserentibus, Persae multis locis eo perfosso transierunt et non procul inde noctem duxerunt.

νζ'. Φεραῖοι δὲ πυθόμενοι περὶ τῆς στρατιᾶς τῆς Περ- A.C. 1342
σικῆς, ὅτι μέλλει διιέναι κατ' αὐτοὺς, καὶ τήν τε βλάβην δεί- P. 542
σαντες, ἣν κακώσειν ἔμελλεν αὐτοῖς τὴν χώραν, ἄλλως τε V. 435
καὶ μίσει τῷ πρὸς βασιλέα δυσχεραίνοντες, μὴ ὑπὸ τῶν B
Περσῶν ὠφεληθείη, ἔγνωσαν δεῖν παράγειν τὸν ἄρχοντα τῆς
στρατιᾶς, καὶ γράμματα πλασάμενοι ὡς ἐκ βασιλέως ἔπεμ-
πον πρὸς αὐτόν. ἃ μετὰ τὸ προσαγορεύειν πολλὴν ὁμολο-
γοῦντα χάριν τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας, ὅτι πολλὴν ὑπέμεινε
καὶ πόνον καὶ δαπάνην δι' αὐτὸν, ἔπειτα ἐκέλευεν ἀναστρέ-
φειν, ἐξ οὗπερ ἂν ἐγγένοιτο τοῖς γράμμασι τόπου περιτυχεῖν,
μὴ καὶ ἄκων βλάψῃ νομίζων ὠφελεῖν. ἐκεῖνον γὰρ ἐν ἐσχα-
τιαῖς τῆς Τριβαλῶν διατρίβειν γῆς, ὅθεν οὐ ῥᾴδιον ἐπανελ-
θεῖν νυνί. εἰ δ' αὐτοὶ χωροῖεν πρὸς ἐκεῖνον διὰ μέσης τῆς C
γῆς τῶν Τριβαλῶν, δέος μὴ αὐτῶν ὁ ἄρχων ἀντὶ φιλίας,
ἣν ἐνδείκνυται πρὸς αὐτὸν νυνὶ, πρὸς ἔχθραν καὶ ὀργὴν
μεταστραφῇ καὶ διάθηται κακῶς, ὡς αἴτιον πολέμου βαρβα-
ρικοῦ καὶ φθορᾶς αὐτῷ γεγενημένον. τοιαῦτα μὲν οὖν τὰ
γράμματα ἐκέλευεν. Ἀμοὺρ δὲ ἐπεὶ ἀνέγνω, τῶν μὲν συν-
εσκευασμένων ὑπώπτευεν οὐδὲν, νομίσας δὲ ἐκ βασιλέως εἶ-
ναι ἀληθῶς, ἀμφιβόλοις λογισμοῖς ἐπάλαιεν, εἰ δεῖ ἀνα-
στρέφειν κατὰ τὰ κεκελευσμένα, ἢ ἥκειν πρὸς αὐτὸν, ὡς
δυσχερὲς ὂν αὖθις εἰς ἀναζήτησιν ἐκείνου μετὰ τοσαύτης
στρατιᾶς ἐλθεῖν. τοιαῦτα δὲ αὐτῷ λογιζομένῳ τῆς νυκτὸς,
χειμὼν ἐξαίσιος ἐπιγενόμενος, ὡς καὶ διακοσίους τῷ στρα-

5. ὠφεληθῇ P. 15. ἐνδείκνυνται P.

57. Pheraei, postquam nuntiatum est, Persarum copias per ipsos transituras, vastitatem agro suo metuentes, adhaec odio in imperatorem id inique ferentes, (ne quid videlicet a Persis adiuvaretur,) summo duci verba danda censuerunt, litterasque commentitias sub persona imperatoris ad eum miserunt. Iis secundum salutationem gratiae Amurio singulares de studio erga se agebantur, ex quo multos eius causa labores ac sumptus tolerasset. Deinde hortabatur, uti ex eo loco, in quo epistolam acciperet, retro abiret, ne imprudens noceret, dum prodesse cuperet. Se enim in extimis Triballorum finibus versari, unde iam redire non sit proclive. Si ipsi per mediam Pheraeorum regionem ad se proficiscantur, timendum, ne princeps Triballus praesentem amicitiam in iram et odium vertens, male sibi faciat, ut qui bellum cum barbaris ac pestem ei crearit. Haec litteris perscribebantur. Quas cum Amurius legisset, nihil subesse fraudis suspicans, sed revera ab imperatore missas existimans, huc illuc perplexus versabat animum, reverteretur ne, sicut monebatur, an ad Cantacuzenum porro pergeret, quem cum tam ingenti agmine perquirere, rursus difficile et operosum esset. Haec illum

A. C. 1342 τοπέδῳ ὑπὸ κρύους ἐναποθανεῖν, ἠγάγκασεν ἀναστρέφειν,
D πολλὰ καὶ τῶν γραμμάτων πρὸς τὴν ἐπάνοδον συναραμένων. ἐλθὼν δὲ εἰς Βήραν, ἔνθα αὐτῷ ὡρμίζοντο αἱ νῆες κατὰ τὸν Ἕβρον ποταμὸν, εὗρε κατ᾽ ἐκείνην τὴν νύκτα καὶ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶ τριακοσίους ἀποθανόντας· αἰχμαλώτων δὲ πλὴν ὀλίγων πάντας, ὀλίγους ὄντας καὶ αὐτοὺς διὰ τὸ μὴ τὴν στρατιὰν πρὸς λείαν ἐπιπλέον διασκεδασθῆναι τῆς προκειμένης ἕνεκα στρατείας Ἀμοὺρ τὸν σατράπην οὐκ ἐᾷν. εἰς Διδυμότειχον δὲ πρὸς βασιλίδα τὴν Εἰρήνην γράμμασι δηλώσας τῆς ἐπανόδου τὴν ἀνάγκην καὶ παραιτησάμενος, ὡς διὰ τὸν
P. 543 χειμῶνα μὴ πρὸς αὐτὴν ἐπανήκει προσκυνήσων, ἀπέπλευσεν εἰς τὴν οἰκείαν. μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπεὶ ὁ χειμὼν ἐπεκράτει σφοδρότατος κατ᾽ ἐκεῖνο τοῦ ἔτους, οἵ τε ἐκ Βυζαντίου καὶ τῆς ἄλλης Θρᾴκης ἡσύχαζον καὶ οὐκ ἐπῄεσαν τοῖς ἐν Διδυμοτείχῳ, ἀλλ᾽ ἀναγκαίως διεχείμαζον ἐν ταῖς οἰκίαις. ἐκεῖνοι δὲ ὑπ᾽ ἐνδείας ἀναγκαζόμενοι καὶ τῶν ἄλλοις φοβερωτάτων κατατολμᾷν, πεζοί τε ὀλίγῳ πλείους διακόσιοι καὶ ἱππεῖς ἐλάττους τούτων πρὸς ἁρπαγὴν τῆς πόλεως ἐξελθόντες, οὕτως ὑπὸ σφοδροῦ κατελήφθησαν χειμῶνος, ὡς ἀναγκασθῆναι αὐτόμολοι πρὸς τοὺς πολεμίους ἀφικέσθαι, ἐκλείποντες ἤδη ὑπὸ κρύους. οἱ μὲν οὖν πεζοὶ πάντες ὁμοῦ πρὸς Λίτιτζαν
B πολίχνην ἐλθόντες, ἐπεὶ ὁ τῆς πόλεως ἄρχων τὰ βασιλέως
V. 436 κρύφα ᾑρημένος ἦν, ἐν μιᾷ οἰκίᾳ τοὺς ἄνδρας κατακλείσας, ὡς φρουρεῖσθαι δῆθεν, πυρί τε ἀνακτησάμενος καὶ τῇ ἄλλῃ

13. τε add. M.

per noctem secum volutantem, exorta subito frigoris immensitas, ducentis per castra enectis, ad reversionem compulit, eodem litteris eum vehementer incitantibus. Ut Beram attigit, ubi naves subductae stabant in Hebro flumine, invenit eadem nocte mortuos vectores trecentos captivosque, demptis paucis, omnes: quamquam et ipsi erant pauci numero, quod Amurius ipse militem propter propositam expeditionem praedabundum amplius discurrere non pateretur. Exarata porro ad Irenem imperatricem epistola, qua necessitatem reditus sui declarabat et simul veniam petebat, quod asperitate frigoris impeditus, ad ei valedicendum non reverteretur, pelago remenso domum discessit. Post, quia illo anno hiems intolerandum saeviebat, Byzantii et reliqui Thraces Didymotichensibus incursandis abstinentes, volentes nolentes in sua loca hiematum recesserunt. At illi rerum egestate coacti, quamvis maxime ceteris formidanda audere: peditesque aliquanto plures ducentis et equites his pauciores ad praedandum egressi, frigorum vi sic afflictati sunt, ut iam viribus deficientes, ultro ad hostes confugere compellerentur. Cum itaque pedites simul omnes in oppidulum Lititzam venissent, quoniam praefectus occulte Cantacuzeno favebat, in unis aedibus,

τῶν ἀναγκαίων χορηγίᾳ, μετὰ τρίτην ἡμέραν, ἑκὼν εἶναι, A. C. 1342
ἐνεδίδου αὐτοῖς πρὸς τὸν δρασμόν· καὶ διαδράντες ὁμοῦ
πάντες αὖθις εἰς Διδυμότειχον ἐπανῆκον. ὅθεν καὶ αἰτίαν
ἔσχε παρὰ τοῖς πολεμοῦσι βασιλεῖ. οἱ μέντοι γε ἱππεῖς ἄλ-
λοι ἄλλοσε διασκεδασθέντες, οἱ μὲν καὶ φιλανθρώπου τινὸς
ἐπέτυχον ξενίας καὶ ἀπαθεῖς κακῶν πρὸς τὰς οἰκίας ἐπανῆκον,
τῶν βασιλέως φίλων πρὸς τὴν σωτηρίαν συναραμένων· οἱ
πλείους δὲ αὐτῶν ὀλίγῳ προσηνέστερον ἐξενίσθησαν παρὰ τῶν C
ὑποδεξαμένων, ἢ οἱ περὶ Ὀδυσσέα παρὰ Κύκλωπος. ἀπέ-
θανε μέντοι ἐξ αὐτῶν οὐδείς, ἀλλὰ χρόνῳ ὕστερον κατ' ὀλί-
γους εἰς Διδυμότειχον αὖθις ἐπανῆκον γυμνοὶ μετὰ πεῖραν
ἀλγεινῶν πολλῶν. ἔαρος δὲ ἤδη ἀρχομένου, οἵ τε ἐκ Διδυμο- A.C. 1343
τείχου ἐπῄεσαν ταῖς κατὰ Θρᾴκην πόλεσι καὶ κακῶς ἐποίουν
ληϊζόμενοι, ὡς καὶ πολλὰς αὐτῶν, πρὸς τὰς συνεχεῖς ἐφόδους
καὶ τὰς ληστείας ἀπειρηκυίας, τῇ βασιλίδι Εἰρήνῃ ἐθέλειν
προσχωρεῖν, κἂν οἱ ἐν Διδυμοτείχῳ μὴ ἐδέχοντο, ἀπολεῖ-
σθαι φάσκοντες, εἰ πείθοιντο. οὔτε γὰρ εὐπορεῖν φρουρῶν,
οἳ αὐτὰς φυλάξουσιν, αὐτοί τε λιμῷ ταλαιπωρήσειν, εἰ μὴ
ληΐζεσθαι ἐξέσται τοὺς περιοίκους· ἑτέρα γὰρ αὐτοῖς πρὸς
τὸ ζῆν εὐπορία οὐδεμία ἦν. οἵ τε ἐκ Βυζαντίου Διδυμότει- D
χον ἐκάκουν ὅσα δυνατά. βασιλεύς τε ὁ Καντακουζηνὸς πα-
ρεσκευάζετο αὖθις, ὡς εἰς Διδυμότειχον ἐπανήξων, καὶ ὁ
Κράλης παρείχετο μὲν στρατιὰν ἐπικουρήσουσαν, ὀλίγην δὲ
καὶ φαύλην. καὶ διὰ τοῦτο βασιλεὺς πολλοῖς ἐστρέφετο λο-

10. παρ' M. mg. pro ἐξ. χρόνων P.

quasi in custodia, conclusis et luculento foco aliisque necessariis recreatis, post diem tertium libens fugiendi copiam fecit: qui simul omnes Didymotichum redierunt. Inde hospes ille apud inimicos imperatoris in crimine fuit. Verum equitibus aliis alio dispersis, nonnulli et benignum hospitium repererunt et sine noxia domum revenerunt, amicis imperatoris eorum saluti opitulantibus: plures autem paulo humanius, quam illi in Odyssea a Cyclope, accepti sunt. Nemo quidem ab iis iugulatus est, sed post aliquod tempus pauci, nudi et multa perpessu acerba experti Didymotichum revenerunt. Vere iam ridente, Didymotichenses Thraciae oppida adoriri ac depopulari, ut eorum complura assiduis impressionibus ac depraedationibus fatigata ac desperantia ad imperatricem Irenen transire vellent, etsi a Didymotichensibus non reciperentur, sibi pereundum dicentibus, si annuerent. Non enim abundare praesidiariis, quos ipsis tutandis darent, et se fame cruciatum iri, nisi vicinos depraedari liceret; aliud enim nullum suppetere ad vitam tolerandam subsidium. Byzantii vero urbem, quantum poterant, affligebant, et Cantacuzenus imperator iterum eodem redire parabat, cui Crales auxilium, sed nec magnum et ignavum, adiungebat. Quare

A.C. 1343 γισμοῖς καὶ φροντίδων ἦν ἀνάπλεως, εἰ δεήσει πάλιν ἢ τὴν Ῥωμαίων δείσαντας δύναμιν αὖθις ἀναστρέφειν εἰς Τριβαλούς, ἢ μετὰ τοσούτων καὶ οὕτω φαύλων πρὸς πᾶσαν τὴν ἀρχὴν Ῥωμαίων διακινδυνεύειν. μεγίστη δὲ ἦν αὐτῷ τῶν δυσχερειῶν, ὅτι τῶν χρημάτων, ἃ οἴκοθεν ἦλθεν ἔχων, ἀναλωθέντων πρός τε τοὺς συνόντας ὄντας τοσούτους, (πάντες γὰρ διετρέφοντο ἐκ τῶν βασιλικῶν ἐπὶ δυσὶν ἔτεσιν, ἐν οἷς τῆς
P. 544 Ῥωμαίων γῆς ἀπελαθέντες ἦσαν ὑπερόριοι,) καὶ πρὸς Τριβαλοὺς τοὺς τῶν στρατοπέδων ἡγουμένους διὰ φιλοτιμίαν, ἐν ἀπόρῳ εἴχετο τοῦ τί χρὴ δρᾷν, εἰ μὴ ἐξέσται τὴν πολεμίαν διελθόντας εἰς Διδυμότειχον ἐλθεῖν. οὔτε γὰρ ἐξῆν ἐκεῖθεν χρήματα μεταπέμπεσθαι, οὔτε παρὰ Τριβαλῶν δανείζεσθαι, τῶν μὲν πάντῃ δεδουλωμένων καὶ συζώντων ἐσχάτῃ ἀπορίᾳ, τῶν ἐχόντων δὲ δανείζειν οὐ βουλομένων διὰ τὸ βασιλέα ὁρᾷν μείζοσιν ἀεὶ ταῖς δυσπραγίαις κεχρημένον καὶ ὑποπτεύειν, μὴ καὶ παντάπασι διαφθαρείη πρὶν οἴκαδε ἐπανήκειν. οὗ δὴ ἕνεκα πολλῇ μὲν ἐκυμαίνετο τρικυμίᾳ λογισμῶν τὴν ἔνδειαν ἐννοῶν, ὑφ᾽ ἧς περισχεθήσεται, καὶ τὸν ἄφυκτον κίν-
B δυνον, αὐτὸς καὶ οἱ περὶ αὐτόν. ἐξέφαινε δὲ πρὸς οὐδένα τὰ ἀπόῤῥητα καὶ μόνον θεοῦ ἐδεῖτο, τοῦ λύειν τὰ τοιαῦτα δυναμένου. αὐτίκα δέ τις προσελθὼν Ἄρμπενος ὠνομασμένος, ἐκ Χλερηνοῦ πρότερον Ῥωμαίοις ὑπηκόου πόλεως, πατρῴαν τε ὡμολόγει εὔνοιαν τῷ βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς οὐδὲν ἧττον ἔφασκε

6. ὄντας om. M. 8. ἀπελαθέντες P., ἀπελθόντες V. 16. καὶ add. M. 23. ἄνοιαν P.

variis distractus cogitationibus, plenus erat dubitationis, ecquid reformidata Romanorum potentia in Triballos rediret, an cum tam exiguo timidorum numero toti se imperio obiectaret. Sed praecipua quam sentiebat, difficultas erat, quod absumpta iam quam domo attulerat pecunia in tam multos, quos ducebat, (omnes enim eius impensa vixerant ad duos annos, quibus Romanorum pulsi finibus exularant,) et honoris causa etiam in Triballorum duces, quid ageret non videbat, si per hostium loca Didymotichum petere non liceret. Nec enim inde dabatur afferendam curare pecuniam, nec a Triballis foenori sumere: quorum pars omnimodis servirent et in summa paupertate viverent; pars etsi non egerent, mutuum tamen dare nollent, quod imperatorem maioribus semper cumulari miseriis adspicerent metuerentque, ne in ipso itinere penitus interiret. Quocirca curis gravissimis iactabatur, inopiam et inevitabile periculum reputans, quae se et suos oppressura essent. Verumtamen nulli se aperiens, Deum solum precabatur, qui huiusmodi rebus finem dare potis est. Ecce autem quidam Arbenus nomine, Clereno, antea Romanis subiecto oppido, oriundus, accedit patrisque sui erga imperatorem benevolentiam rememorans, nihilo minus et se aiebat

βούλεσθαι νυνὶ χρήσιμον ἑαυτὸν αὐτῷ παρέχειν καὶ βοηθεῖν A. C. 1343 τρόπῳ ὁποίῳ ἂν δύναιτο δυνατωτάτῳ· θαυμαστὸν δὲ οὐδὲν, εἰ τηλικούτῳ ὄντι καὶ θαυμασίῳ καὶ μεγάλῳ οὐδενὸς ἄξιος ὢν αὐτὸς καὶ ἀφανείᾳ πολλῇ συζῶν ἐπαγγέλλεται βοηθεῖν, εἰ καὶ μῦς ποτε κατὰ τὸν μῦθον λέοντα ἐῤῥύσατο πολλῶν καὶ χαλεπῶν δεσμῶν. συνεβούλευέ τε, ὡς, εἰ βούλοιτο, ἐπεὶ πρὸς Κράλη προσπεμφθείη Βεῤῥοιώταις, διαλεξόμενος αὐτοῖς C περὶ παραδόσεως τῆς πόλεως καὶ πείσων ὑποσχέσεσι πολλαῖς, V. 437 γράφειν καὶ αὐτὸν τοῖς φίλοις καὶ δι᾽ ἐκείνων καὶ τοὺς ἄλλους πείθειν δέχεσθαι εἰς τὴν πόλιν, ἣ μεγάλη τε οὖσα καὶ πολυάνθρωπος καὶ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐῤῥωμένη, οὐ μετρία γένοιτ᾽ ἂν παραψυχὴ πρὸς τὰς περισχούσας δυσπραγίας. αὐτὸς γὰρ, καίτοι ὑπὸ Κράλην τελῶν, μᾶλλον βούλοιτο Βέῤῥοιάν τε καὶ τὰς ἄλλας ἑσπερίους πόλεις αὐτῷ μᾶλλον ἢ Κράλη προσχωρεῖν· ἐκείνῳ γὰρ ἀνάγκη δουλεύειν, βασιλεῖ δὲ μᾶλλον εὐνοεῖν. βασιλεὺς δὲ ἀκούσας, ὑπερήσθη μὲν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις καὶ τῶν πολλῶν ἀνέπνευσε φροντίδων, τὸ θεῖον αὐτοῦ πρόνοιάν τινα πεποιῆσθαι οἰηθεὶς καὶ τὸν ἄνδρα πρὸς τοιαῦτα κεκινηκέναι. ἤρετό τε, εἰ τοὺς D ἐν λόγῳ μάλιστα εἰδείη Βεῤῥοιωτῶν καὶ πρὸς οὕστινας αὐτῶν συμβουλεύει γράφειν. τοῦ δὲ, πάντας μὲν εἰδέναι, εἰρηκότος, τοὺς ἀρίστους δὲ ἐκλεξαμένου, ἐπείθετό τε ὁ βασιλεὺς, ὡς καλῶς βεβουλευμένῳ, καὶ ἔγραφεν αὐτίκα. Ἄρμπενος δὲ συνεβούλευεν, εἰ δύναιτο, καὶ Κράλην πείθειν ἐνδοῦναι αὐτῷ

velle illi inservire eique prodesse quantum maxime posset. Nec mirandum, si tam claro genere prognato, tam admirabili et magno viro ipse homo abiectus et perobscurus opem promitteret: siquidem et mus aliquando, ut esset in fabulis, leonem multis durisque vinculis liberasset. Suadebat igitur, ut, quoniam a Crale missus esset, ut cum Berrhoeotis de urbe tradenda ageret et multis promissis eo induceret, si vellet, ipse etiam amicis scriberet, et per illos ceteris quoque persuaderet, uti se in urbem reciperent: quae ampla et populosa et praesidio militari rebusque omnibus firma et munita, in praesentibus malis non mediocri solatio esse queat. Se enim, quamvis Crali subiectum, malle Berrhoeam aliasque occidentales urbes ipsum, quam Cralem, dominum agnoscere, cui nolentes pariturae sint, cum contra in eum propendeant. Haec audiens imperator, gaudio exsiluit et a tot sollicitudinibus respiravit, divinum numen se respexisse et hominem instinctu suo concitasse, ratus. Quaerebat autem, num primarios nosset et ad quos scribendum hortaretur. Eo affirmante, se omnes nosse, et optimos quosque deligente, ei imperator, ut probe consulenti, obsequens, sine mora scripsit. Suasit praeterea Arbenus, Cralem quoque, si possit, eo permoveat, ut sibi eam cedat, aperteque causam eius apud Ber-

A.C. 1342 καὶ φανερῶς ὑπὲρ αὐτοῦ διαλεχθῆναι Βεῤῥοιώταις· βασιλεῖ τε γὰρ τὰ μέγιστα λυσιτελήσειν τὸ τοιοῦτο καὶ αὐτῷ τὴν συντυχίαν μηδένα κίνδυνον ὕστερον ἂν ἐπαγαγεῖν, εἰ ἡ πόλις προσχωροίη βασιλεῖ. ἐπείθετό τε ὁ βασιλεὺς αὐτίκα καὶ πρὸς
P. 545 Κράλην ἐλθὼν ἐπυνθάνετο, εἰ βούλοιτο πρὸς Βέῤῥοιαν πέμπειν Ἄρμπενον. τοῦ δὲ συνθεμένου, „ἐβουλόμην" εἶπε „γράφειν καὶ αὐτὸς αὐτοῖς καὶ παραινεῖν εἰς τὴν πόλιν δέχεσθαι. ἐννοῶν δὲ, οἷα δράσειαν Φεραῖοι τὸν πρεσβεύοντα ἀπεκτονότες, πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν ἀμβλύνεσθαι, δεδοικὼς μὴ καὶ ἄλλῳ τῳ κακῶν ὁμοίων αἴτιος καταστῇ. συνεβούλευέ τε μᾶλλον γράφειν αὐτὸς ὑπὲρ αὐτοῦ· ἅμα δὲ καὶ Ἀρμπένῳ ἐπιτρέπειν Βεῤῥοιώταις τὰς πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν συνθήκας καὶ τοὺς ὅρκους φανεροὺς ποιεῖν, καὶ ὡς εἴη καὶ σοὶ πρὸς ἡδονὴν τὸ προσχωρεῖν αὐτοὺς αὐτῷ. ὁ δὲ τὰ μὲν γράμματα ἐπέτρεπεν αὐτὸν ὑπαγορεύοντα γράφεσθαι, οἷ ἂν δοκῇ αὐτῷ
B συμφέρειν. Ἄρμπενον δὲ ἐκέλευεν ὑπὲρ βασιλέως Βεῤῥοιώταις διαλέγεσθαι καὶ φανερὸν αὐτοῖς ποιεῖν, ὡς οὐδὲν ἡγοῖτο διαφέρειν αὐτῷ τε προσχωρεῖν καὶ βασιλεῖ. οὕτω μὲν οὖν ἡ ἐπίνοια αὐτοῖς εἰς τέλος ἥκει. Ἄρμπενος δὲ εἰς Βέῤῥοιαν ἐλθὼν, τά τε Κράλη γράμματα παρείχετο ἀναγινώσκεσθαι ἐπ' ἐκκλησίας καὶ τὰ βασιλέως τοῖς ἐπιτηδείοις κρύφα διεδίδου. Βεῤῥοιῶται δὲ καὶ πρότερον μὲν τὰ βασιλέως ᾑρημένοι οἵ τε ἄριστοι ὁμοίως καὶ ὁ δῆμος ἦσαν, καὶ τότε δὲ ὑ-

7. αὐτοῖς om. P. 10. τῶν P.

rhoeotas agat. Hoc namque et imperatori fore utilissimum, et congressum hunc sibi periculum nullum creaturum, si urbs ei se adiunxerit. Amplectens consilium imperator statim ad Cralem adit, num Arbenum Berrhoeam mittere velit, percunctatur. Quo aiente, volebam et ipse ad eos scribere, inquit, eosque orare, uti me in urbem admitterent. Sed mecum repetens, quo pacto legatum meum Pheraei ante tractaverint, quem contrucidarunt, coepto destiti timuique, ne alium in simile malum coniicerem. Hortabatur itaque Cralem, ut ipse potius pro se scriberet, et nihilo minus Arbeno mandaret, ut is amborum inter se foedera sancita palam indicaret: et ipsi etiam voluptati futurum, si ad Cantacuzenum se aggregarint. Crales eo dictante, quas sibi commodas duceret, exarari litteras permisit, Arbenoque praecepit, pro imperatore apud Berrhoeotas dissereret illosque doceret, Cralem arbitrari, nihil interesse, ad ipsum, an ad illum se conferrent. Sic illis commentum ex animi sententia processit. Arbenus Berrhoeam ingressus, Cralis litteras in conventu recitandas exhibet: et alias imperatoris occulte per eius fautores spargit. Berrhoeotae et antea ab imperatore minime alieni, optimates aeque ac vulgus, et tunc a Triballis pressi (crebro enim continenterque eos incursabant et agrum populationi-

πὸ τοῦ Τριβαλῶν πολέμου πιεζόμενοι, (πολλὰς γὰρ αὐτοῖς A.C. 1343 καὶ συνεχεῖς ἐποιοῦντο τὰς ἐφόδους, καὶ κακῶς ἐποίουν τὴν χώραν ληϊζόμενοι,) καὶ συνορῶντες ἤδη, ὡς ἐν χρῷ κινδύ- C νου καθεστᾶσι δουλεύειν Τριβαλοῖς ἀναγκαζόμενοι, ἄλλως τε καὶ ὑπὸ τῶν ἀρίστων ἐναγόμενοι, (πλὴν γὰρ ὀλίγων τὰ βασιλέως ἦσαν πάντες ᾑρημένοι,) ἐψηφίσαντο τὴν βασιλέως κάθοδον· αὐτίκα τε ᾑροῦντο πρέσβεις, ἐκ μὲν τῶν ἀρίστων Ἀστραπήρην, τοῦ δήμου δὲ Ἀλληλουΐαν, ἐκ τῶν κατειλεγμένων δὲ τῷ κλήρῳ τῆς ἐκκλησίας Σύρον ὠνομασμένον, καὶ ἔπεμπον πρὸς βασιλέα, τάχιστα δεόμενοι ἥκειν πρὸς αὐτούς. οἱ πρέσβεις δὲ ἐπεὶ ἧκον, τήν τε ἀρχαίαν εὔνοιαν τῆς πόλεως ἐδήλουν βασιλεῖ καὶ ὡς, τοῦ πολέμου τοῦδε τοῦ συγγενικοῦ Ῥωμαίοις κεκινημένου, μετέωροι αὐτοὶ ἦσαν καὶ τὴν αὐτοῦ ἐπιδημίαν ἦγον δι' εὐχῆς καὶ πρόθυμοι ἦσαν αὐτῷ προσνέμειν ἑαυτοὺς καὶ τὸν πόλεμον συγκατεργάζεσθαι. ἐπεὶ D δὲ ἐκ προδοσίας τῶν συνόντων συμβαίη περὶ αὐτὸν τὰ δυσχερῆ καὶ ἔλθοι ὑπερόριος πρὸς Τριβαλούς, μάλιστα μὲν βεβουλῆσθαι εὐθὺς ἐξαρχῆς εἰς τὴν πόλιν προσκαλεῖσθαι· V. 438 δεδοικότας δὲ μὴ διὰ ταῦτα μειζόνων αὐτῷ συμφορῶν αἴτιοι καταστῶσι, τοῦ Κράλη διὰ φθόνον καὶ τὸ λαβεῖν αὐτὸν τὴν πόλιν ἐπιβουλεύσαντος, τῆς πείρας ἀποσχέσθαι ἄχρι νῦν. καιροῦ δὲ ἥκοντος νυνὶ καὶ Κράλη μὴ δοκοῦντος δυσχεραίνειν, ἥκειν καὶ αὐτοὺς σὺν ἡδονῇ πολλῇ καὶ προθυμίᾳ παραληψομένους. συνεβούλευόν τε μὴ μέλλειν, μηδὲ ὑπερτίθεσθαι τὸν καιρόν, μή τι συμβὰν ἕτερον λυμήνηται τῇ πράξει. βασιλεὺς μὲν οὖν τῇ τε πόλει πολλὰς ὡ- P. 546

bus infestum reddebant) et intelligentes praeterea, nihil propius esse, quam ut Triballorum iugum, quamvis nolentes, perferant: ad haec ab optimatibus impulsi (praeter paucos siquidem omnes imperatori adhaerebant) ei reditum decernunt: illicoque legatos, de primoribus quidem Asteroperem, de plebe Alleluiam, de ordine clericorum Syrum deligunt, ac per eos rogant, uti ad se approperet. Legati antiquam civitatis in illum benevolentiam exponunt, et eam inter haec arma civilia animi pependisse eiusque adventum exoptasse, cui se dedere et ad bellum adiumento esse percupierint. Quoniam autem suorum proditione in haec infortunia incidisset et exul ad Triballos abiisset, cogitasse statim a principio ad urbem suam illum accersere: sed timore, ne ob id in calamitatem miserabiliorem devolveretur, Crale propter invidiam et occupatam civitatem insidias ei instructuro, hactenus quievisse. Nunc quia occasio venerit et Crales id approbare videatur, venire ipsos, ut eum multo cum gaudio laetitiaque accipiant. Proinde moveat ab se moras, neve in aliud tempus differat, ne quis casus rem totam dis-

A.C. 1343 μολόγει τῆς εὐνοίας χάριτας καὶ τοῖς πρέσβεσι τῆς εἰς αὐτὸν σπουδῆς· Κράλη δὲ ἀπήγγελλεν, ὅσα οἱ ἐκ Βεῤῥοίας πρέσβεις εἴποιεν. θαυμάσας δὲ ἐκεῖνος, ὅτι μὴ τοὺς περὶ βασιλέως λόγους, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν πόλεων, ἀπαγορεύοιεν, ἐπέκρινε καὶ αὐτὸς εἰς πέρας ἄγεσθαι τὸ ἔργον. Ἑλένη δὲ ἡ τούτου γαμετὴ καὶ πολλὴν εἰσῆγε τὴν σπουδὴν καὶ παρήνει βασιλεῖ, μὴ τὸν καιρὸν προΐεσθαι, ἀλλὰ πάντα δεύτερα ἡγησάμενον, μόνου ἔχεσθαι τοῦ Βέῤῥοιαν ὑποποιεῖσθαι. ἀναγκαίαν μὲν γὰρ καὶ τὴν εἰς Διδυμότειχον ἐπάνοδον εἶναι, οὐχ ἧττον δὲ λυσιτελήσειν καὶ τὸ Βέῤῥοιαν κατασχεῖν, πολ-
B λὰ δυναμένην πρὸς τὸν πόλεμον συνάρασθαι. συνεβούλευέ τε μὴ τὴν παρασκευαζομένην αὐτῷ ἕπεσθαι περιμένειν στρατιὰν, ἀλλὰ Γερμανοὺς παραλαβόντα, ὅσους Κράλης τε παρέξεται καὶ αὐτὴ, ἀεὶ πρὸς τὰς στρατείας παρεσκευασμένους ὄντας διὰ τὸ μισθοφορεῖν, ἅμα τοῖς οἰκείοις σπεύδειν ἐπὶ Βέῤῥοιαν. κἂν μὲν δέχωνται, ὥσπερ ἐπαγγέλλονται, εἰ δέοιτο καὶ τῆς στρατιᾶς ἐκείνης πρὸς ἐπικουρίαν, ὕστερον ἥξειν παρασκευασθεῖσαν. εἰ δὲ μεταβαλόντες ἀποπέμποιεν, ἀναστρέψαντα χρῆσθαι τῇ στρατιᾷ ἤδη παρεσκευασμένῃ καὶ ἀποπειρᾷν πρὸς τὴν ἐπάνοδον. τοιαῦτα μὲν ἡ Κράλη ὑπετίθετο
C γαμετὴ τῷ βασιλεῖ, καὶ αὐτή τε παρείχετο τοὺς ἰδίους μισθοφόρους Λατίνους καὶ τὸν ἄνδρα ἔπειθε.

νη'. Βασιλεὺς δὲ Κράλῃ τε πολλὰς τῆς φιλίας χάριτας

21. τε add. M.

turbet atque evertat. Imperator civitati de hac erga se voluntate, et separatim legatis de ipsorum erga se studio honorifice gratias agit, Cralique summam legationis renuntiat: qui admiratus, non etiam Berrhoeam, ut reliquas urbes, verba de imperatore fieri vetuisse, ipse quoque rem ad exitum deducendam iudicavit. Helena vero coniux mire sollicita, imperatorem admonere, ne opportunitati deesset, sed omnibus postpositis, Berrhoeam sui iuris facere solum contenderet. Didymotichum redire, esse id quidem necessarium; verumtamen Berrhoeam, quae multum bello conductura sit, obtinere, haud minus profuturum: suadebatque, ne exercitum ad sequendum se comparantem exspectaret, sed assumptis Germanis, quot Crales et ipsa darent, semper ad expeditionem paratis (quod meritorii essent) una cum propriis Berrhoeam festinaret. Et si quidem promissis stantes eum acceperint et reliqui exercitus ope indiguerit, postea iam instructum paratumque venturum esse. Sin immutati eum reiecerint, reversum paratis tum copiis uti et cum eis reditum periclitari posse. Haec imperatorem Cralis uxor admonebat, ipsaque mercenarios suos Latinos suppeditabat et virum idem ut faceret, permovebat.

58. Imperator, Crali de amicitia eiusque coniugi tum de illa, tum de sollicitudine erga se gratiis ample actis, cum mercenariis et

ὁμολογήσας καὶ γαμετῇ καὶ τῆς φιλίας ἅμα καὶ τῆς περὶ A.C. 1343
αὐτὸν σπουδῆς, τοὺς μισθοφόρους ἔχων ἅμα τοῖς συνοῦσι
Ῥωμαίοις, ἧκεν εἰς τὴν Βέῤῥοιαν· καὶ ἐδέξαντο προθύμως D
ἀνοίξαντες τὰς πύλας, παρείχοντό τε ἑαυτοὺς πρὸς τὰς στρα-
τείας ὑπὸ φιλοτιμίας προθυμοτάτους καὶ χωρὶς ἀναλωμάτων.
αὐτίκα δὲ Σέρβιά τε προσεχώρουν ἑκοντὶ περὶ τὰ μεθόρια
Θετταλίας κειμένη πόλις, καὶ Πλαταμὼν, ἑτέρα παραθαλασσία,
καὶ φρούρια οὐκ ὀλίγα, τὸ μὲν Πέτρα προσαγορευόμενον, ἕ-
τερον δὲ Σωσκὸς καὶ Σταρίδολα τρίτον. βασιλεὺς δὲ ὡς ἐν
βραχεῖ ἐκ τῶν προσθεμένων πόλεων στρατιὰν οὐκ ὀλίγην
συναγαγὼν, μεταπεμψάμενος δὲ καὶ τὸν ἀνεψιὸν Ἄγγελον
Ἰωάννην, τὴν Θετταλικὴν ἵππον ἄγοντα, ἐπεστράτευσε Θεσ-
σαλονίκῃ καὶ ἐστρατοπέδευσεν ἐν Γαλυκῷ ἐλθὼν, οὐ πολὺ P. 547
ἄπωθεν τῆς πόλεως. ἤλπιζε γὰρ αὐτῷ τοὺς ἐπιτηδείως ἔχον- V. 439
τας καταπράξεσθαι τὴν εἰς Θεσσαλονίκην εἴσοδον· ἦσαν γὰρ
αὐτῷ διειλεγμένοι περὶ τούτου. τὸ δὲ οὐκ ἀπήντα, ὥσπερ
ἤλπιζεν. οἱ Ζηλωταὶ γὰρ καὶ ὁ δῆμος ὑποπτεύσαντες, μὴ
ἄνευ τῶν ἐπὶ παραδόσει διαλεγομένων ἀφικέσθαι, πολλὴν
ἐποιοῦντο σπουδὴν περὶ τῆς πόλεως τὴν φυλακήν· δι' ἃ οὐκ
εἶχον οἱ τὰ βασιλέως ᾑρημένοι τῶν δοκούντων πράττειν τι.
ἡ μὲν οὖν Θεσσαλονίκης ἅλωσις οὕτως ἐκωλύετο· βασιλεὺς
δὲ παρέμενεν ἔτι ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πρὸς τὴν πρᾶξιν οὐ παν-
τάπασιν ἀπειρηκώς. Κράλης δὲ ἐπεὶ Βέῤῥοιά τε καὶ αἱ ἄλ-
λαι πόλεις προσεχώρησαν βασιλεῖ καὶ ἤδη ἑαυτῷ ἀμύνειν ἑ- B

15. καταπράξασθαι M.

Romanis suis Berrhoeam veniens, portis apertis hilariter exceptus est: obtuleruntque se cives ad militandum suis stipendiis desiderio quodam laudis et gloriae promptissime. Mox item Servia ultro se dedidit, urbs ad confinia Thessaliae posita, et Platamon, urbs maritima, oppidula praeterea non pauca, ut Petra, Soscus, Staridola. Imperator, ex deditis urbibus pro temporis brevitate collectis copiis non mediocribus, advocatoque nihilo minus consobrino Ioanne Angelo cum equitatu Thessalico, Thessalonicam se convertit castraque ad Galycum flumen non procul ab urbe locavit: quod speraret, sui studiosos introitum sibi, de quo iam secum per internuntios egerant, confecturos: id quod aliter evenit. Zelotae namque et populus suspicati, non illum absque colloquio cum quibusdam super urbe tradenda habito adventare, diligentissime eam custodiebant, ut amici imperatoris eorum, quae volebant, agere nihil possent. Ergo receptio Thessalonicae ad hunc modum impediebatur. Nihilo secius imperator, spe non prorsus abiecta, in stativis manebat. Crales postquam, Berrhoea aliisque oppidis receptis, ipsum iam sibimet opem ferre posse animadvertit, causa nulla intercedente, fidem

A.C. 1343 ὥρα δυνατὸν, ἐξ οὐδεμιᾶς μεταβαλὼν αἰτίας, τὴν προτέραν φιλίαν εἰς πικρίαν μεταμείψας, ἑαυτῷ τε ἐμέμφετο τοῦ μὴ βασιλέα παρακατέχειν καὶ πάντα τρόπον τὴν δύναμιν ἐπειρᾶτο καταλύειν. καὶ πέμψας ἀνεκαλεῖτο τοὺς ἰδίους μισθοφόρους, οὐ τὴν ἀπέχθειαν ἐκφαίνων, ἀλλ' ἑτέρας τινὰς προφασιζόμενος αἰτίας· Μιχαὴλ τε Μονομάχῳ μεγάλῳ κονοσταύλῳ τὴν ἀξίαν ὄντι, Θεσσαλονίκης τότε ἄρχοντι, συνεβούλευε πέμψας κατὰ βασιλέως χωρεῖν καὶ μὴ σφόδρα δεδιέναι, ἄλλως τε ἔτι ὀλίγην κεκτημένον δύναμιν καὶ τὸ κράτιστον τῆς παρού-
C σης ὑφαιρούμενον ὑπ' αὐτοῦ νυνὶ, (τοὺς γὰρ καταφράκτους Λατίνους, οὓς ἄγει, ἀνακεκλῆσθαι ὑπ' αὐτοῦ, ἰδίους ὄντας,) καὶ μὴ αὔξάνεσθαι ἐᾶν, ἀλλὰ προεπιχειρεῖν ἕως ἐστὶν ἀδύνατος. εἰ γὰρ μὴ κωλύοιτο ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ σωζόμενοι μόνον ἀγαπῷεν, τάχιστα ἐπάξεσθαι αὐτὸν, μεγάλην περιβεβλημένον δύναμιν. Μονομάχος δὲ καὶ οἱ ἐν Θεσσαλονίκῃ τοιαῦτα πεπυσμένοι καὶ οἰόμενοι, βασιλεῖ συνεπιθήσεσθαι αὐτοῖς καὶ Κράλην, ἐσκέπτοντο εἰ χρὴ ἐπὶ μάχην ἐξιέναι. Γερμανοὶ δὲ ἐπεὶ τὰ παρὰ Κράλη ἀκούσειαν προστεταγμένα, πολλὴν μὲν ἐκείνου κακοήθειαν κατεγίνωσκον καὶ τρόπων εὐκολίαν, βασιλεῖ δὲ προσελθόντες, ἀπήγγελλόν τε ὅσα προσ-
D ταχθεῖεν, καὶ ἐδέοντο μὴ θορυβεῖσθαι, ἀλλὰ θαῤῥεῖν, ὡς καὶ αὐτῷ Κράλῃ, ἂν ἐπίῃ, μαχεσομένους ὑπὲρ αὐτοῦ· οὕτω γὰρ εἶναι νόμιμον αὐτοῖς καὶ εἰ πράττοιεν, οὐ κακῶς ἀκούσειν παρὰ τοῖς οἰκείοις. εἰ γὰρ ὑπὸ τοῦ τὸν μισθὸν πα-

4. ἀνακαλεῖτο P.

mutat, praeteritaque necessitudine in amaritudinem conversa, semet incusat, quod eum non retinuerit, conaturque modis omnibus eius potentiam evertere. Mercenarios etiam, celato odio et aliis quibusdam praetextis rationibus, revocat, et Michaëlem Monomachum contostaulum Thessalonicae tum praefectum incitat, uti eum invadat, neu pertimescat, cum praesertim adhuc invalidus sit, et ipse illi robur ac nervum sustulerit, (Latinos enim cataphractos a se ut suos revocatos,) neu opes illius crescere sinat, sed adhuc infirmum aggrediatur. Nisi enim eum praetruncaverint quodammodo, sed se salvos esse contenti fuerint, brevissimo intervallo magnis auctum viribus eos oppressurum. Monomachus et Thessalonicenses haec audientes opinantesque, Cralem una imperatorem invasurum, num ad proelium exeundum esset, consultationi permittunt. Germani mandata Cralis accipientes, insignis illum malevolentiae levitatisque condemnant, atque ad imperatorem accedentes, quid ipsis imperatum sit, narrant; rogant, ne angatur, sed adversus ipsum Cralem etiam, si adoriatur, pro ipso dimicaturos confidat. Hoc enim sibi patrium esse, imperatores defendere, et si fecerint, non male apud

ῥέχοντος, ἔφασαν, ἑτέρῳ τῷ προσταχθείημεν ἐπικουρεῖν, οἴ- A.C. 1343
κοι μὲν καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ καθεστῶτι, ῥᾳδίως ἀποσταίημεν ἄν,
τοῦ τὸν μισθὸν παρέχοντος κελεύοντος· στρατευομένῳ δὲ
καὶ πρὸς μάχην παρατεταγμένῳ, οὐχ ἡμῶν εἶναι ἀπολείπειν.
προδοσίαν γὰρ ἄντικρυς τὸ πρᾶγμα εἶναι· οὗ τῶν πάντων
οὐδὲν ἀτολμητότερον ἡμῖν, οὐδὲ μείζω φέρει τὴν αἰσχύνην.
δι' ἃ οὐδὲ σὲ καταλείψομεν ἐνθάδε, ὥσπερ ἐκέλευσεν ἐκεῖνος, P. 548
ἀλλ' ἐν ἀσφαλείᾳ οἴκοι καταστήσαντες ἀναχωρήσομεν. συνε-
βούλευόν τε μὴ μέλλειν, ἀλλ' εἰς Βέῤῥοιαν τάχιστα ἐπανή-
κειν· Κράλην γὰρ δῆλον ἤδη εἶναι ᾑρημένον πολεμεῖν. βα-
σιλεὺς δὲ αὐτοῖς τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας καὶ τῶν τρόπων τῆς
εὐγενείας ἐπαινέσας, ἐπείθετό τε καὶ ἀνέστρεφεν, ᾗ ἐκεῖνοι
συνεβούλευον, μηδὲν τῶν μελετωμένων πρᾶξαι δυνηθεὶς διὰ
τὴν Κράλη μάλιστα μεταβολήν. ἡ δὲ ἐν Θεσσαλονίκῃ στρα-
τιὰ, ὡς ἐπύθοντο βασιλέα ἀναστρέφοντα, τῆς πόλεως ἐξελ-
θόντες, εἵποντο μὲν καὶ παρεῖχον δόκησιν, ὡς προσβαλοῦντες,
οὐκ ἐτόλμων δὲ συμμίγνυσθαι. τῆς αὐτῆς δὲ ἡμέρας καὶ ἐκ
τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ φίλων γράμματα πρὸς βασιλέα ἧκε, B
μηνύοντα ὡς τῆς αὐτῆς ἡμέρας Ἀπόκαυκος ὁ μέγας δοὺξ
ναυσὶν ἑβδομήκοντα Ῥωμαίων Θεσσαλονίκῃ προσχοίη καὶ V. 440
συμμαχίδας ἄγων Περσικὰς δύο καὶ τριάκοντα, καὶ τοὺς ἐκ
Βυζαντίου καὶ Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας ἱππέας οὐ πολλῷ
ὕστερον προσδοκίμους εἶναι ἥξειν. τοὺς μὲν οὖν φίλους τῆς

gentem suam audituros. Si enim ab eo, qui stipendia numerat, inquiebant, alterum quempiam domi secure sedentem adiuvare ac defendere iussi essemus, facile ad eius imperium desisteremus: ab eo autem, qui exercitum ducat et ad pugnam acies disposuerit, deficere, a nostris moribus abhorret, cum sit manifesta proditio: ut proinde nihil ex omnibus minus commissuri simus, quandoquidem non aliud nobis foediorem dedecoris notam inusserit. Quod cum ita sit, nec te hic deseremus, ut ille iussit: sed cum te domi in tuto constituerimus, recedemus. Addebant, ne procrastinaret, sed Berrhoeam primo quoque tempore rediret: iam enim satis liquere, Cralem arma cogitare. Imperator eos de egregia in se humanitate morumque ingenuitate collaudans, quo suadebant redit, propter Cralis mobilitatem nihil eorum exsecutus, quae statuerat. Qui erant Thessalonicae milites, ut imperatorem recessisse acceperunt, foras se educentes, recedentem insecuti sunt, impressionem, ut apparebat, facturi. Ceterum ciere pugnam non audebant. Eodem die ab amicis Thessalonica scriptum est, eadem luce Apocauchum septuaginta Romanorum et Persicis subsidiariis duabus et triginta navibus Thessalonicam appulisse: Byzantios item, Thracas et Macedonas equites non multo post venturos exspectari. Imperator amicos de nuntio laudavit et ad Axium flumen appropinquans, quod ex largissimis

A.C. 1343 ἀγγελίας ἕνεκα ἐπῄνεσεν ὁ βασιλεύς· αὐτὸς δὲ παρὰ τὸν Ἄξειὸν ἐλθὼν καὶ πειρώμενος διαβαίνειν, οὐ συνεχωρεῖτο πλημμυροῦντος τοῦ ποταμοῦ ἐξ ὄμβρων ῥαγδαίων ἀθρόον κατενεχθέντων. ἐδόκει δὲ δεινὸν τῷ βασιλεῖ καὶ πολλῆς ἄξιον C φροντίδος. τό,τε γὰρ παριέναι τὸν ποταμὸν διὰ τῆς Κράλη ὑπηκόου ῥέοντα, οὐ μικρὰν παρεῖχεν ὑποψίαν, ἐκείνου δοκοῦντος ἐκπεπολεμῶσθαι, ἄλλως τε καὶ οὐ μακρὰν, ἀλλ' ἐγγύς που μετὰ στρατιᾶς ἐστρατοπεδευμένου· καὶ τὸ μένειν ἐστρατοπεδευμένους, τῶν ὑδάτων περιμένοντας ἀμβλυνθῆναι τὴν ὁρμὴν, οὐ πρὸς αὐτῶν ἔσεσθαι ὑπώπτευεν. ἐδεδίει γὰρ, μὴ, ὥσπερ ἦν εἰκὸς, τῶν τε ἐκ Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας ἱππέων, πολλαπλασιόνων ὄντων ἢ ὧν ἦγεν αὐτὸς, καὶ τῶν ἐκ τῶν τριηρέων ὁπλιτῶν καὶ ψιλῶν καὶ Περσῶν τῶν συμμάχων ἐπελθόντων, οὐχ οἷόστε ᾖ ἀμύνεσθαι ἐκ παρατάξεως, πολλῷ τῷ μέτρῳ καταδεεστέρους ἄγων. συμβὰν δέ τι καὶ ἕτερον μᾶλλον ἐθορύβει. πρὸς γὰρ τὴν Ἀξειοῦ περαίαν στρατιὰ ἐλθοῦσα D Τριβαλῶν, πέμποντες πρὸς βασιλέα, κατὰ συμμαχίαν μὲν ἔφασκον ἥκειν τὴν αὐτοῦ, εἰ δέοιτο αὐτῶν τῆς ἐκ Θεσσαλονίκης στρατιᾶς ἐπιθεμένης. ἦσαν δὲ οὐδὲν ἐννοοῦντες δίκαιον, ἀλλ' εἴθ' ὑπὸ Κράλη λάθρα προσπεμφθέντες, εἴτε καὶ παρ' ἑαυτῶν αὐτοὶ τῆς τοῦ δεσπότου γνώμης στοχασάμενοι, ὡς πολεμεῖν ἔγνω βασιλεῖ, γνώμην ἧκον ἔχοντες, ὡς εἰ μάχη συναφθείη, προσθησόμενοι τοῖς ἔχουσι τὸ πλέον καὶ τοὺς νενικημένους διαρπάσοντες, ὅπερ καὶ μᾶλλον ἐδόκει τῶν δεινοτάτων βασιλεῖ, εἰ παρ' αὐτὴν τὴν συμβολὴν Ῥωμαίοις

imbribus restagnaret, transitum frustra tentavit. Quod illi grave ac molestum accidit. Nam praeterire fluvium per provinciam Cralis labentem, non modicam suspicionem dabat, quasi hostiles cum eo inimicitias gereret: praesertim cum etiam prope alicubi castra haberet: et delitere in tentoriis, usque dum aquae subsedissent, id vero ne ipsis obesset, verebatur. Timebat enim, ne, quod erat probabile, cum ex Thracia et Macedonia equitatus longe maior suo et ex triremibus gravis ac levis armaturae et socii Persae supervenissent, ipse tantam paucitatem adversa acie illis opponere non posset. Sed casus quidam alius perturbationem graviorem attulit. Nam versus ulteriorem ripam Triballorum globus se ferens, ad imperatorem mittit: socia arma spondet, si contra Thessalonicenses imminentes eorum auxilio indigeat. Atqui nihil aequum cudebant; sed sive a Crale clam submissi, sive per se despotae sui mentem coniectantes (bellum scilicet imperatori cogitare) eo animo veniebant, ut, conserta iam pugna, victrici parti se adiungerent victamque diriperent: quod imperatori peracerbum videbatur, si in ipso certamine ad Romanos simul et Triballos utrimque con-

τε ὁμοῦ καὶ Τριβαλοῖς προσέχειν ἀναγκάζοιτο ἑκατέρωθεν A. C. 1343
παρατεταγμένοις. ὅμως οὕτως ἔχοντι δυσκολίας καὶ φροντίδος
περὶ τῶν πρακτέων, ἐδόκει δεῖν αὐτοῦ αὐλίσασθαι τὴν νύκτα. P. 549
τοὺς ἐν τέλει δὲ μάλιστα καὶ Ἄγγελον τὸν ἀνεψιὸν, προσέτι
δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς Ματθαῖον καὶ Μανουὴλ συναγαγών· (ἦσαν
γὰρ οὐδενὸς λειπόμενοι πρὸς σύνεσιν καὶ εὐβουλίαν, καίτοι
μήπω τὴν μειρακικὴν ὑπερβάντες ἡλικίαν, διὰ φύσεως μέγε-
θος καὶ εὐφυΐαν τὴν πρὸς τὰ καλὰ, ἄλλως θ' ὅτι καὶ
βασιλεῖ τῷ πατρὶ πολὺν ἤδη συστρατευόμενοι χρόνον, οὐ
περὶ τὰ πολέμια μόνον ἀγαθοὶ καὶ εὐψυχίας καὶ τόλμης καὶ
καρτερίας τῆς πρὸς τὰ δεινὰ οὐδὲν ἐλλείποντες, ἀλλὰ καὶ
νοῆσαι τὰ δέοντα καὶ καταπράξασθαι ἐν καιρῷ κινδύνων ὀξεῖς
καὶ βουλεύσασθαι ἑτέροις ἦσαν ἱκανοί· δι' ἃ καὶ ὁ πατὴρ
αὐτοῖς πρὸς τῶν βουλευμάτων τὰ μάλιστα σπουδῆς δεόμενα B
ἐχρῆτο καὶ ἐπείθετο οὐκ ὀλιγάκις, οὐ χαριζόμενος· οὐ γὰρ
εἴα τῶν πραγμάτων ἡ ἀνάγκη· ἀλλὰ νομίζων μάλιστα λυ-
σιτελεῖν·) μετ' ἐκείνων δ' οὖν καὶ τῶν ἐπιλοίπων ἄχρι πόῤ-
ῥω βουλευόμενοι νυκτῶν, ἐδόκει βασιλεῖ τε πρῶτον, ἔπειτα
καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι μὴ μένειν, ἀλλὰ τὸν κουφότερον τῶν
κινδύνων προτιμᾷν καὶ παριόντας τὸν Ἀξειὸν ἄχρις ἂν ἐξῇ,
πόρον ζητεῖν ᾗ διαβατὸς ἔσται, βέλτιον λογισαμένους αὖθις
Τριβαλοῖς περιτυχεῖν, οὓς ἴσως ἂν καὶ δύναιντο τρόπῳ δή
τινι ἀποσκευάζεσθαι, ἢ Ῥωμαίοις καὶ βαρβάροις τοῖς συμμά-
χοις. τοῖς μὲν οὖν ἐδέδοκτο τοιαῦτα. C

stitutos attendere cogeretur. Verumtamen difficultate ista et anxia cura quid ageret distracto, visum ibi noctem agere. Proceres autem et Angelum consobrinum, praeterea Matthaeum et Manuelem filios cogens, (qui, quamquam iuvenilibus annis nondum exactis, intelligentia et consilio propter ingenii magnitudinem virtutisque indolem cedebant nemini. Praeterea quod cum patre diu iam militaverant, non solum erant bello egregii, nihilque magnanimitatis, fortitudinis et in rebus arduis tolerantiae a se desiderari patiebantur: sed etiam ad recta perspicienda eademque periculosis temporibus perficienda expediti et ad alios consilio iuvandos erant idonei. Hinc et pater in deliberationibus gravioribus maximeque seriis eorum sententias audiebat easque saepenumero sequebatur: non quod iis gratificaretur; neque enim id rerum necessitas sinebat; sed quod ita in primis conducere existimaret;) cum his itaque et reliquis deliberatione in multam noctem producta, visum primum imperatori, deinde aliis omnibus, non illic manendum et periculum minus maiori anteferendum, aditoque Axio flumine transitum explorandum: reputando, praestare utique rursum in Triballos, (quos forsitan modo aliquo propulsare poterunt,) quam in Romanos et socios eorum barbaros incidere. Haec igitur illi sentiebant.

A. C. 1343 νθ'. Ἔξω δὲ τῆς σκηνῆς προσελθών τις ἐκ τῆς κατὰ τὴν
V. 441 περαίαν Ἀξειοῦ κώμης καταντικρὺ οὗ ηὐλίζοντο, ἔνθα καὶ
D ἡ Τριβαλῶν διεννυκτέρευε στρατιὰ, Γαυρόβου προσαγορευομένης, ἐδεῖτο βασιλεῖ συντυχεῖν, ὡς περί τινων ἀναγκαίων διαλεξόμενος. ἐπεὶ δὲ εἰσήγετο πρὸς βασιλέα, πρῶτα μὲν ἀρχαίας τινὸς εὐεργεσίας χάριτας ὀφείλειν ὡμολόγει βασιλεῖ, ἔπειτα ἐμήνυεν, ὡς ἡ στρατιὰ Τριβαλῶν, ἧς ἡγεῖται Μποζίκης τις προσαγορευόμενος καὶ Στέφανος δεύτερος, ἐκ πεζῶν καὶ ἱππέων ἠθροισμένη, πεμφθείη μὲν παρὰ Κράλη ἐπὶ τῷ βλάπτειν βασιλέα, ὅσα δύναιτο. αὐτοὶ δὲ οὕτως εἶναι παρεσκευασμένοι, ὡς, εἰ ἀκατίοις χρῷτο ἡ βασιλέως στρατιὰ
P. 550 πρὸς τὴν διάβασιν, τοῖς πρώτως διαβᾶσιν ἐπιτίθεσθαι καὶ διαφθείρειν· ἔπειτα ἀνείργοντας τοὺς ἄλλους πρὸς τὸν πόρον, αὐτοὺς μὲν διαμένειν ἀπαθεῖς κακῶν· βασιλέα δὲ μετὰ τῶν συνόντων ὑπὸ τῆς ἐκ Θεσσαλονίκης στρατιᾶς διαφθείρεσθαι ῥᾳδίως εὐεπιχείρητον γενόμενον. τὴν μὲν οὖν ἐπιβουλὴν οὕτως ἔφασκεν εἶναι συνεσκευασμένην παρὰ Τριβαλῶν, αὐτὸν δὲ εἰδέναι πόρον ἀγνοούμενον τοῖς πολλοῖς, ᾗ διαβατὸς ὁ ποταμὸς ῥᾳδίως ἔσται· ὃν ἔφασκεν ὑποδείξειν χάριν βασιλεῖ κατατιθέμενος. ἐπαινέσας δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐπαγγειλάμενος εὖ ποιήσειν, ἐπεὶ καὶ ἡ ἡμέρα ἤδη διεφαίνετο, ἄραντες ἐκ τοῦ στρατοπέδου, διῄεσαν τοῦ
B ποταμοῦ τὴν ὄχθην, οἷ ὁ ἄνθρωπος ἡγεῖτο. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ Τριβαλοὶ ἐκ τῆς περαίας ἀντιπαρήρχοντο καὶ αὐτοὶ τὸν

59. Ad tabernaculum autem accedens quidam natus in vico Gaurobo trans Axium, e regione loci, ubi pernoctabant, ad quem vicum etiam Triballi manebant, rogabat, ut sibi imperatoris conveniendi copia fieret, de re necessaria cum eo collocuturo. Ad quem introductus, primum quidem antiqui cuiusdam beneficii gratiam se illi debere confitetur. Post indicat, Triballorum manum Bozice et Stephano ducibus, ex peditibus et equitibus constantem, missam a Crale, ut imperatori nocerent, quantum possent. Ipsos autem sic esse paratos, ut, si imperatoris cohortes actuariis minutis ad traiiciendum uterentur, qui primi transierint, eos adorti interficiant: deinde alios transitu arcentes nullo praeterea malo afficiant: imperatorem cum reliquis superatu iam facilem, levi opera ab exercitu Thessalonica affuturo concisum iri. Triballos itaque isto modo insidias instituisse aiebat; se vero scire, quod multi nesciant, qua fluvius vado transiri commode queat. Id vadum se gratiae referendae demonstraturum. Laudat hominem imperator et merito responsurum promittit. Ubi diluxit, castris egressi, iuxta fluminis ripam, qua vir ille ducebat, incedunt. Pariter Triballi e regione vicissim ad flumen gradiuntur. Ubi ad transitum est perventum,

ποταμόν. ἐπεὶ δὲ εἰς τὸν πόρον ἦλθον, Τριβαλοὶ μὲν ἐκ A.C. 1343
τῆς περαίας παρετάσσοντο ὡς κωλύσοντες καὶ βέλεσιν ἐχρῶντο
πόῤῥωθεν. βασιλεὺς δὲ μετὰ τῶν ἀρίστων ὁρμῇ χρησάμενοι
παραβόλῳ καὶ σωμάτων ἀφειδήσαντες, διέβαινον βαλλόμενοι
καὶ κωλυόμενοι, ὡς ἐνῆν, ὑπὸ τῶν Τριβαλῶν. διαβάντας
δὲ ὑπέμειναν οὐδ᾽ ἐπὶ μικρὸν, ἀλλ᾽ ἔφευγον τραπόμενοι
κατὰ κράτος. βασιλεὺς δὲ οὔτ᾽ ἐπιδιώκειν εἴα, οὔτε ἀποκτεί-
νειν, ἄγνοιαν τῆς ἐπιβουλῆς ὑποκρινάμενος. ἐβούλετο γὰρ μη-
δεμίαν Κράλῃ πρὸς τὸν πόλεμον πρόφασιν παρέχειν. ἡ δὲ ἄλλη C
στρατιὰ διέβαινε κατὰ σχολὴν μηδὲν ζημιωθεῖσα. βασιλεὺς δὲ
φιλοτίμως ἀμειψάμενος τὸν ἡγησάμενον πρὸς τὸν πόρον,
πρὸς Βέῤῥοιαν ἐπανῄει, πολλὰς αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρατιᾶς
τῆς σωτηρίας θεῷ χάριτας ὁμολογῶν· ἐν χρῷ γὰρ εἴπερ ποτὲ
κατέστησαν κινδύνου. τῆς αὐτῆς δὲ ἡμέρας καὶ ἡ ἐκ Θρᾴ-
κης καὶ Μακεδονίας στρατιὰ ἅμα τοῖς ἐκ τῶν τριηρέων ὁ-
πλίταις καὶ ψιλοῖς καὶ Πέρσαις τοῖς συμμάχοις πρὸς Ἀξει-
ὸν ἧκον ἐπὶ βασιλέα. πυθόμενοι δὲ, ὡς διαβὰς πρὸς Βέῤ-
ῥοιαν ἐπανέλθοι, ὑπέστρεφον εἰς Θεσσαλονίκην ἀνιώμενοι,
ὅτι ὑστερήσειαν. βασιλεύς τε τότε μᾶλλον ἀκριβέστερον V. 442
συνεώρα τὴν περὶ αὐτὸν πρόνοιαν τοῦ θεοῦ. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο D
ἐν Βεῤῥοίᾳ, Γερμανοὺς τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ἀμειψάμενος
εὐεργεσίαις, ἀπέπεμπεν εἰς Κράλην καὶ τοὺς περὶ τὴν διά-
βασιν Ἀξειοῦ κωλύοντας προσήγγελλεν ὡς ἀδικήσαντας καὶ
παρὰ τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς ὅρκους αὐτῶν τοὺς εἰς ἀλλήλους

Triballi trans fluvium ad prohibendum se instruebant et tela procul spargebant. At imperator cum fortissimis audaci impetu contemptisque corporibus, Triballis iaculantibus, quantumque poterant prohibentibus, transiit: quos hostes nec ad punctum temporis sustinentes, in fugam se omnibus nervis tradiderunt. Imperator insidiarum ignoratione simulata, nec insequi suos, nec occidere fugientes sinebat, quod nullam Crali armorum occasionem dare vellet. Reliquum agmen paulatim et nullo cum damno transibat. Tum imperator indicem vadi honorifice remuneratus, Berrhoeam se retulit, ob suam militumque salutem Deo gratias agens: periculo enim, si unquam alias, proximi fuerant. Eodem die etiam e Thracia et Macedonia conscripti, simul cum classiariis utriusque armaturae et Persis auxiliariis ad Axium adveniunt, imperatorem aggressuri. Quem flumine transito Berrhoeam reversum audientes, Thessalonicam moesti, quod serius affuissent, retrorsum abierunt. Imperator tum a Deo se non negligi, manifestius cognovit, et Berrhoeae Germanos pro eorum in se benevolentia congiario donatos, ad Cralem dimisit: quique Axium transituris obstitissent, eos pro iniuriis foederisque inter ambos sanciti violatoribus detulit. Crales

A.C. 1343 *εἰργασμένους. Κράλης δὲ οὔπω φανερῶς ἐξενηνεγμένος πρὸς τὸν πόλεμον, θέλων βασιλέα θεραπεύειν, ἐπεὶ μὴ διὰ τῆς ἐπιβουλῆς ἐξεγένετο διαφθείρειν, Μποζίκην καὶ Στέφανον τοὺς ἡγουμένους τῆς στρατιᾶς ἔπεμπε πρὸς βασιλέα, ὡς δίκας τῆς ἀγνωμοσύνης δώσοντας, ὅτι βασιλεῖ τῷ φίλῳ, αὐτοῦ μὴ συνειδότος, πολεμοῖεν, καὶ ἐπέτρεπε βασιλεῖ τὴν ψῆφον τὴν κατ' αὐτῶν, ὡς δικαίως πᾶν ὁτιοῦν καταψηφισομένῳ.* P. 551 *βασιλεὺς δὲ αὐτοῖς τὴν ἀγνωμοσύνην ὀνειδίσας καὶ ὡς ἄδικά τε ὁμοῦ καὶ ἀνάξια τῆς Κράλη πρὸς αὐτὸν τολμήσαιεν φιλίας, ἔπειτα συγγνώμην τε παρείχετο καὶ ἀπέλυεν, εὖ ποιήσας. Ἀπόκαυκος δὲ ὁ μέγας δοὺξ, ἐπεὶ τῆς μάχης τε ὑστέρει καὶ πρὸς Βέῤῥοιαν ἐλθεῖν ἐπὶ βασιλέα ἦν ἀδύνατος, Κράλην μὲν, πολλὰ τὰ μὲν πέμπων δῶρα, τὰ δὲ ὑπισχνούμενος, ἐκπολεμοῦν ἐκείνῳ ἐπεχείρει, καὶ οἴκοθεν ἤδη πρὸς τοῦτο ὡρμημένον· πρὸς βασιλέα δὲ Συναδηνόν τινα πέμψας ὄνομα, ὅρκοις τοῖς φρικωδεστάτοις διεβεβαιοῦτο, μηδεμίαν ἔχειν πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, μηδὲ ὅ,τι φέρει πρὸς αὐτὸν φθορὰν μήτε* B *βούλεσθαι, μήτε ζητεῖν ἐκ τρόπου παντὸς, ἀλλὰ φορᾷ τινι τῶν πραγμάτων καὶ αὐτὸν συνενεχθῆναι πρὸς τὸν πόλεμον. τῶν πραγμάτων δὲ εἰς τοῦτο νῦν ἡκόντων, μαθεῖν ἐθέλειν ὅ,τι βούλοιτο περὶ ἑαυτοῦ, ἢ πρὸς ὅ,τι τρέπεσθαι ἐσκέψατο. βασιλεὺς δὲ αὐτὸν τῆς ἀναιδείας ἐκπλαγεὶς, τοιαύτην ἐποιεῖτο τὴν ἀπολογίαν πρὸς τοὺς λόγους. „τὸ μὲν ὅρκοις, ὦ παρα-*

7. *καταψηφιζομένῳ* P. 22. *ἐποιήσατο* M.

nondum aperte bellum capessens imperatoremque aliquo officio sibi obligare volens, quandoquidem insidiae, quibus illum perdere moliebatur, non processerant, Bozicen et Stephanum duces, poenas improbitatis, quod nimirum se nesciente cum amico suo bellum gererent, luituros ad eum transmisit, permittens, ut quam liberet supplicii sententiam in eos pronuntiaret: non enim posse, nisi iustam pronuntiare. Quibus imperator scelus exprobrans, quod nefaria et Cralis erga se amicitia indigna perpetrassent, veniam dedit atque ita laudabili facto missos fecit. Apocauchus magnus dux, ubi pugna frustratus est et Berrhoeam imperatorem infestus sequi non potuit, Cralem multa munera partim dando, partim pollicendo adversus eum irritare, iam sua sponte eo incitatum, studuit: cum interim Synadenum quemdam nomine ad imperatorem legaret tremendoque sacramento confirmaret, nullum se eius odium concepisse, nec ferre illi perniciem, nec velle istuc, nec ullo modo quaerere, sed quodam impetu atque aestu rerum simul se ad hoc bellum abreptum esse. Quia vero nunc is status sit, cupere nosse, quid de se ipse constituat aut quo se convertere decreverit. Imperator hominis impudentiam obstupescens, sic respondit. Iuramentis, praefecte cubiculi, velle fidem facere in re qualibet, non

κοιμώμενε, πείθειν περὶ πράγματος ὁτουοῦν, οὐ τοῦ παρόντος A.C. 1343 καιροῦ. ἦν γάρ ποτε χρόνος, ὅτ' ἐγὼ πολλὴν περὶ σὲ τὴν εὐμένειαν ἐπιδεικνύμενος, καὶ μὴ μόνον τοῖς δι' ὅρκων γινομένοις λόγοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς χωρὶς τούτων θαῤῥῶν, ἐλάνθανον ἀκονῶν κατ' ἐμαυτοῦ καὶ ῥοπὴν μεγάλην προστιθεὶς C τῷ μέλλοντι τῇ δυνάμει χρῆσθαι κατὰ τοῦ πολλὰ εὐηργετηκότος· καίτοι γε καὶ κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἐπιορκῶν ἑάλως καὶ δεινὰ συσκευαζόμενος κατὰ τοῦ καὶ βλέμματι μόνῳ δυναμένου τῆς μοχθηρίας κολάζεσθαι ἀξίως. ἐξ ὅτου δὲ καιροῦ τυχὼν ἐπιτηδείου, καὶ πάντα καὶ θεοῦ φόβον καὶ ἀνθρωπίνην ἀπέῤῥιψας αἰδῶ καὶ πολλὰς πλασάμενος διαβολὰς, τὸν πόλεμον τουτονὶ κεκίνηκας τὸν πολλῶν αἴτιον κακῶν νῦν τε ἄχρι γεγενημένον καὶ ἔτι πλειόνων ἐσόμενον καὶ δεινοτέρων, ὡς ὁρῶ, οὐκ ἔστιν ὅτῳ κέχρησαι μᾶλλον, ἢ ψεύδει καὶ ἐπιορκίαις, αἷς καὶ τῶν συνετωτέρων ἐξηπάτησας πολλοὺς καὶ σοὶ παρέπεισας προσέχειν τῆς ἀληθείας ἀποστάντας, οὓς καλῶς ποιῶν τῆς τε D σοὶ προσούσης πονηρίας καὶ τῆς ἐκείνοις ἀβελτηρίας ἀξιώτατα ἠμείψω. ὅτι δὲ οὔτε πρὸς ἀπέχθειαν ἐμοὶ, οὔτε πρὸς τὸ κακῶς παθεῖν ἢ καὶ ἀποθανεῖν, εἰ οἷόντε, πάντα καὶ διανοῇ καὶ πράττεις, οὐκ οἶδα εἴτ' αὐτὸς εἰς τοσοῦτον ἀναισθησίας ἥκεις, ὡς μετὰ τοσαύτας ἐναργεῖς τῶν πραγμάτων ἀποδείξεις, δι' ὧν ἐμοὶ πολεμιώτατος ἐφάνης, οἴεσθαι καὶ μέ-

est huius temporis. Fuit, quando ego tui cupidissimus, sermonibus tuis tam iniurati, quam iurati fidens, gladium in memet imprudens exacui, magnoque illi adiumento ac praesidio fui, qui aliquando potentia sua contra optime de se meritum abusurus erat. Quamquam et iam tum non semel, sed bis ter peierasse et pericula ei architectari deprehensus es, qui solo adspectu nequitiam tuam digne ulcisci potuisset. Ex quo autem tempus nactus opportunum, omnino et Dei timorem et hominum reverentiam abiecisti, multisque ementitis in me criminibus hoc bellum commovisti, unde hactenus tot calamitates exstiterunt et plures gravioresque, ut video, exsistent, non est quod tam frequenter, quam mendacium atque periurium usurpaveris: quibus prudentiores etiam in errorem induxisti multos et persuasione falsa delusisti, ut deserta veritate tibi auscultarent: quibus, ut et tua perversitate et illorum vecordia dignissimum fuit, bonam profecto mercedem tribuisti. Iam quod dicis, non odio in me aliquo, nec ut male sit mihi, aut ut vitam, si possit, amittam, te omnia cogitare et facere, nescio num tanto stupore oppressus sis, ut post tot tamque evidentia argumenta, quibus mihi hostis deterrimus apparuisti, te moderatum quemdam hominem ac mitem existimes, an ita veteratorie egisse et sic hominum oculos fascinasse, ut tam multa et tam insignia scelera tua

A. C. 1343 τριός τις εἶναι καὶ ἐπιεικὴς, εἴτε τοσαύτῃ νομίζεις κεχρῆσθαι πονηρίᾳ καὶ ὀφθαλμῶν ἀπάταις καὶ φενακισμοῖς, ὡς πάντας οἴεσθαι λανθάνειν τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα κακουργῶν. περὶ μὲν δὴ τῶν τοιούτων ἔστι δικαστήριον ἕτερον
P. 552 καὶ κριτὴς ἀδέκαστος καὶ φοβερὸς καὶ μάρτυρες ἄγγελοι,
V. 443 πάντα τὰ πραττόμενα ἀνθρώποις εἰδότες φανερῶς, κἂν μυρίοις τοίχοις ἢ παραπετάσμασιν ἢ ζόφῳ σκοτεινῷ ἢ βαθείᾳ περικαλύπτωνται ὁμίχλῃ, ἐφ' ὧν ὑπὲρ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικασόμεθα ἀδικημάτων. ἐκεῖνο δέ μοι τῆς θαυμαστῆς σου στρατηγίας ἔπεισι γελᾷν, ὅτι πάντας καὶ τοὺς πάλαι βεβοημένους ἐπὶ στρατηγίαις παριὼν καινήν τινα καὶ θαυμασίαν καὶ σοὶ προσήκουσαν ἐπίνοιαν ἐξεῦρες, δι' ἧς σοι τῶν πολεμίων ὀλίγα πονήσαντι κρατεῖν ἐξέσται, ἣν εἰ Σκηπίων Ἀφρικανὸς καὶ Πομπήϊος ὁ μάγνος καὶ Σύλλας καὶ εἴ τις ἄλλος ὑμνεῖται στρατηγὸς ᾔδεσαν Ῥωμαίων, οὐκ ἂν ἐκόπτοντο το-
B σαῦτα καὶ πολλοὺς ὑπέμενον πόνους καὶ κινδύνους, ἔθνη μεγάλα καὶ πολυάνθρωπα καταδουλούμενοι. εἰ γὰρ ἐξέσται σοι τὴν διάνοιαν τῶν πολεμίων ἐξ αὐτῶν καταμανθάνειν, αὐτός τε ἀήττητος μέχρι παντὸς διαμενεῖς καὶ τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν οὐκ ἐν πολλῷ τῷ χρόνῳ μεγάλην τινὰ καὶ θαυμασίαν ἀποδείξεις, ὥσπερ δὴ καὶ ποιεῖς. ἔδει μὲν οὖν πρὸς τοσαύτην ἄνοιαν μηδένα ποιεῖσθαι λόγον. ἐγὼ δέ σοι τὴν ἀρχαίαν τάξιν τηρῶν καὶ χαριζόμενος ἐν πᾶσιν, εἰ μέλλοιμι καὶ αὖθις τῆς εὐεργεσίας ἀμοιβὰς ταῖς πρότερον ὁμοίας δέ-

11. περιὼν P. 21. δῆτα M.

omnes latere credas. Verum pro istis aliud tribunal nos manet et iudex integerrimus ac terribilis, et testes angeli, omnia mortalium facta perspicientes, etsi mille parietibus aut peripetasmatis aut caligine tenebrosa aut densa nebula circumtegantur: coram quibus de mutuis delictis et offensis iudicium subibimus. In arte vero tua imperatoria sane admirabili illud ridiculum, quod praeteritis universis etiam olim fama notissimis belli ducibus, novam quandam et eximiam tibique convenientem rationem commentus es, qua parvo labore victoriam de hostibus referas, quam si cognovissent Scipio Africanus, Pompeius magnus, Sulla et qui praeterea e ducibus Romanis praedicantur, non adeo semet defatigassent, nec in magnis ac populosis gentibus subigendis tot et tam periculosos labores exantlassent. Si enim hostium sensa ex ipsis licebit tibi percipere: et tu invictus semper eris, et Romani imperii terminos ac maiestatem brevi tempore admirabiliter proferes augebisque, quemadmodum et nunc facis videlicet. Oportebat igitur ad istanc stultitiam tuam nec verbum respondere. Ego tamen pristinum tibi locum servans et gratificans in omnibus, si rursum pro beneficio pares prioribus

χεσθαι, τὴν ἐμὴν διάνοιαν ποιήσω φανεράν. ἐγὼ νομίζω A.C. 1343
οὐδὲν εἶναί σοι σπουδαιότερον καὶ λόγου ἀξιώτερον πολ- C
λοῦ, ἢ τοῦ πρὸς ἐμὲ πολέμου. τριῶν δὲ ὄντων, οἷς ἄν
τις ἐπιχειρήσειε, τούτων οὐδὲν οἴομαι σοὶ λυσιτελεῖν. ἢ
γὰρ εἰς Βυζάντιον ἀνάγκη ἀναστρέφειν, ἢ μένειν ἐν Θεσ-
σαλονίκῃ, ἢ ἥκειν πρὸς ἐμὲ μαχούμενον. τοῦ μὲν οὖν το-
σαῦτα χρήματα ἀναλωκότα καὶ πολλὰ φυσήσαντα καὶ νεανι-
ευσάμενον καὶ τὴν Ῥωμαίων πᾶσαν ἡγεμονίαν συγκυκήσαν-
τα παρὰ τοσοῦτον ἐγγὺς ἐλθεῖν τῶν πολεμίων, ἔπειτα ὥσ-
περ ἐπιλαθόμενον τῶν κόμπων τῶν προτέρων, κεναῖς ἐπα-
νέρχεσθαι χερσὶ, μηδὲ θέαν γοῦν τῶν πολεμίων ὑπομεί-
ναντα, καὶ ταῦτα στρατιὰν ἄγοντα πολλὴν καὶ ἀγαθὴν καὶ D
τῶν πολεμίων πολλαπλασίω, οὐδὲν ἂν εἴη καταγελαστό-
τερον, οὐδὲ μᾶλλον ἀδοξίαν οὐ Ῥωμαίοις οἶσον, (ἐκεῖνοι
γὰρ ἀεὶ γενναῖοι πρὸς τὰς μάχας καὶ τόλμης καὶ εὐψυ-
χίας οὐδὲν ἐλλείποντες,) ἀλλὰ σοὶ τῷ στρατηγῷ. καὶ πάν-
τες εὐθὺς τὸ Χαβρίου τοῦ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῦ ἐροῦ-
σιν, ὡς φοβερώτερόν ἐστιν ἐλάφων στρατόπεδον ἡγουμένου
λέοντος, ἢ λεόντων ἡγουμένου ἐλάφου. εἰ δὲ μένειν ἐν
Θεσσαλονίκῃ διανοήσῃ, πρῶτον μὲν τὸ κέρδος οὐχ ὁρῶ τῆς
διατριβῆς. ἔπειτα μεγάλων ἀναλωμάτων χρεία πρὸς τοσαύ- P. 553
την στρατιὰν, καὶ ταῦτα ναυτικὴν, ἣν ἐκ τῶν δημοσίων τρέ-
φεσθαι ἀνάγκη. καὶ τῆς ἠπειρώτιδος δὲ στρατιᾶς τοὺς ἐκ
Βυζαντίου καὶ τῆς ἄλλης Θρᾴκης τρέφειν δεήσει μισθοφό-

21. χρείας P.

gratias exspectare debeo, cogitationes meas te non celabo. Equidem bello contra me nihil abs te studiosius expeti, nihil tanti abs te fieri opinor. Cum autem tria sint, quae facias, eorum nullum rationibus tuis conducere statuo. Aut enim Byzantium reverti necesse est, aut manere Thessalonicae, aut mecum armis decertare. Eum igitur, qui tantam pecuniae vim impenderit, qui tanta inflatus superbia tam iuveniliter exsultarit, qui totum Romanum imperium permiscuerit atque confuderit, tam prope ad hostes accessisse: deinde prioris iactantiae velut oblitum, vacuis manibus recessisse, nec adspectum saltem hostium pertulisse, idque ducentem exercitum frequentem ac bellicosum et hostili multo numerosiorem, nihil hoc magis ridendum, neque aliud nomine Romanorum tam ignominiosum fieri potest: quorum semper fuit ad pugnandum generosus, imperterritus et excelsus animus. Verum tibi tam egregio duci omnes statim illud Chabriae, Atheniensium imperatoris, occinent, formidabiliorem esse cervorum exercitum duce leone, quam leonum cervo duce. Sin apud Thessalonicam residere praeoptabis, primum quidem quid ex ista commoratione lucrifacias, non intelligo. Accedit impensarum ingentium ad tantam multitudinem eamque navalem

A. C. 1343 ρους τε οὐκ ὀλίγους ὄντας καὶ τοὺς ἄλλους, ἂν τῶν οἰκιῶν ἔξω χρόνον διατρίβωσι πολύν· ἢ κατεξαναστήσονταί σου, ὡς ἑκοντὶ βουλομένου διαφθείρειν, ἢ τά γε δεύτερα, ἂν μέτρια δοκιμάζωσι ποιεῖν, οἰχήσονται ἀπολιπόντες, βαλάντια κενὰ ἐπιδεικνύντες καὶ τὴν ἀπορίαν προβαλλόμενοι. οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ Μακεδονίας καὶ Θεσσαλονίκης πάντες χρήματα αἰτήσουσι καὶ ἄλλας δωρεὰς, ἃς δίκαιον παρέχειν τὸν τὴν Ῥωμαίων ἄγοντα ἡγεμονίαν. πρὸς τούτοις δὲ καὶ πρὸς
B Κράλην πολλῶν δεήσει δώρων καὶ χρημάτων, ὥστε πείθειν πόλεμον αἱρεσθαι ἐμοί. οὐ γὰρ ἀρκέσουσιν αἱ πόλεις, ἃς προήσῃ. ἃ πάντα οἴομαι συνορῶντα, εἰ μὴ παντάπασιν ἔξω καθέστηκας φρενῶν, οὐκ ἂν ἑλέσθαι τὴν ἐπιπλεῖον ἐν Θεσσαλονίκῃ διατριβὴν, καὶ ταῦτα μηδὲν μέγα μέλλοντα κατορθοῦν. λείπεται δὴ τὸ τρίτον, παρασκευασάμενον ἥκειν ἐπ'
V. 444 ἐμὲ, ὡς περὶ τῶν ὅλων διακινδυνεύσοντα. τοῦτο δ' εὐχῆς ἔργον εἴη ἂν ἐμοὶ καὶ μάλιστα καθ' ἡδονὴν, εἰ μόνον περὶ Βέῤῥοιαν τρεῖς ἡμέρας διατρίψεις, ἄχρις ἂν παρασκευασάμενος καὶ αὐτὸς ἀπαντήσω πρὸς τὴν μάχην. εἰ γὰρ μετὰ ταύτας τὰς ἡμέρας οὐ μαχέσομαι ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον
C τὸ σὸν, αἰσχύνης ἄξιος ἂν εἴην, ὃ πάσης ἄλλης ἐμοὶ βαρύτερον ζημίας. μόνον δέομαί σου στρατηγεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὸν πόλεμον καὶ μὴ ἄλλους ὠθήσαντα πρὸς τοὺς κινδύνους, αὐτὸν ἔξω καθῆσθαι τῶν ἀγώνων θεατὴν, ὥσπερ οἱ τοὺς γυμνικοὺς

alendam necessitas, quam de publico ali oportebit. Item e Byzantio et reliqua Thracia, continentis inquam militibus mercenariis permultis, nec non aliis, si diutius a sedibus suis abfuerint, de victu providendum erit: alioqui adversum te, ut eos perdere volentem, insurgent, aut certe si mitius egerint, deserto te abibunt, sacculos inanes ostentantes et egestatem prae se ferentes. Nec istuc solum: sed insuper Macedones et Thessalonicenses singuli stipendia et donativa flagitabunt, quae in militem distribuere Romani principatus gubernatorem aequum est. Ad Cralem insuper contra me concitandum multis muneribus et pecuniis indigebis: haud enim oppida, quae illi dabis, sufficient. Haec omnia te intelligentem (nisi prorsus deliras) Thessalonicae, cum praesertim egregium nihil feliciter gesturus sis, diutius mansurum non credo. Superest proinde tertium, ut instructus contra me venias, iacta alea pro summa rerum mecum dimicaturus. Quo quid mihi optatius iucundiusque acciderit? si tantummodo iuxta Berrhoeam triduo substiteris, donec et ipse comparatus ad conflictum occurram. Nam si post diem tertium castra tua proeliabundus non invasero, dedecus admisisse merito iudicabor: quod quidem mihi quovis detrimento intolerabilius est: tantum, quod te oratum volo, tu ipse ducem te ad pugnam praebeas, non alios discrimini exponens, ipse extra certamen, ut qui

ἀγῶνας διατιθέντες. σοὶ μὲν οὖν οὕτω πανταχόθεν περιέστη- A.C. 1343 κε τὰ πράγματα στενὰ καὶ συμβέβηκέ σοι τὸ τοῦ μύθου. ἰξευτῇ γάρ φασί τινι στρουθίου κεκρατηκότι, φωνῇ χρησάμενον τὸ στρουθίον ἀνθρωπίνῃ, προσειπεῖν, ὡς ἄρα πέπρωται αὐτῷ, δήσαντι μὲν καὶ κατέχοντι, τὸν παῖδα ἀποθνήσκειν, ἀπολελυκότι δὲ, τὴν γυναῖκα, ἀβουλίᾳ δὲ τῇ μεγίστῃ χρησαμένῳ καὶ κτείναντι, αὐτὸν αὐτίκα ἀποθνήσκειν. τὸν ἰξευτὴν δὲ τὴν πανταχόθεν ἀπορίαν συνιδόντα, μέγα ἀνοιμῶξαι καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπαράσασθαι, ἐν ᾗ τὸ στρουθίον εἷλεν, D ὡς μεγάλων αἴτιον αὐτῷ συμφορῶν γεγενημένην. τοῦτο δ' οἶμαι τὸν συντεθεικότα τὸν μῦθον διὰ τούτου βούλεσθαι δηλοῦν, ὡς πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ μείζοσιν ἢ καθ' ἑαυτοὺς πράγμασιν ἐπιχειρεῖν, ἀκουσίοις καὶ μεγάλαις περιπίπτουσιν ἀνάγκαις· αἳ καὶ σοὶ μάλιστα συνέβησαν ἐκ τοῦ τοιούτου. ἐμοὶ δὲ τοὐναντίον ἅπαν πάντα εὔπορα καθέστηκεν. ἄν τε γὰρ πρὸς Βυζάντιον ἐπανίῃς, σοῦ κατόπιν καὶ αὐτὸς ἐπ' ἐκεῖνο βαδιοῦμαι· ἄν τε μένῃς ἐν Θεσσαλονίκῃ, οὐδεμία τις ἔμοιγε ἔσεται βλάβη ἢ ἀπορία, τῆς ἐμοὶ συνούσης στρατιᾶς ἐν οἰκίαις διαγούσης καὶ τρεφομένης ἐκ τῶν προσόδων, ἃς ἐτησίους ἔχουσιν. εἰ δὲ καὶ εἰς χεῖρας ἐμοὶ P.554 ἰέναι σοὶ φίλον, κἀμοὶ φίλτερον οὐδὲν ἔσται, οὐδὲ μᾶλλον αἱρετὸν, μόνον εἰ αὐτὸς στρατηγοίης πρὸς τὸν πόλεμον. σὺ μὲν οὖν ὅ,τι διανοοῦμαι πράττειν ἤρου περὶ ἐμαυτοῦ· ἐγὼ δέ σοι καὶ ἃ σὲ δίκαιον ποιεῖν προσέθηκα, μᾶλλον δὲ ἀναγκαῖον.

8. τὴν om. P. 16. γὰρ om. P. 18. ᾗ M.

ludos gymnicos instituunt, otiosus spectator sedeas. Tu itaque hunc in modum undique urgeris ac premeris, et quod est in fabella, tibi usu venit. Aiunt enim, passerem captum aucupi dixisse, in fatis illi esse, si se ligatum retineret, mori filium, si liberum dimitteret, interire uxorem, si per summam temeritatem se occideret, ipsum continuo morte exstingui. Aucupem ex omni parte difficultatem intuentem, altum dedisse gemitum et execratum diem illum, quo passerem cepisset: quippe qui singulares sibi calamitates apportasset. Hoc autem puto auctorem huius apologi docere voluisse, multos mortales maiora viribus suis audentes, per imprudentiam ad inevitabiles necessitates redigi: quod tibi similiter e simili vitio contigit. Mihi vero contra plane omnia haec facilia et expedita sunt. Sive enim Byzantium redis, te eodem sequar: sive Thessalonicae manes, nullum inde damnum faciam ex inopia, cum milites mei domi degentes de annuis suis reditibus vivant. Quodsi ad manus mecum venire libet, nihil hoc mihi gratius aut expetendum magis: modo tu ipse dux simul venias. Tu ergo quid me facere meditarer, interrogabas: ego vero quae te facere iustum, immo necessarium est, (praeter haec enim nihil aliud licebit facere,)

A.C. 1343 τούτων γὰρ χωρὶς οὐδὲν ἕτερον ἐξέσται πράττειν." τοιαῦτα
μὲν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν ἐρώτησιν ἐκείνου ἀπεκρίνατο.
B ξ. Δοὺξ δὲ ὁ μέγας ἐπεὶ πύθοιτο παρὰ Συναδηνοῦ
τὰ εἰρημένα, ἐδυσχέρανε μὲν ἐπιπολὺ, τὴν ἀπορίαν ἤδη
καὶ αὐτὸς τὴν πανταχόθεν συνορῶν· ὅμως τῶν περὶ αὐτὸν
τοὺς μάλιστα ἐν λόγῳ συναγαγὼν καὶ πάντα ἔκφορα θέμε-
νος, ὅσα ὁ βασιλεὺς διαλεχθείη, ἐπέτρεπεν ἕκαστον ὅ,τι
ἂν δοκῇ συνοίσειν λέγειν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι, καὶ πρὶν Καν-
τακουζηνὸν, ἔφασαν, τοιαῦτα εἰρηκέναι, αὐτοὺς πρὸς ἀλλή-
λους περὶ ὧν πράττειν δέον νυνὶ βουλευομένους, πρὸς τὴν
C ἴσην ἀπορίαν πανταχόθεν ἄγεσθαι. πολλῶν γὰρ ἀναλωμάτων
χρεία πρὸς τοσαύτην στρατιὰν καὶ οὕτω πολυδάπανον, εἰ
μέλλοιμεν ἐνταῦθα διακαρτερεῖν· πρὸς ἃ οὐκ ἐξαρκέσειν τὰ
V. 445 κοινὰ ἡμῖν χρήματα οἰόμεθα. Μονομάχος δὲ ὁ μέγας κο-
νοσταῦλος, συνέσει τε τῶν ἄλλων ὑπερέχων καὶ πρὸς στρα-
τηγίας οὐδενὸς λειπόμενος τῶν τότε, καὶ διὰ ταῦτα καὶ
παρὰ βασιλέως Ἀνδρονίκου πολλῆς ἀπολαύων εὐμενείας καὶ
πόλεων διοικήσεις καὶ στρατοπέδων ἡγεμονίας πιστευόμενος
ἀεὶ, „τὸ κολακείαις" εἶπε „καὶ ἀπάταις χρῆσθαι καὶ ἕτερα
μὲν φρονεῖν περὶ τῶν πραγμάτων, ἄλλα δὲ λέγειν, χαριζό-
μενον τοῖς ἄρχουσιν, οὐ μόνον ἀγεννῶν καὶ ἀνελευθέρων
εἶναι νενόμικα ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τοῖς πράγμασι τὰ ἔσχατα
D λυμαίνεσθαι. πολλοὶ γοῦν Ῥωμαίων καὶ βασιλεῖς καὶ στρα-

10. πράττει P. 19. τῷ P.

tibi explicavi. Haec imperator ad Apocauchi interrogationem respondit.

60. Haec ut Synadeno referente magnus dux audivit, perinique tulit, videns ipsemet, quibus undique laqueis ac periculis cinctus esset. Nihilo minus honestissimis comitum suorum convocatis et imperatoris responso exposito, unumquemque quid expedire arbitraretur, edissere iussit. Tum alii affirmare, etiam antequam Cantacuzenus ista diceret, inter se quid nunc agendum foret, quaesivisse et aeque in re tam perplexa consilium reperire nullum potuisse. Tantas quippe copias, si hic perduret, sine magno sumptu ali non posse: nec iis alendis ex aerario pecuniarum satis suppeditaturum. At Monomachus, magnus contostaulus, prudentia ceteris antecellens et illius memoriae ducum nulli postponendus, atque idcirco imperatori Andronico eximie carus, cuique urbes semper et exercitus committebantur, Assentari, inquit, et in fraudem impellere et aliud conditum in pectore, aliud in lingua promptum habere, gratiam principum aucupantem, non solum hominum parum ingenuorum ac liberalium, sed rebus etiam ipsis perniciosissimum esse duco. Qui morbus complures Romanorum imperatores ac duces multis nec levibus malis implicuit: unde cum iis, quos in ditione

τηγοὶ πολλοῖς καὶ μεγάλοις συνεσχέθησαν δεινοῖς διὰ τὴν A.C. 1343 νόσον ταύτην καὶ τῷ ὑπηκόῳ προσδιέφθειραν καὶ ἑαυτούς. D ὅτε τοίνυν οὕτω δεινὴ ἡ ἐκ τῆς κολακείας βλάβη, δέον αὐτὴν καὶ ἡμᾶς ἀποθεμένους, ἄνευ τινὸς περικαλύμματος, ἃ σφίσι τε αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι Ῥωμαίοις οἰόμεθα συμφέρειν λέγειν. εἰ δέ τις ἐκ τῶν λόγων ἕψεται ἀνία, οὐ χρὴ τοῖς λόγοις προσλογίζεσθαι, οὐδὲ τῇ γνώμῃ τοῦ εἰπόντος, ἀλλ' αὐτῇ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων. οὐ γὰρ τὰ πράγματα πέφυκε γίνεσθαι οἷοίπερ οἱ λόγοι, ἀλλὰ τῇ τῶν P. 555 πραγμάτων φύσει ἐξ ἀναγκης καὶ οἱ λόγοι συνεξομοιοῦνται. εἰ γὰρ ἐξῆν, πρὸς ἡδονὴν τῶν λόγων γινομένων, καὶ τὰ πράγματα συμμεταβάλλεσθαι, οὐδὲν ἂν ἦν ἀνοητότερον τοῦ μὴ τοῦτον τὸν τρόπον αἱρουμένου συμβουλεύειν. νυνὶ δὲ, ὡς ὁρῶμεν, οὐ μικρά τις ἡ ζημία ταύτης τῆς ἡδονῆς, ἀλλὰ θάνατος τῶν ἑλομένων. τοῦ πολέμου τοίνυν τοῦ ἐμφυλίου τούτου κεκινημένου, δύναμιν μεγάλην περιβεβλημένος ὁ Καντακουζηνὸς ἐνθάδε ἧκεν εὐθὺς ἐξαρχῆς, πρὸς ἣν οὐδὲ ἀντιβλέπειν σύμπαντες ἠδυνήθημεν ἡμεῖς. ἐν Γυναικοκάστρῳ δὲ τῆς περὶ αὐτὸν συμβάσης ἀποστασίας καὶ τοιαύτης περισχούσης κακοπραγίας, οἷα καὶ τὸν μάλιστα καρτερικώτατον B ἐθορύβησεν ἂν δικαίως, ἐκεῖνος οὐκ ἀπεῖπε πρὸς τὴν συμφορὰν οὐδὲ ἐνέδωκεν, ἀλλ' ἅμα τοῖς περιλειφθεῖσιν ἀπεχώρει πρὸς Τριβαλοὺς συντεταγμένος, ὥσπερ μηδενὸς καινοῦ γεγενημένου, ἡμῶν μάλιστα ἐπικειμένων καὶ θορυβούντων μετὰ τὴν τοσαύτην ταραχὴν καὶ τοῦ περὶ αὐτὸν στρατοπέ-

21. ἐθορύβησαν P.

ac potestate habebant, se ipsos quoque perdiderunt. Quoniam igitur tam noxia est assentatio, oportet et nos, illa omissa, citra velamentum quae nobis aliisque Romanis omnibus conducere putamus, in medium proferre: et si dicta nostra duriora minusque iucunda fuerint, non dictis id, neque voluntati dicentis, sed ipsi rerum conditioni adscribere: non etenim rerum natura sermonem, sed naturam rerum sermo necessario imitatur. Nam si ad voluptatem orationis etiam res immutare et accommodare liceret, nihil esset insipientius, quam nolle hac ratione consulere. Atqui videmus, qui se hac suavitate passi sunt deliniri, eam non quavis poena, sed ipso interitu expiare. Bello igitur hoc civili exorto, Cantacuzenus cum non mediocri potentia huc statim a principio veniebat, quam omnes nos nec intueri sustinebamus. Gynaecocastri autem cum a suis desertus, tali aerumna fatigaretur, quae etiam longe patientissimum de gradu merito deiecisset, ille infractus et immutabilis cum reliquiis in Triballos ordinato agmine discessit, perinde ac si nihil novi accidisset, nobis post tantam pertur-

A.C. 1343 δου τὴν διχοστασίαν. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐν Τριβαλοῖς, οὕτω πάντας ἐξήρτησεν ἑαυτοῦ καὶ τοσαύτην ἐπεδείξαντο τὴν εὔνοιαν οἱ δυνατοὶ τῶν Τριβαλῶν, ὡς δοκεῖν οὐκ ἔπηλυν εἶναι καὶ συμφοραῖς χρησάμενον πρὸς αὐτοὺς καταφυγεῖν, ἀλλ' ἐκ πατρῴου κλήρου τὴν ἀρχὴν αὐτῷ προσήκειν ἐκείνων,
C καὶ πάντες ὡς δεσπότῃ προσεῖχον καὶ πάντα ἔπραττον ὑπὲρ αὐτοῦ. δῆλον δέ· καὶ γὰρ ἡμῶν πρεσβείαν καὶ ἅπαξ καὶ δὶς πρὸς αὐτοὺς πεποιημένων καὶ πολλῶν παραχωρούντων πόλεων ὑπὲρ τοῦ τοῦτον διαφθείρειν, οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ὥσπερ ἐκ συνθήματος κοινοῦ τὴν ἐκείνου σωτηρίαν τοῦ τὴν σφετέραν αὔξειν ἀρχὴν προείλοντο. νυνί τε ὀλίγῳ πρότερον, ἐπεὶ Βεῤῥοιῶται εἰσεδέξαντο, οὕτως ηὔξητο ἐν χρόνῳ βραχεῖ, ὥστ' εἰ μὴ σὺ ἐπικαιρότατα ἐγένου πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν φορὰν ἀνέστειλας τῆς εὐτυχίας, πολλῶν ἂν ἦν κύριος πόλεων ἄχρι νῦν. αἱ γὰρ κατὰ τὴν ἑσπέραν πᾶσαι μάλιστα αὐτῷ προσέχουσι, καὶ νῦν μὲν Θετταλία τέ ἐστιν αὐτῷ ὑπήκοος καὶ αἱ περὶ Βέῤῥοιαν πολίχναι καὶ τὰ φρούρια. ἂν δ' αὐτός
D ὑπ' ἀνάγκης ἀναχωρήσῃς, (μένειν γὰρ ἡ δαπάνη οὐκ ἐάσει ἐπιπλεῖστον,) Ἀκαρνανία ῥᾷστα προσχωρήσει καὶ ἡ ἄλλη ἤπειρος. πάλαι γὰρ προσδέχονται αὐτοῦ τὴν ἄφιξιν, καὶ
V. 446 πολλὴν αἱ περὶ αὐτὸν ἐνδείκνυνται τὴν εὔνοιαν, ὥσπερ οἶδα σαφῶς αὐτὸς πολὺν παρ' ἐκείνοις διατρίψας χρόνον. εἴτε μὲν οὖν ἐκείνῳ προσχωρήσαιεν καὶ μὴ Τριβαλοῖς, (δυοῖν γὰρ θάτερον ἀνάγκη,) καὶ ὑπ' ἐκείνῳ μὲν γεγενημέναι ὑπὸ τὴν

bationem et secessionem militum a tergo enixe instantibus ac tumultuantibus. Iam vero apud Triballos sic omnes sibi devinxit tantaque benevolentia principes eum coluerunt, ut non peregrinus et calamitosus ad eos confugisse, sed principatus illi tamquam paterna hereditas deberi videretur, omnesque ut ipsi despotae obtemperarent et eius causa nihil non facerent. Quod vel inde patet. Nam cum nos legatos eo semel iterumque misissemus multisque oppidis cedere vellemus, si illum e medio sustulissent, petitionem repudiarunt et velut de compacto salutem eius principatui suo dilatando praetulerunt. Nuper a Berrhoeotis receptus, brevi tempore adeo crevit, ut, nisi tu opportunissime nobis affuisses cursumque felicitatis eius repressisses, multarum urbium dominus usque hodie evasisset Nam occidentales omnes et diligenter parent: et iam quoque Thessalia et circum Berrhoeam oppidula atque castella ei se subdiderunt. Quodsi tu coactus discesseris, (difficultas enim sumptuaria te diu admodum manere non sinet,) Acarnania et alia continens nullo labore accedent. Nam et pridem adventum illius miro in eum affectu exspectant, quod ipse diutius apud eos habitando certo comperi. Sive igitur in Cantacuzeni, non in Triballi fidem ac ditionem sese contulerint, (alterum enim horum oportebit,)

Ῥωμαίων αὖθις τελέσουσιν ἡγεμονίαν· ἂν δὲ Κράλης αὐτὰς A.C. 1343
ὑποποιήσηται, τῷ μεγίστῳ μέρει ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ ἐλάττων ἔσται ἑαυτῆς. ὅμως εἰ καὶ τοῦτο γένοιτο, τὸ βέλτιστον δοκοῦν, ἀλυσιτελέστατον ἡμῖν φανεῖται. μέγας γὰρ ἤδη γεγενημένος καὶ πολλὴν ἐκεῖθεν ἄγων δύναμιν, οὐ μόνον Μακεδο- P. 556
νίας ἔσται ἄρχων ἐν ὀλίγῳ, ἀλλὰ δέδοικα, μὴ καὶ ἡμῖν ἐπέλθῃ φοβερός. πολλοὶ γὰρ τῶν δοκούντων εὔνων εἶναι βασιλίδι νῦν, ἐκείνῳ προσχωρήσουσι. στρατιᾶς τε γὰρ τὸ πλεῖστον καὶ οἱ ἄλλοι τῶν Ῥωμαίων ἄριστοι ἐκείνῳ μάλιστα προσέχουσιν, ὥσπερ ἀγνοοῦμεν οὐδ' αὐτοί. ἃ προσήκειν οἴομαι σκοπεῖν καὶ μὴ περιμένειν τὴν ἀνάγκην, ἀλλὰ διαλέγεσθαι αὐτῷ περὶ εἰρήνης καὶ τὸν πόλεμον καταλύειν. νῦν μὲν γὰρ ἔτι τῶν πραγμάτων ἐπαμφοτεριζόντων καὶ ἀδήλου τοῦ μέλλοντος ὄντος ἑκατέροις, πεισθήσεται ῥᾳδίως, καίτοι καὶ πρότερον, ὡς ἀκούω, πρὸς τοῦτο καὶ οἴκοθεν κεκινημένος. ἂν δὲ δύναμίν τινα προσλάβηται καὶ ἐν ἐλπίσι γένηται τοῦ πάντως περιέσεσθαι ἐν τῷ πολέμῳ, δέδοικα, μὴ ζητοῦν- B
τες τότε τὴν εἰρήνην, ἀνήνυτα πονῶμεν καὶ σφίσι τε αὐτοῖς μεγάλων αἴτιοι κινδύνων καὶ τοῖς ἄλλοις φαινώμεθα Ῥωμαίοις. ἄν τε γὰρ ἡμῶν περιγένηται πάντων αὐτῷ προσχωρησάντων, πρὸς τῷ αἰσχρῷ καὶ κίνδυνον οὐ τὸν τυχόντα ἔχει· ἄν τε πρὸς τὸν πόλεμον ἀντίσχωμεν, μεγάλας ὑποστήσονται συμφορὰς αἱ πόλεις ὑφ' ἑκατέρων πολιορκούμεναι καὶ ἐξαν-

iuris illius factae, rursus in Romano imperio numerabuntur: sive Crales eas domuerit, partem maximam Romanus principatus se ipso minor erit. Attamen etiamsi istuc fiat, quod optimum apparet, gravissimo nostro incommodo fiet. Iam enim amplificata potentia, magnas inde copias ducens, non solum brevi Macedoniam tenebit, sed male formido, ne et nos horribiliter invadat. Complures enim, qui nunc in Augustam videntur propendere, ad illum deficient, cui exercitus paene totus et fortissimi quique Romanorum addictissimi sunt, quod nec nos latet. Quae perpendenda, et non exspectata necessitate, cum eo de pace agendum belloque finem imponendum sentio. Nunc siquidem rebus adhuc utroque versum inclinantibus et quid futurum sit, utrisque nescientibus, nullo negotio flectetur: quamquam et ante hoc tempus, ut accepi, suopte impulsu a pace non abhorruit. Quodsi virium accessione corroboratus, omnino bello se potiorem futurum speraverit, timeo, ne tunc pace desideranda frustra laboremus et cum nobismetipsis, tum Romanis ceteris cladem non mediocrem invexisse iudicemur. Seu enim nos vincat, id omnibus iam ad eum adiunctis praeter dedecus etiam non vulgare periculum habebit: seu armis resistamus, urbes ab utrisque obsessae graviter afflictabuntur, in servitutem redactae scilicet ultimisque cumulatae miseriis: et Romanum imperium ipsum in se

A.C. 1343 δραποδιζόμεναι καὶ τὰ ἔσχατα ὑπομένουσαι, καὶ ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ αὐτὴ ἑαυτῇ περιπεσεῖται καὶ διαφθαρήσεται ὑπ' ἀνοήτου φιλονεικίας. εἰ μὲν οὖν παρὰ βασιλίδος καὶ πατριάρ- C χου καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι τῶν πραγμάτων ἄρχουσιν, ἀνυπεύθυνον ἔχεις τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸς τὰ φαινόμενα λυσιτελεῖν ἔξεστι βουλεύεσθαι, πρεσβείαν ἤδη πρὸς ἐκεῖνον ποιοῦ περὶ εἰρήνης καὶ μηδέν σε θορυβείτω. βέλτιστά τε γὰρ ὁμοῦ καὶ λυσιτελέστατα καὶ βασιλίδι καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις κοινῇ βουλεύσῃ. εἰ δὲ προσκρούειν ἐκείνοις οὐκ ἐθέλεις, τὴν περὶ τῆς εἰρήνης ἣν ἔχουσι γνώμην ἀγνοῶν, ἀλλ' ἐμοὶ δέομαι τριήρη μίαν παρασχεῖν, ὡς ἂν γενόμενος ἐν Βυζαντίῳ καὶ συμβουλεύσας, ὅσα μοι δοκῶ βελτίω εἶναι, ὀλίγων εἴσω ἡμερῶν τὴν περὶ τῆς εἰρήνης ἐκείνων ψῆφον φέρων ἐπανήξω". Μονομάχος μὲν οὖν τοιαῦτα περὶ τῆς εἰρήνης διειλέχθη μετὰ παῤῥησίας· ἦν γὰρ ἐκ τῶν τρόπων πλεί- D στην παρὰ πᾶσι τὴν αἰδῶ καρπούμενος, καὶ οἱ μὲν ἄλλοι οἱ παρόντες εὖ μὲν ἔφασαν ἐκεῖνον βεβουλεῦσθαι, καὶ ἐπείθοντο· τὴν δὲ τοῦ δέχεσθαι ἢ μὴ τὴν εἰρήνην δύναμιν τῷ μεγάλῳ ἀνετίθεσαν δουκί. ἐκεῖνος δὲ ἦθος μόνον τοὺς λόγους ἀποσειομένου δείξας καὶ, ποία τις ἂν εἰρήνη γένοιτο πρὸς Καντακουζηνόν; εἰπὼν, ἄλλο δὲ μηδὲν προσθεὶς, διέλυσε τὸν σύλλογον, μηδὲν πρὸς Μονομάχον μήτε πρὸς ὀργὴν, μήτε πρὸς ὕβριν φάμενος, ὥσπερ εἰώθει πρὸς τοὺς ἄλλους, εἴ τις περὶ τοιούτων ποιοῖτο λόγους πρὸς αὐτόν.

P. 557 ξα'. Πρὸς Κράλην δὲ πρεσβείας ποιούμενος συχνὰς,

corruet atque ab isto infrugifero dissidio pessum dabitur. Si itaque ab imperatrice, patriarcha et aliis, in quorum auctoritae tota est res publica, sic habes imperium, ut rationem non reposcaris et quae censeas utilia, liceat tibi statuere, legationem ad eum de pace securus mitte: nam et imperatrici et reliquis communiter nulla re melius utiliusque consulueris. Sin apud eos offendere non vis, quia quo animo ad pacem sint ignoras: at mihi, amabo, unam triremem indulge, ut, cum Byzantium excurrero et quod in rem sit persuasero, paucis diebus eorum calculum reportans, revertar. Monomachus ad hunc modum et cum libertate locutus est: erat enim propter morum integritatem venerationi omnibus. Et alii quidem consilium laudabant ibantque pedibus in eius sententiam: pacis autem complectendae aut aversandae arbitrium magno duci deferebant. Qui dumtaxat abnutans (qui mos est orationem alicuius repellentium) et nihil addens praeter haec verba, Et quae tandem pax cum Cantacuzeno? conventum solvit, nec quidquam iracundius aut contumeliosius in Monomachum iecit, ut in alios solebat, si quis super re huiuscemodi mentionem apud se intulisset.

61. Ad Cralem autem oratores missitans ingentemque pecu-

ἔπεισε καὶ φανερῶς, χρήματα πολλὰ τὰ μὲν διδοὺς, τὰ δὲ A.C 1343
ἐπαγγελλόμενος, πόλεμον ἄρασθαι πρὸς Καντακουζηνὸν τὸν V. 447
βασιλέα. καὶ πρῶτα μὲν πρέσβεις πέμψας εἰς Βέῤῥοιαν, B
ὁμήρους ᾔτει τοὺς παῖδας τῶν ἀρίστων, πρόφασιν μὲν, ὡς
σπουδάζων ὑπὲρ βασιλέως, μὴ παρ' ἐκείνων ἐπιβουλευθῇ,
τῇ δ' ἀληθείᾳ, Βεῤῥοιώτας αὐτῷ ἐκπολεμῶσαι διανοηθεὶς, ὡς
κακῶς περὶ αὐτῶν βουλευσαμένῳ καὶ τοὺς παῖδας ἰδίας ἕνεκα
ὠφελείας καταπροεμένῳ Τριβαλοῖς. βασιλέως δὲ πρὸς μὲν τοὺς
ὁμήρους φανερῶς ἀπαγορεύσαντος, τῆς δὲ περὶ αὐτὸν εὐνοί-
ας καὶ προνοίας ὡμολογηκότος χάριτας πολλὰς, θαῤῥεῖν τε
εἰπόντος, ὡς οὐδὲν αὐτῷ ἐκ Βεῤῥοιωτῶν ἀπαντήσει δυσχε-
ρὲς, μιᾷ γνώμῃ σπουδαζόντων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ πᾶσαν ἐνδει-
κνυμένων εὔνοιαν, ἐκεῖνος ἐτρέπετο πρὸς δευτέραν πεῖραν C
καὶ μετεκαλεῖτο βασιλέα πρὸς αὐτὸν, ὡς περί τινων ἀναγ-
καίων βουλευσόμενον μάλιστα διατρίβοντα ἐγγύς. ἔφασκε
γὰρ ἐκ Παιόνων τῆς ἀρχῆς νεώτερά τινα κεκινῆσθαι, καὶ
πολὺν αὐτῷ τὸν θόρυβον παρέχειν. δι' ἃ ᾠήθη ἀναγκαῖον
κοινῇ σκεψαμένους, (οὐδὲ γὰρ ἑτέρῳ μᾶλλον πεποιθέναι βασι-
λέως διά τε τὴν προσοῦσαν εὔνοιαν καὶ τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα
σύνεσιν πολλὴν καὶ ἐμπειρίαν,) ἃ δοκεῖ λυσιτελεῖν ἑλέσθαι.
βασιλέως δὲ οἱ φίλοι κρύφα τὴν ἐπιβουλὴν ἐμήνυον, (ἐβου-
λεύσατο γὰρ, εἰ δύναιτο συλλαμβάνειν,) καὶ παρῄνουν φυ-
λάττεσθαι ὡς δύσνουν. βασιλεὺς δὲ, ἵνα μηδεμίαν πρόφασιν
δοκῇ παρέχειν πρὸς τὸν πόλεμον, ἄγνοιαν ἁπάντων ὑπεκρί- D

niam partim dans, partim pollicens, eum ad bellum adversus Cantacuzenum palam suscipiendum inflammat. Crales primum Berrhoeam legatos mittens, filios optimatum obsides postulat, simulans, se curare sedulo, ne quid imperatori ab ipsis insidiarum strueretur: cum re vera Berrhoeotas ei inimicos et infestos reddere studeret, ut qui male de illis mereretur, quandoquidem eorundem filios ad privatam utilitatem suam Triballis tradi nihil pensi haberet. Imperatore obsides diserte recusante gratiasque de benevola sollicitudine sui amplas agente iubenteque confidere, nihil sibi a Berrhoeotis oriturum incommodi, quibus omnibus perinde carissimus esset, aliam instat viam. Imperatorem, velut de quibusdam magni momenti cum eo disquisiturus, ad se in propinquum accersit. Dicebat enim, Paeonas res novas molitos, inde se magnopere turbari. Quare necessarium duxisse, cum eo consultare: nemini enim plus fidere et propter eam qua ipsum prosequatur benevolentiam et propter eximiam in hoc genere prudentiam exercitationemque videndi et eligendi, quod in talibus negotiis expediat. Ceterum amici, clam detectis eius insidiis, (cogitaverat enim illum capere, si posset,) ut pro malevolo homine caveret, admonebant.

A.C. 1343 νετο. πέμψας δὲ Μανουὴλ τὸν νεώτερον τῶν υἱῶν καὶ Ἄγγελον τὸν ἀνεψιὸν, ἐδήλου, ὡς αὐτὸς ἀδύνατος εἴη τὴν πόλιν ἄρτι προσχωρήσασαν καὶ οὔπω πρὸς τὴν αὐτοῦ εὔνοιαν βεβαίως ἡδρασμένην καταλείπειν, ἄλλως τε καὶ τῶν πολεμίων ἐπικειμένων καὶ προσδοκίμων ὄντων αὐτοῖς ἐπιστρατεύσειν. τὸν υἱὸν δὲ πέμψειε καὶ τὸν ἀνεψιὸν, ἵνα δι' αὐτῶν πυθόμενος περὶ ὧν αὐτῷ δέοι συμβουλεύειν, γνώμην ἐξενέγκῃ τὴν μάλιστα αὐτῷ συνοίσουσαν. ὁ δ' ἐπεὶ βουλεύεσθαι εἶχε περὶ οὐδενὸς, (σκήψεις γὰρ καὶ προφάσεις τὰ τοιαῦτα ἦσαν καὶ
P. 558 τῆς ἐπιβουλῆς περικαλύμματα,) περὶ ἄλλων τινῶν αὐτοῖς διαλεχθεὶς ἥκιστα συμβαινόντων οἷς ἠξίου πρότερον, οἴκαδε ἀπέπεμπεν. ὕστερον δὲ ὀλίγῳ, ἐπεὶ ἐπιβουλεύων ἀνύειν ἠδύνατο οὐδὲν, τὸ προσωπεῖον ἀποθέμενος, κατήγγελλε φανερῶς τὸν πόλεμον. πέμψας γὰρ πρεσβείαν πρὸς βασιλέα, τὴν πρὸς αὐτὸν εἰρήνην καὶ τὰς σπονδὰς διέλυε καὶ τοὺς ὅρκους, βασιλίδι φάσκων συμμαχήσειν, εἴ τι δύναιτο· αὐτὸν δὲ περὶ ἑαυτοῦ βουλεύεσθαι ἅττα ἂν λυσιτελεῖν δοκῇ. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ πρὸς τὴν ἀγγελίαν τοῦ Τριβαλικοῦ πο-
V. 448 λέμου ἐθορυβοῦντο οὐ μετρίως· βασιλεὺς δὲ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν οἱ ἄριστοι πολλὰς ὡμολόγουν χάριτας θεῷ τῆς προ-
B νοίας τῆς περὶ αὐτούς. εἰ μὴ γὰρ αὐτὸς ἄνωθεν διέσωζε χεῖρα ὑπερέχων, τί ἐκώλυε Κράλην, ἡνίκα ἔχων ἐν χερσὶν αὐτοὺς καὶ ῥᾷστα δυνάμενος, διαφθείρειν; καίτοι γε πολλῷ πλειόνων ὑπὸ τῶν τὰ Ῥωμαίων διοικούντων καὶ χρημάτων

18. *πολλοὶ* ponit P. post *ἀγγελίαν*.

Imperator, ne causa et origo belli ullo modo a se profecta videatur, ignorantiam omnium simulando, Manuelem, iuniorem filium, et Angelum consobrinum mittit, perque eos significat, se urbem, deditione adhuc recenti et nondum confirmatis civium erga se studiis, relinquere non posse: praesertim cum hostes vicini sint et obsidio timeatur. Mittere autem filium et consobrinum, ut, ubi per eos resciverit, de quibus suum expetat consilium, sententiam illi utilissimam proferat. Crales, quoniam quid in consultatione poneret, non habebat (hoc enim tegumentum et involucrum quoddam tantummodo insidiarum erat,) de aliis nonnullis, prioribus nequaquam consentaneis, collocutus, domum eos remittit. Breve intercessit spatium, cum, quod insidiis nihil promovisset, persona abiecta manifestum illi bellum denuntiat. Missis namque legatis, pacem et foedus rescindit: Augustae se, si quid posset, opem laturum: ipse, quid sibi conduceret, apud animum cogitaret. Hac denuntiatione belli Triballici plebe non leviter perterrefacta, imperator et optimates eius de providentia Deo gratias egerunt. Nisi enim is desuper extenta manu eos servasset, quid tandem Cralem, cum eos in manibus haberet interficereque facillime posset, quid, inquam,

καὶ πόλεων παρεχομένων, (ἃ γὰρ αὐτοὶ νυνὶ κατέχουσι καὶ A. C. 1343
ἔτι πολλῷ πλείω ἔχειν ἐξῆν, πολυπραγμονήσαντα μηδὲν,) τότε μὲν οὐδὲν εἴργαστο τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς πρὸς τὴν πρεσβείαν ἀπηγόρευε τὴν παρ' αὐτῶν· νυνὶ δὲ ὅτε βλάπτειν δύναιτο μηδὲν, ἐκεῖνα πράττειν ἐπιχειρεῖ, πᾶσαν ἐπίνοιαν κινῶν, ἃ τότε θᾶττον ἢ λόγος αὐτῷ ἐξῆν ἀνύττειν. ὅθεν δῆλον εἶναι, ἔφασκον, ὡς οὐδὲ τότε τοῦ ἐκείνου ἤθους ἡ περὶ C
αὐτοὺς εὐγνωμοσύνη ἦν, ἀλλὰ τῆς τοῦ κρείττονος ἐπικουρίας. νυνὶ δὲ ὅτε ἐν ἀσφαλείᾳ καθέστασαν αὐτοὶ, τὴν οἰκείαν γνώμην φανερὰν ποιεῖν. Ἀπόκαυκος δὲ ὁ μέγας δοὺξ, ἐπεὶ τὴν πρὸς βασιλέα μάχην ἀπηγόρευεν, ἀφανῶς ἐπιβουλεύειν, ὥσπερ καὶ πρότερον, ἐπεχείρει καὶ παντοίας συνέῤῥαπτεν ἐπιβουλάς. πρὸς γὰρ Βεῤῥοιώτας κρύφα πέμψας, ἔγραφε τοιαῦτα· ὡς εἰδείη μὲν αὐτοὺς οὐχ ἑκοντὶ προσκεχωρηκότας Καντακουζηνῷ, κοινῷ πολεμίῳ τῶν Ῥωμαίων ἀναφανέντι καὶ τῶν βασιλέως ἐπιβούλῳ παίδων· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Τριβαλῶν πολέμου πιεζομένους ὠσθῆναι ἐπὶ τοῦτο δι' ἀνάγκην, νομίσαντάς τι ὑπὸ τούτου ὠφελεῖσθαι διὰ τὸ Κράλην πυνθάνεσθαι σπονδὰς ἔχειν πρὸς αὐτὸν καὶ συμμαχίαν. τοῦτο δὲ D
οὐδὲν ἕτερον ἦν, ἢ ἀπάτη καὶ φενακισμός. Κράλης γὰρ ἤδη φανερῶς ἡμῖν προσθέμενος, ἐκείνῳ ἔγνωκε πολεμεῖν. εἰ μὲν οὖν μεταβαλόντες τὰ κοινῇ τε πᾶσι καὶ σφίσιν αὐτοῖς λυσιτελοῦντα ἕλοισθε, (ταῦτα δέ ἐστι, κατέχειν τοῦτον καὶ τὸν κίνδυνον μὴ ἐᾷν διαδιδράσκειν· οὐ πολλῷ γὰρ ὕστερον

prohibuisset? Enimvero, cum ab imperii administratoribus multo plus pecuniarum et urbium ei offerretur, (quas namque nunc ipsi teneant, iis plures citra ullam sollicitudinem laboremque ab eis accipere licebat,) tum quidem nihil factum huiusmodi, sed semel iterumque eorum legationem reiecisse; nunc autem, quando nocere nequit, tota mente et cogitatione illa moliri, quae tunc dicto citius efficere potuisset. Unde constare, quam tunc probitatem candoremque in ipsos prae se tulisset, non eius ingenii, sed coelestis auxilii fuisse. Nunc quando ipsi securitatem invenerint, illum cogitationes suas aperire. Apocauchus, bello contra imperatorem desperato, cuniculos agere, ut antea, et varie insidias tendere instituit: ad Berrhoeotas enim latenter ita scripsit. Scire se, ipsos non suopte nutu ad Cantacuzenum, communem Romanorum hostem declaratum et filiorum imperatoris insidiatorem, sed quia Triballorum armis premebantur, necessitate adactos accessisse, aliquod inde emolumentum sibi promittentes, quod audissent, Cralem foedus cum eo societatemque pepigisse. Verum istuc merum errorem ac ludibrium fuisse: illum quippe iam non dissimulanter a se stantem, Cantacuzenum oppugnare decrevisse. Quare si mutata mente com-

A.C. 1343 ἀφιξόμεθα ἐπ' αὐτὸν πανστρατιᾷ,) ἄριστα βουλεύσεσθε ὑπὲρ
ὑμῶν αὐτῶν· πολλῶν γὰρ ἀπολαύσετε καὶ μεγάλων τῶν πα-
ρὰ βασιλέως τε τοῦ νέου καὶ ἐμοῦ εὐεργεσιῶν. ἢν δ' ἀπει-
θῆτε καὶ ἐκείνῳ προστιθέμενοι ταῖς γνώμαις, γνώσεσθε πο-
P. 559 λεμεῖν ἡμῖν, εἰς τοσοῦτον ἀβουλίας ἥξετε, ὡς μετὰ πεῖραν
πολλῶν ἀνιαρῶν εἴσεσθε, ὡς βέλτιον ἦν πείθεσθαι ἡμῖν,
πρὶν εἰς ταῦτα ἥκειν. Βεῤῥοιῶται δὲ φανερὰ τῷ βασιλεῖ
πρότερον ποιήσαντες τὰ γράμματα, „οὐδὲν θαυμαστὸν," ἀντέ-
γραφον „Ἀπόκαυκε, εἰ τοῦ πολλὰ εὐηργετηκότος καὶ τρό-
πον τινὰ δεδημιουργηκότος καὶ αὐτὸς κατεξαναστὰς, ὥσπερ
ὁ τοῦ ψεύδους πατὴρ καὶ σὸς διδάσκαλος κατὰ θεοῦ τοῦ
πεποιηκότος, καὶ βλασφημίας ἀφίης κατ' αὐτοῦ πολλάς· καὶ
γὰρ κἀκεῖνος κατὰ θεοῦ. οὐδὲ γὰρ κατὰ τἆλλα βασκάνου
καὶ πονηροῦ δαίμονός τινος ἀποδέεις τῶν ἐξητασμένων ἐπὶ
φθορᾷ, αἵμασιν ἀνθρώπων χαίρων καὶ στρεβλώσεσι καὶ τρυ-
B φὴν ποιούμενος τὰς ἑτέρων συμφοράς. ἃ μὲν οὖν γέγραφας,
ἀκριβῶς ἔχεται τοῦ φίλου ψεύδους, καὶ τούτου χάριν, ὡς
πολλῶν ἄξια βαράθρων, ἀπεῤῥίψαμεν. ἓν δὲ μόνον πει-
σθησόμεθα ἀκριβῶς, οὐ κατὰ τὴν σὴν διάνοιαν, ἀλλ' ὡς
ἡμῖν προσήκει. βασιλέα γὰρ οὐ μόνον πάσῃ δυνάμει καθέ-
ξομεν παρ' ἑαυτοῖς, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ δύναμιν, εἰ οἷόν τε εἰ-
πεῖν· δεῆσαν δὲ στρατεύειν ἐφ' ὑμᾶς, καὶ αὐτοὶ συνεψόμεθα

munitati et privatim sibi quisque prospectum velint, (nempe ut ipsum detineant, neo discrimen effugere sinant; se enim brevi cum totis copiis in illum moturum,) consultissime facturos: multa enim et exquisita tum ab adolescente imperatore Ioanne, tum a se beneficia relaturos. Si obtemperare detrectent illumque animis complexi, secum pugnare voluerint, utique eo amentiae progressuros, ut demum post multarum acerbitatum experientiam discant, melius fuisse auscultare, quam eo miseriarum devenire. Berrhoeotae, epistola prius imperatori ostensa, sic rescripserunt. Haud mirum, Apocauche, quod contra tam bene de te meritum et quodammodo conditorem tuum et ipse, sicut mendacii pater et magister tuus contra Deum, fabricatorem suum, insurgis tamque immodice maledictis cum incessis: nam et ille Deum. Neque vero cetera invido aliquo et maligno daemone ex iis, qui ad exitium mortalibus importandum exercitati sunt, inferior es, sanguine, tortuosis fallaciis gaudens et aliorum calamitates pro deliciis habens. Quae igitur scripsisti, expresse cum mendacio, quod tibi amicum est, coniuncta sunt: ideoque ea, ut multis digna barathris, abiecimus. Unum tantummodo, non quidem ex mente tua, sed ut nos decet, praestabimus. Imperatorem siquidem non solum pro viribus, sed et supra vires, si dici potest, apud nos retinebimus. Qui si in vos arma moverit, una sequemur pugnamque cupide capessemus. Quodsi quando

καὶ συναγωνιούμεθα προθύμως. εἰ δέ ποτε συμβαίη διαστῆναι A.C. 1343 καὶ τοῖς σώμασιν, ἀλλ᾽ οὐ ταῖς διανοίαις καὶ τῷ βουλομένῳ τῆς ψυχῆς. ἐκείνοις γὰρ οὕτω συνεσόμεθα, ὡς καὶ νύκτωρ καὶ C μεθ᾽ ἡμέραν οὐδὲν ἄλλο μᾶλλον προὔργου ποιησόμενοι, ἢ τῆς V. 449 ἐκείνου πρὸς ἡμᾶς εὐμενείας ἄξιοι φανῆναι. τῶν ἀπειλῶν δὲ τῶν σῶν τοσοῦτον ἀπέχομεν ἐπιστρέφεσθαι, ὥστ᾽ αὐτῷ σοι παραινοῦμεν μᾶλλον τὴν ἀπὸ θεοῦ δίκην δεδοικέναι, καὶ νῦν τε μεγάλας συμφορὰς ἐκδέχεσθαι σαυτῷ τε καὶ παισὶν, οὕτως ἀδικώτατα οὐ περὶ βασιλέα μόνον, ἀλλὰ κοινῇ περὶ Ῥωμαίους καὶ διανοηθέντι καὶ πράττοντι ἄχρι νῦν, καὶ μετὰ τελευτὴν, τὴν ἐν ᾅδου καταδίκην, ἣ λῃσταῖς καὶ ἀνδραποδισταῖς καὶ φονεῦσιν, οἷος σὺ, ἡτοίμασται. οὐ γὰρ ἐπιλήσεται κύριος τοῦ ποιῆσαι ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐλεγχοὺς ἐν τοῖς λαοῖς. ἡμεῖς δὲ ὡς δίκαιά τε ὁμοῦ καὶ συμφέροντα D πᾶσιν ᾑρημένοι, οὐχ ὅτι τιμωρίας, ἀλλὰ καὶ ἀμοιβὰς τῶν τρόπων ἐκδεχόμεθα παρὰ θεοῦ." τοιαῦτα μὲν ἀντέγραφον αὐτῷ οἱ Βεῤῥοιῶται. ἐκεῖνος δὲ ἐπεὶ τῆς πρώτης πείρας ἀπετύγχανεν, ἐτράπετο ἐπὶ δευτέραν, καὶ Ἀλουσιάνον τινὰ δεσμώτην κατεχόμενον, ὡς τὰ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως ᾑρημένον, ἀγαθὸν περὶ τοξείας ὄντα, (θήραις γὰρ ἠσχόλητο καὶ ἀκριβῶς ἐξήσκητο περὶ ταῦτα,) ἔπεισεν εὖ ποιήσειν πολλὰ ἐπαγγειλάμενος αὐτὸν καὶ γένος, εἰ βέλει τρώσειε λάθρα βασιλέα δηλητηρίῳ κεχρισμένῳ, οἷς χρῆσθαι εἴωθεν ἐπὶ θηρία. παρῄνει τε θαῤῥεῖν, ὡς ῥᾷστα καὶ σὺν P. 560 οὐδενὶ πόνῳ τὸ πρᾶγμα διανύσοντα. ἤκουε γὰρ, βασιλέα

13. ἐλεγμοὺς P. et M.

corporibus nos disiungi contigerit, sententiis certe et voluntatibus non continget: quibus adeo copulabimur, ut dies noctesque nullum maius operae pretium facturos existimemus, quam si nos eius amore dignos praebeamus. Tuis autem minis usque eo non movemur, ut te ipsum hortemur potius, divinam ultionem metuas, et tibi ac filiis tuis insignes in hac vita aerumnas exspectes, qui non modo in imperatorem, sed in Romanos universos usque hodie sceleratissimus exstiteris, et post mortem tormenta apud inferos, quae latronibus, plagiariis et homicidis, qualis tu es, constituta sunt. Nec enim obliviscetur dominus facere vindictam in nationibus et increpationes in populis. Nos contra, qui iustitiam cum utilitate spectamus in omnibus, non solum poenam nullam, sed recte factorum remunerationem potius a Deo exspectamus. Hactenus Berrhoeotae. Apocauchus primo conatu frustratus, alterum adhibuit et Alusianum quendam, ut Cantacuzeni partium vinculis detentum, probatum sagittarium, venationi deditum et in ea arte facienda excellentem, montes aureos ipsi et generi eius pollicitus induxit, ut furtim sagitta veneno illita, qualibus inter venandum uti con-

A.C. 1343 Καντακουζηνὸν εἰωθέναι μάλιστα ἀρχομένης τῆς νυκτὸς ἐπί τινος ἑστάναι τόπου τὴν ἐσθῆτα ἀποδύντα, εὐφυῶς πρὸς τὸ τὴν ἀπὸ τοῦ θέρους ἀλέαν καταψύχειν ἔχοντα, ἐφ' οὗ δύναιτ' ἂν βάλλεσθαι ῥᾳδίως. ἃ ἐδίδασκε τὸν τοξότην ἐκεῖνον, οὐδὲ αὐτὸν τὸν τόπον ἀγνοοῦντα. ὁ δὲ τὸ ἀπολύεσθαι τῶν δεσμῶν ποιούμενος περὶ πλείστου καὶ τῶν εὐεργεσιῶν τὸ μέγεθος ἐννοῶν, ἃς αὐτῷ ἐπηγγέλλετο ὁ μέγας δοὺξ, ὑπέσχετο τὴν ἐπιχείρησιν. καὶ γενόμενος ἐν Βεῤῥοίᾳ, νυκτὸς ἤδη ἐπιγενομένης, παρὰ τὸν τόπον τε ἐγένετο καὶ βάλλειν ἐπεχείρει βασιλέα συνήθως ἑστῶτα καὶ τοῖς συνοῦσι προσδιαλε-
B γόμενον· καὶ μέλλοντι ἤδη ἔργου ἔχεσθαι καὶ τείνειν τὸ τόξον, τὸ βέλος ἐξέπιπτε τῆς νευρᾶς λαθόν. ἐκεῖνος δὲ μὴ ἔχων ὅπως ἀνέλοιτο τὸ βέλος, (ἐπὶ τοῦ τείχους γὰρ τῆς πόλεως ἦν ἑστὼς, τὸ δὲ κατέπιπτεν ἐντὸς,) ἐδεδίει δὲ, μὴ φωραθείη τοιαῦτα κακουργῶν, περιμείνας ἄχρι παρελθεῖν τὸν βασιλέα, τὸ βέλος ἀνελόμενος, οἴκαδε ἀνεχώρει, γνώμην ἔχων, ὡς αὖθις εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐπιχειρήσων. ἐπιγενομένης δὲ καὶ τῆς δευτέρας νυκτὸς, ἐκεῖνός τε αὖθις τοῖς ἴσοις ἐπεχείρει, καὶ τὸ βέλος, τῶν χειρῶν ὁμοίως ἐκπεσὸν, ἄπρακτον ἐποίει ἐπανήκειν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ τρίτη ἧκει, ὁ μὲν ἐχώρει πρὸς τὸ
C ἔργον αὖθις καὶ σπουδὴν ἐποιεῖτο πλείστην, μὴ τὰ ἴσα ταῖς προτέραις νυξὶ παθεῖν. ἕλκοντι δὲ τὸ τόξον ἤδη ἐῤῥήγνυτο ἀθρόον ἡ νευρὰ, ὥσπερ τινὸς αὐτὴν διατεμόντος· ἦν δὲ, ὡς ἔφασκε, καινὴ ἔτι καὶ δυσπαθεστάτη. τούτου δὲ

sueverat, imperatorem vulneraret, iubens confidere, se negotium sine negotio confecturum. Audierat enim, Cantacuzenum sub noctem in loco quodam aperto solere consistere, ibique veste posita ab aestivo calore corpus refrigerare, in quo posset commode peti. Atque haec sagittarium, nec ipsum loci ignarum, docebat. Qui carcere levari vehementer cupiens promissorumque praestantiam beneficiorum reputans, operam condixit. Berrhoeam ingressus, nocte ingruente ad locum accedit, imperatorem pro consuetudine illic stantem et praesentes alloquentem tangere parat. Iamque arcum curvaturo sagitta nervo, imprudente illo, excidit. Cum qui delapsam tolleret non haberet, (stabat namque super muro urbis et telum intra ceciderat,) timeret autem, ne in talis machinatione sceleris deprehenderetur, exspectans, quoad imperator praeteriisset, sublata sagitta domum concessit, eo animo, ut sequenti nocte facinus iteraret. Adest nox, opus rursum aggreditur, cum telum similiter manu elapsum re infecta hominem remittit. Tertia nocte rediens, studiosissime cavet, ne idem sibi, quod antegressis noctibus, accidat. Tendenti arcum nervus totus ita aequaliter dirumpitur, ut si cultro esset dissectus; et erat, ut affirmabat ille, novus

γεγενημένου, ἔννοιά τις αὐτὸν εἰσῄει, μὴ μάτην τά τε νῦν A.C. 1343
καὶ τὰ πρότερα γεγενῆσθαι, ἀλλὰ θείαν τινὰ δύναμιν εἶναι τὴν φρουροῦσαν βασιλέα, ὑφ' ἧς σφάλλεται αὐτὸς τοιούτοις ἀνοσίοις ἔργοις ἐγχειρῶν. αὐτίκα τε τὸ βέλος ἔχων καὶ τὸ τόξον, τοῖς βασιλέως προσέπιπτε ποσὶ καὶ πάντα ὅσα συμβαίη διηγεῖτο ἀπαρχῆς, τὸ παραπεπεῖσθαι πολλαῖς ὑποσχέσεσι παρὰ μεγάλου δουκὸς, εἰ δυνηθείη ἀνελεῖν· τὸ βέλος ὡς δὶς ἐκπέσοι τῶν χειρῶν, καὶ τὰ τελευταῖα νῦν τῆς νευρᾶς τὴν ῥῆξιν, ἣν ὑποσταίη κατ' οὐδένα λόγον. καὶ ἐδεῖτο D
συγγνώμης τινὸς τυχεῖν, ὡς οὐ κατὰ βασιλέως μᾶλλον, ἢ κατὰ θεοῦ χεῖρα ἄδικον κεκινηκώς. εἰ δὲ καὶ τιμωρίας ἄξιος κριθείη, πάντα οἴσειν, ὅσα ἂν βασιλεὺς ἐπιψηφίσαιτο, ὡς δίκαια. τοιαῦτα διηγουμένου τοῦ ἀνθρώπου, οἵ τε ἄλλοι οἱ V. 450
παρόντες πολλὰς ἠφίεσαν φωνὰς εὐχαριστηρίους θεῷ ἐπὶ τῇ παραδόξῳ τοῦ βασιλέως σωτηρίᾳ· πολλοὶ δὲ καὶ εἰς δάκρυα φανερῶς ἐνήγοντο, εἰς ἔννοιαν ἐρχόμενοι τῆς δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ, καὶ ὡς οὐδὲν τῶν ὄντων λέληθε τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ. καὶ βασιλεὺς αὐτὸς μετὰ στεναγμῶν ὡμολόγει χάριτας πολλὰς θεῷ, ὅτι οὕτω φιλανθρώπως ῥύεται ἐκ τῶν ἀδίκως ἐπιβουλευόντων· τὸν δὲ ἄνθρωπον οὐ συγγνώμης P. 561
ἠξίου μόνον, ἀλλὰ καὶ δωρεῶν πολλῶν, ὅτι μὴ συνέκρυπτε τὰ τοῦ θεοῦ παράδοξα, φθονήσας τοῖς πολλοῖς τῆς ὠφελείας.

ξβ'. Δοὺξ δὲ ὁ μέγας ἐπεὶ μάθοι καὶ ταύτην ἐσκαιω-

16. ἀνερχόμενοι M. 19. φιλανθρώπου P.

plane ruptuque difficillimus. Hic cogitare coepit, inaniter se laborare, divinam quandam esse virtutem, quae imperatorem tueretur quaeque ipsum tam impia audentem frustraretur, moxque cum telo et arcu eius pedibus advolutus, rem omnem ab initio confitetur, multis promissis a magno duce male persuasum esse, ut eum, si posset, interficeret, quo pacto telum bis manu exciderit et ad extremum nunc nervus diruptus sit, cuius ratio nulla pateat, veniamque rogat, quandoquidem non magis contra imperatorem, quam contra ipsum Deum manus impie moverit. Si etiam supplicio damnetur, laturum quidquid imperator meruisse statuerit. Haec illo narrante, cum alii adstantes pro imperatore admirabiliter conservato immensas numini gratias agebant, tum multi etiam in lacrimas erumpebant, recogitantes iustum Dei iudicium et quam nihil lateat eiusdem providentiam; ipse quoque imperator suspirans eum laudabat, quod se tam benigne ab improbis insidiatoribus tutatus esset. Hominem autem non venia solum, sed insuper donis compluribus donavit, quod admiranda Dei opera, multis utilitatem inde percipiendam invidendo non celasset.

62. Magnus dux ut et has ab se perverse excogitatas insidias

A.C. 1343 ρημένην τὴν ἐπιβουλὴν εἰκῇ, ἐβουλεύετο μετὰ τῶν συνόντων, ὅ,τι δέοι πράττειν. Μονομάχος δὲ ὁ μέγας κονοσταῦλος, B ἐπεὶ πρότερον περὶ εἰρήνης πολλὰ διαλεχθεὶς, ἔγνω μὴ καθ' ἡδονὴν τοὺς λόγους δουκὶ τῷ μεγάλῳ γεγενῆσθαι, περὶ εἰρήνης μὲν τὸ δεύτερον οὐδὲ ἐπεμνήσθη, συνεβούλευε δὲ, ἢ καθημένους ἐν Θεσσαλονίκῃ κρύφα διαλέγεσθαι καὶ διαφθείρειν τοὺς συνόντας βασιλεῖ, ἐφ' οἷς πολλοῦ τε χρόνου καὶ μεγάλων δεήσονται ἀναλωμάτων, ἢ εἰ ταῦτα δυσχερῆ διὰ τὴν ἔνδειαν τῶν χρημάτων, παρασκευασαμένους ἰέναι ἐπ' ἐκεῖνον, ὡς ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ περὶ τῶν ὅλων διαγωνισομένους πρὸς αὐτόν. ἐκεῖνον γὰρ εἰδέναι C οὐκ ἂν ἀποστησόμενον τῆς μάχης, οὐδὲ ὑπομενοῦντα τειχῶν ἐντὸς πολιορκεῖσθαι, κἂν εἰδείη καὶ σαφέστατα ἐκείνην τὴν ἡμέραν μαχόμενος πεσεῖσθαι, μάλιστα ἐπαγγειλάμενον μετὰ τρίτην ἡμέραν ἐπὶ τὸ ἡμέτερον ἥξειν στρατόπεδον μαχούμενον. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες συνεπεψηφίζοντο καὶ οὐδ' αὐτοί τι τούτων χωρὶς πράττειν ἔφασαν προσῆκον εἶναι. τῷ μεγάλῳ δὲ δουκὶ ἥ τε μάχη φοβερὰ ἐδόκει, καὶ τὸ διατρίβειν ἐν Θεσσαλονίκῃ χρόνον πολὺν διὰ τὸ τῶν ἀναλωμάτων, ὧν ἐδεῖτο, πλῆθος οὐκ ἀνεκτὸν, καὶ τὸ μηδὲν ὅλως δοκοῦντας ἄξιον λόγου πεπραγότας ἀναστρέφειν αἴσχιστον. ἐβούλετο δὲ μάλιστα τό,τε διακινδυνεύειν πρὸς βασιλέα παραιτεῖσθαι, D καὶ πρόσχημά τι εὐδοξίας ἔχοντα ἐπανελθεῖν. Μονομάχος δὲ τῆς αὐτοῦ διανοίας καταστοχασάμενος καλῶς, ἤρετο, εἰ καὶ

1. εἰκῇ add. M. 2. κοντοσιαῦλος P. 21. λόγον P.

in irritum cecidisse vidit, cum familiaribus, quid faceret, consilium habuit. Magnus contostaulus, quoniam quae de pace ante disputarat, parum illi arrisisse intelligebat, ultra eius meminisse supersedit, auctorque fuit, ut vel Thessalonicae sedentes, occulte cum optimatibus imperatoris agerent eosque corrumperent, quod alioqui longi temporis et immodici sumptus res futura sit, vel si hoc difficile videatur, cum pecuniis ipsi destituantur, sese in eum comparent et uno proelio de summa imperii cum eo dimicent. Nosse enim se, illum pugnam non subterfugiturum, neque se intra muros obsideri passurum, etiamsi illo ipso die se casurum exploratissime sciat, maxime cum post diem tertium ad eorum castra venturum conflicturumque promiserit. Hic alii omnes assentiri et confirmare, aliter quidquam agi minime convenire. Magno autem duci et armis concurrere horribile, et Thessalonicae diu haerere magnis ac necessariis defectum sumptibus intolerabile, et nulla re penitus alicuius momenti perpetrata reverti infamiae plenum videbatur. Potius tamen declinandum ex conflictu periculum, et cum obtentu quodam gloriae revertendum constituebat. Monomachus eius cogitationes

αὐτὸς αὐτοῖς βούλοιτο συνεῖναι καὶ στρατηγεῖν· τοῦ δὲ ἀ- A.C. 1343
πειπαμένου, „οὐκοῦν" ἔφασκεν „εἰ καὶ σοὶ συνδοκεῖ, τὴν στρα-
τιὰν ἔχων αὐτὸς, ἐλευσόμεθα ἄχρι Βεῤῥοίας, καὶ μήτε στρα-
τοπεδευσάμενοι ἐγγὺς, μήτε τῶν ἵππων ἀποβάντες, ἀλλὰ μι-
κρὸν ἐνδιατρίψαντες, τάχιστα ἀναχωρήσομεν. οὕτω γὰρ τήν
τε μάχην ἡμῖν ἐκκλίνειν περιέσται, (οὐ γὰρ ἀρκέσει γε ὁ
χρόνος τοῖς πολεμίοις παρασκευασαμένοις ἐπιέναι,) τήν τε ἀ-
δοξίαν ἀποτρίβεσθαι, τοῖς πολεμίοις ἐπελθοῦσι καὶ ποιή-
σασι τειχήρεις." οὕτω μὲν οὖν ὁ Μονομάχος εἶπεν· ἀρίστη P.562
δὲ τῷ μεγάλῳ δουκὶ ἐφαίνετο ἡ γνώμη καὶ ἐπεψηφίζετο αὐ- V.451
τίκα καὶ ἐχειροτονεῖτο ὁ Μονομάχος ἐπὶ πᾶσι στρατηγός.
ὃς τήν τε πεζὴν ἅμα καὶ τὴν ἱππικὴν Ῥωμαίων ἔχων δύνα-
μιν, ἐγγὺς τειχῶν ἐγένετο Βεῤῥοίας, ὅσον μὴ ἀπὸ τοῦ τεί-
χους βάλλεσθαι. τὸ Περσικὸν δὲ διεσκέδαστο ἐπὶ λεηλασίαν
καὶ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τὴν περὶ Βέῤῥοιαν ἅπασαν ἐπῆλθε γῆν καὶ
τὰ μέγιστα ἐκάκωσεν. ἀνθρώπους τε γὰρ ἠνδραποδίσαντο
καὶ ἀπέκτειναν πολλοὺς καὶ βοσκημάτων ἤλασαν ἀγέλας καὶ
οἰκίας ἐνέπρησαν τὰς ἐπὶ τὰς κώμας καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα
προσήκει πολεμίους, οὐδενὸς ἠμέλουν. βασιλεὺς δὲ ἐκ Βεῤ- B
ῥοίας πρὸς Μονομάχον πέμψας πρεσβευτὴν, πολλὴν αὐτῶν
ἀγνωμοσύνην κατηγόρει, ὅτι τοσαύτην ἄγοντες Ῥωμαίων στρα-
τιὰν καὶ καθ' ἑαυτὴν δυναμένην ἀντιτάττεσθαι αὐτῷ, οἱ δ'
ὥσπερ οὐκ ἐκείνης ἐξαρκούσης πρὸς τὸν πόλεμον, ἐπήγαγον
αὐτῷ καὶ τοὺς βαρβάρους, ἵνα μᾶλλον τὰ Ῥωμαίων διαφθεί-

8. τε add. M. post τοῖς.

coniectura bene assecutus, ecquid ipsis adesse et munus ducis fungi vellet, percunctabatur. Quo abnuente, Igitur si probas, inquit, ego exercitum ducam, et ubi Berrhoeam venerimus, neque propius castra locabimus, neque ab equis descendemus, sed paulum ibidem morati, statim recedemus: sic enim dabitur nobis proelium declinare, (non enim tempus hosti ad se instruendum nosque invadendos sufficiet,) et ignominiae labem repellere, utpote qui ad hostes accesserimus et intra muros se tenere coegerimus. Sic Monomachus, cuius sententia delectatus magnus dux, eam protinus approbavit et declaratus est ipse copiarum imperator Berrhoeamque cum peditatu simul equitatuque Romano tendens, eo usque appropinquavit, ut extra teli iactum esset. Persae continuo ad praedam conversi, uno die totum agrum circum Berrhoeam maximis cum detrimentis devastarunt. Nam et multis iugulatis, magnos captivorum pecudumque greges abegerunt et aedibus pagatim incendium intulerunt, reliquorum denique omnium, quae hostes solent, nihil neglexerunt. Imperator, Berrhoea ad Monomachum et duces misso legato, stultitiam illis exprobravit, quod, cum tantum e Romanis solis haberent exer-

A.C.1343 ρωσιν. ἐκεῖνο μέντοι χρὴ σκοπεῖν, ὅπως μηδεμίαν αὐτῷ
μέμψιν ὕστερον ἐπάγωσιν, ἂν τοῖς παρ' αὐτῶν ἠργμένοις
τέλος ἐπιθήσειεν αὐτός. ἐπηγγέλλετό τε παρεσκευασμένος
εἶναι πρὸς τὴν μάχην, ἣν μόνον ἡ προθεσμία ἥξει. ὁ δ'
C ἀπεκρίνατο, παρ' αὐτῷ εἶναι πράττειν, ὅσα ἂν δοκῇ λυσιτε-
λεῖν, ὥσπερ δῆτα καὶ αὐτοὶ ποιοῦσιν. ἄχρι δὲ μέσης ἡμέρας
ἐκεῖ περιμείνας, ἱστάμενος πρὸ τῶν τειχῶν, ἀναστρέψας ἤ-
λαυνεν ὀπίσω τῆς ἡμέρας τὸ λοιπόν. νυκτὸς δὲ ἐπιγενομέ-
νης, ηὐλίσαντο, ἅμα προσδεχόμενοι καὶ τοὺς βαρβάρους, ἀ-
ναστρέφοντας ἀπὸ τῆς λείας. καὶ ἐς τὴν ὑστεραίαν τὸν ἐν
Πύδνῃ πύργον εἷλον ἐξ ἐφόδου φρουρὰν ἐκ βασιλέως ἔχοντα.
ἐν οἷς καὶ ἐκ τῶν βασιλέως οἰκετῶν ὁ Πεπαγωμένος ἦν Θεό-
δωρος, ὃν γυμνὸν καὶ τετραυματισμένον ὕπαιθρον δήσαντες
ἐν μέσῳ θέρει, τοῦ μεγάλου δουκὸς οὕτω προστεταχότος,
ἐπεὶ ὑπὸ τοῦ ἄγαν ἐκτηκόμενος φλογμοῦ ὕδωρ ᾔτει δίψει
D κατεχόμενος ἀσχέτῳ, ὁ μέγας δοὺξ ἐκέλευε διδόναι, εἰ τὸν
δεσπότην ἐπὶ πάντων ἀτιμάσειεν. ὁ δ' εἵλετο μᾶλλον ἀπο-
θνήσκειν, ἢ παροινεῖν εἰς βασιλέα. Μονομάχος δὲ ἐπανήκων,
ἄλλα τε ἐπήγγελλε μεγάλῳ δουκὶ, καὶ ὡς Καντακουζηνὸς αὐ-
τῷ πρὸ τῶν τειχῶν Βεῤῥοίας ἱσταμένῳ πέμψειε μηνύσας,
ὀνειδίζων ἄλλα τε καὶ ὅτι Πέρσας ἀγάγοιμεν συμμάχους
ἐπ' αὐτόν· ἠπείλησέ τε τέλος αὐτὸς ἐπιθήσειν τοῖς ἠργμέ-

citum, quique per se ipsis opponi posset, quasi eo haud sufficiente, etiam barbaros ad atrociorem Romanis rebus cladem iniungendam sibi adduxissent. Illud tamen viderent, ne se postea criminarentur, si ipse ab illis inchoata absolverit, promittebatque ad certamen paratum fore, cum primum dies praestituta affuisset. Respondit Monomachus, in eius arbitratu situm esse, facere quae sibi conducere putet, quomodo nimirum et ipsi faciant. Porro cum illic usque in meridiem ante muros constitissent, reliquum diei in redeundo posuerunt, et nocte illa quieverunt, simul barbaros a populatione redituros praestolantes. Postridie castellum iuxta Pydnam, cui imperator praesidium imposuerat, primo impetu capiunt, in quo repertus est etiam Theodorus Pepagomenus e ministris imperatoris, quem iussu magni ducis vestibus exutum et vulneribus concisum, sub dio media aestate alligarunt. Eidem solis ardore nimio tabescenti et ad sitim intolerabilem restinguendam haustum frigidae petenti magnus dux dari praecepit, si in dominum coram omnibus probra iaceret. Qui mori, quam velut per temulentiam temere ac stolide contra imperatorem loqui maluit. Monomachus reversus et cetera magno duci renuntiavit et quemadmodum Cantacuzenus ipsi ante Berrhoeae moenia stanti cum alia exprobratum miserit, tum quod Persas quoque socios in illum adhibuerint minatumque se absoluturum, quae ipsi inceptassent. Quae perpendenda sint; non

νοις ὑφ' ἡμῶν. ἃ σκέπτεσθαι προσῆκον· οὐ μάτην γὰρ αὐ- A.C. 1343
τῷ ᾐνίχθαι τὰ τοιαῦτα· σκεπτομένοις δὲ οὐδὲν ἕτερον ἐκ
τῶν λόγων ἀνεφαίνετο, ἢ ὡς βούλοιτο καὶ αὐτὸς ἐπὶ συμμα- P.563
χίᾳ Ἀμοὺρ τὸν φίλον καλεῖν καὶ διὰ τοῦτο τὰ τοιαῦτα προ-
ειπεῖν, ἵν' ὕστερον ἔχῃ δήπου καταφυγὴν, εἴ τις αἰτιῷτο τῆς
ἐπὶ τοὺς ὁμοφύλους τῶν βαρβάρων ἐπαγωγῆς, ὡς αὐτῶν
προτέρων τούτοις ἐπ' ἐκείνων χρησαμένων. οὗ δὴ ἕνεκα
ἐδόκει δεῖν τριήρεις πέμψαντας τὴν θάλασσαν φρουρεῖν παρα-
πλεούσας, (ἀπέστησαν γὰρ καὶ οἱ ἐν Πλαταμῶνι βασιλέως,
δείσαντες μὴ ὑπὸ μεγάλου δουκὸς ἁλῶσι στόλῳ ἐπελθόντος,)
ἵνα μὴ ἐξῇ Καντακουζηνῷ πρεσβείαν πέμπειν πρὸς Ἀμούρ.
καὶ ἐτελεῖτο κατὰ τὰ βεβουλευμένα. B

ξγ'. Βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ πύθοιτο τὰς τριήρεις παραπλε- V.452
ούσας, Πρίγγυπί τινι ὠνομασμένῳ τὴν πρὸς Ἀμοὺρ πρε-
σβείαν ἀναθεὶς, μηδενὸς ἑτέρου συνειδότος, καὶ κελεύσας
οἰκίας ἔνδον ἀκάτιον κατασκευασάμενον, ἵνα μὴ πολλοὶ συν- C
ειδεῖεν, εἰς Σμύρναν ἀποπλέειν ἐξέπεμπε, γράμμασι κελεύ-
σας Ἀμοὺρ τάχιστα παρασκευασάμενον ἥκειν πρὸς αὐτόν.
Πρίγγυψ μὲν οὖν ἐποίει κατὰ τὰ κεκελευσμένα καὶ τὸ ἀκά-
τιον ἔνδον οἰκίας κατασκευασάμενος, ἱστία τε ἐνθέμενος καὶ
τὴν ἄλλην ἀποσκευὴν, ἔπειτα νυκτὸς ἐφ' ἁμάξης ἐπὶ θάλασ-
σαν καταγαγὼν, ὡς ποῤῥωτάτω μάλιστα τῶν φρουρουσῶν
νεῶν καὶ τῶν αὐτῶν κατειλεγμένων, ἀνήγετο ἐμβάς· καὶ
πνεύματι χρησάμενος ἐπιφόρῳ, τάς τε φρουρούσας διέλαθε

13. Πρίγγιπι M. 21. φρουρῶν P.

enim haec illum frustra sub quodam verborum velamine dixisse. Excutientibus autem verba illa, nihil apparuit aliud, quam ipsum quoque velle Amurium, amicum suum, vocare auxilio, ac propterea praedixisse, ut postmodum scilicet perfugium habeat, si propter barbaros contra suae gentis homines superinductos reprehendatur, quoniam ipsi prius eorumdem opera adversus illum usi fuerint. Ob hanc causam missis triremibus, quae littora legerant, mare custodiendum videbatur, (defecerant autem et Platamonenses ab imperatore, quod timerent, ne a magno duce cum classe superveniente subigerentur,) ne posset Cantacuzenus legationem ad Amurium mittere. Atque ita factum, ut complacuerat.

63. Imperator ubi oras legi a triremibus cognovit, cuidam Principi nomine legationem ad Amurium mandans, nemine praeterea conscio, cum domesticos intra parietes, quo res magis lateret, parvam naviculam compingere et cum litteris, quibus Amurius cum paratis copiis celerrime adesse rogabatur, Smyrnam navigare. Facit imperata Princeps, fabricatoque domi suae navigiolo et velis atque aliis armamentis impositis, noctu id in curru ad mare deve-

A.C. 1343 τριήρεις καὶ εἰς Σμύρναν κατήγετο ὀλίγῳ ὕστερον, τοῦ πνεύ- D ματος ἀεὶ κατὰ πρύμναν ἱσταμένου. Ἀμοὺρ δὲ ἐπεὶ τὰ βασιλέως γράμματα δέξαιτο καὶ τὴν πρεσβείαν, κόνιν μὲν κατεχέατο τῆς κεφαλῆς καὶ θεῷ πολλὰς ὡμολόγει χάριτας τῆς ἀγγελίας. ἦν γὰρ πρότερον ἀκηκοὼς, ὡς Καντακουζηνὸς ὁ βασιλεὺς τελευτήσειε διατρίβων περὶ Τριβαλούς· οὕτω γὰρ ἦν προστεταγμένον ὑπὸ μεγάλου δουκὸς, τοὺς ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβαίνοντας ἐκ συνθήματος πάντας λέγειν. αὐτίκα τε παρεσκευάζετο στόλον νεῶν, ὀλίγῳ δεουσῶν διακοσίων. καὶ ὁ μέγας δοὺξ ἐπεὶ ἀγνοεῖν τὰ γεγενημένα οὐκ ἐνῆν, πολλῶν Ἀσίαθεν τὴν παρασκευὴν τοῦ στόλου ἀγγελλόντων, πρεσβείαν ἐκ Θεσσαλονίκης ἐποιεῖτο πρὸς Ἀμοὺρ, καὶ χρήματα τὰ μὲν ἐδίδου, τὰ δὲ καὶ ἐπηγγέλλετο, εἰ μὴ πόλεμον κι- P. 564 νοίη πρὸς αὐτὸν, μηδὲ συμμαχοίη Καντακουζηνῷ. ὁ δ' ἀπεπέμψατο τὴν πρεσβείαν, ἀδύνατα φάμενος αἰτεῖν. αὐτὸν γὰρ παντὶ σθένει συμμαχήσειν βασιλεῖ. δεομένων δὲ τῶν πρέσβεων τὰ δῶρα δέχεσθαι, οὐ κατεδέξατο, ἀνελευθέρου φήσας εἶναι καὶ χρήμασι δεδουλωμένου νῦν μὲν φιλίας ἕνεκα δῶρα φαίνεσθαι δεχόμενον, ὕστερον δὲ ὀλίγῳ πολεμοῦντα. παρασκευασάμενος δὲ ἐν βραχεῖ καὶ χρήματά τε πολλὰ ταῖς ναυσὶν ἐνθέμενος καὶ τὰ ἄλλα ἐπιτήδεια, ὡς χρονίσων εἰς τὴν βασιλέως συμμαχίαν, ἀνήγετο ἐκ Σμύρνης καὶ προῆλθεν ἄχρις Εὐβοίας καιροῦ τυχὼν ἐπιτηδείου. ἀνέμων δὲ B ἐκεῖ πνευσάντων ἐναντίων, ἔμεινεν ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας. δοὺξ

hit, quam longissime ab illis triremibus custodibus, eoque conscenso, clam iisdem, vento secundo et a puppi semper prosequente, paulo post Smyrnam allabitur. Amurius, acceptis litteris, pulverem de capite excussit Deoque ob nuntium gratias prolixe egit. Audierat siquidem, Cantacuzenum in Triballis vita excessisse: quia videlicet a magno duce imperatum erat, ut qui in Asiam transirent, ex composito omnes eum rumorem spargerent. Mox paulo minus ducentas naves instruit atque ornat. Magnus dux, quod latere non poterant quae fiebant, cum multi ex Asia venientes de apparatu illo narrarent, Thessalonica legatos ad Amurium mittit, pecunias alias in praesens offert, alias in futurum spondet, si armis contra se et societate cum Cantacuzeno abstineat. Respondet Persa, petere illos quae fieri nequeant, se omnibus nervis imperatorem adiuturum. Rogantibus legatis, ut munera acciperet, recusavit, quod hominis esse illiberalis et pecuniae servientis diceret, nunc quidem amicitiae causa dona accipere, et non multo post donantem armis petere. Brevi autem instructus, grandique pecunia et commeatu in naves impositis, utpote diu cum imperatore opis ferendae permansurus, Smyrna solvit, et secunda tempestate Euboeam devenit

δὲ ὁ μέγας ἐπεὶ μάθοι τοὺς βαρβάρους ἐπιόντας, δύο τῶν A.C. 1343
τριηρέων ἐν Θεσσαλονίκῃ καταλιπὼν, ἀπέπλευσε ταῖς ἐπιλοίποις εἰς Βυζάντιον, δείσας μὴ ὑπό τε τῶν βαρβάρων καὶ βασιλέως ἐν Θεσσαλονίκῃ πολιορκοῖτο. Ἀμοὺρ δὲ Εὐβοίᾳ ἐνδιατρίβων διὰ τῶν ἀνέμων τὴν ἀντίπνοιαν, ἐδυσχέραινεν οὐκ ἀνεκτῶς. συμβὰν δέ τι καὶ ἕτερον οὐ μετρίως ἔπειθεν ἀγανακτεῖν. ἐκ γὰρ Πτελεοῦ πλοίου συλληφθέντος καὶ τῶν αἰχμαλώτων ἀγομένων πρὸς αὐτὸν, ἐπυνθάνετο, εἴ τι εἰδεῖεν περὶ βασιλέως. οἱ δ' ἔφασαν, ὅτι τινῶν ἐκ Θεσσαλονίκης ἀφιγμένων πρὸς αὐτοὺς πύθοιντο, ὡς ὁ μέγας δοὺξ πολλὴν ἄγων δύναμιν ἱππικήν τε ἅμα καὶ πεζὴν καὶ Πέρσας κατὰ συμμαχίαν, βασιλεῖ τῷ Καντακουζηνῷ ἐπιστρατεύσειεν ὄντι ἐν C
Βεῤῥοίᾳ· πλέον δὲ μηδὲν εἰδέναι. ὁ δὲ ἐκ τῶν λεγομένων στοχαζόμενος ἐν ἀγῶνι εἶναι βασιλέα, μᾶλλον ἐδυσχέραινεν, ὅτι μὴ ταχέως εἶχε βοηθεῖν. ἐκ τῶν ἀρίστων δὲ τῶν Περσῶν ἐκκλησίαν συναθροίσας καὶ παρελθὼν αὐτὸς εἰς μέσους, ἔλεξε τοιάδε. „πολλὴν ἄνοιαν ἐγὼ καὶ ἀνανδρίαν ἐκείνου καταψηφισαίμην ἂν, ὅστις ἐπί τι ὡρμημένος, μὴ πάντα δεύτερα ἡγοῖτο, μηδὲ πᾶσαν φαίνοιτο σπουδὴν ἐπιδεικνύμενος, ὥστε ἄγειν εἰς ἔργον τὰ βεβουλευμένα. εἰ γὰρ μέλλοι τοῖς μὲν ἐκ τοῦ ῥᾴστου περιγινομένοις ἐπιχειρεῖν, ἂν δέ τι συμ- D
βαίνῃ κώλυμα, ἢ παντάπασιν ἀπαγορεύειν, ἢ ἀμελεῖν μαλακιζόμενον καὶ περιμένειν τὴν ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἔκβα-

10. αὐτὸν καὶ πύθοιντο P.

ubi, ventis contrariis surgentibus, per dies non paucos substitit. Magnus dux, infesto barbarorum adventu ad se perlato, formidans, ne et ab illis et ab imperatore Thessalonicae obsideretur, duabus illic triremibus relictis, cum ceteris Byzantium traiecit. Amurius vero ventis adversis in Euboea retentus, mirificam animo tristitiam capiebat, quem eventum quoddam non mediocri indignatione complevit. E Pteleo namque capta nave et captivis ad eum adductis sciscitatus est, si quid de imperatore nossent. Illi memorant, se de advenis Thessalonicensibus audisse, magnum ducem ingenti equitum peditumque numero, adiunctis item Persis, in Cantacuzenum apud Berrhoeam profecturum; nihil amplius comperisse. Amurius hinc colligens, iam eum in medio versari certamine, vehementius indoluit, quod ei mature succurrere non posset. Deinde optimatum suorum conventum egit atque in medium progressus, hac oratione usus est. Meo quidem iudicio perquam amens et ignavus sit, qui rei cuiuspiam suscepta voluntate, non omnia ei postponit, neque ad deliberata perficienda summam contentionem adhibet. Nam si factu quidem facillima aggressurus sit, impedimento autem aliquo oblato, aut omnino desperet, aut emollitus negligat et rerum exi-

A. C. 1343 σιν ἀποκνοῦντα πρὸς τοὺς πόνους, οὐδὲν διοίσει τῶν πολλῶν, οὐδὲ μέγα τι καὶ λόγου ἄξιον κατορθώσειεν ἄν ποτε. ἂν δὲ καὶ περί τινων μεγάλων ᾖ ἡ ἐπιχείρησις καὶ ἡ παρασκευὴ θαυμασία καὶ μεγάλη ἡ δαπάνη, ἔπειτα ἀβουλίᾳ τοῦ στρατηγοῦ καὶ ἀτολμίᾳ μηδὲν ἄξιον ἑαυτῆς ἡ στρατιὰ ἐκείνη πράττῃ, οὐ παρὰ τῶν ἄλλων μόνον, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν, ὧν ἄγει, πολλὰ δίκαιος λοιδορεῖσθαι καὶ περιυβρίζεσθαι, ὅτι τῇ σφετέρᾳ ἀτολμίᾳ τῶν ἐκ τῶν ἔργων ἐπαίνων καὶ τῶν ἄθλων τῶν ἀπὸ τῶν πόνων αὐτοὺς ἀποστερεῖ. ἡ μὲν οὖν
P. 565 ὑπόθεσις τῆς ἡμετέρας στρατείας ταυτησὶ οὐδεμία τίς ἐστιν ἑτέρα, ἢ βασιλεῖ τῷ Καντακουζηνῷ ἥκειν ἐπὶ συμμαχίᾳ, ὑπὸ Ῥωμαίων κοινῇ πολεμουμένῳ διὰ φθόνον, καὶ πρότερον μὲν χρόνον ἤδη πολὺν ἐπὶ Τριβαλοὺς ὑπερορίῳ διατρίψαντι, νυνὶ δὲ ἤδη θεοῦ τοῦ μεγάλου πρὸς τὴν Ῥωμαίων ἐπανήκοντι συναιρομένου, καὶ πόλεις πολλὰς καὶ χώραν οὐκ ὀλίγην, ὡς ἀκούομεν, ὑφ' ἑαυτῷ πεποιημένῳ. συμβαίνει δὲ, ὥσπερ ὁρῶμεν, ἐκεῖνόν τε οὐδὲν ἡμῶν ἀπολελαυκέναι τῆς δυνάμεως, καὶ ἡμᾶς εἰκῇ καὶ μάτην τὸν τοσοῦτον πλοῦν καὶ τὴν δαπάνην πεποιῆσθαι. τὸ μὲν οὖν ὑπὲρ ἐκείνου κινδυνεύειν, ὡς ῥα-
B στώνης πάσης ἥδιον καὶ πολλὴν ἡμῖν οἴσει τὴν εὐδοξίαν καὶ τὸ θαυμάζεσθαι παρὰ πάντων, καὶ ὑμεῖς ἔργοις αὐτοῖς ἐμοὶ συμμαρτυρεῖτε. προθυμότατα γὰρ συνεστρατεύσατε καὶ οὐκ ἀναγκαζόμενοι ὑπ' ἐμοῦ, ἀλλ' εἰ δεῖ τι καὶ μεῖζον εἰπεῖν,

tum expectans, laborem reformidet, nihil a vulgo differet, neque magnum quippiam et memorabile unquam prospere geret. Si vero ardua quaedam, insigni apparatu, nec parva impensa tentanda sint, stultitia ac timiditate ducis nihil se dignum exercitus ille faciat, non ab aliis modo, sed ab ipsis etiam militibus conviciis atque probris multis non immerito appetatur, quod imbellis et effeminatus et laudibus et praemiis factorum eos privaverit. Materia igitur et quasi argumentum huius nostrae expeditionis alia nulla est, quam imperatori Cantacuzeno communibus armis ex invidia a Romanis oppugnato et ante diu apud Triballos profugo, nunc divina adiuvante potentia in solum Romanum, multis urbibus et spatio non modico, ut fertur, in potestatem suam redactis revertenti, subvenire atque opitulari. Contigit autem, quod videmus, illum e nostra virtute nullum cepisse subsidium, et nos incassum ac frustra tantam navigationem cum tanto impendio instituisse. Pro illo igitur dimicare, quomodo quavis animi remissione iucundius et egregium decus nobis admirationemque longe lateque conciliaturum sit, vos quoque facto ipso attestamini: cupidissime enim, haud coactu meo profecti mecum, imo, ut maius quid dicam, me ad hanc profectionem ipsi cohortati estis. Equidem quod ad me at-

ἐπὶ τοῦτό με αὐτοὶ παρακαλοῦντες. ἐγὼ δὲ τόγε εἰς ἐμὲ A.C. 1343
ἧκον, οὔτε εὐδοξίας χάριν, οὔτε κέρδους τινὸς ἐπιθυμίᾳ τὸ
ὑπὲρ ἐκείνου πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ᾕρημαι, ἀλλ' ἀνάγκην
ἔχω πάσης βιαιοτέραν, ὥσπερ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ἀμύνεσθαι τοὺς
ἐπιόντας καὶ τῆς φίλης ἀντέχεσθαι ζωῆς μέχρι καὶ τοῦ δυ-
νατοῦ. οὐ γὰρ ὥσπερ οἱ πολλοὶ τὸ βασιλέως φίλος προσα- C
γορεύεσθαι εἱλόμην μόνον, ἀλλ' οὕτως αὐτῷ συντέτηκα, ὥστ'
εἰ συμβαίη τῶν ἀνηκέστων ἐκεῖνόν τι παθεῖν, ἀβίωτον ἡγη-
σόμενος τὸν βίον καὶ αὐτός. καὶ διὰ ταύτην τὴν φιλίαν βα-
σιλεῖ τε τῷ Ἀνδρονίκῳ πρὸς τὸν κατὰ Λέσβον καὶ Φωκαίας
πόλεμον συνεπολέμησα χρόνον οὐκ ὀλίγον, καὶ πρότερον ἑ-
νὸς ἔτους ὀγδοήκοντα καὶ τριακοσίαις ναυσὶ διέβην ἐπὶ Θρᾴ-
κην, γνώμην ἔχων, ὡς πᾶσι μαχούμενος ἀνθρώποις καὶ πᾶ-
σαν κάκωσιν οἴσων καὶ αὐτὸς, ἄχρις ἂν πρὸς τὴν οἰκείαν
ἐπαναγάγω, ὥσπερ ἴστε καὶ αὐτοὶ συστρατευόμενοι. νυνὶ
δὲ ἐν τούτῳ καθέστηκε τὰ πράγματα ἡμῖν, ὥσθ' ἡμᾶς μὲν V.454
ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἐνταῦθα κατεχομένους, ἀπράκτους εἶναι,
ἐκεῖνον δὲ ὑπὸ Ῥωμαίων, ὡς ἀκούομεν, πολιορκεῖσθαι. δέ- D
δοικα δὲ, μὴ καί τι τῶν ἀνηκέστων συμβῇ περὶ αὐτόν. εἰ-
κὸς γὰρ καὶ χρημάτων ἀπορεῖν καὶ στρατιᾶς ἀξιομάχου πρὸς
τοὺς πολεμίους, ἄρτι ἐκ τῆς πλάνης ἐπανήκοντα, καὶ οὐκ ἐξ-
αρκοῦντος τοῦ καιροῦ πρὸς τὸ δύναμιν κτήσασθαι βεβαί-
αν. οἱ πολέμιοι δὲ καὶ ὅπλοις βιάζεσθαι δύναιντ' ἂν, ὄν-

15. ἐξαρκοῦτος P.

tinet, neque gloriae causa, neque amore quaestus pro eo labores ac pericula adire volo: sed me potentissima quaedam necessitudo urget, ut ab eo non secus atque a me ipso hostes propulsem, et quantum in me est, pro illius vita mihi carissima propugnem. Non enim ut multi, imperatoris amicus audire contentus sum, sed ita sum ei conglutinatus, ut si eum quippiam infandum pati contingeret, vitam ego quoque sine illo insuavem mihi et acerbam putarem. Atque huius amoris ergo imperatori Andronico, bello Lesbio et Phocaeensi, non pauco tempore cum auxiliis affui, et anno proxime superiore trecentis octoginta navibus in Thraciam transmisi, bellaturus quibusvis mortalibus et damna illaturus omnia, quoad illum in sedes suas reducerem, quemadmodum vos recordamini, quos tunc commilitones ducebam. Nunc ea est rerum conditio, ut nos quidem a ventis hic detenti feriemur: ille a Romanis, ut aiunt, obsideatur. Vereor autem, ne quod ei malum insanabile contingat. Credibile enim est, illum et pecunia egere et hostibus imparem esse, quippe qui recens vagus et exul esse desierit, et cui ad contrahendas copias genere numeroque firmas spatium sufficiens non concedatur. Hostes autem propter multitudinem et armis eum pos-

A. C. 1343 τες πολλοὶ, καὶ χρήμασι τοὺς συνόντας διαφθείρειν, τῶν κοινῶν Ῥωμαίοις χρημάτων ὑπ' ἐξουσίαν Ἀποκαύκῳ τῷ μεγάλῳ δουκὶ κειμένων, καὶ πάντα ἀναλώσοντι ἀφειδῶς, ἵνα μόνον P. 566 βασιλέως περιγένοιτο. οἶδε γὰρ σαφέστατα, ὡς, ἕως μὲν ἂν ἐκεῖνος περιῇ, ἄπιστος αὐτῷ τῶν Ῥωμαίων ἡ ἡγεμονία καὶ ἀμφίβολος, πάντων τῶν ἀρίστων ὑπ' ἐκείνου μᾶλλον αἱρουμένων ἄρχεσθαι. ἂν δ' ἐκεῖνος τρόπῳ δή τινι ἐξ ἀνθρώπων οἴχοιτο, βεβαίαν εἰς τὸν ἔπειτα αὐτῷ ἐσομένην χρόνον τὴν ἀρχήν· δι' ἃ συμπάντων χρημάτων ἀφειδήσει. ἃ πάντα ἐννοοῦντας, ταχεῖαν ποιεῖσθαι τὴν βοήθειαν προσῆκον. ἄν τε γὰρ ἀπόληται βασιλεὺς ὑπὸ τῶν πολεμίων περισχόντων, οὐδεμίαν ἡμῖν ἀθυμίας καὶ λύπης ὑπερβολὴν ἐλλείψει πρὸς τῷ καὶ κακῶς ἀκούειν ὑπὸ πάντων, ὅτι ἀνανδρίᾳ καὶ μαλακίᾳ τῇ περὶ τοὺς πόνους καταπροδέδοται τοῖς πολεμίοις ἡμῖν ὁ B φίλος. ἄν τε περιγένηται ἡμῶν χωρὶς, τὸ μεῖζον τῆς φιλοτιμίας παρῃρήμεθα. τὸ μὲν οὖν πρὸς ἀνέμους ἀντιπνέοντας καὶ θάλασσαν ἐξοιδοῦσαν καὶ μαινομένην ἀπομάχεσθαι, μελαγχολώντων σαφῶς καὶ θανατώντων ἐπ' οὐδεμιᾷ φιλοτιμίᾳ. ὅθεν οὐδὲ πρὸς τοσοῦτον κίνδυνον ἀποδύεσθαι ὑμᾶς κελεύω. ἑτέραν δὲ ὑφηγήσομαι αὐτὸς, πόνον μὲν ὀλίγον ἔχουσαν, εὔκλειαν δὲ καὶ εὐδοξίαν ἀκροτάτην. τριῶν γὰρ τῶν μεγίστων δείγματα ἡμῖν ἐξενεγκεῖν ἐξέσται, ἀνδρίας καὶ δικαιοσύνης καὶ φρονήσεως· τὸ μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν ἀνέμων καὶ θαλάσσης C κωλυομένους ἑτέραν ἐξευρεῖν ὁδὸν, δι' ἧς ἡμῖν ἀνυσθείη τὸ

sunt cogere et pecunia exercitum eius transversum agere, cum aerarium in Apocauchi manibus sit, qui ut imperatorem evertat, profuse largitiones faciet: novit siquidem exploratissime, illo salvo infidum et incertum sibi Romanorum dominatum fore: quod optimates universi ab illo quam ab se regi mavolent. Sin ille quacumque tandem ratione e vivis sublatus fuerit, firmum et stabile se regnum de cetero habiturum; qua de causa totum aerarium prodige exhauriet. Quae omnia nos ante oculos ponentes, auxilium maturare par est. Sive enim hostibus cinctus perierit imperator, nihil erit quod ad tristitiam doloremque nostrum addi possit, praeter hoc, quod passim nobis male dictitabitur, quasi ignavia et effeminata quadam mollitie ad labores sufferendos amicum inimicis prodiderimus: sive sine nobis victor evaserit, maiorem gloriae partem amittemus. Cum ventis itaque contrariis et tumido insanienteque pelago pugnare, aperte furentium et mortem ingloriam quaerentium est. Quocirca nec vos ad tantum periculum adeundum adhortor, sed aliam demonstrabo viam, quae cum parvo labore summam nominis celebritatem splendoremque continet. Trium namque virtutum maximarum documenta nobis edere licebit, fortitudinis, iusti-

προκείμενον, φρονήσεως δικαίως ἄν τις τιθείη· δικαιοσύνης A.C. 1343 δὲ, τὸ πάντα χρήματα ἡγήσασθαι δεύτερα τῆς τοῦ φίλου σωτηρίας· ἀνδρίας δ', ὅτι οὔθ' ἡ περὶ τὴν ὁδοιπορίαν οὖσαν μακρὰν ταλαιπωρία, οὔθ' ὅτι διὰ πολλῶν ἐθνῶν, οἳ μέλλουσιν ἡμῖν μαχεῖσθαι, διιέναι μέλλοντες, ἀπέστημεν τοῦ δέοντος καταπλαγέντες. τί οὖν ἐστιν ὃ λέγω; ὡς ἐπεὶ ταῖς ναυσὶν ἀδυνατοῦμεν εἰς Μακεδονίαν ἔρχεσθαι, ταύτας μὲν ὡς ἀχρήστους ἐνταυθοῖ πυρὶ καταπιμπρᾶν, αὐτοὺς δὲ τὰ ὅπλα ἔχοντας, ἰέναι διὰ τῆς ἠπείρου πρὸς βασιλέα. τοῦτο γὰρ ἐκείνῳ τε μεγάλην οἴσει τὴν ὠφέλειαν καὶ ἡμῖν τὴν εὐδοξίαν οὐ μικράν. οὐ χρὴ δὲ τὰ ἐν μέσῳ σκῶλα καὶ προσκόμματα λογιζομένους ἀποκνεῖν πρὸς τὸν ἀγῶνα. οὐδεὶς D γάρ ποτε ἀνακείμενος καὶ ῥέγχων τρόπαιον ἔστησεν ἀπὸ τῶν πολεμίων· ἀλλὰ πρὸς τὸ τῶν πόνων τέλος ἀφορᾶν, ὡς πολλὴν οἴσει καὶ μεγάλην τὴν φιλοτιμίαν. ταῦτα μὲν οὖν ἐμοὶ δίκαιά τε ἔδοξε καὶ συμφέροντα ὁμοῦ καὶ αὐτός τε ποιήσω πρῶτος καὶ τοῖς ἄλλοις συμβουλεύσω. εἰ δέ τισιν ὑμῶν πρὸς τὸ τῶν πόνων καὶ τῶν κινδύνων ἀφορῶσι μέγεθος, οὐ μάλιστα δοκεῖ τοιούτοις ἐπιχειρητέον εἶναι, ἀλλ' ἐγὼ πρῶτος τήν τε ναῦν ἐμπρήσω καὶ τὰ ὅπλα ἔχων βαδιοῦμαι· συνέψεται δὲ καὶ ὅστις εἵλετο ἐμοὶ συγκινδυνεύειν. οἱ δὲ λοιποὶ, P. 567 τὰς ναῦς ἔχοντες, ὅ,τι φίλον ὑμῖν καὶ λυσιτελὲς δοκεῖ, ποιεῖ-

1. ἀντιστιθείη P.

tiae atque prudentiae. Nam a ventis et mari interclusos, aliud iter invenisse, quo ad finem nobis propositum perveniamus, prudentiae optimo iure adscribatur. Iustitiae autem, res omnes prae salute amici contempsisse. Fortitudini, quod nec itineris longi molestia ac defatigatione, nec transitu per multas gentes, quae nobis se oppositurae essent, perculsi atque consternati, a recto tramite officioque deflexerimus. Quid igitur tibi vis? dicet quispiam: ut quoniam in oras Macedoniae navibus deferri non possumus, eas hic tamquam inutiles concrememus, ipsi cum armis per continentem ad imperatorem gradiamur, quod illi perquam fructuosum, nobis vero gloriosum acciderit. Nec impedimenta et offendicula in medio occurrentia perpendentes, ab hoc labore deterreri oportet. Quis enim unquam recubans supinus et stertens, de hostibus trophaeum erexit? Sed finis laborum ante oculos habendus est, quem plurimus et eximius honos comitabitur. Haec ego iusta et utilia censui, factoque ipso me ducem et suasorem aliis exhibebo. Quod si quibusdam vestrum magnitudinem laborum periculorumque considerantibus, minime istuc aggrediundum videtur, ego sane primus navim flammis exuram et arreptis armis iter invadam: sequetur, quicumque adversus casus participare mecum voluerit: ceteri salvis navibus, quod placuerit et ex usu iudicaverint, faciant licet. Sic Persas primores affatus Amu-

A.C. 1343 τε." οὕτω πρὸς τοὺς ἐν τέλει τῶν Περσῶν Ἀμοὺρ διαλε- V. 455 χθεὶς, πάντας μὲν ἔπεισεν ὡς δίκαιά τε ὁμοῦ καὶ λυσιτελοῦντα συμβουλεύει. εἵλοντο δὲ ἑξήκοντα μόνον ναύαρχοι συγκινδυνεύειν μετὰ τῶν πληρωμάτων. οἱ δὲ ἄλλοι ἰσχυρίζοντο, ὡς ὀλίγῳ ὕστερον οὐρίων τυχόντες τῶν ἀνέμων ἐλεύσονται εἰς τὴν Μακεδονίαν αὖθις τῷ σατράπῃ συνεσόμενοι. οὕτω μὲν οὖν ἐδέδοκτο κοινῇ, καὶ ἐκ τῆς Εὐβοίας εἰς τὴν Λοκρίδος παράλιον ἐλθόντες, οἱ ἄλλοι μὲν ἡσύχαζον ἐν ταῖς ναυσὶν, Ἀμοὺρ δὲ καὶ οἱ ἑξήκοντα ναύαρχοι, οὓς ἔδει πρὸς τὸ B τόλμημα συναίρεσθαι ἐκείνῳ, ἀνελκύσαντες τὰς ναῦς καὶ ὅπλα τε ἀναλαβόντες καὶ ἄλευρα ἐπιφερόμενοι, οἷς ἔμελλον διατραφήσεσθαι πρὸς τὴν ὁδὸν, καὶ Ἀμοὺρ αὐτὸς τοῖς ἄλλοις ὁμοίως πᾶσιν, ηὐλίσαντο αὐτοῦ τὴν νύκτα παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ὡς ἅμα ἕῳ τὰς ναῦς ἐμπρήσαντες, τῆς εἰς Βέῤῥοιαν ἔχωνται φερούσης. τῆς νυκτὸς δὲ ἐκείνης τῶν ἐναντίων πνευμάτων παυσαμένων, οὐρίων δὲ ἐπιπνευσάντων, τὰς ἀνειλκυσμένας καθελκύσαντες καὶ ἅμα πάσαις ἄραντες ἱστία, εἰς τὴν ὑστεραίαν προσέσχον οὐ μακρὰν Θεσσαλονίκης ἐν λιμένι τοῦ Κλωπᾶ προσαγορευομένῳ, τοῦτο μὲν οἰόμενοι καὶ C μέγαν δοῦκα ἐν Θεσσαλονίκῃ εἶναι καὶ βουλόμενοι εἰ τύχοι πρὸς ἐκεῖνον ναυμαχεῖν, τοῦτο δ' ὅτι καὶ ἡ ἀντιπέραν παράλιος τῆς Βοτιαίας ἀλίμενος τὰ πολλά ἐστι καὶ τοσοῦτον ἐν ταὐτῷ στόλον ὑποδέχεσθαι μὴ δυναμένη.

D ξδ'. Τὸ μὲν οὖν Περσικὸν αὐτίκα, ἐπεὶ ἐπύθοντο τὸν

rius, fidem fecit se aequum et utile consulere. At enim non plus sexaginta navarchi cum classiariis remigibus illi se associare instituerunt: reliqui brevi spatio ubi ventum propitium essent nacti, in Macedoniam cursum directuros rursumque cum eo futuros asseverarunt. Postquam inter illos communiter ita convenit, ex Euboea ad Locridis littora delati, alii in navibus permanserunt: Amurius autem et sexaginta navarchi, quos tanti facinoris consortes illi esse oportebat, subductis navigiis et armis assumptis, commeatuque in viam deprompto, iuxta littus pernoctarunt, ut mane exustis illis Berrhoeam iter capesserent. Nocte porro illa, cum venti luctantes posuissent et secundi spirarent, deductis denuo, quas subduxerant, navibus et sublatis velis, omnes simul die sequenti portum non procul Thessalonica Clopam appellatum, tenuerunt, partim quod magnum ducem Thessalonicae degere arbitrarentur vellentque cum eo, si possent, navale praelium miscere, partim quod adversa ora Botiaeae importuosa esset tantamque classem eodem loco nequiret recipere.

64. Persae, simul ut magnum ducem Byzantium vela fecisse audieruut, Thessalonicensem agrum universum incursantes, magnas

[A.C. 1343] μέγαν δοῦκα ἀποπεπλευκέναι εἰς Βυζάντιον, τὰ περὶ Θεσσαλονίκην ἅπαντα ἐπιδραμόντες χωρία ἐληΐζοντο καὶ ἠνδραπόδισαν οὐκ ὀλίγους. Ἀμοὺρ δὲ εἰς τὴν ὑστεραίαν πεντήκοντα ναῦς ἀπολεξάμενος, ἔπεμψεν εἰς Πύδναν, ὡς ἐκεῖθεν τοὺς μὲν ἡμίσεις ἥξοντας εἰς Βέῤῥοιαν, ὡς ἅμα βασιλεῖ ἐλευσομένους εἰς Θεσσαλονίκην, τοὺς ἐπιλοίπους δὲ ἐπανήξοντας ταῖς ναυσί. βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ πύθοιτο τοὺς βαρβάρους Πύδνῃ προσχόντας, διὰ σπουδῆς μὲν ἐποιήσατο πάσης τὴν ὑπὸ Κράλην τελοῦσαν χώραν μηδὲν ζημιωθῆναι, καὶ πέμψας ἐκέλευε πάντας [P. 568] εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ φρούρια εἰσάγεσθαι, τὴν ἔφοδον μηνύων τῶν βαρβάρων. καὶ ἠνδραποδίσθη γε ἐξ ἐκείνων οὐδὲ εἷς· οὔτε μὴν ἐκ τῆς ὑπὸ βασιλέα τελούσης χώρας. αὐτὸς δὲ Θετταλῶν τε τοὺς ἀρίστους καὶ Βεῤῥοιωτῶν τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ἀξίαις τε ἀμειψάμενος καὶ εὐεργεσίαις ταῖς προσηκούσαις, ἔπειτα καὶ τὴν ἄλλην στρατιὰν προνοίας τῆς δεούσης ἀξιώσας, καὶ Μανουὴλ τὸν νεώτερον τῶν υἱῶν Βεῤῥοίας καὶ τῶν ἄλλων πολιχνίων, ἃ προσεχώρησαν αὐτῷ, ἀποδείξας ἄρχοντα, συστήσας δὲ αὐτῷ καὶ Ἄγγελον τὸν ἀνεψιὸν, ὃς Θετταλίας πρότερον ἐνεχειρίσθη τὴν ἀρχὴν, καὶ κελεύσας, ἤν τι δέωνται, ἑκάτερος ἀλλήλοις ἐπιμαχεῖν, τύπον τε ἐκθέμενος [B] αὐτοῖς ἡμέρου καὶ ἀνεπαχθοῦς ἀρχῆς, καὶ τὰ ἄλλα εὖ διοι- [V. 456] κησάμενος, πρεσβείαν ἐποιεῖτο καὶ πρὸς Κράλην. ἐδήλου τε, ὡς, εἰ καὶ ἐκείνῳ αἱ πρὸς αὐτὸν ἀπαγορευθεῖεν σπονδαὶ καὶ ἡ συμμαχία, ἀλλ' αὐτὸς μεμνημένος τῆς τιμῆς καὶ τῆς φι-

20. δέονται P.

hominum pecorumque praedas egerunt. Amurius altero die delectas naves quinquagenas Pydnam mittit, ut inde pars militum dimidia Berrhoeam vadat et cum imperatore Thessalonicam proficiscatur, altera pars cum navibus redeat. Imperator, barbaris Pydnam appulsis, diligentissime cavit, ne quid Cralis provincia detrimenti acciperet, circummissisque nuntiis infestum eorum adventum significavit et monuit, ut in urbes et castella se omnes reciperent. Nemo tamen inde, ut neque e locis imperatori subiectis, in servitutem abreptus est. Qui Thessalorum et Berrhoeotarum optimates pro studio erga se dignitatibus et donis remuneratus et exercitum qua par erat cura dignatus, et Manuele filio iuniore Berrhoeae aliisque oppidulis recenter ad auctoritatem suam adiunctis praefecto, eique Angelo consobrino, cui ante Thessaliae gubernatio commissa fuerat, commendato, cum mandatis, ut, si opus esset, alter alterum defenderent, forma insuper mansueti ac minime molesti imperii praescripta, et ceteris quoque probe constitutis: oratores ad Cralem misit, qui indicarent, quamvis foedus secum percussum et inita societas ab eo dissoluta esset, nihilo minus memorem se honoris

A.C. 1343 λίας, ἧς ἀπέλαυσε διάγων παρ' αὐτῷ, μήτε κεκινῆσθαι πρὸς ὀργὴν, μήτε διαλελυκέναι τὰς σπονδὰς, ἄτοπον εἶναι ἡγησάμενος, μὴ ἔργοις αὐτοῖς θέσθαι φανερὸν, εἰς οἷον ὄντα περὶ τὸ ἀμείβεσθαι τοὺς φίλους εἵλετο αὐτὸς ἐπιδείξασθαι τοσαύτην εὔνοιαν. καὶ νῦν μὲν τῆς Περσικῆς στρατιᾶς ἐλθούσης πρὸς αὐτὸν καὶ δυναμένης βλάπτειν, αὐτούς τε κωλῦσαι κε-
C λεύσας μὴ κακοῦν τὴν χώραν, ὡς φιλίαν οὖσαν καὶ συμμαχίδα· καὶ ὕστερον ὅ,τι ἂν δύναιτο ὠφελήσειν. ἐπ' αὐτῷ δὲ εἶναι ἢ εὐγνωμονεῖν περὶ αὐτὸν φίλον ἀγαθὸν μάλιστα ἐσόμενον, ἢ αἱρεῖσθαι πολεμεῖν ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει εὐλόγῳ καὶ δικαίᾳ. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ προσηγόρευεν αὐτόν τε καὶ Ἑλένην τὴν γυναῖκα, ὡς ἅμα στρατιᾷ τῇ Περσικῇ βαδιούμενοι εἰς Διδυμότειχον. ταῦτα δὴ πάντα ἐφ' ἡμέραις πεντεκαίδεκα διαπραξάμενος, τὴν ἐκ Θετταλίας καὶ Βεῤῥοίας ἔχων στρατιὰν ἅμα τοῖς ἄλλοις, οἳ αὐτῷ συνῆσαν πρότερον καὶ τῶν Περσῶν συνεπομένων, ἧκεν εἰς Θεσσαλονίκην. ἐν δὲ ταύταις ταῖς ἡμέραις ἡ ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Περσῶν οὖσα στρατιὰ, ἄλλα τε ἐκάκου τὴν χώραν, ὅσα εἰκὸς βαρβάρους καὶ πολεμίους, καὶ δύο κώμας τετειχισμένας καὶ πύρ-
D γους ἐχούσας διεπόρθησε, τῶν ἐχόντων ταύτας γεωργῶν ὑπὸ δέους παραδεδωκότων σφᾶς αὐτοὺς καὶ ἀνδραποδισθέντων. Ἀμοὺρ δὲ ἐπεὶ ἐπύθετο ἐγγὺς εἶναι βασιλέα, αὐτὸς μὲν ἔφιππος μετὰ ὀλίγων τῶν ἀρίστων, (οὐ γὰρ εὐπόρουν ἵππων,) πᾶσα δὲ ἡ στρατιὰ πεζῇ ἑπόμενοι, εἰς ὑπάντησιν τοῦ βασι-

12. βαδιούμενος M. 14. διαπραξάμενοι P. 24. τοῦ om. P.

et humanitatis, quam apud ipsum commorans expertus esset, neque ad iram commotum esse, neque foedus temerasse; quod absurdum duceret, non opere ipso palam ostendere, quem in gratia amicis referenda virum ipse tam benevole tractare voluerit. Et nunc missa sibi Persarum auxilia, quae damnum dare possint, ab eius regione, ut amica et socia, vexanda prohibuisse, et de cetero quoque quantum efficere possit, ei commodaturum. In eo autem situm, aut bonam fidem optimi et constantis amici agnoscere, aut rationi et iustitiae adversantem, bellum facere. Posthaec ipsum et coniugem Helenam, ut cum Persicis copiis Didymotichum abiturus, valere iubet. His igitur omnibus quindecim dierum spatio transactis, cum Thessalico et Berrhoeensi delectu, et quos prius habebat, et cum Persis praeterea Thessalonicam venit. Per dies illos Persae, qui in navibus erant, cum aliis modis Thessalonicae vicina deformarunt, ut barbari nimirum iidemque hostes, tum vicos duos munitos cum turribus devastarunt, agricolis, qui se prae metu dedebant, servitute multatis. Amurius ut imperatorem appropinquare cognovit, cum paucis optimatibus in equis (non enim his abundabant) toto agmine

λέως ᾔεσαν. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἤδη οὐ μακρὰν ἀλλήλων, τοῦ ἵπ- A.C. 1343 που ἀποβὰς ὁ Ἀμοὺρ, προσεκύνει τε τὸν βασιλέα καὶ ἐβάδιζε πρὸς αὐτὸν πεζός. πέμψας δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευε τοῦ ἵππου ἐπιβαίνειν καὶ ἐπείθετο πολλὰ πρότερον περὶ τοῦ P. 569 πεζὸς ἐλθεῖν φιλονεικήσας. προσαγορεύσαντες δὲ ἀλλήλους, ᾔεσαν εἰς τὰς σκηνὰς καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο οὐ πολὺ ἄπωθεν Θεσσαλονίκης ἐν ἑπτὰ ἡμέραις. πρεσβείαν δὲ Ἀμοὺρ πρὸς τοὺς ἐν Θεσσαλονίκῃ πεποιημένου καὶ παραινοῦντος προσχωρεῖν ἑκόντας βασιλεῖ καὶ τὴν πόλιν παραδιδόναι, τούς τε αἰχμαλώτους ἀπολύσειν αὐτοῖς, εἰ πείθοιντο, ἐπαγγελλομένου, ἀπεκρίναντο οὐδὲν ἐπιεικές. δείσαντες δὲ οἱ Ζηλωταὶ, μὴ οἱ τὰ βασιλέως ἔνδον ᾑρημένοι, καιροῦ λαβόμενοι ἐπιτηδείου καὶ τὸν δῆμον ἀναπείσαντες, τεθορυβημένον ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἄλλως τε καὶ ἐλπίσαντα τοὺς αἰχμαλώτους αὐτοῖς ἀπολυθήσεσθαι, ἐπίθωνται καὶ κρατήσωσιν αὐτῶν, ἔγνωσαν ἐπὶ ὠμότητα καὶ φόνους χωρεῖν, ἵνα δι' αὐτῶν καὶ B τοὺς ἄλλους ἐκφοβῶσι. καὶ Παλαιολόγον τέ τινα ἐκ τῶν ἀρίστων, οἴκοι σχολάζοντα διὰ τὸ ὑποπτεύεσθαι καὶ μηδεμίαν αἰτίαν τοῦ ἀποθανεῖν παρεσχημένον, ἐξαρπάσαντες ἀπέσφαξαν ἐπὶ τῆς δημοσίας ἀγορᾶς, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, ἔπειτα καὶ τὸ σῶμα διελόντες τετραχῇ, τὰ μὲν τμήματα ἐν ταῖς πόλεως πύλαις ἀπηώρησαν ἑκάστῃ τμῆμα· τὴν κεφαλὴν δὲ δόρατι ἐνθέμενοι καὶ τὰ ἔγκατα σύροντες ἀνηλεῶς περιῄεσαν τὴν πόλιν. Γαβαλᾶν δέ τινα ἐκ τῶν μέσων πολι-

10 ἀπολήσειν P. 15. ἐπίθονται P. 18. καὶ om. P.

pedibus prosequente, ei se fert obviam. Parum inter se distantibus, Amurius ab equo descendens eum adorat et pedibus propius accedit, quem imperator per nuntium rursus equum conscendere iubet. Consalutatione peracta, in tabernacula concedunt, castraque non procul Thessalonica diebus septem locant. Amurius per legatos hortatur oppidanos, uti imperatori urbem seque tradant. Si faxint, captivos donaturum pollicetur. Illi aequi bonique nihil respondent. Zelotae metuentes, ne, qui intra moenia erant imperatoris partium, tam bella occasione utentibus, incitatoque ab iisdem populo a barbaris turbato et captivos sibi dimissum iri sperante, invaderentur opprimerenturque, ad saevitiam et caedes procedendum censuerunt, quo per illos aliis quoque terrorem incuterent. Et Palaeologum quendam ex optimatibus domi delitentem, quod in suspicionem venerat, et qui cur moreretur nihil meruerat, raptum in foro publice peremerunt, amputatoque capite et corpore in partes dissecto, eas per portas suspenderunt. Caput autem hastili praefixum gestantes et viscera crudelem in modum distrahentes, urbem obambulabant. Tum Gabalam quendam sortis mediae civem, prius au-

A.C. 1343 τῶν τὰ ὦτα πρότερον ἐκτεμόντες καὶ τὴν ῥῖνα, καὶ τὰ ἄλλα
C μέλη διαλωβησάμενοι, ἔπειτα ἀπέκτειναν. ἑτέρων δὲ οὐκ ὀ-
λίγων τοιούτων ῥῖνας καὶ ὦτα ἐκτεμόντες, ἔπειτα κατεδί-
κασαν ἀειφυγίαν, καὶ ἀνοίξαντες τὰς πύλας, ἐξήλαυνον τῆς
πόλεως. τῶν δὲ ὀδυρομένων καὶ τὴν αἰτίαν δεομένων ἐκδι-
V. 457 δάσκεσθαι, δι' ἣν τοιαῦτα ὑπομένειν κατεκρίθησαν, οὐδὲν
πλέον ἀπεκρίναντο οἱ Ζηλωταὶ, ἢ ὅτι εἰδεῖεν αὐτοὺς τὰ Καν-
τακουζηνοῦ σαφέστατα ᾑρημένους. οἱ μὲν οὖν οὕτως ὀδυρό-
μενοι, ἐπεὶ πρὸς οὐδὲν ἕτερον εἶχον χρῆσθαι ἑαυτοῖς, εἰς τὸ
τῶν βαρβάρων ἀπεχώρουν στρατόπεδον πρὸς βασιλέα. βασι-
λεὺς δὲ ἐπεὶ τὸ προσάγεσθαι τὴν πόλιν ἄπορον ἑώρα, Μα-
νουὴλ μὲν τὸν υἱὸν καὶ Ἄγγελον τὸν ἀνεψιὸν τήν τε ἐκ Θετ-
ταλίας καὶ Βεῤῥοίας ἔχοντας στρατιὰν, ἐκέλευεν εἰς τὰς ἰδίας
ἀρχὰς ἀποχωρεῖν. αὐτὸς δὲ ἀπολειφθεὶς μεθ' ὧν ἦγεν οἴ-
D κοθεν, καὶ Περσῶν τοῖς ἀρίστοις διακοσίοις ἵππους παρασχό-
μενος, καὶ ἐκ τῆς ἄλλης στρατιᾶς ἑξακισχιλίους ἐπιλέκτους
πεζοὺς παραλαβὼν, ἅμα Ἀμοὺρ ἐκ τῆς ἠπείρου εἰς Θρᾴκην
ἀπεχώρουν. τὴν δὲ ἄλλην στρατιὰν ἐκέλευον ἐν ταῖς ναυσὶν
εἰς Περιθεώριον ἐλθεῖν, ὡς ἐκεῖ συμμίξοντας ἀλλήλοις. ἐ-
πεὶ δ' οἱ μὲν ἐκ θαλάττης, οἱ δ' ἐκ τῆς ἠπείρου πάλιν ἐν
ταὐτῷ ἐγένοντο, Περιθεώριον ἐπολιόρκουν περιστρατοπεδευ-
σάμενοι. Ἀβδηρῖται δὲ προσῆλθον ἑκοντὶ δεσμώτην ἀγαγόν-
τες καὶ Γουδέλην τὸν τῆς βασιλίδος Ἄννης οἰνοχόον, ὃν ἐπὶ
τῆς ἀρχῆς αὐτῶν κατέστησεν ὁ μέγας δοὺξ μετὰ τὴν βασιλέ-

21. ἐπιστρατοπεδευσάμενοι P.

ribus, naso ceterisque membris mutilatum occiderunt. Alios item complures eiusdem ordinis naribus et auribus truncatis, urbe in sempiternum exilium expulerunt. Quibus lamentantibus causamque sciscitantibus, ob quam talibus suppliciis damnati essent, hoc tantum Zelotae responderunt, constare sibi, ipsos apertissime Cantacuzeno favere. Sic igitur lamentantes, quoniam se inutiles iam videbant, ad barbarorum castra, imperatorem conventuri, adierunt. Is cum non videret, quo pacto urbem in potestatem adduceret, Manuelem filium et Angelum consobrinum cum copiis, quas e Thessalia et Berrhoea ducebant, ad illorum praefecturas remisit: ipse relictus cum iis, quos per se adduxerat, ducentis Persarum optimatibus equis suppeditatis, et de reliquo exercitu sex electorum peditum millibus ascitis, socio Amurio e continenti in Thraciam recessit: reliquum copiarum navibus Peritheorium venire, ut ibi coniungerentur, praecepit. Navali iam pedestrique in unum conflato exercitu, Peritheorium obsidione circumdederunt. Abderitae autem sponte se dediderunt, Gudelem, qui erat Annae imperatrici ad cyathum, simul vinctum adducentes, quem magnus dux post impe-

ως εἰς Τριβαλοὺς ὑπερορίαν προσκεχωρηκότων δέει. ἐπαι- A.C. 1343 νέσας δὲ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς καὶ τοῦ τότε τῷ καιρῷ προσή- P. 570 κοντα πεποιηκέναι μὴ φιλονεικήσαντας ἐπιχειρεῖν τοῖς ὑπὲρ δύναμιν, καὶ τοῦ αὖθις ἐπανήκοντι προσκεχωρηκέναι μελήσαντας μηδὲν, ἐκείνοις μὲν ἄρχοντα ἐπιστήσας, οἴκαδε ἀπέπεμπε· Γουδέλῃ δὲ τά τε ἴδια κελεύσας ἀποδοθῆναι καὶ οἴκοθεν πλείω παρασχὼν, ἔπειτα καὶ Ἰάκωβον τὸν Βρουλᾶν ὄντα ἐκ τῶν οἰκετῶν καὶ Σαλατίνην ἐκ τῶν Περσῶν ἕνα ἅμα ἐκείνῳ ἐξέπεμπεν εἰς Βυζάντιον πρὸς βασιλίδα πρέσβεις. ἡ πρεσβεία δὲ ἦν περὶ εἰρήνης. καὶ πρῶτα μὲν ἐμαρτύρετο τὸν θεὸν, ὡς οὐ μόνον αὐτῇ οὐκ ἐπιβουλεύσειεν ἔργῳ ἢ βασιλεῖ τῷ υἱῷ, ἀλλ' οὐδὲ μέχρι λογισμῶν αὐτῷ τι περὶ αὐτὴν προσκεκρουκότι συνειδείη. αὐτὴν δὲ ὑπὸ συκοφαντῶν ἀνθρώ- B πων καὶ οὐδὲν ὑγιὲς, οὔτε ποιεῖν, οὔτε λέγειν μεμελετηκότων παραχθεῖσαν ἔφασκε τὸν ἐμφύλιον τουτονὶ πόλεμον κεκινηκέναι, ὃς ἄχρι νῦν πολλῶν τε καὶ μεγάλων αἴτιος Ῥωμαίοις κατέστη συμφορῶν καὶ ἔτι μειζόνων ἔσεται, ἂν μὴ καταλυθῇ. καὶ αὐτὸν δὲ μεγάλαις μὲν χρήσασθαι συμφοραῖς διὰ τὸν πόλεμον, καὶ κινδύνοις φοβεροῖς περισχεθῆναι θάνατον ἀπειλοῦσι· τοῦ θεοῦ δὲ ὅμως ἵλεω τυχόντα, τῶν κινδύνων τε ἐκείνων ἀπηλλάχθαι, καὶ νῦν ἐπανήκειν τοῦ κρείττονος συναιρομένου. συνορῶντα δὲ ὡς τά τε μέλλοντα κακὰ ἐκ τοῦ πολέμου πᾶ- C σαν ὑπερβήσεται ὑπερβολὴν, καὶ τὰ ἐκ τῆς εἰρήνης ἀγαθὰ

2 καὶ τοῦτό τε P. 3. ἐγχειρεῖν M. 11. τὸν add. M. 14. οὐδὲ P.

ratoris ad Triballos discessum timore sese tradentibus praefectum attribuerat. Laudatos imperator, tum quod tempori se accommodassent et supra vires quidquam audere noluissent, tum quod ad reducem sine cunctatione aliqua se adiunxissent, praefecto illis creato, domum dimittit, Gudelae sua restitui iubens et ultro ei plura suppeditans. Deinde Iacobum Brulam e ministris domesticis et Salatinen e Persis Byzantium ad imperatricem de pace legat. Ac primum quidem Deum testatur, se non solum illi aut filio imperatori non insidiatum re: sed nec cogitatione tenus in eum collatae alicuius offensionis sibi esse conscium, verum ipsam a calumniatoribus, qui neque facere, neque dicere quidquam probum ac sincerum statuissent, circumventam, hoc civile bellum excitavisse, quod hactenus multas et saevas clades Romanis peperisset et nisi finiretur, saeviores pariturum esset. Et se quidem huius belli causa gravibus infortuniis pressum, periculisque horribilibus et mortem ipsam intentantibus cinctum fuisse, verumtamen Deo bene favente, et illa depulisse, et nunc eodem bene iuvante, postliminio reverti. Cum autem perspiciat, quae mala ex bello istoc emanatura sint, modum nullum habitura, et vicissim bona ingentia

A.C. 1343 ὁμοίως μεγάλα τε καὶ δυνάμενα τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν
κινδυνεύουσαν ἀνακτᾶσθαι, τὴν πρεσβείαν πεποιῆσθαι τὴν
περὶ τῆς εἰρήνης ταύτην καὶ δεῖσθαι αὐτῆς, μὴ περιορᾶν
διὰ τήν τινων μοχθηρίαν καὶ ἀγνωμοσύνην τὴν Ῥωμαίων ἡ-
γεμονίαν διαφθειρομένην. καὶ ἐξαρχῆς γὰρ ἄχρι νῦν πολλὰ
συμβεβηκέναι τὰ δεινὰ καὶ χαλεπὰ, καὶ τὴν χώραν ἅπασαν
καὶ τὰς πόλεις διεφθάρθαι ὑπ' ἀλλήλων πολιορκουμένας καὶ
διαφθειρομένας ἐπιδρομαῖς καὶ λεηλασίαις· μέτρια δὲ ὅμως
εἶναι, οἷα δὴ Ῥωμαίων Ῥωμαίοις ἐπιόντων καὶ οἶκτόν τινά
ποτε καὶ τῶν ἀτυχούντων λαμβανόντων. τὰ προσδοκώμενα
D δὲ τοσούτῳ καὶ δεινότερα καὶ φοβερώτερα, ὡς τὰ παρελ-
θόντα, πρὸς αὐτὰ παραβαλλόμενα, εὐτυχίας τόπον ἐπέχειν
πρὸς ἀκροτάτην κακοπραγίαν. βάρβαροι γὰρ ἤδη εἶναι Πέρ-
σαι οἱ τὸν πρὸς Ῥωμαίους ἐπιτετραμμένοι πόλεμον κἀκείνῳ
V. 458 συμμαχήσοντες, οἷς τὸ φονεύειν τρυφὴ καὶ τὸ ἐξανδραπο-
δίζεσθαι καὶ ἀποδίδοσθαι ἐπὶ δουλείᾳ κέρδους ἥδιον παντὸς,
καὶ οἶκτος οὐδὲ εἷς, οὐδὲ ἔλεος τῶν ἀτυχούντων, οἷα δὴ φύ-
σει πολεμίων ὄντων διὰ τὴν περὶ τὸ σέβας ἀκροτάτην ἐναν-
τιότητα. καὶ τούτου ἔλεγε τοῦ κακοῦ οὐκ ἐκεῖνον ἦρχθαι
πρῶτον, ἀλλ' Ἀπόκαυκον τὸν παρακοιμώμενον, ὃς αὐτῷ εἰς
Βέῤῥοιαν ἐπιστρατεύσας καὶ πολλὴν καὶ ἀγαθὴν ἄγων στρα-
P. 571 τιὰν Ῥωμαίων, οὐκ ἀγαπητὸν ᾠήθη, εἰ μὴ καὶ Πέρσας ἐπα-
γάγοι, οἳ πολλὰ ἐκάκωσαν τὴν χώραν ἐκείνην, κτείνοντες καὶ
ἐξανδραποδιζόμενοι τοὺς προστυχόντας καὶ πυρὸς ἔργον πά-

ex pace oritura, quaeque aegram ac labantem Romanam rem publicam sustentare ac recreare possint, hanc legationem de pace mittere voluisse rogareque, ne eam propter nonnullorum malignitatem atque stultitiam, imperium Romanum evertentem, despiciat. Nam et a principio usque ad illum diem multa dira et acerba evenisse, totamque regionem et urbes alternis obsidiis, impressionibus ac depopulationibus afflictatas esse: attamen censenda videri mediocria (utpote Romanis in Romanos incurrentibus et aliquando miseris misericordiam tribuentibus) prae illis, quae tanto tetriora et horribiliora erunt, ut propter eorum immensitatem praeterita cum ipsis comparata felicitatis nomen obtinere queant. Barbaros enim Persas, ut socios suos, contra Romanos esse praeliaturos, quibus homines iugulare ludus et captos abducere atque in servitutem vendere quovis lucro dulcius: nec in aerumnosos ullus humanitatis sensus ullave commiseratio, natura nimirum hostibus propter summam in divino numine colendo discrepantiam. Atque illius mali non se, verum sacri cubiculi praefectum Apocauchum auctorem extitisse, qui Berrhoeam adversus illum Romanos multos ac strenuos ductare non satis existimasset, nisi et Persas adiecisset, qui

σας κώμας πεποιημένοι. ᾧ διδασκάλῳ κεχρημένος ἐπὶ τὴν A.C. 1343 τοιαύτην τετράφθαι πεῖραν, καὶ μηδεμιᾶς διὰ ταύτην εἶναι ἄξιος αἰτίας, εἰ μὴ δυνάμενος πρός τε βαρβάρους ὁμοῦ καὶ Ῥωμαίους ἀντιτάττεσθαι, τοῖς ὁμοίοις καὶ αὐτὸς ἐχρήσατο συμμάχοις. ἃ συνορῶσαν καὶ αὐτὴν ὡς δεινὰ καὶ τήν τε ἀρχὴν διαφθεροῦντα καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἐκεῖ κριτήριον μεγάλην οἴσοντα τὴν καταδίκην, εἰ διὰ φιλονεικίαν καὶ ψευδεῖς συκοφαντίας καὶ διαβολὰς τὸ Χριστιανῶν αἷμα προϊεμένη φαίνοιτο χεῖσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, πεισθῆναι πρὸς B τὴν εἰρήνην, πρὶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων τι διεφθάρθαι. περιμενοῦσι γὰρ Ῥωμαίων οὐδένα ἀδικοῦντες, ἄχρις ἐπανήξουσιν καὶ οἱ πρέσβεις. τὸ δὲ ἐφ' ὁποίοις δεῖ γενέσθαι, οὐ τοῦ παρόντος εἶναι καιροῦ δηλοῦν, ἀλλ' εἰ μόνον πείθοιτο, πρέσβεις πέμπειν πρὸς αὐτόν, οἳ διαλέξονται, ὅσα ἂν αὐτῇ καὶ πατριάρχῃ καὶ τοῖς ὑπολειφθεῖσιν ἔτι τῶν πραγμάτων ἄρχουσι βέλτιστά τε εἶναι δοκῇ καὶ λυσιτελέστατα ἑαυτοῖς. πεποιθέναι δὲ αὐτὸν, ὡς τοῦ θεοῦ διδόντος χαίροντες ἐπανήξουσι καὶ τὰ πᾶσι κοινῇ Ῥωμαίοις συνοίσοντα κατωρθωκότες. τοιαύτη μὲν ἦν ἡ βασιλέως τοῦ Καντακουζηνοῦ πρεσβεία πρὸς C Ἄνναν τὴν βασιλίδα. Ἀμοὺρ δὲ καὶ αὐτὸς ἰδίᾳ συνεβούλευεν ἔχεσθαι τῆς εἰρήνης, ὡς τὰ μέγιστα λυσιτελούσης. αὐτὸς μὲν γὰρ καὶ πρότερον φίλος εἶναι βασιλεῖ τῷ Καντακουζη-

12. καὶ add. M.

loca illa latrociniis implevissent, obvios partim trucidantes, partim captivos abripientes et omnes vicos in cineres redigentes. Eo magistro se tale quippiam experiri, nec culpam commereri, si, cum barbaris et Romanis simul resistere non possit, similes et ipse socios asciverit. Quae quoniam et ipsa intelligat quam atrocia et imperio pestifera quamque gravem damnationem ei apud tribunal illud allatura sint, si nempe propter contentionem falsasque calumnias et obtrectationes Christianorum sanguinem a barbaris effundi patiatur, ad pacem inflecti debere, priusquam pernicies ab illis importetur: tantisper enim nulli Romano illaturos iniuriam, dum legati revertantur. In quas porro conditiones pacem fieri oporteat, non esse praesentis temporis indicare: sed si modo inducat in animum per legatos ad se missos exponere sibi quae illa et patriarcha ceterique Archontes ut optima atque commodissima probent, confidere se, eos divino munere cum gaudio reversuros, feliciter confectis, quae Romanis omnibus in commune conducant. Huiuscemodi fuit Cantacuzeni ad Annam imperatricem legatio, quam seorsum Amurius quoque hortabatur, uti pacem acciperet, quo nihil posset facere utilius. Nam et alioqui pluribus abhinc annis sibi cum Cantacuzeno amicitiam intercedere, in cuius gratiam Andronico imperatori non solum bello contra Phocaeam auxilium tule-

A.C. 1343 νῷ ἐκ πολλῶν ἐτῶν, καὶ διὰ τὴν αὐτοῦ φιλίαν βασιλεῖ τε τῷ Ἀνδρονίκῳ οὐ μόνον εἰς τὸν κατὰ Φωκαίας πόλεμον συμμαχίαν παρεσχῆσθαι, ἀλλὰ καὶ ὕστερον ἐπὶ Ἀλβανούς. καὶ ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων εἰς τὴν Ῥωμαίων οὐδέποτε ἐμβεβληκέναι, Ῥωμαίους πάντας ἡγούμενος ὑπὸ Καντακουζηνὸν τελεῖν τὸν βασιλέα, καὶ ἔτι τὴν ἰδιώτου τύχην στέργοντα. νυνὶ δὲ οὐκέτι φίλος εἶναι βασιλέως, ἀλλὰ δοῦλος, καὶ οὕτω παρεσκευάσθαι, ὡς οὐ πέμπων στρατιὰν βοηθεῖν, ἀλλ' αὐτὸς πα- D ρεῖναι καὶ τὴν ἴσην ἐπιδείκνυσθαι σπουδὴν, ἣν ἂν καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸν πόλεμον αἱρούμενος ἐποιεῖτο. δι' ἃ συνεβούλευεν αἱρεῖσθαι μᾶλλον τὴν εἰρήνην, τοῦ βασιλέως μάλιστα τὰ εἰς αὐτὸν γεγενημένα πρότερον διὰ τῶν ἀρχόντων τὴν ἀγνωμοσύνην ἀφιέντος καὶ τὸν πόλεμον κατατίθεσθαι ἐθέλοντος. οὐ μόνον γὰρ εἴ τι τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας κατελίπετο, ἀκέραιον διασωθήσεται, ἀλλὰ καὶ τὰ διεφθορότα ὑπὸ τοῦ πολέμου δυνατὸν πάλιν ἀνακτᾶσθαι. αὐτὸν δὲ ἀντὶ πολεμίου σύμμαχον ἐξέσται καὶ φίλον ἔχειν. τοιαῦτα μὲν καὶ ὁ Ἀμοὺρ διεπρεσβεύετο.

P. 572 ξε'. Ὁ μέγας δὲ δοὺξ ἐπεὶ πύθοιτο τὰ τῆς πρεσβείας,
V. 459 Σαλατίνην μὲν τὸν Ἀμοὺρ πρεσβευτὴν φιλοτίμως τε ὑπεδέξατο καὶ μετὰ μικρὸν ἐξέπεμψε δῶρα παρασχών. Βρουλᾶ δὲ τὸ γένειον περικείρας καὶ τὴν κεφαλὴν, ἔπειτα καὶ τοὺς B μυκτῆρας διαῤῥήξας καὶ τὰς κνήμας, ἀσβόλῳ τε τὸ πρόσωπον περιχρίσας, εἵλκυσε διὰ τῆς ἀγορᾶς οὕτως ὕφαιμον.

rit, sed etiam postea contra Albanos, et ex illo Romanos nunquam incursarit, cum omnes Cantacuzeno, quamvis adhuc privati fortuna contento, subesse arbitraretur. Nunc eiusdem imperatoris non amicum modo, sed insuper servum profiteri et sic animo affectum, ut non alios ei auxiliatum mittat, sed ipsemet coram praesens adsit, nec minus studii ac diligentiae pro eo usurpet, quam si pro se ac fortunis suis bellum gereret. Quare tanto magis pacem admittendam, maxime cum et imperator principum iniquitate in se commissa condonare et ab armis discedere paratus sit. Non enim tantummodo si quid rei Romanae supersit, integrum et incolume permansurum, sed et bello imminuta ac devastata reparari atque instaurari, et se pro hoste socium et amicum haberi posse. Haec per legatum etiam Amurius.

65. Caeterum magnus dux audita legatione, Salatinen Amurii legatum honorifice accepit pauloque post donatum dimisit. Brulam mento et capite rasis, naribusque et tibiis confractis, fuligine oppleta facie, sic cruentatum per forum trahendum curavit. Ad legationem autem sic respondit. Dedit ad Amurium litteras, quibus acerbas in imperatorem contumelias acervavit: ipsum Persam mode-

πρὸς δὲ τὴν πρεσβείαν οὕτως ἀπεκρίνατο. Ἀμοὺρ μὲν A.C. 1343 ἔγραφε πολλὰς κατὰ βασιλέως ὕβρεις καὶ χαλεπάς· αὐτοῦ δὲ καθήπτετο μετρίως, ὅτι Καντακουζηνῷ ἀκολουθεῖν αἱροῖτο, ἀνάξια ποιῶν τῆς σφετέρας εὐδοξίας· πλέον δὲ οὐδέν. βασιλεῖ δὲ ἔφασκεν, ὡς οὐ δέοιντο αὐτοῦ, οὔτε συμβασιλεύειν τοῖς βασιλέως παισὶ καὶ Ῥωμαίων ἄρχειν, οὔτ' αὐτοῖς ὁμοίως δοῦλον εἶναι. ἔτι γε μὴν οὐδ' αὐτῶν εἰ βούλοιτο δοῦλον εἶναι, καὶ δουλείαν τὴν αἰσχίστην εἰς ἱπποκόμους καὶ μαγείρους τεταγμένον, ἀλλὰ πολεμήσειν ἄχρι παντὸς καὶ C τάχιστα διαφθερεῖν. καὶ γὰρ τὸ περιεῖναι μέχρι νῦν, οὐχ ἡ σύνεσις, οὐδ' ἡ στρατηγία περιέσωσεν, ἀλλὰ τὸ πόῤῥω που ἐν Τριβαλοῖς πλανήτην διατρίβειν. νυνὶ δ' ἐπεὶ ἐγένετο ἐγγὺς, εἴσεσθαι τὴν ταχίστην, ὅτι βέλτιον ἦν αὐτῷ θητεύειν παρὰ Τριβαλοῖς, ἢ ἐγγὺς τῆς Ῥωμαίων γενόμενον βασιλείας, ἀμφισβητεῖν περὶ αὐτῆς. Βρουλᾶν δὲ μετὰ τὰς ποινὰς ἐκείνας τὰς ἀνημέρους τῷ ἐν τοῖς Κωνσταντίνου βασιλείοις τοῦ μεγάλου δεσμωτηρίῳ καθεῖρξαν. ὃς καὶ μικρὸν ὕστερον ἀνῃρέθη μετὰ τῶν ἄλλων συνδεσμωτῶν, τοῦ δήμου τῶν Βυζαντίων ἐπιθεμένου μετὰ τὴν Ἀποκαύκου τελευτὴν, ὥσπερ ὕστερον εἰρήσεται ὀλίγῳ. ταῦτα δὲ αὐτῷ ἐπράττετο, ἐκ παντὸς τρόπου τὸν πόλεμον κατασκευάζοντι καὶ βουλο- D μένῳ βασιλίδα τε ὁμοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν τολμωμένων ἀπάγειν τῆς εἰρήνης καὶ Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα πρὸς ἔχ-

3. ἀκολουθεῖναι P.

rate obiurgavit, cum aliud non scriberet, quam sua claritate rem indignam committere, qui Cantacuzenum sequeretur: in imperatorem haec illius maledicentia fuit, haud opus esse illo, neque ut loco collegae cum liberis imperatoris Romanos moderetur, neque ut cum ipsis aeque subditus sit. Quin etiamsi ipsis servire velit, quamquam in ministerio sordidissimo et abiectissimo, inter equisones et cocos videlicet, nolle eius operam, sed oppugnaturos eum semper et brevi admodum ad orcum demissuros. Nam quod usque in hunc diem fruatur spiritu, non prudentia aut arte imperatoria servatum esse, verum quia procul apud Triballos erro vixerit. Nunc quia propius adsit, primo quoque tempore experturum, melius ipsi fuisse apud eosdem Triballos mercedi dare operas, quam regressum in fines Romani imperii, illud sibi asserere. Brulam autem post immania illa supplicia in carcerem, in Constantini magni palatio incluserunt, qui et paulo post cum aliis vinctis, populo Byzantino post mortem Apocauchi, ut infra non longe docebimus, irruente interfectus est. Haec ille agebat, ut modis omnibus bellum strueret, et imperatricem huiusmodi facinorum terriculamentis a cogitationibus pacis avocaret: Cantacuzenum vero ad implacabile odium ultionemque provocaret. Noverat siquidem planissime, si

A.C. 1343 θραν ἄσπονδον καὶ ἄμυναν ἐκκαλεῖσθαι. ᾔδει γὰρ σαφέστα-
τα τὴν εἰρήνην αὐτὸν ἀπάξουσαν τῶν πραγμάτων τῆς ἀρχῆς,
καὶ οὐχ ὅτι πρῶτον εἶναι συγχωρήσουσαν Ῥωμαίων, ἀλλ'
οὐδὲ πολλοστὸν ἀπὸ τοῦ πρώτου. διὸ καὶ πολλῶν αἱμάτων
καὶ ἀνδραποδισμῶν καὶ φθορᾶς ἀμυθήτου τῶν Ῥωμαί-
P. 573 ων τὴν τοιαύτην ἠλλάττετο ἀρχήν. βασιλέα δὲ οὐδὲν ἐκώ-
λυσε τῶν παρανόμων ἔργων τουτωνὶ τῆς εἰρήνης ἀποσχέ-
σθαι, ἀλλὰ πᾶσαν ἐπίνοιαν ἐκίνει, ὥστε κατατίθεσθαι τὸν
πόλεμον. ᾔδει γὰρ οὐδὲν ἐπιεικὲς ἐκ τούτου συμβησόμενον
Ῥωμαίοις. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀμοὺρ ἐπανῆκε πρεσβευτής, ἀπήγ-
γελλε μὲν ὅσα συμβαίη περὶ Βρουλᾶν καὶ τὰς παρὰ τῶν
ἀρχόντων Ῥωμαίοις πρὸς τὴν πρεσβείαν ἀποκρίσεις, παρεί-
χετο δὲ καὶ τὰ γράμματα τὰ πρὸς Ἀμούρ. ὁ δὲ ὡς ἦσαν
ἐσφραγισμένα ταῦτα ἔχων, ἧκεν ὡς βασιλέα· μεμφομένου
δὲ ἐκείνου, εἰ περὶ αὐτοῦ τι φαῦλον ᾠήθη ὑποπτεύειν,
V. 460 οὐ τοιαύτην ἔφασκεν ἐκεῖνος γνώμην ἔχων μὴ λελυκέναι
B τὴν σφραγῖδα· ἀνόητος γὰρ ἂν εἴη παντάπασιν, εἰ τὴν βα-
σιλέως περὶ αὐτοῦ διάνοιαν ἀγνοοίη· εἰδὼς δὲ ὡς τοῖς
παρὰ Ῥωμαίοις ἄρχουσιν ὥσπερ τι τῶν ἀναγκαιοτάτων αἱ
πρὸς βασιλέα ὕβρεις ἐπιτηδεύονται, τούτου χάριν μὴ ἑτέρῳ
παρασχέσθαι ἀναγιγνώσκειν, ἵνα μὴ εἰς πολλῶν ἐμπέσῃ τὸ
βλάσφημα ἀκοάς, ἀλλ' ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν, ἵν' εἰ μέν τι
χρήσιμον ἐγγεγραμμένον ᾖ, λόγον τινὰ ποιήσωνται αὐτοῦ·

18. *ἀναγνοοίη* P.

pax iniretur, se amissis rerum gubernaculis non solum primum Romanorum, sed nec a primo quotumcumque tandem futurum. Idcirco per multum sanguinem, quem fundebat, per plagiatum et quanta dici non potest, Romanorum labem atque perniciem, ad excelsum hunc gradum grassabatur. At imperatorem nihil horum nefariorum operum a desiderio pacis abstinebat, qui totam mentem in eo defixerat, quomodo bellum exterminaretur, cum ex eo ad Romanos nihil aequi redundaturum sciret. Ubi legatus Amurii redit, et quid Brula factum esset renuntiavit, Archontum responsum exposuit, litterasque ad Amurium conscriptas porrexit; ille obsignatas ut erant ad imperatorem detulit. Quo factum eius culpante, interroganteque, num sinistrum aliquid de se suspicaturum putavisset, subiicit Amurius, non ea de causa epistolam se non resignasse; stultum enim fore prorsus, si eius de se iudicium ac voluntatem nondum perspectam et exploratam habeat. Sed cum non ignoret Archontas Romano imperatore conviciis et maledictis lacerando perinde atque negotio cuipiam etiam atque etiam necessario deditos, idcirco non alteri legendam tradidisse, ne probra illa ad multorum aures pervenirent, sed ad ipsum obsignatam afferre, ut

εἰ δὲ τὰ συνήθη ταῦτα, ὕβρεις καὶ λοιδορίαι, ἐπὶ τὰς τῶν A.C. 1343 γεγραφότων τρέπωνται κεφαλάς. ἐπαινέσαντος δὲ αὐτὸν τοῦ βασιλέως ἐπὶ τούτῳ, ἔπειτα ἀνεγινώσκετο τὰ γράμματα, καὶ ἦν οὐδὲν ὑγιὲς ἐγγεγραμμένον, ἀλλὰ πρός τε βασιλέα ὕβρεις αἰσχραὶ καὶ ἀγεννεῖς καὶ μέμψεις πρὸς Ἀμοὺρ, ὅτι C αὐτῷ ἀνέχοιτο ἀκολουθεῖν καὶ τὴν εὐγένειαν περιυβρίζοι. βασιλεὺς δ', ἐπεὶ οἱ ἐν Βυζαντίῳ οὐδεμίαν ἐλπίδα παρείχοντο εἰρήνης, ἀναγκαίως καὶ αὐτὸς ἐχώρει πρὸς τὸν πόλεμον καὶ ἠνάγκαζεν αὐτῷ τὰς πόλεις προσχωρεῖν ἢ ἑκούσας ἢ βιαζομένας. βασιλίδι δὲ Εἰρήνῃ ἐν Διδυμοτείχῳ μηδὲν ἕτερον περὶ βασιλέως πεπυσμένῃ, ὅτι μὴ πρὸς Βέῤῥοιαν διατρίβει προσχωρήσασαν, ἀπήγγελλεν ὁ ἀρχιερεὺς Διδυμοτείχου, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἤδη τῆς Χαλκιδέων εἴη ἐπιβὰς, καὶ ἐπιστεύετο αὐτίκα. ἦσαν γὰρ οὐδὲν μικρὸν περὶ ἐκείνου πεπυσμένοι, ἀλλ' ὡς πάντα τὰ ἐσόμενα εἰδότι προσεῖχον ἀκριβῶς. καὶ ἦσαν εὐθὺς ἐν κρότοις καὶ ἑορταῖς, καὶ τῆς ἐπανόδου βασιλέως πολλὰς θεῷ προσῆγον τὰς εὐχαριστίας. μετὰ τρίτην δὲ ἡμέραν ἐξ ἐκείνου καὶ ὁ Μουζάλων ἧκε παρὰ D βασιλέως καὶ ἀπήγγελλε πάντα ὡς ἐγένετο· καὶ πάλιν ἦσαν ἐν ταῖς ὁμοίαις ἑορταῖς ἤδη βεβαιότερον. Γλάβας δὲ Γεώργιος, ὃς τῶν εἰς Διδυμότειχον τεταγμένων ἄρχειν εἷς ἦν, ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀρχιερέα, εὐχὴν ᾔτει παρ' αὐτοῦ, ὡς εἰς βασιλέα ἀφιξόμενος· δεδοικέναι γὰρ, μὴ πρὶν ἐκεῖνον

6. περιυβρίζειν P. 13. ὁ add. M. ἤδη om. P. et εἴη ponit ante τῆς X.

si quid utile ibi scriptum fuerit, id minime parvi ducat: sin consueta, puta contumeliae et maledicta, in eorum, qui scripserunt, capita recidant. Commendat consilium imperator, leguntur litterae, nihil ibi probum, sed adversus imperatorem turpia et infanda convicia Amuriique reprehensio, quod non sine summo dedecore nobilitatis suae cum illo se coniunxisset. Imperator, quoniam Byzantii nullam spem pacis faciebant, necessario et ipse ad bellum administrandum et urbes ad deditionem volentes nolentesque cogere. Imperatrici vero Didymotichi, cum aliud de imperatore marito nihil comperisset, nisi apud Berrhoeam, urbem dedititiam, esse, episcopus nuntiavit, iam Chalcidicen pervenisse, cui statim adiuncta fides, quandoquidem nihil non magnum de eo sentiebant et ut venturorum omnium provido diligenter attendebant. Aguntur mox feriae, plausus edunt et reditum imperatoris deo impense gratulantur. Post diem tertium Muzalon ab imperatore adveniens, omnia ut gesta erant recensuit; rursumque feriae et quidem constantius celebratae. Georgius autem Glabas, unus praefectorum praesidii Didymotichensis, episcopum conveniens, ut sibi ad imperatorem profecturo bene precaretur, petebat, quod se timere diceret, ne ante illius

A.C. 1343 ἐπανήκειν τελευτήσας, τῆς ἡδίστης ὄψεως βασιλέως ἀποστερηθῇ. ὁ δ' ἐπέτρεπε μὲν πρὸς ἐκεῖνον ἀφικέσθαι· παρῄνει δὲ θαῤῥεῖν, ὡς ὄψεται βασιλέα καὶ εἰς τήνδε τὴν πόλιν
P. 574 ἐπανήκοντα καὶ πρός τινας ὑπηρεσίας χρήσιμος ἐκείνῳ ἔσται. μετὰ δέ τινα χρόνον, ἡνίκα καὶ αὐτὸν ἴδῃ πρὸς τὰ ἐκεῖθεν δικαιωτήρια κληθέντα, παρασκευάζεσθαι καὶ αὐτὸν, ὡς μετὰ μικρὸν ἀπολείψοντα τὸ ζῆν· οὕτω γὰρ εἶναι δεδογμένον παρὰ θεῷ. ταῦτα μὲν οὖν, ὥσπερ εἴρηται, ὕστερον ἀπέβαινε. βασιλέως δὲ Περιθεώριον πολιορκοῦντος καὶ κλίμακας καὶ μηχανὰς κατασκευάζοντος πρὸς τὴν τειχομαχίαν, τὰ ἐν τῇ Μερόπῃ φρούρια προσεχώρησαν, ἥ τε Ἁγία Εἰρήνη προσαγορευόμενον καὶ ὁ Ποβισδός. καὶ ἐλθόντες πρὸς βασιλέα, ἡγεμόνα ἐδέοντο αὐτοῖς παρασχεθῆναι· σὺν τούτοις δὲ καὶ ἕτεροι νομάδες τὸ αὐτὸ οἰκοῦντες ὄρος ἐν κώμαις ἀτειχίστοις, οἳ διὰ τὴν πρὸς βασιλέα εὔνοιαν (ἦσαν γὰρ καὶ
B πρότερον ὑπ' ἐκεῖνον τεταγμένοι, βασιλέως Ἀνδρονίκου ἔτι περιόντος,) τῶν ἄλλων πρῶτοι παρεγένοντο καὶ παρεῖχον ἑαυτοὺς ἑκόντες βασιλεῖ. σκεπτομένῳ δὲ περὶ αὐτῶν πρὸς ὅ,τι χρήσαιτο καὶ τίνα ἐπιστήσειεν ἄρχοντα αὐτοῖς, ἐδόκει δεῖν Μομιτζίλῳ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν παρέχειν, οὐ μόνον διὰ τὸ ὁμόφυλον νομίσας διακείσεσθαι αὐτῷ εὐνοϊκῶς τοὺς νομάδας ἐκείνους, ἀλλ' ὅτι καὶ εὐψυχίας καὶ τόλμης πρὸς τὰς μάχας οὐδὲν ἐνέλιπε καὶ πρὸς λῃστείας καὶ ἁρπαγὰς ἄριστα ἐξήσκητο. ἦν γὰρ δὴ ὁ Μομιτζίλος οὗτος τὸ γένος μὲν Μυσὸς, διὰ δὲ λῃστείας καὶ ἁρπαγὰς ἐκεῖθεν

5. ἴδῃ M., ἤδη P. 22. νομίδας P.

reditum mortuus, suavissimo eius adspectu privaretur. Episcopus eum proficisci permisit, hortatus bono esset animo, visurum imperatorem et quidem in ea ipsa urbe et in quibusdam functionibus utiliter ei inserviturum. Interiecto autem nonnullo tempore, ubi se viderit ad illud coeleste tribunal evocatum, praeparet animum, ut paulo post ipse quoque mortalitatem expleturus: sic enim visum Deo. Haec ut pronuntiata sunt, ita evenerunt. Imperatore autem Peritheorium obsidente scalasque et machinas ad muros oppugnandos comparante, Sancta Pax et Pobisdus, castella Meropes, se tradiderunt, quorum incolae venientes praefectum sibi dari rogabant. Dediderunt se cum illis alii quidam agrestes, ad eundem montem vicos sine muris habitantes, qui propter propensionem erga imperatorem (sub eo enim antea, vivo adhuc Andronico imperatore, militaverant) prae ceteris ad eum venerunt. Cui cogitanti, quid eis negotii imponeret et quem praeficeret, Momitzilum praeficere placuit, non solum quia propter communionem gentis rusticani illi eum complexuri essent, sed quod etiam in proelio nullum a se magnanimitatis

ἐλαθεὶς, πρὸς Ῥωμαίους τε ἐγένετο καὶ ὑπὸ βασιλέως Ἀν- A. C. 1343
δρονίκου τοῖς στρατιώταις κατελέχθη. χαίρων δὲ ἀεὶ λη- C
στείαις καὶ πολλὰ τὴν Μυσίαν κακουργῶν διὰ τὸ μάλιστα V. 461
ἔμπειρον τῶν τόπων εἶναι, παρῃνεῖτο μὲν πολλὰ ὑπὸ τῶν
τὰ μεθόρια τῆς Μυσῶν καὶ Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀρχόντων,
μὴ τοιαῦτα κακουργεῖν, σπονδῶν οὐσῶν, καὶ πόλεμον κινεῖν.
ὁ δὲ οὐ πάνυ πείθεσθαι ἠδύνατο, ἀλλ' ἐπί τινα χρόνον
ἡσυχάζων, τοῖς ὁμοίοις πάλιν ἐπεχείρει. μέλλων δὲ ἤδη
τῆς κακουργίας διδόναι δίκας, ἐπεὶ Μυσοῖς τε ἀπηχθάνετο
διὰ τὰς ληστείας καὶ Ῥωμαίοις οὐκ ἐθάῤῥει βουλομένοις
συλλαμβάνειν, ἀπεχώρησεν εἰς Τριβαλοὺς καὶ διέτριψεν
ἐκεῖ χρόνον τινὰ συχνόν. ἔπειτα ὡς βασιλεὺς ὁ Καντακου-
ζηνὸς εἰς Περιθεώριον ἐκ Βεῤῥοίας ἐπανῆκε, πρότερον ὀλί-
γον χρόνον Κράλη ἀποστὰς, προσεχώρησε τότε βασιλεῖ. εἰ- D
δὼς δὲ αὐτὸν ὄντα ἐπιτήδειον πρὸς τοιαύτην ἡγεμονίαν, τά
τε φρούρια ἐνεχείρισε καὶ τὰς κατὰ τὴν Μερόπην ἄλλας
κώμας οὐκ ὀλίγας οὔσας. ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγη χεὶρ συνελέγετο
ληστρική· ἦσαν γὰρ ἱππεῖς μὲν τριακοσίων ὀλίγῳ πλείους,
πεζοὶ δὲ ὑπὲρ τοὺς πεντακισχιλίους· ὧν ἁπάντων αὐτῷ ἐνε-
χείρισε τότε τὴν ἀρχὴν καὶ προσέταττε κακοῦν τὰς πόλεις,
αἳ μὴ προσχωροῖεν βασιλεῖ.

ξς'. Ἐκεῖνος δὲ ἐπεὶ Περιθεώριον οὐδὲν ἤνυε πολιορ- P. 575
κῶν, τὰς μὲν παρεσκευασμένας μηχανὰς ἐνέπρησε πυρὶ, B

9. ἐπὶ P.

ac fortitudinis officium desiderari pateretur, ad praedandum rapiendumque exercitatissimus. Erat enim genere Moesus, et propter eas quas dixi artes profligatus, ad Romanos se applicaverat eumque Andronicus Imperator in album militum retulerat. Qui cum praedis agundis semper delectaretur et Moesiae, utpote locorum peritissimus, non parum incommodaret, saepe monebatur ab iis, qui Moesorum Romanorumque confiniis tuendis praeerant, ne in foedere huiusmodi maleficia designaret et bellum irritaret. Quorum vocibus ille non penitus expugnabatur, sed ad tempus quiescens, intermissa repetebat. Iamque scelerum suorum pretium laturus, quoniam et Moesis propter latrocinia invisus erat, et Romanis eum comprehendere volentibus non fidebat, in Triballos secessit, ubi diu vitam egit. Postea Cantacuzeno Peritheorium Berrhoea redeunte, nuper a Crale cum descivisset, ad eum se contulit. Sciens igitur illum huic praefecturae idoneum, et castella et vicos praeterea Meropes non paucos ei commendavit, e quibus non exigua praedonum manus colligebatur. Numerabantur etenim equites paulo amplius trecenti, pedites supra quina millia, quorum omnium praefecturam tunc illi commisit, cum mandatis, ut urbes, quae se Cantacuzeno dedere nollent, infestas haberet.

66. Quia autem Peritheorium frustra obsidebatur, machinas

A.C. 1343 τοῦ δὲ στόλου παντὸς εἰς τὴν οἰκείαν ἀποπλεύσαντος, αὐτὸς
ἅμα Ἀμοὺρ ἑξακισχιλίους ἐπιλέκτους ἄγοντες Περσῶν, ἧκον
εἰς Διδυμότειχον. οἱ δὲ ἐν Διδυμοτείχῳ ἑορτὰς ἦγον δημο-
σίας τῆς βασιλέως ἐπανόδου καὶ παντοῖοι ἦσαν ὑφ' ἡδονῆς.
ἐδόκουν γὰρ ὡς ἐξ ᾅδου τοὺς περὶ βασιλέα αὖθις εἰς τὸν
βίον ὑποδέχεσθαι. ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἐνδιατρίψας Διδυμο-
τείχῳ, ἐξῆλθεν εἰς Ῥοδόπην· καὶ τὰ κατὰ τὴν Μόῤῥαν πο-
λίχνια πάντα προσεχώρησαν εὐθὺς, πλὴν ἑνὸς, Ἐφραὶμ προσ-
αγορευομένου. τὰ μὲν οὖν προσχωρήσαντα οὐδὲν δυσχερὲς
ὑπέμενον παρὰ Περσῶν, Ἐφραὶμ δὲ ἐκάκωσαν οὐκ ὀλίγα.
C οἷς ἐπιστήσας ἄρχοντα τὸν γυναικὸς ἀδελφὸν Ἀσάνην τὸν
Ἰωάννην, αὖθις ἀνέστρεφεν εἰς Διδυμότειχον. πρὸς δὲ τὰς
ἐν τῇ Θρᾴκῃ πόλεις πέμψας στρατιὰν ἅμα Ῥωμαίων καὶ
Περσῶν, ἠξίου προσχωρεῖν· ὡς δ' οὐ προσεχώρουν, ἐκάκου
ὅσα δυνατὰ, καὶ κῶμαι πᾶσαι ἐπορθοῦντο καὶ οἱ ἀνδραπο-
διζόμενοι ἐπιπράσκοντο πρὸς τοὺς οἰκείους· ἀπέθνησκον δὲ
καὶ πλεῖστοι. βασιλεὺς δὲ ἠνιᾶτο μὲν πρὸς τὰ τοιαῦτα οὐκ
ἀνεκτῶς, θεραπεία δὲ τοῦ κακοῦ οὐδεμία ἐξευρίσκετο. οὔτε
γὰρ αἱ πόλεις προσεχώρουν, ὥστε αὐτῶν ἀποσχέσθαι τοὺς
βαρβάρους, οὔτε ἀποχρῶσαν πρὸς τοὺς πολεμίους εἶχε δύ-
ναμιν ἐκ Ῥωμαίων, ὥστε ἀποπέμπεσθαι τοὺς Πέρσας, ὡς
ἅμα τοῖς συνοῦσι Ῥωμαίοις τὸν πόλεμον διοίσων. διὸ καὶ
V. 462 ἄκων μὲν καὶ ἀχθόμενος ἐπὶ τῇ τῶν Ῥωμαίων συμφορᾷ,
D κατεῖχε δὲ ὅμως δι' ἀνάγκην. ἔτι δὲ ἐν Ῥοδόπῃ ἑτέρας οὔσης

fabricatas incendit, totaque classe in Asiam reversa, ipse et Amurius sex millia selectorum Persarum ducentes, Didymotichum ingrediuntur. Didymotichenses publice diem festum agitare et variis iucunditatibus sese dedere, quod sibi ab inferis redivivum imperatorem excipere viderentur. Aliquot diebus Didymotichi consumptis, Rhodopen exiit omniaque Morrhae oppidula confestim se subiecerunt, uno exempto, Ephraem nomine. Persae illis aliis nihil molesti fuerunt, Ephraem misere afflixerunt. Ceteris Ioanne Asane, uxoris fratre, praeposito, Didymotichum se recepit et adversus Thraciae urbes ex Romanis Persisque confectum agmen mittens, postulabat, uti se dominum agnoscerent: detrectantes, quantum poterat, male multabat. Vici omnes diripiebantur, capti propinquis suis pretio reddebantur. Plurimi occidebantur. Imperator hinc mirum in modum contristabatur, nec ullum mali se remedium ostendebat: neque enim urbes in ditionem veniebant, ut barbari illis vexandis abstinerent, neque ille contra hostes ex Romanis copias satis magnas habebat, ut Persas, quasi cum solis Romanis bellum toleraturus, dimitteret. Quocirca quamquam invitus et propter calamitatem Romanorum aeger animi eas occupabat, necessitate coactus scilicet.

ἐπαρχίας Ῥωμαίοις ὑπηκόου Στενιμάχου καὶ Τζεπαίνης προσ- A.C. 1343
αγορευομένης, αἷς ἦσαν ἱππεῖς χιλίων οὐκ ἐλάσσους μαχιμώτατοι καὶ πλῆθος πεζῶν, ἐδόκει δεῖν στρατεύειν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἄραντες ἐκ Διδυμοτείχου, ἦλθον ἄχρι Μόῤῥας. ἐκεῖ δὲ νοσήσαντος Ἀμοὺρ, περιέμενον εἴ πως γένοιτο ῥαΐσαι. ὡς δὲ ἐφαίνετο αὐξάνειν μᾶλλον τὸ κακὸν, καὶ ἀπορία ἦν οὐκ ἰατρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸς τὴν νόσον ἀναγκαίων, ἀνέστρεφον εἰς Διδυμότειχον. οἱ δὲ ἐν Βυζαντίῳ φανερῶς μὲν ἀντιτάττεσθαι πρὸς τὴν στρατιὰν τὴν Περσικὴν οὐκ ἦσαν δυνατοί. πέμψαντες δὲ στρατιὰν πρὸς τὴν P. 576
Ἀδριανοῦ, ἐφρούρουν, ὧν ἦρχεν ὁ Σφραντζὴς, μάλιστα τῶν ἐν τῇ Θρᾴκῃ πόλεων μείζω καὶ ἀναγκαιοτέραν οὖσαν. καὶ τῶν ἄλλων ἐποιοῦντο πρόνοιαν ὅση δυνατὴ, ὥστε μὴ ἀποστῆναι πρὸς Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα ἀπ' αὐτῶν. Σφραντζὴς οὖν πυθόμενος περὶ βασιλέως, ὡς ἐπιστρατεύσειε Στενιμάχῳ, καὶ νομίσας ὡς εἴη δυνατὸν ἐκείνου ἀπόντος ἄχρις ἐπανήξῃ τὰ περὶ Διδυμότειχον κακώσαντα αὖθις εἰς Ἀδριανούπολιν ἐλθεῖν, παραλαβὼν ὅσους ἦγεν, ἦλθεν ἐπὶ Διδυμότειχον. συνέβη δὲ τῆς αὐτῆς ὥρας καὶ βασιλέα ἐκ τῆς Μόῤῥας ἐπανήκειν μετὰ τῆς στρατιᾶς, καὶ γενομένης συμπλοκῆς, οἱ πλείους μὲν τῶν ἐπελθόντων ἔπεσον καὶ ἑάλωσάν τινες ὀλίγοι. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ στρατηγός. Ἀμοὺρ δὲ B
καὶ αὐτὸς ἦλθεν ἐν χρῷ κινδύνου κατ' ἐκείνην τὴν μάχην. ἐκεῖνος γὰρ, καίτοι μικρὸν τῆς νόσου ῥαΐσας, ὡς ἐγένετο ἡ

5. ῥαΐσας P. 22. ὁ om. P.

Praeterea cum Rhodopes praefectura esset Romana, Stenimachi et Zepaenes appellata, in qua equites non pauciores mille, iique bellicosissimi et multitudo peditum, visum eo movendum. Itaque Didymoticho egredientes Morrham venerunt. Illic delapso in morbum Amurio consident, si forte haberet meliuscule. Verum augescente malo, cum et medici et medicamenta deessent, Didymotichum reverterunt. Byzantii Marte aperto cum Persis depugnare non valebant. Missa autem cum duce Sphranze Adrianopolim praesidiaria manu, (quod ea urbs ceteris Thraciae urbibus maior et maioris momenti esset,) eam muniebant, aliis pro facultate consulebant, ne ab ipsis ad Cantacuzenum deficerent. Sphranzes itaque ut imperatorem Stenimachum tendere intellexit, ratus se posse, eo absente, agrum Didymotichensem depraedari et Adrianopolim reverti, eo quantumquantum habebat militum adduxit. Eadem hora imperator fortuito ex Morrha cum suis redit, factoque conflictu, plures de praedatoribus caeduntur, aliquot capiuntur, dux ipse interficitur. Amurius tum in extremo discrimine versatus est. Nam etsi e morbo parum adhuc se confirmasset, pugna coepta arma induit et in primam aciem processit ac tribus contis petitus, praeter opini-

A.C. 1343 συμπλοκὴ τῶν στρατοπέδων, ὁπλισάμενος ἐχώρει μετὰ τῶν προτάκτων· κοντοῖς δὲ τῶν πολεμίων τρισὶ περιτυχὼν, παρὰ δόξαν διεσώθη, πρὸς τὰς πληγὰς τῶν ὅπλων ἀντισχόντων, καὶ πολλὰς ὡμολόγει βασιλεῖ χάριτας τῆς σωτηρίας. εἰωθότα γὰρ ὅπλων μάχεσθαι χωρὶς, ὁ βασιλεὺς ἡμέραις ὀλίγαις πρότερον τῆς μάχης παρῄνει μὴ ἄφρακτον εἰσιέναι εἰς τὰς μάχας, εἰ μὴ βούλοιτο θανάτου αἴτιος καταστῆ-
C ναι ἑαυτῷ· ὅσῳ γὰρ ἂν τις ἀγωνίζοιτο εὐψύχως, τοσούτῳ πεσεῖται ῥᾶστα πληγῇ τινι περιτυχὼν καὶ κατεργασθεὶς ῥαδίως. ᾧ καὶ πειθόμενος, καίτοι ἄνοπλος τὸν ἵππον ἐπιβὰς, αὖθις ἀναστρέψας, ἀνελάμβανε τὰ ὅπλα, τῶν βασιλέως παραινέσεων μνησθείς. βασιλίδι δὲ τῇ Ἄννῃ καὶ πατριάρχῃ καὶ μεγάλῳ δουκὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐν τέλει ἐδόκει δεῖν πρὸς Ἀλέξανδρον πρεσβείαν ποιεῖσθαι τὸν Μυσῶν βασιλέα, ὥστε συμμαχεῖν αὐτοῖς ἐπὶ Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα. ἐκάκου γὰρ ἡ τῶν Περσῶν στρατιὰ καὶ τὴν ἐκείνου. ὁ δὲ ὑπέσχετο, ἂν μισθὸν αὐτῷ παρέχωσι τῆς συμμαχίας τὰς κατὰ Στενίμαχον καὶ Τζέπαιναν πόλεις καὶ μείζους καὶ ἐλάττους καὶ τὴν ταύταις ἐγκαθιδρυμένην στρατιάν.
D ἦσαν δὲ ἐννέα, ἡ Τζέπαινα καὶ ὁ Κροτζιμὸς, ἡ Περιστίτζα, ἡ Ἁγία Ἰουστίνα, ἡ Φιλιππούπολις, πόλις θαυμασία καὶ μεγάλη, ὁ Στενίμαχος, ὁ Ἀετὸς, ὁ Μπέαδνος, ὁ Κόσνικος. στρατιὰ δὲ πρότερον μὲν ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους καὶ χιλίους ἦσαν· τότε δὲ ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολέμου κἀκείνων διεφθαρμένων, ὀλίγῳ πλείους χιλίων ἦσαν, πάντες μαχιμώτατοι καὶ οὐδένων ἄλλων τῶν παρὰ Ῥωμαίοις στρατευομένων λειπόμενοι

onem, armis videlicet vulneri resistentibus, servatus est, singularesque imperatori de salute gratias egit. Solitum enim pugnare non obarmatum, imperator paucis ante diebus admonuerat, ne non munitus certamini se crederet, nisi mortem sibi accersere vellet. Quanto enim quis armis non tectus generosius dimicaverit, tanto facilius lethali plaga occubiturum. Cuius admonitionis memor, tametsi equum nudus ascendisset, reversus sese obarmavit. Anna vero imperatrix et patriarcha, item magnus dux reliquique principes legatos ad Alexandrum, Moesorum regem, mittendos, eumque ad suppetias contra Cantacuzenum ferendas invitandum iudicarunt. Persae siquidem etiam illorum fines incursabant. Spopondit, si sibi Stenimachi et Zepaenae maiores minoresque urbes cum earum praesidiis mercedem darent; erant autem novem: Zepaena, Croetzimus, Peristitza, Sancta Iustina, Philippopolis, urbs eximia et ampla, Stenimachus, Aëtus, Beadnus, Cosmicus. Numerus militum per hoc dispertitorum prius fuit mille quingenti: tum vero bello Romano plurimis deletis, paulo infra mille numerabantur, omnes

εἰς εὐψυχίαν. οἱ δὲ, ὡς ἐπύθοντο τὴν ἀξίωσιν Ἀλεξάνδρου, A.C. 1343
παρείχοντο προθυμότατα τὰς πόλεις, δείσαντες, ὡς ἔοικε,
μὴ Καντακουζηνῷ τῷ βασιλεῖ κἀκείνων προσθεμένων, πολε-
μίους ἔχωσιν ἀντὶ συμμάχων καὶ ὑπηκόων· καὶ ὡς ἐν συγ-
κρίσει προτιμήσαντες Ἀλέξανδρον μᾶλλον ἔχειν σύμμαχον
ἐσόμενον, ἢ τὸν πολεμοῦντα Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα.
οὕτω πᾶσαν ἐπεδείκνυντο σπουδὴν καὶ προθυμίαν ὑπὲρ τοῦ P. 577
Ῥωμαίων τὴν ἀρχὴν μὴ ἐλασσοῦσθαι. ἐπεὶ μέντοι τὰς πό-
λεις εἶχεν ὁ Ἀλέξανδρος, ἀπῄτουν οὗτοι τὴν συμμαχίαν κα- V. 463
τὰ τὰς συνθήκας. ὁ δ' ἔφασκε μὴ δύνασθαι, ἄχρις ἂν οἱ
Πέρσαι ἐνδιατρίβωσι τῇ Θρᾴκῃ· ἂν δέ τινι τρόπῳ δύνωνται
πείθειν ἀποχωρεῖν εἰς τὴν Ἀσίαν, τότ' ἤδη Καντακουζηνῷ
ἐπιστρατεύσειν προθυμότατα. τοῦτο μὲν οὖν ἑτέρας ἐδεῖτο
παρασκευῆς καὶ πραγματείας οὐ τῆς τυχούσης. ὅμως οὐκ
ἔχοντες, ὅτῳ χρήσονται ἑτέρῳ, ἐτράπησαν ἐπὶ τοῦτο, καὶ
κρύφα προσπέμποντες διελέγοντο Ἀμοὺρ, χρήματα δώσειν
ἐπαγγελλόμενοι πολλὰ, εἰ πειθόμενος αὐτοῖς οἴκαδε ἀναχω- B
ρήσειεν. ὡς δὲ οὐδὲν τῶν βεβουλευμένων ἠδύναντο ἀνύειν,
τὰς τοιαύτας ὑποσχέσεις ψόφους κενοὺς ἐκείνου λογιζομένου,
ἐφ' ἑτέραν ἐτράποντο ἐπιβουλὴν καὶ Μαυρομμάτην τινὰ ἐκ
Φιλαδελφείας ὄντα, ὃς ὑπὸ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως
προσετέτακτο τὴν καθ' ἡμέραν τῶν ἐπιτηδείων χρείαν τῷ Ἀ-
μοὺρ ἀποπληροῦν, τοῦτον δὴ ἔπεισαν ὑποσχέσεσι μεγάλαις

8. ἐλασσοῦμαι P. 20. Μαυρομάτην M.

viri fortissimi, qui nullis Romanis, quotquot militarent, animi magnitudine quidquam concederent. Petitioni Alexandri promptissime satisfactum est: timebatur enim, ne et illis oppidis Cantacuzeno adhaerentibus, hostes pro adiutricibus et subiectis paterentur: et velut ex comparatione Alexandrum socium, quam bellantem adversus se Cantacuzenum imperatorem futurum malebant. Sic etiam atque etiam laborabant, si superis placet, ne de imperio Romano diminutio fieret. Postquam Alexander urbes accepit, illi eum ex pactis conventis opem poscunt. Rex affirmare, se non posse succurrere, quamdiu Persae in Thracia versarentur, quos si quo modo ad Asiam repetendam perpulissent, tum demum infestis signis in Cantacuzenum cupidissime iturum. Hoc autem aliam molitionem et non vulgare studium postulabat. Veruntamen cum quid aliud agerent non viderent, in eius voluntate conquieverunt et clam submiserunt, per quos cum Amurio colloquentes, immanem ei pecuniam polliciti sunt, si ipsis obsecutus domum renavigaret. Ubi quod volebant non impetrarunt, illo talia promissa inanes verborum strepitus reputante, alias insidias occoeperunt, et Maurommaten quendam Philadelphiensem, quem Cantacuzenus ad dimensum in dies Amurio praebendum constituerat, promissis urberrimis agressi sunt,

A. C. 1343 τὴν Περσῶν στρατιὰν τρόπῳ δή τινι πείθειν ἀναχωρεῖν πρὸς τὴν οἰκείαν. ὁ δὲ ἤδη ἐπιτήδειός τε εἶναι Πέρσαις δοκῶν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν, ἄλλως θ' ὅτι καὶ Περσιστὶ διαλεγόμενος εὔνους αὐτοῖς ἐδόκει, στοχαζόμενος ὡς ἄχθοιντο διὰ C τὴν χρονίαν τῶν οἰκιῶν ἀποδημίαν, συνεβούλευε τοῖς ἡγουμένοις μάλιστα τῆς στρατιᾶς, ὡς οὐ δέον οὕτω τοσοῦτον χρόνον ταλαιπωρεῖν ἐπὶ τῆς ξένης, ἀμελήσαντας τῶν οἴκοι, ἀλλ' ἅμα πάντα; προσελθόντας τῷ Ἀμοὺρ δεῖσθαι περὶ ἐπανόδου· ἰσχυρίζεσθαί τε ὡς οὐκέτι δύναιντ' ἂν ἐπὶ τῆς ξένης διατρίβειν, τῶν οἴκοι μάλιστα ἐπιμελείας δεομένων. οὐ γὰρ ἐπὶ τούτοις ἐνταῦθα ἀφικέσθαι, ὥστε μέχρι παντὸς συνεῖναι βασιλεῖ, ἀλλ' ἐπιμαχήσαντας ὅσον ἔξεστιν, αὖθις ἀναστρέφειν. νυνὶ δὲ εἶναι οὐ μετρίαν τὴν διατριβὴν ἐπὶ δέκα μησὶν ἐν τῇ Ῥωμαίων γεγενημένην· ἢν δ' ἐπιχειρῇ καὶ αὖθις, D ἔφασκε, κατέχειν, ἀλλ' ὑμεῖς μὴ πείθεσθε, ἀλλ' ἀπαγορεύσατε φανερῶς τὴν ἐπιπλέον διατριβήν. Ἀμοὺρ γὰρ οὕτως ἔγνωκεν, ὡς ἐνταῦθα συνεσόμενος βασιλεῖ, ἕως ἂν τῶν πολεμίων παρασκευάσῃ περιγενέσθαι, καὶ τούτου μόνου πολλὴν ποιεῖται τὴν φροντίδα· σωτηρίας δὲ ὑμῶν καὶ ἀνακωχῆς τῶν πόνων λόγος οὐδείς. ἂν δὲ νεῶν ἀπορίαν προφασίζηται, ἐν αἷς ἀποπλεύσητε εἰς Ἀσίαν, ἐγὼ ὑμῖν καὶ ταύτην τὴν ἀπορίαν λύσω. ἐκ Βυζαντίου γὰρ ἐλεύσονται πολλαὶ, ἐν αἷς περαιώσεσθε. πρὸς τῷ καὶ χάριν ἐκείνους ὑμῖν εἰδέναι, καὶ χρήματα παρασχέσθαι τῆς ἀναχωρήσεως. τοιαῦτά τε

6. τῆς M., τοῖς P.

ut aliqua ratione Persis reditionem in Asiam persuaderet, cum propter eam functionem ipsis iam familiaris videretur, et quod Persice loquebatur, etiam ab iisdem pro benevolo haberetur. Hic diuturnam a patria absentiam illis molestam esse coniiciens, ducibus potissimum exercitus consilium dat, non oportere tam longinquo tempore domesticis neglectis, peregre vitam miseram exigere, sed simul omnes Amurium convenire ab eoque reditum flagitare asseverareque, se in exteris locis ultra non posse vivere, cum domestica procuratione maxime indigeant. Haud enim ea conditione huc profectos, ut imperatorem perpetuo assectarentur, sed ut, cum ei quantum liceret subsidio fuissent, domum remearent. Nunc non parum diu, totos scilicet decem menses in solo Romano haesisse. Quodsi eos diutius retinere conaretur, ne obtemperarent ulterioremque moram libere aversarentur. Amurium quippe statuisse tamdiu hic apud imperatorem perseverare, quoad eum hostibus superiorem effecerit, et in hoc solo multam curam consumere, salutem suorum militum laborumque levationem nihil pensi habere. Si penuriam navium, quibus in Asiam traiiciant, obtendat, se illos ex ista difficultate explicaturum; Byzantio etenim complures affore, quibus

παρῄνει καὶ ἔπειθε, κατὰ γνώμην ὄντα καὶ αὐτοῖς. καὶ τῷ A.C. 1343 σφετέρῳ σατράπῃ προσελθόντες Ἀμοὺρ, περὶ τῆς ἐπανόδου P. 578 διελέγοντο, ὥσπερ ὑπὸ Μαυρομμάτου ἐδιδάχθησαν. Ἀμοὺρ δὲ πρῶτα μὲν ἐξεπέπληκτο δεινῶς τοὺς λόγους καὶ ἐθαύμαζεν ὅθεν εἰς τοιαῦτα προαχθεῖεν· ἔπειτα ἐπεχείρει πείθειν, ὡς δέον ἔτι περιμένειν ἐπικουροῦντας βασιλεῖ. ἀναγκαίαν γὰρ εἶναι τὴν αὐτῶν παρουσίαν, πολλῶν αὐτίκα ἐπικεισομένων πολεμίων, ἂν αὐτοὶ ἀναχωρῶσι, μάλιστα δι' αὐτοὺς ἀμυνομένων· ἤνυε δὲ οὐδέν. ἔφασαν γὰρ ἀναφανδὸν, ὡς, εἰ μὴ βούλοιτο σὺν αὐτοῖς κἀκεῖνος οἴκαδε ἀναχωρεῖν, ἀλλ' αὐτοὶ πρὸς Βυζάντιον ἐλθόντες, (πίστεις γὰρ λαβεῖν ἐκεῖθεν τοῦ μὴ ἐπιβουλευθῆναι ὑπ' αὐτῶν,) περαιώσονται πρὸς Βι- B θυνίαν· εἶτα διὰ Φρυγίας καὶ Λυδίας ἀφίξονται εἰς Ἰωνίαν. ἐρομένου δὲ αὐτοῦ, τίνι χρώμενοι διαλλακτῇ τὰς πρὸς Βυζαντίους ποιήσαιντο συνθήκας, οὐκ ἔφασαν κατάδηλον ποιήσειν ὀμωμοκότες ἀποκρύπτειν. ἐπὶ πεντεκαίδεκα μὲν οὖν ἡμέραις V. 464 ὁ Ἀμοὺρ τοῖς Πέρσαις διετέλεσε διαλεγόμενος καὶ πείθειν ἐπιχειρῶν μὴ ἀπαίρειν εἰς Ἀσίαν. ἐπεὶ δὲ ἀνήνυτα πονῶν ἑώρα, ἀπήγγελλε πάντα βασιλεῖ μετὰ πολλῆς τῆς ἀθυμίας καὶ ἐμαρτύρετο θεὸν, ὡς αὐτὸς μὲν τοιαύτῃ γνώμῃ πρὸς αὐτὸν ἀφίκοιτο, ὡς αὐτῷ συνδιατρίψων ἄχρις ἄν τι τοῦ νυνὶ πολέμου πέρας γένοιτο, καὶ ὡς ἐκείνους ἐκλέξοιτο συνεῖναι οἷς μάλιστα ἐθάῤῥει, ὅτι πάντα κίνδυνον ὑποστήσον- C

13. *Καρίας* P. et M. mg., textus *Λυδίας*.

mare transmittant. Ad haec gratiam illis habitum et pecuniam quanto opus sit suppeditatum iri. Hi erant hortatus Maurommatis, qui nec Persis displicebant. Ad satrapam igitur suum adeunt, super reditu suo, quemadmodum a Maurommate edocti fuerant, verba faciunt. Amurius principio eo sermone vehementer obstupescere et mirari, qui ista eos cogitatio subiisset. Deinde eniti, ut illos ad imperatorem porro adiuvandum retineret: necessariam enim eorum esse praesentiam, qui si recesserint, per quos praecipue defenderetur, hostes mox confertim impetum in eum facturos. Sed hoc erat nebulas diverberare; palam namque profitebantur, nisi cum ipsis patriam repeteret, se Byzantium profectos, (unde iam accepissent fidem publicam, quo securi essent,) inde in Bithyniam soluturos, post per Phrygiam et Lydiam in Ioniam venturos. Interrogati, quonam usi arbitro seu pacificatore cum Byzantiis foedus pepigissent, eius nomen se edituros negaverunt, quando ei silentium iuraverint. Ad quindenos omnino dies Amurius cum Persis continenter agendo laborandoque, ne in Asiam cogitarent, consumpsit. Ubi se mortuis concionatum vidit, perquam tristis imperatori omnia exposuit, Deum testatur, se quidem ad ipsum eo scopo venisse, ut ante exitum belli huius ab eo non discederet, et eos delegisse, quos in primis

A.C. 1343 ται τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας. νυνὶ δὲ τοὐναντίον ἅπαν γεγενῆσθαι. τὸ γὰρ στρατόπεδον ὑπό τινων ἐνταῦθα τὰ βασιλίδος φρονούντων διεφθάρθαι καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν ἀναχωρεῖν πεπεῖσθαι. πολλὰ δὲ ἐν πεντεκαίδεκα ἡμέραις περὶ τοῦ μένειν αὐτοῖς διαλεχθέντα, μηδὲν πλέον ἠνυκέναι, πάντων ὁμοῦ πρὸς τὴν ἐπάνοδον ὁρμῇ τινι κατασχεθέντων παραβόλῳ· ἐξετάσαντα δὲ πολλὰ περὶ τοῦ τοιαῦτα πεπεικότος, μηδαμῶς δυνηθῆναι ἐξευρεῖν. τὸ μὲν οὖν αὐτὸν μόνον παραμένειν, ἀπελθούσης τῆς στρατιᾶς, ἀσύμφορον ἡγεῖσθαι. οὐδεμία γὰρ ὠφέλειά τις ἔσται τῆς παρουσίας τῆς αὐτοῦ. εἰ δ' αὐτῷ λυσιτελέστερον δοκεῖ καὶ ἐπιψηφίσαιτο καὶ αὐτὸς, τὸ νῦν μὲν ἔχον D εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανελθεῖν μετὰ τῆς στρατιᾶς· ἐκεῖ δὲ δίκας τὰς ἐσχάτας παρ' αὐτῶν τῆς εἰς αὐτὸν καὶ βασιλέα λαβόντα προδοσίας, (μάλιστα γὰρ ἐκεῖ τοῦτο εἶναι ἀνυστὸν αὐτῷ,) ἔπειτα ἑτέρους ἔχοντα τοὺς μάλιστα πιστοτάτους καὶ μέχρι παντὸς αὐτῷ βουλησομένους συγκινδυνεύειν, κατὰ τάχος ἐπανήκειν, εὖ διαθέμενον τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν, ἐπιτρόπους καταστήσαντα τῆς ἀρχῆς καὶ διαδόχους μετὰ τελευτὴν, ὡς οὐ ταχέως αὖθις ἐπανήξοντα, ἀλλ' ἢ συγκατεργασόμενον τὸν πόλεμον, ἢ ἐνταῦθα ἐν τῷ μάχεσθαι πεσούμενον.

P. 579 ξζ'. Βασιλεὺς δὲ ἠνιᾶτο μὲν πρὸς τὴν ἀναχώρησιν ἐκείνου· ᾔδει γὰρ ἐπιθησομένους πανταχόθεν πάντας. ὁρῶν δὲ ὡς ἀδύνατον τὴν Περσῶν παρακατέχειν στρατιὰν, πρὸς τὴν ἐπάνοδον ἤδη ὡρμημένην, Ἀμοὺρ μὲν τῆς εἰς αὐτὸν

20. *ἐνταῦθα* add. M.

propter animorum in se propensionem cuivis periculo pares futuros speravisset. Nunc prorsus contra evenisse. Exercitum enim a clandestinis quibusdam imperatricis fautoribus corruptum et ad patrias sedes repetendas impulsum esse. Cumque per dies quindecim eos retinere annixus fuerit, satius nihilo fecisse, universis ad reditum audaci quodam ac temerario impetu concitatis, nec se auctorem huius consilii, quantumvis serio inquirentem, invenire ullo modo potuisse. Se itaque solum restare, carentem exercitu, ineptum negotium existimare. Quid enim sua unius praesentia conduxerit? Sin ipse utilius censeat suoque suffragio approbet, se domum in praesens cum copiis discessurum, ibique quod facillime possit, poenas sui et imperatoris proditi quam severissimas expetiturum. Postea domo sua bene composita et ordinata, praefectis provinciae et successoribus post mortem suam institutis, (non enim intra breve tempus in Asiam reversurum, sed aut bellum cum eo confecturum, aut hic in acie occubiturum,) cum aliis longe fidelissimis semperque secum militare volentibus celeriter reventurum.

67. Imperator de hoc discessu indoluit, quod se undique appetitum iri cerneret. Intelligens autem Persas ad reditum tantopere

εὐνοίας πολλὰς ὡμολόγει χάριτας· συνεβούλευε δὲ, ἐπεὶ μὴ A.C. 1343 πείθειν οἷόστε ἐγένετο, πρεσβείαν πρὸς βασιλίδα πέμπειν B εἰς Βυζάντιον καὶ ὁμοίους τοῖς προτέροις περὶ τῆς εἰρήνης ποιεῖσθαι λόγους καὶ τὴν ἀβουλίαν ὀνειδίζειν αὐτοῖς, ὅτι διὰ ταύτην τῇ Ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ πολλῆς αἴτιοι γεγένηνται φθορᾶς, καὶ ἔτι πλείονος, ἂν μὴ πείθωνται, γενήσονται. παραινεῖν τε αὖθις τὸν πόλεμον καταλύειν, καὶ μὴ διὰ φιλονεικίαν ἔχουσαν οὐδὲν ὑγιὲς περιορᾷν ὁσημέραι τοὺς ὁμοφύλους ἐξανδραποδιζομένους καὶ κτεινομένους καὶ τὰ ἔσχατα ὑπομένοντας. ἐκεῖνοι δὲ (καὶ γὰρ οὐδένα αὖθις, ὥσπερ καὶ πρότερον, ποιήσονται τῆς εἰρήνης λόγον,) ἐπὶ τὸ πείθειν αὐ- C τὸν αὐτίκα τρέψονται ἀφίστασθαι ἐκείνου, καὶ πέμψαντες ἀξιόχρεών τινα, ὃν οἰήσονται τοῦτο κατεργάσεσθαι δυνήσεσθαι, παρέξονται καὶ χρήματα πολλὰ τῆς ἀναχωρήσεως μισθὸν καὶ ναῦς, αἷς χρήσεται πρὸς τὴν διάβασιν. καὶ τῇ τε στρατιᾷ τὸ σπουδαζόμενον ἔσται ἠνυκὼς, καὶ τὰ χρήματα λαβὼν ἀμείψεται τοὺς προθύμως συστρατευσαμένους. οὐ γὰρ δίκαιον ὁμοίως πᾶσιν ὀργίζεσθαι καὶ δίκας ἀπαιτεῖν, ἀλλὰ V. 465 τοὺς μὲν αἰτίους τῆς αὐθαδείας μέτρια κολάζειν, ἵνα μὴ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις γίνωνται ἀναισχυντίας, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀξίως ἀμείβεσθαι τῶν πόνων, ἵνα τῇ τε κολάσει τῶν ἀγνωμόνων ἐκφοβῇ, καὶ τῇ περὶ τὰς εὐεργεσίας φιλοτιμίᾳ πρὸς εὔνοιαν ἐφέλκηται. ὁ μὲν οὖν ἐπείθετο αὐτίκα καὶ τῆς D παραινέσεως εὐχαριστήσας βασιλέα, πρεσβείαν ἔπεμπε πρὸς

5. πολλοῖς P.

inflammatos, ut cohiberi non possent, Amurio de tam prolixa erga se voluntate gratias agit amplissimas suasitque, ut, quoniam militem suum flectere nequivisset, oratores Byzantium ad imperatricem mitteret, qui similiter, ut antehac, de pace dissererent illisque dementiam exprobrarent, per quam Romano principatui exitium magnum invexerint ac nisi in viam redeant, maius invecturi sint. Hortaretur autem rursus, bellum missum facerent, neu ob insipientem istam contentionem quotidie suae gentis mortales in servitutem abripi, trucidari et ad aerumnas redigi sinerent. Illos vero, ut alias, nullum de pace verbum locuturos, sed persuadere enixuros, uti quamprimum a Cantacuzeno se disiungat, et misso quopiam huic muneri idoneo, magnam pecuniae vim, discessus mercedem, ac praeterea classem suppeditaturos. Sic et quod exercitus usque adeo contenderet, perfectum fore, et illum accepta pecunia libenter sub se militantes remunerari posse. Non enim aequum, irasci pariter omnibus, sed superbiae et contumaciae incentores modice puniendos, ne alios impudentiam exemplo suo doceant; reliquis convenienter laborum meritis praemia persolvenda, ut et supplicio improborum terreat, et beneficentiae studio alios ad se diligendum

A.C. 1343 βασιλίδα καὶ διελέγετο περὶ εἰρήνης αὖθις. Ἀπόκαυκος δὲ
ὁ μέγας δοὺξ μετὰ τῶν συναρχόντων περὶ μὲν τῆς εἰρήνης
οὐδένα λόγον ἐποιήσαντο, ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἐκείνου κατηγό-
ρουν, ὅτι σατράπης ὢν καὶ δύναμιν τοσαύτην κεκτημένος
καὶ παρὰ Ῥωμαίων καὶ βαρβάρων τιμώμενος τοσοῦτον, ὥσπερ
ἀνδράποδον ἕποιτο Καντακουζηνῷ τοσοῦτον χρόνον ἐπὶ ξένης
ταλαιπωρῶν ἐπὶ κέρδει μὲν οὐδενὶ, ἀδοξίᾳ δὲ ἐσχάτῃ, ἧπερ
P. 580 περιβέβληκεν αὐτὸν ἑκών· τὸ δὲ δὴ μέγιστον, ὅτι καὶ δο-
ρυφόρου τάξιν ἐπέχειν οὐκ ᾐσχύνθη πρὸς Καντακουζηνὸν,
ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἐκείνου σκηνὴν ἐρχόμενος, ἀγρυπνοίη νύκτωρ,
ὡς ἂν ἐκεῖνος ῥέγχῃ μηδὲν ὑφορώμενος δεινόν. ταῦτα μὲν
οὖν εἰς τοσοῦτον ἀδοξίας ἄγοντα αὐτὸν, εἰ φίλον ἐκείνῳ
τοιαῦτα ὑπομένειν, οὐδ' αὐτοῖς μελήσειν περὶ τῆς ἐκείνου
ὕβρεως. νυνὶ δὲ εἰ ἀρκοῦσα ἔδοξεν ἡ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον
ἐπὶ τῆς ξένης ταλαιπωρία καὶ δέοιτο ἐπανελθεῖν πρὸς τὴν
οἰκείαν, ξυλλήψεσθαι οὐκ ὀλίγα καὶ αὐτούς. εἴτε γὰρ διὰ Βι-
θυνίας καὶ Φρυγίας ἐπὶ τὴν Ἰωνίαν βούλοιτο ἐλθεῖν, ἀδεᾶ τὸν
πόρον παρασχεῖν αὐτοὺς ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἢ τὸν κατὰ τὸ
Βυζάντιον πορθμόν· εἴτε ναυσὶ πρὸς τὴν οἰκείαν ἀποπλεῦσαι,
B τριήρεις παρασχέσθαι καὶ ναῦς ἑτέρας, τὴν στρατιὰν δυνησο-
μένας ὑποδέξασθαι. ἐπεὶ δὲ χρεία καὶ χρημάτων αὐτῷ ἀμείβε-
σθαι τοὺς ἐπὶ τοσοῦτον αὐτῷ χρόνον συστρατευομένους, παρέ-
ξειν ὅσα ἂν συμβῶσι. τοιαῦτα μὲν ὁ μέγας δοὺξ ἀπεκρίνατο
πρὸς τὴν πρεσβείαν. ὁ βάρβαρος δὲ πρὸς τὴν κατὰ τοῦ δεσπό-

7. ἢ P. 18. τὴν Ἑ. P. 21. ὑποδέξεσθαι M. 23. ἂν M., ἃ P.

alliciat. Amurius extemplo paret et de admonitione imperatori gratias agit, legatos ad imperatricem denuo de pace actum mittit. Apocauchus magnus dux et collegae de pace silent penitus, Amuriumque primum reprehendunt, quod satrapa et tam potens atque apud Romanos iuxta ac barbaros in tanta admiratione, mancipii instar Cantacuzenum sequatur, tamdiu in terris peregrinis miser, nullo lucro, cum ignominia autem summa, quae illum scientem volentemque cooperuit. Iam illud turpissimum esse, quod et satellitis locum apud Cantacuzenum tenere non erubuerit, ad cuius praetorium noctu excubarit, ut ipse omni metu solutus sterteret. Haec igitur tanti plena dedecoris si ipsi grata sint, nec sibi, quid ei foedum atque indignum accidat, curae futurum. Nunc si tam longi temporis in extero solo incommodis satiatus, ad sedes suas reverti concupiscat, se quoque ipsum in hoc non leviter adiuturos. Sive enim per Bithyniam et Phrygiam in Ioniam ire paret, tutum iter per Hellespontum aut per fretum Byzantinum praestituros: sive recta in suam provinciam abnavigare, triremes et alia navigia daturos, quae exercitum deportent. Et quia necesse habeat,

του κατηγορίαν βουλόμενος ἐνίστασθαι „δοκεῖτέ μοι” ἔφη „πο- A.C. 1343 λέμιοι μόνον εἶναι πολλῶν, φίλοι δὲ οὐδενός. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν οὕτως ἦτε πόριμοι μηχανὰς μὲν καὶ ἐπιβουλὰς ἐξευρίσκειν κατὰ τῶν πολεμίων, τῇ τε γλώττῃ χρώμενοι ἀφειδῶς πρὸς ὕβρεις, ὥσπερ διὰ τοῦτο ταύτην κεκτημένοι, καὶ πᾶσαν ἄλλην ἐπιδεικνύμενοι πονηρίαν, τῶν δὲ φίλοις προσηκόντων C ἐπιστάμενοι οὐδέν. ὅθεν ὑπὸ τῆς ἄγαν περὶ ταῦτα ἀπειρίας καὶ τοῦ ἐμοῦ δεσπότου κατηγορήκατε ἀδοξίαν, ὅτι πρὸς τὴν βασιλέως σκηνὴν ἐλθὼν, ἀπὸ τῶν ἐπιβουλευόντων πολλῶν ὄντων ἀγρυπνῶν ἐφύλαττεν, ὑπὸ τῆς περὶ βασιλέα ἡττώμενος εὐνοίας καὶ πάθει μόνῳ τῶν πάντων παθῶν ἡδίστῳ τε ἅμα καὶ ζηλωτῷ δεδουλωμένος. ἐρωτήσω δὲ ὑμᾶς, τίς βέλτιον περί τε τὸ προσῆκον καὶ τὸ δίκαιον καὶ πρὸς φιλοτιμίαν ἐβουλεύσατο, σατράπης ὁ ἐμὸς δεσπότης, ὃς τῆς εἰς βασιλέα ἕνεκα φιλίας τοσοῦτον εἵλετο πόνον καὶ ἀδοξίαν, ὡς ὑμεῖς φατε, ἢ ὑμεῖς; οἳ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀπολελαυκότες βασιλέως εὐεργετημάτων, ἔπειτα πάντων ὥσπερ ἐπιλελησμένοι καὶ πολ- D λὴν ἐπιδειξάμενοι ἀγνωμοσύνην καὶ ἀχαριστίαν, διαβολαῖς χρησάμενοι καὶ συκοφαντίαις, τὸν πόλεμον κεκινήκατε τὸν μέχρι τε νῦν πολλῶν κακῶν αἴτιον γενόμενον ὑμῖν καὶ ἔτι μειζόνων, ὡς ὁρῶ, ἐσόμενον· καὶ οὐδ' αὐτὸ τοῦτο γοῦν αἰσθανόμενοι, ὥσπερ οἱ μαινόμενοι, ὅτι τὰς ἰδίας σάρκας κατεσθίετε. ἢ δῆλον, ὡς ἐκεῖνος μὲν γενναίου καὶ μεγαλόφρο-

etiam stipendia suis tamdiu militibus solvere, quantum debeatur largituros. Haec magnus dux legato respondit. Verumenimvero barbarus domini reprehensionem non ferens, Videmini mihi, inquit, tantum odisse multos, diligere neminem. Quod si secus esset, non ita ad machinas et insidias contra hostes excogitandas expediti essetis, lingua largi ad contumelias, acsi ideo eam possideretis, et omne genus nequitiarum exercentes, amicorum autem officia funditus nescientes. Prae horum magna imperitia dominum meum rei cuiusdam servilis et ingloriae accusastis, quod imperatorem, ante eius tabernaculum excubans, ab insidiatoribus, qui multi erant, custodierit, victus scilicet amore illius et affectione sola omnium affectionum iucundissima et ab omnibus expetenda subactus. Interrogabo autem vos, uter melius de decoro et de iusto et honorifico sensit, satrapa dominus meus, qui ex amicitia tantum pro imperatore laborem et dedecus capessivit, ut dicitis, an vos, qui compluribus et excellentibus beneficiis ab eo affecti, deinde omnium velut obliti, per improbitatem et ingrati animi vitium, immo et per calumnias et sycophantias bellum excitastis, quod usque hodie tot malis vos cumulavit, et quantum auguror, pluribus cumulabit. Nec hoc saltem animadvertitis, ut insani videlicet, quomodo carnes vestras ipsi devoretis. An clarum est, ipsum quidem ingenuum

A.C. 1343 νος καὶ νόμους φιλίας ἀνδρὸς εἰδότος ἔργα εἵλετο ποι-
V. 466 εῖν, ὑμεῖς δὲ πονηροτάτων καὶ σκαιῶν τοὺς τρόπους καὶ
ἓν τοῦτο μόνον καλῶς εἰδότων, πολεμεῖν καὶ διαφθείρειν
P. 581 τοὺς προστυχόντας, ὠφελεῖν δὲ οὐδένα;" ὁ μέγας δὲ δοὺξ
ἐξ ἀγχινοίας δῆθεν συγχέειν τὸν βάρβαρον ἐθέλων, „οὐκοῦν
ὁμολογεῖς" εἶπε „τὸν σὸν δεσπότην δοῦλον εἶναι Καντακου-
ζηνῷ;" ὁ δὲ „καὶ μάλιστα" εἶπε „καὶ τὴν ἀκριβῆ δουλείαν,
καθ' ἣν οἱ ἀγαθοὶ τοὺς τρόπους ἡττῶνται τῶν καλῶν καὶ
ἄχθονται ἀποσπώμενοι τοῦ δουλεύειν τοῖς τοιούτοις, ὥσπερ
καὶ ὑμεῖς μοχθηρίας καὶ φθόνου καὶ πανουργίας πεφύκατε
δοῦλοι ἀκριβῶς. ταύτην γὰρ κἀγὼ δουλείαν ὁμολογῶ εἶναι
ἀληθῶς, καθ' ἣν δουλοῦται ἡ ψυχή· τὴν δὲ ἐκ τῶν χρημά-
των καὶ αἰχμαλωσίας, οὐ ψυχῆς εἶναι, ἀλλὰ σώματος βια-
ζομένου ἀκουσίως. διόπερ ἐκείνην πάντες τε μισοῦμεν ἐπί-
σης καὶ παντὶ τρόπῳ ἐπιχειροῦμεν διαφεύγειν." θαυμά-
B σαντες δὲ ἐκεῖνοι τῆς συνέσεως τὸν βάρβαρον, „ἀλλὰ ταῦτα
μὲν" εἶπον „ἐῶμεν. οὐ γὰρ αὐτοῦ δεῖσθαι τῆς πρὸς τὰ
βελτίω παραινέσεως· ἐφ' ἃ δὲ μάλιστα τρεψώμεθα ἡ σπου-
δή." καὶ αὐτίκα τὸν Λουκᾶν Γεώργιον ᾑροῦντο πρεσβευτὴν
πρὸς τὸν Ἀμοὺρ, εὐφυῶς τε ἔχοντα πρὸς τὰς πρεσβείας καὶ
ἄλλως ἐπιτήδειον ὄντα τῷ σατράπῃ· ἦν γὰρ καὶ πρότε-
ρον ὡμιληκὼς καὶ δοκῶν ἐν συνηθείᾳ εἶναι. ἐπεὶ δὲ ἧκον
πρὸς ἐκεῖνον καὶ ἀπήγγελλον τὰ τῆς πρεσβείας, Ἀμοὺρ μὲν
ἀκκίζεσθαι ἐδόκει καὶ ἀπηγόρευεν ἐπιπολύ· ἔπειτα ὡς ἐπι-

4. ὠφελεῖν δὲ οὐδένα om. P.

et magnanimum gerendaeque amicitiae non imperitum imitari voluisse, vos autem improbissimorum ac stolidorum mores, et unum dumtaxat non male scientes, quosvis oppugnare et interficere, nulli autem prodesse. Hic magnus dux argutari volens et barbaro pudorem incutere, Quid? faterin' ergo, dominum tuum Cantacuzeno servire? Ego vero fateor, respondet legatus, et quidem perfecta servitute, qua boni viri vincuntur a bonis, nec sine molestia inde abstrahuntur: quemadmodum et vos ad servitutem pravitati, invidiae, calliditati diligenter serviendam natura comparati estis. Hanc quippe et ego servitutem veram esse autumo, qua se animus subiicit: illam autem, quam venditi et captivi patiuntur, non animi esse, sed corporis, quod animo repugnante subesse cogitur. Quam idcirco omnes aequaliter odimus et velis remisque effugere nitimur. Illi prudentiam barbari admirantes, Sed haec quidem, aiunt, mittamus; non enim tua ad virtutem cohortatione egemus, sed quid potissimum agamus, id quaerimus; statimque Georgium Lucam legatum ad Amurium deligunt, accommodatum ad hoc munus et alioqui eiusdem satrapae amicum, et ut ex priori consuetudine apparebat, etiam familiarem. Ad eum ut venit legationemque explicavit, Amu-

πλεῖον ἐγίνοντο οἱ λόγοι καὶ ἐδεῖτο ὁ Λουκᾶς, ἐπηγγέλλετο A.C. 1343 ἀναχωρήσειν, βασιλίδι τε χάριν πολλὴν κατατιθέμενος ἐν C τούτῳ καὶ αὐτῷ, ὄντι τῶν ἐπιτηδείων· ἄλλου γὰρ πρεσβεύοντος ἔφασκεν οὐκ ἂν πεισθῆναι. καὶ συνέβησαν εἰς Αἶνον τὰς τριήρεις ἐλθεῖν, αἷς χρήσεται πρὸς τὸν ἀπόπλουν, ἀγούσας καὶ τὰ χρήματα, ἃ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ. Λουκᾶς μὲν οὖν τὰ μέγιστα κατεργασάμενος, ὡς ἐδόκει, ἐπανῆκεν εἰς Βυζάντιον, καὶ παρεσκευάζοντο αἵ τε νῆες καὶ τὰ χρήματα. Ἀμοὺρ δὲ μετὰ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως εἰς τὴν Τραϊανούπολιν κατεσκαμμένην οὖσαν ἐκ πολλῶν ἐτῶν στρατοπεδευσάμενος, τὰς ἐκ Βυζαντίου περιέμενε τριήρεις. βασιλεὺς δὲ, ὀλίγῳ πρότερον τῶν Κουμουτζηνῶν προσχωρησάντων, Ματθαῖον ἔπεμψε τὸν πρεσβύτερον τῶν υἱῶν κατέχειν τὴν πολίχνην· ἐλθόντι δὲ καὶ ἄλλα φρούρια προσεχώρησαν περὶ ἐκείνην ᾠκισμένα, τό,τε προσαγορευόμενον Ἀσώματος D καὶ ἡ Παραδημώ, τό,τε Κρανοβούνιον καὶ Στυλάριον, ἃ καὶ μεγάλην ὕστερον πρὸς τὸν πόλεμον ὠφέλειαν εἰσήνεγκε.

ξη'. Τότε δὲ νοσηλευομένου τοῦ υἱοῦ, ἐδόκει δεῖν ἐν P. 582 ὅσῳ διαμέλλουσιν αἱ τριήρεις παραγίνεσθαι πρὸς ἐκεῖνον καὶ τῆς τε νόσου ἕνεκα ἐπισκεψάμενον καὶ περὶ ἄλλων ὧν B ἐδεῖτο ὁμιλήσαντα, αὖθις ἀναστρέφειν. καταλιπὼν οὖν τὴν στρατιὰν ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου, πεντήκοντα μόνους ἔχων Ῥωμαίων καὶ δύο τῶν Περσῶν, ἐβάδιζεν εἰς Κουμουτζηνὰ διὰ V. 467 τὸ μηδεμίαν ἐν τῷ μεταξὺ πολεμίων ὑποπτεύειν ἔφοδον. ἐπεὶ δὲ ἐπεγένετο ἡ νὺξ, ηὐλίσαντο ἐπί τινι κώμῃ ἀοικήτῳ,

8. καὶ παρεσκευάζοντο — χρήματα om. P. 9. τὴν om. P.

rius per simulationem tergiversari ac recusare. Deinde ubi Lucas preces longas addidit, recessurum sese et in hoc imperatrici atque adeo ipsi familiari suo gratificaturum promisit; ab alio enim se huc adduci minime potuisse. Et convenit inter eos, ut triremes cum promissa pecunia Aenum mitterentur. Lucas itaque, re omnium opinione maximi momenti transacta, Byzantium rediit, ubi naves et pecunia comparabantur. Amurius cum Cantacuzeno ad Traianopolim iampridem dirutam castrametatus, Byzantinas triremes exspectabat. Imperator ad Cumutzena oppidulum, quod nuperrime se dediderat, in fidem accipiendum, Matthaeum filium seniorem mittit, cui praesenti alia item finitima oppidula se dediderunt, nempe Asomatus, Parademo, Cranobunium, Stylarium, eaque non mediocre postea bello adiumentum attulerunt.

68. Filium aegrotantem sententia fuit interea dum naves in exspectatione sunt, visere habitisque cum eo sermonibus necessariis reverti. Relicto igitur in castris exercitu, cum solis quinquaginta Romanis et duobus Persis Cumutzena versus abiit, quod ni-

A.C. 1343 λείψανα τῆς ἀρχαίας συνοικίας ὀλίγα τινὰ ἐχούσῃ. συνέβη δὲ τῆς αὐτῆς νυκτὸς καὶ στρατιὰν Περσῶν πεζὴν ἄρτι περαιωθεῖσαν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐπὶ λείαν, τοῖς ἐκεῖ αἰγιαλοῖς προσχεῖν, ἀποβᾶσαν δὲ ἐπὶ μὲν τῶν νεῶν τὴν φυλακὴν ἑκατὸν καταλιπεῖν, τοὺς ἐπιλοίπους δὲ, ὄντας περὶ χιλίους, ἐπὶ τὴν C λεηλασίαν ἐξελθεῖν· γενομένους δὲ ἔνθα ηὐλίζετο ὁ βασιλεὺς, καὶ πόῤῥωθεν ἡμμένην πυρὰν ἰδόντας, ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ χωρίον, πᾶσαν ποιουμένους πρόνοιαν ἀγνοηθῆναι, ὥστε κατασκέψασθαι, οἵτινες εἶεν οἱ χρώμενοι ἐκείνῳ τῷ πυρί· οὕτω γὰρ αὐτοὶ διηγοῦντο ὕστερον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο ἐγγὺς, στρατιὰν ἰδεῖν πλήθει ὑπερέχουσαν, ὡς ἔδοξεν, αὐτῶν πολύ. εὐθὺς μὲν οὖν εἰσῄει δέος, μὴ αἰσθομένοις αὐτοῖς τοσούτοις οὖσιν οὐχ οἷοίτε ὦσιν ἀντισχεῖν, ἀλλὰ διαφθαρῶσι κρατηθέντες. ἔπειτα ὡς ᾔσθάνοντο ἀγνοηθέντες, ἐβουλεύσαντο διελόμενοι τετραχῇ καὶ περιελθόντες τὸ στρατόπεδον, προσβάλλειν ἀπροσδοκήτοις πανταχόθεν. οἰηθῆναι γὰρ διὰ τὸ ἀπροσδόκητον D καταπλήξαντας περιγενέσθαι, καὶ πλειόνων ὄντων. οἱ βάρβαροι μὲν οὖν ἐποίουν κατὰ τὰ βεβουλευμένα, καὶ περιεκάθηντο τὸ στρατόπεδον, ἀναμένοντες τὸ σύνθημα. τῷ στρατηγοῦντι δὲ αὐτῶν ἐδόκει, μὴ πρὸς τοσαύτην στρατιὰν οὕτω διακινδυνεύειν, ἀγνοοῦντα ὅθεν τε εἴη καὶ τὸν ἀριθμόν· καὶ πέμψας δύο τῶν βαρβάρων πρὸς τὸ ὕδωρ, (ᾔδεσαν γὰρ οὖσαν ἐκεῖ πηγὴν,) ἐκέλευεν, εἰ δύναιντο, τῶν ἐκ τοῦ στρατο-

2. καὶ add. M. 23. ἐκέλευον P. et M.

hil hostilis incursionis per viam metueret. Nocte in vico deserto paucis adhuc viciniarum parietinis exstantibus manserunt. Eadem nocte Persarum peditum manus ex Asia ad eadem littora populationis ergo appellitur. Egredientes ad custodiam navium centenos relinquunt, alii circiter mille raptum vadunt. Cum eo processissent, ubi imperator pernoctabat, foco luculento procul conspecto, propius ad locum pedetentim et summo silentio, ut laterent, accedunt: speculatum videlicet, quinam ad pyram illam mortales essent, id quod ipsi postea narraverunt. Et ecce vident exercitum, suo, ut putabant, multo numerosiorem. Illico timore corripiuntur, ne, illis tanto pluribus rem sentientibus, cum ipsi ad resistendum infirmi essent, victi conciderentur. Post ubi se nondum sentiri animadverterunt, quadripartito agmine castris circumdatis, undique de improviso in illos irruere constituunt. Credebant enim impetu inopinato consternatos, quamvis plures forent, superaturos. Barbari igitur consilium explicantes, castra cingunt, ad invadendi signum intenti. At vero dux arbitrari, cum tantis copiis non ita temere dimicandum, quando nec unde, nec quantae tandem sint, satis constet. Duos ad propinquum et notum illis fontem aquatum mittit, simulque mandat, ut e castris aliquem, si possint, captivum

πέδον συλλαμβάνειν τινὰ, ὥστε παρ' αὐτοῦ τι βέβαιον περὶ A.C. 1343
τῆς στρατιᾶς μαθεῖν. οἱ μὲν οὖν οὕτως ἐνήδρευον πρὸς τῇ πηγῇ, παιδίου δὲ ἑνὸς τῶν βασιλεῖ συνόντων ἐλθόντος ἐπὶ τὸ ἀρύσασθαι, ὥρμησαν μὲν οἱ βάρβαροι κατασχεῖν. μὴ δυνη- P.583
θέντες δὲ διὰ τὸ διαδρᾶναι φυγῇ χρησάμενον, πρὸς τὸν στρατηγὸν ἐλθόντες, ἀπήγγελλον τὸ συμβὰν, ὡς ἤδη ἐγνωσμένων. τοῖς βαρβάροις δὲ τότε μᾶλλον ἔδοξεν ἡ στρατιὰ πλήθει τε αὐτῶν ὑπερέχουσα πολλῷ καὶ ἀπὸ μόνης φοβερὰ τῆς ὄψεως, ὥστε καὶ ἀπεγίνωσκον τὸ διὰ μάχης αὐτοῖς ἰέναι, ἀγαπητὸν ἡγούμενοι, ἂν ἐκεῖθεν ἀπαθεῖς κακῶν ἀπαλλαγῶσι, καὶ ἡσύχαζον, τὴν ἀναχώρησιν περιμένοντες τῆς στρατιᾶς. βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ τὸ παιδίον τεθορυβημένον ἐλθὸν ἀπήγγελλεν, ὡς πρὸς τῇ πηγῇ διώκοιτο ὑπό τινων, Πέρσας δὲ τοὺς διώκοντας εἶναι οἰηθῆναι, τὸ μὲν ἀπεπέμψατο ὡς ὑπο φάσματός τινος ἐκπεπληγμένον, ἐκέλευε δὲ τοὺς ἑωθινοὺς ὕμνους ᾄδειν θεῷ· B
ἤδη γὰρ περὶ ὄρθρον ἦν ἡ νύξ. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι ἐτελοῦντο, τῶν ἵππων ἐπιβάντες ἀνεχώρουν τοῦ χωρίου, μηδὲν τῶν περισχόντων κακῶν εἰδότες. ἤδη δὲ ὄντες οὐ μακρὰν, θορύβου ἤκουον καὶ ἀλαλαγμοῦ Περσῶν ἐφ' οὗ ἐστρατοπεδεύοντο χωρίου. βασιλεὺς δὲ πέμψας τοὺς συνόντας δύο Πέρσας, ἐκέλευε πλησίον γενομένους μανθάνειν, οἵτινες εἶεν, παρ' αὐτῶν. τῶν δὲ ἐπιδραμόντων ἅτερος μὲν ἑάλω τῶν πεμφθέντων, ὁ δὲ λοιπὸς τετραυματισμένος ἐπανελθὼν, ἀπήγγελλεν, ὡς εἴη στρατιὰ Περσῶν πολλὴ, ἀγνοουμένη ὑπ' αὐ-

6. ἐγνωσμένον P. 10. ἀπαθεῖν P. 22. ὁ ἕτερος P.

adducant, ex quo certi quippiam de eo exercitu exsculpant. Militis cuiusdam servulus ad hauriendum accedit, barbari propter fontem in insidiis latentes ad eum tenendum prosiliunt. Quo fuga elapso, duci quod acciderat, ut iam proditi, memorant. Tum vero barbaris multis partibus numero superiores et solo adspectu formidabiles apparuerunt. Quare etiam nequaquam adoriundos sentiebant, boni consulturi, si inde corpora integra auferrent. Itaque nihil attentantes abitum Romanorum exspectabant. Imperator caculam illum metu attonitum occurrentem et quo pacto apud fontem ipsum quidam insecuti essent referentem affirmantemque, Persas esse, ut spectro aliquo exagitatum dimisit, iubens Deo matutinos hymnos depromere, siquidem iam dilucescebat. Iis absolutis, equos conscendunt, loco excedunt, quibus malis proximi fuissent, prorsus ignorantes. Haud multum progressi tumultum clamoresque Persarum e tentoriis exaudiunt. Imperator de comitatu suo duos Persas mittit, qui propius pedem ferant, et quinam sint, ex ipsis cognoscant. Illis in hos incurrentibus, alter capitur, alter vulneratus redit ac nuntiat, multitudinem esse Persas, et quidem ma-

A.C. 1343 τῶν· οἱ μέντοι βάρβαροι παρὰ τοῦ κρατηθέντος γνόντες,
C ὡς εἴη βασιλεὺς ὁ Καντακουζηνὸς πεντήκοντα μόνους ἄγων
στρατιώτας, ἐξεπλήττοντό τε τὸ γεγενημένον καὶ θεὸν ᾤοντο
αὐτοῦ χεῖρα ὑπερέχειν καὶ ῥύεσθαι οὕτω κινδύνων χαλεπῶν.
βασιλεὺς δὲ οὐδὲν πλέον μαθεῖν δεδυνημένος, ἢ ὅτι Περσικὴ
V. 468 στρατιὰ ἡ ἐπελθοῦσα ἦν, ἦλθεν εἰς Κουμουτζηνὰ πρὸς τὸν
υἱὸν, καὶ ὁμιλήσας ὅσα ἔδει, ταχέως ἐπανέστρεφεν εἰς τὸ
στρατόπεδον. ἐπανιόντι δὲ ἠγγέλλετο, ὡς ἐκ Βυζαντίου ψι-
λοὶ τοξόται ἐν πεντηκοντόροις τέσσαρσιν ἐλθόντες, καὶ ἑτέρων
ἐκ τῆς Θρᾴκης ἐπιγενομένων πεζῶν, Ἀσώματον τὸ φρούριον
πολιορκοῖεν. ἐδόκει δὴ οὖν ἅμα τοῖς συνοῦσι πεντήκοντα
βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς τὸ φρούριον πολιορκοῦντας. ἐκεῖνοι δὲ
D ἐπεὶ ἐπιοῦσαν εἶδον τὴν στρατιὰν, ἐπὶ γεωλόφου τινὸς ἠμύ-
νοντο ἀνελθόντες· καὶ οἱ περὶ βασιλέα δὶς καὶ τρὶς ἐπιχει-
ρήσαντες, ἐκείνου ἀπαγορεύοντος διὰ τὸ μὴ μάχεσθαι μετὰ
συνέσεως πρεπούσης στρατιώτῃ, οὐκ ἠδυνήθησαν κρατῆσαι
διὰ τὴν ἐκ τοῦ τόπου ὀχυρότητα καὶ τὸ ἀμύνεσθαι αὐτοὺς
τοῖς βέλεσι συχνοῖς. ὡς δὲ ἐτραυματίζοντο οἵ,τε ἵπποι καὶ
οἱ στρατιῶται, ἐκέλευεν ὁ βασιλεὺς ἕπεσθαι αὐτῷ, εἰ βού-
λοιντο κρατεῖν τῶν ἀντιτεταγμένων. καὶ ἐδόκουν ἀναχωρεῖν
καταλιπόντες· ἐκεῖνοι δὲ οὐ συνιδόντες τὴν ἀπάτην καὶ νο-
μίσαντες, ἀπειπόντας τὴν πρὸς αὐτοὺς μάχην ἀναχωρεῖν, τοῦ
λόφου κατελθόντες, ἐχώρουν ἐπὶ τὰς ναῦς. οἱ δὲ αὐτίκα
ἐπιδραμόντες, ἐπεὶ πρὸς τὸ πεδίον ἦσαν, ἀπέκτεινάν τε οὐκ ὀ-
λίγους καὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν εἷλον, ὀλίγων τινῶν διαφυγεῖν

gnam, quod nescissent. Barbari, cum de captivo didicissent, Cantacuzenum illic quinquaginta dumtaxat militibus stipatum fuisse, obstupescentes divina eum protegente dextera tam exitiali periculo ereptum censuerunt. Imperator cum plus comperire non potuisset, quam Persas et praedones esse, Cumutzena ad filium venit, quicum quae tempus monebat collocutus, castra mox repetiit. In itinere certior fit, Byzantio levis armaturae sagittarios, Threicio adiuncto peditatu, ad Asomatum castellum expugnandum quinquaginta remorum actuariis quatuor advenisse. Statuit igitur Asomatensibus cum suis quinquaginta comitibus succurrere. Hostes, viso appropinquantium globo, in collem confugientes se tuebantur. Imperatoris cohors bis ter impetu facto, (illo vetante, quod adversus prudentiam militarem pugnarent, quoniam adversarii natura loci muniebantur et subeuntes crebris telorum iactibus repellebant,) iis potiri non valebant. Cum igitur et equi et milites vulnerarentur, edixit imperator, se sequerentur, si vellent vincere. Ergo se illis relictis abire simulant. Hostes, non intellecta fallacia, ratique eos pugnae desperantes discedere, colle degressi, naves petunt. Tum qui abi-

δεδυνημένων. βασιλεὺς δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον πρὸς Τραϊα- A.C. 1343 νούπολιν ἐπανελθὼν, ἐπεὶ καὶ ἡ στρατιὰ ἐκείνη ἡ περικαθη- P. 584 μένη τῆς νυκτὸς, ὥσπερ εἴρητο, ἧκε πρὸς Ἀμοὺρ, γνωρίσας οἷα συμβαίη περὶ αὐτὸν καὶ ὅπως ἐκ κινδύνων φανερῶν ὑπὸ θεοῦ ῥυσθείη αὐτός τε καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἅπαντες, πολλὰς ὡμολόγουν χάριτας θεῷ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς προνοίας τῆς περὶ αὐτούς. παρῄνει τε ὁ βασιλεὺς τοῖς συνοῦσι μηδέποτε ἀμελεῖν τῆς φυλακῆς μάλιστα νυκτὸς, τοῖς συμβεβηκόσι παραδείγμασι χρώμενος. εἰ γὰρ μὴ θαῤῥοῦντες αὐτοὶ τοῖς τε ἐν Τραϊανοῦ στρατοπεδευομένοις καὶ τοῖς ἐν Κουμουτζηνοῖς μετὰ τοῦ υἱοῦ, τὴν προσήκουσαν ἑαυτῶν ἐποιοῦντο φυλακὴν, οὐκ ἂν τοιούτοις περιέπιπτον κινδύνοις, ὧν εἰ μὴ θεὸς ἐῤῥύ- B ετο φιλανθρώπως, κἂν πεπονθότες ἦσαν ἄξια δακρύων. ταῦτα μὲν οὖν τὸν τρόπον τοῦτον συνηνέχθη. Ἀμοὺρ δὲ, ἐπεὶ αἵ,τε Βυζαντίηθεν τριήρεις ἧκον καὶ τριάκοντα ἐκ τῶν σφετέρων εἰς τὴν Αἶνον, βασιλεῖ ἐπαγγειλάμενος ἐν πεντεκαίδεκα ἡμέραις πέμψειν στρατιὰν, αὐτός τε ἐπανήξειν μετ' ὀλίγον καταστησάμενος τὰ οἴκοι, καὶ μέχρι παντὸς αὐτῷ συνδιατρίψειν ἄχρις ἂν ὁ πόλεμος καταλυθῇ, καὶ συνταξάμενος εὐθὺς ἀπέπλευσεν. εἴσω δὲ τριῶν καὶ δέκα ἡμερῶν, ἣν ἐπηγγείλατο στρατιὰν ἔπεμψε πρὸς βασιλέα. τότε μὲν οὖν δυσχερείας ἔδοξε πολλῆς ἡ ἀναχώρησις Ἀμοὺρ αἰτία γεγονέναι C βασιλεῖ· ὕστερον μέντοι τῆς περὶ αὐτὸν τοῦ θεοῦ κηδεμονίας οὐ μικρὸν καὶ αὕτη δεῖγμα ἐφαίνετο γεγενημένη. τριήρεις

9. χρωμένοις P. et M.

bant conversi in eos aequo campo statim incurrunt, multos occidunt, paucis terga dantibus, maiorem partem capiunt. Imperator in castra Traianopolim reversus, postquam et manus illa, a qua noctu, ut dictum est, obsessi fuerant, ad Amurium se contulit, quae sibi evenissent et quomodo cum suis universis, Deo secundo, manifestum discrimen evasisset, narravit. Omnes pro eorum salute divinae providentiae gratias egerunt. Hortabatur autem suos imperator, ne unquam vigilias, praesertim nocturnas, negligerent, recentissimoque exemplo ad confirmationem utebatur. Nam si ipsi non confisi ad Traianopolim metantibus, neque iis, qui Cumutzenis erant cum filio, pro se, ut par fuerat, excubias egissent, in casum huiuscemodi deventuros non fuisse, quo nisi Deus benigne eos respexisset, digna lacrimis pertulissent. Atque haec isto modo contigerunt. Amurius, ut Byzantio triremes ad Aenum cum triginta de suis affuerunt, pollicitus imperatori, quindecim diebus subsidium missurum, et se quoque brevi, domesticis ordinatis atque compositis, reversurum, semperque cum eo, donec bellum finiatur, mansurum, dictaque salute, illico solvit. Intra dies tredecim adsunt copiae, quas promiserat. Amurii discessio multa imperatori incommoda generasse

A. C. 1343 γὰρ τέτταρες καὶ εἴκοσι Λατινικαὶ ἔκ τε Ῥοδίων καί τινων παρεσκευασμέναι, ἐπέπλευσαν τῇ Σμύρνῃ καὶ τὸ πρὸς τῷ λιμένι φρούριον εἷλον, καὶ ναῦς ἐνέπρησαν οὐκ ὀλίγας Περσικάς. Ἀμοὺρ δὲ παρὼν καὶ ἀμυνόμενος, ὡς μάλιστα ἐνῆν, οὐκ ἴσχυσε περιγενέσθαι τῆς Λατινικῆς δυνάμεως. ἄχρι γὰρ νυνὶ ὑπ' ἐκείνων ὁ Σμύρνης ἔχεται λιμήν. ἔλεγε δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡς, εἰ συνέβαινεν Ἀμοὺρ κατὰ τὴν Θρᾴκην διατρίβοντος ἁλῶναι Σμύρναν, οὐκ αὐτὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντες ἄνθρωποι τῆς εἰς βασιλέα ἕνεκα εὐνοίας τὴν πόλιν Ἀμοὺρ ἀπολωλεκέναι ἂν ὑπώπτευσαν.
D νυνὶ δὲ ἐκείνου μετὰ τῆς στρατιᾶς ἐκεῖ παρόντος, μηδεμίαν πρὸς αὐτὸν αἰτίαν εἶναι τῆς ἁλώσεως. δι' ἃ πολλὰς ἀπεδίδου θεῷ εὐχαριστίας τῆς περὶ αὐτὸν κηδεμονίας, ὅτι καὶ ἃ δοκεῖ συμβαίνειν δυσχερῆ, πρὸς τὸ λυσιτελοῦν ὕστερον ἀποδεί-
V. 469 κνυνται οἰκονομούμενα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὀλίγῳ ὕστερον. τότε δὲ Ἀμοὺρ ἀναχωρήσαντος, εὐθὺς ὑπὸ πάντων τῶν περιοίκων πόλεμος δεινὸς βασιλέα περιίστατο. ὅ,τε γὰρ Κράλης τὸ κράτιστον ἄγων τῆς οἰκείας στρατιᾶς ἄχρι Ζιχνῶν ἀφῖκτο, γνώμην ἔχων, ὡς κατὰ Θρᾴκην ἐπιθησόμενος βασιλεῖ. καὶ ὁ τῶν Μυσῶν βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ἧκεν ἐπὶ Στίλβνον παν-
P. 585 στρατιᾷ, Παλαιολόγῳ τῷ νέῳ συμμαχήσων βασιλεῖ, ὥσπερ ἦν ὑπεσχημένος. πατριάρχης τε ἐκκλησίαν ἀπὸ πάντων Βυζαντίων ποιησάμενος καὶ πολλὰ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως καθαψάμενος, ὡς ἀδίκως καὶ παρανόμως τοῖς παισὶν

19. Στίλπνον P.

visa est, quae tamen ipsa postmodum, quam is Deo curae esset, non levi documento fuit. Triremes namque quatuor supra viginti Latinae cum Rhodiorum et aliorum quorundam instructae Smyrnam adnavigarunt, castellumque in portu ceperunt et naves Persicas complures exusserunt. Amurius praesens ac totis viribus propugnans, Latinos depellere nequivit, qui usque hodie Smyrnae portum obtinent. Aiebat autem imperator, si Amurio in Thracia versante Smyrnam occupari contigisset, non semet tantummodo, sed omnes mortales Amurium prae nimio erga imperatorem amore eam perdidisse suspicaturos fuisse. Nunc quoniam ipse cum suis copiis praesto fuerit, nullam se captae civitatis culpam sustinere. Quocirca Deo expertae procurationis gratias singulares agebat, qui etiam quae molesta atque odiosa videntur accidere, tempore labente ad utilitatem constituta et administrata fuisse demonstrat. Sed de his paulo post dicemus. Post discessum Amurii ab omnibus finitimis gravi et periculoso bello urgetur. Nam Crales cum robore exercitus sui Zichnas usque progressus est eo consilio, ut eum in Thracia adoriretur, et Moesorum rex Alexander, quidquid habebat copiarum, Stilbnum adduxit, Palaeologo iuveni imperatori, id quod spoponderat, auxilio futurus. Patriarcha autem, vocato in concio-

ἐπιβουλεύοντος βασιλέως, οὗ πολλῶν ἀπέλαυσε καὶ μεγίστων A.C. 1343 εὐεργεσιῶν, ἔπειτα ἑαυτὸν πατέρα καὶ κηδεμόνα τοῦ νέου βασιλέως ἀνακηρύξας, καὶ ὡς διὰ τὴν ἐκείνου σωτηρίαν κινδύνοις καὶ μάχαις καὶ αὐτὸς ἔγνω παραβάλλεσθαι καὶ καταλύειν τὸν κοινὸν πολέμιον, πάντας παρώρμησε πρὸς τὸν Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως πόλεμον, τοὺς μὲν ἑκόντας, ἔστι δ' οὓς καὶ δι' ἀνάγκην, δείσαντας τὸ ὑποπτεύεσθαι. καὶ πάντες κοινὴν ἐκστρατείαν ἐποιήσαντο πεζοί τε καὶ ἱππεῖς· B παρῆσαν δὲ καὶ τῶν συγκλητικῶν ὅσοι ἦσαν ἔτι ἄδετοι. τοὺς πλείους γὰρ αὐτῶν ὁ μέγας δοὺξ, τοὺς μὲν ἐν δεσμωτηρίοις εἶχεν ὑπὸ κλοιοῖς, ἐν οἷς καὶ Ἀνδρόνικος Ἀσάνης ὁ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως ἐξητάζετο πενθερός· ἔστι δ' οὓς καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις ἐφρούρει ἀπροΐτους. αὐτὸς δὲ ἦν τῆς στρατιᾶς αὐτοκράτωρ στρατηγός. οἳ καὶ βασιλέα τὸν νέον ἔχοντες Ἰωάννην, ἧκον εἰς Ἡράκλειαν τῆς Θρᾴκης· πέμψαντες δὲ καὶ πρὸς Μομιτζίλον, ὃς τῶν κατὰ Μερόπην φρουρίων καὶ τῶν ἄλλων νομάδων ὑπὸ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως ἐνεχειρίσθη τὴν ἀρχὴν, ἔπεισαν ὑποσχέσεσι πολ- C λαῖς πόλεμον πρὸς ἐκεῖνον ἄρασθαι. ἦν γὰρ ἤδη ἐν λόγῳ τινὶ ὁ Μομιτζίλος καὶ δύναμιν περιβεβλημένος ἱκανήν. οὕτω μὲν οὖν ὁ πόλεμος πανταχόθεν βασιλέα περιΐστατο καὶ ὑποπτεύειν δεινὰ εἰσῄει. αὐτὸς δὲ, ὥσπερ εἰώθεν, ἀεὶ πρὸς

nem universo populo, in Cantacuzenum, ut filiis defuncti imperatoris, a quo plurimis amplissimisque beneficiis ornatus esset, impie et scelerate insidiantem invectus est. Deinde se patrem et tutorem adolescentis imperatoris promulgans, et pro eius salute nulla discrimina, nullas dimicationes declinaturum bellumque commune finiturum profitens, omnes ad arma contra Cantacuzenum exstimulavit, alios quidem per se propensos, alios necessitate eodem trahente, quippe qui alioqui suspicionem non evitarent. Et omnes se expeditioni pedites equitesque accingebant. Dabant item nomina proceres, quotquot adhuc a vinculis immunes erant: partem enim maiorem magnus dux, alios in carceribus attinebat collariis iniectis, in quibus et de Andronico Asane, Cantacuzeni socero, quaestio habebatur, quosdam in ipsorum aedibus interdicto aditu custodiebat: eratque cum plena et absoluta potestate summus exercitus imperator. Atque hi adolescentem Ioannem imperatorem secum ducentes, Heracleam Thraciae venerunt, mittentesque etiam ad Momitzilum, castellorum Meropes et aliorum agrestium a Cantacuzeno commissam praefecturam gerentem, multis promissis ad arma in eundem capessenda pellexerunt. Iam enim ora hominum pervolabat, nec illi potentia deerat. Sic itaque Cantacuzenus bello ex omni parte petebatur et metuere cogebatur. Nihilo minus pro perpetua consuetudine sua in periculis mentem excelsam retinens et ingruentia

A. C. 1343 τοὺς κινδύνους μεγαλοψυχῶν καὶ τῶν δεινῶν τὰς ἐπιφορὰς ὁμαλῶς καὶ πρᾴως διαφέρων, πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον τὸν Μυσῶν βασιλέα πρεσβείαν ἐποιεῖτο καὶ παρῄνει ἡσυχίαν ἄγειν, ὡς οὐ πολλῷ ὕστερον ἐκείνῳ αἰτίου συμφορῶν πολλῶν τοῦ πρὸς αὐτὸν πολέμου γενησομένου. αὐτὸς δὲ γενόμενος πρὸς τὴν Χαλκιδικὴν, τὴν Γρατιανοῦ πόλιν ἐπολιόρκει οὖσαν οὐ μεγά-

D λην, ὀχυροτάτην δὲ ἔκ τε φύσεως τοῦ τόπου καὶ τῶν τειχῶν τῆς κατασκευῆς, ἄλλως δὲ εὐφυῶς πρὸς πάντα ἔχουσαν καὶ ὥσπερ μητρόπολιν οὖσαν τῆς Χαλκιδικῆς. πρὸς μὲν οὖν τειχομαχίαν οὐκ ἐπεχείρει· ᾔδει γὰρ ἀνάλωτον ὅπλοις καὶ χειρῶν βίᾳ ἐσομένην. δεσμωτῶν δὲ οὐκ ὀλίγων ἐκ τῶν πολιτῶν ἐν τῇ ταύτης ἀκροπόλει φρουρουμένων διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν, πέμψας κρύφα διελέγετο αὐτοῖς, εἰ δύναιντο κρατήσαντες τῆς ἀκροπόλεως, παραδιδόναι τὴν πόλιν. καὶ ἐπηγγέλλοντο καὶ αὐτοὶ προθύμως ὑπελθεῖν τὴν ἐπιχείρησιν, καὶ σύνθημα τῆς ἐφόδου ἔδοσαν, νυκτὸς μὲν φρυκτὸν ἀνί-

P. 586 σχειν, ἡμέρας δὲ καπνὸν δεικνύειν τῆς ἐπιχειρήσεως σημεῖον. διὰ ταύτην μὲν οὖν τὴν αἰτίαν ὁ βασιλεὺς, καίτοι περιῤῥεόμενος πανταχόθεν ὑπὸ τοῦ πολέμου, οὐκ ἀνίστατο ἐκ τῆς πολιορκίας, ἀλλ' ἐφιλονείκει πρὸς πάντα ἀντικαθίστασθαι ὁμοίως. ὑφ' ὃν δὲ ταῦτα χρόνον ἐτελεῖτο, καὶ ἡ Λατινικη δύναμις, ἣ ὀλίγῳ ὕστερον Σμύρνῃ ἐπελθοῦσα ἐκράτησε τειχομαχίᾳ, ἐν τέσσαρσι καὶ εἴκοσι τριήρεσι, περὶ Παλλήνην πεπυσμένοι πρός τινα λιμένα Λογγὸν ἐγχωρίως προσαγορευό-

22. Σμύρνῃ om. P.

mala aequabili ac leni animo tolerans, ad Alexandrum, Moesorum regem, legatos mittit, eum hortans, uti hoc negotio supersedeat, quandoquidem hoc adversus se comparatum bellum breve multas ei clades daturum sit. Ipse in Chalcidica Gratianopolim, non illam quidem amplam, ceterum cum natura loci, tum moenibus munitissimam urbem et alioqui omnimodis commodam et Chalcidices tamquam metropolim obsidet. Ab oppugnatione igitur temperabat, quod manu et armis inexpugnabilem sciret. In cuius arce cum multi cives, quod illi bene vellent, vincti tenerentur, per internuntium clam cum iis egit, ut, si possent, arce potiti, urbem sibi traderent. Promittunt impigre se conaturos, et tesseram sive signum, unde et ipsos iam opus aggredi et se accersiri nosset, noctu quidem sublatam facem, interdiu autem fumum constituunt. Hac de causa imperator quamquam hostibus undique instantibus obsidionem continuat et omnibus aeque resistere contendit. Circa idem tempus paulove post, quo haec fiebant, Latini Smyrnam quatuor et viginti triremibus invaserunt et expugnarunt. Et cum apud Pallenen, ad portum quendam indigenis Longum appellatum, naves Persicas se-

μενον ναῦς ἑξήκοντα ἐφορμεῖν Περσικάς, ἐπέθεντό τε καὶ A.C. 1343 ἐκράτησαν αὐτῶν κενῶν. τὸ γὰρ Περσικὸν, μὴ δυνάμενον V. 470 ἀντικαθίστασθαι πρὸς ναυμαχίαν, τὰς ναῦς καταλιπόντες διεσώζοντο εἰς τὴν γῆν. Λατῖνοι δὲ ἀνελκύσαντες τὰς ναῦς καὶ πυρὶ παραδόντες ἀνεχώρουν. οἱ Πέρσαι δὲ ἀπολειφθέν- B τες ἀπορίᾳ νεῶν, ἔγνωσαν δεῖν ἐπὶ Χεῤῥόνησον τῆς Θρᾴκης διὰ τῆς ἠπείρου ἀναχωρεῖν, ὡς ἐκεῖθεν εἰς Ἀσίαν περαιωσόμενοι εὐπορήσαντες νεῶν.

ξθ'. Κράλης δὲ ἐν Ζίχνᾳ ἐστρατοπεδευμένος, ὥσπερ C ἔφημεν, ἐπὶ τῷ Καντακουζηνῷ τῷ βασιλεῖ πολεμεῖν, ἐπεὶ πύθοιτο τὸ περὶ τοὺς Πέρσας συμβὰν καὶ ὡς διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐπὶ Χεῤῥόνησον μέλλουσιν ἰέναι, τὸ κράτιστον τῆς περὶ αὐτὸν ἀπολεξάμενος στρατιᾶς καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἐπιστήσας τὸν εὐψυχίᾳ καὶ τόλμῃ καὶ ἐμπειρίᾳ τῶν παρ' αὐτῷ δυνατῶν δοκοῦντα ὑπερέχειν Πρεάλιμπον ὠνομασμένον, ἐκέλευσε συμπλέκεσθαι τοῖς βαρβάροις, οἵπερ ἂν συντύχωσι. καὶ πρός τινα τόπον Στεφανιανὰ λεγόμενον περιτυχόντες, καθίσταντο πρὸς μάχην. οἱ Πέρσαι δὲ, ἐπεὶ πεδίον ἦν, ἐφ' οὗ Τριβαλοῖς ἔμελλον ἰέναι ἐς τὰς χεῖρας, δείσαντες τὴν ἔφοδον τῶν ἱππέων, ἀνεχώρουν πρὸς τὸ ὄρος καὶ τὰς δυσχωρίας· ἦν γὰρ ἐγγύς. ὁρῶντες δὲ οἱ Τριβαλοὶ δυσπρόσοδον τὸ χω- D ρίον καὶ νομίσαντες, εἰ διὰ τῶν στενῶν εἰσωθοῖεν ἑαυτοὺς, ἵππους τε ἀπολεῖν πολλοὺς, περιτοξευομένους ὑπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ αὐτοὺς τραυματισθήσεσθαι, ἀποβάντες τῶν ἵππων, ἐβάδιζον πεζοὶ ἐπὶ τοὺς πολεμίους, δυσέργως καὶ μετὰ βίας

xaginta delatas rescissent, in eos cursu directo, vacuis potiti sunt. Persae siquidem navali proelio imbelles, terrae se credentes, naves in solo destituerant, quibus Latini subductis et crematis recesserunt. Persae navibus carentes, Chersonesum Thraciae per continentem eundum et inde, navium facultate suppeditante, in Asiam sibi traiiciendum existimarunt.

69. Iam vero Crales, fixis apud Zichnas tentoriis, quo cum Cantacuzeno confligeret, ut demonstratum est, ut de Persarum eventu et illac in Chersonesum iter facturos audivit, delectis de exercitu suo fortissimis datoque illis duce, qui praestanti animo et usu inter proceres Triballorum eminere videbatur, Prealimpum vocabulo, cum barbaris obviis pugna decertare iussit. Itaque loco quodam Stephaniana dicto in eos incidentes, ad pugnam aggrediuntur. Persae, ut in planitie, equitum timentes incursum, in montem vicinum et loca impedita secedunt. Triballi difficiles aditus cernentes ratique, si per angustias penetrando sese impellerent et coarctarent, equos complures hinc inde sagittis confixos a barbaris perituros, seque nihil nisi vulnera reportaturos, de equis descen-

A.C. 1343 ἐπὶ τὸ ἄναντες ἰόντες διὰ βαρύτητα τῶν ὅπλων. οἱ Πέρσαι
δὲ ἰδόντες οὕτω πεζοὺς ἐπὶ τὴν ἄνοδον βιαζομένους, περιερ-
γότερόν τι μᾶλλον ἔγνωσαν, ἢ ἀνδρειότερον, ποιεῖν, καὶ ὑπο-
κρινάμενοι φυγὴν, μᾶλλον ἀνεχώρουν πρὸς τὸ ὄρος, οἱ δ' ἐ-
φείποντο μὴ συνιδόντες τὴν ἀπάτην. ἐπεὶ δὲ ἀπέστησαν ἑ-
κάτεροι τῶν ἵππων οὐκ ὀλίγον, οἱ Πέρσαι συστραφέντες ἐναν-
P. 587 τίον μὲν οὐκ ἐχώρουν Τριβαλῶν, ἀλλ' ἐκπεριελθόντες ἑκατέ-
ρωθεν, ἔθεον ἐπὶ τοὺς ἵππους. ἄνοπλοι δὲ καὶ κοῦφοι ὄν-
τες, φθάσαντες τοὺς Τριβαλοὺς, ἐκράτησαν τῶν ἵππων καὶ
ἐπέβησαν αὐτοί· Τριβαλοὶ δὲ, τῶν ἵππων ἀφῃρημένων, ἕτοι-
μοι ἦσαν πρὸς σφαγήν. ἔπεσον γὰρ οἱ πλείους κτεινόμενοι
ὑπὸ τῶν Περσῶν, ἑάλωσάν τε οὐκ ὀλίγοι· οἱ λοιποὶ δὲ μό-
λις διεσώθησαν πεζοὶ ἐπὶ τὸ ὄρος διασκεδασθέντες. Κράλης
δὲ ἐπεὶ ἐπύθετο τὴν ἧτταν τῆς οἰκείας στρατιᾶς, δείσας ἀ-
νεχώρει καὶ αὐτὸς, τοῦ πρὸς βασιλέα πολέμου ἐπιλελησμένος
διὰ τὴν συμβᾶσαν συμφοράν. οὐ μὴν ἠμέλει γε, ἀλλὰ καὶ
οἴκοι καθήμενος ἐπολέμει. οἱ Πέρσαι δὲ μετὰ τὴν νίκην πυ-
B θόμενοι Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα τὴν Γρατιανοῦ πολιορ-
κεῖν, πρεσβείαν πέμψαντες τόν τε ἐμπρησμὸν τῶν νεῶν ἐδή-
λουν τῶν σφετέρων καὶ τὴν ἧτταν Τριβαλῶν, καὶ ὡς αὐτοὶ
φιλίως διακείμενοι πρὸς αὐτὸν, ἐπὶ Χεῤῥόνησον ἐγνώκασι
χωρεῖν, ἵν' ἐκεῖθεν περαιωθῶσιν εἰς Ἀσίαν. ἠξίουν τε μη-
δὲν αὐτοῖς παρενοχλεῖν μέλλουσι διὰ τῆς ἐκείνῳ ὑπηκόου διι-
V. 471 έναι. εἰ δέ τι δέοιτο αὐτῶν κατὰ τῶν πολεμίων, προθύμους

6. ὀλίγων M.

dentes, pedibus per acclivia operose ac difficulter, armorum pondere retardati, in hostes ibant. Videntes Persae Triballos adeo per invia eluctantes, quiddam curiosum magis, quam generosum, facere decernunt et fuga simulata montis ulteriora petunt. Triballi fraudis ignari sequuntur. Qui postquam ab equis iisque non paucis destiterunt, Persae denuo agglomerati directe quidem contra eos non contenderunt, sed ab altera parte circumventis, ad equos illorum cucurrerunt, et quia armis non gravabantur, antevertentes Triballos conscenderunt: qui equis spoliati, ad caedem opportuni erant cecideruntque complures, nec pauci capti sunt, reliqui per montem huc illuc fugientes, aegre se morti subduxerunt. Crales, de suorum clade accepto nuntio, etiam ipse recessit, propter calamitatem belli in imperatorem immemor. Non tamen rem penitus negligebat, sed et domi sedens bellaturiebat. Persae victores ad Cantacuzenum Gratianopolim obsidentem legatos mittunt, naves suas inflammatas et Triballos ab se victos indicant et se illius cupidos Chersonesum petere, ut inde in Asiam navigent. Orant etiam, ne quid sibi per eius regionem ambulaturis molestiarum exhibeatur. Quodsi quid ipsis contra hostes egeret, promittere se promptam

εἶναι συμμαχεῖν, εἰ χρήματα παράσχοιτο, ὅσα ἂν συμβῶσιν· A.C. 1343 ἦσαν δὲ τρισχίλιοι καὶ ἑκατόν. βασιλεῖ μὲν οὖν ἐδόκει ἀναγκαιοτάτη εἶναι ἡ τῆς Περσικῆς συμμαχία στρατιᾶς καὶ μάλιστα ἐπὶ καιρὸν γεγενημένη, τοσούτων πολεμίων ἐπιόντων πάντοθεν καὶ οὕτω δυνατῶν· οὐδέπω γὰρ ᾔδει Κράλην C πρὸς τὴν οἰκείαν ἐκ Ζιχνῶν ἀνακεχωρηκότα. χρημάτων δὲ οὐκ εὐπορῶν, οὐ μετρίως ἠνιᾶτο· ὅμως τοῖς πρεσβεύουσι δῶρα παρασχόμενος, ἔπεισε συνθέσθαι ἐπὶ χρήμασι ῥητοῖς συμμαχεῖν αὐτῷ τὴν στρατιὰν ἡμέρας τεσσαράκοντα. τὰ χρήματα δὲ μὴ αὐτίκα ἀπαιτεῖν, ἀλλὰ μετὰ πεντεκαιδεκάτην τῆς ἀφίξεως ἡμέραν· γνώμην δὲ εἶχεν, ὡς ἐν ταύταις ἐκ Διδυμοτείχου μεταπεμψόμενος. οὕτω μὲν οὖν μετὰ τῶν πρέσβεων συμβάσεις θέμενος, ἔπεμπεν εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ τῶν οἰκείων συνεκπέμψας ἕνα, ὥστε κατὰ τάχος ἀγαγεῖν πρὸς αὐτὸν τὴν στρατιάν. εἰς τὴν ὑστεραίαν δὲ μετὰ τῶν πρέσβεων τὴν ἐκ βασιλέως ἀναχώρησιν οἱ ἐν ἀκροπόλει τῆς D Γρατιανοῦ δεσμῶται τοῖς φυλάττουσι μέσης ἡμέρας ἐπιθέμενοι καὶ κρατήσαντες, ἐκάλουν βασιλέα καπνὸν ἐπιδεικνύντες, ὥσπερ ἦν συντεθειμένον. βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ τὸ σύνθημα εἶδεν, ὀξέως ἐπιβοηθήσας εἷλε τὴν πόλιν ἐκ τῆς ἄκρας. καὶ τά τε ἄλλα ἥσθη οὕτω πόλιν καλὴν ἀπονητὶ καὶ χωρὶς κινδύνων κατασχὼν, καὶ χρημάτων εὐπόρησεν οὐκ ὀλίγων, ὧν μάλιστα ἐδεῖτο. Ἀγγελίτζης γάρ τις ἐκ τῶν φαύλων καὶ ἀσήμων πολιτῶν, πρότερον ὑπωπτεύετο θησαυρὸν χρημάτων

4. πολεμίως P.

operam, si stipendia pacta numerentur: erant autem ter mille et centum. Imperatori subsidium hoc perquam opportunum summopereque necessarium videri, cum hostes tam multi tamque potentes incumberent: nondum enim Crales Zichnis domum discesserat. Pecunia autem non suppetente, haud parum cruciabatur. Attamen donatis legatis eos adduxit, ut in stipendium certum exercitus illius commilitium secum paciscerentur, usque ad dies quadraginta. Quod ne statim peterent, sed post lucem decimamquintam, ex quo ad se accessissent: volebat enim interea Didymoticho curare pecuniam. Sic igitur cum legatis pactione confecta, eos ad castra remisit, cumque iis unum de suis, qui illas copias celeriter adduceret. Postridie in arce Gratianopolitana vincti, custodibus meridie impetu facto iugulatis, imperatorem fumi signo ex composito advocant, quo viso confestim cum auxilio accurrens, arcem totamque urbem capit, et cetera laetatus, quod urbem tam pulchram nullo labore periculoque obtinuisset, etiam grandem pecuniam, quam maxime indigebat, invenit. Angelitzes enim quidam, abiectus et obscurus civis, antea thesauri reperti suspicione laborabat, cui, re nondum certa, negotium nemo facessebat. At vero tempore huius saevi belli rebus omnibus

A.C. 1343 εὑρηκέναι, ἀδήλου δὲ ὄντος τοῦ πράγματος, οὐδεὶς ἠνώχλει. κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον τοῦ δεινοῦ πολέμου, εἰς τοὐναντίον ἅπαν τῶν πραγμάτων περιτραπέντων, καὶ τῶν μὲν P. 588 ἀρίστων ἐκβληθέντων καὶ εἰργομένων ἁπανταχοῦ, ἀρχόντων δὲ τῶν φαύλων καὶ οὐδὲν ἄμεινον τῶν πολλῶν διακειμένων, καὶ ὁ Ἀγγελίτζης οὗτος ἄρχων ἀπεδείχθη τῆς Γρατιανοῦ διὰ τὸ πρὸς Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα ἔχθος. καιροῦ δὲ τυχὼν ἐχρῆτο τῷ πλούτῳ καὶ φανερὸς ἦν ἔχων, ὥσπερ ὑπωπτεύετο, τὸν θησαυρόν. κατασχόντος δὲ τὴν πόλιν βασιλέως, ἐπεὶ μὴ ἐξῆν ἀρνεῖσθαι, τοῦ πράγματος οὕτω φανεροῦ γεγενημένου, μετὰ τὸ πάντα ὅσα ἦν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀφαιρεθῆναι ὄντα οὐκ ὀλίγα καὶ περὶ τῶν κρυπτομένων ἠρευνᾶτο καὶ παρέσχετο πολλά. ἃ ἐξήρκεσε βασιλεῖ πρός τε ἄλλας δαπάνας ἀναγκαίας καὶ πρὸς τὸ Πέρσαις τοῖς συμμάχοις ἀποδοῦναι ὃν ὑπέσχετο μισθόν. ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ ὁ Δι- B δυμοτείχου ἐτεθνήκει ἀρχιερεύς· πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν καὶ Γλάβας ὁ Σκουτέριος ἐτεθνήκει, ὥσπερ ἦν ὁ ἀρχιερεὺς προειρηκώς, ὃ μάλιστα ἐλύπησε τὸν βασιλέα. ἦν γὰρ περὶ ἐκεῖνον πολλὴν τὴν αἰδῶ καὶ τὸ σέβας κεκτημένος. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Μυσῶν βασιλεὺς, ἐπεὶ οἱ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως πρέσβεις ἧκον πρὸς αὐτὸν καὶ ἀπήγγελλον τὰ τῆς πρεσβείας, λόγον μὲν οὐδένα ἐποιήσατο πρὸς τὰ εἰρημένα· στρατιὰν δὲ ἔχων ἦλθεν ἄχρι Μόῤῥας, τὰ ἐκεῖ πολίχνια, εἰ δύναιτο, παραστησόμενος ὑπήκοα ὄντα βασιλεῖ. ἓν δὲ αὐτῶν Ὑπερπυράκιον ὠνομασμένον, καὶ πρὶν

3. ἁπάντων M. 5. οὐδὲ P. 7. ἔθος P.

in contrarium mutatis et optimatibus quidem ubique pulsis in carceremque coniectis, praefectis autem improbis ac nihil a vulgi conditione differentibus, etiam Angelitzes iste praefectus Gratianopolis propter odium, quod in Cantacuzenum gerebat, designatus est. Tum occasionem nactus, divitiis suis uti frui coepit et quod prius suspiciosum erat de thesauro, tunc plane verum apparuit. Imperatore autem urbe potito, quia rem adeo iam vulgatam negare non licebat, ablatis omnibus copiis eius familiaribus iisque non modicis, insuper de occultata pecunia examinatus, eam et multam quidem protulit: quae imperatori tum ad alias impensas necessarias, tum ad solvenda Persis promissa stipendia suffecit. Sub idem tempus episcopus Didymotichensis animam amisit, et die quinto post Glabas Scuterius, ut ille praedixerat. Ex obitu episcopi imperator magnum animo dolorem accepit; plurimum enim virum reverebatur et sancte venerabatur. Alexander, Moesorum rex, ut oratores Cantacuzeni quid venissent exposuerunt, nihil respondit: cum exercitu autem Morrham ingressus est, oppidula illic imperatori subiecta, si posset,

ἐκεῖνον ἥκειν, ἄρχοντα εἰσεδέξαντο πεμφθέντα παρὰ Ἀλεξάν- A.C. 1343
δρου· ἔμελλον δὲ καὶ φρουράν. ἃ παρὰ τῶν πρεσβέων μα- C
θὼν ὁ βασιλεὺς, ἐπεὶ καὶ ἡ στρατιὰ παρῆν ἡ Περσικὴ καὶ
περὶ τοῦ Κράλη ἐπυνθάνετο, ὡς ἀναστρέψειεν εἰς τὴν οἰκείαν
διὰ τὴν πληγὴν τῆς στρατιᾶς, εὔθυμος γενόμενος καὶ Ματ-
θαῖον τὸν υἱὸν ἄρχοντα τῆς τε Γρατιανοῦ καὶ τῶν ἄλλων,
αἳ ὑπήκοοι ἦσαν ἐν τῇ Χαλκιδικῇ, καταλιπὼν, ὡς εἶχε τά-
χους, πρὸς Μόῤῥαν ἐπὶ τοὺς Μυσοὺς ἐχώρει. αἰσθόμενος
δὲ Ἀλέξανδρος, ἐπεὶ μὴ ἀντικαθίστασθαι ἠδύνατο πρὸς μά-
χην, σπουδῇ πολλῇ διέβαινε τὸν Ἕβρον ἀτάκτως καὶ πεφυρ- V. 472
μένως, καὶ ἐστρατοπεδεύετο ἐκεῖ, ὡς τοῦ ποταμοῦ κωλύσοντος
βασιλέα μὴ συμπλέκεσθαι αὐτοῖς. ἀπώλοντο δὲ κατὰ τὸν
πόρον στρατιῶταί τε ὀλίγοι καὶ ἵπποι πλεῖστοι καὶ ἀπο- D
σκευαὶ, οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ ῥεῖθρου, ἀλλ' ὅτι καὶ οἱ ἐν προ-
τάκτοις ὑπὸ βασιλέως τεταγμένοι, ἔτι τῶν Μυσῶν διαβαινόν-
των, ἐπέκειντο αὐτοῖς. Ὑπερπυράκιον δὲ αὖθις ἀνεσώσατο ὁ
βασιλεὺς, τοῦ παρὰ Ἀλεξάνδρου ἄρχοντος διαδρᾶναι δυνη-
θέντος ἅμα τῷ πυθέσθαι βασιλέα ἥκοντα. Ἀλέξανδρος δὲ
τοῖς βασιλέως πρέσβεσιν αὐτίκα χρηματίσας καὶ θέμενος
σπονδὰς, ἐξέπεμψε, μηδὲν ἠδικηκέναι εἰρηκὼς, δι' ὃ δικαίως
ἀμυνεῖται βασιλεὺς, καὶ ἀνέστρεφεν εἰς τὴν οἰκείαν.

ο'. Βασιλεὺς δὲ ἀσμένως ἀποσκευασάμενος καὶ Ἀλέ- P. 589

10. πεφυρμένος P.

subacturus. Unum porro de illis, Hyperpyracium nomine, etiam ante Alexandri adventum praefectum ab eo missum susceperat et erat quoque praesidium suscepturum. Imperator, ut hoc ex legatis didicit, quia et Persicum subsidium habebat, et Cralem propter plagam acceptam in provinciam reversum audierat, hilaratus, Matthaeo filio Gratianopolis aliarumque urbium in Chalcidica sibi parentium praefecto relicto, in Morrham contra Moesos quantum potuit properavit. Eo intellecto Alexander, quoniam acie resistere nequibat, mira festinatione et incomposite atque confuse Hebro transito, castra fecit, tamquam flumine imperatorem impedituro scilicet, ne illos secum conserere manus compelleret. Summersi sunt in transitu milites aliquot et equi complures, sarcinae item et impedimenta non in flumine modo, sed hac etiam de causa amissa, quod in principiis ab imperatore locati Moesos adhuc transeuntes, a tergo ipsis instantes, perurgebant. Hyperpyracium autem, praefecto, quem Alexander instituerat, simulac imperatoris adventum audivit, fugae, quia poterat, se mandante, receptum est. Alexander porro legatos mox, responso dato factoque foedere, dimittens, addensque nihil se per iniuriam commisisse, quod imperator merito ulciscatur, in regnum suum se recepit.

70. Imperator cum et Alexandrum submotum esse gauderet, Heracleenses imperatoris adolescentis studiosos invadere parabat, cum

A. C. 1343 ξανδρον, παρεσκευάζετο ὡς τοῖς εἰς Ἡράκλειαν ἐπιστρατεύσων ἅμα τῷ νέῳ συνοῦσι βασιλεῖ. Μομιτζίλος δὲ ὑπὸ τῶν
B ἐν Βυζαντίῳ πεπεισμένος πόλεμον ἄρασθαι πρὸς βασιλέα, ἐπεὶ εἰς Διδυμότειχον ᾔσθετο ἀφιγμένον, Ἀβδηρίταις ἐπεστράτευσεν, ἐν οἷς ὡρμίζοντο αἱ πρότερον παρὰ Ἀμοὺρ πεντεκαίδεκα νῆες πρὸς βασιλέα κατὰ συμμαχίαν ἀφιγμέναι, ἃς ἐφύλαττον πεντήκοντα καὶ διακόσιοι Περσῶν· οἱ λοιποὶ δὲ συνῆσαν βασιλεῖ. ἐξ ὧν ὁ Μομιτζίλος κατὰ τὴν ἔφοδον ἐκείνην ἐνέπρησε τρεῖς, τῶν ἄλλων περισωθεισῶν· Περσῶν δὲ ἀπώλετο οὐδείς. πρὸς δὲ τοὺς βασιλεῖ συνόντας τις ἐλθὼν, ὡς ναῦς τε σύμπασας ἐμπρήσειε Μομιτζίλος ἐπελθὼν καὶ τοὺς φύλακας ἀποκτείνειε, διαδρᾶναι δυνηθέντος μηδε-
C νὸς, ἀπήγγελλεν. οἱ δ' ἦσαν ἐν τοῖς ὅπλοις εὐθὺς καὶ ὥρμηντο Μομιτζίλῳ ἐπιέναι. βασιλέως δὲ κωλύειν πειρωμένου, ὡς μετὰ τὴν ἐξ Ἡρακλείας ἐπάνοδον ἐπιστρατεύσοντας ἐκείνῳ μετὰ τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς, καὶ ἀναγκαιοτέραν τὴν εἰς Ἡράκλειαν στρατείαν ἐκ πολλῶν ἀποδεικνύντος, οὐδὲν ἀναγκαιότερον ἔφασαν ἐκεῖνοι τοῦ ἀμύνεσθαι ὑπὲρ τοῦ φόνου τῶν ὁμοφύλων. ὁρῶν δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡς μὴ δύναιτο κατέχειν, καὶ τὴν Ῥωμαίων συνεξέπεμπε στρατιὰν, ἅμα μὲν κακώσουσαν τὰ Μομιτζίλου ἤδη φανερῶς ἀφεστηκότος, ἅμα δὲ καὶ περὶ τῶν βαρβάρων δεδοικὼς, μὴ
D διαφθαρῶσιν ὑπ' ἐκείνου, ἀξιόμαχον στρατόπεδον ἤδη κεκτημένου καὶ πρὸς τόλμαν καὶ εὐψυχίαν οὐδενὸς τῶν τότε

3. πεπυσμένος P. 4. Αὐδηρίταις P. 18. οὐδὲ P.

Momitzilus a Byzantiis in eum irritatus, ut Didymotichum revenisse cognovit, Abderitas invasit, ubi quindecim naves ab Amurio ad imperatorem suppetias missae stabant in littore, quas ducenti quinquaginta Persae custodiebant, reliquis imperatorem sequentibus. Ex his Momitzilus illo impetu hostili tres incendit, nemo tamen Persarum interiit. Tum reliquis, qui apud imperatorem erant, Persis nescio quis nuntiavit, Momitzilum naves ad unam exussisse et custodes ad unum obtruncasse, neminem effugere potuisse. Qui protinus arma capientes, eum adoriri gestiebant, et imperatori contra venienti dicentique post reditum ab Heraclea in eum qua par esset cura et studio pugnari posse, et expeditionem Heracleensem multis de causis magis videri necessariam ostendenti, illi contra respondebant, nihil tam necessarium se putare, quam suorum civium necem ulcisci. Perspiciens imperator, eos cohiberi non posse, una manipulos Romanos mittit, simul ut regiunculam Momitzili, velut aperti desertoris, depraedarentur, simul quia barbaris metuebat, ne ab illo iustum iam habenti exercitum et ducibus illius aetatis audacia et animi celsitudine nihil concedente, delerentur. Momitzilus id, quod evenit, suspicione praecipiens, eam nimirum

λειπομένου. Μομιτζίλος δὲ, ὅπερ ἐγένετο, ὑποπτευκὼς, ὡς A.C. 1343
οὐκ ἂν ἀνάσχοιτο τὴν ὕβριν ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν
πέμψοι στρατιὰν, τήν τε χώραν συνέστειλεν εἰς τὰς πόλεις
καὶ τὰ φρούρια καὶ αὐτὸς παρεσκεύαστο ὡς ἐπὶ μάχην.
ὁρῶν δὲ τὴν Περσῶν καὶ Ῥωμαίων στρατιὰν δυνατωτέραν
οὖσαν, ἢ ὥστε διακινδυνεύειν πρὸς αὐτὴν, τὸ νῦν μὲν ἔχον V. 473
ἔγνω ἡσυχάζειν καὶ ἐπὶ λεηλασίαν τρέπεσθαι ἐᾷν, ἀνα-
στρέφουσι δὲ ἐπιτίθεσθαι καὶ βλάπτειν, ἤν τι δύνηται. P. 590
καὶ τὴν στρατιὰν ἔχων, κατὰ τὸ Περιθεώριον ὑπὸ βασιλί-
δα ἔτι τελοῦν διέτριβεν ἐλθὼν καὶ τὴν ἀνάζευξιν περιέμενε
τῆς στρατιᾶς. βασιλεῖ δὲ τῷ Καντακουζηνῷ ἐν Κουμου-
τζηνοῖς τὴν ἐπάνοδον τῆς στρατιᾶς καὶ αὐτῷ ἐκδεχομένῳ,
ἐδόκει δεῖν προελθεῖν ἐπὶ μικρὸν, εἴ πως ἐγγένοιτο παρά
του τι περὶ τῆς στρατιᾶς πυθέσθαι. καὶ προῆλθεν ἄχρι πό-
λεως Μεσήνης παλαιᾶς, ἐκ πολλῶν ἐτῶν κατεσκαμμένης,
ὅσον ἑξήκοντα ἔχων ἑπομένους στρατιώτας. ἐκεῖ δὲ τοῦ ἵπ-
που μετὰ τῶν συνόντων ἀποβὰς, σκοποὺς μὲν ἔπεμπε πρότε-
ρον φυλάττειν πόῤῥωθεν. νυσταγμῷ δὲ ληφθεὶς, ὕπνωττεν
ἐπὶ μικρόν· ὑπνώττοντι δὲ ἠκούετο λέγουσα φωνή· „ἔγειραι
ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι
ὁ Χριστός." ἀνέστη μὲν οὖν αὐτίκα ὑπὸ τῆς φωνῆς θορυβη- B
θεὶς, καὶ τοῖς παροῦσι διηγεῖτο. ἅμα δὲ καὶ οἱ σκοποὶ ἀπήγ-
γελλον ἐλθόντες, ὡς προσελαύνει στρατιά· ἀκριβῶς δὲ οὐκ
εἶχον εἰδέναι ὅθεν εἴη. βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ περὶ αὐτὸν
ᾠήθησαν μὲν εἶναι τὴν οἰκείαν, ὑποστρέφουσαν ἐκ τῆς λεηλα-

iniuriam imperatorem inultam non passurum, sed manum contra se missurum, sparsos per regionem agrestes in oppida et castella contraxit seseque ad proeliandum instruxit. Verum ubi animadvertit, ex Persis et Romanis constantem exercitum validiorem esse, quam ut ei se deberet cum periculo obiicere, in praesentia coeptis supersedendum eorumque direptioni indulgendum, recedentibus autem inhaerendum et si quo possit damno mactandos duxit. Cum suis porro copiis Peritheorium, quae adhuc in fide imperatoris manebat, illic hostium discessum exspectaturus concessit. Ceterum imperatori et ipsi Cumutzenis reditum suorum praestolanti visum aliquantum progrediendum, si forte quampiam de illis auditionem acciperet, et usque ad urbem antiquam Mesenen, iam olim dirutam, cum comitatu circiter sexaginta militum vectus est. Ibi cum ab equis descendissent, missis prius speculatoribus, qui procul observarent, somno obrepente dormivit aliquamdiu atque inter dormiendum hanc vocem audiit: Expergiscere qui dormis et resurge a mortuis et illuminabit te Christus. Qua voce confusus animi, repente surrexit et rem praesentibus indicavit. Adsunt item specula-

A. C. 1343 σίας, ὅμως ὑπὸ τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους τεθορυβημένος φωνῆς, τούς τε νεμομένους ἵππους ἐκεῖ τῆς στρατιᾶς ἐκέλευε τοὺς νομέας ἀπάγειν εἰς Κουμουτζηνὰ, καὶ Μανουὴλ τὸν Ταρχανειώτην ἐκ τῶν παρόντων ὀλίγους ἐκέλευεν ἀπολεξάμενον, εὐθὺ τῆς ἐρχομένης στρατιᾶς χωρεῖν καὶ κατα- C σκέπτεσθαι ὅθεν εἴη· αὐτὸς δὲ ἀνελάμβανε τὰ ὅπλα μετὰ τῶν συνόντων. οὔπω δὲ ὡπλισμένων παντελῶς, τεθορυβημένος ἐπανῆκεν ὁ Ταρχανειώτης, πολεμίους εἶναι φάσκων τοὺς ἐπιόντας. οὔπω δὲ πᾶν εἴρητο ἔπος, καὶ οἱ πολέμιοι παρῆσαν. ἦν δὲ ὁ Μομιτζίλος, χιλίους ἄγων ἐπιλέκτους, παρά τινων κατασκόπων, οὓς ἔπεμψεν αὐτὸς, περὶ βασιλέως πεπυσμένος, ὅτι ἐν Μεσήνῃ τὸ νῦν ἔχον διατρίβει. ἦν γὰρ ὀλίγον ἐν ᾧ διεῖχε Περιθεώριον Μεσήνης. βασιλεὺς μὲν οὖν τοὺς περὶ αὐτὸν συναγαγὼν, ἐβάδιζεν εὐτάκτως διὰ Μεσήνης τὴν ἄγουσαν εἰς Κουμουτζηνά. ὁρῶν δὲ ὁ Μομιτζίλος οὐκ εὐθὺς ἐπὶ φυγὴν τραπέντας, ἀλλὰ βάδην καὶ τεταγμένως ἀπιόντας, ἔδεισε μὴ, τινων ἐνεδρευόντων ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῆς D πόλεως, τροπὴ γένηται περὶ αὐτὸν, ἀτάκτοις καὶ διεσκεδασμένοις ἀθρόον ἐπελθόντων, καὶ συνεῖχε καὶ αὐτὸς τὴν στρατιὰν σχολαίως πορευομένην ἐν λόχοις τρισίν. ἐπεὶ δὲ βασιλεὺς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἔξω τῶν ἐρειπίων ἦσαν καὶ ἐνέδρας ὑποψία οὐδεμία ἦν, ἤλαυνον οἱ περὶ Μομιτζίλον ἐπ' ἐκείνους ἀκρατῶς. τραπομένων δὲ ἁπάντων εἰς φυγὴν, ἐπεὶ οἱ προδραμόντες τῶν πολεμίων ἐγγὺς ἦσαν βασιλέως, (τῶν ἄλλων γὰρ αὐτὸς

tores, narrantes exercitum adventare: nec certo noscere potuisse, undenam adventet. Imperator cum comitibus proprium esse et a populatione redire censet: verumtamen voce in somnis audita turbatus, et equos praesidiariorum illic pascentes reducere Cumutzena pastoribus mandavit, et Manuelem Tarchaniotam ex praesentibus paucos deligere, venientibus recta occurrere, unde venirent, speculari iussit: ipse interim arma cum sociis induit. Sed necdum his plane armatis, Tarchaniota trepidus revertitur, hostes advenire ait. Vix finierat, et ecce adsunt. Ducebat autem Momitzilus selectos mille, per exploratores suos certior factus, imperatorem in praesentia ad Mesenen sedere, siquidem Peritheorio Mesene parvo intervallo aberat. Collectis igitur suis ordinatoque agmine, via per Mesenen ducente Cumutzena redit. Cernens Momitzilus non extemplo fugisse, sed gradatim et ordinatim discedere, timensque ne, quibusdam inter rudera et parietinas urbis insidiose latentibus, densataque caterva in suos nec ordinatos et sparsos irruentibus, fuga fieret, eos etiam ipse tripartito distributos lento passu incedere fecit. At ubi insidiarum suspicio cessavit, impotenter se in recedentes intulerunt. Quibus omnibus in fugam se effundentibus, cum qui ex hostibus primi accurrebant, imperatori appropinquarent,

τελευταῖος ὑπελείπετο,) συστραφεὶς ἠμύνετο τοῖς πρώτως φθά- A.C. 1343 σασι, καὶ ἔπιπτεν ὁ βασιλέως ἵππος τοῖς πολεμίοις συμβαλόντος. τῶν οἰκετῶν δὲ εἷς παρὼν, Λαντζαρέτος ὄνομα, τοῦ ἵππου ἀποβὰς, παρείχετο τὸν ἵππον βασιλεῖ, ἅμα δὲ καὶ συνήρατο ἐπιβῆναι. ἐπιβαίνοντα δὲ ξίφει τις ἔπληξεν ἐπιστὰς κατὰ P. 591 τῆς κεφαλῆς, ἔβλαπτε δὲ οὐδὲν, τοῦ κράνους πρὸς τὴν πληγὴν γενναίως ἀντισχόντος. ἐξ ἐκείνου δὲ διὰ πάσης ἀμυνόμενος τῆς ὁδοῦ καὶ πλήττων καὶ πληττόμενος, (παρῆλθον γὰρ αὐτὸν πολλοὶ τῶν πολεμίων,) ἦλθεν εἰς Κουμουτζηνὰ, παραδόξως διασωθεὶς, Λαντζαρέτον δὲ ξίφεσι καὶ δόρασι κατατραυματίσαντες καὶ νομίσαντες ἀπεκτονέναι, (δεκάκις γὰρ ἐτραυμάτισαν πρὸς τοῖς ὀκτὼ,) ἀπέλιπον ἐμπνέοντα. βασιλεὺς μὲν οὖν οὕτως ἐκ τοῦ τοσούτου κινδύνου, μηδενὸς ἂν προσδοκήσαντος, διεσώζετο, καὶ ὁ Μομιτζίλος οὐδὲ βραχὺ προσμείνας ἀνεχώρει. Λαντζαρέτον δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἤγαγεν εἰς Κουμουτζηνὰ ἐμπνέοντα ἔτι· καὶ πολλῆς ἀξιωθεὶς ἐπιμελείας, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ὑγιής τε καὶ σῶος αὖθις ἦν, B μηδὲν τῶν μελῶν ὑπὸ τῶν πληγῶν ἀποβαλὼν, πολλῆς τε V. 474 εὐμενείας καὶ τιμῆς ἀπέλαυε παρὰ βασιλέως, καὶ μειζόνων, ἢ ἐτύγχανε, δοκῶν εἶναι ἀξιώτερος διὰ τὴν ἐπιδεδειγμένην πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν. ἔπεσον δὲ καὶ τῶν ἄλλων τέτταρες, ὧν εἷς ὁ Βρυέννιος Μιχαὴλ ἦν, ᾧ πεσεῖν μαχόμενον ἔμπροσθεν βασιλέως ὁ Διδυμοτείχου ἀρχιερεὺς πολλῷ χρόνῳ πρότερον προεῖπεν· ἑάλωσαν δὲ καὶ ἕτεροι τοσοῦτοι. Μομιτζίλος δὲ μετὰ μικρὸν, τῆς αὐτῷ ἐπελθούσης στρατιᾶς ἀνακεχω-

8. καὶ πλήττων om. P. 18. ἐπιβαλὼν P.

(ultimum enim agmen claudebat,) agglomeratus cum paucis se tuebatur. Cumque sub eo equus confossus cecidisset, unus e famulis, Lantzaretus vocabulo, suum praebuit atque in eum sustulit. Adscendentem quidam advolans ense in caput ferit, sed firmitate galeae ictus inanis fuit. Inde toto itinere multis irruentibus et caedens et caesus Cumutzena mirabiliter servatus venit. Lantzaretum vero gladiis et hastis occidendi causa consauciatum, (octodecim enim vulnera ei inflixerunt,) spirantem adhuc reliquerunt. Imperator itaque e tanto discrimine praeter omnium exspectationem emersit et Momitzilus sine mora discessit. Lantzaretum imperator semiuecem Cumutzena vehendum curavit, qui brevi tempore sedulitate medicorum sospes et incolumis, nulla parte corporis amissa, est redditus, et maiore etiam, quam ob declaratum erga dominum amorem meruisse videbatur, apud eum gratia honoreque floruit. Ceciderunt autem quatuor, quorum unus Michaël Bryennius, cui ante imperatoris pedes pugnantem occubiturum, multo ante Didymotichi episcopus praedixerat; totidem capti. Momitzilus paulo post, quam

A.C. 1343 ρηκυίας, τῶν ἑαλωκότων δύο, τόν τε Ἀπελμενὲ καὶ Θεόδωρον τὸν Καβαλλάριον, πρὸς βασιλίδα τὴν Ἄνναν πέμψας, C μισθοὺς ᾔτει τῆς συμμαχίας καὶ τῆς πρὸς τὸν πολέμιον, αὐτῷ γεγενημένης μάχης. ἡ δὲ ἀσμένως τε ἐδέχετο τὴν αἴτησιν καὶ δεσπότην ἀπεδείκνυ. πρεσβείαν δὲ καὶ πρὸς βασιλέα πέμψας ἐδεῖτο τυχεῖν συγγνώμης, ἀγνώμων οὕτω φανεὶς καὶ κακῶς ἀμειψάμενος τὸν εὐεργέτην· ἐπηγγέλλετό τε μηδὲν ἀγνωμονήσειν ἔτι. βασιλεὺς δὲ τό,τε τιμωρεῖσθαι ὡς ἀμήχανον ὁρῶν καὶ τὸ πολέμιον ἔχειν Μομιτζίλον βλάπτειν δυνάμενον ὡς ἀλυσιτελὲς, διηλλάττετό τε καὶ παρείχετο συγγνώμην, προσήκοντα ὑπομένων τῷ καιρῷ. πεπυσμένος δὲ αὐτὸν καὶ παρὰ βασιλίδος δεσπότην γεγονέναι, τὴν σεβαστο- D κράτορος αὐτὸς παρείχετο ἀξίαν, καὶ ἔδοξε τὰ τούτου μᾶλλον ἢ τὰ βασιλίδος προελέσθαι, καὶ ἔστεργε τὸ ὑπὸ βασιλεῖ τετάχθαι δῆθεν ἐπ' ὀλίγον χρόνον. τοῦ χρίνου δὲ ἐν τούτοις παρῳχηκότος, ὃν οἱ βάρβαροι ἐπηγγείλαντο συμμαχήσειν βασιλεῖ, ἐμέμνηντο ἐπανόδου. βασιλεὺς δὲ καὶ αὖθις ἐπεχείρει συνεῖναι πείθειν· μὴ πειθομένους δὲ ἀπέλυε, καὶ ἐπεραιοῦντο εἰς Ἀσίαν δι' Ἑλλησπόντου.

P. 592 οα΄. Καὶ βασιλεὺς ὁ νέος Παλαιολόγος ἐνόσησεν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατὰ τὴν Ἡράκλειαν νόσημα δεινὸν, ὃν ἔχων B ὁ πατριάρχης μετά τινων συγκλητικῶν εἰς Βυζάντιον ἀνέστρεφεν. Ἀπόκαυκος δὲ ὁ μέγας δοὺξ μετὰ τῆς στρατιᾶς

5. ἀπεδείκνυε P. 10. ὡς M., ἤδη P.

manus illa praedatoria, de qua supra, discessit, duos de captivis, Apelmenem et Theodorum Caballarium ad Annam imperatricem legat, societatis et proelii cum eius hoste commissi praemium petit. Quae, petitione libenter admissa, despotam illum creat. Ipse quoque, misso ad imperatorem oratore, huius stoliditatis suae et male benemerito suo relatae gratiae veniam petit ac de cetero meliora promittit. Imperator intelligens, et vindicta punire Momitzilum quam esset difficile, et hostem habere, qui obesse graviter posset, quam parum utile, tempus idoneum exspectans, se reconciliari passus est et ignovit, audiensque ab imperatrice renuntiatum despotam, sebastocratoris honore eius dignitatem cumulavit. Et visus est huius, quam imperatricis, studiosior, bonique consulere, sub imperatorem redactum esse, sed non diu, ut mox dicetur. Elapso interea spatio, quo se barbari imperatori militaturos spoponderant, mentionem reditus fecerunt. Quibus imperator ut ultra manerent, cum non persuaderet operamque luderet, eos dimisit. Ita per Hellespontum in Asiam renavigarunt.

71. Per idem tempus imperator Palaeologus Heracleae morbo ancipiti laborabat, quem patriarcha et nonnulli proceres Byzantium reduxerunt. Apocauchus autem magnus dux cum exercitu, summus

ὑπελείπετο αὐτοκράτωρ στρατηγὸς, καὶ παρεσκευάζετο, ὡς A.C. 1343 τοῖς κατὰ Διδυμότειχον ἐπιθησόμενος. ἐπύθετο γὰρ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως ἀποχωρῆσαν τὸ Περσικόν· ἅμα δὲ καὶ ὁ τῶν Μυσῶν βασιλεὺς ὑπέσχετο συμμαχήσειν τὰς πρὸς βασιλέα διαλύσας σπονδὰς, καὶ ἔπεμπε μετ' οὐ πολὺ τὴν συμμαχίαν. βασιλεὺς δὲ τῶν γιγνομένων ἀγνοῶν οὐδὲν, ὡς ἐνῆν καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν ἔφοδον παρεσκευάζετο, καὶ Ματθαῖον μὲν τὸν υἱὸν ἐπὶ τῆς Χαλκιδικῆς καταλιπὼν μετὰ στρατιᾶς ὅσης ᾤετο ἀρκέσειν, εἴ τινες αὐτῷ ἐπίοιεν, Ἰωάννην δὲ Ἀσάνην C τὸν γυναικὸς ἀδελφὸν τοῖς ἐν Μόῤῥᾳ προσχωρήσασι πολιχνίοις ἄρχοντα ἐπιστήσας καὶ φρουρὰς ἀφεὶς, αὐτὸς εἰς Διδυμότειχον μετὰ τῶν ἐπιλοίπων ἐπανῆκε. δοὺξ δὲ ὁ μέγας, σύμπασαν ἔχων τὴν Ῥωμαίων στρατιὰν, ἐξ Ἡρακλείας εἰς Ἐμπυθίου τὸ φρούριον ἧκε, καὶ περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει, καὶ τειχομαχίας ἐποιεῖτο καὶ προσῆγε μηχανάς. ἐν αἷς πολλοὶ τῶν ἔξωθεν μαχομένων ἔπιπτον· ἦν γὰρ καρ- V. 475 τερώτατον τὸ φρούριον ἐκ τῶν τειχῶν τῆς κατασκευῆς. ὁρῶν δὲ ὡς οὐκ ἂν εἴη βίᾳ ἁλωτὸν, ἀπεγίνωσκε καὶ τὴν πολιορκίαν. τῶν γὰρ ἐπιτηδείων οἱ πολιορκούμενοι εὐπόρουν. τούτων δὲ πραττομένων, καὶ ὁ Μομιτζίλος αὖθις ἐπολέμησε D πρὸς βασιλέα καὶ τὰς ἐν Χαλκιδικῇ ἐκάκου πόλεις, ὅσα δυνατὰ, τὴν ἐκ βασιλίδος προελόμενος ἀξίαν καὶ δεσπότην ἑαυτὸν προσαγορεύσας. ὁ μέγας δὲ δοὺξ πέμψας πρὸς βασιλέα τὸν Συναδηνὸν πρεσβευτὴν, ὃς πρότερον καὶ Βεῤῥοίᾳ ἐνδια-

2. ὡς τῆς (sic) κατὰ Δ. ἐπιθησόμενος M., ὡς εἰς Δ. ἐμβαλὼν P.

imperator relictus, ad Didymotichenses oppugnandos sese comparabat, siquidem Persas Cantacuzenum deseruisse acceperat. Moesorum item rex, soluto foedere, auxilium ei pollicitus, non multo post misit. Imperator nihil horum nesciens, pro facultate se quoque ad hostem excipiendum praeparabat, relictoque in Chalcidice Matthaeo filio cum manu, quantam rebatur satis esse, Ioanne autem Asane, uxoris fratre, oppidulis in Morrha dedititiis praefecto instituto cum praesidiis, ipse cum ceteris Didymotichum inivit. Magnus dux potens totius Romani exercitus, Heraclea excedens, Empythium castellum obsidione circumdedit, et muris tormenta machinasque admovit, in qua oppugnatione multos suorum amisit. Erat siquidem castellum illud murorum structura longe munitissimum. Videns igitur, vi capi non posse, (nam et victus obsessis abunde suppetebat,) obsidionem solvit. Dum haec geruntur, Momitzilus dignitatem, qua ab imperatrice insignitus fuerat, potiorem ducens et despotam se nominans, instaurato adversus imperatorem bello, urbes in Chalcidica vexat pro viribus. Magnus autem dux Synadenum legatum ad imperatorem mittens, quem et antea Berrhoeam ad

A.C. 1343 τρίβοντι ἐπέμφθη, ἐμήνυεν, ὡς, εἰ καὶ δοκοίη πολιορκεῖν καὶ τειχομαχίας ποιεῖσθαι πρὸς τὸ Ἐμπυθίου φρούριον, ἀλλ' οὐ βούλεσθαι λαβεῖν, ἔτι τῆς ἀρχαίας εὐνοίας ἴχνη ἀποσώζων· βουλομένῳ γὰρ ῥᾷστα ἂν ἡλίσκετο. νυνὶ δὲ βούλεσθαι αὐτῷ συγγίνεσθαι καὶ περί τινων διαλέγεσθαι ἀποῤῥήτων, P. 593 ὧν οὐκ ἔξεστι χρήσασθαι ἑτέροις μηνυταῖς, εἴγε καὶ αὐτῷ βέλτιον δοκοίη. τὸ μὲν οὖν οὕτως, ὡς ἔχει, βασιλικῶς ἐσκευασμένῳ συντυχεῖν, οὐ ῥᾴδιον αὐτῷ· τὸ δ' αὖθις ἰδιωτικὴν μεταλαβεῖν ἐσθῆτα, οὐκ ἂν αὐτὸν οἴεσθαι βουλήσεσθαι. περὶ ὧν σκέπτεσθαι ἐδήλου ὅπως ἑκάτερα ἔσται. βασιλεὺς δὲ πρὸς τὰ τοιαῦτα πλάσματα ἀχθεσθεὶς ἀντεμήνυεν, ὡς οὐ δέον πρὸς αὐτὸν ἐπιπλεῖον ψεύδεσι χρῆσθαι καὶ ἀπάταις· πεῖραν γὰρ αὐτοῦ ἤδη ἐσχηκέναι ἐν πολλοῖς, ὅθεν καὶ παντάπασιν ἀπιστεῖν· ἀλλ' εἰ μᾶλλον δύναιτο ἑλεῖν τὸ φρούριον, μὴ ἀμελεῖν. οὐ γὰρ ἂν εἴη λυσιτελῶς βεβουλευμένος τῇ ἀρχῇ, εἰ, B παρὸν τοὺς πολεμίους βλάπτειν, ἀπόσχοιτο ἑκών. ἀλλ' οὐκ ἂν οἴεσθαι τοῖς συνοῦσι φίλον εἶναι τὸ τειχομαχεῖν, πολλοῖς ὁσημέραι ἀποθνήσκουσιν. ὅτι δὲ βουλομένῳ συντυχεῖν οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν ὁρᾷν βασιλικῶς ἐσκευασμένον, καὶ αὐτὸν εἰδέναι μάλιστα· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῖς ὀφθαλμιῶσιν εὔκολον πρὸς ἥλιον ἀτενίζειν, ἀλλ' ὁ ζόφος ἡδὺ καὶ τὸ καμμύειν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀδυνάτως ἔχουσιν ὁρᾷν τὸ φῶς. τοῦ δὲ μάλιστα ἐν ἐπιθυμίᾳ εἶναι τῆς εἰρήνης, ὁρῶντα τὰς περισχούσας τοὺς Ῥωμαίους συμφορὰς, οἴεσθαι δὲ μὴ πρὸς μηδὲν τὴν συντυ-

19. ὁρᾷν om. P.

eundem miserat, significat, tametsi Empythium castellum obsidere et oppugnare cogitarit possitque, si velit, occupare facillime, tamen veteris adhuc benevolentiae in illum memorem, nolle. Nunc si etiam ipsi probetur, velle eum convenire et de quibusdam secretioribus neminique committendis sermonem conferre. Verumtamen imperatorio schemate, ut erat, praeditum convenire, sibi esse difficile: cultum vero privati sumpturum non putare. Consideraret igitur utrumque. Imperator commentum istuc indigne ferens, contra illi renuntiari iubet, nihil esse, cur apud se fraudibus et mendaciis de cetero uteretur: iam enim multoties ingenium eius cognovisse; quare nec tantillam ei fidem haberet. Si castellum subigere possit, ne omittat: non enim melius imperio consulturum, si, cum hostium laedendorum facultas sit, ipse illis sciens ac volens parcat. Sed putare se, illam oppugnationem, militibus eius compluribus quotidie intereuntibus, parum gratam esse. Porro illi secum colloqui volenti difficile esse imperatoriis ornamentis nitentem adspicere, se quoque minime ignorare: neque etiam facile esse lippientibus solem ac lucem obtueri, sed iucundum potius connivere et in tenebris versari. Quoniam vero pacis conficiendae desiderio incredibili ca-

χιαν φέρειν ἄλλο τὴν αὐτῶν, ἐπίνοιάν τινα ἐξευρήσειν, δι' A.C. 1343 ἧς αὐτός τε οὐκ ὄψεται αὐτὸν βασιλικῶς ἐσκευασμένον, καὶ C αὐτὸς οὐδὲν ἧττον ἢ πρότερον ἔσται βασιλεύς. ταύτην δὲ εἶναι τὸ καταφράκτους ἀλλήλοις συντυχεῖν, ὥστε τοῖς ποσὶ μὲν κνημῖδας περικεῖσθαι, κράνει δὲ τὴν κεφαλὴν περικαλύπτειν, καὶ τὸ ἄλλο εἶναι ὡπλισμένον σῶμα, ὥστε ἀγνοεῖσθαι εἴτε βασιλικὴν ἐσθῆτα ἔνδον ἔχει, ἢ ἰδιωτικήν. ἐπῄνει μὲν οὖν ὁ μέγας δοὺξ τὴν γνώμην, καὶ ἐπηγγέλλετο ποιήσειν κατὰ τὰ συντεθειμένα. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ καὶ πρωτοστράτωρ ὁ γαμβρὸς ἀπεπνίγη πρὸς τῷ Ἕβρῳ πολιορκοῦσι τὸ Ἐμπυθίου φρούριον. κατὰ γὰρ μεσημβρίαν, θέρους ἤδη λήγοντος, διανηχόμενος τὸν ποταμὸν ἐν παιδιαῖς, ἀπεπνίγη τῷ D ῥεύματι συναρπασθείς. μεγίστην μὲν οὖν ἐνόμισε συμφορὰν τοῦ γαμβροῦ τὴν τελευτὴν καὶ ἐπένθησεν ἐφ' ἱκανόν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ἀναστήσας τὴν στρατιὰν, ἐπορεύετο εἰς Διδυμότειχον. πρὶν δὲ ἐγγὺς εἶναι, τὸν Μάκρης ἀρχιερέα πρὸς βασιλέα πέμψας, ἐδήλου, ὅτι ἀφίξοιτο μετὰ μικρὸν οὐ μᾶλλον πολέμιος, ἢ φίλος καὶ διαλεξόμενος περὶ ὧν πρότερον μηνύσειεν. ἔπεμπέ τε καὶ κηρὸν ἐσφραγισμένον τῷ βασιλέως δακτυλίῳ, ὃν εἶχεν ἀφελόμενος αὐτὸς μετὰ τῶν ἄλλων ἐν τῷ τοῦ πολέμου χρόνῳ, ὥσπερ τι ἐνέχυρον ἐκεχειρίας καὶ V. 476 ἀνακωχῆς πολέμου. βασιλεὺς δὲ ἀληθεύειν ἐκεῖνον οἰηθεὶς, P. 594 ὡπλίσατο μὲν, ὥσπερ ἦν συντεθειμένον, καὶ περιέμενε τὴν

12. διανοηχόμενος P.

ptus sit, cum adspiciat, quae calamitates Romanos inundent, opineturque ipsorum congressum non aliorsum, quam ad pacem, spectare, excogitasse rationem, qua ab illo sine imperatorio ornatu conspiciatur, ipseque nihilo minus, ut ante, imperator maneat. Esse autem hanc, ut cataphracti conveniant, et pedes quidem ocreis ferreis, caput galea contegant, reliquumque corpus similiter communiant, ut nesciatur, imperatoriane, an privata vestis intus geratur. Probato consilio, magnus dux ita se ex compacto facturum promisit. Per idem tempus, quo Empythium obsidebatur, etiam gener eius protostrator in Hebro praefocatus est. Extrema namque aestate, dum meridie per ludum flumen tranat, undarum impetu abreptus interiit. Ob hanc generi mortem, ut sibi vehementer calamitosam, ille diu in luctu et squalore fuit. Non multum effluxit temporis, cum exercitum Didymotichum adduxit. Priusquam autem ad oppidum appropinquaret, Macrae antistitem ad imperatorem mittit, qui doceat, ipsum brevi affuturum, non magis hostem, quam amicum, et collocuturum de quibus antea significarit. Mittebat insuper ceram annulo imperatoris impressam, (quem inter alia belli tempore abstulerat,) ceu pignus quoddam vacationis et induciarum videlicet. Imperator opinatus illum vera loqui, secundum conventa

A. C. 1343 ἐκείνου συντυχίαν, ὀλίγους τινὰς ἔξω καταλιπὼν, τῆς δ' ἄλλης στρατιᾶς μηδένα τειχῶν ἐκέλευεν ἔξω εἶναι, δεδιὼς μὴ παρά τινός τι τῶν νεωτέρων τολμηθῇ καὶ πρόφασις γένοιτο τοῦ μὴ τὸν πόλεμον καταλυθῆναι. ὁ μέγας δὲ δοὺξ, πρὶν τῆς πόλεως ἐγγὺς ἐλθεῖν, τῶν περὶ αὐτὸν τοξότας τινὰς πέμψας, εἶτα καὶ τὴν ἄλλην στρατιὰν, ἐκέλευε τοῖς κατὰ τὸ Διδυμότειχον ἐπιέναι. οἱ δὲ ἐπέκειντο ἀθρόον καὶ ἔβαλλον συχνοῖς τοῖς βέλεσιν, ἔπειτα καὶ πῦρ ἐνίεσαν ἐν ταῖς οἰκίαις B ταῖς πρὸ τῆς πόλεως. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι μάχης ἦρχον, καὶ οἱ ἐκ Διδυμοτείχου ἠμύνοντο ἐξελθόντες καὶ τραυματίας ἀποδείξαντες πολλοὺς, ἀπεσκευάσαντο μηδὲν πλέον δυνηθέντας. βασιλεὺς δὲ τὸν Μάκρης ἀρχιερέα πρὸς τὸν μέγαν δοῦκα αὖθις πέμψας, ὠνείδιζεν αὐτῷ τὴν φίλην πανουργίαν καὶ τὸ ψεῦδος· ἐκεῖνος δὲ ἐπεὶ τῆς ἀπάτης ἀπώνατο οὐδὲν, μετὰ μέσην ἡμέραν ἐκεῖθεν ἀνεχώρει καὶ ηὐλίσατο τὴν νύκτα οὐ μακράν. εἰς τὴν ὑστεραίαν δὲ, τοὺς ἱππέας αὐτὸς ἔχων καὶ τὸ ὁπλιτικὸν καὶ τὸ ψιλὸν, ἐχώρει κατὰ Μόῤῥας καὶ ἐκάκωσε τὰ μέγιστα τὴν χώραν πάντα πυρὶ παραδιδούς· τῶν πολιχνίων δὲ ἴσχυσεν οὐδενὸς περιγενέσθαι, φρουροῖς ὑπὸ βασιλέως πάντων κατεχομένων, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Βυζάντιον C ἀνεχώρει. Μομιτζίλος δὲ ἐκ τοῦ πρὸς ἀλλήλους τῶν Ῥωμαίων πολέμου ηὐξημένος καὶ μέγας ἤδη γεγενημένος καὶ νομίσας ἑαυτῷ ἀρκεῖν πρὸς τὸ συστήσασθαι ἡγεμονίαν ἰδίᾳ, ὁμοίως Καντακουζηνοῦ τε ἀφίστατο τοῦ βασιλέως καὶ Ἀν-

13. φίλου P.

se ornabat, eiusque congressum exspectabat, militibusque paucis quibusdam foris relictis, ne quis ceterorum extra muros prodiret, edicebat, metuens nimirum, ne quippiam rerum novarum designaretur ab aliquo, unde occasio belli nondum finiendi nasceretur. Sed magnus dux, antequam urbem attingeret, missis sagittariis aliquot et manipulis, Didymotichi propugnatores adoriri iussit. Qui confertim instantes, tela crebra iaciebant. Praeterea suburbana aedificia coniectis ignibus incendebant. Hunc in modum facto ab illis pugnandi initio, Didymotichenses erumpunt, multisque convulneratis a moenibus eos frustratos repellunt. Imperator Macrae episcopo ad magnum ducem remisso, solennem illi calliditatem et mendacium exprobrat: qui cum fraude ac dolo nihil profecisset, secundum meridiem inde castra movens, non procul pernoctavit. Postridie cum equitatu et utriusque armaturae militibus Morrham invadit, regionemque foedissime devastans, omnia flammis implet. Oppidorum autem nullo subacto, quod singula imperator praesidiis impositis communiverat, Byzantium rediit. Momitzilus ex intestino Romanorum bello opibus auctus et clarum nomen famamque consecutus et arbitratus, ad principatum separatim condendum sua sibi sufficere,

νης τῆς βασιλίδος, καίτοι τὰ παρ' ἐκείνης πεμφθέντα τοῦ A. C. 1343 δεσπότου ἐπίσημα ἠμφιεσμένος, καὶ ὁμοίως ἑκατέροις ἐπολέμει, καὶ πόλεις καὶ κώμας ὑπεποιεῖτο. μάλιστα δὲ Ματθαίῳ λυπηρὸς ἦν τῷ βασιλέως υἱῷ, ἐπεκδρομὰς καὶ λεηλασίας ποιούμενος συχνάς. ἤθροισε γὰρ ἱππέας τετρακισχιλίων ὀλίγῳ ἐλάσσους, πάντας ἀριστίνδην ἐξειλεγμένους, καὶ ἀνυπόστατός τις ἐδόκει εἶναι διά τε εὐψυχίαν καὶ τὴν αὐτοφυῆ τῶν χωρίων ὀχυρότητα, ὧν ἦρχεν. D

οβ'. Οἱ ἐν Βυζαντίῳ δὲ μετὰ τὸν μέγαν δοῦκα τῶν P. 595 πραγμάτων ἔφοροι, ὁρῶντες ἤδη τὴν τῶν Ῥωμαίων κινδυνεύουσαν ἡγεμονίαν καὶ διῃρημένην εἰς μυρία τμήματα, καὶ πόλεις μὲν μεγάλας καὶ πολλὰς ὑπὸ Μυσοῖς καὶ Τριβαλοῖς γεγενημένας, Θρᾴκην δὲ πᾶσαν ἀνδραποδισθεῖσαν ὑπὸ τῶν Περσῶν, καὶ πόλεις μόνας περιλειπομένας, καὶ αὐτὰς οὐδαμῶς ἐπιεικέστερα τῶν ἐν ταῖς κώμαις προσδοκώσας πείσεσθαι, καὶ ἐν δεινῷ τὴν τηλικαύτην συμφορὰν τιθέμενοι, οὐκέτι ἀνεκτὸν ἡγοῦντο, ἀλλὰ βασιλίδι συνεβούλευον σπονδὰς τίθεσθαι καὶ εἰρήνην πρὸς Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα. ἄν τε γάρ, ἔφασαν, ἐκείνου περιγενώμεθα, οὐχ ἕξομεν ὧν V. 477 ἄρξομεν, πάντων ἄρδην ἀπολωλότων· ἄν τε ἡττηθῶμεν, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἑαυτοὺς συναπολοῦμεν. καὶ ἐδόκουν B δίκαια καὶ λυσιτελῆ βουλεύεσθαι καὶ βασιλίδι· μάλιστα δὲ πρὸς τοῦτο Γαβαλᾶς ὁ μέγας ἐνῆγε λογοθέτης καὶ τοὺς ἀλ-

8. ὀχρότατα P.   10. τῶν add. M.

a Cantacuzeno et Anna imperatrice, (quamquam insignia despotae, quibus illum donaverat, indutus incederet,) pariter abhorrebat et aeque utrisque arma inferebat urbesque et vicos occupabat. Praecipue tamen Matthaeo, imperatoris filio, crebris excursionibus et direptionibus importunus atque molestus erat. Collegerat autem equitum paulo minus quatuor millia, omnes fortissimos, ac propter animi robur et quos possidebat locos natura munitissimos insuperabilis habebatur.

72. Verumenimvero Byzantii post magnum ducem ephori seu inspectores, cernentes aegram et in sexcentas partes divulsam distractamque Romanam rem publicam, urbesque complures et magnas Moesorum ac Triballorum ditionis esse factas, adhaec Thraciam omnem a Persis in servitutem redactam, solis urbibus relictis, et illas tamen neutiquam mitiora, quam vici pertulerint, exspectare, tam aerumnoso statu indignati, ultra non ferendum existimabant. Ergo imperatrici pacis ac foederis cum Cantacuzeno iciendi auctores sunt. Sive enim, inquiebant, illum vicerimus, quibus imperemus non habebimus, funditus amissis omnibus, sive victi fuerimus, cum aliis nosmet etiam perdemus. Amplexa est consilium imperatrix, ut iustum et utile, eoque ipsam et alios praesertim

A.C. 1343 λους ἔπειθεν. ὁ μέγας δὲ δοὺξ, ἐπεὶ ταῦτα ἀγνοεῖν οὐκ ἦν, σπουδῇ πολλῇ ἐχώρει πρὸς Βυζάντιον, τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀμελήσας. ἐπεὶ δὲ ἦν ἐντὸς, οὐ πρὸς βασιλίδα ἧκεν, ὥσπερ εἰώθε, προσαγορεύσων, ἀλλ' ἐν Ὁδηγητρίας τῆς θεομήτορος γενόμενος τῷ τεμένει καὶ προσκυνήσας, ἔπειτα εἰς τὸν ἐν Μαγγάνοις ἧκε πύργον, ὃν περιόντος μὲν Ἀνδρονίκου τοῦ C βασιλέως εἶχε, τοῦ Βυζαντίου περιβόλου ὄντα ἕνα, ἐν δὲ τοῖς τοῦ ἐμφυλίου πολέμου χρόνοις ἐπισκευάσας καὶ ὀχυρώτατον ἀπεργασάμενος, ὡς μάλιστα ἐνῆν, ὅπλα τε ἐνθέμενος καὶ τὰ ἄλλα ἐπιτήδεια, ὥστε δυνήσεσθαι καὶ πρὸς πολιορκίαν καὶ τειχομαχίας ἀντισχήσειν, κατεῖχε φρουρὰν εἰσαγαγών. τότε δὲ εἰς ἐκεῖνον ἐλθὼν, διήγαγε τὴν νύκτα. εἰς τὴν ὑστεραίαν δὲ τοῦ πατριάρχου πρὸς αὐτὸν ἐλθόντος, πρῶτα μὲν ὠνείδιζε τὴν εὐκολίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν μεταβολήν. οἴεσθαι γὰρ, ἔφασκε, τὰς ἀμφοτέρων συντακείσας ψυχὰς ἑκατέρων τὰ σώματα κινεῖν, καὶ ταὐτὰ καὶ ἴσα ἀμφοτέρους καὶ βουλεύεσθαι καὶ αἱρεῖσθαι· νυνὶ δὲ τοὐναντίον ἅπαν πεφηνέναι. ἀκηκοέναι γὰρ πεπεῖσθαι καὶ αὐτὸν τοῖς περὶ τῆς πρὸς Καν- D τακουζηνὸν εἰρήνης διαλεγομένοις, ἅπερ οὐκ ἐχρῆν ποιεῖν· εἰδέναι γὰρ σαφέστατα αὐτὸν, ὡς, εἰ μὴ ἐκεῖνος τοῦ πρὸς Καντακουζηνὸν πολέμου ἤρχετο πολλὰ πραγματευσάμενος καὶ πᾶσαν μηχανὴν κεκινηκὼς, πάλαι ἂν ἐπεκάθητο Παλαμᾶς τοῖς πατριαρχικοῖς θρόνοις, αὐτοῦ ἐκβεβλημένου. νυνὶ δὲ πρὸς τῷ τῆς ἐκκλησίας ἄρχειν, καὶ τῶν πολιτικῶν πρα-

6. *Μαγκάνοις* P.

magnus logotheta Gabalas impulit. At magnus dux, quoniam ista eum latere non poterant, posthabitis aliis omnibus, Byzantium festinavit. Ubi non prius more solito imperatricem salutatum accessit, sed in Hodegetriae Deiparae templo fusis precibus, in propugnaculum seu castellum in Manganis, (planities est extra Byzantium,) quod superstite etiam Andronico imperatore habebat, durante autem bello hoc instaurarat et magnis operibus communiverat, armaque et alia obsidioni sustinendae idonea cum praesidio ibi collocarat, in hoc, inquam, castellum concessit et illic noctem exegit. Postridie se visenti patriarchae levitatem et inconstantiam erga se vitio dat. Credidisse coalitas amborum animas utriusque corpus regere, eademque ambas et moliri et sequi: nunc contra prorsus evenisse. Sibi enim nuntiatum, ipsum quoque assensum iis, quae de pace cum Cantacuzeno suscipienda disputata fuerint. Id quod non debuerit, cum indubitato sciat, nisi ipse bellum adversus Cantacuzenum, multis idcirco negotiis implicitus et omnibus machinis tentatis, introduxisset, iampridem, eo eiecto, Palamam in eius throno patriarchico collocandum fuisse. Nunc praeterquam quod

γμάτων οὐδὲν ἧττόν ἐστι κύριος, περίβλεπτος ἐν πᾶσι Ῥωμαί- A.C. 1343
οις γεγενημένος καὶ πατὴρ καὶ κηδεμὼν βασιλέως προσαγορευόμενος· ἃ ἐχρῆν σκοπεῖν, καὶ μὴ, προσδοκωμένης ἄλλων ὠφελείας, τὴν οἰκείαν προΐεσθαι σωτηρίαν. πρὶν μὲν γὰρ τὸν πόλεμον κεκινῆσθαι μέχρι καθαιρέσεως ἔστησεν ἂν τὴν ὀργὴν ὁ Καντακουζηνός· νυνὶ δὲ μετὰ τὸ τοσαῦτα ἐκεῖνον P. 596
ἐφύβριστα καὶ δεινὰ ὑπομεμενηκέναι, ὧν, ἔφασκεν, οὐδὲν ἧττον αἴτιος ἦσθα καὶ αὐτὸς, μὴ φιλάνθρωπόν τινα καὶ ἀνεκτὴν οἴου τῶν τοσούτων κακῶν ἔσεσθαι τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ θάνατόν τε ἐφύβριστον σαυτοῦ καὶ τοῦ γένους ἐξώλειαν παντός. οὕτω γὰρ ἀκηκόαμεν ἐκ πολλῶν τῶν ἐκεῖθεν ἀφιγμένων, ὡς μεγάλην καθ' ἡμῶν τῶν πεπολεμηκότων ἔχει τὴν ἀπέχθειαν. δι' ἃ αὐτός τε ἔγνωκα μέχρι παντὸς ἐκείνῳ πολεμεῖν, καὶ σοὶ τὰ ἴσα συμβουλεύω, καὶ μὴ τὰ πόῤῥω καὶ μηδὲν ὀνήσοντα πολυπραγμονεῖν, ἀλλ' ἡμῶν αὐτῶν πρόνοιαν ποιεῖσθαι, ὅπως σωθησόμεθα. τοῦτο δὲ κατ' οὐδένα τρόπον B
ἕτερον περιέσται, ἢ ἀεὶ σπουδάζουσι τὸν πρὸς ἐκεῖνον εἶναι πόλεμον. τὴν γὰρ λεγομένην εἰρήνην μηδὲν ἕτερον οἴου εἶναι, ἢ φανερὰν ἡμῶν τε αὐτῶν καὶ παίδων καὶ οἰκείων διαφθοράν." τοιαῦτα μὲν ἔλεγε πρὸς πατριάρχην, καὶ ἔπειθεν, οὐδ' αὐτὸν πρὸς τὴν εἰρήνην πάνυ ὡρμημένον, ἀλλὰ λέγουσι τοῖς ἄλλοις ἀναγκαίως συνεπόμενον. ἔπειτα ἐχρῆτο καὶ πρὸς βασιλίδα πρεσβευτῇ, ἐμήνυέ τε βασιλίδι δι' αὐτοῦ, ὡς ἀποροίη, ὅτου ἕνεκα αὐτὸς μὲν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ παίδων

ecclesiae praesideat, etiam rei publicae esse dominum, spectatum inter Romanos omnes, patremque ac tutorem imperatoris appellatum, quae perpendere, nec, dum aliorum quaeritur utilitas, salutem propriam in postremis numerare oportuerit. Nam ante bellum, inquit, usque ad exauctorationem tuam Cantacuzenus iram extendisset. Iam, quia tam multa contumeliosa et gravia te quoque allaborante passus est, cave existimes, tantarum iniuriarum humanam aliquam ac tolerabilem, quin potius tuam ipsius ignominiosam necem et generis totius exilium poenam fore. Sic enim multi inde ad nos venientes narrant, eum in nos, a quibus est bello lacessitus, immani odio flagrare. Quamobrem mihi sententia est, illum oppugnare perpetuo, et te idem facere cupio moneoque, ne longe positis nihilque profuturis curiose te immisceas, sed quomodo nosmet ipsi servemur, provideas, quod quidem aliter non licebit, nisi bellum istuc continuum esse studuerimus. Nam pax ista quae dicitur, mihi crede, nihil est aliud, quam et nostra et filiorum propinquorumque nostrorum certissima perditio. Hoc sermone patriarcham, nec ipsum pacem valde suspirantem, sed aliorum placitis necessario suffragantem cepit. Deinde imperatricem quoque per legatum appellans, vehementer se mirari dixit, quid hoc esset

A.C. 1343 έλοιτο πάντα κίνδυνον καὶ πόνον, αὐτοῖς δὲ μὴ τὴν ἴσην ἔ-
δοξε σπουδὴν ἐπιδείκνυσθαι περὶ ἑαυτῶν. αὐτὸς γὰρ εὐθὺς
μετὰ τὴν βασιλέως τελευτὴν, ἰδὼν τὸν Καντακουζηνὸν ἄδικα
C καὶ βίαια διανοούμενον καὶ οὐ μόνον βασιλείας, ἀλλὰ καὶ
V 478 ζωῆς αὐτῆς ἀποστερεῖν βουλόμενον αὐτὴν καὶ παῖδας, καί-
τοι πολλὰ πρότερον ὑπ' ἐκείνου εὐεργετηθεὶς καὶ δίκαιος ὢν
ὑπὲρ ἐκείνου πάντα κίνδυνον αἱρεῖσθαι, ἀμειβόμενος τῆς εὐ-
ποιίας, ὁ δὲ μᾶλλον εἵλετο ὑπὲρ αὐτῶν διακινδυνεύειν, ἢ
τιμὰς τὰς πρώτας καρποῦσθαι παρ' αὐτῷ, τῶν ἀτόπων ἔρ-
γων βδελυττόμενος τὴν κοινωνίαν· πόλεμόν τε ἤρατο πρὸς
ἐκεῖνον φανερῶς, τῶν ἄλλων πάντων ἀποκνούντων καὶ τὴν
δύναμιν πεφρικότων, καὶ ἐς τοσαύτην συνήλασεν ἀπορίαν,
D ὥστε πρότερόν τε Τριβαλῶν πρὸς ἐπικουρίαν δεηθῆναι, καὶ
τὰ τελευταῖα νῦν Περσῶν. αὐτὸς δὲ σπουδῇ πολλῇ καὶ ἀγ-
χινοίᾳ εἰς τοὐναντίον αὐτῷ ἅπαντα περιτρέψαι, καὶ πολε-
μίους αὐτῷ ἀντὶ συμμάχων πάντας ἀποδεῖξαι, καὶ νῦν εἰς
τοσοῦτον ἀπορίας ἀγαγεῖν, ὥστε ἐπαγγείλασθαι τὴν βασιλείαν
ἀποθέμενον βίον ἰδιώτου ζῆν. ὅτε δὲ πολλὰ καμὼν καὶ
ἀγωνισάμενος καὶ κινδύνους τοσούτους ὑπομείνας ἤγαγεν εἰς
τέλος ἀγαθὸν τὴν ἐπιχείρησιν, τότ' αὐτοὶ ὑπ' ἀβουλίας ἅπαν-
τα ἀνέτρεψαν. πυθόμενον γὰρ αὐτὸν, ὡς βουλεύσαιντο εἰ-
ρήνην τίθεσθαι πρὸς ἐκεῖνον καὶ σπονδὰς ἐπὶ τῷ βασιλέα
εἶναι, πάντα καταλιπόντα ἐνθάδε ἥκειν, καὶ οἴκοι γενόμενον
τὸ μέλλον ἀποσκοπεῖν. δεδιέναι γὰρ πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν, μη,

13. εἰς pro πρὸς M.

quod, cum ipse pro illa et liberis eius nullum periculum molestiamque detrectasset, non ipsis visum sit, pro se et patriarcha tutandis vicissim eniti. Se quippe statim, ut observarit, Cantacuzenum imperatore mortuo iniqua et violenta coquere consilia, velleque ipsam cum filiis non imperio tantum deiicere, sed vita quoque exuere, tametsi multis antea beneficiis ab eo affectum atque ad gratiam quovis discrimine eius causa subeundo referendam obligatum, maluisse pro ipsis periculose facere, quam primos apud illum honores adipisci, exsecratum scilicet improborum communionem factorum, aliisque omnibus metu ac horrore eius potentiae deterritis, palam ei bellum indixisse eoque angustiarum compulisse, ut prius Triballorum, nunc tandem Persarum auxilia implorarit. Se autem diligentia et sollertia sua factum infectum illi et pro sociis hostes reddidisse, iamque ad eas difficultates hominem adegisse, ut imperio se abiturum privatamque vitam victurum promiserit. Quando autem ipse post tot labores tantasque contentiones et tanta discrimina conatus suos bono fine concluserit, tum ipsos incogitantia sua omnia evertisse. Nam ubi cognorit illos de pace et foedere cum eo incundo deliberare, ut imperator sit nihilominus, abiectis

ἃ αὐτοῦ ἀπόντος λόγοις ἐψηφίσαντο, ἔργοις παρόντος τελε- A.C. 1343
σθῇ, καὶ ἀπόληται αὐτὸς τὴν ἐναντίαν γνώμην ἔχων. εἰ μὲν P. 597
οὖν, ἔφασκε, τῶν τοιούτων ὡς ἀλυσιτελεστάτων ἀπόσχησθε
καὶ αὐτοὶ, καὶ τὸν πόλεμον, ὥσπερ ἐξαρχῆς, ἕλοισθε πρὸς
Καντακουζηνὸν (τοῦτο γὰρ ἡμῖν λυσιτελέστατόν ἐστι,) καὶ αὐ-
τὸν ἕτοιμον εἶναι, πίστεις παρ' αὐτῆς δεξάμενον, ὡς οὐδὲν
αὐτῷ ἀπαντήσει δυσχερὲς, πράττειν μετὰ τῶν ἄλλων ὅσα
ἂν οἴωνται συμφέρειν. εἰ δ' ἄρα ἄλλως ἔγνωκεν αὐτὴ καὶ
τὴν εἰρήνην αἱροῖτο μᾶλλον, ἢ πολλῶν ἡμῖν ἔσται καὶ με-
γάλων αἰτία συμφορῶν, σκεψάμενον καὶ αὐτὸν πράττειν
ὅ,τι ἂν δοκῇ λυσιτελεῖν. πάντως δὲ δύνασθαι καὶ αὐτὸν B
μᾶλλον τῶν ἄλλων εὖ διαθέσθαι τὰ καθ' ἑαυτόν. τοιαῦτα
μὲν καὶ πρὸς βασιλίδα διὰ τοῦ πατριάρχου ἐπρεσβεύετο.
παραγενομένου δὲ καὶ Γαβαλᾶ τοῦ μεγάλου λογοθέτου πρὸς
αὐτὸν, τὰ μέγιστα ἔφασκεν ἐξηπατῆσθαι περὶ αὐτοῦ, νομίζων
πολὺ τοὺς ἄλλους παρελαύνειν συνέσει τε καὶ τῇ περὶ τὸ
πράγμασι μεγάλοις χρῆσθαι ἐμπειρίᾳ. τὸ γὰρ αὐτὸν ὑπὸ
Καντακουζηνοῦ τοσαῦτα εὐεργετηθέντα, ἔπειτα τὸν κατ' ἐκεί-
νου πόλεμον συσκευασάμενον καὶ τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ πολλῶν
αὐτῷ καὶ μεγάλων αἰτιώτατον συμφορῶν καὶ ὕβρεων γεγε-
νημένον, ἔπειτα νῦν οἴεσθαι, εἰ γένοιτο εἰρήνη πρὸς αὐτὸν,
ἡμέρου πειράσεσθαι καὶ προσηνοῦς, ἀλλὰ μὴ αὐτὸν καὶ γέ- C
νος καινῷ τινι τρόπῳ καὶ ἀξίως τῆς πρὸς ἐκεῖνον ὕβρεως
διαφθερεῖν, οὐ σωφρονοῦντος ἄν τις τιθείη, οὐδὲ ὀρθῶς τὰ

omnibus huc advolasse et domi iam futuras miserias secum commentari. Timuisse autem ad eam accedere, ne, quae absente se verbis decreverint, praesente re compleant, et quia dissentiat, ideo pereat. Quare si isthaec, ut plurimum detrimentosa, omiserint, bellumque ut a principio contra Cantacuzenum persequi voluerint (hoc enim utilissimum fore,) et se paratum esse, fide ab illa data, nihil adversi passurum, cum aliis moliri quaecumque conducere iudicarint. Si aliter animata sit, pacemque multarum ipsis et insignium calamitatum futuram seminarium bello praetulerit, re discussa, se quoque utilitatibus suis minime defuturum: omnino enim se quoque, et facilius, quam alios, posse rebus suis bene consulere. Haec ille per patriarcham ad imperatricem. Postea cum et magnus logotheta Gabalas eum viseret, mirifice in eo se deceptum dixit, arbitratus intelligendi acumine rerumque magnarum usu ipsum alios antecellere. Nam quod nunc opinetur, cum Cantacuzeno tantis meritis obstrictus, bellum eidem et insidias molitus sit eique plurima et gravissima, si quisquam alius, incommoda creaverit, nunc facta pace mansuetum atque clementem experturum, et non potius seque suamque familiam inaudito quodam modo et ut factis illi contumeliis dignum est, periturum, parum sapere, neque bene ra-

A.C. 1343 πράγματα λογιζομένου. πολὺ γὰρ μᾶλλον αὐτοῖς τὸν πόλεμον λυσιτελεῖν, ἢ τὴν εἰρήνην. πολεμοῦσι μὲν γὰρ ἐξέσται διασώζεσθαι μέχρι παντὸς καὶ ἄρχειν τῶν πραγμάτων. ἂν δ' ἐλάσσω γίνωνται τῶν ὄντων, οὐ χρὴ διὰ τοῦτο τὴν οἰκείαν αὐτοὺς καταπροΐεσθαι σωτηρίαν. βέλτιον γὰρ ὀλίγων ἄρχειν, ἢ ἐκείνων αὐξανομένων ὑπ' ἄλλοις εἶναι, αὐτοὺς δὲ ἀποθνήσκειν ἀκλεῶς. εἰρήνην δὲ πρὸς ἐκεῖνον ποιουμένους, οὐκ ἔσθ'
D ὅ,τι τῶν κινδύνων ἐξαιρήσεται. συνεβούλευέ τε αὐτῷ προσθέμενον αὖθις τὸν πόλεμον ἀνακινεῖν καὶ τοὺς ὅρκους ἀνανεοῦν τοὺς πρὸς ἀλλήλους, λαμβάνειν τε τὴν αὐτοῦ θυγατέρα πρὸς γάμον καὶ κοινῇ τόν τε πόλεμον ἀναδέχεσθαι καὶ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἰθύνειν. ἐπὶ τούτοις ἔπειθε, καὶ ἐψηφίσαντο κοινῇ τὸν πόλεμον, ὤμνυόν τε τοὺς ὅρκους, ὥστε Γαβαλᾶν μὲν πρὸς τὸν πόλεμον τῷ μεγάλῳ συναίρεσθαι δουκὶ, καὶ μηδέποτε περὶ εἰρήνης μήτ' αὐτὸν βουλεύσεσθαι,
V. 479 μήθ' ἑτέρῳ λέγοντι πεισθήσεσθαι· ἐκεῖνον δὲ αὐτῷ ἐκδοῦναι τὴν θυγατέρα, καὶ κατὰ μηδεμίαν πρόφασιν τὸν γάμον κωλυθῆναι, ἀλλὰ κἂν ὑπὸ τῆς ἱερᾶς νόσου τὰ μέλη διαλωβηθῇ, κἂν ἐπιληψία ἢ μελαγχολία ἢ ὁποιαδήποτε νόσος ἐπιγένηται αὐτῷ, μηδὲν εἶναι τῶν τοιούτων κώλυμα τῷ γάμῳ.

P. 598 ογ'. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ κατὰ Γαβαλᾶν διῴκει ᾗ μάλιστα ἐβούλετο, συστήσας τῷ πατριάρχῃ, ἔπεμπε πρὸς βασιλίδα. οἱ δὲ ἐλθόντες πρῶτα μὲν ἀπήγγελλον τοὺς ἐκείνου λόγους
B βασιλίδι, ἔπειτα συνεβούλευον, ὡς δικαία εἴη ἡ ἀξίωσις καὶ

tiocinari: longe enim amplius bellum ipsis quam pacem, commodaturum. Nam si bellum gerant, salvos semper et imperaturos fore. Quodsi ob id imperii imminutionem patiantur, non ideo salutem negligendam, quandoquidem satius sit imperare paucis, quam eo amplificato subesse aliis et ingloria morte defungi. Etenim si pacem cum illo paciscantur, non esse quod illos a periculo tutos praestet et incolumes. Hortabatur itaque Gabalam, se denuo secum coniungeret, bellum resuscitaret et mutuum sacramentum renovaret; filiam eius uxorem duceret; pariter ad bellum incumberent et Romanum imperium administrarent. His verbis illum irretivit et concorditer bellum decreverunt. Iurabant autem, Gabalas quidem, ad bellum magno duci opem laturum et de pace nec se aliquo modo cogitaturum, nec aliis de ea disserentibus assensurum; Apocauchus vero, filiam ei uxorem daturum, nulloque praetextu nuptias impeditum iri, quamvis sacer morbus membra depasceretur aut epilepsia aut insania aut qualecumque demum invaletudinis genus se invaderet.

73. Ut cum Gabala quoque res ei ad voluntatem successit, eum patriarchae commendat ambosque ad imperatricem mittit. Qui primum verba Apocauchi referunt, mox rem iustam ab eodem peti

ὁ πόλεμος μᾶλλον αἱρετέος. Καντακουζηνῷ δὲ οὐδένα ἕ- A.C. 1343 τερον δυνήσεσθαι ἀντιστήσεσθαι, ἢ τὸν μέγαν δοῦκα, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων γέγονε καταφανές. ὅθεν δίκαιον ἐκεῖνον εὐνοοῦντα ἑαυτῇ καὶ συναιρόμενον ἔχειν πρὸς τὸν πόλεμον. τοῦτο δ' οὐκ ἂν γένοιτο ἑτέρως, εἰ μὴ ὁ πόλεμος αὖθις ἐπιψηφισθείη. ἀσυμβάτως γὰρ ἐκεῖνον πρὸς Καντακουζηνὸν ἔχειν διαβεβαιοῦσθαι. εἰ μὲν οὖν πείθοιτο καὶ αὐτὴ, εὖ ἂν ἔχοι· εἰ δὲ μὴ, σκεπτέον μὴ ἀθρόον ἔνδον Βυζαντίου ὁ Καντακουζηνὸς ἀναφανῇ ὑπὸ τοῦ μεγάλου δουκὸς προσκεκλημένος. τοῦτο γὰρ ἂν εἴη μόνον ἀντίῤῥοπον τῶν πρὸς ἐκεῖνον ὕβρεων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν, ὧν κατὰ τὸν τοῦ πολέμου C χρόνον πρὸς ἐκεῖνον ἐνεδείξατο. ἡ βασιλὶς δὲ καὶ πρότερον μὲν ἐκ πολλῶν τῶν ἀνδρῶν στοχαζομένη τὴν κακοβουλίαν καὶ τὴν μεγάλου δουκὸς κακοτεχνίαν καὶ τὸ περὶ μηδενὸς ἐκείνῳ μέλειν, ἢ ὅπως αὐτὸς ἄρχῃ τῶν πραγμάτων, τότε δὲ καὶ μάλιστα τὴν ἀτοπίαν ἐκ τῶν λόγων συνιδοῦσα, μὴ ἔχουσα δὲ οἷστισιν ἑτέροις χρήσαιτο, (οἱ γὰρ ἄλλοι τῶν εὐγενῶν καὶ καθ' αἷμα προσηκόντων βασιλεῖ δεσμωτηρίοις πάντες ἢ ἐν ταῖς οἰκίαις ἦσαν κατακεκλεισμένοι, οἷς αὐτὴ οὐκ ἐθάῤῥει εὐνοήσειν, εἰ ἀπολυθεῖεν τῶν δεσμῶν,) συνετίθετο καὶ αὖθις D καὶ ἄκουσα πρὸς τὸν πόλεμον. μάλιστα δὲ ἀκούσασα Καντακουζηνὸν ἠναγκάσθαι παρὰ μεγάλου δουκὸς ἀποθέσθαι τὴν βασιλείαν καὶ ἰδιώτου σχῆμα ἀναλαβεῖν, ἠρέμα ἐθέλγετο καὶ

1. γὰρ pro δὲ M. 9. τοῦ add. M.

et bellum paci anteponendum docent. Cantacuzeno etenim extra magnum ducem, quod experientia constiterit, neminem posse resistere. Proinde aequum videri, ut illum sibi amicum et belli adiutorem habeat. At istuc aliter non futurum, quam si arma de integro decernantur. Confirmasse enim illum, sibi cum Cantacuzeno pacem nunquam intercessuram. Quapropter si ipsa etiam obsequatur, bene habiturum. Sin autem, videndum, ne Cantacuzenus cum totis copiis suis intra Byzantium accersitu magni ducis appareat. Hac enim via tantummodo contumelias et incommoda, quibus eum per belli tempus vexaverit, pensaturum. Ceterum imperatrix, quae iam ante multis indiciis hominum istorum perversitatem et malas artes magni ducis coniectasset, nihilque aliud illum curare, quam ut solus in re publica dominaretur, ex his autem verbis eius insolentiam clarissime perspiceret, cum non haberet, quibuscum sensa sua communicaret, (alii enim nobiles et consanguinei Cantacuzeni imperatoris carceribus omnes aut domibus suis inclusi tenebantur, quos e vinculis emissos benevolos sibi fore non confidebat,) rursus bello, quamvis invita, subscripsit. Potissimum autem, quod Cantacuzenum a magno duce imperio se abdicare et privati habitum resumere coactum audierat, sensim annuebat et in fraudem maxime

A.C. 1343 πρὸς τὸ ἐξαπατᾶσθαι μάλιστα ἐνήγετο. ἐπιψηφίζεται δὴ καὶ
αὖθις ὁ πρὸς βασιλέα πόλεμος καὶ ὁ μέγας δοὺξ ἥπτετο πά-
λιν τῶν πραγμάτων, οὐ μὴν, ὥσπερ πρότερον, μοναρχικῶς,
ἀλλὰ μετριώτερόν πως. ἐδεδίει γὰρ ἤδη τοῖς συνάρχουσι
προσκρούειν, ὁρῶν αὐτοῖς τὰ πράγματα ὑπενδιδόντα καὶ
Καντακουζηνὸν αὐξανόμενον τὸν βασιλέα, μὴ τραχύτερον χρώ-
μενος τῇ ἀρχῇ ἐπαχθὴς εἴη, καὶ βουληθεῖεν ὑπὸ βασιλέως
μᾶλλον ἄρχεσθαι, ἢ αὐτοῦ. ἐκεῖνος δὲ ἐπεὶ ἑώρα οὐκ ὀλίγον
P. 599 τῆς πρὶν ἀφῃρημένος ἐξουσίας καὶ περὶ τῶν μελλόντων δεδι-
ὼς, μὴ παντάπασι καταγνωσθεὶς ἀπόληται, ἢ εἰρήνης πρὸς
βασιλέα γενομένης, ἢ ἑτέρων ἀντ' αὐτοῦ ἀρχόντων, ἐσκέψατο
βασιλίδα καὶ πατριάρχην πείθειν καὶ τοὺς ἄλλους πρεσβείαν
V. 480 ποιεῖσθαι πρὸς βασιλέα περὶ τοῦ ἀποθέσθαι τὴν βασιλείαν,
ὥσπερ δῆθεν πρὸς αὐτὸν ὑπέσχετο, ὡς ἐν τῷ μεταξὺ τῆς
πρεσβείας χρόνῳ, ὥσπερ τινὸς ἐκεχειρίας οὔσης, τισὶ τῶν
ὑπὲρ βασιλέως δεδεμένων περὶ συμβάσεων διαλεχθῇ, ὡς ἢν
B μὲν μετὰ τὴν πρεσβείαν πάλιν αὐτῷ τὰ πράγματα ἐγχειρι-
σθῇ καὶ ὁ πρὸς βασιλέα πόλεμος, (ᾔδει γὰρ οὐδὲν ὑγιὲς εἰ-
πὼν,) μηδὲν κινοίη τῶν δεδογμένων, ἀλλ' ἔχοιτο τοῦ πολέμου,
ὥσπερ ἐξαρχῆς· ἢν δὲ προπηλακίζηται καὶ ἀφαιρῆται τὴν
ἀρχὴν, τὰ βασιλέως πράττοι. τοιαύτῃ μὲν δὴ γνώμῃ ἐβε-
βαίου τὰ εἰρημένα, καὶ ἔπειθε βασιλίδα καὶ τοὺς ἄλλους
πρεσβείαν ποιεῖσθαι πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ᾑροῦντο πρέ-
σβεις ἐκ βασιλίδος μὲν καὶ τῆς συγκλήτου Γεώργιός τε ὁ
Πεπαγωμένος καὶ ὁ Συναδηνὸς, ὃς καὶ πρότερον πρὸς Διδυ-

illiciebatur. Ergo rursus bellum sumitur, et magnus dux iterum gubernacula capessit: non tamen monarchae instar, ut antea, sed aliquanto moderatius. Timebat enim iam collegas offendere, videns illis paulatim res submitti et Cantacuzenum crescere, ne, si asperius imperaret, in odium caderet, et illi imperatori, quam sibi, subesse praeoptarent. Porro cum de pristina auctoritate non parum se amisisse cerneret, et se in posterum aut pace conciliata, aut aliis suo loco imperantibus damnatum, funditus periturum formidaret, imperatrici, patriarchae et aliis persuadere constituit, uti legationem ad imperatorem super imperio deponendo (quod videlicet ipsi promisisset) mitterent: quo interea temporis, tamquam in induciis, cum quibusdam pro imperatore vinctis ageret de conditionibus, ut, si post legationem rursus summa rerum ei et una bellum committeretur, (norat enim nihil se sanum dixisse,) nihil moveretur eorum, quae constituta essent, sed bello, ut ab initio, daret operam: sin autem ludibrium fieret et administratione imperii spoliaretur, imperatori studeret. Tali consilio dicta confirmabat et imperatricem ac proceres ad legationem inflectebat. Delecti legati ab iisdem Ge-

μότειχον εἰς βασιλέα ἧκε παρὰ τοῦ μεγάλου δουκὸς πεμφθεὶς, A.C. 1343 παρὰ δὲ τῆς ἐκκλησίας καὶ πατριάρχου ὁ τῆς Φιλίππου μητροπολίτης καὶ ὁ σακελλίου Καβάσιλας. ἔγραφόν τε καὶ τὰ πρεσβευόμενα ἐν γράμμασιν ἰδίᾳ μὲν οἱ συνάρχοντες μετὰ C τοῦ μεγάλου δουκὸς, ἰδίᾳ δὲ ὁ πατριάρχης, καὶ ὑπεσημήναντο οἰκείαις ὑπογραφαῖς τὰ γράμματα, ἵν' ᾖ πιστά. ἦσαν δὲ τὰ μὲν τῶν ἀρχόντων οὕτως ἔχοντα· ὡς „ἐπεὶ καλῶς ποιῶν αὐτὸς, ὡς ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦντος καὶ ἀθεμίτοις κατέγνως σεαυτοῦ καὶ τῆς γεγενημένης διὰ σὲ φθορᾶς ἐν τοῖς Ῥωμαίοις ἐννοῶν τὸ μέγεθος, ᾔτησας τὴν βασιλείαν ἀποθέσθαι καὶ εἰς ἰδιώτου σχῆμα μεταβάλλειν, ὥσπερ ἡμῖν ἐγνώρισε σαφῶς ὁ περιπόθητος καὶ γνησιώτατος τῷ κρατίστῳ καὶ ἁγίῳ βασιλεῖ ἡμῶν ὁ μέγας δοὺξ, δίκαιά τε ὁμοῦ καὶ συμφέροντα καὶ σαυτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις βεβουλεῦσθαι κρίναντες, D ἐπῃνέσαμέν τε τῆς εὐβουλίας καὶ τὴν πρεσβείαν πεποιήμεθα ταύτην, ἵν' ὅπερ ᾔτησας αὐτὸς, τὸ πέρας λάβῃ. ἵνα δὲ μηδεμίαν ἔχῃς ὑποψίαν, ὥς τι μετὰ τὴν ἰδιωτείαν ἀπαντήσει δυσχερὲς ἢ δυνάμενον λυπεῖν, τὰ γράμματα ταῦτα ἀπεστάλκαμεν, καὶ ταῖς ἡμετέραις ὑπογραφαῖς ἐπιβεβαιωθέντα ἀσφαλείας ἕνεκα καὶ τοῦ θαῤῥεῖν αὐτοῖς, ὡς ἀκίνητα μενεῖ." ἔπειτα καὶ συντάξεις ἐκ τῶν δημοσίων ἔγραφον, οἷς χρήσεται αὐτὸς καὶ παῖδες καὶ οἰκεῖοι. τοιαῦτα μὲν τὰ τῶν ἀρχόντων περιεῖχε γράμματα. τοῦ πατριάρχου δὲ ἦσαν οὕτως.

6. ἰδίαις M. mg.

orgius Pepagomenus et Synadenus, qui antea item Didymotichum a magno duce ad Cantacuzenum missus fuerat: ab ecclesia autem et patriarcha metropolitanus Philippopolis et sacellii curator Cabasilas, scripseruntque separatim quae vellent collegae et magnus dux, separatim patriarcha, et ad eas epistolas in extremo fidei causa sua nomina subscripserunt. Archontum quidem concepta erat in haec verba: Posteaquam temet ipsum damnavisti, et recte quidem, quod ita impossibilia et nefanda aggressus sis, pestisque tua opera Romanis comparatae magnitudinem reputans, petisti imperium deponere et privati habitum resumere, ut nobis magnus dux optimo et sacratissimo imperatori nostro carissimus et fidelissimus indicavit, rem iustam et cum tibimet ipsi, tum aliis fructuosam te propositam habere existimantes, de tam bono consilio te commendavimus et hanc legationem misimus, ut quod ipse petivisti, id fiat. Ne autem post privati conditionem repetitam molestum aut triste aliquid tibi eventurum suspicere, hasce litteras mittimus; quibus, quo rata essent et tu securum te fore confidere posses, nomina nostra subscripsimus. Deinde et pensiones notarunt, quas ipse cum filiis et propinquis de publicis vectigalibus caperet. Atque ista archontum litteris continebantnr. Patriarchae epistola hoc exemplo conscripta

A.C. 1343 „εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ μὴ θέλων τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὥστε ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν. ὅτι μὲν γὰρ κακῶς σεαυτῷ ὁμοίως καὶ τοῖς ἄλλοις ἐβουλεύσω τὸν ἐμφύλιον πόλεμον κεκινηκὼς, P. 600 ἀθετήσας μὲν ὅρκους τοὺς πρὸς βασιλέα καὶ τὴν φιλίαν ἐκείνην τὴν θαυμαστὴν, ὑφ' ἧς παρ' ὅλον τὸν ἐκείνου βίον πολλῶν ἀπέλαυσας καὶ μεγάλων ἀγαθῶν, καὶ τοῖς παισὶν ἐπιβουλεύσας περὶ τῆς ἀρχῆς, τοῖς Ῥωμαίοις δὲ πολλῶν καὶ μεγάλων αἴτιος κατέστης συμφορῶν, ὧν διὰ μέγεθος οὐδ' οἱ ἐν ἐσχατιαῖς οἰκοῦντες γῆς ἀνήκοοί εἰσιν, οὐδ' αὐτὸς ἀγνοεῖς. ἐπειδὴ δὲ τῶν τετολμημένων εἰς συναίσθησιν ἐλθὼν καὶ τῶν ἀτόπων ἐπιχειρήσεων, σεαυτοῦ κατεγνωκὼς μετεμελήθης καὶ ὑποστρέφεις καλῶς, ὅθεν B ἐξῆλθες κακῶς, τὴν βασιλείαν αἰτῶν ἀποσκευάσασθαι καὶ εἰς ἰδιώτου σχῆμα μεταβαλεῖν, ὥσπερ ἀκριβῶς ἐξεγένετο μαθεῖν παρὰ τοῦ περιποθήτου καὶ γνησιωτάτου τῷ κρατίστῳ καὶ ἁγίῳ μου αὐτοκράτορι τοῦ μεγάλου δουκὸς, αὐτός τε ἡδονῆς ἐπλήσθην, ὅσης ἐπὶ τοῖς τοιούτοις εἰκὸς, καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ἐκκλησία τὰς ἀγκάλας αὐτῆς διανοίξασα, δέχεταί σε μετὰ πάσης πνευματικῆς ἀγάπης καὶ ἡδονῆς, καὶ ὅσον οὔπω ἥξειν καὶ σὲ προσδοκῶμεν εἰς ἡμᾶς, ἵν' ὁμοῦ τε ἡ τοῦ ἐπιτιμίου λύσις γένηται, ᾧ καθυπεβλήθης, καὶ ἀλλήλοις συνησθῶμεν κατὰ τὸ ἀρχαῖον V. 481 ἔθος ὁμιλήσαντες." τοιαῦτα μὲν ἔγραφε καὶ ὁ πατριάρχης. οἱ πρέσβεις δὲ ἐπεὶ Παμφίλου ἄχρι ἦλθον, πέμψαντες ἐδήλουν βασιλεῖ, ὡς ἥκοιεν μὲν ἐπὶ πρεσβείᾳ, προσταχθεῖεν δὲ C παρὰ τῶν πεπομφότων, μὴ βασιλέα προσαγορεύειν ἐν ταῖς

1. τὸν om. P. 22. *Παμφύλου* P.

erat: Benedictus Deus, qui non vult mortem peccatoris, sed ut magis convertatur et vivat. Quam male de te aliisque merueris bello in hac una eademque gente excitato, violando iuramentum imperatori mortuo datum, et amicitia illa prorsus singulari, (unde, quoad ille vixit, multis magnisque bonis auctus es,) ac filiis eius per insidias imperium conando eripere: quamque Romanos multis et diris calamitatibus involveris, quarum gravitatem etiam ultimi terrarum fines audiverunt, non te fugit. At ubi facinorum tuorum conscientia perstrictus, damnatisque ausibus a ratione alienis, ad poenitentiam te dedisti, et unde male exivisti, eodem bene reverteris, imperio te abdicare cupiens ac de cetero vitam privatam exigere, quemadmodum perspicue cognovi a magno duce, qui optimo et sacratissimo imperatori nostro amabilissimus ac fidelissimus est, et ipse expletus sum tanto gaudio, quanto me in negotio huiuscemodi expleri decuit, et Dei ecclesia obviis ulnis cum omni caritate et iucunditate spirituali te complectitur; tuumque adventum ad nos in dies exspectamus, quo et inflicta poena leveris, et vicissitudine sermonum pro veteri consuetudine nos oblectemus. Haec patriarcha. Legati Pamphilo imperatorem Cantacuzenum super adventu

διαλέξεσιν αὐτῶν. εἰ μὲν οὖν τὸ τοιοῦτον ἀνεκτὸν αὐτῷ, δῆ- A.C. 1343 *λον ποιεῖν, ἵν' ἐλθόντες ἀπαγγέλλωσι τὰ τῆς πρεσβείας. εἰ δὲ μέλλοι διὰ τὴν ὑπεροψίαν ἀπελαύνειν πρὸς ὀργὴν, μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἀφικνεῖσθαι πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἀναστρέφειν ἐκ Παμφίλου. ὁ βασιλεὺς δὲ ποιούμενος περὶ πλείστου τὸ ἐκ Βυζαντίου τισὶν ἀξιολόγοις συντυχεῖν καὶ διαλεχθῆναι περὶ τῶν κατ' αὐτὸν ἁπάντων, ὅτι τε ὑπὸ συκοφαντῶν διαβληθείη καὶ οὐδεμίαν πρόφασιν αὐτὸς παράσχοι τῷ πολέμῳ, ἀλλ' ἐκ πρώτης ἡμέρας ἄχρι νῦν ἀναγκαίως ὑπὲρ σωτηρίας αὐτοῦ τε ἀμύνεται καὶ τῶν συνόντων, ἅμα δὲ καὶ ἐλπίσας* D *εἰρήνης ἕνεκα ἥκειν, ἐκέλευεν ἀφικέσθαι πρὸς αὐτὸν, ὡς οὐδένα λόγον τῆς προσηγορίας ποιησόμενος. τοῦ γὰρ κοινῇ λυσιτελοῦντος ἕνεκα οὐ τοιαῦτα μόνον ἕτοιμος εἶναι ὑπομένειν, ἀλλὰ καὶ λοιδορίας καὶ εἴτι χαλεπώτερον ἕτερον δοκεῖ. εἰ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν τοιούτων ὄφελός τι γένοιτο Ῥωμαίοις, καὶ πολλὴν αὐτοῖς εἰδήσειν χάριν ὑπὲρ τούτων. εἰ δ' ἄρα καὶ τὰ δεύτερα νικῴη καὶ ἀσύμβατοι ἀναχωρῶσιν, οὐδ' οὕτως αὐτῷ τινα ἀδοξίαν ἀπὸ τῆς προσηγορίας ἀπολείψειν. ἧκον μὲν οὖν οἱ πρέσβεις ἐπὶ τούτοις καὶ ἀπήγγελλον τὰ κατὰ τὴν πρεσβείαν· ἅμα δὲ καὶ τὰ γράμματα παρεῖχον, παρετήρουν τε τὸ μὴ βασιλέα ἐν ταῖς διαλέξεσι προσαγορεύειν.*

οδ'. Βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ τῶν τε λόγων ἤκουε καὶ τὰ γράμ- P. 601 *ματα ἀνέγνω, πρὸς τοὺς ἐγγεγραμμένους λήρους διαχυθεὶς,* B

1. *κατὰ* pro *καὶ τὰ* M. mg.

suo certiorem faciunt, adduntque, sibi mandatum, ne ipsum in congressu imperatorem appellent. Hoc si pati queat, faciat ut sciant, quo illum adeuntes munere suo perfungantur. Sin eos superbe et iracunde repulsurus sit, neutiquam accessuros et Pamphilo domum reversuros. Imperator etiam atque etiam desiderans cum viris honoratis e Byzantio de rebus suis omnibus colloqui et eos docere, se a criminatoribus traduci, nec ullam bello ansam dedisse, sed a primo die usque nunc pro sua suorumque salute propugnationem suscipere necesse habuisse; ac simul sperans, eos pacificationis ergo venire, neglecto imperatoris nomine adeundi sui copiam facit. Nam si id e re publica futurum sit, non talia dumtaxat, sed et convicia, et si quid odiosius conviciis, aequo animo ab ipsis perpessurum. Immo si id Romanis commodet, etiam gratias non vulgares acturum. Sin deteriora vincant et infecta pace discedant, nec sic aliquod sibi dedecus ex simplicitate appellationis relicturos. Hac conditione legati veniunt, legationem exponunt, litteras reddunt caventque, ne imperatorem vocent.

74. Auditis legatorum verbis perlectisque litteris, ad nugas illic positas in risum solutus imperator, tum quidem eos ad corpus cibo ac somno in diversorio reficiendum dimittit. Die altero con-

A.C. 1343 νῦν μὲν ἀπέλυε τοὺς πρέσβεις ἀναπαύλης τινὸς τυχεῖν ἐφ'
ἧς ἐξενίζοντο οἰκίας. εἰς τὴν ὑστεραίαν δὲ ἐκκλησίαν ἐκ τῶν
παρόντων ποιησάμενος, μετεκαλεῖτο καὶ τοὺς πρέσβεις, καὶ
πρὶν ἀπολογίαν τινὰ περὶ ὧν ἐπρέσβευον ποιήσασθαι, τὰ
κατ' αὐτὸν εἰς μέσον προὐτίθει ἐρευνᾷν. καὶ πάντα ἐξητά-
ζετο μετὰ τὴν βασιλέως τελευτὴν, ἐφ' οἷς ἀπεδείκνυεν αὐτὸν
C ἐπὶ τῶν πρέσβεων ὀρθῶς καὶ δικαίως καὶ τοῖς τε βασιλέως
παισὶ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι Ῥωμαίοις μάλιστα λυσιτελῶς
V. 482 πεπολιτευμένον. ἐκέλευέ τε καὶ τοὺς πρέσβεις ἀδεῶς λέγειν,
εἴ τι ἔχοιεν κατηγορεῖν, ὡς λόγον ὑπὲρ πάντων ποιησόμενος.
καὶ ἐπ' ἐνίοις ἀντιλεγόντων καὶ ἐγκαλούντων, ἃ ἐνόμιζον ἀ-
δικεῖν, ὑπὲρ πάντων ἐποιεῖτο λόγον. τοῦτο μὲν οὖν εἰς ἕ-
κτην ἐφεξῆς ἡμέραν ἐτελεῖτο, καὶ διὰ πολλῶν τῶν ἀποδείξεων
τὰ ἔσχατα ἠδικημένος ἀπεδείκνυτο ὁ βασιλεὺς, δοὺξ δὲ ὁ
μέγας καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τὸν πόλεμον κεκινηκότες οὐ συκοφάν-
ται μόνον καὶ ἀγνώμονες δεινῶς περὶ αὐτὸν καὶ μοχθηρίας
D ὑπερβολὴν ἐλλελοιπότες οὐδεμίαν, ἀλλὰ καὶ τῶν φόνων καὶ
τῶν ἀνδραποδισμῶν καὶ τῶν μεγάλων συμφορῶν, αἳ Ῥωμαί-
ους κατέσχον ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ πολέμου, μάλιστα αἰτιώ-
τατοι γεγενημένοι. μετὰ δὲ τὴν ἕκτην πρὸς τὴν ἀπολογίαν κα-
θίστατο τὴν περὶ τῆς πρεσβείας, καὶ εἶπε τοιάδε. „οὐδὲν οὕ-
τω καὶ πόλιν δημοκρατουμένην καὶ βασιλείαν μάλιστ' ἂν ῥα-
δίως καταλύειν δύναιτο, ὡς ἀνδρῶν ἀπουσία συνετῶν καὶ τὰ
δέοντα βουλευομένων. εἰ μὲν γὰρ τοιούτων ἢ πολιτῶν ἡ πό-

cilio e praesentibus suis coacto, legatos etiam advocat, ac priusquam eis respondet, causam suam ad quaestionem de ea exercendam in medium proponit. Inquiritur in acta eius omnia post Andronici imperatoris obitum et legatis ostenditur, probe, iuste et cum summa tum filiorum imperatoris, tum Romanorum omnium utilitate rei publicae praefuisse. Iubet item eos intrepide proferre, si quid haberent, reprehendere, ut rationem omnium redditurus. Illis quaedam horum ut iniusta accusantibus, ad singula respondet. In ista actione sex deinceps dies contriti sunt, pluribusque argumentis et probationibus demonstratum, iniurias imperatorem accepisse longe indignissimas, et magnum ducem aliosque belli satores non sycophantas solum et in eum vehementer ingratos et quantum dici non potest sceleratos, sed caedium quoque et servitutis et aerumnarum ingentium, quae belli tempore Romanos obruerunt, primam causam exstitisse. Post diem sextum legatis responsum dare instituens, ita orsus est. Nulla res et urbem populari utentem potestate, et regnum seu monarchiam imprimis tam facile evertit, quam a prudentibus et opportune consulentibus solitudo. Etenim si talibus aut civibus civitas, aut praefectis regnum abundaverit,

λις, ἢ ἀρχόντων ἡ βασιλεία εὐποροίη, κἂν τύχῃ τινὶ σφα- A.C. 1343
λῶσι, ῥαδίως δύναιντ' ἂν ἐπανασώζειν τὴν προτέραν τύχην.
ἂν δ' ἅπαξ ἀποστερηθῶσι τῶν τοιούτων, οὐδὲν ἔσται κώλυ- P. 602
μα, μὴ εἰς ἔσχατον κακοπραγίας τάχιστα ἀφῖχθαι. ὃ νῦν
ἐγὼ τὴν Ῥωμαίων μάλιστα ὀδύρομαι ἡγεμονίαν, ὅτι πολλῶν
καὶ θαυμασίων ἀνδρῶν πρότερον εὐποροῦσαν νῦν εἰς τοῦτο
περιέστησεν ὁ πάντα καταλύων χρόνος, ὥστε ἡγεμόνας τῶν πρα-
γμάτων ἔχειν μηδὲν ἄμεινον τῶν πολλῶν διακειμένους. τὸ
γὰρ ὑπὲρ τηλικούτων πρεσβείαν ποιουμένους καὶ πρὸς ἐμὲ
τὸν πολὺν ἤδη χρόνον ἄρξαντα αὐτῶν, καὶ οὗ, εἰ μὴ ἐπίφθο-
νον εἰπεῖν, καὶ βλέμματος ἀπολαύειν προσηνοῦς ἐν μεγίστης
ἦγον εὐτυχίας μέρει, ἔπειτα μηδὲν μήτε ἐρευνήσαντας, μήτε
σκεψαμένους οὕτως ἀπερισκέπτως καὶ θρασέως τὰ ἐπελθόντα
γράφειν, οὐκ ἐκείνων μάλιστ' ἄν τις κατηγορήσειε προσή- B
κοντα εἰργασμένων ἑαυτοῖς, ἢ ὅσῳ τὴν περιφανῆ πρότερον καὶ
εὐτυχῆ Ῥωμαίων θρηνήσειεν ἡγεμονίαν ὑπὸ τοιούτοις, φεῦ,
ἀνδραπόδοις ἀγομένην. περὶ μὲν οὖν ἐκείνων ὀλίγος ἐμοὶ λόγος
γένοιτ' ἂν, τοιαῦτα καὶ φαυλότερα πράττειν οὖσιν ἀξίοις.
Ἀποκαύκου δὲ τοῦ παρακοιμωμένου οὐ τὴν μοχθηρίαν μό-
νον καὶ φιλοψευδὲς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰταμότητα καὶ τὴν ἀναι-
σχυντίαν ἔπεισι θαυμάζειν, ὅτι, καίτοι μέλλων ἐπὶ τοσούτων
ἐλέγχεσθαι σαφέστατα ψευδόμενος, ὅμως ἐπὶ τῷ μὴ δοκεῖν
εἰκῇ καὶ μάτην τὸν πόλεμον κεκινηκέναι, μηδ' ἀνήνυτα πονεῖν,
εἵλετο τῆς ἐπ' ὀλίγον εὐδοξίας τὴν διὰ βίου αἰσχύνην ἀνταλ- C

20. καὶ φιλοψευδὲς add. M.

quamvis casu quodam offenderint, parvo negotio ad pristinam felicitatem revocari poterunt. Sin autem tales viros semel amiserint, nihil profecto celerem et extremam eorum miseriam remorabitur. Quocirca Romanum imperium ego maximopere lugeo, quod multis antea viris admirabilibus abundans, modo omnia conficiens et consumens vetustas eo redegit, ut summam eius teneant, quos e medio imperitae plebeculae prodiisse dicas. Nam super talibus legationem mittere et ad me mittere, qui ipsis diu iam imperavi, et cuius (absit verbo invidia) vel placidiore adspectu dignati, in coelo sibi esse videbantur: deinde nihil neque anquirentes, neque circumspicientes, adeo inconsulto et confidenter quidquid in buccam venit scribere, non tam illis, quod se dignum est facientibus, quispiam reprehenderit, quam illustre prius et beatum Romanorum imperium nunc ab huiusmodi, pro Deum immortalem, mancipiis gubernatum defleverit. Sed de illis nihil dicam amplius, quos talis conditio et peior etiam decet: Apocauchi praefecti cubiculi non improbitatem modo mentiendique libidinem, sed temeritatem quoque et impudentiam admiror: qui quamvis non paucis et apertissimis exemplis

A.C. 1343 λάττεσθαι. δέον μέντοι μηδὲ τὸ ἐκείνου πάνυ θαυμαστὸν
ἡγεῖσθαι. ᾧ γὰρ ὁ βίος ὅλος πανουργία καὶ ἐπιορκία καὶ
ἀπάτη, καὶ ῥᾷον ἂν ἀναπνεύσειε χωρὶς ἀέρος, ἢ τούτων, οὐ-
δὲν θαυμαστὸν, εἰ θεὸν ψευδόμενος διηνεκῶς, εἵλετο καὶ πρὸς
ἀνθρώπους τῷ ψεύδει χρῆσθαι. ἐμοὶ δ' ἐξαρχῆς τε ᾑρημέ-
νῳ τὴν ἀλήθειαν καὶ εἰς τόδε χρόνου περὶ πλείστου ποιου-
μένῳ καὶ πάσης ἄλλης ἀνθρωπίνης εὐημερίας προτιμῶντι
τἀληθὲς εἰρήσεται, συμμαρτυρήσει δὲ καὶ Συναδηνὸς οὗτος,
ὃς ἐμοὶ τοὺς λόγους σύνοιδεν, ἀξιόρχεως ὢν πρὸς πίστιν.
D παρ' ἐκείνου γὰρ ἀφῖκτο· τὸ γὰρ Ἐμπυθίου φρούριον πολι-
ορκῶν πρεσβείαν τε πρός με διὰ τούτου ἐποιεῖτο, καὶ βού-
λεσθαι ἔλεγε συντυχεῖν περί τινων διαλεξόμενος, κακούρ-
γως καὶ ταῦτα καὶ ἀξίως ἑαυτοῦ ὑποκρινόμενος, ὡς ἐδεί-
V. 483 κνυτο σαφῶς ἀπὸ τῶν πραττομένων. συνθεμένου δὲ ἐμοῦ,
(ᾠήθην γὰρ αὐτὸν περὶ εἰρήνης ἐθέλειν διαλέγεσθαι, ἧς ἐγὼ
μάλιστα ἐπιθυμῶ, καὶ τῶν περὶ ἐκείνης λόγων, κἂν ὦσι πρὸς
ἀπάτην συνεσκευασμένοι, ὀλίγα πολυπραγμονῶν ἐξέχομαι,) μὴ
δύνασθαι αὐτὸς ἔλεγε βασιλικῶς ἐσκευασμένῳ συντυγχάνειν·
ἀδυνατώτερον δὲ εἶναι πάλιν, τὴν βασιλικὴν σκευὴν ἀποτίθεσθαι
P. 603 ἐμέ. πρὸς ἃ ἐπίνοιάν τινα ἐδεῖτο ἐξευρίσκειν. ἐγὼ δ', ὅπερ ἔφην,
τῆς εἰρήνης τῆς ἐπιθυμίας ἕνεκα, ἀλλὰ τὴν ἀπορίαν, εἶπον,
ῥᾷστα ἰασαίμην ἂν ἐγώ· ὡπλισμένοι γὰρ συμμίξομεν ἀλλή-

mendaciorum convinci possit, tamen ne frustra ac sine causa bellum commovisse, neque inaniter laborare videatur, fluxam gloriam dedecore in omnem vitam duraturo redimere voluit. Verum neque hoc illius facinus tam valde mirandum censeo. Cuius enim vita omnis nihil est, nisi vafrities, periurium, impostura, quique facilius sine aspiratione aeris, quam sine his spiritum duxerit, haud mirum si, Deo mentiens assidue, apud homines quoque vanitatem usurpare statuerit. Ego vero a puero veritatis amans et usque hodie tanti eam faciens, ut nullam ei humanam prosperitatem anteponam, quod verum est, eloquar. Testimonium mihi dicet etiam Synadenus hic, meorum verborum conscius et testis fide dignus, qui ab illo ad me venit. Nam dum castellum Empythium obsideret, legatum hunc ad me misit et affirmavit, se colloquendi gratia me conventum cupere: nequiter et istuc atque ut suis moribus dignum erat simulans, quod facto clare patuit. Annuente autem me, (cogitabam enim de pace mecum acturum, cuius me cupidissimum et sermonum de ea licet ad fraudem compositorum parum curiosum scrutatorem fuisse confiteor,) atque in laetitiam effuso, ipse me alloqui in veste imperiali posse negavit: mihi autem fore multo difficilius ornatum hunc deponere: ideoque rationem aliquam novam inveniri desiderabat, qua congrederemur. Tum ego cupiditate pacis inflammatus, ut dicebam, Atqui hanc difficultatem, in-

λοις, ἀγνοούμενοι εἰ βασιλικὰς, ἢ ἰδιωτικὰς ἔνδον ἔχομεν A.C. 1343 ἐσθῆτας. εἰ οὖν τοῦτο συνθήκη τοῦ τὴν βασιλείαν ἐστὶν ἀποθέμενον ἰδιωτικῶς ζῆν, ὥσπερ ἐκεῖνος καταψεύδεται, κρίνατε ὑμεῖς. εἰ δ' ἑτέρως, ἢ ὥσπερ αὐτὸς εἰρήκειν, ἔχει, ὁ Συναδηνὸς παρὼν ἐξελεγχέτω. ἀλλ' οὐκ ἂν δύναιτο. πρὸς μὲν οὖν τοὺς ὀνομαζομένους ἄρχοντας, οἳ δικαιότερον ἂν μᾶλλον ἀνδράποδα καὶ δοῦλοι καλοῖντο, καὶ τὴν παρακοιμωμένου ψευδολογίαν ἀρκέσει καὶ τὰ εἰρημένα, τήν τε ἄνοιαν B ἐκείνων καὶ φαυλότητα καὶ τὴν ἐκείνου μοχθηρίαν ἀπελέγχειν. πρὸς δὲ τὴν πρὸς πατριάρχην ἀπολογίαν ἤδη τρέψομαι. ἂν δ' ὑπὸ τῶν λόγων ἀπελέγχηται ψευδόμενος καὶ ἐπιορκῶν αὐτὸς, καὶ τῶν αἱμάτων καὶ τῶν φόνων αἴτιος καὶ τῶν μυρίων κακῶν, ἃ τοὺς ταλαιπώρους Ῥωμαίους τοσοῦτον ἤδη κατέχει χρόνον, ὧν αὐτὸς ἐν τοῖς γράμμασιν αἴτιον ἐμὲ γεγενῆσθαι λέγει ἐπιθυμήσαντα τῆς βασιλείας, μὴ ἐμοὶ τὸν ἔλεγχον προσλογίζεσθαι καὶ τὴν αἰσχύνην τὴν ἀπὸ τῶν λόγων, ἀλλ' ἐκείνῳ τῷ πρὸς τούτους καταστήσαντι. λέγει τοίνυν, ὡς ἐγὼ τοὺς πρὸς βασιλέα ὅρκους παραβὰς καὶ τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην φιλίαν ἀθετήσας, ὑφ' ἧς παρὰ πάντα C τὸν ἐκείνου βίον πολλῶν ἀπέλαυσα καὶ μεγάλων ἀγαθῶν, ἐπεβούλευσα τοῖς παισὶ καὶ βασιλίδι τῇ γαμετῇ μετὰ τὴν τελευτήν. εἰ μὲν οὖν ἀκολασίαν κατηγόρει, ἢ ἀσυνεσίαν, ἢ δειλίαν, ἢ τι τῶν ὅσα πρόσκαιρον ἔχει τὴν μέμψιν καὶ ἡ ὕβρις εἰς τὸ σῶμα διαβαίνει, ἤνεγκα ἂν σιγῇ τὴν κατη-

23. πρὸς καιρὸν P.

quam, non difficile sustulero: armati enim conveniemus, ut imperatorione, an privato vestitu intus tecti simus, ignoretur. Utrum igitur hoc pactum sit aliquod, imperio deposito, privatorum more vivendi, ut ille mentitur, vos iudicatote. Si aliter est, ac dico, Synadenus hic praesens me refellat, quod non poterit. Ad eos igitur, qui archontes vocantur, (melius mancipia et servi nominarentur,) et ad mendaciloquum praefectum cubiculi, ad illorum, inquam, stoliditatem et inscitiam et huius perversitatem coarguendam, satis dictum est. Sequitur, ut patriarchae respondeam: quem si mendacem ac periurum caediumque et effusi sanguinis et mille malorum, quae infelices Romanos tamdiu opprimunt, (quorum me propter imperii cupidinem causam fuisse in litteris autumat,) reum probavero, ne ob eam probationem ignominiamque ad se ex verbis meis redundantem mihi, sed illi, a quo huc deductus est, irascatur. Ait igitur, me iuramento Andronico imperatori concepto, deficientem et memorabilem illam amicitiam, ex qua, quoad ille superstes fuit, complura et singularia bona sim adeptus, dissuentem, post obitum uxori et liberis eius insidias paravisse. Si me intemperantiae, stuporis, timiditatis, aut alicuius eorum, quae tempora-

A.C. 1343 γορίαν αἰδοῖ τῇ πρὸς αὐτόν. εἰ δ' ἐπιορκίας διώκει, ἣ οὐ-
δὲν ἀσεβείας διενήνοχεν, (ἐπιορκία γάρ, φησιν, ἄρνησις θεοῦ,)
τί λοιπὸν, ἢ μετὰ παῤῥησίας ἀπολύεσθαι τὰ ἐγκλήματα
καὶ αὐτὸν ἀποδεικνύναι τοσοῦτον τῇ ἐπιορκίᾳ ἐνεχόμενον, ἢ
ὅσον ἐμαυτὸν μάλιστα ἀφεστηκότα. πρὸς μὲν οὖν βασιλέα
D τὸν μακάριον ἐκεῖνον τὸν πάντ' ἐμοὶ φίλτατον καὶ κεφαλῆς
τιμιώτερον αὐτῆς, οὗ καὶ ζῶντος μάλιστα περιειχόμην, καὶ
πάντα πόνον ὑπὲρ ἐκείνου τρυφὴν ἡγούμην, καὶ μετὰ τὴν
τελευτὴν ἀνεπίληστον τὴν μνήμην περιφέρω, οὔτ' ὀμωμοκέ-
ναι φαίην ἂν, οὔτ' ἐπιωρκηκέναι· οὐδὲ γὰρ ὅρκων ἐδεήθη
ποτὲ τοῦ μηδὲν φαῦλον ὑποπτεύειν ἕνεκα περὶ ἐμοῦ. αἱ
γὰρ καθημέραν πράξεις μυρίων ὅρκων ἦσαν ἰσχυρότεραι,
τὴν πρὸς ἐκεῖνον ἐμοῦ πίστιν καὶ φιλίαν καθαρὰν ἀποδει-
κνῦσαι. τοὺς γὰρ ὅρκους οὐ παρ' ὧν δυσχερὲς ὑποπτεύομεν
P. 604 οὐδὲν, ἀλλ' οἷς μάλιστα ἀπιστοῦμεν, εἰώθαμεν ποιεῖσθαι προσ-
αναγκάζειν. οὐ μὴν διὰ τοῦτο ἐγκλημάτων ἀπολύεσθαι
δικαιῶ, ἂν τοῖς ἐκείνου φαίνωμαι παισὶ μετὰ τὴν τε-
λευτὴν ἐπιβεβουλευκώς· ὁμοίως γὰρ ἄν τις ἐνέχοιτο τοῖς
ἐγκλήμασι τῆς ἀδικίας, ἄν τ' ὀμωμοκὼς, ἄν τε χωρὶς ὅρκων
ἀδικοίη. τοῦτο μὲν οὖν μετὰ τῶν ὅρκων τὴν ἀπόδειξιν
ἐξετάσομεν· νυνὶ δ' αὐτὸ τοῦτο ψεύδεσθαι καὶ συκοφαν-
τεῖν τὸν πατριάρχην φαίην ἂν, φάσκοντα ἠθετηκέναι τοὺς
V. 484 πρὸς βασιλέα ὅρκους. εἰ δὲ τοὺς πρὸς βασιλίδα λέγει καὶ

riam habent reprehensionem et quorum contumelia ad corpus transit, accusaret, ego accusationem reverentia illius tulissem tacitus. Quia vero periurii insimulat, quae nihil ab impietate differt, (periurium enim, inquit, est negatio Dei,) quid restat, nisi ut obiecta crimina refellam libere, ipsumque tantum esse periurio implicitum, quantum me ab eo seiunctum demonstrem. Quod igitur attinet ad beatae memoriae imperatorem illum, omnium mihi carissimum et ipsa anima mea pretiosiorem, (quem et viventem complectebar, et quemvis pro eo laborem delicias reputabam, cuiusque defuncti indelebilem memoriam circumfero,) neque iurasse me illi dixerim, neque peierasse: siquidem ne quid de me sinistrum suspicaretur, iuramentis meis nunquam indiguit, cum quotidianae actiones meae ad fidem et germanum amorem meum erga illum prodendum mille iuramentis antecellerent. Etenim non eos, a quibus grave nil timemus, sed quibus maxime diffidimus ad iurandum cogere consuevimus. Non tamen propterea criminibus me absolvi volo, si interim illius filiis post eius e vita discessum insidiatus videar. Peraeque enim iniustitiae culpa tenetur, si quis iniuratus, ut si iuratus iniuste egerit. Sed hoc quale sit, post refutationem obiecti iuramenti considerabimus: nunc hoc ipsum patriarcham calumniose mentiri aio, quod me datum imperatori iuramentum habuisse irri-

βασιλέα τὸν υἱὸν, πρῶτον μὲν οὐδ᾽ αὐτοῖς πρότερον ὀμώμοκα· A. C. 1343 οὐδὲ γὰρ ἐκάλει χρεία τις· τὸν ἴσον δὲ λόγον καὶ περὶ αὐτῶν, ὥσπερ καὶ περὶ βασιλέως, φημὶ δίκαιον εἶναι σώζεσθαι, τὸ καὶ B χωρὶς ὅρκων τινὰ μηδὲ αὐτοῖς ἐξεῖναι ἐπιβουλεύειν, μηδὲ παραιρεῖσθαι τὴν ἀρχὴν, εἰ μὴ φανερῶς αἱροῖτο ἀδικεῖν. εἰ δὲ τοὺς ὕστερον ἐπ᾽ αὐτοῦ γεγενημένους λέγει, ἐγὼ μὲν οὐδένα περὶ ἐκείνων ποιεῖσθαι λόγον ἐβουλόμην αἰδοῖ τῇ πρὸς αὐτόν. εἰ δ᾽ ἐκεῖνος ἀναγκάζει τῶν τοιούτων τὴν ἐξέτασιν, εἰ μᾶλλον ἐκεῖνος ἀπὸ τῶν τοιούτων φαίνοιτο ἐπιορκῶν, στέργειν δίκαιον. ἐγὼ γὰρ μετὰ τὴν βασιλέως τελευτὴν ὀλίγῳ ὕστερον, ὁρῶν αὐτὸν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἄρχειν ἐπιχειροῦντα καὶ ὑποκνιζόμενον εἰς φιλοτιμίαν καὶ δόξαν ἀρχικὴν, τό,τε ἐνδιδόναι πρὸς τὴν ἔφεσιν ὡς ἀλυ- C σιτελὲς ὁρῶν, (ὑπώπτευον γὰρ ἐκ τούτου πολλὰς ἀναφυήσεσθαι διχοστασίας καὶ στάσεως ἀφορμὰς,) τό,τε κωλύειν φανερῶς τὴν ἐπιχείρησιν φθονερὸν καὶ μοναρχικὸν δοκοῦν, καὶ τοιούτοις ἀμφιβόλοις λογισμοῖς ἐπιπολὺ παλαίσας, τέλος ἔδοξα μᾶλλον, εἰ καὶ μὴ τοῖς πράγμασιν, ἀλλ᾽ ἐμαυτῷ λυσιτελεῖν, ἀποσχέσθαι τῶν πραγμάτων τῆς ἀρχῆς καὶ διάγειν κατ᾽ ἐμαυτὸν, καὶ μὴ τοῖς Ῥωμαίοις αἴτιος κακῶν ὀφθῆναι ἀνηκέστων. καὶ αὐτῷ χρησάμενος πρεσβευτῇ πρὸς βασιλίδα, ἀπειπάμην τὴν ἀρχήν. ἡ δὲ τῷ ἀδοκήτῳ τὴν ἀκοὴν κατα- D

tum asserit. Si iuramenta intelligit, quae imperatrici et imperatori filio iuraverim, primum quidem nec ipsis iuravi, cum id nulla necessitas requireret, et ad me defendendum eandem orationem valere oportere dico, qua de imperatore usus sum: quod nempe etiam sine iuramento nec illis quispiam insidiari queat, neque imperio eos movere, nisi manifestum scelus designare voluerit. Sin de iuramentis loquitur, quae ipsi postea (patriarchae inquam) dederim, equidem hominem reveritus, nullum super iis verbum edere cogitaveram. Quia vero ipse ea in examen cogit deducere, si magis inde ipsum peierasse docuero, in bonam partem accipiat. Ego namque recenti imperatoris obitu, cum viderem eum ad rem publicam tractandam se ingerere et ambitione atque imperandi gloria prurire, nec ignorarem, quam nihil prodesset huiusmodi appetitioni indulgere, (multam enim inde discordiarum ac seditionum materiam exorituram praesentiebam,) palam autem eius conatum infringere invidiosum ac tyrannicae cuiusdam affectationis videri, istiusmodi incertis ac dubiis cogitationibus diu luctatus, tandem si non rei publicae, at certe mihimet prospiciendum et vitam meam a publicorum negotiorum strepitu remotam, otio honesto tranquillitatique mandare decrevi, ne Romanis teterrimorum incommodorum caput et origo exstitisse putarer. Quare eodem usus legato ad Augustam, imperii procuratione me abdicavi. Quae auditione improvisa obstupefacta, abdicationemque meam communem interpretata

A.C. 1343 πλαγεῖσα, καὶ τῆς κατεχούσης συμφορᾶς οὐκ ἀποδέουσαν νομίσασα τὴν ἐμοῦ ἐκ τῶν πραγμάτων ἀναχώρησιν, παντοῖα ἦν δεομένη, ὀνειδίζουσα, παρακαλοῦσα, πάντα κινοῦσα κάλων, ὥστε πείθειν τῶν πραγμάτων αὖθις ἔχεσθαι. καὶ τῶν τοιούτων πάντων αὐτὸς ἦν παρ' ἀμφοτέρων πρεσβευτής. ἐπεὶ δὲ ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐκείνης λόγων ἐπικλασθεὶς καὶ πρὸς τὴν ὀρφανίαν τῶν παίδων βασιλέως ἀπιδὼν καὶ χηρείαν τὴν
P. 605 ἐκείνης, καὶ ὡς μάλιστα πολλῆς δέονται τῆς προστασίας, ἣν ἐμὲ δίκαιον ἐπιδείκνυσθαι, ἀξίας βασιλεῖ τῆς φιλίας χάριτας τὴν εἰς τοὺς παῖδας ἀποδιδόντα κηδεμονίαν, κἂν εἰ μέλλοιμι κινδύνοις περιπίπτειν, ἐπειθόμην μὲν, οὐ μὴν οὕτως ἀπερισκέπτως, ὥσθ' ὕστερόν τινα καταγινώσκειν ἔχειν ἀβουλίαν· ἀλλὰ καὶ πατριάρχου συμπαρόντος, πολλὰ πρότερον διειλέχθην βασιλίδι περὶ τοῦ μὴ δεῖν προσέχειν συκοφάνταις, οἳ πολλοὶ φυήσονται διαβολὰς καὶ συκοφαντίας κατ' ἐμοῦ συῤῥάπτοντες· οὐ γὰρ ἐάσει γε ὁ φθόνος ἠρεμεῖν. ἀλλ' εἰ μέν τι τοιοῦτον κατηγοροῖεν, ὁποῖον ἂν καὶ αὐτὴν ἐκ τῶν λεγομένων τὸ ψεῦδος συνιδεῖν, ἀποπέμπεσθαι πρὸς ὀργὴν καὶ μισεῖν τοὺς συκοφάντας. ἂν δ' ἐφάπτηται τῆς ψυχῆς καὶ
B ἀμφιβολίαν ἐμποιῇ, μὴ ἄρα ἀληθῆ τὰ κατηγορημένα εἴη, μὴ καταψηφίζεσθαι αὐτίκα, μηδὲ πρὸς τὸ ἀμύνεσθαι χωρεῖν, ἀλλὰ καλεῖν ἐπὶ τὴν δίκην καὶ καιρὸν παρέχειν πρὸς ἀπολογίαν. κἂν μὲν ἀδικῶν καὶ ἐπιορκῶν ἐλέγχωμαι, διδόναι δίκας, ἂν δ' ἀπολύωμαι τὰ ἐγκλήματα, τοὺς κατηγόρους τοῦθ'

miseriam, in omnia se vertens, nunc rogare, nunc exprobrare et, ut brevis sim, omnem rudentem movere, quo me ad imperii moderamen revocaret. Atque istarum rerum omnium ipse erat internuntius. Postremo multis sermonibus eius expugnatus filiorumque orbitate et illius viduitate considerata, quibus utrisque curator et patronus magnopere esset necessarius, quem me illis praestare aequum foret, si vellem sollicitudinem et curam istam erga filios amicitiae gratias imperatori mortuo persolvere: quamquam cernerem, quibus me periculis obiectarem, manus dedi, etsi non ita improvide, ut quisquam postea inconsiderantiae me arguere posset. Quin et audiente patriarcha verbis pluribus imperatricem monui, ne calumniatoribus, qui non pauci essent emersuri et mendacia contra me consuturi, (quia videlicet invidia non eos sineret quiescere,) aures daret, sed si quid eiusmodi in me accusarent, quod et illa dictu falsum intelligeret, cum stomacho accusationem reiiceret, ac sycophantas odisset. Sin autem penetraret eius animum et dubitationem haberet, an verum esset, quod deferretur, ne illico damnaret, neu ad ultionem progrederetur, sed iudicio arcesseret tempusque ad defensionem praescriberet. Ac si quidem improbus ac periurus invenirer, poenas darem: sin criminationes dissolverem,

ὅπερ εἰσὶν ἡγεῖσθαι, συκοφάντας. ἡ βασιλὶς μὲν οὖν πρὸς A. C. 1343
τοὺς λόγους οὐκ ἐπείθετο, οὐδὲ δικῶν ἔφασκε καὶ ἐλέγχων
πρὸς ἐμὲ δεήσεσθαι, ἀλλ' ἀνυπεύθυνον παρείχετο τὴν ἀρχήν.
ἐμοῦ δὲ οὐκ ἀνιέντος, ἀλλὰ βιαζομένου τὴν περὶ τῆς δίκης
ἐπαγγελίαν, ἐπείθετο ἀναγκασθεῖσα, καὶ ὅρκους ἀλλήλοις πα-
ρειχόμεθα ἐπὶ τοῦ πατριάρχου, τὴν μὲν μηδεμίαν κατ' ἐμοῦ C
ἀπόφασιν ἐξενεγκεῖν ποτε, πεισθεῖσαν συκοφάνταις, ἀλλ' ἐπὶ V. 485
τὴν δίκην καλεῖν καὶ ἐλέγχους ποιεῖσθαι τῶν ἀδικημάτων·
ἐμὲ δὲ μηδέποτε περὶ αὐτὴν ἀγνωμονήσειν, μηδ' ἐπιβου-
λεύσειν αὐτῇ καὶ τοῖς παισὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ πᾶν ὅ-
τιοῦν ὑπέρ τε αὐτῶν καὶ τῆς κοινῇ Ῥωμαίων ὠφελείας πράτ-
τειν. ἐγὼ δὲ καὶ τούτων οὕτω κατεσκευασμένων, ἔτι τὴν γυ-
ναικείαν δεδιὼς ἀσθένειαν, μὴ οὐχ οἷά τε ᾖ οὕτω μεγαλο-
φροσύνην καὶ λογισμῶν ἐπιδείκνυσθαι περιουσίαν, ἀλλ' ἀπα-
τηλοῖς καὶ περιέργοις λόγοις καὶ συκοφαντίαις παραχθεῖσα
πρὸς τὸν κατ' ἐμοῦ πόλεμον ὁρμηθῇ ἡ βασιλὶς, τὸν πατρι-
άρχην μόνον παραλαβὼν καὶ πολλῶν ὑπομνήσας εὐεργετη- D
μάτων ὑπηργμένων παρ' ἐμοῦ, ἔπειτα ἐδεόμην τῶν ὑπὲρ ἐ-
μοῦ δικαίων ἔχεσθαι καὶ βασιλίδι παραινεῖν, ἐπεὶ συνεῖναι
τὸν πάντα χρόνον μέλλει Βυζαντίῳ ἐνδιατρίβων, μὴ πείθε-
σθαι τοῖς συκοφάνταις, μηδὲ πρὸ δίκης ἐμοῦ καταψηφίζε-
σθαι, ὡς τῆς ἐκ τούτου ὠφελείας οὐκ εἰς μόνον ἐμὲ διαβαι-
νούσης, ἀλλ' εἰς ἅπαντας κοινῇ Ῥωμαίους· ὧν δίκαιον αὐ-

accusatores id quod essent, sycophantae nimirum, haberentur. Imperatrix hac oratione nihil mota, haud iudicio et probationibus adversum me opus esse dixit: et imperii gubernationem ita reddidit, ut a referendis rationibus penitus me absolveret. Me vero perseverante et urgente, ut iudicium promitteret, nolens annuit: et vicissim praesente patriarcha iuravimus, ipsa quidem, nunquam impulsu sycophantarum contra me sententiam pronuntiaturam, sed probationes criminum requisituram et iudicibus rem integram reservaturam: ego autem, nunquam ei iniquum futurum, neque ipsi et liberis eius propter imperium insidias moliturum, sed quidvis, quod ex eius usu et re publica sit, suscepturum. His ita gestis, adhuc muliebrem illius infirmitatem veritus, ne scilicet parum praestans excelsitate animi et maturitate consilii, fallacibus et artificiosis calumniatorum delusa sermonibus, ad bellum contra me insurgeret, cum patriarcha seorsum egi, meritorum a me ultro illi praestitorum memoriam ei renovans et orans, uti causam meam tueretur et Augustam, quacum Byzantii semper esset victurus, admoneret, ne sycophantis crederet neve ante iudicium me condemnaret, quando id non mihi soli, sed Romanorum universitati quoque profuturum esset: quibus omnibus ille, ut pastor et tutor et magister a Deo ele-

A. C. 1348 τὸν ἁπάντων προνοεῖν, ποιμένα καὶ κηδεμόνα καὶ διδάσκα-
λον ὑπὸ θεοῦ κεχειροτονημένον. ὁ δ' αὐτίκα ὤμνυεν ἀνα-
στὰς, ὡς οὐδὲν ἧττον ἢ πατὴρ παιδὸς προνοήσειε γνησίου
P. 606 καὶ τῶν ὑπὲρ ἐμοῦ δικαίων οὕτως ἀνθέξεται, ὡσπερανεὶ
αὐτὸς παρῆν, καὶ τοὺς συκοφάντας, εἴ τινες ὀφθεῖεν, μάλιστα
μὲν ἀπελέγξειν ψευδομένους, καὶ παντὶ σθένει τῆς ἐκ τού-
των βλάβης ἀπείρατον διατηρήσειν. εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ τοῦτό γε
πάντως ἐμοὶ φυλάξειν τὸ μὴ πρὸ δίκης καταψηφισθῆναι.
δεῆσαν δὲ καὶ δὶς καὶ τρὶς περὶ τῶν αὐτῶν διαλεχθῆναι,
τοσαυτάκις ὤμνυε τὰ ἴσα οὐχ ἱερεῦσι μόνον πρέποντα, ἀλλὰ
καὶ ἰδιώταις ὅρκον. ὁ οὖν θαυμαστὸς οὗτος κηδεμὼν καὶ
τοῦ δικαίου φύλαξ, πρὶν δέκα ἐξήκειν ἡμέρας μετὰ τὴν ἐμὴν
ἐκ Βυζαντίου ἀναχώρησιν, τῷ παρακοιμωμένῳ πεισθεὶς συκο-
B φαντήσαντι, ὅτι βούλομαι κατάγειν αὐτὸν τοῦ θρόνου καὶ
ἀντεισάγειν Παλαμᾶν, ἐκίνει τὸν ἐμφύλιον πόλεμον αὐτὸς,
σαφέστατα εἰδὼς, ὡς συκοφαντεῖ. ἀμυνόμενος δὲ ἐμὲ τῆς
εἰς αὐτὸν, ὡς ᾤετο, ἀγνωμοσύνης, καὶ βασιλίδα ἐξηπάτα ὑπ'
οὐδενὸς ἑτέρου δυναμένην τοῦτο πάσχειν, καὶ τὸν πόλεμον
ἐκίνει, φεῦ, ὁ τὴν εἰρήνην τοῖς ἄλλοις παρέχων καὶ τοῦ
εἰρηνικοῦ καὶ πράου μαθητὴς, μήτε ὅρκους αἰδεσθεὶς, οὓς
χθὲς καὶ πρώην ὀμωμόκει, μήτε τῆς Ῥωμαίων συμφορᾶς,
ἧς ἔμελλον διὰ τὸν πόλεμον πειράσεσθαι, εἰς ἔννοιαν ἐλ-
θὼν, ἀλλὰ πρὸς ἓν μόνον βλέπων, ὅπως ἐμὲ ἀνέλῃ τὸν οὐ-
C δὲν ἠδικηκότα. καὶ οὐδὲ μέχρι νῦν κόρον ἔσχηκε τῶν ἐπι-

20. ὅρκων P.

ctus, providere atque consulere deberet. Ille e throno surgens, mox vicissim iurabat, non minus, quam parentem pro germano filio, sollicitum fore et ius meum ita defensurum, ut, si ipse adessem, melius non possem: sycophantasque, si qui prodirent, ut mendaces manifestarios egregie confutaturum. Si id non possit, hoc quidem plane obtenturum, ne indicta causa condemnarer. Cumque de iisdem etiam secundum et tertium inter nos necessario colloqueremur, toties idem, non solum ut sacerdos, sed ut profanus quoque iurabat. Hic igitur suspiciendus iustitiae patronus et custos, priusquam dies decem post meum Byzantio discessum effluerent, a praefecto cubiculi persuasus, me ipsum de throno deturbare velle et Palamam subintroducere: quamquam luculenter sciret esse meram calumniam, bello huic principium attulit. Ut autem meam in se, quam putabat, iniquitatem puniret, imperatricem quoque (id quod alius nemo potuisset) decepit, et arma suscitavit, pro dolor, is, qui aliis pacem curat, pacifici et mansueti magistri discipulus, neque iusiurandum toties nuperrime iuratum reveritus, neque Romanorum calamitatem, quam bello perpessuri essent secum cogitans, sed unum hoc dumtaxat sibi proponens, ut me innoxium e

βουλῶν καὶ συκοφαντιῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν τοσαύτην τῶν A.C. 1343 αἱμάτων χύσιν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν δυστυχῶν Ῥωμαίων καὶ τὰς διαρπαγὰς καὶ τὰς λεηλασίας καὶ τὴν κοινὴν πανωλεθρίαν, ὡς εἰπεῖν, οὐ πρὸς ἔλεον κατεκάμφθη, οὐδὲ οἶκτον ἔλαβέ τινα τῶν ἀτυχούντων, ἀλλὰ πάντα μᾶλλον φορητότερα αὐτῷ, ἢ ἡ πρὸς ἐμὲ εἰρήνη. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ, ὥσπερ δῆτα πυνθάνομαι καὶ λέγειν, βουλόμενος βασιλίδα μᾶλλον ἐρεθίζειν πρὸς τὸν πόλεμον, ὡς, ἕως μὲν ὀρθοῖς ἑώρα καὶ δικαίοις ἐμὲ χρώμενον λογισμοῖς καὶ τὰ συνοίσοντα τοῖς βασιλέως βουλευόμενον παισὶν, εὔνους ἦν καὶ αὐτὸς καὶ ἐνέμενε τοῖς ὅρκοις. ἐπεὶ δ' ἐξετράπην τῶν δεόντων καὶ εἱλόμην ἀδικεῖν, δίκαια ποιῶν αὐτὸς ἀμύνεται ὑπὲρ τῶν βασιλέως D παίδων. καὶ τίς τούτων ἡ ἀπόδειξις, ὦ 'γαθέ; εἰ μὲν γὰρ ἀρκεῖ μόνον εἰπεῖν, καὶ τοῦτ' ἀρκεῖν ἡγεῖσθαι πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ πράγματος, ὡς λαμπρὸς εἶ καὶ τὰ μέγιστα εὐτύχηκας, οὕτως ἀπόνως τῶν ἐχθρῶν περιγινόμενος. ἀλλ' οὐ συγχωρή- V. 486 σουσι τὰ καθημέραν πλάσματα καὶ τὸ πρὸς τὰ φαῦλα κατάφορον τῶν ἔργων, τοιαύτην ἔχειν δόξαν παρὰ τοῖς πολλοῖς. εἰ δὲ τοῦτο μὲν μελαγχολῶντος οὐχ ὅτι λέγειν, ἀλλὰ καὶ οἴεσθαι, λοιπὸν τοίνυν χωρεῖν πρὸς τοὺς ἐλέγχους. εἰ μὲν οὖν ἐμοί τι σύνοιδεν αὐτὸς τοιοῦτον, ἐξελεγχέτω φανερῶς· εἰ δ' ἑτέ- P. 607 ρων φησὶν ἀκηκοέναι, παραγέτω τοὺς μάρτυρας. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοι, εἰ μὴ συκοφαντεῖν αὖθις ἀνεξέλεγκτα ἐθέλοι. ἐγὼ δὲ τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων παρέξομαι ἐναργεστάτην μαρτυρίαν.

medio tolleret: nec usque hodie insidiarum et obtrectationum satietas illum capit: quin post tantam effusionem sanguinis, post miseros Romanos in servitutem abstractos, post direptiones ac populationes, communeque et ultimum, prope dixerim, exitium, non ad commiserationem flexus est, non aliquam humanitatis significationem erga perditos dedit: sed omnia illi, quam pax mecum, tolerabiliora fuerunt. Atqui dicet fortasse, (quemadmodum dicere illum audio, ut imperatrici ad bellum calcar addat,) se, quamdiu recta et iusta cogitantem et filiis imperatoris studentem viderit, mihi favisse et iurata factitasse, ab officii autem semita detorto me et in scelus abeunte, iure ac merito imperatoris filios contra me defendere. Verum, o bone vir, quonam istuc argumento? Si enim sufficit tantum affirmare, et hoc ad rem demonstrandam satis esse existimari debet, nae tu homo insignis longeque felicissimus es, qui adeo citra laborem hostibus tuis evadas superior. At enim quotidiana figmenta tua et perversae actiones, in quibus deprehensus es, apud multos hanc te habere opinionem non sinent. Sin autem istuc non solum loqui, sed et putare insanorum est, relinquitur, ut probationes afferendae sint. Quare si quippiam huiuscemodi de me novit, palam me redarguat: sin ab alio se accepisse dicat, te-

A.C. 1343 οὔτε γὰρ πρὶν τὸν πόλεμον κινηθῆναι παρ' αὐτῶν, οὔτε βεβουλευμένος, οὔτε πράξας τι πρὸς ἐπιβουλὴν τῶν βασιλέως παίδων ἂν φανείην, οὔτ' εὐθὺς ἠργμένου, ἀλλὰ μετὰ τὴν τῆς μητρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ εἱρκτὴν καὶ τὴν ἀποστέρησιν τῶν ὄντων καὶ τὴν δήμευσιν τῶν φίλων καὶ τῶν συγγενῶν, οὐ πρὸς τὸ ἀμύνεσθαι ἐτρεπόμην, ἀλλ' ὁρῶν οἷ κακῶν ὁ πρὸς ἀλλήλους τελευτήσει πόλεμος, ἠχθόμην μὲν κινουμένου καὶ B τοὺς παροξύνοντας ἐν αἰτίαις ἦγον. αὐτὸς δὲ, ὡς εἶχον, μάλιστα ἐσπούδαζον καταλύειν, καὶ πρεσβείαν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἐποιούμην, καὶ τὴν δίκην ἀπῄτουν, καὶ οὐ παρῃτούμην τὸ μὴ διδόναι δίκας, ἂν ἐλέγχωμαι ἐπιορκῶν. αὐτοῖς δὲ τοσοῦτον ἐμέλησε τοῦ τὰ δίκαια ποιεῖν ἢ πρόνοιάν τινα ποιεῖσθαι τοῦ καταλύεσθαι τὸν πόλεμον, ὥστε ἐπὶ τοῖς πρότερον γεγενημένοις ἐμὲ πολλὰ περιυβρίσαντες καὶ λοιδορησάμενοι ἐπ' ἐκκλησίας, ἔπειτα ἐρεσχελήσαντες καὶ τοὺς πρέσβεις κακώσαντες, ὡς μάλιστα ἀπέπεμψαν ἀπράκτους. μετὰ τοῦτο δὲ ὥσπερ ἔργοις αὐτοῖς βουλόμενοι καταφανὲς ποιεῖν, ὅτι τοῦ C δικαίου μὲν οὐδένα ποιοῦνται λόγον, οὐδὲ προφάσεώς τινος ἕνεκα εὐπροσώπου εἵλοντο τὸν πόλεμον, ἀλλ' ἐμὲ ἀποκτείνειν ἐκ παντὸς τρόπου ᾑρημένοι πρόσχημα τοῦ πολέμου τὸν ὑπὲρ βασιλίδος ποιοῦνται ζῆλον, θεσπίσματα πεπόμφασι πανταχῇ τῶν πόλεων πᾶσαν εἴσοδον ἐμοὶ πρὸς αὐτὰς ἀπαγορεύοντα καὶ κοινὸν πολέμιον ἀποδεικνύντα. καὶ οὐ μέχρι τούτου ἔ-

stes producat, quod non poterit: nisi rursum non argumentari, sed sycophantari tantummodo velit. Ego vero ex ipsa re firmamentum petam evidentissimum. Neque enim antequam bellum illi excitarunt, neque statim ut excitarunt, vel meditatum esse, vel fecisse quidquam insidiarum filiis imperatoris, ostendi potest: sed post matris meae filiique carcerem, post mearum fortunarum despoliationem, post amicorum cognatorumque proscriptionem non ad ulciscendum sum aggressus, sed adspiciens, quo malorum bellum mutuum evaderet, dolui quidem ab initio natum esse, et illud quasi flammam irritantes graviter peccare duxi: ipse vero, quantum in me fuit, id exstinguere laboravi et legationem de pace misi et iudicium petivi, nec poenas, si periurii convincerer, deprecatus sum. At ipsis adeo curae non fuit servire iustitiae aut cogitationem aliquam belli comprimendi suscipere, ut supra priores iniurias et maledicta multo maioribus in conventu me onerarint et legatos scommatis illusos insigniterque vexatos sine responso dimiserint. Adhaec velut opere ipso volentes declarare, se contemnere iustitiam, ne colorem tum quidem seu velamentum belli honestum quaesiverunt sed ut me quoquo modo iugularent, ardens imperatricis tuendae studium simulantes, edicta circumquaque per urbes missitarunt, quibus et commune bellum significarent et omni ad eas aditu mihi interdice-

στησαν τὴν ἀτοπίαν, ἀλλὰ καὶ ἐνθάδε διατρίβοντι ἐκέλευον A.C. 1343
τῆς πύλης μὴ προβαίνειν, ἀλλ' οἴκοι καθήμενον, τὴν ἀναι-
ροῦσαν ψῆφον περιμένειν. τί οὖν με πρὸς ταῦτα ποιεῖν ἐ-
χρῆν, πρὸς αὐτῆς τῆς ἀληθείας; συγκαλυψάμενον περιμένειν
τὴν σφαγήν; ἀλλ' οὐκ ἂν ἔδοξα σωφρονοῦντος χρῆσθαι λο-
γισμοῖς, οὕτως ἀκλεῶς καὶ ἀτίμως ἀποθνήσκων, ἀλλὰ κατα- D
πλαγέντα πρὸς τὴν ἀθρόαν τῶν πραγμάτων μεταβολὴν, δοῦ-
λα φρονεῖν καὶ ἀνελεύθερα, καὶ παραδιδόναι παρακοιμωμένῳ
ἐμαυτὸν, ὥστ' ἐπ' ἐξουσίας ἔχειν κακῶς ποιεῖν καὶ εἰς δε-
σμωτήρια ἄγειν, ὥσπερ τὰ ἀνδράποδα ἐκεῖνα, οἳ σφᾶς αὐτοὺς
ἐκείνῳ παραδεδωκότες, οἱ μὲν οἰκοῦσι δεσμωτήρια, δημεύσεις
πρότερον ὑπομείναντες καὶ ἄλλων πεῖραν δυσχερῶν πολλῶν,
οἱ δ' ἐν Καρὸς μοίρᾳ ἄγονται καὶ φέρονται, πᾶν τὸ προσ-
ταττόμενον ὑπ' ἐκείνου ποιεῖν ἔχοντες ἀνάγκην. καὶ ποίων
οὐ θανάτων ἀντάξια μυρίων ταῦτα; ἢ πότε ἂν ὁ ἥλιος ἐπεῖ- P. 608
δε μείζονα καὶ παραδοξοτέραν ἀτοπίαν, ὥστε τὸν ἐκ κοπρίας,
ὅ φασιν, ἄνθρωπον, ὑπ' ἐμοῦ γεγενημένον καὶ μέγα σεμνυνό-
μενον, ἂν καὶ βλέμματος ἐτύγχανε προσηνοῦς, ἢ λόγου τινὸς
δοκοῦντος εὐμενῶς εἰρῆσθαι, τοῦτον ὑβρίζειν ἔχειν εἰς ἐμὲ
καὶ τῇ αὐθαδείᾳ καὶ κακοτροπίᾳ χρῆσθαι; δι' ἃ δὴ πάντα V. 487
σώζειν ἐμαυτὸν εἱλόμην καὶ τοὺς συνόντας· καὶ ὃ πολλά-
κις ὁ μακάριος τῷ ὄντι βασιλεὺς ἐκεῖνος ἠνάγκαζε ποιεῖν,
ὥσπερ πάντες ἴσασι σαφῶς, τοῦτ' ἔπραττον ὑπ' ἐκείνων μά-

rent. Neque intra hos limites se continuit eorum improbitas: quin etiam hic (Didymotichi) versanti mihi imperarunt, ne pedem extra portam urbis efferrem, sed domi sedens sententiam capitalem exspectarem. Quid (per ipsam veritatem quaeso vos) hic me facere oportuit? intra parietes latere et necem exspectare? Quis me non fatuum numeraret, si sic, nulla cum laude, quin potius cum dedecore morerer? An perculsum tam repentina rerum conversione illiberalem ac servilem gerere animum tradereque me praefecto cubiculi, qui iure suo mihi facere male posset et in carcerem trudere, ut alia mancipia, quae ultro se illi tradiderunt? quorum quidam bonis suis ante sub praeconis vocem subiectis et variis acerbitatibus afflictati, carceres incolunt, alii non secus quam Cares aguntur raptanturque, necesse habentes exsequi quodcumque ille mandaverit. Et quibus tandem ac mille mortibus haec aequiparanda non sunt? aut quando sol hac insolentia quidquam vidit insolentius atque inusitatius, ut ex stercore, quod aiunt, homo servus meus, qui multum gloriaretur, si a me placido vultu dignatus aut verbo amiciore appellatus esset, nunc petulanter in me insultare suumque fastum et malignitatem expromere possit? Ob hasce causas me meosque servare volui: et quod saepenumero vere beatus ille imperator urgebat, quodque omnes norunt, inimicis potissimum eo ne-

A.C. 1343 λιστα εἰς τοιαύτην ἀνάγκην συνενηνεγμένος, τῆς κοινῆς ἐμαυ-
τοῦ τε καὶ τῶν ὅλων σωτηρίας ἕνεκα. καὶ ἐξ ἐκείνου ἄχρι
B νῦν οὐδέποτε ἐπαυσάμην περὶ εἰρήνης δεόμενος αὐτῶν. ἀλλ'
ἀνθέρικον δοκῶ θερίζειν· πάντα γὰρ αὐτοῖς μᾶλλον, ἢ ἡ
εἰρήνη, ἀνεκτά. σκεψώμεθα δὴ πότερος ἀδικῶν φαίνεται καὶ
ἐπιορκῶν, ὁ τήν τε ἀρχὴν τοῖς ὅρκοις ἐπιμείνας, ἄχρις οὗ
κατὰ κράτος κατελύθησαν ὑπὸ τῶν πολεμούντων, καὶ μέχρι
νῦν δεόμενος περὶ εἰρήνης καὶ τὸν πόλεμον ἐθέλων καταθέ-
σθαι, ἢ ὁ μήτε πρότερον, μήθ' ὕστερον τῶν δεόντων μηδὲν
φαινόμενος ποιεῖν. ἐπεὶ δέ μοι καὶ τὴν γεγενημένην φθορὰν
ὑπὸ τοῦ πολέμου προστρίβεται ὁ πατριάρχης, σκεψώμεθα, τίς
C αἴτιος αὐτῆς. πρῶτον μὲν γὰρ οἴομαι πάντα ὁντινοῦν τῷ
ἄρχοντι πολέμου τὴν αἰτίαν τῶν γινομένων ἀναθήσειν· ἀ-
μυνομένῳ γὰρ οὐδέποτε οὐδεὶς ἐνεκάλεσεν, ὅτι διασώζει ἑ-
αυτόν. ἔπειτα ἐξετάσωμεν καὶ τὰ κατὰ μέρος, παρὰ τίνων
δημεύσεις καὶ σφαγαὶ καὶ ἐξορίαι καὶ δεσμωτήρια καὶ στρε-
βλώσεις. οὐχὶ παρ' αὐτῶν; οὐ δακρύων ἐνέπλησαν τὰς πό-
λεις πάσας; οὐχ αἱμάτων; οὐχ ὥσπερ κοινοὶ τῶν Ῥωμαίων
πολέμιοι περιόντες τοὺς ἑκασταχοῦ ἀρίστους διαφθείρουσιν;
οὐ τά τε κοινὰ καὶ τὰ ἴδια τῶν Ῥωμαίων χρήματα ἀνάλω-
σαν εἰς οὐδὲν δέον; ἐῶ γὰρ λέγειν τὰ ἡμέτερα τοσαῦτα ὄν-
τα, ἃ εἰ μὴ αὐτοὶ διέφθειρον τὸν πόλεμον κεκινηκότες, ὑπὲρ
D τῆς κοινῆς ὠφελείας ἂν ἀνάλωτο, ὥσπερ παρεσκευαζόμην, ἴ-
στω θεὸς ὁ πάντων τῶν ἀδήλων καὶ κρυφίων γνώστης. οὐ

cessitatis me adigentibus, facere et ita meam privatam incolumitatem cum totius rei publicae salute incolumitateque coniungere. Atque ex illo usque nunc pacem eos poscere nunquam destiti. Sed anthericum metere videor: omnia enim illis facilia sunt ferrique possunt, pacem solam pati non possunt. Introspiciamus igitur, uter laesisse ac peierasse videatur: isne, qui a principio iurata servavit, donec hostes per vim fidem fregerunt, et adhuc pacem petit, paratus arma ponere: an quem nec ante, nec post quidquam probabile actitasse constat. Et quoniam patriarcha mihi cladem belli adscribit et hoc me crimine adspergit, age, uter e duobus istius cladis potius auctor sit, consideremus. Primum enim, opinor, unumquemque culpam incommodorum belli in eum transferre, a quo bellum profectum est: nam salutis causa sese tuenti nemo adhuc dicam scripsit. Deinde sigillatim inquiramus, a quibus bonorum publicationes, caedes, exilia, carceres, eculei. Nonne ab ipsis? nonne lacrimis, nonne cruoribus universas civitates repleverunt? Nonne ceu communes Romanorum hostes impune volitantes, ubique optimates contrucidarunt? nonne publicam privatamque Romanorum pecuniam in res nihili profuderunt? Mitto enim dicere nostram, adeo immanem, quam nisi ipsi bello commoto dissipassent, (Deum

πόλεις, τὰς μὲν αὐτοὶ παραδεδώκασι Μυσοῖς, τὰς δ' ἑκοντὶ A.C. 1343
προεῖντο Τριβαλοῖς; οὐ βαρβάρους αὐτοὶ πρῶτοι τοῖς Ῥω-
μαίοις ἐπήγαγον Μακεδονίαν κατατρέχοντες καὶ ἐξανδραπο-
διζόμενοι, ὡς πολεμίαν; οὐ Θρᾴκην πᾶσαν ταῖς συχναῖς αὐ-
τοὶ στρατείαις ἀοίκητον ἀπέδειξαν; οὐ χθὲς καὶ πρώην Μόῤ-
ῥαν διέφθειρον, ὡς ὑπ' ἐμοὶ τελοῦσαν; οὐ τὰς κοινὰς προσ-
όδους πάσας ἐποίησαν ἀπολιπεῖν; οὐ τῆς στρατιᾶς τὸ μὲν,
ὡς πολέμιον, αὐτοὶ διέφθειραν, τοῦ δὲ ἠμέλησαν, ὡς ὑπόπτου; P. 609
ὀλίγον δὲ ἔτι τὸ λειπόμενον καὶ φαῦλον; ἐμοὶ δὲ τί τοιοῦ-
τον εἴργασται; πλὴν ὅτι ἀμύνομαι ἐπιόντας καὶ Μυσοὺς καὶ
Τριβαλοὺς, καὶ τὴν Ῥωμαίων ὑπολειπομένην ἐπάγουσι δύ-
ναμιν μὴ δυνάμενος ἀντικαθίστασθαι, ἐξ ἀνάγκης βαρβάρους
συμμάχους προσκαλοῦμαι, ὥσπερ ἐδιδάχθην ὑπ' αὐτῶν. ὁ-
πότερος οὖν τῆς φθορᾶς καὶ τῆς λεηλασίας αἴτιος, μᾶλλον
δὲ αὐτουργός; οὐχ οὗτοι; συμβαίνει δὲ αὐτοῖς ὥσπερὰν
εἴ τις εἰς οὐρανὸν τοξεύων, ἔπειτα περιπειρόμενος ὑπὸ κατι-
όντων τῶν βελῶν, οὐχ ἑαυτῷ, ἀλλ' οὐρανῷ προσλογίζοιτο
τὴν αἰτίαν τῆς πληγῆς. ὅτι μὲν οὖν τήν τε κατὰ τὰς πό-
λεις ἀμύθητον Ῥωμαίων δυστυχίαν αὐτοὶ εἰργάσαντο καὶ B
τοῦ ἀνδραποδισμοῦ καὶ τῆς λεηλασίας τῆς ἄλλης χώρας αἰ-
τιώτατοι αὐτοὶ, μηδ' ἄκροις ὠσὶ παραδεχόμενοι τὴν εἰρήνην,
ἵν' ἐμὲ ἀνέλωσι μόνον, ἐκ τούτων δῆλον. ἔπεισι δέ μοι τοῦ

inspectorem occultorum abditorumque omnium testem laudo,) in communi utilitate collocare statueram. Nonne urbes alias quidem Moesis tradiderunt, alias libentes Triballis permiserunt? Nonne barbaros ipsi primi Romanis induxerunt Macedoniamque incursarunt, et in servitutem plurimos abduxerunt? Nonne Thraciam totam crebris expeditionibus velut hostium provinciam vastam ac desertam reddiderunt? Nonne recentissime Morrham, ut a me stantem, deformarunt? Nonne communia vectigalia omnia sustulerunt? Nonne exercitus partem quidem, ut adversariam, ipsi contriverunt, partem, ut suspectam, reliquerunt, quae autem adhuc restat, ea et numero et genere infirma est? Quid ego simile? nisi quod Moesos et Triballos invadentes repello: cumque istas Romanorum reliquias eorum copiis non possim opponere, necessario barbaros, illorum imitatus exemplum, socios mihi adiungo. Utri igitur populationum istarum ac pestis causa exstiterunt, vel potius utri populatores fuerunt ac pestem ipsimet dederunt? Nonne ipsi? quibus perinde contingit, ut, si quis in caelum iaculans, postea telis in se decidentibus vulneratus, non sibi, sed caelo causam plagarum tribueret. Eos igitur Romanis oppidatim, quanta verbis explicari nequit, calamitatem invexisse, totque captivorum tamque direptae regionis maxime reos esse, pacem auribus respuentes, tantum ut me perderent, ex his liquet. Subit autem patriarchae nequitiam

A.C. 1343 πατριάρχου, εἰ δεῖ μὴ μᾶλλον τὴν πονηρίαν, ἢ ἀπραγμοσύ-
νην λέγειν, θαυμάζειν, ὅτι, πολλὰ πολλάκις ἐμοῦ περὶ εἰρήνης
δεηθέντος καὶ μάλιστα αὐτοῦ, οἷα δὴ προστάτου τῆς εἰρήνης
καὶ καθημέραν εἰρήνην πᾶσιν ἐπιλέγοντος, τότε μὲν οὐδέποτε
ἐκάμφθη, οὐδὲ τὰ σπλάγχνα ἔφασκεν ἀνοιγνύναι τὴν ἐκκλη-
V. 488 σίαν, ἀλλ' ἦσαν σκληρότερα χαλκοῦ, νυνὶ δ' ὅτε τῶν πλα-
C σμάτων καὶ ψευδολογιῶν ἀκήκοε παρακοιμωμένου, ὅτι καθ' ἡ-
δονὴν μάλιστά εἰσιν αὐτῷ, ἐξαίφνης πρᾶος καὶ ἥμερος ἀνε-
φάνη. καίτοι γε ἐροίμην αὐτὸν, ὁποίαν τινὰ λέγει τὴν ἐκκλη-
σίαν ταύτην. εἰ μὲν γὰρ τὴν καθόλου τῶν ἐπισκόπων ἀδελ-
φότητα, ἴστω μηδέποτε ἐμοὶ τὰ σπλάγχνα κλείσασαν ἐκείνην,
ἀλλ' ἀνεῳγμένα μοι εἰς τόδε ἐξαρχῆς διατηροῦσαν· οἱ πλεί-
ους γὰρ ἐμοὶ φρονοῦσιν ἴσα, καὶ πολλὴν αὐτῶν ὠμότητα κα-
ταγινώσκουσι τῶν πολέμων καὶ τῶν φόνων ἕνεκα. εἰ δ' αὐ-
τὸν καὶ τοὺς συνόντας τινὰς λέγει, πρῶτα μὲν οὐδ' αὐτοὶ
τοῖς γινομένοις πάντες ἥδονται, ἀλλὰ τῆς ἀπάτης καὶ τῆς
D εἰς τὰ φαῦλα συναρπαγῆς θρηνοῦσιν ἑαυτοὺς, ἔπειτα οὐδ'
ἐκκλησία εἰσὶν οὗτοι, ἀλλὰ τὸ κοινὸν τῶν πεπιστευκότων
ἄθροισμα ἐκκλησία προσηγόρευται· ὧν ὥσπερ ἐξαίρετα οἵ
τε ἐπίσκοποί εἰσι καὶ τῶν μοναζόντων οἱ λογάδες· ὧν μά-
λιστα τὸ ἄριστον καὶ τῶν ὀρθῶν ἐχόμενον λογισμῶν, ἐμοὶ
προσέχουσιν, ὡς δίκαια καὶ λυσιτελοῦντα τῶν Χριστιανῶν τῇ
ἐκκλησίᾳ καὶ προῃρημένῳ ἐξαρχῆς καὶ πράττοντι. οὔτε γοῦν
μοι πρότερον κέκλεικε τὰ σπλάγχνα ἡ ἐκκλησία, οὔτε νῦν

magis, (sic enim magis vocanda est,) quam incuriositatem in negotiis admirari, quod, cum saepe ac multum pacem rogaverim, et ipsum praesertim, ut praesidem ac patronum pacis et quotidie pacem apprecantem omnibus, tum quidem precibus nunquam cesserit neque viscera ecclesiam aperire dixerit: sed erant duriora chalybe: nunc ubi commenta et mendacia praefecti cubiculi audivit, quibus ipsi nihil est iucundius, repente mitis ac mansuetus apparuerit. Tametsi interrogarem libenter, quamnam hanc ecclesiam dicat. Si enim universam episcoporum fraternitatem, sciat illam nunquam viscera clausisse, sed aperta hucusque a principio tenuisse: plures quippe eorum mecum sentiunt, eosque propter bella et caedes multae crudelitatis condemnant. Sin autem se et satellites suos, primum quidem nec ipsi omnes approbant quae fiunt, sed sese circumventos et eodem scelere implicatos deplorant. Deinde non conficiunt ipsi ecclesiam, verum tota fidelium frequentia ecclesia vocatur: cuius velut praecipuae et eximiae partes sunt episcopi et monachorum coetus lectissimi: quorum ut quisque est optimus et rectissime sentiens, ita maxime idem, quod ego, sentit, ut qui ecclesiae Christianae inde ab initio aequum et utilem me voluntate et opere exhibeam. Non igitur mihi prius viscera clausit ecclesia, ne-

ἀνοίγνυσιν, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιορκήσας καὶ συκοφαντήσας καὶ A.C. 1343
τὸν πόλεμον κεκινηκὼς, ἃ πρότερον οὐκ ἠδυνήθη διὰ τῶν
πολλῶν αἱμάτων καὶ τῶν ἀνηκέστων καταπράξασθαι κακῶν,
τὸ ἐμὲ διαφθεῖραι, ταῦτα νῦν ἐλπίσας ἐκ τῶν ψευδολογιῶν P. 610
τοῦ φίλου, ἤνοιξεν, ὥς φησι, τὰ σπλάγχνα, οὐχ ἵνα φιλανθρώπως δέξηται, (τοῦτο γὰρ ἐκ πολλοῦ δεόμενος αὐτὸς οὐκ εἰσακούομαι,) ἀλλ' ἵνα καταπίῃ. ταῦτα μὲν οὖν εἰ καὶ τραχύτερόν πως δοκεῖ εἰρῆσθαι, συγγνώμη τῷ πάθει. ψυχὴ γὰρ ὑπὸ πολλῶν ἀδικημάτων πιεσθεῖσα καὶ κατώδυνος τοιαῦτα ἂν ἐξενέγκοι καὶ πολλῷ τραχύτερα. πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ καὶ τὸ ἐπιτίμιόν φησιν ἐμοὶ λύσειν χαριζόμενος. εἰ μὲν οὖν εἰδὼς, ἃ δεῖ περὶ τῶν ἐπιτιμίων, τοιαῦτα πλάττεται καὶ οἴεται ἐξαπατᾷν, συγγνώμη πολλὴ τὸ εἰωθὸς ποιοῦντι· εἰ δ' ἀγνοεῖ τὴν δύναμιν, ἣν ἔχει περὶ τὰ τοιαῦτα, ὅπερ οἴομαι
καὶ μάλιστα, ἐγὼ διδάξω. τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν ὀρθῶς B
βιοῦσι καὶ νόμοις προσέχουσι θεοῦ καὶ περὶ τὴν πίστιν ἀσφαλεῖς εἰσιν, οἱ δὲ τοὐναντίον ἅπαν. ὅσοις οὖν ἢ ἀσέλγειαι ἢ ἐπιορκίαι ἢ φόνοι ἤ τι τῶν ἀπηγορευμένων ἕτερον τολμᾶται ἢ περὶ τὴν πίστιν σφάλλονται, δόγμασι προσέχοντες πονηροῖς καὶ διεφθαρμένοις, οὗτοι τῆς μερίδος ἑαυτοὺς ἠλλοτριώκασι τοῦ Χριστοῦ· οὐδεμία γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος. οἱ ἀρχιερεῖς δὲ τῶν θείων θελημάτων εἰσὶν ἐκφάντορες καὶ διδακτικοὶ καὶ προνοητικοὶ τῶν ἄλλων. πρῶτοι

17. ἢ ἀσέλγειαι add. M.

que nunc reserat: sed ipse periurus et calumniator et belli incentor, quod antea per multas caedes et iniurias atrocissimas efficere nequivit, ut me interimeret, id nunc ex mendaciis amici se assecuturum confisus, viscera aperit, ut ait, non ut humaniter me accipiat, (hoc enim pridem ipse obsecrans non exaudior,) sed ut me devoret. Haec si aliquanto aculeatius dicta videantur, affectus meretur veniam. Animus enim pluribus pressus et exulceratus iniuriis, talia et multo etiam asperiora solet edere. Praeter cetera etiam poenam anathematis mihi condonaturum pollicetur. Si igitur de poenis rem tenens, ut debet, haec fingit et me decepturum sperat, volens antiquum obtinenti ignosco. Sin autem, quid sibi in his liceat, ignorat, ut equidem reor, ego ipsum docebo. Homines quidam vitam sancte et divinis legibus convenienter instituunt, atque in religione firmi ac stabiles sunt: quidam prorsus contraria via gradiuntur. Quotcumque igitur aut libidine aut periurio aut homicidio aut alio quopiam interdictorum se contaminant, aut in fidei doctrina errore aliquo ducuntur, hi sese a Christi parte abalienarunt: nulla quippe societas luci ad tenebras. Episcopi autem divinae voluntatis interpretes et doctores sunt. Itaque illi primi a spiritu docti, quinam propter pertinaciam in malo a Deo praecisi sint,

A.C. 1343 οὖν ἐκεῖνοι παρὰ τοῦ πνεύματος διδασκόμενοι τοὺς ἀπὸ θεου
κεχωρισμένους διὰ τὴν περὶ τὰ φαῦλα ἐπιμονὴν, διδάσκουσι
τοὺς ἄλλους, μὴ αὐτοῖς συναναμίγνυσθαι, μηδὲ συνεσθίειν,
C μηδὲ συνεύχεσθαι, ὡς ἀπὸ θεοῦ κεχωρισμένοις, ἵν' ἢ ἐκεῖ-
νοι ἐπιστρέφωσιν ἀπὸ τῶν φαύλων, αἰσχυνόμενοι τὸν χωρι-
σμὸν, ἢ οὗτοι μὴ βλάπτωνται ἐκ τῆς ἐκείνων συνδιαγωγῆς.
ῥᾷον γὰρ ἄν τις μεταλάβοι κακίας, ἢ μεταδῷ τῆς ἀρετῆς.
εἰ δ' ἐκεῖνο προβάλλεται, τί οὖν ὁ Χριστὸς εἶπε „πάντα ὅσα
ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ;" ἀλλ'
αὐτοῦ τοῦ μακαρίου Πέτρου ἀκουέτω, πρὸς ὃν ἡ ἐξουσία
δέδοται, Κλήμεντι τῷ διαδόχῳ παραγγέλλοντος διαῤῥήδην,
ὅτι „λύσεις, ἃ προσῆκον, ὁμοίως καὶ δήσεις," ὡς τὸν μὲν Χρι-
V. 489 στὸν πρὸς ἐκεῖνον ἀπολύτως εἰπεῖν τὸν λόγον, εἰδότα ἀκρι-
D βῶς, ὡς οὐδὲν δήσει τῶν ἀξίων μὴ δεδέσθαι· Πέτρον δὲ
αὖθις, παρ' αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου ἐμπνεόμενον, καὶ τὸν διο-
ρισμὸν προσθεῖναι τοῦ ὅσα δεῖ, δείσαντα, ὡς ἔοικε, μὴ ὕ-
στερόν ποτε ἡ τοιαύτη ἐπεισέλθῃ νόσος, καὶ νομίσωσιν οἱ
ἀρχιερεῖς ἐξουσίαν ἔχειν χωρίζειν, οὓς ἂν ἐθέλωσιν, ἀπὸ θεοῦ
ἰδίων ἕνεκα ἐγκλημάτων καὶ παθῶν. ὃ νῦν πέπονθε καὶ οὗτος
τὴν οἰκείαν ἀγνοήσας δύναμιν. δῆλον οὖν, ὡς, ἄν τις ἄξια
ποιῇ χωρισμοῦ θεοῦ, καὶ πρὶν τοὺς ἀρχιερέας φανερὸν ποι-
P. 611 εῖν τοῖς ἄλλοις, ἐκεῖνος ἀπὸ θεοῦ κεχώρισται, ὥσπερ τῷ
τῆς Ἀλεξανδρέων ἡγουμένῳ ἐκκλησίας Πέτρῳ τῷ μακαρίῳ

4. συνέχεσθαι M.

alios docent, ne cum ipsis commisceantur, neque cibum simul capiant, neque ipsis, ut a Deo separatis, adhaereant: quo separatione ista pudefacti aut resipiscant, aut alii ex eorum consuetudine nihil detrimenti accipiant: proclivius enim est a vitio, quam a virtute similitudinem trahere. Quod si obiiciat, quorsum igitur Christus dixit: Omnia quaecumque ligaveritis super terram, erunt ligata et in coelis? at sanctum Petrum ipsum audiat, cuius gratia potestas data sit. Is Clementi successori suo perspicue ita praecipit: Solves et ligabis, quae fas est. Ut Christus quidem Petro absolute mandet, utpote sciens, neminem immerentem ligaturum: Petrus autem postea, a magistro ipso instinctus, certos terminos constituat. Timuit, ut videtur, ne olim morbus talis irreperet, putarentque episcopi, propter privatas querimonias et animorum suorum perturbationes auctoritatem se habere, a Deo separandi quos luberet: quod in praesens isti usum potestatis suae nescienti accidit. Pater itaque, si quis ut a divina communione secludatur commeruerit, etiam antequam id episcopi aliis palam faciant, a Deo abiectum et seclusum esse: quemadmodum dio Petro Alexandrino pontifici de Ario contra Christum furente prius etiam, quam a sacra synodo praescinderetur, .a reliquae ecclesiae corpore a Deo amputatum, et ge-

Ἀρεῖος ὁ κατὰ Χριστοῦ μανεὶς, καὶ πρὸ τῆς συνόδου τῆς A. C. 1343 ἱερᾶς καὶ τῆς ἐκτομῆς τοῦ λοιποῦ τῆς ἐκκλησίας σώματος, ἐκτετμημένος παρὰ θεοῦ ἀπεκαλύφθη καὶ γεέννης ἄξιος καὶ τῆς ἐν ᾅδου καταδίκης· ἄν τε μηδὲν τοιοῦτον εἰργασμένος φαίνηται, ἀλλὰ νόμοις θεοῦ προσέχων καὶ ταῖς ἐντολαῖς, αἳ μάλιστα μέλος εἶναι Χριστοῦ ποιοῦσιν, οὐκ ἂν ἀπ' ἐκείνου χωρισθείη, ἂν πάθους ἕνεκα ἰδίου οἱ ἀρχιερεῖς χωρίζωσιν. ὁ γὰρ μέγας λαμπτὴρ τῆς οἰκουμένης Ἰωάννης ὁ χρυσοῦς B τὴν γλῶτταν, τῆς ποίμνης ἀδίκως ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων ἀπελαθεὶς καὶ πολλοῖς κακοῖς προσομιλήσας καὶ ἀφορισμῷ καὶ ἀναθέματι ὑποβληθεὶς, οὐδὲν ἀπέβαλε τῆς δόξης· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν εἰς ἀεὶ Χριστῷ σύνεστι συνδοξαζόμενος, οἱ ἐκτεμόντες δὲ μᾶλλον ἑαυτοὺς τῆς δόξης ἠλλοτρίωσαν τοῦ θεοῦ, φθόνῳ καὶ συκοφαντίᾳ καὶ διαβολῇ καὶ μυρίοις ἄλλοις πάθεσιν ἐκδότους ἑαυτοὺς πεποιηκότες. εἰ μὲν οὖν τι καὶ αὐτὸς ἐμοῦ τοιοῦτον ἔχει κατηγορεῖν, οἷον εἶναι ἄξιον ἀπὸ θεοῦ χωρίζειν, λεγέτω καὶ δεικνύτω, καὶ τήν τε ἐπιτίμησιν οἴσω πρᾴως καὶ πρὸς τῶν ἡμαρτημένων τὴν ἐπανόρθωσιν πᾶσαν ἐπιδείξομαι σπουδήν. εἰ δ' οἰκείας ἀβουλίας ἕνεκα καὶ φθόνου καὶ συκοφαντίας, ὅτι μὴ παρέσχον κατασφάττειν C ἐμαυτὸν, ἀπὸ θεοῦ χωρίζειν ἔγνω, σκοπείτω, μὴ οὐ δι' ἐμοῦ μᾶλλον, ἢ ἑαυτοῦ τὸ ξίφος ὤθησεν· οὐ γὰρ, Διονύσιος ὁ μέγας, ἕπεσθαί, φησι, τὸ θεῖον ταῖς παραλόγοις τῶν ἀρ-

7. οἱ om. P. 19. οἰκίας P.

henna inferorumque suppliciis dignum esse, divinitus demonstratum est. Si vero nihil tale fecisse certum sit, sed eum divinis parere praeceptis, quae maxime efficiunt, ut in membris Christi numeremur, non utique ab illo separabitur, si motu aliquo turbido et a ratione averso episcopi illum fidelium communitate prohibuerint. Magnum enim orbis terrarum lumen, Ioannes ille oris aurei, per nefas a grege suo episcoporum sententia inique depulsus ac pluribus miseriis opertus et anathemate percussus, de gloria sua nec hilum amisit. Verum is quidem cum Christo semper vivit et cum eodem honoratur: qui autem illum communione multarunt, magis semet ipsos a Dei gloria alienarunt, invidia, sycophantia, obtrectatione et aliis vitiosis motionibus, quibus se subiecerant vel treceutis. Ergo si ipse quippiam huiusmodi mihi potest obiicere, quod me a Deo iure separet, proferat, ostendat, et poenam modice feram atque ad emendationem peccatorum meorum omnem diligentiam adhibebo Si autem sua ipsius dementia, invidia et sycophantia incitatus, quia me illi iugulandum tradere nolui, a Deo separare me statuit, videat, ne in se potius, quam in me, gladium defixerit. Nam ut praeclare scriptum exstat apud magnum Dionysium, divinum numen cum ratione pugnantes episcoporum affectiones non sequitur.

A.C. 1343 χιερέων ὁρμαῖς. εἰ δέ τις δέον εἶναι λέγοι, κἂν ὅπως ποτὲ
εἶχε τὰ τοῦ πράγματος φροντίδος ἀξίαν ἡγήσασθαι τὴν ἐπι-
τίμησιν, καὶ περὶ τὴν διάλυσιν σπουδὴν πολλὴν εἰσενεγκεῖν,
ἀλλ' ἐμοὶ κἂν τούτῳ τῶν δεόντων παραλέλειπται οὐδὲν, ἀλ-
λὰ πολλὰ πολλάκις περὶ τῶν τοιούτων δεηθέντι, οὐδὲν οὐ-
D δέπω, οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν ἐπιεικὲς ἐλέχθη. ὡς μὲν οὖν
εὐθὺς ἐξαρχῆς ἐγώ τε τὰ δίκαια εἱλόμην καὶ τὰ κοινῇ λυ-
σιτελοῦντα ἔπραττον, καὶ οὗτοι πολλὰς συκοφαντίας καὶ δια-
βολὰς πλασάμενοι τὸν πόλεμον κεκινήκασι, καὶ πολλὰ Ῥω-
μαίους εἰργάσαντο κακὰ, μᾶλλον δὲ συμπάντων αἴτιοι κατέ-
στησαν, τὰ μὲν αὐτοχειρίᾳ πεποιηκότες αὐτοὶ, τὰ δ' ἐμὲ ἀ-
ναγκάζοντες οὐκ ἐθέλοντα, μάλιστ' ἄν τις ἐκ τῶν εἰρημένων
σαφέστατα κατίδοι. ὅτι δὲ καὶ νῦν οὐ τὴν εἰρήνην ᾑρημέ-
νοι οὐδ' ἔλεόν τινα λαβόντες τῶν πιπτόντων καθ' ἡμέραν,
ἀλλ' ἐμὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὑποχείριον λαβεῖν βουλόμενοι καὶ
P. 612 τὴν σύμπασαν αὐτοὶ Ῥωμαίων ἀρχὴν ἔχειν, (τοῦτο γὰρ αὐ-
τοῖς σπουδάζεται περὶ πλείστου, ἕτερον δὲ οὐδὲν,) τὴν πρε-
σβείαν ταυτηνὶ πεποίηνται, ἐκ τῶν πρεσβευομένων αὐτῶν
δῆλον. εἰ γάρ τι ἐπιεικὲς καὶ λυσιτελὲς ἐνενόουν τῷ κοινῷ,
οὐκ ἂν οὕτως ἐκείνῳ τῷ συκοφάντῃ καὶ ἀεὶ καταψευδομένῳ
V. 490 ῥᾶστα πειθόμενοι ὑπάγειν ἐπεχείρουν ἑαυτοῖς καὶ καταδου-
λοῦν ἐμέ· ὃς εἰ μή τι ἄλλο, διὰ τὸ γοῦν ἐπὶ τοσοῦτον χρό-
νον τὰ Ῥωμαίων διοικεῖν, βέλτιον ἂν τοῖς πράγμασι χρησαί-
μην καὶ λυσιτελέστερον αὐτῶν. πατριάρχῃ μὲν οὖν καὶ

Si quis occurrat, utut se res habeat, non esse parvi pendendam illam poenam ecclesiasticam: sed ut ea solvare, multum in eo studii ponendum, aio etiam in hoc mearum partium nihil praetermisisse: sed saepe et impense id orantem nullum unquam hucusque responsum ex aequo et bono impetrasse. Quemadmodum igitur ego inde usque a principio a iustitia non deflexerim, et quae ad commune emolumentum spectarent fecerim, isti vero sycophantiis et obtrectationibus tam crebris bellum conflaverint, Romanosque malis plurimis involverint: immo vero malorum omnium fontes et radices fuerint, et alia quidem per se intulerint, alia me inferre coëgerint, ex dictis perspicere facillimum est. Quod autem nunc quoque haud pacem cupiant, nec quotidie pereuntium misericordia tangantur, sed me praeter ceteras iniurias in potestatem redigere desiderent, ut ipsi in totum imperium Romanum dominentur, (hoc enim etiam atque etiam contendunt, nec alia de causa hanc legationem instituerunt,) ex iis, quae postulant, planum evadit. Nam si quid moderatum et rei publicae fructuosum meditarentur, non tam prompte illi vanissimo criminatori obsequentes, me sibi subiicere atque ut servum subiugare tentavissent: qui si non aliud, certe quidem quod

τοῖς ἄλλοις οὐδενὸς ἐμέλησεν ἑτέρου, ἢ ὃ προὔθεντο ἐξαρ- A.C. 1343
χῆς εὐθὺς, τὸ διαφθείρειν ἐμὲ καὶ ποιεῖν ἐκ μέσου, ἵν' ἄρ- B
χειν ἀδεῶς ἔχοιεν αὐτοί. ἐγὼ δὲ τοῦ κοινῇ λυσιτελοῦντος
ἕνεκα, ὥσπερ καὶ ἀεὶ, καὶ βούλομαί τε καὶ περὶ πλείστου
ἄγω τὴν εἰρήνην, εἴ γε βούλοιντο καὶ αὐτοὶ τῶν πλασμάτων
καὶ ψευδολογιῶν ἀποστάντες παρακοιμωμένου διαλύσεις τί-
θεσθαι. εἰ δ' αὖθις αὐτοὶ τὸν πόλεμον κινοῖεν, μὴ ἐμοὶ τὰ
ἐσόμενα κακὰ ἐκ τοῦ πολέμου προσλογίζεσθαι, ἀλλ' ἑαυ-
τοῖς, πολλῷ τῶν προϋπηργμένων δεινότερα, ὡς ὁρῶ, ἐσό-
μενα. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ Μυσοῖς καὶ Τριβαλοῖς πόλεις καὶ
χώρας καταπροϊέμενοι συμμάχους ἐποιήσαντο, οἷς ἐπ' ἐμὲ
διανοοῦνται χρῆσθαι. οἷς ἀνθίστασθαι οὐκ ἂν δυναίμην
μετὰ Ῥωμαίων τῶν παρόντων· λείπεται δὴ κἀμὲ συμμαχίαν
ἑαυτῷ πορίζειν, ἢ τοῖς πολεμοῦσιν ἀντιστήσεται καὶ διαφθε- C
ρεῖ. οὐ γὰρ ἑκὼν εἶναι προήσομαι τὴν ἐμαυτοῦ καὶ τῶν
συνόντων σωτηρίαν. αὕτη δὲ οὐδαμόθεν ἄλλοθεν παρέσται,
ἢ ἐξ Ἀσίας Περσική· οἳ βάρβαροί τε ὄντες καὶ ἀπ' ἐναντίας
ἡμῖν περὶ τὸ σέβας διακείμενοι οὐδεμίαν φειδὼ ποιήσονται
τῶν ἐμπιπτόντων ταῖς χερσὶν, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀποκτενοῦσι,
τοὺς δὲ ἐπὶ δουλείᾳ ἀποδώσονται. εἰ μὲν οὖν τινα τῶν μελ-
λόντων διαφθείρεσθαι ἔλεον λαβόντες πρὸς τὴν εἰρήνην ἐθέ-
λωσι χωρεῖν, κἀγὼ μάλιστα βουλοίμην ἂν, καὶ ἐν ἡμέραις
πεντεκαίδεκα πεμπέτωσαν τοὺς ἐροῦντας, ὅτι διαλύεσθαι συν-

20. οὖν add. M.

tamdiu rem Romanam administravi, melius et utilius, quam ipsi, hoc munus obirem. Patriarchae igitur et sociis nihil aliud in studio fuit, quam quod sibi a principio proposuerunt, me nimirum hac luce privare, quo ipsi securius imperare queant. At ego boni communis gratia, quod spectavi semper, pacis sum percupidus eamque facio maximi: si modo et ipsi a figmentis et mendaciis praefecti cubiculi recedentes eam complecti velint. Si bellum instaurarint, ne mihi emersura inde mala, praecedentibus, ut auguror, longe graviora, sed sibi tribuant: quando ipsi Moesis et Triballis urbes et regiones quasi praedam obiecerunt et adversum me auxiliares adsciverunt; quibus quia resistere cum Romanis, quos duco, non valeo, superest, ut et mihi auxilia ad hostes meos debellandos firma comparem: nolo quippe meam meorumque salutem prodere. Ea vero auxilia non aliunde, quam Persarum ex Asia suppeditabunt: qui et barbari et sacrorum cultu nobis dissimiles obviis non parcent, sed alios quidem trucidabunt, alios in servitutem vendent. Quare si periturorum miseratione commoti, ad pacem dare se volent, id ego quoque summopere vehementerque velim: et diebus quindecim mittant, qui me de consensu illorum super hac re certiorem faciat, ut ipse similiter mittam barbarosque iam paratos in

A.C. 1343 ἔθεντο, ὡς ἂν πέμψας κἀγὼ κωλύσω τοὺς βαρβάρους μὴ D περαιοῦσθαι πρὸς τὴν Θρᾴκην· παρεσκευασμένοι γάρ εἰσιν. ὕστερον δὲ ἐφ' οἷστισιν ἡ εἰρήνη ἔσται θησόμεθα συμβάσεις πρὸς ἀλλήλους. εἰ δ' αὖθις ψηφισάμενοι πολεμεῖν μηδὲν ἀποκρινοῦνται πλέον, ἐγὼ μὲν μετὰ τὴν προθεσμίαν οὐδενὸς ὧν ἔγνωκα λυσιτελεῖν ἐμαυτῷ ἀφέξομαι, καὶ θεὸν μαρτυρόμενος καὶ ἀνθρώπους, ὡς ἄκων εἰς τὸν πόλεμον χωρῶ καὶ τῶν ἐσομένων κακῶν οὐδενὸς τό γε εἰς ἐμὲ ἧκον αἴτιός εἰμι. αὐτοὶ δ' εἰ μή τι ἄλλο, τῶν γοῦν πόλεων πρόνοιάν τινα ποιείσθωσαν τῶν αὐτοῖς προσεχουσῶν, ἵνα μὴ παντάπασι διαφθαρῶσιν ὑπὸ τῶν βαρβάρων· τὴν γὰρ ἐκείνων συμφορὰν ἐν τοσαύτῃ φροντίδι τίθεμαι, ὅσην καὶ τῶν ὑπ' ἐμέ." τοιαύτην ὁ βασιλεὺς πρὸς τοὺς πρέσβεις ὑπὲρ ὧν ὁ πατριάρ- P. 613 χης κατηγόρει τὴν ἀπολογίαν θέμενος, ἔπειτα γράψας καὶ τὰ ἴσα πρός τε πατριάρχην καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ Χρυσοβέργην τὸν Ἰωάννην συνεξέπεμπεν αὐτοῖς εἰς βασιλίδα πρεσβευτήν.

οε'. Ἔτι δ' ἐν Διδυμοτείχῳ τῶν πρέσβεων διατριβόν- B των, ἧκον ἐκ Φερῶν πρὸς βασιλέα πρεσβευταί, πρῶτα μὲν V. 491 παραιτούμενοι ἐφ' οἷς πρὸς αὐτὸν ἠγνωμονήκασι, μὴ μόνον οὐ πειθόμενοι τὰ βελτίω συμβουλεύοντι, ἀλλὰ καὶ τὸν ἥκοντα παρ' αὐτοῦ πρεσβευτὴν ἀπεκτονότες, ἔπειτα δὲ καὶ τὰς συμφορὰς ἐξετραγῴδουν, αἷς περιπεπτώκασιν ἐξ ἀβουλίας, καὶ ἐδέοντο σφίσι βοηθεῖν, ὡς, εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ τινος ἐπικουρίας τύχοιεν, ἄρδην ἀπολούμενοι. μετὰ γὰρ τὴν βασιλέως ἐκεῖθεν ἀναχώρησιν περιστρατοπεδευσάμενος ὁ Κράλης, τὴν μὲν

Thraciam transmittere ne sinam. De conditionibus postea inter nos conveniet. Sin renovare bellum mavolent ac nihil respondebunt, equidem post diem praestitutum, quod in rem meam sit, nihil omittam, Deum hominesque testatus, me ad arma ingratiis redire et imminentium cladium, quod ad me attinet, nullius causam esse: ipsi vero saltem urbibus suis caveant, ne a barbaris penitus conquassentur: quarum calamitas non minus, quam mearum, mihi curae ac sollicitudini est. Haec ubi imperator legatis super criminationibus patriarchae respondit, ad eundem et alios de iisdem rebus litteras dedit, ac Ioannem Chrysobergem una cum legatis ad imperatricem misit.

75. Legati Didymoticho nondum excesserant, cum alii Pheris superveniunt, qui ante omnia veniam sceleris sui imperatorem rogant, quod non solum meliora consulenti non paruissent, sed insuper legatum eius mactavissent. Deinde miserias, in quas stultitia sua praecipitassent, tragice commemorant: opem flagitant, quam nisi ab ipso consequantur, funditus perituros. Etenim postquam inde discesserit, Cralem ipsos cinxisse, regionemque ferro et igni

χώραν ἔτεμε καὶ ἐδῄωσε κατὰ κράτος, τὴν πόλιν δὲ εἰς το- A.C. 1343
σοῦτον ἤγαγεν ἀπορίας πολιορκῶν ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον C
ἐφεξῆς, ὡς κινδυνεύειν ἤδη παρανάλωμα λιμοῦ γενέσθαι. Φεραῖοι δὲ ἐν χρῷ κινδύνου ἤδη καθεστῶτες, μόλις τὰ λυσιτελοῦντα συνεώρων, (παθὼν γὰρ νήπιος ἔγνω,) καὶ ἐπεψηφίσαντο Καντακουζηνῷ τῷ βασιλεῖ προσχωρεῖν, ὡς τῆς εἰς ἐκεῖνον φιλίας ἀνήσοντα Κράλην τὴν πολιορκίαν· ὅπερ καὶ ἐγίνετο. μετὰ γὰρ τὴν βασιλέως εὐφημίαν καὶ τὴν μνήμην τὴν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνακωχήν τινα παρέσχετο ὁ Κράλης τοῦ πολέμου, καὶ οὐ πολὺ τῆς πόλεως ἄποθεν ἐστρατοπεδεύετο ἐλθών. ὅσοι δὲ βασιλέως ἦσαν φίλοι τῶν ἐν τέλει D
Τριβαλῶν, συνεβούλευον Φεραίοις τάχιστα ἐλθόντας πρὸς ἐκεῖνον ἄρχοντα τῇ πόλει δέχεσθαι, ὡς ἀφεξομένου παντάπασι τοῦ Κράλη, εἰ τοιαῦτα γένοιτο. τούτου μὲν οὖν ἕνεκα ἧκον οἱ Φεραῖοι καὶ ἐδέοντο βασιλέως δεδακρυμένοι πέμπειν σφίσιν ἄρχοντα καὶ ἀπαλλάττειν τοῦ κινδύνου. βασιλεὺς δὲ τό,τε ἄστατον τῆς τῶν ἀνθρώπων τύχης συνορῶν, (οἱ γὰρ πρὶν μεγάλα φυσῶντες καὶ οὐδ' ἄκροις ὠσὶ δεχόμενοι τὴν ὑπὸ βασιλεῖ δουλείαν, ἀλλὰ καὶ τὸν πρεσβευτὴν ὠμῶς καὶ ἀπανθρώπως κατατεμόντες καὶ πολλὴν ἐπιδειξάμενοι αὐθάδειαν καὶ θρασύτητα, νῦν ἥκουσι ταπεινοὶ καὶ δε- P. 614
δακρυμένοι, ὑπὸ μεγάλων πιεσθέντες συμφορῶν, καὶ δεόμενοι ἐκεῖνα, ἃ εἰ τότε αὐτοῦ συμβουλεύοντος ἐπείθοντο, οὐκ ἂν εἰς τοιαύτας κατέστησαν ἀνάγκας,) ἔπειτα ἐννοῶν

hostiliter devastasse: urbem continenti ac longinqua obsidione ad eam alimentorum penuriam redegisse, ut iam periculum sit, ne fame ad extremum consumpti intereant. Ita Pheraei medio iam in discrimine vix tandem, quid expediret, videbant: malo enim accepto stultus sapit. Et scitum fecerant, ut in Cantacuzeni ditionem se conferrent, utpote Crale ob amicitiam, qua cum illo devinctus esset, obsidionem laxaturo; id quod est factum. Nam ut ei tamquam imperatori faustum acclamarunt eiusque in sacris meminerunt, Crales inducias aliquantas fecit et nonnihil ab urbe recedens castra posuit. Quicumque vero de Triballis proceribus imperatori bene volebant, Pheraeos monebant, ut quam citissime eum adirent praefectumque ab eo acciperent: sic namque Cralem omnimodis obsidionem soluturum. Veniunt Pheraei et flentes imperatorem obsecrant, ut praefecto dato, periculo eos liberet. Imperator humanae fortunae mutabilitatem perpendens, (qui enim prius superbia inflati nec verbum audire de subiectione sustinuerant, quin etiam legatum crudeliter immaniterque dissecuerant, et se perquam contumaces ac praefidentes ostenderant, ii nunc humiles et perfusi lacrimis, pressi calamitatibus veniebant, et illa petebant, in quibus si tunc utiliter

A. C. 1343 καὶ οἵας πόλεως πάντα ἀρίστης ἡ Ῥωμαίων ἡγεμονία ἀπο-
στερεῖσθαι μέλλει, ἐδάκρυσε μὲν ἐπὶ μικρὸν, εἶτα ἐχρημά-
τιζε τοῖς πρέσβεσι, καὶ τῶν τε ἡμαρτημένων παρείχετο συγ-
γνώμην καὶ χρηστότερα ἐλπίζειν ὑπετίθει, ὡς πᾶν ὁτιοῦν
ὑπὲρ αὐτῶν ποιήσων. ἐκείνους μὲν οὖν οὕτως ἐψυχαγώγει
λόγοις ἐκ τῆς πολλῆς ἀθυμίας ἀνακτώμενος. τοὺς ἐκ Βυζαν-
τίου δὲ αὖθις πρέσβεις μετακαλεσάμενος, „ὁρᾶτε" εἶπεν „οἵων
B συμφορῶν Ῥωμαίοις ὁ πόλεμος κατέστη. τὰς γὰρ ἑσπερίους
ἤδη πάσας πόλεις ἐποιήσαντο ὑφ' ἑαυτοῖς οἱ Τριβαλοί. δέ-
V. 492 δοικα δὲ μὴ, τούτου μηκυνομένου, καὶ Μακεδονίας ἄρξωσι
παντάπασιν. ἤδη γὰρ οὐκ ὀλίγας ἔχουσι. Φεραῖοι δὲ ὥσπερ
ἠκούσατε παρὰ τῶν πρέσβεων, εἰ μή τινος παρ' ἡμῶν ἐπι-
κουρίας τύχωσιν, οὐκ ἂν ἔτι πρὸς τὸν πόλεμον ἀντέχειν
δύναιντο, λιμῷ καὶ πολιορκίᾳ πιεσθέντες. ἔξεστιν οὖν ὑμῖν
ἤδη τὸ τοῦ πολέμου κέρδος συνορᾷν, ἐγὼ δὲ ὑμῶν θαυμά-
ζω, ὅθεν οἴεσθε δύνασθαι βασιλείαν ἔχειν, τῶν συνεχόντων
αὐτὴν εὐποροῦντες οὐδενός. οὔτε γάρ ἐστιν ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν
τῶν ἄλλων ἄρχειν δύναιτο καὶ πρόνοιαν ποιεῖσθαι τῶν κοι-
C νῶν, εἰ μή πού γε φαίητε παρακοιμώμενον. οὔτε γὰρ βα-
σιλεὺς διὰ τὴν ἡλικίαν τὴν Ῥωμαίων ἄγειν δύναται ἀρχὴν,
ἥ τε βασιλὶς ἡ τούτου μήτηρ οὐ διὰ τὴν γυναικείαν ἀσθέ-
νειαν μόνον, οὐ γὰρ ἂν ἐξαρκοίη πρὸς τοσοῦτον πραγμάτων
ὄγκον, ἀλλὰ καὶ τὸ τὴν ἐξουσίαν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων περι-
ῃρῆσθαι, ὥσπερ ἐν φρουρᾷ διάγει τοῖς βασιλείοις, ὀλίγον

suadenti obtemperassent, in tam acerbos casus nunquam incidissent,) deinde considerans, qualem urbem, nempe modis omnibus praestantissimam, Romanum imperium amitteret, continere lacrimas non potuit. Tum legatis respondens veniam commissorum dedit bonoque animo esse iussit, se eorum causa facturum omnia. Istiusmodi verbis eos deliniebat, et ex magnis angoribus ac desperatione recreabat: iterumque Byzantinos legatos accersens, Videtis, inquiebat, quas aerumnas Romanis bellum hoc generarit? Occidentales enim urbes universas suae ditionis ac potestatis Triballi fecerunt: timeo, ne etiam tota Macedonia potiantur, cuius oppida in praesens non pauca obtinent. At Pheraei, quod ex ore legatorum percepistis, a fame et hoste simul obsessi, nisi a nobis succurratur, diutius se tueri non poterunt. Licet igitur iam, quantum lucri e bello factum sit, discere. Equidem miror, unde putetis posse vos imperium retinere, cum qui ipsum defendat et conservet, habeatis neminem: neque enim inter vos est, qui praeesse aliis et communi providere sciat: nisi fortasse praefectum cubiculi nominetis. Nam nec imperator propter impuberem aetatem Romanum principatum rexerit, et Augusta, eius mater, non solum propter femineam imbecillitatem tantae rerum moli sustinendae impar est, sed etiam po-

ἀποδέουσα τῶν ἐν δεσμωτηρίῳ διαγόντων. τί γὰρ ἐκείνων A.C. 1343 διενήνοχεν, εἰ μηδὲν μήτε βουλεύσασθαι, μήτε πρᾶξαι τῶν δεόντων δύναται, ἀλλὰ τοῖς ἐψηφισμένοις ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἕπεσθαι ἀνάγκην ἔχει; τάς τε πόλεις ἀπολωλέκατε, τὰς μὲν αὐτοῖς Μυσοῖς παραδεδωκότες, ἵν' ἔχητε συμμάχους D ἐπ' ἐμὲ, τῶν δ' ὑπὸ Τριβαλοῖς δεδουλωμένων. καὶ αἱ λειπόμεναι δὲ, ἔτι πρός ἐμέ τε καὶ ὑμᾶς διῃρημέναι, τὰ μὲν αὐταὶ ἐφ' ἑαυταῖς στασιάζουσαι καὶ διαφθειρόμεναι, τὰ δ' ὑφ' ἡμῶν ἔξωθεν πολιορκούμεναι καὶ ἐξανδραποδιζόμεναι καὶ τὰ δεινότατα ὑπομένουσαι, εἰς ἐσχάτην ἀπορίαν ἤλασαν, καὶ ὀλίγου ἀποδέουσι τῶν ὑπὸ πολεμίοις γενομένων. χρημάτων τε πόρος οὐδαμόθεν· τά τε γὰρ ἀποκείμενα ἀνάλωται, καὶ τὰ κειμήλια ἀποδέδοται τὰ βασιλικὰ εἰς τοὺς καλοὺς ἀποστόλους, ὅθεν ὄνησις οὐδεμία περιγίνεται· ἐῶ γὰρ τὰ ἡμέτερα τοσαῦτα ὄντα λέγειν· καὶ αἱ πρόσοδοι ἐκλελοίπασι P. 615 τῶν κοινῶν τῆς χώρας διεφθαρμένης. πρὸς τούτοις δὲ καὶ οἱ μέγα δυνάμενοι καὶ βασιλεῖ συμπράττοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν οἱ μὲν διὰ τὴν εἰς ἐμὲ εὔνοιαν χρημάτων ἀποστερηθέντες καὶ πρὸς πεῖραν πολλῶν πρότερον κακῶν ἐλθόντες, νῦν οἰκοῦσι δεσμωτήρια, οἱ δ' ὅτι ἐμνήσθησαν εἰρήνης, ὁρῶντες οἷ κακῶν ὁ πόλεμος χωρήσει, καίτοι γε κἀκεῖνοι τούτου αἰτιώτατοι γεγενημένοι, ἄπρακτοι κάθηνται ἐν ταῖς οἰκίαις, οὕτω προστεταγμένον ὑπὸ παρακοιμωμένου. ὥσπερ

5. ἔχοιτε P. 8. ἑαυτὰς M. 13. τὰ ante βασιλ. add. M.

testate ab archontibus spoliata, in palatio non secus atque in custodia manet, parumque ab iis differt, qui in carcere victitant. Quid enim differat, amabo, si ei nihil neque consultare, neque agere quod opus sit conceditur, sed illorum decreta probare et sequi cogitur? Urbes autem perdidistis: nam alias ipsi Moesis pretium societatis contra me dedistis, alias Triballi subegerunt: reliquis inter me vosque divisis, earum partim intestinis agitantur discordiis et sibimet exitio sunt, partim a nobis foris obsessae iugum accipere coactae gravissimisque attritae incommodis, in extremas difficultates coniectae sunt, nec alia fere conditione sunt, quam si ab hostibus subiugatae forent. Pecuniae facultas nulla. Nam et aerarium est exinanitum et thesauri absumpti, ornamentaque imperatoria divendita, et in egregias istas classes, unde nulla rediit utilitas, impensa sunt, (de nostra enim tam immensa pecunia taceo,) et publica vectigalia, vastata regione defecerunt. Adde huc, quod opulenti et imperatoris defuncti in gubernando administri alii, quod mihi vellent, pecuniis spoliati et variis antea vexati modis, nunc carceres incolunt, alii, quoniam cernentes, quantam vim incommodorum hoc bellum esset pariturum, (quamquam eiusdem primarii auctores iidem ipsi fuissent,) pacis mentionem intulissent, domi

A.C. 1343 ἀκούω καὶ πρωτοστράτορα τὸν Συναδηνὸν πεπονθέναι νῦν.
B καὶ ἡ στρατιὰ δὲ ἡ μὲν διέφθαρτο δοκοῦσα εὐνοεῖν ἐμοὶ,
ἡ δὲ ὑποπτευομένη ἀμελεῖται, τὸ λειπόμενον δὲ ὀλίγον. πό-
θεν οὖν οἴεσθε τὴν ἀρχὴν συστήσεσθαι ὑμῖν μηδὲν ἔχοντες
τῶν σώζειν δυναμένων; ἃ πάντα χρὴ καὶ ὑμᾶς σκεψαμένους,
καὶ βασιλίδι καὶ πατριάρχῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπαγγείλαν-
τας, τὴν εἰρήνην ψηφίσασθαι κοινῇ, καὶ μὴ διὰ κακοβου-
λίαν καὶ τὰ μικρὰ λείψανα ταῦτα, ἃ τῆς Ῥωμαίων ὑπολέ-
λειπται ἡγεμονίας, διαφθεῖραι." τῶν πρέσβεων δὲ πρὸς οὐ-
δὲν ἕτερον ἀντειπόντων τῶν εἰρημένων, ἢ ὅτι ἡ βασιλὶς οὐχ
ὥσπερ ἤγγελτο αὐτῷ, τοῖς βουλεύμασι τῶν ἀρχόντων ἕπε-
σθαι ἀνάγκην ἔχει, ἀλλ' αὐτὴ τῶν πραγμάτων οὖσα κυρία,
τὰ δοκοῦντα πράττει, πάντων δουλευόντων ἀκριβῶς, „οὐδὲν
C ἂν" εἶπεν „εἰκῇ καὶ μάτην ἐξενήνεκτο παρ' ἐμοῦ, εἰ μὴ σαφέ-
στατα ᾔδειν ὥσπερ ἔχει εἰρησόμενον. εἰ δ' αὐτοὶ ἀγνοεῖτε,
πεῖραν ἐγὼ ποιήσομαι τοῦ πράγματος, ἐξ ἧς ἔσται καὶ ὑμῖν
καταφανὲς εἰρημένον, ὥσπερ ἔχει. Χρυσοβέργῃ γὰρ τῷ παρ'
ἐμοῦ πρεσβεύοντι λόγους ἀναθήσω τινὰς, ὥστ' αὐτοὺς μόνος
μόνῃ βασιλίδι ἀπαγγέλλειν, ὥσπερ εἴωθα καὶ πρότερον ποι-
V.493 εῖν. εἰ μὲν οὖν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τοῦτο πράττειν συγχω-
ρηθῇ, εὔδηλον, ὡς ἔξεστιν αὐτῇ πράττειν ἅττα ἂν ἐθέλῃ.
ἂν δ' ἐπ' αὐτῶν κελεύωσι τοὺς λόγους ἀπαγγέλλειν, μηδε-
μίαν ἑτέραν ἀπόδειξιν ζητεῖν τοῦ τἀληθῆ περὶ αὐτῆς εἰρῆ-
D σθαι." τοιαῦτα εἰπὼν συνεξέπεμπεν αὐτοῖς ἅμα καὶ τὸν Χρυ-

nunc iussu praefecti cubiculi sedent: quod et protostratori modo contigisse intelligo: et pars exercitus, quae mihi favere visa est, periit; altera pars, ut suspecta, contemnitur; quae restat, modica est. Unde igitur, quaeso, imperium constituetis ac firmabitis, cum quod vos tueri ac servare possit nihil habeatis? Quae omnia et vos ponderare, et imperatrici ac patriarchae ceterisque nuntiare communiterque pacem decernere, nec insano consilio etiam parvas istas principatus Romani reliquias disperdere oportet. Cum legati in uno tantum contradixissent affirmassentque, imperatricem non ut ei renuntiatum esset, ab archontum iudicio ac sententia pendere, sed per se esse rerum dominam, quaeque sibi viderentur, ea facere, omnibus ei accurate obedientibus: At ego, inquit, nisi liquidissime scivissem, quid dicerem, nihil frustra temereque protulissem. Quod si vos ignoratis, rei periculum faciam. Chrysobergi enim legato meo committam, quae solus soli imperatrici indicet, quod et alias consuevi. Si ea facere ab ipsis archontibus permittetur, certum erit, licere ei quae velit. Sin ad se referri iusserint, non alia probatio requiretur, qua me verum de illa dixisse cognoscatis. Haec locutus, simul cum illis Chrysobergem mitti, diebus quindecim

σοβέργην, πεντεκαίδεκα προθεσμίαν ἡμερῶν πρὸς διάσκεψιν A.C. 1343
διδούς. ἐκεῖνος δὲ Φεραίοις τε ἄρχοντα ἐφίστη, καὶ πρεσβείαν ἔπεμπε πρὸς Κράλην, καὶ ὑπεμίμνησκε τῶν ὅρκων καὶ τῶν συνθηκῶν τῶν πρὸς αὐτόν. οἷς αὐτὸς ἐμμένων, ἠξίου κἀκεῖνον μὴ διαλύειν, ἀλλ' ἀφίστασθαι, Φεραίων αὐτῷ προσχωρησάντων, καὶ μήτε πολεμεῖν, ἀλλὰ καὶ ὅσα δυνατὰ συναίρεσθαι πολλὰ κεκακωμένοις ὑπὸ τοῦ πολέμου. αὐτοῖς τε Φεραίοις ἐλπίδας ὑπετίθει χρηστοτέρας, ὡς τάχιστα ἀφιξόμενος παρ' αὐτοὺς καὶ προνοίας τῆς δεούσης ἀξιώσων. τοιαῦτα μὲν ἐπαγγειλάμενος ἐξέπεμπε κἀκείνους. οἱ ἐκ τοῦ Μομιτζίλου δὲ ἀπιοῦσι συντυχόντες τοὺς μὲν καὶ συνέλαβον αὐτῶν, οὓς ὕστερον ἀπέλυσαν γυμνούς, οἱ δὲ μόλις διαδρᾶναι δυνηθέντες, αὖθις πρὸς βασιλέα ἐπανῆκον, πᾶσαν P. 616
ἀπολέσαντες ἀποσκευήν. ἐφ' οἷς ἄγαν ἤχθετο ὁ βασιλεὺς ὁρῶν τὴν πόλιν κινδυνεύουσαν, καὶ ἐζήτει ὅπως ἀμύνοιτο Μομιτζίλον βλάπτοντα τὰ μέγιστα. οἱ ἐκ Βυζαντίου δὲ πρεσβευταὶ ἐπεὶ πρὸς βασιλίδα ἐπανῆκον, ἀπήγγελλόν τε τοῖς ἄρχουσι τὰ περὶ τῆς πρεσβείας, καὶ τὰ πρὸς πατριάρχην γράμματα παρείχοντο. οἱ δὲ ἤχθοντο ἀποτυχόντες ὧν ἐνόμιζον κατωρθωκέναι. μεταπεμψάμενοι δὲ καὶ Χρυσοβέργην ἠρώτων, εἴ τι ἀπαγγέλλειν ἔχει. ὁ δὲ περὶ μὲν τῆς κοινῆς ἔφη πρεσβείας οὐδὲν ἔχειν πλέον τῶν τοῖς γράμμασιν ἐγγεγραμμένων ἀπαγγέλλειν, ἰδίᾳ μέντοι πρὸς βασιλίδα λόγους τι- B
νὰς ἔχειν, οὓς ἐκελεύσθη μηδενὸς ἑτέρου παρόντος, πρὸς μόνην ἐκείνην λέγειν. οἱ δ' ἐκέλευον λέγειν πρὸς αὐτοὺς

17. ἀπαγγέλλοντες M.

ad deliberandum praefinitis: dein Pheris praefectum designat et Cralem per oratores foederis iuramentorumque admonet: se ea servare docet: ipse ne violet, rogat, sed a Pheraeorum iam sibi deditorum oppugnatione desinat, et bello attenuatis, pro eo ac possit, opituletur: Pheraeos spe bona implet, dum se brevi ad eos venturum, et quatenus indigeant, iis consulturum spondet. Atque cum hac sponsione et illos legatos dimittit. Momitzili autem milites abeuntibus occurrentes partem eorum ceperunt ac rebus ablatis, postea nudos dimiserunt: pars altera, omnibus relictis impedimentis, cum vix effugisset, ad imperatorem reversa est. Qui maiorem in modum irascens, quod urbis periculum videbat, quomodo iniuriam maximam a Momitzilo persequeretur, quaerebat. Byzantini legati ad Augustam reversi archontibus legationem renuntiarunt, atque etiam litteras patriarchae reddiderunt. Qui se felici, quem sperabant, successu frustratos doluerunt. Chrysobergem porro advocatum interrogarunt, si quos nuntios ferret. Respondit ille, de communi eorum

A.C. 1343 καὶ μὴ ληρεῖν ἀδύνατα ἀξιοῦντα. τοῦ δὲ μηδενί τῳ ἑτέρῳ ἐξειπεῖν ἂν διισχυριζομένου, ἠπείλουν μαστιγοῦν καὶ ἔκφορα τὰ ἀπόῤῥητα ποιεῖν προσαναγκάσειν. ὡς δὲ οὐδὲν ἐνεδίδου πρὸς τὰς ἀπειλὰς, καὶ τὰς πληγὰς ἐπῆγον. ὁ δ' οὐδὲν ἧττον ἔφασκεν ἀποκρύψειν, ἂν καὶ δεινότερα τολμῶσιν· εἰδότα γὰρ οἷα πρὸς Βρουλᾶν τῆς εἰρήνης ἕνεκα πρότερον τετόλμηται ἐλθόντα, οὕτως ἥκειν παρεσκευασμένον, ὡς πᾶσαν οἴσοντα κάκωσιν καὶ παροινίαν. ὁ μὲν οὖν οὕτως ἀπτόητος ὡρᾶτο
C καὶ πρὸς καρτερίαν παρεσκευασμένος τῶν δεινῶν. οἱ δ' ἐπεὶ ἑώρων ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦντες, πολλὰ εἰς αὐτὸν καὶ τὸν πέμψαντα ὑβρίσαντες, ἔπειτα ἐξήλαυνον τῆς πόλεως αὐθημερὸν μηδένα περὶ τῆς πρεσβείας λόγον ποιησάμενοι. ὁ δὲ πρὸς βασιλέα τὰ γεγενημένα ἀπήγγελλεν ἐλθών· κἀκεῖνος ἤδη τὴν εἰρήνην ἀπογνοὺς, ἐστράτευσεν ἐπὶ Γαρέλλαν. Κοντοστέφανος δὲ ὁ ταύτης ἄρχων προσεχώρησεν ἑκὼν τῷ βασιλεῖ καὶ παρέδωκε τὴν πόλιν· ἐν ᾗ καὶ Καταβοληνὸς Ἰωάννης πρὸς βασιλέα ἤχθη, τῶν οἰκετῶν τῆς βασιλίδος ὤν. ὃν ἔπεμπεν εἰς Βυζάντιον αὐτίκα, μηδενὸς, ὧν εἶχεν, ἀποστερηθέντα, ἠξίου τε αὖθις καταλύεσθαι τὸν πόλεμον καὶ μὴ
D διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν φιλονεικίαν τὰ ἀνήκεστα δεινὰ Ῥωμαίους ὑπομένειν. πατριάρχης δὲ καὶ οἱ λοιποὶ οὐδὲν ἧττον, ἢ πρότερον, ᾑροῦντο πολεμεῖν.

legatione non plus habere se, quod nuntiaret, quam in litteris positum esset: separatim habere, quae imperatrici dicat, quae iussus sit soli, nemine alio praesente, dicere. Illi instant, ut sibi ea arcana detegat: et ne inepte conetur, quod obtineri non possit. Eo asseverante, nulli alteri enuntiaturum, flagellis secreta illa expressuros interminantur. Cum ad minas staret imperterritus, plagas incutiunt. Is nihilo minus, quamvis acerbiora auderent, se arcana celaturum affirmabat, scientemque probe quae in Brulam de pace legatum antea designassent, ad qualemcumque eorum vexationem petulantiamque sufferendam promptum et alacrem venire. Chrysoberges adeo intrepidus et ad horribilia quaeque excipienda paratus erat. Archontes ut in aëre se piscari viderunt, ipsum et a quo veniebat multis probris consciderunt: homineque eodem die civitate pulso, de eo legato apud imperatricem ne mutiverunt quidem. Ille ad imperatorem reversus, quid sibi accidisset, narravit. Qui, pacis spe proiecta, Garellam cum copiis abiit, cuius praefectus Contostephanus non illibenter ei se cum oppido tradidit: in quo et Ioannes Cantabolenus, unus e domesticis Augustae ministris, adductus est. Quem subito, nulla re spoliatum, Byzantium mittens, rursum rogat bellum sedari, et ne per mutuam eorum contentionem Romani damnis mactentur irreparabilibus. Ceterum patriarcha et reliqui bellum, ut semper, malebant.

οϛ'. Βασιλεὺς δὲ καὶ τὴν μεγάλην εἷλε Καρύαν φρού- A.C. 1343
ριόν τι ὁμολογίᾳ. ἔνθα διατρίβοντι καὶ πρωτοκυνηγὸς ὁ V. 494
Βατάτζης προσεχώρησε μετὰ τῶν συγγενῶν ὄντων οὐκ ὀλί- P. 617
γων· καὶ τό τε Πολύβοτον, πόλιν Θρᾳκικὴν ὑπὸ τῶν συγ-
γενῶν κατεχομένην, προσῆγε βασιλεῖ, καὶ Τηρίστασιν τὸ φρού-
ριόν, ὃ πρότερον αὐτὸς ἔτι βασιλέως Ἀνδρονίκου περιόντος
οἰκείοις ἀναλώμασιν ἐτείχισεν. ἔφασκέ τε, ὡς ἐν μὲν ταῖς
ἀρχαῖς τοῦ πολέμου μάλιστα, νομίσας περὶ βασιλέα ἠγνω-
μονηκέναι καὶ τοῖς ἐκείνου παισὶν ἀδίκως ἐπιβουλεύειν καὶ
παραιρεῖσθαι τὴν ἀρχὴν, ἀποστῆναί τε αὐτοῦ διὰ τὴν νομι-
ζομένην ἀδικίαν καὶ πολεμεῖν ἁπάσῃ δυνάμει. τοῦ χρόνου
δὲ τριβομένου καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀπολλυμένων ἀκλεῶς ὑπὸ
τοῦ πολέμου, ὁρῶν ὡς βασιλεῖ μὲν τά τε Ῥωμαίοις κοινῇ
συνοίσοντα καὶ τοῖς βασιλέως σπουδάζεται παισὶ, παρακοι- B
μωμένῳ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἄγουσι τῶν Ῥωμαίων τὴν
ἡγεμονίαν, οὐδέν ἐστι προὖργου, ἢ πάντας διαφθείραντας
ἐκείνους ἄρχειν, βασιλέως δὲ τοῦ παιδὸς ὀλίγα ἢ οὐδὲν
φροντίζοντας, καὶ τῆς τῶν ἄλλων σωτηρίας, συνιδών τε ἐκ
τῶν γινομένων ὡς ἐκεῖνοι ἀδικοῖεν καὶ διαφθείροιεν φαυλό-
τητι τρόπων τὴν ἀρχὴν Ῥωμαίων, ἀποστῆναί τε ἐκείνων
καὶ προσχωρῆσαι βασιλεῖ, καίτοι γε μεγάλας ἀφορμὰς ἔχων
τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐνοίας. τῷ τε γὰρ υἱῷ συνῴκισε τὴν πα-
τριάρχου θυγατέρα, καὶ τὴν αὐτοῦ τῷ μεγάλου δουκὸς υἱῷ
ἐξέδωκε πρὸς γάμον. ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχων συγγενείας πρὸς C

76. Imperator castellum quoddam, magnam Caryam, deditione acquirit. Illic versanti et venatorum princeps Batatzes cum cognatis non paucis se permisit, et Polybotum, urbem Thraciam a necessariis suis occupatam, in eiusdem fidem adduxit, et Teristasin oppidulum, quod ipse prius imperator, vivo Andronico, suo sumptu muris circumdederat. Hic Batatzes fatebatur, se in primordio belli huius, cum putaret, eum in imperatorem demortuum esse ingratissimum et eius filiis scelerate insidiari iisque imperium eripere, se ab eo defecisse et contra quantum valuisset pugnavisse. Tempore autem labente et Romanis nulla cum laude bello intereuntibus, cum observaret, ipsi communes Romanorum et liberorum imperatoris rationes cordi ac studio esse, praefecto autem cubiculi et aliis, in quorum manu esset imperium, nihil esse tam optatum, quam ut occisis omnibus ipsi regnarent, imperatoris vero pueri et ceterorum salutem eos parvi aut nihili pendere: cum item ex factis notaret, esse homines improbos et vitiositate sua imperium Romanum perdere, ab illis ad ipsum transiisse, quamvis causas ipsis studendi non leves haberet. Nam et filio suo patriarchae filiam desponderat et suam magni ducis filio coniunxerat. Sed quamvis

A.C. 1343 αὐτοὺς καὶ οἰκειότητος, βδελύξασθαί τε τοὺς τρόπους καὶ
τὴν παρὰ βασιλεῖ διατριβὴν ἑλέσθαι μᾶλλον. βασιλεὺς δὲ
ἀσμένως τε ἐδέξατο καὶ τῶν τε λόγων καὶ τῆς κρίσεως χά-
ριν ὡμολόγει· καὶ τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας καὶ τοῦ προσκεχω-
ρηκέναι ἀμειβόμενος, αὐτῷ μὲν τὴν μεγάλου στρατοπεδάρ-
χου παρείχετο ἀξίαν, τοῖς ἄλλοις δὲ τῶν συγγενῶν ἑκάστῳ
ἀναλόγως καὶ τιμὰς παρείχετο καὶ προσόδους ἐτησίους. εἶ-
τα σὺν ἐκείνῳ εἰς Τηρίστασιν ἐλθὼν, ἐκείνην τε παρελάμ-
βανεν ἐκείνου παραδιδόντος, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν πολίχνια
καὶ τὰ φρούρια προσεχώρουν. Καλλιούπολις δὲ καὶ Ἑξαμί-
λιον ἀντεῖχον καὶ πᾶσαν δεῖν ᾤοντο μᾶλλον ὑπομένειν πολι-
ορκίαν, ἢ προσχωρεῖν τῷ βασιλεῖ. ἔτι δὲ αὐτῷ περὶ Χεῤ-
D ῥόνησον διατρίβοντι Σουλιμὰν, τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν σατρα-
πῶν εἷς, εἰς Χεῤῥόνησον μετὰ στρατιᾶς περαιωθεὶς, συνε-
γένετο τῷ βασιλεῖ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς, καὶ ἵππους τε παρεί-
χετο καὶ ὅπλα δῶρα καὶ στρατιὰν οὐκ ὀλίγην συμμαχεῖν.
φιλοφρονηθεὶς δὲ ὑπὸ βασιλέως καὶ αὐτὸς, ἀνέστρεφεν εἰς
τὴν Ἀσίαν. βασιλεὺς δὲ τὰ μήπω προσχωρήσαντα πολίχνια
ἐπῄει καὶ κατεδουλοῦτο, καὶ πρὸς Μυριόφυτον ἐλθὼν ηὐ-
λίσατο τὴν νύκτα ἐν οἰκίᾳ μεγάλῃ διωρόφῳ. εἴθιστο δὲ διά
τε τὴν βραχύτητα τῆς ἡμέρας· χειμὼν γὰρ ἦν· καὶ τὸ ἀνάγ-
P. 618 κην ἔχειν ἄχρι νυκτὸς ἔφιππον εἶναι, (οὐ γὰρ ἦν ὅποι τῶν
ἵππων ἀποβάντας ἄριστον αἱρεῖσθαι, τῆς Θρᾴκης ἁπάσης ὑπὸ
V. 495 τοῦ πολέμου ἀοικήτου γενομένης πλὴν τῶν πόλεων,) ἀρχομέ-

15. *συνεγίνετο* P.

affinitate et necessitudine cum iis ita copulatus esset, tamen mores eorum detestatum, facere ab imperatore malle. Imperator virum libenter accipit, et tum de oratione hac, tum de iudicio gratias agit: eumque pro isto erga se animo, et quod ad suas partes accessisset, remunerans, magnum stratopedarcham creat: cognatis aliis cuique pro portione honores et annuas mercedes attribuit. Post cum illo Teristasin veniens castellum, eo tradente, occupat. Finitima quoque castella et oppidula se dedunt. Calliopolis et Hexamilium, qualemcumque potius obsidionem sustinendam, quam deditionem ei faciendam, arbitrantia, resistunt. Adhuc in Chersoneso manebat, cum Sulimanus, unus ex Asiae satrapis, qui in eam peninsulam cum exercitu traiecerat, Aegospotami in colloquium veniens, equos, arma et non exiguam militum manum ad auxilium ei donavit. A quo vicissim comiter acceptus, in Asiam rediit. Imperator reliqua oppida in potestatem adduxit et Myriophyti in amplis aedibus, duas contignationes habentibus, pernoctavit. Consueverat autem propter brevitatem diei, (ut hibernis mensibus,) et quod necesse erat usque ad noctem equo insidere, (non enim inveniebant, ubi descenden-

νης εὐθὺς ἡμέρας ἀριστᾷν καὶ οὕτω διημερεύειν. οἱ περὶ A. C. 1343 αὐτὸν δὲ κατὰ τὸ ἔθος ἀναγκάζοντες ποιεῖν, οὐκ ἠθέλησε, δεῖσθαι μὲν τροφῆς εἰπών, ἀναχωρεῖν δὲ ἐπείγεσθαι οὕτως αὐτομάτως· αὐτίκα τε ἐπέβησαν τῶν ἵππων, κελεύσαντος ἐκείνου, καὶ πρὸς ἑτέραν πολίχνην οὐ πολὺ διέχουσαν Μυριοφύτου, Χώραν προσαγορευομένην, ἦλθον, ἔτι μήπω προσχωρήσασαν. πέμψας τε ὁ βασιλεὺς προσηγόρευε τοὺς πολίτας καὶ παρῄνει προσχωρεῖν. οἱ δ' ἀντὶ προσηγορίας κακῶς ἥκειν ἔφασαν αὐτόν. αὐτοὺς δὲ ἀμυνεῖσθαι προθυμότατα, ἂν ἐπίῃ, ἀπὸ τῶν τειχῶν. τοῦ πρεσβευομένου δὲ κατηγοροῦν- B τος, ὅτι ἀνοήτως καὶ θρασέως ἀποκρίνοιντο βασιλεῖ προσαγορεύοντι, ἕτερον ἔφασαν ἐκεῖνοι βασιλέα ἔχειν, αὐτὸν δὲ ἐν οὐδένων ἄγειν μοίρᾳ, καὶ ὕβρεις αὐτίκα κατέχεον αὐτοῦ πολλάς. ἔτι δὲ περὶ τὰς ὕβρεις ἐκείνων ὄντων, σεισμὸς ἐγίνετο ἐξαίσιος οἷος, καὶ τά τε τείχη κατέπιπτε τῆς πόλεως καὶ τῶν οἰκιῶν ὑπὲρ τὰς δύο μοίρας, καὶ κατεχώσθησαν ὑπό τε τῶν τειχῶν καὶ τῶν οἰκιῶν ὑπὲρ τριακοσίους. ὅσοι δὲ διέφυγον τὸν κίνδυνον, βασιλεῖ προσέδραμον ἐξελθόντες, καὶ ἐδέοντο μὴ σφᾶς καὶ τέκνα περιιδεῖν ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἀνδραποδισθέντας ἄν. τῆς C αὐτῆς δὲ ὥρας ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ ἐκείνου καὶ ἡ οἰκία, εἰς ἣν ηὐλίσατο ὁ βασιλεὺς τὴν νύκτα, κατέπεσεν ἐκ θεμελίων, καὶ ἡ περὶ βασιλέα τοῦ θεοῦ πρόνοια ἐγίνετο καταφανής, οὕτως ἐκ προδήλου κινδύνου ῥυσαμένου. εἰ γάρ, ὥσπερ οἱ περὶ αὐ-

tes prandercnt, tota Thracia in solitudinem praeter urbes bello redacta,) mox ipso diluculo prandere et sic diem traducere. Comitibus itaque ad observandam consuetudinem impellentibus, non paruit, cibo se quidem indigere affirmans, a semetipso autem ad discessum urgeri: statimque iussi equos conscenderunt et ad oppidulum aliud, Choram dictum, Myriophyto non procul remotum, quod nondum se dediderat, venerunt. Imperator per caduceatorem cives salutat eosque ad deditionem hortatur. Illi pro eo, ut resalutarent, malo fato ipsum advenisse aiunt: si eos oppugnet, a muris impigerrime se defensuros. Caduceatori eos reprehendenti, quod imprudenter atque confidenter imperatori salutanti responderent, alium se habere imperatorem inquiunt, Cantacuzenum nullo loco ducere: moxque contumelias in illum ingeminant. Quas cum adhuc funderent, terra tremit horribiliter: quo tremore moenia oppidi procubuerunt, domorumque amplius duae partes et sepulti ruina aedium ac moenium plures trecentis. Qui salvi restabant, extra oppidum accurrere obtestarique, ne se cum liberis in servitutem a barbaris abripiendos deserat. Eadem hora, eodem terrae motu aedes, in quibus pernoctarat, a fundamentis corruerunt, divinaque providentia circa imperatorem eluxit, quae certo periculo ipsum liberavit. Si enim comites hortantes audiens,

A. C. 1343 τὸν παρῄνουν, ἀριστᾶν ἐπείθετο ἐκεῖ, οὐδὲν ἂν ἐκώλυε μὴ
αὐτόν τε καὶ τῶν συνόντων οὐκ ὀλίγους ὑπὸ τῆς οἰκίας κα-
ταχωσθῆναι· οὕτως ἦν βραχὺς ὁ μεταξὺ χρόνος παρελη-
λυθώς. τῆς δὲ περὶ αὐτὸν στρατιᾶς ὡρμημένης τὴν πολί-
χνην, ὡς πολεμίαν, διαρπάζειν, καὶ τῶν Περσῶν τοὺς ὑπολει-
πομένους ἀνδραποδίζειν ἐπιχειρούντων, ἐκώλυσεν ὁ βασιλεὺς
D ἐλθὼν καὶ περιέσωσε τὴν πολίχνην. καὶ διπλᾶς ἀπεδίδου
τὰς εὐχαριστίας τῷ θεῷ, τοῦ τε ἀπὸ τῆς καταπεσούσης οἰ-
κίας αὐτὸν καὶ τοὺς συνόντας περισωθῆναι, καὶ τοῦ τὴν Χώ-
ραν οὕτως ἑτοίμην προκειμένην ἐπὶ τὴν διαρπαγὴν περισῶσαι
δυνηθῆναι. ἔπειτα αὐτοῖς τῶν εἰς ἐκεῖνον ὕβρεων συγγνώ-
μην παρασχόμενος καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας, οἳ τὰ τείχη ἀ-
ναστήσουσιν, ἀπῆρεν ἐκεῖθεν πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις. οἱ δὲ
ἐπιτεταγμένοι πρὸς τὸν τειχισμὸν κατὰ τὸ βασιλέως πρόσ-
ταγμα πολλὴν εἰσενεγκάμενοι σπουδὴν, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τῶν
προτέρων ἀνέστησαν βελτίω καὶ ἐῤῥωμενέστερα. ἐπεὶ δὲ οὐ-
δενὸς ἐνέδει πρὸς ἀπαρτισμὸν αὐτοῖς, ἐπιβουλεύσαντες οἱ
P. 619 κατὰ τὴν πολίχνην, ἐξήλασαν τοὺς βασιλέως αὖθις καὶ βα-
σιλίδι προσεχώρησαν· καὶ πρὸς πολλῶν δυσχερῶν ἐλθόντες
πεῖραν, ἄχρις οὗ καὶ Βυζαντίου βασιλεὺς ἐκράτησε, διέμει-
ναν πολιορκούμενοι καὶ κακῶς πάσχοντες ὑπὸ τῶν περιοικί-
δων πόλεων.

A.C. 1344 οζʹ. Βασιλὶς δὲ ἡ Ἄννα καὶ ὁ πατριάρχης, ηὐξημένον
B ὁρῶντες ἤδη Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα καὶ πόλεις τε ὑ-
V. 496 ποποιησάμενον πολλὰς καὶ στρατιὰν οὐκ ὀλίγην ἔχοντα, νο-

9. αὐτῶν P.

illic cibo corpus refecisset, cum non paucis de suis procul dubio obtritus periisset: adeo breve tempus intercesserat. Iam vero cum miles oppidum Choram, ut hostile, vellet diripere, et Persae quod reliquum erat civium captivum ducere aggrederentur, imperator superveniens vetuit oppidumque intactum servavit et duplicatas Deo gratias egit, tum quod a lapsu domus ipsum cum suis asseruisset, tum quod Choram ita direptioni expositam ab ea servare potuisset. Posthaec conviciis ignovit, et aedilibus designatis, qui muros reaedificarent, ad alias urbes inde progressus est. Porro fabri cementarii, pro mandato imperatoris impigre laborantes, brevi spatio meliores ac validiores prioribus exstruxerunt: quibus extrema iam manu imposita, incolae, comparatis insidiis, imperatoris factionem rursum expulerunt et ad partes Augustae defecerunt, atque in multas difficultates et infortunia adducti, donec imperator Byzantium occupavit, obsidionem vicinarumque urbium iniurias perpessi sunt.

77. Ceterum Anna imperatrix et patriarcha Cantacuzeni opes plurium oppidorum copiarumque accessione crevisse animadvertentes,

μίσαντες ἀπορίᾳ τοῦ κωλύσοντος αὐτὸν ηὐξῆσθαι, τὸν μέγαν A.C. 1344 δοῦκα στρατηγὸν αὖθις ἐψηφίσαντο, καὶ ἐπέτρεψαν τὸν πρὸς ἐκεῖνον πόλεμον. ὁ δ' εὐθὺς τὴν στρατιὰν ὅση ἦν παραλαβὼν, ἦλθεν εἰς Ἡράκλειαν. πυθόμενος δὲ περὶ βασιλέως, ὡς Χαριουπόλει ἐνδιατρίβει ὀλίγῳ πρότερον προσχωρησάσῃ, Λογγῖνόν τινα τοῦ δεσμωτηρίου ἐξαγαγὼν, ὃς τῆς εἰς βασι- C λέα ἕνεκα ἐδέδετο εὐνοίας, καὶ μετεωρίσας πολλαῖς ἐπαγγελίαις, εἰ δυνηθείη βασιλέα ἀνελεῖν, ἔπειτα προφάσεως ἕνεκα εὐπροσώπου καὶ γράμματα παρέσχετο πρὸς βασιλέα. ἐδήλου δὲ τὰ γράμματα τοιαῦτα, ὡς πρότερον μὲν αὐτῷ Διδυμοτείχῳ ἐνδιατρίβοντι ἐπιστρατεύσας, συντεθείη συγγενέσθαι. τοῦ καιροῦ δὲ κωλύσαντος τὴν συντυχίαν, ἐκεῖνον μὲν οἴκαδε ἐπανελθεῖν, αὐτὸν δὲ καιροῦ λαβόμενον ταῖς ὑπὸ βασιλέα τελούσαις πόλεσιν ἐπιστρατεῦσαι, ἃ οὐκ ἐχρῆν ποιεῖν. ὑφ' ὧν ἀναγκασθέντα καὶ αὐτὸν, καίτοι βουλόμενον οἴκοι διατρίβειν, εἰς Ἡράκλειαν ἐλθεῖν μετὰ τῆς στρατιᾶς. εἰ μὲν D οὖν αὐτῷ πειθόμενος εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανέλθοι, κάλλιστ' ἂν ἔχοι· παύσαιτο γὰρ ἂν καὶ αὐτὸς τὴν στρατιὰν ἀνονήτοις πόνοις κατατείνων· εἰ δ' ἑτέρως ἔγνωκε, πλέον μὲν οὐδὲν ἐρεῖν, αὐτὸν δὲ εἰδέναι ὅτῳ ἔγνωκεν ἀντικαθίστασθαι. τὸν αὐτὸν γὰρ εἶναι, ὃν πάλαι οἶδε. βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ τὰ γράμματα ἀνέγνω, τὸν ἄρχοντα Ἀπρίων, ὃς παρ' αὐτῷ ἦν, τῆς πόλεως προσχωρησάσης, ἔπεμπε πρὸς αὐτὸν, τοιαῦτα ἀντεπιστείλας· „ἀνέγνων σου τὰ γράμματα, παρακοιμώμενε, καὶ

cum ideo factum arbitrarentur, quia defuisset, qui eius incrementa impediret, magnum ducem exercitui de integro praeficiunt, eique belli rationes committunt. Is nil cunctatus cum totis copiis Heracleam contendit. Audiens autem, imperatorem esse Chariopoli, quae se nuper illi tradidisset, Longino quodam e carcere, quo, ut Cantacuzeno amicus, coniectus fuerat, educto multisque promissis erecto, si posset illi vitam adimere, honesti praetextus gratia litteras quoque eidem ad eundem perferendas dedit: earum haec erat sententia. Se alias, cum in illum Didymotichi degentem moveret, collocutionem cum eo pepegisse, quam quia tempus negaret, domum revertisse. Ipsum interea, opportunitate arrepta, urbes imperatori Ioanni subiectas armis per nefas invasisse. Unde quamquam ceteroqui manere domi voluerit, cum agmine militari Heracleam proficisci debuisse. Quamobrem si sibi obsecutus domum redeat, rectissime facturum, et se quoque cessaturum milites suos inutilibus delassare laboribus. Si aliter censeat, nihil se dicturum amplius: ipsum satis scire, cui se statuat opponere: eundem enim esse, quem pridem expertus fuerit. Imperator, lecta epistola, praefectum Apriorum, qui forte, urbe iam dedita, aderat, ad illum mittit cum

A.C. 1344 τὴν μὲν ἐγκειμένην μεγαλαυχίαν καὶ τὸν τῦφον θαυμάζειν P. 620 μάλιστα ἐπῆλθε· πάνυ γὰρ ἀνάρμοστα τῇ ἡλικίᾳ πράττεις. δέον γὰρ διὰ τὸ γῆρας τοῦ τολμήματος καὶ τῆς εἰς τὰς μάχας εὐψυχίας ὑφιέναι, σὺ δ' ἐν ἥβῃ μὲν ἦσθα δειλότερος λαγὼ, νυνὶ δ' ἐν βαθεῖ γήρᾳ συῶν οὐδαμῶς ἀμβλυτέραν ἔχεις τὴν ὁρμήν. εἰ μὴ τοῦτο φαίης, ὡς νέος στρατιώτης ὢν, ὥσπερ εἰκὸς, ἐκτήσω καὶ νέον τῦφον. τῆς ἀληθείας δέ σε καὶ πάνυ ἐπαινῶ. ἀεὶ γὰρ εἰωθὼς παρὰ τὸν βίον καταψεύδεσθαι καὶ αὐτοψεῦδος ὢν, νῦν με μάλιστα εἰδέναι σε εἰπὼν, πάνυ μάλιστα ἐφθέγξω τἀληθές. οἶδα γὰρ σαφῶς, ἐξ οἵας τύχης ἀνειλόμην, καὶ ὡς ἠξίωσα μειζόνων, ἢ προσῆκε. βασιλέως δὲ διὰ τὴν προσοῦσαν μοχθηρίαν καὶ B τῶν τρόπων τὴν φαυλότητα δεσμωτηρίῳ κατακλείσαντος πρὸς ὀργὴν, αὐτὸς ἐξήγαγον παραιτησάμενος καὶ πρὸς τὴν προτέραν τύχην ἐπανήγαγον. καὶ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ὕστερον βουλομένου τοῦ βασιλέως τῆς πονηρίας κολάζεσθαι ἀξίως, αὐτὸς παρῃτούμην διαλύων τὴν ὀργὴν καὶ πολλῶν καὶ μεγάλων ἠξίουν ἀγαθῶν. καὶ πολλάκις καὶ βασιλέως περιόντος, καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν προσκεκρουκότος, ὧν οὐδὲ σὲ οἴομαι ἐπιλελῆσθαι, οὐδένα τῶν προσκρούσεων λόγον ἐποιούμην, οἷόν τινι ζώῳ τῶν ἀχθοφόρων, πρὸς μὲν τὸ ἀχθοφορεῖν κεχρημένος μόνον, τῶν δ' ἄλλων εἴ τι πρόσ- C εστι δυστροπίας ἀμελῶν. ὅτι δὲ εἰς τοσοῦτον ἔμελλες ἀτο-

5. οὐδενὸς τῶν ἐν ἡλικίᾳ δοκεῖς P. pro συῶν οὐδαμῶς.

litteris huiusmodi: Legi quae scripsisti, praefecte cubiculi, et elucentem ex iis ostentationem atque arrogantiam tuam magnopere admiratus sum: valde enim aetatem tuam dedecoras. Nam, ut senex, de audacia pugnandi et spiritibus debebas remittere. Tu vero iuvenis timidior lepore, nunc aevi maturus velut aper furentes ac violentos habes impetus. Nisi hoc dicas, te iuvenem militem etiam iuvenili, ut conveniebat, fastu et confidentia fuisse. Macte virtute ob veritatem. Etenim cum tota vita mentiri consueveris et sis concretus ex mendacio, nunc, cum dixisti me nosse qui tu sis, veritatem tam clare elocutus es, ut nihil supra. Scio enim optime, ex quali te conditione extulerim, et quod maiora multo, quam decuit, in te merita contulerim. Cum vero imperator ob nequitiam tuam et mores vitiosos in carcerem te iratus conclusisset, ego te venia impetrata exemi et in pristina fortuna collocavi: nec semel postea, sed frequenter, cum ille debita sceleribus tuis supplicia irrogare vellet, ego illa, eius ira mitigata, a capite tuo averti teque compluribus nec vulgaribus ornamentis auxi. Et cum me toties offenderes, imperatore vivo atque mortuo, (quod nec te oblitum puto,) omnes offensiones flocci pendi, et sicut animali dossuario ad onera tantum portanda te usus, in reliquis, si quid perversitatis adhibe-

πίας ἐκπεσεῖσθαι, τοῦτο μόνον σαφῶς οὐκ ᾔδειν. ᾤμην γάρ A.C. 1344
σε οὐδὲ σαρκῶν φείσεσθαι, καιροῦ καλοῦντος, ὑπὲρ ἐμοῦ,
τὸ πλῆθος μεμνημένον καὶ τὸ μέγεθος τῶν εὐεργεσιῶν. σὺ
δ' ἀντὶ τούτων ἐχρήσω τοῖς ἐναντιωτάτοις, καὶ μοχθηροὺς
ἀνθρώπους καὶ τὰς γνώμας διεστραμμένους ἀπατηλοῖς καὶ
περιέργοις λόγοις ὑπελθὼν καὶ ταῖς τῶν μεγίστων ἐπαγγε- V. 497
λίαις ἐξαπατήσας, τουτονὶ τὸν πόλεμον οὐδὲν ἧττον κοινῇ
κατὰ Ῥωμαίων, ἢ κατ' ἐμοῦ κεκίνηκας· οὓς ἀξιώτατα ἠμεί-
ψω τῆς τε ἐκείνων ἀβελτηρίας καὶ τῆς σοὶ προσούσης πρὸς
τοὺς φίλους ἀπιστίας ζόφον πάντων καταψηφισάμενος, ὥσ- D
περ ἦσαν ἄξιοι. σὲ μὲν οὖν, ὥσπερ ἔφης, πάντων μάλιστα
ἐγὼ γινώσκω· σὺ δ' ἐμὲ πάνυ μοι δοκεῖς ἠγνοηκέναι. εἰ
γὰρ ὅστις ᾔδεις ἐγὼ, οὐκ ἂν οὕτως ἠγνωμόνεις· ἐπεὶ δὲ
μετὰ τῶν ἄλλων καὶ οἴκαδε παραινεῖς ἐπανελθεῖν, δοκῶ
μοι διὰ τὴν ἀρχαίαν φιλίαν σοὶ πεισθήσεσθαι καὶ μὴ πρὶν
παύσεσθαι πρὶν ἐντὸς γενέσθαι τῆς οἰκίας. Ῥωμαίων δὲ ὄντι
βασιλεῖ κελεύσματι θεοῦ οὐδεμία μᾶλλον ἑτέρα, ἢ ἡ Ῥω-
μαίων ἡγεμονία οἰκία πρεπωδεστέρα, ἣν εἰσελθεῖν πᾶσαν
ἐπιδείξομαι σπουδὴν, ᾗ αὐτὸς τῶν φίλων ὢν παραινεῖς.
πολλὰ δὲ μεταμεληθεὶς, ὅτι σε ὄντα γέροντα παρεσκεύακα P. 621
τοσοῦτον πόνον ὑπομεῖναι καὶ πρὸς Ἡράκλειαν ἐλθεῖν, ἔ-
γνων δεῖν σε τῶν πόνων ἀναπαύειν, καὶ εἰς τετάρτην ἡμέ-
ραν αὐτὸς ἀφίξομαι πρὸς σὲ, καὶ εἴ σοι βέλτιον δοκεῖ δια-

res, non curavi. Te autem adeo insigniter improbum futurum, hoc solum explorare non scivi. Existimabam enim, si occasio data foret, recordantem beneficiorum tam multorum magnorumque, ne corpori quidem tuo mea causa parsurum. At tu omnimodis contrariam instititisti viam, et hominibus pravis ac perniciosis sermonibus fraudulentis et callide meditatis obrependo et pollicitationibus eos maximis circumducendo, hoc bellum non minus in commune Romanorum, quam in meum unius exitium induxisti: quos, ut eorum vecordia et tua in amicos infidelitate dignissimum fuit, tenebris nimirum, quas merebantur, damnatis omnibus remuneratus es. Te igitur novi, ut ais, et ita quidem novi, ut nemo melius. Tu contra parum me videris nosse. Si enim scires, qui ego sim, non adeo te mihi iniquum praeberes. Et quoniam inter alia etiam hortaris, ut domum revertar, propter veterem amicitiam tibi obtemperare certum est nec prius quiescere, quam intra domum sim. Qui autem divino iusso Romanorum est imperator, eum nulla domus magis, quam Romanorum imperium, decet: quam ut ingrediar, sicut amicus tu bene mones, toto pectore contendam: captusque multa poenitudine, quod te effractum senio tam laboriose feci Heracleam petere, levandum te laboribus censeo, et die abhinc quarto ipse ad te veniam. Tum, si tibi placuerit post longiusculam quietem me-

A. C. 1344 γωνίσασθαι πολλῆς ἀναπαύλης ἀπολαύσαντι, οὐδὲ ταύτην σοι τὴν χάριν ἀποκνήσω καταθεῖναι." τοιαῦτα μὲν ἀντέγραφε καὶ βασιλεύς· μετὰ δὲ τετάρτην ἐξ ἐκείνης ἦλθεν εἰς Ἡράκλειαν καὶ περιέμεινε πρὸ τῶν πυλῶν ἑστὼς ἐφ' ἱκανόν· ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντεπεξῄει, τὸ λοιπὸν ὁδεύσας τῆς ἡμέρας, ηὐλίσατο τὴν νύκτα παρὰ ποταμὸν προσαγορευόμενον Ἁλμυρὸν, μεταξὺ Σηλυβρίας καὶ Ἡρακλείας. εἰς τὴν ὑστεραίαν δὲ ἐστρατοπέδευσαν παρὰ τὸ Δαφνίδιον λεγόμενον, ἔνθα
B βασιλεὺς μὲν ἔμεινε παρὰ τὸ στρατόπεδον ἅμα ὀλίγοις τῶν Ῥωμαίων· ἡ λοιπὴ δὲ στρατιὰ μετὰ τῆς Περσικῆς τὰ περὶ Βυζάντιον κατέδραμον πάντα ἄχρι Προποντίδος καὶ ἐκάκωσαν ἐς τὰ μάλιστα. ἀπέκτεινάν τε γὰρ οἱ βάρβαροι πλείστους καὶ ἠνδραποδίσαντο, φεύγοντές τε πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ πλείους ἐμπίπτοντες ἐν τοῖς λέμβοις, ἢ ὅσους φέρειν ἦσαν δυνατοὶ, ἄλλως τε καὶ ὑπὸ τοῦ θορύβου ἀτακτοῦντες, ἀπεπνίγοντο ἀνατρεπόμενοι. καὶ παντοῖος ἦν ὁ ὄλεθρος κατὰ τὴν ἔφοδον ἐκείνην· βοσκημάτων τε γὰρ ἤλασαν πλῆθος οὐκ ὀλίγον καὶ ἀνθρώπους αἰχμαλώτους τὸ βαρβαρικὸν,
C καὶ τὰς πλείστας τῶν κωμῶν ἐνέπρησαν. αἰτία δὲ μάλιστα τῆς τοσαύτης φθορᾶς ἐγένετο ὁ μέγας δούξ. πολλὰ γὰρ μεγαλαυχήσας καὶ φυσήσας ὅτε ἐξήλαυνε Βυζαντίου, καὶ θαῤῥεῖν κελεύσας, ὡς οὐδεὶς ἀντιστήσεται τῶν πολεμίων, ἀλλὰ πάντας ἄρδην ἐπιφανεὶς διαφθερεῖ, ἐπεὶ ἐναντίως, ἢ αὐτὸς ἐπηγγέλλετο, ἀπέβαινε, καὶ τειχήρης κατὰ τὴν Ἡράκλειαν

7. Σηλυμβρίας P.

cum confligere, neque hanc tibi gratiam tardabo praestare. Haec rescripsit, et quarta luce Heracleae ante portas constitit ibique diu hostem exspectavit. Nemine ad pugnam prodeunte, reliquum diei in itinere ponens, nocte ad fluvium Halmyrum, Selybriam inter et Heracleam, consedit. Postridie in loco Daphnidium appellato tetendit, ubi ipse cum paucis Romanis se castris continuit: reliquus exercitus ex Persis auxiliaribus loca omnia Byzantio finitima usque ad Propontidem cum extremis cladibus incursavit. Occiderunt enim et captivos rapuerunt illi barbari mortales quam plurimos: pecoris quoque vim ingentem abegerunt: et vicos magno numero exusserunt. Qui ad mare fugiebant, cum in lembos insilirent plures, quam ferri poterant, ad haec etiam prae tumultu ac trepidatione ordinem nullum tenerent, illis eversis summergebantur: licebatque ea incursione adspicere variam saevissimae calamitatis imaginem. Huius tantae perditionis culpa penes magnum ducem fuit. Cum enim Byzantio egrediens superbia tumidus Thrasonica verba iactaret iuberetque confidere, nullum hostium se oppositurum, sed suo tantum conspectu omnes se ad unum perditurum,

ἐγένετο, καίτοι δυνάμενος τὴν προσήκουσαν περὶ τὴν χώ- A. C. 1344
ραν πρόνοιαν ποιεῖσθαι τὴν ἔφοδον ἀπαγγέλλων, ὁ δ' οὐδὲν
ἐποίει τῶν δεόντων, ὥσπερ δεδοικὼς μὴ τῶν πολεμίων ἥτ-
των γεγονέναι ὑποπτεύοιτο· καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ἄνοιαν D
πολλοῖς αἴτιος ἐγένετο μεγάλων συμφορῶν. ἐκεῖνος δὲ τὴν
μὲν εἰς Βυζάντιον αὐτοῦ ἐπάνοδον νομίζων ἀναγκαίαν εἶναι,
ὑποπτεύων δὲ τὴν ἤπειρον, ὡς μεστὴν κινδύνων διὰ τὸ ἐπι-
κρατεῖν τοὺς πολεμίους, διὰ τῆς θαλάσσης ἀνέστρεφε τριή-
ρει, τὴν στρατιὰν ἐκεῖ καταλιπών. καὶ αἰσχίστη ἔδοξεν ἡ
ἀναχώρησις καὶ ἀποδέουσα πολλῷ τῶν ἀπειλῶν. βασιλεὺς
δὲ ὀκτὼ ἡμέρας περὶ τὸ Βυζάντιον διατρίψας καὶ κακώσας
ἐς τὰ μάλιστα, ἀνέστρεφεν εἰς Θρᾴκην, καὶ πᾶσαι πόλεις
αὐτίκα προσεχώρουν, τὴν ἐκ Βυζαντίου βοήθειαν ἀπογινώ- V. 498
σκουσαι, πλὴν Αἴνου καὶ Ἐξαμιλίου καὶ Καλλίου πόλεως.
τοὺς ἐν ἁπάσαις δὲ ἄρχοντας συναγαγὼν, οἳ παρὰ βασιλίδος P. 622
ἦσαν ἐπιτετραμμένοι τὰς ἀρχὰς, καὶ πολλὴν περὶ αὐτοὺς
ἐπιείκειαν καὶ ἡμερότητα ἐπιδειξάμενος, κελεύσας τε μηδενὸς
ἀποστερηθῆναι τῶν ἐνόντων, ἐνίοις δὲ καὶ ἀναλώματα καὶ
ἵππους παρασχόμενος ὅσοι μὴ εὐπόρουν, εἰς Βυζάντιον ἀπέ-
πεμπε, περὶ τῆς εἰρήνης αὖθις οὐ βασιλίδος μόνον, ἀλλὰ
καὶ πατριάρχου καὶ τῶν ἄλλων δεόμενος ἀρχόντων, τἀναντι-
ώτατα τοῖς ἐκεῖσε ἄρχουσι διὰ σπουδῆς πολλῆς τιθέμενος ποι-
εῖν. ἐκείνων γὰρ οὐ μόνον τοὺς φανερῶς τἀκείνου ᾑρημέ-
νους, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἦθος ὑποφαίνοι πρὸς τὰ πραττόμενα

21. τῶν om. P.

postquam secus evenit, quam promiserat, et Heracleae muris se texit, (quamvis posset convenienter regioni providere et hostilem adventum denuntiare,) nihilque ex officio suo fecit, (utpote timens, ne hostibus inferior videretur,) et per eam amentiam plurimos reddidit miserrimos. Cum iudicaret autem, reversionem suam Byzantium esse necessariam, et continentem ut infestissimam propter hostes metueret, copiis ibi relictis, per mare triremi rediit: visaque reditio turpissima et minarum illarum terroribus longe dissimilis. Imperator octo diebus prope Byzantium consumptis et detrimentis immanibus illatis, in Thraciam regressus, continuo omnes urbes, auxiliis e Byzantio desperatis, praeter Aenum et Hexamilium et Calliopolim se subiicientes accepit. Convocatis porro omnium praefectis ab Augusta institutis, multaque lenitate ac mansuetudine exceptis, mandatoque ne quam rerum suarum iacturam paterentur, quibusdam item tenuioribus viatico et equis suppeditatis, Byzantium eos dimisit, etiam tum pacem rogans non imperatricem solum, sed et patriarcham et archontas alios, ex diametro diversa ab illis facere maximopere enitens. Nam cum illi non modo eos, qui aperte Cantacuzeno faverent, sed si quis vel affectum tantummodo ob illa,

A.C. 1344 ἀγανακτοῦντος, πικρῶς καὶ ἀπανθρώπως κολαζόντων, οὗτος τοῖς συλλαμβανομένοις ἐκ τῶν προσκειμένων βασιλίδι παρείχετο καὶ δῶρα, καὶ πρὸς ὕβρεις αἰσχρὰς καὶ ἀνελευθέρους B οὐ μόνον ἐκείνων τετραμμένων, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἐκκαλουμένων, οὗτος πᾶσαν αὐστηρίαν ἐπεδείκνυτο, εἴ τις πατριάρχῃ ἢ μεγάλῳ δουκὶ ἢ ἑτέρῳ τῶν ἀρχόντων ὕβριν ἐπενέγκοι. βασιλίδα γὰρ ἀεὶ καὶ βασιλέα τὸν υἱὸν διὰ πάσης ἦγον εὐφημίας, αὐτοῦ κελεύοντος, ὥσπερ ἂν εἰ μὴ πρὸς ἐκείνους ἐπολέμουν, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνους ἦσαν τεταγμένοι.

C οη'. Βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ τὰς κατὰ τὴν κάτω Θρᾴκην πόλεις πλὴν ὀλίγων ὑπεποιήσατο ἁπάσας, ἐπὶ τὴν Ἀδριανοῦ ἐχώρει, καὶ Βιζύην καὶ τὰς μέχρι Πόντου καὶ ἑκάκου κατατρέχων καὶ ληϊζόμενος μὴ προσχωρούσας. προσπέμπων D δὲ καὶ κρύφα διελέγετο τοῖς οὖσι φίλοις, ἐν τῇ Ἀδριανοῦ δὲ πρότερόν τε ἦσαν οὐκ ὀλίγοι, καὶ τότε ἐπεγένοντο ὁρῶντες ἤδη τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν πρὸς ἐκεῖνον ἀποκλίνασαν, οἳ καὶ πέμψαντες ἐκάλουν, ὡς δυνάμενοι, εἰ μόνον ὀφθείη, μιᾶς τῶν πυλῶν κρατήσαντες εἰσάγειν εἰς τὴν πόλιν. βασιλεὺς δὲ αὐτοὺς τῆς προθυμίας ἐπαινέσας καὶ τῆς εὐνοίας τῆς περὶ αὐτὸν, ἐκέλευε μὴ πρότερον ἐπιχειρεῖν, πρὶν ἐκεῖνον ἴδωσι τοῖς τείχεσιν ἐφεστηκότα. ἐδεδίει γὰρ, μὴ κατάφωροι γεγενημένοι, σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὴν πρᾶξιν ἀπολέσωσιν.

10. κάτω om. M.

quae fiebant, dolentis subostendisset, indignantes atrociter illum et inhumaniter punirent: hic captis qui ab imperatrice starent etiam dona largiebatur. Cumque illi ad foeda et illiberalia convitia et ipsi converterentur, et alios omnes incitarent: hunc, si quis aut in patriarcham aut in magnum ducem aut alium de archontibus contumeliosius quippiam dixisset, severissimum experiebatur. Imperatricem quoque et eius filium imperatorem, ipso iubente, semper honorificentissime appellabant, veluti si non contra illos, sed pro illis in eorum exercitu militarent.

78. Imperator, Thraciae urbibus praeter paucas sub ditionem redactis, versus Adrianopolim et Bizyam quaeque ad Pontum pertinent profectus, quotquot se dedere nollent praedabundus incursabat. Praemissis vero occulte internuntiis, cum amicis negotium suum agebat, quorum et antea Adrianopoli non pauci erant, et tum, quod imperium Romanum ad illum inclinare animadvertebant, plures exstiterunt. Quinimmo accersebant eum, ut qui possent, si modo appareret, una portarum occupata et aperta, illum in civitatem introducere. Imperator, praedicata eorum propensa voluntate actisque gratiis, hortatur, ne quid prius inceptent, quam ipsum ad moenia conspiciant. Formidabat namque, ne deprehensi seque negotiumque perderent: et simul de die convenit, quo et ipse ades-

ἅμα δὲ καὶ ἡμέραν συνετίθετο, ἐν ᾗ αὐτόν τε παρεῖναι ἔδει, καὶ A.C. 1344
τοὺς πράττοντας τὴν ἅλωσιν πρὸς τὸ ἔργον εἶναι παρεσκευασμένους. ἐκεῖνοι δὲ πρὶν βασιλέα ἥκειν, κατὰ συστήματα πε- P. 623
ριιόντες, ἐπεί τισιν αὐτῶν συνέβη Βράνῳ περιτυχεῖν, ὃς τὴν φυλακὴν τῆς πόλεως εὐθὺς ἐξαρχῆς διὰ τῶν ἀρίστων τὴν φθορὰν παρὰ βασιλίδος ἐπιστεύθη. ἐκεῖνος γὰρ τῆς στάσεως ἦρξε τὸν δῆμον τοῖς ἀρίστοις ἐπαγαγών. τοῦτον οὖν ἰδόντες παριόντα καὶ κατασχεῖν μὴ δυνηθέντες τὴν ὁρμὴν, (ἄκρατον γὰρ ἐκείνῳ τὴν ὀργὴν ἐφύλαττον διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς γεγενημένην ὕβριν καὶ φθορὰν,) ἀμελήσαντες τῶν βασιλέως παραινέσεων ἐπέθεντο, ἤδη δὲ τῆς προδοσίας φανερᾶς γεγενημένης, καὶ οἱ λοιποὶ προσεβοήθουν δείσαντες τὸν κίνδυνον. πολλοὶ δὲ ὄντες B
ἅμα καὶ τοῦ δήμου ἐνδιδόντος, (ἐπιέζοντο γὰρ ὑπὸ τοῦ πολέμου V. 499
κραταιῶς,) περιεγένοντο τῶν πολεμίων, καὶ τοὺς μὲν συνελάμβανον αὐτῶν, οἱ δὲ ἦσαν ἀφανεῖς ἄσμενοι τὸν κίνδυνον διαφυγόντες. Ἀπόκαυκος δὲ Μανουὴλ ὁ τοῦ μεγάλου δουκὸς υἱὸς, τῆς πόλεως ἔχων τὴν ἀρχὴν, ὡς ἑώρα τοὺς τὰ βασιλέως πράττοντας περιγενομένους ἐκλιπὼν τὴν πόλιν, ἦλθεν εἰς Βουκέλου φρούριόν τι οὐ μακρὰν ἐκείνης ᾠκισμένον. ὁ Βράνος δὲ συλληφθεὶς τά τε κλεῖθρα παρείχετο τῆς πόλεως, καὶ ἐδεῖτο μὴ ἀποθανεῖν. οἱ δὲ, ὡς ἤδη καθαρῶς τῆς πόλεως ἦσαν ἐγκρατεῖς, ἐτράποντο ἐφ' ἁρπαγὴν, καὶ τήν τε C
Βράνου καὶ τὰς ἄλλων διήρπαζον οἰκίας. ἔπειτα καὶ πρὸς πότους καὶ φιλοτησίας διὰ τὴν νίκην ἑαυτοὺς ἐξέδωκαν. οἱ

set, et qui de urbe capienda secum agebant, ad opus aggrediendum parati essent. Verumenimvero, antequam imperator adveniret, illi turmatim obambulantes, postquam eorum quidam in Branum forte inciderunt, cui urbis custodia statim ab initio propter optimates trucidatos ab imperatrice credita fuerat, is enim seditionis princeps plebem in eos concitaverat. Cum igitur accedentem adspicerent, et impetum cohibere non possent, (etenim ob iniurias et caedes factitatas cane et angue peius illum oderant,) neglecta hortatione imperatoris in hominem invadunt. Proditione iam manifesta, reliqui item timore periculi iungunt operas. Cum frequentes essent, et plebs conniveret, quod bello premebatur, hostibus praevalentes, alios comprehendunt, alii fuga clandestina libentes se periculo subduxerant. Manuel Apocauchus, magni ducis filius, urbis praefectus, ut imperatoris fautores victoriam consecutos vidit, urbe relicta, in castellum non procul situm, nomine Bucellum, confugit. Branus captivus claves urbis porrigere, ac supplicare, ne occideretur. Illi civitatis iam sine controversia compotes ad direptionem converti, et cum Brani, tum aliorum domos expilare. Deinde ob adeptam victoriam compotare et poculis inter se invitare. Victi ebrios et

A.C. 1344 νενικημένοι δὲ μεθύοντας καὶ παραφερομένους αὐτοὺς ὁρῶντες, ἀναθαρσήσαντες καὶ ἐπιθέμενοι ἀόπλοις καὶ μεθύουσιν, ἐκράτησάν τε ῥᾷστα καὶ ἀπέκτειναν αὐτῶν πολλούς· ἐνίους δὲ ἐξήλασαν τῆς πόλεως, τοὺς δὲ λοιποὺς ἤγαγον εἰς δεσμωτήρια ὑπὸ κλοιοῖς· καὶ ἡ πόλις αὖθις ὑπὸ Βράνῳ ἦν καὶ τοῖς πράττουσι τὰ βασιλίδος. καὶ Ἀπόκαυκον τὸν σφῶν ἄρχοντα πέμψαντες ἤγαγον ἐκ Βουκέλου. βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ ἐπύθετο τὰ γεγενημένα, οὐ μετρίως ἤχθετο, οὐ μόνον τῆς
D πόλεως ἀποτυχὼν, ἀλλὰ καὶ τῶν φίλων ἀπολλυμένων ἐκ τῆς ἀβουλίας. Ἀπόκαυκος δὲ Μανουὴλ ὁ τοῦ μεγάλου δουκὸς υἱὸς πρὸς βασιλέα κρύφα πέμψας, πρῶτον μὲν ἔφασκε καὶ αὐτὸν ἀκούοντα παρά τε τῶν ἄλλων καὶ τοῦ πατρὸς, αὐτοῦ πολλὰ καὶ δεινὰ κατηγορούντων, πείθεσθαι καὶ αὐτὸν καὶ νομίζειν ἐκείνους ἀληθεύειν· χρόνῳ δὲ πρότερον πολλῷ ἀκριβῶς τῶν γινομένων τὰς αἰτίας ἐξετάζοντα, τοῦτον μὲν ἀδίκως πολεμούμενον εὑρίσκειν, ἐκείνους δὲ τὰ ἔσχατα ἀδικοῦντας οὐκ αὐτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ σύμπαντας Ῥωμαίους οὕτως ἐξανδραποδιζομένους καὶ ἀπολλυμένους ἄρδην διὰ τὴν ἐκείνων φιλαρχίαν καὶ ἀγνωμοσύνην. ὅθεν καὶ ἀγανακτεῖν οὐκ ἀνεκτῶς πρὸς τῶν πραττομένων τὴν ἀτοπίαν.
P. 624 ἐλπίζοντα δέ τινα ταχέως λύσιν τῶν κακῶν γενήσεσθαι, φέρειν τὴν μετ' ἐκείνων διατριβήν. νυνὶ δὲ ἐκείνων μὲν ὁρῶντα τὴν ἀπόνοιαν, καὶ ὡς οὐδὲ τῶν κακῶν ἤδη περιστάντων τὰ δέοντα περί τε σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἔγνωσαν βουλεύ-

21. ἐλπίζων P.

gressu vacillantes cum intuerentur, redeunte virtute in praecordia, armis eos adorti facillime vincunt: multos orco demittunt: quosdam urbe pellunt: reliquos in carcerem collariis iniectis contrudunt: rursumque Brano et Augustae studiosis urbem obtinentibus. Apocauchus praefectus Bucello reducitur. Haec ut accepit imperator, non solum propter frustrationem civitatis, sed etiam propter amicos ipsorummet stultitia perditos summopere doluit. Ad quem Manuel Apocauchus misit, qui ei suis verbis diceret, se quoque tum patrem ipsum, tum alios multum et graviter illum accusantes audientem credidisse ac vera illos loqui putavisse. Ceterum iampridem causis rerum accurate discussis, invenisse ipsum nulla sua culpa bello lacessi, illos autem longe iniquissimos ob amorem dominandi et improbitatem suam non ipsum modo, sed Romanos omnes in servitutem et extremum exitium conari praecipitare. Ex quo tam nefario eorum conatu sibi stomachum moveri vehementissime. Quia vero confidisset, cito malis finem futurum, in eorum sodalitio perseverasse. Nunc quia eorum vecordiam perspiciat, qui neque malis iam supra caput adstantibus sibi aliisque consulendum statuerint,

εσθαι, ἀλλ' ἀπωθοῦνται τὴν εἰρήνην, μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ πα- A. C. 1344 ρακαλούμενοι τοῦ τοσαῦτα καὶ πρότερον καὶ μέχρι νῦν ἀδικουμένου, καὶ τῶν εἰς αὐτὸν τοσούτων καὶ τηλικούτων δεινῶν γεγενημένων παρεχομένου ἀμνηστίαν, τήν τε ἐκείνων βδελυξάμενον ἀγνωμοσύνην καὶ τὴν αὐτοῦ θαυμάσαντα μεγαλοψυχίαν καὶ καρτερίαν καὶ τὸ οὕτω τῆς κοινῆς ὠφελείας B ἕνεκα τὰ καθ' ἑαυτὸν προϊέσθαι ἑτοίμως, μὴ ἐκείνοις ἐπιπλέον δύνασθαι συνεῖναι, ἀλλὰ τὰ αὐτοῦ ᾑρῆσθαι μᾶλλον, καὶ ἐξ αὐτῆς τὰ αὐτοῦ πράττειν, καὶ προκινδυνεύειν αὐτοῦ μάλιστα βούλεσθαι καὶ τοῦ δικαίου. τοιαῦτα μὲν Ἀπόκαυκος ὁ τοῦ μεγάλου δουκὸς υἱὸς πρὸς βασιλέα κρύφα διελέγετο. βασιλεὺς δὲ ὁμοίως ἐπῄνει τε τῆς αἱρέσεως τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ χάριτας τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ὡμολόγει, καὶ ἀφορμὰς παρείχετο τοῦ πράττειν ὅ,τι δύναιτο ὑπὲρ αὐτοῦ προθύμως. μετ' οὐ πολλὰς δὲ ἡμέρας ἀποστάντα πρὸς αὐτὸν, ἐπεὶ μὴ καὶ τὴν πόλιν ἠδύνατο προσάγειν, τοὺς συναιρομένους οὐκ ἔχων πρὸς τὸ ἔργον, (πρότερον γὰρ ὀλίγῳ ἅπαντες οἱ βασιλέως φίλοι ὑπ' ἀνοίας διεφθάρησαν,) ἀσμένως τε C ἐδέξατο ὁ βασιλεὺς, καὶ τιμῆς ἠξίωσε καὶ εὐμενείας πλείστης. μετὰ τοῦτο δὲ ἐπεὶ ἡ Ἀδριανοῦ ἀνεπιχείρητος ἐδόκει, Βιζύῃ ἐπεστράτευσεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐπόρθει τὴν χώραν· πρεσβείαν δὲ ἔπεμπε πρὸς τὴν πόλιν, παραινῶν αὐτῷ παραδιδόναι καὶ μὴ κενῆς ἐλπίδος ἕνεκα τοσαύτην ζημίαν ὑπομένειν, δια- V. 500 φθειρομένων τῶν ἀγρῶν· μετὰ γὰρ τῶν κακῶν τὴν ἐπιφορὰν παραδώσουσιν ἀνάγκῃ πιεσθέντες. Βιζύϊοι δὲ οὔτε

sed pacem repudient, ab eo potissimum invitati, qui tam multas et graves iniurias hucusque sibi impositas perpetua oblivione deleturum promittat, et eorum scelus exsecratum et eius excelsum animum ac tolerantiam admiratum, et quod boni communis gratia res suas adeo non invito proiiciat, non posse de cetero imperatrici favere, sed eius partes amplexum potius ab hac ipsa hora illi opera inserviturum proque illo et iustitia nullum discrimen recusaturum. Haec ille clanculum. Cui imperator et de mutato consilio laudem impertivit, et de animo erga se tam egregio gratias egit, et quod posset pro se impigre faciendi occasionem praestitit. Diebus aliquot intermissis, cum ad eum transiret, simul autem urbem tradere nequiret, quod administris huius operis careret, (nuper siquidem omnes imperatoris amici per insipientiam interierant,) libenter illum accepit summoque honore et gratia dignatus est. Deinde quoniam Adrianopolis invadenda non videbatur, Bizyam movit agrumque vastavit. Legatione porro ad cives missa, hortatus est eos, uti sese dederent, neve propter inanem spem tanta agris detrimenta inferri sustinerent: eo enim compulsum iri, ut etiam post

A.C. 1344 ἐπηγγέλλοντο σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν παραδιδόναι, οὔτε πρὸς τὴν εἰωθυῖαν ἀναισχυντίαν ἐτράποντο καὶ τὰς ὕβρεις, D ἀλλ' εὐφήμως καὶ σωφρόνως ἀπείπαντο τὴν πρεσβείαν. νομίσας δὲ ὁ βασιλεὺς ἀρχὴν προσχωρήσεως εἶναι τὴν εὐγνωμοσύνην, (συνεώρα γὰρ ὑπενδιδόντας πρὸς τὰς συνεχεῖς ἐφόδους καὶ τὴν κάκωσιν,) ἔγνω δεῖν τὴν στρατιὰν ἀπάγειν τὴν ταχίστην, ἵνα μήτε ἡ χώρα διαφθείροιτο μέλλουσα γίνεσθαι μετ' ὀλίγον ὑπ' αὐτὸν, αὐτοί τε τυχόντες ἀδείας τὰ δέοντα βουλεύσαιντο περὶ σφῶν, καὶ ἀνέστρεφεν εἰς Ἄπρων.

P. 625 οθ'. Ἔνθα διατρίβοντι Ἀμζᾶς τις ὄνομα προσελθὼν, B ἐμήνυεν, ὡς ἅμα τινὶ ἑτέρῳ Σκαράνῳ προσαγορευομένῳ ὀλίγῳ πρότερον ἐκ Βυζαντίου προσέλθοιεν φυγάδες. αὐτὸν μὲν οὖν ἀδόλως προσελθεῖν καὶ ἀπανούργως, Σκαράνον δὲ οὐχ ὁμοίως, ἀλλὰ πολλαῖς ὑποσχέσεσι καὶ δωρεαῖς παρὰ μεγάλου δουκὸς πεισθέντα, εἰ αὐτὸν ἀνέλοι. νομίσαντα δὲ Σκαράνον ξυλλήψεσθαι αὐτῷ διὰ τοῦ γένους τὴν πρὸς τὰς σφαγὰς καὶ τοὺς φόνους ἑτοιμότητα, (ἐκ Περσῶν γὰρ Ἀμζᾶς τὸ γένος ἦν,) ἐκκαλύψαι τὸ ἀπόῤῥητον. τὸν δὲ ἡγησάμενον δεινὸν τὴν κατὰ βασιλέως συγκρύπτειν ἐπιβουλὴν, τόν τε ἄνθρωπον μηνύειν καὶ τὴν γνώμην. Σκαράνος μὲν οὖν αὐτίκα συνελαμβάνετο, κελεύσαντος βασιλέως· ἀγόμενον δὲ οἱ περὶ βασιλέα ὥρμηντο ἀνελεῖν, βασιλεὺς δὲ ἠπείλησεν, ἀπι-

9. Ἄπρον M.

vastationem se dederent. Bizyenses neque se urbem dedituros spondere, neque ad solennem impudentiam et contumelias confugere, sed legationem honeste modesteque reiicere. Ratus autem imperator, agnitionem beneficii principium deditionis fore, (observabat enim propter assiduitatem incursionum vexationumque paulatim eos de pertinacia remittere ac cedere,) exercitum quam celerrime removendum censuit, ut neque regio vastaretur paulo post in suam ditionem ventura, et ipsi securitatem adepti salubria sibi meditarentur, et Apros revertit.

79. Apris degentem Amzas quidam adiens, se cum quodam Scarano appellato paulo ante Byzantio profugisse nuntiat. Ac se quidem citra dolum et calliditatem advenire, Scaranum non item, sed multis pollicitationibus ac muneribus a magno duce illectum, si ipsum imperatorem occidisset. Eundem Scaranum sperantem ipsum sibi ad caedem intrepide obeundam propter generis communionem (erat enim Amzas quoque Persa) adiutorem fore, arcanum aperuisse. Se, quod insidias contra imperatorem intentatas habere tacitas periculosum iudicaret, hominem et machinationem eius indicare voluisse. Scaranus imperatoris iussu extemplo comprehenditur: qui cum duceretur, qui adstabant, ad eum trucidandum prosiliunt. Tum imperator interfectorem hostis sui loco habiturum mi-

στίας εἰς αὐτὸν τὸν φονεύσοντα κρινεῖν· ἀπόδειξις γὰρ ἂν A.C. 1344
εἴη τοῦ ἑαυτῷ τὴν πρᾶξιν συνειδέναι τὸ τοῦτον ἀνελεῖν, ἵνα C
διαφύγῃ τοὺς ἐλέγχους. οἱ μὲν οὖν οὕτως ἀνεχώρουν δεί-
σαντες τὴν ἀπειλὴν, Σκαράνος δὲ ὅμως ἐῤῥύετο τοῦ θανάτου.
παραστησάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς ἠρώτα εἰ εἴη ἀληθῆ, ὅσα
Ἀμζᾶς αὐτοῦ κατηγοροίη. ὁ δὲ συνωμολόγει, πολλαῖς ὑπο-
σχέσεσι καὶ δωρεαῖς ὑπὸ μεγάλου δουκὸς παραπεπεῖσθαι
πρὸς τὸ ἀνελεῖν αὐτὸν, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἥκειν· ἦν γὰρ γεν-
ναῖός τε τὴν ψυχὴν καὶ πολεμικὸς καὶ τὴν ῥώμην τοὺς ἄλ-
λους ὑπερέχων. τὸν μὲν οὖν ἐκέλευεν ὁ βασιλεὺς φυλάττε-
σθαι, ὡς ἐς τὴν ὑστεραίαν πλείω ποιησόμενος ἐξέτασιν περὶ
αὐτοῦ· νυκτὸς δὲ ἐκέλευε τῶν οἰκετῶν τοῖς πιστοτάτοις τοῦ D
στρατοπέδου ἐξαγαγόντας ἀπολύειν· Ἀμζᾶν δὲ φιλοτίμως
ἠμείψατο ὁ βασιλεὺς τῆς μηνύσεως τῆς ἐπιβουλῆς. παρα-
σκευαζομένῳ δὲ αὖθις Βιζύῃ ἐπιστρατεύειν ἐδόκει δεῖν
πρότερον πρεσβείαν ποιεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς, καὶ παρῄνει
ἑκουσίως προσχωρεῖν καὶ μὴ τὴν ἀνάγκην περιμένειν· τότε
γὰρ οὐκ αὐτοῖς, τῇ ἀνάγκῃ δὲ τὴν χάριν εἰδήσειν τῆς αὐ-
τῶν καταδουλώσεως. καὶ πρότερον γὰρ ἐπιστρατεύσας, ὅτι
σωφρόνως ἀπεκρίναντο, ταχέως ἀπεχώρησε, καιρὸν αὐτοῖς
παρέχων τοῦ τὰ δέοντα συμβουλεύσασθαι ὑπὲρ αὐτῶν· καὶ
νῦν εἰ προσχωροῖεν ἑκουσίως, οὐδεμίαν ὑποστήσεται κάκωσιν
ἡ χώρα. εἰ δ' ἀγνωμονοῖεν ἔτι, τὴν ἐπαγωγὴν αὐτῷ μὴ P. 626
προσλογίζεσθαι τῶν κακῶν. Βιζύϊοι δὲ ἐπεὶ ἐδέξαντο τὴν V. 501

natur, id enim argumento fore communicati cum eo consilii, et propterea miserum occidere, ne ab eo prodatur. Illi timore minarum hominem missum faciunt: ita Scaranus mortem effugit. Productum porro in medium imperator interrogavit, verane essent, quae Amzas detulisset. Reus promissis ac donis plurimis se ad ipsum occidendum a magno duce male impulsum confitetur, et huius ergo adventasse. Erat enim animo nobili ac militari et viribus robustissimis. Mandat eum custodiri imperator, ut diligentius postridie inquisiturus. Noctu interim ministris fidelissimis dat negotium, ut illum e castris eductum dimittant: Amzam ob insidias patefactas honorifice donat. Rursus Bizyam expeditione parata, visum incolas ante per legatos appellare: per quos hortatur, uti sponte se dedant, necessitatem ne operiantur: tum enim non ipsis, sed necessitati subactionis gratiam habiturum. Nam et prius cum sibi oppugnaturo bonis verbis respondissent, mox recessisse tempusque ad salutare consilium capiendum indulsisse: et nunc si se volentes dedant, agrum eorum nihil incommodi passurum. Si adhuc insipienter detrectaverint, ne suam postmodum, quam sensuri sint, calamitatem sibi adscribant. Bizyenses, auditis oratoribus, in coetum

A.C. 1344 πρεσβείαν, ἐκκλησίαν συναθροίσαντες ἐβουλεύοντο ὅ,τι δέοι πράττειν. καὶ ἐδόκει πᾶσι ψήφῳ κοινῇ προσχωρεῖν τῷ βασιλεῖ, ἀδίκως τε πολεμουμένῳ καὶ ἀπελαυνομένῳ τῶν Ῥωμαίων τῆς ἀρχῆς καὶ δυναμένῳ βλάπτειν· καὶ Παλαιολόγον Γεώργιον τὸν ἄρχοντα αὐτῶν ἐκέλευον, εἰ μὴ βούλοιτο σὺν αὐτοῖς προσιέναι βασιλεῖ, πᾶσαν ἔχοντα τὴν ἀποσκευὴν εἰς Βυζάντιον ἀποχωρεῖν. κἀκεῖνος αὐτοῖς πολλὴν ὁμολογήσας B τῆς εὐγνωμοσύνης χάριν, ἀπεχώρει μὴ βουλόμενος προσιέναι βασιλεῖ, συνείπετο δὲ καὶ ὁ μητροπολίτης δείσας πατριάρχην. Βιζύϊοι δὲ δύο τε τῶν ἀρίστων ἀπολεξάμενοι καὶ τοῦ δήμου καὶ τῆς ἐκκλησίας τοσούτους ἑτέρους, πρὸς βασιλέα πρέσβεις ἔπεμπον καὶ τὴν πόλιν παρεδίδουν· ἔφασαν δὲ καὶ αὐτοὶ πρότερον μὲν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἐξηπατημένοι, ἀγνωμοσύνην τε αὐτοῦ κατηγορεῖν καὶ ἐπιβουλὴν καὶ προδοσίαν ἐγκαλεῖν τῶν βασιλέως παίδων. ἐπεὶ δὲ τοῦ χρόνου τριβομένου, ἐκεῖνοι συκοφαντοῦντες ἀπεδείκνυντο καὶ τὰ μέγιστα ἠδικηκότες, αὐτὸς δὲ ἀδικούμενος καὶ ἐπιβουλευόμενος καὶ οὐδὲν ἐπιεικὲς ἀκούων, ἔπειτα καὶ τὴν κοινὴν ὁρῶντες πανωλεθρίαν, ᾗ ὀλίγου δεῖν Ῥωμαίους ἅπαντας διέφθειρεν, C ἀκούοντές τε καὶ αὐτὸν ἀεὶ δεόμενον περὶ εἰρήνης, ἐκείνους δὲ αἱρουμένους τὸν τοσούτων αἴτιον πόλεμον κακῶν, δεινὰ μὲν ἡγεῖσθαι τὰ πραττόμενα καὶ προθυμεῖσθαι, εἴ τις δύναμις ἐνῆν, λύσιν τινὰ ἐξευρίσκειν τῶν κακῶν. ἐπεὶ δ' αὐτοῖς τοῦτο οὐκ ἐν ἐφικτῷ, τοὺς μὲν ἄλλους ἅπαντας τῆς συμφο-

coeunt, quid agant, deliberant. Una est omnium et concors sententia ad imperatorem transeundum: qui praeter ius et fas armis appetitus et Romano imperio pulsus esset, quique adversariis suis nocere posset: Georgium Palaeologum praefectum, nisi sequatur, cum tota re familiari Byzantium remigrare iubent. Is imperatori se submittere nolens, humanitatem istam multa gratiarum actione prosecutus discedit, cui se metropolita patriarcham timens adiungit. Bizyenses duos de optimatibus, totidem de populo et ecclesiasticis, omnes numero sex deligunt, quos ad imperatorem mittunt, et urbem tradunt: fatenturque et ipsi, se prius a praefectis illum pro improbo et insidiatore et imperatoris filiorum proditore accusantibus delusos esse. At postquam tempore procedente illos calumniatores fuisse iniquissimos, ipsumque iniuriose et insidiose tractatum et maledictis confixum apparuisset, cumque vidissent communem pestem, qua Romani paene omnes interierint, et audissent ipsum pacem sine intermissione flagitare, illos contra bellum tot malorum causam paci praeferre, graviter tulisse paratosque ad remedium tantis aerumnis afferendum fuisse, si modo ullum invenire potuissent. Sed quoniam non ea esset ipsorum facultas, ali-

ρᾶς οἰκτείρειν, αὐτοὺς δὲ τὰ λυσιτελῆ βουλευομένους ἑαυ- A.C. 1344 τοῖς, ψήφισμα ποιήσασθαι προσχωρεῖν ἑκόντας καὶ τὴν πόλιν παραδιδόναι καὶ μὴ τῆς ἑτέρων ἀνοίας ἀποτίνειν αὐτοὺς δίκας. τοιαῦτα μὲν οἱ Βιζύϊοι ἐπρέσβευον. βασιλεὺς δὲ τῆς εὐβουλίας ἐπαινέσας, τοῖς τε πρέσβεσι δῶρα παρασχὼν, ἦλθε πρὸς τὴν πόλιν, ἑπομένους ἔχων καὶ τοὺς πρέσβεις, καὶ ὁ δῆμος ἅπας μετὰ τῶν ἀρίστων ἐξῆλθεν ὑπαν- D τήσων. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐγγὺς πυλῶν, πρῶτα μὲν ἐκέλευεν Ἄνναν τὴν βασιλίδα εὐφημεῖν, καὶ μετ' ἐκείνην βασιλέα τὸν υἱὸν, τρίτους δὲ μετ' ἐκείνους αὐτόν τε καὶ Εἰρήνην βασιλίδα τὴν γυναῖκα, καὶ ἐτελεῖτο ἡ εὐφημία κατὰ τὰ κεκελευσμένα. τὸν ἴσον δὲ τρόπον κἀν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἐποίει· καὶ κατὰ τὰς ἱερὰς μυσταγωγίας ὁμοίως τὴν τῶν βασιλέων μνήμην ἐκέλευε ποιεῖσθαι. εὐθὺς μὲν οὖν προσεχώρουν καὶ τὰ περὶ Βιζύην πολίχνια ὄντα οὐκ ὀλίγα, καὶ πᾶσιν ὁ βασιλεὺς ἐφίστη ἡγεμόνας καὶ διῴκει, ᾗ αὐτῷ ἐδόκει ἄριστα. Βιζύης δὲ ἄρχοντα κατέστησε τὸν γυναικὸς ἀδελφὸν Ἀσάνην τὸν Μανουήλ. ἦν γάρ τινα καὶ οἰκειότητα πρὸς τὴν πόλιν ἀρχαίαν ἔχων. πρωτοστράτωρ γὰρ ὁ τούτου πενθερὸς ἐκεῖ P. 627 τὴν οἰκίαν ἔχων ἐξαρχῆς κτήσεις τε πλείστας καὶ μεγάλας εἶχεν ἐν αὐτῇ, καὶ τῶν συγγενῶν καὶ τῶν οἰκείων ἐκεῖ πολλοὶ κατῴκουν, ὑφ' ὧν ἤγετο σχεδὸν ἡ πόλις. διὰ ταύτην δὴ τὴν οἰκειότητα πρὸς πρωτοστράτορα τὸν γαμβρὸν αὐτοῖς ἐπέστησεν ἄρχειν Ἀσάνην τὸν Μανουήλ. πρωτοστράτωρ γὰρ

16. ἡγεμόνα P. 20. οἰκείαν P. 23. πρὸς πρωτοστρ. om. M.

orum omnium ita afflictorum misericordia commoveri, et ut sibimet prospicerent, decrevisse in eius se potestatem ultro cum urbe tradere, ne alienae amentiae poenas luant. Haec Bizyenses. Imperator, probato tam laudabili consilio, legatos muneratur, et iis prosequentibus ad urbem fertur: cui plebs universa cum optimatibus se obviam effundit. Ubi ad portas fuit, primum quidem Annae imperatrici, deinde filio eius imperatori, postremo sibi et uxori suae Irenae faustum acclamari iussit, quod fecerunt. Eodem modo per alias urbes fieri, et inter sacrificandum similiter imperatorum mentionem celebrari voluit. Statim igitur non pauca in circuitu oppida accesserunt, quibus singulis imperator praefectos dedit, earumque statum quae optima visa est ratione formavit. Bizyae Manuelem Asanem, uxoris suae fratrem, praefectum delegit, cui vetus quaedam cum civibus illis coniunctio consuetudinis intercedebat. Protostrator quippe, eius socer, illic domicilium ab initio multasque et amplas possessiones habebat. Praeterea cognatorum et familiarium eius complures ibi incolebant, a quibus ferme civitas administrabatur. Ob hanc igitur familiaritatem con-

A.C. 1344 μετὰ τὴν ἐν Γυναικοκάστρῳ τοῦ βασιλέως ἀναχώρησιν ὑπὸ
μεγάλου δουκὸς πολλὰ φενακισθεὶς, καὶ εἰς τοὺς πρώτους
τῶν φίλων τεταγμένος, πρωτοβεστιάριός τε ὀλίγῳ ὕστερον
ἀναδειχθεὶς, ἔπειτα εἰς τὴν οἰκίαν κατεκλείσθη καὶ ζόφον
B κατεκρίθη τοῖς ἄλλοις ὁμοίως φίλοις, καὶ χρόνον οὕτω συ-
χνὸν διανύσας φρουρούμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὕστερον ἐτελεύτη-
σε, πένης καὶ ἄτιμος ἐξ εὐπόρου καὶ περιφανοῦς γεγενημέ-
V. 502 νος. πατριάρχῃ δὲ τῷ Ἱεροσολύμων ἄρτι τότε ἐκ Βυζαντίου
διαδράντι, ὑποπτευομένῳ καὶ πάσχειν μέλλοντι κακῶς καὶ
ἀφιγμένῳ πρὸς αὐτὸν, ὁ βασιλεὺς τὴν Βιζύης ἐνεχείρησεν
ἐκκλησίαν, ὥστε τὰ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἐνδεδομένα πράτ-
τειν, ἐπεὶ ταύτης ὁ ἀρχιερεὺς ἀπεχώρει τὴν βασιλέως ἀπο-
σειόμενος ἐπιδημίαν. ἐπεὶ δὲ πάντα διῴκητο τὰ κατὰ τὴν
πόλιν βασιλεῖ, αὖθις ἀνέστρεφεν εἰς Χαριούπολιν καὶ τὰς
μήπω προσχωρησάσας πόλεις τοῖς τε ὅπλοις ἐβιάζετο καὶ
λόγοις πιθανοῖς ἐπεχείρει πείθειν προσχωρεῖν αὐτῷ. δοὺξ
C δὲ ὁ μέγας, ἐπεὶ τὸ διατρίβειν τειχῶν ἔξω ἀπηγόρευεν,
(αἱ μὲν γὰρ τῶν πόλεων Καντακουζηνῷ προσεχώρησαν τῷ
βασιλεῖ, αἱ δὲ πολιορκούμεναι καὶ κακῶς πάσχουσαι ταῖς
καθημεριναῖς ἐφόδοις ἀμφίβολοι ἤδη ἦσαν· ἐπικουρίας γὰρ
οὐδεμιᾶς παρ' αὐτοῦ ἐτύγχανον, συχνὰς ποιούμενοι τὰς πρε-
σβείας καὶ τὴν κακοπραγίαν ὀδυρόμενοι,) ἵνα μὴ δοκοίη,
ὥσπερ ἐν μεγάλῳ κλύδωνι τοὺς οἴακας τῆς ἀρχῆς καταλι-
πὼν ἀργὸς καθῆσθαι πρὸς τὸ διασώζειν ἀπειπὼν, ἐσκέψατό

iugis suae germanum Manuelem Asanem praefectum ipsis, ut dicebamus, constituit. Nam protostrator post secessionem ab imperatore apud Gynaecocastrum a magno duce egregie ludificatus et inter principes amicorum cooptatus pauloque post protovestiarius declaratus, postea domi suae inclusus et tenebris similiter ut alii eiusdem ducis amici damnatus, ita perdiu in aedibus suis custoditus, tandem egens et infamis ex copioso et illustri mortuus est. Patriarchae autem Hierosolymorum, qui suspectus et poenas daturus recens Byzantio ad se confugerat, imperator Bizyensem ecclesiam sacrorum Canonum concessu regendam commendavit: quandoquidem eius episcopus adventum ipsius aversatus aufugerat. Toto orbis statu composito, Chariopolim se recepit et oppida restantia ad deditionem partim armis coegit, partim oratione ad persuadendum accommodata invitavit. Iam vero magnus dux captus intra urbem latendi fastidio, (aliae siquidem Cantacuzeno se permiserant, aliae obsessae et quotidianis populationibus divexatae nutabant, cum subsidium ab illo nullum, quamvis crebro et cum lamentatione suarum aerumnarum expetitum, consequerentur,) ne, ut in turbulenta tempestate relicto imperii clavo otiosus sedere ac salutem

τι περιεργότερον, ἵνα τοῖς πολλοῖς δοκοίη ἀναγκαίων τινῶν A.C. 1344 πέρι Βυζαντίῳ ἐνδιατρίβειν· καὶ ὃς οὐδέπω πρότερον οὐδένα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου λόγον ἐποιήσατο, δικαιοσύνην ἐκήρυξε καὶ εὐθύτητα περὶ τὰς δίκας· καὶ καθήμενος ἐν τῇ D μονῇ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος καὶ εὐεργέτου ἐδίκαζε διὰ πάσης τῆς ἡμέρας, περὶ συμβόλαια καὶ ἰδιωτικὰς ἀμφισβητήσεις ἀσχολούμενος. ἐφρόνει δὲ Ῥαδαμάνθυος οὐδὲν ἧττον ἐπὶ τούτοις, ὃς καὶ τὴν νεκρῶν δίκην ἐλέγετο ἐπιτετράφθαι διὰ τὴν δικαιοσύνην, ἀγνοῶν ὡς οὐδὲν ἀγεννέστερον καὶ καταγελαστότερον στρατηγοῦ ὑπὸ πολέμου τοσούτου περιῤῥεομένου καὶ συμβολαίοις σχολάζοντος, ἵνα τοὺς καθ' ἕκαστον ἰδιώτας ὠφελοίη τῶν κοινῶν καταμελῶν.

π΄. Γαβαλᾶς δὲ ὁ μέγας λογοθέτης, τοῦ χρόνου τριβομένου, P. 628 ἐπεὶ τὸν γάμον τῆς θυγατρὸς ὁ μέγας δοὺξ κατὰ τοὺς ὅρκους οὐκ ἀπεδίδου, ἐδυσχέραινέ τε οὐ μετρίως τὴν τριβὴν καὶ μεγάλῳ δουκὶ περὶ τοῦ γάμου διελέγετο, ἀξιῶν B ποιεῖν κατὰ τοὺς ὅρκους. ὁ δ' ἔφασκε μὲν καὶ αὐτῷ διὰ σπουδῆς εἶναι καὶ προὔργου παντὸς, τὴν νύμφην δὲ καὶ τὴν μητέρα ἀπαναίνεσθαι διὰ τὴν πολυσαρκίαν. συνεβούλευέ τε φαρμακείαις χρήσασθαί τισιν, εἴ πως γένοιτο, τῶν ἐγκάτων συνεσταλμένων, λεπτότερον φανῆναι καὶ ἐπέραστον τῇ νύμφῃ· πάνυ γὰρ ἔχειν ἀηδῶς πρὸς τὴν ἀσυμμετρίαν

17. μὲν om. P.

desperare vulgo videretur, quiddam singulare instituit, ut quibusdam Byzantio necessariis distineri crederetur. Et qui ante id tempus bonum et iustum nunquam hili fecerat, iustum et rectum in causis et litibus observandum, praeconis voce promulgavit sedensque in monasterio Christi Servatoris et benefici, toto die forum agebat, in contractibus et privatis controversiis occupatus. Nec erat Rhadamantho inferior, qui, quod fuisset in vita iustissimus, apud inferos arbitria facere dictus est, ignorans miser, nihil esse tam ignavum tamque ridiculum, quam ducem tanto bello urgente disceptandis vacare litibus, et dum prodesse vult privatis singulis, omittere communia.

80. Gabalas autem logotheta, quoniam tempus longum iam abierat, cum magnus dux filiam suam secus quam iurarat, nuptum sibi non daret, moram valde indignatus, de matrimonio eum appellat orans, ut quod iurasset, aliquando re praestaret. Respondet ille, se quoque id percupere nec ei rei quidquam praevertendum ducere: sed sponsam et matrem eius ab eo, ut nimium corpulento atque obeso abhorrere. Proinde medicamentis utendum, si forte contractis visceribus gracilior et sponsae suae amabilis redderetur: propter vastitatem enim illam et proportionem non bene respondentem nihil esse eo deformius atque iniucundius. Gabalas hoc

A.C. 1344 τῶν σαρκῶν. ὁ δ' ὑπώπτευε μὲν σκήψεις εἶναι καὶ προφάσεις
τὰ τοιαῦτα καὶ εἰρωνείαν ἀκριβῶς· τῷ δὲ κατάκρας ἡττῆ-
σθαι τῷ τῆς κόρης ἔρωτι, ἃ καὶ ὀλίγα φρενῶν μετέχων
συνῆκεν ἄν τις, αὐτὸς ἐβούλετο ἀγνοεῖν καὶ ἐδόκει δεῖν τοῖς
καταγελαστοτάτοις ἐπιχειρητέα εἶναι διὰ τὴν κόρην. διαλε-
C χθεὶς δέ τινι ἰατρῷ ἐξ Ἰταλίας ἀφιγμένῳ περὶ τῆς πολυσαρ-
κίας, ἔπειθε μεγάλοις μισθοῖς ἐπαγγελλόμενον καὶ αὐτὸν,
εὐσταλὲς τὸ σῶμα καὶ σύμμετρόν τισι ποιήσειν φαρμακείαις,
V.503 καὶ δὴ τἆλλα πάντα δεύτερα ἡγούμενος, λουτροῖς ἐσχόλαζε
καὶ ἐμέτοις καὶ κενώσεσι γαστρὸς, ᾗ τῷ ἰατρῷ ἐδόκει. ὀλι-
γοσιτίᾳ τε προσεῖχε καὶ τἆλλα πάντα ἐπετήδευεν, ὅσα πρὸς
λεπτότητα συναίρεται. ἐξ ὧν ἠτόνει μὲν καὶ ἀδρανὴς ἦν,
καὶ παρελύετο τὴν ῥώμην, ἡ γαστὴρ δὲ ὀλίγα πρὸς τὸν ὄγκον
ἐνεδίδου. ὑποπτεύσας δὲ ὁ μέγας δοὺξ, ὡς ὕστερόν ποτε
D ἀπαγορεύσας πρὸς τὰς φαρμακείας εἴσεται σαφῶς τὴν εἰρω-
νείαν, καὶ δείσας, μὴ διὰ τὸ περιορᾶσθαι πρὸς τὸν κατ' αὐ-
τοῦ πόλεμον αὖθις ἐκτραπῇ καὶ πείσῃ βασιλίδα τίθεσθαι
σπονδὰς πρὸς Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα περὶ εἰρήνης, ὃ
τῶν κινδύνων αὐτῷ ὁ φοβερώτατος ἐδόκει, ἐσκέψατο τρόπῳ
δή τινι διαφθείρειν καὶ αὐτόν· καὶ τῶν συνειδότων τὰ ἀπόῤ-
ῥητα αὐτῷ τινας προσέπεμπε μηνύοντας δι' εὔνοιαν δῆθεν
τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ, ὅτι βασιλὶς μάλιστα ὀργίζοιτο αὐτῷ,
τὴν δὲ αἰτίαν ἀγνοεῖν. οἳ καὶ τοιαῦτα προσαγγέλλοντες ἐξε-

merum esse figmentum et astutam dissimulationem suspicabatur. Quia vero amori puellae penitus succubuerat, quae quis vel paulum prudens non ignorasset, ipse nescire volebat, et eius causa etiam risu dignissima sibi experiunda censebat. Collocutus igitur cum quodam medico, qui ex Italia nuper venerat, de ista corpulentia, ingenti mercede eum demulsit, et is se corpus eius quibusdam medicinis ad decorem et gracilitatem traducturum spopondit. Mox posthabitis omnibus, ad praescriptum medici balneis, vomitionibus, crebris alvi ductionibus dat operam: parum cibi et potionis adhibet ceteraque omnia ad corporis extenuationem valentia sedulo usurpat. Ex quibus languor, imbecillitas nervorumque dissolutio exsistebat: at ventris moles parum imminuebatur. Veritus autem magnus dux, ne tandem pharmacis defatigatus, technam perspiceret, et timens, ne, quia contemptus esset, rursus arma contra ipsum ferret atque imperatricem ad foedus cum Cantacuzeno patrandum impelleret, quo nullum periculum impensius metuebat, illius quoque interficiendi rationem excogitavit. Nam quosdam sibi a secretis misit, qui, ut magno logothetae, benevolo animo indicarent, Augustam ei iratam esse vehementer: causam se nescire. Talibus nuntiis hominem exterrebant. Deinde et iuramentum exigebant, horum arcanorum indices nemini proditurum. Sic illi in commen-

φόβουν. ἔπειτα καὶ ὅρκους ᾐτοῦντο δῆθεν ὑπὲρ τοῦ μηθενὶ A.C. 1344
καταδήλους ποιεῖν τοὺς τὰ ἀπόῤῥητα μηνύσαντας. οὕτω μὲν
οὖν ἐκεῖνοι ἐκακούργουν τὴν πεπλασμένην δήλωσιν τῶν ἀποῤ- P. 629
ῥήτων· Γαβαλᾶς δὲ οἰόμενος εἶναι ἀληθῆ τὰ εἰρημένα, παν-
ταχόθεν ἐκυμαίνετο καὶ περιηντλεῖτο λογισμοῖς, καὶ σύννους
καὶ ὠχρὸς ἐφαίνετο καὶ ταῖς φροντίσι συντετηκώς. δοὺξ δὲ
ὁ μέγας, τῶν πραττομένων ἄγνοιαν ὑποκρινόμενος, ἠρώτα
τὴν αἰτίαν τῆς συννοίας καὶ τῆς ὠχριάσεως. ὁ δὲ οὐδὲν ὑ-
ποπτευκὼς περὶ ἐκείνου φαῦλον, οἷα δὴ κηδεστῇ καὶ ἀλγή-
σοντι ὑπὲρ ἐκείνου, πᾶν τὸ ἀπόῤῥητον ἐξέφαινε καὶ ἐπικου-
ρίας τυχεῖν τινος ἐδεῖτο καὶ γνώμην εἰσηγεῖσθαι, ᾗ χρη-
σάμενος ἔξω ἔσται τῶν κινδύνων. οὐδὲν γὰρ ἦν τὸ μέσον B
τοῦ ὑποπτευθῆναι τότε καὶ διαφθαρῆναι. δοὺξ δὲ ὁ μέγας
ἔφασκε μὲν τοιαῦτα καὶ αὐτὸς ἀκηκοέναι περὶ αὐτοῦ, ἡγεῖ-
σθαι δὲ μὴ ἀληθῆ, ὅμως ὑπετίθει τὴν οὐσίαν παρὰ τοῖς
φίλοις ἐκτιθέναι. τὴν γὰρ πολιτευομένην νυνὶ παρὰ Ῥωμαί-
οις ἔφασκε συκοφαντίαν καὶ διαβολὴν πάντα ὁντινοῦν φυ-
λάττεσθαι χρεών. καὶ γὰρ αὐτὸς τῶν κοινῶν ἁπάντων ἄρ-
χων καὶ τῆς πρώτης παρὰ Ῥωμαίοις ἀπολαύων τιμῆς καὶ
εὐπραγίας οὐ μάλιστα αὐτοῖς θαῤῥεῖν, ἀλλὰ τὰ πλείω καὶ
πολυτελέστερα τῶν ὄντων, ἔν τε Ἐπιβάταις τῷ φρουρίῳ καὶ
πρὸς τῷ ἐν Μαγκάνοις πύργῳ ἔχειν. αὐτὸν δὲ ἐπεὶ μὴ συμ-
βαίη φρούριόν τι ἔχειν, ᾧ χρήσαιτο πρὸς τοιαύτας τῶν
πραγμάτων μεταβολὰς, ἑτέρῳ τρόπῳ τινὶ τῆς οὐσίας προνο- C

10. ἀλγήσαντι P. ἅπαν M.

titiis secretis significandis se malitiose gerebant. Gabalas mendacium minime olfaciens undique cogitationum fluctibus iactabatur, meditabundus, pallidus et prae sollicitudinibus contabescens. Magnus autem dux rei gestae ignorationem prae se ferens, tristitiae et palloris huius causam exquirebat. Tum Gabalas candide, tamquam socero et vicem suam dolituro, arcanum, ut erat, reserat eiusque opem aliquam et consilium implorat, quo usus discrimen evadat: nam tunc inter suspectum esse et iugulari nihil erat medium. Hic magnus dux, se quoque haec de illo audivisse: putare tamen vera non esse. Nihilo minus uti facultates suas amicis concrederet, monere. Quae enim nunc apud Romanos regnum tenerent sycophantia et calumnia, eas cavere unumquemque oportere. Nam et se totius rei publicae caput ac principem honoribusque ac felicitate inter Romanos praecipuum, neutiquam illis fidere, sed maiorem ac pretiosiorem partem rerum suarum Epibatis in castello et arce in Manganis recondidisse. Ipsi vero, quoniam castello careret, quo in istiusmodi rerum commutationibus uteretur, alio quodammodo facultates suas tuendas: ut, si quid adversum accidat,

A.C. 1344 εἶν, ἵν᾽ εἴ τι συμβαίη δυσχερὲς, (οὐ γὰρ μάτην παρὰ βασι-
λίδος ὑποπτεύεσθαι,) τὴν γοῦν οὐσίαν ἔχῃ καὶ μὴ ἀμφοτέ-
ρων, οὐσίας τε ἅμα καὶ ἀρχῆς τῶν πραγμάτων, ἀποστερηθῇ.
ὁ μὲν οὖν τοιαῦτα συνεβούλευε. λογοθέτης δὲ ὁ μέγας τὴν
ἐπιβουλὴν μὴ συνιδὼν ἐπείθετό τε καὶ τὰ ὄντα πρὸς τοὺς
φίλους ἐξετίθει. ὁ δ᾽ αὐτίκα προσέπεμπε τοὺς βασιλίδι τὰ
πραττόμενα μηνύσοντας, ὡς αὐτοῦ μὴ συνειδότος. παρῄνουν
τε οἱ προσαγγέλλοντες, μὴ τοιαῦτα περιορᾷν· οὐ γὰρ ἐπ᾽ ἀ-
γαθῷ τὴν οὐσίαν τὸν μέγαν λογοθέτην ἐκτιθέναι, ἀλλ᾽ ἢ στά-
D σιν βουλεύεσθαι ποιεῖν ἐπὶ τῷ Καντακουζηνὸν βασιλέα δέ-
χεσθαι, ἢ ἀφίστασθαι διανοεῖσθαι πρὸς ἐκεῖνον. ἡ βασιλὶς
δὲ τὰ περὶ μεγάλου λογοθέτου εἰρημένα ἐξετάζουσα, ὡς
ἐπυνθάνετο παρὰ πολλῶν εἶναι ἀληθῆ, (κρύφα γὰρ παρὰ τῶν
συνειδότων πρὸς πολλοὺς διεδόθη τὸ ἀπόῤῥητον, τοῦ μεγά-
λου δουκὸς οὕτω συσκευάσαντος,) ἠγανάκτει καὶ ἀποστασίαν
εἶναι ᾤετο τὸ πρᾶγμα φανερῶς, καὶ ἐβουλεύετο ὅ,τι δέοι
χρῆσθαι τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ. ἐπεὶ δὲ ἤδη πέρας εἶχεν ἡ
V. 504 ἐπιβουλὴ, καὶ λογοθέτης τε ὁ μέγας πᾶσαν ἐκθέμενος τὴν
οὐσίαν ἐκάθητο δεσμωτήριον περιμένων, καὶ ἡ βασιλὶς ὠρ-
γίζετο πρὸς τὴν ἀποστασίαν, πλασάμενος ὁ μέγας δοὺξ τινα
τῶν δημοσίων χρείαν, εἰς Ἱερὸν τὸ πρὸς ἐμβολὰς τοῦ Πόν-
P. 630 του ἀπέπλεε τριήρει, τοὺς δὲ πρῶτον τὴν βασιλίδος δῆθεν
ὀργὴν μηνύσαντας τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ κατέλιπεν ἐπιθεῖναι
τέλος τῇ ἐπιβουλῇ· προσελθόντες γὰρ ἐκεῖνοι αὖθις δεδα-

22. δὴ P.

(non enim frustra apud imperatricem cecidisse,) saltem sua retineat, ne simul illis tamque amplo magistratu privetur. Magnus logotheta, non intellectis insidiis, paret, et fortunas suas apud amicos collocat. Quid multa? subito magnus dux mittit, qui, quod agebatur, imperatrici, quasi se minime conscio, patefacerent: et hortabantur qui nuntiabant, ne rem istam negligeret; non enim magnum logothetam sincero fine res suas apud amicos deposuisse, sed aut seditionem ad Cantacuzenum recipiendum machinari, aut ad illum cogitare deficere. Imperatrix dicta examinans, ut a multis vera esse audivit, (clam siquidem a consciis magni ducis, eo id struente, in multos secretum hoc disseminatum fuerat,) acerbe tulit, manifestamque defectionem rata, quid poenarum in eum statueret, deliberabat. Cum insidiae processissent et magnus logotheta Gabalas facultatibus alibi depositis sederet carceremque exspectaret, et Augusta, ut perfido, irasceretur, magnus dux, simulata necessitate quadam publica, Hierum, quod est oppidum ad ostia Ponti, triremi conscensa navigavit, quique primum logothetae iram imperatricis indicarant, eos ad finem negotio imponendum reliquit. Rur-

κρυμένοι καὶ κατηφεῖς, ἐμήνυον ὡς ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ πρὸς ἔ- A. C. 1344
σχατον κινδύνου ἥξει, βασιλίδος μάλιστα ἐξωργισμένης, καὶ
πρόνοιάν τινα αὑτοῦ ἐκέλευον ποιεῖσθαι. τῆς αὐτῆς δὲ ὥ-
ρας καὶ ἑτέρους ἐκ συνθήματος παρεσκεύαζον, ἀφικνουμένους
παρὰ τὴν οἰκίαν τὴν ἐκείνου, ἀνωνύμως οὕτως εἰ αὐτὸς αὐ-
τόθι εἴη ἐρωτᾷν, ὥς τι δεινὸν τοῦ λόγου προσημαίνοντος.
οὐ γὰρ εἰώθεσαν ἐκείνῳ πρότερον οὕτω προσφέρεσθαι Ῥω- B
μαῖοι, ἀλλὰ πολλὴν τὴν θεραπείαν προσῆγον καὶ τὴν κολα-
κείαν. Γαβαλᾶς δὲ ἤδη τὸν ὄλεθρον ἐκ πάντων τεκμαιρόμε-
νος καὶ δείσας, μὴ καὶ παραπόλοιτο, τινῶν πρὸς ἔχθραν ἐπ-
ελθόντων, ὑπότρομος καὶ περιδεὴς εἰς τὸν τῆς θεοῦ Σοφίας
γενόμενος νεὼν, οὐδ' οὕτω σώζεσθαι ἐπείθετο, ἀλλὰ φιλο-
ψυχῶν πολλὰ, τὴν ἐσθῆτα ἀποδὺς, σχῆμα μοναχῶν περιεβά-
λετο, οὕτως οἰόμενος μόλις ἑαυτῷ τὴν σωτηρίαν ἐκπορίσειν·
τοσοῦτον ἐξεπέπληκτο ταῖς ἀπειλαῖς καὶ τὰς φρένας κατεσεί-
σθη. ὁ μέγας δὲ δοὺξ ἐπεὶ πύθοιτο πᾶσαν κατὰ νοῦν τὴν
κακουργίαν ἀποβᾶσαν, ἐκ τοῦ Ἱεροῦ ἐπανελθὼν, αὐτίκα πρὸς
τῆς τοῦ θεοῦ Σοφίας τὸν νεὼν ἀφῖκτο, καὶ τὸν μέγαν λογο- C
θέτην εὑρηκὼς τὰ μοναχῶν ἠμφιεσμένον, ἐκόπτετο πολλὰ
καὶ τὴν χηρείαν ἀπωδύρετο τῆς θυγατρὸς καὶ ἀπαραμύθητα
ἐπένθει. λογοθέτης δὲ ὁ μέγας πολλοῖς παρεμυθεῖτο λόγοις,
οὐδὲν καινὸν συμβεβηκέναι φάσκων, εἰ τῶν ἀνθρωπίνων ἀεὶ
πραγμάτων ἄλλοτε ἄλλως φερομένων καὶ ἀστατούντων, νῦν

16. τὴν om. P.

sum igitur accedentes illi, perfusique lacrymis, et deiectis humi vultibus, certiorem faciunt, illa nocte in summo discrimine futurum, imperatrice scilicet iracundia effervescente: et hortantur, ut sibi provideat. Subornarant interim ex alia conspiratione, qui eadem hora ad eius aedes venirent, et sine nomine, num ipse esset intus, sciscitarentur, velut his verbis horribile quiddam praesignificantibus: non enim alias sic tractare illum Romani, sed multa cum observantia et assentatione consueverant. Gabalas omnibus indiciis necem sibi in foribus esse coniiciens, et formidans, ne quibusdam ex odio in se irruentibus male periret, cum tremore ac pavore magno in templum Sophiae, tamquam ad asylum, facta fuga, quoniam ne sic quidem se salvum fore credebat, et producere vitam non mediocriter cupiebat, monachi habitum induit, vix etiam hac ratione se servatum iri sperans: adeo minis attonitus et concussus erat medullitus. Magnus dux totum maleficium ex sententia evenisse postquam intellexit, Hiero reversus, ilicet aedem Sophiae petit: inventoque ibi logotheta cum vestitu monastico, plangit mirum in modum, et viduitatem filiae lamentatur, doletque dolorem inconsolabilem. Logotheta eius luctum levare multis verbis nititur, aitque, nihil contigisse novi, si humanis rebus semper aliter et

A. C. 1344 μὲν βελτιόνων, νῦν δὲ χειρόνων ἐπειράθη καὶ αὐτός· καὶ ἐδό-
κει τὸ πολὺ τῆς λύπης διὰ τὴν ἐκείνου παραμυθίαν ἀποτί-
θεσθαι. ὕστερον δὲ ὀλίγῳ πρὸς τὴν τῆς παμμακαρίστου μο-
νὴν ὁ μέγας ἀφῖκτο λογοθέτης, τῆς βασιλίδος κελευούσης·
D φωραθεὶς δὲ διαδιδράσκειν μέλλων καὶ τὰ μοναχῶν ἀπαμ-
φιέννυσθαι, εἰς δεσμωτήριον ἐνεβλήθη. οὕτω μὲν οὖν καὶ
τοῦτον ἀπεσκευάσατο ὁ μέγας δοὺξ, μεγάλα μὲν πρὸς τὸν
Καντακουζηνοῦ συναράμενον τοῦ βασιλέως πόλεμον, ἀξίων
δὲ ἀπολελαυκότα παρ' ἐκείνου ἀμοιβῶν, ἧς ἐπήγαγεν ἀμυθή-
του φθορᾶς ὁ πόλεμος Ῥωμαίοις.

A. C. 1345 πα'. Βασιλεὺς δὲ ὁ Καντακουζηνὸς πυθόμενος, ὡς βα-
P. 631 σιλὶς πρεσβείαν ποιοῖτο πρὸς Ὀρχάνην ἐπὶ συμμαχίᾳ, πέμ-
ψας καὶ αὐτὸς ἔπραττεν, ὅπως αὐτῷ μᾶλλον, καὶ μὴ Βυζαν-
B τίοις πρόσθοιτο. καὶ εἵλετο Ὀρχάνης τὴν πρὸς Καντακουζη-
νὸν τὸν βασιλέα μᾶλλον συμμαχίαν, καὶ πέμψας Χατζὴν τὸν
εὐνοῦχον, ἐτέλει τὰς σπονδάς. ὄντος δὲ οὐ μακρὰν αὐτοῦ,
ἀλλὰ τῆς ἐκ Παφλαγονίας ἄχρι Φρυγίας παραλίου ἄρχοντος,
V. 505 ῥαδίως μετεπέμπετο Καντακουζηνὸς ὁ βασιλεὺς τὴν συμμα-
χίαν ἡνίκα ἔδει· ὃ καὶ μάλιστα ἐκάκωσε τὰ πράγματα Ῥω-
μαίων. ὡς ἐπιπλεῖον γὰρ, καὶ βασιλέως μὴ δεομένου, περαι-
ούμενοι οἱ Πέρσαι τὰς μήπω βασιλεῖ προσχωρησάσας πό-
λεις ἐκάκουν ὡς πολεμίας. τότε δὲ ἐκ τῆς Ὀρχάνη στρατιᾶς
ἔχων συμμαχίαν, ταῖς πρὸς τὸν Πόντον πόλεσιν ἐπεστράτευ-
σε καὶ εἷλε πάσας πλὴν Σωζοπόλεως. εἷλε δὲ καὶ τὴν ἐν

aliter volventibus et inconstantibus, nunc quidem meliora, nunc deteriora et ipse expertus esset. Et apparebat Apocauchum ad haec aliquantum acquiescere. Paulo post magnus logotheta imperatricis iussu ad monasterium sanctissimae Virginis abiit. In fuga autem, abiecto monachi cultu, adornanda deprehensus, in carcerem datur. Sic igitur et hunc ex medio magnus dux removit, qui bellum contra Cantacuzenum non vulgariter promoverat: condignam nimirum mercedem pro pestiferis cladibus eo bello invectis ei rependens.

81. Imperator ut rescivit imperatricem missa legatione Orchanis societatem expetere, missis et ipse oratoribus id egit, ut ad se, non ad Byzantios auxilia mitteret. Qui legato Chatze eunucho foedus cum Cantacuzeno iniit. Cumque non longe distaret, sed a Paphlagonia maritima usque in Phrygiam imperitaret, facile Cantacuzenus, quoties indigebat, Persarum manum accersebat, qui Romanas regiones infestabant plurimum: nam saepius, imperatore etiam non rogante, traiicientes, quae nondum se dediderant urbes, ut hostiles, direptionibus affligebant. Tunc vero ab Orchanis exercitu habens subsidium, contra oppida ad oram Ponti sita profectus, omnia

τῇ Δέρκῃ τῇ λίμνῃ πόλιν καὶ φρούριόν τι ἕτερον οὐ μα- A.C. 1345
κρὰν Βυζαντίου, Ἐμπυρίτην προσαγορευόμενον· εἶτα ἀνέ- C
στρεφεν εἰς τὴν οἰκείαν. ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ
Μανουὴλ ὁ νεώτερος τῶν βασιλέως υἱῶν Βεῤῥοίᾳ ἐνδιατρί-
βων, ὄναρ ἔγραφεν ἰδεῖν τοιοῦτον. ἐδόκει ἐπὶ κλίνης αὐτὸς
ἑστάναι· βασιλέα δὲ τὸν πατέρα τήβεννον ἔχοντα καὶ χιτῶ-
να περιπόρφυρα καὶ ἱερατικὸν ἐπιτραχήλιον χρυσοῦν, πρὸς
αὐτὸν ἐλθεῖν, δύο δὲ ἑτέρους ἑκατέρωθεν αὐτῷ παρέπεσθαι,
ὧν ἅτερος μὲν οὐ γνώριμος ἦν, εἶχε δὲ τὸ προφήτου Ἡ-
σαΐου βιβλίον ἀνεῳγμένον· Λαντζαρέτος δὲ ὁ δεύτερος τὸ
βασιλέως ξίφος εἶχεν ἐν χερσί. βασιλέα δὲ κηρὸν αὐτῷ πα- D
ρεσχημένον καὶ σφραγῖδα, ἄμφω ἐρυθρά, „σφράγισον" πρὸς
τὸν υἱὸν εἰπεῖν. τοῦ δὲ σφραγίσαντος, ζῶντα λέοντα ἐντυπωθῆ-
ναι τῷ κηρῷ, ἄστρον λαμπρότατον τῷ δεξιῷ κατέχοντα ποδὶ
καὶ πρὸς τῷ ὤμῳ ἕτερον μικρὸν ἔχοντα ἐγκεκολαμμένον ἄστρον.
βασιλέα δὲ εἰπεῖν „ἀνάστησον αὐτόν." ἀναστήσαντος δὲ τοῦ υἱοῦ,
τὸν τὸ βιβλίον Ἠσαΐου κατέχοντα εἰπεῖν, „ὁ θεὸς ὡδήγησεν αὐ-
τὸν ἐξ Αἰγύπτου, ὡς δόξαν μονοκέρωτος αὐτοῦ ἔδεσθαι ἔθνη
ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ ταῖς βολίσιν αὐτῶν κατατοξεύσει καὶ τὰ πά-
χη αὐτῶν ἐκμυελιεῖ. ἀνακλιθεὶς ἀνεπαύσατο ὡς λέων καὶ ὡς
σκύμνος· τίς ἐγερεῖ αὐτόν; οἱ εὐλογοῦντές σε εὐλογημένοι, καὶ οἱ
καταρώμενοί σε κεκατήρανται." ταῦτα δὲ ἐδόκει τῷ βιβλίῳ ὄντα P. 631
ἐγγεγραμμένα ἀναγινώσκειν. βασιλεὺς δὲ αὖθις τῷ υἱῷ προσ-

praeter Sozopolim subegit. Cepit item oppidum in Derce palude, et castellum quoddam non procul Byzantio, Empyriten vocabulo: deinde in provinciam rediit. Sub idem tempus Manuel iunior filius eius Berrhoeae manens, tale visum per somnum sibi oblatum scripsit. Videbatur sibi sedere super lectulo, patrem autem togam et tunicam purpura praetextas indutum, gestantemque a collo pendens monile sacerdotale aureum accedere, dextra levaque stipatum duobus, quorum alter ignotus, prophetae Isaiae volumen apertum tenebat: alter Lanzaretus, gladium imperatoris manu portabat, et ipsum imperatorem ceram et sigillum, ambo rubra, porrigentem dicentemque, Signa. Cum signasset, vivum leonem in cera impressum apparere, dextro pede stellam tenentem lucidissimam, et iuxta armum aliam stellam modicam velut insculptam habentem. Tum imperatorem dicere, Excita ipsum. Quod cum faceret, qui librum Isaiae tenebat, haec inde videbatur recitare, Dominus dux eius fuit ex Aegypto, ut gloriam unicornis eius, ut comedat gentes inimicorum eius, et iaculis eorum iaculabitur et crassitiem eorum emedullabit. Recubuit et quievit ut leo et ut catulus leonis, quis excitabit illum? qui benedicunt tibi, sunt benedicti, et qui maledicunt, maledicti. Haec ille libro inscripta recitare videbatur. Imperator rursus filium signare iussit. Cum signasset, expressa est

A.C. 1345 ἔταττε σφραγῖσαι. σφραγίσαντος δὲ, πάρδαλις ἐξῆλθε ζῶσα, καὶ χάρτην εἶχε θατέρῳ τῶν ποδῶν, ᾧ ἐνεγέγραπτο, ἰδοὺ θηρίον ἕτερον ὡσεὶ πάρδαλις, καὶ ἐξουσία ἐδόθη αὐτῷ. κελεύσαντος δὲ βασιλέως τῷ κατέχοντι τὸ βιβλίον τοῦ θηρίου τὴν προφητείαν λέγειν, τὰ ἴσα εἶπε. βασιλεὺς δὲ καὶ τρίτον ἐκέλευε σφραγῖσαι τῷ υἱῷ· καὶ σφραγίσαντος, ἐξῆλθε γαλῆ ζῶσα καὶ αὐτὴ, τὴν γλῶτταν δὲ τῶν ὀδόντων προβεβλημένη, ἐδόκει λείχειν τὴν γῆν. τοῦ βασιλέως δὲ υἱοῦ εἰς B ὕψος αἴροντος, ἡ γλῶσσα τῆς γαλῆς μηκύνεσθαι ἐδόκει καὶ τὴν γῆν ὡσαύτως περιλείχειν. ὁ τὸ βιβλίον δέ κατέχων, βασιλέως κελεύοντος, τὴν προφητείαν λέγειν· „ἰδοὺ θηρίον" εἰπεῖν „ἕτερον, καὶ εἶπον αὐτῷ· ἀνάβηθι, φάγε σάρκας πολλάς." μετὰ τοῦτο δὲ ὁ βασιλεὺς σφραγῖδα πράσινον ἑτέραν παρεῖχε τῷ υἱῷ καὶ ἐκέλευε ταύτῃ σφραγίζειν τὸν κηρόν· καὶ σφραγίσαντος, ἐξῆλθε πελαργὸς ζῶν, σκύφον ἔχων ὑέλινον τῷ ποδί· ἐδόκει δὲ ὁ σκύφος ὄξος ἔχειν. ὁ τὸ βιβλίον δὲ κατέχων εἶπεν „ἔδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χολὴν καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος· ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν." αὖθις δὲ ὁ τοῦ βασιλέως υἱὸς ἐσφράγισε κελευσθείς· C καὶ ἱπποκένταυρος ἐξῆλθε, τῇ δεξιᾷ χειρὶ δόρυ κατέχων. ὁ δὲ τὰς προφητείας λέγων „ἰδοὺ καὶ ἕτερον θηρίον" εἶπεν „ἔκθαμβον καὶ περισσῶς ἰσχυρόν." μετὰ τοῦτο δὲ ὁ βασιλεὺς „εὐλογητὸς ὁ θεὸς ἡμῶν" εἶπε „πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. δόξα σοι, ὁ θεὸς, ὅτι ζῶντες εἴ-

18. ἐπότησαν P.

viva pardalis, altero pede chartam sustinens cum hac inscriptione: ecce fera altera ut pardus, et potestas ei data est. Cumque imperator ei qui librum tenebat praecepisset, ut ferae prophetiam legeret, eadem legebat. Tertium signare iussit. Cumque signasset, felis etiam viva exivit, quae, lingua extra dentes eiecta, terram lambere videbatur. Quam cum filius in sublime extulisset, lingua felis extendi et terram similiter circumlingere visa est. Tum qui librum ferebat, iussu imperatoris prophetiam legit, Ecce fera altera, et dixerunt ei: ascende, comede carnes multas. Posthaec imperator sigillum aliud viride filio dans, in ceram imprimere iussit, cumque impressisset, exivit viva ciconia, scyphum vitreum pede sustentans, in quo acetum inesse apparebat. Tenens autem librum legebat, Dederunt in escam meam fel, et in siti mea potaverunt me aceto. Videbunt in quem transfixerunt. Adhuc iussus signavit, et hippocentaurus exivit, dextra manu hastam gestans. Qui autem vaticinia legebat, Ecce, inquit, aliud animal praecellens et validum vehementer. Ad extremum imperator, Benedictus Deus noster, ait, omni tempore, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen. Gloria tibi, Domine, quia vivi adhuc vidimus vaticinia haec eve-

δομεν τὰς προφητείας ἀποβάσας.” ἐδόκει δὲ κελεύειν τῷ υἱῷ A.C. 1345
συγκρύπτειν τὰ ζῶα. τὰ δὲ εὐθὺς ἐδόκουν σφραγῖδες γε-
γενῆσθαι ἐκ κηροῦ, ἃς ὡς ἐνῆν συγκρύπτων ταῖς χερσὶ, μετὰ V. 506
βασιλέως ἐξῄει τοῦ πατρὸς, τὸ ἱερατικὸν ἐπιτραχήλιον ἀπο-
θεμένου· ἐν τούτοις δὲ τοῦ ὕπνου ἀποστῆναι. τοιαῦτα μὲν
ἡ ὄψις τῷ βασιλέως υἱῷ ἐδήλου· περὶ οὗ δὲ ἦν, οὐδέπω
μέχρι νῦν ἐγένετο φανερόν. ταῦτα μὲν οὖν ὁ βασιλέως υἱὸς D
πρὸς τὸν πατέρα ἔγραφεν ἑωρακέναι κατὰ τοὺς ὕπνους. βα-
σιλεὺς δὲ ὀλίγον Διδυμοτείχῳ ἐνδιατρίψας, σύμπασαν Ῥω-
μαίων, ὅσοι ὑπ’ αὐτῷ ἦσαν, στρατιὰν συναγαγὼν καὶ Περ-
σικὴν ὀλίγην ἐπαγόμενος, ἐπεστράτευσεν αὖθις Βυζαντίῳ,
καὶ πρὸς τὴν Γυρολίμνης λεγομένην πύλην ἐλθὼν, οὐκ ὀλίγον
μέρος τῆς ἡμέρας διετέλεσεν. ἐκ Βυζαντίου δὲ οὐδεὶς ἐξῆλ-
θε τῶν πυλῶν, ἀλλ’ ἐπὶ τῶν τειχῶν ἦσαν παρατεταγμένοι,
ὡς ἀμυνούμενοι, ἂν ἐπίωσι. δοὺξ δὲ ὁ μέγας μόνος ἅμα
ὀλίγοις πρὸ τῶν πυλῶν ἔστη ἐξελθών. γνωρίσας δὲ ὁ βασι-
λεὺς, ὡς ἐκεῖνος εἴη, ἔπεμπε τοὺς διαλεξομένους. ὁ δ’ εἰσῄει
πρὸς τὴν πόλιν, αἰσθόμενος ὡς ἐγνωρίσθη, καὶ οἱ πρὸς αὐ-
τὸν ἐρχόμενοι ἀνέστρεφον. βασιλεὺς δὲ, ἐπεὶ περὶ δείλην ἡ P. 633
ἡμέρα ἤδη ἦν, παρὰ τὴν τῆς Καμήλου καλουμένην γέφυραν
ἐστρατοπεδεύσατο ἐλθών· καὶ εἰς τὴν ὑστεραίαν ὀλίγοι μὲν
εἰς τὸ στρατόπεδον μετὰ βασιλέως ὑπελείποντο, τὸ πολὺ δὲ
τῆς στρατιᾶς καὶ Ῥωμαίων καὶ Περσῶν ἐτράποντο ἐπὶ λεη-
λασίας. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν βοσκήματα καὶ ἄλλην λείαν ἤ-
λαυνον, τὸ Περσικὸν δὲ ἠνδραπόδιζον καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

18. πρὸς prius om. M.

nisse. Videbatur porro mandare filio, ut occultaret animalia, quae mox in cerea sigilla convertebantur: quae manibus ut poterat occultans, cum patre, deposito monili sacro, exivit, et in eo articulo somno solutus est. Talis species filio imperatoris dormienti obtigit. Ad quem autem pertinuerit, usque hodie latet. Et haec is secundum quietem se vidisse, ad patrem scripsit. Imperator paulum Didymotichi haerens, collectis omnibus quas habebat copiis Romanis, paucisque Persarum adiunctis, rursum in Byzantii fines irrupit, et ad portam Gyrolimnes bonam diei partem constitit. Ex urbe egressus est nemo: verumtamen in moenibus instructi visebantur, qui hostem accedentem repellerent. Magnus dux solus cum paucis exiens, pro portis stetit. Imperator ut ipsum esse cognovit, caduceatores misit. Ille se cognitum intelligens, in urbem retro cessit, et qui missi fuerant, inanes reverterunt. Imperator, quoniam advesperascebat, ad portam Cameli castra fecit: postridieque exiguo numero secum in castris manente, maior pars Romani, Persaeque praedatum discurrerunt. Et Romani quidem pecora et alia agebant fere-

A.C. 1345 καὶ ἦν οὐ τοῖς πάσχουσι μόνον τὸ κακὸν ἀπαραμύθητον,
ἀλλὰ καὶ βασιλεῖ καὶ τοῖς συνοῦσιν ἅπασι Ῥωμαίοις ἔλεος
δεινὸς εἰσῄει, τοιαῦτα τῶν ὁμοφύλων δυστυχούντων· ἀναγ-
B καίως δὲ τοῦ πολέμου εἴχοντο. πράττειν γὰρ ἑτέρως οὐκ
ἐνῆν, τῶν ἐν Βυζαντίῳ τὴν εἰρήνην οὐ παραδεχομένων.

πβʹ. Οἱ ἐν Γαλατᾷ δὲ τῷ φρουρίῳ ὄντες Λατῖνοι, ὁρῶν-
τες μὲν τὴν ὑπὸ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τοῖς Ῥωμαίοις ἐγ-
γινομένην ἀμύθητον φθορὰν, ἀγνοοῦντες δὲ, εἰ μᾶλλον οἱ ἐν
C Βυζαντίῳ, ἢ Καντακουζηνὸς ὁ βασιλεὺς παρέχεται τὰς αἰ-
τίας τοῦ πολέμου, καὶ τοῖς μὲν ἐν Βυζαντίῳ συνόντες ὁση-
μέραι καὶ πολλὰ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως ἀκούοντες
κατηγορούντων, ὅτι βασιλεύειν ἐπιθυμήσας τοῖς βασιλέως
ἐπιβουλεύσειε παισὶ, πατριάρχης δὲ μετὰ τῶν ἐπιλοίπων
ἀντισταίη καὶ κωλύσειε, μὴ τὸν παῖδα διαφθείρειν πολεμήσας,
ἢ οὐδὲν ἂν ἐκεῖνον ἐκώλυε πάλαι διεφθάρθαι, Καντακουζηνοῦ
δὲ τοῦ βασιλέως οὐ μόνον τὴν πρὸς βασιλέα τὸν Ἀνδρόνικον
ἐννοοῦντες σύμπνοιαν, ἀλλὰ καὶ τὴν προσοῦσαν ἐπιείκειαν καὶ
D ἡμερότητα, καὶ τὸ πᾶσιν ἑαυτὸν παρέχεσθαι ἡδύν τε ἐν ὁμιλίαις
καὶ φιλότιμον πρὸς τὰς εὐεργεσίας καὶ τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας
τῶν φίλων μνημονευτικὸν, καὶ νομίζοντες, οὐκ ἂν οὕτω ῥᾳδίως
περὶ βασιλέα τὸν φίλον ἠγνωμονηκέναι, πιστεύειν μὲν οὐκ
εἶχον τοῖς αὐτοῦ κατηγοροῦσι τὰ τοιαῦτα, οὔτε μὴν παντά-
V. 507 πασιν ἀπιστεῖν τοῖς θρυλλουμένοις οὕτως ὑπὸ πολλῶν· διὰ

bantque: Persae etiam homines captivos ducebant. Nec solum ipsis patientibus ea res acerbissimum luctum afferebat: sed imperatori quoque, et Romanis universis magnae miserationi erat, suae gentis mortales his casibus oppressos aspicere. Sed cum Byzantini pacem aspernarentur, licentiam militarem in hostibus necessitas extorquebat, non voluntas.

82. Verumenimvero in oppido Galata Latini, cum hoc civili bello Romanos incredibiles calamitates pertulisse cernerent, et ignorarent, magisne a Byzantinis, an a Cantacuzeno datum esset initium: et quotidiana cum illis commercia habentes, eos Cantacuzenum multis accusantes audirent, (quod nimirum regnandi cupiditate liberis imperatoris insidiaretur: patriarcham cum ceteris obsistere, ne puerum bello victor occideret, alioqui pridem occisum fuisse,) praeterea cum Cantacuzeni non solum cum defuncto imperatore Andronico voluntatum studiorumque consensum, sed et mores placidissimos reputarent et quomodo se omnibus in congressu suavem ac benefaciendi cupidum, benevolentiaeque amicorum erga se memorem praeberet: arbitrarentur etiam, non tam facile in imperatorem ingratum atque improbum reperiri potuisse: cum haec, inquam, cogitarent, nec fidem accusatoribus adiungere, nec prorsus detrahere poterant, quod adeo a multis praedicarentur. Quocirca

δὴ ταῦτα περὶ πλείστου τιθέμενοι σαφές τι περὶ τοῦ παρὰ A.C. 1345 Ῥωμαίοις κεκινημένου πολέμου γνῶναι, δεῖν ἔγνωσαν, ἐπεὶ ἐγγὺς ἦν ἐστρατοπεδευμένος, πέμπειν πρὸς αὐτόν τινας, οἳ διαλεξόμενοι τὰς αἰτίας εἴσονται σαφῶς, ἐξ ὧν ὁ πόλεμος κεκίνητο. καὶ πέμπουσι δύο τινὰς, τῆς τῶν μενουρίων τάξεως μοναχοὺς, συνετοὺς μὲν καὶ ἄλλως, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ σοφίας τῆς παρὰ Ῥωμαίοις εἰς ἄκρον ἐληλακότας καὶ τὰ Ἀριστοτέ- P. 634 λους κάλλιστα ἐξησκημένους. ἦν δὲ ὁ μὲν ἕτερος αὐτῶν ἐκ Σαβωΐας τῆς πατρῴας οἰκίας Ἄννῃ τῇ βασιλίδι, τῶν μενουρίων ἡγούμενος· διὸ καὶ τότε πρὸς βασιλέα παρὰ τῶν ὁμοφύλων ἐπέμφθη, ἵν' ὡς μάλιστα τὰς αἰτίας ἐξετάσῃ τοῦ πολέμου, τῇ πρὸς βασιλίδα τὴν Ἄνναν οἰκειότητι οὐ μόνον βασιλεῖ μὴ χαριζόμενος, ἀλλὰ καὶ ἀντιλέγων καὶ ἀπελέγχων, ὅσα δυνατά· ὁ δὲ λοιπὸς τῶν ἐξεταζομένων ἀκροατὴς ἐσόμενος μόνον ἧκει, ἵνα μὴ ἐκεῖνος αὖθις χαριζόμενος ἑαυτῷ, ἀποκρύπτειν ἐθελήσῃ τἀληθῆ. ἐλθόντες δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ βασιλέα προσαγορεύσαντες, ἥκειν μὲν ἔφασαν καὶ B ὁμιλίας ἕνεκα καὶ συντυχίας τῆς πρὸς αὐτὸν, οὕτως ἐγγὺς ἐστρατοπεδευμένον. τὸ μάλιστα δὲ πεῖσαν εἶναι ἀφικέσθαι, ὅτι χρόνον ἤδη συχνὸν τοῦ πρὸς ἀλλήλους Ῥωμαίοις πολέμου τουτουῒ κεκινημένου καὶ διαφθειρομένων ὁσημέραι τῶν πόλεων ὑπ' ἀλλήλων στασιαζόντων καὶ τῆς ἄλλης χώρας ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ βαρβάρων τῶν κατατρεχόντων καὶ πλείστων καὶ ἀνηκέστων τελουμένων καὶ πολλῶν καθ' ἡμέραν κτεινομένων καὶ ἐξανδραποδιζομένων, οὔτε λύσις τῶν κακῶν

certum aliquid de belli causa et initiis cognoscere nimiopere cupientes, quandoquidem is prope castra haberet, quosdam eum percunctatum mittendos statuerunt, ut quod volebant, explorate discerent. Mittunt igitur duos, Minorum instituti monachos, ceteroqui prudentes et Latinis litteris excultissimos et in Aristotelea philosophia exercitatissimos. Horum unus erat Sabaudus, paterna cognatione Annae imperatrici iunctus, monachorum minorum antistes. Quapropter et tum ab homophylis ad imperatorem missus est, ut originem belli accurate indagaret, et ratione propinquitatis cum imperatrice non modo imperatori nihil concederet, sed etiam contradiceret, quantumque posset, eum refelleret. Alter tantum ut huius indagationis auscultator ac testis veniebat, ne postea socius imperatori gratificatus, veritatem celaret. Ingressi igitur castra, se eius conveniendi et alloquendi causa, quando tam prope tenderet, advenisse dixerunt. Potissimum autem idcirco venisse, quod diu iam bello hoc inter Romanos durante, et vastatis quotidie urbibus inter se dissidentibus, reliquaque regione a Romanis et barbaris praedatoribus, qui pluribus et irreparabilibus eam detrimentis affe-

A. C. 1345 οὐδεμία ἐξευρίσκεται, οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ἔξεστι τἀληθὲς μαθεῖν, ὅθεν τε ἤρξατο ὁ πόλεμος τὸ πρῶτον κἀκ τίνων τῶν αἰτίων οὔπω μέχρι νῦν καταλυθῆναι ἠδυνήθη, ἀλλ' οὕτως ἔπεισι C πάντα ὥσπερ φλὸξ καταναλίσκων. καίτοι γε ἀκηκοέναι ἐκ πολλῶν, ἄλλων ἄλλως ὡς ἕκαστος ἀπεχθείας ἢ εὐνοίας πρὸς ὑμᾶς τοὺς βασιλέας ἔχουσι διηγουμένων· οἷς οὐ δίκαιον πιστεύειν κεκρικέναι, τοῖς σφετέροις αὐτῶν πάθεσι συμμεταβάλλεσθαι ἀξιοῦσι καὶ τὰ πράγματα. διὸ καὶ δεῖσθαι μάλιστα αὐτοῦ αὐτὸν ἐξηγήσασθαι, ὡς ἔσχεν ἕκαστα σαφέστατά τε εἰδότα τῶν ἄλλων μᾶλλον καὶ τἀληθὲς οὐ βουλησόμενον ἀποκρύπτειν, οἷα δὴ ἀληθείας τε ἐχόμενον, ὥσπερ ἀκούομεν, ἐξ ἀρχῆς, ἄλλως τε καὶ πολλῶν ὄντων τῶν δυνησομένων ἀπε-D λέγχειν, ἂν φαίνηται μὴ λέγειν ᾑρημένος τἀληθῆ. βασιλεὺς δὲ οὐ τοῦ παρ' αὐτὸν ἀφῖχθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς αἰτήσεως ἐπῄνει καὶ χάριτας οὐ τὰς τυχούσας ὡμολόγει. πάλαι γὰρ ἔφασκεν ἐπιθυμεῖν τῶν πρὸς ἀλήθειαν, ἀλλ' οὐ πρὸς ἔριν καὶ φιλονεικίαν ἀκούειν βουλησομένων. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις οἷς ἐπήνεγκεν ὁ πόλεμος αὐτῷ κακοῖς καὶ τοῦτο τῶν ἐπαχθῶν ἡγεῖσθαι, τὸ μηδέποτε συνετῶν τινων ἀκροατῶν τυχεῖν, οἳ δικάσουσιν αὐτῷ περὶ τοῦδε τοῦ πολέμου. νυνὶ δὲ αὐτοῖς κατὰ τύχην ἀφιγμένοις παρέχεσθαί τε δεομένοις, ὧν αὐτὸς τυχεῖν ἐν μεγίστης εὐχῆς ἦγε μέρει, ἄλλως τε καὶ δυναμένοις τόπον δικαστῶν κατέχειν παρ' αὐτῷ, οὐ μόνον

cissent, multisque assidue captis et interemptis, nullus adhuc malorum finis appareat: neque hoc saltem vere cognoscere liceat, unde bellum primum coeperit, et quas ob causas usque hodie sedari nequiverit, sed non secus quam furens flamma omnia pervadat et absumat. Et quamquam ex aliis multis aliter audierint, ut quisque aut bene aut male in imperatorem animatus est, tamen iis credendum non censuisse, qui, quomodo ipsi sensus et cogitationes suas mutant, sic etiam res mutari debere opinantur. Quare se rogare magnopere, ut ipse memoret, quo pacto singula se habuerint, qui ea prae omnibus certissimo norit, et veritatem occultare nolet, utpote eiusdem inde a puero, sicut acceperint, tenacissimus: idque eo minus, quod extent plurimi, qui vera subticentem possint redarguere. Imperator non de adventu tantummodo, sed etiam de petitione eos laudat, gratiasque magnas agit, affirmans, pridem optasse tales sibi contingere, qui ad veritatem, non ad litem et altercationem audire vellent. Praeter alia quippe mala, quae sibi bellum hoc inflixerit, et hoc molestum accidisse, quod nondum viros aliquos prudentes invenerit, qui iustam de armis istis sententiam pronuntiarent. Nunc ipsis improviso advenientibus et rem exponi rogantibus, quos ipse nancisci votis summis optaverit, et qui insuper apud se non solum ob eruditionem atque prudentiam

διὰ τὴν σοφίαν καὶ τὴν σύνεσιν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ A.C. 1345 ἥκοιεν, ἵν' ἐκ τῶν λεγομένων τἀληθῆ περὶ τοῦ πολέμου P. 635 γνοῖεν, ἥδιστά τε ἅπαντα αὐτὸν ἐκθήσεσθαι καὶ χάριν εἰδήσειν τῆς αἰτήσεως. ἐδεῖτό τε αὐτῶν, μηδὲν ὑποστειλαμένους ἐξελέγχειν, ἂν φαίνηται ἐπιορκῶν καὶ ἀδικῶν καὶ ἢ τοῖς βασιλέως παισὶ τοῦ φίλου ἐπιβουλεύων, ἢ τοῦ πολέμου αἴτιος καὶ τῆς Ῥωμαίων ἀμυθήτου φθορᾶς γεγενημένος. ἀρξάμενός τε ἀπ' ἀρχῆς εὐθὺς διηγεῖτο ἕκαστα, τήν τε αὐτοῦ καὶ βασιλέως Ἀνδρονίκου εὔνοιαν καὶ φιλίαν πρὸς ἀλλήλους ἀκριβῆ, καὶ ὡς μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν πολλὴν πρόνοιαν αὐτὸς ποιήσαιτο, οὐ τῶν βασιλέως μόνον παίδων καὶ γυναι- V. 508 κὸς τῆς βασιλίδος, ἀλλὰ καὶ τῆς Ῥωμαίων ὠφελείας, οὐ χρή- B ματα μόνον ἕτοιμος ὑπὲρ ἐκείνων ἀναλίσκειν ὤν, ἀλλὰ καὶ ζωὴν τὴν φίλην, εἰ καιρὸς καλοίη, ῥᾷστα προησόμενος· ὅπως τε ὑπὸ παρακοιμωμένου ἐπιβουλευθείη οὐδεμιᾶς αἰτίας ἕνεκα, ἢ φθονήσαντος αὐτῷ καὶ φθείρειν διανοηθέντος, ἵν' αὐτὸς ἄρχῃ τῶν πραγμάτων· καὶ ὡς πατριάρχην καὶ τοὺς ἄλλους ἐξαπατήσειε, ψευδῆ πλασάμενος καὶ συκοφαντίας, ἃ οὐδὲ ἐνεθυμήθη· καὶ ὡς ἐκεῖνοι τῶν ἰδίων ἕνεκα, ὡς ᾤοντο, διαφορῶν, σαφέστατα εἰδότες, ὅτι ψεύδονται καὶ συκοφαντοῦσιν, ὑπὲρ βασιλίδος δῆθεν καὶ τῶν παίδων τὸν πόλεμον κινοῖεν πολλὰ ἐξαπατήσαντες· καὶ οἵαν ἀγνωμοσύνην καὶ ἀπανθρωπίαν οὐ περὶ αὐτὸν μόνον καὶ μητέρα καὶ τοὺς οἰκείους ἐπιδείξαιντο, ὕβρεσιν ἀτόποις καὶ φαύλοις προσηκούσαις C

7. γεγενημένους P. 24. προσήκουσι P.

iudicum munere fungi possint: sed ob id ipsum venerint, ut ex eius ore veritatem de hoc bello perciperent, libentissime omnia explicaturum et petitionem hanc in memoria habiturum. Orabat simul, ne se reprehendere vererentur, si se aut peierasse, aut iniurium fuisse, aut imperatoris amici filiis insidias composuisse, aut bello commoto calamitates inexplicabiles invexisse deprehenderent. Exorsus igitur a principio, ordine singula recensuit, quam perfecte ipse et Andronicus inter se dilexissent: et quomodo eo mortuo non liberi solum et coniux et res publica tantae sibi curae fuerint, ut eorum causa non modo pecuniam, sed, si opus foret, vitam quoque impendere paratus esset: quomodo item praefecti cubiculi insidias immerito perpessus sit, qui ex invidia necem sibi parare quaesierit, ut ipse rerum principatum obtineret: quo etiam pacto commentis ac sycophantiis suis, imponendo sibi, quod nunquam cogitarat, patriarcham aliosque deceperit: qua ratione illi, quamvis se mentiri et calumniari scirent manifestissime, verbo pro imperatrice et filiis eius, re ipsa pro commodis suis (ut putabant) multa cum fallacia bellum concitarint: quamque improbi et inhu-

A.C. 1345 καὶ ἀνελευθέροις χρησάμενοι ἀνθρώποις, καὶ τὸν οὐδ' ἐν ἐσχατιαῖς γῆς ἀγνοούμενον αὐτοῦ πλοῦτον εἰς ἀξιόχρεων οὐδὲν, ἀλλ' εἰκῇ καὶ μάτην διαφθείραντες, ἀλλὰ καὶ περὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς ὁπωσδήποτε ἐπιτηδείους· καὶ ὅσους αὐτῶν ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ ἐν δεσμωτηρίοις ἔχουσιν ἄχρι νῦν, μεγάλῃ δυσπραγίᾳ καὶ δεσμοῖς ἀφύκτοις προσταλαιπωροῦντας· καὶ ὡς κοινοὶ πολέμιοι φανεῖεν αὐτοῦ τε καὶ τῶν παρὰ Ῥωμαίοις ἀρίστων πάντων, οὐ μόνον ὅσον ἐν εὐγενέσιν ἦν, ἀλλὰ καὶ μονάζουσι καὶ ἐπισκόποις, ἔτι δὲ καὶ στρατιώταις καὶ τοῖς τῶν πολιτειῶν ἑκάστης πόλεως προέχουσιν.

D ὧν δὴ πάντων ἔφασκεν αὐτοῦ διὰ τὴν περισχοῦσαν τοὺς Ῥωμαίους συμφορὰν ἀμνημονοῦντος καὶ τιθεμένου παρ' οὐδὲν, καὶ οὐχ ἅπαξ, οὐδὲ δὶς καὶ τρὶς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις τοσαυτάκις ἐξαρχῆς τε εὐθὺς καὶ μέχρι νῦν πρεσβείας ποιουμένου καὶ δεομένου περὶ εἰρήνης, οὐ μόνον ἐπιεικὲς οὐδὲν ἀποκρίνασθαι ἐκείνους, ἀλλὰ τούς τε πρέσβεις αἰκίζεσθαι καὶ ἀτιμοῦν καὶ δεσμοῖς κατέχειν, καὶ αὐτοῦ πολλὰς καταχέειν ὕβρεις καὶ διὰ τοιούτων τὰς ἀπολογίας ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς πρέσβεις, πάντα μᾶλλον ἀνεκτὰ ἡγουμένους, ἢ περὶ εἰρήνης διαλέγεσθαι ἢ ἀκούειν. τῆς τε βαρβαρικῆς πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, ἔφασκεν, ἐπαγωγῆς οὐκ ἐκεῖνον ἦρχθαι, ἀλλ' αὐτοὺς, πρώτους ἐπ' αὐτὸν ἐπενεγκόντας· καὶ οὐ μόνον τούτου
P.636 ἕνεκα, ἀλλὰ καὶ τρόποις ἑτέροις χρῆσθαι τοῖς βαρβάροις καταναγκάζοντας. χρήματα γὰρ ἐκεῖνοι παρεχόμενοι καὶ πόλεις

18. πρὸς τὰς πρεσβείας M.

mani cum in se, tum in matrem suam et propinquos extiterint, iniuriis eos insolenter, illiberaliter et nefarie exagitantes, et divitias suas per ultimas mundi gentes auditas, ad nullum operae pretium temereque consumpserint: sed et amicorum et quoquo modo sibi deditorum quot occiderint, et quot usque nunc dirissime et vinculis insolubilibus maceratos in custodia detineant: et quomodo communes inimici fuerint, tum sui, tum optimatis cuiusque Romani: nec solum nobilium, sed et monachorum et episcoporum et militum, et in quaque re publica excellentium. Quae omnia propter praesentes Romanorum miserias oblitus sit ac pro nihilo putarit, pacemque non semel aut iterum ac tertio, sed saepissime, mox a principio usque nunc per legatos petiverit. Illos non modo nihil aequitati consentaneum respondisse, verum legatos insuper verberibus pulsasse et ignominiose tractasse; in se autem plaustris conviciorum invectos, isto potius modo ad legationem respondisse: nihil non patiendum prius, quam de pace loquendum audiendumve arbitrantes. Quod autem barbaros adversus nationem suam induxisset, ita se tuebatur, non se coepisse; illos adversum se prius induxisse: nec isto tantum, sed et aliis modis barbarorum ope uti

προϊέμενοι καὶ τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν μεγάλων καὶ θαυμα- A.C. 1345
σίων τινῶν ἀποστεροῦντες, οὐ Κράλην μόνον ἔπεισαν τὸν Τριβαλῶν δυνάστην, ἀλλὰ καὶ Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα Μυσῶν αὐτῷ πολεμίους εἶναι, ἕκαστον καθ' ἑαυτὸν ἀξιόχρεων πρὸς μάχην ὄντα σύμπασιν ὁμοῦ Ῥωμαίοις, ὑφ' ὧν πρὸς ἀνάγκην καὶ αὐτὸν συνελαυνόμενον, τῇ συμμαχίᾳ χρῆσθαι τῇ βαρβαρικῇ, ἄλλως τε σαφῶς εἰδότα, ὡς εἰ ἀπώσοιτο αὐτὸς, ἐκείνους χρησομένους ἐπ' αὐτόν. οὐ γὰρ διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι ἐκείνους μὴ χρῆσθαι τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ πείθειν B
δύνασθαι μᾶλλον ἐκείνῳ αἱρουμένους συμμαχεῖν. οὔπω γὰρ χθὲς καὶ πρώην πρὸς Ὀρχάνην τὸν Πέρσην πρεσβείαν πεποιημένοι, ἐδέοντο σφίσι συμμαχεῖν, πολλὰ ἐπαγγελλόμενοι παρέξειν χρήματα. τὸν δὲ μᾶλλον ἑλέσθαι τὸ ἐκείνῳ προῖκα συμμαχεῖν, ἢ πολλὰ παρ' ἐκείνων χρήματα λαμβάνειν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρότερον ὀλίγῳ τὸν Ἀσάνην Ἰσαάκιον τὸν πανυπερσέβαστον πρὸς Σουλιμᾶν τὸν Καρασῆ Φρυγίας σατράπην ἀφικέσθαι καὶ δεῖσθαι αὐτοῦ χρήματα πολλὰ λαβόντα συμμαχεῖν ἐπ' ἐκεῖνον. τὸν δὲ μηδὲ αὐτὸν πεπεῖσθαι. καὶ αὖθις τὸν παρακοιμώμενον τῆς αὐτῆς ἕνεκα αἰτίας ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἐλθεῖν· τὸν δὲ τοσοῦτον δεῆσαι πείθεσθαι αὐτῷ, V.509
ὥστ' οὐδὲ θέας γοῦν ψιλῆς ἠξιωκέναι. ἐκείνη μὲν οὖν ἡ ἡ- C
μέρα καὶ οὐκ ὀλίγον τῆς νυκτὸς καὶ ἡ ἐπιοῦσα ἡμέρα καὶ νὺξ ὁμοίως ἀνάλωτο ἐν τοῖς τοιούτοις, βασιλέως μὲν τὰ κατ'

1. μεγάλην P. 4. ἀξιόχρεον P.

coegisse. Nam illos data pecunia et urbibus propinatis et Romano imperio ingentibus et admirandis quibusdam bonis spoliato, non Cralem dumtaxat Triballorum principem, sed et Alexandrum Moesorum regem, utrumvis per se universis Romanis simul parem permovisse, ut sibi hostes fierent. Hinc se quoque coactum barbaricum invocare auxilium: cum praesertim sciret, illos adversum se eo usuros, si ipse uti noluisset. Non enim nunc ideo barbarorum opera eos non uti, quia nolint: sed quod iis Cantacuzeno militare malentibus, societatem persuadere nequeant. Recentissime enim ad Orchanem Persam legationem misisse, oravisseque suppetias, pecuniam praegrandem pollicentes. Verum ipsum sibi gratis, quam illis immani mercede socium esse praeeligere. Neque istuc solum, quin et paulo ante Isaacium Asanem Panhypersebastum ad Sulimanum Cerasae Phrygiae satrapam rogatum abiisse, ut accepto ingenti pretio sibi contra Cantacuzenum ferret subsidium. Nec hunc flexum esse. Ad quem praefectus cubiculi eadem de causa profectus sit, tantumque abfuisse, ut se exorari pateretur, ut ne in conspectum quidem illum admiserit. His sermonibus dies illa et plerumque noctis cum luce ac nocte sequentibus consumpta sunt, imperatore quidem narrante probanteque, se ad arma necessitate adactum: La-

A.C. 1345 αὐτὸν διηγουμένου καὶ ἀποδεικνύντος ἑαυτὸν, ἀνάγκῃ πρὸς τὸν πόλεμον φερόμενον, τῶν Λατίνων δὲ ἀντιλεγόντων ἐπ' ἐνίοις καὶ ἃ οἱ ἐν Βυζαντίῳ ἐγκαλοῦσιν ἐπαγόντων καὶ γυμναζόντων ὡς μάλιστα τὸν λόγον, ἵνα τἀληθὲς μὴ διαδρᾶναι δυνηθείη.

D πγ'. Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τῶν περὶ τούτων λόγων, ὁ τῶν μενουρίων ἡγούμενος Ἀρῆγος ὠνομασμένος, δίκαιον, εἶπε, τὸν ὀρθῶς βιοῦν προῃρημένον καὶ ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης καὶ ὀλίγον γοῦν πεποιημένον λόγον, μηδέποτε καταψηφίζεσθαι μηδενὸς, πρὶν ἂν αὐτοῦ περὶ τῶν κατηγορουμένων τὴν ἀπολογίαν ἐγγένηται ἀκούειν ποιουμένου. καὶ ὅ τῶν πα- P. 637 λαιῶν τις βασιλέων ἔφασκε, τὸ δεῖν τὴν ἑτέραν τῶν ἀκοῶν ἀκεραίαν μάλιστα τῷ κατηγορουμένῳ διασώζειν, τοῦθ' ἡγεῖσθαι εἶναι κοινὸν παράγγελμα ἀνθρώποις τὰ μέγιστα λυσιτελοῦν κατὰ τὸν βίον. ἐγὼ γάρ σου πολλὰ καὶ δεινὰ κατηγορούντων τινῶν ἀκηκοὼς, ὅτι τε τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης βασιλέως πρὸς σὲ φιλίας ἀμνημονήσας, ἐπεβούλευσας μηδὲν ἀδικοῦσι τοῖς παισὶ, καὶ τὴν Ῥωμαίων ἄγων αὐτὸς ἡγεμονίαν ἐν ἰδιώτου σχήματι, οὐκ ἐνόμισας τὴν δόξαν ἐξαρκεῖν, εἰ μὴ ἐκείνους ἀποκτείνας τὸ κράτος ἅπαν περιστήσεις εἰς σεαυτὸν, καὶ ὡς πατριάρχου καὶ τῶν ἄλλων πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν ἐναντίων γενομένων, ἐκμανεὶς πρὸς τὴν ἀποτυχίαν, B τόν τε πόλεμον κεκίνηκας τουτονὶ καὶ τοὺς βαρβάρους ἐπήγαγες Ῥωμαίοις, καὶ τὴν εἰρήνην οὐδ' ἄκροις καταδέχῃ τοῖς ὠσὶν, ἀλλ' ὅτι μὴ εὐθὺς ἐξαρχῆς ὑπεῖξαν δουλωθέντες, πάντα

2. ὑπ' P., ἐπ' M. 3. ἐν om. P. 5. τὸ om. P. 8. ὀλίγου P.

tinis ad quaedam occurrentibus et quae Byzantii in crimen vocarent, producentibus, deditaque opera facundioribus, ut liquidius veritas comperirietur.

83. Hoc colloquio finito, Minorum rector Aregus nomine, Aequum est, inquit, eum qui sibi vitam cum virtute coniunctam proposuit, cuique veritatis et iustitiae vel modica cura est, nunquam prius ullum condemnare, quam eius ad obiecta responsionem audierit. Et quidam de vetustis regibus aiebat, alteram aurem reo integram servare oportere. Quod ego mortalibus in commune praeceptum et vitae humanae inprimis conducibile opinor. Nam cum multa et pessimi exempli tibi obiiciantur: quod nimirum admirabilis illius amicitiae, quae tibi cum imperatore fuit, oblitus, filiis eius, a quibus nunquam violatus es, insidias feceris: et cum Romanum imperium privati habitu administrares, id tibi ad gloriam sufficere non putaris, nisi illis interemptis, totum ad te attraheres: quodque patriarcha et aliis conatui tuo adversantibus, propter repulsam insanus et bellum hoc texueris et barbaros in fines Romanos induxeris et de pace ne audire quidem verbum sustinueris; sed quia non statim ab initio cedentes se tibi subiecerint, omnia ever-

ἀνατρέπειν καὶ διαφθείρειν ἔγνως, καὶ τῶν φόνων καὶ τῶν A.C. 1345 ἀνδραποδισμῶν οὐδένα ποιῇ λόγον, οὕτως ἐκπεπολέμωμαι καὶ αὐτὸς καὶ πρὸς τοσοῦτον ἔχθος ἐξηγόμην, ὥσθ' ἡδέως ἂν εἴ τις ἀποσφάττειν ἠδυνήθη, τὴν χεῖρα κατεφίλουν καὶ πολλῶν σωτῆρα καὶ εὐεργέτην ἂν ἐνόμιζον, οὐ μόνον διὰ τὴν γεγενημένην ὑπὸ τοῦ πολέμου φθορὰν ἐν τοσούτῳ χρόνῳ καὶ τὴν μεγάλην κακοπραγίαν τῶν Ῥωμαίων, ἧς αἰτιώτατον εἶναι ὑπελάμβανον, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὸς ἐκ Σαβωΐας ὢν τῆς C πατρῴας ἀρχῆς τῇ βασιλίδι, φίλτρον τι τρέφω πρὸς τοὺς ἐκείνης παῖδας διὰ τὴν ἐκ τοῦ γένους κοινωνίαν, καὶ πρὸς τὴν κακοπραγίαν καὶ αὐτὸς συνάχθομαι. καίτοι γε οὐ παρὰ τῶν φίλων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν μάλιστά σοι πολεμούντων πολλοὺς καὶ θαυμασίους ἐπαίνους ἤκουον διεξιόντων. καὶ τήν τε φύσιν ὡς θαυμασίαν καὶ τὴν ἄσκησιν ἐξαιρόντων τὴν πρὸς τὰ καλά, ὡς πολλῷ τῷ μέσῳ τοὺς ἄλλους ὑπερβέβληκε Ῥωμαίους, οἷς οὐκ ἐνόμιζον προσέχειν δεῖν, τοῖς μὲν διὰ φιλίαν, τοῖς δὲ δι' ἔχθραν ἀμφοτέροις ψευδομένοις. ἔστι γὰρ ὅτε καὶ αὐτοὶ οἱ πολεμοῦντες αὔξουσι τοῖς ἐγκωμίοις V. 510 τοὺς ἐχθρούς, ἵν' ἢ ἡττηθέντες ὑπὸ μεγάλων, ἢ νικήσαντες, μέγιστα δόξωσι κατωρθωκέναι. νυνὶ δέ μοι τοὐναντίον ἅπαν περιέστη. τοῖς τε γὰρ ἐγκωμιάζουσιν ἐκείνοις D οὐκ ὀλίγα μέμφομαι, ὡς τὸ πολὺ συγκρύπτουσι τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἐμαυτῷ τῆς ἀκρισίας. καὶ δὴ μεταβαλὼν ἀντὶ ἐχθροῦ καὶ κατηγόρου τῶν τε μάλιστα γεγένημαι φιλούντων,

tere ac disperdere constitueris et caedes servitutesque nihili pendas: his omnibus cognitis, tam hostili odio tui incensus sum, ut multorum servatorem ac de re publica bene meritum existimaturus eidemque manum osculaturus fuerim, qui te iugulare potuisset: non solum propter cladem ac pestem tanto belli tempore Romanis importatam, cuius te primigeniam causam credebant, sed quod et ipse, cum Sabaudus sim, e paterno scilicet principatu imperatricis, ob communionem generis, ipsam et eius liberos amo eorumque infortuniis similiter doleo. Tametsi non ab amicis tuis tantum, sed et infestissimis hostibus multas eximiasque laudes tuas audivi, cum et naturae praestantiam et honestarum rerum exercitationem, quibus Romanis universis longo intervallo anteires, in te extollerent. Quibus nihilo minus ideo non sum assensus, quod utrosque, et illos ex amore et istos ex odio mentiri existimarem. Est enim quando et hostes hostibus illustre praeconium impertiunt, ut aut victi a magnis, aut victores magnorum beati ac felices habeantur. Nunc mihi prorsus contra contigit: nam et illis laudantibus non mediocriter succenseo, tam multa quae in te sunt bona tacentibus: et mihi imperitiam temeritatemque iudicii exprobro. Et iam immu-

A.C. 1345 καὶ πολλῶν καὶ θαυμασίων τῶν ἐπαίνων κρίνων ἄξιον, οὐ
παρὰ Ῥωμαίοις διατρίβων, ἀλλὰ καὶ γενόμενος εἰς Ἰταλίαν,
ὥσπερ μετ' ὀλίγον οἴομαι, τὴν προσοῦσαν μεγαλοφυΐαν καὶ
τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα πρὸς τὰ καλὰ κη-
ρύξω πᾶσι φανερῶς. περὶ μὲν οὖν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον
ἁπάντων ὡς εὐθὺς ἐξαρχῆς ἄχρι νῦν οὐδεμίαν πρόφασιν
P. 638 αὐτὸς παρέσχες, ἀλλ' ἄκων ἐπὶ ταῦτα πρὸς τῶν πολεμούντων
συνωθῇ, πέπεισμαί τε ἀκριβῶς, καὶ πρὸς ἄλλους ὑπὲρ σοῦ
διαλεχθείην ἂν αὐτός. ἐπεὶ δ' αὐτὸς ἐκέλευσας περὶ πάντων,
ὧν ἂν θέλοιμεν, πυνθάνεσθαί σου ἀδεῶς, τί περὶ τῆς εἰρήνης
νῦν διανοῇ; ἆρ' ἑτοίμως ἔχεις πρὸς αὐτὴν, εἴ τινος ἐπιεικοῦς
ἀπολογιας τύχοις, ἢ πρὸς τὴν ἐκείνων ἀγνωμοσύνην παντά-
πασιν ἀπέγνως πρὸς τὰς διαλύσεις καὶ αὐτός;" βασιλεὺς δὲ
αὐτὸν τῆς τε παῤῥησίας ἐπαινέσας καὶ τῆς περὶ τὰ πρά-
γματα ἀδόλου διαίτης καὶ δικαίας, καὶ ἀντιφιλεῖν αὐτὸν καὶ
αὐτὸς εἰπὼν διὰ τὴν προσοῦσαν σύνεσιν καὶ τὴν εὐφυΐαν τὴν
πρὸς τὰ καλὰ, εἶτα ἀπεκρίνατο καὶ περὶ τῆς εἰρήνης, ὡς
B ἐπ' ἐκείνοις εἴη τοῖς πολεμοῦσι καὶ ἡ τοῦ πολέμου καὶ ἡ τῆς
εἰρήνης αἵρεσις. αὐτόν τε γὰρ συνθήσεσθαι ῥᾷστα πρὸς τὰς
διαλύσεις, ἂν ἐθέλωσιν ἐκεῖνοι, καὶ πολεμήσειν κατὰ δύναμιν,
ἂν ἐκεῖνοι τὰ δίκαια μὴ θέλωσι ποιεῖν. ἐκεῖνοι γὰρ πρότε-
ροι πολέμου ἦρξαν διαβαλόντες καὶ συκοφαντήσαντες, καὶ
τήν τε μητέρα ὀλίγου δεῖν ἀπέκτειναν αὐτοχειρίᾳ, ἐν δε-

18. ἡ alterum add. M.

tatus, ex inimico et accusatore evasi amicissimus, teque praeclaris dignum laudibus iudico: nec solum quamdiu apud Romanos sum, sed in Italia quoque, quo brevi me profecturum opinor, altitudinem et aequitatem animi tui, et ad res egregias naturam idoneam apud omnes palam depraedicabo. Quod igitur ad bellum attinet, a principio hucusque nullam penitus causam ipse praebuisti, sed invitus ab hostibus ad arma compulsus es: quod mihi plane persuadeo, et id apud alios pro te confiteri non dubitabo. Quia vero de omnibus quae vellemus libere interrogari te iussisti, quis est quaeso tuus nunc de pace sensus? an si illi aequum respondeant, prompte eam coles? an eorum improbitas facit, ut pacificationis spem omnem repudies? Imperator libertatem viri integrumque ac verum de rebus iudicium laudans, et se propter prudentiam et ingenium ad virtutem natum redamare illum testificans, respondet, belli et pacis electionem in arbitrio bellantium consistere. Nam se quidem facillime ad compositionem consensurum, si ipsis lubeat: et pugnaturum pro viribus, si iidem ius fasque contempserint. Ipsos quippe calumniis et mendaciis indulgentes, bellum orsos, matremque suam in carcere aegrotantem nulla cura dignatos, tantum non suamet manu occidisse: et filium duodennem, qui nihil in eos

σμωτηρίῳ νοσοῦσαν προνοίας ἀξιώσαντες μηδεμιᾶς, καὶ τὸν A.C. 1345 υἱὸν οὔπω δώδεκα ἔτη γεγονότα καὶ μηδὲν αὐτοὺς ἠδικηκότα, διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ ἀπέχθειαν ὑπὸ δεσμοῖς κατέστησαν τοσοῦτον χρόνον, καὶ τοὺς φίλους ἅπαντας διέφθειραν καὶ τοὺς οἰκείους, καὶ οὐδὲν ἀπέλιπον παροινίας, οὐδὲ ὕβρεως. ἐῶ γὰρ λέγειν τὴν τοσούτου πλούτου διαρπαγὴν ἐμοῦ τε καὶ C τῶν συγγενῶν, οὓς ἔδει, τοσαύτην κακίαν συνειδότας ἑαυτοῖς καὶ ὡς τῆς ἀμυθήτου φθορᾶς Ῥωμαίων αἰτιώτατοι γεγένηνται, ἔλεον τῶν ὁσημέραι διὰ τὴν αὐτῶν κακίαν καὶ μοχθηρίαν λαβόντας κτεινομένων, πρώτους τῇ εἰρήνῃ προσδραμεῖν καὶ τὸν πόλεμον σπουδάζειν καταλύειν. ἐπεὶ δ' ἐκείνοις οὐδενὸς ἑτέρου μέλει, ἢ τοῦ τῶν πραγμάτων μόνον ἄρχειν, ἄν τινα περιλειφθῶσι, τῶν δ' ἀρχομένων οὐδεμίαν πρόνοιαν ποιοῦνται, ὥσπερ ἐξαρχῆς αὐτὸς ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας πάντα ἐπραγματευόμην, οὕτω καὶ νῦν, ἃ πᾶσι μέλλει κοινῇ συνοίσειν, πάντα ἐρῶ. ἐξέσται δὲ αὐτοῖς, ἢ αἱρεῖσθαι τὰ βελτίω, ἂν πρόνοιάν τινα ποιῶνται τοῦ κοινοῦ, ἢ τὸν πόλε- D μον ἀσπάζεσθαι, ἂν τῶν ἄλλων πάντων, ἃ νομίζουσιν αὐτοῖς ἰδίᾳ διαφέρειν, προτιμῶσι. φημὶ τοίνυν, ὡς ἐὰν μὲν ἐθελήσωσι βασιλέα δέχεσθαι καὶ τοῖς παισὶ συνάρχοντα βασιλέως, οὐδ' αὐτὸν πολυπραγμονήσειν μηδὲν περὶ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον γεγενημένων, ἀλλ' ἀμνηστίαν τε αὐτοῖς παρέξειν τῶν κακῶν, καὶ τῶν ἡρπασμένων μηδενὸς ἀποστερήσειν, ἄν τε τῶν οἰκείων ὦσιν ἢ τῶν φίλων ἢ τῶν συγγενῶν. ἔτι

peccaverat, odio patris tamdiu in vinculis retinuisse, et amicos ac propinquos omnes sustulisse, quamque potuerint, petulantissime et contumeliosissime se gessisse. Taceo enim, inquit, tantarum opum et mearum et cognatorum direptionem. Quos oportebat tantorum scelerum conscientia stimulatos, et Romanos ob calamitates incredibiles, eorum opera illatas, (propter quorum nequitiam et improbitatem quotidie trucidantur) miseratos, primos pacem amplecti et studere bellum disiicere. Quoniam autem aliud non cogitant, quam ut soli rerum dominentur, (si modo aliquid rerum relictum est.) subditosque nullo loco ducunt, ego quemadmodum inde a primordio ad communem salutem omne meum studium laboremque contuli: sic et nunc, quae omnibus profutura sint, omnia edicam. E quibus licebit illis aut meliora eligere, si universitati consultum velint: aut bellum accipere, si id privatis utilitatibus suis omnibus anteponendum sentiunt. Aio itaque, si voluerint me imperatorem et filiorum defuncti collegam pati, non solicite inquisiturum in ea, quae bello praeterito commissa sunt: sed iniurias oblivione sempiterna deleturum, et spoliis suis ac praeda nullum privaturum: sive ea familiarium, sive amicorum, sive cognatorum

A.C. 1345 τε οὐδ' ὧν αὐτοῖς ἡ βασιλὶς παρέσχετο κατὰ τὸν τοῦ πολέ-
μου χρόνον, οὔτε τῶν τιμῶν, ἂν δοκῶσι παρ' ἀξίαν, οὔτε
P. 639 τῶν κτήσεων, εἴτε ἐκ τῶν δημοσίων ἦσαν, ἢ τῶν ἐμοὶ προσ-
V. 511 ηκουσῶν· ἀλλὰ πάντα στέργειν καὶ μηδεμίαν αὐτοῖς μη-
δέποτε βλάβην ἐπάγειν, ἀμυνόμενον τῶν κατὰ τὸν πόλεμον
κακῶν. εἰ δὲ τοῦτ' αὐτοῖς μήτε δίκαιον εἶναι φαίνεται, μήτε
ἀνεκτὸν, πάντα ἐπιτρέψομεν τῇ δίκῃ. χρήσομαι δὲ οὐχ ἑτέ-
ροις δικασταῖς τισιν, ἀλλ' αὐτῇ βασιλίδι καὶ πατριάρχῃ καὶ
τῶν τε μοναχῶν καὶ ἐπισκόπων τοῖς λογάσι καὶ τῶν Ῥωμαί-
ων, εἴ τινες ἔτι κατελείφθησαν, τοῖς ἀρίστοις, οὐ μὴν ἀλλὰ
καὶ τῶν ἑκασταχοῦ πολιτειῶν τοῖς συνετωτέροις. κἂν μὲν
αὐτὸς ἀδικῶν καὶ ἐπιορκῶν καὶ βασιλέως τοῖς παισὶ φαίνω-
μαι ἐπιβουλεύων, ὥσπερ οὗτοι κατηγόρησαν, μηδεμίαν ἄλλην
B εἶναι τῆς ἀδικίας τιμωρίαν, ἢ θάνατον ἄτιμον καὶ ἀκλεᾶ.
εἰ δ' αὐτοὶ τὴν τοιαύτην καταδίκην παραιτοῦνται, ἀπηνὲς
εἶναι νομίζοντες ἀνθρώπου θάνατον καταψηφίζεσθαι, ἀλλ'
αὐτὸς κατ' ἐμαυτοῦ, καὶ πρὶν γενέσθαι τὴν δίκην, κυρώσω
τὴν ψῆφον, ἵν' αὐτοὶ μετὰ τὸ τοῖς ἀδικήμασιν ἁλῶναι μη-
δεμίαν περὶ τῆς τιμωρίας μέμψιν ἔχωσιν. ἂν δ' αὐτοὶ τἀ-
ναντία πάντα φαίνωνται, οὐχ ἁπλῶς, οὐδὲ εἰκῇ, ἀλλὰ τῶν
λεγομένων μαρτυρίας ἐναργεῖς ἐμοῦ παράγοντος, οὐ παρὰ
τῶν ᾑρημένων τὰ ἡμέτερα, ἵνα μὴ χαρίζεσθαι ἐμοὶ δοκῶ-
σιν, ἀλλ' οἷς αὐτοὶ συνεργοῖς παρὰ πάντα τὸν πόλεμον ἐ-
C χρῶντο, μᾶλλον δὲ αὐτῆς βασιλίδος καὶ πατριάρχου τοῖς

fuerit: neque ablaturum, quae ipsis bello ardente Augusta donaverit, vel honores, si praeter dignitatem ac meritum collati videantur, vel possessiones, sive illae publicae erant, sive ad me privatim pertinebant: verum aequi bonique facturum omnia: neque unquam cum eorum damno bellicas offensiones vindicaturum. Quod si hoc nec iustum, nec ferendum censuerint, totum negotium iudicio permissurum. Iudicibus autem aliis non utar, nisi ipsa imperatrice, patriarcha, monachis et delectis episcopis et Romanis, si qui supersunt, optimatibus: imo vero etiam cuiuscumque rei publicae viris prudentioribus. Et si quidem iniquus, periurus et insidiator comperiar, quod isti dictitant, sceleribus meis non aliud supplicium, quam mortem ingloriam et infamem irrogari volo. Si hanc damnationem aversantur, crudele ducentes, in hominem sententiam capitalem ferre: at ego ipse ante iudicium atrum adversus me calculum dabo, ut ipsi, postquam convictus fuero, supplicii huius reprehensione vacent. Sin autem potius alia omnia constiterint, non me simpliciter ac temere affirmante, sed dicta mea evidentibus testimoniis confirmante, non quidem petitis a mearum partium studiosis, (ne mihi gratificari existimentur,) verum ab illis, quos ipsi toto

πλείοσιν ἐμοὶ συμμαρτυρούντων, (οὐ γὰρ ἂν δύναιντο ἔξαρ- A. C. 1345 νοι γίνεσθαι πρὸς ἃ ἐμοὶ συνίσασι σαφῶς,) δίκαιον μὲν τοὺς σεσυκοφαντηκότας καὶ ἐπιβουλεύσαντας ἀδίκως καὶ τοσούτων κακῶν αἰτίους Ῥωμαίοις γενομένους, τὰ ἴσα πάσχειν, ἂν ἡττῶνται. ἐγὼ δὲ ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις, κἂν τούτοις φιλοτιμίαν τινὰ ἐπιδεικνύμενος, ἐμὲ μὲν ἡττώμενον τιμῶμαι ἀποθνήσκειν, ἂν δ' αὐτοὶ ἁλίσκωνται, μηδὲν ὑπομένειν ἀηδὲς, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο μόνον συκοφάνται ἀποδείκνυσθαι, ἐμὲ δὲ μετὰ τὴν νίκην βασιλέα κοινῇ ἀνακηρύττεσθαι ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ συνάρχοντα βασιλέως τοῖς παισίν. εἰ δὲ τὸ βασιλικὴν ἐσθῆτα ἔχοντα δεδοίκασι πρὸς τὴν δίκην ἀπαντᾷν, D ἢ τὸ στρατιὰν ἔχοντα ὑποπτεύουσιν εἰς Βυζάντιον ἐλθεῖν, ἐγὼ καὶ ταύτας ἰάσομαι τὰς ἀπορίας. οὐ πλείους γὰρ ἔχων εἰσελεύσομαι τῶν δέκα, τά τε βασιλικὰ ἐπίσημα ἀποθέμενος ἰδιωτικὴν μεταμφιάσομαι σκευήν. τοῦ κοινῇ γὰρ ἕνεκα λυσιτελοῦντος καὶ τοῦ Ῥωμαίους τῶν ἐκ τοῦ πολέμου δεινῶν ἀπαλλαγῆναι, οὓς ἐγὼ μάλιστα φιλῶ, κἂν οἱ συκοφάνται οὗτοι καὶ πρὸς τοῦτο διαβάλλωσι, μισεῖν φάσκοντες καὶ πολεμεῖν αὐτοῖς καὶ διαφθείρειν, οὐ μόνον τοιαῦτα, καὶ ἐπαχθέστερα δὲ πολλῷ προθύμως ὑπομένειν ἔγνωκα· ἄλλως θ' ὅτι οὐδὲ πρὸς τὴν εὐδοξίαν ἐμοὶ τοῦτο οὐδ' ὀλίγα λυμανεῖται. P. 640 ἂν μὲν γὰρ ἡττώμενος ἀποθνήσκω, οὐδεμία ὄνησις ἐκ τοῦ βασιλικὴν ἐσθῆτα ἔχειν περιέσται· ἂν δὲ τῶν κατηγορούντων

18. διαβάλλουσι P.

bello adiutores habuerunt, immo vero ab ipsa imperatrice et patriarcha, qui cum pluribus mihi testes erunt, (non enim negare poterunt, quae mihi perspicue commendaverint,) iustitiae consentaneum erit, ut qui criminationibus et insidiis nefarie me appetiverunt, easdem poenas suscipiant. Verumtamen ego quemadmodum in aliis, sic in his desiderio quodam gloriae me quidem causa cadentem morte multandum pronuntio: sin ipsi litem perdiderint, nihil eos molestum pati postulo, nisi hoc unum, ut sycophantae et criminatores cognoscantur: et me absolutum, imperatorem filiorumque defuncti collegam a Romanis palam proclamari. Sin autem vel cum veste imperatoria ad iudicium occursurum metuunt, vel cum exercitu Byzantium ingressurum suspicantur, ego illos hoc angore liberabo. Nam positis insignibus imperatoriis, ornatu privati, denis dumtaxat comitibus intrabo. Communis enim boni causa, et ut Romanos, qui mihi sunt carissimi, a belli detrimentis vindicem, (quamquam sycophantae isti et hic obtrectent dicantque, me ipsorum hostem et perditorem esse,) non talia modo, sed longe etiam odiosiora alacriter decrevi sustinere, praesertim cum id celebritati meae nec tantillum nociturum sit. Si enim iudicio victus occidar,

A.C. 1345 κρείττων φαίνωμαι, οὐδὲν λυπήσει τὸ ἀποθέσθαι πρὸς βρα-
χὺ, μέλλοντα ὀλίγῳ ὕστερον αὖθις ἀναλαμβάνειν μετὰ πλεί-
ονος τῆς δόξης καὶ τῆς εὐφημίας καὶ τῆς ψήφου τῆς κοι-
νῆς. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ νυκτὸς ἑκάστης ἀποτιθέμενος ἐπὶ τῷ
κατακλίνεσθαι, οὔτ' ἀνίας, οὔτε ἀδοξίας αἰσθάνομαί τινος.
διόπερ οὐδὲ νῦν περὶ τῆς σκευῆς μακρὸν ποιήσομαι τὸν λό-
γον, ἀλλ' ὡς ἂν αὐτοῖς ἀρέσκῃ πράττειν ἕτοιμος ἐγώ. εἰ δὲ
καθάπαξ ἁλόντες τῷ φθόνῳ καὶ τῷ ἔχθει τῷ πρὸς ἐμὲ, τού-
των μὲν οὐδὲν ἡγοῦνται ἐξαρκεῖν, οὐδὲ ἐπ' οὐδεμιᾷ προκλή-
B σει βασιλέα δέχονται, ἀλλὰ καθάπαξ ἀπεγνώκασι πρὸς τοῦ-
το καὶ πάντων μᾶλλον ἀπώλειαν καταψηφίζεσθαι αἱροῦν-
ται, ἢ ἐμοὶ δουλεύειν ὑπομένειν, ἐκείνων μὲν οὐδένα λόγον
ἐχρῆν ποιεῖσθαι οὕτω μαινομένων. τῆς δὲ κοινῆς τῶς ἄλλων
σωτηρίας ἕνεκα, ἵνα μὴ δοκῶ καταπροΐεσθαι φιλοψυχῶν αὐ-
V. 512 τὸς, ἑκοντὶ αἱροῦμαι ἀποθνήσκειν. οὐδὲ γὰρ ἀποδέει τούτου
τὸ τὴν ἀρχὴν ἀποθέμενον, ὅσην ἔχω, καὶ τὰς πόλεις παρα-
δόντα καὶ τὴν στρατιὰν, αὐτὸν ἐν ἰδιώτου σχήματι ἀφα-
νείᾳ πολλῇ συζῆν ἐν γωνίᾳ παραβύσαντά τινι. πλὴν οὐχ
ἁπλῶς καὶ τοῦτο οὐδὲ λόγου τοῦ προσήκοντος ἐκτὸς, ὡς
C δοκεῖν τοῖς τε Ῥωμαίοις καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι καὶ βαρ-
βάροις, ὅτι ἀδικῶν καὶ ἐπιορκῶν καὶ μὴ δυνάμενος ἀντέ-
χειν πρὸς τὸν πόλεμον, δείσας παρεχώρησα τῆς ἀρχῆς αὐ-
τοῖς, τὸ ζῆν ἀκλεῶς τῆς μετ' εὐκλείας προτιμήσας τελευτῆς·
ἀλλὰ πρῶτον μὲν ψήφισμα βούλομαι γενέσθαι καὶ πρόγραμ-

nulla ad me ex imperatorio schemate redibit utilitas. Sin accusatores pessumdedero, nihil triste erit, eum ad breve tempus deposuisse, quem mox maiore cum honore et applausu omniumque suffragiis recepturus sim. Neque enim noctibus singulis, quando cubitum concedo, ex eius depositione aut tristitiam aut dedecus aliquod sentio. Idcirco nec modo super amictu plura loquar, paratus facere quod illis placuerit. Quodsi semel invidia et odio mei praepediti, horum nihil putant sufficere, neque ulla sponsione conditioneve me imperatorem esse sinunt, sed semel statuerunt me reiicere, perdereque omnia, quam mihi subesse malunt: etsi ita insanientes contemnere oportebat, tamen ne communem salutem studio vitae meae servandae neglexisse videar, mortem ultro eligo: nihilo enim minus est quam mori, deposito imperio quantum ego habeo, et urbibus exercituque traditis, privato habitu obscurum plane et in angulum quempiam se compingentem vivere. Ceterum non istuc absolute ac praeter rationem, ut scilicet a Romanis et Graecis ac barbaris tamquam iniurius ac periurus belloque impotens, imperium reliquisse et vitam inhonoram gloriosae morti antetulisse existimer, sed primum quidem decretum fieri postulo ta-

μα κοινὸν τῆς τε ἐκκλησίας καὶ συγκλήτου καὶ συμπάντων A.C. 1345 κοινῇ Ῥωμαίων, ὡς οὐκ ἀδικῶν, οὐδὲ ἐπιορκῶν, οὐδὲ κακὸς περὶ τοὺς βασιλέως τοῦ φίλου παῖδας ἐλεγχθεὶς, ἀλλὰ τοῦ κοινῇ τῆς σωτηρίας ἕνεκα ἀπέστην τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ λελύσθαι τοὺς ἐμφυλίους, ὑφ' ὧν διαφθείρονται, πολέμους. ἔπειτα τοὺς ἐν δεσμωτηρίοις πάντας διὰ τὴν εἰς ἐμὲ κατεχομένους εὔνοιαν ἀφεῖναι τῶν δεσμῶν, καὶ τὴν οὐσίαν ἀποδοῦναι, ὅσης D ἀπεστέρησαν, καὶ πρὸς τοὺς παῖδας τῶν ἀποθανόντων ποιεῖν ὁμοίως. ἄτοπον γὰρ τῶν μὲν συμφορῶν καὶ τῶν δυστυχημάτων αἴτιον αὐτοῖς ὀφθῆναι, πρὸς δὲ τὸ πρὸς τὴν ἀρχαίαν μηδὲν φροντίσαι τύχην ἐπανελθεῖν. πρὸς τούτοις δὲ καὶ τοῖς συνοῦσι, καὶ συγκλητικοῖς καὶ στρατιώταις, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς προσήκουσιν ἐμοὶ καθ' αἷμα, πρῶτον μὲν πίστεις δι' ὅρκων δοῦναι, ὡς οὐδὲν κακώσουσιν, ἀμυνόμενοι τῆς εἰς ἐμὲ εὐνοίας, ἔπειτα δὲ καὶ τούτοις ἀποδοῦναι, ἃ ἀφῄρηνται καὶ χρήματα καὶ κτήσεις. πρὸς τούτοις δὲ καὶ προνοίας ἕκαστον ἀξιῶσαι πρὸς ἀξίαν. εἰ μὲν γὰρ ἔμελλον εἶναι βασιλεὺς αὐτὸς, ἀξίως ἂν τῶν πόνων ἠμειψάμην καὶ οὐκ ἂν ἐκείνων ἐδεήθην προνοεῖν αὐτῶν· ἐπεὶ δ' ἑκὼν εἶναι παραι- P. 641 τοῦμαι, δίκαιον αὐτοὺς ἐν ἀσφαλείᾳ τε ὁμοῦ καὶ εὐπορίᾳ τῶν πρὸς τὸν βίον ἀπολιπεῖν. κἂν ταῦτα γένηται, ὥσπερ ἀξιῶ, τὴν βασιλείαν ἀποθέμενος αὐτὸς καὶ τὴν ἀρχὴν, καὶ τὰς πόλεις παραδοὺς, ἢ πρὸς Ἄθῳ τῷ ἱερῷ ἢ πρὸς ἑτέρῳ μέρει τῆς Ῥωμαίων γῆς, (οὐ γὰρ αἱροῦμαι ὑπερόριος εἶναι ἐφ' ἑτέρας,)

bulasque proponi publicas, ecclesiae, senatus Romanorumque omnium nomine, non me ut improbum neque periurum neque insidiatorem imperatoris, amici mei, liberorum, sed ut bellum civile communi saluti tam perniciosum tolleretur, abdicasse. Deinde omnes, qui, quod mihi favent, carcere detinentur, dimitti et ablatas facultates ipsis eorumve liberis restitui. Absurdum enim, cum te illis miseriarum et incommodorum causam inficiari nequeas, quo pristinum statum recuperent, nihil laborare. Praeterea iis, qui mecum sunt, et illustribus et militibus et aliis consanguineis meis iuramento fidem dari, propter studium in me nihil adversum perpessuros, atque etiam his et pecunias et possessiones ereptas reddi. Ad haec quemque pro dignitate curari. Si enim imperator fierem, ipse eos pro eo ac mererentur munerarem nec eorum curam haberi peterem. Quia vero de iure meo sponte decedo, eos securos cum abundanti rerum ad vitam degendam necessariarum subsidio relinquere iustum est. Haec si fiant, (et ea fieri aequum iudico,) imperio et administratione depositis, et civitatibus restitutis, aut ad sanctum montem Atho, aut ad aliam partem Romani soli, (nolo enim in peregrina terra exulare,) quod reliquum est annorum

A.C. 1345 ἀφανείᾳ συζήσω τὸν πάντα βίον κατ' ἐμαυτὸν διάγων, ὅπως
B ἂν οἷός τε ὦ."

πδ'. Τοιαῦτα μὲν βασιλεὺς πρὸς τὸν Ἀρῆγον διειλέχθη περὶ τῆς εἰρήνης. ἐκεῖνος δὲ μέχρι πολλοῦ κάτω
C νεύων, ἐθαύμαζε σιγῇ τὴν καλοκαγαθίαν βασιλέως καὶ ὥσπερ ἐξεπέπληκτο πρὸς τὸ μέγεθος τῶν εἰρημένων. ἔπειτα ἀνενεγκὼν, „ὡς μὲν οὐδὲν ἐνέλιπες" εἶπεν „οὔτε εὐγνωμοσύνης, οὔτε δικαιοσύνης ἐν τοῖς εἰρημένοις, οὐδὲ τὸν σφόδρα ἀναισχυντοῦντα οἴεσθαι δυνήσεσθαι ἀντειπεῖν. ἃ δὲ αὐτῷ περὶ τῆς εἰρήνης εἴρηται εἰδέναι βούλεσθαι, εἰ πρὸς αὐτοὺς ὡς ἐπι-
V. 513 τηδείους μόνον διειλέχθη, ἢ εἰ βούλοιτο μηνύεσθαι καὶ τοῖς ἐν Βυζαντίῳ, εἴ πως γένοιτο κἀκείνους τῶν δεόντων σκεψαμένους τι τῶν μεγάλων συμφορῶν Ῥωμαίους ἀπαλλάττειν. βασιλεὺς δὲ ἀπαγγέλλειν τε ἐκέλευε καὶ προὔργου παντός. ἵνα δὲ μᾶλλον βέβαια δοκῇ τὰ εἰρημένα καὶ πιστὰ, ἐκέλευε καὶ γράφειν, καὶ ἐπεὶ γεγραμμένα ἦσαν πάντα, ὅσα διειλέ-
D χθη, ἐρυθραῖς ὑπεσημαίνετο ὑπογραφαῖς καὶ σφραγῖδα χρυσῆν ἐκέλευεν αἰωρεῖν, δεῖγμα τοῦ φυλάξειν τὰ ἐγγεγραμμένα βεβαίως καὶ ἀναμφιβόλως. Ἀρῆγος δὲ ἐπεὶ τὰ γράμματα εἶχεν ἐν χερσὶ, πολλὰς βασιλεῖ χάριτας ὁμολογῶν, ὡς τὰ μέγιστα εὐηργετημένος, καὶ μέλλων ἤδη ἀπιέναι, ἐδεῖτο βασιλέως ἀπαγαγεῖν τὴν στρατιάν. τὴν μὲν γὰρ εἰρήνην οὐκ ὀλίγων ἡμερῶν δεήσεσθαι πρὸς διάσκεψιν. τὴν στρατιὰν δὲ ἠρεμεῖν μὴ δύνασθαι, ἀλλὰ πάντα ἐπιέναι καὶ διαφθεί-

7. ἀγνωμοσύνης P. 18. γεγραμμένα P., ἐγεγραμμένα M.

meorum obscurus et ignotus, mihi soli, quantum potero, vivens traducam.

84. Haec imperator Arego de pace sciscitanti. Ille diu terram intuens tacitusque integritatem eius admirans, tam singulari oratione velut attonitus, sic deinde ora resolvit: Quam nulla pars neque humanitatis, neque iustitiae sermoni huic tuo defuit? adeo, ut nec impudentissimus quidquam possit carpere. Quae autem de pace disseruisti, scire aveo, nobisne tantum, ut amicis, dixeris, an etiam ad aures Byzantiorum perferri velis, si forte et illos utile consilium suscipere et tantis populi Romani calamitatibus finem imponere contingat. Imperator dicta ab se Constantinopolim renuntiari, in rem fore censet: quae ut ad fidem plus ponderis habeant, litteris quoque comprehendi mandat, quibus rubrica subscribit et sigillum aureum pro argumento, se ibi scripta constanter sineque ulla dubitatione servaturum, appendi iubet. Aregus instrumentum manu tenens et amplas imperatori, ut maximo beneficio ornatus, gratias agens iamque abituriens, ut abducat exercitum, rogat: pacem enim ad deliberationem non paucos dies requirere et

ρειν. εἰ δὴ αὐτὸς τὴν ἀπολογίαν περιμένων ἐνταῦθα καθε- A.C. 1345 δεῖται, κινδυνεύσει μετὰ τὴν εἰρήνην ὑπολείπεσθαι οὐδὲν, περὶ οὗ ἂν δόξειε γενέσθαι ἡ εἰρήνη. βασιλεὺς δὲ τοῦτό τε καὶ εἴ τι μεῖζον ἕτερον αὐτοῦ αἰτοῦντος πρόθυμος εἶναι ἔφα- P. 642 σκε ποιεῖν, καὶ ἐπηγγέλλετο, ὡς ἐς τρίτην ἐξ ἐκείνης, πάσης γενομένης ἐν ταὐτῷ τῆς στρατιᾶς, (διεσκέδαστο γὰρ ἐπὶ τὴν λείαν,) ἀναστήσων τὸ στρατόπεδον. οὕτω μὲν οὖν Ἀρῆγος βασιλεῖ συνταξάμενος, ἔχων καὶ τὰ γράμματα, ἀπεχώρει. καὶ γενόμενος ἐν βασιλείοις, τά τε γράμματα παρείχετο πατριάρχῃ καὶ μεγάλῳ δουκὶ, καὶ περὶ εἰρήνης διειλέχθη πρὸς αὐτοὺς, πολλὰ ἀδικήσειν φάσκων καὶ βασιλέα καὶ Ῥωμαίους, εἰ μὴ ἐπὶ μιᾷ τινι προκλήσει πεισθεῖεν διαλύεσθαι. ἐκεῖνον μὲν οὖν εὐφυῶς ἀπεσκευάσαντο, φάμενοι ὀλίγῳ ὕστερον ἀποκρινεῖσθαι περὶ ὧν ἐπρέσβευε. δοὺξ δὲ ὁ μέγας, ἐπεὶ πύθοιτο βασιλέα παρὰ Ἀρήγου εἰς τρίτην ἡμέραν ἀπάξοντα B τὴν στρατιὰν, πᾶσι Βυζαντίοις πόλεμον κατήγγελλε πρὸς Καντακουζηνόν. καὶ αὐτὸς παρεσκευάζετο δῆθεν καὶ κατέλεγε τοὺς στρατιώτας, πᾶσι δὲ θείοις οἴκοις καὶ φροντιστηρίοις ἱεροῖς καὶ παντὶ γένει καὶ ἀξιώματι ἱερέων παρήγγελλε λιτὰς, ὡς τὸ θεῖον ἱλεωσομένους τοῖς τῷ ἀποστάτῃ συμβαλοῦσιν. ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐπιοῦσαν πᾶσαν παρασκευαζόμενος διήγαγεν. ἐς τὴν τρίτην δὲ ἐν ἀρίστου τῇ ὥρᾳ, ἐπεὶ πύθοιτο παρὰ τῶν σκοπῶν βασιλέα ἀπηρκότα, (ἐπλήρου γὰρ ἐκεῖνος τὰ ὑπεσχημένα,) τὰς πύλας ἀνοίξας ἐξεχεῖτο

militem non posse quiescere, sed omnia interea incursionibus vastaturum. Quodsi ipse responsionem opperiens illic sedeat, periculum fore, ne pace confecta, nihil eorum restet, quorum gratia pacem fieri concupiverit. Imperator et hoc, et si quid etiam maius peteret, prompte facturum recepit, et tertio post die collecto in unum milite, (erat enim ad praedas agendas dispersus,) castra moturum. Sic Aregus ei valedicens cum litteris discessit, quas in palatio patriarchae magnoque duci reddidit: ac de pace eos allocutus monuit, imperatori et Romanis iniquissimos fore, nisi una aliqua conditione ad compositionem moverentur. Verum illi hominem dextre submovent, paulo post ad legationem eius responsuros autumantes. Magnus dux intelligens ex Arego, imperatorem luce tertia abducturum copias, Byzantinis promiscue bellum in Cantacuzenum denuntiat, ipseque se comparat et exercitum conscribit. Omnibus autem sacris domibus et monasteriis omnique generi et gradui sacerdotum preces ad divinum numen cum perfido desertore conflicturis placandum indicit. Et ille quidem diem illum et insequentem totum se comparando consumpsit. Tertio die hora prandii, ut a speculatoribus imperatorem desperabundum discedere audivit,

A.C. 1345 μεθ' ὁρμῆς τινος ἀσχέτου καὶ παραβόλου καὶ συνέταττε τὴν
C τε ἱππικὴν καὶ τὴν πεζὴν δύναμιν πρὸ τῶν τειχῶν. ὡς
δὲ ἐπανῆκον οἱ σκοποὶ, οὓς αὐτὸς προέπεμπε τοὺς πολεμίους
δῆθεν κατασκεψομένους, καὶ ἀπήγγελλον ἅμα πρωῒ ἐκείνους
οἰχομένους, ἠνιᾶτο μὲν πρὸς τὴν ἀποτυχίαν καὶ πολλὰ ἑαυ-
τὸν τῆς βραδυτῆτος κατεμέμφετο καὶ τῆς τριβῆς καὶ ἐδυσχέ-
ραινεν οὐκ ἀνεκτῶς. πέμψας δὲ καὶ πρὸς πατριάρχην ἐμή-
νυεν, ὡς Καντακουζηνὸς αἰσθόμενος τὴν ἔφοδον καὶ συνιδὼν
ὡς οὐκ ἂν ὑποστησόμενος τὴν δύναμιν, ᾤχετο ἀποδρὰς ἅμα
πρωΐ. τί οὖν προσήκει πράττειν, φυγῇ τῶν πολεμίων χρησα-
μένων; πατριάρχης δὲ ἐμήνυε· „φεύγει ὁ ἀσεβὴς, μηδενὸς δι-
ώκοντος· νίκα καὶ μὴ ὑπερνίκα." καὶ ἐκέλευεν ἀναστρέφειν
πολλῷ τῶν πολεμίων κρείττους γενομένους. καὶ ἀνέστρεφε
D λυπούμενος, ὅτι μὴ συμβαλεῖν ἐξεγένετο τοῖς πολεμίοις. βα-
σιλεὺς δὲ, ἐπεὶ μὴ ἀγνοεῖν τὰ πραττόμενα ἐνῆν, πολλῶν ἐκ
Βυζαντίου ὁσημέραι μηνυόντων, τό,τε Ῥήγιον εἷλεν ἐξ ἐφό-
δου ἐπελθὼν καὶ Ἀθύραν καὶ Δαμοκράνειαν καὶ Σηλυμβρίαν.
κελεύσας δὲ Ἀπάμειαν, φρούριόν τι κατεσκαμμένον, τειχισθῆ-
ναι, καὶ στρατιὰν καταλιπὼν ἐν Ῥηγίῳ καὶ Ἀπαμείᾳ καὶ Ἐμ-
πυρίτῃ καὶ τῇ πρὸς τῇ Δέρκῃ λίμνῃ πόλει, ὡς ἂν ταῦτά τε
φρουροῖεν, ἐγγυτέρω Βυζαντίου τῶν ἄλλων ὄντα, καὶ ἐπεκδρο-
V. 514 μὰς ποιοῖντο συνεχεῖς κατὰ τοῦ Βυζαντίου καὶ λῃστείας, τὴν
ἄλλην ἔχων στρατιὰν αὐτὸς ἀνεχώρησεν εἰς Διδυμότειχον·
P. 643 ἡ δὲ ἐν τοῖς φρουρίοις τούτοις στρατιὰ τὰ μέγιστα ἐκάκωσε

12. ὑπερνικᾷς P.

(stabat enim promissis,) portis reclusis, cum effraenato ac temerario impetu se effundens, equitatum ac peditatum ante muros disponit. Ubi speculatores, quos ad speculandum miserat, reversi, diluculo illos ultra abiisse retulerunt, valde ob tarditatem se incusans, patriarchae significat, Cantacuzenum, praecipientem adventum suum et illi se imparem scientem, multo mane aufugisse, quaeritque, quid fieri placeat, quandoquidem hostes fugam arripuissent. Respondet patriarcha: Fugit impius, nemine persequente: vince et amplius vince: iubetque, ut hostibus longe superiores, reverti: et ille moestus, quia conflictu exciderat, revertitur. Imperator, quia quod gerebatur latere eum non poterat, multis Byzantio in dies nuntiantibus, Rhegium et Athyram et Damocraniam et Selybriam primo impetu cepit. Cumque Apameam, castellum eversum, reparari iussisset, et praesidiariam manum Rhegio, Apameae, Empyritae et urbi apud Dercen lacum, his inquam locis Byzantio vicinioribus custodiendis, et excursionibus in agrum Byzantinum frequenter faciendis reliquisset, cum cetero agmine Didymotichum profectus est. Horum oppidorum praesidiarii, etsi numero paucissimi, Byzantios tamen vexa-

Βυζαντίους, καὶ ὀλίγη οὖσα· σχεδὸν γὰρ νύκτωρ τε καὶ μεθ' A.C. 1345 ἡμέραν πάντα διέφθειρον καὶ ἐληΐζοντο, ἔχοντες καὶ Περσικὴν ὀλίγην δύναμιν ἀναμεμιγμένην μετ' αὐτῶν, οἳ πολλοὺς ἀπέκτεινον καὶ ἐξηνδραποδίζοντο καὶ πρὸς ἕω ἀπεδίδοντο ἐπὶ δουλείᾳ. καὶ σχεδὸν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πάντα τὰ περὶ Βυζάντιον ἀοίκητα ὑπ' ἐκείνων ἀπεδείχθη. πατριάρχης δὲ καὶ ὁ μέγας δοὺξ εἰδότες, ὡς Ἄρηγος ἀπαιτήσει λόγον περὶ τῆς πρεσβείας, καὶ τὴν μὲν εἰρήνην ἀναφανδὸν αἰδούμενοι ἀπαγορεύειν, τρόπῳ δέ τινι σκεψάμενοι τὸν Λατῖνον ἀπατᾷν, ἵνα μὴ δοκοῖεν ἑκοντὶ τοῖς Ῥωμαίοις αἴτιοι αὐτοὶ καθίστασθαι τοσαύτης συμφορᾶς, πρὸς βασιλέα τὸν Καντακουζηνὸν ἔγρα- B ψαν τοιάδε· „ὡς ἡμεῖς πολύν τινα λόγον περὶ τοῦ μὴ Ῥωμαίους ὑπὸ τοῦ πολέμου διαφθείρεσθαι ποιούμενοι, ὀλίγῳ πρότερον ἐπέμψαμεν πρός σε πρεσβείαν, ἅπερ αὐτὸς πρὸς τὸν περιπόθητον καὶ γνησιώτατον τῷ βασιλεῖ τὸν μέγαν δοῦκα ᾔτησας ἐπαγγελλόμενοι ποιήσειν. ταῦτα δὲ ἦν, ἀποθέμενον τὴν βασιλείαν, ἐν ἀσφαλείᾳ εἶναι καὶ μηδὲν προσδοκᾷν πείσεσθαι δεινὸν διὰ τὴν ἀγνωμοσύνην τὴν πρὸς βασιλίδα καὶ τὰς συμφορὰς, ἃς ἐπήγαγες Ῥωμαίοις πολεμῶν. σὺ δὲ, ὡς ἔοικεν, ἔτι φόνων καὶ αἱμάτων ὀρεγόμενος πλειόνων καὶ τὰς συμφορὰς τοῖς ταλαιπώροις Ῥωμαίοις αὔξειν, ἵν' ἃ προ- C είλου ἐξαρχῆς, ἡττηθεὶς ὑπ' οὐδενὸς, εἰς τέλος δόξης ἀγαγεῖν, μεταβαλὼν ἀπράκτους ἀπέπεμψας τοὺς πρέσβεις, ἠρνημένος ἃ ἐφθέγξω. τότε μὲν οὖν ἀνεξέλεγκτα ἐψεύσω, φάσκων τὸν

bant importunissime, omnia fere noctu et interdiu depopulantes ac devastantes: habebantque sibi admixtos Persarum aliquot manipulos, qui multos occidebant, multos capiebant et in orientem pro servis vendebant, brevique tota paene Byzantium circum iacens regio in solitudinem ab illis redacta est. Verum patriarcha et magnus dux, non ignorantes, Aregum responsum requisiturum, cum pacem aperte detrectare vererentur, via quadam per consultationem inventa, qua Latinum fallerent, ne Romanis scientes ac volentes aerumnas tam multas creare viderentur, Cantacuzeno in haec verba scripserunt: Quandoquidem nobis vehementer curae ac sollicitudini est, ne Romanis bello plurimum detrimentorum imponatur, pronuper ad te legatos misimus, pollicentes facturos, quae tu a magno duce imperatori dilectissimo fidelissimoque petivisti. Erant autem haec, ut abdicato imperio tutus esses et nihil poenarum formidares, quod erga imperatricem tam infidus exstitisses et bello Romanos tantopere afflixisses Tu vero adhuc fundendi sanguinis et calamitatum miseris Romanis augendarum cupidus, ut apparet, quo, quae a principio tuopte impulsu constituisti, ad finem perduxisse videaris, legatos, mutata mente, et inficiatus quae dixeras, infecta re dimisisti. Tum igitur improbabili mendacio magnum ducem non

A.C. 1345 μέγαν δοῦκα εἰρηκέναι περὶ σοῦ μὴ ἀληθῆ. νυνὶ δὲ οὐδεμίαν σοι τοιαύτην ἔξεστι καταφυγὴν εὑρεῖν καὶ πρὸς ἀναβολὰς χωρεῖν τῶν εἰρημένων. τά τε γὰρ γράμματα ἐλέγξουσι τὰ σὰ ὄντα παρ' ἡμῖν καὶ ὁ πρεσβευτὴς Λατῖνος, ἀξιόχρεως ὢν πρὸς πίστιν. ἃ τοίνυν ἔγραψας αὐτὸς, ὡς ἀποθήσῃ τε τὴν βασιλείαν καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὰς ἀδίκως κατεχομένας καὶ τυραννουμένας πόλεις παραδώσεις, αὐτὸς δὲ μονάζοντος βίον ζήσεις ἐν Ἄθῳ τῷ ἱερῷ ἢ ἄλλοθί που, ὅπη ἂν δοκῇ, D καθήμενος, στέργομεν καὶ αὐτοὶ, καὶ οὐδὲν ἄλλο λείπεται, ἢ διδόναι προθεσμίαν, καθ' ἣν ἡμῖν τὰς πόλεις παραδώσεις. περὶ δὲ προγραμμάτων καὶ δικαιωμάτων καὶ τῶν ἐν δεσμωτηρίοις κατεχομένων, εἰ ἀπολυθήσονται, ἢ εἰ ἀποδώσομεν αὐτοῖς τὰ δικαίως ἀφῃρημένα, καὶ περὶ προνοίας τῶν σοὶ συνόντων μηδένα λόγον σὺ ποιοῦ. ἡμεῖς γὰρ ἱκανοὶ περὶ τῶν τοιούτων σκέπτεσθαι καὶ ποιεῖν, ἅττα ἂν δοκῇ λυσιτελῆ καὶ δίκαια." τοιαῦτα γράψαντες καὶ οἰκείαις καὶ αὐτοὶ ὑποσημηνάμενοι ὑπογραφαῖς, τὸν Λατῖνον μεταπεμψάμενοι, πάντα, ἔφασαν, ἅ τε αὐτὸς ἠξίου καὶ Καντακουζηνὸς ἱκέτευε, πεποιηκέναι, καὶ ἐδείκνυσαν τὰ γράμματα ὑπογεγραμμένα, ὡς αὐτοῖς τῶν περὶ τῆς εἰρήνης λόγων πάντων περιειλημμένων· P. 644 ἅμα δὲ καὶ παρείχοντο αὐτῷ. ὁ δὲ διαλέκτου τε τῆς Ἑλληνικῆς καὶ γραμμάτων ὢν ἄπειρος παντάπασι, τοῖς λόγοις ἀρκεσθεὶς καὶ ταῖς ὑπογραφαῖς, πολλὰς αὐτοῖς ὁμολογήσας χάριτας τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῶν Ῥωμαίων τῆς κηδεμο-

11. πραγμάτων M. pro προγραμμάτων.

vera de te locutum affirmasti. Nunc autem tale effugium reperire et dicta longius differre tibi non conceditur. Tuae enim ad nos litterae et legatus Latinus fide dignus te redarguent. Quae ergo scripsisti, te imperio et administratione abiturum, oppidaque contra fas ac tyrannice occupata redditurum, et quietam monachi vitam in sacro monte Atho aut ubi placuerit exacturum, ea et nos probamus, nihilque restat, nisi diem praefinire tibi, quo urbes restituas. De re publica autem et de iudicio constituendo et de cura tuorum tu sine cura esto: nos quippe ad haec et perspicienda et facienda, quatenus commoda et iusta sint, satis valemus. Scripta hac epistola et subscriptionibus adiectis, Latino accersito, omnia quaeque ipse voluisset quaeque Cantacuzenus orasset, se praestitisse memorant, easque litteras, quibus tota pacis tractatio contineretur, exhibitas ei tradunt. Ille litterarum Graecarum ac sermonis omnino expers, verbis eorum ac subscriptionibus contentus, de aequitate Romanorum et sollicitudine multis verbis gratias agit et cum epistola Didymotichum festinat. Convento salutatoque imperatore, Eu, inquit, advenio, de pace ferens tibi evangelia. Omnia

νίας, ἀπεχώρει. καὶ σπουδῇ πολλῇ πρὸς Διδυμότειχον ἥ- A.C. 1345
κεν ἔχων καὶ τὰ γράμματα. συντυχὼν δὲ βασιλεῖ καὶ προσφθεγξάμενος, „ἰδού σοι" εἶπεν „εὐαγγέλια κομίζων ἥκω περὶ τῆς εἰρήνης. πάντα γάρ, ὅσαπερ αὐτὸς ᾔτου, πατριάρχης τε καὶ ὁ μέγας δοὺξ μετὰ τῶν ἄλλων τῆς συγκλήτου κατεπράξαντο προθύμως καὶ γράμμασι καὶ αὐτοὶ τὴν διάλυσιν βεβαίαν τοῦ πολέμου μάλιστα πεποίηνται." παρείχετό τε καὶ τὰ γράμματα αὐτίκα. βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ ἀνέγνω, μι- B
κρὸν ὑπομειδιάσας, „ἀνέγνως" εἶπε „τὰ γράμματα, ἃ τοσαύτην V. 515
ἔχων ἤνυσας ὁδόν, ἢ ἁπλῶς οὕτω καὶ ἀπεριέργως, τῇ φίλῃ καὶ συντρόφῳ χρώμενος ἁπλότητι, μηδὲν εἰδὼς τῶν ἐγγεγραμμένων, ἧκες ἔχων;" τοῦ δὲ μηδὲν περινενοημένον, μηδὲ φαῦλον περὶ αὐτῶν εἰπόντος οἰηθῆναι, ἀλλ' ἀπεριέργως καὶ ἁπλῶς τοῖς τε λόγοις καὶ ταῖς ὑπογραφαῖς πεισθῆναι πατριάρχου, ὥσπερ ἂν δικαίως ἐποίει καὶ πρὸς Πάπαν, καὶ ταῖς μεγάλου δουκὸς καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τέλει, καὶ πάσῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὡς πάντων ἤδη ἠνυσμένων, ἃ αὐτὸς ἡγεῖτο περὶ πλείστου· πάντα ὁ βασιλεὺς καθ' C
ἕκαστον ἐξηγεῖτο καὶ τὴν δύναμιν ἡρμήνευε τῶν γεγραμμένων. τοῦ δὲ πρὸς τὴν ἀπάτην ἀγανακτοῦντος καὶ τὴν ἐκείνων ἀναισχυντίαν καὶ τὸ κακόηθες τῶν τρόπων ἐκπληττομένου, „οὐ χρὴ θαυμάζειν," εἶπεν ὁ βασιλεὺς „οὐδ' ἀνιᾶσθαι ἀπατώμενον, εἰ αὐτὸς μὲν πρὸς ἀλήθειαν εἵλετο ζῆν, ἐκείνοις δὲ ψεύδους καὶ συκοφαντίας καὶ ἀπάτης ἐμέλησε παρὰ τὸν βίον· ἀλλ' ἐκ τούτων μάλιστα τῶν ὀλίγων καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ

enim, quae tute petebas, patriarcha et magnus dux cum ceteris optimatibus libenter annuerunt, et litteris ipsi quoque pacem firmam ratamque fecerunt. Quibus dictis epistolam porrexit. Qua lecta, imperator renidens, Legistin', inquit, litteras, cum quibus tantum iter confecisti, an ita candide et incuriose amica tibi et a natura ingenita simplicitate usus, nesciens quid complecterentur, ad me illas attulisti? Illo respondente, non se rem altius discussisse, nec sibi suspectas fuisse, sed citra curiositatem simpliciter verbis patriarchae eiusque et magni ducis et aliorum procerum subscriptionibus credidisse, (quomodo etiam Papae merito faceret,) cupidissime ac laetissime ad eum venisse, ut omnibus iam, quae ille ardentissime optasset, consummatis atque perfectis; imperator cuncta sigillatim recenset et scriptorum sententiam interpretatur. Monacho ad fallaciam stomachante et illorum impudentiam malignitatemque obstupescente, non oportere admirari, ait imperator, neque dolere, se delusum, si ipse quidem veritatem in vita colere statuerit, illi vero mentiri, sycophantari et fraudes componere tota vita studeant, sed ex his paucis maxime etiam alia, quae belli tempore contigissent,

A.C. 1345 τὸν τοῦ πολέμου χρόνον εἰργασμένων συνορᾷν ὁποῖα ἦν. οὐ-
δὲ γὰρ οὐδεμιᾶς ἐφείσαντο ὑπερβολῆς ἀπάτης καὶ ψεύδους
εἰς δεῦρο ἐκ τῆς βασιλέως τελευτῆς, ἐξ ὧν βασιλίδα τε ἔπει-
σαν τὸν πόλεμον ἑλέσθαι τὴν ἀρχὴν καὶ μέχρι νῦν ἐξαπα-
D τῶντες οὐκ ἐῶσι διαλύεσθαι ἐμοί. ἐκείνοις μὲν οὖν τοιαῦτα
ἡρημένοις καὶ τὸν πόλεμον ἀνάπτουσι, θεός τε τὰς ἀμοιβὰς
ἀντιμετρήσειε τῆς προαιρέσεως ἀξίας, καὶ Ῥωμαῖοι πάντες
εἴσονται, ὡς οὐ δι' αὐτὸν ὁ πόλεμος καὶ ἡ φθορὰ καὶ οἱ ἀνδρα-
ποδισμοὶ, ἀλλὰ δι' ἐκείνους γίνεται. αὐτὸν δὲ καὶ χάριν αὐτοῖς
ἐξαπατήσασιν εἰδέναι, ὅτι πρὸς ἡμᾶς ἀφικέσθαι παρεσκεύασαν.
τοιαῦτα πρὸς Ἄρηγον περὶ τῶν γραμμάτων ὁ βασιλεὺς διαλεχ-
θεὶς, ἐτράπετο ἐφ' ἕτερα, ἃ προσήκει φίλοις πρὸς ἀλλήλους.
P. 645 πέ. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐτελεῖτο, καὶ ὁ μέγας δοὺξ ἐστρά-
B τευσε κατὰ Ἐμπυρίτου τοῦ φρουρίου καὶ πολιορκήσας ἐν τρι-
σὶν ἡμέραις καὶ ἀποπειράσας τῶν τειχῶν, ἐπεὶ μηδὲν ἤνυε,
τῶν ἔνδον εὐρώστως ἀμυνομένων, αὖθις εἰς Βυζάντιον ἀπῆ-
ρε. καὶ πρὸς τῷ Ἱερῷ γενόμενος, κατὰ τὸ στόμα τοῦ Πόντου
κειμένῃ πόλει, ἐπεχείρει, ὥσπερ ἔφασκε, τοὺς κατ' ἐμπορίαν
πλέοντας ἐπὶ τὸν Πόντον πάντας φόρους ἀπαιτεῖν. τοῦτο δὲ
ἦν ἀδύνατον, μὴ θαλασσοκρατοῦντα. ἐκεῖνος δὲ ἤδη συνορῶν,
ὡς τὰς μὲν κατὰ τὴν ἤπειρον πάσας πόλεις ὑπεποιήσατο πλὴν
ὀλίγων ὁ βασιλεὺς, ἔμελλε δὲ μετὰ μικρὸν κἀκείνας, καὶ Βυζάν-
C τιον πολιορκοίη ταῖς συχναῖς ἐφόδοις, καὶ δεδοικὼς, μὴ βασιλίς
τε καὶ οἱ ἄλλοι, τὴν ἀνάγκην συνιδόντες, ὡς οὔτε στρατιᾶς δύναιντ'

qualia sint, cognoscere: neque enim ab obitu imperatoris hucusque ab ulla quantumvis enormi impostura mendacioque illos abstinuisse: unde, inquit, imperatricem ab initio ad arma impulerunt, et usque hodie os ei sublinentes pacem mecum facere non patiuntur. Illis itaque sic affectis et bellum accendentibus, Deus tali proposito digna fert praemia, et Romani omnes non a me, sed ab illis bellum, interitum, servitutem manasse comperient. Gratiam autem veteratoribus illis habeo, cum te ad nos miserunt. Haec ad Aregum super litteris imperator. Deinde iis, quae sunt amicorum inter se, vacatum est.

85. Interea magnus dux castellum Empyriten invasit, quod ubi triduo obsedit, murorumque facto periculo nihil profecit, fortiter qui intus erant propugnantibus, Byzantium rediit, et Hiero, urbe ad ostium Ponti sita, aggressus est, ut aiebat, ab omnibus mercatoribus Pontum sulcantibus portoria exigere: id quod, nisi mare teneret, fieri non poterat. Videns enim, imperatorem continentis urbes praeter paucas omnes subegisse, et illas quoque paulo post subacturum esse, et Byzantium ab eodem crebris irruptionibus quodammodo obsideri, timensque, ne imperatrix et concilium, necessitate perspecta, quod neque copias habere possent,

ἂν ἔτι εὐπορεῖν οὔτε χρημάτων, οἷς χρώμενοι πολεμοῖεν βασι- A.C. 1345
λεῖ, τρέψονται πρὸς τὴν εἰρήνην, ἐσκέψατο ἐξαπατᾷν καὶ φε-
νακίζειν. καὶ ἀναφανδὸν ἐδημηγόρει, ὡς πόρον χρημάτων μέγι-
στον ἐξεύροι, ἐξ ὧν οὐ Καντακουζηνῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσι
πολεμίοις ἀντιτάξαιτο. πᾶσι γὰρ τοῖς ὁθενδήποθεν ἐμπό- V. 516
ροις φόρους ἐπιθήσειν πρὸς ἀνάγκην, ἐξ ὧν ἔσονται Ῥωμαίοις
πρόσοδοι πολλαπλασίους τῶν πώποτε οὐσῶν. καὶ ἀφικόμε-
νος πρὸς Ἱερὸν, ἵνα διαπλέειν μηδενὶ ἐξῇ, ἂν μὴ παρέχῃ D
χρήματα, ὁλκάδα μυριοφόρον ἐπ' ἀγκυρῶν ὁρμίσας κατὰ
μέσον τὸ ῥεῦμα, ὁπλίτας ἐγκαθίδρυσε πολλοὺς καὶ ἐκέλευε
χρήματα λαμβάνειν παρὰ τῶν ἐμπόρων. οἱ δ' οὐδὲν μᾶλ-
λον ἢ πρότερον ἐλάμβανον. ἀναλωμάτων γὰρ πρότερον πολ-
λῶν καὶ τριήρεων ἡ ἐπιχείρησις ἐδεῖτο, ὥστε ἄρχειν τῆς
θαλάσσης, μέγα δυνηθέντας καὶ κρείττους γενομένους τῶν
πλεόντων· μὴ ῥᾳδίας δὲ οὔσης πρὸς ταῦτα τῆς παρασκευῆς,
καὶ οἱ θαυμαστοὶ ἐκεῖνοι πόροι καὶ αἱ πρόσοδοι ἀπώλλυντο.
τῶν συγκλητικῶν δὲ οἱ πολλοὶ, ὅσοι μὴ διὰ τὸ πρὸς βασιλέα
ἔχθος, ὥσπερ ἐν ὀνείροις, ἐπείθοντο πλουτεῖν, εἰδότες ὡς ἀ-
νηνύτοις ἐπιχειρεῖ, τὴν μεγαλοφυΐαν ἐθαύμαζον πρὸς εἰρω-
νείαν καὶ τῶν πάλαι βασιλέων κατεγίνωσκον πολλὴν κουφό- P. 646
τητα, ὅτι τοσοῦτον ἐν χερσὶ πλοῦτον ἔχοντες ἠγνόουν. βα-
σιλεὺς δὲ ὁ Καντακουζηνὸς οὐκ ὀλίγας διατρίψαντα ἡμέρας
παρ' αὐτῷ Ἀρῆγον αὖθις οἴκαδε ἀπέπεμπε, κελεύσας ἀπο-
κρίνεσθαι μηδὲν τοῖς πέμψασι· μόνῳ δὲ τῷ μεγάλῳ δου-

24. μόνον P.

neque pecunias, quibus adversus eum uterentur, ad pacem inclinarent, modum commentus est, quo eos circumduceret ac ludificaret. Nam palam concionabatur, rationem pecuniae conficiendae commodissimam se invenisse, qua non Cantacuzeno solum, sed universis hostibus resisterent. Omnibus enim undecumque mercatoribus tributa necessaria impositurum. Ex quo Romanos vectigalia maiora, quam unquam antehac, percepturos: profectusque Hierum, ut nemini nisi portorium solventi liceret traiicere, onerariam grandem et in anchoris stantem, multis ei gravis armaturae militibus impositis, in medios fluctus provexit, iussitque a negotiatoribus pecuniam accipere. Verum nihilo magis, quem ante, accipiebant. Sumptu magno et triremibus multis opus erat, ut domini maris et potentiores iis essent, qui navigarent. Ob cuius apparatus difficultatem admirabiles illi reditus et vectigalia evanescebant. Complures porro proceres, qui non credebant, propter odium in imperatorem velut in somnis ei divitias affluxuras, cum scirent conatus fore irritos, per simulationem eius animi magnitudinem admirabantur; veteresque imperatores levitatis et incogitantiae non parvae coarguebant, qui se tantos thesauros in manibus habere nescivis-

A.C. 1345 κὶ εἰπεῖν, ὡς οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν ἐπιλάθοιτο τῆς φίλης ἀπάτης καὶ πανουργίας καὶ στρεβλότητος, ἀλλὰ τῷ περιόντι τῆς περὶ ταῦτα σχέσεως καὶ θεὸν νομίζοι δύνασθαι ἐξαπατᾷν. καὶ γὰρ πάντα μᾶλλον διανοούμενος, ἢ ἐκ παρατάξεως μάχεσθαι πρὸς αὐτὸν, ἱκεσίας καὶ ἱλασμοὺς παραγ-
B γέλλειν πρὸς θεὸν τοῖς ἱερεῦσιν ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς μέλλοντος μαχεῖσθαι. ἀλλ' εἰδέναι σαφῶς, ὡς οὔτε θεὸς, ἃ πράττει καὶ διανοεῖται, ἀγνοεῖ, καὶ οἱ ἄνθρωποι δὲ, εἰ μὴ πρότερον, ἀλλ' ὕστερόν γε τὰς ἀπάτας αὐτοῦ καὶ τὰς πανουργίας πάσας συνορῶσι. τί γὰρ μὴ τῇ προτεραίᾳ τὴν στρατιὰν ἐξῆγε πρὸς τὴν μάχην, ἀλλὰ μετὰ τὸ πυθέσθαι αὐτὸν ἀπάγοντα τὴν στρατιάν; τότε μὲν οὖν λελυπηκέναι εἶπεν αὐτὸν, φυγομαχήσας οὐκ ὀλίγα· ἵνα δὲ μὴ ἐπιπλέον διὰ τὴν φυγὴν λυπῇ, ὅσον οὔπω πάλιν ἐπελεύσεσθαι καὶ μηνύειν διὰ τοῦτο, ἵνα μήτε λυποῖτο ἐπιπλέον καὶ παρασκευάζοιτο πρὸς μάχην. Ἀ-
C ρῆγος μὲν οὖν ἦλθεν εἰς Γαλατᾶν καὶ οὐδὲ λόγου τινὸς ἠξίωσε τοὺς πέμψαντας. δοὺξ δὲ ὁ μέγας, ἐπεὶ πύθοιτο ἐπανήκοντα, κατέπλεεν ἐξ Ἱεροῦ καὶ μετεκαλεῖτο τὸν Ἀρῆγον, ὡς περὶ τῆς πρεσβείας ἐρωτήσων. ὁ δ' οὔτε παρεγένετο καὶ κατηγόρει φανερῶς, ὅτι καὶ φόβον πάντα θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἀποθέμενοι αἰδὼ, τοιαῦτα πράττουσιν, οἷα πᾶς τις ἂν μισοίη συνιδών· ἔφασκέ τε, ὡς πρὸς τὰς τοιαύτας ἀπολογίας, οἵας

sent. Cantacuzenus Aregum non paucis diebus apud se diversatum dimisit cum mandato, ut iis, a quibus venisset, nihil responderet: solum magno duci diceret, illum nec antea, nec modo familiaris sibi imposturae, calliditatis ac pravitatis oblivisci posse: putareque propter suam in his excellentiam etiam ipsi Deo sese fucum facturum. Nam cum quidvis in animo haberet potius, quam acie opposita secum congredi, tamen supplicationes et placamina sacerdotibus pro se, ut pugnaturo, indixisse. Interim se certo scire, neque Deum latere, quid ipse agat et cogitet: et homines si non ante, at certe post, fraudes eius versutiasque omnes cognituros. Cur enim non pridie, sed postquam discessisse adversarium exercitum audierit, copias suas ad proelium eduxerit? Tum se ista fuga contristatum dixisse, cum ipsemet pugnam vehementer fugeret. Ne porro diutius eius fuga doleat, primo quoque tempore rursus affuturum: et ob id praemonere, ut nec moereat amplius, et se ad certamen expediat. Aregus Galatam venit, nec eos, a quibus missus fuerat, verbo dignatus est. Magnus dux, ut Aregum reversum accepit, Hiero renavigans eum de legatione obita percunctaturus accersit: qui nullus venit, et ipsum ac satellites eius palam reprehendit, quod omni timore Dei hominumque reverentia soluti ea designarent, quae quisquis sciret, detestaretur: aiebatque ad defensiones tales, quales ipsi pro se perfricta fronte afferrent, impera-

αὐτοὶ ποιοῦνται ἀνερυθριάστως, βασιλέα μόνον ἐξαρκεῖν δεόν- A. C. 1345
τως ἀποκρίνεσθαι. διὸ καὶ μετ' ὀλίγον ἥξει, ἔργῳ τὰς ἀποκρίσεις
δώσων. παρήγγελλέ τε αὐτοῖς παρασκευάζεσθαι, ὡς μαχουμέ-
νους πρὸς τοῖς τείχεσιν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν τὰ εἰωθότα πράξαντες,
οὐδὲν καινὸν ἐνόμιζον ποιεῖν. βασιλεὺς δὲ αὖθις ἧκεν εἰς Βυ-
ζάντιον πανστρατιᾷ καὶ πρὸ τῆς Χαρσίας πύλης οὐκ ὀλίγον D
διετέλεσεν ἑστώς. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντεπεξῄει, ἀναστρέψας
ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ Πετρογεφύρᾳ καλουμένῳ τόπῳ, ποταμοῦ
τε παραῤῥέοντος καὶ ἄφθονον τροφὴν τοῖς ἵπποις παρέχον-
τος τοῦ τόπου. καὶ ἡ στρατιὰ ἐκάκου τὸ Βυζάντιον, ὅσα
μάλιστα ἐνῆν. Ἀρῆγος δὲ αὖθις ἐλθὼν πρὸς βασιλέα, ὑπὲρ
βασιλίδος λόγους ἐποιεῖτο, ὡς οὐδαμῶς αἰτία τοῦ πολέμου
εἴη, ἀλλὰ πατριάρχης καὶ οἱ ἄλλοι, οἳ ταύτην βουλομέ-
νην οὐκ ἐῶσι χωρεῖν πρὸς τὴν εἰρήνην, πείθοντες, ὡς, ἂν ἑνί γέ
τῳ τρόπῳ περιέσῃ, ἐκείνην τε ἀποκτενεῖς αὐτίκα καὶ τὰ τέκνα.
ὧν ἀκούουσαν, καίτοι καὶ ἄλλως οὐχ ἑαυτῆς κυρίαν οὖσαν, P. 647
ὥστε πράττειν, ἅττα ἂν δοκῇ συμφέρειν, πάντα ἐκείνοις ἐπι- V. 517
τρέπειν πρὸς ἀνάγκην. βασιλεὺς δὲ τοῖς ἐν Βυζαντίῳ φίλοις
κρύφα διαλεχθεὶς, ἐπεὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς εὔκαιρον πράττειν τι
ὑπὲρ αὐτοῦ, αὖθις ἀνεχώρει. οὐδὲν γὰρ ἦν, ὃ λήψεται ἐκτὸς
τειχῶν. καὶ πρὸς τὴν Ἀδριανοῦ ἐλθόντι, ἐκείνη τε ἡ πόλις
προσεχώρει, τοῦ ταύτης ἄρχοντος Παρασπονδύλου πράττον-
τος, καὶ τὰ ἄλλα φρούρια, ἃ περὶ αὐτὴν ὡς περὶ μητέρα

5. ἀντεπεξίει P. 17. περιέστη P.

torem solum pro eo ac deceret respondere idoneum, et propediem affuturum opereque ipso responsurum. Quare se instruerent: ante ipsa enim moenia confligendum. Illi, quia quod solerent fecerant, nihil se novi fecisse opinabantur. Imperator denuo toto cum exercitu Byzantium venit, et ad portam Charsiam non parum diu praestolatus, cum nemo pugnaturus exiret, retrocedens, ad Petrogephyram (loci nomen est) castrametatus est, ubi, praeterlabente fluvio, irrigua prata abundantem pabuli copiam equis sufficiunt. Ac milites quidem quantum valebant Byzantio incommodabant. Aregus vero ad imperatorem rediens, Augustam purgabat, nequaquam ab illa, sed a patriarcha et aliis bellum profluxisse, qui ipsam volentem amplecti pacem non sinerent, eique persuadere niterentur, si quo modo Cantacuzenus praevaluerit, statim ipsam cum liberis necaturum. Quae cum audiat, (quamquam nec alioqui ita sui ipsius sit, ut quae probet efficere possit,) omnia in illorum arbitratu necessario ponat. Imperator cum amicis, quos Byzantii habebat, occulte agens, quoniam illis eius adiuvandi deerat opportunitas, et quod extra moenia occuparetur nihil erat, inde iterum discessit. Adrianopolim venienti etiam illa urbs, Paraspondylo praefecto interprete, se dedidit: aliaque item castella circum ipsam veluti circa matrem

A.C. 1345 ῴκουν. καὶ ἡ Τζερνομιάνου δὲ καὶ αὐτὴ προσεχώρησεν, ἀν- B τέχειν πρὸς τὸν πόλεμον μὴ δυναμένη, ἧς ἦρχεν ὁ Ἱέραξ, τῶν οἰκετῶν ὢν βασιλέως Ἀνδρονίκου, καὶ πολλὰ πρὸς τὸν πόλεμον κατὰ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως πράξας καὶ εἰπών. ἐν τῇ Ἀδριανοῦ δὲ καὶ ἕτερός τις ἦν τῶν βασιλέως Ἀνδρονίκου οἰκετῶν, Μαγκαφᾶς ὠνομασμένος. τούτους δὴ οὖν τοὺς τρεῖς, Μαγκαφᾶν τε καὶ Ἱέρακα καὶ Παρασπόνδυλον, ὁ βασιλεὺς μεταπεμψάμενος, οὐκ ἀγνοεῖν μὲν ἔφασκεν, ὡς παρὰ τὸν τοῦ πολέμου χρόνον πάντα πάσῃ προθυμίᾳ καὶ σπουδῇ πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ βασιλέως ἐπολέμησαν. οὐ μέντοι διὰ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ὀργίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐπαινεῖν, τὴν προσήκουσαν οἰκέταις ἐπιδεδειγμένους προθυμίαν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ παρακοιμωμένῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅτι ἐπολέμησαν C ὀργίζεσθαι, ἀλλ' ὅτι σεσυκοφαντήκασί τε ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄχρι νῦν συκοφαντοῦσι, ψεύδει ψεῦδος συῤῥάπτοντες καὶ τὸν πόλεμον οὐκ ἐῶντες καταλύεσθαι. οὐ μὴν ἀλλὰ κἀκείνοις τοσαύτην πρὸς αὐτὸν ἀγνωμοσύνην ἐπιδεδειγμένοις, εἰ τῶν δόλων καὶ τῶν συκοφαντιῶν ἠθέλησαν ἀποστάντες διαλύεσθαι πρὸς αὐτὸν περί τε τῶν κοινῶν καὶ τῶν καθ' ἑαυτούς, οὐδεμίαν ἂν ἐνεδείξατο πικρίαν, οὐδὲ ἐπεμνήσθη τῶν κατὰ τὸν πόλεμον γεγενημένων παρ' αὐτῶν τοσούτων ἀλγεινῶν, ἀλλ' ἡδέως ἂν εἶδε καὶ εὐμενῶς, καὶ τῆς ἀρχαίας ἠξίωσε φιλίας καὶ συνηθείας πρὸς αὐτόν. πρὸς δὲ αὐτοὺς οὐδὲ ἴχνος μήνιδος φέρειν ἢ ὀργῆς, οὐδὲ προσκεκρουκέναι αὐτῷ νομίζειν,

16. ἐῶσι M. mg.

sita. Praeterea Tzernomianus, quae se defendere non poterat: cuius praefecturam obtinebat Hierax, imperatoris Andronici domesticus, quique bello adversus Cantacuzenum qua dictis, qua factis non parum momenti attulerat. Adrianopoli alius erat ex eiusdem Andronici domesticis, Mancaphas nomine. Hos igitur tres, Mancapham, Hieracem et Paraspondylum, advocans imperator, non se clam esse ait, eos, quamdiu bellum fuerit, summa cupiditate flagrantique studio pro iuvene imperatore contra se decertasse: nec tamen idcirco succensere: laudare etiam, quod se pro officio famulorum strenuos in eo praebuissent. Neque enim vel praefecto cubiculi atque ceteris, quod belligerassent, iratum esse, sed quod a principio usque nunc sycophantias fabricantes, mendacium mendacio assuerent pacique obniterentur. Verumtamen si illi, qui tam improbi in se fuissent, a dolis et calumniis temperantes, inire secum concordiam voluissent, nec in commune, nec in ipsos quidquam acerbitatis ostensurum, neque tot miseriarum bello ab iis invectarum recordaturum, sed amice et iucunde eos visurum veterique necessitudine ac familiaritate dignaturum fuisse. Contra ipsos

ὅτι ὑπὲρ βασιλέως αὐτῷ τοσαῦτα ἐπολέμησαν, (τὰ γὰρ δί- A.C. 1345 καια καὶ τὰ προσήκοντα δούλοις εὐγνώμοσι πεποιηκέναι,) ἄλ- D λως θ' ὅτι οὐδ' αὐτός ἐστι πολέμιος τῶν βασιλέως παίδων καὶ διαφθείρειν ἐκείνους ἐκ παντὸς τρόπου ᾑρημένος, ἀλλὰ πρότερόν τε τὰ μάλιστα ἐκείνοις καὶ Ῥωμαίοις συνοίσοντα σπουδάζειν, καὶ νῦν οὐδὲν ἧττον μετὰ τὸν τοσοῦτον πόλεμον καὶ τὴν ἄφατον ἀγνωμοσύνην καὶ μανίαν, ἣν οἱ ὑπὲρ ἐκείνων δῆθεν, τῇ δ' ἀληθείᾳ κατ' ἐκείνων τὸν πόλεμον κεκινηκότες ἐνεδείξαντο. ἐκκαλύψειν γὰρ ἤδη τὸ ἀπόῤῥητον αὐτοῖς, ὡς εἴη βεβουλευμένος, εἴγε καὶ κατὰ γνώμην εἴη θεῷ, εἰ περιγένοιτο τῶν πολεμούντων καὶ κύριος τῶν βασιλέως παίδων κατασταίη, πᾶσαν τὴν ἀρχὴν Ῥωμαίων ὑφ' ἑαυτὸν πεποιημένος, μὴ τῆς πατρῴας ἀρχῆς ἀποστερεῖν, ἀλλὰ διοι- P. 648 κήσαντα τὰ πράγματα ἄχρις ἂν βασιλεὺς ὁ νέος Ἰωάννης πρὸς ἡλικίαν εὔφρονα ἀφίκηται καὶ δυναμένην ἄγειν τὴν ἀρχήν· ἔπειτα αὐτῷ παραδιδόναι τὴν ἡγεμονίαν. τούτου γοῦν ἀληθῶς οὕτω κεκριμένου παρ' αὐτῷ, οὔτε τοῖς πρότερον ὀργίζεσθαι ὑπὲρ ἐκείνου πεπολεμηκόσιν, οὔτε τοὺς συνόντας καὶ συγκατακτωμένους τὴν ἀρχὴν πρὸς βασιλέα τὸν νέον οἴεσθαι ἐξαμαρτάνειν, εἰ μέλλουσιν ἐκείνῳ μᾶλλον τὴν ἀρχὴν συνδιασώζειν. ὧν ἕνεκα καὶ πρὸς αὐτοὺς οὔτε περὶ τῶν πρὶν γεγενημένων ἀπεχθάνεσθαι, οὔτε τὸν ἔπειτα χρόνον, ἂν αὐτῷ βούλωνται συνεῖναι, βασιλεῖ τῷ νέῳ οἴεσθαι B

autem nullum esse in se odii aut irae vestigium, neque putare se offensum, cum pro imperatore suo ita depugnarint: fecisse enim quae probos ac fideles servos facere iustum ac decorum sit: praesertim cum nec ipse liberos imperatoris persequatur, eosque quo iure, qua iniuria perditos velit, sed et antea quae eorum ac Romanorum rationibus conducerent diligenter curarit et modo nihilo minus curet, post tam atrox bellum et infandum scelus ac furorem: quem, qui verbo pro illis, re autem vera contra illos bellum moverent, declararint. Detecturum enim ipsis mysterium. Voluisse se, si, Deo approbante, hostibus debellatis totoque imperio Romano sibi subiuncto, imperatoris filiorum dominus efficeretur, non eos paterno principatu depellere, sed administratione retenta, usque dum adolescentulus Ioannes aevi florem contingeret possetque suo Marte populos regere, tum denique ei rerum habenas contradere. Hoc igitur cum ex animo vereque statuerit, neque irasci illis, qui prius pro illo arma tulerint, neque arbitrari, eos, qui secum sint et in imperio acquirendo simul navant operam, peccare in imperatorem iuvenem, si illi potius hac ratione servent, quam adimant imperium. Quare nec illis infensum esse propter praeterita, nec si in posterum sibi militare voluerint, imperatori adolescenti existimare hostes esse factos. Sed penes ipsos optionem esse. Sive

A.C. 1345 πολεμίους γεγενῆσθαι, ἀλλ' ἐπ' αὐτοῖς τὴν αἵρεσιν εἶναι ἑκατέρου. ἄν τε γὰρ βούλωνται συνεῖναι, ἡδέως ἔχειν· ἄν τε πρὸς Βυζάντιον ἀναχωρεῖν, οὐδὲν κωλύσειν, ἀλλὰ καὶ δῶρα
V. 518 παρασχόμενον, μετ' εὐμενείας ἀποπέμψειν. τοιαῦτα μὲν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐκείνους διειλέχθη, καὶ τριῶν ἡμερῶν παρείχετο προθεσμίαν, ὡς ἐν ταύταις διασκεψάμενοι τὰ δοκοῦντα ἕλοιντο λυσιτελεῖν. οἱ δὲ πολλὰς ὁμολογοῦντες χάριτας τῆς εὐμενείας βασιλεῖ καὶ τῆς περὶ αὐτοὺς προνοίας, ἐπισκεψαμένοις ἐδέδοκτο μᾶλλον συνεῖναι βασιλεῖ, μετὰ τὴν τρίτην προσελθόντες ἀπήγγελλον τὴν γνώμην, ὡς μᾶλλον αἱροῦνται τὸ αὐτῷ συνδιατρίβειν καὶ πρόθυμοι εἶναι πάντα
C κίνδυνον ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ πόνον ὑπομένειν, ὡς τὰ βελτίω καὶ λυσιτελοῦντα καὶ Ῥωμαίοις κοινῇ καὶ τοῖς βασιλέως παισὶ καὶ πράττοντι καὶ βουλομένῳ. τοὺς γὰρ ἐν Βυζαντίῳ τῶν πραγμάτων ἄρχοντας εἰδέναι καὶ αὐτοὶ οὐδὲν ὑγιὲς διανενοημένους, ἀλλ' ἐπὶ κοινῇ κακοπραγίᾳ πάντα πράττοντας καὶ φθορᾷ. τοῦ δὲ μηδὲν δεινὸν περὶ αὐτῶν ὑπονοεῖν ἐδέοντο βασιλέως καὶ πίστεις δι' ὅρκων παρασχέσθαι, ὡς οὔτε ἀποστήσονται, οὔτε ἐπιβουλεύσουσιν αὐτῷ συνόντες, ἀλλὰ πᾶσαν ἐπιδείξονται εὔνοιαν καὶ σπουδὴν περὶ αὐτόν. βασιλεὺς δὲ αὐτοῖς τὴν αἵρεσιν αὖθις προετίθει, ὡς οὐ κωλύσων, ἂν
D πρὸς Βυζάντιον βούλωνται ἀποχωρεῖν ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις· συνῆσαν γὰρ αὐτοῖς κατὰ τὰς πόλεις, ὧν ἡγοῦντο. εἰ δὲ ταῦτα βούλονται καταλιπόντες μόνοι ἥκειν πρὸς Βυζάν-

enim suam militiam elegerint, libenter suis annumeraturum: sive Byzantium redire maluerint, nihil impediturum; quin et cum muneribus dimissurum. Haec ad illos imperator, triduum praestituens, quo excussis omnibus, id quod e re sua iudicassent, sequerentur. Illi imperatori, ut sui amanti ac sollicito, gratias agunt verbis amplissimis, reque deliberata, potius ab Cantacuzeno standum decernunt, et die tertio accedunt, sententiam suam renuntiant, malle nimirum pro ipso stare et eius causa periculum quodvis et laborem quemvis subire: quippe qui et Romanorum communiter et filiorum imperatoris dignitatem vtilitatemque et consiliis et actione semper quaerat. Nam nec se nescire, qui Byzantii gubernacula summa teneant, eos nihil cogitare laudabile, sed quae agunt, omnia ad publicam cladem perniciemque dirigere. Ne quando autem in suspicionem apud eum venirent, rogabant, ut liceret ipsis cum sacramento fidem obligare, nunquam ab eo defecturos, neque insidias molituros, sed omni eum benevolentia studiisque omnibus prosecuturos. Imperator de integro eis potestatem facit, Byzantium cum uxoribus et liberis, quos secum haberent in urbibus, quibus praefuerant, se conferre, si velint. Sin et hos relinquere solique

τιον, μηδὲν τῆς οὐσίας ἀφαιρήσεσθαι, οὐδὲ τῶν κτήσεων, A. C. 1345
ἀλλὰ ταῖς γυναιξὶν ἐξέσται πάντα ἔχειν. ὡς δὲ αὖθις ἰσχυ-
ρίζοντο τὰ ἴσα, ἐκέλευεν ὀμνύναι· εἰδέναι δὲ, ὡς, ἂν ἐπιορ-
κῶσιν, οὐ χωρὶς τιμωρίας ἀπαλλάξοντες. οὐ γὰρ βιαζόμενοι,
ἀλλ' ἑκόντες εἵλοντο αὐτῷ δουλεύειν. οἱ μὲν οὖν ἐποίουν
κατὰ τὰ κεκελευσμένα. βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ τὰς πίστεις εἶχε
καὶ ἀπήλλακτο τῶν περὶ αὐτοὺς ὑπονοιῶν, Ἱέρακι μὲν αὖθις
τῆς Τζερνομιάνου παρείχετο τὴν ἡγεμονίαν καὶ τῆς ἐγκαθι-
δρυμένης στρατιᾶς, μαχίμῳ τε ὄντι καὶ αὐτῷ καὶ πρὸς P. 649
ἐμπειρίαν καὶ τόλμαν λειπομένῳ οὐδενός. Παρασπόνδυλον
δὲ τῆς Ἀδριανοῦ καὶ αὐτὸν αὖθις ἄρχοντα καθίστη. ταῦτα
μὲν οὖν ὧδέ πη εἶχε, καὶ τὰς κατὰ Θρᾴκην πάσας πόλεις
σχεδὸν ὑπήγαγεν ἑαυτῷ ὁ βασιλεύς.

πϛ'. Ἀμοὺρ δὲ ὁ σατράπης Ἰωνίας αὖθις μὲν ἐβού- B
λετο πρὸς βασιλέα κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν ἐλθεῖν, εἶχε δὲ ἀδυ-
νάτως. τό, τε γὰρ αὐτοῦ κατὰ τὴν Σμύρνην νεώριον ἐνέπρη-
σαν οἱ Λατῖνοι καὶ τὰς ναῦς, καὶ τὸ πρὸς τῷ λιμένι φρούριον
κατασχόντες, τριήρεις τε ἔχοντες ἐκεῖ παραπλεούσας, ἐκώλυον
στόλον ἐξαρτύειν καὶ ταῖς ναυσὶ πρὸς Θρᾴκην περαιοῦν
τὴν στρατιάν. ἔκ τε τῆς ἠπείρου δίοδος αὐτῷ οὐκ ἦν πρὸς
τὸν Ἑλλήσποντον, Σαρχάνη τοῦ Λυδίας σατράπου περί τινων
ὅρων γῆς ἐκπεπολεμωμένου πρὸς αὐτὸν καὶ μέλλοντος κω- V. 519
λύειν, εἰ διὰ τῆς αὐτοῦ πρὸς Ἑλλήσποντον ἔρχεσθαι ἐπι- C

Byzantium abire optarent, nihil rei familiaris, nihil possessionum ablaturum: sed uxoribus omnia permissurum. Illis idem quod ante asseverantibus, iurare iussit: scirent tamen, si peierassent, non impune laturos: quando non cuiusquam coactu, sed sponte sua se illi subiecissent. Iuratum. Imperator ut accepto fidei pignore suspicionem deposuit: Hieraci Tzernominiani praefecturam reddidit cum collocato ibidem praesidio, viro bellicoso et usu atque strenuitate nemini secundo. Paraspondylo Adrianopolis praefecturam confirmavit. Haec fere hunc in modum gesta sunt, et Thraciae urbes pene omnes imperator in ditionem suam adduxit.

86. Amurius autem Ioniae satrapa rursum se imperatori adiungere cupiens, uti promiserat, ideo nequibat, quod navale eius una cum navibus Smyrnae Latini cremaverant, castelloque ad lacum occupato, triremes habebant, quae, illic discurrentes, classem aedificari et instrui, exercitumque in Thraciam transportari impediebant. Per continentem vero transitus ad Hellespontum non dabatur, Sarchanae Lydiae satrapae de finibus quibusdam bellum ei meditanti, et prohibituro si per suam provinciam eo viam capesseret. Propter profectionem igitur ad imperatorem, quam sibi omnino suscipiendam sentiebat, per legatos Sarchanem appellandum, cedendumque loco, de quo controversabantur, existimabat, si modo usque

A.C. 1345 χειροίη. ὅθεν διὰ τὴν πρὸς βασιλέα ἄφιξιν ἀναγκαίαν αὐτῷ νομιζομένην, ἔγνω δεῖν πρεσβείαν ποιεῖσθαι πρὸς Σαρχάνην, καὶ παραχωρεῖν αὐτῷ τῆς χώρας ὑπὲρ ἧς ἦν αὐτοῖς ἡ διαφορὰ, εἰ μόνον πρὸς Ἑλλήσποντον δίοδον παρέχοιτο. Σαρχάνης δὲ ἄσμενός τε ἐδέχετο τὴν πρεσβείαν, καὶ τὴν χώραν ἔχων, φίλος τε ἦν Ἀμοὺρ, καὶ τὴν δίοδον ἀδεῶς παρείχετο, ἅμα δὲ καὶ τὸν υἱὸν συστρατευσόμενον αὐτῷ πρὸς βασιλέα μετὰ στρατιᾶς. καὶ πρὸς Ἑλλήσποντον ἐλθόντες, D ἐπεραιοῦντο πρὸς τὴν Θρᾴκην ἱππέας δισμυρίους ἔχοντες· αὐτίκα τε εἰς Διδυμότειχον ἀφίκοντο πρὸς βασιλέα, φέροντες καὶ δῶρα. Ἀμοὺρ δὲ ἐδεῖτο βασιλέως μὴ μέλλειν, ἀλλὰ χωρεῖν κατὰ τοῦ Μομιτζίλου. ἐμήνιε γὰρ ὁ βάρβαρος ἐς τὰ μάλιστα ἐκείνῳ τῶν κατὰ βασιλέως ἕνεκα τετολμημένων. ἐπεὶ δὲ ἀπαράσκευος ἦν ἡ Ῥωμαίων στρατιὰ, κατὰ Μυσίας τὸ βαρβαρικὸν ἐχώρει, ἐπανήξειν τάχιστα εἰπόντες, ἄχρις οὗ παρασκευάσοιτο ἡ στρατιά· βασιλέως δὲ κωλύειν πειρωμένου καὶ φάσκοντος σπονδὰς καὶ συμμαχίαν ἔχειν πρὸς Ἀλέξανδρον, οὐκ ἐπείθοντο, πολέμιοι αὐτοὶ Μυσοῖς εἰπόντες εἶναι. καὶ καταδραμόντες, ἀνδραπόδων τε καὶ βοσκημάτων ἐπανῆκον λείαν ἔχοντες πολλήν. μετὰ δὲ τοῦτο καὶ τῆς Ῥωμαίων παρεσκευασμένης στρατιᾶς, ἐχώρουν κατὰ Μο- P. 650 μιτζίλου. ἐκεῖνος δὲ ἤδη δύναμιν μεγάλην ἔχων καὶ ἰδίαν ἡγεμονίαν ἑαυτῷ περιποιούμενος, Ξάνθειάν τε εἷλεν ἐπιθέμενος, καὶ τῶν κατὰ Μερόπην φρουρίων ἦρχε πάντων καὶ μέχρι Μόῤῥας προεχώρησε. πυθόμενος δὲ ὡς παρασκευ-

9. τὴν om. P.

ad Hellespontum transire se pateretur. Sarchanes legatos comiter excipit, accessioneque illa soli Amurio reconciliatus, transitum impune concedit: simul ei filium una imperatori militaturum commendat. Sic per Hellespontum cum vicenis equitum millibus in Thraciam appulsi, Didymotichum ad imperatorem adeunt, ei dona offerunt: quem Amurius rogat, uti Momitzilum citra procrastinationem invadat: oderat enim illum acerbe barbarus, ob ea, quae in imperatorem audacissime commiserat. Quia vero Romanus exercitus nondum paratus erat, Persae in Moesiam irrumpunt, promittentes excessuros, quamprimum se copiae imperatoris instruxissent: quem conantem prohibere, foedusque et societatem cum Alexandro opponentem, audire noluerunt, cum dicerent, se Moesorum esse hostes: et agros percursantes, cum opima hominum pecorumque praeda reverterunt. Post Romanis iam instructis Momitzilum petunt. Qui copias non spernendas habens, et principatum sibi constituens, Xanthiam adortus ceperat, et oppidula Meropes tenebat omnia, atque ad Morrhae fines usque pervaserat. Audiens autem impera-

ἀξοιτο ἐπ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς Περσικῆς ἥκειν A.C. 1345 στρατιᾶς, πρεσβείας πέμπων, παράγειν ἐπειρᾶτο, ἃ καὶ πρότερον ἐξαπατῶν, ὡς αὐτῷ πολλὰ μεταμέλοι τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγνωμοσύνης, ὅτι τοσαῦτα εὖ παθὼν, κακὸς ὀφθείη καὶ ἀμνήμων τῶν καλῶν, καὶ ὡς εἰ συγγνώμην αὐτῷ παράσχοιτο, μηδέποτε ὕστερον ἀγνωμονήσων, ἀλλὰ δουλεύσων ἀκριβῶς. ἐπεὶ δὲ ἐκ τούτων αὐτῷ ἠνύετο οὐδὲν, ἀλλ' ἐπυνθάνετο σαφῶς ἐπιοῦσαν τὴν στρατιὰν, πᾶσαν ὅση δύναμις B ἦν περὶ αὐτὸν ἀθροίσας, καὶ αὐτὸς ἐχώρει ὡς μαχούμενος πᾶσιν ὁμοῦ καὶ Ῥωμαίοις καὶ βαρβάροις· εἰς τοσαύτην γὰρ αὐτὸν παραπληξίαν ἡ ἄνοια ἐξήγαγε καὶ ἡ θρασύτης. γενομένου δὲ ἐν Περιθεωρίῳ, καὶ ἡ Περσικὴ στρατιὰ ἐφαίνετο ἐπιοῦσα· ἐπεὶ δὲ πρότερόν τε ἐπέκειτο τοῖς ἐν Περιθεωρίῳ, καὶ τότε ἠνάγκαζεν εἰσδέχεσθαι, ἐκεῖνον μὲν οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἀπέκλεισαν αὐτῷ τὰς πύλας, τοὺς βαρβάρους ἐπιδεικνύντες καὶ κελεύοντες εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἰέναι, ὡς τοῖς νικῶσιν ἆθλον τὴν πόλιν ἐσομένην τῆς ἀνδραγαθίας. ἵνα δὲ μὴ δοκοῖεν παντάπασιν αὐτοῦ ἀφίστασθαι, (ἐδεδοίκεσαν γὰρ, μὴ τὸν κίνδυνον διαδιδράσκων, πικρῶς κολάζῃ τῆς προδοσίας· ἦν γὰρ ἀπαραίτητος πρὸς ὀργὰς, καὶ ὠμῶς καὶ ἀπανθρώ- C πως ἀποκτείνων τοὺς προσκρούοντας, καὶ ἐπὶ μικροῖς καὶ μείζοσιν ἐγκλήμασι θάνατον τὴν ζημίαν καταψηφιζόμενος,) τὸν ἀδελφιδοῦν Ῥάϊκον ὄνομα εἰσεδέξαντο, πεντήκοντα μόνον

23. τοὔνομα M. mg.

torem Persis adiuvantibus expeditioni contra se accingi, legatione missa, tentat eum, ut alias, ductare dolis, et a proposito avertere. Cruciari se vehementer de malevolo in ipsum animo, cum tot affectus ab eo beneficiis, inimicum se immemoremque praebuerit. Si veniam sibi det, nunquam de cetero aliquid sceleris in eum attentaturum: sed examussim ei pariturum. Postquam irritis precibus certo intellexit, exercitum adventare, contractis et ipse quantis valebat copiis, ad pugnam cum Romanis atque barbaris simul pugnandam processit: eo namque vecordiae stulta illum confidentia deduxerat. Ubi ad Peritheorium fuit, et Persicum agmen apparuit, cum et prius ad eam urbem capiendam incubuisset, et tum vi civibus instaret, ut intro reciperetur, illi portis occlusis se recepturos negarunt, barbaros ei ostentantes, et ad proelium cum iis conserendum invitantes: utpote civitatem virtutis praemium habituris, qui vicissent. Tamen, ne prorsus ipsum viderentur deserere, (metuebant quippe, ne si salvus evasisset, crudeles proditionis poenas sumeret, quod erat iracundia implacabili, seseque laedentes cum saevitia et immanitate interficiebat, et in minora perinde ut in maiora delicta capitale supplicium statuebat,) ex fratre nepotem Raicum vocabulo, quinquagenis dumtaxat militibus stipatum intro-

A.C. 1345 στρατιώτας ἔχοντα, ἵν' εἰ μὲν νικῴη, παραίτησις πρὸς ὀργὴν εἴη ὁ ἀδελφιδοῦς εἰσδεδεγμένος· εἰ δὲ ἡττώμενος διαφθείροιτο, μηδὲν εἶεν κώλυμα ἐκεῖνοι ὀλίγοι ὄντες πρὸς τὸ πράττειν, ἅττα ἂν δοκῇ συμφέρειν. Μομιτζίλος δὲ πρὸς τὸ τείχισμα τὸ πρὸ τῆς πόλεως παρέταττε τὴν στρατιάν, οἰό-
D μενος ἀντισχήσειν καὶ τὸ τείχισμα ἔχων οὐκ ὀλίγα συναιρόμενον. Πέρσαι μὲν οὖν, ἐπεὶ προσέβαλον οἱ πρώτως φθάσαντες, ὤσαντες τὸ Μομιτζίλου στράτευμα περὶ πεντακο-
V. 520 σίους χιλίους ὄντας, τό, τε τείχισμα καθῄρουν, καὶ διεσκεδάννυντο ἐπὶ λεηλασίαν τῆς στρατιᾶς τὸ πλεῖον, καὶ πάντα κατέδραμον αὐθημερὸν καὶ ἐληΐσαντο ἄχρι Μυγδονίας. βασιλεὺς δὲ κατόπιν μετὰ Ἀμοὺρ καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς ἐρχόμενος, συνεώρα τὸ μετὰ Μομιτζίλου στράτευμα οὐχ ἡττημένον, ἀλλὰ μόνης ὁδοῦ παραχωρῆσαν τοῖς βαρβάροις· ἑώρα γὰρ εὐτάκτως καὶ μετὰ κόσμου τεταγμένον· διόπερ καὶ ἐδόκει ὁ ἀγὼν ἔτι ὑπολείπεσθαι. καὶ συνέταττε τὴν στρατιὰν καὶ
P. 651 τὴν Ῥωμαίων καὶ βαρβάρων ἐπὶ τάγμασι τρισί· καὶ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας Ἀμοὺρ εἶχε μετὰ τῶν Περσῶν, ἵνα βάλλοιεν τοὺς πολεμίους τοξόται ὄντες καὶ προσπίπτοντες ἐπὶ τὰ γυμνά. τὸ δὲ ἀριστερὸν Ἀσάνης εἶχεν Ἰωάννης, ὁ τῆς βασιλίδος Εἰρήνης ἀδελφός, μετὰ Ῥωμαίων καταφράκτων, κοντοῖς εἰωθότων μάχεσθαι. τὸ μέσον δὲ αὐτὸς ἐπεῖχεν ὁ βασιλεύς, τῶν τε Ῥωμαίων τοὺς λογάδας ἔχων καὶ Περσῶν.

8. τετρακισχιλίους M. 17. ἐν ἐπιτάγμασι M. mg.

mittunt: ut si vinceret, nepotis susceptio fieret veniae ab irato impetratio: sin victus caderet, pauci illi nullo sibi essent obstaculo, quo minus utilitati suae servirent. Itaque Momitzilus ad propugnaculum ante urbem expugnandum aciem dirigit: sperans si illud occupasset, quia non parum adiuvaret, se posse resistere. Persae, cum primi impressionem fecissent, repulso Momitzili circiter quatuor millium exercitu, propugnaculum diruerunt, et plures ad praedandum dispersi, ipso die omnia usque Mygdoniam incursarunt. Imperator cum Amurio et reliquo agmine sequens, non esse victas, sed via solum barbaris cessisse Momitzili copias, beneque ordinatas et dispositas animadvertebat. Quocirca adhuc conflictus restare videbatur. Hinc Romanos et barbaros tripartito dividit; dextrum cornu Amurio cum Persis committit: qui quod sagittarii essent, in hostes levis armaturae irruentes, telis eos conficerent: sinistrum Ioanni Asani, uxoris fratri, cum Romanis gravis armaturae, qui contis pugnare consueverant: in medio ipse selectos Romanos atque Persas ducens curabat. Momitzilus similiter contra directa acie progrediebatur. Ubi inter se propinquarunt, utrimque concursum est infestissime. Ad extremum Momitzilus superatus, complures amisit. Cumque ad muros urbis reliqui pellerentur, quia ob exi-

Μομιτζίλος δὲ καὶ αὐτὸς ὁμοίως ἀντιτεταγμένος ᾔει πρὸς A.C. 1345 τὴν μάχην. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐς τὰς χεῖρας, μάχη μὲν ἀνήπτετο σφοδρὰ, καὶ ἀντέσχον τὰ στρατόπεδα ἐπιπολὺ ἀλλήλοις. ὅμως ἡττᾶτο τὸ Μομιτζίλου καὶ ἔπιπτον πολλοὶ αὐ- B τῶν. ὠθουμένων δὲ πρὸς τὰ τείχη τῆς πόλεως, ἐπεὶ διέξοδος καὶ ἀντεπεξαγωγὴ οὐκ ἦν τοῖς ἵπποις, ὀλίγου τοῦ χωρίου ὑπολελειμμένου μεταξὺ τῶν πολεμίων καὶ τῶν τειχῶν, οἵ τε ἐν Περιθεωρίῳ ἦσαν οὐ προσδόκιμοι εἰσδέξεσθαι, πρῶτος αὐτὸς ἀπέβαινε τοῦ ἵππου, εἶτα καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες, καὶ προεῖντο τοῖς πολεμίοις. οἱ δ' ἐμάχοντο πεζοὶ, ἀγωνιζόμενοι ἐκθύμως, καὶ ἀντεῖχον ἐπιπλεῖστον, τοῦτο μὲν διὰ τὴν εὐψυχίαν, τοῦτο δ' ὅτι καὶ ἡ πόλις αὐτοὺς ἐκώλυε μὴ κυκλωθῆναι, καὶ ἔπιπτον πολλοὶ μαχόμενοι. μέχρι μὲν οὖν ἐκεῖνος περιῆν, οὐδὲ αὐτοὶ ὑφίεσαν τῆς τόλμης, οὐδὲ ὅπλα παρεδίδουν. ἐπεὶ δὲ ἔπιπτε καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν μάχην, οἱ C περιλειπόμενοι εὐθὺς παρέδοσαν τὰ ὅπλα, καὶ ἠνδραποδίσθησαν ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ Περσῶν, διαδρᾶναι δυνηθέντος μηδενός. καὶ ὅ φασιν ἐπὶ τῶν μεγάλων ἀτυχημάτων, ὡς οὐδὲ πυρφόρος ὑπολέλειπτο, τοῦτ' αὐτὸ συνέβη καὶ τῷ Μομιτζίλου στρατοπέδῳ. οἱ μὲν γὰρ ἔπεσον κατὰ τὴν μάχην, οἱ δ' ἑάλωσαν. οἱ δὲ ἐν Περιθεωρίῳ ἑστῶτες ἐπὶ τῶν τειχῶν, οὔτ' ἠμύνοντο ὑπὲρ τοῦ Μομιτζίλου, οὔτ' ἐπέκειντο καὶ αὐτοὶ, ἀλλὰ μόνον θεαταὶ τῶν ἀγώνων ἐπὶ τῶν τειχῶν ἐκάθηντο. βασιλεὺς δὲ ἐδάκρυσεν ἐπὶ τῇ συμφορᾷ, οὐ μόνον διὰ τῶν πραγμάτων τὴν μεταβολὴν, ὅτι ὁ πρότερον D

1. εἴη P. 17. βαρβάρων M. mg. pro *Περσῶν*.

guitatem spatii inter hostes, et moenia interiecti, equitatum convertere non poterant, et Peritheorienses illos accepturi non exspectabantur, primus Momitzilus, deinde reliqui omnes ab equis descendunt, hostibus se obiectant, dimicantque alacriter, et resistunt validissime: partim ex virtute, partim quod urbis vicinitas eos circumdari, et in medium concludi non sinebat, caduntque multi admodum. Quamdiu igitur dux supererat, ipsi neque de ardore pugnandi remittebant, neque arma tradebant. Simul autem is concidit, reliqui continuo deditis armis, Romanorum Persarumque captivi fiunt, cum effugere nullus potuisset: quodque in magnis infortuniis proverbio iactatur, neque ignifer evaserit, hoc ipsum et Momitzili exercitui contigit. Alii enim in acie oppetiverunt: alii in hostium potestatem venerunt. Qui vero Peritheorii erant in moenibus, neque Momitzilum tuebantur: neque certamini desuper se immiscebant: sed tantummodo spectatores illic sedebant. Huic calamitati hostium illacrymavit imperator, non solum propter commutatam rerum sortem, quod qui paulo ante magnifice de se sen-

A C. 1345 ὀλίγῳ μεγάλα περὶ ἑαυτοῦ οἰόμενος, καὶ ἀήττητός τις εἶναι δοκῶν καὶ δεινὸς περὶ στρατηγίας, ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ, ἄτιμος ἔκειτο συμπατούμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἀλλ' ὅτι καὶ οἱ πεσόντες, ὄντες τοσοῦτοι καὶ τοιαύτην ἐπιδεδειγμένοι ἀρετὴν καὶ ἀνδραγαθίαν, Ῥωμαῖοι ἦσαν, οὓς ὁ πολλῶν δακρύων αἴτιος ἐμφύλιος πόλεμος παρανάλωσεν. οὕτω μὲν οὖν ὁ Μομιτζίλος ἤνθησέ τε ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐπὶ μέγα ἔδοξε τύχης προελθεῖν, καὶ τάχιον ἀπήνθηκε καὶ κατεῤῥύη. βασιλεὺς δὲ μετὰ τὴν μάχην, εἰς Ξάνθειαν ἀφῖκτο, ἔνθα ἡ οἰκία Μομιτζίλου ἦν καὶ ἡ γυνή. Ξανθιεῖς δὲ πρῶτα μὲν, οὐδὲν εἰδότες περὶ Μομιτζίλου, ἐπυνθάνοντο περὶ ἐκείνου
P. 652 ὅπῃ εἴη. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν μάχην ἐπύθοντο πεσόντα αὐτὸν καὶ σύμπαν τὸ στρατόπεδον, τῶν μὲν οἰκείων ἀπωδύροντο τὴν τελευτὴν, βασιλεῖ δὲ τὴν πόλιν παρεδίδουν. καὶ ὁ βασιλεὺς πολλὴν περὶ τὴν Μομιτζίλου γυναῖκα ἐπεδείκνυτο τὴν ἐπιείκειαν. ἐκέλευε γὰρ μηδὲν τῶν ὄντων ἀφαιρεῖν αὐτῆς, ἀλλὰ πάντα ἔχουσαν, ἢ μένειν ἐπὶ τῆς Ῥωμαίων ἂν ἐθέλῃ γῆς, ἢ πρὸς τὴν οἰκείαν ἐπανέρχεσθαι· ἐκ Μυσίας γὰρ
V. 521 ἦν. ἡ δὲ μᾶλλον εἵλετο τὴν ἐπὶ τῆς οἰκείας ἀναχώρησιν,
B καὶ πάντα ἔχουσα, ἀπῆρεν εἰς Μυσούς.

πζ'. Βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ ἀπεσκεύαστο Μομιτζίλον, ἐδόκει δεῖν καὶ Κράλην μετιέναι ἀδικοῦντα καὶ παρασπονδοῦντα. ἐκεῖνος γὰρ τὸν παρὰ Ῥωμαίοις πόλεμον ὁρῶν πάντα τὰ αὐ-
C τῶν διαφθεροῦντα ἄρδην, ὀλίγα τῶν πρὸς βασιλέα συνθηκῶν

tiebat, et eximius atque invictus dux apparebat, uno temporis momento despicabilis iacebat, et hostium pedibus conculcabatur: sed etiam quod qui ceciderant tam multi, cum tanta fortitudine, Romani erant: quos bellum istuc civile, plurimarum lacrymarum parens, velut auctarium quoddam ad summam calamitatem adiecisset. Momitzilus ad breve tempus sic floruit et visus est fortunam amplissimam consecutus, citiusque defloruit ac defluxit. Imperator secundum proelium Xanthiam, sedem Momitzili, contendit, ubi uxor; et Xanthienses, quod nihil super Momitzilo comperissent, primum quaerere, ubinam esset. Quem ut cum exercitu toto fusum acceperunt, propinquorum ac necessariorum suorum interitum lamentantes, urbem imperatori dedunt: qui in Momitzili coniugem mirifica usus clementia, iussit ei relinqui omnia, et aut in solo Romano in posterum quoque degere, si velit: aut in patriam (nam e Moesia erat oriunda) reverti: id quod etiam fecit, sublatisque secum rebus suis, discessit.

87. Momitzilo e medio iam sublato, Cralem quoque, ut iuris violatorem et foedifragum sibi ulciscendum decrevit. Qui dum cerneret bello Romanorum mutuo vastari funditus omnia, securus

φροντίζων, ἄλλας τε πόλεις τῶν Ῥωμαίοις ὑπηκόων εἷλε, καὶ A.C. 1345
Φερὰς ἐπὶ χρόνον συχνὸν πολιορκῶν, ἐν μεγάλῃ κατέστησεν
ἐνδείᾳ καὶ ἤδη ἐν ἐλπίσιν ἦν μετὰ μικρὸν ἑλεῖν· ἅμα δὲ
καὶ ἐκ τῶν ἔνδον ἔπραττόν τινες, ὡς Φεραῖοι, τῆς Ῥωμαίων
ἡγεμονίας ἀποστάντες, προσχωρήσουσιν ἑκόντες Τριβαλοῖς, τοῦ
Κράλη αὐτοῖς ὑποσχομένου τῆς πόλεως ἀποδείξειν ἄρχοντας,
ἂν τοιαῦτα τοὺς πολίτας πείθωσιν· ὧν ἦν κεφάλαιον Ἀσάνης
ὁ Μανουὴλ, θεῖος πρὸς πατρὸς Εἰρήνῃ τῇ βασιλίδι. Πα-
λαιολόγος δὲ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου θεῖος,
καὶ Τζαμπλάκων Δημήτριος μέγας στρατοπεδάρχης ὁ τούτου D
γαμβρὸς τὰ Ῥωμαίων φρονοῦντες, ἀντέπραττόν τε τοῖς πράτ-
τουσι τὰ Τριβαλλῶν, καὶ πᾶσαν σπουδὴν εἰσῆγον, ὥστε μὴ
τοιαύτην πόλιν τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀπολέσθαι, καὶ πρὸς
βασιλέα ἔπεμπον δεόμενοι βοηθεῖν. ἃ εἰδὼς βασιλεὺς ἔκρινε
δεῖν πρεσβείαν ποιεῖσθαι πρὸς Κράλην, κἂν μὲν ἀπόσχηται
Φερῶν, τηρεῖν καὶ αὐτὸν τοὺς ὅρκους καὶ τὰς σπονδάς· ἂν
δ' ἐκεῖνος διαλύῃ πρότερος, χωρεῖν ἐπ' αὐτὸν ἅμα στρατιᾷ
τῇ Περσικῇ. καὶ ἐπεὶ ἐδέδοκτο, πέμψας Ἰωάννην τὸν Βρυ-
έννιον, ἐκέλευεν ἀναχωρεῖν Φερῶν, ὡς αὐτῷ τῆς πόλεως
διαφερούσης, καὶ τοῦ λοιποῦ μηδὲν παρενοχλεῖν μήτ' αὐ-
τὴν, μήτ' ἄλλην τῶν Ῥωμαίοις ὑπηκόων πόλεων. αὐτὸν P. 653
μὲν γὰρ ἀεὶ μεμνῆσθαι τῆς εὐνοίας καὶ τιμῆς, ἧς ἀπέλαυσε
διατρίβων παρ' αὐτῷ, καὶ δίκαιον εἶναι οἴεσθαι τῆς εὐποιΐας
ἀπομνημονεύειν. διόπερ αὐτοῦ καὶ πρὸς Βεῤῥοίᾳ τὰς σπον-

percussi cum eo foederis, et alias urbes Romanae ditionis occuparat, et Pheras diutina obsidione premens, ad miserabilem victus inopiam redegerat, ut paulo post illa se potiturum confideret. Simul autem ex incolis quidam laborabant, ut cives, desertis Romanis, ad Triballos ultro deficerent: quibus Crales, si populo id persuasissent, magistratus urbis desponderat: quorum antesignanus erat Manuel Asanes Irenes imperatricis patruus. Constantinus autem Palaeologus, Andronici imperatoris patruus, et Demetrius Zamplaco magnus stratopedarcha eius gener, factioni Triballicae adversantes, Romanis favebant: nihilque non experiebantur, ne talis civitas a Romano imperio avelleretur, et ab imperatore auxilium flagitabant. Horum conscius imperator, Cralem per legatos conveniendum existimavit: et si quidem Pheris absisteret, sibi quoque foedera et iuramenta servanda: sin ille prior ea profanaret, Persis quoque adiutoribus invadendum. Quando igitur visum est maturum, misso Ioanne Bryennio, ut Pheras relinqueret, hortatus est: urbem sua interesse: ac de cetero nec illi, nec cuiquam Romanae urbi negotium exhiberet. Apud se quidem illius benevolentiae honorumque, quibus praesentem domi suae cohonestasset, nunquam intermorituram

A.C. 1345 δὰς ἀπειπαμένου καὶ ὕστερον πεπολεμηκότος φανερῶς καὶ τοὺς ὅρκους καταλελυκότος προφανῶς καὶ τὰς σπονδὰς, αὐτὸν μὴ κεκινῆσθαι πρὸς ὀργὴν, μηδὲ ἀμύνεσθαι ἐθέλειν, ἀλλὰ τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς ὅρκους ἀνανεοῦν, καὶ χάριν ἀποδιδόναι τῆς φιλίας ὅση δυνατή. ἂν δὲ μὴ πείθηται αὐτὸς, μηδὲ ἀφίστασθαι ἐθέλῃ τοῦ παρασπονδεῖν καὶ ἀδικεῖν, ἀλλὰ πολιορκῇ τὰς πόλεις, μὴ αὐτῷ ἐπάγειν αἰτίαν, ἂν ἀμύνηται,
B ὡς παραβεβηκότι τὰς σπονδὰς καὶ ἀγνωμονοῦντι πρὸς τὸν εὖ πεποιηκότα, ἡνίκα μάλιστα ἐδεῖτο. τοιαῦτα μὲν ὁ βασιλεὺς ἐπρεσβεύετο πρὸς Κράλην. ἅμα δὲ ἔχων καὶ τὴν στρατιὰν,
V, 522 πρὸς Χριστούπολιν ἐχώρει, καὶ ἐστρατοπεδεύετο ἐν κώμῃ τοῦ Γαβριὴλ προσαγορευομένῃ, ὡς ἀφιξόμενος εἰς Φερὰς καὶ τῶν ἄλλων πόλεων πρόνοιαν ποιησόμενος, ὅσαι ὑπὸ τοῦ Τριβαλικοῦ πολέμου ἔπραττον κακῶς. τούτων δὲ πραττομένων, Ἀπόκαυκος ὁ μέγας δοὺξ ὁρῶν ἤδη τὰς μὲν ἠπειρώτιδας πόλεις πάσας Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα ὑφ' ἑαυτὸν πεποιη-
C μένον, καὶ τήν τε Ῥωμαίων στρατιὰν ὀλίγου δεῖν ἅπασαν ἔχοντα αὐτὸν καὶ τοσαύτην ὑπὸ τῶν βαρβάρων συμμαχίαν, καὶ ὡς ἀδύνατον αὐτῷ ἀντικαθίστασθαι ἐκ τῆς ἠπείρου, πρῶτα μὲν ἐσκέψατο διὰ τῆς πρὸς τὰς δίκας ἀκριβείας καὶ δικαιοσύνης πείθειν Βυζαντίους αὐτῷ προσέχειν· ἔπειτα καὶ κεναῖς ἐλπίσιν ἐξηπάτα, ὥσπερ ἐν ὀνείροις πλουσιωτάτους ἐξ ἀπόρων ἐπαγγελλόμενος ποιήσειν, ἂν τὴν ὁλκάδα στήσῃ τὴν

10. et 21. καὶ add. M.

esse memoriam: et aequum arbitrari, beneficentiae meminisse. Quare cum ille apud Berrhoeam foedus retractasset, ac postea manifeste arma movisset, sancitaque foedera aperte violasset, non se ira exarsisse, neque ad vindictam incumbere: sed ea renovare voluisse, et amicitiae quantam potuerit gratiam retulisse. Quod si obsequi recuset, contraque foedus agere et iniuriam inferre non desinat: sed urbes obsidere pergat, ne se in culpa ponat, tamquam foedifragum et ingratum in bene merentem suum, quo tempore potissimum re aliena egebat, si armis poenas repoposcerit. Haec per oratores ad Cralem imperatorem, simulque cum exercitu Christopolim iter intendit, et ad vicum Gabrielis castra locat, ut Pheras venturus et aliis civitatibus bello Triballico vexatis provisurus. Dum haec geruntur, magnus dux Apocauchus videns iam urbes continentis omnes Cantacuzenum ad imperium suum traduxisse, Romanumque exercitum propemodum universum et nihilo minus non modica a barbaris auxilia habere, eique in continente haud quaquam resisti posse, primum quidem per diligentem iuris ac iustitiae custodiam Byzantios ad sibi obtemperandum allicere deliberavit: deinde spe vana eos delusit, velut per somnium ex pauperibus ditissimos effecturum pollicens, ubi onerariam a mercatori-

ἀργυρολογήσουσαν τοὺς ἐμπόρους. ὡς δὲ πάντα ἐξηλέγχετο A.C. 1345 ἀπάτη καὶ φενακισμοὶ, καὶ πάντες ἤδη πρὸς αὐτὸν ἀπέσκωπτον ἀδεῶς, δείσας μή τι νεωτερισθῇ περὶ αὐτὸν, ἐσκέψατο πᾶσαν τὴν δύναμιν εἰς τὴν θάλασσαν μετάγειν καὶ πρὸς τυραννίδα τὴν πολιτείαν μεθιστᾷν. καὶ πρῶτα μὲν ναυτικὸν D συστήσασθαι καὶ ὁπλίτας, καὶ τούτοις πρός τε τὰς τριήρεις χρῆσθαι καὶ πρὸς φρουρὰν οἰκείαν, ἵνα μὴ ἐπιβουλεύηται, καὶ ἀμελεῖν μὲν παντάπασι τῆς ἠπείρου, νήσων δὲ ἔχεσθαι καὶ θαλάσσης, καὶ Βυζαντίους ἐκ θαλάττης τρέφεσθαι καθιστᾷν ἐμπορευομένους ταῖς ναυσί· πρὸς τούτοις δὲ καὶ τοὺς χρήματα ἔχοντας ἐν Βυζαντίῳ καὶ τῶν συγκλητικῶν, ὅσοι ἔτι ὑπελείποντο, ἐν δεσμωτηρίοις κατακλείειν, ἵν' ὁμοῦ τε ἀπαλλάττοιτο τοῦ δέους, (ἐδεδίει γὰρ μὴ ἐθελήσωσιν εἰρήνην τίθεσθαι πρὸς Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα,) καὶ χρημάτων εὐποροίη πρός τε τὸ ὁπλιτικὸν καὶ τὰς τριήρεις, τὰ ἐκείνων ἀφελόμενος. οὐ μὴν δὲ καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι μνησθέν- P. 654 τες πρότερον εἰρήνης, ἐν ταῖς οἰκίαις ὑπ' ἐκείνου κατεκλείσθησαν, ἢ ἐν φροντιστηρίοις ἀπρόϊτοι καθείργνυντο, πάντων τὰς οὐσίας ἀφελέσθαι μετὰ τὸ εἰς δεσμωτήριον ἀγαγεῖν· πρότερον γὰρ ἐκείνους ὀλίγων τινῶν ἀπεστέρησεν ἐκ τῆς οὐσίας· εἶτα καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι φόρους τάξαι ἐτησίους, ἐξ ὧν χρηματιζόμενος διαθρέψει τὸ ναυτικόν. δεσμωτήριον δὲ ἐν τοῖς βασιλείοις Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου κοινὸν ποιεῖν διενοεῖτο. οἴκου γὰρ ὄντος ἐκεῖ μεγάλου Ἰουστινιανείου

1. ἐξηλέγχοντο P. 16. ἀλλὰ post δὲ add. P.

bus pensiones exacturam firmasset. At ubi omnia fraudes et ludibria reperta sunt et vulgi iam fabula fuit, formidans, ne quid adversum se rerum novarum oriretur, potentiam suam omnem in mare transferre et politiam in tyrannidem mutare constituit. Ac primum quidem classem et cataphractos comparare, eorumque operam et in triremibus et ad corpus suum contra insidiatores tutandum adhibere: continentem penitus penitusque negligere: seseque in mari et insulis tenere, et ad Byzantios per mare alendos nauticas negotiationes inducere. Ad haec et qui nummati essent Byzantii, et quotquot restarent proceres, in carcerem contrudere, ut et timore vacaret, (metuebat namque, ne cum Cantacuzeno pacem inirent,) et ipsis spoliatis, pecunia ad stipendia in cataphractos et triremes suppeteret. Quin etiam aliorum omnium, quotquot alias mentione pacis facta aut in domibus propriis ab ipso inclusi essent aut monasteriorum septis, interdicto ad eos aditu, coercerentur, iis prius in carcerem datis facultates auferre: nam ante pauxillo eos privaverat. Insuper ceteris omnibus annuas pensiones praescribere, e quibus quaestum colligens, classem sustentaret. Carcerem autem in palatio Constantini magni communem aedificare cogitabat. Nam

A. C. 1345 προσαγορευομένου, τὴν στέγην ὑπὸ τοῦ χρόνου διεφθαρμένου,
πᾶσαν εἴσοδον ἀναφράξας, οἰκίσκους ἔνδον ἐκείνου πλείστους
B διελεῖν ἐφ' ἑκατέρῳ μέρει, καὶ τούτοις κατακλεῖσαι τοὺς δε-
σμώτας ἄνωθεν καλωδίοις καθιεὶς, ὥστε νυκτὸς μὲν τοῖς οἰ-
κίσκοις χρῆσθαι, ἡμέρας δὲ πρὸς μετρίαν ἄνεσιν τῷ ὑπολε-
λειμμένῳ μεταξὺ χωρίῳ· τὴν δὲ φρουρὰν ἄνωθεν ἐγκαθι-
δρυμένην ἐπὶ τῶν τειχῶν διὰ πάσης νυκτός τε καὶ ἡμέρας
τὴν φυλακὴν τῶν δεσμωτῶν ποιεῖσθαι, κἂν τινος δέοιντο,
κάτωθεν πρὸς τοὺς φρουροὺς ποιεῖσθαι τοὺς λόγους φανερῶς,
ὥστε ἅπαντας εἰδέναι, ἵνα μὴ λάθοιεν ἐπιβουλήν τινα συ-
σκευασάμενοι, κρύφα τῶν φυλάκων τισὶ διαλεχθέντες. μετὰ
τοῦτο δὲ ἔφασαν οἱ συνειδότες καὶ ἐπὶ βασιλίδα χωρεῖν δια-
C νοεῖσθαι καὶ ἀπορειρᾶν, εἰ βούλοιτο τὴν ἐκείνου θυγατέρα
βασιλεῖ τῷ υἱῷ πρός γάμον συνάπτειν, εἴγε βούλοιτο αὐτὸν
ὡς ὑπὲρ τέκνων ἀγωνιζόμενον, πάντα πλοῦτον τὸν αὐτοῦ
πρὸς τὸν ἐπὶ Καντακουζηνὸν ἀναλίσκειν πόλεμον. καὶ πρό-
τερον μὲν γὰρ οὐδὲν ἐλλελοιπέναι προθυμίας καὶ πᾶσαν
σπουδὴν πρὸς τὴν ἐκείνου κατάλυσιν ἐπιδεδεῖχθαι, καὶ πάν-
τα ἀναλωκέναι τὰ κοινὰ καὶ ἃ ἀφείλετο ἐκ τῶν ἐκείνῳ προσ-
εχόντων· νυνὶ δὲ εἰς τοὐναντίον ἅπαν τῶν πραγμάτων πε-
V. 523 ριελθόντων καὶ πᾶσαν ἐκείνου τὴν ἤπειρον ἀφελομένου, αὐ-
τὸν κρατήσειν τῆς θαλάσσης, ἀναλίσκοντα ἐκ τῶν ἰδίων, καὶ
Βυζαντίου καὶ τῶν νήσων ἀσφαλῶς καθέξειν τὴν ἀρχήν· κἂν
D μὲν ἐκείνη πείθοιτο τὴν θυγατέρα προσαρμόζειν βασιλεῖ τῷ

cum esset ibi domus, magnum Iustinianum appellata, tecto vetustate consumpto, destructis conclavibus, ipse domunculas plurimas sub terra ab utraque parte inaedificare volebat, et in his reos funibus demissos condere, ut noctibus quidem in domunculis manerent, diebus ad mediocrem remissionem area in medio relicta uterentur, illosque supra muros vigilibus constitutis, totum diem ac noctem custodiri. Quod si qua re indigerent vigiles illi, ut inferioribus custodibus clare et aperte dicerent, omnibus audientibus, quo insidiarum vitaretur suspicio, si clam cum quibusdam illorum fabularentur. Posthaec, ut referebant qui norant, et imperatricem aggredi cogitavit et tentare, an vellet ipsius filiam despondere filio suo imperatori, si paratus sit ipse, velut pro filiis decertans, omnes opes suas in bellum contra Cantacuzenum impendere. Nam et antehac nunquam non alacrem fuisse, et omne studium suum ad eum evertendum contulisse: et cum publicam pecuniam omnem, tum quam Cantacuzeni amicis abstulerit, in eo collocasse. Nunc cum res omnino secus, quam sperabatur, acciderint, et ille totam continentem occuparit, se mari dominaturum: sumptum de suo facturum: et Byzantii insularumque imperium secure retenturum. Et si quidem illa connubio an-

υἱῷ, καὶ αὐτὸν εἶναι πατέρα βασιλέων καὶ πᾶσαν ἔχειν ἀρχὴν καὶ πράττειν, ἅττα ἂν δοκῇ· ἂν δ' ἀπαναίνηται τὴν δυσγένειαν, ἐπ' αὐτὴν χωρεῖν. δήλην γὰρ ἤδη εἶναι κακὰ βουλευομένην περὶ αὐτοῦ. συνεσκευάκε δὲ καὶ κατ' αὐτῆς ἐπιβουλὴν τοιαύτην. γράμματα πρὸς Πάπαν ἔγραφεν ὡς ἐξ αὐτῆς. ἐδήλου δὲ τὰ γράμματα, ὡς αὐτὴ μὲν ἐντραφείη ἔθεσι καὶ νόμοις τοῖς Ῥωμαίων, καὶ δόγματα πρεσβεύοι, ἃ καὶ ἡ Ῥωμαίων ἐκκλησία· βασιλεῖ δὲ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐκδοθεῖσα, ἀνάγκῃ τὰ ἐκείνου ὑποκρίνεσθαι. τὴν μέντοι πρώτην εὐλάβειαν καὶ πίστιν καὶ ὁμόνοιαν τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ περισώζειν καὶ αὐτὸν ἡγεῖσθαι πατέρα καὶ διδάσκαλον καὶ πρὸς τὴν πίστιν ὁδηγόν. καὶ βούλεσθαι μὲν καὶ μετὰ τὴν ἀνδρὸς αὐτίκα τελευτὴν δῆλα πάντα καθιστᾷν αὐτῷ, καὶ πειρᾶσθαι, καὶ πᾶσαν τὴν ἀρχὴν τὰ ἴσα ἢ πείθειν ἢ καταναγκάζειν περὶ τῶν τῆς πίστεως δογμάτων αὐτῇ φρονεῖν. κωλυθῆναι δὲ ὑπὸ τῶν περισχόντων πολέμων, τῶν μάλιστα παρὰ Ῥωμαίοις δυνατωτάτων πρὸς αὐτὴν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς πολεμησάντων καὶ ἔτι μέχρι νῦν ἐπικειμένων. ὅθεν αὐτοῦ δεῖσθαι, πρῶτα μὲν αὐτῇ τὸ θεῖον ἱλεοῦσθαι διὰ τὴν δοκοῦσαν τῶν διεστραμμένων δογμάτων αἵρεσιν· ἔπειτα δὲ καὶ βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμοῦντας, ὅπως ἂν δύναιτο, ὡς, εἰ ἐκεῖνοι καταστραφεῖεν, αὐτῆς αὐτίκα τὰ τῆς Ῥωμαίων ἀποστολικῆς ἐκκλησίας πρεσβευσούσης φανερῶς καὶ τοῖς ἄλλοις ὑφηγησομένης. τοιαῦτα μὲν τὰ πρὸς Πάπαν τῆς βασιλίδος

A.C. 1345 · P. 655 · B

nuat, se patrem imperatorum esse velle, habereque totum imperium in manu sua, et facere quae libuerit. Sin propter ignobilitatem suam conditionem hanc recuset, eam oppugnaturum: indicium quippe haud dubium fore, eam sibi malum machinari. Excogitavit etiam nequiter ac subdole huiusmodi contra eam insidias. Litteras in eius persona ad papam scripsit hoc exemplo. Se moribus ac legibus Romanorum educatam, eadem cum Romana ecclesia dogmata colere ac venerari. A suis autem consanguineis imperatori locatam, velit nolit, eius religionem simulare. Verumtamen quam ab infantia imbiberit religionem, fidem, concordiam, Romanae ecclesiae integram inviolatamque custodire, et ipsum parentem, magistrum ac ducem fidei agnoscere: voluisseque mox post mariti obitum statum ei suum exponere, et conari, ut totum quoque imperium, seu voluntarium, seu coactum eamdem secum religionem profiteretur: sed bellis urgentibus et usque hodie durantibus, quibus apud Romanos potentissimi super imperio secum dimicent, impeditam fuisse. Unde se precari illum, primum quidem, uti numen sibi propitiet, quod perversitatem istam dogmatum sectata videatur: deinde contra hostes eam pro viribus adiuvet: quibus subver-

A.C. 1345 δῆθεν γράμματα ἐδήλου. ἦν δὲ Κλήμης τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τότε προεστώς. καὶ ζωγράφῳ τινὶ Πραιποσίτῳ καλουμένῳ ἐγχειρίσας, ἐξέπεμπε πρὸς Πάπαν μηδενὶ ἐξειπεῖν κελεύσας τὸ ἀπόῤῥητον βασιλίδος. οὐδὲν δὲ ἐκεῖνος ᾔδει πλέον, εἰ μὴ ὅτι πέμποιτο πρὸς Πάπαν. Κλήμης δὲ ὁ Πά- C πας, ἐπεὶ δέξαιτο τὰ βασιλίδος γράμματα, ὑπερησθεὶς, ὅτι καὶ ἡ βασιλὶς αἱροῖτο τὰ ἐκείνων, καὶ ὡς, εἰ τῶν πολέμων ἀπαλλαγοίη, φανερῶς αὐτοῖς προσθήσεται, ἀντέγραφε καὶ αὐτὸς, πρῶτα μὲν ἐπαινῶν τῆς προαιρέσεως, ὅτι καίτοι τυραννουμένη τῶν ὀρθῶν δογμάτων οὐκ ἀπέστη, ἀλλὰ τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ συμφρονοίη. ἔπειτα καὶ ἐδίδασκεν, ὡς χρὴ τῶν ἴσων ἔχεσθαι ἀεὶ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐνάγειν ἠπατημένους καὶ τῆς ἀληθείας ἐκπεσόντας. τελευταῖον δὲ ἐπηύχετο, καὶ χρηστὰς ὑπετίθει τὰς ἐλπίδας, ὡς βοηθήσων ὅ,τι ἂν δύναιτο. ταῦτα τὰ γράμματα ἐνεγκόντος Πραιποσίτου, ἐφύλαττεν αὐ- D τὸς ἐν ἀποῤῥήτῳ, διενοεῖτό τε ὡς, εἰ μὲν πείθοιτο ἡ βασιλὶς αὐτῷ, ἐφ' οἷς ἂν ἀξιοίη, μηδὲν κινεῖν, εἰ δὲ μὴ, ταῦτα ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνόντα, Βυζαντίους ἐπ' αὐτὴν παρορμᾷν καὶ διαφθείρειν αὐτὴν καὶ παῖδας· ᾔδει γὰρ πρὸς τοῦτο πάνυ δυσανασχετοῦντας καὶ ῥᾷστα κατὰ παντὸς οὑτινοσοῦν χωρήσοντας, ἂν πύθωνται τὰ Λατίνων ᾑρημένην· καὶ οὕτω πᾶσαν αὐτὸν Βυζαντίου καὶ τῶν νήσων ἔχειν τὴν ἀρχήν. εἰ δὲ μὴ προχωροίη, μηδὲ πείθοιντο οἱ Βυζάντιοι βασιλίδα καὶ

11. συμφωνοίη M.

sis, statim Romanae apostolicae ecclesiae doctrinam et ritus publice celebraturam et aliis exemplo praeituram. Imperatricis litterae ad papam, qui ea tempestate Clemens erat, huius nominis sextus, huiusmodi fuerunt. Eas pictori cuidam, cui nomen Praepositus, cum tradidisset Apocauchus, ad papam misit: mandans, ne cui arcanum Augustae patefaceret. Qui, nisi quod ad papam mitteretur, praeterea nihil sciebat. Clemens, litteris acceptis, omnibus incessit laetitiis, imperatricem secum communicare, et, si bello defungeretur, palam id facturam, rescribit. Ac principio eam de constanti voluntate laudat, quod quamvis sub iniquo domino, a legitimis dogmatibus non discesserit, sed cum Romana ecclesia consentiat. Deinde quomodo iisdem perpetuo adhaerere, et alios in fraudem inductos atque a veritate devios eodem reducere debeat, edocet. Tandem bene precatus et bene sperare iubens, quantum in se esset, opem laturum pollicetur. Has litteras cum Praepositus attulisset, ipse Apocauchus arcane servabat: ut si quidem petita sibi concederet, nihil moveret: sin minus, per eas in conventu lectas, plebem ad ipsam una cum liberis interimendam concitaret. Sciebat enim id aegerrime laturam, facillimeque cuivis se opposituram, si eam Latinorum decreta complexam intelligeret: sic totum se Byzan-

τὰ τέκνα διαφθείρειν, πάντων ἤδη ἀπογνόντα, ἢ τῷ ἐν Μαγ- A.C. 1345
κάνοις πύργῳ κατακλείειν ἑαυτὸν, ὀχυρωτάτῳ ὄντι καὶ δυ-
ναμένῳ πρὸς πάντας Βυζαντίους ἀντέχειν πολιορκοῦντας, ἢ P. 656
τριήρει πρὸς Ἐπιβάτας ἀναχωρεῖν, κἀκεῖ τὸν ἐπίλοιπον βίον V. 524
διανύειν, ἀρχόμενον ὑπ' οὐδενός.

πθ'. Τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος διενοεῖτο καὶ ἤδη ἤρχετο
αὐτῶν. καὶ πρῶτα μὲν περιέστησεν ἑαυτῷ φρουρὰν ὁπλιτι-
κὴν, ἣ προϊόντι τῆς οἰκίας συνείπετο ἀεὶ, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα B
τῶν ἄλλων ἐγγὺς ἐλθεῖν, εἰ μὴ ὑπ' ἐκείνου προσκληθείη.
ἔπειτα καὶ τριήρη παρεσκευασμένην εἶχε πρὸς τοῦτο τὸν
πάντα χρόνον ἐπὶ τῆς Ξυλίνης λεγομένης πύλης ἐφορμοῦσαν,
ἔνθα ἦν αὐτῷ καὶ ἡ οἰκία ἐξεπίτηδες ἐκεῖ κατεσκευασμένη.
ἀεὶ γὰρ ἐποιεῖτο πρόνοιαν ἐγγὺς εἶναι τῶν τειχῶν, μάλιστα
τῶν πρὸς θάλασσαν, ἵν' εἴτι περὶ αὐτὸν νεωτερίζοιτο, ῥᾳδίως
διεκπίπτῃ καὶ διασώζῃ ἑαυτόν. τότε δὲ μάλιστα σπουδὴν
ἐποιεῖτο πλείστην εἴς τε τὴν περὶ αὐτὸν φρουρὰν καὶ πρὸς
τὸ ἔξοδον αὐτῷ ῥᾳδίαν εἶναι, εἴ τινος αἴσθοιτο κακοῦ. ἑώρα C
γὰρ ἤδη πάντας πρὸς αὐτὸν κακῶς διακειμένους, καὶ μισοῦν-
τας τῆς πονηρίας καὶ τῆς τοσαύτης τῶν Ῥωμαίων φθορᾶς,
οὐ τοὺς ἔξωθεν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς οἰκειοτάτους αὐτούς·
οἱ δύο γὰρ τῶν υἱῶν πολλὴν αὐτοῦ καταγνόντες σκαιότητα
καὶ μοχθηρίαν τρόπων, ἀπέστησαν πρὸς βασιλέα· ὥστε καὶ
πρός τινας αὐτῷ τῶν ἀποῤῥήτων κοινωνοῦντας λέγειν, οὐ

tii insularumque imperium adepturum. Quod si id secus eveniret, neque Byzantii ad imperatricem cum liberis trucidandam adducerentur, tum rebus desperatis, aut in arce Magnacensi munitissima et quae toti Constantinopoli posset resistere, se includeret; aut triremi ad Epibatas secederet, ibique liber ac suus, reliquum aevi perageret.

88. Talia volvebat animo et iam ordiebatur. Ac primo quidem se armatis custodibus circumsepiebat, sine quibus nunquam foras egrederetur, nemoque invocatus propius propter eos auderet accedere. Praeterea ad eumdem finem triremem quoque paratam habebat, semper stantem ad portam Ligneam, ut appellatur, ubi et domicilium ei de industria aedificatum. Semper enim studebat, ut prope muros esset, ad mare potissimum, ut si quid novi capiti suo immineret, expedite elapsus se conservaret. At tunc quidem et de custodia corporis, et de facili effugio, si quid sentiret impendere mali, mire erat sollicitus: videbat enim omnes iam, non alienos modo, verum etiam propinquitate coniunctissimos propter scelera sua et tantas Romanorum clades sibi infensissimos. Duo quippe eius filii, stoliditatem patris moresque improbissimos detestantes, ad imperatorem transierant: ut et quibusdam, quibus arcana sua credere solitus erat, non semel et iterum, sed crebrius diceret,

A.C. 1345 δὶς καὶ τρὶς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις, ὡς ὁρῶμεν ἤδη Καντακουζηνὸν ἰσχύοντα μεγάλα, καὶ δεδοίκαμεν μὴ καὶ Βυζαντίου περιγένηται· ἀλλ' εἴγε καὶ τοιοῦτο συμβαίη, γῆς μόνης κρατήσει καὶ οὐρανοῦ, τἄλλα δὲ αὐτὸς διαφθερεῖ πολεμῶν αὐτῷ μέχρι καὶ τοῦ δυνατοῦ, εἰ μέλλει καὶ αὐτὸς σύνδιαφθείρεσθαι αὐτοῖς. τῆς τε οὖν φρουρᾶς τῆς περὶ ἑαυτὸν D πολλὴν ἐποιεῖτο πρόνοιαν, καὶ τὸ ἐν βασιλείοις τοῖς Κωνσταντίνου δεσμωτήριον κατεσκεύαζεν ᾗ διενοεῖτο, δημιουργοῖς τισι τὸ ἔργον ἐπιτρέψας. συχνῶς δὲ καὶ αὐτὸς ἐπιφοιτῶν, ἐπεσκέπτετο τὸ ἔργον καὶ προσηνάγκαζε τάχιον κατασκευάζειν. οἱ δεσμῶται δὲ τό,τε δεσμωτήριον ὁρῶντες κατασκευαζόμενον, οὕτω δεινὸν καὶ ὀλίγα τάφων ἀποδέον, καὶ τὴν διάνοιαν οὐκ ἀγνοοῦντες, ἐσκέψαντο αὐτὸν ἀποκτείνειν, ὅταν γένηται ἐκεῖ, ἀμφοτέρωθεν αὐτοῖς οἰόμενοι τὸν ἐκείνου λυσιτελήσειν φόνον. ἄν τε γὰρ ἐπιτυγχάνωσιν, ἀπαλλάξεσθαι δεινοῦ τοσούτου καὶ ζήσειν ἐλευθέρως· ἄν τε ἡττῶνται, ἀ-
P. 657 ποθνήσκειν καὶ αὖθις ἀπαλλάττεσθαι τοῦ ζῶντας κατορωρύχθαι. τοιαῦτα μὲν οἱ δεσμῶται ἐβουλεύσαντο καὶ παρετήρουν καιρὸν, ἐν ᾧ ἀποκτενοῦσιν ἐπιθέμενοι. δοὺξ δὲ ὁ μέγας τὸν ἄλλον χρόνον, ἡνίκα ἔδει πρὸς τὰ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βασίλεια εἰσέρχεσθαι, πολλὴν πρόνοιαν αὐτοῦ ποιούμενος, (ἑπομένους τε γὰρ εἶχεν ἀεὶ τῶν δορυφόρων ὁπλιτῶν πολλοὺς, καὶ τοὺς δεσμώτας πέμπων κατέκλειεν ἐν ταῖς εἱρκταῖς, ἄχρις ἂν ἐκεῖθεν ἀπαλλάττοιτο,) τότε τῶν δεόντων

1. ὁρῶ μὲν P. 2. δέκοικα P. 7. τῆς pro τοῖς P. et M.

quam nunc potentem cernimus Cantacuzenum; timendum, ne et Byzantio potiatur. At enim si id contigerit, sola terra et coelo potiturum: cetera se bellando cum ipso, quantum possit, perditurum, etiamsi cum illis ipse perdendus sit. De stipatoribus igitur sedulo sibi providebat, et in palatio Constantiniano carcerem, ut statuerat, opere artificibus locato aedificabat, saepiusque accedens, labores per se inspiciebat, ac fabros perurgebat. At vincti tum, carcerem adeo tetrum parumque a sepulcris differentem construi cernentes, et scopum minime ignorantes, redeuntem mactare cogitant, utrovis modo caedem ipsius sibi profuturam rati. Sive enim quod destinabant animis, assequerentur, a tanto malo immunes fore: sive exciderent, morte luituros: et ita rursum magno malo, ne scilicet vivi sepelirentur, carituros. Hoc illi consilium capiebant, et tempus captabant, quo eum adorti rem perficerent. Magnus autem dux cum alias magni Constantini palatium ingressurus, sollicite sibi caveret, (semper namque armatorum satellitum caterva eum sequebatur, et vinctos prius in ergastulis claudi iubebat, quoad abiret,) tunc quo facto maxime usus erat, praetermisit, a Deo, ut

οὐδὲν ἐποίει, τὸ φρονεῖν ὑπὸ θεοῦ, ὡς ἔοικε, παρῃρημένος A.C. 1345 *καὶ ἐγκαταλειφθεὶς πρὸς τὸ ἀποθανεῖν. ἀλλὰ οἵ τε δεσμῶται διεσκεδασμένοι, περιῄεσαν τῶν βασιλείων τὴν αὐλὴν, καὶ* V.525 *αὐτὸς τὴν περὶ αὐτὸν δορυφορίαν ἔξω καταλιπὼν, εἰσῄει* B *ἑνὸς παρεπομένου μόνου. οἱ δεσμῶται δὲ ὡς εἶδον οὕτως ἀφύλακτον εἰσιόντα, καιρὸν ἐπιθέσεως νομίσαντες, ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸν, ὀλίγοι τινὲς πρῶτον, οἳ ἔτυχον ὄντες ἐν ταὐτῷ. ἐν οἷς καὶ ὁ ἀνεψιὸς ἦν αὐτῷ Ἀλέξιος ὁ δοὺξ ὑπὲρ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως τὸ δεσμωτήριον κατακεκριμένος καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ θείου. πρῶτα μὲν οὖν ἐχρῶντο λίθοις ἐπ' αὐτῷ· οὐ γὰρ εὐπόρουν τινὸς σιδήρου. ἔπειτά τις αὐτῶν ῥοπάλῳ κατὰ τύχην εὑρημένῳ ἔπληξε κατὰ τῆς κεφαλῆς πολλάκις καὶ κατήνεγκε. μετὰ τοῦτο δὲ χρησάμενοι σκεπάρνῳ τῶν τὸ δεσμωτήριον οἰκοδομούντων τεκτόνων, ἀπέτεμον αὐτοῦ* C *τὴν κεφαλήν. ἡ δὲ περὶ μέγαν δοῦκα φρουρὰ καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι εἵποντο, ὡς ᾐσθάνοντο ἐκεῖνον τεθνεῶτα, οὐ πρὸς ἄμυναν ἐτράποντο ὑπὲρ ἐκείνου, ἀλλὰ καταπλαγέντες πρὸς τὴν τόλμαν, ἄλλοι ἄλλοσε διεσκεδάσθησαν. οἱ δεσμῶται δὲ πρῶτα μὲν πρὸς τὴν ταραχὴν συνέδραμον πάντες. ἠγνόουν γὰρ αὐτῶν οἱ πλεῖστοι ὅ,τι εἴη. ὡς δὲ ἔγνωσαν τὸν μέγαν δοῦκα τεθνηκότα, τὸ σῶμα μὲν ἀνήρτησαν ἐπὶ τῶν τειχῶν τῶν θρασυτέρων τινές. τὴν κεφαλὴν δὲ περιπείραντες ἀκοντίῳ, καὶ αὐτὴν ὁμοίως ἐπέστησαν τοῖς τείχεσιν, ἵν' εἴη πᾶσι*

coniicimus, mente privatus, et ad caedem desertus. Ceterum captivi atrium palatii sparsim obambulabant, et ipse satellitio suo foris relicto, uno tantum comite ingrediebatur. Tum illi, ut ita incustoditum aspexerunt, tempus adesse rati, insiliunt, pauci quidam primum, qui forte simul erant, in quibus et Alexius dux, Cantacuzeni causa et ipse damnatus carcere, sororis filius ab avunculo suo. Ergo lapidibus eum initio insectantur, quod ferrum in promptu non erat. Post quidam fustem fortuito repertum saepius in caput impingit. Ad extremum arrepta bipenni a fabris materiariis, qui carcerem exstruebant, caput illi amputant. Tum custodia, et quidquid satellitum sequebatur, ut eum interfectum audierunt, ultione praetermissa, tanta audacia attoniti, alius alio diffugerunt. Captivi ad tumultum omnes concurrentes, (maior enim pars eorum quid esset nesciebat,) ut magnum ducem occisum cognoverunt, quidam audaciores, cadaver de muro suspendunt, caputque telo praefixum similiter in muro pro spectaculo statuunt. Gratum enim populo facere se arbitrabantur, qui illum pro communi hoste haberet, tamquam huius belli civilis fontem scilicet primamque originem: nemo enim iam quae contigerant non sciebat. Ipsi vero pro copia praesenti, si qui eos aggrederentur, defensionem parabant: sublimibus palatii muris potissimum fidentes. Simul etiam spes quaedam

A.C. 1345 καταφανής. ᾤοντο γὰρ μᾶλλον κεχαρισμένα τῷ δήμῳ δρᾷν,
D πολέμιον κοινὸν τὸν μέγαν δοῦκα ἡγουμένῳ, οἷα δὴ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ὄντα αἰτιώτατον. πάντες γὰρ ἤδη τὰ γεγενημένα οὐκ ἠγνόουν. αὐτοὶ δὲ παρεσκευάζοντο ἐκ τῶν ἐνόντων, ὡς ἀμυνούμενοι, ἂν ἐπίωσί τινες, τοῖς τείχεσι τῶν βασιλείων μάλιστα θαῤῥοῦντες οὖσιν ὑψηλοῖς. ἅμα δὲ καὶ ὑπέσαινέ τις αὐτοὺς ἐλπὶς, ὡς οὐδεὶς ὑπὲρ ἐκείνου ἀμυνεῖται, πάντων ἐχθραινόντων, καὶ ἡ βασιλὶς δὲ, δείσασα μή τι νεωτερίσωσι πλέον περὶ αὐτῶν, οὐ μόνον ἀμνηστίας ὅρκους παρέξεται καὶ ἀπαθείας, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἕτερά τινα αἰτήματα ὑπείξει. ἡ μὲν οὖν βασιλὶς αὐτίκα ὡς ἐπύθετο, πανυπερσέβαστον Ἰσαάκιον ἐκέλευε τὸν Ἀσάνην, (οὗτος γὰρ αὐ-
P. 658 τίκα διεδέχετο τῶν πραγμάτων τὴν ἀρχὴν,) πᾶσαν πρόνοιαν ποιήσασθαι καὶ ὅρκους παρέχειν τοῖς δεσμώταις, ὥστε τῶν βασιλείων ἐξελθεῖν. ἔδεισε γὰρ περὶ αὐτῶν ἅπερ κἀκεῖνοι ὑπενόουν. ἐκεῖνος δὲ, ὄχλον πολλοῦ πραγμάτων ἀθρόον περὶ αὐτὸν γεγενημένου, ἠμέλει τῶν δεσμωτῶν. καὶ τήν τε ἡμέραν ἐκείνην καὶ τὴν νύκτα διήγαγον, οὐδενὸς ἐπιθεμένου· καθ' ἣν εἰ ἐβούλοντο, διεσώζοντο ἂν, ἢ ἐν τῷ τῆς τοῦ θεοῦ γενόμενοι νεῷ Σοφίας, ἢ ἄλλοσέ ποι διασκεδασθέντες· οὐδεὶς γὰρ αὐτοὺς ἐφρούρει. μεγάλα δὲ ἐλπίσαντες ἀνοήτως, καὶ τῆς φίλης ἀπεστέρηνται ζωῆς. ἐς τὴν ὑστεραίαν γὰρ Τζεφραίτις ἐκ τῶν οἰκετῶν μεγάλου δουκὸς, αἵμασι χαίρων ἄν-
B θρωπος καὶ πικρὸς καὶ ἀπάνθρωπος κολαστὴς, (δημίου γὰρ

7. ἀμυνεῖον P., ἀμυνεῖ V. 23. τοῦ ante μεγάλου add. V.

illis subblandiebatur, neminem eius ultorem proditurum, in quem omnium odia conspiravissent: et Augustam metuentem ne quid amplius novarent, non solum oblivionem facti et impunitatem illis iuraturam, verum etiam aliis quibusdam petitionibus satisfacturam. Imperatrix, accepto caedis nuntio, statim Isaacium Asanem panhypersebastum, (hic enim mox summae rerum praepositus est,) videre iubet, ne quid res publica detrimenti capiat: et fidem dare publicam captivis illis, ut palatio exirent: ea enim illis timebat, quae et ipsi suspicione praecipiebant. Verum Asanes sexcentis simul negotiis obrutus, captivos posthabuit: qui diem illum et noctem consequentem nemine invadente illaesi transegerunt: quo tempore, si voluissent, vel in aedem Sophiae, vel alio quopiam dissipati confugientes, cum non custodirentur, servati fuissent. Sed quia magna praemia insipienter sperabant, etiam caras sibi animas suas perdiderunt. Postridie siquidem Zephraetis e famulis magni ducis, homo sanguinarius saevusque et immanis, (carnificinam enim, domino superstite, faciebat) ad vindicandam interfecti caedem populum concitat: classiarios imprimis, quibus quod assiduo inserviret, perbe-

ἐπεῖχε τόπον ἐκείνου περιόντος,) ὑπὲρ τοῦ δεσπότου ἀμυνό- A.C. 1345
μενος, τὸν δῆμον ἐκίνει, καὶ μάλιστα τὸ ναυτικὸν, εὔνοιαν B
πρὸς ἐκεῖνον κεκτημένον οὐ μικρὰν, οἷα δὴ περὶ αὐτοὺς ἀεὶ
ἠσχολημένον. καὶ ὅπλα ἀναλαβόντες ἐχώρουν ἐπ' ἐκείνους.
οἱ δὲ τῶν χρησίμων εὐποροῦντες οὐδενὸς, (ὅπλα τε γὰρ αὐ-
τοῖς οὐ παρῆσαν, οἷς φραξάμενοι ἐπιστήσονται τοῖς τείχεσι,
καὶ τὸ τοῦ φρουρίου μέγεθος κρεῖττον ἦν, ἢ ὥστε παρ' αὐ-
τῶν φυλάττεσθαι, ὄντων ἐλασσόνων, ἀπείρων τῶν ἐπικειμέ-
νων ὄντων καὶ πανταχόθεν περιῤῥυέντων,) ὡς ᾔσθοντο διο-
ρυσσόμενα τὰ τείχη καὶ ἁλίσκεσθαι μέλλειν ἤδη, τὸ φρού-
ριον ἐκλιπόντες ἐπὶ τὸν ἐγγὺς κατέφυγον ναὸν τὸν τῶν ἐννέα C
ταγμάτων προσαγορευόμενον. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν τὰ ἄδυτα
εἰσῄεσαν, οἱ δὲ ἐν ὑπονόμοις κατεκρύπτοντο οὖσιν ἐκεῖ πλεί- V. 526
στοις καὶ δυσελίκτοις. ὁ δῆμος δὲ ἐπελθόντες ὁρμῇ τινι ἀ-
σχέτῳ καὶ μανιώδει, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέσφαξαν τῶν ἀδύ-
των ἔνδον, τοὺς δὲ ἄλλους οἷ κατελαμβάνοντο, καὶ διέδρασαν
τὸν κίνδυνον ὀλίγοι πάνυ καὶ μάλιστα οἱ τὸν μέγαν δοῦκα
ἀπεκτονότες. οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἀπεσφάγησαν ὄντες οὐκ ὀ-
λίγοι. σαφέστατα γὰρ τὸν ἀριθμὸν οὐκ ἐξεγένετο μαθεῖν,
οἷα δὴ ἐκ διαφόρων πόλεων συνειλεγμένων. ἐκεῖνοι μὲν οὖν
οὕτω τόν τε μέγαν δοῦκα ἐπιθέμενοι ἀπέκτειναν καὶ αὐτοὶ
ἀπώλοντο ὑπ' ἀβουλίας. οἱ δὲ ἐν Βυζαντίῳ φίλοι βασιλεῖ, D
ὡς ἐγένετο αὐτίκα φανερὸς τεθνηκὼς ὁ μέγας δοὺξ, γράμματα
πρὸς βασιλέα ἔγραφον περὶ τῶν γεγενημένων καὶ παρῄνουν,
πάντα ἐν ὑστέρῳ θέμενον τάχιστα ἥκειν πρὸς Βυζάντιον,

nevolis utebatur. Quamobrem sumptis armis in miseros vadunt. Qui destituti omnibus ad pugnam requisitis, (nam et armis carebant, quibus tecti in muris starent, et maius erat palatium, quam ut a paucis defendi posset, cum innumeri essent, qui adorirentur et undique se circumfunderent,) ut muros perfodi et se capiendos senserunt, relicto palatio sive castello, ad templum in proximo, Novem Ordinum cognominatum, perfugiunt. Et alii quidem adyta subeunt: alii in cuniculis, (qui plurimi ibidem et tortuosi erant,) sese occultant. At populus superveniens praecipiti et insano furore quosdam eorum intra ipsa adyta, alios ubi eos comprehendebat, iugulat: paucique admodum effugerunt, et illi praesertim, qui magnum ducem peremerant: reliqui omnes iique frequentes necati sunt; quorum numerus, quod ex diversis urbibus erant collecti, ad liquidum iniri non potuit. Atque hi quidem hoc modo magnum ducem occiderunt, et ipsi vicissim per imprudentiam suam occisi sunt. Porro amici imperatoris, qui erant Byzantii, simul necem magni ducis fama vulgavit, rem gestam ad eum perscribunt, admonentes, ut omnibus intermissis Byzantium advolet, captivis quippe

A.C. 1345 ὡς τῶν δεσμωτῶν τὰ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βασίλεια κατασχησόντων, καὶ εἰ τάχιστα παραγένοιτο, Βυζάντιον παραληψόμενος ἐκεῖθεν. τὰ μὲν οὖν τῶν φίλων γράμματα ἐν τῇ τοῦ Γαβριὴλ προσαγορευομένῃ κώμῃ ἐστρατοπεδευμένῳ ἧκον βασιλεῖ. ἅμα δὲ καὶ ἐκ Διδυμοτείχου παρὰ γυναικὸς τῆς
P. 659 βασιλίδος ἀπηγγέλλετο τὰ ἴσα.

B πθ'. Τῆς αὐτῆς δὲ ἡμέρας καὶ οἱ πρὸς Κράλην πεμφθέντες πρέσβεις ἐπανῆκον ἀπήγγελλόν τε, ὡς Κράλης μὲν καὶ πρὶν αὐτοὺς ἥκειν ἀποσταίη Φερῶν πρὸς τὴν οἰκείαν, δείσας τῶν Περσῶν τὴν ἔφοδον, ὡς ἠγγέλλοντο ἐπιόντες. αὐτῶν τε ἔνθα ἦν παραγενομένων καὶ ἀπαγγειλάντων τὴν πρεσβείαν ἀποκρίνασθαι, ὡς εἰδείη καὶ αὐτὸς τὰ δίκαια καὶ διὰ τοῦτο ἀποσταίη καὶ Φεραίων, οἷς ἐξέσται βασιλεῖ χρῆσθαι ὡς οἰκείοις. ἔλεγον δὲ οἱ πρέσβεις, τοὺς Φεραίους δεῖσθαι πολλῆς προνοίας τῆς τε ἄλλης καὶ τοὺς τὰ Κράλη πράσσοντας ἐξελαθῆναι· οὐ γὰρ ἐάσουσιν ἐκεῖνοι τὸν ὄχλον ἠρεμεῖν, ἀλλὰ
C ἀναπείσουσι Κράλῃ προσχωρεῖν, ἂν ἀπολαύωσιν ἀδείας. βασιλεῖ μὲν οὖν ἐδόκει ἀμφοτέροις δεῖν σπουδῆς πολλῆς καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων ἄμφω εἶναι, καὶ ἐμερίζετο τοῖς λογισμοῖς· ἐκκλησίαν δὲ ἐκ τῶν ἐν τέλει ποιησάμενος, καὶ Ἀμοὺρ παρόντος τοῦ σατράπου καὶ Σουλιμὰν τοῦ Σαρχάνη παιδὸς, εἰς κοινὸν προὐτίθει τὴν βουλὴν καὶ ἐκέλευε γνώμην ἕκαστον εἰσάγειν, ἣ ἂν ἐν τοῖς παροῦσι δοκοίη λυσιτελεστέρα εἶναι. ἐδόκει μὲν οὖν πᾶσι κοινῇ πρὸς Βυζάντιον ἰτέον εἶναι καὶ

Constantini palatium obtenturis, si celerrime affuerit: inde urbem occupaturum. Hae litterae apud vicum Gabrielis castrametanti venerunt, et Didymoticho ab uxore eadem nuntiabantur.

89. Eadem luce legati a Crale redeunt renuntiantes, antequam eo venissent, eum Pheras relinquentem recessisse, Persarum videlicet adventum, de quo audierat, metuentem. Sed cum illum eo loco, in quo tunc erat, convenissent, legatione percepta respondisse, se quoque quid iustum sit scire: atque idcirco Pheris abiisse, qua urbe imperator tamquam sua uti posset. Referebant item legati, Pheras alioqui curam ac providentiam non minimam desiderare, et factionem Cralis expellendam: non enim passuram plebem quiescere, sed ubi licentiam adepta fuerit, ad deditionem Crali faciendam sollicitaturam. Imperator utramque rem multo egere studio et ambas esse summe necessarias iudicans, huc illuc cogitationes dividebat. Convocatis igitur primoribus, praesentibus item Amurio satrapa et Sulimano, Sarchanis filio, rem in disceptationem adducit, et quod cuique pro tempore utilius videretur, proferre in medium iubet. Placuit ad unum omnibus, citra cunctationem petendum Byzantium: non enim res ipsas exspectaturas, si ipsi cessando

μὴ μέλλειν· οὐ γὰρ τὰ πράγματα αὐτοὺς ἀναμενοῦσιν, ἂν A.C. 1345
τρίβωσι τὸν καιρὸν καὶ διαμέλλωσι. βασιλεὺς δὲ οὐκ ὀρθῶν
ἔχεσθαι λογισμῶν τὰ εἰρημένα ἀπεδείκνυ. τοὺς μὲν γὰρ
φίλους γεγραφέναι, ὡς παρακοιμώμενον ἀπεκτονότες οἱ δε-
σμῶται τὰ Κωνσταντίνου βασίλεια αὐτοὶ κατέσχον· ἄδηλον V. 527
δὲ εἶναι, εἰ κατέχουσι καὶ μέχρι νῦν. εἰ μὲν γὰρ ἅπασα ἡ D
πόλις προσεχώρησεν ἡμῖν καὶ οὐδὲν ἐκείνοις ἐνοχλοῦσι διὰ
τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς ἡμᾶς, τί δεῖ ταχυτῆτος πρὸς ἐκείνους,
μήτ' αὐτῶν οὐδένα κίνδυνον ὑποπτευόντων καὶ ἡμῶν ζημι-
ουμένων διὰ τὴν μέλλησιν μηδέν; εἰ δ' ὥσπερ πρότερον αὖ-
θις πολεμοῦσι καὶ τειχομαχίας πρὸς αὐτοὺς ὁ δῆμος ποιοῦν-
ται ἐπιόντες, οὐχ ὁρῶ τὴν δύναμιν, ὑφ' ἧς αὐτοὶ περιποιή-
σονται τὸ φρούριον. οὔτε γὰρ ὅπλων εὐποροῦσιν ἄοπλοι
καὶ δεσμῶται ὄντες, οὔτε τῶν ἐπιτηδείων πρὸς τροφήν· τὰ
γὰρ ἀναγκαῖα μόλις ἐχορηγοῦντο παρὰ τῶν φυλάκων γλί-
σχρως. πρὸς τούτοις δὲ οὐδὲ πρὸς τὸ τοῦ φρουρίου μέγε- P. 660
θὸς ἐξαρκέσουσιν ὀλίγοι ὄντες, αὐτό τε τὸ φρούριον ἠμελη-
μένον ἐκ πολλῶν ἐτῶν ῥᾷστα προδώσει τοὺς ἐνόντας· ὥστε
ἐμοίγε ἐκ πάντων ἄπορα εἶναι δοκεῖ, δυνήσεσθαι αὐτοὺς
πρὸς τοσοῦτον πόλεμον ἀντισχήσειν. εἰ δ' ὁθενδήποθεν ἐπι-
κουρίας ἀπέλαυσάν τινος καὶ εὐπορήσαντες τῶν πρὸς τὴν
χρείαν ἀντέσχον ἄχρι νῦν, καὶ μέχρι πολλοῦ δυνήσονται ἀν-
τικαθίστασθαι· οὐ δὴ δι' ἐλπίδα ἄδηλον τῶν ἐν χερσὶν ἀγα-
θῶν ἀποσχέσθαι δέον. Φεραὶ γὰρ οὐ φαύλη πόλις καὶ οἵα

16. οὐ P. pro οὐδὲ.

diem exemerint. At imperator dicta cum recta ratione haud consentire ostendit. Amicos scripsisse quidem, praefecto cubiculi occiso, vinctos Constantini palatium tenere: esse tamen in ambiguo, utrum adhuc teneant. Si enim, inquit, universa civitas nostra, neque illis propter studium nostri quidquam molestum est, cur ad illos festinemus, quando nec ipsi periculum ullum metuunt, et nos ex dilatione detrimentum nullum capimus? Sin, ut antehac, rursum in armis sunt et populus palatium oppugnat: non video, qua vi id servaturi sint: nec enim armorum facultas est, cum sint inermes et cum catenis: neque victus, quem custodes vix ad necessitatem tenuiter suppeditabant. Adde quod ad amplitudinem palatii tutandam ipsi pauci non sufficiunt, quod iam pridem neglectum et desertum facillime qui intus sunt prodet: ut mihi quidem quacumque intuenti, difficile videatur, posse illos contra tantam vim resistere. Si vero unde auxilium consecuti et rebus necessariis abundantes usque nunc se defendere poterunt, non sane propter incertam spem bona, quae in manibus sunt, abiicere oportet. Non enim exigua et contempta urbs Pherae, sed ampla et illustris et a

A.C. 1345 καταφρονηθῆναι, ἀλλὰ μεγάλη τε καὶ θαυμασία καὶ ἀναγκαία τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ παρεῖναι. δι᾽ ἃ δεῖν οἴομαι τὴν B μὲν ἄλλην ἅπασαν στρατιὰν ἐπὶ Βυζάντιον χωρεῖν αὐτίκα, ἐμὲ δὲ τρισχιλίους παραλαβόντα στρατιώτας ἀφικέσθαι εἰς Φεράς, καὶ μίαν ἡμέραν ἐκείνοις συγγενόμενον καὶ προνοίας ἀξιώσαντά τινος, ἔπειτα καὶ τοὺς τὰ Κράλη ᾑρημένους ἐκεῖθεν ἐξελάσαντα, αὖθις ἀναστρέφειν. τῆς ἄλλης δὲ στρατιᾶς διὰ βαρύτητα καὶ πλῆθος πυκνοτέρας τὰς στρατοπεδείας ποιουμένης, ὑστερήσομεν οὐδὲ αὐτοὶ εὐσταλεῖς τε ὄντες καὶ ὀλίγοι καὶ ῥᾷον τὴν ὁδοιπορίαν διανύοντες. καὶ τήν τε πρόνοιαν ποιησόμεθα Φερῶν τηλικαύτης πόλεως, καὶ πρὸς τὴν εἰς Βυ- C ζάντιον ὁδοιπορίαν ζημιωσόμεθα οὐδέν. εἰ δέ τινος ἀπολειπόμενοι καὶ τῶν δεόντων, οὐ περιγενοίμεθα τοῦ Βυζαντίου νῦν, ἀλλ᾽ εἰσαῦθις ἔξεστιν οὐκ ἀγεννεῖς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας ἔχειν· Φεραὶ δὲ εἰ ἀμεληθεῖσαι ὑπὸ Κράλην γένοιντο, αὐτάς τε ἀνασώζεσθαι ἐλπὶς οὐκέτι οὐδεμία, καὶ τὰς ἄλλας τῆς Μακεδονίας πόλεις ὥσπερ μεθόριον κειμένη τῆς ἄλλης ἀρχῆς Ῥωμαίων διατέμνει. ἃ χρὴ συνορᾷν καὶ μὴ ἀδήλων ἕνεκα τὰ πρόδηλα προΐεσθαι καλά." τοιαῦτα μὲν ὁ βασιλεὺς ἐπ᾽ ἐκκλησίας συνεβούλευε, καὶ ἐπείθοντο οἱ πλεῖστοι Ῥωμαίων τῶν ἐν τέλει. Ἀμοὺρ δὲ μετὰ Σουλιμὰν καὶ τῶν ἄλλων Περσῶν ἀντεῖπον φανερῶς, οὐ λυσιτελοῦντα εἰπόντες βασιλέα βεβουλεῦσθαι, λόγων ἡκόντων περὶ Βυζαντίου, καὶ τοσαύ- D της ἐλπίδος ὑποφαινομένης, ἐκείνων μὲν ἀμελεῖν, πρὸς ἕτερον

1. μεγάλα P.

qua Romanum imperium valde pendeat. Quare reliquo exercitui nulla interposita mora Byzantium contendendum, mihi vero cum tribus millibus Pheras proficiscendum: ibi unum diem cum civibus ponendum, rebusque utcumque inspectis et compositis, et Cralianis expulsis, revertendum opinor. Alias autem copias, propter multitudinem armorumque pondus crebrius castrametantes, nos pauci et leviter armati atque idcirco expedite ambulantes facile assequemur: et ita Pheris, tantae urbi, consulemus et profectionem Byzantinam nihil morabimur. Quodsi re quapiam necessaria defecti Byzantium nunc non obtinuerimus, tamen ingenuam spem eius adhuc obtinendi habere liceat. Sin Pherae negligentia nostra sub Cralis potestatem venerint, ipsas recuperandi nulla spes supererit: nec alias urbes Macedoniae, inter quas velut confinium sita, a cetero imperio Romano eas dividit. Quae aestimanda sunt, nec pro incertis certa dimittenda. Talia imperator in consilio procerum suadebat, et persuadebat plurimis. Amurius vero et Sulimanus aliique Persae palam responsantes parum utiliter consuluisse affirmabant: cum de Byzantio agatur, et tanta spes affulgeat, illo neglecto, ad aliud,

δέ τι τρέπεσθαι, κἂν πάνυ τῶν βελτίστων ᾖ. οὐ γὰρ περὶ A. C. 1345 μιᾶς καὶ δύο πόλεων τὴν διαφορὰν αὐτῷ πρὸς τοὺς ἄλλους Ῥωμαίους εἶναι, ἀλλὰ κοινῇ περὶ συμπάσης τῆς ἀρχῆς, ἧς ὡσπερεὶ κεφάλαιόν ἐστι Βυζάντιον· κἂν μὴ ἐκείνου περιγένηται, οὐδέποτε βεβαίως τὴν ἡγεμονίαν ἕξειν. Φερὰι δὲ εἰ νῦν προσχωρήσουσι Τριβαλοῖς, οὐ μακρῷ ὕστερον ἀνασωθήσονται αὐτοῖς ἐπιστρατεύσαντος καὶ αὐτοὺς ἐπαγομένου καὶ δούλους καὶ συμμάχους. οἱ μὲν οὖν Περσῶν ἄρχοντες τοιαῦτά τε ἀντεῖπον καὶ ἐδέοντο βασιλέως σφίσι πείθεσθαι· ἅμα δὲ καὶ ὥρμητο ἡ στρατιὰ ἀναζευγνύειν. βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ ἑώρα P. 661 πράττειν ἑτέρως ἀδυνάτως ἔχων, ἐπέτρεπε τὴν ἐς Βυζάντιον ἐπάνοδον. ἐπεὶ δὲ ἧκον, τούς τε δεσμώτας εὗρον ἀποτεθνηκότας καὶ τὰ ἄλλα πράγματα ἐν ἡσυχίᾳ. μετὰ γὰρ τὴν V. 528 μεγάλου δουκὸς τελευτὴν, ἐπὶ δύο καὶ τρισὶν ἡμέραις ταραχῆς καὶ συγχύσεως γεγενημένης, ἔπειτα ἠρέμει, Ἰσαακίου τοῦ πανυπερσεβάστου τὴν ἀρχὴν τῶν ὅλων διαδεξαμένου, συνάρχοντος αὐτῷ καὶ Κιννάμου τοῦ μυστικοῦ, καὶ πάντα ἔπραττον αὐτοὶ, καὶ πατριάρχου ὥσπερ πρότερον συμμετέχοντος τῆς διοικήσεως. μετὰ δὲ τὴν μεγάλου τελευτὴν δουκὸς, ἡ γυνὴ τὸν πλοῦτον πάντα ἔχουσα ὄντα οὐκ ὀλίγον, συνειδυίας καὶ τῆς βασιλίδος καὶ μηδὲν περὶ τῶν χρημάτων B ἐνοχλούσης, ἀνεχώρησεν εἰς Ἐπιβάτας. ἐλέγετο δὲ πρὸ τῆς τελευτῆς μικρὸν, πάντα ὅσα εἶχεν ὁπουδήποτε, εἰς Βυζάντιον ἀγαγεῖν· σκοπὸς δὲ ἦν αὐτῷ, ὡς βασιλίδι τὸν πλοῦτον

9. τε add. M. 21. μηδὲ P.

quamvis optimum, converti. Non enim illi cum ceteris Romanis de una aut duabus urbibus, sed de toto simul imperio litem esse: cuius velut caput et summa Byzantium: quam nisi subiecerit, nunquam stabilem principatum habiturum. Pheras, si nunc ad Triballos defecerint, non multo post, ubi illuc moverit et se pro sociis ac servis secum duxerit, recuperari posse. Sic Persarum ductores adversantes imperatorem rogabant, ut sibi obsecundaret: simulque exercitus eo redire gestiebat. Imperator ut vidit aliter fieri nequire, manus dedit. Eo ut venerunt, captivos illos occisos et quietum civitatis statum invenerunt. Nam cum post mortem magni ducis ad biduum triduumve tumultuatum fuisset, Isaacio panhypersebasto, collega Cinnamo mystico, summam capessente rem publicam, tranquillitas consecuta est. Atque hi, patriarcha, ut prius, socio, administrabant omnia. Post obitum mariti, magni ducis uxor cum pecuniarum vi immodica, conscia etiam imperatrice nec eam quidquam earum gratia obturbante, Epibatas secessit. Dicebatur autem Apocauchus paulo ante necem, quidquid ubicumque haberet pecuniarum, Byzantium contulisse eo fine, ut, cum osten-

A. C. 1345 ποιήσας δῆλον, ὃν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τέκνων ἀναλώσει, οὕτω πείθειν αὐτὴν θυγατέρα τὴν ἐκείνου βασιλεῖ προσαρμόζειν τῷ υἱῷ. βασιλεὺς δὲ ὁ Καντακουζηνὸς, ἐπεὶ ἐκ Βυζαντίου οὐδὲν ἀπήντα κατ' ἐλπίδας, οὐ μετρίως ἠνιᾶτο καὶ τοὺς ἄρχοντας Περσῶν καὶ τοὺς ἐν τέλει ἐν αἰτίαις εἶχεν, ὅτι διὰ τὴν αὐτῶν ἀβουλίαν καὶ μικροψυχίαν Φερῶν τε καὶ τῶν C κατὰ Μακεδονίαν πόλεων ἀποστεροῖτο. ὑπώπτευε γὰρ μετὰ τὴν ἐκείνων ἀναχώρησιν ῥᾳδίως παραστήσεσθαι τὸν Κράλην, ἀπειρηκυίας ἤδη πρὸς τὴν ἐκ βασιλέως ἐπικουρίαν, καὶ παρῄνει τοῖς ἄρχουσι Περσῶν, αὖθις εἶναι δέον εἰς Μακεδονίαν ἀναστρέφειν. συνορῶντες δὲ ἤδη καὶ αὐτοὶ, ὡς ἐκ Βυζαντίου μὲν οὐδὲν ἔσται πλέον, (ἅπαντα γὰρ ἤδη ἐν τάξει ἦσαν, καὶ οὐδὲν ἔνδον ἐταράττετο,) λυσιτελοίη δὲ αὖθις πρὸς Μακεδονίαν συνεκστρατεύειν βασιλεῖ, ἐπείθοντο ἀνιωμένῳ διὰ τὴν ἐπάνοδον. καὶ ἐπεὶ ἐδέδοκτο πρὸς τὴν ἑσπέραν αὖθις ἐκστρατεύειν, εἰς Ἀπάμειαν ἐστρατοπεδεύσαντο ἐλθόντες. ἐστρατοπεδευμένοις δὲ ἐκεῖ ὁ τοῦ Σαρχάνη υἱὸς Σουλιμὰν ἀθρόον ὑπὸ λαυροτάτων κατεσχέθη πυρετῶν· οἱ περὶ αὐτὸν δὲ ἀκροτάτως χρησάμενοι ψυχρᾷ διαίτῃ, εἰς τοὐναν- D τίον περιέστησαν τὸ νόσημα, καὶ τῶν πυρετῶν ἐπιλειπόντων, ἄκρως καταψυχθεὶς, ἔμελλεν ἐκλείπειν ὑπὸ συγκοπῆς, τοῦ περικαρδίου αἵματος οὐκ ἐξαρκοῦντος ἀντέχειν πρὸς τὴν νέκρωσιν. Ἀμοὺρ δὲ τῆς αἰτίας στοχαζόμενος τοῦ κινδύνου, ἀντέπραττεν ὅσα ἐξῆν πρὸς τὸ κακόν. θηριακήν τε γὰρ πα-

5. αἰτίας P.

disset imperatrici, quantas opes pro ipsa et filiis eius impensurus esset, ad filium cum filia sua matrimonii vinculo copulandum eam pelliceret. Imperator Cantacuzenus, postquam Byzantii nihil, quale sperabat, evenit, non mediocriter moestus culpam in duces Persarum coniiciebat: ob quorum imprudentiam languoremque Pheras cum Macedonicis urbibus amisisset. Suspicione enim movebatur, post eorum discessum levi eas negotio, imperatoris auxilia desperantes, Cralem subegisse: hortabaturque, uti secum in Macedoniam redirent. Qui quod et ipsi videbant, nullum se Byzantii operae pretium facturos, (omnia quippe iam ordinata et pacata intus erant,) et expedire in Macedoniam rursus cum imperatore proficisci quamquam tristiores, attamen in eius sententiam ierunt. Ut convenit occidentem denuo petere, Apameam veniunt, ubi castris positis Sulimanum, Sarchanis filium, repente rapidissima febris arripit. Quem eius comites diaeta frigidissima curantes, contrarium ei morbum creaverunt: febrique desinente extreme refrigeratus syncope occasurus erat, cum sanguis circa cor ad mortem arcendam imbecillus esset. Amurius, causa coniecta, malo depellendo quantum poterat faciebat. Nam et theriacam et vinum meracum vetus dabat bibere.

ρείχετο πίνειν καὶ ἄκρατον οἶνον παλαιόν. τῶν πυρετῶν δὲ A.C. 1345 αὖθις ἰσχὺν λαβόντων, οἱ περὶ Σουλιμὰν ἐχρῶντο τοῖς προτέροις αὖθις, ἀπειρίαν πολλὴν Ἀμοὺρ κατεγνωκότες· νεκρωθείσης δὲ αὖθις τῆς καρδίας, ἀπέθανε παραχρῆμα. οἱ δὲ περὶ ἐκεῖνον οὐκ αὐτοὺς τοῦ θανάτου ᾤοντο αἰτίους εἶναι, ἀλλὰ Ἀμοὺρ κατηγόρουν φανερῶς, ὡς ἀπεκτονότος δηλητηρίῳ, ἡνίκα παρείχετο τὸν οἶνον. ἃ πυθόμενος ὁ Ἀμοὺρ ἔδεισε περὶ τῆς P. 662 ἀρχῆς, μὴ Σαρχάνης ὁ πατὴρ περὶ τῆς τελευτῆς πυθόμενος τοῦ υἱοῦ καὶ πιστεύσας τῇ διαβολῇ, ὡς παρ' αὐτοῦ ἀναιρεθείη, ἐπίθηται, αὐτοῦ ἀπόντος μετὰ τῆς στρατιᾶς, καὶ ὑπαγάγηται τὰς πόλεις ἀμυνόμενος. δι' ἃ ἐδόκει δεῖν τὴν ταχίστην οἴκαδε ἀναχωρεῖν πρὶν ἔκπυστα γενέσθαι τὰ κατὰ τὸν Σουλιμάν. Ἀμοὺρ μὲν οὖν ἐκ τοιαύτης αἰτίας αὖθις εἰς Ἰωνίαν ἀπεχώρει, καίτοι γνώμην ἔχων, ἄχρις ἂν ὁ πόλεμος καταλυθῇ, συνέσεσθαι τῷ βασιλεῖ. καὶ μόλις ἔπειθε Σαρχάνην, πίστεις μεγάλας παρεχόμενος, ὡς οὐδὲν αὐτὸς περὶ τὸν υἱὸν ἐκείνου κακουργήσειεν, ἀλλὰ συκοφαντοῖτο ὑπὸ τῶν εἰπόντων. βασιλεὺς δὲ εἰς Διδυμότειχον ἧκεν, ἀνιώμενος πολλὰ περὶ Φερῶν καὶ τῶν B ἄλλων τῶν κατὰ Μακεδονίαν πόλεων. ἐδεδίει γὰρ, μὴ ἁλῶσι Τριβαλοῖς, ὅπερ δὴ ἐγένετο ὀλίγῳ ὕστερον. ἐπεὶ γὰρ ἐπύθετο ὁ Κράλης εἰς τὴν ἕω διαβὰν τὸ Περσικὸν, αὖθις ἐπι- V. 529 θέμενος Φεραῖς, εἷλε, τῶν τὰ ἐκείνου ᾑρημένων ἔνδον πραξάντων, ὡς ἐλάβοντο καιροῦ. καὶ μετὰ τοῦτο ἐκεῖνος ἤδη μέγα φρονῶν καὶ τοῦ πλείονος μέρους τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς

Febribus denuo hinc ingravescentibus, Sulimani comites priorem medicinam, Amurio eorum inscitiam damnante, repetunt. Ita enecto rursum corde, statim obit. Socii non se, sed Amurium, ut causam mortis eius, manifeste accusant, qui vinum, id est, in hoc morbi genere venenum, ei dedisset. Quo audito, Amurius satrapiae suae timuit, ne scilicet pater Sarchanes, de filii obitu re intellecta, calumniae (ab ipso nimirum occisum esse) credens per eius absentiam ad ulciscendum sese adductis copiis urbes subigeret. Quare celerrime, priusquam casus Sulimani fama nuntia eo pervaderet, domum sibi redeundum est opinatus. Hoc fuit, cur in Ioniam reverteretur: tametsi quamdiu bellum duceretur, ab imperatore non discedere fixum habebat. Ac vix tandem, solidis licet argumentis, Sarchani fidem fecit, nihil se in filium maleficii admisisse, sed ab obtrectatoribus falso se deferri. Imperator Didymotichum venit, moerens graviter propter Pheras aliasque urbes Macedonicas, quas a Triballis captum iri formidabat, quod quidem haud longo intervallo factum est. Nam ut ad Cralem allatum est, Persas in orientem rediisse, illico Pheras aggressus, cepit, data opportunitate adiuvantibus, quos intus sui cupidos habebat. Ac tum iam se magni-

A. C. 1345 ἐπειλημμένος, βασιλέα ἑαυτὸν ἀνηγόρευε Ῥωμαίων καὶ Τρι-
C βαλῶν, τῷ δὲ υἱῷ τὴν τοῦ Κράλη παρείχετο προσηγορίαν.
A. C. 1346 ϛʹ. Βατάτζης δὲ ὁ μέγας στρατοπεδάρχης, ὑπὸ βασι-
λέως καταλελειμμένος μετὰ στρατιᾶς, ὥστε κατατρέχειν Βυ-
ζάντιον καὶ κακοῦν, πρῶτα μὲν ἐποίει κακῶς τὴν χώραν
D καὶ ἐληΐζετο συχναῖς ἐφόδοις· ἐπιστρατευσάντων δὲ αὐτῷ
τῶν Βυζαντίων, ὧν ἐστρατήγει Ἀπλησφάρης, ἐνίκησε συμ-
βαλὼν καὶ ζῶντάς τε ἐκράτησε πολλοὺς καὶ ἀπέκτεινε κατὰ
τὴν μάχην, ἑάλω δὲ καὶ ὁ στρατηγός. μετὰ δὲ τὴν Βυζαν-
τίων ἧτταν ὁ Βατάτζης οἰηθεὶς, εἰ προσχωρήσει βασιλίδι,
πρῶτος ἔσεσθαι αὐτὸς καὶ πάντων βεβαίως ἄρξειν, τῶν
ἄλλων περὶ μάχας καὶ πολέμους οὐδενὸς ἀξίων ὄντων, ἄλ-
λως θ' ὅτι καὶ πατριάρχης κατὰ γένος αὐτῷ προσήκων, (τὴν
γὰρ ἐκείνου θυγατέρα ὁ Βατάτζη ἔγημεν υἱὸς,) πρὸς τὴν
P. 663 ἀρχὴν αὐτῷ μάλιστα συμπράξειε, πέμψας πρὸς βασιλίδα
διελέγετο περὶ συμβάσεων, καὶ ἐπηγγέλλετο Καντακουζηνῷ
τῷ βασιλεῖ ἀντιτάξεσθαι, αὐτὸς δυνάμενος ἐκ Περσῶν στρα-
τιὰν ἐπ' ἐκεῖνον ἀγαγεῖν. ἦν γὰρ πρός τινας τῶν σατραπῶν
φιλίαν ἔχων τῷ τε τὴν φωνὴν αὐτῶν εἰδέναι καὶ διαλέγε-
σθαι Περσιστὶ, ἄλλως θ' ὅτι καὶ βασιλεὺς παρὰ τὸν τοῦ πο-
λέμου χρόνον διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τοῖς Πέρσαις ἐκέλευεν
ἀεὶ συνεῖναι· ἐξ ὧν ἐγίνετο ἐν συνηθείᾳ πρὸς αὐτούς. ἡ
βασιλὶς δὲ ἀσμένως τε ἐδέξατο τὸν λόγον καὶ πάντα προ-

11. πρῶτος P. pro πάντων.

fice maioreque imperii parte occupata circumspiciens, palam semet Romanorum Triballorumque imperatorem pronuntiat, filiumque Cralem appellat.

90. Batatzes autem magnus stratopedarcha ab imperatore ad Byzantinum agrum incursandum populandumque cum aliquot manipulis relictus, primum quidem id crebro faciebat. Byzantinis Aplesphare duce, contra egredientibus, conflictu superior, multos occidebat, multos capiebat, atque inter captos etiam dux ipse fuit. Victis Byzantiis, arbitratus, si se imperatrici adiungeret, primas adepturum firmumque in omnes et omnia imperium consecuturum: quandoquidem alii bello et pugna nihil valerent, et praesertim quod ei patriarcha quoque propter coniunctionem affinitatis (eius enim filiam ipsius filius duxerat,) ad fastigium hoc summo adiumento futurus esset, ad imperatricem mittens de conditionibus cum ea egit, promittens Cantacuzenum domiturum, cum et ipse posset Persas in illum ducere: intercedebat siquidem illi cum quibusdam satrapis amicitia, tum quod Persice loqueretur, tum vero magis, quod et imperator per belli tempus hanc ob causam cum Persis eum versari semper voluisset: unde nata deinde familiaritas. Imperatrix laeta audivit, et quae peteret, omnia se perlibenter

θύμως ἐπηγγέλλετο ποιήσειν, ὅσα ὁ Βατάτζης ᾔτει· περὶ A.C. 1346 πλείστου γὰρ ἐποιεῖτο τὸ τοὺς ἀνθισταμένους εἶναι βασιλεῖ. ἐξεφόβουν γὰρ κατάκρας πατριάρχης τε καὶ οἱ ἄλλοι τῶν B πραγμάτων ἄρχοντες, πολλὰ καταψευδόμενοι βασιλέως, καὶ ἔπειθον ἐκείνην, ὡς, εἰ τρόπῳ δή τινι Βυζάντιον ἐκεῖνος ὑποποιήσαιτο, αὐτὴν αὐτίκα καὶ παῖδας ἀποκτενεῖ τῶν ὕβρεων ἕνεκα καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν εἰς ἐκεῖνον καὶ τοὺς συγγενεῖς γεγενημένων ἀμυνόμενος. διὸ πρὸς τὴν εἰρήνην ἤδη καὶ αὐτὴ ὑπὸ δειλίας ἀσυμβάτως εἶχε, καίτοι βασιλέως ἀεὶ δεομένου καὶ γράμματα πατριάρχῃ περὶ τῆς εἰρήνης πέμποντος, (ἃ οἱ ἄγοντες παρὰ τὸν τοῦ πατριάρχου θρόνον ἢ ἄλλοθί που, ἔνθα μάλιστα οὐκ ἐνῆν λαθεῖν, λάθρα ἔῤῥιπτον ἐρχόμενοι· ἐδεδίεσαν γὰρ φανερῶς παρέχεσθαι, οὐχ ἡμέρους ἀμοιβὰς δεχόμενοι τῶν πρεσβειῶν,) κἂν C ἐκεῖνος τἀναντία ἔπραττεν ἀεὶ, τὸν πόλεμον ὡς μάλιστα ἐνῆν ἀνάπτων. Βατάτζης μὲν οὖν ἐλπίδων οὕτω μεγάλων ἕνεκα πολεμεῖν αὖθις ᾑρεῖτο βασιλεῖ, καὶ πρὸς τὸν Λυδίας σατράπην πέμψας, ᾔτει κατὰ συμμαχίαν στρατιάν. βασι- V. 530 λεὺς δὲ ἐπεὶ τὰ κατὰ Βατάτζην οὐκ ἠγνόει, πολλῶν ἀπαγγελλόντων, Καλόθετον τὸν πρωτοσέβαστον πέμψας, κατηγόρει τὴν ἀγνωμοσύνην καὶ τὴν ἀποστασίαν, ἐπεχείρει τε πείθειν, μὴ τοιαῦτα κακουργεῖν, ἀλλὰ τηρεῖν τοὺς ὅρκους τοὺς πρὸς αὐτὸν καὶ τὰς συνθήκας, ἥκειν τε πρὸς αὐτὸν ἐκέλευεν, ὡς πάντα πράξων, ὧν ἂν δέοιτο. Βατάτζης δὲ ἀπηγόρευε τὸ νῦν ἔχον

praestituram spopondit. Gaudebat enim etiam atque etiam, inventos esse, qui Cantacuzeno auderent possentque obsistere. Patriarcha enim aliique archontes multa in illum mentientes vehementissime eam terrebant, et persuadebant, si quo modo Byzantium ille subiugaret, ad ulciscendas contumelias atque iniurias in se cognatosque collatas, continuo ipsam cum liberis percmpturum. Idcirco quamvis pacem semper peteret, et ob id ad patriarcham scriberet, ipsa tamen iam prae timore ab ea paciscenda abhorrebat. Eas litteras qui ferebant, principio iuxta patriarchae thronum aut alibi, ubi minime latere poterant, clam proiiciebant. Quod enim praemia parum mitia exspectabant, palam eas reddere non audebant. Semper, inquam, ille ad patriarcham scribens pacem petebat, etsi ille contra perpetuo faceret bellumque quam maxime poterat accenderet. Batatzes igitur, cum ad spes ita ingentes exarsisset, iterum cum imperatore armis contendere instituens, a satrapa Lydiae auxilium petebat. Imperator quoniam quid cuderet Batatzes, multis nuntiantibus, non ignorabat, per Calothetum protosebastum ingratum animum et defectionem ei exprobrat et a scelere deterrere nititur, hortans, ut quae sibi iurasset, ea servaret et ad se veni-

A.C. 1346 ἥκειν πρὸς αὐτόν· δεδοικέναι γὰρ ἀπερισκέπτως οὕτω καὶ D χωρὶς ὅρκων πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν· οὐδὲ γὰρ ἐξηρνεῖτο τὸ τῇ βασιλίδι περὶ τοῦ προσχωρεῖν αὐτῇ διαλεχθῆναι, μετὰ μικρὸν δὲ ἐπηγγέλλετο πρὸς βασιλέα πέμψειν, ὅρκους αἰτήσων ἀμνηστίας περὶ τῆς ἀποστασίας. ταῦτα δὲ σκήψεις καὶ προφάσεις ἦσαν· ἀλλὰ τὴν ἐκ Λυδίας περιμένων στρατιὰν, φενακίζειν ἐπεχείρει, ἄχρις οὗ δύναμιν κτησάμενος βεβαίαν, πολεμήσει πρὸς ἐκεῖνον φανερῶς. βασιλεὺς δὲ ποιούμενος περὶ πλείστου Βατάτζην ἔχειν, (ἦν γὰρ λόγου ἄξιος ὁ ἀνὴρ, οὐ συνέσει μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμπειρίᾳ καὶ τόλμῃ τῇ κατὰ τὰς μάχας,) καὶ πᾶσαν σπουδὴν ἐπιδείκνυσθαι δεῖν οἰόμενος τοῦ μὴ Βατάτζην πρὸς τοὺς πολεμίους ἀποστῆναι, (τοῖς γὰρ ἐν Βυζαντίῳ οὖσιν ἄρχουσι πολλὴν συνῄδει ἀτολμίαν καὶ ἀπει-
P. 664 ρίαν κατὰ τὰς μάχας,) Νικηφόρον ἔπεμπεν αὖθις τὸν Μετοχίτην, ὃς τὴν μεγάλου λογοθέτου ὕστερον τετίμητο ἀξίαν, ὅρκους κομίζοντα ἀμνηστίας, καὶ ἕτερα ἄττα ἐπαγγελλόμενον, ἃ ἐκεῖνος ἔφασκε βούλεσθαι πέμψας αἰτεῖν πρὸς βασιλέα. Μετοχίτης δὲ ἐπεὶ σαφῶς ἔγνω Βατάτζην ἀποστάντα βασιλέως, (ἤδη γὰρ καὶ ἡ Περσικὴ στρατιὰ κατὰ τὴν Τρίστασιν διέβαινεν ἐκ τῆς Ἀσίας, ἣν Βατάτζης ἐπὶ συμμαχίᾳ μετεπέμπετο,) τάχιστα ἀναστρέψας, ἀπήγγελλε τὴν ἀποστασίαν βασιλεῖ, καὶ ὡς ἤδη καὶ συμμαχίαν ἔχων Περσικὴν,
B τοῦ πολέμου ἅψαιτο. βασιλεῖ δὲ ἐδόκει μὲν αὖθις ἀναφαί-

23. μὲν om. M.

ret, facturum, quae rogaret omnia. Batatzes se excusare, quod inconsiderate et sine cautione iuramenti illius venire metueret: nam cum imperatrice de sua ad illam transitione egisse haud negabat: pauloque post ad imperatorem missurum et sacramentum super oblivione discessionis suae petiturum promittebat. Verum hic tantum fucus erat: etenim e Lydia copias praestolans, verba ei dare conabatur, donec, certo conflato exercitu, bello cum eo aperto decerneret. Imperator nihil tam cupiens, quam Batatzen secum habere, (erat siquidem vir ille non prudentia modo, sed experientia, item et bellica fortitudine memorabilis,) et omni diligentia curandum censens, ne cum hostibus sese coniungeret, (qui enim erant Byzantii administratores imperii, eos timidos et rei militaris rudes esse cognoverat,) Nicephorum Metochiten, qui magni logothetae postea dignitatem obtinuit, rursum misit iuramentum *ἀμνηστίας* et alia promittentem, quae ille petiturum se confirmarat. At Metochites, quod perspicue sciebat, Batatzen ab imperatore descivisse, (iam enim manus Persica pro subsidio ab illo evocata Teristasin ex Asia transierat,) citissime reversus ei defectionem narrat, et iam Persico fidentem auxilio ad bellum aggredi. Imperatori calamitas redintegrari videbatur: una enim cum Batatze non paucae

νεσθαι δεινά· συναπέστησαν γὰρ αὐτίκα Βατάτζῃ καὶ πόλεις A.C. 1346 οὐκ ὀλίγαι Θρᾳκικαὶ, ὧν οἱ ἐκείνου ἦρχον συγγενεῖς, βασιλέως ἐγκεχειρικότος τὰς ἀρχάς· ὅμως ἀναγκαίως καὶ αὐτὸς παρεσκευάζετο πρὸς μάχην, καὶ πέμψας μετεκαλεῖτο τοὺς στρατιώτας ἐκ τῶν πόλεων, αἷς ἦσαν ἐγκαθιδρυμένοι· αὐτὸς δὲ ἐσκέπτετο, ᾗ χρὴ διαθέσθαι τὰ κατὰ τὸν πρὸς Βατάτζην πόλεμον, καὶ τῷ πεπρεσβευκότι πρὸς ἐκεῖνον διελέγετο Νικηφόρῳ τῷ Μετοχίτῃ ἐπὶ κλίνης ἀνακείμενος· νυστάξας δὲ ἐπὶ μικρὸν, ὕπνῳ κατελήφθη μεταξὺ διαλεγόμενος περὶ Βατάτζη. ἐδόκει δὲ ὁρᾷν κατὰ τοὺς ὕπνους νεανίσκους C δύο τινὰς καλλίστους κάλλει, πέπλον φοινικοῦν ἔχειν, ᾧ χρυσοῦς ἐντετύπωτο σταυρὸς ἐπὶ τὰ τέσσαρα διήκων ἄκρα. ἐγέγραπτο δὲ καὶ περὶ τὸν σταυρὸν γράμμασι καὶ αὐτοῖς χρυσοῖς· „Ἰησοῦς Χριστὸς νικᾷ.“ ᾧ φέροντες οἱ νεανίσκοι περιεκάλυπτον τὸν βασιλέα. ταῦτα μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἑώρα κατὰ τοὺς ὕπνους, καὶ ἔξυπνος γενόμενος διηγεῖτο τοῖς παροῦσιν. ἐδόκει δὲ αὐτοῖς τε καὶ βασιλεῖ, ἀγαθοῦ τινος τὸν ὄνειρον εἶναι μηνυτήν· ἐλέγετο δὲ, ὡς τῆς αὐτῆς ὥρας Βατάτζης ἀνῄρητο ὑπὸ Περσῶν. οὕτω γὰρ ἐξετάζοντι ἐμηνύετο ὕστερον τῷ βασιλεῖ. ὁ γὰρ Βατάτζης, ἐπεὶ οἱ Πέρσαι παρῆσαν, ὅτι μὲν πρὸς Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα πόλεμον ἀνῄρητο, οὐκ ἐδήλου· τοῦτο δὲ μόνον ἔφασκεν, ὡς ἡγήσοιτο ἐπὶ λεηλασίᾳ, οἰόμενος, εἰ ἐπαγάγοι ταῖς ὑπὸ βασιλέα πόλεσι D καὶ ἐπιδείξοι διεσκεδασμένους ἀνθρώπους καὶ βοσκήματα

urbes Thraciae, (quas imperatoris auctoritate eius cognati regebant,) desciverant. Nihilo minus se quoque bello necessario instruebat, militesque e praesidiis advocabat: et qua ratione id bellum administraret, tacitus secum volutabat: cumque Nicephoro Metochite, qui legationem obierat, in grabatulo requiescens disserebat. Aliquamdiu autem inter colloquendum dormitans, somno consopitus est: quo visus est videre duos adolescentes pulcherrimos, tenentes vestem stragulam, colore Phoeniceam, super qua expressa crux aurea, ad quatuor eius angulos pertingens. Circum crucem scriptum erat litteris aureis: Iesus Christus vincit. Eam vestem afferentes illi adolescentes imperatorem dormientem cooperiebant. Hoc visum experrectus adstantibus refert, qui (ut etiam ipse) boni quippiam portendere hoc somnium coniectarunt. Ferebatur porro, Batatzen ea ipsa hora a Persis interfectum, ut indaganti postea imperatori significatum est. Etenim ille, Persis iam praesentibus, se bello Cantacuzenum persequi non indicarat: hoc solum dixerat, eos ad populandum velle ducere, putans, si ad urbes imperatoris illos admovisset hominesque et pecora sparsa ostentasset, cupiditate praedarum etiam barbaros in imperatorem pugnaturos. Qua in re

A.C. 1346 πολλὰ, ἐπιθυμίᾳ κέρδους αἱρήσεσθαι καὶ τοὺς βαρβάρους
τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον. τοῦτο δ' ἐναντίως ἀπέβαινεν ἢ
ἐκεῖνος ᾤετο. ὡς γὰρ ἐγένετο ἐπὶ Γαρέλλαν, καὶ ἐπέτρεπε
τὴν λείαν πολλὴν ὁρωμένην ἀνθρώπων ὁμοῦ καὶ βοσκημάτων,
οἱ Πέρσαι μὲν ἠρώτων, εἰ μὴ ὑπὸ Καντακουζηνὸν τὸν βα-
σιλέα ἡ χώρα εἴη. τοῦ δὲ ἐξειπόντος τὸ ἀπόῤῥητον καὶ
V. 531 παραινοῦντος πολυπραγμονεῖν μηδὲν, ἀλλ' ἐμπίπλασθαι τῶν
ἀνδραπόδων, οἱ βάρβαροι ἀγανακτήσαντες πρὸς τὴν ἀπά-
την, ὅτι μηδὲν εἰδότας ἐπὶ βασιλέα ἤγαγε, καὶ δυσχε-
P. 665 ράναντες ὑπὲρ ἐκείνου, Βατάτζην μὲν ἀποκτείνουσιν αὐτί-
κα, τοὺς ἄλλους δὲ Ῥωμαίους, ὅσοι συνῆσαν, ἐξανδραπο-
δίσαντες καὶ τὸν υἱὸν, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου, μηδὲν ταῖς
ὑπὸ βασιλέα πόλεσι τελούσαις λυμηνάμενοι. Βατάτζης μὲν
οὖν τοιαύτην ἔδωκε δίκην τῆς ἀγνωμοσύνης. αἱ δὲ συνα-
ποστᾶσαι πρότερον ἐκείνῳ πόλεις καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τε-
λευτὴν οὐ προσεχώρησαν τῷ βασιλεῖ, ἀλλὰ μέχρι πολλοῦ
ἐπολέμησαν ἀντέχουσαι. ἐξ ἐκείνων δὲ τῶν πόλεων καὶ ἡ
τὸν Ἐμπυρίτην ὄντες κατέχουσα φρουρὰ, τὸν ἄρχοντα συλ-
λαβόντες σφῶν Ἀρχοντίτζην προσαγορευόμενον, αὐτόν τε
παρέδοσαν βασιλίδι καὶ τὸ φρούριον. καὶ τυχόντες ἀδείας
B εἰς τὰς οἰκίας ἐπανῆλθον. Ἰωάννης τε Ἀπόκαυκος ὁ τοῦ
μεγάλου δουκὸς ἀδελφὸς νυκτὸς ἐπελθὼν τὸ Ῥήγιον εἷλε
προδοσίᾳ, καὶ τὴν βασιλέως ἐξήλασε φρουράν. βασιλεὺς δὲ,
ἐπεὶ ἡ στρατιὰ διὰ τὸν πρὸς Βατάτζην πόλεμον ἤδη ἠ-
θροισμένη ἦν, ἐδόκει δεῖν Βυζαντίοις ἐπελθεῖν· συνείποντο

5. μὴν M. 17. τε P. 19. παρέδωσαν P.

eum fefellit opinio. Ut enim apud Garellam opimam hominum pecorumque praedam eis concessit, Persae quaesierunt, ecquid sub Cantacuzeno esset illa regio. Batatze quod celarat aperiente hortanteque, ne essent curiosi, sed quantum liberet mancipiorum raperent, barbari ob fraudem stomacho exardescentes, quod inscios contra imperatorem duxisset, et propter eum indignati, homini mox ferro vitam eripiunt, et Romanos eius milites ad unum simulque filium captivos abducentes, subiectisque imperatori oppidis nihil damnorum dantes, domum recedunt. Batatzes igitur tali poená scelus suum expiavit. Civitates apostatrices post eius quoque mortem diu restiterunt. In his qui Empyriten tenebant praesidiarii, praefectum suum Archontitzen nomine comprehendunt et cum ipso castello imperatrici dedunt, adeptique impunitatem, domos abeunt. At Ioannes Apocauchus, magni ducis frater, nocte praeter opinionem adveniens, Rhegium proditione capit et imperatoris praesidium eiicit. Idem, congregato iam qui adversus Batatzen colligebatur exercitu, Byzantios adoriundos decrevit. Sequebantur illum Hierax,

δὲ αὐτῷ Ἱέραξ τε τὸν ἐκ Τζερνομιάνου λόχον ἄγων, καὶ Πα- A.C. 1346 ρασπόνδυλος· ᾧ προσέταττεν ὁ βασιλεὺς τοὺς στρατευομένους κατὰ τὴν Ἀδριανοῦ πάντας ἄγειν πλὴν Βράνου καὶ Μουγδουφῆ καὶ Φραγγοπούλου, οἳ τῆς ἐν αὐτῇ στάσεως ἦρξαν πρώτως καὶ πολλοὺς διέφθειραν τῶν προσεχόντων βασιλεῖ. σκοπὸς δὲ ἦν αὐτῷ, ἵνα μὴ δοκοίη διὰ φόβον ἐφέλκεσθαι εἰκῇ καὶ μάτην· πρὸς γὰρ στρατείας παντάπασιν C ἀνάσκητοι ἐκεῖνοι ἦσαν καὶ οὐδενὸς ἄμεινον διακείμενοι τῶν οὐδὲ ὅ,τι ποτέ εἰσιν εἰδότων ὅπλα. βασιλεὺς μὲν οὖν τοιαύτην γνώμην ἔχων, ἐκέλευε Παρασπονδύλῳ μηδένα τῶν τριῶν ἐκείνων ἄγειν· ἐκεῖνος δὲ, ὡς ἔλεγεν, ἀγνοῶν ὅθεν εἰς τοῦτο ἐναχθείη, τὸν Φραγγόπουλον, καίτοι νοσοῦντα νόσον δεινὴν, (ἐρυσίπελας γὰρ ἦν,) ἠνάγκασε συνέπεσθαι· ὃν ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ἐνδιατρίβοντα τῷ στρατοπέδῳ Παρασπονδύλου, κατηγόρει πρὸς ὀργὴν οὐκ ἀπείθειαν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὠμότητα, ὅτι νοσοῦντα ἄνθρωπον οὕτω δεινῶς ἄγει πρὸς τὸ στρατόπεδον, καίτοι κελευσθεὶς μηδὲν παρενοχλεῖν. ὁ δὲ τήν τε ἀπείθειαν ὡμολόγει καὶ συγγνώμης τυχεῖν ἐδεῖτο· μηδὲ γὰρ εἰδέναι, ὅθεν κινηθείη πρὸς τὸ τοιοῦτον· καίτοι D τῆς στρατείας ἀφεθῆναι πολλὰ δεόμενον, ἕπεσθαι καταναγκάζειν. βασιλεὺς δὲ τῆς νόσου τὸν Φραγγόπουλον οἰκτείρας, ἐκέλευε τοῖς συνοῦσιν ἰατροῖς πρόνοιαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι, αὐτὸς δὲ παρὰ τὴν τῆς Καμήλου γέφυραν ἐλθὼν, αὖθις ἐστρατοπεδεύετο καὶ διελέγετο κρύφα τοῖς ἐν Βυζαν-

cohortem praesidiariam Tzernomiano adducens, et Paraspondylus: cui mandavit imperator, ut quantum esset militum Adrianopoli, duceret praeter Branum, Mugdupham et Phrangopulum, primos ibidem seditionis auctores, multorumque imperatoris studiosorum interemptores. Consilium fuit, ne timore tantum frustraque ac temere non tam duci, quam trahi viderentur: nam ad militiam omnino inexercitati erant nec multum eorum dissimiles, qui nec sciunt quidem aliquando arma exstitisse. Hac itaque mente imperator tres illos relinquere Paraspondylo praecepit. Is ignorans, ut aiebat, unde instinctus, Phrangopulum, tametsi gravi morbo, nempe sacro igni, tortum, sequi coegit. Quem in castris intuitus imperator, Paraspondylum non de inobedientia solum, sed insuper de crudelitate obiurgavit, qui hominem tam vehementer aegrotum, et quidem iussus nihil ei molestiarum exhibere, in castra deduxisset. Paraspondylus et inobedientiam confiteri et veniam precari: neque enim scire, quomodo haec sibi mens iniecta fuerit: sed quamvis expeditionem multis deprecantem sequi compulisse. Imperator Phrangopulum morbi causa miseratus medicis praesentibus curandum commisit: ipse ad pontem Cameli procedens rursum ibi castra fecit

A. C. 1346 τίῳ φίλοις, εἰ δύναιντο τὴν πόλιν αὐτῷ παραδιδόναι, ἐπηγγέλλοντό τε καὶ αὐτοὶ τὴν τῆς Ξυλοκέρκου λεγομένην πύλην ἐκ πολλῶν ἐτῶν ἀπῳκοδομημένην διορύξαντες εἰσάγειν. οὕτω δὲ τοῦ χρόνου τριβομένου, τινὰ τῶν ἐκ Βυζαντίου γνωρίμων
P. 666 ὁ Φραγγόπουλος ἰδὼν ἐν στρατοπέδῳ διατρίβοντα ἠρώτα τὴν αἰτίαν, καθ' ἣν ἀφίκοιτο, καὶ εἰ πολὺς εἴη χρόνος, ὅσος ἀποσταίη Βυζαντίου. ὁ δὲ τό,τε πρὸς βασιλέα ἔχθος Φραγγοπούλου πρότερον εἰδὼς καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν, καὶ νομίσας προθυμότατα συναγωνιεῖσθαι πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν αὐτῷ, ἀπεκάλυπτεν αὐτίκα τὸ ἀπόῤῥητον, καὶ παρὰ μὲν τῶν ἐν Βυζαντίῳ ἔλεγεν ἀρχόντων πεπεῖσθαι ἐνθάδε ἥκειν μεγάλα εὖ ποιήσειν ἐπαγγειλαμένων· δηλητήριον δὲ ἔχειν, ἵν' εἰ δύναιτο, ἀνέλοι βασιλέα προσαγαγών. ἕκτον δὲ ἤδη μῆνα ἐπὶ τούτῳ προσταλαιπωροῦντα μηδέποτε καιροῦ ἐπιτυχεῖν. νυνὶ δὲ αὐτὸν ἡ προσεδρία καὶ ἡ καρτερία τοῖς μαγείροις
V. 532 ἐντάξασα τοῦ βασιλέως καιρὸν παρέχειν τὸ σπουδαζόμενον
B ἀνύειν. διὸ καὶ μάλιστα συνήδεσθαι αὐτῷ, ὅτι οὕτω συντυχὸν συγκατεργάσεται αὐτῷ, ἵνα καὶ τῶν ἴσων εὐεργετημάτων τύχῃ παρὰ τῶν ἀρχόντων. ἔλεγέ τε παρεσκευασμένος εἶναι ὡς τῆς ἑσπέρας ἤδη ταύτης τῷ βασιλέως δείπνῳ τὰ φάρμακα κεράσων. ἅμα δὲ βούλεσθαι καὶ πρὸς Βυζάντιον ἀποδιδράσκειν, παρῄνει τε συνέπεσθαι καὶ αὐτόν. οὕτω μὲν οὖν ἐκεῖνος ἐξεῖπε τὸ ἀπόῤῥητον, ἐχθραίνειν οἰηθεὶς Φραγγόπουλον τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ ἐδόκει πρὸς τὴν

et cum amicis, qui erant Byzantii, de urbe sibi tradenda, si fieri posset occulte egit. Illi portam Xylocerci dictam, multis abhinc annis obstructam, perfossuros eumque introducturos receperunt. Post intervallum temporis quemdam familiarem suum Byzantinum in castris conspicatus Phrangopulus, quid eo venisset et quamdiu esset, ex quo Byzantio discessisset, sciscitatur. Ille et pristinum Phrangopuli odium in imperatorem et egregiam erga se fidem haud nesciens, existimansque manibus et pedibus conatus suos adiuturum, statim arcanum cum eo communicat, ab archontibus, qui essent Byzantii, promissis uberrimis illectum huc se contulisse, habereque veneficium, quod, si posset imperatori admovere, eum enecaret. Sextum iam mensem in hoc misere laborare, nec unquam perficiundi occasionem invenire. Nunc autem perseverantiam ac tolerantiam suam, quae in coquos imperatoris eum allegerit, ad rem tanto studio quaesitam semel transigendam occasionem offerre. Ideo sibi gratulari vehementer, cum ita ceciderit, ut ipse sibi subservire queat et paria apud archontas promereri beneficia, ac paratum esse vel illa ipsa vespera pharmacum imperatori in coena miscere. Velle deinde Byzantium fugam capessere: et admonebat, uti secum

πρᾶξιν ἥδεσθαι καὶ βούλεσθαι καὶ συνεργεῖν· ἐδεῖτό τε καὶ αὐ- A.C. 1346
τῷ τὰ φάρμακα ἐπιδεικνύναι. ὁ δ' ἐπεδείκνυεν αὐτίκα, οὐδὲν περὶ
ἐκείνου φαῦλον ὑπωπτευκώς. ἐπεὶ δὲ εἶχεν ἐν χερσὶν ὁ Φραγ- C
γόπουλος τὰ φάρμακα, οὐκ ἀπεδίδου ἀπαιτοῦντι· νομίσας δὲ,
ὅπερ ἦν, ἐξηπατῆσθαι καὶ δείσας, μὴ ἁλῷ, ἀπεδίδρασκεν αὐ-
τίκα. Φραγγόπουλος δὲ τὰ φάρμακα ἔχων, ἧκε πρὸς βα-
σιλέα καὶ ἐπεδείκνυέ τε καὶ διηγεῖτο, οἷα περὶ τοῦ πράγμα-
τος συμβαίη, ἰσχυρίζετό τε, ὡς ἀσχοληθεὶς περὶ τὰ φάρ-
μακα τὸν ἐπιβουλεύοντα ἔφη διαδρᾶναι. βασιλεὺς δὲ τὴν
περὶ αὐτὸν κηδεμονίαν τοῦ θεοῦ θαυμάσας, ὅτι καὶ ἃ ἐδό-
κει Παρασπόνδυλος δεδρακέναι ἀπειθῶν, ταῦθ' ὑπὸ θεοῦ τῆς
εἰς αὐτὸν ἕνεκα προνοίας ᾠκονόμητο, καὶ πολλὰς τῆς σωτη-
ρίας χάριτας ὁμολογήσας, τὰ φάρμακα μὲν ἐκέλευε κατο-
ρύττειν, ἵνα μή τις ἀνθρώποις ἢ κτήνεσιν ὑπ' αὐτοῦ βλάβη D
προστριβείη. Φραγγόπουλον δὲ ἠμείβετο εὐεργετήσας ἀξίως
τῆς εὐνοίας.

ϟα'. Ἱέραξ δὲ ἦν μὲν ἀεὶ δύσνους βασιλεῖ, τότε δὲ τὴν P. 667
στρατοπέδου ἐπιτετραμμένος φυλακὴν, ἐπεὶ μετὰ τοῦ ὑπ' B
αὐτὸν λόχου ἐγγὺς διενυκτέρευε Βυζαντίου, τοὺς μὲν ἄλλους
ἀφῆκε στρατιώτας φυλάττειν ἀγρυπνοῦντας· αὐτὸς δὲ ἕνα
τῶν οἰκετῶν ἔχων, ὅστις τὰ ἀπόῤῥητα αὐτῷ συνῄδει, Βυ-
ζαντίου τε ἐγένετο ἐντὸς καὶ διαλεχθεὶς τοῖς ἄρχουσι καὶ
ἐπαγγειλάμενος ἀποκτείνειν βασιλέα, αὖθις ἐξελθὼν, μετὰ

aufugeret. Sic ille secreta sua enuntiabat, quod Phrangopulum odio imperatoris affectum crederet. Phrangopulus simulare rogareque, ut et sibi venenum ostenderet: qui confestim nihil infidum suspicans ostendit. Phrangopulus ubi pharmacum in manibus habuit, reposcenti non reddidit. Veneficus ratus id, quod erat, se deceptum, et timens, ne caperetur, extemplo fuga se subduxit. Phrangopulus venenum imperatori demonstrat: quid contigisset, memorat, affirmans, se illo considerando occupatum insidiatorem elabi sivisse. Imperator Dei erga se tantam curam admiratus, quod et quae Paraspondylus immorigerus fecisse videretur, eadem sua in ipsum providentia ita moderatus sit ac dispensarit, de salute conservata gratias multas agit, et pharmacum, ne cui homini aut pecudi pestifer eius contactus noceat, humi defodi iubet, et in Phrangopulum, pro eo ac eiusdem benevolentia merebatur, munera confert.

91. At vero Hierax perpetua quadam in imperatorem malevolentia suffusus, tum mandatis sibi castrorum excubiis, quoniam cum agmine suo prope Byzantium pernoctabat, excubitoribus relictis, ipse, uno famulo secretorum conscio prosequente, urbem subiit, et collocutus cum archontibus pollicitusque imperatorem necaturum, regressus inde, cum aliis militibus suis in castra venit. Imperatori quid Hierax fecerit, amici ex urbe protinus significant: quemadmo-

A.C. 1346 τῶν ἄλλων ἧκε στρατιωτῶν εἰς τὸ στρατόπεδον. βασιλεῖ δὲ
οἱ φίλοι τὰ περὶ Ἱέρακος αὐτίκα ἐποίουν δῆλα, ὡς ταύτης
τῆς νυκτὸς ἐντὸς γένοιτο Βυζαντίου καὶ τοῖς ἄρχουσι δια-
λεχθείη, παρῄνουν τε φυλάττεσθαι τὸν ἄνδρα. βασιλεὺς δὲ
C ᾤετο αὐτοὺς ἐξηπατῆσθαι, ἔφασκέ τε πρὸς οὓς ἐθάῤῥει τὰ
τοιαῦτα, ὡς τοῖς ἄρχουσι πρὸς ἀπάτην ὁ περὶ Ἱέρακος δι-
αδοθείη λόγος, ἕτερόν τινα εἰσαγαγοῦσιν, ἵν' ἢ αὐτὸν ἐγὼ
διάθωμαι κακῶς πυθόμενος, ἢ ἐκεῖνος δείσας περὶ ἑαυτοῦ
ἀποσταίη πρὸς ἐκείνους. ὡς δὲ οἱ φίλοι ἰσχυρίζοντο εἶναι
ἀληθῆ τὰ εἰρημένα, τῶν προτέρων λόγων ἀνεμίμνησκεν ὁ
βασιλεὺς μεταπεμψάμενος Ἱέρακα καὶ τῶν συνθηκῶν καὶ
V. 533 τῶν ὅρκων, οὓς παρείχετο, μηδέποτε ἀγνωμονήσειν· αὖθίς τε
τὴν ἴσην αἵρεσιν προὐτίθει καὶ παρῄνει, εἴγε βούλοιτο βα-
σιλίδι προσχωρεῖν, μὴ λάθρα, ἀλλὰ φανερῶς συνταξάμενον
ἀναχωρεῖν· οὐ γὰρ αὐτὸν κωλύσειν πρὸς οὐδέν. αὐτίκα δὲ
ἐκεῖνος ὤμνυε φρικώδεις ὅρκους, μηδὲν αὐτῷ τῶν κατηγορου-
D μένων συνειδέναι, ἀλλὰ τοῖς τε προτέροις ὅρκοις ἐμμένειν
ἀκριβῶς καὶ ταῖς συνθήκαις, καὶ τὸ αὐτῷ συνεῖναι τοῦ παν-
τὸς τιμᾶσθαι· πλείονος δὲ ἀσφαλείας ἕνεκα ἐν τῷ παρόντι
καὶ τοῦ μεγάλου τοῦ Χριστοῦ μάρτυρος εἰκόνα παρείχετο
Γεωργίου πίστεως ἐνέχυρον καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἀδόλου γνώ-
μης. βασιλεὺς μὲν οὖν ἐπαύσατο αὐτίκα ὑποπτεύων. Ἱέραξ
δὲ μετὰ μικρὸν αὖθις καιρὸν ἐπιτηρήσας, ἦλθε πρὸς Βυζάν-
τιον, ὡς αὖθις τοῖς ἄρχουσι διαλεξόμενος. τῆς αὐτῆς δὲ

7. εἰσάγουσι P. 23. πρὸ P.

dum scilicet nocte praecedente intus cum archontibus sermonem contulerit, monentes, ut caveret sibi ab homine. Imperator illos falli ratus, ait iis, quorum in talibus fidem exploraverat, ab archontibus versute rumorem sparsum esse, ut eo audito, ipse in illum exempla ederet, aut ut ille sibi timens ad eorum partes transiret. Sed postquam amici eadem confirmarunt, Imperator, Hierace accito, dictorum pactique ac iuramenti, quod dedisset, nihil se sceleris de cetero facturum admonuit eamdemque quam prius optionem proposuit, hortatus, si vellet imperatrici militare, ne furtim a se, sed palam valedicens recederet: nullo enim modo impediturum. Statim ille tremendum sacramentum dicit, nihil eius sibi esse conscium, quod obiiceretur, pactumque ac iuramentum prius servare sedulo, et ut imperatori adhaereat, in eo sibi esse omnia. Illico imaginem praeclari martyris Christi Georgii fidei suae sinceraeque erga imperatorem voluntatis quoddam pignus dedit. Hinc imperator mox suspicionem deposuit. Hierax non diu post iterum captata occasione, Byzantium cum archontibus denuo colloquendi causa intravit. Eadem nocte Paraspondylus alius a praefecto Adrianopolis, ob similem causam verba cum iisdem habiturus, in urbem

νυκτὸς, Παρασπόνδυλός τις ἕτερος παρὰ τὸν ἄρχοντα τῆς [A.C. 1346] Ἀδριανοῦ τῆς ὁμοίας ἕνεκα αἰτίας πρὸς Βυζάντιον ἀφῖκτο τοῖς ἄρχουσι διαλεξόμενος· ἦν γὰρ καὶ πρότερον διειλεγμένος κρύφα περὶ τοῦ βασιλέα ἀποκτείνειν. ἐπεὶ δὲ καὶ Ἱέραξ [P. 668] ἀφῖκτο κατὰ τύχην καὶ ἔτι αἱ πύλαι ἦσαν κεκλεισμέναι, Ἱέραξ μὲν καὶ ἄλλων πολλῶν παρόντων οὐ διέγνω Παρασπόνδυλον· ἐκεῖνος δὲ φθονήσας Ἱέρακι τοῦ τοῖς ὁμοίοις ἐγχειρεῖν καὶ προδιδόναι διανοηθεὶς, λάθρα προσελθὼν τῆς οὐρᾶς ἀπέτεμε τοῦ ἵππου τρίχας, ἵν' εἴη σαφῶς ἐλέγχειν ἐπὶ τοῦ βασιλέως δεῖγμα φανερὸν τῆς κακουργίας τὰς τρίχας παρεχόμενος. ᾤετο γὰρ πρὸς ἀμφότερα αὐτῷ λυσιτελήσειν τὴν ἐκείνου προδοσίαν· Ἱέρακά τε γὰρ οὐκέτι ἕξειν ἀνταγωνιστὴν περὶ πράγματος οὕτω μεγάλου, διεφθαρμένον ὑπὸ βασιλέως, καὶ αὐτὸς ἀφυλακτοτέρῳ μᾶλλον ἐντυχεῖν τῷ βασιλεῖ διὰ τὴν δοκοῦσαν εὔνοιαν, καὶ ῥᾷον κατεργάσεσθαι τὸν [B] φόνον. διενοεῖτο γὰρ, ὡς ἐλέγετο, ὑπνοῦντι ἐπιτίθεσθαι βασιλεῖ καὶ ἀποκτείνειν. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ οἵ τε φίλοι βασιλεῖ ἐμήνυον, ὡς αὖθις Ἱέραξ εἰσέλθοι Βυζάντιον τῆς νυκτὸς καὶ τοῖς ἄρχουσι διαλεχθείη. καὶ Παρασπόνδυλος ὁμοίως τήν τε ἀποστασίαν ἐμήνυεν Ἱέρακος καὶ τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ τὰς τρίχας ἐπεδείκνυε τοῦ ἵππου, ἔφασκε δὲ ὡς ὑποπτεύσοι μὲν καὶ πρότερον αὐτὸν, δείσας δὲ μὴ καταψεύδοιτο αὐτοῦ, μὴ ὑποπτεύων ἀληθῆ, παρὰ τὴν Βυζαντίου πύλην ἀφικέσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις συνεῖναι ἀγνοούμενον· ἀφικομένου δὲ Ἱερα- [C]

venit: nam et antea clandestine de nece imperatori inferenda cum illis egerat. Ubi autem fortuito et Hierax affuit, portis adhuc clausis inter alios multos Paraspondylum non agnovit. Is vero Hieraci simile facinus molienti invidens illumque prodere statuens, clam accedit: pilos de cauda eius equi praescindit, ut sic hominem, apud imperatorem signum facinoris conspicuum pilos illos proferendo, manifesto coargueret; cuius proditionem sibi bifariam commodaturam credebat: nempe ut Hieracem in re tanti momenti tamque ardua amplius antagonistam non haberet, ab imperatore vita multatum scilicet, et ob tam insigne benevolentiae suae documentum liberius securum adire, atque ita facilius eum iugulare posset: cogitabat enim, ut perhibebant, in dormientem stricto ense irruere. Prima luce amici iterum imperatorem faciunt certiorem, Hieracem noctu ingressum denuo Byzantium, cum Archontibus sermonem miscuisse. Paraspondylus ipse quoque defectionem Hieracis et insidias nuntiat, et pilos caudae equinae ostentans autumat, se etiam prius suspectum habuisse: sed ne forte ex falsa suspicione mentiretur, timuisse, ideoque ad portam Byzantii abiisse, et inter alios ignotum latuisse. Eodem Hieracem venisse, seque pilos caudae iumenti

A. C. 1346 κος, αὐτὸν μὲν ἀνεπαισθήτως τοῦ ἵππου τὰς τρίχας ἀφελέ-
σθαι, ἵν' εἴη τεκμήριον ἐναργές. ἐκεῖνον δὲ τῶν πυλῶν ἀνοι-
χθεισῶν, ἐντὸς γενόμενον, αὖθις ἐξελθεῖν. βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ
τοιαῦτα ἤκουεν, ἐσκέπτετο περὶ Ἱέρακος ὅ,τι χρήσαιτο. σκε-
πτομένῳ δὲ αὐτῷ ἠγγέλλετο, ὡς Βυζαντίου ἐξελθοῦσα στρα-
τιὰ συμπλακείη τισὶ τῶν βασιλέως. Λατῖνοι γὰρ ὀλίγοι τι-
νὲς ἐκ Γερμανῶν ἐν Βυζαντίῳ διατρίβοντες, ἐξελθόντες τισὶ
τῶν βασιλέως περιέτυχον, ἐν οἷς καὶ Ἱέραξ ἦν· καὶ μάχης
συναφθείσης, οὔτε τῶν Ῥωμαίων, οὔτε τῶν Λατίνων πέ-
πτωκεν οὐδεὶς, οὔτε μὴν ἐτραυματίσθη· Ἱέραξ δὲ μόνον δὶς
τραυματισθεὶς, ἀπέβαλέ τε τὸν ἵππον, καὶ αὐτὸς ἦλθεν ἐγ-
D γὺς ἁλῶναι· αὖθις δὲ ἐπελθόντες οἱ βασιλικοὶ, ἀνεσώσαντό
τε καὶ πρὸς τὸ στρατόπεδον ἦγον τραυματίαν. βασιλεὺς δὲ
πρὸς τὴν σκηνὴν ἐλθὼν, ἐν ᾗ διῆγε, σκοπεῖν ἐκέλευε, μὴ Γε-
ώργιος ὁ τοῦ Χριστοῦ μάρτυς τῆς εἰς αὐτὸν παροινίας σω-
φρονίζων, ὅτιπερ ἐγγυητὴν παρεσχημένος, αὖθις τοῖς φαύ-
λοις καὶ πονηροῖς ἔργοις ἐκδιδοίη ἑαυτὸν, εἴασε τραυματι-
σθῆναι. ὁ δ' αὖθις τὰ ἴσα τοῖς προτέροις ἰσχυρίζετο, ὡς
ἀδίκως ὑποπτεύοιτο. νυκτὸς δὲ ἐπελθούσης, ἐπεὶ ᾐσθάνετο
V. 534 οὐκ ἀγνοούμενος, ᾤχετο εἰς Βυζάντιον ἀποδράς· ἐρωτώμε-
νος δὲ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὐ τελέσειε τὰ ὑπεσχημένα, ἀεὶ
P 669 μὲν ἔφασκεν ἐπιχειρεῖν, καιροῦ δὲ οὐδέποτε τετυχηκέναι,
φυλαττομένου βασιλέως, ὥσπερ ἂν εἰ συνῄδει αὐτῷ τοὺς λο-
γισμοὺς, καὶ δεδοικέναι μὴ κατάφωρος γενόμενος ἀπόληται.

12. διεσώσαντο M. mg.

eius pro evidenti indicio, ita ut non animadverteretur, abstulisse, ipsum portis reclusis, cum intus fuisset, rursum exivisse. His auditis, quid Hieraci faceret, apud animum disquirebat imperator. Disquirenti nuntiatur, globum Byzantio erupisse, qui cum aliquot de eius exercitu confligat. Latini siquidem ex Germanis quidam pauci, Byzantii manentes, in quosdam imperatorios egressi inciderant, in quibus et Hierax: consertisque manibus, nec de Romanis, nec de Latinis quisquam aut cecidit, aut vulneratus est: solus Hierax duobus acceptis vulneribus equum amisit, et quin caperetur, parum abfuit: quem postea supervenientes imperatorii servarunt, sauciumque in castra perduxerunt. Ad cuius tabernaculum accedens imperator, videret, monebat, ne forte Georgius Christi martyr eius in se insolentem temeritatem castigans (quod cum sponsorem dedisset, rursum se vitiose et improbe factis astringeret) vulnerari permisisset. Ille idem quod ante affirmare, iniuria in se suspicionem commoveri. Nocte sequenti, quoniam se proditionis manifestum videbat, Byzantium aufugit: ubi interrogatus, cur promissa non perfecisset, respondit, conatum quidem nunquam, opportunitatem sem-

ἐδέχθη μέντοι παρὰ βασιλίδος μάλιστα ἡδέως καὶ τῶν κα- A.C. 1346 τὰ Θράκην πόλεων, αἳ Βατάτζῃ συναπέστησαν, ἄρχων ἀπεδείχθη. μετὰ μικρὸν δὲ φωραθεὶς καὶ Παρασπόνδυλος ἐπιβουλεύων βασιλεῖ, ἀπεδίδρασκε πρὸς βασιλίδα, καὶ οἱ τὰ βασιλέως ἔνδον πράσσοντες, μηνυθείσης τῆς ἐπιβουλῆς, δείσαντες καὶ αὐτοὶ ἀπεδίδρασκον πρὸς βασιλέα. βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ ἥ τε ἔνδον πεφώρατο ἐργασία, καὶ ἐκτὸς οὐδὲν ἦν, ὅ, τι λυπήσει Βυζαντίους, ἀνεζεύγνυεν εἰς Σηλυμβρίαν. ἐκεῖσε B δὲ παρασκευασάμενος καὶ στρατιώτας τριακοσίους ἔχων ἐπιλέκτους, νυκτὸς ἀφῖκτο πρὸς Ἱερὸν, τὴν κατὰ τὸ στόμα τοῦ Πόντου κειμένην πόλιν, ἐπαγόμενος καὶ κλίμακας. τῶν ἔνδον μέντοι οὐδεὶς συνέπραττεν αὐτοῖς, ἀλλὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐπεχείρουν τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως. λαθόντες δὲ τοὺς ἔνδον, τάς τε κλίμακας προσήρειδον τοῖς τείχεσι καὶ αὐτῶν ἀνέβαινον οὐκ ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ ἔνδον ἦσαν, τὴν νίκην διέφθειραν ὑπ' ἀβουλίας. οὔτε γὰρ ἐφίσταντο τοῖς τείχεσιν, ἄδειαν παρεχόμενοι καὶ τοῖς ἄλλοις ἀναβαίνειν, οὔτ' ἐπεὶ κατέβαινον C ἔνδον ἀπὸ τῶν τειχῶν, διανοιγνύναι τὰς πύλας καὶ τοῖς ἄλλοις στρατιώταις ἔθεντο διὰ σπουδῆς, ἀλλὰ πάντων τῶν δεόντων ἀμελήσαντες ἐτρέποντο ἐφ' ἁρπαγὰς, οἰόμενοι βεβαίως ἤδη τὴν πόλιν ἔχειν. οἱ ἔνδον δὲ, ἐπεὶ ᾐσθάνοντο τοὺς πορθοῦντας ὀλίγους ὄντας, ἠμύνοντο ἀναθαρσήσαντες καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τῶν τειχῶν, τάς τε κλίμακας ἀπεσκευάζοντο συνθλῶντες, πλείους τε ὀλίγοις ἐπιόντες καὶ ἐγχώριοι πρὸς

5. δεήσαντες P. 22. ὀλίγους ὄντας add. M.

per sibi defuisse, imperatore non secus sibi cavente, quam si cogitata eius perspiceret: et metuisse, ne deprehensus sanguine poenas daret. Augusta illum cupidissime suscepit, urbiumque Thraciae, quae cum Batatze ab imperatore desciverant, praefectum declaravit. Non multum intercessit spatium, cum et Paraspondylus insidiarum in imperatorem compertus, ad imperatricem transfugit. Qui vero intra moenia erant, ab imperatore stantes, detectis vicissim eorum machinis, perculsi ad eum confugerant: qui quod intus parabatur intellecto, quia foris, unde Byzantiis aegre esset, fieri nihil poterat, Selybriam est reversus. Illic instructus cum trecentis selectis, et scalis noctu Hierum ad Ponti fauces situm pervenit: oppidanorumque adiuvante nemine, per se urbem capere aggrediuntur: ac latenter scalis ad muros applicitis non pauci ascendunt. Intus iam cum essent, victoriam stulte perdiderunt. Neque enim in moenibus tantisper consistebant, dum et alii tuto ascendissent: neque cum in oppidum descendissent, portas sociis reserare laborabant: sed partibus suis neglectis, putantes se urbem pro certo iam obtinere, ad praedam discurrebant. Indigenae, animadversa praedatorum paucitate, ad defensionem recipiunt animos: conscensisque

A. C. 1346 ξένους, κατέστησαν ἐν χρῷ κινδύνου. ὅμως οἱ βασιλέως εὐ-
ρώστως ἀμυνόμενοι, ἐβιάσαντό τε τοὺς Ἱερείους πρὸς τὴν
ἄνοδον καὶ διεξέπιπτον ἀπὸ τῶν τειχῶν, ᾗ ἕκαστος συντύ-
D χοι διακινδυνεύοντες, καὶ ἡ πόλις μὲν τοῦτον τὸν τρόπον
διεσώθη· τῶν βασιλικῶν δὲ εἷς μὲν ἔνδον ἔπεσε μαχόμενος,
ἕτερος δὲ τοῖς ἄλλοις συνεκπεσὼν, τὸ σκέλος ἐτελεύτησε
συνθλάσας· οἱ δ' ἄλλοι πάντες διεσώθησαν. βασιλεὺς δὲ, ἐπεὶ
διέφυγεν ἡ πόλις, οὕτως ἐγγὺς ἁλῶναι γενομένη, ἐκεῖθεν ἀνα-
στρέψας ἐπανῆκεν εἰς Ἀδριανούπολιν.

P. 670 ϛβ'. Ἐδόκει δὲ ἤδη καὶ τὸν τῶν βασιλέων τρόπον στέ-
φεσθαι, ἐπεὶ καὶ πατριάρχης ὁ τῶν Ἱεροσολύμων παρῆν αὐ-
τῷ καὶ τῶν ἀρχιερέων ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι. καὶ χρυσοχόοις
B ἐπιτρέψας στέμματα κατασκευάζειν, καὶ τἆλλα ὅσα ἐπιτή-
δεια πρὸς τὴν τελετὴν, ἐπεὶ πάντα ἦσαν ἤδη παρεσκευασμένα,
ἐστέφετο ὑπὸ Λαζάρου τοῦ τῶν Ἱεροσολύμων πατριάρ-
V. 535 χου κατὰ μῆνα Μάϊον, ἡνίκα καὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγά-
λου καὶ Ἑλένης τῆς μητρὸς τῶν ἰσαποστόλων βασιλέων ἡ
μνήμη γίνεται. ἔστεφε δὲ καὶ αὐτὸς κατὰ τὸ ἔθος Εἰρήνην
βασιλίδα τὴν γαμετὴν, καὶ πάντα ὅσα εἰώθεν ἐτελεῖτο ὅσον
μάλιστα ἐξῆν. ἀπόδεσμοί τε γὰρ ἐῤῥίπτοντο ἀργύρου καὶ
χρυσοῦ, καὶ πότοι καὶ φιλοτησίαι ἐπὶ πλείστας ἡμέρας ἐτε-
λοῦντο. ὄντων δ' ἐκεῖ διὰ τὴν ἑορτὴν συνειλεγμένων τῶν ἀρ-
χιερέων καὶ λόγου περὶ πατριάρχου τοῦ Ἰωάννου γεγενημέ-
C νου, εἰ χρὴ αὐτῷ κατὰ τὴν ἱερωσύνην εἶναι κοινωνοὺς τοι-

4. συντύχῃ P. 8. οὕτω P. 24. τὰ add. P. ante τήν.

muris scalas confractas deiiciunt, ac plures in paucos, incolaeque in advenas irruentes, ad praesentissimum eos discrimen redigunt. Nihilo minus imperatorii resistentes fortiter, ad muros repellendis Hierensibus pervenerunt: inde se, qua cuique sors obtigit, non sine periculo deiecerunt. Urbs hoc modo servata est. Ex imperatoriis unus pugnando intus occubuit: alter cum aliis desiliens, diffracto crure periit: reliqui omnes incolumes evaserunt. Imperator ut vidit urbem paene captam non potuisse capi, Adrianopolim se recepit.

92. Iam vero placuit etiam imperatorum more coronari, quandoquidem et patriarcha Hierosolymorum et episcopi complures coram adessent. Cumque mandasset artificibus, ut coronam, et aliis ut alia ad eam celebritatem ceremoniamque accommodata conficerent, paratis omnibus a Lazaro patriarcha Hierosolymitano, mense Maio, quando Constantini magni et Helenae matris eius, apostolis comparandorum memoria colitur, corora induitur. Coronat autem et ipse, ut mos tenebat, Irenen coniugem suam, omniaque solitis ritibus quam maxime fieri potuit, peracta sunt. Nam et argentea atque aurea numismata spargebantur: et convivia poculorumque

αὐτὰ τολμῶντι, ἐπεὶ καὶ παρὰ τῶν ἐν Βυζαντίῳ ἀρχιερέων, A.C. 1346 οἳ ἐν ταῖς οἰκίαις ἀπρόϊτοι διῆγον, ἐπετρέποντο πρότερον ἀποσχέσθαι τῆς ἐκείνου κοινωνίας· ἐπεὶ ἐδόκει πᾶσι καλῶς ἔχειν ἀφίστασθαι ἐκείνου καὶ ἐπεψηφίζετο καὶ ὁ βασιλεὺς, τῶν ἱερῶν ἁπάντων ἐξῆγον τὴν ἐκείνου μνήμην, καὶ πᾶσιν ἀπείρητο ἐκεῖνον ἡγεῖσθαι πατριάρχην, καὶ ἐκ τῶν βασιλείων ὁμοίως ἡ ἐκείνου μνήμη ἐξεβάλλετο. μετὰ τοῦτο δὲ οἱ ἐν τέλει πάντες καὶ τῆς στρατιᾶς οἱ ἡγεμόνες, ἅμα δὲ καὶ ἡ στρατιὰ, προσελθόντες βασιλεῖ, ἐδέοντο καὶ Ματ- D θαῖον τὸν υἱὸν ἀποδεικνύναι βασιλέα, ἵν' εἴτι περὶ αὐτὸν συμβαίη, καὶ τρόπῳ δή τινι ἐξ ἀνθρώπων γένοιτο, βασιλεύοιντο ὑπ' αὐτοῦ· τοῖς γὰρ πολεμίοις οὐ θαῤῥεῖν, ἐξαρχῆς τε πρὸς αὐτοὺς δυσμένειαν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐπιδεδειγμένοις, καὶ μέχρι νῦν τὴν ἴσην γνώμην διατηροῦσι. βασιλεὺς δὲ αὐτοῖς τῆς μὲν εὐνοίας ἕνεκα τῆς εἰς αὐτὸν χάριν ὡμολόγει, δίκαιά τε ἔφασκε καὶ προσήκοντα αἰτεῖν, δεομένους τὸν υἱὸν ἀποδεικνύναι βασιλέα· πόῤῥω δὲ παντάπασιν εἶναι τῆς ἐκείνου διανοίας. οὔτε γὰρ ἐξαρχῆς τοῖς βασιλέως παισὶν ἐπιβουλεύων εἵλετο τὸν πόλεμον, οὔτε μέχρι νῦν, καίτοι P. 671 τοσαῦτα παρὰ τῶν πεπολεμηκότων ὑπομείνας τὰ δεινὰ, τὴν πρὸς τοὺς παῖδας βασιλέως εὔνοιαν ἀπέβαλεν, ἀλλὰ τότε μὲν, ἐκείνων πολλὰς συκοφαντίας πλασαμένων καὶ διαβολὰς

21. ἀπέλαβεν P.

invitationes ad dies plurimos frequentabantur. Congregatis illic propter diem festum hunc episcopis, de Ioanne patriarcha quaesitum est, ecquid eius sacerdotium revereri et cum illo communicare oporteret: quando tam scelerate egisset et ab episcopis etiam, qui Byzantii in aedibus interdicto accessu coercebantur, ab eius communione abstinendi potestas iam ante concessa esset. Postquam visum universis, ab eius societate penitus recedendum, eamque sententiam suffragio suo imperator comprobavit, e sacris omnibus eius nomen expunctum est, et decretum factum, ut ne quis de cetero illum pro patriarcha agnosceret. E palatio similiter eius profligata memoria. His actis, proceres et duces omnes atque adeo totus exercitus imperatorem orare, uti Matthaeum filium imperatorem designaret, ut si quid ipsi humanitus accideret, ab eo regerentur: non enim fidendum hostibus, qui ab initio non vulgare illius odium prae se tulissent et nunc eodem essent animo. Imperator de amica in se voluntate gratias agit, petendoque filium imperatorem declarari, eos haud iusta, nec convenientia petere ait, et istuc a cogitationibus suis esse remotissimum. Neque enim ab initio, quod filiis imperatoris insidiaretur, arma sumpsisse: neque usque ad illum diem, quamvis adeo dira ab inimicis perpessum, benignum erga eos animum exuisse. Sed tum quidem illis multa men-

A.C. 1346 καὶ βασιλίδα πρὸς τὸν πόλεμον κεκινηκότων καὶ ζητούντων
ἀναιρεῖν ἐξ οὐδεμιᾶς αἰτίας, οὔτ' ἐπιθυμίᾳ δόξης βασιλικῆς,
(καὶ βασιλέως γὰρ ἔτι περιόντος, ἔχειν, εἰ ἐβούλετο, ἐξῆν,)
οὔτ' ἀπληστίᾳ καὶ πλεονεξίᾳ γνώμης, ἐπὶ τὸ βασιλεύειν ἧκεν·
ἀλλ' αὐτῶν πολλὰ δεηθέντων, μὴ καταλιπεῖν ἐν καιροῖς κιν-
δύνων τὴν προστασίαν, μηδ' ὥσπερ κυβερνήτην ἐν κλύδωνι
καὶ σάλῳ τῶν οἰάκων ἀποστῆναι, οὐ μᾶλλον τῆς αὐτοῦ σω-
B τηρίας ἕνεκα ἢ ἐκείνων πρὸς ταύτην ἐλθεῖν τὴν ἐπιχείρησιν,
συνορῶντα, ὡς ἑτέρως οὐκ ἔστι διασώζεσθαι. νυνὶ δ' ἐπεὶ
θεὸς παρέσχετο τῶν πεπολεμηκότων ὀφθῆναι κρείττους, δέον
τὴν ἀρχαίαν γνώμην περὶ τοὺς βασιλέως παῖδας διασώζειν,
ἵνα μὴ δοκῶμεν τότε μὲν ἐξαπατᾶν, μὴ πολεμεῖν τοῖς βασι-
λέως λέγοντες παισὶν, ἀλλὰ τῆς ἐκείνων μᾶλλον καὶ κοινῇ
τῶν ἄλλων Ῥωμαίων ὠφελείας ἕνεκα ἑλέσθαι τὸ βασιλεύ-
ειν, ἡνίκα ἔτι τὴν τοῦ περιέσεσθαι ἄδηλον ἐλπίδα εἴχομεν,
νυνὶ δὲ ὅθ' ἡμῖν περίεστιν ἐκ τῶν πραγμάτων ἔλεγχον διδό-
ναι τῆς γνώμης ἐναργῆ, τἀναντία τοῖς πρότερον ἑλέσθαι.
τοιγαροῦν οὔτε πρότερον τῆς ἀρχῆς ἀποστερεῖν τὸν βασιλέως
C εἱλόμην παῖδα, οὔτε νῦν αἱρήσομαι, ἀλλὰ πάντα τρόπον
ἐπιχειρήσω συνδιασώζειν ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν. εἴτε γὰρ πο-
λέμῳ Βυζαντίου τε κρατήσω καὶ αὐτοῦ βασιλέως, εἴτε πρὸς
εἰρήνην χωρήσωσιν ἐμοὶ συμβάσεις θέμενοι ἐπὶ τῷ βασιλέα
στέργειν, εἴθ' ἑτέρῳ τρόπῳ δή τινι περιγένωμαι, τῆς πα-

23. περιγένομαι P.

dacla calumniasque comminiscentibus et imperatricem ad bellum exstimulantibus ac se insontem perimere quaerentibus, nec desiderio augustae maiestatis, qua adhuc vivo imperatore frui potuisset, si voluisset, nec inexplebili opum cupiditate ad imperandum accessisse: verum ipsis impense rogantibus, ne periculosis temporibus procuratione abiret, nec ut infidus gubernator, in fluctibus et salo clavum dimitteret, non magis suae, quam ipsorum salutis causa ad hoc munus aggressum: cum intelligeret, aliter eos servari non posse. Iam, quoniam divino concessu hostes debellarit, antiquam erga liberos imperatoris conservandam esse pietatem, ne fraude usus videatur, cum tunc professus sit, non se bellum adversus imperatoris filios gerere, sed ob eorumdem Romanorumque communem utilitatem potius imperare velle, quando adhuc in incerto erat spes victoriae: nunc vero cum facultas sit, re ipsa huius propositi palam testificandi, contra quam pollicitus sit, faciat. Proinde neque antea filium imperatoris imperio spoliare cogitasse: neque nunc spoliaturum, sed id omnimodis ei conservaturum. Sive enim armis Byzantium cum ipso imperatore capiat, sive pacem illi accipiant seque certis conditionibus imperatoris collegam patiantur: sive alio quodam modo vincat, paterno eum principatu non depulsurum, sed

τρῴας ἀρχῆς οὐκ ἀποστερήσω, ἀλλ' αὖθις μετ' ἐμὲ Ῥωμαίων A.C. 1346 εἶναι βασιλέα καταστήσω, θυγατέρα τὴν ἐμὴν ἐκδοὺς πρὸς V.536 γάμον. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ πρότερον συμβαίη, ἢ ἑτέραν ἐκεῖνον ἀγαγέσθαι τοῦ πολέμου παρατεινομένου, ἢ παῖδα τὴν ἐμὴν πρὸ τοῦ γάμου τελευτᾷν, οὐδ' οὕτω πράττειν ἑτέρως ἔγνωκα, οὐδὲ διὰ τὴν ἑτέρων ἀγνωμοσύνην κακὸς αὐ- D τὸς καὶ ἀχάριστος περὶ τὸν ἐμοὶ φίλτατον ἐκεῖνον βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας ἀποδείκνυσθαι. οὕτω δὲ τούτων κεκριμένων παρ' ἐμοὶ, ὡς ἀδύνατα αἰτεῖτε, συνορᾷν ἤδη καὶ ὑμῖν ἐξέσται. οὐ γὰρ δὴ λήϊον ὥσπερ βασιλέων ἀποδείξομεν, ἀλλ' ἢ μηδένα ἕτερον εἶναι βασιλέα δέον, ἢ καὶ τὸν ὄντα ἀποκτιννύναι. τοῦτο δὲ ὡς ἀδύνατον ἐμὲ ποιεῖν, οὐδ' ἀποδείξεως οἴομαι δεήσεσθαι. ἴστε γὰρ σαφῶς, ὡς εἰ πάντες, ὅσοι καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἄρχουσι κατὰ τὴν οἰκουμένην, κοινῇ ψήφῳ δουλεύσειν ἐπηγγέλλοντο ἐλθόντες καὶ P.672 κοινὸν ἁπάντων ἀνθρώπων ἀποδείξειν βασιλέα, ἐπὶ τῷ βασιλέα τὸν νέον Ἰωάννην ἀποκτείνειν, μᾶλλον ἂν εἱλόμην ἐσχάτῃ συζῆν πενίᾳ καὶ ἀφανείᾳ πολλῇ, ἢ οὕτω φαῦλα καὶ παράνομα προελόμενος συμπάντων ἀνθρώπων ἄρχειν, οὐ μόνον διὰ βασιλέα τὸν πατέρα, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸν, οὐδεμίαν αἰτίαν πρὸς τὸν πρὸς ἐμὲ κεκινημένον πόλεμον παρεσχημένον. διὰ γὰρ τὴν ἡλικίαν οὐδεμιᾶς οὐδέπω διοικήσεως πραγμάτων ἧπται, ὥστε καὶ αἰτίαν παρασχεῖν. ὡς οὖν οὕτω

6. ἑτέρως P. 9. ἡμῖν P.

rursus imperatorem Romanum, filia sua in matrimonium ei data, secum esse permissurum. Nec istuc solum: sed etsi contigerit illum aliam ducere, (bello longius extenso scilicet,) aut filiam suam ante nuptias in fata abire, non aliter facere, nec propter aliorum improbitatem nequam se et ingratum erga imperatorem demortuum, sibi carissimum, eiusque filios ostendere decrevisse. His apud se fixis, illos posse cognoscere, quomodo petant, quae ipse praestare nequeat. Non enim profecto instar segetum creandos imperatores; sed aut nullum alium esse imperatorem, aut qui est, eum occidi oportere. Hoc autem se facere neutiquam posse, demonstratione non egere. Certo enim sibi persuadeant, si omnes, quotquot Graecis et barbaris per orbem terrarum imperitant, venirent, unanimesque promitterent, se ipsi subiectos fore et communem omnium mortalium regem salutaturos, sub ea conditione, ut Ioannem imperatorem adolescentem interficeret, electurum potius vitam perpetuo pauperrimam obscurissimamque degere, quam adeo improba et scelerata in animum inducentem, omnibus hominibus iura dare: idque non solum propter patrem eius imperatorem, sed etiam propter ipsum, qui in causa belli adversum se suscepti nullo modo fuerit. Ob aetatem enim infirmiorem nihil adhuc publici muneris

A.C. 1346 γνώμης ἔχοντα, μηδ' αὐτοὶ πειρᾶσθε τῶν δεδογμένων ἀφι-
B στᾶν· εἰ δ' ἄρα ἄλλως ἐγνώκατε ὑμεῖς καὶ μηκέτι δουλεύ-
ειν ἐκείνῳ βούλεσθε, ἀλλ' ἕτερόν τινα τὸν ἄρξοντα ὑμῶν
ἐπιζητεῖτε, παρ' ἐμοὶ μὲν οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν, μᾶλλον δὲ ἀδύ-
νατον· ἀποστᾶσι δὲ ἐμοῦ, τὰ κατὰ γνώμην ἐξέσται πράτ-
τειν· αὐτὸς γὰρ οὐ μόνον οὐ συνέψομαι πρὸς τὴν ἐπιχείρη-
σιν ὑμῖν, ἀλλὰ κωλύσω καὶ τὰ δυνατά." τοιαῦτα μὲν ὁ βα-
σιλεὺς πρὸς τοὺς ἐν τέλει διειλέχθη καὶ τὴν στρατιὰν, ἀξι-
οῦντας τὸν υἱὸν ἀποδεικνύναι βασιλέα. ἐκεῖνοι δὲ ἐπεὶ μὴ
πείθειν εἶχον, ἡσύχασαν, θαυμάσαντες τὴν βασιλέως ἐπιεί-
κειαν καὶ μεγαλοψυχίαν, ὅτι μετὰ τοσούτους πόνους καὶ κιν-
δύνους οὐ τοῖς οἰκείοις μᾶλλον, ἀλλὰ τοῖς βασιλέως βού-
C λοιτο παισὶ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν παραδιδόναι.

D Ϟγʹ. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ ὁ ἐν Θεσσαλο-
νίκῃ δῆμος ἀνεῖλε πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἐξ αἰτίας τοιαύτης.
ὁ τοῦ μεγάλου δουκὸς υἱὸς Ἀπόκαυκος ὁ Ἰωάννης, μέγας ὢν
πριμμικήριος τὴν ἀξίαν, τὴν ἀρχὴν Θεσσαλονίκης ἐπιτετραμ-
V. 537 μένος, οὐθ' οὕτως εἶχεν, ὥστε μαίνεσθαι κατὰ τῶν ᾑρῆ-
σθαι δοκούντων τὰ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως, οὔτε φα-
νερῶς συνέπραττεν αὐτοῖς. ὁρῶν δὲ τοὺς Ζηλωτὰς ἰσχύον-
τας ἐπιπολὺ καὶ τὴν πόλιν πᾶσαν ἄγοντας δι' ἑαυτῶν, ἐκεί-
P. 673 νῳ δὲ κενὸν ὄνομα τῆς ἀρχῆς περιλειπόμενον, δεινὰ ἐποιεῖτο

20. ἰσχύοντας om. P.

administrasse, ut id facere potuerit. Quia igitur ita ipse statuerit, ne se a sententia detorquere conentur; si forte aliter ipsi sentiant, nec heredi legitimo subesse in futurum velint, alium autem quaerant, qui ipsis imperet: apud se quidem illum haud facile aut omnino nunquam inventum iri. Si a se desciscant, potestatem habituros faciendi, quae libuerit: se tamen molitionem illorum non modo non secuturum, sed quantum in se sit, etiam prohibiturum. Haec ad proceres et exercitum imperator, cum filium eius imperatorem designari peterent. Quem ut permovere nequiverunt, petitione destiterunt, eius modestiam animique praestantiam suspicientes, quod post tot casus et discrimina rerum non magis consanguineis, quam imperatoris defuncti liberis imperium tradere cuperet.

93. Sub idem tempus populus Thessalonicensis multos cives occidit ex tali quadam causa. Magni ducis filius Ioannes Apocauchus, dignitate magnus primicerius, et praefectus Thessalonicae, neque sic erat comparatus, ut contra eos, qui Cantacuzeni partium videbantur, fureret, neque tamen aperte eorum studia adiuvabat. Cernens autem non modicam Zelotarum potentiam, et eos urbem totam per se gubernantes, sibique inane praefecti nomen relictum, inique ferebat, nec leviter indignabatur. Michael enim Palaeologus,

καὶ ἠγανάκτει οὐ μετρίως. Παλαιολόγος γὰρ ὁ Μιχαὴλ, κεφάλαιον A.C. 1346 ὢν τῶν Ζηλωτῶν καὶ συνάρχειν ἐκείνῳ τεταγμένος, λυπηρὸς ἦν μάλιστα, τῇ ἐξουσίᾳ χρώμενος οὐκ ἴσως. τὸ μὲν οὖν φανερῶς ἀντικαθίστασθαι πρὸς πόλεμον οὐκ ἐδοκίμαζεν. ἐδεδίει γὰρ πολλοὺς ὄντας τοὺς Ζηλωτὰς καὶ τὸν δῆμον ἀγόμενον ὑπ' ἐκείνων, ἄλλως θ' ὅτι καὶ ὁ πατὴρ ἐκείνῳ ἔτι ἔζη. ἐσκέψατο δὲ τρόπῳ δή τινι ἑτέρῳ διαφθείρειν καὶ τὴν ἀρχὴν ἅπασαν ἐφ' ἑαυτὸν μετάγειν τῶν πραγμάτων, καὶ τοὺς μάλιστα ἀρίστους καὶ τὰ Καντακουζηνοῦ δοκοῦντας ᾑρῆσθαι τοῦ βασιλέως ὑπεποιεῖτο καὶ προσηταιρίζετο, συνομιλῶν ἡδέως καὶ παραφαίνων ἀμυδρῶς, ὡς τὰ ἴσα καὶ αὐ- B τὸς αὐτοῖς αἱροῖτο. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνοι ῥᾷστα προσεχώρουν καὶ σύστημα ἦν περὶ αὐτὸν οὐκ ἀγεννὲς, ἐπεβούλευεν εὐθέως ἀποκτείνειν τὸν συνάρχοντα. συνεξώρμων δὲ μάλιστα καὶ οἱ φίλοι, ἀπεχθῶς περὶ ἐκεῖνον μετὰ πάσης ἔχοντες ὑπερβολῆς. οὐδὲν γὰρ παροινίας καὶ πικρίας ἐκεῖνος πρὸς αὐτοὺς ἐνέλιπε κατὰ τὸν τοῦ πολέμου χρόνον, τάς τε οὐσίας δημεύων καὶ δεσμωτηρίοις κατακλείων καὶ ὑπερορίους ποιῶν τοὺς πλείους, καὶ πᾶσαν κακίας ἐνδεικνύμενος ὑπερβολήν. ἦν γὰρ μάλιστα ἔχων εὐφυῶς περὶ τὸ κακουργεῖν, καὶ μικρᾶς ἕνεκα αἰτίας καὶ ὑποψίας μόνης μεγάλας δίκας ἀπαιτῶν. ἐπεὶ δὲ ἐδέδοκτο ἀποκτείνειν, καὶ ὑφίστατο τὸ ἔργον C τις τῶν πρότερον ὑπ' ἐκείνου πολλὰ κεκακωμένων, Ἀπόκαυκος τοὺς περὶ αὐτὸν ἔχων πάντας ἔνδον ὡπλισμένους, ἵνα

1. ὁ om. P. 17. τοῦ om. P.

Zelotarum caput eiusque in praefectura collega, aequalitate magistratus minime contentus: sed plus sibi arrogans, vehementer eum cruciabat: cui vi et armis resistendum non putabat, cum Zelotas tam multos et plebem quae ab illis regebatur pertimesceret. Accedebat, quod pater adhuc vivebat. Alium itaque modum circumspiciebat, quo illo disperdito, praefecturam solus obtineret. Ob id optimates potissimum, et qui Cantacuzeno studere videbantur, ad auctoritatem suam alliciebat, sibique socios adiungebat, iucunde cum illis confabulans, seque earumdem esse partium subinsinuans. Ubi illi nullo negotio in eius fidem concesserunt, et honorato eum comitatu cinxerunt, statim collegae per insidias caedem moliri instituit. Quo eum simul amici, Palaeologum capitali odio prosequentes, maximopere incitabant, quod per tempus belli omne in eos acerbitatis ac petulantiae suae virus effuderat, facultates eorum publicando, ipsos in carcerem compingendo, multos in exilium eiiciendo, et omnem denique sceleris modum exsuperando. Erat enim ad male faciendum natus: et levi de causa atque ob suspicionem dumtaxat atroces poenas exigebat. Postquam de eo interimendo

A. C. 1346 μὴ ὦσι κατάφωροι νεωτερίζοντες, πρὸς τὰ τῆς πόλεως μάλιστα ἀοίκητα μέρη ὑπεχώρει, τοῦ δήμου τὴν κίνησιν ὑποπτεύων καὶ τὴν ἐκ τοῦ φόνου ταραχήν· σκηψάμενος δέ τι βουλεύεσθαι τῶν κοινῶν, μετεκαλεῖτο καὶ τὸν συνάρχοντα, ὡς κοινωνήσοι τῆς βουλῆς. ὁ δὲ μηδὲν εἰδὼς τῶν ἐσκαιωρημένων ὀλίγους ἔχων περὶ αὐτὸν, ἧκε πρὸς ἐκεῖνον. λόγων δὲ ἀμφιβόλων κεκινημένων, ὁ Παλαιολόγος, οἷα δὴ πρότερον D ἐκ τοῦ ὑπερέχοντος τοῖς ἄλλοις εἰθισμένος ὁμιλεῖν, καὶ τότε τραχυτέρας τὰς ἀποκρίσεις ἐποιεῖτο· οἱ δὲ μᾶλλον ἐξεπίτηδες ἠρέθιζον τρεπόμενοι πρὸς ὕβρεις. ὁ δὲ ὑποπτεύσας ὅπερ ἦν, νεωτερίζειν βούλεσθαι ἐκείνους, ὥρμητο μὲν πρὸς φυγὴν, τὰ ἔσχατα διαθήσειν ἀπειλῶν. φθάσας δὲ ἐκεῖνος ὁ τὸ ἔργον ὑποστὰς, ὤθησε τὸ ξίφος κατὰ τῶν σπλάγχνων καὶ ἀπέκτεινεν. εὐθὺς μὲν οὖν οἱ Ζηλωταὶ ὑπεχώρουν καὶ κατεδύοντο εἰς χηραμοὺς, ὅ,τε δῆμος οὐδὲν ὑπὲρ τοῦ πεσόντος ἠγανάκτησεν. ἦν γὰρ οὐδὲ πρότερον καλῶς διακείμενος περὶ τοὺς Ζηλω- P. 674 τάς. ἦσαν γὰρ ὁμοίως καὶ περὶ τὰ θεῖα ὥσπερ καὶ περὶ τὰ ἀνθρώπινα ὑβρίζοντες καὶ πολλὴν ἐπιδεικνύμενοι τὴν μοχθηρίαν. οὐ μόνον γὰρ ἠδίκουν ἀδεῶς καὶ διεπόρθουν τὴν χώραν ἐπιόντες, καὶ τὰς κοινὰς συμφορὰς ἀφορμὰς ποιούμενοι ἰδίας εὐπραγίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἀγυιὰς, δεξαμενάς τινας ὕδατος πληροῦντες, εἶτα καὶ ὑφάπτοντες κηροὺς, τινὰς τῶν τὰ Καντακουζηνοῦ ᾑρῆσθαι δοκούντων βασιλέως συλλαμβάνοντες, ὄντας ἐκ τοῦ δήμου, ἀνεβάπτιζον ὡς ἀπο-

convenit, et quidam de iis, quos mire vexaverat, hoc sibi muneris depoposcit, Apocauchus cum stipatoribus suis, omnibus intrinsecus armis contectis, ne quasi res novas molirentur, deprehendi possent, ad regionem civitatis in primis solitariam secedit, populi motum ac tumultum ex caede oriturum veritus: simulataque deliberatione de re publica, collegam, ut cum eo sententiam collaturus, accersit. Qui meditatae sibi necis ignarus, paucis comitantibus accedit. Cum ambiguus sermo texeretur, Palaeologus antea in congressione ob magistratum fastuosior, tunc quoque asperius respondit. Illi de industria conviciis hominem magis irritare. Tum rem ipsam suspicione attingens, eos videlicet novi quippiam machinari, ad fugam cum minis dirissimis effertur. Quem praeveniens qui caedem susceperat, gladio in viscera adacto eum interficit. Zelotae subito e medio recedentes, latibulis se condunt. Eius morte populus nihil doluit, alioqui etiam a Zelotis alienus: siquidem divina et humana iura contumeliose ac sceleste violabant. Non enim dumtaxat absque ullo metu irrogabant iniurias, regionemque devastabant, et ex communibus miseriis suas sibi felicitates comparabant: sed et per vicos urbis, soliis aqua repletis, et cereis accensis, quosdam de plebe,

μοσαμένους τὸ βάπτισμα διὰ τὴν ἐκείνου κοινωνίαν· τούς τε A.C. 1346
παριόντας ἐκέλευον ἀργύριον ῥητὸν κατατίθεσθαι εἰς τὴν ἑορ-
τήν. καὶ ἦν ἀνάγκη πράττειν κατὰ τὸ ἐκείνων κέλευσμα, ἢ V. 538
ὑποπτεύεσθαι αὐτίκα ἦν, ὡς τὰ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασι- B
λέως ᾑρημένον καὶ ἀχθόμενον πρὸς τὴν ἐρεσχελίαν. μετὰ
τοῦτο δὲ μεθύοντες ἐν καπηλείοις, καὶ τὰ ἄλλα ἐξωρχοῦντο
τῶν Χριστιανῶν μυστήρια, τῆς δίκης ἀνεχομένης καὶ ἀμε-
λούντων τῶν κεραυνῶν. ὧν τὴν ἀτοπίαν μισήσας καὶ ὁ δῆ-
μος, πρότερόν τε ἔκ τινων αἰτιῶν κεκινημένος, τῶν Ζηλω-
τῶν τινας ἐν τῷ τῆς θεοτόκου τῆς ἀχειροποιήτου τεμένει
τοὺς μὲν ἀπέσφαξαν ἀνηλεῶς, ἕνα δὲ καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς
κατέσυραν, λίθοις βάλλοντες καὶ ξύλοις τοῖς προστυχοῦσιν,
ἕως ἀπέπνευσε συρόμενος· καὶ τότε οὐδὲ ἠγανάκτησε διὰ
τὸν Παλαιολόγου φόνον, ἀλλὰ δῆλος ἦν ἡδόμενος ἐπὶ τῷ
ἀποσκευάζεσθαι τοὺς Ζηλωτάς. Ἀπόκαυκος δὲ ἤδη πᾶσαν C
ἔχων τὴν ἀρχὴν αὐτὸς, παῤῥησίας τε μετέδωκεν οὐ τῆς τυ-
χούσης τοῖς τὰ βασιλέως πράττουσι, καὶ αὐτὸς ἦν φανερὸς
τὰ ἐκείνου ᾑρημένος, καὶ τῶν Ζηλωτῶν, ὅσοι μὲν ἐν λόγῳ
ἦσαν, κατέκλεισεν ἐν δεσμωτηρίῳ, πρὸς Πλαταμῶνα πέμψας
καὶ τὰς ἄλλας πολίχνας, ὅσαι ὑπ᾽ αὐτῷ ἐτέλουν· τὸν δὲ ἄλλον
συρφετὸν ἐξήλασε τῆς πόλεως. ἐκεῖνος δὲ εἴτε τὸν πατέρα
δεδοικὼς, εἴτε τοῖς συνοῦσιν ἀπιστῶν, πρὸς τὴν ἀκρόπολιν
ἐλθὼν διῆγε· καὶ Θεσσαλονικέων, ὅσοι τὰ βασιλέως ἐξαρχῆς
ᾑροῦντο, οὐκέτι ὑπεστέλλοντο, ἀλλὰ μετὰ παῤῥησίας προσί-

20. ἄλλων P.

qui Cantacuzeno favere videbantur, comprehensos, velut qui per eius communionem baptismum eiurassent, denuo lustrabant: ac praetereuntes constitutum pretium ad ferias agitandas iubebant persolvere. Qui si abnuerent, statim in suspicionem Cantacuzenismi incidebant, et ludibriis illis offendi putabantur. Praeterea in cauponis usque ad ebrietatem perpotantes, Christianis mysteriis illudebant, patiente et fulmina continente divina iustitia. Quorum nefanda scelera populus exosus, et antehac quasdam ob causas exacerbatus, Zelotas nonnullos in Deiparae non manufacto templo absque misericordia occidit: unum per forum traxit, lapidibusque et lignis obviis tamdiu impetivit ac contudit, donec animam expiraret. Tunc itaque ob occisum Palaeologum haud irascebatur: sed libere et palam propter summotos Zelotas laetitiis incedebat. Apocauchus solus iam praefectus, amicis imperatoris non parvam libertatem impertiebat, ipseque earumdem se partium esse non dissimulabat, et Zelotas insigniores ad Platamonem atque ad alia oppidula iuris sui mittens, in carcerem tradebat, reliquam colluviem ex urbe exterminabat. Deinde vero sive patrem timens, sive diffidens suis, arci se credit, et Thessalonicenses, quotquot ab initio ab imperatore

A.C. 1346 εσαν ἐκείνῳ, καὶ αὐτοῦ ὑποποιουμένου μάλιστα καὶ παρασκευάζοντος, ἣν ἔχει περὶ βασιλέα γνώμην ἕκαστος ἐκφαί- D νειν. ἐπεὶ δὲ πάντας ᾔδει ἀκριβῶς, μεταβαλὼν ἀθρόον, ἠργυρολόγει τοὺς πλουσίους, Καντακουζηνισμὸν ἐπικαλῶν. οἱ δὲ, ἐπεὶ ἀδύνατοι ἦσαν ἐξαρνεῖσθαι, (αὐτοὶ γὰρ ἐξηλέγχθησαν ὑφ' ἑαυτῶν,) ῥητὸν ἀργύριον κατέβαλον ἐπὶ τῷ αἰτίας ἀπολύεσθαι· πρὸς δὲ τοὺς ἐπιλοίπους οὐκ ἦν βαρὺς, ἀλλὰ μόνον ἐδόκει τὴν προτέραν περὶ βασιλέα γνώμην μεταβάλλειν. τὸ δὲ οὐκ ἦν, ὥσπερ ὑπωπτεύετο, ἀλλὰ τὸν πατέρα δεδοικὼς, μὴ διὰ τὸ Ζηλωτὰς καθῃρηκέναι καὶ τὰ βασιλέως δοκεῖν ᾑρῆσθαι, ἐξελαύνοιτο τῆς πόλεως, πέμψαντος P. 675 ἐκείνου πρὸς ὀργὴν, ἢ καὶ δεινόν τι ἕτερον ὑποσταίη, ὑπεκρίνετο αὖθις φρονεῖν τὰ βασιλίδος, ἵν' ἐν ταὐτῷ χρηματίζοιτό τε καὶ παραιτοῖτο τὴν ὀργὴν ὑπὲρ ὧν ἐδόκει προσκεκρουκέναι. ἐπεὶ δὲ μεταξὺ τοῦ χρόνου τριβομένου ἠγγέλλετο αὐτῷ ὁ πατὴρ ἐν τοῖς Κωνσταντίνου βασιλείοις ὑπὸ τῶν δεσμωτῶν ἀνῃρημένος, οὐκέτι ὑπεκρίνετο οὐδὲν, ἀλλὰ φανερῶς τὰ βασιλέως ἔπραττε καὶ πρός τε ἐκεῖνον ἔπεμπε τοὺς μηνύσοντας, ὡς αὐτὸς ἐκ πολλοῦ τὰ ἐκείνου ᾑρημένος, οὐ μόνον διὰ τὴν ἐπιείκειαν τῶν τρόπων καὶ τὴν ἡμερότητα καὶ τὸ μόνον ἄξιον ἡγεῖσθαι Ῥωμαίων βασιλεύειν, ἀλλ' ὅτι B καὶ τῷ πατρὶ πολλὰ συνῄδει σεσυκοφαντηκότι καὶ ἀδίκως πολεμήσαντι, πάλαι μὲν βουληθείη ἀποστῆναι πρὸς αὐτὸν μετὰ πρωτοστράτορος τοῦ γαμβροῦ, τὴν ἴσην καὶ ὁμοίαν καὶ

faciebant, nihil iam reformidantes, secure se illi iungebant: cuius auctoritate et opera, quid quisque de imperatore sentiret, publice ostendebat. Cum iam omnes explorate nosset, repente mutatus, divites obiecto Cantacuzenismo pecuniam poscit. Qui cum negare non possent, quod semetipsi prodiderant, quo a culpa absolverentur, mulctam definitam pendebant: tenuioribus molestus non erat. Et cum tantummodo priorem de imperatore sententiam mutasse videretur, id secus erat. Etenim patrem metuens, ne illo sibi propter Zelotas occisos et quam sequeretur imperatoris factionem irato, urbe per aliquem submissum pelleretur, aut dirum aliquid pateretur rursum se imperatrici addictum fingebat: ut eodem negotio et pecuniam acquireret et iram eius propter commissa mitigaret. Ceterum ubi tempore intermisso nuntius illi de patre in Constantini palatio a vinctis interempto venit, omni simulatione deposita, se ab imperatore esse, factis propalam declarat atque ad eum mittit indicatum, se eius partes iampridem amplexum, non solum ob morum ipsius aequitatem ac mansuetudinem, quodque unum illum Romano imperio dignum arbitraretur: sed etiam, quod multis calumniis ac bello iniusto a patre exagitatum sciret, cum

ἐκείνου γνώμην ἔχοντος, κωλυθείη δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ὑπω- A.C. 1346 πτευκότος καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸς Θεσσαλονίκην πέμψαντος. νυνὶ δὲ τοῦ καιροῦ καλῶς παρασχομένου, τὰ πάλαι κατὰ γνώμην εἰς ἔργον ἄγειν μετὰ πάνυ καλῆς καὶ θαυμασίας τῆς προσθήκης. ἄγειν γὰρ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ Θεσσαλονίκην, μετὰ τὴν μεγάλην παρὰ Ῥωμαίοις πρώτην πόλιν, καὶ ὑποχείριον αὐτῷ ποιεῖν, οὐ μικρὸν τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας μέρος οὖσαν. οὗ δὴ ἕνεκα καὶ αὐτῷ μεμηνυκέναι, ἵνα καὶ αὐτὸς συνήδοιτο, ὡς χωρὶς πραγμάτων καὶ πολέμων τηλικαύτην πόλιν ἔχων. καὶ αὐτὸς ἐκκλησίαν φανερῶς συνα- C γαγὼν ἔκ τε τῶν ἀρίστων καὶ τῆς στρατιᾶς καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν τῶν μάλιστα ἐν λόγῳ, ἐβουλεύετο φανερῶς, εἰ δεῖ βασιλεῖ προσχωρεῖν τῷ Καντακουζηνῷ, καὶ αὐτὸς τὴν οἰκείαν V.539 γνώμην προετίθει, ὡς εἴη λυσιτελὲς ὑπ' ἐκείνῳ μᾶλλον εἶναι, ἢ Βυζαντίοις προσέχειν, οὐδὲ ἑαυτοῖς πρὸς ἄμυναν ἐξαρκοῦσι. καὶ πάντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἐπεψηφίζοντο. Κωκαλᾶς δὲ Γεώργιος, πολλὰς μὲν καὶ αὐτὸς ὑποστὰς μεταβολὰς παρὰ τὸν τοῦ πολέμου χρόνον, ὅμως δὲ τὰ βασιλέως μᾶλλον ᾑρημένος, ἐπεψηφίζετο καὶ αὐτὸς τότε τὴν βουλήν· ὁμοίως δὲ καὶ Παλαιολόγος Ἀνδρέας, τοῖς Ζηλωταῖς μὲν D πρότερον συνὼν καὶ συμπράττων ὅσα μάλιστα ἐνῆν, μέτριος δὲ εἶναι δοκῶν καὶ ἀρετῆς ἀντιποιεῖσθαι καὶ φόνων ἀπέχεσθαι καὶ ἁρπαγῶν, δι' ἃ καὶ τῶν ἄλλων Ζηλωτῶν ἐλαυνομένων, ἠξιοῦτο φειδοῦς αὐτὸς, διὰ τὴν προσοῦσαν σύνε-

11. τῆς om. P. 23. διὰ P.

protostratore socero eadem sentiente pridem ad eum transire voluisse: verum a patre prohibitum, qui istuc olfaciens, Thessalonicam se misisset. Nunc, quoniam praeclara se occasio obtulerit, quae diu iam apud animum proposuerit, opere exsequi, cum praestanti ac nobili auctario: secum enim adducere et illi subdere Thessalonicam, qua post Constantinopolim Romani urbem maiorem et illustriorem non habeant. Quocirca, hoc ei significare, ut et ipse citra molestias et pugnas tantam se civitatem accipere laetetur. Palam autem exercitus et primariorum civium principes in concilium vocans, num ad Cantacuzenum esset transeundum quaesivit, suamque primus sententiam dixit, praestare illi subesse, quam parere Byzantiis, qui nec semet possint defendere. Omnibus una mente assentientibus, Georgius Cocalas, qui ipse quoque bello hoc varia sorte usus, tamen imperatori magis adhaerebat, hunc consensum suffragio suo etiam confirmavit: similiter et Andreas Palaeologus, qui antea inter Zelotas numeratus, summopere eos adiuvabat: sed quia moderatior et virtutis amantior atque a caedibus et rapinis abhorrentior apparebat, idcirco aliis expulsis, veniam

A.C. 1346 σιν καὶ τὴν ἐπιείκειαν τῶν τρόπων οὐδὲν πρὸς τὴν βουλὴν ἀντεῖπεν, ἀλλὰ συνεπεψηφίζετο. δῆλος δὲ ἦν ἀχθόμενος πρὸς τὰ πραττόμενα.

P. 676 ϞΔʹ. Ἐπεὶ δὲ ἐδέδοκτο πᾶσι κοινῇ προσχωρεῖν τῷ βασι- B λεῖ, πρεσβευτὰς ᾑροῦντο πρὸς Καντακουζηνὸν Μανουὴλ τὸν βασιλέως υἱὸν ἐν Βεῤῥοίᾳ διατρίβοντα, Νικόλαόν τε τὸν Καβάσιλαν καὶ Φαρμάκην. ἣν γὰρ ἐξουσίαν βασιλεὺς τῷ υἱῷ παρεσχημένος, εἴ τις τῶν πόλεων προσίοι καὶ δέοιτο αὐτοῦ εὐεργεσιῶν τινων τυχεῖν, παρέχειν μὲν ἐκεῖνον, ὅσα νομίζοι προσήκοντα καὶ δυνατά· στέργειν δὲ αὐτὸν καὶ κατὰ μηδένα τρόπον πειρᾶσθαι καταλύειν. ἃ καὶ Θεσσαλονικεῖς εἰδότες, ἔπεμπον τοὺς πρέσβεις πρὸς ἐκεῖνον καὶ ᾐτοῦντο οὐ μόνον ἀτέλειαν κοινῇ τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ πριμμικηρίῳ τε τῷ μεγάλῳ καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν δυνατωτέρων C ἰδίᾳ τιμὰς καὶ προσόδους τὰς προσηκούσας καὶ τῇ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἄλλοις μετ' ἐκείνους ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἀναλογίαν. ὁ τοῦ βασιλέως δὲ υἱὸς δίκαιον νομίσας μηδὲν μικρολογεῖν, τηλικαύτην γε πόλιν μέλλων προσάγειν πατρὶ τῷ βασιλεῖ, πάντα ὅσα ᾐτοῦντο παρείχετο οἱ πρέσβεις, καὶ πολλὴν τὴν φιλοτιμίαν περὶ τὰς εὐεργεσίας ἐπεδείκνυτο. ἐπεὶ δὲ εἰς Θεσσαλονίκην οἱ πρέσβεις ἐπανῆκον φέροντες καὶ τὰς βασιλέως εὐεργεσίας, ἡ πόλις μὲν ἤδη πᾶσα φανερῶς εὐφήμει βασιλέα, καὶ διὰ πάσης γλώσσης ᾔδετο, καὶ ἡ στρατιὰ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ταῖς δεδομέναις τιμαῖς ἠρκοῦντο. Ἀνδρέας δὲ

18. μέλλον P.

obtinuerat, propter eam qua valebat intelligentiam humanosque mores nihil communi iudicio repugnans subscripsit. Dubium tamen non erat, illum quae agerentur aegre ferre.

94. Postquam placuit omnibus, Cantacuzenum imperatorem complectendum, ad Manuelem Cantacuzenum eius filium Berrhoeae morantem, Nicolaum Cabasilam et Pharmacen legatos deligunt. Dederat autem filio potestatem pater, ut si qua urbium se dederet et ab eo aliquid beneficii rogaret, praestaret quae decere et fieri posse existimaret: se, quae egisset, firma et rata in perpetuum habiturum. Quod cum Thessalonicenses minime fugeret, per oratores non solum vectigalium immunitatem urbi in commune, verum et magno primicerio, et aliis potentioribus separatim honores, reditusque honestos, similiterque praesidio, et aliis, unicuique pro portione commoda petunt. Imperatoris filius non sibi scrupulosius causandum putans, ut amplissimam civitatem patri liceret acquirere, concedit omnia, seque illis gratificandi cupidissimum ostendit. Legatis Thessalonicam reversis cum beneficiis impetratis, tota urbs imperatori omnia fausta ac felicia comprecari, cumque omnium lin-

ὁ Παλαιολόγος ἐδυσχέραινεν ἄλλων προτιμωμένων, ὧν ᾤετο A.C. 1346
αὐτὸς δίκαιος εἶναι ὑπερέχειν, καὶ ἀντεῖπε φανερῶς πάντων D
ἠθροισμένων ἐν τῇ Ἀποκαύκου οἰκίᾳ· καὶ διχοστασίας γενο-
μένης, ἀσυντάκτως ἀνεχώρει. ἐκεῖνοι δὲ ὑπολειφθέντες, ἐθο-
ρύβουν μόνον καὶ τῶν δεόντων οὐδὲν ἐποίουν· δείσας δὲ ὁ
Παλαιολόγος μὴ ὑπ' ἐκείνων διαφερομένων παραπόληται,
αὐτίκα τὴν πρὸς θάλασσαν πύλην, ὥσπερ τινὰ κατελάμβανε
φυλακήν· περὶ ἣν οἰκοῦσι πᾶν τὸ ναυτικὸν, οἱ πλεῖστοί τε ὄν-
τες καὶ πρὸς φόνους εὐχερεῖς, ἄλλως τε καὶ ὡπλισμένοι πάν- V.540
τες, ὥσπερ τὸ κράτιστόν εἰσι τοῦ δήμου, καὶ σχεδὸν ἐν ταῖς P.677
στάσεσι πάσαις αὐτοὶ τοῦ παντὸς πλήθους ἐξηγοῦνται προθύ-
μως ἑπομένου, ᾗ ἂν ἄγωσιν αὐτοί· ἔχουσι δὲ καὶ ἰδιάζου-
σαν ἀρχὴν αὐτοὶ παρὰ τὴν τῆς ἄλλης πόλεως· ὧν ἐκεῖνος
τότε ἦρχε. διά τε οὖν τὸ ἄρχειν καὶ τὴν ἄλλην εὔνοιαν,
ἣν εἶχον πρὸς αὐτὸν, προθύμως ὑπὲρ ἐκείνου ἀνελάμβανον
τὰ ὅπλα καὶ ἀμύνεσθαι ἦσαν ἕτοιμοι παντὶ τῷ ἐπιόντι.
Κωκαλᾶς δὲ οὐδ' αὐτὸς μὲν ἡσυχάζειν ἐγίνωσκεν ἐν τοῖς πα-
ροῦσιν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀρχῆς ἐπεβούλευεν Ἀποκαύκῳ· μᾶλ-
λον γὰρ ἑαυτῷ ἢ ἐκείνῳ ᾤετο προσήκειν. ἐλέγετο δὲ καὶ
ὑπωπτευκέναι ἠδικῆσθαι παρ' ἐκείνου πρὸς τὸν γάμον· δι' ἃ B
ἐβούλετο εἰ δύναιτο διαφθείρειν. φανερῶς μὲν οὖν ἐκεῖνος
οὐκ ἀντικαθίστασθαι ἐδόκει, ἀλλὰ πρεσβεύων παρ' ἑκατέροις
ἐπὶ τῷ διαλύειν, μᾶλλον συνέκρουε καὶ παρώξυνε τὸν πόλε-

9. ἄλλος P. 22. ἀνθίστασθαι P.

guis in caelum ferre, militesque et alii omnes concessis honoribus contenti esse. Solus Andreas Palaeologus alios sibi praelatos, quibus iure praeferendus fuisset, moleste patiebatur: totique conventui in aedibus Apocauchi se opponebat: natisque discordiis, indicta salute abscedebat. Tum ceteri fremere tantum, et nihil quod officium poscebat, facere. Timens autem Palaeologus, ne illorum a se discrepantia malam sibi mortem afferret, statim portam versus mare ut aliquam custodiam occupavit: circum quam habitant omnes classiarii, quorum magna est et ad trucidationes obeundas haud impigra multitudo. Adhaec gravis armaturae omnes, tamquam robur populi: cui ferme in cunctis seditionibus praeeunt, alacriter sequenti, quo ipsi duxerint. Habent vero suum proprium magistratum, cui tunc Palaeologus praeerat. Quam ob causam, et quia ceteroqui illum diligebant, prompti pro eo arma capessebant, et cuilibet contra se ferenti resistere parati erant. Cocalas in praesenti nec sibi otium agendum, sed de praefectura Apocaucho, quam sibi, non illi convenire opinabatur, insidiandum duxit. Dicebatur etiam suspicatum esse, sibi ab eo factam iniuriam propter nuptias. Quamobrem occidere hominem cupiebat, si posset. Apocauchus igitur aperto Marte resistendum non existimans, ad utrumque de

A.C. 1346 μον. Παλαιολόγος δὲ τοὺς Ζηλωτὰς, ὅσοι περὶ Θεσσαλονίκην ἦσαν, μετεκαλεῖτο· ἔνιοι δὲ καὶ κατακρυπτόμενοι ἐν ἀδύτοις ἐξαίφνης ἀνεφαίνοντο. καὶ ὁ δῆμος ἅπας ἐξεκυμαίνετο ὑπ' αὐτῶν, καὶ δῆλοι ἦσαν αὖθις χωρήσοντες ἐπὶ τοὺς ἀρίστους. ὁ μέγας δὲ πριμμικήριος μετὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν καὶ τῆς στρατιᾶς ὑπὲρ ὀκτακοσίους ὄντες, ὡς ἐλέγετο, δεινὰ ἐποιοῦντο, εἰ Παλαιολόγου μόνου μετὰ τῶν παραθαλασσίων, (ὁ γὰρ ἄλλος δῆμος οὐδέπω οὐδετέροις καθαρῶς C προσέκειτο,) τοσοῦτοι ὄντες ἡττηθεῖεν· ὅμως Ἀπόκαυκος οὐκ ἠμέλει τοῦ μὴ χωρεῖν πρὸς τὰς συμβάσεις, ἀλλὰ πρὸς τὸν Παλαιολόγον ἔπεμπε τὸν Κοτεανίτζην πρεσβευτὴν, τῆς στρατιᾶς ὄντα ἡγεμόνα, διαλεξόμενον περὶ εἰρήνης. πρὶν δέ τι πρὸς ἐκεῖνον εἰπεῖν, οἱ Ζηλωταὶ προσπεσόντες, (οὐ γὰρ ἐδόκει ἡ εἰρήνη αὐτοῖς λυσιτελεῖν,) πολλὰς μὲν προσήνεγκαν πληγὰς καὶ ξίφεσι καὶ δορατίοις· καταβαλεῖν δὲ οὐκ ἠδυνήθησαν τεθωρακισμένον ἔνδον ὄντα, ἀλλ' ἐξέφυγε, τὴν χεῖρα μόνην ἐπὶ τῷ καρπῷ τραυματισθείς. Ἀπόκαυκος δὲ ἐπεὶ τὴν αὐθάδειαν ἐπύθετο, ὥρμησε μὲν ἐπελθεῖν τοῖς παραθαλασ- D σίοις καὶ τοῖς Ζηλωταῖς ὑπὸ Παλαιολόγον τεταγμένοις, καὶ ῥᾳδίως ἂν ἐκράτησεν, ἔτι ἀπαρασκεύοις ἐπελθὼν, τοῦ τε δήμου μήπω παντὸς αὐτοῖς συντεταγμένου· ἐπέσχε δὲ ὁ Κωκαλᾶς ἀπατήσας ἐν προσχήματι βουλῆς. ἐπηγγέλλετο γὰρ αὐτὸς χωρὶς αἱμάτων Παλαιολόγον πείσειν πρὸς αὐτοὺς ἐλθεῖν καὶ συμφρονῆσαι. ἅμα δὲ, ἐπεὶ ἤδη ἐπεγένετο καὶ ἡ

11. *Τεανίτζην* M.

compositione mittendo, bellum magis irritavit et incendit. Palaeologus Zelotas, quotquot Thessalonicae erant, coegit: nonnulli etiam in aditis absconditi, repente prodierunt, a quibus populus omnis instar fluctuum est concitatus: et apparebat eos rursum in optimates ituros. Magnus porro primicerius et alii cives, et praesidium, (quorum omnium numerus ad octingentesimum putabatur ascendere,) pro indigno habebant, si a Palaeologo solo cum maritimis seu classiariis, (populus enim nondum alterutri parti liquido adhaerebat,) ipsi tam multi vincerentur. Tamen Apocauchus pactorum haud negligens, Theanitzen praesidii ducem pacis conficiendae mittebat. Quem priusquam orationem inciperet, Zelotae quibus pax parum videbatur conducere, irruentes, gladiis et hastis appetiverunt, multosque ictus incusserunt: prosternere tamen, intus thorace ferreo munitum, non potuerunt: sed in vola tantum vulneratus effugit. Apocauchum audita eorum insolentia maritimos et Zelotas, qui a Palaeologo serviebant, invadendi impetus cepit: et facile adhuc imparatos, populoque nondum illis succenturiato, oppressisset, nisi Cocalas specie consilii eum deludens cohibuisset. Promittebat enim, citra sangui-

νὺξ, Ἀπόκαυκος μὲν μετὰ τῆς στρατιᾶς καὶ τῶν ἄλλων πο- A. C. 1346
λιτῶν πρὸ τῆς ἀκροπόλεως ηὐλίσαντο τὴν νύκτα ὡπλισμένοι.
Παλαιολόγος δὲ αὖθις ἐπὶ τῆς πρὸς θάλασσαν πύλης μετὰ
τῶν παραθαλασσίων καὶ τῶν Ζηλωτῶν διεννυκτέρευε, καὶ
σύγχυσις δεινὴ καὶ ἀταξία τὴν πόλιν εἶχε, καὶ ἡ μὲν βασι-
λέως τοῦ Καντακουζηνοῦ προσηγορία αὖθις ἀπεσβέννυτο,
φόβος δὲ περιειστήκει πανταχόθεν τοὺς τἀκείνου ᾑρημένους.
καὶ ἦν ὁρᾶν πρὸς μὲν τὴν θάλασσαν φρυκτούς τε συχνοὺς ἀνι-
σχομένους καὶ πάταγον δεινὸν καὶ θροῦν ἄσημον ἐξακου- P. 678
όμενον καὶ τὴν σάλπιγγα διὰ πάσης τῆς νυκτὸς βοῶσαν
καὶ συγκαλουμένην τὸν δῆμον ἐπὶ τοὺς δυνατούς· ἐκείνους
δὲ πρὸ τῆς ἀκροπόλεως ἐστρατοπεδευμένους ἀθορύβως μὲν
καὶ τεταγμένως, προθύμους δὲ ὅμως συμπλέκεσθαι τῷ δήμῳ
ὄντας. ἤλπιζον γάρ τι καὶ μέρος αὐτοῖς συνέσεσθαι τοῦ δή-
μου, ἄλλως θ' ὅτι, καὶ τῆς ἄκρας ὑπ' αὐτῶν κατεχομένης,
ἐλπίδας εἶχον οὐκ ἀγεννεῖς, εἰ καὶ ἥττους φαίνοιντο τῶν ἀν-
τιτεταγμένων, οὐδὲν πείσεσθαι δεινὸν, ἀλλ' ἀναχωρήσειν
πρὸς τὴν ἄκραν. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐκ Βεῤῥοίας ἥξειν ἤλ-
πισαν συμμαχήσουσαν στρατιάν. ἅμα γὰρ τῷ Παλαιολόγου B
ἦρχθαι τοῦ πολέμου, πρὸς τὸν βασιλέως οὗτοι πέμψαντες
υἱὸν, ἢ αὐτὸν ἥκειν ἐδέοντο μετὰ τῆς στρατιᾶς, ἢ πέμπειν
συμμαχίαν. οὕτω μὲν οὖν διῆλθεν ἡ νὺξ, ἀμφοτέρων ἀλλή- V. 541
λοις ἀντιστρατοπεδευομένων καὶ παρασκευαζομένων πρὸς

1. *μὲν* om. P. 8. *τὴν* om. P. 23. *ἀντιστρατευομένων* P.

nem se a Palaeologo concordiam societatemque persuasurum. Noctu Apocauchus et praesidium aliique cives ante arcem in armis manent. Palaeologus iterum ad portam versus mare cum maritimis et Zelotis pernoctat: confusio ac tumultus ingens civitatem occupat: Imperatoris Cantacuzeni appellatio rursum evanescit et amicos eius undique metus et horror circumstat. Et iuxta mare quidem faces crebrae sustollebantur, strepitus terribilis et obscurum murmur et buccina per totam noctem insonans plebemque contra optimates convocans exaudiebatur. At illi alii ante arcem quieti et dispositi sedebant, ad pugnam cum plebe committendam alacres: sperabant enim etiam illius partem aliquam sibi auxilio fore. Praeterea cum et arcem tenerent, quamvis adversariis succubuissent, nihil singulare passuros, sed in eam confugituros vehementer confidebant. Berrhoea insuper subsidium exspectabant. Simul enim Palaeologus bellum orsus erat, ad filium imperatoris miserant rogantes, ut vel ipse cum militari manu adveniret, vel copias auxiliatum mitteret. Sic ambobus sibi castris oppositis et utrisque ad praeliandum paratis, noctis tempus exactum est. Claro iam die Apocauchus cum suis pugnaturiens descendit: et Cocalas denuo utrosque separatim adiens specie quidem de pace disserebat, re autem ipsa ad dimicationem

A.C. 1346 τὸν πόλεμον. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἤδη ἦν, Ἀπόκαυκος μὲν μετὰ
τῆς στρατιᾶς κατέβαινε διαγωνισόμενος· Κωκαλᾶς δὲ αὖθις
πρὸς ἑκατέρους ἐπιφοιτῶν τὸ δοκεῖν μὲν περὶ εἰρήνης διε-
λέγετο, τῇ δ' ἀληθείᾳ παρώξυνε πρὸς μάχην. διαλεχθεὶς δὲ
καὶ τοῖς ἡγεμόσι τῶν λόχων, κρύφα διέφθειρε καὶ κατέπειθε
μὴ μάχεσθαι, ἀλλὰ γενομένης συμβολῆς, πρώτους καθ' αὑ-
τοὺς θέσθαι τὴν τροπήν. ἐπεὶ δὲ τοιαῦτα ᾠκονόμητο, τὸν
C δῆμον αὐτοῖς ἐπῆγεν, ἄχρι τότε μήπω φανερὸς γεγενημένος
ὅτι πολεμεῖ. ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἦσαν καὶ ἠκροβολίζοντο, οἱ στρα-
τιῶται οὐκ ἔφασαν δεῖν πρὸς ὁμοφύλους μάχεσθαι, οὐδὲ τοὺς
οἰκείους ἀποκτείνειν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἄκραν ἀναχωρεῖν, ἐνὸν
ἀκινδύνως σώζεσθαι· καὶ ἅμα ἀνεχώρουν, συνείποντο δὲ ἀ-
νάγκῃ καὶ οἱ ἄλλοι. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο πρὸς τῇ ἄκρᾳ, Ἀπό-
καυκος μὲν ἐδεῖτο πρὸ τῶν τειχῶν ἀμύνεσθαι καρτεροῦντας,
(ἦν γὰρ καὶ τὸ χωρίον ἐπιτηδείως ἔχον πρὸς ἱππηλασίας,) ἡ
στρατιὰ δὲ οὐκ ἔφασαν δεῖν, ἀλλ' ἔνδον εἰσιέναι καὶ ἀμύ-
νεσθαι ἀναβάντας ἀπὸ τῶν τειχῶν. ἐπεὶ δὲ ἔνδον ἦσαν, πα-
D ρακαλούμενοι αὖθις ἐπὶ τὰ τείχη ἀναβαίνειν καὶ ἀμύνεσθαι
οὐκ ἠθέλησαν, μὴ εἰδέναι φάσκοντες τειχομαχεῖν, μηδὲ κτεί-
νειν τοὺς οἰκείους ἢ κτείνεσθαι, ἀνάγκης μηδεμιᾶς ὑπού-
σης. Ἀπόκαυκος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων, ἐπεὶ τὴν προδοσίαν κα-
τενόουν καὶ τὸν κίνδυνον περιεστηκότα συνεώρων, ὥρμηντο
φεύγειν ἔξω τειχῶν. συνέβη δὲ τὸν τὰ κλεῖθρα τῆς ἄκρας
κατέχοντα τῶν Ζηλωτῶν ἕνα εἶναι, ὃς ἐπεὶ διχοστατοῦντας
εἶδε καὶ ὡρμημένους φεύγειν, συνεὶς τὸ μέλλον, ἀπεκρύ-

eos inflammabat. Duces item allocutus clam eos corrumpebat et a conflictu dehortabatur, suadebatque, ut eo coepto, primi terga darent. His ita compositis, populum in eos ducit. Ac tum primum hostem esse patuit. Cum propiores iam iacula torquerent, milites dicere, contra populares non pugnandum, neque domesticos occidendos, sed in arcem, ut in tutum perfugium, recedendum, ac simul recedere, quos alii vellent nollent sequebantur. Ad eam ut venerunt, Apocauchus orare, uti ante muros obversi hostem pugnando sustinerent: erat namque locus equestri proelio idoneus. Milites detrectare affirmareque, ingrediendum, et muris conscensis, inde hostem propellendum. Ubi intus fuerunt, rogati, ut muros adscenderent impetumque hostilem inde arcerent, noluerunt dicentes, nescire se de muro pugnare, neque cives suos sine ulla causa velle occidere aut ab illis occidi. Apocauchus et ceteri, cum proditionem perspicerent periculumque praesens animadverterent, fugam extra arcem arripere cogitabant. Forte fortuna claves arcis penes Zelotam erant, qui ut dissidium et ad fugam inclinatos vidit, futuri providus eas abscondit. Duabus autem portis arcis longius inter se distantibus, Apo-

πτετο τὰ κλεῖθρα ἔχων. πολὺ δὲ τῶν πυλῶν ἑκατέρων τῆς [A.C. 1346] ἄκρας ἀλλήλων διεχουσῶν, Ἀπόκαυκος μὲν μετὰ τῶν ἄλλων ἐχώρουν ἐπὶ τὴν ἐξάγουσαν τῶν τειχῶν. ἐπεὶ δὲ ἦν κεκλεισμένη, ἐπεχείρουν διακόπτειν· ὁ δῆμος δὲ ὁ τῆς ἄκρας, (πόλει γάρ τινι ἔοικε μικρᾷ καὶ οἰκήτορας ἰδίους ἔχει,) οὐκ εἴων [P. 679] διαδιδράσκειν ἐπαγαγόντας αὐτοῖς τὸν δῆμον, ἀλλ' ἔνδον μένοντας ἀμύνεσθαι τοὺς ἐπιόντας μετ' αὐτῶν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐτελεῖτο, ὁ δῆμος πῦρ ἐνίεσαν ταῖς πύλαις τῆς ἄκρας ταῖς πρὸς τῇ πόλει, ἐπεὶ μηδεὶς ἠμύνετο. Στρατήγιος δὲ ὁ τὰ κλεῖθρα ἔχων (οὕτω γὰρ ὠνόμαστο,) ἤνοιγεν ἐλθὼν, καὶ ὁ δῆμος εἰσεχεῖτο, καὶ αὐτίκα μὲν πρὸς ταῖς πύλαις δύο τῶν πολιτῶν ἀπέσφαξαν, ἔπειτα πρὸς ἁρπαγὴν ἐτράποντο ὅπλων τε καὶ ἵππων. Ἀπόκαυκος γὰρ καὶ οἱ ἄλλοι, ὅτι ἑάλωσαν ἰδόντες, ἐπεὶ μὴ φεύγειν ἦν, τῶν ἵππων ἀποβαίνοντες καὶ ἀποδυόμενοι τὰ ὅπλα κατεκρύπτοντο, ἐλάνθανον δὲ ὀλίγοι, τοὺς πλείους δὲ ἀποδύοντες κατέλειπον γυμνούς. Κωκαλᾶς δὲ καὶ Παλαιολόγος περιεποιοῦντο τοὺς στρατιώτας καὶ [B] ἐκέλευον μὴ ἀποδύειν· ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἵππους εὑρίσκοντες παρείχοντο ἑκάστῳ, ἀμειβόμενοι τῆς προδοσίας, ἅμα δ' ὅτι καὶ ὅρκους αὐτοῖς πρότερον παρείχοντο, ὡς οὐδὲν πείσονται δεινὸν, ἂν τοὺς ἄλλους προδιδῶσιν. οὕτω μὲν οὖν τὸ Καντακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως μέρος προδοθὲν ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἡττᾶτο κατὰ κράτος. Κωκαλᾶς δὲ καὶ Παλαιολόγος τὸν μὲν δῆμον ἐξήλαυνον τῆς ἄκρας· ἤδη γὰρ διήρπαζον καὶ τὰ

19. παρείκοντο P.

cauchus cum aliis sociis ad eam, qua e moenibus egressus est, accessit: quam cum clausam invenirent, diffindere tentaverunt. At populus arcis (erat siquidem instar parvae urbis propriosque habebat incolas) fugam eos capessere et se populo urbano, quem superduxissent, prodi non sinebat, sed oppugnantibus intus eos secum resistere volebat. Haec dum fiunt, populus urbanus foris ignem portae arcis versus urbem, quandoquidem nemo propugnabat, implicat. Claviger Strategius (hoc enim illi nomen) accurrens aperit, populus se infundit, subitoque in ipso aditu cives duos trucidat: deinde ad arma equosque diripiendos convertitur. Apocauchus et socii captos se adspicientes, quoniam fuga excludebantur, de equis descendunt, armis depositis se occulunt, pauci tamen latuerunt, plures ab hostibus despoliati armis nudi relicti sunt. Cocalas et Palaeologus milites tuebantur et eos vetabant spoliari: quosque inveniebant equos, singulis donabant, tum ut pretium proditionis, tum quod iurassent ipsis nihil mali illaturos, si ceteros prodidissent. Sic itaque Cantacuzeni pars a militibus prodita vi devicta est. Cocalas et Palaeologus populum, iam etiam incolas arcis diripientem, expulerunt ;

A. C. 1346 τῶν ἐγχωρίων, αὐτοὶ δὲ περιμείναντες ἄχρι νυκτὸς, τοὺς
C μὲν στρατιώτας πάντας οἴκαδε ἀπέπεμπον καί τινας τῶν
φίλων αὐτοὶ διέσωζον· Ἀπόκαυκον δὲ καὶ τῶν πολιτῶν ὀλί-
γῳ ἐλάσσους ἑκατὸν κατέκλεισαν ἐν δεσμωτηρίῳ πρὸς τῇ
ἀκροπόλει καὶ φρουρὰν ἐπέστησαν αὐτοῖς. ἅμα δὲ ἕω εἰς
V. 542 τὴν ἐπιοῦσαν καὶ ἡ ἐκ Βεῤῥοίας στρατιὰ παρῆν. ἐπεὶ δὲ
ἐπύθοντο, ὡς ἁλοῖεν οἷς ἧκον συμμαχεῖν, καταδραμόντες ἐλη-
ΐσαντό τινα ὀλίγα, καὶ ἀνέστρεφον εἰς τὴν οἰκίαν. περὶ μέ-
σην δὲ ἡμέραν φήμη τις προσέπιπτεν ἀθρόον πρὸς τὴν πό-
λιν, ὡς οἱ δεσμῶται πάλιν τὴν ἄκραν κατασχόντες τὴν ἐκ
Βεῤῥοίας στρατιὰν εἰσδέχονται. ἐλέγετο δὲ, ὡς τῶν Ζηλω-
D τῶν τινες τὰ τοιαῦτα καταψεύσαιντο ἐπὶ τῷ ἀποκτείνειν τοὺς
δεσμώτας, καὶ ὁ δῆμος αὖθις τὰ ὅπλα ἀναλαβόντες ἐχώ-
ρουν πρὸς τὴν ἄκραν ὑπό τε θυμοῦ καὶ οἴνου στρατηγούμε-
νοι. οἱ πρὸς τῇ ἄκρᾳ δὲ δείσαντες τὴν ἔφοδον τοῦ δήμου,
μὴ τὰ ὄντα ἔνδον διαρπάσωσι γενόμενοι, ἀπέκλεισαν τὰς
πύλας· ἀναβάντες δὲ ἐπὶ τῶν τειχῶν ἐδέοντο μὴ διαφθείρειν
σφᾶς, ὡς πᾶν ποιήσοντας τὸ κελευόμενον. οἱ δ' ἐκέλευον
τοὺς δεσμώτας ἄγειν καὶ κατακρημνίζειν πρὸς αὐτοὺς, καὶ
αὐτίκα οἱ δεσμῶται ἤγοντο γυμνοί. καὶ πρῶτον μὲν Ἀπό-
καυκος κατεκρημνίσθη· οὕτω δὲ συμβὰν ὀρθὸς ἔστη καὶ
ἔμεινεν ἐπιπολὺ, μηδενὸς προσάπτεσθαι τολμῶντος. ἔπειτά
τις προσελθὼν τῶν Ζηλωτῶν, καὶ μαλακίαν τῶν ἄλλων κα-
τηγορήσας, ἀπέτεμεν αὐτὸς τὴν κεφαλὴν μαχαίρᾳ. εἶτα καὶ

8. οἰκείαν M.

ipsi usque ad noctem exspectantes, dimissis domum militibus, amicos quosdam servarunt: Apocauchum et cives paulo infra centum in arcis carcere, apposita custodia, clauserunt. Sequenti diluculo auxiliarii Berrhoea affuerunt: qui, ut acceperunt captos esse quorum gratia veniebant, cum mediocri populatione domum redierunt. Circa meridiem rumor quidam urbem afflavit, vinctos, rursum arce occupata, Berrhoeense subsidium intromittere: quem Zelotae ad necem illis curandam ementiti ferebantur. Populus de integro ad arma ire, atque ad arcem, vino ac furore ducibus, procedere. Arcis indigenae impetum ac direptionem rebus suis metuentes portas occludunt: in muros adscendunt: misericordiam rogant, facturi quidquid tandem iuberentur. Iussi vinctos adducere et ad ipsos praecipites dare. Protinus nudi adducuntur. Ac primus quidem Apocauchus praecipitatur, qui forte quadam erectus stetit, ac nemine audente illum contingere, diu sic mansit. Postea unus de Zelotis mollitiem aliis exprobrans accedit, caput ei a cervicibus gladio abscindit. Deinde ceteri quoque circumfusi totum corpus vulneribus consauciant. Post haec non uno, sed pluribus locis reliqui, Zelotis no-

οἱ ἄλλοι περιστάντες κατέτρωσαν τὸ σῶμα ὅλον. ἔπειτα καὶ A.C. 1346 τοὺς ἄλλους ἐῤῥίπτουν ἀπὸ τῶν τειχῶν, ἀπαιτούντων ὀνο- P. 680 μαστὶ τῶν Ζηλωτῶν, οὐκ ἐφ' ἕνα τόπον, ἀλλ' ἐπὶ πλείους. καὶ ὁ δῆμος θηριωδῶς καὶ ἀπανθρώπως κατηκόντιζον περιϊστάμενοι· ἐνίων δὲ ἀπέτεμνον καὶ κεφαλὰς, καὶ πάντας οὕτως ὠμῶς ἀπέκτειναν πλὴν ὀλίγων λίαν, οἳ ὑπὸ τῶν τὴν ἄκραν οἰκούντων κατεκρύπτοντο. παρῆσαν δὲ καὶ Κωκαλᾶς καὶ Παλαιολόγος ἀποσφαττομένων, καὶ ἐδόκουν μὲν πρὸς τὰ πραττόμενα δυσχεραίνειν, ἀνακόπτειν μέντοι τὴν ὁρμὴν τοῦ δήμου ὑπεκρίνοντο μὴ δύνασθαι· ἔπειτα ἐκεῖθεν ὁ δῆμος ἐτράπετο πρὸς τὰς οἰκίας καὶ ἀπέκτειναν καὶ ἄλλους τινὰς τῶν πολιτῶν· ἐλθόντες δὲ καὶ πρὸς τὴν οἰκίαν Κωκαλᾶ, τῶν B Ζηλωτῶν ἐναγόντων, τὸν Φαρμάκην ᾔτουν ἐκεῖ κατακρυπτόμενον ὑπ' ἐκείνου· ὃς Κωκαλᾶ τῆς γυναικὸς ἀδελφῇ συνῴκει, μέγα δὲ ἐδυνήθη παρὰ Ἀποκαύκῳ ἄρχοντι καὶ πλεῖστα ἐκάκωσε τοὺς Ζηλωτάς. δείσας δὲ ἐκεῖνος, μὴ ὑπὸ τοῦ δήμου διαφθαρῇ, παρέδωκε τὸν συγγενῆ, καὶ ἀνῃρέθη εὐθὺς ὑπὸ τοῦ δήμου. ἐλέγετο δὲ καὶ στέατος ἀνθρωπίνου ἅψασθαί τινας τῶν τοῦ δήμου τότε. ἀνατεμνομένων γὰρ τῶν ἀποκτεινομένων, τὰ ἔγκατα ἐξεχεῖτο. ὧν τις ὑπ' ἄκρας ἀναισθησίας καὶ ἀναλγησίας στέαρ συναγαγὼν οἴκαδε ἀπήγαγε· τὴν γυναῖκα δὲ μὴ εἰδυῖαν ὅθεν εἴη, νομίσασάν τινος ἑτέρου εἶναι ζώου, ἥδυσμα τῇ χύτρᾳ προσεμβαλεῖν, μετὰ δὲ τὸ φαγεῖν αἰσθέ- C σθαι, τοῦ ἀνδρὸς ὡς εἴη ἀνθρώπινα εἰπόντος. οὕτω μὲν

minatim petentibus, de muro praecipites aguntur: quos circumsistens populus, ferina quadam immanitate sagittis configit, quorumdam etiam capita praecidit. Ita omnes crudelem in modum praeter paucos, quos incolae arcis absconderant, interierunt: quorum neci Cocalas et Palaeologus praesentes, se rem aegrius ferre, furorem tamen populi cohibere ac reprimere haud posse, simulabant. Qui deinde in aedes involans alios insuper cives contrucidavit. Cum ad domum Cocalae, Zelotis praeeuntibus, venissent, Pharmacen (quicum nupta erat soror uxoris eius, quemque ipse occultaverat, et qui apud Apocauchum praefectum auctoritate multum valuerat et Zelotas mire afflixerat,) sibi dedi postulant. Cocalas vitae suae timens affinem tradit, quem continuo interficiunt. Aiebant tum plebeios quosdam humanum adipem gustavisse. Nam cum, dissectis occisorum corporibus, viscera effunderentur, quidam summo stupore et indolentia collectum adipem domum portavit. Uxor ignorans unde, et alterius animantis esse opinata, ad cibum suaviter condiendum in ollam iniicit, ac post epulas demum viro narrante, humanum adipem se comedisse discit. Sic Thessalonica se imperatori volens adiunxit, iterumque, Palaeologo et Cocala auctoribus, ad arma rediit,

A. C. 1346 ἡ Θεσσαλονίκη προσεχώρησε βασιλεῖ ἑκοῦσα, καὶ πάλιν εἰς
τὸν πόλεμον ἐξετράπη ὑπὸ Παλαιολόγου καὶ Κωκαλᾶ, καὶ
τοιαῦτα ἐτολμήθη πᾶσαν ὑπερβαίνοντα ὠμότητα, καὶ τὸ Καν-
τακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως σκάφος αὔτανδρον κατέδυ. ἐκεῖνος
δὲ μετὰ τὴν ἐν Ἀδριανουπόλει τῆς ἰδίας στεφηφορίας ἑορτὴν
Ματθαῖον μὲν τὸν υἱὸν κατέλιπεν ἐπὶ τῆς Θρᾴκης ἔχοντα
στρατιὰν, τάς τε πόλεις πολιορκήσοντα τὰς Βατάτζῃ συνα-
ποστάσας, καὶ Ἱέρακι ἀντιστησόμενον· ἧκε γὰρ ἐκ Βυζαντίου
D στρατιώτας ὀλίγους ἔχων ἐπ' ἐκείνας τὰς πόλεις στρατηγός·
ᾧ καὶ συμβαλὼν ὁ τοῦ βασιλέως ἐνίκησεν υἱὸς μόλις δια-
δράντα τὸ ἁλῶναι· οἱ γὰρ συνόντες πάντες οἱ μὲν ἔπεσον,
οἱ δ' ἑάλωσαν παρὰ τὴν μάχην. ἔπειτα δὲ καὶ τὰς πόλεις
παρεστήσατο καὶ ὑπήγαγε τῷ πατρὶ βιασάμενος τοῖς ὅπλοις.
P. 681 ϟε'. Βασιλεὺς δὲ εἰς Σηλυμβρίαν ἐλθὼν τοῖς ἐν Βυ-
V. 543 ζαντίῳ φίλοις κρύφα διελέγετο· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἤνυεν ὧν
B ἐβούλετο, αὖθις ἀνέστρεφεν εἰς τὴν Ἀδριανοῦ. ὑπὸ δὲ τοὺς
αὐτοὺς χρόνους καὶ Μαρτῖνος μετὰ τοῦ Κωνσταντινουπό-
λεως πατριάρχου, ὃν ὁ Πάπας εἴωθε χειροτονεῖν μετὰ τὴν
διαίρεσιν τῆς ἐκκλησίας, οἷα δὴ τῆς πόλεως Λατίνοις προσ-
ηκούσης, ὅτι ὑπ' αὐτοῖς ἐγένετό ποτε, ἅμα δυοκαίδεκα τρι-
ήρεσιν, ἦλθον εἰς τὴν Σμύρνην, καὶ πρότερον ὑπὸ τῶν Λα-
τίνων κατεχομένην. πατριάρχῃ δὲ ἐδόκει δεῖν εἰς τὸν κατὰ
Σμύρναν ἐξελθόντα ναὸν, ἐν ᾧ πάλαι ἡ μητρόπολις ἦν, τὴν
C θείαν μυσταγωγίαν ἐκτελέσαι, καὶ ἐκέλευε τὴν στρατιὰν ὁπλι-
σαμένην ἕπεσθαι. Μαρτῖνος δὲ ἐκώλυε καὶ οἱ ἄλλοι τῶν

21. τὴν om. P.

et haec ibidem omni crudelitate crudeliora designata sunt navisque Cantacuzeni cum ipsis vectoribus summersa periit: qui post coronationis suae apud Adrianopolim diem festum, Matthaeum filium in Thracia cum copiis, urbes, quae cum Batatze defecerant, obsessurum et Hieraci Byzantio cum parva manu ad illos venienti se oppositurum reliquit. Eum Matthaeus congressus devicit, militibus eius universis partim concisis, partim captis: nec multum abfuit, quin ipse quoque dux caperetur. Insuper oppida armorum terrore ad deditionem coegit ac patri subiecit.

95. Imperator Selybriam cum venisset, cum amicis, qui erant Byzantii, arcane suum negotium agebat: sed nihil efficiens Adrianopolim rediit. Sub idem tempus Martinus cum patriarcha Constantinopolitano, (quem papa eligere consuevit, post divisam ecclesiam, velut urbe ad Latinos adhuc pertinente, quia sub ipsis aliquando fuit,) duodecim triremibus Smyrnam appulsus est, quam et prius Latini possederant. Patriarchae placuit in Smyrnense tem-

ναυάρχων, διακεκινδυνευμένα τολμᾷν ἰσχυριζόμενοι. ἐπεὶ A.C. 1346 δὲ οὐκ ἐπείθετο, εἵποντο ἀνάγκῃ. καὶ γενομένῳ πρὸς τὸν ναὸν καὶ τὴν μυσταγωγίαν τὴν θείαν ἐκτελοῦντι ἐπῆλθεν Ἀμοὺρ μετὰ τῆς στρατιᾶς. καὶ τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα τῶν Λατίνων διεσώθη ἀναχωρῆσαν πρὸς τὸ φρούριον, ὃ κατεῖχον, ἐπεὶ τοὺς Πέρσας εἶδον ἐπιόντας· πατριάρχης δὲ τὴν ἱερὰν στολὴν ἐνδεδυμένος ἀπεσφάγη ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ Μαρτῖνος καὶ ἄλλοι τῶν ἐπιφανῶν ὀλίγοι. ἐν δὲ τοῖς χρόνοις τούτοις καὶ τῶν ἐν Γεννούᾳ εὐγενῶν τινες δύο καὶ τριάκοντα πληρώσαντες οἰκείοις ἀναλώμασι τριήρεις ἐπέπλευσαν D τῇ Χίῳ καὶ ἐπολιόρκησαν χρόνον οὐκ ὀλίγον, καὶ τειχομαχίας τε πολλὰς ἐποιήσαντο καὶ καρτερὰς καὶ μηχανήματα προσῆγον. ἤνυον δὲ ἀπὸ τῶν τοιούτων ὀλίγα ἢ οὐδέν. οἱ γὰρ Χῖοι ἠμύνοντο τοὺς Λατίνους καρτερῶς, ἐνδείᾳ δὲ πιεσθέντες καὶ λιμώξαντες, ἐπεὶ ἐπικουρίας οὐδεμιᾶς ἐτύγχανον παρὰ Ῥωμαίων, προσεχώρουν τοῖς Λατίνοις καὶ παρέδοσαν τὴν πόλιν ὑπ' ἀνάγκης. ἡ βασιλὶς δὲ ἠνιᾶτο μὲν δεινῶς, τῆς Χίου πολιορκουμένης, βοηθεῖν δὲ οὐκ εἶχε· χρημάτων τε γὰρ οὐκ εὐπόρει πρὸς τοσαύτην δύναμιν, ὥστε στόλον ἀντίῤῥοπον τῷ Λατίνων ἐξαρτύειν, καὶ τὸν διοικήσοντα καλῶς καὶ ὡς προσῆκε τὰ πράγματα οὐκ εἶχε· πάντες γὰρ, ὅσοι ἦσαν ἀξιόλογοι Ῥωμαίων, ἐν δεσμωτηρίοις κατεκλείοντο. ὅμως τινὰς ὀλίγους ἐφοπλίσαντες οἱ ἄρχοντες P. 682

6. εἶδεν M. 8. οἱ ἄλλοι M. 23. ὀλίγας M. ἐφοπλήσαντες P.

plum, olim metropolitanum, ingredi et illic sacris operari, iussitque milites armatos sequi. Martinus et alii navarchi factum hoc, ut periculo non carens, dissuadebant. Dum necessitati parere non vult et in aede sacrificium facit, Amurius cum armatis supervenit. Et milites quidem Latini cernentes Persas invadere ad castellum suum confugientes, mortem evaserunt: patriarcha vero sacris indutus vestibus una cum Martino paucisque nobilibus a Persis obtruncatus est. Per idem tempus Genuenses nonnulli nobili loco nati, duabus et triginta triremibus sua impensa instructis, Chium navigarunt eamque non parum diu obsederunt et muros saepe, admotis etiam machinis, valide oppugnarunt. Verumtamen Chiis fortiter se tuentibus, nihil aut parum profecerunt. Cum autem victus inopia premerentur nullumque a Romanis auxilium adventaret, Latinorum se potestati permittentes, urbem coacti tradiderunt. Imperatrix quamquam Chio obsessa mirifice angeretur, ferre tamen opem nequibat: nam nec pecunia contra tantas vires in promtu erat, ut classem Latinorum classi aequalem compararet, et bonum ac peritum eius ductorem non habebat: omnes siquidem, qui inter Romanos eminebant,

A.C. 1346 τριήρεις, Φακεωλάτον ἔπεμψαν συνάρχοντα τότε τοῖς ἄλλοις,
(ἦν γὰρ Κιννάμου τοῦ μυστικοῦ συνοικῶν ἀδελφῇ τῆς γυναι-
κός,) οὐχ ὥστε ἀντιτάττεσθαι Λατίνοις· οὐκ ὀλίγου γὰρ ἀ-
πέδει πρὸς τὴν ἐκείνων δύναμιν· ἀλλ' εἰ δύναιτο τρόπῳ δή
τινι σῖτον εἰσάγειν εἰς τὴν Χίον. Φακεωλάτος δὲ ἐπεὶ κα-
ταπλέων ἐπύθετο τὴν Χίον ἑαλωκυῖαν, ἀνέστρεφεν εὐθύς·
καὶ ὁλκάδι ἐκ Γεννούας περιτυχὼν μεγάλῃ ἐκράτησε μάχῃ
καὶ ἀπέκτεινεν οὐκ ὀλίγους τῶν Λατίνων μαχομένους καὶ
διήρπασε τὰ χρήματα. πυθόμενοι δὲ οἱ ἐν Γαλατᾷ ὁμόφυ-
V. 544 λοι ψήφισμα ἔγραψαν ἀποκτιννύναι Φακεωλάτον, οἷ ἄν τις συν-
B τύχοι, καὶ μηδένα κρίνειν φόνου, καὶ διέμεινεν αὐτοῖς ἡ πρὸς
ἐκεῖνον ἔχθρα ἄχρι τελευτῆς. βασιλὶς δὲ ἐπεὶ ἑώρα μόνην
τὴν Κωνσταντίνου πόλιν αὐτῇ περιλειπομένην, (αἱ γὰρ ἄλλαι
σχεδὸν πᾶσαι προσεχώρησαν βασιλεῖ τῷ Καντακουζηνῷ,) πρὸς
Μπαλίκαν τινὰ τοῦ Καρβωνᾶ ἄρχοντα πέμψασα πρεσβείαν
ἐδεῖτο βοηθεῖν. ὁ δὲ ἀσμένως τε ἐδέξατο τὴν πρεσβείαν
καὶ Θεόδωρον καὶ Τομπροτίτζαν τοὺς ἀδελφούς, χιλίους στρα-
τιώτας ἄγοντας ἐπιλέκτους, κατὰ συμμαχίαν ἔπεμπε τῇ βα-
σιλίδι, οἳ καὶ τὰς κατὰ τὸν Πόντον παραθαλασσίους πόλεις
διιόντες ἔπεισαν ἀποστῆναι βασιλέως καὶ τῇ βασιλίδι προσ-
χωρεῖν· ἤλπισαν γὰρ αὐτούς τι μέγα κατορθώσειν. καὶ ἡ
C βασιλὶς ἐδέξατο τοὺς ἄνδρας μετὰ πολλῆς τῆς εὐμενείας
καὶ τιμῆς, καὶ τήν τε Ἀποκαύκου τοῦ μεγάλου δουκὸς θυ-
γατέρα συνῴκισε τῷ Τομπροτίτζᾳ, καὶ στρατηγὸν ἀπέδειξε

3. ὀλίγον P. 10. ἣ P. 15. Μπαλίκα M.

carceribus attinebantur. Nihilo minus archontes aliquot triremes armantes Phaceolatum collegam, (qui Cinnami mystici uxoris sororem habebat in matrimonio,) iis praefecerunt: non quidem ut se Latinis, quibus longe esset inferior, obiiceret, sed ut commeatum in insulam, si quo modo posset, importaret. Phaceolatus ut Chium captam audivit, illico iter relegens et onerariae Genuensi occurrens acri pugna eam vicit, et complures Latinos occidit pecuniamque diripuit. Fama Galatam ad homophylos perlata, publico decreto impunitatem proposuerunt, si quis eum ubicumque iugularet, et usque ad mortem eius tamquam hostem oderunt. Augusta ut solam Constantinopolim sibi relictam vidit, (aliae namque urbes ferme ad unam in Cantacuzeni auctoritate erant,) a quodam Mpalice, Carbonae principe, per legatos auxilium petit. Is, legatione benigne admissa, Theodorum et Tomprotitzam fratres cum mille selectis militibus suppetias mittit: qui et maritimas ad Pontum urbes transeuntes, eas ab imperatore ad Augustam monitis et consiliis suis revocabant: sperabant enim, illos nescio quid magnum felici successu praestituros. Imperatrix eos admodum benevole et honori-

τῆς Ῥωμαίων στρατιᾶς. ὁ δὲ τήν τε οἰκείαν ἔχων καὶ τὴν A.C. 1346 Ῥωμαίων ἐπεστράτευσε Σηλυμβριανοῖς, βασιλέως Διδυμοτείχῳ ἐνδιατρίβοντος. Φακρασῆς δὲ ὁ πρωτοστράτωρ ὑπὸ βασιλέως ἐν Σηλυμβρίᾳ καταλελειμμένος μετὰ στρατιᾶς, ἔχων καὶ τοὺς Σηλυμβριανοὺς, συνεπλέκετο τοῖς περὶ Τομπροτίτζαν ἐξελθὼν καὶ ἐνίκα κατὰ κράτος. ἄπειρος γὰρ ὢν ὁ Τομπροτίτζας τῶν χωρίων ἐστρατήγησε κακῶς, εἰς τάφρους καὶ στενοχωρίας καὶ ἀμπέλους τοὺς ἱππέας ἐμβαλών· ὅθεν D ἡττηθέντες ὀλίγοι μὲν ἀπέθανον κατὰ τὴν μάχην, ἑάλωσαν δὲ πολλοὶ ὀλίγων, διαδρᾶναι δυνηθέντων. ὧν τοὺς ἐπιφανεστέρους δήσαντες εἶχον ἐν φρουραῖς· τοὺς δ' ἄλλους ἀποδύσαντες ἀπέλυον. ἦλθε δὲ καὶ ὁ Τομπροτίτζας ἐγγὺς ἁλῶναι, ὅμως διαδρᾶναι δυνηθεὶς ἀνέστρεφε κατῃσχυμμένος. μετὰ τὴν ἧτταν δὲ ἐκείνην Τομπροτίτζας μὲν ὑπελείπετο ἐν Βυζαντίῳ ἤδη γυναῖκα ἔχων ἐκ Ῥωμαίων καὶ τιμῆς ἀπέλαυε παρὰ βασιλίδος τῆς ἀξίας· Θεόδωρος δὲ ὁ ἀδελφὸς ἀνέστρεφεν εἰς τὴν οἰκείαν, τὴν ὑπολελειμμένην ἔχων στρατιάν. μετὰ τοῦτο δὲ Ὀρχάνης πρὸς Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα πρεσβείαν πέμψας ἠξίου ἐκδοῦναί οἱ πρὸς γάμον τὴν θυγατέρα· ἐπηγγέλλετό τε, εἰ παράσχοιτο, προθύμως συμμαχήσειν P. 683 κατὰ παντὸς πολεμίου τοῖς Ῥωμαίοις· οὐκέτι γὰρ ἔσεσθαι σύμμαχον καὶ φίλον, ἀλλὰ υἱὸν, καὶ προθύμως δουλεύσειν αὐτόν τε καὶ τὴν σύμπασαν στρατιὰν, οἷ ἂν κελεύοι. βασιλεὺς δὲ οὔτε ἀπείπατο τὴν πρεσβείαν, οὔτ' εὐθὺς συνέθετο πρὸς τὴν ἐπιγαμίαν, ἀλλὰ προσηνῶς τε καὶ ἡμέρως τοῖς πρέ-

17. οἰκίαν P. 18. δὲ om. P.

fice excepit, et Apocauchi, magni ducis, filia Tomprotitzae in coniugium sociata, ducem eum Romani exercitus creavit, qui suas copias cum Romanis coniunctas, imperatore Didymotichi degente, in Selybrianos duxit. Phacrases autem protostrator ab imperatore Selybriae cum praesidio relictus, Selybrianis adiunctis, egressus oppido, Tomprotitzam eximia virtute devicit. Imperitus enim ille locorum equitatum per fossas et angustias et vineta ducebat: unde superati in conflictu pauci cadebant, multi capiebantur et vix aliqui effugiebant. Captorum illustriores vincti custodiis mandabantur, alii spoliati dimittebantur, propemodumque et Tomprotitzas ipse captus est. Sed fugae commoditatem nactus, cum ignominia rediit. Post eam cladem ipse Byzantii, iam uxore Romana potitus, subsedit ac pro dignitate ab imperatrice tractatus est: Theodorus frater cum reliquiis militum domum remigravit. Secundum haec Orchanes, ad imperatorem missis oratoribus, eius filiam uxorem poscit: quam si libenter dederit, contra quemvis Romanorum hostem auxilia promittit: nec tam de cetero fore socium et amicum, quam filium, impigreque illi cum omni-

A.C. 1346 σβεσι χρηματίσας καὶ δῶρα παρασχόμενος, νῦν μὲν ἔλεγε μηδὲν ἀποκρινεῖσθαι, ὕστερον δὲ ὀλίγῳ πέμψας πρεσβείαν τὴν ἀπόκρισιν ποιήσεσθαι. οἱ μὲν οὖν Ὀρχάνη πρέσβεις ἀνέστρεφον εἰς τὴν οἰκείαν. βασιλεὺς δὲ μετὰ τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἐν τέλει ἐβουλεύετο περὶ τοῦ γάμου, εἰ χρὴ τὴν B θυγατέρα τῷ Ὀρχάνῃ ἐκδιδόναι, καὶ πάντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος κράτιστον εἶναι ἔλεγον Ὀρχάνην ἔχειν σύμμαχον καὶ φίλον βέβαιον. βασιλεὺς δὲ καὶ πρὸς Ἀμοὺρ πρεσβείαν πέμψας, εἰ δοκοίη βέλτιον εἶναι καὶ αὐτῷ τὴν θυγατέρα συνοικίζειν ἐπυνθάνετο Ὀρχάνῃ. ὁ δὲ ἄριστον ἡγεῖτο καὶ συνεβούλευε δέχεσθαι τὸ κῆδος. μάλιστα γὰρ αὐτῷ λυσιτελεῖν τὴν φιλίαν καὶ τὴν οἰκειότητα τοῦ βαρβάρου μεγάλα δυναμένου ὠφελεῖν κατὰ τῶν Ῥωμαίοις πολεμίων. εἰ γὰρ καὶ μὴ δέοιτο νυνὶ βαρβάρων πρὸς τὸν τῶν ὁμοφύλων πόλεμον, τεταπεινωμένων ἤδη καὶ μὴ δυναμένων ἀντικαθίστασθαι αὐτῷ, ἀλλ' οὖν εἰ πᾶσα ἡ Ῥωμαίων ὑπ' αὐτὸν γένοιτο ἡγεμο-
C νία, πρὸς τοὺς ὁμόρους δυνάστας δεήσεσθαι τῆς Περσικῆς δυνάμεως, πολλὰ ἠδικηκότας καὶ πολλὰς πόλεις καὶ χώρας τῆς Ῥωμαίων παρασπασαμένους. εἰδέναι μὲν οὖν ἔφασκεν, ὡς
V. 545 οὐδ' ἂν εἴτι γένοιτο, τοσαύτην Ὀρχάνης εὔνοιαν ἐπιδείξεσθαι δύναιτο, ὅσην αὐτὸς πρὸς βασιλέα. ἀλλ' οὖν εὐχερῶς ἐκεῖνον ἔχειν βοηθεῖν. αὐτὸν δὲ πολλῆς δεῖσθαι πραγματείας διὰ ἀλλοτρίας πρὸς αὐτὸν ἰόντα γῆς· Ὀρχάνῃ δὲ τὴν ἀντι-

4. οἰκίαν P. 8. πολλὰς πόλεις καὶ add. M. 19. παρασπασμένους M.

bus copiis suis ubi voluerit, inserviturum. Imperator neque legationem sprevit, neque extemplo affinitatem amplexus est, sed leniter ac placide legatos allocutus ac donis etiam prosecutus, paulo post missa legatione Orchani se responsurum promisit. Sic legati abierunt. Imperatore familiares et proceres super connubio filiae consulente, omnes quasi ex composito Orchanem socium et amicum fidelem habere, permagni interesse dixerunt. Id ipsum dein per legatos ex Amurio quaesivit: qui matrimonium istuc, ut optimum, approbavit, affinitatemque minime repudiandam censuit. Amicitiam enim et propinquitatem istam barbari, qui adversus hostes Romanorum multum posset, maximopere ipsi profuturam. Etsi enim in praesentia ad bellum contra homophylos iam depressos et ad resistendum imbecilles barbarorum ope non egeret, at certe si totius imperii Romani potens fuerit, contra vicinos dynastas, qui tanta ultro detrimenta dederint, multasque urbes ac regiones a principatu Romano avulserint, Persico robore opus habiturum. Affirmabat igitur, scire se, Orchanem neutiquam omnino tam effusam in imperatorem benevolentiam navaturum, quam ipse navasset: ceteroqui illum non difficulter posse succurrere, cum sibi per ali-

πέραν Θρᾴκης ἤπειρον ὑφ' ἑαυτὸν πεποιημένῳ ῥᾴδιον εἶναι, A.C. 1346 ὅτε βούλοιτο, ῥᾳδίαν ποιεῖσθαι τὴν ἐπικουρίαν. δι' ἃ συνεβούλευε τὸ κῆδος ἐκτελεῖν, ὡς τὰ κράτιστα λυσιτελῆσον τοῖς Ῥωμαίοις· κἂν μὴ καὶ πάνυ κατὰ γνώμην ᾖ, οὐδὲν δὲ ποιήσειν ἄξιον αἰτίας, εἰ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βεβασιλευκότων οὐκ ὀλίγοι Σκύθαις καὶ ἄλλοις τισὶ βαρβάροις τὰς θυγατέρας D ἐξέδωκαν τὰς ἑαυτῶν πρὸς τὸ λυσιτελοῦν τοῖς ὑπηκόοις. τοιαῦτα μὲν ὁ Ἀμοὺρ παρῄνει. βασιλεὺς δὲ τό,τε μέτριον τοῦ φρονήματος ἐθαύμαζεν Ἀμοὺρ, ὅτι Ὀρχάνην αὐτοῦ μᾶλλον ὡμολόγει λυσιτελεῖν, καὶ τὸ ἄδολον καὶ καθαρὸν τῆς γνώμης, ὅτι ἃ ἐδόκει λυσιτελεῖν, οὐκ ἀπεκρύπτετο, καὶ ἐπείθετο πρὸς τὴν παραίνεσιν. πέμψας δὲ πρεσβείαν πρὸς Ὀρχάνην, τήν τε θυγατέρα κατηγγυᾶτο, καὶ στρατιὰν ἐκέλευε πέμπειν, ἥτις ἄξει τὴν γυναῖκα πρὸς αὐτόν. ὁ δ' ἔπεμπεν αὐτίκα ναῦς τε τριάκοντα καὶ ἱππέας οὐκ ὀλίγους καὶ τοὺς ἐπιφανεστέρους τῶν ὑπ' αὐτόν. βασιλεύς τε μετὰ τῆς στρατιᾶς P. 684 Ῥωμαίων ὅση ἦν, ἧκεν εἰς Σηλυμβρίαν μετὰ γυναικὸς τῆς βασιλίδος καὶ τῶν θυγατέρων, καὶ ἐκέλευε πρὸ τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ πρόκυψιν ποιεῖν ἐκ ξύλων, ἵν' ἐπ' αὐτὴν ἡ βασιλέως νυμφευομένη θυγάτηρ στᾶσα πᾶσι γένοιτο καταφανής· οὕτω γὰρ ἔθος εἶναι τοῖς βασιλεῦσι ποιεῖν ἐπὶ ταῖς θυγατράσι πρὸς γάμον ἀγομέναις. ἔπειτα ἐκέλευε καὶ τὴν βασιλικὴν σκηνὴν ἐγγὺς ἱστᾶν. ἐπεὶ δὲ ἦσαν παρεσκευασμένα, ἡ βασιλὶς μὲν μετὰ τῶν θυγατέρων ἐπὶ τῆς σκηνῆς ηὐλίσατο

2. πρὸς M.

enam provinciam multa cum difficultate ad eum veniendum sit: et qui sibi continentem e regione Thraciam respicientem subdidisset, nullo labore, quando vellet, opem allaturum. Has ob causas, quamvis alioqui non ita liberet, affinitatem, ut Romanis utilissimam, cum eo iungendam suadebat addens, in nullum crimen ideo incursurum, siquidem non pauci superiorum temporum imperatores, quo subditorum rationibus providerent, Scythis et aliis quibusdam barbaris filias suas despondissent. Hoc fuit Amurii consilium. Cuius animi modestiam admiratus est imperator, quod confiteretur, Orchanem se ipso amplius profuturum, et sincerum candidumque pectus, quod quae conducere putabat, non tacuisset. Itaque complectens eius sententiam, per legatos Orchani filiam despondet hortaturque, uti numerum militarem mitteret, qui sponsam adduceret. Qui naves triginta et equitum magnam vim atque e provincia sua viros nobilissimos illico misit. Imperator cum toto exercitu Romano, cumque uxore et filiabus Selybriam profectus, in planitie ante urbem tabulatum ligneum excitari iussit, super quo nuptura filia consistens conspiceretur ab omnibus. Hunc enim morem

A.C. 1346 τὴν νύκτα, καὶ ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς στρατιᾶς. εἰς τὴν ὑστεραίαν δὲ βασιλὶς μὲν ἔμεινεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς μετὰ τῶν ἐπιλοίπων δύο θυγατέρων, Θεοδῶρα δὲ ἡ νυμφευομένη ἐπὶ B τὴν πρόκυψιν ἀνῆλθε, βασιλεὺς δὲ εἱστήκει ἔφιππος μόνος· οἱ δὲ ἄλλοι ἅπαντες πεζοί. οὕτω δὲ τῶν παραπετασμάτων περιαιρεθέντων, (περικεκάλυπτο γὰρ ἡ πρόκυψις πανταχόθεν ὑφάσμασι σηρικοῖς καὶ διαχρύσοις,) ἀνεφαίνετο ἡ νύμφη. καὶ λαμπάδες ἦσαν περὶ αὐτὴν ἡμμέναι ἑκατέρωθεν, ἃς εὐνοῦχοι κατέχοντες ἐπὶ γόνυ κεκλιμένοι οὐκ ἐφαίνοντο. σάλπιγγες δὲ ἤχησαν ἐπιπλεῖστον καὶ αὐλοὶ καὶ σύριγγες καὶ ὅσα πρὸς τέρψιν ἐξεύρηται ἀνθρώποις. παυσαμένων δὲ ἐκείνων, ἐγκώμια ᾖδον οἱ μελῳδοὶ ὑπό τινων λογίων πρὸς τὴν νύμφην πεποιημένα. ἐπεὶ δὲ πάντα ἐτελεῖτο τὰ βασιλέως προσήκοντα C θυγατράσιν νυμφευομέναις, τήν τε στρατιὰν καὶ τοὺς ἐν τέλει πάντας καὶ Ῥωμαίων καὶ βαρβάρων ὁ βασιλεὺς εἱστία ἐφ' ἡμέρας οὐκ ὀλίγας. ἔπειτα ἐξέπεμπε τὴν θυγατέρα πρὸς τὸν ἄνδρα μετὰ πολλῆς ὑποδεξάμενον τῆς ἡδονῆς, ἣ καὶ τῷ βαρβάρῳ συνοικοῦσα τῆς εὐκλείας τῶν πατέρων ἀξίαν ἑαυτὴν ἐν τῷ πολιτεύεσθαι παρείχετο. οὐ μόνον γὰρ ἐκ τῆς συνδιατριβῆς ἐκείνων παρεβλάβη κατὰ τὴν πίστιν οὐδὲν, καίτοι γε πολλὰ πολλάκις ἐπιχειρούντων μεταπείθειν, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν πρὸς τὴν ἀσέβειαν ὑπαχθέντων ἀνεκαλέσατο λό-

imperatores servabant in filiabus, cum ad nuptias abducendae essent. Deinde et imperatorium tabernaculum prope statui mandavit. Quibus paratis, imperatrix et filiae ibidem, imperator in castris noctem egit. Postridie imperatrice cum binis filiabus in tentorio manente, sponsa Theodora tabulatum conscendit, solo imperatore equo insidente, ceteris ad unum adstantibus. Tum peripetasmatis in circuitu ablatis, (erat enim tabulatum appensis ex omni parte aulaeis sericis et auro intertextis ornatum,) sponsa conspecta est, dextra laevaque accensis lampadibus, quas eunuchi in genua subsidentes tenebant. Resonabant tubae et tibiae ac fistulae plurimum, et quaecumque ad aures oblectandas ab hominibus instrumenta musica excogitata sunt. Iis tacentibus, cantores a poetis laudes in sponsam compositas modulabantur. Finitis solennibus universis, quae imperatorum filiabus, cum nuptum darentur, fiebant, imperator militibus et proceribus Romanis ac barbaris omnibus ad dies complures epulum dedit, atque ita demum filiam ad sponsum multo gaudio eam suscepturum misit. Quae quamquam barbaro nupta, sic vitam suam instituit, ut a maiorum suorum gloria non degeneraret. Nec enim solum ex illorum hominum convictu consuetudineque nullum in religione damnum fecit, licet multum ac saepe aliud ei persuadere conarentur, sed et multos ad impietatis diverticula impulsos ad veritatis semitam argumentorum vi revocavit.

γοις πείθουσα πρὸς τὴν αἵρεσιν τῆς ἀληθείας. οὕτω δὲ περὶ A.C. 1346
τὴν πίστιν ἀσφαλῶς πολιτευσαμένη καὶ τόγε εἰς αὐτὴν ἧ-
κον ὑπὲρ αὐτῆς προκινδυνεύσασα πολλάκις, οὐδὲ τῶν ἄλλων D
ἀγαθῶν ἠμέλει, ἀλλὰ πάσῃ τρυφῇ καὶ πολυτελείᾳ χαίρειν
εἰποῦσα, τὰ ὄντα τοῖς πένησι διεδίδου, καὶ πολλοὺς τῶν
ἐπὶ δουλείᾳ παρὰ τῶν βαρβάρων ἀποδιδομένων ἐῤῥύετο, χρυ-
σίον αὐτὴ παρέχουσα, καὶ πᾶσι σωτηρίας ἦν λιμὴν τοῖς δυσ- V. 546
τυχοῦσι Ῥωμαίων καὶ δεδουλωμένοις ὑπὸ τῶν βαρβάρων κα-
τὰ συγχώρησιν θεοῦ. ἐκείνη μὲν οὖν οὕτω πρὸς ἅπασαν
ἰδέαν ἐναρέτου βίου παρ᾽ ὅσον συνδιῆγε τοῖς βαρβάροις χρό-
νον ἐῤῥύθμησεν ἑαυτήν.

ϛϛ'. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ἐκ τῶν κατὰ Πόν- P. 685
τον πόλεων Ῥωμαίοις ὑπηκόων Ἡρακλείας καὶ Ἀμάστριδος B
κατάσκοποι ἐπέμφθησαν ἱερεύς τις καὶ μοναχὸς, τὴν βασι-
λέως δύναμιν κατασκεψόμενοι, ὁπόση τις οὖσα, οὕτως ἀκρι-
βέστατα Βυζάντιον δύναται πολιορκεῖν. οἱ δὲ, ἐπεὶ εἰς Ση-
λυμβρίαν ἧκον, Κοντοφραὶ ἐξενίζοντο τῷ πρωτοσεβαστῷ ὄντι
ἐπιτηδείῳ. ὁ δὲ αὐτοὺς προσῆγε βασιλεῖ καὶ τὴν αἰτίαν ἀ-
πήγγελλον, δι᾽ ἣν τοῖς σφετέροις ἐπέμφθησαν πολίταις. βασι-
λέως δὲ ἡμέρως χρηματίσαντος αὐτοῖς καὶ εὐηργετηκότος, ἐ-
πεὶ ἀναχωρεῖν πρὸς τὴν οἰκίαν ἔμελλον, τῶν βασιλείων ἐξι-
όντες, ὁρῶσί τινα ἐν βασιλείοις διατρίβοντα, ᾧ ἐν Βυζαντίῳ C
μυστικὸν ἑώρων τὸν Κίνναμον, ἄρχοντα τότε τῶν πραγμά-

2. τὴν om. P. 6. παρὰ om. M. 18. ἐπιτιδείῳ P. 21. οἰκείαν M. βασιλέων P.

Cum autem quod ad fidei mysteria attinet, tam constanter se gereret ac pro sua parte frequenter cum periculo pro ea propugnaret, alia interim virtutis decora non negligebat, sed omnes delicias ac magnificentiam valere iubens facultates egentibus distribuebat, multosque barbaris in servitutem venditos, lytro persoluto ipsa redimebat, et Romanis omnibus incommoda fortuna utentibus atque in servitutem a barbaris, Deo permittente, redactis, portus salutis erat. Sic igitur illa quamdiu inter barbaros vixit, vitam suam ad omne genus virtutis composuit.

96. Paulo post ex urbibus Romanorum ad Pontum, Heraclea, et Amastride, sacerdos quidam cum monacho ad exercitum imperatoris speculandum, quantus tandem esset, qui Byzantium sic arctissime obsidere posset, emissi sunt. Hi ut Selybriam venerunt, a Contophre, cui cum protosebasto amicitia intercedebat, hospitio sunt accepti, isque ad imperatorem eos adduxit, et quamobrem a civibus missi essent, indicavit. Cum imperator benigne ipsis respondisset et benefecisset, iam palatio egredientes, ut domum redirent, quendam illic conspiciunt, qui cum aliquando Byzantii Cinnamum

A.C. 1346 των, διαλεγόμενον ἐν ἀποῤῥήτῳ. καὶ αὐτίκα Κοντοφραὶ ἐδή-
λουν περὶ τοῦ ἀνθρώπου, παρῄνουν τε ἀνακρίνειν τὴν αἰτί-
αν τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ. Κοντοφραὶ δὲ τὸν ἄνθρωπον ἐκπλήτ-
τειν βουλομένου εὐθὺς καὶ θρασύτερον τῶν ἱματίων ἁπτομέ-
νου καὶ περιέλκοντος, μάχαιρα εὕρητο ὑπὸ θοιμάτιον κρυ-
πτομένη, ὀξύτητος μὲν καὶ ἀκμῆς οὐδεμίαν ἀπολείπουσα ὑπερ-
βολὴν, κοιλότητας δέ τινας καὶ ἀντιλαβὰς ἔχουσα κατὰ τὰ
πλάγια, αἷς φάρμακα ἐνέκειτο τάχιστα διαφθείρειν τὸν προσ-
ομιλήσοντα δυνάμενα. ἀνακρινόμενος δὲ ὁ ἄνθρωπος, ὅ,τι
βούλοιτο αὐτῷ ἡ μάχαιρα, ἐκ τῶν ἐν Βυζαντίῳ ἔφασκεν ἀρ-
D χόντων ἐπὶ τῷ βασιλέα ταύτῃ τιτρώσκειν τῇ μαχαίρᾳ πεπει-
σμένον ἥκειν. πέντε δὲ ἡμέρας ἐπὶ δέκα ἔχειν ἀφιγμένον,
ἐν αἷς ἅπαξ εὐπορήσαντα ἐπιτηδείου πρὸς τὸ ἔργον χρόνου,
αὖθις ἀποσχέσθαι δείσαντα τὴν βασιλέως ἀπειλήν. μέσης
γὰρ ἔφασκε νυκτὸς, βασιλέως ἐπιδεδημηκότος βασιλείοις, καὶ
τῶν φώτων ὑπ' ἀνέμων ἐν χειμῶνος ὥρᾳ ἐσβεσμένων, τοὺς
ἄλλους μὲν περὶ φώτων ἠσχολῆσθαι κομιδὴν καὶ θορυβεῖν, αὐτὸν
δὲ καιρὸν νομίσαντα διὰ τὸ σκότος καὶ προσιόντα, βασιλέα μη-
δένα προσεγγίζειν προσειπεῖν, ὡς καὶ αὐτὸν τὴν μάχαιραν κατέ-
χοντα. ὃ πυθόμενον αὐτὸν καὶ δείσαντα ἀποσχέσθαι τῆς ἐπιβου-
P. 686 λῆς. ἐρωτωμένου δὲ βασιλέως, εἴ τι τότε περὶ τῆς ἐπιβουλῆς ὑπώ-
πτευκεν, οὐδὲν εἶπεν, ἀλλὰ τῶν ἄλλων θορυβούντων καὶ ὥσπερ
δεδοικότων περὶ αὐτοῦ, ἐν εὐτραπελίας εἴδει θαῤῥεῖν πρὸς αὐτοὺς
V. 547 εἰπεῖν καὶ μὴ δεδοικέναι. μάχαιραν γὰρ κατέχειν καὶ αὐτόν. ἡ

mysticum ex archontibus unum, secreto loqui viderunt, moxque ad Contophren de homine retulerunt hortantes, uti causam adventus eius exquireret. Quem Contophres perterrere volens statim et audacius pallio apprehensum huc illuc rapit. Et ecce sub eius veste sica, ipsa acie et cuspide longe omnium acutissima, in lateribus quasdas cavitates et ansas habens, quibus venenum erat allitum: quo qui eas contigisset, celerrime interiret. Examinatus autem, quid sibi cum sica vellet, respondit, se a quodam archonte Byzantii inductum ad imperatorem ea vulnerandum adventasse. Et iam quintum decimum ire diem, ex quo venisset: quo tempore semel nactum occasionem perpetrandi facinoris metu tamen minarum imperatoris abstinuisse. Media enim nocte dicebat, cum imperator in palatio praesens adesset, et lumina per tempestatem ventus exstinxisset, alios quidem iis reaccendendis studiosius et tumultuosius occupatos fuisse. Tunc se ratum venisse tempus propter tenebras accessisse: Imperatorem contra exclamasse, ne quis sibi appropinquaret, se quoque sicam habere. Quam vocem ubi audierit et extimuerit, insidias omisisse. Interrogatus porro imperator, ecquid tum de insidiis quidquam suspicatus esset, nihil inquit: sed

μὲν οὖν ἐπιβουλὴ οὕτως ἐμηνύθη. ὅ βασιλεύς τε αὐτὸς καὶ οἱ A.C. 1346 περὶ αὐτὸν πολλὰς ὡμολόγουν χάριτας θεῷ, οὕτως ἐκ χαλεπῶν κινδύνων ῥυομένῳ βασιλέα. βασιλὶς δὲ ἡ Ἄννα καὶ οἱ περὶ αὐτὴν τῶν πραγμάτων ἄρχοντες, ἐπεὶ παρά τε τῆς Μυσῶν συμμαχίας καὶ τῶν ἄλλων ὤνηντο οὐδὲν, Ὀρχάνην τε ἀδύνατον ἑώρων μεταπείθειν πρὸς Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα πολεμεῖν διὰ τὸ κῆδος, ἐτράποντο ἐπὶ τὸ πείθειν ἕτερόν τινα τῶν βαρβάρων συμμαχεῖν αὐτοῖς. καὶ πέμψαντες Τά- B γαριν Γεώργιον τὸν μέγαν στρατοπεδάρχην πρὸς Σαρχάνην τὸν Λυδίας σατράπην, (ἦν γὰρ αὐτῷ καὶ συνήθης πρότερον ἐπὶ Φιλαδέλφειαν πολὺν χρόνον τῷ πατρὶ συνδιατρίψαντι,) ἐδέοντο σφίσι βοηθεῖν καὶ πέμπειν κατὰ βασιλέως στρατιάν. ὁ δὲ αὐτίκα τε ἐπείθετο καὶ συνεξέπεμπε τῷ Τάγαρι τὴν δύναμιν. Ἀμοὺρ δὲ, ὡς ἐπύθετο τὴν Σαρχάνη στρατιὰν χωροῦσαν κατὰ βασιλέως, δεινὰ ἐποιεῖτο καὶ ἐπίνοιάν τινα ἐσκέπτετο, δι' ἧς ἐξέσται τῷ φίλῳ βοηθεῖν. καὶ ἀπολεξάμενος δύο τῶν παρ' αὐτῷ ἐπιφανῶν, οὓς ᾔδει μάλιστα τὰ κατὰ γνώμην πράξοντας, ἐξέπεμπε καὶ δισχιλίους στρατιώτας παρα- C σχόμενος, ὡς ἅμα τῇ Σαρχάνη στρατιᾷ περαιωθησομένους πρὸς τὴν Θρᾴκην. ἔθος γὰρ τούτοις τοῖς βαρβάροις, ὅταν ἐπὶ λεηλασίαν ἴωσιν, ἄν τινες ἐξ ἑτέρας σατραπείας ἐθέλωσι συνέπεσθαι, μὴ κωλύειν, ἀλλὰ καὶ εἰδέναι χάριν, ὡς φίλοις καὶ συμμάχοις. ἐκέλευε δὲ Ἀμοὺρ τοῖς παρ' ἑαυτοῦ πεμ-

aliis turbantibus et quasi eius causa metuentibus, iocabundum dixisse, confiderent, sibi quoque sicam esse. Insidiae hoc modo in apertum prolatae sunt, et imperator cum comitatu suo magnas Deo gratias egit, qui e tam gravi periculo se liberavisset. Ceterum Anna imperatrix quique apud ipsam erant administratores eius, postquam Moesorum et aliorum auxilia nihil profuerunt, videruntque, nunquam fore, ut Orchani aliud persuaderent eumque ad Cantacuzenum socerum oppugnandum inducerent, ad alius barbari societatem et auxilium implorandum sese converterunt. Itaque Georgium Tagarin, magnum stratopedarcham, ad Sarchanem, Lydiae satrapam, ei familiarem, (quippe qui cum patre ipsius Sarchanis Philadelphiae diu versatus fuerat,) mittunt et opem adversus imperatorem flagitant. Is confestim flexus Tagari copias tradit. Amurius, ut ad eius aures venit, Sarchanem contra imperatorem mittere militem, iniqua mente tulit et quiddam commentus est, quo amico opitularetur. Delectis enim de suis duobus illustribus, quos sibi inprimis obsecuturos norat, iisque attributis duobus millibus, simul cum Sarchanis cohortibus in Thraciam traiecturos misit. Erat enim apud barbaros istos sollemne, cum populatum irent, si ex alia satrapia essent qui sequi cuperent, ne prohiberentur: quin et

A.C. 1346 φθεῖσιν ἄρχουσιν, ὡς ἂν μὲν διαλλάττοιτο πρὸς βασιλέα ἡ Σαρχάνη στρατιὰ, (οἴεσθαι γὰρ αὐτοὺς βασιλέα πείσειν κατατίθεσθαι τὸν πρὸς ἐκεῖνον πόλεμον καὶ συμμαχεῖν,) μηδ' αὐτοὺς ἀποκαλύπτειν τὸ ἀπόῤῥητον, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἄλλων πρὸς τὸν βασιλέα ἥκειν. ἂν δ' ἐθέλωσιν ἐκεῖνοι πολεμεῖν ὡς D ἀληθῶς, κρύφα πέμψαντας πρὸς βασιλέα παραινεῖν αὐτῷ ἀντικαθίστασθαι πρὸς μάχην τοῖς βαρβάροις. ἐπειδὰν δὲ ὦσι παρατεταγμένοι καὶ ἤδη μέλλωσι συμπλέκεσθαι, μεθίστασθαι πρὸς βασιλέα καὶ χωρεῖν κατὰ τῶν βαρβάρων μετὰ τῆς ἐκείνου στρατιᾶς. τοῖς μὲν οὖν ἄρχουσι τῆς στρατιᾶς οὕτω προσέταττεν Ἀμοὺρ, μηδενὸς αὐτοῖς ἑτέρου συνειδότος τὸ ἀπόῤῥητον. τοῖς στρατιώταις δὲ ἐκέλευε πάντα πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι καὶ μηδένα πολυπραγμονεῖν, ὡς, εἴ τις μὴ πείθοιτο, αὐτοῦ καὶ γένους διαφθαρησομένου. τοιαῦτα μὲν ὁ Ἀμοὺρ συσκευάσας, μετὰ τῶν ἄλλων συνεξέπεμπε τὴν στρατιάν. Τάγαρις δὲ ὁ μέγας στρατοπεδάρχης πάντας ἔχων P. 687 ὁμοῦ ἐπεραιοῦτο τὸν Ἑλλήσποντον. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπεὶ τὴν στρατιὰν ἐπύθετο περαιωθεῖσαν, ἅμα δὲ ὡς καὶ οἱ ταύτην ἄγοντες στρατηγοὶ τῶν φίλων εἰσὶ καὶ τῶν συνήθων, τὸν Λοιδορίτην καὶ Ἀθιανὸν πέμψας πρὸς αὐτοὺς παρῄνει κατατίθεσθαι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς αὐτόν· καὶ πάντα τρόπον ἐπεχείρει πείθειν ἀφίστασθαι τοῦ κατ' αὐτοῦ χωρεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τῶν ἡγεμόνων οὐκ ἀφίσταντο τοῦ πράττειν τὰ κατὰ γνώμην τῷ σφῶν σατράπῃ· ἀληθῶς γὰρ ἐπέμφθησαν

18. καὶ om. P.

gratiae, ut amicis et sociis, haberentur. Imperavit autem ducibus suis, ut, si Sarchanis copiae imperatori reconciliarentur, (arbitrari enim se, cum ex hostibus sibi amicos et auxiliares redditurum,) nec ipsi arcanum enuntiarent, sed cum aliis ad imperatorem transirent. Sin illum serio oppugnare vellent, clam mitterent et ad barbaris resistendum hortarentur. Dispertitis porro ordinibus, ingruente iam conflictu, ad imperatorem transfugerent et cum illius agmine in barbaros impressionem facerent. Talia ducibus praecepit Amurius, quae reliquos fallebant omnes. Milites vero, omissa curiositate, ducibus per omnia obtemperare iussit. Qui secus fecisset, cum genere suo periturum. Huiuscemodi dolum machinatus Amurius cum aliis suos emisit. Tagaris cum omnibus Persis Hellespontum traiecit. Imperator ubi exercitum transvectum, et simul ductores amicos ac familiares esse accepit, per Loedoritem et Athianum monuit, uti bello contra se supersederent: quod ut ab illis obtineret, tentabat omnia. Alii igitur duces, quae cupere satrapam suum nossent, non praetermittebant, vere siquidem contra Cantacuzenum missi erant. Verumtamen spem bonam dabant. At duces

κατ' αὐτοῦ. ὅμως δέ τινας καὶ χρηστοτέρας παρείχοντο ἐλ- A.C. 1346
πίδας. οἱ τῆς Ἀμοὺρ δὲ στρατιᾶς ἡγούμενοι ἐμήνυον τὸ ἀπόῤῥητον τῷ βασιλεῖ καὶ παρῄνουν τε θαῤῥεῖν καὶ παρασκευάζεσθαι πρὸς μάχην, ἂν ἐπίωσιν. οἱ μὲν οὖν πρέσβεις τάχιστα ἐπανελθόντες ἀπήγγελλον βασιλεῖ τὰ παρὰ τῶν Περ- B
σῶν. καὶ παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς ὡς μαχούμενος, ἢν δέῃ. οὐδένα γὰρ ἤδη τῶν ἄλλων ἐποιεῖτο λόγον, μελλόντων ἐκείνων πρὸς αὐτὸν μεθίστασθαι ἐπὶ τῆς παρατάξεως. μετὰ μικρὸν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι συμφωνήσαντες κοινὴν ἐποιήσαντο πρεσβείαν πρὸς τὸν βασιλέα, φάσκοντες θαῤῥεῖν, ὡς ἔσονται σύμμαχοι καὶ φίλοι. ἐδέοντο δὲ αὐτοῦ μὴ τὸ νῦν ἔχον ἀναγκάζειν ἥκειν πρὸς αὐτόν· ἀλλ' ἀπελθόντας εἰς Βυζάντιον V. 548
πρὸς βασιλίδα καὶ δῶρα δεξαμένους καὶ τὰ ἐπηγγελμένα χρήματα τῷ σφῶν σατράπῃ ἐπανήκειν πρὸς αὐτὸν, καὶ πάντα τὰ κελευόμενα ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι γνώμην ἔχον- C
τες τοιαύτην ἧκον εἰς Βυζάντιον. καὶ οἱ στρατηγοὶ πρὸς βασιλίδα εἰσελθόντες προσεκύνουν τε καὶ ἐδέχοντο δῶρα παρ' ἐκείνης φιλοτίμως, συνέβαινόν τε οἱ τῶν Βυζαντίων ἄρχοντες τοῖς Πέρσαις, ἵν' αὐτοὶ μὲν ἐκ θαλάσσης τριήρεις πέμψαντες κωλύσωσιν Ὀρχάνην βασιλεῖ μὴ βοηθεῖν, αὐτοὶ δὲ ἐκ τῆς ἠπείρου περιστρατοπεδευσάμενοι Σηλυμβρίαν πολεμῶσιν, ἄχρις ἂν ἐκπολιορκήσωσιν αὐτὴν καὶ τοὺς συνόντας. ἤλπιζον γὰρ καὶ Σηλυμβριανοὺς, ἂν μεγάλην δύναμιν ἐκ γῆς καὶ θαλάττης ἴδωσι, διαστασιάσειν πρὸς βασιλέα καὶ τὴν πόλιν ἐκείνοις παραδώσειν. καὶ ὡπλίζοντο αὐτίκα αἱ τριήρεις.

copiarum Amurii et secretum imperatorum reserabant: et si peteretur, ad pugnam vicissim accingi hortabantur. Legati ocissime reversi statum rerum apud Persas exponunt. Tum ipse quoque dimicationi, si opus sit, se instruit, alios flocci pendit, Amurianis ex ipsa acie ad se transituris. Paulo post et Sarchaniani conspirantes communem legationem ad imperatorem mittunt, bono animo esse iubent: se deinceps socios illius et amicos fore. Rogabant tamen, ne in praesens ad se venire cogeret, sed Byzantium abire sineret: illic acceptis donis et promissis satrapae suo pecuniis, reversuros et quae imperaret, effecturos omnia. Tali scopo barbari Byzantium venerunt, ingressique ad imperatricem duces eam adorarunt honorificaque dona acceperunt. Convenit porro inter archontas et Persas, ut ipsi quidem missis triremibus e mari Orchanem imperatori succursurum impedirent: hi a continenti Selybriam tamdiu obsiderent, quoad ipsam cum adventitiis expugnassent. Sperabant enim, et Selybrianos, si magnas terra marique copias vidissent, dissidio ab imperatore urbem ipsis tradituros. Triremes sine mora

A.C. 1346 τὸ Περσικὸν δὲ διενοοῦντο, εἰ καὶ Ῥωμαίων ἱππικὴ στρατιὰ D συνέποιτο αὐτοῖς, πάντας ἐξανδραποδίζειν. ἐμήνυόν τε βασιλεῖ τῷ Καντακουζηνῷ, εἰ καθ' ἡδονὴν τὸ τοιοῦτον εἴη πράττειν. ὁ δ' ἐκώλυεν, αὐτὸς ἰσχυριζόμενος ἀδικεῖσθαι, ἂν τοιαῦτα τολμῶσιν. ὀλίγῳ γὰρ ὕστερον αὐτοῦ τοὺς στρατιώτας ἔσεσθαι ἐκείνους. ἐκείνου μὲν οὖν ἀπέσχοντο, καὶ οὐδὲ ἐνέμειναν παρασκευασαμένους σὺν αὐτοῖς ἐλθεῖν. ἀναστρέφοντες δὲ ἐκ Βυζαντίου πρὸς Σηλυμβρίαν, πάντας ἠνδραπόδιζον τοὺς προστυχόντας καὶ ἐζημίωσαν οὐκ ὀλίγα διὰ τὸ θαῤῥεῖν αὐτοῖς τοὺς περὶ τὸ Βυζάντιον, ὡς φίλοις καὶ συμμάχοις. ἐπεὶ δὲ εἰς Σηλυμβρίαν ἦσαν, ἡ στρατιὰ μὲν ἔξω κατελείπετο, λοχαγοὶ δὲ καὶ ἡγεμόνες καὶ στρατηγοὶ, οὐκ ὀλίγοι ὄντες, πρὸς βασιλέα ἦλθον. καὶ ὁ βασιλεὺς εἱστία φιλοτίμως ἐπ' αὐτοῦ. οὕτω δὲ ἦν ἡ οἰκία κατεσκευασμένη, ἐν ᾗ ηὐλί-
P. 688 ζετο ὁ βασιλεὺς, ὥστε καθημένους ὁρᾷν τε τὴν θάλασσαν καὶ ὁρᾶσθαι ὁμοίως ὑπὸ τῶν παριόντων. εἱστιῶντο μὲν οὖν οἱ Πέρσαι, καὶ αἱ ἐκ Βυζαντίου παρῆσαν αὐτίκα τριήρεις οὐκ ὀλίγαι καὶ πεντηκόντοροι λῃστρικαὶ, καὶ παραπλέοντες (ᾔδεσαν γὰρ ἐκεῖ βασιλέα διατρίβοντα,) τῶν ὕβρεων ἠφείδουν καὶ τῶν ἀπειλῶν. οἱ Πέρσαι δὲ αὐτίκα ἀναστάντες ἔβαλλον τοὺς τριηρίτας ἀπὸ τῆς οἰκίας συχνοῖς τοῖς βέλεσι, καὶ ἐτραυμάτισάν τινας. οἱ ναύαρχοι δὲ τοὺς Πέρσας ὁρῶντες μαχομένους, πρῶτα μὲν ἐθαύμαζον καὶ διηπόρουν, ὅ,τι εἴη· ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὸ Περσικὸν προσκεχωρηκότας βασι-

instruebantur: Persae, si ipsos Romani equites sequerentur, omnes facere servos cogitabant. Qua de re Cantacuzenum certiorem facientes quaerebant, ecquid probaret istuc consilium: qui, quasi iniuriam suam, id fieri vetuit; illos siquidem Romanos non multo post suos fore milites. Eo igitur facinore temperarunt, nec, quamvis paratos, secum proficisci sustinuerunt: redeuntesque Byzantio Selybriam obvios omnes ceperunt, nec parum multarunt, quod tamquam sociis et amicis fiderent iis, qui prope Byzantium incolebant. Selybriam ut venerunt, exercitu foris relicto, centuriones, tribuni et duces non pauci imperatorem conveniunt, a quo splendido apparatu epulari accipiuntur. Domus, in qua diversabatur imperator, sic constructa erat, ut sedentes possent mare conspicere et conspici a praeternavigantibus. Persae igitur convivabantur; et ecce Byzantio adsunt triremes non paucae cum quinquaginta remorum praedatoriis, praetereuntesque (sciebant enim, illic imperatorem habitare,) verborum contumelias cum minis affatim iactant. Persae statim consurgentes ex aedibus sagittas in vectores ingeminant et aliquot vulnerant. Navarchi cernentes, Persas arma capere, primum quidem admirari et dubitare, quid hoc esset. Ut autem intellexerunt, Per-

λεῖ, ἀνέστρεφον αὐτίκα, πάσης αὐτοῖς ἐλπίδος περιαιρεθείσης, A.C. 1346 καὶ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἄρχουσι τῆς στρατιᾶς δῶρα παρα- B σχόμενος ἀπέπεμπε πρὸς τὴν οἰκείαν· οὐ γὰρ αὐτῶν ἐδεῖτο τότε. ἐκεῖνοι δὲ ζημίαν οὐ μικρὰν ἡγούμενοι τὸ κεναῖς ἀναχωρεῖν χερσὶν ἐπεστράτευσαν Μυσοῖς, καὶ ἀπέκτειναν πολλοὺς κατὰ τὴν ἔφοδον ἐκείνην καὶ ἠνδραποδίσαντο, καὶ βοσκημάτων ἐκράτησαν παμπόλλων, καὶ, εἴπερ ποτὲ, ἐκάκωσαν Μυσίαν. ἐλέγετο δὲ, ὡς βασιλεὺς αὐτοῖς ἐπιτρέψειε τὴν ἔφοδον ἀμειβόμενος τῆς συμμαχίας· ἐψεύδοντο δὲ ἀκράτως οἱ λογοποιοῦντες. οὐχ ὅτι τότε γὰρ ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλοτέ ποτε ἑκὼν εἶναι τοὺς βαρβάρους ἐπήγαγε Μυσοῖς· ἀλλὰ C πλείους ὄντες, ἢ ὥστε ἄγεσθαι ὑπὸ Ῥωμαίων, ἀφ' ἑαυτῶν αὐτοὶ ἐπῄεσαν κέρδους ἕνεκα. λαμβάνειν γὰρ παρὰ Ῥωμαίων οὐδὲν ἐξῆν, τῶν μὲν ἤδη διεφθαρμένων, τῶν ὑπολοίπων δὲ τελούντων ὑπὸ βασιλέα, ᾧ σύμμαχοι καὶ φίλοι εἶναι ἔλεγον. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ πρόνοιαν ἐποιεῖτο πλείστην τοῖς Μυσοῖς τὴν τῶν βαρβάρων ἔφοδον ἀεὶ μηνύειν· καὶ πολλάκις ἀπὸ τούτου τοῦ τρόπου διεσώθησαν ἐπὶ τὰς πόλεις καὶ τὰς λόχμας καταδύντες. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἀεὶ πολύν τινα λόγον ἐποιεῖτο περὶ Ῥωμαίων τῶν ἐξανδραποδιζομένων ἀγανακτῶν, ὅτι ἃ μὴ βούλοιτο, ἀλλὰ καὶ ἄχθοιτο γι- V. 549 νομένων οὐ μετρίως, ταῦτα ὑπὸ τῶν πολεμούντων πράττειν D

3. οἰκίαν P.

sicum agmen se cum imperatore coniunxisse, omni spe perdita, statim reverterunt. Imperator, donatis ducibus, Persas, quod tunc eorum opera non egeret, domum remisit. Qui non mediocre damnum interpretantes vacuos discedere, in Moesos irruptione facta, multos occidunt, multos captivos cum pecudum gregibus abducunt, et Moesiam, si unquam alias, deformant. Rumor spargebatur, imperatorem ad gratiam pro societate rependendam hanc illis impressionem permisisse: sed illi fabularum architecti merissimum mendacium garriebant. Imperator enim non modo tunc, sed nec unquam ante id tempus sciens et volens barbaros Moesis induxit; sed cum essent plures, quam Romani opus haberent, per se emolumenti sui causa irruperunt. A Romanis quippe auferre nihil licebat: quorum alii iam ad incitas erant redacti, alii parebant imperatori, cuius Persae socios se et amicos profitebantur. Immo vero de barbarorum incursionibus eos praemoneri semper diligentissime curabat, et saepe hac ratione in oppida ex agris commigrantes, aut in silvis opacis latitantes conservati sunt. Nec hoc tantum, sed etiam inter amicos frequentissime multa de Romanis captivis verba faciebat, indigne ferens, quod quae minime vellet, et super quibus doleret potius non mediocriter, ea facere ab hostibus compelleretur. Et quidem in illos pugnare iustum se arbitrari autumabat,

A.C. 1346 ἀναγκάζοιτο· καὶ πρὸς μὲν ἐκείνους ἔφασκεν ἀμύνεσθαι δίκαιον ἡγεῖσθαι, οὐ μόνον διὰ τὸ μὴ καταδέχεσθαι τὴν εἰρήνην, ἀλλ' ὅτι, εἰ καὶ τρόπῳ δή τινι περιγένοιντο αὐτῶν, πάντας ὠμῶς ἀποκτενοῦσιν, ὡς ἐκ τῶν γεγενημένων εἰκάζειν ἔξεστι τὰ μέλλοντα. δι' ἃ καὶ τὴν τῶν βαρβάρων αἱρεῖσθαι συμμαχίαν, ἵνα μὴ αὐτοὶ χρησάμενοι, ὥσπερ πολλάκις ἐπεχείρησαν, διαφθείρωσιν αὐτὸν καὶ τοὺς συνόντας. πρὸς δὲ τοὺς κτεινομένους καὶ ἐξανδραποδιζομένους καὶ τὰ ἔσχατα ὑπομένοντας οὐδεμίαν εὐπρόσωπον ἀπολογίαν ἔχειν. τί γὰρ P. 689 ἠδικήκασιν ανθρωποι γεωργοὶ καὶ γυναῖκες καὶ βρέφη νηπια, ἃ καθημέραν κατασφάττεται καὶ πρὸς δουλείαν ἀποδίδοται καὶ ἤθεσι καὶ νόμοις ἐντρέφεται βαρβαρικοῖς καὶ πρὸς τὸ ἀφίστασθαι ἐνάγεται θεοῦ τοῦ πλάσαντος; ἢ γυναῖκες αἰσχυνόμεναι παρθένοι, καὶ ναοὶ καταστρεφόμενοι, καὶ τὰ ἅγια συμπατούμενα καὶ περιυβριζόμενα καὶ ἀθέων χερσὶ παραδιδόμενα παρὰ πάντα τοῦ δικαίου καὶ εὐλόγου λόγον; ἐφ' οἷς καὶ ἐπεδάκρυε τὰς παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ περὶ τούτων ἐννοῶν εὐθύνας καὶ τὸ ἀπαραλόγιστον ἐκεῖνο δικαστήριον καὶ φοβερόν. ὅμως τῶν αὐτῶν πάλιν ἀναγκαίως εἴχετο τῶν B γινομένων, τὴν αἰτίαν εἰς τοὺς μὴ καταλύειν τὸν πόλεμον ἐθέλοντας ἀνατιθείς, ἀλλ' ἐπιβουλεύοντας ἀεὶ καὶ μηδένα τῶν κτεινομένων ἔλεον λαμβάνοντας, καὶ ταῦτα ὑπ' αὐτοῖς τελούντων. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι πολλὴν αἰχμαλωσίαν ἄγοντες ἀπὸ Μυσῶν ἐπεραιώθησαν εἰς τὴν Ἀσίαν.

8. καὶ prius om. P.

non solum quod pacem repudiarent, sed etiam, quod, si qua via victores evaderent, omnes (ut ex praeteritis futura liceret colligere) crudeliter interfecturi essent. Quapropter et barbarorum arma socia expetere, ne illi ipsis usi se cum suis, quod saepius conati sint, perimant. Quod vero tam multos occiderint, ceperint, dirissime cruciarint, id eos nullo honesto nomine posse defendere. Quid enim eos laeserunt homines agricolae et mulieres et infantes, qui quotidie iugulantur et in servitutem pretio divenduntur, legibusque et institutis barbaricis viventes, ad Deum procreatorem suum deserendum impelluntur? Aut virgines, quibus erepta est pudicitia: aut templa eversa, et sancta indignissime conculcata manibusque impiorum iniquissime tradita? Haec inter verba fluebant ei lacrimae, cum iusti iudicis super his examen ac tribunal illud formidabile, quod decipi non potest, reputaret. Verumtamen ad eadem rursus necessario aggrediebatur, causam iis adscribens, qui bellum finiri noluissent, sed insidiarentur sibi perpetuo, nihil eos, qui trucidarentur, quamquam suae ditionis, miserantes. Barbari igitur onusti praeda Moesiaca in Asiam renavigarunt.

ϛζ'. Οἱ ἐν Βυζαντίῳ δὲ ἐπεὶ φανερῶς ἀπέγνωσαν πο- A.C. 1346
λεμεῖν πρὸς βασιλέα, ἐπεβούλευον αὖθις ἀφανῶς, καὶ Μο- C
νομάχον τινὰ, ἀδελφιδοῦν ὄντα Τάγαρι τῷ μεγάλῳ στρατο-
πεδάρχῃ, δηλητήριον ἔχοντα αὐτομολεῖν ἐκέλευον πρὸς βα-
σιλέα, εἶτα μηνύειν δῆθεν τὴν ἐπιβουλὴν καὶ τὰ φάρμακα
φανεροῦν. ἐπειδὰν δὲ ἀδείας λάβηται καὶ παῤῥησίας διὰ
τὴν δοκοῦσαν εὔνοιαν, τότ' ἤδη τῇ ἐπιβουλῇ χρῆσθαι ἀδεῶς
καὶ φάρμακα ἕτερα ἔχοντα προσάγειν βασιλεῖ. ἡ μὲν οὖν D
ἐπιβουλὴ τοιαύτη ἦν. καὶ ὁ Μονομάχος ἐποίει κατὰ τὰ κε-
κελευσμένα, καὶ τήν τε ἐπιβουλὴν ἐμήνυε, τὴν ἀπανθρω-
πίαν καὶ μοχθηρίαν τῶν πεμψάντων φάσκων βδελύξασθαι
οὐ ἀνεκτῶς καὶ μᾶλλον βούλεσθαι συνεῖναι βασιλεῖ διὰ τὴν
ἡμερότητα καὶ χρηστότητα τῶν τρόπων, καὶ τὸ φάρμακον
παρεῖχεν ἐν ἀγγείῳ ὑελίνῳ. τὸν μὲν οὖν Μονομάχον ὁ βα-
σιλεὺς ἐπῄνει τῆς ἐπιεικείας, καὶ αὐτίκα ἠμείβετο δωρεαῖς V. 550
διὰ τὴν μήνυσιν τῆς ἐπιβουλῆς καὶ ἔτι ἔμελλε μᾶλλον εὖ
ποιήσειν. τὸ δὲ φάρμακον τὸν Ποταμιάτην ἐκέλευε λαβόντα
κατορύττειν· καὶ κατώρυττε τῆς πόλεως ἐξελθών. ἀναστρέ- P. 690
ψας δὲ ἥπτετο τροφῆς μὴ νιψάμενος τὰς χεῖρας· οὐ γὰρ
ὑπώπτευε τοσαύτην ἔχειν δύναμιν, ὥστε ἐν ὑελίνῳ κατα-
κεκλεισμένον, καὶ ὑπὸ πολλῶν ἑτέρων περιεχόμενον ἐπιβλη-
μάτων, ἀπὸ μόνης βλάπτειν δύνασθαι ἁφῆς. τὸ δὲ οὕτως
ἄρα ἐνεργὸν καὶ δραστήριον ἦν, ὡς μόλις δυνηθῆναι Ποτα-

8. ἕτερα om P. 20. ὑπόπτευσε P.

97. Byzantii, victoria contra imperatorem prorsus desperata, rursus occulte struxerunt insidias, et Monomachum quendam, ex sorore Tagaris stratopedarchae natum, cum veneno transfugere ad illum iusserunt: deinde de insidiis et veneno illi confiteri. Ubi pro benevolo habitus securitatem libertatemque agendi adeptus fuerit, tum citra metum maturare insidias, et quod haberet, aliud imperatori venenum admovere. Insidiae tales fuerunt. Et Monomachus iussa peragens, insidias detegebat, inhumanitatem, et scelus eorum, a quibus esset missus, mirabiliter se exsecrari, ac malle cum imperatore propter suavitatem bonitatemque morum versari testificans; simulque venenum in vasculo vitreo exhibebat. Quem ob aequitatem et indicium insidiarum laudavit, et muneratus est imperator, maiora adhuc in eum collaturus. Veneni porro sub terram defodiendi negotium Potamiatae dedit, qui id extra urbem defodit. Reversus non ante lotis manibus cibum cepit: neque enim tam praesentem illi inesse vim suspicabatur, ut vitro inclusum ac multis insuper involucris circumdatum, solo contactu etiam, sic nocere posset. Atqui adeo magnam vim et efficacitatem cohibebat, ut Potamiatae tantum non interitum attulerit: quem diarrhoea frequens et dolor stomachi vehemens arripuit, et toto ore pustulae

A.C. 1346 μιάτην τὸν παρ' ἐκείνου κίνδυνον διαφυγεῖν. διάῤῥοιαί τε γὰρ κοιλίας κατέσχον συνεχεῖς καὶ περιωδυνίαι τοῦ στομάχου, καὶ ἅπαν τὸ στόμα φλυκτίδας ἦν ἐξηνθηκός. καὶ οἱ ὀδόντες ἐδόκουν καταπίπτειν, τῶν περιεχόντων ὑμένων νεκρωθέντων. θηριακαῖς δὲ χρησάμενος καὶ ἑτέροις ἀντιδότοις μόλις τὸ ἀποθανεῖν διέφυγεν. ἐνόσησε δὲ οὐκ ὀλίγον χρόνον· B οὕτω δὲ νενάρκωτο τὰ περὶ τὸ στόμα πάντα, ὡς ἐπιπολὺ μηδεμιᾶς αἰσθάνεσθαι ποιότητος. τὸ μὲν οὖν δηλητήριον τοιαύτην εἶχε τὴν δύναμιν. οἱ φίλοι δὲ ἐκ Βυζαντίου βασιλεῖ μὴ θαῤῥεῖν παρῄνουν Μονομάχῳ, ἀλλὰ φυλάττεσθαι τὸν ἄνδρα· οὕτω γὰρ εἶναι συνεσκευασμένον παρὰ τῶν πεμψάντων, ὥστ' αὐτὸν μὲν πρότερον ἑκόντα παρασχεῖν τὸ φάρμακον, ὡς ἂν νομίζοιτο εὔνους εἶναι, ὕστερον μέντοι προσάγειν ἕτερον ἐκείνου χαλεπώτερον. ὃν αὐτίκα μεταπεμψάμενος ὁ βασιλεὺς, εἰ ἀληθῆ τὰ περὶ ἐκείνου γεγραμμένα ἐπυνθάνετο παρὰ τῶν φίλων εἴη. ὁ δ' ἠρνεῖτο μὲν, σαθρὰς δὲ πα- C ρείχετο ἀπολογίας καὶ οἵας ὑποπτεύεσθαι. βασιλεὺς δὲ κακῶς μὲν οὐδὲν ἐποίει, ἀναχωρεῖν δὲ μόνον ἐκέλευε καὶ μὴ αὐτῷ συνεῖναι καὶ αὐτίκα ἀνεχώρει. βασιλεὺς μὲν οὖν τὸν πλείω χρόνον διέτριβεν ἐν Σηλυμβρίᾳ, ἵν' ἐξῇ τοῖς ἐν Βυζαντίῳ φίλοις διαλέγεσθαι. Τζυράκης δέ τις τῶν βασιλίδος οἰκετῶν, δυσανασχετῶν πρὸς τὰ πραττόμενα καὶ τὴν τοσαύτην Ῥωμαίων οἰκτείρων κακοπραγίαν, συνορῶν τε, ὡς οἱ μὲν ἐν Βυζαντίῳ ἄρχοντες οὔτ' ἀντέχειν πρὸς βασιλέα οἷοίτε

erumpebant, ac dentes, gingivis emarcentibus, propemodum excidebant. Theriacae autem aliorumque antidotorum usu vitam servavit ille quidem, quamquam vix, sed in morbo longinquo fuit. Sic autem palatum et lingua obstupuerant, ut diu nullum cibi potionisve saporem perciperent. Venenum itaque istanc efficientiam habuit. Verum amici Byzantio imperatorem monebant, Monomachô ne fideret, sed hominem devitaret: sic enim ab iis, qui misissent, per nequitiam et dolum instructum, ut principio quidem ultro venenum offerret, quo bene velle putaretur, post aliud illo exitialius admoveret. Imperator subito accersitum percunctatur, verane sint, quae de illo ab amicis scribantur. Negat et frivolis quibusdam suspectisque ratiunculis se tuetur. Imperator, nulla poena imposita, eum apud se pati noluit, atque ut se amoliretur iussit, quod continuo fecit. Imperator itaque, ut cum amicis Byzantii litteris et internuntiis commodius ageret, diutius Selybriae se continuit. Porro Zyraces e famulitio imperatricis, cui dolori erant quae agebantur, quique Romanos de tanta aerumna miserans, et intelligens, archontas nec resistere imperatori posse, nec pacem hili facere; sed unum hoc tantum statuisse, in imperio dominari,

εἰσὶν, οὔτε περὶ εἰρήνης οὐδένα ποιοῦνται λόγον, ἀλλ' αὐτὸ A.C. 1346
τοῦτο μόνον ἐγνώκασι τὸ τῶν πραγμάτων αὐτοὶ ἄρχειν, τῶν
δ' ἄλλων οὐδενὸς πρόνοιαν ποιοῦνται, καὶ νομίσας, εἰ Καν- D
τακουζηνὸς ὁ βασιλεὺς τρόπῳ δή τινι τῶν πραγμάτων συμ-
πάντων ἄρξειε, λυθήσεσθαι Ῥωμαίοις τὰς συμφορὰς, καὶ
ἐπί τι βέλτιον χωρήσειν τὴν ἡγεμονίαν, ὑπὸ τῶν συνεχῶν
πολέμων τοσούτῳ μεγέθει χρησαμένην συμφορῶν, καὶ ἄλλους
οὐκ ὀλίγους προσεταιρισάμενος, ἔπραττεν, ὅπως ὑπὸ βασιλέα
γένοιτο Βυζάντιον, καὶ πέμψας ἐδήλου βασιλεῖ κατὰ Σηλυμ-
βρίαν διατρίβοντι. ὁ δὲ ἐδέχετό τε τὴν πρᾶξιν, καὶ πάντα,
ὅσα ᾐτοῦντο, ἐπηγγέλλετο ποιήσειν. οἱ ἐν Γαλατᾷ δὲ, ὥσπερ
ἔφημεν, Λατῖνοι ἀπεχθῶς ἄγαν πρὸς Φακεωλάτον διακείμενοι
διὰ τὸ τοὺς ὁμοφύλους ἀνῃρῆσθαι, αὐτοί τε ἐσπούδαζον
ἀποκτείνειν, καὶ πρὸς βασιλίδα συχνὰς ποιούμενοι πρεσβείας P. 391
ἐκδοθῆναι σφίσι τὸν Φακεωλάτον ᾔτουν, εἰ μὴ βούλοιτο πολε-
μίους ἔχειν. βασιλὶς δὲ Φακεωλάτον τε προΐεσθαι μὴ βουλομέ-
νη, (ἦν γὰρ τότε καὶ αὐτὸς τῶν ᾑρημένων ἄρχειν καὶ μυστικῷ
τῷ Κιννάμῳ καὶ Ἀσάνῃ τῷ πανυπερσεβάστῳ συμπράττων
πρὸς τὸν κατὰ βασιλέως πόλεμον,) τό,τε Λατίνοις πολεμεῖν
οὐ λυσιτελεῖν αὐτῇ νομίζουσα πρὸς τὴν ἀρχὴν, οὔτ' ἀπέ-
πεμπε φανερῶς, ὡς ἄδικα πρεσβεύοντας, οὔτ' ἐνεδίδου τι
κατὰ Φακεωλάτον πράττειν, ἀλλ' ἠπίως πως καὶ προσηνῶς V. 551
ἠβούλετο διαλύειν τὴν διαφοράν. καὶ Λατίνοις μὲν ἔφασκεν
ἀποκρινεῖσθαι πρότερον καλῶς περὶ ὧν ἀξιοῦσι διασκεψαμέ- B

22. τε M. pro πῶς.

cetera in postremis ponere: et opinatus, si quo modo Cantacuzenus principatum adipisceretur, Romanos praeteritarum calamitatum immemores fore, et imperium continentibus bellis tantopere attritum divexatumque aliquando recreatum iri, haec, inquam, intelligens, aliosque non paucos eadem sententia secum devinciens, id agebat, ut Byzantium sub potestatem imperatoris veniret, et Selybriam eidem suam mentem significabat. Qui quod agerent, probabat, quaeque peterent, omnia se praestiturum promittebat. Latini apud Galatam in Phaccolatum, ut diximus, odio capitali ardebant, quod homophylos occidisset, ipsumque spiritu privare cupientes, crebro ab imperatrice deposcebant, hostes futuri, ni impetrassent. Augusta Phaceolatum abiicere nolens, (erat enim tum ipse quoque de collegio archontum et cum Cinnamo mystico atque Asane panhyperse-basto ad Cantacuzenum bello persequendum incumbebat,) et cum Latinis belligerare sibi ad imperii incolumitatem haud quidquam commodaturum providens, nec manifeste legatos dimittebat, quasi iniqua peterent, nec mollescebat, ut Phaceolatum laederet, sed clementer ac benigne volebat controversiam decidere: et Latinis se

A.C. 1346 νην. Φακεωλάτῳ δὲ ἐκέλευε πρόνοιαν αὑτοῦ ποιεῖσθαι, μὴ ὑπὸ τῶν Λατίνων ἐπιβουλευθῇ ἡμέρας ἢ νυκτὸς ἐπιθεμένων. ὁ μὲν οὖν αὐτίκα περιέστησεν ἑαυτῷ φρουρὰν, καὶ ὑπωπτεύετο παρ' οὐδενὸς, ὁμοίως ἐν βασιλείοις καὶ κατὰ τὴν ἄλλην πόλιν περιιὼν ὁπλίτας ἔχων περὶ ἑαυτόν. ὁ δὲ ἀχθόμενος καὶ πρότερον ἐπὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ πολέμου συμβαίνουσι κακοῖς, καὶ μεγάλῳ μὲν δουκὶ καὶ πατριάρχῃ πολλὴν συνειδὼς ἀγνωμοσύνην περὶ Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα καὶ συκοφαντίαν, ἐκεῖνον δὲ τὰ ἔσχατα ἠδικημένον καὶ δικαιότε-
C ρον ὄντα τῶν ἄλλων μᾶλλον τοῖς πράγμασιν ἐφεστηκέναι, τότε δὲ καὶ μᾶλλον ὑπὸ τῶν περισχόντων φόβων, τό, τε κοινῇ λυσιτελοῦν καὶ αὐτῷ ἰδίᾳ συνιδὼν, ἐσκέπτετο καὶ αὐτὸς τὴν εἰς Βυζάντιον εἴσοδον συμπράττειν βασιλεῖ, ὡς μόνην ταύτην πολλῶν ἀπαλλαγῆς κακῶν αἰτίαν ἐσομένην. πυθόμενος δὲ καὶ περὶ Τζυράκη, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ βούλοιτο, συνῆλθόν τε εἰς λόγους καὶ συνέθεντο κοινῇ τὴν πόλιν βασιλεῖ παραδιδόναι. καὶ πέμψαντες αὖθις ἐδήλουν βασιλεῖ, ὡς καὶ Φακεωλάτος πρόσθοιτο τοῖς πράττουσιν ὑπὲρ αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ ἔδει καὶ ἀξιόλογόν τινα ἐλθεῖν πρὸς βασιλέα, ὥστε συνθέσθαι τὸν χρόνον, ἐν ᾧ δεήσει αὐτόν τε παρεῖναι καὶ τὴν ἅλωσιν ἐκείνους πράττειν, ἔδοξε σκεψαμένοις τὸν Μικρο-
D κέφαλόν τινα πέμπειν. καὶ μεταπεμψάμενοι τῶν τε ἀποῤῥήτων ἐποιοῦντο κοινωνὸν, καὶ παρῄνουν αὐτομολεῖν πρὸς

16. συνῆλθέν M.

responsuram aiebat, si prius eorum postulata apud animum bene perpendisset. Phaceolatum interea monebat, videret etiam atque etiam, quomodo Latinorum insidias, quas ei diu noctuque pararent, effugeret. Ille statim custodes corporis sibi adhibuit. Et cum per palatium perque urbem armatos circum se habens ambularet, nulli tamen suspectus erat. Verum cum iam ante malis e bello exsistentibus ingemisceret, neque nescius esset, quanta improbitate, quibus calumniis magnus dux et patriarcha Cantacuzenum ad extremas miserias devolvissent, quem iure oporteret prae aliis summum tenere imperium, illo autem tempore ob timorem, quo obsidebatur, clarius quid communi ac sibi privatim posset conducere, animadverteret, ipse similiter, quando haec una et sola via e multis malis emergendi relinqueretur, de imperatore in urbem recipiendo cogitavit. Ut porro accepit, Zyracem eadem moliri, cum eo collocutus et de civitate concorditer imperatori dedenda pactus est; cui denuo significarunt, etiam Phaceolatum ad ipsius partium studiosos accessisse. Ut autem e primariis quempiam ad eum mitti necesse fuit, cum quo de tempore decerneretur, quo veniret, ipsique urbem traderent, placitum est, re considerata, mittere quendam nomine Micro-

βασιλέα δῆθεν καὶ πάντα δῆλα καθιστᾶν, καὶ χρόνον συν- A.C. 1346 τιθέναι, καθ' ὃν ἐκεῖνον παρεῖναι δεήσει. ἐπεὶ δὲ ἐπείθετο πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν, Πετρογουργούρῳ τινὶ περὶ ναυτικὰ ἠσχολημένῳ, ἐπιτηδείῳ μάλιστα Φακεωλάτῳ ὄντι, τὴν Μικροκεφάλου πρὸς Σηλυμβρίαν ἀπαγωγὴν ἐπέτρεπον ἐκ θαλάττης, (ἐκεχειρία γάρ τις ἦν Σηλυμβριανοῖς πρὸς Βυζαντίους, καὶ ἀδεῶς ἐφοίτων πρὸς ἀλλήλους ἐμπορίας ἕνεκα, ὁμοίως τε παρόντος καὶ ἀπόντος βασιλέως,) ἐκ γῆς δὲ λῃστεῖαί τε ἦσαν P. 692 συνεχεῖς καὶ βαρβάρων ἔφοδοι, καὶ οὐδὲν δεινὸν ἦν, ὃ μὴ παρῆν, ἃ ἐποίει ἄπορον παντάπασι τὴν δίοδον. ἐκείνοις μὲν οὖν οὕτω Μικροκέφαλος παρεσκεύαστο πρὸς βασιλέα ἥξων. οὐ μὴν οὐδὲ οἱ ἐν Βυζαντίῳ ἄρχοντες ἠμέλουν, ἀλλ' ἐδόκει δεῖν κἀκείνοις πέμψασι διαφθείρειν τινὰς τῶν βασιλεῖ συνόντων, πολλὰ ἐκ βασιλίδος ἐπαγγειλαμένους. ἐδόκει δὴ καὶ αὐτοῖς σκεψαμένοις ὁ Μικροκέφαλος οὑτοσὶ πρὸς τὸ ἔργον εἶναι ἐπιτηδειότατος. καὶ αὐτίκα μετεκαλοῦντο καὶ διελέγοντο περὶ ὧν διενοοῦντο, εὖ ποιήσειν πολλὰ ἐπαγγελλόμενοι. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἔδεισε πρὸς τὴν κλῆσιν, πεφωρᾶσθαι οἰηθεὶς B τοὺς πράττοντας τὴν ἅλωσιν. ἐπεὶ δὲ ᾐσθάνετο μηδὲν εἰδότας, ἐπηγγέλλετο τὸ προσταττόμενον ποιήσειν προθυμότατα. οἱ δὲ γράμματά τε παρείχοντο πρὸς οὓς ἐβούλοντο καὶ Πετρογουργούρῳ, πρὸς ὃν καὶ ὁ Φακεωλάτος, παρεδίδοσαν, ὡς ἀκατίῳ τινὶ ἀπάξοντι πρὸς Σηλυμβρίαν. ὃ καὶ μᾶλλον ἔδοξε

22. καὶ om. P.

cephalum, quem accitum secretorum faciunt conscium, suadentque ad imperatorem ultro confugiat, eique aperiens omnia de tempore adventus Byzantium cum eo conveniat. Microcephalus, negotio suscepto, Petrogurguro cuidam, naviculariam facienti et Phaceolato amicissimo, Selybriam deducendus committitur: erant siquidem induciae Selybrianis cum Byzantiis, ac mercimoniorum gratia aeque praesente, ut absente, imperatore inter se Commeabant. Nam continentem barbari incursabant ac depraedabantur assidue: nec ulla aberat malorum facies. Unde via omnimodis invia reddebatur. Sic illi Microcephalum ad imperatorem profecturum adornabant. Neque tamen archontes Byzantii dormiebant, quibus visum est propositis imperatricis nomine praemiis non vulgaribus mittere, ac nonnullos de imperatoris familiaribus morti offerre, cui operi, re circumspecta, Microcephalum accommodatissimum iudicabant. Quem advocantes, cogitata illi sua explanant et exquisita beneficia spondent. Is primum hoc accitu timere, ac de urbe tradenda laborantes deprehensos existimare. Verum ut negotii ignaros sensit, quod iubebatur, promptissime curaturum recepit. Tum illi litteras conscribunt ad quos volunt, cumque illis Petrogurguro Microcephalum, (cui et Phaceolatus eundem tradiderat,) lembo Selybriam perducendum committunt.

A.C. 1346 τοῖς περὶ Φακεωλάτον ὑπὸ τῆς προνοίας συνεσκευάσθαι. καὶ
προθυμότεροι ἦσαν πρὸς τὸ πράττειν, ἅτε δὴ συναιρομένου
καὶ τοῦ θείου. οὕτω μὲν οὖν Μικροκέφαλος παρεγένετό τε
πρὸς βασιλέα σὺν ῥᾳστώνῃ καὶ πάντα ἔπραξε τὰ παρὰ Φα-
κεωλάτου. βασιλεὺς δὲ συνθέμενος ἡμέραν, ἐν ᾗ ἔδει πρὸς
C τὴν χρυσῆν καλουμένην πύλην εἶναι νυκτὸς, (ἐκεῖθεν γὰρ
V. 552 ἐδόκει ῥᾴδιον εἰσάγειν εἶναι,) ἀπῆρεν εἰς τὴν Ἀδριανοῦ, ἵνα
μηδεμίαν ὑποψίαν παρέχοιτο τοῖς ἄρχουσιν ἐν Βυζαντίῳ.

D ϛη'. Τούτων δὲ πραττομένων, αὐτομάτως καὶ ἡ βασι-
λὶς διετίθετο κακῶς πρὸς πατριάρχην, καίτοι παρὰ πάντα
τὸν τοῦ πολέμου χρόνον πολλὴν τὴν εὐμένειαν παρεχομένη
καὶ τὴν ῥοπὴν, ὡς ἄρχοντα ἀρχόντων εἶναι. αἰτία δὲ ἦν,
ὅτι μετὰ τὸ κεκινῆσθαι τὸν πόλεμον εὐθὺς φθονερῶς ὁ πα-
τριάρχης ἔχων πρὸς Παλαμᾶν, οἷα δὴ ὑπωπτευκὼς ἐφε-
δρεύειν αὐτῷ πρὸς τὴν καθέδραν τὴν ἀρχικὴν, ἐπεχείρει
κακουργεῖν. καὶ πρῶτα μὲν ἐκέλευε βασιλεῖ τῷ Καντακου-
ζηνῷ συμπολεμεῖν καὶ πρὸς τὰς ἐπιτιμήσεις καὶ τοὺς ἀφο-
ρισμοὺς συγκοινωνεῖν. ὡς δ' ἀπείπατο ἐκεῖνος φανερῶς πρὸς
τὴν τῶν ἀτόπων κοινωνίαν, συνιδὼν, ὡς οὐδὲν ἂν ἐκεῖνον
P. 693 βλάπτειν δύναιτο δημόσια ἐγκλήματα ἐπίσημον ὄντα δι' ἀρε-
τὴν καὶ φιλοσοφίαν, δυσσεβείας ἐδίωκε μεταβαλών. Ἀκιν-
δύνῳ γάρ τινι μοναχῷ μετὰ τὸ Βαρλαὰμ ἁπάσαις ἁλῶναι
ψήφοις, ἐναντία τοῖς ἁγίοις καὶ λέγοντα καὶ φρονοῦντα
περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ ὑγιοῦς, αὖθις τὰ ἐκείνου ἐκ-

Quod Phaceolatus divinae providentiae artificium interpretatus, velut ipso adiutante numine, ad opus conficiendum fiebat alacrior. Sic Microcephalus ad imperatorem iucunde profectus Phaceolati mandata omnia peregit. Imperator condicta die, qua ad auream portam noctu adesset, (inde enim facilis ingressus videbatur,) Adrianopolim, ne quam suspicionem archontibus moveret, concessit.

98. Interea etiam imperatrix sua sponte de patriarcha male sentire coepit, etsi belli tempore singulari eum studio et inclinatione animi fecerat, ut archontum princeps esset. Causa haec erat, quod, simul bellum esset natum, Palamam sibi ob cathedram patriarchalem insidiari suspicatus, ei ex invidia nocere contendisset. Nam primum quidem, ut Cantacuzenum una persequeretur et ad illius excommunicationem assentiretur, postulabat. Eo tam nefariam assensionem communionemque repudiante, perspiciens ille, virum virtute et sapientia conspicuum nihil laesura crimina publica, mutata ratione, impietatis ei dicam scripsit. Acindyno enim cuidam monacho, postquam Barlaamus omnibus calculis sanctorum scitis de recta et sana fide pugnantia docere et sapere convictus est, rursum illius causam in iudicium adducenti affirmantique iniuria damna-

δικοῦντι καὶ ἠδικῆσθαι φάσκοντι περὶ τὴν δίκην ὀρθὰ καὶ A. C. 1346 ἀληθῆ φρονοῦντα, Παλαμᾷ δὲ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν κακοδοξίαν ἐγκαλοῦντι, προσθέμενος καὶ ὁ πατριάρχης, (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ θεοῦ ἀπέσχετο διὰ τὸ πρὸς Καντακουζηνὸν τὸν βασιλέα ἔχθος, καίτοι γε αὐτὸς ὢν ὁ Βαρλαὰμ τῆς ποίμνης οἷα λύμην ἀπελάσας καὶ φθορὰν καὶ δίκην κατ' ἐκείνου πεποιημένος, ἔτι καὶ βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ μακαρίου περιόν- B τος καὶ Βαρλαὰμ οὐ μόνον καταψηφισαμένου, ἀλλὰ καὶ γραφικαῖς ἀποδείξεσι καὶ ἀνάγκαις λογικαῖς ἀπελέγξαντος κακοδοξεῖν,) Παλαμᾶν τε ὁμοίως καὶ ὅσοι τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ περὶ τῆς πίστεως ἐφρόνουν, ἐν δεσμωτηρίοις εἶχε καὶ ἐκάκου ὅσα δυνατά· καὶ πόλεμον ἐκίνει κατὰ τῆς ἐκκλησίας τῷ βασιλικῷ παρόμοιον. δίκης γὰρ οὐδεμιᾶς οὐδ' ἐλέγχων, οὐδ' ἀποδείξεων δεόμενος, τῶν τε ἐπισκόπων οὐκ ὀλίγων καὶ τῶν λογάδων τῶν μοναχῶν κατεψηφίζετο ἐρήμην, καὶ πολὺς ἔπνει παρὰ πάντα τὸν τοῦ πολέμου χρόνον κατὰ τῆς εὐσεβείας, καὶ τῶν ἀρχόντων ἐν τοῖς πράγμασιν οὐκ ὀλίγα συναιρομένων. ἑώρων γὰρ οὐδὲ τοῦτο τὸ μέρος ὀλίγα συναιρόμενον C πρὸς τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον. πᾶσι γὰρ ὁμοίως ἀδικεῖσθαι Καντακουζηνὸς ὁ βασιλεὺς ἐδόκει, καὶ διὰ σπουδῆς ἦγον τὸ καταλύεσθαι τὸν ἀναῤῥιπισθέντα πόλεμον συγγενικὸν, ὡς αἴτιον ἐσόμενον πολλῶν κακῶν· ἃ τοῖς ἄρχουσιν οὐ λυσιτελεῖν οὔτε πρὸς βασιλίδα, οὔτε πρὸς ἄλλους Ῥωμαίους ἀκούεσθαι ἐδόκει. πολλὴν μὲν οὖν κατὰ τὸν τοῦ πολέμου χρόνον κατὰ

14. ἀποδείξεως P.

tum esse, cum recte ac vere sentiret: Palamam autem et socios de prava religione accusanti, assentiens patriarcha, (neque enim vel Deo parcebat propter odium, quo in Cantacuzenum ardebat: tametsi ipse, Palamas inquam, Barlaamum velut pestem ac perniciem gregis repulerat, illique actionem intenderat, adhuc vivo beatae memoriae Andronico imperatore, nec solum condemnarat, sed et probationibus e sacra scriptura et ratione conclusis ac necessariis demonstrationibus perversi erroris redarguerat,) eum et quicunque eandem de fide tuebantur sententiam in carcere detinebat, quantumque poterat affligebat: ac bellum imperatorio simile contra ecclesiam commovebat. Nec enim iudicium ullum nec argumentorum firmamenta requirens, multos episcopos et praecipuos de monachis indicta causa damnabat, ac per omne belli tempus spirabat contra pietatem ferociter, archontibus eius amentiam non parum adiuvantibus, quod et istuc bello adversus Cantacuzenum momento haud mediocri futurum cernerent. Omnibus namque aequaliter cum Cantacuzeno inique agi videbatur: et bellum civile, ut multarum calamitatum fontem, restingui studebant: id quod archontes non ex-

A.C. 1346 τῶν μὴ τὰ Ἀκινδύνου ᾑρημένων τὴν μανίαν ἐπεδείκνυτο ὁ
πατριάρχης ὁμοίως κατά τε μοναχῶν καὶ ἐπισκόπων. ἡ βα-
σιλὶς δὲ ἀνήκοος μὲν οὐ παντάπασι τῶν τολμωμένων ἦν·
D ᾤετο δὲ τοὺς μοναχοὺς διὰ τὸ τὰ Καντακουζηνοῦ ᾑρῆσθαι
τοιαῦτα ὑπομένειν. ἐπεὶ δὲ ηὔξητο ἐπὶ μέγα τὸ κακὸν, ὅσοι
V. 553 τῶν ἐπισκόπων μὴ καὶ αὐτοὶ διεφθαρμένοι ἦσαν ἐν τοῖς δό-
γμασι, τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην γράμμασιν ἐποίουν βασιλίδι
δῆλα, καὶ πολλὴν τὴν κακοήθειαν καὶ τὴν διαστροφὴν τῶν
ὀρθῶν δογμάτων ἐνεκάλουν. ἡ δὲ, ὡς ἐπύθετο μόνον, οὐ
πρὸς ἀναβολὰς ἐχώρησεν, οὐδὲ ὀλίγης ἄξια φροντίδος ἡγή-
σατο εἶναι τὰ περὶ θεοῦ, ἀλλὰ πᾶσαν ἄλλην σπουδὴν ἐν
δευτέρῳ τιθεμένη, ἑνὶ τούτῳ προσεῖχε μόνῳ, τῇ ἐκκλησίᾳ
P. 694 κακῶς πασχούσῃ καὶ πολεμουμένῃ στῆσαι τὸ κακόν. καὶ
τοὺς ἐπιφέροντας τὴν γραφὴν μεταπεμψαμένη ἐπισκόπους,
ἐπεὶ δεινὰ ἤκουε κατηγορούντων, ἐδόκει δεῖν σύνοδον ἐκ τῶν
ἐνόντων συναθροίζειν καὶ τὸν πατριάρχην καλεῖν πρὸς τὴν
ἀπολογίαν. ἐγένοντο μὲν οὖν ἐν βασιλείοις οἱ ἐπίσκοποι, κε-
λευούσης βασιλίδος, πλὴν τῶν ὅσοι ἦσαν φανερῶς τὰ Καντακου-
ζηνοῦ τοῦ βασιλέως ᾑρημένοι. ἐκεῖνοι γὰρ ἀπρόϊτοι ἐν οἰκήσεσι
κατεκλείοντο· πλὴν καὶ ἀπόντες τὴν γνώμην, ἣν ἔχουσι περὶ τοῦ
πράγματος, ἐδήλουν. ἡ σύνοδος δὲ, προκαθημένης βασιλίδος
B καὶ τοῦ υἱοῦ βασιλέως, τὴν ἐξέτασιν τῶν δογμάτων ἐποιεῖτο.

Ϟθ'. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐτελεῖτο, ἐκ Σηλυμβρίας τις ἐλθὼν

pedire, nec de eo imperatrici aliisque Romanis audiendum putabant. Itaque per annos illos belli patriarcha contra Acindyni adversarios egregie insaniebat: nempe contra monachos et episcopos. Imperatrix autem tam audax scelus non omnimodis nesciebat, verum monachos propter Cantacuzeni partes ista pati opinabatur. Ceterum malo in maius adaucto, quotquot episcoporum sinceritatem dogmatum retinebant, sensum suum adversus patriarcham per litteras imperatrici explicaverunt eiusque insignem malignitatem et perversas de fide opiniones accusarunt. Quae simul cognovit, non distulit, neque res divinas parum cordi habendas censuit, sed cetera omnia in posterioribus ponens, in hoc solo vigilavit, ut aegram et oppugnatam ecclesiam in integrum restitueret. Accersensque accusatores episcopos, ut magni criminis reum facientes audivit, synodum e praesentibus congregandam, et patriarcham ad sui defensionem advocandum duxit. Coierunt igitur ab Augusta vocati in palatium episcopi praeter eos, qui aperte Cantacuzeno patrocinabantur: nam illi in aedibus inaccessi tenebantur. Nihilo minus, quamvis absentes, sententiam suam scripto demonstrarunt. Synodus porro, imperatrice ac filio imperatore praesidentibus, dogmata discutiebat.

99. Interim Selybria quidam nuntius adest, ea nocte Canta-

ἐμήνυεν, ὡς ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἐγγὺς εἴη Βυζαντίου τειχῶν A.C. 1347
ὁ Καντακουζηνὸς, ὃ φυλάξασθαι δέον βασιλίδα. ἰσχυρίζετό
τε σαφέστατα εἰδέναι παρὰ τῶν τὰ ἀπόῤῥητα κοινωνούντων C
αὐτῷ πεμφθείς. βασιλὶς δὲ ἐπεὶ ἐπύθετο, ἀπάτην εἶναι οἰ-
ηθεῖσα ὑπὸ τῶν πατριάρχου φίλων συνεσκευασμένην, ἵν',
αὐτῆς πρὸς τὴν ἀγγελίαν θορυβηθείσης, τὸ δοῦναι δίκην
ἐκεῖνος διαδρῴη ἐφ' οἷς ἐτόλμησε κατὰ θεοῦ, οὐκ ἔφη ἀνα-
στήσεσθαι, εἰ καὶ σαφῶς εἰδείη ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ Καντα-
κουζηνὸν ἐσόμενον ἐντὸς τειχῶν. ἡ μὲν οὖν τοιαῦτα ἀπε-
φθέγξατο μὴ εἶναι ἀληθῆ τὴν ἀγγελίαν οἰηθεῖσα. τὸ δὲ ἦν
ἄρα ἀληθές· ὡς γὰρ ἐκ Σηλυμβρίας μετὰ τὸ προθεσμίαν
συνθέσθαι πρὸς τοὺς πράττοντας τὴν ἅλωσιν, ἐν ᾗ αὐτόν τε
παρεῖναι ἔδει κἀκείνους τὴν χρυσῆν πύλην διορύττειν ἀπῳ-
κοδομημένην, εἰς Ἀδριανούπολιν ἀπῆρε, τὸ κάλλιστον ἀπο- D
λεξάμενος τῆς στρατιᾶς ὑπὲρ χιλίους ὄντας, ἵνα μὴ κατάφω-
ρος εἴη ἐπαγόμενος πολλούς· καὶ διὰ τῶν ἀοικήτων καὶ ἀ-
τριβῶν ὁδεύσας ὑστέρησε μὲν τῆς προθεσμίας ὑπό τινος
ἀνάγκης κωλυθεὶς ἡμέρᾳ μιᾷ· καὶ πολλοῖς ἐπάλαιε λογισμοῖς,
δεδοικὼς, μὴ διορύξαντες οἱ τὰ ἐκείνου πράττοντες κατὰ τὸ
σύνθημα τὴν πύλην, αὐτὸς μὲν ἀπῇ, ἐκεῖνοι δὲ ὑπὸ τοῦ δή-
μου διαφθαρῶσιν ἁλόντες ἐπ' αὐτοφώρῳ. καὶ ἐδυσχέραινεν
οὐκ ἀνεκτῶς οὐ μόνον διὰ τὴν ἀποτυχίαν Βυζαντίου, ἀλλ' P. 695
ὅτι καὶ τῶν φίλων ἔμελλεν οὐκ ὀλίγους ἀπολεῖν. ὅμως δὲ

cuzenum ante moenia Byzantii affuturum, cui malo Augustam occurrere oporteat: affirmabatque, id se exploratissime nosse, utpote missum ab iis, quibuscum ipse arcana sua communicaret. Imperatrix rata fraudem ab amicis patriarchae fabricatam, ut, ipsa ad nuntium consternata, ille supplicium admissae in Deum impietatis evaderet, non se loco discessuram asseverabat, quamvis plane sciret, ea ipsa nocte Cantacuzenum intra moenia fore. Haec illa, cum falsum apportari nuntium arbitraretur, qui erat utique verissimus. Ut enim cum illis, a quibus ad urbem capiendam adiuvabatur, diem constituit, quo die et ipse adesset et illi auream portam obstructam perforarent, Selybria Adrianopolim discessit cum amplius mille e toto exercitu delectis militibus, (ne proderetur videlicet, si magnam multitudinem duceret,) perque deserta et avia iter faciens, necessitate quadam praepeditus, die uno tardius venit, quam praefinitum erat: cum interea cogitationibus distraheretur metuens, ne pars eius, ipso adhuc absente, ex conventis portam perfosso muro aperiens, flagrante delicto a populo necaretur: dolebatque incredibiliter, non solum quod Byzantio frustraretur, sed etiam quod bonum numerum amicorum amissurus esset. Attamen non funditus abiecta spe, eodem gradiebatur. Amici et ipsi necessitate quadam

A.C. 1347 οὐ παντάπασι τῶν ἐλπίδων ἀπογνοὺς ἐχώρει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον νυκτός. οἱ προδιδόντες δὲ καὶ αὐτοὶ ὑπό τινος ἀνάγκης κωλυθέντες τοῖς τείχεσιν ἐπιχειρεῖν κατὰ τὴν προθεσμίαν, εἰς τὴν ὑστεραίαν, καθ' ἣν ἐν βασιλείοις ἡ κατὰ πατριάρχου V. 554 σύνοδος συνεκροτεῖτο, διώρυττον τὴν χρυσῆν πύλην συνελθόντες ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ σάλῳ ὄντες καὶ αὐτοί. ἐδεδίεσαν γὰρ, μὴ τῇ προγεγενημένῃ νυκτὶ ἐλθὼν ὁ βασιλεὺς καὶ τῶν συντεθειμένων ἠνυσμένων εὑρηκὼς μηδὲν, αὐτὸς μὲν αὖθις ἀνεχώρησεν, αὐτοὶ δὲ ὑφ' ἑαυτῶν καταπροδοθέντες διαφθαρῶσιν. B ὅμως οὐδ' αὐτοὶ τὰς τοῦ σώζεσθαι ἐλπίδας ἀπογνόντες διώρυττον τὴν πύλην· ἦσαν γὰρ σύστημα οὐκ ἀγεννὲς ἐκ πεζῶν τε καὶ ἱππέων, καὶ ἐθάῤῥουν σφίσιν ἑαυτοῖς, ὡς ἀμυνουμένοις, ἄν τις ἐπίῃ. κἂν διορύξαντες μὴ εὕρωσι παρόντα τὸν βασιλέα, πρὸς αὐτὸν ἀποχωρεῖν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν τοιαύτῃ γνώμῃ διώρυττον. ἡ δὲ ἐν βασιλείοις σύνοδος, ἐπεὶ ἐκ πολλῶν ἀπεδείκνυ πατριάρχην αὐτόν τε περὶ τὰ ὀρθὰ τῆς ἐκκλησίας δόγματα ἔχοντα οὐχ ὑγιῶς καὶ τοὺς ἄλλους ἀναγκάζοντα ἐκείνῳ συμφρονεῖν, γνώμῃ κοινῇ καθαίρεσιν C αὐτοῦ καταψηφίζονται. δι' ἃ δὴ καὶ μάλιστα ἔδοξεν ὕστερον βασιλεύς τε καὶ οἱ πράττοντες τὴν ἅλωσιν συνελθεῖν κατὰ τὴν προθεσμίαν κωλυθῆναι, ἵνα μὴ μνησικακῶν αὐτὸς δοκοίη τῶν θρόνων καθαιρεῖν· ἀλλ' ἀκριβῶς εἴη τῶν ὀρθῶν δογμάτων τῆς διαστροφῆς εὐθύνη. οἱ μὲν οὖν ἀρχιερεῖς, ἐπεὶ ταῦτα ἔπραξαν, καὶ τῶν ἀπόντων διὰ τὸ ὑποπτεύεσθαι ἀρ-

7. προγενομένῃ P.

illo die retardati, die altero, quo in palatio contra patriarcham conventus agebatur, convenientes portam auream cum trepidatione et anxia cura aperiunt. Timebant siquidem, ne praecedente nocte veniens imperator et ex pactis nihil dum factum inveniens, recessisset, ipsique proditi eius causa neci dederentur. Tamen nec ipsi salutem in desperatis ducentes portam perrumpunt: erat enim peditum equitumque haud contemnendum agmen, et si qua vis ingrueret, se defendere illam posse confidebant. Si perfossa porta imperatorem non invenirent, ad eum abire statuebant. Hac mente opus inceptant. Synodus autem in palatio, postquam copiose docuit, patriarcham ipsum in germanis ecclesiae dogmatis desipere et alios ad sibi assentiendum cogere, concordibus eum sententiis exauctoravit. Quam ob causam maxime imperatorem et qui urbi ab eo capiendae studebant die praestituto convenire fuisse prohibitos, postea iudicatum est: ne scilicet imperator iniuriarum memor de throno illum deturbasse videretur: sed ut cum propter adulteratam doctrinae veritatem has poenas pendere omnes perspicue intelligerent. Episcopi cum suffragiis aliorum episcoporum, qui, ut

χιερέων συνεπιψηφισαμένων, ἀνεχώρουν ἕκαστος πρὸς τὰς A.C. 1347 οἰκήσεις ἤδη πόῤῥω νυκτῶν. βασιλεὺς δὲ ἐπεὶ παρῆν, τῶν ἔνδον τὰ ἐκείνου πραττόντων τὴν χρυσῆν διορυξάντων πύλην, εἰσήλαυνεν οὐδενὸς ἀνθισταμένου, ἀλλὰ δι' εὐφημίας αὐτὸν ἀγόντων παντὸς τοῦ δήμου, καὶ τοῖς τε στρατιώταις ἀπεῖπε μὴ χωρεῖν πρὸς ἁρπαγάς· καὶ τὸν δῆμον ἐκώλυεν ὅσα δυνατά. ὅθεν οὐδὲ ἐγένετό τις κίνησις ἐπὶ τοὺς δοκοῦντας D ᾑρῆσθαι τὰ βασιλίδος, πλὴν εἴπου τινὰς αὐτῶν ἐζημίωσαν οἱ γείτονες. καὶ τῶν στρατιωτῶν δὲ ὀλίγοι ἐπὶ τὰς οἰκίας τῶν πολεμίων, βασιλέως μὴ εἰδότος, ἐπελθόντες ἐποιήσαντό τινα μετρίαν ἁρπαγήν. βασιλεὺς δὲ ἄχρι τῆς Πορφυρογεννήτου καλουμένης οἰκίας προελθὼν, πρῶτα μὲν ἐκέλευε μηδένα χωρεῖν κατὰ τῶν βασιλείων, ἀλλὰ ἀτρεμεῖν, ὡς αὐτὸς διαθησόμενος τὰ κατὰ βασιλίδα ᾗ δοκεῖ ἔχειν ἄριστα. ἐπεὶ δὲ διέφαινεν ἤδη ἡμέρα, διὰ μέσης τῆς ἀγορᾶς ἐβάδιζεν ἐπὶ θεομήτορος τὸ τῆς Ὁδηγητρίας τέμενος, τὴν ὀφειλομένην προσκύνησιν καὶ τὴν εὐχαριστίαν τῆς νίκης ἀποδώσων P. 696 τῇ μητρὶ τοῦ θεοῦ. αὖθις δὲ διὰ τῆς αὐτῆς ἐπανήκων ἐπὶ τὴν τοῦ Πορφυρογεννήτου κατέλυσεν οἰκίαν. βασιλὶς δὲ ὡς εἶχε τά τε βασίλεια ἠσφαλίζετο, τοῖς οἰκείοις καὶ μάλιστα δοκοῦσιν εὔνοις ἐπιτρέπουσα τὴν φυλακήν. καὶ ἐκ τῶν ἐν Γαλατᾷ βοήθειαν μετεκαλεῖτο. οἱ δὲ αὐτίκα ἦσαν ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ ὥρμηντο προθύμως βοηθεῖν· τριήρεις τε πληρώσαντες, ὅσαι ἦσαν, αὐθωρὸν καὶ λέμβους ἐφοπλίσαντες πρὸς

suspecti, in consilium adhibiti non fuerant, his ita peractis, multa iam nocte in sua quisque tecta recesserunt. Imperator ubi affuit, et eius factio intus aditum per portam auream patefecit, resistente nemine, cum totius populi applausu et gratulatione urbem ingressus est, militibusque interdixit, ne ad cives diripiendos discurrerent: et quantum potuit, idem plebi vetuit. Ita in pace fuerunt qui ab Augusta stabant: nisi si forte quidam a vicinis multati sunt, et milites aliquot in domus hostium, imperatore ignorante, penetrantes praedas mediocres fecerunt. Imperator usque ad aedes Porphyrogeniti appellatas cum processisset, edixit, ne quis contra palatium tenderet, sed quieti manerent: se quod optimum censuisset, de imperatrice constituturum. Die iam terris reddita, per medium forum ad Deiparae Hodegetriae templum, debita eiusdem adoratione, ac de praestita victoria gratiarum actione functurus petivit: eademque via rediens in Porphyrogeniti domum divertit. Augusta, ut potest, palatium communit: domesticis et quorum benevolentiae plurimum fidebat custodiam committit: a Galataeis item auxilium accersit: qui repente ad arma convolantes subsidio ferendo alacriter se comparant, eademque hora impletis quotquot in promptu

A.C. 1347 τὰ βασίλεια ἐπεραιοῦντο. ἀντιταξάμενοι δὲ αὐτοῖς ἐκ τῶν
μετὰ βασιλέως στρατιωτῶν τινες, ἅμα καὶ τοῦ δήμου προσ-
επιβοηθοῦντος, οὐκ εἴων τῇ γῇ προσχεῖν, ἀλλ' ἀπεπέμποντο
B βάλλοντες συχνοῖς τοῖς βέλεσιν. ὁρῶντες δὲ καὶ ἐκεῖνοι, ὡς
οὐκ ἀντισχήσουσι πρὸς τοσούτους, (πρότερον γὰρ ᾤοντο ὑπὲρ
βασιλίδος αὐτοῖς καὶ τὸν δῆμον συμπροσθήσεσθαι,) ἀνεχώ-
ρουν τε καὶ οὐκέτι ὕστερον ἐπεβοήθουν. βασιλεὺς δὲ κατ'
ἐκείνην τὴν ἡμέραν μηδὲν πλέον μήτε πράξας, μήτε εἰπὼν,
εἰς τὴν ὑστεραίαν τούς τε ἐπισκόπους, ὅσοι ἦσαν, μεταπεμ-
ψάμενος ἐν Βυζαντίῳ καὶ τῶν τῷ κλήρῳ κατειλεγμένων τῆς
ἐκκλησίας τοὺς μάλιστα ἐν λόγῳ, πρῶτον μὲν περὶ τῶν κατὰ
V. 555 τὸν πόλεμον συμβεβηκότων διειλέχθη, ὡς οὔτε ἐξαρχῆς ἕλοιτο
αὐτὸς, οὔτε τοῖς βασιλέως ἐπιβουλεύσειε παισὶν, ὥσπερ ὑπὸ
C τῶν συκοφαντῶν κατηγορεῖτο, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνων διὰ φθόνον
κεκινημένου ἐπιβουλευσάντων, ἀναγκαίως τῆς αὐτοῦ καὶ τῶν
συνόντων σωτηρίας ἕνεκα ἠμύνετο. εἰς ἀνάγκην δὲ ἐλθὼν
καὶ βαρβάροις χρήσαιτο συμμάχοις, Μυσοὺς καὶ Τριβαλοὺς
καὶ αὐτοὺς τοὺς βαρβάρους ἐκείνων ἐπαγόντων. καὶ τῆς γε-
γενημένης φθορᾶς καὶ αἰχμαλωσίας τῶν Ῥωμαίων ἐκείνους
ἀπεδείκνυεν αἰτίους. ἔπειτα καὶ τῶν γιγνομένων ἐποιεῖτο
μάρτυρας, ὡς αὐτὸς μὲν οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν δυσχερές
τι περὶ βασιλίδος διανοοῖτο καὶ τῶν παίδων, ἀλλ' ὅσα μάλιστά
ἐστι πρὸς σωτηρίαν καὶ λυσιτέλειαν τῆς ἀρχῆς. ἂν δ' ἐκείνη

erant triremibus et lembis armatis, ad palatium traiiciunt. Sed eos nonnulli de militibus imperatoris, populo adiuvante, crebris iaculis ad terram appellere prohibebant. Videntes Galataei, se contra tantam multitudinem invalidos, (speraverant enim, populum pro imperatrice tuenda ad ipsos accessurum,) retro abeunt: nec deinde subsidio venire audent. Imperator die illo nihil praeterea nec fecit, nec locutus est. Sequenti episcopos, quicunque Constantinopoli reperiebantur, et cleri principes cogit: ac primum quidem de iis, quae bello accidissent, disserit, quod neque a principio ipse suscitarit, neque liberis imperatoris, (quemadmodum eius obtrectatores garriant,) insidias molitus sit. Sed cum illi capiti suo insidiantes ex invidia illud excitassent, facere non potuisse, quin pro sua suorumque salute propugnaret, et barbarorum quoque auxilia, quoniam necessitas ita flagitaret, sibi adiunxisse: quando et ipsi Moesos ac Triballos similiter barbaros induxerint. Quod autem tanta labes facta, tot Romanorum capti sint, eos in causa esse docet. Tum ex ipsis actis testimonium affert, se nec alias, nec in praesens adversus Augustam eiusque liberos quidquam hostile meditatum esse, aut meditari, sed quaecunque imperio salutaria inprimis forent atque utilia. Sin illa inimicum retineat animum, et resi-

ἔτι τὴν προτέραν δυσμένειαν ἐνδεικνυμένη, ἀνθίστασθαι ἐπι- A.C. 1347
χειροίη καὶ σώζειν ἑαυτὴν καὶ τέκνα διὰ τοῦ πολέμου, μὴ D
αὐτῷ προσλογίζεσθαι τὴν αἰτίαν, εἴ τι περὶ αὐτὴν καὶ τέ-
κνα συμβαίη δυσχερές. οὐ γὰρ αὐτῷ λυσιτελεῖν δοκεῖν, οὐδὲ
ἄλλως σῶφρον, ἐᾷν αὐτὴν ἐν βασιλείοις καθημένην, τὸν πό-
λεμον αὖθις τὸν συγγενικὸν ἀνακινοῦσαν, καὶ περιορᾷν τοὺς
ὑπολειπομένους Ῥωμαίους ὑπ' ἀλλήλων διαφθειρομένους. ἀλλ'
εἰ μὴ πείθοιτο χωρεῖν πρὸς τὰς συμβάσεις, αὐτὸν μὲν περὶ
αὐτῆς οὐδὲν βουλεύσεσθαι δεινόν· δεδοικέναι δὲ μὴ, συμ-
πάντων ὡρμημένων ἐπ' αὐτοὺς, μὴ δύνηται αὐτὸς ἀνέχειν
τὴν ὁρμὴν, ἀλλά τι τολμηθῇ περὶ αὐτοὺς τῶν ἀνηκέστων. P. 697
ἔπειτα τὸν τῆς Φιλίππου μητροπολίτην ἀπολεξάμενος καὶ Κα-
βάσιλαν τὸν σακελλίου, οἳ καὶ πρότερον εἰς Διδυμότειχον
ἧκον πρὸς ἐκεῖνον πρεσβευταὶ, ἔπεμπε πρὸς βασιλίδα. ἡ πρε-
σβεία δὲ ἦν περὶ εἰρήνης. καὶ πρῶτα μὲν πολλὰς ὡμολόγει
χάριτας θεῷ, ὅτι πρὸς ταύτην ἤγαγε τὴν ἡμέραν, ἣ λαμ-
πρότερον ἡλίου πᾶσι δύναται καταφανῆ ποιεῖν καὶ τὴν μο-
χθηρίαν τῶν σεσυκοφαντηκότων καὶ τὴν ἀπέχθειαν πρὸς τὰ
καλὰ, καὶ τὴν ἑαυτοῦ πρός τε τοὺς βασιλέως παῖδας ἐξαρ-
χῆς ἄχρι νῦν ἐπιείκειαν διασεσωσμένην, καὶ τὸ μηδὲν ἀγεν-
νὲς, μηδὲ ἀνάξιον τῆς βασιλέως πρὸς αὐτὸν φιλίας μετὰ τὴν B
ἐκείνου τελευτὴν φανῆναι διαπεπραγμένον. ἔπειτα συνεβού-
λευε χωρεῖν πρὸς τὰς συμβάσεις, καὶ μὴ κεναῖς ἐλπίσιν

stere seque cum filiis armorum vi defendere nitatur, ne sibi adscribat, si quid ipsi et filiis eius odiosius contigerit. Non enim conducibile, neque cum prudentia coniunctum videri, illam in palatio sedentem, et inter cives cognatosque bellum redintegrantem relinquere, Romanorum vero reliquias mutuo se devorantes negligere. Sed si ad conditiones descendere nolit, se quidem in eam durius nihil decreturum: metuere autem, ne simul omnibus suis in ipsam et qui cum ipsa sunt irruentibus, ipse eorum impetum compescere nequeat, et aliquid patiatur eiusmodi, quod medicinae faciendae locum nullum relinquat. His dictis delecto metropolitano Philippopolis et sacellii curatore Cabasila (qui et prius Didymotichum legati venerant) ad eam de pace illos mittit. Ac primum quidem immensas Deo gratias agit, quod diem aspexisset, qui sole clarius et calumniatorum suorum scelus atque odium honestatis, et imperatoris liberis ab initio hucusque a se praestitam aequitatem ac moderationem, et nihil illiberale aut indignum imperatoris Andronici amicitia post illius obitum a se designatum possit ostendere. Deinde suadet, ut pacis conditionibus se submittat: nec vana spe suspensa, aut etiam ab optimatibus suis decepta, adhuc armis contra eundum putet: neque enim aliunde externum ipsi exspectandum

A.C. 1347 αἰωρουμένην ἢ καὶ ὑπὸ τῶν συνόντων ἐξαπατωμένην, οἴε-
σθαι ἀντισχήσειν ἔτι πρὸς τὸν πόλεμον. οὔτε γὰρ ἔξωθέν
ποθεν ἥξειν χρὴ συμμαχίαν προσδοκᾷν. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ
ἔστιν οὐδεὶς, ὃς ἀφίξεται ἐπικουρήσων, ἔκ τε τῶν παρόντων
ἐλπὶς οὐδεμία σώζεσθαι, τοῦ φρουρίου μὲν καὶ χρόνου τινὸς
καὶ ἀναλωμάτων δεομένου καὶ ὑλῶν πρὸς ἐπισκευὴν, ἃ οὐκ
ἔξεστι πορίζεσθαι, τῶν συνόντων δὲ οὔτε ἀξιομάχων ὄντων
πρὸς τοσαύτην δύναμιν, οὔτε τῶν ἐπιτηδείων εὐπορούντων,
C ὥστε διαφέρειν τὴν πολιορκίαν εὐμαρῶς. δι' ἃ πάντα πρὸς
συμβάσεις αὐτῇ συνεβούλευε χωρεῖν, καὶ μὴ αὐτῇ μὲν καὶ
τέκνοις τὰ ἀνήκεστα προξενεῖν ἐξ ἀβουλίας, αὐτοῦ δὲ μεγί-
στην πρόφασιν εὐδοξίας ἀφαιρεῖν. τοῦτο γὰρ κατὰ τὸν τοῦ
πολέμου χρόνον καὶ βούλεσθαι ἀεὶ καὶ εὔχεσθαι πρόφασίν
τινα τὸ θεῖον παρασχεῖν, ἐξ ἧς αὐτὸς τὴν ἐπιείκειαν καὶ τὴν
εὐγνωμοσύνην ἐπιδείξεται, καὶ τὸ πρὸς βασιλέα φίλτρον, ὃ
ἀκέραιον νῦν ἄχρι διασώζει, καὶ οὐδὲν ἧττον ἢ πρότερον
κήδεσθαι τῶν παίδων διανοεῖται, λόγον ποιούμενος οὐδένα
τῶν ὅσα πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸν πόλεμον ἠγνωμονήθη.

D ρ'. Οἱ μὲν οὖν πρέσβεις καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες τοὺς
V.556 βασιλέως λόγους καὶ τὴν ἀξίωσιν ἀκούοντες, ὀλίγου δεῖν καὶ
ἠπίστουν διὰ τὴν ὑπερβολήν. τὸ γὰρ τοσαῦτα πρότερον ὑπὸ
P.698 τῶν πολεμούντων ὑπομείναντα καὶ μυριάκις ἐν ἀκμῇ κιν-
δύνου καταστάντα, ἔπειτα κρατήσαντα τοῖς ὅπλοις καὶ περι-
γενόμενον τῶν πολεμίων, μὴ πρὸς φόνους καὶ σφαγὰς χωρεῖν

7. ἔστι M.

auxilium: non enim esse profecto, qui venturus sit auxilio: et ex re praesenti nullam spem salutis affulgere, cum munitiones et propugnacula ut instaurentur, et tempore aliquo et sumptu et materia indigeant, quae nunc comparari non possint. Quos autem nunc secum habeat, nec pares esse eius copiis, nec abundare commeatu, ut obsessionem facile ferant. Ob haec omnia, ut secum paciscatur monet, ne sibi ac liberis per dementiam immane malum conflet, et illi pulcherrimam gloriae occasionem praecidat. Hoc enim bello et voluisse semper, et a Deo optimo maximo precatum esse, uti aliquam sibi ansam daret, unde bonitatem, et clementiam in vivos, et amorem in defunctum demonstrare posset: quem usque nunc integrum sincerumque conservet: nec se minus modo quam antea de procuratione liberorum eius cogitare, nihili pendentem, quae per bellum adversus se improbe patrata sint.

100. Legati ceterique praesentes verba imperatoris et postulationem audientes, propter admirabilitatem vix fidem commodabant. Nam adeo multa antehac ab hostibus perpessum esse, et plus millies inter sacrum saxumque stetisse, postea armis adepta victoria, non ad

καὶ ἴσ' ἀντ' ἴσων ἀποδιδόναι τοῖς πρώτοις ἄρξασιν, ἀλλὰ A.C. 1347
μετὰ τὴν νίκην ἐπὶ συμβάσεις προκαλεῖσθαι, καίτοι δυνάμενον ὀλίγῳ χρόνῳ διαφθείρειν, κρεῖττον εἶναι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐδόκει. ἥδοντό τε οὖν ὁμοῦ διὰ τὴν βασιλέως ἐπιείκειαν καὶ ἐθαύμαζον τὴν μεγαλοψυχίαν. βασιλὶς δὲ παντάπασιν οὐ προσεδέχετο τὴν πρεσβείαν, ἀλλ' ἀπράκτους ἀπέπεμπε τοὺς πρέσβεις, ὑπὸ τῶν συνόντων πειθομένη. καὶ ὁ βασιλεὺς ἠνιᾶτο καὶ ἐδυσχέραινεν οὐκ ἀνεκτῶς μυρίοις προσπαλαίων λογισμοῖς. συνεώρα γὰρ τὴν ἔνστασιν οὐ τελευτήσουσαν ἐπ' ἀγαθῷ, ἀλλ' ἐκείνοις τε ἀνηκέστων κακῶν B
καὶ τούτῳ μείζονος ἢ καθ' ὅσον χρόνον ἦν ὁ πόλεμος, λύπης αἰτίαν ἐσομένην. οἵ τε γὰρ συνόντες ἅπαντες εἰς πολλῶν πεῖραν ἀλγεινῶν ἐλθόντες, καὶ οἱ ἔνδον ὁμοίως Βυζαντίου τῶν δεσμωτηρίων ἐξελθόντες καὶ μνησικακοῦντες ἐσχάτως τοῖς συνοῦσι βασιλίδι, αὐτοί τε διεπρίοντο ὑπ' ὀργῆς καὶ τὸν δῆμον ἐξηρέθιζον, καὶ ἔνδηλοι ἦσαν, ὡς καὶ βασιλέως ἄκοντος ἐπιθησόμενοι τοῖς ἐν βασιλείοις. καὶ ἐδεδίει μὴ περί τε τὴν βασιλίδα καὶ τοὺς παῖδας ἀνήκεστόν τι τολμηθῇ, καὶ οἱ συνόντες πάντες ὑπὸ τῶν ἐχθραινόντων διαφθαρῶσιν· ὃ ὀλίγῳ ὕστερον μικροῦ ἐδέησε γενέσθαι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο, ὅτι C
μὴ τὴν πρεσβείαν δέχοιτο ἡ βασιλὶς, μηδὲ χωροίη πρὸς συμβάσεις, τὸ ἐν Βλαχέρναις φρούριον, μέρος καὶ αὐτὸ τοῦ περὶ

3. εἶναι καὶ ἀνθρ. P. et M. 11. ὁ om. P.

caedes mactationesque procedere, pariaque paribus remetiri iis, qui priores lacessiverant: sed victorem victos ad pacta conventa invitare, tametsi eos brevi spatio delere funditus liceret, excellentius quiddam quam pro humana natura videbatur. Gaudebant igitur tanta lenitate, et suspiciebant tam praestantis animi magnitudinem. Imperatrix suorum consiliariorum impulsu legationem prorsus aspernata, oratores re infecta dimittit, ex quo imperatorem tristitia molestiaque intolerabilis occupavit, sexcentisque cogitationibus in diversa rapuit. Augurabatur enim, pertinaciam istam non bene eventuram, sed ipsis mala deterrima maioremque luctum, quam toto belli tempore experti essent, parituram. Nam et illi omnes, qui cum imperatore erant, cum multa adversa pertulissent, et similiter qui Byzantii in carceribus fuerant, extreme se a proceribus Augustae vexatos meminissent, ira aestuabant populumque irritabant: et apparebat, vel invito imperatore in eos qui essent in palatio impetum facturos. Verebatur insuper, ne imperatrici ac liberis aliquid atrocius fieret, quique cum ea versarentur, omnes hostium gladiis conficerentur: id quod paulo post propemodum accidisset. Ut enim intellexerunt eam legatos reiecisse ac pacem nolle, castellum in Blachernis appellatum, partem munitionis et propugnaculorum, quibus palatium circumdatur, imperatore nesciente expugnarunt ac

A.C. 1347 τὰ βασίλεια φρούριον ὄν, Καστέλιον προσαγορευόμενον, ἐξε-
πόρθησάν τε καὶ διήρπασαν, βασιλέως ἀγνοοῦντος, καίτοι
γε τῶν ἔνδον ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀμυνομένων κραταιῶς. καὶ
οἱ δοκοῦντες δὲ περὶ βασιλίδα εὔνοι εἶναι πρότερον, καὶ τὴν
φυλακὴν τῶν βασιλείων ἐπιτετραμμένοι, ἐπεὶ τὸν κίνδυνον ἁ-
πανταχόθεν περιιστάμενον ἑώρων, βασιλίδα δὲ μὴ χωροῦσαν
πρὸς συμβάσεις, ἀλλὰ μᾶλλον αἱρουμένην αὐτήν τε ἀποθνή-
σκειν κἀκείνους συναπόλλυσθαι, ἐσκέψαντο κοινῇ τῆς σφετέ-
ρας σωτηρίας ἕνεκα καταπροΐεσθαι ἐκείνους καὶ παραδιδόναι
D βασιλεῖ τὸ φρούριον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν λόγῳ μάλιστά
τινες πρὸς βασιλέα πέμψαντες, περὶ προδοσίας διελέγοντο
καὶ δωρεὰς ᾔτουν καὶ τιμάς, εἰ παραδιδοῖεν τὰ βασίλεια αὐ-
τῇ βασιλίδι καὶ τοῖς τέκνοις. βασιλεὺς δ' οὐδ' ἄκροις ἠνέ-
V. 557 σχετο ὠσίν, ἀλλ' ἀπέπεμπε, σώζεσθαι μᾶλλον βασιλίδα καὶ τοὺς
παῖδας εἰπὼν ποιεῖσθαι περὶ πλείστου. βασιλεὺς δὲ ὁ νέος
Ἰωάννης ἔτος πεντεκαιδέκατον τότε ὤν, μεῖζον ἢ κατὰ τὴν ἡ-
λικίαν ἐφαίνετο φρονῶν καὶ τῷ καιρῷ προσήκοντα βουλευό-
μενος. ὡς γὰρ ᾔσθάνετο θορυβουμένους τοὺς ἐν βασιλείοις,
στασιάζειν τε ἤδη ἀρχομένους καὶ περὶ αὐτῶν ἐπιεικὲς οὐ-
P. 699 δὲν βουλευομένους, δραμὼν πρὸς τὴν μητέρα, τόν τε θόρυβον
ἀπήγγελλε καὶ τὴν ἐπιβουλήν. καὶ ἐδεῖτο πρὸς βασιλέα τά-
χιστα πρεσβείαν πέμπειν καὶ τίθεσθαι συμβάσεις περὶ τῆς
εἰρήνης. μάλιστα μὲν γὰρ ἔφασκεν ἐκεῖνον οὐδὲν περὶ αὐ-
τῶν βουλεύσεσθαι δεινόν. εἰ δ' ἄρα καὶ τὰ δεύτερα νικῴη,
βέλτιον ὑπ' ἐκείνου κακῶς παθεῖν, ἢ ἀλογίᾳ δήμου καὶ στρα-

diripuerunt, cum qui intus erant e muris fortiter se defenderent. Qui autem antehac Augustae bene cupere putabantur, quibusque custodia palatii commissa erat, postquam undique periculum, et eam a pacificatione refugientem mori ipsosque secum perdere malle viderunt, consensu ipsam cum liberis prae salute sua neglectum ire, et imperatori palatium tradere constituerunt. Quin etiam honoratissimos quosdam ad eum mittendo, dona et honores quaerebant, si regiam cum imperatrice et liberis dedidissent. Quos imperator auribus ista respuens dimisit, testatus, eam cum liberis servatum potius velle maximopere. Ecce autem imperator Ioannes tum quindecim natus annos, supra aetatem sapere et tempori opportuna consulere visus est. Ut enim tumultuantes sensit, qui in palatio erant, et iam dissidere incipientes deque matre cum filiis nihil aequum animis agitantes, ad parentem accurrens, tumultum et insidias nuntiat: orans celerrime ad imperatorem mitti et cum eo decidi: affirmansque, nihil ab eo grave timendum. Sin secus res eat, praestare illum inclementem experiri, quam in populi dementiam

A. C. 1347 τιωτῶν ὁρμῇ περιπεσεῖν. αὐτίκα τε ἐπείθετο ἡ μήτηρ καὶ τὸν Ἀνδρόνικον Ἀσάνην τὸν βασιλέως πενθερὸν καὶ τὸν Παλαμᾶν Γρηγόριον αὐτοῦ που κατακεκλεισμένους ἐν δεσμωτηρίοις ἔνδον βασιλείων ἄγεσθαι ἐκέλευε πρὸς αὐτήν, καὶ περὶ τῆς πρὸς βασιλέα διαλεχθεῖσα πρὸς αὐτοὺς εἰρήνης ἔπεμπε πρὸς ἐκεῖνον πρεσβευτάς. οἱ δὲ νομίσαντες βασιλέα B οἰδαίνειν τε τῷ θυμῷ καὶ πρὸς ἄμυναν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον γεγενημένων παρεσκευασμένον εἶναι, πρῶτα μὲν ἐπὶ δεήσεις ἐτράποντο καὶ ἱκεσίας, ἀφεῖναι τὴν ὀργὴν τοῖς ἁμαρτήσασι, καὶ μηδὲν πλέον ἐπιζητεῖν τοῦ τῶν πολεμίων κρείττω εἶναι καὶ πάντας ὑποχειρίους ὁμοῦ λαβεῖν· ἀλλ' ὥσπερ τοῖς ὅπλοις, οὕτω δὴ καὶ τῇ μεγαλοψυχίᾳ φαίνεσθαι νικῶντα, ἥπερ δὴ μεγίστη νίκη καὶ μάλιστα προσήκουσα αὐτῷ. ἔπειτα ἀπήγγελλον καὶ τὴν πρεσβείαν βασιλίδος καὶ ἐδέοντο μνημεῖον τῆς αὐτοῦ ἐπιεικείας καὶ μεγαλοψυχίας καὶ συνέσεως, τὴν περὶ τοὺς βασιλέως εὐγνωμοσύνην παῖδας ἀνεξάλειπτον τοῖς εἰς ὕστερον καταλιπεῖν. ἐλάνθανον δὲ ξυρὸν ἀκονῶντες, C καὶ ἵππον θέειν ἀγαθὸν ἐπὶ πεδίον προκαλούμενοι. ὡς γὰρ μόνον ἤκουε τοὺς λόγους βασιλεύς, πάντα ἦν ἕτοιμος ὑπὲρ τῶν βασιλέως παίδων πράττειν, ὥσπερ αὐτὸς εὐεργετούμενος, ἀλλ' οὐ παρέχων τὰς εὐεργεσίας. τῶν μὲν οὖν πρέσβεων τῷ πενθερῷ μὲν ὠνείδιζεν ἠπίως τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγνωμοσύνην ὁ βασιλεύς, ὅτι πρότερον ὑπ' ἐκείνου μηδὲν ἀδικηθείς, ἀλλ' εἰ δεῖ τι τἀληθὲς εἰπεῖν, καὶ μυρία εὖ παθών, ὅδ' ἠ-

11. ὑπὸ χεῖρα M.

ac militum furorem incidere. Illico persuasa mater Andronicum Asanem imperatoris socerum et Gregorium Palamam illic carcere detentos ad se adduci iussit: quibuscum de pace locuta, eos ad imperatorem legat. Qui illum tumere iracundia et persequendas bello acceptas iniurias paratum esse opinantes, primum preces et supplicationes adhibent, ut reis placaretur et hostes domuisse penitusque subiecisse contentus esset: et quemadmodum eos armis vicisset, sic et iniuriarum contemptu et altitudine animi se ipsum vinceret: quae nimirum maxima illique convenientissima victoria esset. Deinde legationem exponentes petunt, ut pietatem erga defuncti imperatoris liberos clementiae, excelsae mentis ac prudentiae suae aeternum monumentum relinqueret. At enim nesciebant se novaculam acuere et equum cursorem in campum provocare. Cum primum namque ea verba audivit, omnia se illorum causa velle ostendit: perinde ac ipse non daret, sed acciperet beneficium. Legatum vero socerum de ingrata voluntate blanda oratione increpuit, quod nulla in re offensus, sed, si verum fatendum, mille beneficiis cumulatus, tam

A.C. 1347 μείψατο τοῖς ἐναντίοις, καὶ τὸν πόλεμον κεκίνηκε κατ' αὐτοῦ.
Παλαμᾶν δὲ ἐπῄνει καὶ πολλὰς ὡμολόγει χάριτας, ὅτι πολ-
λὴν ὑπὲρ αὐτοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας κάκωσιν ὑπενε-
D γκὼν, οὐδὲν ἀγεννὲς οὔτε ἔπραξεν, οὔτ' ἐφθέγξατο ἄχρι τέ-
λους. ἔπειτα ἐκέλευε τοὺς πρὸς βασιλίδα καὶ βασιλέα τὸν
υἱὸν γράφειν ὅρκους. καὶ ἐγράφοντο ἐπὶ τούτοις, ὥστε μήτ'
αὐτὸν ἀμύνεσθαι τοὺς λελυπηκότας καὶ συνόντας ἐν βασιλεί-
οις βασιλίδι τότε, μήτε ζημιοῦν μηδὲν, ἀλλὰ πᾶσαν ἀμνη-
στίαν παρέχεσθαι τῶν πεπραγμένων· μήτε βασιλίδα καὶ
βασιλέα τὸν υἱὸν τοῖς ἐκείνῳ συμπράξασι κατὰ τὸν πόλεμον
μνησικακεῖν, μηδ' ἐπιχειρεῖν βλάπτειν, μήτε τέχνῃ, μήτε μη-
χανῇ μηδεμιᾷ, ἀλλ' ἀμφοτέροις διαλελύσθαι τὸ πρὸς τοὺς
ἑκατέροις προσκειμένους ἔχθος· κτήσεις δὲ ἔχειν πάντας
τὰς ἑκάστῳ προσηκούσας ἀπ' ἀρχῆς· συμβασιλεύειν δὲ ἀμ-
φοτέρους βασιλέα τε τὸν Καντακουζηνὸν καὶ τὸν Παλαιολό-
γον Ἰωάννην τὸν νέον βασιλέα· καὶ ἀλλήλοις εὐνοεῖν τὴν
P. 700 προσήκουσαν εὔνοιαν πατράσι καὶ παισὶ πρὸς ἑκατέρους·
ὑπείκειν δὲ τὸν νέον τῷ πρεσβυτέρῳ κατὰ πάντα καὶ τοῦ
πράττειν αὐτῷ παραχωρεῖν ἐπὶ δέκα ἔτεσι διὰ τὴν ἡλικίαν·
V. 558 μετὰ τοῦτο δὲ τῆς ἀρχῆς συμμετέχειν. τοιοῦτοι μὲν οἱ ὅρκοι
ἐγεγένηντο, καὶ αὐτός τε ὤμνυεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασιλὶς
Ἄννα μετὰ βασιλέως τοῦ υἱοῦ, ὥστε παραβήσεσθαι μηδέπο-
τε. τετελεσμένων δὲ τῶν ὅρκων, τὰς πύλας οἱ ἐν βασιλείοις

16. ἀλλήλους P.

male gratiam retulisset et bellum contra se concitasset. Palamam contra laudavit et gratias egit, quod pro iustitia veritateque gravissime afflictus, usque ad extremum nihil abiectum aut fecerit, aut dixerit. Tum praecepit iuramenta ad Augustam et imperatorem filium conscribi: et conscripta sunt cum his conditionibus. Ut neque ipse vindicaret in eos, qui se laesissent et tum in palatio cum imperatrice degerent neque multaret ullo modo, sed omnia praeterita oblivione sepeliret: neque imperatrix aut filius imperator in eos, a quibus ipse Cantacuzenus bello adiutus esset, inimicum retinerent animum, nec illis vel arte vel ulla machina nocere conarentur: sed utrinque adversum socios utrorumque odia deponerentur, omnesque quas ab initio habuissent, fortunas suas retinerent: imperarent autem ambo Cantacuzenus et Ioannes adolescens Palaeologus: seque ea invicem benevolentia complecterentur, qua patres et filii solent: iuniorque seniori potiores deferret in omnibus ac propter aetatem nondum firmatam decem annos administratione cederet, quibus exactis, aequali auctoritate cum eo imperaret. In has conditiones et ipse imperator et Anna Augusta cum filio imperatore, ut in

ὑπανοίξαντες εἰσεδέχοντο τὸν βασιλέα, ὀγδόῃ Φεβρουαρίου A.C. 1347 ἱσταμένου, ἐπὶ τοῖς πέντε καὶ πεντήκοντα ἔτεσι πρὸς ἑξακισχιλίοις καὶ ὀκτακοσίοις ἐν ἰνδίκτῳ πεντεκαιδεκάτῃ.

perpetuum servandas iuraverunt. Secundum iuramenta, qui in palatio erant, portis reclusis, Cantacuzenum imperatorem acceperunt, sexto Idus Februarias, anno orbis conditi sexies millesimo octingentesimo quinquagesimo quinto, indictione quintadecima.

Corrigenda.

P. 17, 11. *et* 12. *leg.* *δυναμένοις et ἔχουσι et annot. prior delenda, in altera scrib. ἔχοντας* P. 62, 13. *παρασκευάσει.* 65, 21. *et* 70, 28. *τριηρέων.* 106, 9. *ἐπαγγειλάμενος.* 113, *in annot. κακῶν* M. pro *δεσμῶν.* 277, 14. *del. οὐ et annot.* 419, 9. *scr. χρωμένοις et del. annot.* 447, *in annot. pro* 1. *scrib.* 16 511, 12. *add. annot.* 12. *μόνων ἀρχὴν* P. 516, *in annot. scrib ἐγγεγραμμένα* (sic) M. 525, *in annot. pro* 5. *leg.* 7. *et* 15. *pro* 17. 583, 23. *scr. ὀλίγας et in annot. ὀλίγους* P.

BONNAE
TYPIS C. F. THORMANNI.